6
17 -a
1

6
17 N
28

~~6 17 a 1~~

~~5 B 42~~

V E 22

METAMORPHOSEON

PVB. OVIDII NASONIS LIBRI XV.

RAPHAELIS REGII VOLTERRANI LVCVLENTIS-ſima explanatio, cum nouis IACOBI MICYLLI Viri eruditisſimi additionibus.

LACTANTII PLACIDI IN SINGVLAS FABVLAS ARGVMENTA.

ALLEGORIAE QVIBVS SINGVLARVM FABVLA-rum Senſa declaranturita, ut facile cognoſcere posſimus antiquos poetas fabularum integumentis uitam noſtram adumbraſſe, & mores effictos uoluiſſe.

ERVDITISSIMORVM VIRORVM IACOBI PHANENSIS, *Cœlij Rhodigini, Ioan. Baptiſtæ Egnatij, Henrici Glareani, & Giberti Longolij in pleraque omnia loca difficiliora annotationes nuper editæ.*

INDEX OMNIVM FABVLARVM, QVAE SINGVLIS LIBRIS CONTINENTVR.

QVAE QVI LEGET, FACILE, QVANTVM IN IIS *emendandis ſtudium ſit adhibitum, intelliget.*

VENETIIS ANNO M. D. XLIX.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

CLARISS. VIRO IACOBO SPIEGELLIO IVR. VTR. DOCTORI &c. CONSILIARIO REGIO, IACOBVS MICYLLVS S.

EDidi ante annos complures, Clariſs. Spiegelli, Annotationes quaſdam in Genealogias Boccaii, eo quidem tum conſilio, ut quæ uir ille in his noſtris ſtudiis alioqui diligenter ac multum uerſatus, ſiue temporum ſuorum iniquitate, ſiue etiam ſcriptorum penuria, proſequi minus potuiſſet, ea ipſe ex Græcorum commentariis ſupplerem, aut latius ſaltem explicarem. Cum enim uiderem, non poetarum modo, ſed & aliorum quorundam ueterum ſcripta, ſine fabularis iſtius hiſtoriæ cognitione intelligi ſatis, aut recte non poſſe, operæpretium facturum me putabam, ſi quæ ipſe hactenus longo uſu, neque paruo labore aut ſtudio collegiſſem, ea quaſi quendam ἔρανον in commune conferrem ueterumq; authorum, præcipue autem poetarum, ſtudioſis impartirem. Qua quidem in re quantum aliis profuiſſe uidear, neſcio, illud utiq; non dubito, noſtra hac opera, noſtroq; labore quoſdam fretos, alacriore aliquanto animo ad poetarum lectionem acceſſiſſe. Cæterum quia ad eandem rem illam, multorum utriuſq; linguæ diuerſos ac uarios commentarios euoluere, ac perluſtrare neceſſe haberem, accidit interea ut non ea tantum, quæ propoſito argumento conducerent, ſed & alia quædam Poetarum cognitioni non incommoda, aut aliena obſeruarem. Inter quæ & talia nonnulla fuere, ex quibus Ouidii loca non pauca, præſertim quæ in Metamorphoſib. illius obſcura & inexplicata hactenus iacuere, aliquanto clariora fieri atque illuſtrari poſſe uiderentur. Proinde cum amicus noſter ſummus ac uetuſtiſſimus Ioan. Heruagius, ad reliquos bibliothecæ ſuæ authores, quos ille diuerſo ab aliorum moribus more, antiquis ferè, eoq; etiam utiliſſimos ſubinde typis ſuis interpolare, atque in lucem mittere ſolet, Ouidii quoque poemata additurus eſſet, eaq; de re à me contenderet, ſiquid haberem, quod uel ad commendationem, uel ad interpretationem authoris illius aliquo modo pertineret, id ſibi ut communicarem, non potui hominis amiciſſimi precibus ac poſtulationi quicquam denegare. Præſertim cum hæc res eidem illi inſtituto conſilioq; noſtro, cuius gratia ſuperiorem operam in Boccacio ſumpſiſſem, inſeruire uideretur. Nam ut hoc, quod alii de Ouidio multis paginis agunt, breuiter & quaſi uno uerbo complectar. Eſt hic poeta, in eo præcipue uolumine, quod de Transformationibus compoſuit, omnium poeticarum hiſtoriarum ac rerum, ueluti cella quædam penuaria, aut ut plenius dicam, quaſi quoddam Copiæ cornu. Quem ſiquis unum diligentius paulo memoria atque animo comprehendat, is multorum aliorum inſtar atque exemplum habebit. Immo ne cæteros quidem unquam ſatis intelliget, niſi qui huius lectione informatus atque eruditus antea fuerit. Verum enim quia in eundem authorem multorum aliorum commentationes extarent, præcipuam'que in eo quod ſupra memoraui opere, operam nauaſſet Raphael quidam Regius cognomento, imprudentiæ ac temeritatis, ut nequid grauius addam, cuiuſdam fore arbitratus ſum, ſi quæ alii, ſuo & illi quidem labore ac ſtudio, inueniſſent, ea noſtris quaſi quibuſdam ſuperfœtationibus, eliſa atque oppreſſa uiderentur. Quod igitur apud Homerum Iuppiter alibi feciſſe fingitur, ut precantium uotis partem annueret, partem autem negaret, idem ego mihi hoc loco faciendum putaui, uidelicet, ut non totum hunc poetam, neque totum etiam poema illius aliquid explicandum mihi ſumerem, ſed in parte ſubſiſterem, & ceu duces in bello aliquando ſolent, certam ſtationem certum'que locum tuerer. Quamobrem relictis integris iis, quæ à Regio compoſita atque edita habentur quorum ille pleraque (ut & hanc fidem commentariis illius faciamus) ex Pauſania, & Tartheo, ſeu quiſquis alius Apollonii interpres ille fuit, quædam etiam ex Diodoro transſumpſit, ego ſi qua à me aliunde animaduerſa, quæ uel ab illo prætérita, aut alias parum ſatis explicata uiderentur, ea quaſi quandam appendicem interpretationibus illius ſubieci. Non quidem ut hinc iam totum illud opus pro expedito atque explanato haberi uelim. Quis enim hoc præſtaret in tanta Græcorum authorum, unde pleraque à latinis translata, penuria ac paucitate? ſed tamen, ut ea ſaltem quæ explicari poterant, pro obſcuris & incertis diutius ne iacerent, ad quam quidem rem, neque illud negarim, recentiorum quorundam annotationes interim me adhibuiſſe, quorum tamen nominibus edendis in hoc abſtinui, ne uel gratiam illorum ambiiſſe uiderer, ſiquid bene atque utiliter dictum, probaſſem, aut contra, reprehenſionem atque odium eorundem quæſiſſe, ſiquid ſecus ab illis prolatum arguiſſem. Nam ipſe quidem, ut mihi detrahi in his quæ recte facio aut dico, nolim, ita rurſus neque diſſimulari, ſi qua perperam, aut minus intellecta pro ueris ac genuinis tradidero, magnopere deſiderarim. Sed de noſtris inſtitutis ac rebus hactenus. Vt igitur ad te aliquando ueniam, Iacobe Clariſſime, quia uero iam olim optaui occaſionem aliquam mihi dari, qua uoluntatem erga te meam declarare poſſem, commodum in mentem mihi uenit, hunc noſtrum laborem tibi dedicare, tuo'que ſub nomine in uulgus emittere. Non quia tantopere gratificaturum me tibi munere iſto tam leui putarem, ſed cum turpius nihil ſit ingrato, ut hoc uelut indicio, & ceu pignore quodam certo memorem ac gratum me tibi probarem. Ea enim officia in me tua extant, quibus cum Heidelbergæ eſſemus, plurimis ac maximis me tibi deuinxiſti, ut niſi

perpetuo illorum reminiſcar, excors atque amens uideat. Atque huius quidem rei cum teſtem haberem am-
pliſs. Ioan. Locerum, uirum in re medica excellentiſſimum, deinde autem & de omni literarum genere plu-
rimum atque optime meritum, antea quidem apud hunc meminiſſe illorum ſatis habebam, propterea quòd
honeſtius putarem, in uulgus ac publice tacere, quàm parum luculente ac ſplendide de illis dicere. At uero
poſtquam & hunc uirum tantum, paucis abhinc annis mors abſtulit, aut uerius terris inuidit, ego quæ apud il-
lum, amicus uidelicet apud amicum, de te abſens prædicare ſolebam, ea nunc coràm, & quaſi ſub oculis te-
ſtata tibi relinquere decreui. Neque dubito, quæ tua in cæteris rebus erga omnes penè homines humanitas
eſt, quin uoluntatem atque animum in hac re meum magis, quàm factum ipſum ſpectaturus ſis. Quan-
quam etiam quod ad argumentum ſcripti huius attinet, id uero neutiquam tale eſt, ut te illius pœnitere de-
beat quandoquidem neque ſummis principibus in eodem uerſari, aliquando parum uiſum fuit. Nam de Ti-
berio Imperatore ita ſcribit Suetonius, hiſtoriæ fabularis notitiam eouſque curauiſſe illum, ut grammaticos
interim huiuſmodi quæſtionibus experiretur. Quæ mater Hecubæ, quod nomen Achilli inter uirgines, &
quid Sirenes cantare ſolitæ fuiſſent. Quod igitur ſeuerum ac tetri cum iſtum, & in cæteris, ut de eodem acce-
pimus, omnia citius quàm iocum aut feſtiuitatem præ ſe ferentem, feciſſe legimus, in eo nos quoque ope-
ram aliquam poſuiſſe, nemo opinor reprehendet, niſi qui promiſcue ac pariter unáque ueluti pertica, quod
prouerbio dicitur, cuncta huius generis damnanda ac reiicienda exiſtimabit. Huc accedit, quòd & ipſe olim in
eodem ſtudio eadémque, ut ita dicam, palæſtra uerſatus es. Non quidem ut tu fabulares iſtas narrationes
atque hiſtorias perſequereris, ſed ut ueris ac geſtis rebus lucem adderes, & quæ poetarum fictionibus, ac nu-
meris inuoluta ac tecta eſſent, ea interpretando atque explicando ipſe illuſtrares. Neque ego hoc loco dicam,
quantum tibi Richardus ille tuus debeat, quantum Ligurinus, quantum alii item multi, tanta cura, tantáque
diligentia à te explicati. Neque etiam hoc nunc addam, quantum ipſe nominis ac famæ tibi pepereris, quan-
támque apud uiros haudquaquam poſtremos iam olim in hoc genere laudem conſecutus ſis. Illud magis
mirari ſoleo, te inter tot negotia, quibus regum ac principum aulæ perpetuo diſtinentur atque agitantur, tan-
tum in te laboris atque oneris ſuſcipere potuiſſe. Nam ut alii alius, ſed ſinguli tamen ſingulis negotiis ac rebus
alicubi fortaſſis præeſſe recte poſſunt, ita contra haudquaquam facile, neque cuiuſuis hominis eſt, tam diuer-
ſis ac uariis ſtudiis, pariter eodémque modo uacare poſſe. Atque ad hanc ingenii facultatem, aut ut uerius
dicam, felicitatem, non modo natura, aut uis tua, quæ tamen eadem in te ſumma ſemper fuit, adiuuiſſe, ſed
& domeſtica exempla, ipſáque adeo patria tua excitaſſe te uidetur. Cui enim non notus auunculus ille tuus
Vuinphelingus? aut quis neſcit quanto idem ille ſtudio ad literas prouehendas rudi adhuc & impolito illo
rum ſeculo progreſſus fuerit? Deinde autem cui non aliquando Maii nomen auditum? quem tecum ex ea-
dem matre natum, eadem domus, iiſdem ſtudiis, uelut auitis ac familiaribus quibuſdam ſacris initiauit. Atq;
ut te imperat. Maieſtas aliquando, ita illum Regis aula iam pridem conſiliis atque arcanis ſuis præfectum
uelit. Vt interim taceam Arnoldum, Rhenauum, Sapidum, Schurerum, aliósque ſummos atque doctiſſi-
mos uiros, qui omnes ex eadem patria, eadémque urbe non minus multi, quàm olim ex equo Troiano du-
ces præclari ac memorabiles prodierunt. Quare cum ad hæc ſtudia uon factus modò ſed natus, non uſu aut
exercitatione tantum prouectus, ſed iam inde à maioribus tuis procreatus, hanc uelut hæreditariam quan-
dam poſſeſſionem acceperis, nihil equidem alienum, aut ingratum uideri tibi exiſtimo, quicquid huius gene-
ris à quoquam ad te proficiſcetur. Quid enim homini docto, & inter ipſas Muſas uelut educato, magis pe-
culiare ac proprium cenſeri debet, quàm idipſumquod ex literis natum adeo, atque acceptum ſit? Facis igitur
priſtinæ atque agnatæ humanitati tuæ conſentaneum, ſi patiaris noſtras has commentationes, tuo ſub nomi-
ne in uulgus commendari. Ac ut cætera pleraque fauore conſtant, ita nos quoque ad ſimiles poſthac labores
ſuſcipiendos alacriores ipſe reddes, ſi eam de re ſignificationem dederis, ut hunc qualemcunque laborem no-
ſtrum quem in præſentia offerendum tibi duximus, non omnino ingratum aut etiam moleſtum fuiſſe tibi
uideamus. Vale. Francoforto, ad X. Calend. Feb. Anno Christi domini noſtri. M D XLIII.

RAPHAEL REGIVS PHILIPPO CYVLANO MAIORI Agrienſis eccleſiæ Præpoſito, Ab Vngariæ rege ad Venetiarum Principem Oratori, felicitatem.

BIBLIOT. ROM. VITTORIO EM.

APelles ille Cous, qui omnes ante, ac poſt ſe genitos, ut in naturali hiſtoria Plinius narrat, pingẽdi arte ſuperauit. Magnoq; Alexãdro gratus adeo fuit ut ſe ab alio pingi, uel edicto uetuerit, abſoluta opera proponere ante pergulã ſolebat, & ſiquid uitii à quoquã in eis notaretur, latẽs auſcultare, plus fidei uulgi iudicio adhibens q̃ ſuo. Is igitur cũ a ſutore neſcio quid in crepidis reprehẽſum emẽdaſſet, atq; poſtero die circa crus eundẽ pridianæ correptionis caſtigatione tumide cauillari animaduertiſſet, è pergula caput proferens, ne ſupra crepidam ſutor aſcenderet, non immerito prohibuit. Hac mihi lepidiſſima pictorum eminentiſſimi conſuetudine delectato, cum & alia quædam opuſcula, & in Ouidii Metamorphoſin breues ſanè enarrationes, quas adoleſcens compoſueram, paucis ante annis emiſiſſem, nonnihil ſubauſcultare libuit, quid de illis ſentirent ſtudioſi. Ac eruditorum quidem iudicio comprobatæ, quorundam ſutorum ac potius ueteramentariorum calumnias effugere non potuerunt, qui uel ea quæ minus percipiunt, uel quæ iam mihi quoque fuerunt emendata, carpere nunquam ceſſant. Neque enim diffiteor me & in quibuſdam lapſum fuiſſe. Homines enim ſumus, & nonnulla quoque cum opus edidi ignoraſſe, quorum quidem pleraque ut poſtea ex uaria ſcriptorum & Græcorum & Latinorum lectione percepta correxi, ſic paucula quædam nondum inuenire quiui, ut in ipſis quoque enarrationibus ſum teſtatus. Quod quidem ingenue fateri eo minus me pudet, quod ex Quintiliani ſententia inter grammatici uirtutes habetur fabularum aliquid ignorare, & ſuperfluus in ſtudiis longior eſſet labor, ſi non daretur præteritis inuenire meliora. Poſteaquam autem Enarrationes noſtræ uulgatæ ſunt, complures, cum alios authores Græcos, tum Pauſaniam poeticarum hiſtoriarum diligentiſſimum expoſitorem perlegi, ex quibus & multa prius editis enarrationibus adieci, & quædam quæ minus recta uidebantur, facile correxi, præſtantiſſimorum authorum ueſtigia ſecutus. Nam & Hippocrates, & Cicero, & Quintilianus, & diuus Auguſtinus, & plerique alii præclare feciſſe uidentur, quod errores quoſdam ſuos, ne poſteri in eoſdem inciderent, ingenue damnarunt. Homines enim ſeſe eſſe meminerunt, qui multo plura ignorant, quàm ullo unquam tempore percipere poſſint. Quare tantum abeſt ut ab iſtis alienorum operum obtrectatoribus à ſcribendo deterrear, ut eo magis magiſq; in dies accendar, quod nos quoque nonnihil ſtudiis contuliſſe uidemur. Nam Ouidii Metamorphoſis, præclarum in primis opus, poſteaquam enarrationibus noſtris fuit illuſtrata, ſic, ubicunque Romana eſt in uſu lingua lectitatur, ut in quinquaginta millia exemplarium, & amplius iam dicantur fuiſſe deſcripta cum antea uix à quoquam propter fœdas deprauationes ac obſcuriores locos in manus ſumeretur. Quo autem maiore in uſu habetur, eo mihi honeſtior hic caſtigationes noſtras adiiciendi uiſus eſt labor. Nam ea quæ frugifera ſunt, nullo unquam tempore ſatis excoli poſſunt. Hanc uero lucubrationem atque recognitionem noſtram, ut tibi dicarem, tuoq; acerrimo iudicio ſubiicerem, cum aliæ diuinæ uirtutes tuæ, tum excellens doctrina & ſummus literarum ac eloquentiæ in primis amor effecit. Ea nanque à teneris usque annis laudatarum artium ieciſti fundamenta, ita Bononiæ te Philippo Beroaldo eruditiſſimo facundiſſimoq; humaniorum ſtudiorum profeſſori excolendum tradidiſti, ut in primis doctus & diſertus in patriam repetaris. Id uero cum ſapientiſſimus Pannoniarum rex Vuladislaus facile animaduertiſſet, ſimulq; te ſingulari & prudentia, & fide, & conſtantia, & integritate, & continentia, & benignitate, & pietate, & religione præditum eſſe perſpexiſſet, primum à ſecretis delegit, deinde opulentiſſima præpoſitura honorauit, & ad inclytum Venetiarum principem grauiſſimumq; Senatum, te oratorem ſæpius iam legauit. Qua quidem in legatione adeo prudenter, adeo modeſte, adeo grauiter, adeo benigne, adeo ſplendide te geris, ut omnium oculos in te conuertas, omnes denique ad te amandum colendumq; pellicias. Me certe tua ſingulari humanitate ita cepiſti, ut te non felicitate modo, uerum immortalitate quoque digniſſimum eſſe exiſtimem. Illa uero ſi te donare poſſem, nullum equidem quamuis magnum laborem recuſarem. quod autem poſſum, hanc lucubratiunculam noſtram tibi dicaui, quo nomen tuum unà cum Ouidii Metamorphoſi per totum orbem chriſtianum ubicunque latinus auditur ſermo, celebretur, atque lectitetur. Sed ne ſine appendice hæc epiſtola ſcripta eſſe uideatur, breuiſſimam eorum ſubiiciamus apologiam, quæ iſti in aliena opera lynceis, ut aiunt, oculis inquirentes, in ſuis autem cæcutientes reprehenderunt, quo & ipſos ſuorum errorum pudeat, nec alii in eoſdem deducantur. Vale eximium humanitatis & religionis chriſtianæ ornamentum.

Venetiis VIII. Calend. Iun. M D XIII.

APOLOGIA RAPHAELIS REGII CONTRA QVOSDAM CAVILLATORES PRIMI LIBRI.

QVod igitur primum quidam cauillantur contendentes non Metamorphoſeos, ſed Metamorphoſeon opus inſcribi debere, ne refellendũ quidẽ uidetur, cũ omnia & uetuſta & noua exẽplaria, in quibus Metamorphoſeos legitur, manifeſtum faciant omnibus recto ſanoq; iudicio præditis Metamorphoſin unitatis numero ab Ouidio fuiſſe inſcriptã. At multi Metamorphoſeon ſcriptores Græci fuerunt. Quaſi uero quiſquam id neget, ac non cuique, uel leuiter Græcis literis imbuto, paßim legere ſit ſaltẽ apud Stephanum, authores quosdam citari in primo uel ſecundo Metamorphoſeon. Sed Ouidius uanam iſtam obſeruationem neglexit, totumq; opus in quo transmutationes deſcribuntur, non aliter Metamorphoſin inſcripſit, quàm Salluſtius hiſtoriam, Virgilius culicem, Quintilianus inſtitutionem oratoriam, & Plinius naturalem hiſtoriam. Id uero Quintiliani quoque noſtri authoritate facile comprobatur, qui in quarto inſtitutionis oratoriæ uolumine ita ſcribit. Illa uero frigida & puerilis eſt in ſcholis affectatio, ut ipſe tranſitus efficiat aliquam utique ſententiam, & huius uelut præſtigiæ plauſum petat, ut Ouidius laſciuire in Metamorphoſi ſolet, quem tamen excuſare neceßitas poteſt, res diuerſißimas in ſpeciem unius corporis colligentem. Quid? quod Ouidius ipſe alibi id approbare uidetur, cum inquit. Sunt quoque mutatæ ter quinque uolumina formæ. Ac ſi diceret Metamorphoſeos. Nam Metamorphoſis ad uerbum, formæ mutatio interpretatur.

Tertia poſt illam ſucceßit Aenea proles. Tametſi ſucceßit quoque legi poßit, ut ſequens diphthongus ſoluatur, ſucceſſerat tamẽ ut in uetuſto ſcriptũ eſt exẽplari, magis mihi probatur. Id quod ab iſtis in alienos libros ingenioſis nõdũ eſt animaduerſum.

Ingentes animos, dignas Ioue concipit iras. Quidam hunc uerſum ita inuertunt, ut legant non animos, ſed animo hac copula et appoſita, cum & uetuſta exemplaria animos habeant, non ſolum noua, & niſi animos legamus, à Pleonaſmo defendi non poßit hic ſenſus. Qui ut in ſoluta oratiõe eſt fugiẽdus, ſic in uerſũ, niſi neceſſario, nõ eſt admittẽdus. Quare animos tuemur eẽ legẽdũ.

Inueniunt, & in his quædam modo cœpta per ipſum naſcendi ſpatium, iſti quidem admonent, nata in quibusdam exemplaribus legi, ſed utrum nata an cœpta legendum ſit, mirum agunt ſilentium, perinde atque ſi id indicatu difficillimum foret. Nos uero & ex ſenſu & uetuſto exemplari cœpta innata mutauimus. ac ita Ouidium ſcripſiſſe contendimus.

Conſitaq; arboribus Lycæa reliquerat arua. Tum ex Pauſania, tum ex uetuſto exemplari nos quoque Lyncea & correximus & expoſuimus.

Talia dicenti ſtellatus ſummonet Argus. Dicentem quidam inuertunt & ſaniorem lectionem eſſe aiunt. Nos uero ita dicenti adhæremus, ut dicentem penitus à candido poetæ ſenſu abhorrere ſentiamus, cum præſertim uetuſtum exemplar noſtræ ſententiæ aſtipuletur, quamuis non dicenti ſed quærenti in eo legatur.

Talia uerba refert. tibi nubere nympha uolẽtis. Votis cæde Dei, reſtabat plura referre. Sic quidẽ ferè in uulgatis legitur exẽplaribus, ac ego quoque ſic ante & legi & expoſui, neque cenſores iſti ex ſuis codicibus uetuſtis mẽdum fœdißimũ annotarũt, quo duo illi uerſus ita inquinãtur, ut ab ineptijs poeta eminentißimus defendi non poßit. Nos uero ex punctis duobus hemeſtichijs nuper eas ita ſuſtulimus, ut hunc locum priſtino candori reſtituiſſe uideamur, ſed non ſine uetuſti exemplaris aſtipulatione, in quo ita ſcriptum eſt. Talia uerba refert, reſtabat uerba referre.

Quos potuit ſolos tẽdẽs ad ſydera uultus. Id quod iſti quoque uiderũt. ex uetuſto exẽplari noſtro tollẽs legẽdum eſſe præcepimus.

Secundi Libri.

Nec poſitas uariare comas. Decipiuntur, qui poſitu, non poſitas putant eſſe legendum, cum & in uetuſtis exemplaribus poſitas ſcriptum eſſe uideamus, nec poſitu uarientur comæ. Sed aut inſertis floribus, aut reticulo aut uitta uerſicolore.

Vna moras quærit dubitanti adempta eſt. Quidam eructanti, quod ne Latinum quidem eſt uerbum, Neque enim cunctor ſed contor recte ſcribitur, in uetuſtis codicibus ſuis melius legi autem. Ego uero dubitanti ab Ouidio ſcriptum eſſe contenderim, & ita in uetuſto legitur exemplari.

Mẽs antiqua manet facta quoq; mãſit in urſa. Tamẽ loco illius uerbi manet et nos repoſuimus, ut eſt in antiquo codice ſcriptũ.

Eſt uero cur quis Iunonem lædere nolit. Qui cenſent caſtigatius legi in uetuſtis codicibus, Eſt aliquid cur quis, falluntur in re apertißima, non animaduertentes. Illam indignatæ Iunonis ironiam perire, ſi aliquid legatur. Quare antiqui illi codices qui ab iſtis citantur et deprauati ſunt, & indigni, quibus quicquam fidei adhibeatur. In meo quidem. Eſt uero cur quis rectißime legitur, nec aliter quàm poeta ſcribit..

Seruãdã dederat, ſed inconfeſſa quid eſſet. Tametſi hic uerſus monoſyllabæ illius particulæ ſed ratione põt à trochæo defendi, ego tamen ex uetuſto exemplari ita correxi, ſed inconfeſſa quid eſſet. Quidam uero audaciores ex crebro inuertunt. Sed non confeſſa quid eſſet. Qua compoſitione nihil aſperius fingi poteſt. *Timidas uocat una ſorores.*

Aglauros, nodoſq; manu diducit & intus. Varie quidem ab authoribus Græcis huius puellæ nomen ſcribitur. Nam Pauſanias in Atticæ deſcriptione, niſi mendum ineſt. Aglauron ut Latini illam uocat. Alij uero Græci, quos quidem ego uiderim, Agraulon. Itaque correxi, quãuis Hellanicum qui in eruditionis oſtentationem à quibusdá citatur cum nusquã extet nõdũ legerim.

Tertij libri.

Fortunamq; dies habuit ſatis. Quãuis fortunam in omnibus legatur exemplaribus, & recte quidem legatur, in ſciolis tamen quibusdam probabilior uidetur lectio, fortunæq; dies habuit ſatis.

Excipiunt laticem Nipheq; Hyaleq; Rhanisq;. Quidam non inuenientes quid carpant, quæ recta ſunt, impudentißime deprauant. Cum enim mihi Niphe & ſcriptum ſit, & expoſitum, iſti non Niphe ſed Nephele aiunt eſſe legendum, cum Niphe in exemplaribus noſtris emendate legatur.

Ille etiam matri cum brachia tendere uellet. Hunc uerſum nos quoque ex uetuſto exemplari aſcripſimus.

Quarti

Quarti Libri.

Stagna Palæſtini credunt mutaſſe figura. Vt in emendato codice legitur, coluiſſe correximus.

Te quoque nunc adama. quondam fidiſſime paruo Celme Ioui. Celme in uetuſto exemplari caſtigate legitur: neque Celmi ut quidam putant, eſt legendum.

Largoq; ſatos Curetas ab imbri. Cum in omnibus exemplaribus ita legatur, neſcio qua ratione quidam moti nouam inuexerint lectionem. Tactaq; ſatos Cureta ab Ida. Nam & ſi Steſimbrotus extaret, qui nimium ambitioſe citatur? non continuo tamen poetæ uerſus fuerat mutandus, cum perquam uariæ priſcorum poetarum de iſtiuſmodi fabuls fuerint opiniones.

Quinti Libri.

Atria complentur nec coniugalia feſta. Connubialia quidam inepte ſcribunt. Nos coniugalia tuemur.

Legit nec poſuit ſtudioſus altera caſſes. Quamuis recte legatur: quidam tamen corrupte legi fingit, ac deinde corrigit, nec aliter quàm in noſtris exemplaribus eſt ſcriptum.

Sexti Libri.

Memnoſynen paſtor. Varius Deolida *ſerpens.* Et ex uetuſto exemplari & ex ſecundo Euſebii de præparatione Euangelica lib. aßerui Deoida eliſa .l. littera eße ſcribendum. Quam emendationem à doctis uiris in ſuis operibus approbari uel eorum ſcriptorum, qui nuſquam inueniuntur, authoritate nuper animaduerti.

Gignis & Aloidas. Aries Biſaſpida fallis. Hunc uerſum quidam corrūpunt ſe corrigere putantes. Cenſent enim Aeoloidas eſſe legendum, nec animaduerterunt in uetuſtioribus libris citra illam & copulam. Gignis Aloidas ſcriptum eße. Quo quidem modo ſi legatur, nec ſyllaba claudicabit, nec hiſtoria quamuis ex alijs nondum examußim percepta, repugnabit. *Paſcere crudelis noſtro latona dolore.*

Paſcere ait, ſatiaq; meo tua pectora luctu. Corq; ferum ſatia. dixit per funera ſeptem.

Efferor. In uetuſto exemplari ſic deſcripti ſunt hi uerſus præterquam quod ſatura ſecundo in loco ſcriptum eſt. Corq; ferum ſatura. Quod ſi minus limati eſſe uidentur, meminerimus opus ab authore ſuo non fuiſſe caſtigatum, eoq; nihil temere mutādum. *Stabant cum ueſtibus atris.*

Ante toros fratrum. Quidam hunc quoque locum deprauant, putantes magis rogos quàm toros eſſe legendum, cum toros ita exigat ſenſus, ut rogos nullos prorſus modo agnoſcat. Nondum enim rogi fuerant extructi & unus omnibus ſatis eſſe poterat.

Septimi Libri.

Ophias effugit natorum uulnera Iambe. Combe legendum eße argumento ſunt uetuſta exemplaria, quamuis ab eo qui Metamorphoſin in græcam uertit linguam Iambe legatur.

Ißeſub Aſopidos quondam amplexus Aeginæ. Caſtigate legitur hic uerſus in antiquo exemplari hoc modo. Iſſe ſub amplexus Aeginæ Aſopidos olim. *Copula detrahitur canibus, quos illa frequentes.*

Effugit, & cœtum non ſegnior alite ludit. Alter horum uerſuum à quibuſdam corripitur, ne pauca notaſſe uideantur. Neque enim effudit, ut fingitur. Sed effugit legitur. Prior autem deprauatus nihil corrigitur. Nam ſequentes, ut eſt in uetuſto exemplari, non frequentes ſenſus expoſcit.

Octaui Libri.

Actorideq; parens. Niſi in uetuſto exemplari hoc modo eſſe ſcriptum facile eorum ſequerer opinionem, qui aiunt parens legendum eſſe, ut Menetius & Irus fratres intelligantur Actoris filij.

Emicat ex oculis. Spirat quoque pectore flammas. Emendate in uetuſto codice. Non lux micat, ut quidam aiunt, eſſe ſcriptum. Sed micat legitur & flamma, ut tam ex oculis quam ex ore flammam emißße aper uideatur. *Nam de matre manus diri ſibi conſcia facti.*

Exegit pœnas acto per uiſcera ferro. Cū hi duo uerſus non in uetuſtis modo, ſed nouis quoque exēplaribus rectißime legātur, neſcio quare moti quidam priorem fœdiſſime deprauantes immutarint hoc pacto. *Nā mater manibus diri ſibi conſcia facti.* Qui uero ſubijcitur uerſus nihilominus deprauantur.

Cōtremuit genituq; dedit decidua quercus. Quibuſdā magis placet ut Dodonia quàm decidua legatur propter uerbi, ut aiūt, inſolentiam. Quaſi uero incædua ſylua eleganter dicitur, ſic decidua recte nō cōponatur. Neque tamen inficior in uetuſto codice, nō decidua, ſed de uulnere ſcriptū eſſe. Quæ lectio mihi maxime probāda uidetur. *Et pariter frōdes pariter pallaſcere glādes*

Cœpere & longi pallorem ducere rami. Auidi nouitatis quidam alterum quoque horum uerſuum recte & in nouis & in ueteribus libris ſcriptum inuertere nihil dubitant legentes. Et longi ſudore madeſcere rami. Quo nihil putidius mihi eſſe uidetur.

Editus & medio ſonus eſt de robore talis. Cum in uetuſtis quoque exemplaribus, non ſolum in nouis, ita deſcribatur hic uerſus, ut nullo uitio inquinetur uereor ne iſti de ſuis cerebris potius quam ueteribus libris depromant, non correctiones, ſed corruptiones. Ita nanque aiunt eße legendum eum: ſonus auditur medio de robore talis.

Non tamen idcirco ferrū Dryopeius illa. Triopeius à Triopa Eriſichthonis patre legitur à quibuſdam; etſi in uetuſtis quoq; exemplaribus Dryopeius recte ſcriptum ſit quo quidem nomine & barbarus ſignificatur Eriſichthon et à religione alienus. Denique hoc loco Dryopeius ſic uocatur, ut paulopoſt Theßalus appellatur.

Noni Libri.

Dat munus raptæ uelut iritamen amoris. Adeo cupidi ſunt quidam mutationum, ut quamuis in hoc uerſu nihil mutent præter quàm quod irritamen per duplex r imperite ſcribunt, ſe tamen aliquid immutaſſe putent, dicentes ſic melius legi. Dat munus raptæ uelut irritamen amoris, ut amatorium deſignet.

Excedam tectis? an ſic nihil amplius obſtem? Verſus hic ſenſa adeo candida perſpicuaq; complectitur, ut nihil immutatione indigere, uideatur. Quidam tamen ipſum in deterius mutant legentes. Ac ſi nihil amplius optem.

Fœmineusq; dolor uulgata pellice teſtor, Ex uetuſto exemplari & nos pro uulgata repoſuimus iugulata & teſter.

Decimi Libri.

Laberis Oebalide. Qui affectant, ut multa uidiſſe uideantur; in fœdiſſimos interim errores labi uel hinc conſtat, quod quidã ut oſtentent ſe Lucianum legiſſe, aiunt & hic Oebadide, et apud Martialem Oebadius eſſe legendum, quod ex Luciani ſententia Oebades Hyacinthi fuerit pater. Quaſi uero ſecutus ſit Naſo Martialem, cuius auia nondum erat nata. Sed tanti eſt iactare uulgo ſe in alienis operibus multa notaſſe. Atque utinam pro te uitam tecumq́; liceret.

Reddere quod quoniam fatali lege tenemur. Quod ante mutare non ſum auſus, lecto exemplari uetuſto non tenemur, ſed uetamur monui eſſe legendum.

Vſque genu ueſtem ritu ſuccincta Dianæ. Recte in antiquo codice ſcriptum eſt: Nuda genu, itaque correximus.

Vndecimi Libri.

Dumq́; ubi ſunt digiti, dum pes ubi petit & ungues. Quærit etiam ſi uetuſtus codex non aſtipuletur, legendum eſſe conſtat, ne tribrachus in heroico uerſu quintam occupet ſedem, ſi petit legatur.

Duodecimi libri.

Neſcius aſſumptis Priamus pater Aeſacon alis uiuere. Ne dubitandum quidem fuerat, utrum Aeſacon an Aeſalon ſcripſerit Ouidius; cum & Græci & Latini Aeſacon legant. Quidam tamen hoc quoque in dubium reuocant.

Quæ mihi tunc primum, tunc eſt conſpecta uolucris. Labuntur & fœdiſsime quidem qui hunc uerſum aliter, atque eſt in uetuſtis quoque exemplaribus ſcriptum legunt. Quæ mihi tunc primum, tunc eſt conſpecta ſupremum. Quaſi uero illam auẽ ſemel tantum Neſtor uiderit, & quod iſti aiunt, Cænea in auem non ante uiſam mutatum fuiſſe, ex priore uerſus parte lucidiſsime non colligatur. Quòd ſi iſta admitteretur deprauatio, ſibiipſi Ouidius repugnaret. Id quod quæ ſubijciuntur à poeta, ita declarant. Cæneum in aquilã conuerſum, quãuis id me alibi legiſſe non meminerim. Sed cui Ouidij authoritas ſatis non eſt, eum ualere ſinamus.

Tertijdecimi Libri.

Expilatq́; genis oculos. Qui putant omnino expellit eſſe legendum, ij mihi neque ueteris ſcripturæ, neque naturæ fœmineæ ullam habuiſſe rationem uidentur. Nam & in antiquis codicibus expilat ſcriptum eſt; quod quidem uerbum tam infirmitati fœmineæ conuenit, quàm illud expellit repugnat. Acubus enim Hecuba Polymeſtori oculos eruiſſe fertur. Quare expilat ut fuit ab Ouid. ſcriptum, ita prorſus eſt legendum.

E quibus imbriferos uerſa eſt Pachinos ad Auſtros. Illud eſt uerbum, librariorum imperitia tranſpoſitum in ſuum locum repoſuimus, ut legatur, è quibus imbriferos eſt uerſa Pachinos ad Auſtros.

Vt uix circumeant diſtentum cruribus uber. Sunt quibus uerior lectio uideatur ſuſtineant quàm circumeant. Sed in hoc quoque falluntur. Nam circumeant ita ſenſui quoque conuenit, ut & Ouidium ita ſcripſiſſe, nec aliter in fidelioribus exemplaribus legi contendamus.

Quartidecimi Libri.

Naufragumq́; fretum. I uocali aſcripta nauifragum legendum eſſe notius eſt, quàm ut ſit admonendum.

Quintidecimi Libri.

Sic exhortari, ſortemq́; euoluere fati. Seriem ex uetuſto codice repoſuimus. Quod uero quidam iactat ſe inſeruiſſe hunc uerſum. Hæſit in aduerſo grauis haſta minoris Atridæ, liquido falſum eſt, cũ in omnibus quæ ego uiderim exẽplaribus ſit deſcriptus

Flumina proſiliunt, aut excæcata reſidunt. Qui ex uetere ſcriptura, quæ aut nulla eſt, aut certe corrupta, legunt exiccata, nõ animaduertunt, ſe ijs quæ à poeta inferuntur repugnare. Nam quæ ſubijciuntur flumina nequaquam exiccantur; cum iterum exilire dicantur.

Indicij ne metu magis offenſa ne repulſa.

Arguit immeritumq́; pater proiecit ab urbe. Quamuis in quibuſdam exemplaribus ſcriptum ſit. Indicij ne metu magis offenſa ne repulſa Damnauit, meritumq́; nihil pater eijcit urbe. Tamen cum idem ſenſus colligatur, utrocunque modo legatur, nihil exiſtimaui eſſe immutandum. Cum utro modo ſcripſerit Ouid. per quàm difficile ſit diuinatu, & utroque modo forſitan ſcriptum reliquerit. Neque enim opus emendauit.

Finiat Auſoniæ, certant adicere ſortes. In uetuſto exemplari meo addicere ſcriptum eſt per duplex d. ſicq́; eſſe legendum potius, quam quo modo quidam putant, Certant ita dicere ſortes, facile contenderim, ut loco ſuo copioſius expoſuimus.

INDEX EORVM QVAE QVOQVE IN LIBRO
Metamorphoſeos Ouidij continentur.

LIBRI PRIMI Metamorphoſeos.

Chaos in quatuor elemẽta Cœlum, & terram quinque diſtingui zonis.
Quatuor uentorum regiones.
Hominis origo.
Quatuor ætatum deſcriptio.
Gigãtum ſanguis in homines crudeles.
Lycaon in lupum.
Lactei circuli deſcriptio.
Iouis oratio.
Diluuij deſcriptio.
Lapides in homines.
Terra in uarias animalium figuras.
Pythonis ſerpentis cædes.
Pythia ludi.
Cupidinis ſagittarum deſcript.
Daphne in laurum.
Tempe deſcriptio.
Io in uaccam.
Argi oculi in caudam pauonis.
Syrinx nympha in calamum.
Io uacca in humanam formam.
Phaetontis Epaphiq; contentio.

LIBRI II.

Regiæ ſolis deſcriptio.
Quatuor anni partes.
Solis currus deſcriptio.
Equorum ſolis nomina.
Terræ incendium.
Telluris querelæ.
Phaetontis caſus.
Heliades in populos
Cygnus rex Lygurum in olorẽ
Caliſto Lycaonis filia in urſam
Arcas cum Caliſto matre in ſydera.
Coruus ex candido niger.
Coronis in cornicem.
Erichthon ſine matre natus.
Nictimene in noctuam.
Ocyroe Chironis filia in equam
Apollo in paſtorem.
Battus in lapidem indicem.
Agraulos Cecropis filia in ſaxum.
Inuidiæ domus deſcriptio.
Inuidiæ effictio.
Iupiter in Taurum.
Europa ex Phœnicia in Cretam auecta.

LIBRI III.

Draconis dentes in uiros armatos.
Cadmus Bœotiæ conditor.
Actæon in ceruum.
Bacchus ex Semele Cadmi filia
Iuno in anum.
Bacchi educatio
Tireſias in fœminam.
Tireſias in marem.
Narciſſus in florem.
Echo in uocem.
Tyrrheni nautæ in delphinos
Bacchus in puerum.
Penthei deſcriptio.

LIBRI IIII.

Bacchi nomina.
Dercetis Babylonia in piſcem.
Semiramis in columbam.
Nais in piſcem.
Mora ex albis nigra Pirami & Thiſbes ſanguine effecta.
Veneris cum Marte adulterium
Leucothoe in thuris arborem.
Clytiæ in heliotro.herbam
Daphnis Ideus in ſaxum.
Scython in fœminam.
Celmus puer in adamantem.
Crocos cum Smilace in flores.
Salmacidis fontis natura.
Hermaphroditus cum Salmacide nympha copulatus.
Mineides in ueſpertiliones.
Ino Athamantis uxor in deam.
Viæ ad inferos deſcriptio.
Iuno ad inferos.
Melicerta in deum marinum.
Comites Inus in ſaxa & aues
Cadmus cum uxore in anguem
Iupiter in aurum.
Perſei geſta.
Guttæ ſanguinis Meduſæ capitis in ſerpentes.
Atlas in montem.
Andromeda ceto expoſita.
Virgulta in coralia.
Andromedæ Perſeiq; nuptiæ
Pegaſus equus alatus e ſanguine Meduſæ.
Meduſæ capilli in ſerpentes.

LIBRI V.

Cephenei Perſeum oppugnantes in ſaxa.
Cephenum tumultus deſcriptio.
Phineus Cephei frater in ſtatuam.
Prœtus in lapidem.
Polydectes in ſaxum.
Hippocrenes fontis deſcriptio.
Pyrenei ſacrilegium.
Muſæ in aues.
Pierides in picas.
Giganthomachiæ deſcriptio.
Iupiter in arietem.
Apollo in coruum
Bacchus in caprum.
Diãna in felem.
Iuno in uaccam.
Venus in piſcem.
Mercurius in Ibim.
Cereris laudes.
Proſerpinæ raptus
Perguſæ lacus deſcriptio.
Cyane nympha in ſtagnum.
Puer temerarius in ſtellionem.
Arethuſa nympha in fontem.
Aſcalaphus in bubonem.
Sirenes in aues.
Lyncus rex Scytharum in lyncem feram.

LIBRI VI.

Arachne in araneam.
Arachnes cum Pallade certamen.
Pallas in Vetulam.
Telarum Palladis, Arachneſq; deſcriptio.
Hemus & Rodope in montes.
Pygmæa in gruem
Antigone in ciconiam.
Cynaræ filiæ in ſaxa.
Iupiter in taurum.
Iupiter in aquilam.
Iupiter in cygnum.
Iupiter in ſatyrum.
Iupiter in amphitryonem.
Iupiter in aurum.
Iupiter in ignem
Iupiter in paſtorem.
Iupiter in ſerpentem.
Neptunus in iuuencum.
Neptunus in Enipeum fluuium.
Neptunus in arietem.
Neptunus in equum.
Neptunus in delphinem.
Apollo in paſtorem
Apollo in accipitrem.
Apollo in leonem.
Bacchus in uuam.
Saturnus in equum.
Niobe in marmor.
Niobes filiorum mors.
Amphionis exitus.
Lycij ruſtici in ranas
Marſias in fluuium.
Eburneus Pelopis humerus
Tereus in upupam.
Progne in hirundinem.
Philomela in luſciniam:
Orythyiæ raptus.
Zetes & Calais alati.

LIBRI VII.

Draconis dentes in homines armatos.
Iaſonis in Colchos expeditio
Phinei calamitas
Medeæ amores
Tauri ignem efflantes.
Peruigilis Draconis ſopor
Aeſon ex ſene iuuenis.
Aridus oliuæ ramus in uiridem.
Guttæ aquæ in flores.
Nutrices Bacchi ex uetulis iuuenes.
Aries ſenio confectus in agnum.
Peliæ cædes.
Cerambus in auem.
Draco in ſaxum.
Iuuencus in ceruum.
Coæ mulieres cornutæ.
Telchines uiſu omnia mutantes.
Hyries filius in cygnum.
Hyrie in lacum.
Combe in auem.
Fungi in homines.
Phineus in auem.
Periphas in auem.
Polyphemonis filia in auem.
Medea ad Aegeum.
Cerberi ſpuma in aconitum.
Theſei geſta.
Scironis latronis oſſa in ſcopulos.
Minois bellum in Athenienſes
Scithonis in monedulam.
Aegina inſula quæ & Oenone
Aeaci filij.
Formicæ in homines.
Peſtis deſcriptio.
Cephalus Procris maritus in aliam figuram.
Vulpes & canis in ſaxa
Procri mors

LIBRI VIII.
Niſus in balietum auem.
Scylla in Cyrin auem.
Muri uocales.
Labyrinthi cretenſis deſcript.
Ariadnæ corona in ſidus.
Dædali uolatus.
Talus puer ſerræ circiniq; inuẽtor in perdicem.
Dædalus ad Cocalum.
Apri calidonij deſcriptio.
Atalantæ forma.
Althee fratres à Meleagro cæſi.
Stipes in quo Meleagri uita,
Meleagri mors.
Meleagri ſorores in aues Meleagridas.
Naiades in Echinadas inſulas
Peremele Nympha in inſulam
Oppidum in ſtagnum.
Iupiter cum Mercurio in homines.
Caſa in templum
Philemon cum Baucide uxore in arbores.
Proteus in uarias formas.
Metra Eriſichthonis filia in uarias figuras.
Eriſichthonis impietas.
Famis patria.
Famis deſcriptio.
Fœdus Eriſicthonis exitus.
Achelous in uarias figuras.

LIBRI IX.
Acheloi Herculisq; lucta.
Achelous in anguem.
Achelous in taurum.
Copiæ cornu.
Neſſi centauri cædes.
Tunica à Deianira ad Herculẽ miſſa.
Herculis labores.
Lichas in ſcopulum.
Hercules in Deum.
Galantis in muſtelam.
Dryope in arborem.
Lotos nympha in arborem.
Iolaus ſenex in iuuenem.
Callirhoes pueri in iuuenes.
Deos quoque fatis obnoxios eſſe
Miletus Mileti urbis conditor
Byblis Mileti filia in fontem.
Caunus Byblidos frater, Cauni urbis conditor.
Iphis puella in marem.

LIBRI X.
Orphei Euridicesq; nuptiæ.
Orphei ad inferos deſcenſus.
Atys in pinum,
Cypariſſus in cupreſſum.
Orphei carmen.
Iuppiter in aquilam.
Hyacinthus puer in florem.
Hyacinthia feſta.
Propetides in ſaxa.
Ceraſtæ in tauros.
Statua eburnea in uirginem.
Myrrha Cinyræ filia in arbo.
Adonis in florem.
Hippomenes in leonem.
Atalanta in leænam.
Mynte nympha in mentam.

LIBRI XI.
Serpens in ſaxum.
Orphei cædes.
Bacchæ Thraciæ in arbores.
Midæ ſtoliditas.
Contacta à Mida in aurum.
Harena Pactoli in aurum.
Midæ aures in aſininas.
Cannæ uocales.
Apollo cum Nept. in homines.
Heſiones Laomedontis filiæ liberatio.
Thetis in uarias formas
Ceyx in auem.
Dædalion in accipitrem.
Lupus in ſaxum.
Alcyone in auem.
Somni domus deſcriptio.
Dei ſomni effictio.
Morpheus in homines.
Phobetor in animalia bruta.
Phantaſos in inanimata.
Morpheus in Ceycem.
Aeſacus in mergum.

LIBRI XII.
Serpens in ſaxum.
Iphigenia Agamemnonis filia in ceruam.
Famæ domus deſcriptio.
Proteſilai cædes.
Cygnus puer in auem.
Cœneus in auem.
Cænis puella in marem.
Pirithoi et Hippodamiæ nuptiæ.
Lapitharum Cẽtaurorũq; prœl.
Periclymenus Nelei filius in uarias figuras.
Achillis mors.

LIBRI XIII.
Aiax in hyacinthum florem.
Armorum Achillis iudicium.
Aiacis oratio.
Artificioſiſſima Vlyſ. oratio.
Hecuba in canem.
Polydori cædes.
Polyxenæ immolatio.
Polymeſtoris Thraciæ regis excæcatio.
Memnonis cineres in aues.
Aeneæ in Latium nauigatio.
Anij filiæ omnia ſuo tactu in frumentum, uinum, oleumue conuertentes in columbas.
Duo iuuenes ex rogi fauilla.
Index in ſaxum.
Sicillæ deſcriptio.
Scylla in monſtrum.
Acis in fluuium.
Polyphemi cantilena
Glaucus in Deum marinum.

LIBRI XIIII.
Scyllæ inguina in canes.
Cercopes in ſimias.
Sibylla in uocem.
Socij Vlyſſis in porcos.
Socij Vlyſſis in priſtinam formam.
Picus in auem
Pici comites in feras
Canens Pici uxor loci nomen.
Diomedis ſocij in aues.
Apulus paſtor in oleaſtrum.
Aeneæ naues in nymphas.
Nauis in ſcopulum.
Ardea in auem,
Aeneas in deum indigetem.
Albani reges.
Vertumnus in uarias figuras
Vertumnus in Vetulam.
Anaxarete puella in ſaxum.
Vrbis Romæ conditores.
Aquæ frigidæ in calidas.
Romulus in Deum.
Herſilia Romuli uxor in deam horam.

LIBRI XV.
Calculi nigri in albos.
Numa ad Pythagoram.
Pythagoræ dogmata.
Pythagoræ ſermo.
Pythagoræ metempſychoſis.
Pythagoras in Euphorbum.
Omnium rerum uiciſſitudinem eſſe
Annus in quatuor partes.
Quatuor hominis ætates.
Sperma hominis in hominem.
Ex quatuor elementis omnia fieri.
Omnia in quatuor elementa reſolui.
Terra in mare.
Mare in terram.
Mira Lyci fluminis natura.
Eraſinus fluuius.
Caycus fluuius.
Amaſenus fluuius.
Anigrus fluuius.
Hypanis fluuius.
Inſulæ in continentem.
Ex continenti inſulæ.
Helice Buraq; urbes ſubmerſæ.
Ex planicie montes.
Mira aquarum natura.
Crathis & Sybaris fluuij
Salmacidis fontis natura.
Aethiopiæ lacus.
Clitorii fluuii natura.
Lynceſtus fluuius.
Arcadiæ lacus.
Ortygia inſula ex mobili immobilis.
Symplegades inſulæ olim inſtabiles.
Aetnæ montis incendium.
Homines in aues.
Scythicæ mulieres in naues.
Apes ex uitulis.
Crabrones ex equis.
Scorpius ex cancro.
Tineæ agreſtes in papiliones.
Limus in ranas.
Informis caro in urſum.
Apes ſine pedibus.
Aues ex oui medio.
Hominis ſpinæ medulla in anguẽ
Phœnix ex ſeipſo.
Hyenam feram modo marẽ modo fœminam eſſe.
Mira chamæleontis natura.
Lyncurium ex lyncum urina
Coralium ex molli durum.
Gentium uiciſſitudines.
Troiæ ruina.
Sparta
Mycenæ.
Athenæ.
Thebæ.
Romæ origo.
Hominem ex anima & corpore conſtare.
Numæ regnum.
Hippolytus in Virbium.
Egeria Numæ uxor in fontem.
Gleba in puerum.
Haſta Romuli in arborem.
Cippo cornua.
Aeſculapius in anguem.
Aeſculapius Roma aduectus.
Iulius Cæſar in cometen.
Augusti laudes.
Metamorphoſeos commendatio.

FINIS.

AVTHORVM QVI IN HOC OPERE CITANTVR, NOMINA.

Aceſiodorus
Acuſilius
Agroetas
Androdis
Androtion
Ariſtocritus
Aſtynomus
Auguſtinus.
Baptiſta Pius.
Calaber
Codrus
Chœrilus
Commentaria in Euripidem.
Commentaria in Pindarum
Commentaria in Theocritum.
Commentaria in Apollonium.
Demetrius Scepſius
Diodorus Siculus
Diſcorides
Dionyſius Mileſius.
Duris Samius.
Eumelus Poeta
Euphorion
Euripides.
Florus.
Gaza.
Gellius
Gæoponici libri.
Hegaſander
Hellanicus
Heraclides Ponticus
Horatius
Herodotus
Heſiodus
Hipperochus Cumanus ciuis
Homerus
Hyginus.
Ibicus
Iſtrus
Iuſtinus.
Lactantius.
Liuius.
Macrobius
Mela
Micyllus.
Nicander
Nicocrates.
Palæphatus
Parmenides
Parrhaſius
Parthenius
Phanedicus
Philochorus
Pauſanias
Planudes
Plinius
Plutarchus
Pollux.
Raphael.
Sceptius Grammaticus
Simonides
Solinus
Sophocles
Statius.
Srephanus
Steſichorus
Strabo.
Traſyllus Mendeſius
Tarrhæus
Trogus.
Varro
Vergilius
Vibius Equeſter
Victruuius
Volarerranus.
Zenodotus.

QVAEDAM DE P. OVIDII VITA.

PVBLIVS *Ouidius Naſo Sulmoni, quæ urbs eſt in Pelignis, ut ipſe quoque ſcribit, ex equeſtri Naſonum familia. Mineruæ Quinquatrijs natus eſt.* XIIII. *Calendas Aprileis, Hirtio & Panſa conſulibus, qui bello Antoniano apud Mutinā in pugna ceciderunt. Cū fratre natu maiore, clariſſimis & Grammaticis & Rhetoribus Romæ operā dedit, ac ut patri magis obtemperaret, quàm quod illo ſtudio delectaretur, legibus quidē incumbere cœpit. Sed cū pater uita functus eſſet, ad humaniores muſas rediit, celeberrimosq; illorū tēporū poetas ſibi conciliauit Aemyliū Macrum Veronenſem, qui de herbis diligētiſſime ſcripſit, Ponticū qui Thebaida cōpoſuit, Propertium Elegiarum, Baſſum Iamborum ſcriptorem, & Horatiū Flaccū. Vxores tres duxit, quarū duas repudiauit, cū tertia cōiunctiſſime uixit, ex qua duas etiam filias ſuſcepit. Cū uero ad Iuliam Auguſti filiam ſub Corynnæ nomine laſciuas de amoribus Elegias ſcripſiſſe deprehenſus foret, in exilium, annos quinquaginta natus, ab Auguſto ipſo fuit eiectus, in Pontoq; relegatus. Vbi cum nouē annos triſtiſſime exegiſſet, uita functus, Tomis, ut Euſebius in Chronicis ſcribit, fuit ſepultus, Tametſi autem & ipſe alia quædam iactat tegendi criminis gratia, & plerique aliter putant, illam tamen quam dixi, fuiſſe exilij cauſam ex his Sidonij poetæ lepidiſſimis uerſibus apertè demonſtratur.*

Et te carmina perlibidinoſa
Quondam Cæſareæ nimis puellæ,
Notum Naſo tenet Tomosq; miſſum.
Falſo nomine ſubditum Corynnæ.

Multa nobis fœcunditatis ingenij ſui monumenta reliquit, partim in exilio, partim Romæ conſcripta, Nam in exilio et de Triſtibus, & de Ponto, & in Ibin, & de morte Druſi ad Liuiam conſolationem, & duodecim Faſtorum libros, quorum ſex tantum extant, quanquam nuper omnes inuenti ferantur, & Germanici triūphum compoſuit. De Piſcibus opuſculum inchoatum reliquit. Antè uero quàm exularet, iam artem amandi emiſerat: Amoris remedium: ſuos amores ad Corynnam, Amatorias Heroidum epiſtolas: Medeam tragœdiam, quæ ut ſcribit Fabius Quintilianus, oſtendere uidetur, quantum uir ille præſtare potuerit, ſi ingenio ſuo temperare, quàm indulgere maluiſſet. Metamorphoſin, quàm ſubita relegatione perturbatus emendare non potuit, id quod ipſe his carminibus perſpicue teſtatum reliquit.

Orba parente ſuo quicunque uolumina tangis,
His ſaltem ueſtra detur in urbe locus.
Quoq; magis faueas, non ſunt hæc edita ab illo,
Sed quaſi de Domini funere rapta ſui.
Quicquid in his igitur uitii rude carmen habebit,
Emendaturus, ſi licuiſſet, eram.

Metamorphoſis autē, ut aliquid de operis quoque inſcriptione dicamus, transformatio transfiguratioq; interpretari poteſt. Quā uis enim & alia cognitu per quàm iucunda hoc in opere narrentur, illò tamen omnia tendunt, ut quæcunque Metamorphoſeis explicantur, concinne apteq; copulentur. Carmine autem heroico Metamorphoſin eſſe conſcriptam ac in quindecim uolumina diſtinctam, cum notius ſit, quàm ut illa indigeat admonitione, quid quoque libro contineatur ſubijciemus, ſi prius illud teſtati fuerimus, Ouidium in Heroicis, id quod notat Quintilianus, idcirco laſciuiorem fuiſſe, quàm ut illius carminis grauitati conueniat, quod uarios amores, quibus pleræq; Metamorphoſeon fuerunt factæ, illum ſic deſcribere oportuit, ut quanta ſit uis illius affectus aperte oſtenderetur.

IACOBI MYCILLI IN TITVLVM LIBRI METAMORPHOSIS ANNOTATIO.

Epigraphe eſt, ſiue Titulus operis, continens generalem propoſitionem totius argumenti. Significat enim μεταμόρφωσις Græce, idem quod Latinis transformatio: ducta uoce à Græco verbo μεταμορφοῦσθαι, quod Latinè transformari, aliam'que figuram ac faciem induere ſignificat. Deſcribit enim in his libris Ouidius, pleraſq; transformationes cum rerum, tum perſonarum, quæ iam inde ab initio mundi vſque ad ipſius tempora acti fuiſſe fabulis traduntur. Quo quidem opere exemplum Parthenij Chij poetæ imitatus dicitur, qui idem argumentum iam antea Græco poemate tractaſſe fertur. Sic & Virgilius, Homerum, Heſiodum, & Theocritū; Horatius, Pindarum: Valerius, Apollonium, itemq; alij alios imitati ſunt. Tanta autem huius operis gratia etiam apud Græcos fuit, vt idem ex Latino ſermone, in ſuum verſibus tranſtulerint: Neque vllum ferè poëma inuenias, quod tanta facilitate fluat, adeo ut dum ingenio ſuo Poëta indulget, ſibiq; ipſe habenas permittit, à multis eam ob rem nimiæ etiam laſciuiæ notetur. Nam de eruditione quid attinet dicere? quæ tanta, tamq; varia & abſtruſa in his libris eſt, vt multa in iiſdē loca ne à doctiſſimis quidem hactenus explicata, aut etiam intellecta ſatis fuerint, omninoq; Delio quodā, vt prouerbio dicitur, natatore indigeant. Sed hæc hactenus. Diſputant autem quidam, vtrum ſingulari numero Metamorphoſis Ouidij, dicēdum ſit, perinde ut Thebais Statij, Aeneis Virgilij &c. an vero pluraliter libri Metamorphoſeon, græcorum more, apud quos eodem numero ac modo quidam citantur: quando non vna eademq; de re in hoc opere, ſed de multis ac varijs mutationibus tractatur. Atque ego quoque in ea ſententia ſum, vt poſteriorē titulum non minus, quā priorem probem. Sed tamen quia veterum exemplorum ſcriptura, quam Regius allegat, deinde & Fabij authoritas repugnat, apud quem libro quarto ſingulari caſu, Ouidij Metamorphoſis dicitur cum de toto opere intelligatur, priorum editionum inſcriptionem retinuimus. Nam quod idem Regius hos verſus ex tertio Triſtium, allegat,

Sunt quoque mutatæ ter quinque volumina formæ
 Carmina de Domini funere rapta ſui.

Huic contra opponi poterat, quod apud eundem poëtam in primo Triſtium legitur:

Carmina mutatas hominum docentia formas,
 Infelix domini quod fuga rupit opus.

Et quod Plinius libros ſuos Hiſtoriam naturalem: Virgilius item Culicem, ſingulari numero inſcripſit; ei rurſum opponitur, quod idem Virgil. alios libros Georgica, Flaccus ſuos Argonautica, Ouidius quoſdam Halieutica, eodemq; modo alij alia inſcripſerunt. Sed hanc rem aliorum iudicio diſceptandam relinquemus.

AD LECTOREM.

Memineris, ſtudioſe Lector, quæcunque in hiſce Metamorphoſeos Raphaelis Enarrationibus, ſub Mycilli nomine, uel ſignis huiuſmodi ( ) ſunt incluſa, recens à Mycillo in communem ſtudioſorum uſum eſſe adiecta. Vale.

DDI. bantur Antipodes, nobis penitus ignoretur. { Habent autem nomina circuli, vel à regione cœli, vt Arcticus & Antarcticus, vel à cauſis, vt Tropicus æſtiualis, Tropicus hyemalis, ſiue Hybernus, & Aequinoctialis. Nam ſub hoc exiſtente ſole, æquinoctia fiunt, ſub illis autem, ſolſtitia, quas τροπάς græci vocant.

Parte ſecant zonæ, quinta eſt ardentior illis:
Sic onus incluſum numero diſtinxit eodem
Cura Dei, totidemq; plagæ tellure premuntur,
Quarum quæ media eſt, non habitabilis æſtu,
Nix tegit alta duas, totidem inter utranq; locauit,
Temperiemq; dedit, miſta cum frigore flamma.
Imminet his aer, qui, quanto eſt pondere terræ
Pondus * aquæ leuius, tanto eſt oneroſior igne.
Illic & nebulas, illic conſiſtere nubes
Iuſsit, & humanas motura tonitrua mentes,
Et cum fulminibus facientes frigora uentos.
His quoq; non paſsim mundi fabricator habendum
Aera permiſit. uix nunc obſiſtitur illis,
Cum ſua quiſq; regat diuerſo flamina tractu:
Quin lanient mundum: tãta eſt diſcordia fratrum.
Eurus ad Auroram, Nabatæaq; regna receſsit,
Perſidaq;, & radiis iuga ſubdita matutinis.
Veſper, & occiduo quæ littora Sole tepeſcunt,
Proxima ſunt Zephyro: Scythiam ſeptemq; triones

APH. ❡PARTE dextra) quæ ad arcticũ vergit polũ, partẽ dextram vocat poeta, vt ſiniſtrã ad antarcticum. ❡Zonæ) cingula, circuli. Zona vero apud Græcos ſignificat & partem corporis, quæ cingitur, & cingulum ipſum vt thoras & pectus dicitur, & ipſius pectoris tegmentum. ❡Quinta eſt ardentior illis) quintam poeta mediam vocat, quam idcirco ardentiorem eſſe ait quod per eam Sol bis in anno decurrit. ❡Onus incluſum) Periphraſis eſt terræ. Nam terra, quæ eſt ponderoſa, quinq; Zonis continetur atq; diſtinguitur. ❡Plagæ) Regiones. Qua in ſignificatione corripitur prima ſyllaba, quæ producitur, cum vulnera ſignificãtur. ❡Aeſtu) feruore ac nimio

DD I. calore. { Atq; hoc ſecundum opinionem veterum dixit, noſtra aũt ætate nautæ Luſitani etiã hanc habitari docuerũt.}

❡Totidem inter vtranq; loca.) hoc eſt duas temperatas inter extremas & mediam collocauit, quæ idcirco ſunt temperatæ, quia & frigore participant & calore.

ONST. ANEN. ❡HI Verſus multos diu torſerunt) multis anſam dederũt Ouidium reprehendendi tanquam naturæ elementorum parum conſcium: cum terram & aquam dicere nihil inter ſe grauitate differre; nihil ſit abſurdius: nihil à vero longius. Alexãder Philomenus Lugenſis vir in vtraq; lingua doctiſsimus, & per aliquot olim menſes præceptor meus in peruetuſto cõdice ita ſe ſcriptum inueniſſe dicebat. Imminet his aer. qui quanto eſt pondere terræ pondus aquæ leuius tanto eſt oneroſior igne. Quæ lectio penitus quadrare videtur. Erit enim ſenſus Aerem tanto grauiorem eſſe igne: quantum aquæ põdus elementum terræ leuitate præcedit.

APH. Aeris deſcriptio ❡IMMInet his aer) Nũc aerem ita deſcribit, vt omnia quæ in eo fiunt, commemoret. ❡Tanto eſt one.) põderoſior, grauior. ❡Illic & nebulas,) in illo inquit aere & nebulæ conſiſtunt & nubes. Eleganter autem inter nebulas & nubes differentiam ſignauit poeta. Nebulæ enim dicuntur vapores denſi haud longe à terris, aquis'ue recedentes. Nubes autem vapor eſt humidus in ſublime egreſſus, cuius denſitate Sol obumbratur. ❡Et cum fulminib⁹) Fulmina quoque inquit &

Fulmen venti frigora adducentes in aere generantur. Fulmen autem ignis eſt ex concurſu ventorum eliſus in terramq; delatus. Fulminum vero multa ſunt genera, de quibus copioſe Plin.

Ventus ſcrib. Ventus autem eſt impetus aeris in vnam partem fluentis. Venti vero principales ſunt quatuor, quos eleganter Ouid. deſcribit. Omnis ſanè ventus frigidus eſt natura, quãuis Auſter, qui per torridam zonam tranſit, calidus eſſe vi-

DDI. deatur. {Etiam Hom. eoſdem ferè ventos tãtum nominat, vt Odyſ. 5.

Σὺν δ' εὖρος τε νότος τ' ἔπεσον, ζέφυρος τε δυσαής,
Καὶ βορέης αἰθρηγενέτης, μέγα κῦμα κυλίνδων. Et rurſum,
Ἄλλοτε μέν τε νότος βορέῃ προβάλεσκε φέρεσθαι,
Ἄλλοτε δ' αὖτ' εὖρος ζεφύρῳ εἴξασκε διώκειν.

Nam vt plagas cœli quatuor, ita etiam ventos totidem numerabant veteres. Venerunt tamen poſtea, qui vltra hos etiam alios quatuor adiecerint, ſecundum varietatem ortus & occaſus, etiam ventos diuerſos iiſdem plagis aſsignantes.

Nam æſtiuali ortui Boream, Aequinoctiali Eurum, quem & ſubſolanum, & Apelioten græce vocant. Brumali autẽ Euronotũ, tanquã mediũ inter Eurũ & Notũ attribuebãt. Oppoſitis aũt regionib⁹ Argeſtẽ, q & Caur⁹ dicit. Zephyrũ q & Fauonius, & Africũ quẽ Liba græci vocãt, Septẽtrionali aũt plagæ, & Meridionali, quoniã eæ certæ ac fixæ manerẽt, Aparctiã quem latine Septentrionem dicũt, & Notum qui idem & Auſter dicitur, aſsignabant. Atq; hanc diuiſionem & Phauorinus apud Gellium tradit libro ſecundo, capite vigeſimo ſecundo. Nouiſsimi autem neque hoc numero contenti, duodecim fecerunt ventos. Septentrionem quoque & Meridionalem plagam ternis partibus diſtinguentes.} ❡Motura) commotura ac terrefactura. ❡Vix nunc obſi. il.) hoc eſt cum difficultate reſiſtitur violentiæ ventorum, quãuis vnicuiq; eorum propria loca fuerint aſsignata. Quod ſi totus aer illis fuiſſet permiſſus, de rebus humanis actum foret. ❡Sua flamina) ſuos ſpiritus. ❡Diuerſo tra.) diuerſis regionibus. Eurus ab oriẽte, Zephyrus ab occidente, Auſter à meridie, Boreas à ſeptẽtrione. ❡Quin la. mun.) diſſipent ac dilacerent. ❡Tanta eſt diſcor. fra.) pulchra acclamatio, quali Virg. quoque vtitur. Tantæ molis erat Romanam condere gentem. Venti autem idcirco fratres dicuntur quod Auroræ & Aſtræi gigantis filii fuiſſe finguntur. { Vt apud Heſiodum in Theogonia. ADDI.

Ἀστραίῳ δ' ἠὼς ἀνέμους τίκε καρτεροθύμους
Ἀργέστην, ζέφυρον, βορέην καὶ ψυχροκέλευθον
Καὶ νότον, ἐν φιλότητι θεὰ θεῷ εὐνηθεῖσα.}

*ualis Pondere aquæ leuior

❡Eurus ad auro.) quemadmodum ſinguli è principalibus ventis ſingulas mundi partes ſint ſortiti, perſpicue eleganterq; deſcribit poeta. Notum eſt autem mundum in quatuor partes diſtingui, in orientem occidentem, meridiem & ſeptẽtrionem. Eurus autem ὁ ἀπὸ τῆς ἠοῦς ῥέων, quod ab oriente flat, nominatur, qui latine dicitur Vulturnus, à continenti vulturis volatu, cui ſimilis eſſe videtur. ❡Nabatæaq; re.) orientalia Nabath enim Iſmaelis filius, vt Ioſephus in antiquitatibus Iudæorum ſcri. vnà cum vndecim fratribus ſuis omnem terram ab Euphrate ad mare rubrum vſque poſitam tenuit, Nabatæamq; prouinciam nominauit. Vnde Nabatæa regna fuere appellata. {Stephanus autem, ναβαταῖοι, inquit, ἔθνος τῶν εὐδαιμόνων ἀράβων. ἀπὸ Ναβάτου τινός. ναβάτης δ' ἐστὶν ὁ ἐκ μοιχείας γενόμενος. ἀπὸ οὖν τοῦ ναβάτης, ναβαταῖος, καὶ ναβαταία, ἡ χώρα.} ❡Perſidaq;) Perſis, quæ & Perſia dicitur, regio eſt Indiæ finitima. Variis autem modis orientem, vnde flat Eurus, deſcribit. ❡Iuga ſubdi.) Mõtes ſubiectos. ❡Radiis ma.) radiis Solis exorientis. Matuta enim eadem eſſe cum Aurora, quæ antecedit Solem, perhibetur, vnde matutinis declinatur. ❡Veſper & occi.) Euro contrarius Zephyrus, quem Fauonium (quod ſatis omnibus faueat) latini appellant, ab occidente flat. ❡Proxima ſunt Zephyro) Zephyrus ventus eſt occidentalis ἀπὸ τοῦ ζωὴν φέρειν hoc eſt à ferenda ſatis omnibus vita. ❡Scythiam, ſeptemq; trio.) Boreas ventus eſt frigidiſsimus, flans à ſeptentrione, qui latine ab impetuoſo aquilæ volatu Aquilo nominatur. Boreas autem dictus eſt (vt ſcrib. Orion) ἀπὸ τῆς βοῆς, id eſt à ſtrepitu quem efficit, vel (vt alii volunt) ἀπὸ τῆς βορᾶς, hoc eſt à nutrimento, quòd corpora maxime nutriat, & ſana faciat. Scythia autẽ regio eſt ad ſeptẽtrionem ſita, à Scytha rege denominata. ❡Septẽq; trio.) priſca lingua triones boues dicebantur aratorii.

Quatuor mundi ptes. ADDI.

AD DI. {Vt & Gell.li.2. cap.21.} Septem autem ſtellæ ita in ea parte cœli ſunt collocatæ, vt plauſtrum cum bobus effingere videã tur, quæ & ſeptentriones vocantur, & illi regioni ſeptentrioni nomen impoſuerunt. Nõ eſt aũt hoc loco Tmeſis vt quidã putant, q eã Temeſin imperite vocant, cũ biſyllaba dictio ſit, nõ triſyllaba. Sunt enim duæ dictiones, quæ iunctæ quidem, ſeptentrionis nomen efficiũt.

tatẽ habent, accipiantur, vt ſunt pardi, leones, vrſi, à poetis tamen frequenter pro omnibus brutis ponuntur. Feræ autẽ dictæ ſunt, quod toto corpore ferantur. ⁋ Volucres) aues à volando dictæ. Volucris interdum eſt adiectiuum & alatũ ſignificat ac velox. ⁋ Agitabilis aer) mobilis, qui facile huc atq; illuc impellitur. ⁋ Sanctius his ani.) Vlnmus animaliũ homo ex terræ limo ad imaginem & ſimilitudinem Dei fuit creatus, ſiue à Deo totius mundi opifice, quod verum eſſe conſtat, ſiue à Prometheo Iapeti filio, quod poetæ finxerunt. Hominis creatio

RAPH. ⁋ HORRIFER) Horrorem ac frigus ferens. ⁋ Contraria tellus) Hoc eſt meridionalis plaga ſeptentrioni contraria. ⁋ Pluuio Auſtro) Auſter ventus eſt calidus & pluuioſus à meridie flãs, qui græce dicitur notus ἀπὸ τῆς νοτίδος: hoc eſt, ab humiditate. Auſter aũt ab haurienda aqua lanne vocatur. Qui plura de vẽtis videre cupit, legat & Vitruuium & Plinium & A. Gelli. & Senecã de quæſtionibus naturalibus. illi nãq; plures vẽtos cõſtituunt. Oui. Hom. eſt ſecut⁹ qui ſingulis cœli regionibus ſingulos attribuunt vẽtos. ⁋ Hæc ſu. impo.) Aeri inquit, in quo vẽti regnãt ſuper impoſitus eſt æther, qui & grauitate & omni perturbatione caret, Vnde Luca. Pacẽ ſumma tenent. ⁋ Liquidum æth.) purũ ab omni fæce & perturbatione remotum. Aether aũt q ἀπὸ τοῦ αἴθειν, vt quidã putant hoc eſt ab ardendo: vt vero ſcri. Ariſt. ἀπὸ τοῦ ἀεὶ θέειν, hoc eſt, à ſemper currẽdo, deriuatur. idẽ eſſe cũ cœlo à Cicerone phibet, in quo igneæ

Horrifer inuaſit Boreas, contraria tellus
Nubibus aſsiduis, pluuioq; madeſcit ab Auſtro.
Hæc ſuper impoſuit liquidum, & grauitate carentẽ
Aethera, nec quicquam terrenæ fæcis habentem.
Vix ita limitibus diſcreuerat omnia certis,
Cum, quæ preſſa diu maſſa, latuere ſub ipſa,
Sydera cœperunt toto fulgeſcere cœlo.
Neu regio foret ulla ſuis animalibus orba,
Aſtra tenent cæleſte ſolum, formæq; Deorum.
Ceſſerunt nitidis habitandæ piſcibus undæ.
Terra feras cepit, uolucres agitabilis aer.

ARG. FABVLAE SEQ.

Separata iam erat terra a cæteris elementis, ſed homo nõdũ natus, ipſius terræ futurus cultor ac dominus. Itaq; Prometheus Iapeti filius terram imbri molliuit, & ex hac hominem ad Dei ſimilitudinem & imaginem finxit cuius facies non prona vt cæterorum animalium eſſet, non terram, ſed cœlum ſpectet erecta.

Sanctius his animal, mentiſq; capacius altæ
Deerat adhuc, & quod dominari in cætera poſſet,
Natus homo eſt. ſiue hunc diuino ſemine fecit.
Ille opifex rerum, mundi melioris origo,
Siue recens tellus, ſeductaq; nuper ab alto
Aethere cognati retinebat ſemina cœli,
Quam ſatus Iapeto mixtam fluuialibus undis
Finxit in effigiem moderantum cuncta Deorum.
Pronaq; cum ſpectent animalia cætera terram,

⁋ Sanctius his ani.) Feris, piſcibus, & auibus, nõ Diis, hominem ſanctiorem perfectioremq; accipiam⁹. ⁋ Altæ mẽ.) profundæ memoriæ, magniq; ingenii. {Vel mentis diuinæ magis particeps, quàm cætera animantia propter rationem, quæ in ſolo homine eſt, quã alius poeta, Diuinæ particulam auræ dixit} Et quod dominari in cætera poſſet quod in reliqua imperium haberet. omnia enim poteſtati hominis Deus ſubiecit. ⁋ Ille opifex rerũ) periphraſis eſt Dei. nam De⁹ rerum omnium eſt author. ⁋ Seducta) ſeparata. ⁋ Cognati cœ.) ſimul nati. Nã terra vna cum cœlo ex illo aceruo, quod chaos vocarũt, orta eſſe perhibetur {Aut etiam reuera cognati, quoniã in eadem confuſione, eadẽq; maſſa cum illo permiſta fuerat.} ⁋ Quam ſatus Iapeto) hoc eſt, Prometheus Iapeti ADDI. ADDI.

formæ curſus determinatos efficiunt. ⁋ Vix ita li.) cũ primũ inquit elementa ſic fuere diſtincta, vt ſuperius eſt deſcriptũ, ſtellæ, quæ antea latuerant, totum cœlum illuſtrare cœperũt. ⁋ Diſcreuerat) diſtinxerat. Vnde diſcreti homines à vulgo appellari cœperũt, qui res diligenter diſcernere ſciunt. Deus autẽ ſiue melior natura ſubaudiatur. ⁋ Liminib⁹ cer.) hoc eſt terminis fixis ac immutabilibus. ⁋ Sub ipſa maſſa) Sub ipſo aceruo, quod chaos priſci vocarunt. ⁋ Preſſa ſi.) cõpreſſa ac coercita ne ſplendorẽ ſuum emittere poſſent. Sidus autẽ latinum eſt nomen, neq; cum, y, græco ſcribendũ, vt quidam putant. Eſt vero ſidus id quod græci ἄστρον vocant: hoc eſt, ſignum ex multis ſtellis compoſitum. Stellæ enim ſunt ſingulares ac ſolæ, neq; cum aliis miſtæ, quæ ἀστέρες à græcis appellantur, vt ſunt planetæ. Sidera vero ex pluribus cõſtãt ſtellis, vt Aries. Taurus, Corona, vt Macro. in Somniũ Scipionis ſcri. ⁋ Neu re.) Animalibus ita mundi partes fuerunt exornatæ, vt Dii & aſtra, cœlum tenerent: Piſces, maria ſortirentur, Feræ terras occuparent: Volucribus aer ſit aſsignatus. ⁋ Neu) pro ne. ⁋ Orba) priuata. ⁋ Suis ani.) propriis, ac ipſi conuenientibus. ⁋ Aſtra tenẽt cœleſte ſolũ) Eorũ ſequitur opinionẽ, qui aiũt ſidera & Deos eſſe animalia. propter quod in diffinitiõe hominis mortale apponitur, vt à ſtellis & diis, quæ ſunt immortalia, diſtiguatur. Eſt enim homo animal rationale mortale. Solum autem eſt quicquid rem aliquam ſuſtinet vt nauiũ, piſciumq; mare dicitur eſſe ſolum. hominum vero terra auium aer, ſiderum ac Deorũ cœlum. Vnde etiam natale ſolum patriam dicimus, & exulẽ qui ex patria ſit expulſus quaſi qui extra ſolum ſit eiectus. ⁋ Ceſſerunt) proprie dixit, hoc eſt, in diuiſione obtigerunt. Cedere nãq; interdum ſignificat in ius alicuius venire. vt hoc mihi cedit. i. in ius meum tranſit. alias cedere eſt abire, & locum dare. ⁋ Nitidis pi.) Splendidis ob aſſiduam lotionẽ. ⁋ Terra feras ce.) i. terra animalia bruta accepit. Feræ enim quamuis proprie pro iis animalibus, quæ feri

Sidera
Sidus
Stella

filius. Qui ſi fuerunt homines, falſum eſt hominem primũ à Prometheo ex terra cum aqua commiſta fuiſſe formatum. Sed cum fabula ſit, minime mirandum eſt, ſi longe à veritate abeſt. {Supra autem diximus, ſententias quaſdam certas habuiſſe patres, de creatione. de primo homine, &c. quas per manus acceptas, poſteri ſuo modo fabulis inuoluerint. Cæterum quod ad fabulam Promethei attinet: fuit hic Iapeti filius ex Aſia nympha, vel vt Heſiod. tradit ex Clymene Oceanitide: qui cum primus hominem ex luto finxiſſet, deinde conſcenſo cœlo, atq; inde igne furtim in ferula deportato, Iup. indignatus Mercu. & Herculem miſit, qui vinctum illum Caucaſo alligarent. Vbi poſtea perpetuis laniatibus aquila cor eius exederet. Deceperat autem idem antea Iouem etiam in diſtributione carnium imolatarum. oſſa pinguedine tecta illi apponendo, ſibi vero quæ meliora eſſent, reſeruando. quæ res inuidiam auxerat. Sed poſtremo tum ob vaticinii beneficium ab eodem Ioue liberatus fuit cum illum monuiſſet ne cum Thetide conſuetudinem haberet. Nam filium quem illa paritura eſſet, maiorem patre ſuo futurum. Plura qui volet ex Heſiod. & Luci. petat. Dictus autem eſt Pro. à πρὸ & μῆτις, quod ante rem conſilia caperet, vt contra Epime. qui poſt factum demum deliberaret.} ⁋ Finxit) formauit. ⁋ In effi. in ſimilitudinem & imaginem. ⁋ Moderantum) regentium & gubernantium. ⁋ Pronaq; cum ſpe.) colligit hominem ad imaginem & ſimilitudinem Dei fuiſſe creatum: cum enim alia animalia curuata ſint in terram, homo ſolus ore ſublimi, ad cœlumq; erecto præditus eſt, vt Deum, ad cuius effigiem creatus eſt, aſsidue contempletur, & cœlum (vnde originem traxit) intueatur. Videtur autem Poeta ex. 2. Cice. de Nat. Deo. hæc ſumpſiſſe. Ita enim illic eſt ſcriptum. Ad hanc prouidentiam naturæ tam diligentem, tamq; ſolertem adiungi multa poſſunt, ex quibus intelligatur, quantæ res ho- MICYL. ADDI.

minibus

Os homini ſublime dedit, cælumq; uidere
Iuſsit, & erectos ad ſydera tollere uultus.
Sic modo, quæ fuerat rudis, & ſine imagine tellus,
Induit ignotas hominum conuerſa figuras.

ARG. FABVLAE SEQ.

Ex quo chaos tenebroſum iniecta luce diſcuſſum eſt, & diſcretis elementis faciem hanc tam claram mundus accepit, deinceps quaſi in ætates quaſdam in ſecula quatuor diſtributum eſt, hoc eſt aureum, argenteum, æreum & ferreum, quibus pro qualitate ſui aſcripta ſunt nomina. Nam aureum ſeculum dictum eſt, quod Saturno regnante omnium rerum erat plena tranquillitas, non furor ſæuiebat armorum, non auaritia hominum fluctibus cōmiſerat vitam, & ceſſantibus raſtris maturas grauidas fruges terra * promebat, ocioſa erat ac ſecura vita mortalibus, ac ſine viciſsitudine temporū continua veris gratia fruebantur. Deinde ſecundum ſeculum in argenteum ab aureo colore migrauit, & tunc primum æſtus ardentior cæli fuit, & grauiora frigora incubuere mortalibus. * Tunc ædificata domorū tutiora ſecreta. Antea enim aut in antris habitabant, aut incolebant fruteta ſyluarū. Semina etiam tum primū ſulcis cœpere committere, cum iam terra ſolita hominibus denegaret alimenta. Tertiū ſeculum ſucceſsit * æreum, argento iam durius. Ibi tum cœpere homines inuerecundius viuere. Nam cupiditate habendi auaritia cum perfidia exorta eſt, inde mare peruium factum, dum diuitiæ requiruntur. Terra quoq; antea cunctis communis, limitibus, terminiſq; diſcreta, & in venis eius non ſolum frumenta quæſita ſunt, ſed & metalla inuenta. Quartum ſeculum ferreum, a rigore dictum eſt, quod in tantam rabiem furoris erupit, vt omnia ſcelere cupiditatis excelleret. Nam ab odioſa vita & inſanientis auaritiæ graſſationibus, ad parricidia vſq; peruentū eſt.

Aurea prima ſata eſt ætas, quæ uindice nullo
Sponte ſua ſine lege fidem, rectumq; colebat.
Pœna metuſq; aberant, nec uerba minantia fixo
Aere ligabantur, nec ſupplex turba timebat
Iudicis ora ſui, ſed erant ſine iudice tuti.
Nondum cæſa ſuis, peregrinum ut uiſeret orbem,
Montibus, in liquidas pinus deſcenderat undas,
Nullaq; mortales præter ſua littora norant.
Nondum præcipites cingebant oppida foſſæ,
Non tuba directi, non æris cornua flexi,
Non galeæ, non enſis erat: ſine militis uſu
Mollia ſecuræ peragebant otia gentes.
Ipſa quoq; immunis, raſtroq; intacta, nec ullis
Saucia uomeribus, per ſe dabat omnia tellus.
Contentiq; cibis nullo cogente creatis
Arbuteos fœtus, montanaq; fraga legebant,

minibus à Deo quamque eximiæ tributæ ſint, qui primum eos humo excitatos celſos & erectos conſtituit, vt Deorum cognitionem cælum intuentes, capere poſſent. Sunt enim ex terra homines, non vt incolæ & habitatores, ſed quaſi ſpectatores ſuperarum rerum atq; cæleſtium, quarum ſpectaculum ad nullum aliud genus animantium pertinet. ¶ Cælumq; vi. iuſ.) ſic Cic. in legib. Cum cætera animantia abiecisset ad paſtum, ſolum hominem erexit ad cæli cognitionem. ¶ Sic modo) hoc inquit modo terra, & ex illa rerum congerie fuit educta & homines antea ſibi ignotos accepit, ex quorum variis moribus quatuor diſtinctæ ſunt ætates, quæ à metalloꝝ nominibus fuerunt appellatæ. ¶ Sic modo) nup. paulo ante. ¶ Sine ima.) ſine forma & facie. ¶ Induit) accepit. ¶ Conuerſa) in figurā eā quā habet cōmutata. ¶ Aurea pri. ſa. eſt ętas) ex variis hominum morib⁹ quatuor ætates effectæ videnſ, quibus ꝑ morum qualitate à metallis noīa impoſita fuere. Prima nanq; aurea fuit appellata, qđ optimis moribus illo tēpore quo Saturn. regnauit homines floruerint. Secunda argentea, qđ quo tempore cœpit regnare Iuppiter, in vitia homines inclinare cœperunt. Tertia ęrea quā bella occuparunt. Quarta ferrea, quod in ea à nullo crudelitatis genere ſe homines abſtinere conſtat. ¶ Sata) ſeminata, ac ex moribus hominum effecta. ¶ Quæ vin. nul.) hoc eſt, punitore & caſtigatore. ¶ Rectumq;) honeſtum ac virtutes. ¶ Nec ver. mi.) Periphraſis eſt legum atque edictorum, quæ in æs incisa, vt ab omnibus legi poſſent, publicis parietibus affigebantur. {In æs autem incidebantur, quod ea perpetuo durare atq; ſeruari volebant. Legunt autē quidā, pro Ligabantur, legebantur, quod verbum cum præcedentibus magis conuenit. Alii aūt ēt præcedentia mutant, legentes, Nec vincla minantia collo Aere ligabantur. Sed tamen prior lectio potior videtur, & plus elegantiæ habet}. ¶ Nec ſu. tur.) nam aureæ ætatis tempore nullus erat iudex, cum omnes eſſent pares, ac ſponte recte agerent. Primum autem capitis iudiciū in Areopago actum fuiſſe Plin. in. 7. naturalis hiſto. narrat. ¶ Ora) Faciē & vultum. ¶ Tuti) ſecuri, & ab omni iniuria remoti. ¶ Nondum cæ. ſuis) tunc inquit nemo ad nauigandum naues fabricatus eſt. Vnuſquiſq; enim ſuis locis contentus erat. Primus vero Danaus ex Aegypto in Græciam aduectus eſſe naui ſcribitur. Ante enim ratibus nauigabatur in rubro mari ab Erythra rege inuentis. Reperiuntur tamen qui Myſos & Troia, priores illas excogitaſſe in Helleſponto putēt, cum tranſirent aduerſus Thracas. ¶ Peregrinum or.) hoc eſt, alienas terras. Totum enim pro parte per ſynecdochem poſitum eſt. Nam orbis pro tota ponitur terra. Vnde etiam orbem terrarum dicere ſolemus. Peregrina autem terra dicitur in qua quis peragrat, qui in ea non ſit natus. Peregrinus nāq; dicitur qui aliena loca peragrat. ¶ Viſeret) ad videndum iret. ¶ Pinus) Arbor. Speciē enim pro genere frequenter ponunt poetæ. Eſt autem pinus, quæ & picea dicitur, arbor mōtana, ex qua naues conficiuntur. ¶ Mortales) Homines. ¶ Nondū præ.) nulla tunc inquit oppida erant. Primi vero Aegyptii oppidum Dioſpolin ædificaſſe narrantur. In Græcia autem Cæcrops oppidum à ſe Cæcropiam appellauit, qua nunc eſt arx Athenis. Aliqui Argos à Phoroneo rege ante conditum volunt, quidam & Sicyonem. Oppidum autē ab ope danda appellatum eſſe ſcri. Pomp. quod in belli periculis oppidanis opem ferat. Pręcipites) altę. Vnde ſe quis præcipitem dare poteſt. ¶ Nō tu dire.) nulla tūc, inquit, bellica inſtrumenta in vſu erant. Nam tubas, buccinas & cornua, vt Vegetius ſcribit, in exercitu habebāt Romani. Tuba vero quæ directa eſt, vocatur, Buccina quæ in ſemetipſam æreo circulo flectitur. Cornu quod ex vris agreſtibus argento nexum temperatum arte, & ſpiritu canentis, flatu ſonitū emittit. Tubę autem æreæ inuentor omnium primus Piſeus Tyrrhen⁹ fuiſſe à Plin. ſcribitur. ¶ Nō æris cor. fle.) periphraſis eſt litui. Nam lituus tuba eſt inflexa, & virga, qua augures templū deſignabant. ¶ Non ga. non en. er.) Galea tegmen eſt capitis ferreum. Galeam vero, gladium, qui & enſis dicitur, & haſtam Lacedęmonii inuenisse traduntur. ¶ Sine mi. vſu) ſine militis opera, hoc eſt ſine bello & prælius. Primi autem Afri prælium contra Aegyptios fecere fuſtibus, quos phalangas vocant. Miles autem dictus eſt à mille, vt Eutropius ſcrib. quod cum Romulus initio mille ex populo delectos armaſſet, à numero milites appellauit. Vel quòd minime molles κατ' ἀντίφρασιν, vt ait Don. ¶ Mollia otia) ſuauia & delicata, ab effectu, quod molles, mites, ac delicatos homines reddunt. ¶ Peragebant) exigebant vſq; ad vitæ finem. ¶ Ipſa quoque immunis) Terra inquit ſine vllo cultu, omnia victui animalium neceſſaria abunde ſuppeditabat. { Ad Heſiod. illud alludens.

Κάρπον δ' ἔφερε, ζείδωρος ἄρουρα
Αὐτομάτη, πολλόν τε καὶ ἄφθονον, &c.

Pleraq; enim ex Heſiod. & item Arato, de ætatibus huc tranſtulit Ouid. } Immunis autem, aut à cultura, vt dicimus aliquem ab officiis ciuilibus immunem, aut ſine vllo ſeminum munere. Semina enim quæ terræ committuntur, munera in ipſam collata videntur. ¶ Raſtro) ligone, ſarculo. Eſt enim inſtrumentum ad excolendam terram accommodatum. ¶ Saucia) vulnerata. Cum enim terra proſcinditur aratris, maxima tum vulnera pati videtur. ¶ Nullo cogente) nullo colente agros. Qui enim agros colit, cogere ipſos videſ, vt fructus emittant. ¶ Arbu. f.) fructus arbuti, quæ eſt arbor admodum humilis, poma ferens rubicunda, paulo fragis maiora, quæ & arbuta & vnedones vocantur ab vno edendo. Sunt enim guſtu iniucunda, vt Plin. ait. ¶ Montanaq. fraga) perite. nam in montibus fraga rubicunda ex herbulis colliguntur. Virg. Et humi naſcentia fraga.

*a. l. præbebat.

*alī, Tunc ædificata domus, ſecretaq; tutiora.

*a. Aeneū

ADDI.

ADDI.

Quis primum naui ſit vſus

Cornaq́;, & in duris hærentia mora rubetis:
Et quæ deciderant patula Iouis arbore glandes.
Ver erat æternum, placidiq́; tepentibus auris
Mulcebant Zephyri natos ſine ſemine flores.
Mox etiam fruges tellus inarata ferebat:
Nec renouatus ager grauidis canebat ariſtis.
Flumina iam lactis, iam flumina nectaris ibant:
Flauaq́; de uiridi ſtillabant ilice mella.

ARG. FABVLAE SEQ.

Cum Saturno aurei ſeculi rectore, cœli arce deiecto, teneret Iuppiter mūdum, ſic ipſum in quatuor ac diuerſa tempora coarctauit, vt ver quod fuerat ante vnum ſemper & ſerena tranquillitate continuum, in partem anni quartam, & anguſtiſſimum cogeret tempus: vt huic ſuccederet ardor æſtatis, & tertio ſequeretur autumni infida temperies, & poſt hæc totus annus frigida hyeme clauderetur, quæ quatuor tempora veris exordio quantitatem inſtaurentur & ordinem ſeculorum.

Poſtquā'm * Saturno tenebroſa in tartara miſſo,
Sub Ioue mundus erat, ſubiitq́; argentea proles,
Auro deterior, fuluo pretioſior ære:
Iuppiter antiqui contraxit tempora ueris,
Perq́; hyemes æſtuſq́;, & inæquales autumnos,
Et breue uer ſpatiis exegit quattuor annum.
Tum primum ſiccis aer feruoribus uſtus
Canduit, & uentis glacies aſtricta pependit.
Tum primū ſubiere domos, domus antra fuerunt,

RAPH.

CORNAQ́;) Poma ſunt rubicunda, quę & propter nucleorum duricię̄ lapidoſa à Virg dicuntur. Lapidoſaq́; corna. Mora) Poma quæ in rubis naſcentia ſunt nigra, vnde & nomē Maurum nāq; ſignificat nigrum. Quæ vero in arbore naſcuntur, ante mortē Thisbes alba fuiſſe dicebātur. In duru.) Aſperis & ſpinoſis. Rubetū autem dicitur locus rubis & ſpinis conſitus, vt olinetū oliuis. Rubeta vero eſt rana prę ſentiſſimi veneni in rubetis viuēs, vnde & nomen accepit. Et q̄ deci.) Glandib⁹ quoq; inquit, quæ ex quercubus, arborib⁹ Ioui dicatis, cadebāt, veſcebantur illi homines primi. Ver erat ęter.) Nullę tūc inquit erāt variationes tēporum, ſed Zephyri aſſidue flātes, ſine vllo ſemine naſcētes ſic fouebāt flores, vt ver ſemper eſſe videretur. Zephyrū autem in cauſa eſſe, vt flores naſcātur, author eſt Catul. & ante illum Heſio. cui⁹ verſus ſic vertit. Aura parit flores tepidi fœcunda Fauoni. Nā Zephy. vt diximus, latine Fauonius appellatur. Aura autem eſt tenuiſſimus venti, flat⁹ ab aere atunsſimo per coagmētationem dicta. Mulcebāt) leniebant, fouebant, vt nō nimio neq; calore neq; frigore areſcerent. Mox etiam fru. tel.) Fruges dicuntur omnes fructus quicūq; è terra naſcūtur in quibus poma quoq; cōnumerātur. Vnde & arbores frugiferæ à Plin. vocantur. Nec re. a.) tunc minime opus erat agros renouare, cū ſingulis qbuſq; annis ſine vllo cultu frumenta ferrent. Eſt autē noualis periphraſis. Nouale enim ſiue noualis (vtroq; enim modo dicitur) aruum eſt quod alternis annis ſeritur, vt Plin. ſcri. Canebat) Caneſcebat, & canus fiebat. Nam agri frumentis maturis quodammodo caneſcere videntur. Grauidis ari.) plenis granorū ſpicis. Ariſtas enim quæ ſunt partes ſpicæ primū areſcentes (vnde & nomen ſumpſerunt) pro ipſis ſpicis poſuit. Iam flu. ne. ibant) Nectar potio Deorū eſt ſuauiſſima. Dictū quod qui illud bibit, in iuuenili ætate contineatur, quaſi neoear, παρὰ τὸ νέον καὶ τὸ ἔχω, quod eſt iuuenem contineo, & per ſyncopā nectar. Vnde & Hebe Dea iuuentæ ipſum miniſtrare fertur. Flaua mel.) à colore dicuntur. Flau⁹ autē color (vt inquit Gellius) ex viridi albo & rufo conſtat. Stillabant) guttatim cadebant. De vi. il.) ſpeciem, pro genere poſuit. Nam ilicē pro omni arbore accipimus. Tametſi ilicem pro quercu videtur potius poſuiſſe. Nam mellis ros maxime illius arboris frondibus ēt ab Heſio. inſidere phibetur. {Vt in Ergis. Ἄκρη μέν τε φέρει βαλάνους, μέσση δὲ μελίσσας} Vnde & Vir. Et duræ quercus ſudabūt roſcida mella. Ilex autem arbor eſt glandifera Ioui conſecrata. Ea vero enumerat poeta, quibus primi illi homines vitā felicē viuebāt. Poſtq̄ Sa.) aureæ ætati qua Satur. regnauit ſubnectitur argentea, in qua regnauit Iup. quę vt aurea deterior ſic eſt Aenea melior. Primus autē omniū Iup. ver illud aureæ ætatis perpetuum in quatuor tempora cōmutauit, Ver, Aeſtatem, Autumnum, & Hyemem, tūq; primum calores atq; frigora aerē infeſtare cœperunt, ideoq; homines antra & ſpeluncas pro domibus habitare, atq; agros colere coacti ſunt. Poſtquā Sa.) hoc eſt, poſtquā mortuus eſt Satur. Nā illi mitti in tartara dicuntur q moriuntur. Saturn. vero Vrani & Veſtæ filius, auxilio Titanū fretus cum Ioue filio imperium orbis occupante congreſſus, ab illoq́. Cretæ regno pulſus, ad Ianū Italiæ regem confugit, à quo benigne ſuſceptus & in partē regni admiſſus, vrbem condidit in iis locis, vbi nunc eſt Roma, quā de ſuo nomine Saturniam appellauit. {Hinc & Vir. 7. Aen. Primus ab æthereo venit Satur. Olympo Arma Iouis fugiens, & regnis exul ademptis. Et genus indocile, ac diſperſum mōtib⁹ altis. Cōpoſuit, legesq́; dedit, Latiumq́; vocari Maluit, his quoniam latuiſſet tutus in oris, &c.} Loca ſanè edita vocari Saturnia in Sicilia præſertim & Italia Dio. ſcri. Eo quod Satur. vrbium arces locaq́; munitiora apud omnes occuparit. Satur. autem eſt appellatus, vt Cic. ſcri. quod ſaturetur annis ex ſe enim natos idcirco comediſſe fingitur quia cōſumit ætas tēporum ſpatia, anniſq́; pręteritis iſaturabiliter expletur. Saturno autem Ianus, qui cū eo regnauit, cū ſubito non comparauiſſet, Saturnalia excogitauit, ac primum terrā omnem ditioni ſuæ parentem Saturniam nominauit. Aram deinde illi & ſacra tanquam Deo condidit, quæ Saturnalia vocauit. obſeruari igif eū iuſſit maieſtate religiōis quaſi vitę melioris authorem. Simulacrum eius indicio eſt, cui falcem inſigne meſſis adiecit. Hęc & multo plura de Satur. Macro. {Et item Lactan. lib. I. de Fal. Rel.} Eorum autem ſequitur opinionem poeta, q aiunt Saturnum à Ioue filio regno fuiſſe pulſum, & ad inferos relegatum. Tenebroſa in tar.) tenebrarū plena. Tartarus locus eſt apud inferos profundiſſimus, dictus παρὰ τὸ συνταράττεσθαι quod in ipſo conturbata & confuſa ſint omnia. Innuit autem Saturnum regem fuiſſe Crete, eoq́; mortuū & ad inferos detruſum. Sub Io. mun erat) ſub imperio Iouis, qui filius Saturni & Opis fuiſſe, ac eodem partu cū Iunone editus perhibetur. A nymphis autem educatus, cum adoleuiſſet, contra Titanas ob captos parentes bellum geſſit, illoſq́; liberauit. Patrem deinde quem vitæ ſuæ inſidias tetendiſſe comperit, regno expulit ad inferoſq́; relegauit. Iup. autem dictus eſt (vt ſcri. Cic.) quaſi iuuans pater, quem conuerſis caſibus appellamus, à iuuando Iouem. A poetis pater Diuum hoīumq́; dicitur. à maioribus autem noſtris optimus maximus, & quidem ante optimus. i. beneficentiſſimus quam maximus, quia maius eſt certeq́; gratius prodeſſe hoībus, quàm opes magnas habere. Eſt autē ordo. Iup. cōtraxit tēpora antiqui veris, poſtq̄ ſub Ioue mūd⁹ erat, Saturno miſſo in tartara tenebroſa. Cōtraxit) abbreuiauit. Antiqui veris) illi⁹ ppetui quo aurea ętas eſt gauiſa. Perq́; hye.) Anni quatuor enūerat partes. Ver, ęſtatē, autūnū, hye. Hyems ē (vt Stoici diffiniūt) aer ſupra terrā algid⁹ ob Solis in anteriora pceſſum. Aeſtuſq́; ęſtatē) Eſt aūt ęſtas imminēs terrę aer calefact⁹ Solis curſu ad ſeptētrionē verſus. Et inę. autū.) ſcitè. Nā autūn⁹ modo frigorib⁹ cōtrahif, modo calorib⁹ diffundif, idcircoq́. morboſus habef. Fit vero autumn⁹ Solis recurſu à nobis ad ea loca, vñ flāt auſtri. Autūn⁹ aūt dict⁹ ē (vt ait Pōp.) qđ tū maxīe collectis fructib⁹, hominū opes augenf. Et bre. ver.) illi⁹ ppetui ꝑparatiōe ver breue dicitur. Eſt aūt ver aeris tēperies qñ ſuo ad nos curſu Sol agif. Exegit) digeſſit. Quatuor ſpatiis) quatuor mēſuris tēporū ſingulæ nāq; anni partes ex trib⁹ mēſib⁹ ꝯſtāt. Canduit) cādēs & igneus eſt viſus pp nimiū ęſtū. Glacies aſtri.) cōſtricta, & cōgelata. Vētis) nō omnibus, ſed Borea, aliiſq́; frigidis. Vētorū nanq; frigore aquā in glaciē cōſtringif. Pependit) ab arboribus, ſpeluncarumq́; tegminibus eſt intelligendum. Domus an. fue.) Antrum latine ſpelunca dicitur.

CONST. FANEN. * Non Saturno mortuo iterpretare (nam deis pręclusa eſt ianua lethi) Sed i tartara relegato. Is .n. qm̄ cœlo patri viſilia amputaſſet (vt nonnullis placet) vel filios abſq; iure deuoraſſet (vt Pla. in Euty. docet) ab irato Ioue detruſus ad inferos dicitur atq; eo loco arctiſſime vinctus vbi nec ſolis ſplendore lætatur nec ventis, auth. Ho. in. 8. Iliad. Clau. I primo de raptu Pro. Saturni veteres laxabo cathenas.

ADDI.

Saturnus.

Saturni ADDI.

Saturna

ADDI.

Iuppiter

Quatuor anni pte

CET

Et denſi frutices,& iunctæ corticæ uirgæ.
Semina tum primum longis cerealia ſulcis
Obruta ſunt,presſiq; iugo gemuere iuuenci.
Tertia poſt illam ſucceſsit ahenea proles,
Sæuior ingenijs,& ad horrida promptior arma,
Non ſcelerata tamen.de duro eſt ultima ferro.
Protinus irrupit uenæ peioris in æuum
Omne nefas.fugere pudor,uerumq́;,fidesq́;,
In quorum ſubiere locum,fraudesq́;,doliq́;,
Inſidiæq́;,& uis,& amor ſceleratus habendi.
Vela dabat uentis,nec adhuc bene nouerat illos,
Nauita,quæq́; diu ſteterant in montibus altis,
Fluctibus ignotis inſultauere carinæ:
Communemq́; prius,ceu lumina Solis,& auræ,
Cautus humum longo ſignauit limite menſor.
Nec tantum ſegetes,alimentaq́; debita diues
Poſcebatur humus,ſed itum eſt in uiſcera terræ.
Quasq́; recõdiderat,ſtygiisq́; admouerat umbris,
Effodiuntur opes irritamenta malorum.
Iamq́; nocens ferrum,ferroq́; nocentius aurum
Prodierat.prodit bellum,quod pugnat utroque,
Sanguineaq́; manu crepitantia concutit arma.
Viuitur ex rapto,non hoſpes ab hoſpite tutus,
Non ſocer à genero,fratrum quoq; gratia rara eſt.
Imminet exitio uir coniugis,illa mariti:
Lurida terribiles miſcent aconita nouercæ.

RAPH. ¶ET den.fru.) inter arbores & herbas frutices medii eſſe dicũtur Nam & minores arboribus ſunt, nec hyeme vt herbæ areſcunt.} Et iunctæ corticæ virgæ) Quidã legunt, uinctæ,pro,iunctæ,quod ipſorum iudicio relinquemus. Intelligit autem poeta crates, aut ſimile quippiam ex corticibus & virgis inter ſe iunctis contexium, quibus, tum pro domibus vſi fuerint habitantes.} ¶Semina tum primum) tunc primum inquit homines cœperunt & arare & ſeminare. ¶Cerealia ſemi.) frumenta, nam Ceres prima oĩm frumenta hominibus oſtendit,cum antea glãde veſcerentur. ¶Presſiq; iugo) Boues iugare,& arare cœpit Bryges Athenienſis vel vt alii, Triptolemus. ¶Tertia poſt illa) Aerea ætas,quæ & Aenea dicitur argenteam eſt ſubſecuta,cuius homines bellicoſi quidem erant, procul tamen a'nefariis ſceleribus aberant. ¶Ahena pro.) aut ahenea ita legẽdum eſt, vt ſoluatur diphthõg᷒,& quatuor ſyllabarum fit dictio, ne Trochæus in verſu heroico eſſe deprehendatur in quarta præſertim ſede,a'qua eſt alienus, aut ſucceſſerat (ut eſt ſcriptũ in vetuſtis codicibus) eſt legendum. Sic enim ſignificat poeta æream ætatem parum duraſſe. ADDI. {Secutus autem & hic Heſiodum eſt, qui quatuor ætates recenſet,cum Aratus tantum tres ponat, Aeream q́; pro ferrea, numerat, Nam antiquis χαλκός, hoc eſt, æs, pro ferro accipiebatur. Hinc & arma ærea apud Homerum paſſim leguntur.} ¶Sæuior ingeniis; durior, aſperior quàm argentea foret ¶Horrida arma) Horrorem incutientia. ¶De duro eſt vltima ferro) Vltima ætas in qua nos quoque verſamur,a' ferro metallorum duriſſimo propter feros mores eſt appellata. Nam relictis virtutibus illius ætatis homines vitia ita ſunt amplexi, vt omne honeſtum terras dereliquiſſe videatur. ¶Protinus irrupit) Cum impetu intrauit. ¶Venæ peioris) Metalli deterioris. Nam venæ non tantum animalium dicuntur, ſed etiam metallorum. ¶Fugere pudor, verumq́;, fidesq́;) Per hæc oẽs virtutes ab hominibus fugiſſe dicuntur. ADDI. {Videtur autẽ poeta Theognidis verſũ hic retuliſſe, apd quẽ eodẽ ferè mõ legiť:

Ὤχετο μὲν πίστις, μέγα θεὸς, ὤχετο δ' ἀνδρῶν
Σωφροσύνη, χάριτές τ', ὦ φίλε, γῆν ἔλιπον

¶Et vis) Violentia. ¶Et amor ſceleratus habendi) Auaritiæ eſt periphraſis, quæ idcirco ſcelerata uocatur, quod hominẽ ad omne ſcelus impellit, ſceleratumq́; facit. Vnde & Phocylides ait {ἡ φιλοχρημοσύνη μήτηρ κακότητος ἁπάσης} Hoc ẽ, auaritiam omnium malorum eſſe matrem. ADDI. ¶Vela dabat ventis) Nauigabat. Velum autem Icarus inuenit, ut malum & antennam Dædalus. Probat autem homines ferreæ ætatis auaritiæ nimium ſtuduiſſe, cum imperiti nauigandi, ſe tamen ventis, quorum naturam ignorabant, committerent. ¶Nauita) A naui, idem eſt qui nauta. Ratibus autem primum nauigare homines cœperunt in mari rubro, vt in ſeptimo Naturalis hiſtoriæ Plin. ait: ab Erythra rege inuentis. Sunt tamen qui putant Myſos & Troianos priores excogitaſſe in Helleſpõto, cum tranſirent aduerſus Thracas, Nauem vero ex Aegypto in Græciam a' Danao aduectam ſcribit idem Plin. quẽadmodum longa naue Iaſonẽ primum omnium nauigaſſe, ac onerariam ab Hippio Tyrio fuiſſe inuentam. Cymbam a' Phœnicibus, Celocem a' Rhodiis, Cercyram a' Cypriis.

¶Quæq́; diu ſteterant) Erectæ fuerant. ¶Inſultauere) Saltus quoſdam dediſſe ſunt viſæ. ¶Communemq́; prius) Tũc primum inquit terra, antea communis, diuidi eſt cœpta. ¶Cautus menſor) Callidus & aſtutus menſurator. Menſuras autem & pondera (Plinio authore) Inuenit Phidon Argiuus, Gellio autem Palamedes. ¶Longo limite) longo termino. Termini enim, quibus agri diſcernuntur, longiores ſunt, quo profundius in terram defodiantur. {Potius tamen videtur, vt de ſulco maiore intelligas, quo ager ab agro diſtinguitur, huic enim epitheton longum rectius, quàm termino, conuenit} ¶Nec tantum ſegetes) Non ſolum inquit fruges coacta eſt edere terra, ſed lapilli quoque pretioſi, & metalla ex eius viſceribus ſunt effõſſa. ¶Sed itum eſt in viſcera terræ) In intimas terræ partes fodiendo deſcenſum eſt. ¶Admouerat) Appoſuerat. ¶Stygiis vmbris) Inferis. Eorum ſequitur opinionem, q aiunt inferos in centro terræ eſſe. Effodiuntur opes) Lapillos pretioſos, aurum & argẽtum opes appellat poeta. Opes autem dicuntur ab Ope Saturni vxore: qua terra ſignificatur, vt Pompeius ſcribit. ¶Iritamenta malorũ) Incitamẽta ac ſtimuli qdã ad mala ꝑpetrãda ¶Iãq́; nocẽs ferrũ) Ex eo nanque cõficiuntur enſes, quibus hoĩes interimuntur. Ferrum autem in Creta Heſiodus ſcribit inueniſſe eos, qui Idæi Dactyli vocati fuerunt. ¶Ferro'que nocentius aurum) Vere. nam propter aurum adipiſcendum grauiſſima quæque, fœdiſſima'que ſcelera committuntur: vnde Virgilius 1 Quid non mortalia pectora cogis Auri ſacra fames? auri autem metalla & conflaturã Cadmus Phœnix inuenit ad Pangæum montem, vt alii, Thoas & Eacles in Panchaia, aut Sol Oceani filius, cui Gellius medicinæ quoque inuentionem ex melle aſſignat. ¶Quod pugnat vtroque) Et ferro & auro. Victoria nanque (vt Ariſtophanes inquit) ſolet in illis reſidere caſtris, In quibus plus auri, pecuniarum'que habetur. Primi autem Afri aduerſus Aegyptios prælium feciſſe dicuntur fuſtibus, quos Phalangas vocari Plinius ait. ¶Sanguinea manu) Sanguinolenta. Bello autem vt homini & manus & ſenſum per metonymiam attribuit poeta. Sic Virgilius. Furor impius intus Sæua ſedens ſuper arma. & Centum vinctus ahenis, Poſt tergum nodis fremit horridus ore cruento. ¶Crepitatia) Reſonantia. Viuitur ex rapto rapina. ¶Non hoſpes ab hoſpite tutus) Hoſpitem, tam qui hoſpitio alium ſuſcipit, quàm qui ſuſcipitur, appellamus. ¶Gratia) Concordia. {SIC Autem & ADDI. Heſiodus:

Οὐδὲ πατὴρ παίδεσσιν ὁμοίιος, οὐδέ τι παῖδες,
Οὐδὲ ξεῖνος ξεινοδόκῳ, καὶ ἑταῖρος ἑταίρῳ.
Οὐδὲ κασίγνητος φίλος ἔσσεται, ὡς τὸ πάρος περ,
Αἶψα δὲ γηράσκοντας ἀτιμήσουσι τοκῆας.}

¶Lurida) Nigra ab effectu, qđ nigra corpora eorũ, q ille comederint, efficiũt ¶Aconita) Venena. Nã aconitũ herba eſt maxime venenoſa ex ſpuma cerberi canis primũ in cotibus nata. vnde & nomen accepit. Nã ἀκόνη græce cotẽ ſignificat, vnde aconitũ eſt deductũ. ¶Terribiles nouercæ) Crudeles in priuignos. Nouerca autem dicitur (vt ſcribit Põpeius) quam qs liberis ſublatis nouã vxorẽ ducit, arcendæ familiæ gratia.

Filius ante diem patrios inquirit in annos.
Victa iacet pietas,& uirgo,cæde madentes
Vltima cæleſtum terras Aſtræa reliquit.

ARG. FABVLAE SEQ.

Gigantes immenſæ molis & ſimiles matri filios Terra produxit, quorum magnitudini par exarſit audacia. Nam extructo in excelſum aggerem montibus, ſacrilegas manus iniecere cæleſtibus. Sed fulmine deiecti, impium genus pœnæ ſuæ cruore generarunt. Nam ſanguis eorum permiſtus terræ, homines procreauit haud longe ab origine diſcrepantes.

Ne'ue foret terris ſecurior arduus æther,
Affectaſſe ferunt regnum cæleſte gigantes,
Altaq; congeſtos ſtruxiſſe ad ſydera montes.
Tum pater omnipotens miſſo perfregit Olympũ
Fulmine,& excuſſit ſubiectum Pelion Oſſæ.
Obruta mole ſua cum corpora dira iacerent,
Perfuſam multo natorum ſanguine terram
Immaduiſſe ferunt,calidumq; animaſſe cruorem,
Et ne nulla ſuæ ſtirpis monumenta manerent,
In faciem uertiſſe hominum.ſed & illa propago
Contemptrix ſuperum,ſæuæq; auidiſſima cædis,

RAPH. ¶ INQVIRIT in patrios annos) vtrum multos annos pater ſit victurus, an paucos, ſortilegos filius conſulit. ¶ Victa iacet pietas) Superata inquit ab impietate pietas contemnitur. Proprie autem pietas dicitur cultus, quem Diis, patriæ, parentibus, ſanguine coniunctis debemus. ¶ Iacet) In nullo eſt pretio. ¶ Virgo Aſtræa) Hoc eſt, iuſtitia, quæ Aſtræi Gigantis filia fuiſſe dicitur. ADDI. {Vt Aratus, vel Iouis & Themidis, vt Heſiodus tradit. Alio autem nomine Δίκη ab vtroque poeta appellatur.} ¶ Cęde) Sanguinis effuſione. Ab eo enim quod præcedit, id quod ſequitur, eſt intelligendum. Cædes vero præcedit, & ſanguinis effuſio ſequitur. ¶ Ne'ue foret terris) Gigantes vaſtiſſimorum corporum homines Terræ filii, ſine patre, pedes ſerpentinos habẽtes, non contenti cædibus terras fœdaſſe: in tantum furorem venerunt, vt è cælo Iouem depellere ſint conati. Montes enim montibus imponentes viam ſibi munierant, qua Iouem cælo detraherent. Sed Iup. fulminibus & gigantes interemit, & mõtes in vaſias orbis partes diſiecit. Qui vero montiũ ceciderũt in mare, inſulæ ſunt factæ: vt Duris ait: qui autem in terram, permanſere montes. E terra autem gigantum ſanguine madefacta nati feruntur homines ſanguinarii ac cædibus maxime gaudentes. Gigantes autem (vt ſcri. Macro.) quid aliud credendum eſt fuiſſe, quàm hominum quandam impiam gentem, Deos negantem, & ideo æſtimatam Deum pellere de cæleſti ſede voluiſſe? Gigantes autem dicti ſunt παρὰ τὸ ἐκ τῆς γῆς εἶναι, hoc eſt, ea eo quod ex terra exierint: vt ſcri. Orph. in VIII. ſacri ſermonis: οὓς καλέουσι γίγαντας ἐπώνυμον ἐν μακάρεσσιν, οὕνεκα γῆς ἐγένοντο καὶ αἵματος οὐρανίοιο. Illud non eſt ignorandum, Lyciam fuiſſe appellatam Gigantiam, & Gigantes illam habitantes.

ALLEGORIA. ¶ TALES gigantes ſunt hodie tyranni diuites, & auari, quibus non ſufficit esse in ſtatu ſuo, nec in ſtatu ſubiectionis & humilitatis, immo in cælum: ideſt ad ſtatum altæ prælationis & dominationis nituntur aſcendere, ſicut patet in ambitioſis, Eſaia 14. Aſcendam in cælum: ſuper aſtra cæli exaltabo ſolium meum. Illud patet in auaris, qui cupiunt esse milites & iudices, & locum altum iuriſditionis cupiunt occupare, Sapientiæ.18. Vſque ad cælum attingebat ſtans in terra. Et ideo tales, vt melius hoc faciãt & obtineãt aggregant mõtes ad mõtes, prata ad prata, & domos ad domos. Contra quos Eſaia 5. Vę qui coniungitis domum ad domum: & agrum agro copulatis vſque ad terminum loci. Non enim ceſſat auaritia & ambitio, diuitias aggregare: vt ſic eis mediantibus poſſint mundanam celſitudinem obtinere. Sed Iup. ſummus deus quandoque mittit talibus fulmen: ideſt ſubitam ſententiam per mortem vel p iſperatam tribulationem, ipſos'que montes: ideſt eminentiam ſui ſtatus deſtruit, & proſternit, & eos a' ſua uana opinione retardat: & terram circumiacentem: ideſt patriam ſanguine ſuæ infamiæ mortis & damnationis imbuit & emollit. pſalmus. Interfecta eſt terra in ſanguinibus eorum.

MICYL. ADDI. {Quæ hic ex Orphæo citat Regius, iis conſimilia etiam Heſio. tradit: qui in Theogonia Erinnyas & Gigantes ex cruore Cæli cum is à Satur. filio caſtraretur, in gremium terræ delapſo procreatos dicit. Sed tamen de Gigantomachia nonnihil variat. Nam Titanas primo (Ita enim uocarat filios ſuos ὁ οὐρανός, quòd diceret eos τιταίνοντας ἀτασθαλίῃ μέγα ῥέξαι ἔργον, τοῖο δ' ἔπειτα τίσιν μετόπισθεν ἔσεσθαι, vt idem Heſio. ait) cum reliquis Diis bellum geſſiſſe tradit. Quibus auxilio Cotti Gygis, & Briarei, quos Centimanos vocant, oppreſſis, idem bellum mox a' Typhoeo repetitum, eundemq; à Ioue fulmine proſtratum. Atque huic poſteriori bello cæteri aſſignant ea, quæ vulgo de Gigantomachia, feruntur videlicet, deos in Aegyptum profugiſſe, aliosq; in alias formas mutaſſe metu ſeſe, donec a' Pane, a' quo & Panici terrores dicti, Gigantes & qui circa Typhoeum erant, perterriti, in fugam conuerterentur. Priorem autem pugnam cũ Titanibus in campo Phlegræo commiſſam volunt. Quod & Claudianus innuere videtur in principio Cigãtomachiæ, vbi inquit.

Terra parens quondam cęleſtibus inuida regnis,
Titanumq; ſimul graues miſerata labores,
Omnia monſtrifero complebat tartara cœtu,
Inuiſum genitura nefas, Phlegramq; recepit
Tanta prole tumens, &c.

Rurſum alii Gigantum pugnam a' Typhoei cauſa ſeparant, & Typhoeum per ſe Deos in Aegyptum fugaſſe tradunt. Gigantes autem circa Phlegram extructis aliis ſuper alios montibus, cum cælum oppugnare uellent, a' Ioue fulmine deiectos fuiſſe. Quod eò hinc addere libuit, ne quis diuerſitate iſta qua poetæ fabulas interſe miſcent atque confundunt, inſciens fortè turbetur. Porrò uidetur & hæc fabula ea uero originem traxiſſe. Nam Geneſis. 11. de poſteris Noe, eodem ferè modo legimus: turrim conatos extruere, cuius culmen cœlum contingeret, ſed a' Deo prohibitos, qui confuſione linguarũ ab incepto eos auertit. Vnde & Babel nomẽ loco manſit, quæ poſtea Babylonia dicta fuit.} ¶ Arduus æther) Altum cælum. ¶ Affectaſſe) Proprie dixit. Nam affectare ſignificat aliquid nimium appetere, quod aſſequi non poſſis repugnante natura. ¶ Olympum) Mons eſt Macedoniæ Olympus altiſſimus: interdum tamen pro ipſo cælo ponitur: quaſi ὁλόλαμπος, hoc eſt, totus lucens, propter aſtra quibus illuſtratur. Vnde Olympius Iup. fuit denominatus. Sex autem Olympi eſſe perhibentur, Macedoniæ, Theſſaliæ, in quo ẽt Olympia fuisse celebrata Apollodorus ait. Myſiæ, Ciliciæ, Elidis, Arcadiæ. ¶ Excuſſit) quatiendo deiecit. ¶ Peliõ Oſſæ) montes ſunt Theſſaliæ notiſſimi. Pelion Oſſa ¶ Obruta mole ſua) oppressa ſua uaſtitate: magnitudine ac pondere. ¶ Dira corpora) Crudelia, a' Deorum ira missa. Vnde & diræ furiæ dicuntur. ¶ Natorum ſanguine) Nam Gigantes Terræ filii fuisse dicuntur. ¶ Calidum animasse cruorem) Hoc eſt, animam calido cruori immiſisse. Et ne nulla) Et ut aliqua memoria ſuæ prolis maneret ac reſtaret. Duas enim negationes in affirmationem conuerti certum eſt. ¶ Monumenta ſuæ ſtirpis) Memoria ſuæ prolis. Monumentum enim dicitur quicquid ad poſteritatis memoriam conficitur. Stirps autem cum prolem ſignificat, fœminini eſt generis: cum radicem truncum'ue ſignificat, incerti. Virgilio. Imo de ſtirpe reciſum. Hor. Stirpesq; raptas & pecus & domos. ¶ In faciem hominum) In figuram humanam, ac denique in homines non in ſimias, ut quidam putant, id quod facile ex iis quæ inferuntur, colligi poteſt. Neque enim ſimiæ, aut Deorum ſunt contemptrices, aut cædis auidiſſimæ, aut uiolentæ. Quare intelligamus terram gigantum ſanguine madefactam, in homines crudeles, Gigantumque ſimiles fuiſse conuerſam. ¶ Sed & il. pro. Con. ſu.) uerum inquit etiam illa

progenies,

progenies, quæ ex ſanguine gigantum orta eſt, impia fuit in Deos, ab omnique humanitate, æquitate'que aliena. Propago autem quæ & propages dicitur, cum vitem vetulam terra obrutam ſignificat, vt ex vna plures fiant, primam producit ſyllabam. Vir. Flexos propaginis arcus. Cum vero progeniem demonſtrat, eandem corripit. Virgi. Sit Romana potens Itala virtute propago. Hinc fit propagare verbum, quod ſignificat uitem vetulam ſupprimere, vt ex vna plures nouellæ fiant. Interdum extendere genus ac dilatare ſignificat. ¶ Sci res) Scire poſſes ex auiditate cædis, ex gigantum ſanguine genitam eſſe. Eſt autem figurata locutio. A tertia nanque perſona ad ſecundam eleganter fit tranſitus.

ADDI.

{Eſtque dictum, Scires, pro, poſſes ſcire, modo potentiali.}

ALLEGORIA

¶HOC accidit multoties in hoc mundo. Cõſtat enim quòd deus ſæpe fulminat, occidit, & damnat malos gigantes: ideſt ſuperbos & peccatores: ſed vere de ſanguine & genere ſuo naſcuntur aliquoties alii gigantes: ideſt mali filii & imitatores: q loco predeceſſorum patrũ inſurgunt. qui malam eorum mortem & depresſionẽ metuunt, nec attendunt, ſed velut nati ex ſanguine: ideſt ex parentibus ſanguinolẽtis ſanguinem ſitiunt: ſuperna numina: ideſt Deum & ſanctos contemnunt, de malis patribus mali filii faciliter generantur, quia patrem ſequitur ſua peoles: in ſanguine delectantur, & per ipſos homines moleſtantur. Propter quod ſummus Iuppiter ad iram prouocatur: & eis damnationem perpetuam comminatur. Hie. 7. Peius operati ſunt, quàm patres eorum. Et numeri. 32. Vos ſurrexiſtis pro patribus veſtris incrementa & alumni hominum peccatorum. ¶ Iſtud etiam poteſt allegari generaliter de omnibus malis. quia vere mors & punitio prędeceſſorum nõ eſt correctio malignorum. Prouer. 27. Si contuderis ſtultum in pila quaſi ptiſanas feriente deſuper pilo, non auferetur ab eo ſtultitia eius. ¶ Quæ pater ut ſumma) Iuppiter cum eorum hominum crudelitatem: qui è ſanguine gigantum nati erant foret contemplatus, ac primis tetram Lycaonis Arcadiæ regis feritatem ſecum ipſe cogitauiſſet, non minus indoluit, quàm eſt in vniuerſum genus humanum indignatus. Quare Diis omnibus congregatis, & conſilium ſuum de perdendo genere humano, & quæ ab Lycaone mala paſſus ſit, exponit: ac quemadmodum Lycaonem ipſum Arcadiæ regem crudeliſſimum, rapacisſimumq; in lupum commutauit. ¶ Vt vidit) Poſtquam vidit, & contemplatus eſt. ¶ Summa arce) A ſummo cœli vertice. ¶ Facto recenti) Cauſa eſt, cur nondum vulgata eſſent teterrima Lycaonis conuiuia, propter ſcelus nanque paulo ante commiſſum nondum erant cognita Lycaonis conuiuia Ioui apposita. ¶ Referens) Animo reuoluens. ¶ Fœda conuiuia) Tetra & crudelia. Nam Lycaon Pelaſgi filius hoſpitio ſuſceptos, non ſolum interficiebat, ſed etiam conuiuis comedendos apponebat. Quod quidem cum Iuppiter cognouiſſet eiuſq; domum ingreſſus factas inſidias comperiſſet: & domum incendit, & Lycaonem in lupum animal rapacisſimum conuertit. Quod quidem idcirco fictum eſt, quòd Lycaon (vt Pauſanias ait) in aram Lycæi Iouis infantem impoſuit, atque immolauit, & ſanguinem libauit, atque e veſtigio in lupum mutatus fuiſſe memoratur.

Et uiolenta fuit. ſcires e' ſanguine natam.

ARG. FABVLAE SEQ.

De Gigantum ſanguine nati, quam ſacrilega mente fuerint, Lycaonis teſtatur exemplum. qui Tyrannus Arcadiæ cum aduenas hoſpites trucidaret, etiam Iouem in ſe accendit iratũ. Nam Iuppiter humani ſceleris impatiẽs, in Deos querimonia delata, hominis ſpecie ſimulata ad Lycaonis regiam venit, cui Lycaon tanquam mortali præparauit mortem, prius humana membra deuoranda, velut hoſpitali humanitate appoſuit. Quod poſtquam Iuppiter ſenſit: non eum penitus interemit, ne ſupplicii amitteret ſenſum, ſed in lupi formam conuertit, qui & mores in rabie, & nomen Lycaonis in appellatione ſeruaret. Nec contentus fuit Iuppiter cæteros homines huius Lycaonis terrere ſupplicio, niſi in genus omne ſæuiret. Inde denique tantam iuſſit aquarum copiam redundare, vt opertis diluuio montibus cunctis homines interirent.

Quæ pater ut ſumma uidit Saturnius arce,
Ingemit, & facto nondum uulgata recenti
Fœda Lycaoniæ referens conuiuia * menſæ,
Ingentes animos, dignas Ioue concipit iras,
Conciliumq; uocat: tenuit mora nulla uocatos:
Eſt uia ſublimis cœlo manifeſta ſereno,
Lactea nomen habet, candore notabilis ipſo,
Ha'c iter eſt ſuperis ad magni tecta tonantis,
Regalem'q; domum: dextra læuaq; Deorum
Atria nobilium ualuis celebrantur apertis.
Plebs habitat diuerſa locis, a' frõte potentes
Cœlicolæ, clari'q; ſuos poſuere penates.

MICYL. ADDI.

{Affertur tamen & altera fabulæ occaſio, nempe, Regem Lycaonem deuictis Moloſſis, obſidem quendam ab iiſdẽ accepiſſe qui cum ad certum tempus non remitteretur, per legatos repertum fuiſſe. Ibi tum Lycaonem, occiſo obſide, carnes eius, legatis, edendas appoſuiſſe. Sed ex conuiuis Lyſaniam quendam nomine, qui poſtea Iuppiter dictus fuit, cognito ſcelere in publicum proſiluiſſe, Arcadeſq; contra regem immanitate facinoris concitaſſe. Atque ita deuictum atque eiectum regno Lycaone, in ſyluas abiiſſe. ibiq; reliquam ætatem, latrociniis & cædibus luporum more exegiſſe. Vide Boccatium.} ¶ Fuit & alius Lycaon Priami filius, Pandari pater, q ab Achille fuit interfectus. Sanè Lycaon ἀπὸ τῦ λύκυ, quod lupum ſignificat, denominatus videtur. ¶ Ingentes animos) Maximas indignationes.

¶ Conciliumq; uocat) Conſilium & multitudo dicitur ad conſulendum congregata, & ratio faciendæ alicuius aut nõ faciẽdæ, vt ſeruitiũ & ſeruos & ſeruitutẽ ipſam ſignificat. Conciliũ vero multitudinem tantũ ſignificat ad conſultandũ congregatam.

*a.l.cœnę

ALLEGORIA

¶HAC iter eſt ſuperis) Talis videtur eſſe uia, per quam peruenitur ad paradiſum. Conſtat enim quòd deus cœli continue uocat deos: ideſt ſpirituales uiros & iuſtos ad ſuum ſecretum conſilium ad cœli domicilium & habitaculum paradiſi. pſalm°. Deus deorum dominus locutus eſt, & uocauit terram. Sed uia, per quam iſti uiri ueniunt ad Iouem, eſt multum ſingularis & priuilegiata: quia pro certo iſti ueniunt per viam ſublimem, quantum ad eminentem celſitudinem ſanctitatis: per viam apparentem & manifeſtam ad limpiditatem veritatis: per viam candidam quantum ad relucentem pulchritudinem caſtitatis: per uiam lacteam quantum ad mulcentem plenitudinem pietatis. Sancti enim ueniunt ad Chriſtum p viam ſanctitate, veritate, caſtitate & pietate fulgentem Eſa. 30. Hęc eſt via, ambulate in ea.

RAPH. Lacteus circulus

¶EST via ſublimis) Lacteum circulum deſcribit, per quẽ ad regiam Iouis iter Diis eſſe ait. Eum vero circulum græci galaxiam vocant ἀπὸ τῦ γάλακτος: hoc eſt a' lacte, vnde & latini lacteum appellarunt, nam candidus eſſe videtur. De quo ſiquis plura videre cupit, legat Macrob. in ſomnium Scipionis. ¶ Cœlo manifeſta ſereno) Scite. Nam (ut inquit Macrob.) Lacteus circulus vnus ex omnibus oculis noſtris conſpicitur, alii ſola percipiuntur cogitatione. ¶ Candore notabilis ipſo) notatu & viſu facilis ob ſuum candorem. ¶ Magni Tonantis) Periphraſis eſt Iouis. ¶ Deorum, nobilium) Hoc eſt clarorum, qui maiores gentium Dii appellantur (vt inquit Macro.) Sunt autem. 12. numero. Et nomina quidem mulierum ſex. Iuno. Veſta. Minerua. Ceres. Diana. Venus. Virorum autẽ noia totidem. Iuppiter. Mars. Mercurius. Neptunus. Vulcanus. Apollo. ¶ Atria) Aulę. ¶ Celebrantur) Frequentantur. ¶ Valuis apertis) Ianuis patẽtibus. Valuæ autem dictæ ſunt, quòd dum aperiuntur in ſe reuoluuntur. Fores vero proprie dicuntur, quæ foras aperiũtur. ¶ Plebs habitat diuerſa locis) Plebem vocat multitudinem Deorum minorum. ¶ A' fronte) In fronte lactei circuli potentiores inquit Dii habitant, ibiq; ędes ſuas collocauere. Videtur autem Ouid. alludere ad Palatium Romanum, in quo imperatores cum principibus habitabant.

Dii nobiles

Hic locus eſt, quem, ſi uerbis audacia detur,
Haud timeam magni dixiſſe palatia cœli.
Ergo ubi marmoreo ſuperi ſedere receſſu,
Celſior ipſe loco ſceptroq; innixus eburno
Terrificam capitis concuſſit ter'q;, quater'q;
Cæſariem cum qua terram mare ſydera mouit.
Talibus inde modis ora indignantia ſoluit,
Non ego pro mundi regno magis anxius illa
Tempeſtate fui qua centum quiſque parabat
Inijcere anguipedum captiuo brachia cœlo.
Nam quanquã ferus hoſtis erat, tamẽ illud ab uno
Corpore, & ex una pendebat origine bellum.
Nunc mihi qua totum Nereus circumſonat orbẽ,
Perdendum eſt mortale genus. per flumina iuro
Infera, ſub terras ſtygio labentia luco.
Cuncta prius tentanda, ſed immedicabile uulnus
Enſe recidendum eſt, ne pars ſyncera trahatur.
Sunt mihi Semidei, ſunt ruſtica numina Fauni,
Et nymphæ, Satyri'q;, & monticolæ Syluani:
Quos quoniam cœli nondum dignamur honore,
Quas dedimus, certe terras habitare ſinamus,

RAPH. ¶ SI verbis audacia detur) Hoc eſt, ſi id aſſerere auderem. ¶ Palatia magni cœli) Hoc eſt regiam cœli. Palatium namq; vnus eſt ex collibus Romanis, in quo magnificæ imperatorum ædes conſpiciebantur. Inde factum eſt, vt ampliſſimas quaſque ædes vulgus palatia vocet. ¶ Marmoreo re.) In interiore ædium parte marmoribus incruſtata. ¶ Celſior ip. lo.) ſublimior cæteris, vt reges ſedere conſueuerunt. ¶ Sceptroque innixus eburno) Sceptro ex ebore confecto inhærens. Ex quo colligimus reges quoque apud antiquos non ſedentes, vt ferè nunc fit ab ineptis & artis oratoriæ imperitis: ſed ſtantes principibus ac populis orationes habuiſſe. Septrum autem baculus eſt, quo priſci reges vtebantur, qualib⁹ nũc pontifices noſtri inniti ſolẽt. Sceptrum vero in primis Ioui attribuitur, ut qui rex ſit hominum atque Deorum. Sceptrum autem dictum eſt παρὰ τοῦ σκίπτεσθαι i. hoc eſt, ab innitendo, quod illi ſtantes reges innitantur, literæ interpoſitione. ¶ Terrificam cæſariem) Terrorem incutientem. ¶ Concuſſit terq; quaterq;) Sæpius commouit, atque agitauit. Hoc autem habitu ſignificat Iouem fuiſſe iratum. Crebra enim concuſſio capitis indignationem ſignificat. ¶ Cum qua) magnam Iouis oſtendit potentiam, qui vnà cũ capitis motu vniuerſũ mundum commouit. {Alludit autem ad verſus Homeri, apud quem Iliad. primo eodem modo legitur. [ADDI.]

Ἦ, καὶ κυανέῃσιν ἐπ' ὀφρύσι νεῦσε κρονίων.
Ἀμβρόσιαι δ' ἄρα χαῖται ἐπερρώσαντο ἄνακτος
Κρατὸς ἀπ' ἀθανάτοιο, μέγαν δ' ἐλέλιξεν ὄλυμπον.}

¶ Talibus modis) Hoc modo iratus atque indignatus Iuppiter eſt locutus. ¶ Non ego pro mundi regno) Hac oratione Iuppiter oſtendit genus humanum dignum eſſe quod perdatur, cum Dii quoque ipſi minime ab illius inſidiis ſint tuti. Nam Lycaon ipſum Iouem Deorum hominumq; parentem interficere conatus eſt. Attentos autem ſimul & beneuolos Deos reddit, & rei magnitudinem oſtendens & animum ſuum pro ſalute eorum anxium atque ſolicitum eẽ demonſtrans. ¶ Non ego pro mundi regno) de mũdi regno Iuppiter cum gigantibus grauiſſimum bellum geſſit, eosq; tandem in Phlegræis campis ſuperauit, & ad inferos detruſit, ut paulo ante diximus. ¶ Quiſque anguipedum) quiſq; gigantum. Nam anguipedes dicti ſunt gigantes, quòd anguinos pedes habere uiderentur, vt in. 5. Faſt. Ouid. ipſe narrat. [Anguipedes] Quod ſignificat (ut ſcri. Macrob.) nihil eos rectum, nihil supernũ cogitaſſe, totius vitæ eorum greſſu atque proceſſu in inferna mergente. ¶ Centum brachia) centum manus. Vnde & gigantes Centimani à centum manibus vocantur. [Cẽtimani] Alludere autem poeta uidetur ad Briareum gigantem & Cottum & Gygen illius fratres, quos Heſiodus in Theogonia ſingulos centum manus habuiſſe ait. {CENtimani autem finguntur, vt inquit Comment. Heſiodi. διὰ τὸ ἐργαστικὸν περὶ τὴν μάχην, καὶ δραστικόν, καὶ ἀπρακτον} [ADDI.] ¶ Cœlo captiuo) quod captiuum reddere cupiebant. ¶ Nam quanquam) Rationem aſſignat Iuppiter, cur magis nunc ſit ſolicitus, q̃ cum gigantes cœlo manus inijcere conati ſunt. Nam quamuis inquit gigantes viri eſſent fortiſſimi, mihi tamen bellum minime cum toto hominum genere ſuſcipiendum fuit, ſed cum vna ſolum gigantum progenie. ¶ Ab vno corpore) ab vna hominũ congregatione Nã corpus interdum pro multitudinis congregatione ponitur. ¶ Et ex vna origine) exponit id quod ab vno corpore dixit. Ab vna enim gigantum progenie Ioui bellum fuit indictum. De gigantum autem origine variæ ſunt priſcorum opiniones. [Gigantum origo] Alii nanque illos Titani, & Terræ filios fuiſſe ſcribunt. Alii ex ſanguine Titanum à Ioue interfectorum è terra natos eſſe aiunt {Heſiodus, ex ſanguine Cœli, amputatis illius virilibus à Saturno genitos, dicit. cuius verſus ſunt, [ADDI.]

Ὅσσαι γὰρ ῥαθάμιγγες ἀπέσσυθεν αἱματόεσσαι,
Πάσας δέξατο γαῖα, περιπλομένων δ' ἐνιαυτῶν
Γείνατ' Ἐρινῦς τε κρατερὰς, μεγάλους τε γίγαντας
Τεύχεσι λαμπομένους, δολίχ' ἔγχεα χερσὶν ἔχοντας.

Ioſephus vero in antiquitatibus Iudaicis contendit eos ex coitu Dæmonum cũ mulieribus fuiſſe procreatos, cui quidem opinioni & Lact. & ſacra hiſtoria aſtipulari videtur.} ¶ Nunc mihi qua totũ) Nunc inquit nõ vnum hominum corpus, ſed totum gen⁹ humanum prorſus mihi eſt perdendum. ¶ Qua) Quatenus & quouſq;. ¶ Nereus) Deus eſt marinus, ſed pro Oceano ponitur, qui vniuerſam circumit terram. [Nereus] {Huius & Doridis filiæ ſunt, quas Nereidas & Nerinas uocant: quarum noĩa recenſet Heſiodus. Nomen aũt Νηρεὺς, κατὰ τοῦ νήχεσθαι, deductum, mutatione literæ, vel à ῥέω potius, & intendendi particula νη. [ADDI.] ¶ Circumſonat) Circumſtrepit fluctibus ¶ Per flumina iuro Infera) Per Stygem paludẽ iurat, mortale genus totũ eſſe pdendum. Stygis autem numen Dii fallere metuebant, vt ait Virg. Dii cuius iurare timẽt, & fallere numen. {Quod item ab Homero ſumptum. apud quẽ legitur Odiſſ. 5. [ADDI.]

Καὶ τὸ κατειβόμενον Στυγὸς ὕδωρ, ὅς τε μέγιστος
Ὅρκος δεινότατός τε πέλει μακάρεσσι θεοῖσι.}

¶ Stygio luco) Nemori Stygi paludi imminenti. ¶ Cuncta prius tentanda) Omnia inquit prius ſunt experienda, quàm genus humanum perdatur. Sed mali tamen ſunt perdendi, ne boni periclitent. ¶ Sed immedicabile vulnus) hac ſimilitudine colligit vniuerſum genus humanum eſſe perdendum; cum totum ſit corruptũ. Vt enim corporis partes corruptæ ſolent præcidi, ne reliquũ corpus putreſcat, ſic genus humanum eſt perdendũ, ne Satyri, Nymphę ac fauni hoĩum ſceleribus inquinẽtur atq. infeſtẽtur. ¶ Immedicabile) Inſanabile. ¶ Pars ſyncera) integra ac ſana & incorrupta. ¶ Trahatur) In putredinẽ & corruptionem ducat. Argumentatur aũt Iuppiter ab vtili & honeſto. ¶ Sunt mihi ſemidei) Quænam ſit ea pars ſyncera, cui timet Iup. ab humano genere exponit. ¶ Semidei) Heroes alio noĩe vocant. maiores. n. hoĩbus, ac Diis minores fuiſſe videntur. [Semidei] ¶ Fauni) Satyri, Syluani Dii habiti ſũt ruſticani. ¶ Et Nymphę) Nympharũ varia ſunt noĩa. Alię namque dĩr Nereides, quæ mare incolũt. {A' Nereo patre vt ſupra diximus} [ADDI.] Aliæ Naiades quæ fontes. {παρὰ τὸ νάω. i. fluo ſeu mano} Alię Napęę, q̃ ſaltus & ſyluas, {ἀπὸ τῶν ναπῶν. i. locis cõſitis arboribus & cõuallibus.} Alię Oreades, q̃ mõtes. {ἀπὸ τῶν ὀρῶν hoc eſt, mõtibus.} Alię Dryades. Aliæ Hamadryades, q̃ i ſyluis habitare, vnaq; cũ arboribus naſci, moriq; dĩr, ἅμα nãq; ſimul, & δρῦς δρυὸς, arborem & quercũ ſignĩat. ¶ Quos qm̃ cœli) occurrit tacitę obiectiõi. Poſſet. n. qs dicere. Si times à gñe humão Semideis & nymphis & diis ruſticis trãsferas ipſos in cœlũ, ac gen⁹ humanũ inter ſe debacchari pmittas. Sic. n. ſua ſtultitia ſatis ſupq; punief. At inqt Iup. nõdũ illos cẽſeo dignos, q i cœlũ recipiãf. ¶ Dignamur) Dignos cẽſemus. Sic Virg. Haud eqdẽ tali me dignor honore.

CAN

ARG. FABVLAE SEQ.

Et veteris: adhuc inquit ſigna priſtinæ formæ retinet. Nam eandẽ & caniciem & vultus violentiam habet. Oculi præterea ipſi vt prius lucent: ac demum eandem feritatem, quam etiam prius exercet. Iuppiter propter audaciam Lycaonis, cæterorumq; mortalium qui ſceleribus ſuis etiam Deorum potentiam tentabant, orbem terrarum perfuſis imbribus inundauit. Et cum duo pietate cæteros mortales antecesſiſſent, Deucalion Promethei filius ac Pyrrha, eadem ſoror atque coniux, eq; Parnaſo monte proluuie imbrium effugiſſent, ſorte moniti Themidis, quæ eo tempore Antiſtes terræ fuiſſe traditur a Diis veniam acceperunt per preces generandæ prolis, ita vt lapides poſt tergum iacerent, ex quibus homines naſcerentur, & a Deucalione miſſi in viros vertebantur, a Pyrrha autem in fœminas.

Occidit una domus, ſed non domus una perire
Digna fuit. qua terra patet, ſera regnat Erinnys.
In facinus iuraſſe putes. dent ocyus omnes
Quas meruere pati (ſic ſtat ſententia) pœnas.
Dicta Iouis pars uoce probant, ſtimulosq; fremẽti
Adiiciunt, alii partes aſſenſibus implent.
Eſt tamen humani generis iactura dolori
Omnibus, & quæ ſit terræ mortalibus orbæ
Forma futura rogant, quis ſit laturus in aras
Thura, feris ne paret populandas tradere terras?
Talia quærentes (ſibi enim fore cætera curæ)
Rex ſuperum trepidare uetat, ſobolemq; priori
Diſſimilem populo promittit origine mira.
Iamq; erat in totas ſparſuru fulmina terras,
Sed timuit, ne forte ſacer tot ab ignibus æther
Conciperet flammas, totusq; ardeſceret axis.
Eſſe quoque in fatis reminiſcitur affore tempus,
Quo mare, quo tellus correptaq; regia cœli
Ardeat, & mundi moles operoſa laboret.
Tela reponuntur manibus fabricata Cyclopum,
Pœna placet diuerſa, genus mortale ſub undis
Perdere, & ex omni nimbos demittere cœlo. *
Protinus Aeoliis Aquilonem claudit in antris
Et quæcunq; fugant inductas flamina nubes,
Emittitq; Notum. madidis Notus euolat alis,
Terribilem picea tectus caligine uultum.
Barba grauis nimbis, canis fluit unda capillis,
Fronte ſedent nebulæ, rorant pennæq;, ſinusq;.

RAPH. ¶OCCIDIT una domus) Poſtea quam Iuppiter exẽplo Lycaonis oſtendit, quam terris ſceleribus infecti ſint homines, concludit totum genus humanum penitus aſſe perdendum. Sicque poeta fabulam cum fabula, ac mutationem cum mutatione connectit. Narraturus enim quemadmodum lapides a Deucalione & Pyrrha poſt terga iacti partim in mares, partim in fœminas fuere conuerſi, ante deſcribit diluuium, quo gen⁹ humanum fuit extinctum. ¶Sed non domus vna perire Digna fuit) oẽs inquit hominum domus ſunt euertendę, & exterminandæ non vna ſola. Vbique enim nefanda ſcelera perpetrantur. ¶Fera regnat Erinnys) Feritas, impietas, inhumanitas. Erinnys. Erinnys enim dicitur furia infernalis, diſcordia, bello, contentioneque gaudens. Sunt autem Erinnyes Deæ vltrices illorum, qui ſunt impii erga parentes, dictæ) vt Etymologici ſcribunt) παρὰ τὸ ἐν τῇ ἔρᾳ ναίειν quod in terra habitent hominum facta ſpeculantes. ADDI. {Eædem & Eumenides dicuntur græcis, per ἀντίφρασιν videlicet & σέμναι θεαὶ apud Atticos, vbi & ara illarum quædam fuit.} ¶In facinus iuraſſe putes) poſſes inquit putare omnes homines ſe mala omnia perpetraturos coniuraſſe. ¶Facinus) ſcelus, quanuis in bonam quoque accipiatur partem. ¶Dent ocyus omnes Quas meruere pati pœnas) hoc eſt cito ac repente omnes puniantur. Dare & perſoluere pœnas dicuntur, qui puniuntur. ¶Sic ſtat ſententia) talis eſt inquit ſententia mea, vt omnes perdantur. ¶Stat) fixa eſt & immota. Eſt autem parentheſis. ¶Dicta Iouis pars voce probant) omnes inquit Dii Iouis ſententiam partim verbis, partim nutu approbauerunt. ¶Aſſenſibus implent) nutibus & manibus ſe Ioui aſſentire ſignãt. ADDI. {Alludere aũt videt poeta, ad morẽ Romanũ, quo ſenatores alii ſñias dicebãt, alii in ſñias pedibus diſcedebant, vnde iidem etiam Pedatũ appellabantur.} ¶Iactura dolori) perditio, ¶Orbæ terræ) priuatæ. ¶Rogant) interrogant Iouem. ¶Quis ſit laturus in aras Thura) quis ſit Diis ſacrificaturus. ¶Populandas terras) vaſtandas, ac deprędandas. ¶Sibi enim fore cætera curæ) ſubaudiendum eſt ait verbum, quod eleganter in huiuſmodi prætermittitur locutione. Eſt autem parentheſis. ¶Rex ſuperum trepidare vetat) Iuppiter. ¶Origine mira) quia lapides, vt paulo poſt narrabit, in homines fuere conuerſi, quod quidem maxime mirandum eſt. ¶Iamq; erat) ſtatim inquit Iuppiter fulminibus genus humanum perdidiſſet, niſi veritus eſſet ne cœlum quoque terrarum incendio conflagraret, cum præſertim in fatis meminerit eſſe, vt aliquando totus mundus igne abſumatur. Quare non fulminibus, ſed aquarum inundatione genus humanum perdere decreuit. ¶Iamq;) ſtatimq;. ¶Sacer æther) ſacrum cœlum. Tot ab ignibus) quot opus eſſet ad totam terram comburendam, conciperet: contraheret. ¶Totus axis) totum cœlum. Sinecdoche eſt, axis enim quæ pars eſt cœli, pro toto ponitur cœlo. Nam axis proprie illud eſt plauſtri lignum circa quod rotæ vertuntur, ad cuius ſimilitudinem axis in mundi ſphæra vocatur, circa cuius cacumina ſphæra ipſa rotatur, quibus contigui ſunt duo poli, qui & vertices dicuntur, quibus velut cardinibus (vt ſcribit Apuleius) maxime ſphæra nititur, arcticus, & antarcticus, ſiue borealis & auſtralis. Axis. Eſſe quoque in fatis, in diſpoſitione fatorum. Alia ratio eſt qua deterritus eſt ab incendio Iuppiter, ne id eueniret, quod in fatis eſſe ſciebat, ne videlicet totus mundus conflagraret. Eſt autem fatum (vt Stoici aiunt) connexa rerum ſeries, per quam mundus adminiſtratur. Fatum. ¶Affore) aduenturum eſſe. ¶Et mundi moles) machina mundi. ¶Operoſa) multi operis. Laboret) in labore & periculo propter incendium futura ſit. Hoc autem maxime cum dogmate Chriſtiano ꝯuenit. Nos enim credim⁹ mũdũ in nouiſſimo die ꝯflagraturũ. {Eſt igitur et hoc ex illis quę a vetuſtiſſ. accepta, traditione patrum, velut per manus ad poſteros tranſierũt.} ADDI. ¶Tela reponuntur) fulmina a Cyclopibus confecta. Cyclopes enim Ioui fulmina feciſſe dicuntur. Cyclopes. Fuerunt autẽ populi Sicilię, vnum in media fronte oculum habentes. {Id quod nominis ἔτυμον indicat, dicitur enim ὁ κύκλωψ ὁ ὄψ κύκλος, ὁ κυκλοειδῆ, ἔχων τὸν ὦπα.} Vide Senecã nat. q. l. 3. cat. 27. ¶Pœna diuerſa) contraria. Diluuium enim incendio cõtrariũ ẽ. ¶Nimbos) pluuias. ¶Demittere) deorſũ. ¶Protinus Aeolis) ſtatim inqt Iup. clauſis in ſpelunca iis ventis, qui inducunt ſerenitatem, Auſtrum pluuia gaudentem emiſit. ¶In Aeoliis antris) in Aeolii ſpeluncis. Notius eſt autem Aeolum Iouis ex Aceſta filium, regem eſſe ventorum, quam ut hoc loco ſit exponendum. Aeolus. Quod quidem idcirco fictum eſt, quod (ut Plin. ait) Aeolus uentorum rationem inuenit. Cum enim ſeptẽ inſularum iuxta fretum Siculum, quæ ab illo Aeoliæ fuerũt cognominatæ, princeps eſſet, ac ex nebulis & fumo Hieræ inſulæ ardentis uentos prædiceret futuros, creditus eſt illos in ſua habere poteſtate. ¶Flamina) à flando uenti flamina dicũtur. ¶Madidis Notus euolat alis) ¶Proſopopœia eſt) Eleganter autem Auſtri uenti deſcribit effigiem. ſic enim apud priſcos pingebatur. Alæ autem uentis aſſignantur propter uelocitatem. ¶Tectus uultum) hoc eſt tectum uultum habẽs. Eſt aũt poetica Sinec. ¶Picea caligine) nigris nubib⁹. Nã Auſter nubiloſus eſt uẽtus. ¶Barba grauis) plena. ¶Nimbis) pluuiis. ¶Vnda) aqua. ¶Rorãt) ſtillãt, ĩ toris ſilitudinẽ.

RAPH.

CVTQVE manu late) poſtquã inqt Notus manibus nebulas cõpreſſit, maximæ pluuiæ eſſe cœperũt. ❡ Fit fragor) ſtrepitus ꝓprie rerũ fractarũ. ❡ Denſi nimbi) crebræ pluuiæ. ❡ Cõcipit Iris aquas) Iris nũcia Iunõis a poetis fert. Interdũ etiam Iouis. Eſt aũt verſicolor ille arcus, q fit in aere (vt ſcribũt phyſici) ex reflexione radiorũ Solis, Lunę'ue in nubib⁹, pluuiæ tẽpore. Dicta eſt autem Iris παρὰ τὸ ἐρῶ, quod eſt dico, quod futura prænunciet. { Prænunciat enim vł pluuiã ſi ꝓceſſit ſerenitas, aut ruiſum ſerenitatẽ, ſi ꝓceſſit pluuia, Ptole. docet in apoteleſin: } Fluuius eſt etiã Iris, necnon herba, quam Plin. optimam in Illyrico naſci ſcribit. ❡ Sternuntur ſegetes) Frumenta in agris exiſtẽtia in terram ab aquis deiciũtur. Seges autem dicitur frumentum nõdum demeſſum. Sternere vero interdum in terram deiicere, interdum ſignificat cooperire, vt cum dicimus ſternere menſam. ❡ Vota deplorata) Spes valde ploratas. { Vel etiam deſperata, vt de quorum euentu nulla ſpes amplius ſit. } Vota autem vocat frumenta multis votis & precibus expetita. ❡ Colonis) agricolis. ❡ Irritus) vanus ac ſine vllo fructu. ❡ Cœruleus frater) Periphraſis Neptuni. ❡ Auxiliaribus vndis) auxilium afferentibus ad perdendum genus humanum. Auxiliares autem milites proprie dicuntur, qui a ſociis in auxilium mittuntur. ❡ Conuocat hic amnes) Deos fluuiorum. Amnis enim fluuius dicitur ab ambiendo, vt Varro ait, quod omnia flumina circumeunt. Vnde etiam cornuta pingũtur. ❡ Tyranni ſui) Regis ſui. Tyrannus nanque apud antiquos in bonam quoque accipiebatur partem, vt pauloante ſcripſimus. ❡ Hortamine) hortatu, exhortatione. ❡ Aperite domos) Fontes, qui fluuiorum domus eſſe videntur. ❡ Mole) obſtaculo. ❡ Fluminibus.) fluxibus. ❡ Totas habenas) tranſlatio ab equis ſumpta, qui habenis inhibentur. ❡ Defrænato) effrænato, ac ſine vllo retinaculo. ❡ Ipſe) Neptunus. ❡ Tridente ſuo) vt Ioui fulmen, Sic Neptuno tridens attribuitur quo dum percutit terram, fit terremotus. { Vnde idem & Enoſichthon, & Enoſigæus dicitur à poetis. Fictio autem à cauſa naturali ſumpta eſt. Nam aquę cauernis terræ interclusæ, quando vię rumpunt, terræmotus efficiunt, quos aliquando eruptiones aquarum ſequuntur. } ❡ Expatiata) late ſparſa. ❡ Penetralia cum ſuis ſacris) hoc eſt, penetralia cum Diis penatibus. Nam penetralia (vt Sext. Pompeius ſcribit) ſunt penatium Deorum ſacraria. ❡ Rapiunt) vi aſtrahunt. ❡ Siqua domus manſit) ordo eſt. Siqua domus remanſit indeiecta. ❡ Indeiecta) non deiecta in terrã. ❡ Culmen tamen) culmen eſt tecti ſummitas à culmo dictum, quod culmo antiquitus domus tegerentur. ❡ Præſſę) ſubmerſæ. ❡ Sub gurgite) ſub mari, eſt autem tapinoſis. Nam gurgitem, qui proprie locus eſt in flumine profundior pro mari poſuit poeta. Sic Virgil. Apparent rari nantes in gurgite vaſto. Inde fit verbum ingurgito, quod & deuoro & repleo ſignificat. Vnde Macrob. in Saturnalibus ſcribit fabium ciuem Romanum virum triumphalem à deuorato patrimonio gurgitem fuiſſe cognominatum. ❡ Nullum diſcrimen) nullam diſcretionem ac differentiam. Aliàs diſcrimẽ periculũ ſignificat. ❡ Oĩa põtus erat) omnia mare occupauerat. Põtus autẽ ꝓprie id mare eſt qđ Euxinum appellaſ. Sed ꝓ quocũque mari frequẽter ponitur. Pontus vero dictus eſt παρὰ τὸ πονεῖσθαι: quod in mari maxime laboratur. Pontus etiã prouincia eſt Aſiæ, Bithynię finitima: Euxinoq; adiacens, vnde ponticus deriuatur. ❡ Occupat hic collem,) { Diſtributio eſt, quæ deſcriptionẽ inundationis amplificat. fuiſſe autem inundationem quãdam Theſſalus ſub Deucalione, & Græci paſſim teſtantur, & Beroſus item. } Alius inquit ex hominibus in montem confugiebat, alius in cymbam. Proprie autem occupari dicuntur loca poſſeſſoribus vacua. ❡ Cymba adunca) perite. Nam cymbę & proram & puppim aduncas habent. Et ducit remos: remigat. ❡ Villæ) Villa proprie dicitur domus in agro. ❡ Summa in vlmo) ſic Hor. hoc idẽ diluuiũ deſcribens. Piſcium & ſumma pec⁹ hæſit in vlmo. ❡ Sic ſors tulit) ſic caſu euenit. eſt autem parentheſis. ❡ Anchora) anchora quidem à latinis aſpiratur, quãuis apud Gręcos aſpiratione careat, eſt autẽ anchora inſtrumentum ferreũ quod ad continẽdas naues ĩ mare iaci conſueuit. Vnde anchorarii funes dicuntur, quib⁹ anchorę liganſ. ❡ Vineta) loca dicunſ vitibus conſita. ❡ Et modo) pauloãte. ❡ Graciles capelię) macrę & agiles capræ. ❡ Gramẽ) herbã. Speciẽ pro gñe poſuit. ❡ Deformes phocę) turpes & vaſtę. Phocę à latinis vituli marini appellanſ. Nereides Nymphæ ſunt marinæ, à Nereo patre appellatæ. ❡ Delphines) Delphin & Delphinus dicif. Nam à genitiuo græco delphinos, fit noĩatiu⁹ latinus. ❡ Incurſant) frequenter incurrũt. ❡ Agitata) impulſa. ❡ Robora) ligna ad trũcos. ❡ Pulſant) percutiunt. ❡ Nat) natat. Eſt aũt perquã laſciua & lepida deſcriptio, Quã quidẽ Seneca reprehendit, quod in re triſti ludere poeta videtur. ❡ Vnda vehit tigres) Tigris fera eſt truculẽta, mirandæ velocitatis, in Armenia, Indiaq; naſcens. Tigris ẽt eſt fluuius, Armenię à velocitate qua decurrit ſic appellatus. Nã Tigris lingua Perſica ſagittã ſignificat. ❡ Vbi ſiſtere poſſit) in quibus terris ſe firmare poſſit. Siſtere aũt eſt ſtare facere. Idem vero cũ ſto verbo præteritũ habet & ſupinum. ❡ Nec vires fulminis apro proſunt) tãto impetu apri venatores aggrediuntur, ut uires fulmini ſimiles habere dicantur. { Vel potius, quia eadem ferè uis eſt dentis apri in feriendo & penetrando, quæ fulminis, unde idem & fumineus, à poetis crebro appellatur. }

Vtq; manu late pendentia nubila preſſit,
Fit fragor, & denſi funduntur ab æthere nimbi.
Nuntia Iunonis uarios induta colores,
Concipit Iris aquas, alimentaq; nubibus affert.
Sternuntur ſegetes, & deplorata colonis
Vota iacent, longiq; perit labor irritus anni.
Nec cœlo contenta ſuo eſt Iouis ira, ſed illum
Cœruleus frater iuuat * auxiliaribus undis.
Conuocat hic amnes, qui poſtquã tecta tyranni
Intrauere ſui, non eſt hortamine longo
Nunc ait utendum, uires effundite ueſtras.
Sic opus eſt, aperite domos, ac mole remota
Fluminibus ueſtris totas immittite habenas.
Iuſſerat. Hi redeunt, ac fontibus ora relaxant,
Et defrænato uoluuntur in æquora curſu.
Ipſe tridente ſuo terram percuſſit. at illa
Intremuit, motuq; uias patefecit aquarum. *
Expatiata ruunt per apertos flumina campos,
Cumq; ſatis arbuſta ſimul, pecudesq;, uirosq;,
Tectaq; cumq; ſuis rapiunt penetralia ſacris.
Siqua domus manſit, potuitq; reſiſtere tanto
Indeiecta malo, culmen tamen altior huius
Vnda tegit, preſſæq; latent ſub gurgite turres.
Iamq; mare & tellus nullum diſcrimen habebant,
Omnia pontus erat, deerant quoq; littora ponto.
Occupat hic collem, cymba ſedet alter adunca.
Et ducit remos illic ubi nuper ararat.
Ille ſuper ſegetes, aut merſæ culmina uillæ *
Nauigat, hic ſumma piſcem deprendit in ulmo,
Figitur in uiridi (ſic ſors tulit) anchora prato,
Aut ſubiecta * tegunt curuæ uineta carinæ,
Et modo qua graciles gramen carpſere capellæ,
Nunc ibi deformes ponunt ſua corpora phocæ.
Mirantur ſub aqua lucos, urbesq; domosq;
Nereides, ſyluasq; tenent delphines, & altis
Incurſant ramis, agitataq; robora pulſant.
Nat lupus inter oues, fuluos uehit unda leones.
Vnda uehit tigres, nec uires fulminis apro,

ADDI. {Bene auxiliaribus} & appoſite, quĩ auxilia proprie ſociorũ & cõfœderatorũ dicebãtur à Romanis. lege Vegenum lib. 2.

ADDI. Eorũ reſpicit opinionem, q undas tremoris terræ cauſã eſſe exiſtimãt, qm̃ eæ orbe grauiter agitato erumpũt. lege Senecam q. natu. lib. 6. Sic Hor. l. pri. car. ode. 2.

* a. l. terũt. i. fœtidæ, uñ parœmia apud Ari. φώκη ὀσμή: idest phocæ odor. Non hirũdo iã, tum ſed & cæteræ uolucres sũt accipiendæq; diu per aerem uagatę fuiſſent locũ ubi ſiderẽt ueſtigãtes. ADDI.

Pontus

ADDI.

Nereides

Tigris

ADDI.

❡ ABLATO

An ſatis o' ſuperi totos fore creditis illos?
Cum mihi, qui fulmen, qui uos habeoq;, regoq;,
Struxerit inſidias notus feritate *Lycaon?
Confremuere omnes, ſtudiis'q; ardentibus auſum
Talia depoſcunt. Sic, cum manus impia ſæuit
Sanguine Cæſareo Romanum extinguere nomen,
Attonitum tanto ſubitæ terrore ruinæ
Humanum genus eſt totus'q; perhorruit orbis.
Nec tibi grata minus pietas Auguſte tuorum,
Qua'm fuit illa Ioui, qui poſtquam uoce, manu'q;
*Murmura compreſſit, tenuere ſilentia cuncti.
Subſtitit ut clamor preſſus grauitate regentis:
Iuppiter hoc iterum ſermone ſilentia rupit:
Ille quidem pœnas (curam hanc dimittite) ſoluit.
Quod tamen admiſſum, quæ ſit uindicta docebo.
Contigerat noſtras infamia temporis aures,
Quam cupiens falſam: ſummo delabor olympo,
Et Deus humana luſtro ſub imagine terras.
Longa mora eſt, quantum noxæ ſit ubiq; repertũ,
Enumerare, MINOR fuit ipſa infamia uero.
Mænala tranſieram latebris horrenda ferarum.
Et cum Cyllene, gelidi* pineta Lycæi:
Arcados hinc ſedes, & inhoſpita tecta tyranni

RAPH. ¶ AN ſatis ò ſuperi) Hoc argumento à maiori ſumpto colligit genus humanum omnino eſſe perdendum. Nam ſi mihi inquit, cui imperium eſt Deorum & hominum, inſidias ſtruere Lycaon feritate ſua notiſſimus, eſt auſus: quo modo Dii minores ab Humano genere poterunt eſſe tuti? ¶ Habeoq; rego'que) hoc eſt contineo & guberno. Græcum autem uerbum expreſſit. Nam ἴσχω & habeo & contineo ſignificat. ¶ Notus) nobilis & famoſus ſua feritate.

Lycaon

Lycaon autem Pelaſgi filius, Lycoſuram vrbem in Lycæo monte ædificauit, Iouem'que Lycæum appellauit: & Lycæa, certamen in Iouis Lycæi honorem inſtituit: vt Pauſanias ſcri. ac infantem in Iouis ara primus omnium immolauit. Vnde locus fabulæ datus videtur. ¶ Confremuere omnes) ſimul omnes fremuere & murmurauere facinoris immanitate commoti. ¶ Studiis ardentibus) Inflammatis voluntatibus. ¶ Depoſcunt) Ad pœnam ſubaudiendum eſt. ¶ Sic cum manus impia ſæuit) In Auguſti gratiam hæc ab Ouidio referuntur. Vt inquit totum genus humanum Iulii Cæſaris indigna cæde commotum eſt, qua in ſenatu ab ingratis impiiſq; ciuibus fuit interfectus: Dii auditis Ioui ſtructis inſidiis, inflāmati ſunt, tametſi de coniurationibus'& inſidiis contra Auguſtum Cæſarem ſtructis hæc mihi dicta potius eſſe videntur. Sic enim & Ioui & Deorum indignationi pulcherrimè accommodatur hæc ſimilitudo. Nam vt Iuppiter a' Lycaone, quamuis inſidiante, non fuit interfect°, ita ne Auguſtus quidem a' coniuratorum quoquam fuit oppreſſus. Cum alii autem multi variis temporibus (vt ſcribit Suetonius) in Auguſtum coniurarunt, tum Telephus mulieris ſeruus, nomenclator. Is enim quaſi debita ſibi fato dominatione & ipſum & ſenatum aggredi deſtinauerat. Quondam etiam iuxta cubiculum eius lixa quidā ex Illyrico exercitu ianitoribus deceptis noctu deprehenſus eſt cultro uenatorio cinctus: inops'ne mentis, an ſimulata dementia, incertum. Nihil enim exprimi quæſtione potuit. De inſidiis autem Auguſt. ſtructis potius eſſe intelligendum, quàm de Iulii Cæſaris cæde, facile ex ipſis Ouidii verbis percipi poteſt, cum inquit: Nec tibi grata minus pietas Auguſte tuorū. ¶ Quā fuit illa Ioui) Hoc vero ab iſtis calfomiis, ſi quo ingenio iudicio'ue forent, notandum erat. Mihi certe prior expoſitio vt de Iulii Cæſ. cæde intelligamus, non probatur. ¶ Manus impia) impiorum cōiuratorum multitudo. Nam ſexaginta & amplius C. Caſſio, Mario'que & Decio Bruto principibus, vt refert Sueto. in Iulium Cæſarem coniurarunt, eum'que in ſenatu tribus & viginti vulneribus trucidarunt.

ADDI. {In Auguſtū autem, præter eos quorum ſupra facta mentio eſt, etiam Lepidus quidam, & Varro Murena, Fannius Cæpio. M. Egnatius, Plautus Rufus. L. Paulus, Audaſius & Epicadus: Suet.} ¶ Sæuit extinguere) ſæuit vt extingueret, poetica enim locutio eſt. ¶ Sanguine Cæſareo) Iulii Cæſaris cæde: ſiue potius Aug. qui Iulii Cæſaris filius fuit adoptiuus. ¶ Attonitum) ſtupefactum. ¶ Romanum non) quod Iulius Cæſa. Auguſtus'que filius eius geſtis ſuis clariſſimum reddiderat. ¶ Nec ti. gra. minus pietas) nō minus inquit pietas populi Rom. qui tuos inſidiatores vltus eſt, tibi grata fuit, quàm Ioui Deorum indignatio, quam conceperunt, cum audiſſent inſidias Ioui ipſi à Lycaone fuiſſe ſtructas. ¶ Qui poſtquā uoce manu'que) geſtū exprimit eorum qui ſilentium indicunt. ¶ Cōpreſſit) compeſcuit. ¶ Subſtitit vt clamor) poſtquam ceſſauit clamor Iouis authoritate cohibitus. ¶ Silentia rupit) locutus eſt. Sic Virg. Quid me alta ſilentia cogis Rumpere? ¶ Ille quidem) Lycaon inquit ille feritate conſpicuus pœnas dedit. Nam ſoluere pœnas eſt pati pœnas & ſuſtinere. ¶ Curam hanc dimittite) ipſum depoſcendi ad pœnā. Eſt autem parenteſis. ¶ Quod tamen admiſſum) quamuis inquit dederit pœnas, Lycaon volo vos tamen docere & peccatum quod admiſit: & pœnam qua fuit affectus. ¶ Contigerat noſtras) Narrat Iuppiter quemadmodum inquiſiturus hominum ſcelera è cœlo deſcendit i terras: ſuſceptaq; humana figura orbem terrarum peragrarit, ac tandem ad Lycaonem Arcadiæ regem hoſpites crudeliſſime interficientem peruenerit, quem in lupum idcirco ſe ait commutaſſe, quòd ſe quoque interficere conatus eſſet. ¶ Infamia temporis) ignominia ſeculi, quo teterrima quæque ſcelera committebantur. ¶ Quam cupiens falſam) Deus enim vult omnes homines bonos eſſe. ¶ Luſtro) peragro, circumeo. Aliās luſtrare eſt purgare & illuſtrare. ¶ Longa mora eſt enumerare) longa mora eſſet inquit ſi enumerare vellem quantum vbique ſceleris inuenerim. ¶ Noxæ) Culpæ, ſceleris. Noxa enim & culpam & ſcelus & maleficium ſignificat. Vnde noxius declinari videtur. Sanè noxa interdum etiam pœnam ſignificat. Vnde apud Iuriſconſultos: Noxæ dedere, hoc eſt pœnæ tradere ob dandum illatum. Vnde & noxales actiones ab iiſdem appellantur: quæ ex noxa atque maleficio ſeruorum aduerſu's dominos inſtituuntur. ¶ Minor vero) eo quod verum erat. Maiora nanque ſcelera, & plura ab Ioue deprehenſa fuere quàm ferebantur. ¶ Mænala tranſieram. Deſcribit iter quò ad Lycaonem peruenit. Mænalus autem & vrbs & mons eſt Arcadiæ celeberrimus à Menalo Arcadis filio denominatus. ¶ Latebris) latibulis. Et cum Cyllene) Cyllene mons Arcadiæ Mercurio dicatus. Vnde etiam Cyllenius appellatur. ¶ Pineta) loca pinis conſita, vt olIueta. ¶ Lycæi mons eſt Arcadiæ Lycæus Pani ſacer. ¶ Et in hoſpita) in hoſpitalia. ¶ Arcados tyranni) Licaonis Arcadiæ regis. Cum autem Lycaon multo ante Troica tempora fuerit, mirandum eſt cur poeta ſub perſona præſertim Iouis ipſum Tyrannum vocet, cum hoc nomen ne Homeri quidem aut Heſiodi temporibus (vt ſcri. Ariſtophanes grāmaticus) in vſu fuerit. Nuſquam eum in ipſorum priorum'ue ſcriptorum operibus inuenitur tyrannus. Reges nanque appellabant omnes, qui tempore Archilochi iamborum ſcriptoris (vt Hippias ſophiſta teſtatur) Tyranni cœperunt appellari. Homerus quidem Echetum crudeliſſimum hominum interfectorem nuncupat regem. Tyrannus vero dictus eſt, vel a' Tyrrenis (vt quidam putant) qui olym prædones crudeliſſimi fuere. Vel ἀπὸ τοῦ τείρειν τοὺς λαοὺς hoc eſt a' me domandis populis quibus inſidias ac dolos ſtruunt. Ariſ. vero in Cumæorum rep. honeſto vocabulo Aeſimnetas prius fuiſſe vocatos dicit, qui poſtea tyrāni appellari cœperunt. Nam Aeſimnetes dicitur honeſti laudator. Sed Ouid. ex conſuetudine ſuorum temporum locutus eſt. {Prolepſi uſus videlicet.} Sanè Tyrannus apud priſcos etiam pro bono princi- ADDI.

*Lycaon, Gegenis Arcadis filii filius fuit, vt Stephanus ſcribit i Ephyra.

*a. l. indicium'que dedit.

Vina & fatilo.

*a. l. ſpineta.

Vina & fatile.

Crura nec ablato proſunt uelocia ceruo,
Quæſitiſq; diu terris ubi ſiſtere poſſit,
In mare laſſatis uolucris uaga decidit alis.
Obruerat tumulos inmenſa licentia ponti,
Pulſabantq; noui montana cacumina fluctus,
Maxima pars unda rapitur, quibus unda pepercit,
Illos longa domant inopi ieiunia uictu.

ARG. FABVLAE SEQ.

Conſumptis aquis Diluuii, cunctis mortalibus Deucalion Promethei filius cum Pyrrha Epimethei filia, & coniuge ſua, qui ſoli ex omni humano genere ſuperarant, in Parnaſſo monte, Themidis vatis ſortes de reparatione conſuluerunt. Ex cuius reſponſo ſignificatum eſt, vt corporibus diſcinctis, & velato capite, oſſa magnæ parentis, id eſt, lapides vterq; poſt ſe iaceret. Proiecti itaq; a Deucalione in mares, a Pyrrha vero, i fœminas creuerunt.

Separat Aonios actæis Phocis ab aruis
Terra ferax, dum terra fuit, ſed tempore in illo
Pars maris, & latus ſubitarum campus aquarum.
Mons ibi uerticibus petit arduus aſtra duobus
Nomine Parnaſus, ſuperatq; cacumine nubes.
Hic ubi * Deucalion (nam cætera texerat æquor)
Cum conſorte tori parua rate uectus adhæſit,
Corycidas nymphas, & numina montis adorat,
Fatidicamq; Themin, quæ tunc oracla tenebat.
Non illo melior quiſquam, nec amantior æqui
Vir fuit, aut illa reuerentior ulla Deorum.
Iuppiter ut liquidis ſtagnare paludibus orbem,
Et ſupereſſe uirum de tot modo millibus unum,
Et ſupereſſe uidet de tot modo millibus unam,
Innocuos ambos, cultores numinis ambos,
Nubila diſiecit, nimbiſq; Aquilone remotis,

APH. ABLATO ceruo) abrepto ab vndis. Volucris vaga) hirundinis eſt periphraſis. Nam hirundines vagos maxime volatus habent. Laſſatis alis) defatigatis ac feſſis. Obruerat tumulos) cooperuerat montes. Obruere nanq; eſt, aqua terra'ue operire. Tumuli vero montes dicuntur à tumore. Pulſabant) percutiebant. Noui fluctus) magnæ vndæ & inuſitatæ. Montana cacumina) Montium ſummitates. Maxima pars) hominum ſubaudiatur. Quibus vnda pepercit) hoc eſt qui ſubmerſi non fuerunt, fame periere. Separat Aonios) Topographia & loci deſcriptio. Montem enim Parnaſum deſcribit, in cuius cacumen ſua altitudine ab vndis tutum, Deucalion & Pyrrha ſe receperunt. Phocis) eſt inter Bœotiam & Atticam, à Phoco denominata, in qua mons Parnaſus duobus collibus eminens cōſpicitur. Ab actæis aruis) ab attica regione. Nam Attica Actæa olim, vel ab Actæo rege, vel à littore, quod ἀκτὴ dicitur, fuit appellata. Eſt enim maritima regio, ac ferè littus eſſe videtur. DI. Cæterum ſunt qui hoc loco hyppallagen eſſe velint. Non enim Phocidem, Aonios, hoc eſt, Bœotiam, ab Attica ſeparare, ſed contra Bœotiam, Phocenſes ab Atticis. quemadmodum & tabulæ Geographicæ indicant qd vt ſit, geographis diſcutiendum relinquemus. Illud magis dubitari poteſt, vtrū pro Aruis, legendum ſit Agris, vt ad vtrunque adiectiuum idem ſubſtantiuum referatur, vt ſit integrum, Phocis ſeparat Aonios agros, ab Actæis agris. Terra ferax) fertilis.

Parnaſus. Mons nomine Parnaſus,) Parnaſus mons eſt Phocidis, à Parnaſo antiquiſſimo vate cognominatus, vnde Parnaſius, Parnaſiacus, Parnaſias, Parnaſis & Parnaſeus deriuantur. Prius autem Larnaſos fuit appellatus, quod illuc Deucalio-L. nis arca: quæ græce λάρναξ dicitur fuerit appulſa. Sed & hæc Arca, ab Arca Noe, originem accepiſſe, atque ita patrum ſententia, velut per manus tradita videtur eſſe. Petit aſtra) tendit in altum ſydera verſus. Duobus verticibus) duobus cacuminibus, quorum alterum Tithoreum, ib. 9. alterum Hymapeum appellat Herodotus, quamuis Seruius, niſi eſt depravatus, Heliconem & Cytheronem putet, quos Bœotiæ montes eſſe conſtat longe à Parnaſo diſtantes. Parnaſus autem totus & Apollini & Muſis & Baccho eſt conſecratus. Deucaliō Hic vbi Deucalion) Deucalion Promethei filius vir integer ac pius vnà cum Pyrrha vxore diluuio inualeſcente ad cacumen Parnaſi confugit, vbi poſt finitum diluuium Themidem conſuluerunt, quomodo genus humanum reparare poſſent, quibus Themis reſpondit. id poſſe reparari ſi, antiquæ matris oſſa poſt terga ieciſſent, quæ Deucalion lapides eſſe coniectauit. Nam lapides oſſa terræ videntur eſſe, quæ antiquiſſima omnium eſt mater. Qui igitur lapides à Deucalione fuerunt poſt terga iacti in mares, qui à Pyrrha in fœminas fuere conuerſi. Hoc autem idcirco fictum eſt, quod (vt ſcribit Euſebius in Chronicis) regnante Athenis Cecrope maxima aquarum illuuies maiorem partem populorum Theſſaliæ abſumpſit, paucis fuga in montes liberatis, maxime in monte Parnaſo, in cuius circuitu Deucalion tunc regno potiebatur, qui tunc ad ſe ratibus confugientes, vt narrat Iuſtinus, ſuſcepit, ac per ſumma Parnaſi iuga fouit, ac idcirco genus humanum ab illo fuiſſe reparatum aiunt. Hic vbi) eleganter hic & vbi ita iunguntur, vt id & quod cum, vbi & quod grammaticæ locutioni ſatis eſſe videantur, vt cum dicimus. Tibi morem geſſi id quod facturum ſum pollicitus. nā quod ſum pollicitus ſatis eſſet. Nam cætera parentheſis eſt. Reliqua inquit loca mare occupauerat. Cum conſorte tori) hoc eſt, vxore. Nam vxor lecti mariti conſors eſt. Corycidas nymphas) Coricum antrum eſt Parnaſi nymphis ſacrum. Vnde Corycides nymphæ dicuntur. Eſt autem forma patronimica pro poſſeſſiua. Eſt etiam Coryc⁹ Ciliciæ & vrbs & mons & antrum, vbi optimum naſcitur crocum. Eſt præterea Coryc⁹ (vt Stephanus ſcribit) mons Ioniæ altiſſimus, & portus, & inſula, eſt & promontorium Cretæ, & port⁹ Ethiopiæ Corycia appellatus. Et numina montis, Apollini, Baccho, & muſis Parnaſus dicit eſſe conſecrat⁹. Fatidicamq; Themin) Themin arcana fatorū prædicētē. Themis aūt filia Cœli & terræ fuiſſe ſcribit, quā Iuppiter nuptias ſuas fugientē in Macedonia aſſecut⁹ cōpreſſit, Mineruamq; ſuſtulit. Dea vero fuit, quæ (vt inquit Sex. Pōp.) præcipiebat hoibus, vt à Diis peterēt id quod fas eſſet, vnde etiam nomen accepit. Nā θέμις apud græcos fas ac iuſtum ſignificat. Nā Themis ἀπὸ τοῦ θεσμοῦ, hoc eſt à lege dicta eſt. Habet autem apud Græcos triplicem genitiuum Themidos, Themitos & Themiſtos. Quæ tunc orac. teneb. hoc eſt, Reſponſa dabat. Nā vt Pindari iterpres tradit, prima ꝑfuit oraculis Nox, deinde Themis poſt demum Apollo, qui vaticinandi artem à Pane deo accepit, vt idem ait. Sed Orpheus Paulo aliter apud quem in hymnis, de Themide ita legitur.

Ἣ πρώτη κατέδειξε βροτοῖς μαντεῖον ἀγαυὸν
Δελφικῷ ἐν κευθμῶνι θεμιστεύουσα θεοῖσι,
Πυθίῳ ἐν δαπέδῳ, ὅτε Πύθων ἐμβασίλευεν,
Ἣ καὶ Φοῖβον ἄνακτα θεμιστοσύνας ἐδίδαξε.

Fuit aūt hęc filia Cœli, & Terræ, vt ex eodē poeta colligitur. Vocat enī οὐρανόπαιδα, & γῆς βλάστημα νέον. Nō illo melior quiſquā) hæc eò ptinēt vt oſtēdat poeta Deucalionē & Pyrrhā ob pietatē in deos, merito fuiſſe incolumes cōſeruatos. Iuppiter vt liquidis ſtagnare) poſteaquā inquit Iuppiter vidit totū orbē terrarū ſic aquis eſſe obrutū, vt ſtagnū eſſe videretur, ac ex hominibus ſolos Deucalionem & Pyrrham ſupereſſe, reducta ſerenitate, diluuiū ita decreſcere cœpit vt terræ cœperint apparere. Stagnare) Stagnū & lacū eſſe effectū. Stagnare enim propriē dicuntur terræ aquis non defluētibus coopertæ. Stagna ſiquidem paludes lacunæq; ac lamæ vocantur. Supereſſe) ſuperuiuere. Innocuos) inſontes, innocentes. Nubila diſiecit) nubes diſſipauit. Nymbis Aquilone remotis) ab Aquilone depulſis. Eſt enim Aquilo ventus nubila expellens, ac ſerenitatem inducens. Vnde idem αἰθρηγενέτης ab Homero dicitur.

Themin, Romani carmētam vocabant, qd diuino ſpū afflata, quę vētura erant, carminibus caneret, authorē Diony. in pri. auti. & Euſe. præpa. Euan. l. 3. Sed Dion. Nymphā & Theſpiodon. i. vaticinatricem Ser. in. 8. Aen. vaticinatricem tm̄ fuiſſe contendit.

* Deucaliō prometheī ex Oceana filius authore Diony. Halic. Ro: antiq. lib. I. Vel ex Pandora, vt ſcribit Heſo. Apollonii cōmē. in 3. Argu quatuor fuiſſe Deucaliones oñdit. ADDI.

Aquilo. ADDI.

Et cœlo terras oſtendit, & æthera terris.
Nec maris ira manet, poſitoq; tricuſpide telo
Mulcet aquas rector pelagi, ſupraq; profundum
Extantem, atq; humeros innato murice tectum
Cæruleum Tritona uocat, conchaq; ſonanti
Inſpirare iubet, fluctusq;, & flumina ſigno
Iam reuocare dato. * caua buccina ſumitur illi
Tortilis in latum, quæ turbine creſcit ab imo,
Buccina, quæ in medio concepit ubi aera porto,
Littora uoce replet ſub utroq; iacentia Phœbo.
Tum quoq; ut ora Dei madida rorantia barba
Contigit, & cecinit iuſſos inflata receſſus,
Omnibus audita eſt telluris, & æquoris undis.
Et quibus eſt undis audita coercuit omnes.
Iam mare littus habet, plenos capit alueus amnes.
Flumina ſubſidunt, colleſq; exire uidentur.
Surgit humus, creſcunt loca decreſcentibus undis.
Poſtq; diem longam nudata cacumina ſyluæ
Oſtendunt, limumq; tenent in fronde relictum.
Redditus orbis erat, quem poſtquam uidit apertū,
Et deſolatas agere alta ſilentia terras,
Deucalion lachrymis ita Pyrrham affatur obortis.
O ſoror, o coniux, o fœmina ſola ſuperſtes,
Quam commune mihi genus & patruelis origo,
Deinde thorus iunxit, nunc ipſa pericula iungunt,
Terrarum quaſcunq; uident occaſus, & ortus,
Nos duo turba ſumus, poſſedit cætera pontus.
Hæc quoq; adhuc uitæ non eſt fiducia noſtræ
Certa ſatis, terrent etiam nunc nubila mentem.
Quis tibi, ſi ſine me fatis erepta fuiſſes,
Nunc animus miſeranda foret? quo ſola timorem
Ferre modo poſſes? quo conſolante doleres?
Nanq; ego (crede mihi) ſi te quoq; pontus haberet,
Te ſequerer coniux, & me quoq; pontus haberet.
O utinam poſſem populos reparare paternis
Artibus, atq; * animas formatæ infundere terræ.
Nunc genus in nobis reſtat mortale duobus.
Sic uiſum eſt ſuperis, hominumq; exēpla manemus.
Dixerat, & flebant, placuit celeſte præcari
Numen, & auxilium per ſacras quærere ſortes.
Nulla mora eſt, adeunt pariter Cephiſidas undas,
Et nondum liquidas, ſed iam uada nota ſecantes.
Inde ubi libatos irrorauere liquores
Veſtibus, & capiti, flectunt ueſtigia ſacræ

RAPH.

ET Cœlo terras oſtendit) eleganter. nam ita aquis tegebantur, vt aeri occultæ eſſent terræ. ❡ Cœlo) aeri. ❡ Ira maris) tempeſtas. ❡ Manet) permanet, perſtat, perſeuerat. ❡ Tricuſpide telo) periphraſis eſt tridentis, tres enim cuſpides habet, vnde & tridens dictus eſt: Mulcet aquas: mitigat mare tumidum atque iratum. ❡ Rector pelagi) Neptunus maris Deus. Pelagus autem eſt mare profundum dictum, quod propè terram ſit. κατ' ἀντίφρασιν. Nam ex πέλας quod eſt propè & γῆ terra compoſitum eſſe videtur. Longe ſiquidem à terra receſſit. ❡ Innato murice) ingenitis muricibus. ſingularis enim pro plurali frequenter ponitur & e contra. Eſt autem murex concha, ex cuius ſanguine purpureus conficitur color. ❡ Tectum humeros) ſynecdoche poetica. Tectos enim & coopertos humeros habentem intelligimus. ❡ Cæruleum Tritona) Cæruleum mare proprie dicitur, & quicquid colorem habet maris. Triton autem fertur eſſe tubicem Neptuni, cui mandat vt receptui canat, fluuioſq; in ſuos fontes reuocet. ❡ Conchaq; ſonanti) ſonanti dixit, ad differentiam concharum nō ſonantium, quamuis quidam ſonaci putent eſſe legendum, quod in exemplaribus non habetur. Triton autem pro tuba concha longiore vtitur. Re vera autem inueniuntur Tritones conchis canentes, vt Plin. refert. { Libro nono capite quinto vbi Tyberio principi, inquit, nunciauit Olyſiponenſium legatio ob id miſſa, viſum auditūq; in quodam ſpecu concha canentem tritonem, qua noſcitur forma. } ❡ Signo dato) facto ſigno, vt redeant. ❡ Caua buccina) deſcribit cōcham qua pro tuba vti ſolet Triton. ❡ Tortilis in latum) retorta in latitudinē. ❡ Quæ turbine ab imo) quæ ab ore anguſto incipit, & in amplū deſinit ad turbinis ſimilitudinem. { Eſtque hæc interpretatio eius, quod ante dixit, tortilis in latum. } ❡ Buccina quæ in medio) elegans anadiploſis, qua buccinæ laus exprimitur. Cum enim inflatur, omnia littora reſonant. ❡ Concepit vbi aera) poſtquā inflari cœpit. ❡ Sub vtroque Phœbo) Sole & Oriente & Occidente. Eſt autem hyperbole poetica, ab Oriente enim ad Occidentem tubæ illius ſonitum audiri affirmat, quod omnem excedit veritatem. ❡ Tum quoque vt ora Dei) hoc eſt, poſtquam ori Tritonis fuit admota. ❡ Rorantia) ſtillantia. ❡ Iuſſos receſſus) regreſſus fluuiorum à Neptuno imperatos. ❡ Coercuit) inhibuit, & continuit. ❡ Iam mare littus habet) quo pauloante carebat. ❡ Subſidunt) diminuuntur & minus profunda fiunt. ❡ Poſtque diem longam) poſt longum tempus. ❡ Nudata cacumina) folijs priuata atq; ſpoliata. ❡ Redditus orbis erat) hoc eſt, ſibiipſi orbis reſtitutus eſſe videbatur. ❡ Deſolatas terras) hoc eſt deſtitutas ab hominibus, & ab animantibus. ❡ Lachrymis obortis) repente natis. ❡ O ſoror ò coniux, ò fœmina ſola ſuperſtes) pathetica eſt oratio, & affectus plena, qua Deucalion maximopere ſibi Pyrrham deuincit. { Taciteq; eo inducit, vt ſecum de genere humano reparando conſilium capiat. Vnde & ſequitur. Placuit cœleſte præcari Numen &c. } ❡ Et patruelis origo) Deucalion & Pyrrha patrueles fuerunt, nam Iapetus duos ſuſtuliſſe filios dicitur, Prometheum, qui Deucalionem, & Epimetheū qui Pyrrham genuit. ❡ Deinde torus) lectus & nuptiæ. ❡ Erepta) liberata ab hoc diluuio. ❡ Miſeranda) miſericordia digna. ❡ Paternis artibus) nam Prometheus, vt ſuperius diximus, terram in imaginem hominis figurauit ei quæ animam ex igne eductam immiſit. ❡ Infundere) immittere. ❡ Genus mortale) genus humanum. ❡ Sic viſum eſt ſuperis) parentheſis eſt & epiphonema, quo vti ſolemus, cum cauſam alicuius rei aſſignare neſcimus. ❡ Hominumq; exempla manemus) exempla pro exemplaribus poſuit. Exemplum eſt enim quod aut ſequamur aut vitemus. Exemplar autem eſt ex quo aliud ſimile faciamus. ❡ Per ſacras ſortes) per ſacra oracula & Deorum reſponſa. { Eſtq; ſpecies, pro genere poſita κατὰ συνεκδοχήν. proprie enim ſortes eadem reſponſa ſiue vaticinia dicuntur, quæ per ſortem eliciuntur. ❡ Cephiſidas vndas) Cephiſus fluuius eſt ex Parnaſi radicibus fluens, vnde patronymicum finxit poeta. Eſt etiā Cephiſis palus in quā Cephiſus ipſe igreditur. ❡ Et nondum liquidas) nondum puras ac limpidas, ſed limo turbidas. Sed iam vada nota ſecantes) ſed iam alueos ſuos tenentes: neque enim ripis egrediebantur. Secare nanque interdum incidere, interdum terere ſignificat. Vnde ſectas philoſophorum dictas eſſe Seruius ait, quod propoſitum teneant. Virgilius. Ille viam ſecat ad naues. ❡ Inde vbi libatos irrorauere liquores) Antiqui templa ingreſſuri, Deos quæ præcaturi, id quod nos quoque facimus prius ſe aqua aſpergebant. & lauabant quam conſuetudinem Deucalion & Pyrrha Diis ſupplicaturi ſeruarunt. ❡ Irrorauere) inſperſere. ❡ Libatos liquores) hauſtas aquas.

* Nō tortilis i latum buccina, ſed q̄ tortilis ab imo turbine creſcit i latum ne Ouid. deſtpere faciamus.

Triton.

ADDI.

* a.l. animos.

ADDI.

ADDI

Deucal. Pyrrha

ADDI.

Cephiſus

CAD

Ad delubra Deæ,quorum faſtigia turpi
Squallebant muſco,ſtabantq; ſine ignibus aræ.
Vt templi tetigere gradus,procumbit uterq;
Pronus humi,gelidoq; pauens dedit oſcula ſaxo.
Atq; ita,ſi precibus, dixerunt, numina iuſtis
Victa remolleſcunt,ſi flectitur ira Deorum,
Dic Themi,qua generis damnum reparabile noſtri
Arte ſit, & merſis fer opem mitiſſima * rebus.
Mota Dea eſt (ſortemq; dedit) diſcedite templo,
Et uelate caput,cinctaſq; * reſoluite ueſtes,
Oſſaq; poſt tergum magnæ iactate parentis.
Obſtupuere diu,rupitq; ſilentia uoce
Pyrrha prior,iuſſiſq; Deæ parere recuſat,
Detq; ſibi ueniam pauido rogat ore,pauetq;
Lædere iactatis maternas oſſibus umbras.
Interea repetunt cæcisq; obſcura latebris
Verba datæ ſortis ſecum,inter ſeq; uolutant.
Inde Promethides placidis Epimethida dictis.
Mulcet,& aut fallax ait,eſt ſollertia nobis,
Aut pia ſunt,nullumq; nefas oracula ſuadent.
Magna parens terra eſt,lapides in corpore terræ,
Oſſa reor dici,iacere hos poſt terga iubemur.
Coniugis augurio quanquam Titania mota eſt,
Spes tamen in dubio eſt,& adhuc cœleſtibus ambo
Diffidunt monitis,ſed quid tentare nocebit?
Diſcedunt,uelantq; caput (tunicaſq; recingunt)
Et iuſſos lapides ſua poſt ueſtigia mittunt.
Saxa(quis hoc credat,niſi ſit pro teſte uetuſtas?)
Ponere duriciem cœpere,ſuumq; rigorem,
Mollirique mora,mollitaq; ducere formam.
Mox ubi creuerunt, naturaq; mitior illis
Contigit,ut quædam,ſic non manifeſta uideri
Forma poteſt hominis , ſed uti de marmore cœpta,
Non exacta ſatis,rudibuſq; ſimillima ſignis.
Quæ tamen ex illis aliquo pars humida ſucco,
Et terrena fuit,uerſa eſt in corporis uſum,
Quod ſolidum eſt,flectiq; nequit,mutatur in oſſa,
Quæ modo uena fuit,ſub eodem nomine manſit,
Inq; breui ſpatio ſuperorum numine ſaxa
Miſſa uiri manibus faciem traxere uirorum,
Et de fœmineo reparata eſt fœmina iactu,
Inde genus durum ſumus,experienſq; laborum,
Et documenta damus,qua ſimus origine nati.

APH. ¶ AD delubra)ad templa. Nam delubrum modo ſimulachrum Dei modo tẽplum ſignificat. Delubrum,quidem(vt ait Feſtus) proprie eſt lignum delibratum , quo antiqui pro ſimulachro vtebantur. DDI. {ſeu potius ipſe locus:ſiue cella vbi ſimulachrum dei cõſecratum eſt. Vt candelabrum ſignificat locum,in quo candelas figunt,vt Var.ait.} ¶ Sacræ Deæ)Themidis. ¶ Quorum faſtigia) ſummitates. nam faſtigiũ eſt altitudo ac ſummitas cuiuſcũque operis. ¶ Turpi muſco) muſcus herbula eſt minutiſſima in locis humidis naſcens. ¶ Squallebãt) ſqualllida & deturpata erant. ¶ Stabantque ſine ignibus aræ) altaria ſine ſacrificiis erant. ¶ Vt templi tetigere grad⁹)modum adorãdi pulchre deſcribit. ¶ Procumbit)procidit. ¶ Pronus) ſupplex. ¶ Remolleſcũt)mollia & mitia fiunt. ¶ Precibus iuſtis)precibus iuſtorum hominum. ¶ Dic Themi)Themis Cœli & Terræ filia fuiſſe ab Heſiodo fingitur,quæ ante Apollinem(vt Strabo ait) in Parnaſo oracula reddebat. Hanc fuiſſe Deam, quæ iuberet homines id petere quod fas eſſet,ac potius eandem eſſe quod fas Pompei⁹ ſcribit. Themis etiam mater fuit Euãdri, quę Carmentis quoq; vocata eſt , vt legitur apud Plutarchum. Eſt autem vocatiu⁹ græcus Themi. ¶ Merſis rebus) deletis & oppreſſis , ac obrutis. ¶ Sortẽq; dedit)oraculũ & reſpõſum quod ſubiicitur. DDI. {Diſced.templo. Quidam ea priſca religione hæc dicta volunt, & templum pro ſpatio cœli, ab auguribus deſignato accipiũt q̃ vi arguniora paulo ſunt , ita ipſis eadẽ relinquemus.} ¶ Et velate caput)operite ac tegite. ¶ Cinctasq; reſoluite veſtes) hoc ẽ diſcingite veſtes veſtras, quæ ſunt cinctę. ¶ Oſtupuere diu) per longum tempus ſtupentes fuere admirati quidnam ſibi vellet tale reſponſum. ¶ Rupitq; ſilẽtia voce)locuta eſt. ¶ Pauido ore)pro ipſa pauida. Eſt eni hyppallage .DDI. {Seu potius ſynecdoche.} ¶ Pauetq;) quia timet Cã eſt nãq; qua Pyrrham merito vult videri veniam rogare. ¶ Maternas vmbras)matris animam. ¶ Repetunt)mente reuoluunt. ¶ Cæcis latebris)obſcuris velaminibus. ¶ Volutant)cogitãt. ¶ Inde Promethides)Deucalion Promethei filius. Prometheus autem dictus eſt quod prætudeat conſilia, quaſi προμήθεως mutatione θ in δ μήδεα nanq; conſilia dicuntur. Vnde etiam pro prudente accipitur. DDI. { Vel potius à προμανθάνω. quod verbum antiquis idem quod μανθάνω diſco ſignificabat, vt ſupra quoq; diximus.} ¶ Epimetheus pro imprudente)qui poſtea quam aliquid mali paſſus eſt,tum demum conſilium capit. Epime. Pyr. Epimethei filiam. ¶ Mulcet)mitigat ac ſolatur. ¶ Sollertia)ingenium,prudentia. Proprie autem acumen ingenii ac velocitas ſollertia dicitur. ¶ Nullum nefas)nullam impietatem. ¶ Suadent)mãdant.iubent.tametſi ſuadere proprie hortari ſignificat. ¶ Magna parens terra eſt)recte oraculum interpretatus eſt Deucalion. Nam terra merito magna parens dicitur,cum animata omnia atq; inanimata ex ea naſcantur. ¶ Coniugis augurio)mariti vaticinio. ¶ Titania Pyrrha Iapeti Titanis neptis. ¶ Diffidunt)non credunt. ¶ Sed quid tentare nocebit) aiunt , ſubaudiatur. Eſtq; ἐπιφώνημα, quo ſeipſos mutuo cohortantur. ¶ Velantq; caput) tegunt,cooperiũtur. ¶ Sua poſt veſtigia)poſt terga. Veſtigia autem pedum ſigna dicuntur ſed frequenter pro ipſis pedibus ponuntur. ¶ Mittunt) iaciunt. ¶ Quis hoc credat)Parentheſis cum interrogatione admirationis plena , qua id quod incredibile eſt, veriſimile fieri videtur. Cum enim id priſci teſtentur , nobis quoq; eſt credendum. ¶ Vetuſtas) antiquitas , quæ maximæ eſt authoritatis. Hoc autem idcirco fingitur, quod Deucalion rex Theſſalię poſt diluuium , quo tota Græcia fuit inundata , rudes homines ac feros moribus ac legibus inſtruxit , quibus informati duritiem omnem ac feritatem depoſuere. ¶ Mollirique) mollia fieri. ¶ Ducere formam) accipere formam & figuram humanã. ¶ Mitior)mollior. ¶ Vt quædam) aliqua , ſiue aliqualis. quandam quidem inquit formam habere videbantur ſaxa illa, ſed non humanam aperte prę ſe ferebant figuram. Talem autem habebant, qualem ſtatuæ marmoreæ inchoatę. ¶ Sed vti)ſed tanquam. ¶ Nõ exacta)exculta , perfecta. ¶ Rudibus ſignis)impolitis , inelaboratisq; ſtatuis. Signa enim etiã ſtatuas ſignificant. ¶ Quæ tamen ea illis terrenæ inquit partes lapidũ molles & humidæ in corpus fuere conuerſæ. Solidæ vero & duræ,in oſſa. Venæ autem in venas , nam & lapides venas ſuas habent. ¶ Corporis) carnis. Corpus enim proprie viuentium dicitur. Caro mortuorum. ¶ Superorum numine) Deorum voluntate. ¶ Traxere) concepere. ¶ Faciem traxere virorum) figuram marium accepere. ¶ Experienſq; la.) patiens laborum ac pœnarum. Sic Virg. Deucalion vacuum lapides iactauit in orbem, Vnde homines nati durum genus &c. ¶ Et documenta damus)experimenta. Alias documenta ſunt exẽpla(vt inquit Varro quæ docendi cauſa dicuntur. ¶ Qua ſimus origine nati) quam originem ſimus ſortiti. Cum enim tam patientes laborum ſimus , facile oſtendimus nos de lapidibus eſſe generatos. ADDI. { Atq; hinc græci etiamnum λαοὺς dicunt populos ſiue homines , eo quod ἐκ λάων, hoc eſt , ſaxis , creati ſint. eſt itaque verſiculus quidam de eadem re apud illos.

Ἐκ δὲ λίθων ἐγένοντο βροτοί, λαοὶ δὲ καλοῦνται.}

Terra parens. — *a.l.terris. — *a.l. reuoluite. — Deucalion — Themis — Prometheus. — Epimetheus.

ALLEGORIA. ¶ Iſtud poteſt allegari qd deus quandoq; mirabiliter de peccatoribus facit iuſtos. Cõſtat enim quod diluuium viriorum quaſi totum genus humanum conſumpſit: & ideo quia iam quaſi totus mũdus eſt iuſtis hominib⁹ ſpoliatus qui propter peccatum & per aſperitates diluuii innocentiam amiſerunt. neceſſe eſt vt Deucalion: ideſt Chriſtus de ipſis lapidibus: id eſt de duris peccatoribus iuſtos faciat ipſosq; per penitẽtiam viuificet & componat. Sed quomodo hoc fiet? Certe ipſos lapides retro ſe proiiciendo: ideſt ipſos duros peccatores quę dicuntur proprie oſſa terre in quantum ſunt terreni & auari tribulationi & paupertati ſubiciẽdo, & poſt dorſum obliuionis in pręſenti ponendo. Sepe enim fit qd homo lapideus & obſtinatus ex tribulatione & deiectione penitere compellitur & per cõtritionem emollitur in hominem. Pſalm⁹ Imple facies eorum ignominia & quęrent nomẽ tuum domine. Et Math. iii. Potens eſt deus de lapidibus iſtis ſuſcitare filios Abrahe. Vel dic quòd illi de lapidibus fiunt homines qui de ruſticis fiunt nobiles & magnates. ſeu qui de pauperibus fiunt diuites. Sicut illi quos deus poſt tergũ proiicit ſunt quos in peccatis ſuis proſperari permittit. Et tales ſolent primam naturam ſapere & ratione ſue originis rudes crudeles & illiberales permanere Iob quadrageſimoprimo, Cor eius indurabitur quaſi lapis.

ARG. FABVLAE SEQ.

Poſt Catacliſmon factum, edidit terra Pythonem ſerpentem ſpecie ignota mortalibus. Hunc Apollo ſagittis interemit, & ne eius aboleret nomen, inſtituit ludos & certamina, quæ iam in his ludis oſtendit. Vnde etiã Apollo Pythius eſt appellatus, ipſiq; ludi Pythii.

Cætera diuerſis tellus animalia formis
Sponte ſua peperit, poſtq̃ uetus humor ab igne
Percaluit ſolis, cœnumq́;, udæq́; paludes
Intumuere æſtu, fœcundáq; ſemina rerum
Viuaci nutrita ſolo, ſeu matris in aluo *
Creuerunt, faciem'q; aliquam cepere morando,
Sic ubi Deſeruit madidos ſeptemfluus agros
Nilus, & antiquo ſua flumina reddidit aluco,
Aethenereo'q; recens exarſis ſydere limus,
Plurima cultores uerſis animalia glebis
Inueniũr, & in his quædam modo cœpta, per ipſum
Naſcendi ſpatium, quædam imperfecta ſuis'q;
Trunca uident humeris, & eodem corpore ſæpe
Altera pars uiuit, rudis eſt pars altera tellus.
Quippe ubi temperiẽ ſumpſere humor'q;, calor'q;,
Concipiunt, & ab his oriuntur cuncta duobus.
Cum'q; ſit ignis aquæ pugnax, uapor humidus oẽs
Res creat, & diſcors concordia fœtibus apta eſt.
Ergo ubi diluuio tellus lutulenta recenti
Solibus æthereis, alto'q; recanduit æſtu,
Edidit innumeras ſpecies, partim'q; figuras
Reddidit antiquas, partim noua monſtra creauit.
Illa quidem nollet, ſed te quoq; maxime Python
Tum genuit, populis'q; nouis incognite ſerpens

RAPH. ¶ Cętera diuerſis) reliqua inquit animalia ex terra humida & ſole calefacta orta ſunt, id quod fieri poſſe facile Aegyptus eſt documento. Nam poſt Nili inundationẽ glebæ in varias animaliũ figuras commutãtur. Hęc aũt idcirco à poeta interſeruntur, vt cõmodius Daphnes in laurum metamorphoſin cum ſuperioribus connectat. ¶ Vde paludes) humidæ. ¶ Aeſtu) feruore. ¶ Viuaci ſolo) terra vitam ſubminiſtranti. ¶ Ceu matris in aluo) tanquam in vtero matris. Cepere: concepere, contraxere. ¶ Faciem aliquam) formam & figuram. Septenfluus Nilus, exemplo declarat reliqua animalia ex terra ſponte fuiſſe orta. Nilus. Nilus autem fluuius ſingulis quibusq; annis Aegyptum inundans, fœcundam non ſolum frumentorum, ſed variorum quoq; animaliũ eam reddit. Septenflu⁹ idcirco dicitur quod ſeptem hoſtiis in mare erumpit, quorum nomina hæc à Diodoro memorantur. Pelluſia cum quod ad orientem vergit. Paniticum, Mendeſium, Phaniticum, Sebeniticum, Bolbiticum, & Canopicum. Nili autem ortus adeo eſt incertus, vt ipſum Aſtapum: ideſt ortam è tenebris aquam vocent. ADDI. { Vt Plin. lib. 5. cap. 9. & Solin. ca. 34. } Sanè Nilus variis nominibus fuit appellatus. Nam primum à curſus velocitate profunditateq; aquarum Aquila fuit vocatus. Deinde ab Aegypto rege Aegyptus: tum à Nilo rege Nilus. Tametſi quidam aſſerunt Nilum quaſi neilum dictum eſſe, παρὰ τὸ νέος quod eſt iuuenis & nouus, quia ſingulis quibusq; annis renouari videtur: cum totam Aegyptum inundat, ADDI. { Vel magis quaſi νέαν ἰλὺν, hoc eſt, nouum lutum trahens, quæ etymologia communior eſt, ab effectu videlicet fluminis, trahit enim creſcens limum, quo agri Aegyptiorum irrigantur & ſtercorantur. Idem etiam Siri dicitur lingua Aethiopum, & Triton, vt Plin. ait. Quod aiũt hic de glebis animari ſolitis, ab Ouidio dicitur, idem Pom. Mela his verbis tradit: Manifeſtum eſt, inquit, quod vbi ſedantur diluuia, ac ſe ſibi reddidit per humentes campos quędam nõdum perfecta animalia, ſed tum primum accipientia ſpiritum, & ex parte iam formata, ex parte adhuc terrea viſuntur. ¶ Alueo) ſynæreſis eſt duarum vocalium in vnam. ¶ Aethereo ſydere) igneo Sole. ¶ Modo cœpta) tantummodo inchoata. Sed in vetuſtis exemplaribus legitur modo nata, & recte quidem, vt intelligamus nuper & paulo ante nata. Ibi autem eſt diſtinguendum, vt inde ſequens incipiat ſenſus. ¶ Per ipſum naſcendi ſpatium) quædam imperfecta, hoc eſt, propter breue naſcendi tempus imperfecta videntur quædam. Eſt autem Dyalyton. ADDI. { Sed alii ad ſuperiora referre malũt, vt ſit ſenſus: Quædam modo nata, ſiue cœpta p ipſum naſcendi ſpatium, hoc eſt, tum primum & in ipſo ortu. Quod haud ſcio an planius ſit. } ¶ Quippe vbi temperiem) ex humore & calore ſecundum phyſicos ait omnia generari. ¶ Cumq; ſit ignis aquæ pugnax) quamuis inquit ignis aquæ ſit contrarius calor tamen cum humore commixtus omnia generat. ¶ Et diſcors concordia) acute dictum quamuis fatue videatur. Nam calor & humor ſeparati pugnant & diſcordes ſunt. Iuncti atque mixti concordes ad agendum atq; generandum videntur. ¶ Fœtibus) partubus. ¶ Lutulenta) lutoſa. ¶ Recanduit calefacta fuit. ¶ Reddidit) repreſentauit ac reſtituit. ¶ Illa quidem nollet) generaſſe ſubaudiendum. ¶ Sed te quoque maxime Python Tum genuit) Pythonem maximum ſerpentem ex terra ortum eſſe, ab Apollineq; fuiſſe interfectum narratur, à quo & Pythius Apollo fuit cognominatus, & Pythii ludi ad perpetuam rei memoriam fuere inſtituti. In quibus qui viciſſet eſculea corona (antequam laurus eſſet) coronabatur. Eſt autem apoſtrophe ad ſerpentem. Python autem non ſolum in maſculino, ſed etiam fœminino genere vſurpatur. Hic vero ſerpens Latonam inſtinctu Iunonis exagitaſſe ac ferè per totum orbem terrarum perſecutus fuiſſe, antequam Apollinem & Dianam pareret, in dialogo Iridis & Neptuni à Luciano memoratur. Pytho vero eſt vrbs Phocidis, quæ alio nomine Delphi vocatur. παρὰ τὸ πύθεσθαι: hoc eſt à corrumpendo, quod illic Python ſerpens fuerit corruptus & in ſaniem reſolutus. Python quoque eſt (vt Solinus ſcribit) in Aſia campus patentisſimus, quo primo quoque aduentus ſui tempore ciconiæ aduolant Porrò Pythopolis duarum eſt vrbium nomen: quarum altera Myſiæ, altera Cariæ eſt. ADDI. { Porrò, quem hic Pythonem vocat Ouidius, Apollonius Delphinem vocat lib. 2. Argon. his verſibus.

Σὺν δέ σφιν ἐῢς πάϊς Οἰάγροιο.
Βιστονίῃ φόρμιγγι λιγείης ἦρχεν ἀοιδῆς,
Ὥς ποτε πετραίῃ ὑπὸ δειράδι Παρνησσοῖο
Δελφύνην τόξοισι πελώριον ἐξενάριξεν
Κοῦρος ἐὼν ἔτι γυμνός, ἔτι πλοκάμοισι γεγηθώς.

*Vide Pompon. Melã in Aegypto & Anianũ Marcc. lib. 22.

Loquitur

Terror eras, tantum ſpatii de monte tenebas.
Hunc Deus arcitenens, & nunquã in talibus armis
Ante, niſi in damis, capreiſq; fugacibus uſus,
Mille grauem telis exhauſta pene pharetra
Perdidit effuſo per uulnera nigra ueneno.
Ne'ue operis famam poſſet delere uetuſtas,
Inſtituit ſacros celebri certamine ludos,
Pythia perdomitæ ſerpentis nomine dictos.
Hic iuuenum quicunq; manu, pedibus'ue, rota'ue
Vicerat, * eſculeæ capiebat frondis honorem.
Nondum laurus erat, longo'q; decentia crine
Tempora cingebat de qualibet arbore Phœbus.

ARG. FABVLAE SEQ.

Daphne Penei fluminis filia, cum omnium virginum, quæ in Theſſalia eſſent ſpecioſiſſima haberetur, adeo quidem vt deos pulchritudine ſua caperet: Apollo cum eam conſpexiſſet forma eius exarſit. Quam cum neq; pollicitis, neq; precibus adire potuiſſet, vim vt inferret, inſtituit: At illa curſu conſpectum eius effugere cupiens, patrem inuocauit, vt virginitati ſuæ, quam ſibi permiſerat, ferret auxilium quam ille auditis precibus filiæ Deorum vi vim effugeret, in laurum conuertit.

Primus amor Phœbi Daphne Penæia, quem non
Sors ignara dedit, ſed ſæua Cupidinis ira.
Delius hunc nuper uicto ſerpente ſuperbus
Viderat adducto flectentem cornua neruo.
Quid'q; tibi laſciue puer cum * fortibus armis,
Dixerat, iſta decent humeros geſtamina noſtros,
Qui dare certa feræ, dare uulnera poſſumus hoſti,
Qui modo peſtifero tot iugera uentre prementem,
Strauimus innumeris tumidum Pythona ſagittis.
Tu face neſcio quos eſto contentus amores

Loquitur enim de Apolline, cui tamen ſacrificabant Argonautæ, Orpheo inter ſacra citharam perſonante. Homerus autem in hymno Apollinis eundem Typhaonem vocat, & ex terra, precibus Iunonis editum dicit, cum illa Ioui ob partum Mineruæ, ſuccenſeret. Et quia Apollo illi imprecatus dixerat ἐνταυθοῖ νῦν πύθευ, ἐπὶ χθονὶ βωτιανείρῃ, Iſq; eodem loco iacens computruiſſet, & loco nomen inde factum, & ipſi Deo, vt Pythius vocaretur.}

RAPH. ¶TANtum ſpatii de monte tenebas) acclamatio eſt, qua magnitudo ſerpentis declaratur. ¶Tenebas) occupabas. ¶Hũc Deus arcitenẽs) Apollo qui cũ arcu & pharetra pingebat. ¶Capreiſq; fugacibus vſus) Capreæ, capræ ſunt ſylueſtres velociſſimæ.

ADDI. {Sunt & ſylueſtrium. caprarũ genus Damæ πρῶκες græcis dictæ.} ¶Exhauſta pharetra) euacuata. Pharetra autem ſagittarum eſt repoſitorium, dicta παρὰ τὸ φέρειν τὰ τιτρώσκοντα hoc eſt à ferendis iis quæ vulnerant. ¶Per vulnera nigra veneno) Hyppallage eſt: Nigrum enim venenum per vulnera effuſum intelligim'. ¶Hic iuuenum quicunq; manu pedibus'ue) quiſquis inquit Pythia viciſſet aut pugnis, aut curſu, aut curru; eſculea corona dabat. ¶Rota'ue) vel curru, Vt à parte totum intelligamus. ¶Eſculeæ frondis honorem) coronam ex frondibus eſculi confectam. Nam eſculus arbor eſt glandifera, dicta, quòd priſci ex illius fructu eſcam ſumerent.

ADDI. {Porrò quod hiſtoriæ eſt, ad fabulam traxit. Non enim Apollo inſtituit Pythia certamine, ſed Eurylochus Theſſalus cum Amphyctionibus deuictis, Cyrrhæis, hominibus impiis & violentis, vt author eſt Pindari interpres.} Nondum laurus erat) concinne mutationem ſequentem cum ſuperioribus connectit. Aſsignans enim cauſam cur pythiorum victores eſculeam coronam acciperent, laurum (qua poſtea qui viciſſent fuere coronati) nondum fuiſſe ait, ſicq; deſcribitur, quemadmodum Daphne Penei fluuii filia ab Apolline fuit amata, qua cum nec prece, nec pretio potiri poſſet, ad vim ſeſe conuertit. Ipſa vero fuga ſibi conſulens, cum in eo eſſet, vt caperetur, patrem rogauit, vt ſibi auxilium ferret. Ille vero precibus filiæ motus,

Daphne I laurum. eam in arborem ſui nominis commutauit. Daphne enim laurus interpretatur, dicta quaſi δαφωνεῖ: quod cum vritur quaſi vocem emittat. Strepit enim cum ardet, vt etiam Theocritus teſtatur. Eſt etiam Daphne, vt Str. ait: Antiochiæ vicinum & amœnitate inclytum nemus. 80. ſtadiorum ambitu, quo in loco Antiochenſium conuentus agitabatur. Appellatum eſt autem à Daphne Ladonis filia, vt Arrianus ſcri. Dionyſius vero ſacrum templo locũ eum vocauit.

ADDI. {Eſt enim Apollini ſacer, conſecrato illi ibidem & fonte & luco.} ¶Decentia tempora) pulchrum caput, vt à parte totum per ſynecdochen intelligamus. ¶Longo cri.) longis capillis. Ita nanq; Apollo pingebatur. ¶Phœbus) Phœbus autem epitheton eſt Apollini, Soliq; proprium, ſignificat enim purum. ¶Peneia) Penei fluuii filia. poſſeſſiua enim frequenter pro patronymicis, & contra pro poſſeſſiuis patronymica ponuntur. Aphthonius vero Daphnem Ladonis filiam fuiſſe ait.

{Eodem modo & Pauſanias. Parthenius autem Amyclæ filiam facit. Variantq; poſteriores hi nõ nihil ab Ouidio. Nam Daphnen principio à Leucippo Oenomai filio amatam dicunt, qui cũ illa potiri non poſſet, eo quod à viris abhorreret, & venandi ſtudio vacaret, habitu virginis aſſumpto & inter venatrices puellas aſſiduo verſatur, ad mutuum amorem illam pelleait. Quã tem ægre ferens Apollo, vt qui & ipſe amore illius teneretur, fecit vt cæteræ puellæ, cum in Ladone amne lauare vellent, Leucippum, idem detrectantem, veſtemq; exuere negantem, vi nudarint, animaduerſoq; quod vir eſſet, iaculis illum ſuis confoderint. Ac tum demum Apollinem inſecutum eſſe Daphnen, accidiſſeq; ea, quæ hic ab Ouidio narrantur. Sunt autem qui fabulam hanc hoc loco in gratiam Auguſti factam putent, ac per Apollinem quidem ipſum Auguſtum, per Daphnen autem Liuiam intelligi. Sed hæc argutiora.} ADDI.

* a.l. Herculeæ.

¶Sors ignara) Fortuna imperita, quæ nullum rerum habet delectum. ¶Sed ſæua cupidinis ira) ſed magna Dei amoris indignatio, cupido nanq; maſculini generis Deum ſignificat amoris. Fœminini vero cupiditatem. *a.l. talib* Duos vero cupidines eſſe Plato in Sympoſio ſcri. alterum cœleſtem & diuinum, alterum vulgarem atque plebeium. Cupido. Id quod Ouid. in Faſtis ſecutus eſſe videtur, cum inquit. Alma faue dixi geminorum mater amorum. Græci cupidinem Erota vocant. Vnde heroes denominatos eſſe Plato ait in Cratylo. Deus autem qui amori contrarius eſt, Amoremq; diſſoluit, Anteros vocatur, qui (vt Cicero in tertio de Natura Deorum ſcribit) ex Venere natus eſt & Marte. De cupidinis autem parentibus variæ ſunt antiquorum opiniones. Alii nanque ipſum Iouis & Veneris filium eſſe aiunt. Sappho autem Cœli & Terræ. Simonides Martis & Veneris. Ibicus & Heſiodus ex Chao cupidinem natum eſſe ſcribunt. Orpheus ex Saturno ait eſſe natum. ¶Delius hunc nuper) quomodo in amorem Daphnes Apollo inciderit, poeta deſcribit, ita perſpicue, vt nulla ferè opus ſit expoſitione. ¶Delius) Apollo Delius. à Delo Inſula cognominatus, in qua vnà cum Diana natus eſſe perhibetur. ¶Adducto neruo) geſtum exprimit ſagittariorum. ¶Tot iugera) Iugerum tantum terræ dicitur, quantum par boum die vno exarare poteſt. ¶Strauimus) proſtrauim', interfecimus. Sterni enim ſtantia dicuntur cum in terram deiiciuntur. ¶Tumidum) inflatum, ſuperbia elatum. ¶Neſcio quos amores) cum quodam contemptu hæc dicuntur, ac ſi diceret leues, molles, atque viris negligendos. ¶Irritare) prouocare, ſtimulare. Per ſimplex r, autẽ ſcribitur: Nam irritare per duplex r, ſignificat vanũ & irritum facere.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

RAPH.

¶TVA ſagitta) tibi cõueniẽte. Fax aũt Cupidini attribuit, qua Iuuenũ animi amore inflãmantur. ¶ Nec aſſere) arroga, vẽdica. ¶ Filius hu. Ve.) Cupido. ¶ Figat tu.) licet cõiunctio ſubintelligenda videtur. Licet inquit tuus arcus omnia anima lia figat, meũ tamen tu effugere non poteris. Sicq; gloria tua tanto minor eſt quàm noſtra, quanto animalia, quæ tu feris Deo ſunt inferiora. ¶ Eliſo ae re) ĩpulſo. ¶ Percusſis pẽnis) alis. Nã alatus Cupido pingi tur. ¶ Arce) cacumine, vertice ¶ Prompſit) deprompſit, ex cepit. ¶ Diuerſorum operũ) cõtrariorum effectuum. ¶ Fu gat) fugere facit & depellit. ¶ Obtuſum) ſine cuſpide.

ADDI.

{ Plumbum autem habet ſub arundine, inquit quod ſegnes & tardos ad amandum facit.} ¶ Hoc) obtuſo, ad propin quius enim hoc pronomen refertur, Illud ad longinqui⁹. ¶ Traiecta per oſſa) tranſeun te ſagitta. ¶ Exuuiis) pellibus. Exuuiæ dicuntur ſpolia non ſolum quæ hominibus detra huntur, ſed etiam quæ aliis animalibus. Exuuiæ autem ſe carum, pelles dicuntur. ¶ Ca ptiuarum) captarum. ¶ Innu ptęque æmula Phœbes) imi tatrix Dianæ, quæ perpetua gaudet virginitate, ¶ Vitta coerce.) quę modo Daphne Dianæ eſſet imitatrix expo nit, nam neq; ornatu capitis gaudebat, & viros omnes a ſpernabatur. Vitta tegmẽ eſt capitis muliebre.

*a.l. aſper nata.

NOVA ADDI.

{Signate vit ta, quoniam erat pudicitiæ in ſigne. idem in ſecundo de Ca liſto, Vitta coarcebat negle ctos alba capillos. & in quin to de Arethuſa, Crinales vit tas afflabat anhelit⁹ oris. Idẽ in tertio Faſtorum, vbi ſic ſil uia veſtalis virgo. ad ſemetip ſam loquitur. Ignibus iliacis aderant cum lapſa capillis, de cidit ante ſacros lanea vitta pedes.} ¶ Sine lege) ſine ordi ne. ¶ Auerſata) aſpernata. ¶ Luſtrat) peragrat, circumit.

Hymen. *a.l. & qd, vt ſit ſẽſus Ecqd eẽnt ſi comerẽt qũ ita inor nati tã de cẽtes & pul chri ſunt?

¶ Nec quid hymen) Hymen proprie eſt cartilago quædã in vulua virginis, quæ in pri mo coitu frangi dicitur. Pro Deo quoq; nuptiarum qui & Hymenęus, ac pro nuptiis ip ſis ponitur. ¶ Tædas iugales) nuptias, à parte enim totum intelligimus.

Irritare tua, nec laudes aſſere noſtras.
Filius huic Veneris, figat tuus omnia Phœbe,
Te meus arcus, ait. quantoq; animalia cedunt
Cuncta Deo, tanto minor eſt tua gloria noſtra.
Dixit, & eliſo percusſis aere pennis
Impiger umbroſa Parnaſi conſtitit arce,
Deq; ſagittifera prompſit duo tela pharetra
Diuerſorum operũ, fugat hoc, facit illud amorem,
Quod facit, auratum eſt, & cuſpide fulget acuta,
Quod fugat obtuſum eſt, & hẽt ſub arũdine plũbũ.
Hoc Deus in nympha Peneide fixit, at illo
Læſit Apollineas traiecta per oſſa medullas.
Protinus alter amat, fugit altera nomen amantis,
Syluarum latebris, captiuarumq; ferarum
Exuuiis gaudens, innuptæq; æmula Phœbes,
Vitta coercebat poſitos ſine lege capillos.
Multi illam petiere, illa * auerſata petentes,
Impatiens, expersq; uiri nemora auia luſtrat,
Nec quid hymen, qd amor, quid ſint cõnubia curat.
Sæpe pater dixit, generum mihi filia debes,
Sæpe pater dixit, debes mihi nata nepotes.
Illa uelut crimen tædas exoſa iugales,
Pulchra uerecundo ſuffundens ore rubore,
Inq; patris blandis hærens ceruice lacertis,
Da mihi perpetua genitor cariſſime dixit
Virginitate frui, dedit hoc pater ante Dianæ.
Ille quidem obſequitur, ſed te decor iſte, quod optas
Eſſe uetat, uotoq; tuo tua forma repugnat.
Phœbus amat, uiſæq; cupit connubia Daphnes,
Quodq; cupit, ſperat, ſuaq; illum oracula fallunt,
Vtq; leues ſtipulæ demptis adolentur ariſtis,
Vt facibus ſepes ardent, quas forte uiator
Vel nimis admouit, uel iam ſub luce reliquit,
Sic Deus in flammas abiit, ſic pectore toto
Vritur, & ſterilem ſperando nutrit amorem.
Spectat inornatos collo pendere capillos,
* Ecquid ſi comantur, ait? uidet igne micantes
Syderibus ſimiles oculos, uidet oſcula, quæ non
Eſt uidiſſe ſatis, laudat, digitosq; manusq;,
Brachiaq; & nudos media plus parte lacertos.
Siqua latent, meliora putat. fugit ocyor aura
Illa leui, neq; ad hæc reuocantis uerba reſiſtit,
Nympha precor Peneia mane. non inſequor hoſtis.

lam. ¶ Decor iſte) pulchritudo iſta tua excellens. ¶ Tuo vo to) tuæ cupiditati. ¶ Fallunt) decipiũt. Id enim ſperabat quod minime eſt aſſecutus. ¶ Vtq; leues ſtipulæ) duplici ſimilitudi ne & ſtipularum & ſepium ardentium oſtendit poeta, quàm vehementi amore Daphnen proſequeretur Apollo. ¶ Ado lentur) ardent comburũtur. ¶ Demptis ariſtis) ablatis ſpicis. Partẽ enim pro toto poſuit. Ariſtæ nãq; partes ſunt ſpicæ acutisſimæ, ſic dictę, quod pri mum areſcant ¶ Vt facibus ſe pes ardent) ſepes ex arbuſtis conſtant, quibus ab ingreſſu agrorum viatores arcentur. ¶ Quas forte viator) via tor à via, ſiue potius à vio, quod niſi in compoſitione in vſu eſt, vt obuio, deuio, de riuatur: atque is proprie di citur qui iter aliquod ſuſcipit peragendum. Tametſi a pud Romanos ii viatores di cebantur, qui magiſtratus ex agris in vrbem euocabant, vt Plin. ſcribit. ¶ Vel nimis admouit) vel nimis propè ſepes poſuit. ¶ Sub luce) circa lucem diei aduenien tem. Solent enim viatores noctu faces ſecum ferre, quas adueniente luce iuxta ſepes relinquunt. ¶ In flammas abiit) accenſus & inflamma tus eſt amore Daphnes. ¶ Sterilem amorem) vanum, ex quo nullam voluptatem eſt habiturus. ¶ Ecquid ſi comantur ait) Ecquid dictio eſt interrogantis, per c, ſcri bitur. ¶ Comantur) ornen tur, ac ſi diceret. Si ornaren tur capilli, multo decentio res eſſent. ¶ Micantes) ful gentes. ¶ Videt oſcula) par ua ora, non baſia. Eſt enim ab ore diminutiuum. Os autem paruum maxime vir ginem commendat. Quæ non eſt vidiſſe ſatis: illam e nim etiam oſculari cupiebat. ¶ Laudat, digitosq;) morem exprimit elegantium ama torum, qui omnia amica rum ſuarum membra lauda re ſolent. Et nudos lacer tos: mulierum Romanarum habitum deſcribit, qui nunc quoque multis eſt in vſu. ¶ Si qua latent meliora pu tat) non de pudendis (vt inquit Fabius) eſt intelligen dum, ſed de iis omnibus cor poris partibus, quæ veſte occultantur.

Nouis enim nu ptiis quinque faces accenſæ pręferebantur, vt ſcribit Plutar chus in problematis. Tæda autem arbor eſt, ex qua optimæ conficiuntur faces. ¶ Verecundo rubore) pudico & à verecũ dia proueniente. ¶ Blandis lacertis) pro ipſa blanda. Sic Vir. Sceleratam intorſerit haſtã, pro ipſe ſceleratus. Eſt enim hyp pallage, qua frequenter poetæ vtuntur. ¶ Dedit hoc pater an te Dianæ) exemplo perſuadere nititur patri Daphne, vt ſe virginem viuere permittat. Nam & Iuppiter conceſſit Dianę filiæ, vt perpetua frueretur virginitate. ¶ Pater) Iuppiter. ¶ Il le quidem obſequitur) Peneus pater morem gerit ubi, inquit Ouidius. Eſt aũt apoſtrophe & conuerſio ſermonis ad puel

¶ Neque reſiſtit) neque conſiſtit, neque remoratur curſum. Alias reſiſtere repugnare eſt & aduerſari. ¶ Reuocantis) Apollinis. ¶ Nym pha precor) hac oratione Apollo conatur Daphnen per ſuadere ne ſe fugiat, ſed in ſuos deueniat amplexus.

ALLEGORI

¶ISTE Phœbus ſignificat quoſdam de virtutibus glorian tes in ſeculo vel in clauſtro. Serpens ſignificat carnem quæ veneno deliciarum ſuarum premit & occupat totum mundum. quia multi ſunt qui quando poſſunt præualere contra ſerpentem, ideſt carnẽ venenoſam exinde ſuperbiunt, intantum quòd cupidinem deum amoris, ideſt amorem car

nis &

Nympha mane. ſic agna lupum, ſic cerua leonem,
Sic aquilam penna fugiunt trepidante columbæ,
* Hoſtes quæq; ſuos. amor eſt mihi cauſa ſequendi.
Me miſerum ne prona cadas. indigna'ue lædi
Crura notent ſentes, & ſim tibi cauſa doloris.
Aſpera qua properas loca ſunt. * moderátius, oro,
Curre, fugamq; inhibe, moderantius inſequar ipſe.
Cui placeas, inquire tamen. non incola montis,
Non ego ſum paſtor, non hic armenta, gregeſq;
Horridus obſeruo. neſcis temeraria, neſcis.
Quem fugias, ideo'q; fugis. mihi Delphica tellus,
Et Claros, & Tenedos, Pataræa'q; regia ſeruit,
Iuppiter eſt genitor. per me quod erit'q; fuit'q;,
Eſt'q; patet. per me concordant carmina neruis.
Certa quidem noſtra eſt, noſtra tamen una ſagitta
Certior, in uacuo quæ uulnera pectore fecit.
Inuentum medicina meum eſt, opifer'q; per orbem
Dicor, & herbarum ſubiecta potentia nobis.
Hei mihi, QVOD nullis amor eſt medicabilis herbis,
Nec proſunt domino, quæ proſunt omnibus artes.
Plura locuturum timido Peneia curſu
Fugit, cum'q; ipſo uerba imperfecta reliquit.
Tunc quoq; uiſa decens, nudabant corpora uenti,

nis & ſectatores ipſius abhorrent & vilipendunt non cõſiderantes propriam fragilitatem ſed gloriantes ſe habere caſtitatem. Sed volens deus tales humiliare ſagittis carnalis amoris vulnerari permittit: & ad amãdum mulierum delicias eos laxat: vt ſic ſuæ carnis conditionem cognoſcant, & alios non contemnant. Sicut fecit de Petro qui alios contemnens dixerat. Et ſi omnes ſcandalizati fuerint ſed nõ ego. Qui tamen deo permittente vilius cecidit quàm aliquis aliorum excepto Iuda. Deus enim ſicut Iudith. vi dicitur præſumentes de ſe & de ſua virtute gloriantes humiliat. Vel dic quòd Phœbus ſignificat mũdanæ gloriæ appetitores: qui quando Phitonem occidũt, ideſt aliquod laudabile opus faciunt: ſumme ſuperbiunt & gloriantur: & alios cõtemnũt. Daphne puella pulcherrima eſt mundana gloria quæ à talibus adamatur: ita quòd ipſam quãtum poſſunt inſequũtur, ſicut patet de multis militibus qui pro iſta habenda vadunt ad guerras & torneamẽta. De clericis qui pro iſta dimittunt patriam & delectamẽta. De hypocritis qui pro iſta patiuntur pœnitẽtiam & tormenta. De ambitioſis qui pro iſta puella tãta adhibent blandimenta. Nihil enim eis delectabilius quàm illa puella, nihil eis ſpecioſius quàm ſua forma, nihil ſuis mẽbris appetibilius. Sicut enim Phœbus præ deſiderio membrorum Daphnes pulchritudinem notabat ipſam ad ſui amorẽ humiliter appellabat. Vnde Ouidi. Inornatos collo pendere capillos. Et quid ſi comantur ait. Sic & iſti de quibus ſupra mundanam gloriam inſequuntur & affectant. Iſta enim habet diuerſa membra appetibilia: ſcilicet caputi ideſt altitudinem honoris brachia: ideſt amplexũ amoris ventrem, ideſt affectus delitiarum oculos: ideſt affectus ſciẽtiarum: capillos: ideſt ſucceſſus diuitiarum. Iſta enim Phœbo: ideſt vanagloriofis placent, iſta ſumme deſiderant & affectant. Sed pro certo dei diſpoſitione fit quòd iſta Daphne mundi gloria tales ſui amatores immoderatos fugiat & contemnat. Eccleſiaſt. xi. Si ſequutus fueris non apprehendes. Hug dicit quòd hęc eſt glorię glorioſa proprietas quod appetitores fugiat & optet contemptores.

CAPH. ¶ NYMPHA mane) elegans repentio, amatoriæ orationi maxime conueniens ¶ Sic agna lupum) his ſimilitudinibus oſtendit Apollo, ſe vt hoſtem à Daphne vitari, cum ipſam amore captus ſequatur. Eſt autem hypozeugma. Fugit enim verbum eſt ſubaudiendum. Lupum vero vt hoſtem oues natura, & cerui leones, ac denique omnia animalia bruta ſuos quæq; fugiũt hoſtes. ¶ Penna tre.) cum quodam timore properantibus alis. Aquila vero ab aquilo, hoc eſt fuſco & ſub nigro colore eſt dicta, quamuis quidam ab acute videndo illam denominatam velint, vt ſcribit Pompeius. ¶ Me miſerũ ne pro. ca.) ex arte ſe ſolicitum eſſe ſignificat de ſalute puellæ, qua potiri cupiebat. ¶ Notent ſen.) pungant ac lacerent ſpinæ. Sentes enim numero plurali ſpinæ dicuntur. ¶ Moderantius cur.) modeſtius, lentius. ¶ Fugamq; inhi.) contine fugam, noli fugere. ¶ Horridus ob.) incultus cuſtodio. ¶ Armẽta gre.) Armentum id genus pecoris appellatur (vt ait Sex. Pompe.) quod eſt idoneum ad opus armorum, Grex vero fit ex capris, porcis ouibus'ue, & ſimilibus, etiam ex bobus, vt grex ſit generalius nomen, armentũ ſpecialius. Cic. in Philippicis. Cecidit greges armentorum. ¶ Mihi Delph. tel.) artificioſe & potentiam & genus & præclara inuenta cõmemorat Apollo, vt ad ſe amandum Daphnen alliciat. Horũ nãq; ſingulis muliebres animi maxime capiuntur. ¶ Delphica tellus) Delphi vrbs eſt Phocidis ad Parnaſum, vbi templum Apollinis & opibus & certis oraculis clariſſimum fuit, vnde oracula Delphica ſunt dicta. Delphi autem fuere cognominati, quod Apollo delphini ſimilis illuc nauigauit. Dalphis autẽ eſt adytũ ex quinq; lapidibus extructũ opus Agamedis & Trophonii. ¶ Et Claros) vrbs eſt Lycię Colophoni propinqua Apollini dicata. Vnde & Clarius cognominatur. Illic nãq; eſt Apollinis oraculum à Mantoo Tireſiæ filia conſtitutum, vel à Claro quodam Heroe, à quo etiam fuit appellata, vt Theopõpus ait. Nearchus autẽ ſcribit Claron ſorte Apollini contigiſſe, atq; à ſorte, hoc eſt ἀπὸ τοῦ κλήρου denominatam fuiſſe, alii vero aiunt Claron fuiſſe appellatã, quòd illic, Neptunus & Mars fuerunt ſortiti. Alii à lachrymis Mãtus quã pœnitebat patriam reliquiſſe dictũ eſſe Claron putant per mutationem λ. in. ρ. Nam κλαῦσαι lachrymam ſignificat Fõs certe apud Claron ex Mantus lachrymis fertur ſcaturiſſe. ¶ Et Tenedos) Tenedos inſula eſt ad Helleſpõtum vna ex ſporadibus, quæ prius Leucophrys fuit appellata. A Tene aũt Tenedos eſt dicta: quaſi Τένου ἕδος, hoc eſt, Tenæ ſolum. Vnde Tenedius deriuatur. Eſt etiam Tenedos vrbs Lyciæ vel (vt alii aſſerunt) Pãphilię quam ſub tutela ſua eſſe Apollo ait. ¶ Pataræa regia) Patara vrbs eſt Lyciæ à Pataro Apollinis & Lyciæ filio appellata, in qua Apollo maxime colebatur. Vnde & Pataræus fuit cognominatus. Alexander autem ſcribit, vt Stephanus refert. Salaciã puellã ex Ophionide ſacra Apollini afferẽtem in Pataris, in via depoſito vaſe quieuiſſe. Illa vero erãt pẽmata. lyræ. arcus, & ſagittæ, quibus infantes ludunt. Vento autẽ ſlante Pataram, hoc eſt ciſtam, in mare fuiſſe delatam. Puellã autem flentem domum reduſſe, ac Pataram ad Licorum Cheroneſum aduectam fuiſſe. Quendam autem ex profugis à Salacia in Pataram incidiſſe, & quæ in illa erant pẽmata combusſiſſe, ac Cheroneſum Apollini conſecraſſe, totamq; illã regionem à Patara vaſe, Patara denominaſſe. Patara autem græce interpretatur ciſta. Vnde pataræus & patareius declinantur. ¶ Iuppiter eſt genitor) Apollo nanq; Iouis ex Latona filius fuiſſe perhibetur. ¶ Per me quod eritq;) Apollo ſe Deũ eſſe vaticinationis ſignificat. ¶ Per me concordãt carmina neruis) hoc eſt muſices & harmoniæ ego ſum inuentor. ¶ Carmina) cantilenæ. ¶ Neruis chordis ¶ Certa quidem noſtra eſt) ſe peritum quidem eſſe ſagittarium profitetur. Sed Cupidinem à quo eſt percuſſus, per maiorem eſſe ait. ¶ In vacuo pectore) libero amoris affectu. ¶ Opiferq;) opem ferẽs & auxilium. Opifex vero opus faciens. Nam Apollo à græcis tum ἀκέσιος, tum ἀλεξίκακος. vocatur, quod & morbis medicina & in malis opem ferat. Vnde à latinis opifer fuit cognominatus. ¶ Hei mihi) dolet Apollo quod nullã inueniat medicinam, quæ amorem leuet. Hei autem dolentis eſt interiectio, quæ cum datiuo copulatur. ¶ Timido curſu) Hypallage eſt, ipſa enim timida intelligitur. ¶ Tum quoque viſa decens) cum inquit curreret Daphne viſa eſt decora & pulchra. ¶ Corpora) corporis membra & carnes. Corpus enim viuentium, Caro dicitur mortuorum.

* Hoſtes quęq; ſuos. ſic expone Quęq; earũ ſuos hoſtes. Agna lupũ, Cerua Leonẽ, columbæ, aquilã fugiunt. Ho. .n. dixi qa multi huic ſcopulo illiſerunt.
*a. l. moderatius.

Apollo quorũ artiũ ſit inuentor.

Obuiaq; aduerſas uibrabant flamina ueſtes,
Et leuis impulſos retro dabat aura capillos.
Aucta fuga forma eſt, ſed enim non ſuſtinet ultra
Perdere blanditias iuuenis Deus, utq; monebat
Ipſe amor, admiſſo ſequitur ueſtigia paſſu.

RAPH. ❡VIBRABANT) ventilabant agitabant. ⸿Retro da.) retro vertebat. ⸿Iuuenis deus) cauſa eſt cur non ſuſtinere vltra blandiri. Idcirco enim diutius ſuſtinere non poterat, quia iuuenis erat. ⸿Perdere blanditias) proucere blanda verba. ⸿Admiſſo paſſu) velocibus paſſibus.

COELIVS ❡POSTEA Vero quam in canum pragmatiam incidimus, non grauabimur pluſcula, quæ hinc inde aucupati ſumus, huic potiſsimũ loco impingere. canes igitur i primis generoſas aduertimus, Laconicas, Arcadicas, Locridas, Celncas, vnde & Ouidi⁹ Metamorphoſeon primo.

Vt canis in vacuo leporem cum Gallicus aruo
Vidit & hic prædam pedibus petit, ille ſalutem.

Ibericæ item celebrantur & quæ vocantur carinæ, ideſt καρίνω, Creticæ; moloſsicæ eretrinæ, hyrcanæ, Indicæ Legimus porrò nuncupari canes quoſdam pſyllicos, puto, ab Achaiæ ciuitate: ni Cypſelicos malis, quando eſt ur Arcadia munitus locus Cypſela, cuius apud Thucydidem mentio ſit hiſtoria quinta. Eſt & in Thracia nominis eiuſdem adiacens Hebro ciuitas. Nam Cypſele, ideſt τὸ ὑψήλη vaſis eſt, aut menſuræ ſpecies. Cypſelidas vero auriũ dicunt marmorata. Cypſeli ſunt, quos etiam apodas vocant hirundinibus ſimiles. Porrò ſunt Elymæi canes à populis in meditullio Bactrorum & Hyrcaniæ. Caſtorii autem, & Menelaides, & Harmodu à dominis appellationem traxere. Illud minus prætereundum, prodidiſſe quoſdam, Laconicas antiquitus eſſe ex vulpibus natas, & canibus, quo nomine appellari etiam quandoq; alopecidas: Sicuti Arcadicæ ex leonibus creduntur proueniſſe, vnde & leontomiges dictæ. Indicarum ſobolem prodit Ariſtoteles etiam ex tigribus factam. At Nicander Colophonius ex canibus Actæonis Indicos ſcribit propagatos, quæ à rabido furore reſipiſcentes, Euphrate tranſmiſſo, in Indos vſq; aberrarint. In parte Indorum, vbi regnaſſe Sophites memoratur, & gentem eſſe ſapientia præcipue inſignem, nobiles ad venãdum traduntur canes: quiq; latratu abſtineant, cum videre feram leonibus maxime infeſti. Iucundũ relatu id quoq; Chaonidas & molottidas prolem tradi eius canis, quẽ ære moneſio vbi conflauit Vulcanus, immiſſa quoq; anima, Ioui dedit donoris vero Europæ, hæc Minoi, Minos Procridi: illa vero Cephali eſſe volui munus. Ei⁹ hęc fuit natura, vt vitari nõ poſſet, vbi in ſequi occepiſſet. Sicuti Teumeſia vulpes fuiſſe narratur incomprehenſibilis. Quæ ratio vtrunq; deformauit in lapidem. Sunt qui Chaonidas, de Chao inter luporum genera memorato, progenitas ſuſpicentur: atq; inde nuncupatas. Creticos canes in duo genera diſtribui, animaduerto: alios enim diaponos dici audio, alios vero parippos. Et illis quidem in venando gloria plurima: noctes etiam addunt labori, ſæpeq; feris aſſidentes dormiunt, mox orta luce depugnant. Parippi vero cum equis currere conſueuere tanta quoque arte, vt neque præcedant vnquam ferè, nec ſubſequãtur. Reperio item, propè paludes quæ ad meridiem ſunt, eſſe canes, qui dicuntur cynamolgi, quibus lac bubulum cibus gratiſsimus. Eorum cum Indicis bobus certamina Cteſias celebrat. Pyrrhi canis cuſtodia domini longe clariſsimus, & quia in defuncti quoq; rogum aſsiluit. Heſiodo interfecto aſsiſtẽtes canes etiam authores cædis coarguere latratu. Honori defuncti canis ciuitatem conſtituiſſe Magnum Alexandrum, Theopompus ſcribit. Nobilis eſt Atalantæ canis Aura nomine: quam cum calydonia ſus peremiſſet, bruto ſepulchrũ indigenæ ſtruxere. Sicut in Helleſponto, quod vocant cynoſema. Sic enim interpretari libet, ne fabuloſa conſectari videamur. Geryonis canis Gargittios nomine, Cerberi frater, ab Hercule cęſus in Iberia quoque monumẽtũ habet. Actæonis canum apud Aeſchylum nomina hæc, Corax, Harpyria, Charon, Lycitas. Nam Hippocentaurus Xenophontis fuit canis. Sicut Lethargus Hippammonis, qui etiam cum domino ſepultus dicitur, teſtante quoque epigrammate, quo ſignificatur Hippãmoni fuiſſe equum nomine Podargum: canem vero (vt diximus) Lethargum: ſeruum porrò, qui diceretur

Babes Sed & Epigramma ipſum appoſuiſſe præſtiterit.

Ανδρὶ μὲν ἱππάμμων ὄνομ᾽ ἐςὶν ἵππῳ δὲ πόδαργος,
Καὶ κυνὶ λήθαργος, καὶ θεράποντι βαβῆς.

Dicuntur vero lethargi canes, clandeſtine taciteq; adeuntes ac morſum infigentes: vnde adagium in eos, qui uonico ingenio, & ad diſsimulandum aptiſsimo, denique excarnificãt, & letali veneno animam quoque lancinant. Syagrum dicit Sophocles canem, qui ſuum venationi ſit aptiſsimus. Eſt & proprium nomẽ Syagrus Herodoto, item Philarcho, Sũt qui agreſtẽ ſuem, ſyagrũ intelligant. Apud Lynceum ſyagria leguntur quoque. Aſchedorum Siculi ſyagrum nuncupant ſicuti meminit Aeſchylus, ideſt ἀχίδορον. Apud Theocritum eſt i Daphnide ac Menalca Lampurus canis nomen, ex ratione albicantis caudæ, vt inquit interpres, vel à peruigili cura & ſolerti cuſtodia, παρὰ τὸ λαμπ... καὶ οὐρεῖν. ideſt, à videndi ſeruandiq; diligentia: vel quoniam ſit vulpi aſsimilis, quam Lampuron vocant. Videtur & Acalanthis nobiliſsimi canis nomen: vnde illud eſt Ariſtophanium.

Ακαλανθὶς ἐπειγόμενη τυφλὰ τίκτει.

Acalanthis feſtinabunda occæcatos parit. Quidam tamen eo nomine aues intelligunt, quas nonnulli baſilicas nuncupant. Mæram, ideſt μαῖραν, dicunt Orionis canem, proprie tamen eo nomine capra ſignificatur λευκομέλαινα, ideſt ex albo nigricans. Vertagos dici canes legimus verbo, vti volunt, peregrino apud Firmicum Matheſeos quinto, ſponte qui in venationem exeant, leporibus infeſti præcipue. Martialis.

Non ſibi, ſed domino venatur vertagus acer,
Illæſum leporem qui tibi dente feret.

Fuit & apud Locros ξυλίνη κύων, ideſt lignea canis: ſed ea habet hiſtoriam. Quippe Locro cuidam reddita ſors eſt, Ibi ciuitatem conderet, vbi canis lignea morſum ei infixiſſet: quo nomine, cum ad alterum enauigaſſet maris littus calcauit κυνόσβατον, ideſt cynosbatum: inde cum ſuſpicaretur finem habere oraculum, ciuitates condidit, quas Locri habent Ozolæ. Catenarium canem legimus apud Senecam, ſicut apud alios lucernarium. Dignum vero relatu, quod in Hecatæi lectum monumentis eſt, fuiſſe in Tænaro ſerpentem meticuloſiſsimum, quem dixerunt ᾅδου κύνα, ideſt Plutonis canem: quoniam morſum eueſtigio inſequeretur mors, veneni poteſtate violente. Eum tamen ab Hercule ad Euriſthea fuiſſe productum, vnde irrepſerit Cerberi fabella. Quem princeps Homerus dixit, ᾅδου κύνα. Caninam mortem Græci difficilem intelligunt, quoniam difficulter animam efflare deprehenſum ſit animal hoc: à quo etiam prouerbium eſt, δῆγμα κυνὸς λυττῶντος, quod eſt noſtris verbis, Rabidi canis morſus: in eos qui infecti ipſi malorum congreſſu, alios itidem inficiunt. Etenim recepta opinio eſt, & expoſita à Luciano, non modo rabie agitari & aquam expaueſcere, quos ita affectus canis momorderit, ſed & ipſos item tenere vim, eundem imprimendi morſum, atque ita deinceps fieri hydrophobicos omnes, hoc eſt timorem aquæ concipere, vt fiat quædam rabidorum catena. Lucianus, καὶ σὺ τοίνυν ἔοικας αὐτὸς ἐν τῷ κρά... ὑπὸ πολλῶν ψευσμάτων, μεταδεδωκέναι τι ἐμοὶ τοῦ δήγματος. Scribit Homerus, Apolline peſtem Græcis immittente, mulos primum & canes concidiſſe. Id vero exactius interpretantes eruditi, ex odorandi præſtantia factum, coniectant: qui ſenſus adeo in mulis præcellat, vt derelicti alicubi vel odore ſolo redeant in ſemitam. proinde huiuſmodi tabidam vim concipere facilius, præcipueq; canes purum in primis aerem exigentes, ſed & inter hos albi eo amplius, quoniam coloris eius corpora quàm nigra ſint rariora, atque laxiora. Quanquam non latet, ab Porphyrio apud Homerum, κύνας ἀργοὺς accipi non albos, ſed celeres. ſicuti per paralepſim alibi ἀργίποδας item canes dicit. Putat Heraclitus Ponticus, iumenta peſte infici primum, quia deiecta in terram, & prona in paſtum τοῖς νοσώδεσιν ἐκλαβεῖν ἀτμοῖς

ἐν ἀγμοῖς trahant procliuius homine, cuius eſt ſurrectum cor pus, purius & ſublimi ſpirante. Illud neutiquam negligendũ. canes vbi mire in Venerem feruntur, dici σκυζᾶν, ſicuti ſues καπρίζειν, vaccas ταυριᾶν, equos ἱππομανεῖν, ideſt equire: vnde productum in fœminas libidinoſas conuitium ab vno aia/lium modo. Aegritudines canum præterea tres videor præ/cipue cõperiſſe λύτταν, hoc eſt rabiem, podagram, cynanchen. Verũ rabies ſanari diffi/culter poteſt, podagra non omnino medicinã neſcit, at cynãche ſiue augina euidẽs promittit exitium. Porrò quicquid rabidus canis mo/morderit, interit certiſſime, homo tãtum euadit, ſed vix. Ariſtoteles vero libro De a/nimalium hiſtoriis ſeptimo: Canes (inquit) tribus labo/rant vitiis, rabie, angina, po/dagra. Facit rabies furorem, & quæ momorderint, ola ra biunt prius homine, ſicuti & legit & interpretatur Nico/laus Leonicenus. Intereũt ca nes hoc morbo, & quæ morſa ſunt, prius homine. Scri/bit ſeptimo De animalibus Albertus, iam ſe hominem vidiſſe, cui in brachio moe/ſum infixiſſet rabiens canis; anno autem ſeptimo poſt ci/catricis locum intumeſcere cœpiſſe, atque intra biduum interiſſe. Auicenna quoque quorundam ſententias aduo cat, qui dicerent, poſt duode cimum à morſu annum in ra biem aliquando incidere nõ nullos. Quod vero ſerius, quàm cætera animalia tabifi cam rabiẽdi vim præſentiant homines, efficit id naturæ diſſimilitudo. Nam & in contagioſis morbis, homines ab hoi/bus & ſanguine coniunctis inficiuntur facilius. Cæterum ra/bies canum Syrio ardente peſtifera in primis homini eſt, atq; ita morſis letalis aquę metus, vti Plinius inquit: Ad morſum vero vnicum eſſe remedium, & quidem oraculo quodam re pertum, idem ſcribit, Radicem videlicet ſylueſtris roſæ, quæ cynorhoda appellatur. Nobis vero ſuppetit potentius ad/hoc medicamen, ſed & ipſum cœlitus petitum. Eſt in Rho/diginis paludibus diui Bellini templum miraculorum frequẽ tia celeberrimum, & affluxu hominum etiam notiſſimum. Erectæ ædis cauſa ferè publica eſt. Pulſus is diuus Patauio, graſſantibus nobilium pleriſque, quod ſeuerius ſanctiusq;, q̃ ab illis probari poſſet, epiſcopum ageret, inſectantibusq; inimiciter aduerſariis, in paluſtre agri noſtri ſolum, quinde/cim millibus paſſuum Rhodigio diſtans, diuertit. Quũ ma/nus hominum euaſiſſe videretur, canum rabiem non euaſit, à quibus eueſtigio conuulſus diſcerptusq;, mox in diuorum indigitamenta relatu, templum in illis emeruit locis, in quo & arca marmorea ferreis occluſa cãcellis, latet ſanctiſſimum eiuſdem corpus. Templi vero ex necis genere ea cœleſtis eſt proprietas, ſiquis clauem ſibi quæſierit, qua ædis valuæ re/cludantur, ac ea candente, quicquid rabie agitari orſum ſit, at tigeritip: præſentiſſimum eſt remedium, & nunquam non ve/rum. Timoris vero aquæ, ὑδροφοβίαν vocant πάθος. Cauſa ex eruditorum ingenio affertur nõ vna. Sunt qui opinentur, immoderatam ſuperuenire ita affectis corporibus ſiccitatẽ, humecto ſubſtantiali penitus demutato. At Rufus in melan choliæ ſpeciem euadere ſentit morbum hunc, veneno hu/morem id genus aſſimulante. Scimus autem ex melancholi cis alios alia metuere. Sunt qui arbitrentur, canis à quo im/pactus ſit morſus, imaginem ab iis concipi in aquis, atque in de compaueſcere. Poſtremo autem ante quàm huic capiti coronidem impingam, ſuccurrunt aliqua item. id prius ex hi ſtoria, quod apud noſtrates etiamnum durat. Apud Bactria/nos vulgo prouerbium vſurpari ſolitum, Canem timidum vehementius latrare, quàm mordere: altiſſima quæque flu/mina minimo ſono labi. Porrò dicitur Græcis κύνω, de cane, vt docuit Euſtathi[9], περὶ τὸ κύω, quod amare nobis indicat. Cyneam vero cum legis, pellem fluuiatilis intellige canis, quam capitis tegumeno galeæ vice vete/res adhibuiſſe, palàm eſt, in/de ſeruatum, vt pro galea di catur cynea. Cynulchos vo/cant, qui ſecum ducãt canes. Panagyrin porrò canum mẽ ſe Auguſto ab Romanis ſo/litã celebrari, authores Græ ci ſunt, monumento vrbis ca ptæ ab Gallis. Tunc vero cæ debantur canes, qui & ἀνύλακτοι ideſt ſine latratu agebãt, anſeribus ampliter, ſonoreq; inclamantibus. Hoc ipſum ar bitror a Plinio ſignificatum lib. 29. vbi canes ait annua pẽ dere ſupplicia inter ædem Iu uentutis & Summani, in furcas viuos arbore fixos ſambu/cea. Cinopeta in Nicandri Theriacis beſtię intelligũtur, quæ in ſolo mutantur, velut πιπτνὰ τὰ χαμαὶ ὄντα, vti iã atti/gimus paulo ante.

Vt canis in uacuo leporem cum gallicus aruo
Vidit, & hic prædam pedibus petit, ille ſalutem,
Alter inhæſuro ſimilis iamiam'q; tenere
Sperat, & extenſo ſtringit, ueſtigia roſtro,
Alter in ambiguo eſt, an ſit comprenſus, & ipſis
Morſibus eripitur, tangentiaq; ora relinquit,
Sic Deus, & uirgo eſt, hic ſpe celer, illa timore.
Qui tamen inſequitur pennis adiutus amoris,
Ocyor eſt, requiem'q; negat, tergoq; fugacis
Imminet, & criné ſparſum ceruicibus afflat.
Viribus abſumptis expalluit illa, citæq;
Victa labore fugæ, ſpectans Peneidas undas,
Fer pater inquit opem, ſi flumina numen habetis.
Qua nimium placui, tellus, ait, hiſce, uel iſtam,
Quæ facit ut lædar mutando perde figuram.
Vix prece finita torpor grauis occupat artus,
Mollia cinguntur tenui præcordia libro,
In frondes crines, in ramos brachia creſcunt.
Pes modo tam uelox pigris radicibus hæret.
Ora cacumen habent, remanet nitor unus in illa.
Hãc quoq; Phœbus amat, poſitaq; in ſtipite dextra
Sentit adhuc trepidare nouo ſub cortice pectus,
Complexus'q; ſuis ramos, ut membra, lacertis,
Oſcula dat ligno, refugit tamen oſcula lignum.
Cui Deus, at quoniam coniux mea nõ potes eſſe,
Arbor eris certe dixit mea ſemper habebunt
Te coma, te citharæ, te noſtræ Laure pharetræ,

¶ VT canis in uacuo) pulchra ſimilitudine declarat & Daphnes fugientis & Apollinis inſequentis uelocitatẽ. RAPH.

¶ Canis Gallicus) qui nunc leporarius uulgo appellatur. ¶ In uacuo aruo) in aruo deſerto. ¶ Pedibus) pedum ue locitate. ¶ Stringit ueſti.) radit pedes leporis. Sic Virgil. Stringentem ripas & pinguia culta ſecantem. ¶ Extenſo ro/ſtro) porrecto ore. ¶ Fugaces) fugientis puellæ. ¶ Crinem ſparſum ceruicibus) capillos per collum ſparſos. ¶ Afflat) flatu & ſpiritu attingit. ¶ Citæ fugæ) uelocis curſus. ¶ Si flumina numen habetis) diuinitatem ac ſuc/currende facultatem. ¶ Qua nimium placui) tellus hiſce, tellurem rogat ut ſe uel abſorbeat, uel in aliam tranſmutet figuram. ¶ Qua) in qua. ¶ Hiſce) aperire, ut me acci/pias. Aliàs hiſcere ſignificat loqui. ¶ Perde) deſtrue. ¶ Torpor grauis) magnus ſtupor. ¶ Mollia præcor/dia) præcordia, ut ait Plinius, membranæ ſunt exta ſe/parantes ab interiore uiſcerum parte, ſic dicta quod cordi prætendantur. {Ariſtoteles φρένας uocat.} ¶ Tenui libro) tenui cortice & ſubtili. ¶ Modo) pauloante. ¶ Pigris radicibus) lentis, immobilibus, ſignificat autem pedes in radices fuiſſe conuerſos. ¶ Ora cacumen habent) hoc eſt os & facies Daphnes in cacumen & ſummitatem lauri fuere conuerſa. ¶ Nitor unus) ſolus ſplendor, ſola pulchritudo. ¶ Hanc quoque Phœbus amat) arborem ſub/audiamus. Nam laurus Apollini dicata eſſe perhibetur. Phœbus autem epithethon eſt Apollinis, purumq; ſignifi/cat. Sol enim ab omni fæce eſt alienus. ¶ Inſtipite) in trun/co. ¶ Trepidare) palpitare. ¶ Cui Deus) ordo eſt. Cui Deus dixit. ¶ Semper habebunt Te coma) eleganter ea enumerat quæ lauro ornantur. Nam & comæ & citharæ et pharetræ lauro cingebantur. Cithara autem dicta eſt παρὰ τὸ κινεῖν hoc eſt à mouendo, quòd ſe audientes in amo/rem moueat.

Aeneid. 8

Daphne i laurum.

ADDI.

Laur[9] Apollini dicata.

Lauri honores.

Tu ducibus lætis aderis, cum læta triumphum
Vox canet, & longas uiſent Capitolia pompas.
Poſtibus anguſtis eadem fidisſima cuſtos
Ante fores ſtabis, * mediamq́; tuebere quercum,
Vtq́; meum intonſis caput eſt iuuenile capillis,
Tu quoq; perpetuos ſemper gere frondis honores.
Finierat Pæan, factis modo laurea ramis
Annuit, utq́; caput uiſa eſt agitaſſe cacumen.

ARG. FABVLAE SEQ.

Inachi amnis filia cum æquales ſua ſpecie præcederet, ab Ioue adamata eſt, quæ admotis precibus deſyderium expleuit, & ne puella in Iunonis iram incideret, a compreſſore in Io vaccam eſt transfigurata, cuius fallaciã Iuno cum intellexiſſet, petit ea a Ioue, vt velut munus ſibi daret vaccã, quia ſpecioſior erat cæteris armentis, quæ in Peloponeſo eſſent. Iuppiter vero ne ſi negaſſet proderet puellam, tribuit cõfeſtim. Iuno autem ne amplius eius pellex cum Ioue cõcumberet Argum Areſtoris filiũ centum oculos habẽtem ei præpoſuit. Quem Mercurius patris iuſſu interemit, & a caſu eius Argiphontes eſt cognominatus. Iuno Argum quem ob cuſtodiam ille occiderat in volucrem pauonem transformauit, & receptum in ſuam tutelã pennis inſignibus, quibus amiſſa lumina indicaret, ornauit.

Eſt nemus Aemoniæ, ꝑrupta quod undiq; claudit

RAPH. ¶TV ducibus lætis) Imperatores triumphantes lauream geſtabant coronam. ⸿Læta vox) militum, qui canentes Io triumphe Imperatorem ſequebantur triumphantem. ⸿Longas pompas) captiuorum ac rerum omnium pretioſarum in bello captarum, ſimulachrorũ præterea vrbium expugnatarum. Hæc enim omnia in triumpho geſtabantur. ⸿Viſent) videbunt. ⸿Capitolia) ſcire. Nam triumphantes in Capitolium vſque aſcendebant, Capitolino Ioui ſacrificaturi. Nam laurus (vt ſcribit Plinius) triumphis proprie dicatur, vel gratisſimam domibus ianitrix Cæſarum pontificumq́; quę ſola & domos exornat & ante limina excubat. Eadem paciſera eſt, vt quã prætendi etiam inter armatos hoſtes quietis ſit indicium, Romanis præcipue lætitiæ victoriarumq́; nuntia additur literis & militum lãceis, pilisq́;. Faſces imperatorum decorat, ex iis in gremio Iouis optimi maximi deponiť, quotiens lætitiam victoria nouã attulit. Quæ non quia perpetuo viret, nec quia paciſera eſt præferenda vtiq; myrto & oleæ eſt. {Aliàs, præferenda ei vtroque olea. Sunt enim hæc verba Plinii.} ſed quia ſpectatisſima in monte Parnaſo, ideoq́; etiam grata Apollini aſſuetis eò dona mittere iam & regibus, teſte L. Bruto. Fortasſis etiam ĩ argumẽtum, quoniam ibi libertatem publicam is meruiſſet lauriferam tellurem illam oſculatus ex reſponſo. Et quia manu ſatarum receptarumq́; in domos fulmine ſola non icitur. Ob has cauſas equidem crediderim honorem eis habitum in triumphis, potius quàm quia ſuffimentum ſit cædis & purgatio, vt tradit Maſſurius. Vnius autem arborum latina lingua nomen imponitur viris. ⸿Ante fores ſtabis) ante ianuas pendebis. Nam in veſtibulo ædium Imperatoris coronæ ex lauro & quercu ita ſuſpendebantur, vt querna in medio foret veſtibulo ſuſpenſa, ideoq́; ſubiungit. ⸿Mediamq́; tuebere quercum) ideſt quernam coronã, quæ obſeruatos ciues, & ciuica dicebatur & cæſari in veſtibulo dicabatur. {Alii tamen ipſas etiam arbores ante fores Imperatorum ſeri ſolitas intelligunt. Quorum opinionem nonnihil approbat, & verbum ſtandi quod inquit: Ante fores ſtabis quaſi, in medio quercus: & circum hanc lauri plantatæ fuiſſent. Rurſum alii mediam, accipiunt, pro ea quæ in medio domus palatinæ poſita fuerit.} Quercus autem eſt arbor glandifera, dicta, quod id genus arboris graue ſit ac durum. tum etiam in ingentem euadat amplitudinem, vt tradit Sextus Pompeius. Querqueram enim grauem & magnam quidam dici putant. Querquera item frigida interpretatur & cum tremore febris. ⸿Vtq́; meum intonſis) Apollo & comatus & imberbis pingitur, quo ſignificatur Sol & radios habere & nunquam ſeneſcere. ⸿Perpetuos honores frondis) Periphraſis eſt foliorum. Laurus enim nunquam folia abiicit. ⸿Finierat Pæan) Apollo Pæan dicitur ἀπὸ τοῦ παίειν, hoc eſt à feriendo. Nã indignatus ſagittis ferit. Iuuenalis Parce precor Pæan & tu depone ſagittas. Nil pueri faciunt, ipſam configite matrem Amphion clamat. Pæan quoque hymnus dicitur in Apollinẽ cõpoſitus. Virg. Lætũ pæana canentes. ⸿Laurea) laurus, laurea quoq; dicitur corona ex lauro cõfecta. ⸿Cacumen) ſummitatem. Caput enim uiſa eſt commouere, quod erat cacumẽ.

Lib. 15. cap. 30.

Idẽ, cornã in medio poſtiũ Cæſareorũ locatã. Idem 4. Faſt. ꝓtexta que quercu ſtet domus.

ADDI.

ADDI.

Apollo comatus.

Pæan.

ALLEGORIA. ¶PHOEBVS iſte poteſt ſignificare diabolum, Daphne animam chriſtianam quia proculdubio iſtam virginem, animam: ſcilicet per tentationes non ceſſat allicere vt eam per malum conſenſum ſubiuget & ſubiiciat, & per peccatum deſtruat & corrumpat. Sed ipſa debet fugere occaſiones peccati: tentationes vitando, & debet rogare deam terræ: ideſt Chriſtum vt eam de manibus eius eripiat, formam aliã ſibi dando. Et ſic pro certo debet fieri laurus: ideſt religioſa perſona virtuoſa & perfecta. pedes bonorum greſſuum radicaliter figendo, corticem pœnitentiæ induendo & ramos bonarum affectionum acquirendo: & virorem honeſtę conuerſationis nunquã deponendo. Sic enim mutata iſtius Phœbi cupidinẽ nõ timebit & integritatẽ mentis & corporis retinebit. Ioan. xx. Conuerſa eſt retrorſum & vidit Ieſum. Vel dic allegorice de multis virginibus quæ pulchritudinem corporis propter quam inſectantur ne peccato depredentur iugiter deponunt. Sic dicitur accidiſſe I Anglia de quadam moniali quam cum rex terrę vellet habere & ipſam inceſſanter rogaret: petiit illa quid erat in ipſa quod ipſe tantum diligeret: Rex vero aſſeruit pulchritudinem oculorum, illa autem domum pergens oculos eruit & regi vt ſedaret eius cõcupiſcentiã tranſmiſit. Iſta enim audierat illud. Eccleſiaſtici xxi. Quaſi à facie colubri fuge peccata. Laurus autem alio modo dicitur Daphne pro eo facto quòd Daphne in laurum eſt mutata arbor quam ſibi Phe. appropriauit quam oſculatus & amplexatus tenerrime adamauit: ipſam ſpecialibus priuilegiis inſigniuit. Voluit quòd de lauro ſibi fierent coronę citharæ & ſagittę. Voluit quòd victores lauro coronarentur. Voluit quòd lauro domus imperatorum & quercus & alię arbores vicinæ à fulmine tuerentur, (quia teſte Plinio) ſola laurus inter arbores nõ fulminatur. Voluit inſuper ꝙ coma illius nũquã deponeretur, ſed ꝙ viro eius ꝑpetuo videreť, ſicut dicit Oui. Hãc quoq; Phœbus amat cui deus. at quoniã coniux mea non poteſt eſſe. Arbor eris certe mea dixit: ſemper habebunt: Te coma: te citharæ: te noſtrę laure pharetrę. Vtq́; meũ intonſis caput eſt iuuenile capillis. Tu quoq; perpetue ſemp gere frondis honorẽ. Iſta laurus ſignificat crucem quę ꝓ certo Phœbo. i. Chriſto ſoli iuſticiæ fuerat dedicata & ab eo corporaliter amplexata. Iſta debet eſſe nobis ꝓ corona: ꝓ honoris & glorianonis ꝓ cithara laudis & gratiarũ actiõis: ꝓ ſagitta verbi dei & ſãctæ ꝓdicationis ꝓ gloria victoriæ cuiuſcunq; tẽtationis. ꝓ tutela fulminis diuinæ ſniæ & ęternæ dãnationis: & qđ plus eſt ꝓ amore eternæ gloriæ & futuræ ſalutationis. Iſta enim habẽtur I cruce ſicut dicit Chryſo. Crux chriſtianorũ ſpes prauorũ victoria. cęcorũ dux, conuerſorũ via: claudorũ baculus pauperum cõſolatio: arbor reſurrectionis: lignum vitæ eternæ.

¶EST nemus Aemoniæ) Tempe, amœnisſimã Aemonię vallem, deſcribit poeta, quo cõmodius Ius Inachi amnis filiæ, metamorphoſin in iuuencam cũ ſupiore connectat. Nã iuxta Tẽpe eſt ſpelunca Penei fluuii, Daphnes patris, ad quẽ conſolandũ oẽs vicini amnes cõuenerunt, præter Inachum, qui amiſſam filiã lugebat, Io nanq; Inachi amnis filia ab Ioue primum cõpreſſa, deinde Iunone ſupueniente in iuuencam fuit conuerſa. Verũ Iuno id quod erat ſuſpicata, Iouẽ rogauit, vt ſibi tam pulchrã donaret iuuencã. Ei vero tandẽ dono acceptæ Argum centũ oculis præditũ cuſtodem appoſuit. Sed Iup. amicæ miſericordia motus, Mercurio mãdauit, vt Argũ interficeret: quẽ Iuno cum vidiſſet occiſum in pauonem conuertit, cẽtumq́; ipſius oculos caudæ appoſuit. ⸿Eſt nemus Aemoniæ) Topographia eſt. Tẽpe nanq; deſcribit vallẽ Theſſaliæ amœnisſimã. ⸿Aemoniæ) Theſſaliæ. Aemonia. n. Theſſalia diciť ab Aemõe Chlori Pelaſgi filio. Theſſali aũt patre,

RAPH.

Aemonia

¶VOCANT

Sylua, uocant Tempe, per quæ Peneus ab imo
Effuſus Pindo ſpumoſis uoluitur undis,
Deiectu'que graui tenues agitantia fumos
Nubila conducit, ſummis aſpergine ſyluis
Influit, & ſonitu plus quàm uicina fatigat.
Hæc domus, hæc ſedes, hæc ſunt penetralia magni
Amnis, in his reſidens facto de cautibus antro
Vndis iura dabat, nymphis'q; colentibus undas.
Conueniunt illuc popularia flumina primum
Neſcia gratentur, con ſolentur'ne parentem.
Populifer Sperchius, & irrequietus Enipeus,
Apidanusq; ſenex, leniſq; Amphryſus, & Aeas,
Moxq; amnes alii, qui, qua tulit impetus illos
In mare deducunt feſſas erroribus undas.
Inachus unus abeſt, imo'que reconditus antro
Fletibus auget aquas, natam'que miſerrimus Io
Luget, ut amiſſam, neſcit uita'ne fruatur,
An ſit apud manes ſed quam non inuenit uſquam,
Eſſe putat nuſquá, atque animo peiora uerettur.
Viderat à patrio redeuntem Iuppiter illam
Flumine, & o' uirgo Ioue digna, tuo'que beatum
Neſcio quem factura toro, pete dixerat umbras,
Aut horũ nemorũ, aut horũ, monſtrauerat ambas,
Dum calet, & medio Sol eſt altiſſimus orbe.
Quod ſi ſola times latebras intrare ferarum,
Præſide tuta Deo nemorum ſecreta ſubibis,
Nec de plebe Deo, ſed qui cœleſtia magna
Sceptra manu teneo, ſed qui uaga fulmina mitto.
Ne fuge me (fugiebat enim) iam paſcua lernæ,

TAPH. Tempe. ADDI.

¶VOCANT Tempe) Tẽpe (vt dixi) nemus eſt Theſſaliæ quinque millibus paſſuum in longitudinem tendens, adeo amœnum, vt amœniſſima quæque loca tempe vocentur, vt Seruius ſcri {Eſt autem pluralis caſus τέμπη, ex τέμνω factus, quæ loca amœna & arboribus conſita appellãt.} ¶Prærupta ſylua) alta. ¶Per quæ Peneus) per media Tempe labitur Peneus fluuius, q claritate cunctos Theſſaliæ fluuios antecedens, iuxta Gõphos naſcitur in radicibus Pindi montis, interq; Oſſam & Olympum nemoroſa cõualle defluit quingentis ſtadiis dimidio eius ſpatio nauigabilis. In eo curſu vocantur Tempe, vt Plin. tradit quinq; milium longitudine & fermè ſex latitudine vltra viſum hominis attollentibus ſe dextra læuaq; leuiter conuexis iugis: Intus ſua luce viridente allabitur Peneus calculo amœnus, viridi circa ripas gramine, canorus auium concentu. ¶Deiectuq; graui.) vehemẽti curſu. ¶Summiſq; aſp. ſyl. Influit) hoc ẽ, influere videtur per altas ſyluas aſpergine humidarum nebularũ, quę ex illis vndis excitantur. ¶Et ſonitu pluſquam vicina fatigat) non ſolum inquit vicini, ſed longe quoque ſtantes ſtrepitum illius ſentiunt. ¶Hæc ſunt pe.) loca domus ſecretiora, in quibus Diis penatibus ſacrificabatur penetralia dicebantur. ¶Antro) ſpelunca. Dictum eſt autem antrum παρὰ τὸ ἀντῶ quod eſt ſupplico, qa in antris primi homines Diis ſupplicabant, putantes in illis ſacra eſſe. ¶De cautibus) de lapidibus. Cautes autem & cotes dicuntur. ¶Dabat) reddebat Ius enim proprie reddi dicitur. ¶Gratentur) gratulentur Peneo, quòd Daphne filia in laurum fuit conuerſa, an conſolentur quòd filiam amiſit. ¶Popularia flumina) vicina ac ex eodem populo. Alibi popularis, gratus populo dicitur. ¶Populifer Sperchius) populos arbores ferens. Sperchi⁹ autem fluuius eſt Theſſalię, qui ex Pelio monte ort⁹ in Maliacum labitur ſinum. Sic dictus quod ſit velociſſimi curſus. Nam παρὰ τὸ σπέρχειν deducitur, quod feſtinare ſignificat. ¶Enipeus) fluuius eſt Theſſaliæ ex Othry monte in Apidanũ defluens. ἀπὸ τῆς ἐνιπῆς, id eſt, à minis denominatus. Nam per loca agreſtia & inculta labitur, quæ ſemper mala minari videntur. ¶Eridanuſq; ſe.) ſic quidem legitur ſed corrupte (vt mihi quidè videtur) Cũ enim propoſuerit fluuios populares Theſſalicoſq; conueniſſe ad Peneum, cuius filia Daphne in laurum fuerat conuerſa, non video qua ratione Eridanum Galliæ Ciſalpinæ fluuium, qui alio nomine dicitur Padus, admiſceat. Tametſi Eridanus (vt Pauſanias ait) Atticæ quoq; ſit fluuius, q i Iliſſum emittitur, apud quem Orithya rapta fuiſſe fertur, ſed cum is quoque Peneo non ſit popularis, poetæ propoſito minus conuenire videtur. Quare Apidanus legatur, ne ineptus eẽ Ouid. coarguatur. Eſt enim Apidanus Theſſaliæ fluuius, quẽ idcirco poeta ſenẽ appellat, quod tarde admodum fluit, donec Enipeum admittat. {At Cælius contra recte legi cenſet Eridanus, quòd hoc nomine & Italiæ, & Atticæ, & etiam Theſſaliæ fluuius ſit citato ad hoc teſte Cæcilio quodam Minutiano. vide lib. 24. c. 12.} ¶Leniſq; Am.) hic quoque fluuius eſt Theſſaliæ leniter fluens, iuxta quem Admeti regis armenta pauit Apollo. Vnde Lucanus libro. vi. Et flumine puro Irrigat Amphryſus famulantis paſcua Phœbi. ¶Et Aeas) fluuius eſt Epyri iuxta muros Dyrrhachii labẽs. {Hic alio nomine Aous dicitur, vt author eſt Plin. lib. 3. cap. 25. Meminit huius & Strabo, lib 8.} ¶Inachus vnus abeſt) Inachus fluuius eſt Achaiæ ab Inacho rege dictus. Eius filiam Io cum deprehendiſſet Iuppiter ſpatiãtem, compreſſit, ac ne id à Iunone agnoſceretur, ipſam mutauit in iuuencam. Mœrens itaque Inach⁹ propter amiſſam filiã ſe domi continebat. ¶Natamq; miſerrimus. Io Luget vt amiſſam.) Io accuſatiuus eſt græcus. Nam Io Ius græce declinatur, vt Calypſo Calypſus, quamuis Ionis & Calypſonis quidam latine malint declinare. Quam quidem declinationem Fabius non admittit. ¶An ſit apud manes) an ſit mortua. Illi enim apud manes eſſe dicũtur, qui obiere. Manes autem animæ ſunt mortuorum, quibus honoris gratia Deorum vocabulum additum eſt. Dii nanque manes dicuntur, vt ſcribit Apuleius de Dæmonio Socratis. Martianus vero Capella in nuptiis philologiæ tradit manes tam bonos eẽ, quàm truces, in quos cum poteſtatem habeat Pluto, merito Summanus vocatur, quaſi Manium ſummus. Manes autem dicti ſunt uel à mano, quod bonum apud priſcos ſignificabat. Vnde immanis malus, crudelis'que dicitur, uel à manando (ut ait Pompeius) quod eos p omnia manere putabant. ¶Sed quam non inuenit uſquam) hoc eſt quam nullo in loco inuenire poteſt, eam in rerum natura non eſſe putat. Vſquam autem & nuſquam aduerbia tam in loco quàm ad locum ſignificant. Vſquam autem in aliquo loco ita ſignificat, ut ferè ſemper cum negatione ponatur in oratione. ¶Atque animo peiora ueretur) mortuam enim eam eſſe putabat. ¶Viderat à patrio) hic incipit deſcribere quemadmodum Ius amorem incidit. ¶A patrio flumine) ab Inacho Achaiæ fluuio. ¶Tuo toro) tuo lecto, ac tuis nuptiis. Torus autem & pro lecto. & pro ſede ponitur: a tortis herbis dictus. Vnde citra aſpirationem ſcribi debet, quamuis ferè in exemplaribus cum aſpiratione ſcriptum legatur. Torus etiam eminentiorem ſignificat pulpam. Vnde toroſa iuuentus à Perſio uocatur. Virgili. tertio Georgico. Luxuriat'que toris animoſum pectus. ¶Ambas umbras) & dextras & ſiniſtras. Hoc autem ex poetæ perſona dicitur. Exponit enim poeta quas umbras dixerit Iuppiter Inachi filiæ petendas. ¶Dum calet) donec calor eſt. Hortatur autem puellam Iuppiter, ut meridiei æſtum fugiat. ¶Latebras ferarum) ſyluas in quibus occultantur feræ. ¶Sed qui cœleſtia magna) ſed q cœli imperium habeo. Significat autem ſe eſſe Iouem maximum Deorum, quo facilius illi perſuadeat, ut ſibi morem gerere uelit. ¶Vaga fulmina) hoc eſt non in rectum, ſed in obliquum euntia. Fulmina enim in obliquum feruntur. ¶Iam paſcua Lernæ) Lerna palus eſt argiuorum, in qua habitauit Hydra ſerpens ab Hercule interfecta.

Peneus.
l. 4. c. 8
Heſqui iugeri.
Sperchi⁹.
Sperchius.
Enipeus.
Eridanus.
Apidanus
ADDI.
Amphryſus.
Aeas.
ADDI.
Vſquã & nuſquam
Io in iuuẽcam.
Lerna.

Conſitaq́; arboribus * Lyncæa reliquerat arua,
Cum Deus inducta latas caligine terras
Occuluit, tenuitq́; fugam, rapuitq́; pudorem.
Interea medios Iuno deſpexit in agros,
Et noctis faciem nebulas feciſſe uolucres
Sub nitido mirata die, non fluminis illas
Eſſe, nec humenti ſenſit tellure remitti,
Atq; ſuus coniux ubi ſit, circumſpicit, ut quæ
Deprenſi toties bene noſſet furta mariti.
Quem poſtquam cœlo nõ repperit, aut ego fallor,
Aut ego lædor ait. delapſaq́; ab æthere ſummo
Conſtitit in terris, nebulaſq́; recedere iuſſit.
Coniugis aduentum præſenſerat, inq́; nitentem
Inachidos uultus mutauerat ille iuuencam.
Bos quoq; formoſa eſt, ſpeciem Saturnia uaccæ
Quanquã in uita, probat, necnon & cuius, & unde,
Quo'ue ſit armento, ueri quaſi neſcia quærit.
* Iuppiter e' terra genitam mentitur, ut autor
Deſinat inquiri, petit hanc Saturnia munus.
Quid faciat crudele ſuos abdicere amores,
Non dare, ſuſpectũ, pudor eſt qui ſuadeat * illud
Hinc diſſuadet amor. uictus pudor eſſet amore,
Sed leue ſi munus ſociæ generiſq́;, toriq́;
Vacca negaretur, poterat non uacca uideri:
Pellice donata non protinus exuit omnem
Diua metum, timuit'q; Iouem, & fuit anxia furti.
* Donec Areſtoridæ ſeruandam tradidit Argo.
Centũ luminibus cinctum caput Argus habebat,

RAPH.

LYNCEA arua) Licæa quidẽ ferè in exẽplaribus legitur, præter quàm in vetuſtis quibuſdam. In illis nanque Lyncea recte ſcriptum eſt. Nam Lynceus Aegipti filius ac (vt in temporibus Euſebius narrat) Hypermeſtræ maritus, interfecto Danao patruo & ſocero Argis regnauit. Vnde Lyncea arua denominata pro argiuis ſunt accipienda. Sic autem legendũ eſſe & Geographiæ ratio & hiſtoriç fides (vt taceã quod in Lyceo prima ſyllaba corripitur) apertiſſime declarãt. Tametſi hactenus Lycæa lectum ſit à Lycæo Arcadiæ monte Pani dicato. Huic autẽ lectioni Pauſanias quoq; in Argolidis deſcriptione aſtipulatur, qui ait eam regionem, vnde Lynceus facula ſignificauit Hypermeſtrç, ſe in locum tutum veniſſe, primũ Lynceam, deinde Lyrceam à Lyrco notho Abãtis filio, qui illam habitauit fuiſſe denominatam.

Lyncea arua, ua .i. Lyrcea.

IVPPITER in iſto loco poteſt ſignificare mundi principes & raptores: qui filias fluminum idem poſſeſſiones pauperum capiunt & extorquent. Sed ne ea Iunone .i. à prçlatis & à correctoribus furtum huiuſmodi anoſcatur nebulas malarum & falſarum cautelarum & excuſationum inducunt. Vnde cãtat eccleſia. Vidi nebulam totam terram tegentem.

ALLEGORIA. Genitam è terra dicit Poeta ad antiquũ uulgi conſuetudinẽ ſpectans: qui ignotis parẽtibus natos terra ortos. dicebant. lege Politiani Miſcellanea ca IO.

ADDI. {Atq; inde ẽt ſunt, q Lyrçea arua, legere hoc loco malint. Etiam Apollonii interpres in librum primum, vbi legit, νῦ ον ἀπ᾽ ἀρχαδίης λυρκηῖον ἄργος ἀμείψας, dubitet vtrum Lyncium, à Lynceo rege, an potius, Lyrceium à mõte, vnde Inachus fertur, legẽdum ſit. Lyrcei autem montis etiam Stephanus meminit, à quo idẽ, & λύρκειον ὕδωρ appellari ait, cuius & Statius meminit, vbi ait, Aret Lerna nocens aret lyrcæus, & ingens Inachus &c.}

Donec Areſtoridæ duos Argos lego apud Stephanum in parrhaſia, unum Areſtoris filiũ de quo hoc loco facit mẽtionẽ. Alterũ nuũ atque, Areſtocẽ, Ecbaſonatum.

LYCAEA reliquerat arua) lego libentius Lyrcæa q̃ lyncæa. quoniam vetuſtos codices ſic habere conſpicio. quos inter ille eſt viri olim vndecunq; eruditi Laurentii abſtemii: nunc Nicolai filii. qui à paternis veſtigiis nequaq̃ aberrat. Lyrcæus autem vel Lyrcæum, mons eſt Argiuorum, vnde Inachus fluit. de quo lege Stephanum, Solinum, Strabonem in ſeptimo, & in primum argonauticon commẽtarium. Lycæa arua legendum non eſſe ſyllabç quantitas & loci ratio inclamant.

NOVA ADDI.

RAPH.

Occuluit) occultauit. Tenuit fu.) cohibuit fugam, illãq; fugientem retinuit. Rapuitq; pu. (hoc eſt illam ſtuprauit, erubeſcendiq; cauſam eripuit. In tenebris nãq; minus vnumquẽq; pudet Veneri indulgere. Deſpexit) deorſum aſpexit. Alibi deſpicere contẽnere eſt. Nebulas vo.) quç vt aues volare videntur. Subnit. die) ſereno. Non flu. il. eſſe) Phyſici aiunt nebulas aut à fluuiis, aut à vaporibus terræ generari. Vt quæ) vtpote quæ. Furta) ſtupra. Bos quo. for. eſt) Io inquit vt virgo erat formoſa, ſic in iuuencã quoq; verſa pulchra videbatur. Speciem) pulchritudinem. Probat) laudat. Cuius) ſit verbum ſubaudiatur. Et vnde) venerit. Quo'ue ſit ar.) armentum id genus pecoris dicitur (vt tradit Sextus Põpeius) quod eſt idoneum ad opus armorum Quanq̃ Varro ab arando deriuare videatur, quaſi aramentum tertia litera detracta. Vt autor deſi. inqui.) vt dominus vaccæ à Iunone non inueſtigetur.

COELIVS

SVNT qui monſtroſi corporis homines, dici terrç filios putent. Certè in Oepido coloneo legimus apud Sophoclẽ, χθόνιοι .i. terreſtrẽ, pro nobili & indigena. Scribit in Apologetico Florẽs Septimius, terræ filios dictitari vulgo, quorum ſit incertum genus Sicuti ignotos item, aut ex inopinato apparentes, de cœlo ſuperueniſſe dicũt. Sed .n. cœlum & terram, inquit, matrẽ ac patrem, honoris gratia venerationis'q; rectè appellarit vnuſquiſque. Sunt qui terrç filios, ſæuos dici ac immanes homines putent quando & Callimachus, immanitate ac truculentia preſignes feras terra prognatas intelligi voluit. Non prætereundum vero, quod .ii. Politicorum ſcribit Ariſt. Putandũ; inqt, eſt, priſcos illos hoies, ſiue ex terra geniti, ſiue ſint ex corruptione aliqua ſeruati, ſeminis ſuiſſe ignaros & imprudentes, quod eſt de terra natis inuulgatũ. Legimus porrò, quod ab inſtituto diſſitum non eſt, prçſtantiſſimos virtute, prudentia, uiribus, Iouis filios à poetis dici conſueſſe: ſicuti ab omni ſeiunctos humanitate, uelut marinis editos fluctibus, Neptuno fuiſſe adoptatos, quod Lycophronis interpres ſcribit, qui & eo bore inſignes in eandem uocat decuriam. Scribit tamen Gæcilius Minutianus Apuleius i lib. de orthographia: Ignobiles, ac quorum ignoretur genus, terræ filios à Cicerone & aliis nuncupari. Nã cum Epiſtolarum ſeptimo, Cornelius, inquit, tuus ſummo genere natus, terrç filius, ironicos dici interpretantur. Tit. Liuius lib. ab Vrbe condita primo, Veteri conſilio condentium Vrbes, qui obſcuram atque humilem conciendo ad ſe multitudinem, natam è terra ſibi prolem mentiebantur.

RAPH.

ABDVCERE) abdicare, alienare & ab ſe amouere. Non dare ſuſpectũ) non tradere inquit petitam uaccam Iunoni ſuſpecta res eſſet, cogeretq; Iunonem aliquid mali ſuſpicari. Qui ſua. il.) dare. {Alii Illinc, malunt, ut reſpondeat ſequenti huic.} Hinc) ab illa Iunoni tradenda. Sociæ generiſq; toriq;) Nã Iuno & ſoror eſſe & uxor Iouis fingitur, quod pro aere ponitur, qui leuitateætheri, qui idem eſt cum Ioue, ſimilis eſſe, ſubiciq; uidetur. Nam æther aere ſuperior eſt. Pellice) concubina. Nam pellex dicitur quæ cum eo uiro cui uxor eſt, ſe miſcet Græci illam πάλλακα uocant. Et fuit anxia furti) hoc eſt, fuit ſolicita ne ſibi furto auferretur.

ADDI.

ALLEGORIA

TALITER facere uidentur latrones. Quando enim timent ne furtum ſuum cognoſcatur ſolent tempus ſecretum & obſcurum expectare & puellam innocentem in uaccam .i. in mulierem laſciuam mutare. Supertunicaleq; in tunicam: & tunicam in caligas, & capitogium in capitium tranſmutare. Vel dic quod Iuppiter eſt diabolus qui non uult quod Io .i. anima cum qua peccatum fornicatura Iunone, ideſt ab eccleſia agnoſcatur uel retrahatur. mutat eam in uaccam, ideſt facit eam peccatricem & carnalem & ab omni ſpiritualitate alienam, & ſic ſuç iuriſdictioni eam retinet obligatam. Pſal. Mutauerunt gloriã ſuã in ſimilitudinẽ uituli comedẽtis fœnũ.

RAPH.

ARESTORIDAE Argo, Argus Areſtoris filius, centum habuiſſe oculos fingitur, quorum ſemper. 8. & 90.

* Inde ſuis uicibus capiebant bina quietem,
Cætera ſeruabant, atq; in ſtatione manebant.
Conſtiterat quocunq; loco, ſpectabat ad Io,
Ante oculos Io, quamuis auerſus, habebat.
Luce ſinit paſci, cum Sol tellure ſub alta eſt,
Claudit, & indigno circundat uincula collo.
Frondibus arboreis, & amara paſcitur herba.
Pro'q; toro terræ, non ſemper gramen habenti
Incubat infelix, limoſaq; flumina potat.
Illa etiam ſupplex Argo cum brachia uellet
Tendere, non habuit quæ brachia tenderet Argo.
Et conata queri mugitus edidit ore,
Pertimuitq; ſonos propriaq; exterrita uoce eſt.
Venit & ad patrias, ubi ludere ſæpe ſolebat,
Inachidas ripas, noua'q; ut conſpexit in unda
Cornua, pertimuit, ſeſeq; exterrita fugit.
*Naiades ignorant, ignorat & Inachus ipſe,
Quæ ſit, at illa patrē ſequitur ſequitur'q; ſorores,
Et patitur tangi, ſe'q; admirantibus offert.
Decerptas ſenior porrexerat Inachus herbas,
Illa manus lambit, patrius'q; dat oſcula palmis,
Nec retinet lachrymas, & ſi modo uerba ſuperſint,
Oret opem, nomen'q; ſuum, caſus'q; loquatur.
Littera pro uerbis, quam pes in puluere * duxit,
Corporis iudicium mutati triſte peregit.

ADDI. 90. uigilabant, bini uero ſolum dormiebant. { De Argo & eius genere, Pherecides vt quidem in commentariis Euripidis, in phœniſſis citatur, hoc modo tradit.
Ἄργος ὁ Διὸς γήμας Ἰσμήνην, τὴν Ἀσωποῦ θυγατέρα, τοῦδε γίνεται Ἰασος, τοῦδε Πέλοψ, ἀφ' οὗ ἱερὸν Πελοπίδα πόλις ἐν Ἄργει, καὶ Φόρβας. τοῦ δὲ γίνεται Ἀρέστωρ, τοῦδε Ἄργος, ὃς εἶχεν ὀφθαλμοὺς τέσσαρας ἐν τῷ ἰνίῳ κατὰ τὸν ὕπνον ἐξεγείρεσθαι, καὶ ὁρίζεται καὶ φύλακα αὐτὸν τῇ Ἰοῖ. ἔπειτα Ἑρμῆς αὐτὸν κτείνει.
Hæc ille. Sunt aũt qui nõ vnũ duntaxat oculũ in occipiti habuiſſe hũc tradũt, ſed vtrinq; geminos de qua re hi verſus eodem loco citantur..
Καὶ οἱ ἐπίσκοπον Ἄργον ἵει κρατερόν τε μέγαν τε
Τέτρασιν ὀφθαλμοῖσιν ὁρώμενον ἔνθα καὶ ἔνθα.
Ἀκάματον δέ οἱ ὦρσε θεὰ μένος. οὐδέ ποθ' ὕπνος
Πίπτεν ἐπὶ βλεφάροις, φυλακὴν δ' εἶχεν ἔμπεδον αἰεί.
Sed Ouid. Dioniſium ſecutus videtur, q vt ibidē legiſ. ἐνδεκάτῳ τοῦ κύκλου, Βύσσαν αὐτὸν ἀμφιέσθαι, ait καὶ κύκλῳ τὸ σῶμα ὅλον ὀμματοῦσθαι.
Cæterum Areſtorem, Argi patrem Pauſanias Inachi generũ dicit, Myrenes, à q̃ vrbs Mycenę appellata cõiugē }

ALLEGORIA ℂIVNO vxor Iouis eccleſiā ſignificat vxorem Chriſti. Io, iuuēca eius quã Iuppiter ei dedit ſigñat chriſtianũ populũ a Chriſto eccleſie cõmēdatum. Argus ſigñat mundi principes & prelatos q ſunt ab eccleſia paſtores & iudices cõſtituti qbus Io. i. populus chriſtianus eſt cõmendatus. Iuxta illud Geneſis. 46. Viri paſtores ſumus ſerui tui. Iſti dicuntur habere centũ oculos: qa paſtores eccleſiæ debēt oculatã & circũſpectã habere curã. Caput. n. eorũ. i. intentio debet eſſe circuncinctum centum oculis. i. vniuerſitate conſiderationũ & circũſpectionum quod ſignificaſ in illis aĩalibus. Ezechielis primo q̃ erãt plena oculis ante & retro. Quia circũſpectio prelatorũ debet ſe extendere ad poſteriora & anteriora & futura. Mercurius incantator q aliqñ ſecundũ poetas de maſculo in fœminã ſe mutauit ſigñat adulatores q ſecundũ quòd magis credunt placere de vna actione ad aliã ſe tranſmutãt. Nunc inueniunſ maſculi regide abſentes vituperando: nunc inueniuntur fœmine molliter preſentibus adulando, vñ pñt dicere illud prime ad Corinthios. Oĩbus oĩa facta ſum. Iſti portant ſecũ fiſtulã. i. dulcia verba & deceptoria. Fiſtula dulce canit &c. puerb. xi. Simulator ore decepit amicũ ſuũ. Itē puerb. xvi. Vir iniquus lactat amicũ ſuũ & ducit eũ per viã nõ bonã. Dic ergo quòd Iuno dea & vxor Iouis. i. eccleſia ſponſa Chriſti cõmittit argo. i. alicui circũſpecto prelato cuſtodiã Ius. i. regimen ſubditorum. Sed pro certo incantator. Mercurius. i. adulatores qui cõiter tales circũſtant & talibus ſe aſſociãt quòd ipſos faciunt in viciis obdormire & à vigilia circũſpectionis ceſſare, & maxime qũ tãgunt eos virga ſue iuriſdictioni q̃ inducit eos in ſomnium maledictionis & tunc blandiendo faciunt eos mori. Iſta. n. eſt virga qua percuſſus fluuius verſus eſt in ſanguinē. Exodi. vii. Quia virga tēporalis iuriſdictionis vel minime cõmēdationis illos quos tãgit quandoque facit ſanguineos & carnales & ſic finaliter p iſtos incãtatores caput intētionis argo i. prelato & ſupioribus auferſ. & mors eterne damnationis infertur Tales ſupiores figurantur in Holoferne cui dormienti mulier abſtulit caput: qa re vera multis ſuperioribus p mulierē. i. p molles pſonas & adulatores; caput recte intentionis admititur & auſertur Iudith. xiiii. Ecce Holofernes iacet in terra & caput eius non eſt in illo. Vel dic Argus eſt diabolus oculatiſſimus q Io. mutatã in vaccã. i. peccatrices aĩas in ſuo dominio detinebat. Sed Mercurius. i. Chriſtus q de maſculo factus eſt femina dũ deus factus eſt hõ qñ. ſ. verbũ caro factũ eſt aſſumpta fiſtula humanitatis iſtũ Argũ. i. diabolũ cõſopiuit, ipſumq; p virgã crucis ſuperauit, et de ei⁹ dominio Io idest humanã naturã liberauit, & tãdē de vacca in mulierem, ideſt de peccatrice in iuſtam ipſam transformauit.

RAPH. ℂCapiebant qetē) dormiebant. ⸿ Seruabant.) cuſtodiebant ⸿ Atque in ſtatione manebãt) hoc eſt vigilabãt. Trãſlatio eſt à militibus ſumpta, qui in ſtatione tũc manere dicuntur, cũ diligenter excubias agunt. ⸿ Spectabat ad Io.) accuſatiuus eſt græcus. Non. n. permittit ſe declinare Io Ionis, vt Dido Didũis. ⸿ Quãuis auer.) q̃uis in aliã partem vultũ auerſum haberet. ⸿ Luce ſinit paſci) tpe inquit diei eam paſcere pmittit Argus. Nocte vero ad præſepe eam ligans in ſtabulis claudit. ⸿ Indigno collo) ceruici vincula non merenti, ppter molliciē, atque pulchritudinē. ⸿ Amara herba) ipſi filię Inachi amara, non vaccis quibus eſt ſuauis. ⸿ Incubat Terra) cubat in terra & iacet. ⸿ Gramen) herbã & ſtramē. ⸿ Limoſa) lutoſa ac cœno infecta. ⸿ Tēdere) porrigere. ⸿ Brachia) manus iunctas, vt illum ad miſericordiam commoueret. ⸿ Et conata queri) conqueri, lamentari. ⸿ Mugitus edi. ore) mugire uerbum eſt facticium à ſono uocis boum deductum. Mugire nãque proprie boues dicuntur. ⸿ Edidit) emiſit. ⸿ Inachidas ri.) Inachias. patronimicũ pro poſſeſſiuo poſitum. ⸿ Noua cornua) nouiter nata ⸿ Fugit) fugere conata eſt. Neque enim ſeipſam fugere poterat.

*a. l. Inq;.

*a. l. Naiades, ne ſit quadriſylla bũ nomen.

*a. l. fecit.

ALLEGORIA. ℂCORNVA pertimuit: ſe conſternata refugit) Sic uere anima peccatrix de amica dei in uaccam ideſt in uilem peccatricem mutata quando uadit ad fluuium ſacræ ſcripturę: qui eſt fluuius dei patris ibi pro certo cognoſcit ſe habere cornua ſuperbiæ, & elationis: mugitum turpis & inhoneſtæ locutionis formam uaccinam beſtialis & carnalis cõuerſationis. Iſta igitur ſe horrere debet & fluuium nili, ideſt fluuium lachrymarum querere Iouem, ideſt deum orare: & ſic reſtitutionē formæ priſtinæ poterit impetrare. Treñ. primo. Ipſa autem gemens conuerſa retroſum.

Naiades. ℂNaiades ignorant) non agnoſcunt ſororem. Naiades autem proprie ſunt fontium, & fluuiorum nymphæ, dictæ παρὰ τὸ ναίω, ideſt fluo, quia circa fluenta uerſantur. ⸿ Admirantibus) patre & nymphis. ⸿ Lambit) lingit. ⸿ Oret) orare vellet. ⸿ Caſus) infortunia. ⸿ Litera pro uerbis) loco uerborum inquit litera, quam pedibus in puluere uacca effecit, indicauit patri filiam. Bouis enim pes i & o literas exprimere, uidetur. quas cum uidiſſet Inachus, eam eſſe filiam cognouit.

ADDI. {Sunt tamen qui rationem in mutata Io remanſiſſe malint, & ex ea nomen illam ſuum ſcripſiſſe. qualis & in ſociis Vlyſſis mãſiſſe, cum ab aliis poetis, tum ipſo Homero fingitur. } ⸿ Duxit) effecit. Duci autem proprie dicuntur literę cũ fiunt. Vnde etiam literarum ductus à Fabio appellantur. ⸿ Indiciũ triſte) ſignificationem mœſtam, ab effectu, quod mœrore affecit patrem. Grauius nanque pater dolebat filiam in iuuencã fuiſſe trãſmutatã, quàm ſi mortua eſſet. ⸿ Peregit) effecit.

RAPH. ¶ M E miſerum)O ſubintelligatur,quod frequenter in exclamationibus ommittitur leuioribus. ⁋ Pendens in cornibus & ceruice)hoc eſt cornua & ceruicem amplectens. Iuuencæ autem magnitudo ſignificatur,à cuius cornibus & ceruice Inachus illa amplectens pendere videbatur. ⁋ Ingeminat)exclamationem illam ò me miſerum duplicat. ⁋ Tu ne es quęſita per omnes)Ordo eſt. Tu ne es nata & filia mihi per omnes terras quęſita? ⁋ Tu nõ inuenta reperta es) ſignat differentiam inter inuenire & reperire poeta. Inuenimus enim quærentes,reperimus caſu. ⁋ Luctus erat leuior)ſi non reperta, eſſes. Grauius enim fert pater, qđ in vaccá filia conuerſa quàm ſi mortua eſſet. ⁋ Nec mutua noſtris Dicta refers) hoc eſt nec viciſſim mihi reſpondes. ⁋ Quod vnum)quod ſolũ facere potes. ⁋ Thalamos tędasq;) hoc eſt nuptias. Nam & thalamus ſponſi ſponſęq; receptaculum, ſiue conclaue proprie ſignificat, & quinq; faces nouæ nuptæ præferebantur.

Mercurius in pastoré.

ALLEGORIA. ¶ DE GREGE nunc tibi vir:& de grege natus habendus) Sic vere deus vel prælatus plangit filiam ſuam,ideſt animam rationalem quando videt eam in vaccam,ideſt in peccatricem mutatam. Non cum ipſa deberet ex ſui conditione nobiliter maritari ſcilicet cum deo & angelis per gratiam in præſenti, & per gloriam in futuro:iſta tamen de grege iferni eligit virum, ideſt diabolum carnem vel mundum: quibus per mala deſideria ſe coniungit, & à quibus prolem malorum cõcipit & acquirit. Et ita mutat gloriam ſuam in ſimilitudinem vituli comedẽtis fœnũ. Ideo dicit Bernardus in meditationibus plangendo. O anima inſignita dei imagine decorata ſimilitudine,deſponſata fide t adotata ſpiritu: capax beatitudinis, & cę. quid tibi cum.carne. Reſpice quid eſt deũ dimiſiſſe & diabolum elegiſſe.

Me miſerum,exclamat pater Inachus,inq; gemẽtis
Cornibus,& niueæ pendens ceruice iuuencæ,
Me miſerũ, ingeminat, tu ne es quæſita per omnes
Nata mihi terras? tu non inuenta,reperta es.
Luctus erat leuior,retices nec mutua noſtris
Dicta refers,alto tantum ſuſpiria ducis
Pectore,quodq; unũ potes,ad mea uerba remugis.
At tibi ego ignarus thalamos, tædas'q; parabam,
Spes'q; fuit generi mihi prima:, ſecunda nepotum.
De grege nunc tibi uir, & de grege natus habẽdus.
Nec finire licet tantos mihi morte dolores,
Sed nocet eſſe Deum, præcluſa'q; ianua leti
Aeternum noſtros luctus extendit in æuum
Talia dicenti ſtellatus ſummouet Argus,
Erepram'q; patri diuerſa in paſcua natam
Abſtrahit,ipſe procul montis ſublime cacumen
Occupat, unde ſedens partes ſpeculatur in omnes.

ARG. FABVLAE SEQ.

Iuppiter mittit Mercurium in habitu paſtoris ad Argum ſupradictum interficiendum.

Nec ſuperum rector mala tanta Phoronidos ultra,
Ferre poteſt,natum'q; uocat,quem lucida partu
Pleias enixa eſt,leto'q; det,imperat,Argum.
Parua mora eſt alas pedibus, uirgam'q; potentem
Somniferam ſumpſiſſe manu,regimen'q; capillis.
Hæc ubi diſpoſuit,patria Ioue natus,ab arce,
Deſilit in terras,illic tegimenq; remouit,
Et poſuit pennas, tantummodo uirga retenta eſt.
Hac agit,ut paſtor per deuia rura capellas
Dum uehit adductas,& ſtructis cantat auenis.
Voce nouæ captus cuſtos Iunonius artis,
Quiſquis es,hoc poteris mecum conſidere ſaxo
Argus ait,neq; enim pecori fœcundior illo
Herba loco eſt, aptam'q; uides paſtoribus umbrã.
Sedit Atlantiades,& eundem multa loquendo
Detinuit ſermone diem,iunctis'q; canendo
Vincere arundinibus ſeruantia lumina tentat.

RAPH. ¶ DE GREGE nunc tibi vir)maritus inquit de armento tibi eſt habendus,vnde filios vitulos tollas. Iuuencarum nanque mariti iuuenci ſunt. ⁋ Nec finire licet)nec poſſum inquit morte tantis doloribus imponere finem.cum Deus ſim immortalis. ⁋ Sed nocet eſſe deum)Deo quoque eleganter dicitur. Dii autem ita ſunt immortales,vt ne ſibi quidem mortem conſciſcere poſſint. ⁋ Pręcluſaq; ia.leti)mortis. Quoniam inquit ſum Deus tantos dolores morte finire non poſſum. Verum ſemper me in luctu eſſe oportet. Dii enim ἀθάνατα ſunt atque immortales. ⁋ Extendit) producit,prolongat. ⁋ Stellatus Argus) quod eius oculi ad ſimilitudinem ſtellarum micarent. ⁋ Abſtrahit)violenter abducit. ⁋ Ipſe procul) ipſe inquit Argus in propinquum montem aſcendit, vnde ſedens in omnes partes ſpectabat. ⁋ Procul)prope. ⁋ Occupat)celeriter aſcẽdit. ⁋ Cacumen) verticem & ſummitatem. ⁋ Phoronidos) Phoronei neptis. Phoroneus nanque Inachi pater fuit. {Pauſanias filium Inachi dicit, eumq; primum hominibus oſtendiſſe vſum ignis. Ipſam autem Io filiam Iaſi idem facit,& in Aegyptum abductam fuiſſe. Vnde & fabulæ locum datum,quod idem & Herodotus confirmat lib. I. qui à Phœnicibus nautis cum cæteris virginibus raptã atque auctam tradit. Vtcunque autem res habet,licet progenitali hic accipias Pharonidis nomen à Phoroneo vetuſtiſſimus Argiuorum rege. perinde vt Dardanis, à Dardano, & cætera. Phoronei autem & Statius meminit, primo. Theb. Qua Danaus libare Deis, ſeniorq; Phoroneus, Aſſueti & cæ.}Narrat autem quemadmodum Argus à Mercurio fuit interfectus, eiusq; oculi caudæ pauonis fuerunt à Iunone appoſiti. ⁋ Natumq; vocat) Mercurium. Nam Mercurius Iouis fuit filius ex Maia, vna ex Pleiadibus, quæ ſeptem Atlantis filię fuere,non ex Electra,ſed ex Pleione nympha ſuſceptæ, vnde & Pleiades ſunt nominatæ, poſtea in ſidera translatæ,ac in humero tauri collocatæ, Vergiliæ à latinis vocantur quod veris tempore oriantur. ⁋ Lucida Pleias)Maia pleiadum ſplẽdidiſſima. ⁋ Leto det)interficiat. ⁋ Parua mora eſt ſumpſiſſe)figura ẽ poetica. ⁋ Alas pedibus) hoc eſt talaria alata,quæ idcirco Mercurio attribuuntur, quod planetarum omnium ſit velociſſimus. ⁋ Virgam ſomniferam) Caduceum dicit, de quo & Virgilius. Tum virgam capit, hac animas ille euocat orco, Pallentes, alias ſub triſtia tartara mittit. Dat ſomnos adimitq; & lumina morte reſignat. ⁋ Tegimenq; capillis) petaſum & pileum. ⁋ Ioue natus) Mercurius Iouis filius ex Maia. Obiter autem Mercurii quoque Metamorphoſin in paſtorem, poeta deſcribit. ⁋ Et poſuit pẽnas)hoc eſt depoſuit talaria alata. ⁋ Per deuia rura)per inuias ſyluas. ⁋ Dũ vehit adductas)dũ inqt ducit capellas congregatas. Tametſi vehi proprie dicantur, quæ geruntur. ⁋ Structis auenis)tibia quam ex auenis conſtruxerat, eſt autem auena genus frumenti notius quàm vt ſit exponendum, ex cuius calamis tibiæ etiamnum à ruſticis conficiuntur. ⁋ Voce) ſono. ⁋ Nouæ ar.) Tibiæ nouiter à Mercurio inuentæ. ⁋ Cuſtos Iu.) Argus à Iunone cuſtos Io in vaccam conuerſæ appoſitus. ⁋ Hoc ſaxo) hoc monte. Vtrunque enim frequenter pro altero ponitur à poetis. ⁋ Fœcundior) vberior. ⁋ Paſtoribus) otio & quieti paſtorum. ⁋ Atlantiades) Mercurius nepos Atlantis ex Maia. ⁋ Iunctis arundinibus) ſono tibiæ. ⁋ Vincere) ſuperare, in ſomnum inducere. ⁋ Tentat) conatur. ⁋ Seruantia lumina) oculos obſeruantes atque cuſtodientes vaccam.

RAPH. Phoro ADDL

Mercurius

Pleiades.

Mercurius

RAPH.

CILLE tamen)ſuaues inquit ſomnos à Mercurio immiſſos repellere conatur. Nanque reperta Fiſtula nuper erat) Parentheſis eſt, cauſam continens inquiſitionis Argi. Tam cõcinne autem fabulam fabulæ connectit Poeta, vt cum multas ſimul deſcribat transfigurationes, minime tamen à propoſito diſcedat. Exponit enim quemadmodum Syrinx nympha Ladonis fluuii filia ardenter à Pane Deo amata, ne virginitatem amitteret, in arundinem apud Ladonem fluuium fuit commutata, ex qua Pan ad mitigandos amoris ardores ſibi fiſtulam compoſuit. Vnde Virgilii Pan primus calamos cera coniungere plures Inſtituit. {Fabulæ autem occaſionem dediſſe natura fluuii videtur quod arundinoſus, & lanas nutriat, vnde & Dionyſius ἐν κάλαμον πόταμον καὶ οἰςυφόνον λαδόνα, vocat} Tum Deus inquit) tunc Mercurius narrare cœpit. Arcaniæ gelidis in montibus) Arcadia regio eſt, Achaiæ contermina, ab Arcade Iouis & Caliſtus filio denominata. Variis enim nominibus antea fuit appellata. Nam & Pelaſgia & Parrhaſia fuit vocata. Sunt qui illam & Gigantitida & Azaniam & Paniam appellarint. Inter Ha. No.) nymphas arcadicas. Nonnacris nãque vrbs fuit Arcadiæ dicta à Nonacri Lycaonis vxore, vt Pauſanias ait. Vnde Nonacrinæ nymphæ ſunt appellatæ. Hamadriades autem nymphæ dicuntur, quæ vna cum arboribus & oriũtur & occidunt, vnde etiam Hamadriades ſunt dictæ, ἅμα enim ſimul δρῦς δρυὸς arbor apud veteres græcos dicebatur, quamuis nunc pro quercu ponatur. Naias vna fuit) Naiades fluminum ac fontium ſunt nymphæ, ἀπὸ τοῦ νάειν, hoc eſt, à fluendo dictæ. Nympharum enim aliæ ſunt fluminum, quæ Naiades (vt dixi) vocantur. Aliæ Nemorum, ſyluarumq́;, quæ Dryades. Napeæ. Hamadriades. Aliæ montium quæ Oreades ἀπὸ τοῦ ὄρους, hoc eſt, à mõte cognominantur. Nymphæ Syrin. vo.) ab illi⁹ nòmine tibia à græcis ſyrinx appellatur. Tametſi Herodianus nomen eſſe facticium ait, à ſono ipſius fictum. Non ſe. & Sa.) ſæpius inquit & Satyros & reliquos ſyluarum Deos eluſit. Dianam enim Imitabatur, virginitatemq́; ſeruare decreuerat. Satyri autem Dii eſſe ſylueſtres crediti ſunt, quod huiuſmodi animalia in deſertis ſolum, præſertim Aethiopię inueniuntur. Et quoſcunque Deos) Syluanos, Faunos ac panes ait. Hos nanque ſyluarum ac nemorum Deos antiquitas putabat. Ortygiam Deum) hoc eſt Dianam. Ortygia nanque inſula eſt, quæ alio nomine Delos frequentius vocatur, ſic dicta (vt ait Solinus) Quod in ea primum ſunt viſæ coturnices, quos græci ortygas vocant. Phanodicus vero in Deliacis & Nicander in Aetolicis narrat quemadmodum ex Ortygia, quæ eſt in Aetolia & Delos Ortygia fuit appellata, & vrbs apud Epheſum, & inſula Siciliæ adiacens. Omnes. nanq; hæ vocantur Ortygię ab Aetoliæ Ortygia. Vnde in varia loca coloniæ deductæ fuerũt. Nequaq̃ autem Delos ex eo Ortygia dicta eſt, quod Aſteria Latonæ ſoror in ortygiam, hoc eſt coturnicem ibidem fuit trãſmutata. {Atqui de ortygiæ appellatione. & quod ab ortyge, hoc eſt, coturnice nomen hoc acceperit Delus, etiam in Scholiis Callimachi eodẽ modo legitur. Quãquam ibidem non Aſterie, ſed Latona in coturnicem verſa dicatur. Homerus autẽ in hymnis, Ortygiã diuerſam atque aliam à Delo facere uidetur, q Apollinem quidem in Delo, Dianam autem in Ortygia natã dicit. Quod idem & Orpheus facit, apud quem in hymno Latone legitur.

Γειναμένη φοῖβόν τε καὶ ἄρτεμιν ἰοχέαιραν

Τὴν μὲν ἐν ὀρτυγίῃ, τὸν δὲ κραναῇ ἐνὶ δήλῳ.

Quare videtur Diana, quaſi peculiari quodam epitheto Ortygia à poetis dici. cum idem cognomentum Apollini Additum non facile inueniatur.

RAPH.

CRITV Dianæ) morę Dianæ. Latonia) Diana Latonæ filia. Sic quoque fallebat) quamuis inquit Syrinx corneum habeat arcum, Diana tamen eſſe videbatur, adeo illi ſimilis erat. Pan videt hanc) Pan Deus eſt paſtorum & nemorum. Pinu acuta) corona ex pinu confecta. Pinus enim Pani Deo dicata fertur, vnde etiam ea coronatur. {Pani vt & Satyris & Syluano, pinum ea de cauſa aſſignari volunt quidam, quod is in comitatu Magnę matris, cui arbor hęc ſacra, frequẽs ſit, habeaturq́; velut πρόεδρος quidã illius. Vnde & à Pindaro ὀπάδος μεγάλας ματρός dicatur. Sed ego inuenio Pityn, quæ græcis Pinus eſt, puellam fuiſſe, pariterq́; à Borea & à Pane amatam, Sed quia illa Borcę Pana præpoſuiſſet, iratũ Boream, in ſaxa propulſatam illã neci dediſſe, terrã autẽ vicem puellæ miſertam, in arborẽ cognominẽ eandẽ mutaſſe, cu⁹ virẽtibus ramis Pan coronari poſtea ſolitus ſit. Meminit fabulę hui⁹ etiã Ruellius de natura ſtirpiũ.} Votis cede) cupiditati obſequere. Tibi nubere volẽtis) te vxorẽ ducere cupiẽtis. Eſt. n. ἀκυρολογία poetis cõceſſa. Vir. Hunc ego ſi potui tm̃ ſperare dolorẽ. Nã viris ꝓprie nubere mulieres dñr. Facile tñ adducor, vt putẽ illũ totũ ſenſum ſubditiciũ eẽ, cũ & in qbuſdã vetuſtis exẽplaribus nõ Inueniaſ, & in aliis varie legatur. Nã in quibuſdã verba, & in aliis, plura ſcriptũ eſt, Sic igitur mihi placet eſſe legẽdũ, vt totus ille ſenſus expũgatur, ac verba, non plura ſcribantur, hoc modo. Talia verba refert: reſtabat verba referre. Vt itelligam⁹ uerba Panos ad Syringa à Mer. nõ fuiſſe relata, qui cum uidiſſet Argũ ſomno oppreſſum, ſtatim uocẽ cohibuit, ipſumq́; iterfecit. {Ego pręter acyrologiã, cuius Regius hic meminit, nihil adeo uideo, cur quicquã huic ioco eximẽdum aut mutãdum ſit. Itaq; ueterem lectionem retineo, Regii caſtigationem aliis examinãdam relinquẽs.} Et precibus) deſcribit ea quę Mer. narranda de Syringe reſtabant. Per auia) per loca in uia. Ladonis ad amnẽ) Ladon fluuius eſt Arcadiæ leniſſimus. Liquidas ſorores) Naiades. Calamos paluſtres) cannas in paludibus naſcentes. Dumq́; ibi ſuſpirat) ibi in calamo ſuſpirat Syrinx, {Vel potius Pan ob amiſſam nympham.}

Marginalia: Syrinx in arundinẽ. — ADDI. — Arcadia. — Non acris. — Hamadriades. — Nymphaę nomina. — Satyri. — Ortygia. — ADDI. — RAPH. — Pan. — ADDI. — Syringa in arundinẽ. — ADDI. — Ladon. — ADDI.

Ille tamen pugnat molles euincere ſomnos,
Et quamuis ſopor eſt oculorum parte receptus,
Parte tamen uigilat, quærit quoq; (nanq; reperta
Fiſtula nuper erat) qua ſit ratione reperta.

ARG. FABVLAE SEQ.

Syrinx nympharum Naiadum, quæ circa montes Arcadiæ vagabantur, ſpecioſiſſima proditur fuiſſe, Quã cũ Pan Mercurii filius adamaſſet, & eam perſequens vſq; ad amnem Arcadiæ Ladona compuliſſet, ne vi caſtitatem deponere cogeretur, ſororum auxilio in arundinem conuerſa eſt, ex qua fiſtula eſt compoſita, quæ nomine eius ſyrinx nũcupatur, cuius cantu Argus in ſomnos compulſus eſt, quo facilius eum Mercurius interficere poſſet.

Tum Deus Arcadiæ gelidis in montibus inquit
Inter Hamadriadas celeberrima Nonacrinas
Naias una fuit. nymphæ Syringa uocabant.
Non ſemel & Satyros eluſerat illa ſequentes,
Et quoſcunq; Deos, umbroſa'q; ſylua, ferax'q;
Rus habet, Ortygiam ſtudiis, ipſam'q; colebat
Virginitate Deam, ritu quoque cincta Dianæ,
Falleret, & poſſet credi Latonia, ſi non
Corneus huic arcus, ſi non foret aureus illi.
Sic quoque fallebat redeuntem colle Lycæo
Pan uidet hanc, pinu'q; caput præcinctus acuta
Talia uerba refert. Tibi nubere nympha uolentis
Votis cede Dei. reſtabat plura referre,
Et precibus ſpretis fugiſſe per auia nympham,
Donec arenoſi placidum Ladonis ad amnem
Venerat, hic illam curſum impedientibus undis,
Vt ſe mutarent, liquidas oraſſe ſorores,
Pana'q;, cum prenſam ſibi iam Syringa putaret,
Corpore pro nymphæ calamos tenuiſſe paluſtres,
Dum'que ibi ſuſpirat, motos in arundine uentos
Effeciſſe ſonum tenuem, ſimilem'que querenti,
Arte noua, uocis'que Deum dulcedine captum,

RAPH. ¶ HOC mihi conſilium) volo inquit Pan hoc conſilium mihi tecum eſſe commune. Vt enim tu in arundine quereris, ita ego hac eadem arundine meos ſolabor ardores. ADDI. {Quidam hoc loco pro, conſilium condylium legit, quod græcis annulum ſignificat. Vultq; calamorum iſtam complexionem hoc nomine ſignificari. Quoniam & Mart. alibi dixerit, Parem fiſtula condyli ſonabit quod quanquam ipſe nõ ita probem, preterire tamen hic nolui. } ¶ Diſparibus) inæqualibus. ¶ Compagine) coniunctione. Compago autem & compages in eadem dicitur ſignificatione.

* Scribo conciliũ .i. cõiunctio, ſocietas, cõſuetudo ut ſit Panos ſententia ſed qñ Syringis cõſuetudine frui nõ potuerit, eã fiſtulam eius loco ſp ut ſociã habiturũ.

Hoc mihi * conſilium tecum dixiſſe manebit,
Atq; ita diſparibus calamis compagine ceræ
Inter ſe iunctis nomen tenuiſſe puellæ.
Talia dicturus uidit Cyllenius omnes
Succubuiſſe oculos, adopertaq; lumina ſomno,
Supprimit extemplo uocem, firmatq; ſoporem
Languida permulcens medicata lumina uirga.
Nec mora, falcato nutantem uulnerat enſe,
Qua collo eſt confine caput, ſaxoq; cruentum
Deiicit, & maculat præruptam ſanguine rupem.
Arge iaces, quodq; in tot lumina lumen habebas,
Extinctum eſt, centumq; oculos nox occupat una.
Excipit hos uolucriſq; ſuæ Saturnia pennis
Collocat, & gemmis caudam ſtellantibus implet.

ALLEGORIA ¶ INTER ſe iunctis nomen tenuiſſe puellæ.) Iſta nympha poteſt ſignificare animam peccatricem : & obſtinatam : quæ dei amicitiam vilipendit, & ad flumina : ideſt ad mũdi delitias ſe conuertit. Nam iſta familiariter mutatur in arundinem : ideſt in perſonam vanam & inſtabilem : & nociuam quæ ad modum arundinis per peccatum feliciter frangitur : & vento vanitatis & inanis gloriæ agitatur. De tali dicitur Matthei. 11. Quid exiſtis in deſertum videre? arundinem vento agitatam? Et quandoque tales fiunt fiſtula Mercurii: ideſt diaboli : in quantum ſcilicet diabolus incantat & decipit auditores ſuos ſicut patet de hereticis & de malis ſuggeſtoribus. & luxurioſis: & de vetulis maleficis quæ primo fuerunt Nymphæ : ideſt iuuenes & pulchræ : & tandem in fluuio carnalis voluptatis arundo ſunt effectæ id eſt marætur pes : & ſiccæ : quæ finaliter à diabolo arripiuntur : & eius fiſtula ad decipiendum alios efficiuntur.

RAPH. ¶ Nomen puellæ) Græci nanque fiſtulam Syringa vocant. ADDI. {Cuius exemplum ſiue ſpeciẽ videre eſt apud Theocritum in Idyllio quod Syrinx inſcribitur : fiſtulam autem à Pane inuentam, & Plinius tradit lib. 7. cap. 56.}

Cyllenius. ¶ Cyllenius) Mer. à Cyllene Arcadiæ monte, in quo natus fuiſſe memoratur. ¶ Succubuiſſe) victos fuiſſe. ¶ Languida lumina) oculos ſomno occupatos. ¶ Medicata virga) Caducei eſt periphraſis. ¶ Falcato enſe) in falcis modum recuruo gladio, à Græcis harpe vocatur. ¶ Nutantem) caput concutientem, vt dormitantes faciunt. ¶ Qua collo eſt confine caput) qua caput coniungitur cum collo. ¶ In tot lumina) in centum oculis. Lumen nãque & oculum & lucem ſignificat. Eſt autem ἀρχαϊσμὸς. Nunc n. in tot luminibus dicimus. ¶ Occupat) opprimit. ¶ Vna nox) vna obſcuritas & mors, vna. n. omnes extincti ſunt. ADDI. { Quidam autem duos hos verſus, quaſi quoddam epitaphium Argi eſſe volunt; idq; ſaxo inſcriptum fuiſſe ſanguine Argi. Nam id ſibi velle, quod dicitur, & maculat proruptam ſanguine rupem. } ¶ Excipit) ex capite Argi capit. Excipere autem modo ſuſcipere cadentia ſignificat & verba dictata cum ſcribuntur immodo excludere & ab aliis ſeparare. Vnde exceptiones apud iuriſconſultos & oratores dicuntur excluſiones, quibus id excluditur quod in intentionem ab actore eſt deductum. Interdum excipere eſt inſidiis aliquem capere. Virgil. Excipit incautum. Vnde excipulæ deriuantur, quibus piſces capiuntur. ¶ Saturnia) Iuno Saturni filia. eſt enim antonomaſia. Appellatio nãq; pro nomine poſita eſt. ¶ Collocat) apponit. ¶ Suæ vo. pen.) Periphraſis eſt pauonis. Nã pauones ſub tutela Iunonis eſſe dicuntur. ¶ Stellantibus) more ſtellarum fulgentibus. ¶ Protinus exarſit) inflammata eſt ira, nam in Io vaccã indignata eſt Iuno, cuius cã Argus fuerat iterfect⁹. Quare illi furorẽ imiſit, quo p totũ terrarũ orbẽ acta eſt. Cũ autẽ ad Nilũ perueniſſet, miſeratione Iouis priſtinã recuperauit figuram, Deaq; effecta, Iſis fuit appellata. ¶ Nec tpa diſtulit iræ) hoc ẽ, nec vindictã i aliud diſtulit tps. ¶ Horriferã Erinnyn) horrendã furiã. Erinnyes. n. furiæ dñr infernales ¶ Pellicis argolicæ) Ionæ Inachi argiuorũ fluuii filiæ. Ab Argis nãq; clariſſima vrbe Peloponeſi, cuius Rex fuit Inachus, argolicus declinatur. ¶ Stimulos cę.) furores occultos. ¶ Cõdidit) abſcõdidit. ¶ Profugã) porrò fugatã. ¶ Reſtabas Ni.) Apoſtrophe ad Nilũ, qui fluuius eſt Aegypti à Nilo rege nominat⁹, vt Diodorus ait. Nã antea Triton vocabatur, vt ſcribit Hermippus. ¶ Quem ſimul ac tetigit) ad quẽ poſtquã peruenit. ¶ Tendens ad ſydera vultus) tendens quidem in nouis perperã legitur exemplaribus, ſed in vetuſtis recte ſcriptũ eſt tollens. ¶ Luctiſono mugitu) luctũ ſonante & referente. ¶ Et Stygias iubet hoc audire paludes) hoc eſt p paludẽ ſtygẽ iurauit, cuius nomen Dii fallere nõ audebãt, vt Virgil. ſcribit. ADDI. ...in qua Heſiodus. } ¶ Vt lenita Dea eſt) poſtquam Iuno fuit mitigata. ¶ Fitq; qđ ante fuit) hoc eſt humanæ reſtituit figuræ. ¶ Fugiunt) celeriter cadũt. ¶ Setæ) pili duriores. ¶ Decreſcũt) diminuunt. ¶ Fit luminis arctior orbis) hoc eſt oculorum orbes ſtrictiores fiunt. ¶ Contrahitur rictus) os diminuitur. ¶ Redeunt humeriq; manus'que) hoc eſt armi in humeros, pedesq; anteriores in manus conuerſi fuerunt. Qui nãq; in aliis animalibus armi, in homine humeri vocantur, vt Plaut. ¶ Vngula dilapſa) diuiſa. ¶ In quinos vngues) inter vnguem & vngulam differentia ſignatur. Vngula nanq; eſt aut ſolida, vt equorum aut biſida, vt boum. Vngues vero ſunt multifidi, ut hominum & leonum : Neque enim vngues hominum ſunt tm̃ (ut imperiti putant) ſed aliorũ quoq; aĩaliũ. ¶ De boue nil ſupereſt) de figura bouis nil reſtat.

Erinnyes.

Arge.

Nilus.

* a. l. tollens.

Io ex ... ca ho...

ARG. FABVLAE SEQ.

IO ſupradicta cum furiis exagitata orbem terrarum percurriſſet, nouiſſime in Aegyptum delata eſt, ac placata Iunone a Ioue, in priſtinam figuram * reuerſa, Iſidis Deæ nomen accepit, diuaq; dea eſt appellata.

Protinus exarſit nec tempora diſtulit iræ,
Horriferamq; oculis, animoq; obiecit Erinnyn,
Pellicis argolicæ ſtimuloſq; in pectore cæcos
Condidit, & profugam per totum terruit orbem.
Vltimus immenſo reſtabas Nile labori,
Quem ſimulac tetigit, poſitiſq; in margine ripæ
Procubuit genibus, reſupinoq; ardua collo,
Quos potuit ſolos * tendens ad ſydera uultus,
Et gemitu, & lachrymis, & luctiſono mugitu
Cum Ioue uiſa queri eſt, finemq; orare malorum.
Coniugis ille ſuæ complexus colla lacertis,
Finiat ut pœnas tandem, rogat, in que futurum
Pone metus, inquit, nunquam tibi cauſa doloris
Hæc erit, & ſtygias iubet hoc audire paludes.
Vt lenita Dea eſt, uultus capit illa priores,
Fitq;, quod ante fuit, fugiũt de corpore ſetæ,
Cornua decreſcunt, fit luminis arctior orbis,
Contrahitur rictus, redeunt humeriq;, manuſq;,
Vngula'que in quinos dilapſa aſſumitur ungues.
De boue nil ſupereſt, formæ niſi candor in illa,

Officioq́; pedum nymphæ contenta duorum
Erigitur, metuitq́; loqui, ne more iuuencæ
Mugiat, & timide uerba intermiſſa retentat.
Nunc Dea * linigera colitur celeberrima turba.
Hinc Epaphus magni genitus de * ſemine tandem
Creditur eſſe Iouis, per'q; urbes iuncta parenti
Templa tenet. Fuit huic animis æqualis, & annis
Sole ſatus Phaethon, quē quondā magna loquentē,
Nec ſibi cedentem Phœbo'q; parente ſuperbum
Non tulit Inachides, matri'q; ait, omnia demens
Credis, & es tumidus genitoris imagine falſi.
Erubuit Phaethon, iram'q; pudore repreſſit,
Et tulit ad Clymenen Epaphi conuicia matrem.
Quo'q; magis doleas genitrix ait, en ego liber
Ille ferox, tacui, pudet hæc opprobria nobis
Et dici potuiſſe, & non potuiſſe refelli.
At tu, ſi modo ſum cœleſti ſtirpe creatus,
Ede notam tanti generis, me'q; aſſere cœlo
Dixit, & implicuit materno brachia collo.
Per'q; ſuum, Meropis'q; caput, tædas'q; ſororum
Traderet, orauit ueri ſibi ſigna parentis.
Ambiguū eſt Clymene precibus Phaethontis, an ira

*a. l. Niligena.
*a. l. ſanguine.

ALLEGORIA. ¶ SIC debent facere iuuenes religioſi qui de dominio argi: ideſt diaboli ad flu. deuotionis fugiunt, vbi de vacca in fœminam: ideſt de peccatore in iuſtum mutantur, quia vere iſti debent timere loqui. Nam qui de nouo ſunt mutati & conuerſi: ne forte loquantur ſicut vaccę: ideſt ſicut carnales & indiſcreti vtile eſt eis tacere Prouer. 17. Stult⁹ ſi tacuerit ſapiēs reputabitur Et Amos. 5. Prudens in tempore illo tacebit quia tempus malum eſt. Vel dic quod Io. amica Iouis: ideſt anima Chriſti ſponſa & amica quandoq, efficitur vacca per peccatum: ideſt vilis & beſtialis, & argo: ideſt diabolo ſubiugatur: ſed tādem Iuppiter: ideſt Chriſtus ipſam de argi ideſt diaboli dominio liberat per contritionē & ad fluī .i. ad ſacramētum baptiſmi vel flu. lachrymarū fugit per confeſſionem, & ſic de peccatrice in iuſtam conuertitur & mutatur, & ad amorem priſtinum quem per peccatum perdiderat, recipitur, & reſtaurat ei Iuppi. figuram humanam: ideſt conuerſationem honeſtam. Et tandem in morte ipſam in cœlo collocat. & inter cœli numina: ideſt inter ſanctos angelos computatur. Sapien. 5. Ecce quomodo computati ſunt inter filios dei & inter ſanctos ſors illorum eſt. Et claritatem ſtellarū ipſi præſtat. Geneſis pri. Stellas poſuit in firmamento cœli & Sapien. 3. Fulgebunt iuſti & tanquam ſcintillæ in arundineto diſcurrent, Dicit Ouidius quòd Syringa fuit quædā Nympha quam amauit Deus qui dicitur Pan: quam cum ſibi vellet rapere nec ipſa conſentiret, venit illa fugiens ad ladonem fluuium rogans eum quòd mutaret eam, & mutata eſt in arūdinem in ipſo fluuio: de qua quidem arundine facta eſt fiſtula de qua Mer. Argum conſopiuit. Et ſic per talem mutationem ipſius Panos petulantiam declinauit. Atq, ita diſparibus calamis compagine ceræ.

fab. 16.

RAPH. ¶ NYMPHE) Io nympha Inachi filia. Eſt enim nominatiui caſus nymphe, eoq; ſine diphtongo eſt ſcribendū. ¶ Et timide verba intermiſſa retentat) hoc eſt cum timore iterum loqui conatur. ¶ Verba intermiſſa) verba diu omiſſa. Nam intermittere eſt ad tempus omittere atq; deponere. ¶ Retētat) iterum tētat, experiturq; an loqui poſſit. ¶ Nunc dea) nunc inquit Io pro dea Iſide colitur ab Aegyptiis lineas veſtes geſtātibus. Iſidis nanq; ſacerdotes lineis veſtibus vtebantur. Iſidem vero Aegyptii (vt tradit Diodorus) Lunam eſſe putāt, vt Oſiridem Solem, interpretanq, antiquam, ſumpto nomine ab æterno & antiquo illius ortu. Addunt illi cornua tum propter aſpectum, ſic enim videtur, quo tempore primis dieb⁹ apparet, tum quia bos illi ab Aegyptiis ſacrificatur. Quidam autem Iſidem Iouis Aegyptii regis filiam fuiſſe, eandemq; cum Cerere eſſe, quæ ab Oſiride frater vxor accepta, multa contulerit ad vſum vitæ humanę. Prima enim triticum & hordeum, quæ prius incognita hominibus caſu inter cæteras herbas oriebantur, inueniſſe fertur. Leges quoq; Iſidem ſtatuiſſe ferunt: quibus iuſtitia æque omnibus ſeruaretur, vi atq; iniuria timore pœnæ ſublatis. Hac de cauſa priſci Græci Iſidem legiferam appellarunt, tanquam primam legum inuētricem. Oſiride autem marito interfecto iuraſſe dicitur Iſis ſe nulli alii nupturam, ac iuſto deinceps imperio regnaſſe, beneficiiſq; in populos omnes alios reges ſuperaſſe, ac poſt obitum, Deorum honores conſecutam, & in Vulcani templo apud Memphim ſepultam fuiſſe, aſſerunt autem Aegyptii, id quod ferè poetæ omnes teſtantur Iſidem plurima inueniſſe ad morbos medicamenta, medicæq; arti multum contuliſſe, ac in Deorum quoque numerum relatam, gaudere hominum cultu, inq; eorum valetudine pręcipue verſari, quin etiam in ſomnis palàm iis opitulari, quos cenſuerit dignos. Et qui illius monitis obtemperent, præter opinionem curati, etiam quorum medici ſalutem deſperarint. Viſu quoque aut alia quapiam corporis parte debiles illius Deæ numen implorantes in priſtinam reſtitui valetudinem. Signa vero horum eſſe dicunt, non græcas fabellas ſed opera. Per totum nanque terrarum orbem Iſidem coli propter manifeſtas illius morborum curationes. Hæc & multo plura de Iſide Diodorus. Cæterum Ouidius Græcorum figmenta ſectatur. ¶ Hinc Epaphus) Epaphi ac Phaethontis iurgia idcirco deſcribit poeta, vt commodius librum ſecundū cum primo, & mutationem ſororum Phaethontis ipſius in populos cum ſuperiore transformatione connectat. Epaphus enim Iouis & Iūs filius. I altercatione Phaethontem non eſſe Apollinis filiū dixit: qua contumelia Phaethon indignatus Clymenen matrem rogauit, vt ſibi verū oſtenderet genitorem. Illa Apollinem eſſe aſſeuerauit, vtq; ſe ad Apollinis regiam conferret ac ab ipſo ſciſcitaretur, hortata eſt. Eò cum veniſſet Phaethon, accepit ſe Apollinis filium eſſe, à quo hortatus, vt quicquid vellet peteret, ſe enim nihil negaturum, impetrauit à patre, vt Solis curſum vnum diem regeret. Cum vero non terras modo, ſed cœlum quoq; imperitus equos Solis gubernandi combureret, Iouis fulmine in Padum fluuium præcipitatus eſt. Huius vero ſorores cum finem lachrymis non imponerent, Deorum miſeratione in populos arbores, earum'q; lachrymę in electrum conuerſæ feruntur. ¶ Hinc Epaphus) ex hoc inquit Epaphus Iouis filius eſſe creditur quòd Io mater eius ab Aegyptiis tanquam Dea colebatur, {Eſt autem hic Epaphus, is qui ab Aegyptiis Apidis nomine colitur. Sic enim & Herodotus lib. 2. inquit ὁ δὲ ἆπις κατὰ τὴν ἑλλήνων γλῶσσαν ἐστὶν ἔπαφος. Iunctim autē colebantur Apis & Iſis. Porrò Epaphus dictus eſt, ὅτι ζεὺς ἐπαφησάμενος τῆς ἰοῦς ποιῆσαι ἐς γυναῖκα αὐτὴν μεταμόρφωσιν. vt Gręci tradunt.} ¶ Phaethon) Apollinis & Clymenes nymphæ fuiſſe filius dicitur. Vnde & ſplendens interpretatur φαέθων. Eſt etiam Solis epitheton apud Homerum in. 5. iliados, ἠέλιος φαέθων Eſt autē nomen triſyllabum, non biſyllabum (vt quidam putant) pręcipientes cum æ diphthongo eſſe ſcribendum. ¶ Non tulit Inachides) Epaphus Inachi nepos. ¶ Et tulit ad Clymenē matrē) Clymene nympha fuiſſe fertur Oceāi & Tethios filia, ex qua Apollo ſuſtulit Phaethōtem. ¶ En ego liber ille ferox) indignatur Phaethon, quod cum aliàs & liber & ferox in reſpondendo eſſe conſueuerit, nihil tunc Epaphi conuitiis reſponderit. Et particula eſt indignantium propria. ¶ Refelli) cōfutari. ¶ Ede notam) oſtēde ſignum ¶ Meq; aſſere cœlo) hoc eſt, me tua defenſione cœlo aſcribe, me defende ac pręſta Deū eſſe. ¶ Et implicauit) iniecit. ¶ Meropis'q, caput) vt per vitā Meropis viri, Nā Clymene poſt Phaethōtē ex Apolline ſuſceptū Meropi nupſit. Meropes ſanè hoīes ab Homero dicunt à vocū diuerſitate, μείρω namq; diuido, ὄψ ὀπὸς vox dicit ſiue quod diſtinctā habeāt vocē à vocib⁹ brutorū aīaliū. Meropes ēt ſunt aues apibus infeſtæ, vnde ēt apiaſtræ vocātur, quod apes comedāt. Virg. in Geor. Meropes, aliæ'q; volucres. ¶ Tędas'q; ſororū) nuptias ſuarum ſororū, quas matri curæ eſſe ſciebat.

Iſis dea Aegyptiorū Oſiris.

Lib. I. de Anti. geſt. Epaphi ac Phaethontis iurgia.

Epaphus Apis.

Phaethon

Clymene.

Meropes.

Mota magis dicti ſibi criminis, utraq; cœlo
Brachia porrexit, ſpectansq; ad lumina Solis
Per iubar hoc, inquit radiis inſigne coruſcis,
Nate tibi iuro, quod nos auditq;, uidetq;,
Hoc te, quem ſpectas, hoc te, qui temperat orbem
Sole ſatum, ſi ficta loquor, neget ipſe uidendum
Se mihi, ſitq; oculis lux iſta nouiſſima noſtris.
Nec longus patrios labor eſt tibi noſſe penates,
Vnde oritur terræ domus eſt contermina noſtræ,
Si modo fert animus, gradere, & ſcitabere ab ipſo.
Emicat extemplo lætus poſt talia matris
Dicta ſuæ Phaethon, & concipit æthera mente,
Aethiopasq; ſuos, poſitosq; ſub ignibus Indos,
Sydereis tranſit, patriosq; adit impiger ortus.

RAPH.

¶DICTI criminis)obiecti criminis.¶Per iubar hoc)per hoc Solis ſplendorem. Nam iubar proprie ſignificat luciferũ ſtellã, quod iubar lucis effundat. Virg. It portis iubare exorto delecta iuuentus. A lucifero autem omnis ſplendor iubar appellatur. Sol autem dictus eſt (vt Ciceroni placet) quod vnus ſit & non plures, quodq; tantam claritatem ſolus obtineat.¶Inſigne)ornatum, clarum. Vnde inſignia dicuntur ſigna & ornamenta virtute adepta.¶Radiis coruſcis)fulgentibus, micantibus. Radius autem non ſolum fulgor micans dicitur, ſed virga quoq;, qua Geometræ lineas deſignant. Virg. deſcripſit radio totum qui gentibus orbem. Eſt etiam inſtrumentum textorum. Virg. Excuſſi manibus radii. Eſt & inſtrumẽtum, quo menſuræ æquãtur, quod etiã hoſtorium dicitur. Plau. Dii Deęq; omnes tantam vobis lætitiam, tot gaudia ſine radio cumuletis. Eſt etiam radius oliuæ genus oblongæ, de qua Virg Nec pingues vnam in faciem naſcuntur oliuæ, Orcades & radii & amara panſia baca. Rotæ quoq; radios habere dicuntur.¶Quod nos auditq; videtq;) hoc eſt ſentẽ-

Lib.2.c.6. tia Homeri dictum eſſe videtur. Nam vt ſcri. Plin. Sol fertur medius planetarum ampliſſima magnitudine, ac poteſtate, nec temporum modo terrarumq;, ſed ſyderum etiam ipſorum cœliq; rector. Hunc mundi eſſe totius animum ac planius mentem. Hunc principale naturæ regimen, ac numẽ cre-

Sol. dere decet opera eius æſtimantes. Hic lucem rebus miniſtrat aufertq; tenebras. Hic reliqua ſydera occultat. Hic vices temporum, annumq; ſemper renaſcẽtem ex vſu naturæ tẽperat, Hic cœli triſtitiã diſcutit, atq; etiã nubila humani animi ſerenat, Hic ſuum lumen cæteris quoq; ſyderibus fœnerat præclarus, eximius, omnia intuens, omnia etiam exaudiens, vt principi literarum Homero placuiſſe in vno eo video.¶Tẽperat)regit ac gubernat, nam Solis calore omnia temperantur.¶Si ficta loquor) hoc eſt ſi mentior, & falſa dico. Omne enim fictum eſt enim quod nõ eſt factum ſed fieri potuit, falſum autem vanum & fictum differunt, vt ſcri. Don. Nam falſum eſt fictũ mendacium ſimile veritati, Vanum nec poſſibile, nec veriſimile Fictum totum ſine vero, ſed veriſimile. Falſum loqui mendacis eſt. Fictum callidi. Vanum ſtulti. Falſum loqui culpæ eſt. Fictum virtutis. Vanum vecordiæ. Falſis decipimur Fictis delectamur. Vana comtemnimus.¶Neget ipſe vi. Se mihi) aſpi. Optat autem Clymene vt moriatur ſi mentitur Phaethõti ¶Sitq; lux iſta nouiſſima) hoc lumẽ Solis vltimum ſit mihi.¶Nec longus patrios)nec longo inquit tibi labore opus eſt, cognoſcas & videas patris tui domum.¶Noſſe)cognoſcendi. Eſt enim conſtructio græca: nã Græci infinitis pro gerundiis vtuntur.¶Patrios penates)patris tui ædes.¶Contermina) confinis.¶Noſtræ terræ) Aethiopiæ. Aethiopia nãq; Indię, vnde Sol oriri videtur, finitima eſt.¶Si modo fert anim⁹)hoc eſt ſi modo ad hoc te inclinat animus, vt eas ad patris ædes videndas.¶Et ſcitabere)inueſtigabis, Scitari nanq; eſt rogare vt ſciamus.¶Emicat)Exiit.¶Et cõcipit æthera mente)hoc eſt omnia magna ſibi promittit. Nam ætherem quoq; pertranſire poſſe ſperabat.¶Aethiopasq; ſuos) è quibus Phaethon erat vnus. {Vel quot Aethiopibus imperauit Phaethon, vt eſt apud Beroſum. } Aethiopes autem ab Aethiope Vulcani filio, qui Aethiopiam à nomine ſuo appellauit, vt in. vi. narrat Plinius, fuere cognominati, quamuis alii quod vſtam habeant faciem putent, dictos παρὰ τὸ αἴθω, quod eſt vro & ὤψ facies.¶Sub ignibus ſydereis) ſub feruoribus Solis. Indi vero populi ſunt orientis ab Indo fluuio cognominati.

Aethiope ADDL.

Finis lib. I. Metamor. Ouidii.

ANNOTATIONES GIBERTI LONGOLII, IN LIBRVM PRIMVM Ouidii Metamorphoſeon.

VNus erat toto naturæ uultus in orbe,

Deſcriptio χάος, quod ex ſententia Heſiodi, antea omnia extitiſſe narrat, illuſtratur ea circunſtantiarum amplificatione. Dictum autem eſt χάος ἀπὸ τοῦ χάειν, vel ἀπὸ τοῦ κέχυνται εἰς ἄπλετον.

Induit ignotas hominum conuerſa figuras.

Non diu conſtitit vis illa animi diuina & cœleſtis ſed mox ex perfectiſſimo ſtatu in peius declinare cœpit, quàm rẽ poetæ per ſeculorum mutationem indicarunt. De his ætatibus lege Heſiodum .I. opera & dies, & Aratum in φαινομένοις: à quibus multa tranſtulit. Ouidius.

Pœna metuſq; aberant, nec * uerba minantia fixo

Periphraſis legum, quæ à Seneca dicũtur minis miſta præcepta: ob id autem ſcribebantur in tabulis æreis, quòd perpetuo eas vigere volebant.

Non ſcelerata tamen. De duro eſt ultima ferro.

Cum Saturno aurei ſeculi rectore cœli arce deiecto terreret Iuppiter mũdum, ſic ipſum in diuerſa tempora coartauit, vt Ver, quod fuit ante continuum ſerena tranquillitate in partem anni quartam, & in anguſtiſſimum ageretur tempus, vt huic ſederet ardor æſtatis, & tertio ſequeretur autumni infida temperies, & poſt hoc totus annus rigida hyeme clauderetur. Vt hæc quatuor tempora qualitates imitarentur, & ordinem ſeculorum conſtituit Iuppiter.

Protinus irrupit uenæ peioris in æuum

Omne nefas: fugere pudor, uerumq;, fideſq;,

Ita Theognis.

ᾤχετο μὲν πίστις μεγάλη θεὸς ᾤχετο δ' ἀνδρῶν
σωφροσύνη, χάριτες τ' ὦ φίλε γῆν ἔλιπον.

Victa iacet pietas, & uirgo cæde madentes

Poeta οὐρανὸν δ' ἀνδρῶν γένος ἵκετο. Aratus virginem δίκην, ideſt iuſtitiam fuiſſe dicit, hanc Theophraſtus etiam virginem apud Gellium prodidit. Et Heſiodus, παρθένος δίκη ἐγγεγαυῖα. Aratus autem Aſtræam nominatam cẽſet ab Aſtræo, primo aſtrorum parente.

Et cum Cylleno gelidi pineta Lycæi,

Hi montes Arcadiæ ſunt, Iuppiter autem in Arcadia plurimum verſatus eſt, vnde etiam illum quidam Arcada dixerunt, vt Callimachus in hymnis.

Perdere, & ex omni nimbos dimittere cœlo.

Diluuii deſcriptionem habes apud Senecam nat. q. lib. 3. cap. 27.

Corycidas nymphas, & numina montis adorat,

Quæ tunc oracula. Nam Pindari ſcholia docent noctem primo præfuiſſe oraculis, deinde Themin, Nec Apollinem à Themide vaticinandi artem accepiſſe ſed à Pane.

Extantem, atq; humeros innato murice tectũ:

Triton tubicen & armiger Neptuni vt Statius ſcribit lib. I. Achill. dicitur hic concha perforata canere. eius copioſiorem deſcriptionem lege apud poetam lib. 10. Aen.

Inq; breui ſpatio, ſuperorum numine, ſaxa

Lapides quos Deucalion poſt tergum proiecerat, viri facti ſunt, quos vero Pyrrha, ex his fœminæ natæ: hinc eſt qd Græci homines etiamnum λαοὺς appellant: ἀπὸ τοῦ λᾶος, qd lapidem ſonat, quam rem poeta quidam verſiculo iſto teſtatur, ἐκ δ' ἄρ' ἐγένοντο βροτοὶ λαοὶ δὲ καλοῦνται. Pind interpres.

Donec Ariſtoridæ ſeruandum tradidit Argo.

Argus Ariſtoris filius. Callimachus in Epigram. πέμπε Ἀρεστορίδην οἶον πολυόμματον Ἄργον. Ariſtor autem Crotopo æditus erat: Hic Argus Iunoni operam in paſcenda vacca falſa nauaſſe dicitur quæ res à Lycophrone κερὸς βοῦτας appellatur.

Et cõnata queri, mugitus edidit ore,

A' mugitu Ius dicta eſt Mycene, nempe ἀπὸ τοῦ μυκάσθαι quod ibi in bouem conuerſa primum mugitum ediderit Pauſa. in Achaicis.

Perdidit effuſo per uulnera nigra ueneno

Neue oper.) Quod erat hiſtoriæ ad fabulam trahit. Non enim Apollo inſtituit Pythia certamina, ſed Euryloch⁹ Theſſalus cum Amphyctionibus adgreſſus Cyrrhæos homines impios & violentos, vt author eſt Pindari enarrator.

Tempora cingebat de qualibet arbore Phœbus.

Daphnes fabulã recenſet Parthenius in amatoriis narrationibus. Aphthonius Sophiſta non Penei filiam ſed Ladonis amnis appellat, require illius progymnaſmata.

Inuentum medicina meum eſt, opiferq; per orbem

Tribus artibus pręeſſe Apollinem docet Ariſtophanis Interpres Manticæ, iatricæ & Muſicæ. Dicitur autem inueniſſe medicinam Apollo, quòd Sol producit herbas in quibus tota ferè medicina conſummatur.

Te coma, te citharæ, te noſtras Laure pharetræ.

Hæc deus tanquam vates & futurorum minime ignarus, Ad hæc conſule Pli. lib. 15. cap. vlt.

Eſſe putat nuquam, atq; animo peiora ueretur.

Hanc fabulam ſub Iſidis nomine Herodotus & Diodorus recenſent. Omnium autem optime Lucianus in dialogis marinis.

Tum deus Arcadiæ gelidis in montibus inquit,

Excurrit in aliam fabulam, & obiter illam recenſet. Annectit etiam quanam ratione fiſtula primum inuenta ſit, quodq; ex arundine præcipue eam conficere Pan docuit. Lege Plin. lib. 7. cap. 56.

Corneus huic arcus, ſi non foret aureus illi

Ex Pinu Panes Satyriq; corollas factitabant, non alia ratione quàm quod iſti dei in comitatu matris deorum frequẽtes eſſent, cui hæc arbor ſacra eſt. Seneca tragicus in Troade, Securiq; fretũ pinus matri ſacra Cybellæ. Et quòd Pan ſic ſocius πάρεδρος; Matris audi, Pindarum in ἐγκωμιαζομένοις ὦ Πὰν Ἀρκαδίας μεδέων ἴθι τοῦ ματρὸς μεγάλας ὀπαδὲ σεμνῶν χαρίτων μελημάτιον.

IN P. OVIDII NASONIS. METAMORPHOSIN HENRICI GLAREANI Annotationes haud vulgares.

In noua fert animus mutatas dicere formas.

SI vllus vnquam poetarũ dignum factis ſuis Encomium habuit, atque inde etiam nomẽ, certe hic poeta merito ingenioſus dicetur, quod ipſe de ſe fateri non dubitauit? Ingenio perii Naſo poeta meo: Ad hũc quidam exponẽtes nimis ingenioſi & ipſi videri volunt, vt qui hoc loco Ouidium Græce orſum affirmant ἐν νέα φέρ' ἀοιδή. Mira vero ſubtilitas, & quæ requirat ſudantem aliquem philoſophum. Magis ad rem erat, quod alii admonuerunt, Hyppallagen hic eſſe, cum dicit, formas mutatas in noua corpora, pro corpora in nouas formas, atq; adeo alluſionem eſſe ad nomen ipſum μεταμόρφωσιν.

Quem dixere Chaos.

Relatiuum poſitum inter nomina diuerſorum generum frequenter apud Oratores cũ ſequẽte conformatur. Cicero: Studium quæ philoſophia dicitur. Saluſtius: Eſt locus in carcere quod Tullianum dicitur. Poeta autem videtur autem potius ſecutus, ſonat enim neſcio quomodo feſtiulus, quẽ dixere Chaos quã ſi legerimus: Quod dixere Chaos. Tale eſt Virgilii: Hæc finis Priami: & quem das finem rex magnæ laborum? Vt apud Aul. Gellium lib. decimotertio, cap. decimo nono, oppido eleganter exponit Probus Valerius.

Quaq; erat & tellus, illic & pontus & aer.

Porphyrio Flacci enarrator lib. 3. car. Ode. 4. hunc locum ita legit. illic & pontus vt aer. Exponitq; vt pro vbi. ſicut Horatium conſtat dixiſſe. vtcunq; mecũ vos eritis, pro vbicunq;:

Sed mihi non placet eius expoſitio. Illud & quod præcedit tellus, magis turbat lectorem, cum coniunctio copulatiuaq; præceſſerit. Verum hæc nimis anxia videri queunt.

Hanc deus & melior litem natura diremit.

Copulam & expoſitiuã puto, atq; poſitam, pro ideſt. Veteres enim Deum naturam vocabant. Vnde Seneca: Nihil aliud (inquit) eſt natura, quàm Deus, & diuina quædam ratio toti mundo & partibus eius inſerta.

Et liquidum ſpiſſo ſecreuit ab æthere cœlum.

Ariſtoteles lib. I. de Cœlo, Cœlum aſſeuerat æthera dici ἀπὸ τοῦ ἀεὶ θεῖν, quod perpetuo currat, Anaxagoram autem non recte dicere ἀπὸ τοῦ αἴθειν quod eſt ardere. Quãquam primo libro Μετεωρῶν idem dicat Anaxagoram ęthera pro igne accepiſſe. Cæterum Ouidius cœlum aliquando pro orbibus cœleſtibus accipit aliquãdo pro toto illo quod ſupra aquam ac terram eſt. Ita æthera quoq; aliquando pro igne aliquãdo pro cœlo. Sicut enim veteres locutos videbat, ita varie ipſe, vt ſuus Poetis mos eſt, loquitur.

Vt'q; duæ dextra cœlum, totidem'q; ſiniſtra.

Diuiſio hęc eſt totius cœleſtis ſuperficiei, ac ſimili prorſus ratione terræ. Zona igitur non eſt linea, ſed ſuperficies lineis tamẽ ſiue peripheriis circulorum diſcreta. Qui vero Zonas diuidunt circuli ſunt quatuor, duo Tropici, ac extremi duo Arcticus & Antarcticus, æquinoctialis autem circulus nihil ad Zonarum diuiſionem facit, per mediam autem vadit Torridam. Inuenta deniq; eſt hæc Zonarum diſtinctio ad regionum qualitatem diſcernendam. Nam quæ inter Tropicos iacet zona, quod ſol eos circulos non egrediatur, Torrida vocatur. Extremæ duæ frigidæ, quod à ſole longisſime abſint. Deniq; duæ reliquæ temperatæ, altera Antipodum, ad quã hodie ex Luſitania frequens eſt nauigatio, etiamſi veteres omnes ad eam perueniri non poſſe, propter torridam interpoſitam, tradiderint. Porrò quemadmodum in cœlo æquator eſt, aliiq; circuli ita etiam in terra intelligendi. Eſt enim terra quæ ſubiecta eſt æquinoctiali, eſt item quæ ſubiecta Tropicis, deniq; quę extremis circulis ita pro ſua portione de zonis cogitandum, quòd nemo exquiſitius, nemo breuioribus verbis, nemo doctius hoc noſtro Poeta deſcripſit.

Eurus ad auroram Nabatæa'q; regna receſſit.

Poetæ quatuor duntaxat principales ventos nominant. Homerus Odiſſ. E,

Ἄλλοτε μέν τε νότος βορέῃ προβάλεσκε φέρεσθαι
Ἄλλοτε δ' αὖτ' εὖρος ζεφύρῳ εἴξασκε διώκειν.

Manſlius ſimiliter diſtico ſanè quàm eleganter eodem comprehendit.

Aſper ab axe ruit Boreas, fugit Eurus ab ortu,
Auſter amat medium ſolem, Zephyrus'q; cadentem.

Noſter hic Poeta magis explicato ſermone atq; adeo (vt omnia ſolet) ſplendidioribus figuris eoſdem depinxit.

Et denſi frutices & uinctæ cortice uirgæ.

Vinctæ legendum putat D. Eraſmus præceptor noſter, cui multum hæ noſtræ debent Annotationes. Eſt autem etiamnum mos ex corticibus tiliarum nõnullarum'q; aliarum arborum, vt parentur funes, quos veriſimile eſt & tum primũ inuentos, crates igitur intelligit, aut quid ſimile, è quibus etiã hodie multis in locis parant ruſtici domos.

Tertia poſt illam ſucceſſit ahenea proles.

Aratus in Phænominis vbi de Virgine, tres duntaxat ponit ætates. Nam illam æneam ſiue æream, intellexit ferream, χαλκῆν vocitans, χαλκὸν enim olim pro ferro, quod arma ex ære eſſent accipiebatur. Quare Poeta noſter hoc in loco de ærea ætate non multa verba fecit, deſtitutus Arato quem qđ ad mores ætatum attinet, ſequi voluit. Heſiodus autem quatuor ponit hominum genera, aureum, argenteum æneum, ac ferreum. Sed hoc vltimum variat, vt in Georgicis patet apud eundem. Cæterum Raphaeli Regio placuit, ſi legatur, ſucceſſerat ænea proles, mihi magis placet, vt fiat reſolutio diphthongi, vt legatur, ſucceſſit ahenea proles, quanquam vtrunq; legi poteſt, quod & ille fatetur.

In dominum dignos euerti tecta penates.

Appoſitionem eſſe notius eſt quàm vt explicari ſit opus. Dignos autem abſolute dixit, & quanquam euerti ſit præteritum perfectum, intelligitur tamen penates dignos fuiſſe qui euerterentur propter domini impietatem. Ergo euerti inquit Iuppiter in dominum tecta, penates dignos euerti, etiam ſi hoc nimis fortaſſis argutulum.

Separat Aonios Actæis Phocis ab aruis.

In his verbis niſi Hyppallagen eſſe intelligamus, non video vt intelligi queant: Neque enim Phocis regio, in qua & Parnaſus, & Delphi, Aonios, hoc eſt Bœotios: ab Attica ſeparat, ſed contra à Bœotia Phociden ab Attica ſeparat vt oẽs norunt qui Geographica tenent. Eſt igitur ita intelligendum, Phocis ſeparat Aonios ab aruis Actæis, hoc eſt Aonii ſeparant Phocida ab Actæis aruis. Verum in his nõ oportet omnino anxium eſſe, quemadmodũ qui miretur, quomodo hoc quod nono deinde ſequitur verſu quę tunc oracula tenebat, pro reſponſa dabat, dictũ ſit. Neq; enim Poetę pręſertim Heroici, ad eam, qua Rhetores, proprietatẽ aſtringi poſſunt.

Tortilis in latum, quæ turbine creſcit ab imo.

Porphyrius in his quæ in Homerum extant quæſtionibus, ſatis luculenter probat, Homerum quoties obſcurum quiddam adducit, continuo ſubnectere eius dicti declarationem, vt cum Bouem ἀδμήτην appellaſſet, ſubiungit οὐ τοῦτο ζύγον ἤγαγεν ἀνήρ. Ita hoc loco Concham ſonantem deſcribens noſter Poeta: quid tortile in latum ſignificet per verba ſequentia ſanè quàm eleganter deſcripſit. Eſt enim Concha vt Coclea, quæ ab imo ita creſcit, vt & torqueatur in gyrum propemodum, paulatimq; fiat latior.

Contigit ut quædam, ſic non manifeſta uideri.

Vt quædam, quaſi concedentis videtur, ac perinde dictum, vt poteſt videri quædam hominis forma, ſic videri poteſt non manifeſta. Comparatio eſt in vt & ſic, & quædam præterea pro aliqua.

Per ipſum Naſcendi ſpatium.

Raphael Regius hęc verba ad ſequentia retulit quaſi Poeta dicat, quædam imperfecta per ipſum naſcendi ſpatium. Alii hæc ſuperioribus coniungunt ad hunc ſenſum. Et in his quædam modo nata per ipſum naſcendi ſpatium, hoc eſt, in ipſo ortu, atq; illis nos quoq; ſubſcribimus.

Vel nimis admouit, uel tam ſub luce reliquit.

Non ſatis luculenter hunc locum efferunt commẽtarii neque ego planè intelligo. Conſuetudo aliqua exprimitur vulgo nota, ſed nobis non admodum.

Lenis'q; Amphryſus & Aeas.

Aous eſt, vt author eſt Plin. lib. 3. cap. 23. meminit & Liuius lib. 2. de bello Macedonico.

Littera pro uerbis quam pes in puluere duxit,

Idem & Raphael, cum recte hęc primum explicaſſet, ſubiunxit hæc verba. Bouis enim pes I, & O, literas exprimere videtur. Sed id non placet. Quin potius exiſtimamus in Iomãſiſſe rationẽ, vt in Homeri ſocus tum alii Poetæ, tum Homerus commemorat, quare etiam Vacca Io per pedes duas formare literas potuit. Proximo itẽ carmine idem Raphael, ſi codices non errant, peregit exponit, per efficit pręſens, ſed efficit legendum, Me miſerum, idem, quod continuo ſequitur, O, ait ſubintelligitur, quod frequenter in exclamationib⁹ omittitur leuioribus, quaſi hæc ſit leuis exclamatio: vbi pater inuenit filiam in vaccam tranſmutatam.

Languida permulcens medicata lumina uirga.

Caducei eſt periphraſis, idem ait. Sed dictum eſt hoc vt illud V I. Aeneidos, Medicatam frugibus eſcam. Vide ibidem Seruium.

RAPH. REGIA Solis erat. Secundum librum auſpicatur Ouidius à deſcriptione ædium Solis, ad quas peruenerat Phaethon à Clymene matre exhortatus, vt ipſum rogaret Apollinē, an ſibi pater eſſet. Concinne igitur huius libri initium cum prioris fine connectit. Videtur autem Ouid. regiā Solis deſcribere ad imitationem Palatii Romani vel Capitolii. Nā magnificētiſſimū quodq; in hac deſcriptione ædificiū mente concepit. ⁋ Regia) domus regis, q̄ baſilica corrupta ē dici. ⁋ Clara) lucida, illuſtris. ⁋ Micāte) ſplēdente. ⁋ Pyropo) Pyropus videtur is eſſe lapillus quē nos carbunculum appellam⁹. Pyropus nāq; dicitur qđ ignis habeat aſpectū. πῦρ nāq; ignē, ὤψ aſpectum Græci dicunt. ⁋ Cuius ebur nitidū) ſplēdidū. Tecta aūt regiæ Solis eburnea fuiſſe ait, & fores argenteas. ⁋ Bifores valuæ) duplices. Valuæ aūt dictæ ſunt quòd in ſe voluātur. ⁋ Materiā ſuperabat opus) pretioſiſſimę materiæ pretioſior ars fuit adhibita. In valuis nanq; argēteis quatuor elemēta cū animalib⁹ ſuis à Vulcano fuerāt ſculpta. Videtur āt Ouid. Homerum imitari in Achillis clypei à Vulcāo fabricati deſcriptione. ADDI. {Quæ eſt Iliados. 18. Nā & illic Vulcanus inquit,

Ἐν μὲν γαῖαν ἔτευξ᾽, ἐν δ᾽ οὐρανόν, ἐν δὲ θάλασσαν,
Ἠέλιόν τ᾽ ἀκάμαντα σελήνην τε πλήθουσαν.
Ἐν δὲ τὰ τείρεα πάντα, τά τ᾽ οὐρανὸς ἐστεφάνωται. &c.}

Mulciber. ⁋ Mulciber.) Vulcan⁹, à molliendo ferro dictus eſt Mulciber. Nam mulcere eſt mollire vt Pompeus ſcribit. ⁋ Cælarat) ſculpſerat. ⁋ Aequora cingentia terras) periphraſis eſt Oceani. ⁋ Cœlumq;) aerem qui terrarum orbem complectitur. Triton. ⁋ Tritona canorū) Triton (vt iam diximus) tubicen eſt Neptuni, cuius & Salaciæ nymphæ filius eſſe fertur, ſic dictus, quòd primum in Tritonide Libyæ palude viſus eſſe dicatur. Triton etiam fluuius eſt Libyæ maximus, vt ſcribit Herodo. Tritonidem paludem efficiens. DDI. {Vel potius ἀπὸ τοῦ τρεῖν. quod fluxum, & item terrorem quendam, ſignificat. Aeolica autē lingua etiam caput. Eſt enim mōſtrum marinum, vaſta ſpecie, atq; horribile, ex homine & delphino cōpoſitum, quaſi quidam ἰχθυοκένταυρος, vt dicunt Græci.} ⁋ Proteaq; ambiguum) Proteus Deus eſt marinus, paſtor pecorum Neptuni, qui idcirco ambiguus dicitur, quòd in varias figuras ſe commutare fingatur, vt difficile videatur quid ſit agnoſcere. Modo nanque fit vrſus, modo leo, modo aqua, modo ignis. Vnde Hora. Quo teneam vultus mutantem Protea nodo. Proteus. ADDI. {Huius deſcriptionem habes, quarto Odyſſeæ apud Homerum, & apud Virgilium quarto Georgicorum.} ⁋ Immania terga balenarum) maxima. Balenæ aūt belluæ ſunt marinæ maximæ, q̄ & cete dicunt & priſtices, vt Sextus ait. ⁋ Suis lacertis) brachiis. Nā Aegęō cētū brachia fingitur habuiſſe. Aegæon. ⁋ Aegæona) Aegęō gigas fuit, vt ſcri. Heſi. Cœli & Terrę filius. Eumelus āt i Titanomachia ait Aegæonē Terræ & Ponti filiū fuiſſe, in mariq; habitaſſe, ac inde Titanibus opē tuliſſe. Quam opinionē hoc loco Ouid. ſeq videtur. Alii putant Aegęonē belluā eſſe marinam. Tarrhæus aūt inqt illū fuiſſe gigantē, fugiſſeq. ex Euboea, ac in Phrygiā peruenīſſe ibiq; mortuū eſſe. Conō vero in Herculea ſcri. Aegęonē à Neptuno fuiſſe deuictū in mariq; ſubmerſum. Briare⁹ aūt & Aegæon & Giges idē eſſe fertur. Homerus ſanè eūdem Briarū & Aegæona in primo Iliados ait, ſed Briareū à Diis, Aegæona ab hominibus dici, centimanumq; eſſe ſcribit. ADDI. {Idem & Ioui auxilium tuliſſe cōtra Iunonem Neptunum & cæteros, Aegæona dicit, à Thetide accerſitum atque adductum. vide Iliad. 1.} Ab Aegæone vero mare Aegæum quidam aiunt fuiſſe cognominatum. Doris. ⁋ Doridaq; & na.) Doris nympha fuit Oceaci & Thethyos filia, ac Nerei vxor ex qua maxima nympharum multitudo eſt nata. quas Nereidas, de patris nomine vocant. a.l. limine Nereidæ. Doris interdum pro ipſo ponitur mari. Virg. Doris amara ſuam nō intermiſceat vndā. ⁋ Pars in molle) in magno aliquo ſcopulo. ⁋ Terra viros) ita inquit terra erat ſculpta, vt & vrbes & flumina & ſyluæ & nymphæ & ferę ei ineſſe viderentur. ⁋ Signaq; ſex) Zodiacus quoq; circulus ita erat ſculpt⁹ vt ſex ſigna in dextris, totidemque in ſiniſtris conſpicerentur. ⁋ Quò ſimul accliuo uenit) ad quam regiam; inqt, cum per arduum limitem Phaethon aſcendiſſet: quamprimum ſe contulit ad patrē. ⁋ Simul) poſtquam. ⁋ Dubitati parētis) de quo dubitabas.

ANTII PLACITI.
LIBER SECVNDVS.

ARGVMENTVM.

REGIA Solis erat &c. Argumentū. Clymene Oceani & Thethyos filia, cum Phaethontem ex Sole conceptum genuiſſet, & in adultam perduxiſſet ætatem, monuit patrem vt cognoſceret. Qui infeliciter progreſſus ad orientem Solem peruenit, agnitusq; eſt ab eo cōnubii indicio, accenſusq; agitandi currus amore, qui quatuor equi, Pyrois, Eous, Aethon, ac Phlegon per orbem aſſueuerant trahere. diu expetitum currum accepit, & a miniſtris Horis iunctum conſcendit. Monitus nanq; inſtructus patris per iter ignotum cū equis obniti nequiſſet, equi ignoto agitatore conterriti, mundi pronam partem petierunt. Quamobrem cum cuncta mortalium ardore ſubito proflagrantia incenderentur, a Ioueq; opem implorantes, peterent ne orbem terrarum conflagraret Phaethon fulmine ictus, & in terram præcipitatus eſt, atq; ita liberati equi vinculis, agnito itinere ad ſuam ſtationem reuerſi ſunt.

REGIA Solis erat ſublimibus alta columnis,
Clara micāte auro, flāmasq; imitāte pyropo,
Cuius ebur nitidū faſtigia ſumma tegebat,
Argenti bifores radiabant * lumine ualuæ.
Materiā ſupabat opus. nam Mulciber illic
Aequora cælarat medias cingentia terras,
Terrarumq; orbem, cœlumq;, quod imminet orbi.
Cæruleos habet unda Deos, Tritona canorum,
Proteaq; ambiguum, balenarumq; prementem
Aegæona ſuis immania terga lacertis,
Doridaq;, & natas, quarum pars nare uidetur,
Pars in molle ſedens, uirides ſiccare capillos,
Piſce uehi quædam, facies non omnibus una,
Non diuerſa tamen, qualem decet eſſe ſororum.
Terra uiros, urbesq; gerit, ſyluasq;, ferasq;,
Fluminaq;, & nymphas, & cætera numina ruris,
Hæc ſuper impoſita eſt cœli fulgentis imago,
Signaq; ſex foribus dextris, totidemq; ſiniſtris.
Quò ſimul accliuo Clymeneia limite proles
Venit, & intrauit dubitati tecta parentis,

Ouid. Metam.

Protinus ad patrios ſua fert ueſtigia uultus
Conſiſtit'q; procul, neq; enim propiora ferebat
Lumina. purpurea uelatus ueſte ſedebat
In ſolio Phœbus claris lucente ſmaragdis.
A dextra, læua'q; dies, & menſis, & annus,
Secula'q;, & poſitæ ſpatiis æqualibus horæ.
Ver'q;, nouum ſtabat cinctum florente corona.
Stabat nuda Aeſtas, & ſpicea ſerta gerebat.
Stabat & Autumnus calcatis ſordibus uuis,
Et glacialis Hyems canos hirſuta capillos.
Inde loco medius, rerum nouitate pauentem
Sol oculis iuuenem, quibus aſpicit omnia uidit,
Quæ'q; uiæ tibi cauſa? quid hac, ait, arce petiſti
Progenies Phaethon, haud inficianda parenti?
Ille refert, o lux immenſi publica mundi
Phœbe pater, ſi das uſum mihi nominis huius,
Nec falſa Clymene culpam ſub imagine celat,
Pignora da genitor, per quæ tua uera propago
Credar, & hunc animis errorem detrahe noſtris,
Dixerat. at genitor circu'm caput omne micantes
Depoſuit radios, propius'q; accedere iuſſit.
Amplexu'q; dato, nec tu meus eſſe negari
Dignus es, & Clymene ueros ait edidit ortus.
Quo'q; minus dubites, qđ uis pete munus, & illud
Me tribuente feres. promiſſi teſtes adeſto
Diis iuranda palus, oculis incognita noſtris.
Vix bene deſierat, currus petit ille paternos,
In'q; diem alipedum ius, & moderamen equorum.
Pœnituit iuraſſe patrem, qui ter'q;, quater'q;
Concutiens illuſtre caput, temeraria dixit
Vox mea facta tua eſt, utinam promiſſa liceret
Non dare, confiteor, ſolum hoc tibi nate negarem.
Diſſuadere licet, non eſt tua tuta uoluntas.
Magna petis Phaethon, & quæ non uiribus iſtis
Munera conueniunt, nec tam puerilibus annis.
Sors tua mortalis, non eſt mortale, quod optas,
Plus etiam, qu'am quod ſuperis contingere fas eſt,
Neſcius affectas. placeat ſibi quiſq; licebit,

RAPH. ¶ PROTINVS ad patrios) quamprimum in conſpectum patris progreditur. ¶ Accliuo limite) arduo regiam enim Solis in editiore loco eſſe veriſimile videtur. ¶ Neque enim propiora ferebat Lumina) ratio eſt cauſam continens cur propius non accederet. Neque enim inquit ferre poterat ſplendorem Solis propinquiorem. ¶ Purpurea velatus) & habitum Apollinis & ſolium deſcribit ita perſpicue, vt nulla expoſitio ſit adhibenda, cum ſplendore Solis omnia lucida ſint & aperta, neque vllo alio lumine indigere videantur. ¶ In ſolio): ſolium dicitur quaſi ſolidum quod ex vno ligno conficeretur. Eſt autem ſolium proprie regum ſedes. ¶ Claris ſmaragdis) ſmaragdus gemma eſt viridis clare ſplendens. ¶ A' dextra, læuaq; dies) comites, aſſeſſoresq; Solis deſcribit, qui ipſum nunquam relinquunt, Sol enim & diei & menſis & anni & omnium temporum author & moderans eſt. (Solis comites.)

¶ Seculaq;) ſeculum ſpatium dicitur annorum centum. ADDI. { vt vulgo accipitur. Hinc & Seculares ludi dicti, qui centeſimo anno peragerentur. commentator autem Homeri Ιςίων inquit. ὅτι οἱ παλαιοὶ τὰς γενέας ἐψήφιζον ἕως ἐτῶν τριάκοντα. Hinc & Neſtorem vixiſſe tria ſecula dixere, hoc eſt, tres ætates. } Et poſitæ ſpatiis æqualibus horæ. Hora interdum quartam partem anni ſignificat, quo quidem modo quatuor ſunt anni horæ, quas etiam poeta deſcribit. Interdum diei partem duodecimam. Sunt enim duodecim diei horæ ęqualiter à ſe inuicem diſtantes. Dicta eſt autem hora, vel παρὰ τοῦ ἔρω, quod eſt cuſtodio. quod proprium tempus diligenter cuſtodiat, vel παρὰ τὸ ὁρίζω quòd ſpatia temporis diffiniat, vel ab Horo (vt ait Macrobius) qui lingua Aegyptiorum Sol dicitur. Hora quoque apud græcos pulchritudinem ſignificat. Vnde ὡραῖος dicitur pulcher. Horæ etiam ſunt Deæ Cœli ianuam coſtodientes, vt Homerus canit. Hora quoque eſt dea Quirini coniux, quæ (vt in quartodecimo poeta canit) vnà cum illo colitur.

Quatuor anni ptes. ¶ Verq; nouum ſtabat) quatuor anni partes ita deſcribit, vt ſingulis ſuam attribuat proprietatem. Vere nanque oriuntur flores, ex quibus coronæ conficiuntur. Aeſtas nuda pinguitur propter æſtum, quo frumenta matureſcunt. Autumno vindemia aſſignatur. Hyems frigoribus glacieq; infeſtatur. ¶ Spicea ſerta) coronas ſpiceas. Sertum enim corona dicitur, à ſerendis floribus appellatum. ¶ Haud inficianda) neganda. nam inficiari & inficias ire negare eſt. Vnde coniecturalis ſtatus à quibuſdam inficialis dicitur, quod in eo factum negatur. ¶ Ille refert) reſpondet. ¶ Vſum huius nominis) vt tua progenies dicar. ¶ Pignora da) ſigna & documenta. ¶ Detrahe) deme, eripe. Hunc errorem hanc dubitationem. ¶ Edidit) dixit, aſſeruit, vulgauit. ¶ Veros ortus) veram originem. Ex me nanque vere es ortus. ¶ Quoque minus dubites) ac vt minus inquit de hac re: dubites, pete quicquid vis & habebis. ¶ Diis iuranda palus) Styx palus eſt inferorum per quam Dii iurare tinent, vt Virgilius inquit, ἀπὸ τὸ στυγεῖν, hoc eſt à mœrore dicta. (Styx.) Fuiſſe autem filia Oceani & Tethyos ab Heſiodo ſcribitur, quæ à Pallante Gigante compreſſa Victoriam peperit, quæ, quia in bello Giganteo à Ioue ſtetit, illi gratiam referens conceſſit, nec cui Deorum per matrem ipſius peierare liceret, ac ſi quis peieraſſet, per centum annos diuinitate priuaretur. ADDI. { Per Stygem autem iurare Dii finguntur quod immortalibus nihil contrarium magis eſt, quàm mors, & in lætitia degentibus nihil magis aduerſum, quàm luctus. } ¶ Oculis incognita noſtris) ſcite hoc à naturali ſumpſit ratione. Nam ſtyx triſtitia eſt, quæ lætitiæ, qua ſemper Dii fruuntur, contraria eſt. Fieri autem non poteſt, vt qui ſempee læti ſunt ac propterea immortales, triſtitiam ſentiant. ¶ Vix bene finierat) temerarium ac ferocem, nimiumq; in cupiditatibus ardentem innuit fuiſſe Phaethontem. ¶ Inq; diem) p vnum diem. ¶ Ius & moderamen) poteſtatem & regimen. ¶ Alipedum) alas in pedibus habentium, hoc eſt velociſſimorum. ¶ Terq. quaterq; Concutiens) ſæpius. Concuſſio autem capitis hic pœnitentiam, alibi ſignificat indignationē. ¶ Temeraria dixit mea inquit promiſſa temeraria inconſultaq; ſunt facta propter tuam petitionem, nunquam enim tibi me omnia conceſſurum, quæ petiiſſes pollicitus eſſem, ſi putaſſem te talia petiturum. ¶ Tua voce) eſt ablatiui caſus, hoc eſt, propter ſuam poſtulationem. ¶ Vtinam promiſſa liceret) vtinam inquit poſſem tibi promiſſa negare. ADDI. { Non eſt tua tuta voluntas. Propoſitio eſt ſequentis dehortationis. Conſtat autem ſequens oratio locis ab impoſſibili, periculo, à difficultate, & à compenſatione cauſæ, ſiue petitione. Eſt'que vniuerſa valde oratorie tractata. } ¶ Viribus iſtis) exiguis & mortalibus. ¶ Sors tua) conditio tua. ¶ Non eſt mortale) currus nanque Solis eſt incorruptibilis. Ab impoſſibili autem & difficili diſſuadet Phœbus. ¶ Plus etiam quàm quod ſuperis) hoc eſt, plus etiam cupis quàm Diis ipſis adipiſci concedatur. ¶ Affectas) cum affectu quodam vehementi appetis. ¶ Placeat ſibi quiſque licebit) quamuis inquit vnuſquiſque Deorum multum ſibi arroget, me tamen excepto, nullus eorum in Solis curru commode poterit conſiſtere, ne ipſe quidem Iuppiter, quo nihil maius, nihilq; potentius habetur.

¶ Ignifero

Non tamen ignifero quiſquam conſiſtere in axe
Me, ualet, excepto, uaſti quoq; rector olympi,
Qui fera terribili iaculatur fulmina dextra,
* Nõ aget hos currus, & quid Ioue maius hebetur?
Ardua prima uia eſt, & qua uix mane recentes
Enituntur equi, medio eſt altiſsima cœlo,
Vnde mare & terras ipſi mihi ſæpe uidere
Fit timor, & pauida trepidat formidine pectus.
Vltima prona uia eſt, & eget moderamine certo.
Tunc etiam quæ me ſubiectis excipit undis,
Ne ferar in præceps, Tethys ſolet ipſa uereri.
Adde quod aſsidua rapitur uertigine cœlum,
Syderaq; alta trahit, celeriq; uolumine torquet,
Nitor in aduerſum, nec me, qui cætera, uincit
Impetus, & rapido contrarius euehor orbi.
Finge datos currus, quid ages? poteris'ne rotatis
Obuius ire polis, ne te citus auferat axis?
Forſitan & lucos illic, urbeſq; Deorum
Concipias animo, delubraq; ditia donis
Eſſe, per inſidias iter eſt, formaſq; ferarum.
Vtq; uiam teneas, nulloq; errore traharis,
Per tamen aduerſi gradieris cornua tauri,
Aemonioſq; arcus, uiolenti'q; ora leonis,
Sæua'q; circuitu curuantem brachia longo
Scorpion, atq; aliter curuantem brachia cancrum.
Nec tibi quadrupedes * animoſos ignibus illis,
Quos in pectore habent, quos ore, & naribus efflat,
In promptu regere eſt, uix me patiuntur, ubi acres
Incaluere animi, ceruix'q; repugnat habenis.
At tu funeſti ne ſim tibi muneris author,
Nate, caue, dum res'q; ſinit, tua corrige uota

RAPH. ¶ IGNIFERO in axe) in currus ignem & ſolẽ ferente. Axis autem lignũ eſt illud circa quod rotæ currus vertuntur. ADDI. {ponituráq; pars pro toto κατὰ συνεκδοχήν.} ¶ Et quid Ioue maius habetur? ac ſi dicat nihil. ¶ Ardua prima via eſt) cauſas enumerat, quibus oſtendit difficillimam eſſe currus Solis gubernationem. ¶ Recentes) inſtaurati, integri viribus, vt qui per noctem quieuerunt. ſecundum vulgi autem loquitur opinionem, qui putat Solis equos ipſumq; Solem noctu quieſcere. ¶ Pauida formidine) ab effectu, quod pauidos timidos'que reddat. ¶ Moderamine) regimine ac temperamento. ¶ Tunc etiam quæ me) hoc quoque loco vulgi loquitur opinionem. Longe nanque ab Oceano ſemper eſt Sol, nec vnquam mergitur, quamuis vulgo videatur. Tethys. Tethys autem Oceani eſt vxor, quæ Solem occidentem excipere videtur. Dicta eſt autem, Tethys, quòd ſit τίτθη, hoc eſt nutrix cum aliorum, tum Deorum. Eſt enim domina humiditatis qua omnia aluntur. ADDI. {Hinc & Homerus dixit ὠκεανόν τε θεῶν γένεσιν καὶ μητέρα τηθύν.} ¶ Aſsidua vertigine) reuolutione & conuerſione. ¶ Torquet) conuertit. Sydera nanque fixa vna cum cœlo vertuntur. Planetæ vero contra cœli motum nituntur. Vnde infert. ¶ Nitor in aduerſum) cœlum nanq; ab oriente in occidentem voluitur, ſecumq; trahit & Solem & reliquos planetas: Sol vero vnà Curſus Solis cum alijs planetis ſuo ac naturali motu contra Cœli conuerſionem nititur, hoc eſt cũ quodam niſu & conatu mouetur. ¶ Nec me qui cętera vincit, Impetus) nec impetus inquit & rapidiſsima cœli rotatio, quæ omnia ſecum alia trahit, me poteſt inhibere, quo minus meum naturalem motum perficiam. Sed hoc minus verum eſſe videtur. Nam alij planetæ contra mundi rotationem nituntur, vt diximus. Cur ergo Apollo ſe ſolum ait ab impetu cœli non ſuperari? An & ad deterrendum à propoſito ſuo Phaethontem, & quia alij planetæ cum retrogradi ſunt, nihil contra mundum nituntur. Quamuis autem Luna nunquam retrocedere cogatur, interdum tamen citius, interdum tardius moue tur. Sol vero ſemper æquali motu ferri videtur, eoq; ſe ſolum à cœli rotatione non ſuperari gloriatur. ¶ Rapido orbi) cœlo veloci. Signa nanq; zodiaci Sol pertranſit mundo contrarius. ¶ Poteris'ne rotatis Obuius ire polis?) hoc eſt poteris'ne ſic reſiſtere rotationi ac celerrimæ conuerſioni, quæ fit circa polos, ne ab ipſa ſecum traharis, ſed vt ei contrarius pergas? Sunt autem duo poli in cœlo, circa quos mundus vertitur. Vnde & poli dicti ſunt παρὰ τὸ πολεῖν & à vertendo, quòd circum illos vertitur Cœlum. ¶ Ne te citus auferat axis) ne vertice & polo rapidiſsimo impar ſic ab ipſo auferaris ſecum, vt ne tui quidem compos ſis futurus. ¶ Forſitan & lucos illic) fortaſsis inquit tibi perſuades illic eſſe & vrbes & Deorum templa, ſed horum nihil eſt, iter'q; tibi eſt faciendum per inſidias, ac ferarum figuras. ¶ Vtq; viam teneas) hoc eſt vt concedam te viam tenere ac ſcire, nullum'q; in errorem caſurum, te tamen per tauri cornua ire oportebit. ¶ Per cornua aduerſi tauri) oppoſiti, nam verſus orientem ſpectat. Taurus autem inter aſtra dicitur conſtitutus, quod Europam incolumen ex Phœnicia tranſuexit in Cretam, vt Euripides ait. (Tauras.) ¶ Aemonioſq; arcus) ſagittarium. Chiron enim Saturni in equũ mutati ex Phylira filius Theſſalus Hippocentaurus, q Aeſculapium, Achillemq; educauit in ſydera fuit tranſlatus. (Chiron.) Quidam tamen (vt inquit Hyginus) hac de cauſa Chironem eſſe negauerunt, quòd nemo Centaurus ſagittis ſit vſus. Eſt autem equinis cruribus deformatus. caudamq; Satyri habet. Scribunt vero quidam hunc eſſe Crotum nomine, Euphemes muſarum nutricis filium, eumq; in monte Helicone habitaſſe vnà cum muſis ſtudioq; venationis fuiſſe delectatum. (Crotus.) Muſas autem ab Ioue petiiſſe, vt in cœlum referretur. Iouem ei crura equina feciſſe, quòd equo multum vſus foret, ſagittas pro ingenio adiunxiſſe, caudam Satyri in corpore fixiſſe, quòd non minus hoc muſæ, q̃ Liber Pater Satyris ſit delectatus. Cæterum Ouid. eorum ſequitur opinionem, qui Chironem fuiſſe Centaurum aiunt. Enumerat autem ſigna Zodiaci terribiliora aſpectu Phœbus, quo facilius ab improba cupiditate regendi currum Solis, filium deterreat. ¶ Longo circuitu) multum enim ſpatii Scorpius ſuis brachiis comprehendit. Nam (vt ſcribit Hyginus) Scorpius propter magnitudinem membrorum in duo ſigna diuiditur, quorum vnius effigiem noſtri libram dixerat. (Scorpius) Scorpius autem idcirco in cœlum tranſlatus eſſe fingitur, quod Orion, cum venaretur, iactare auſus eſt ſe omnia quæcunque ex terra orirentur, interficere valere. (Orion.) Quare Terram indignatam Scorpium maximum emiſiſſe, qui illum interficere conaretur. Iouem autem vtriuſque animum admiratum, Scorpium inter aſtra collocaſſe, vt ſpecie, eius hominibus documento eſſet, nequis eorum aliqua re ſibi confideret. Dianam autem propter ſtudium Orionis, petiiſſe à Ioue, vt idem ſibi beneficium daret petenti, quod Terræ vltro tribuiſſet, Orionem'q; in cœlum acciperet. Ita igitur fuit conſtitutum, vt cum Scorpius oritur, Orion occidat. Sanè Scorpius animal eſt & terreſtre & marinum & cœleſte ſignum, dictus παρὰ τὸ σκορπίζειν τὸν ἰόν, à ſpargendo veneno. ¶ Atque aliter brachia) nam Scorpii brachia à principio ſtatim recuruantur, Cancri vero iuxta ſummitatem flectuntur, eoq; minus ſpatii complectuntur. (Cancer.) Cancer autem Iuno. beneficio inter aſtra collocatus fertur, quod cum Her. contra Hydram lerneam conſtitiſſet, ex palude pedem eius mordicus arripuit, quare Herculem permotum eum interfeciſſe, Iuno. vero inter ſydera collocaſſe. ¶ In promptu) eſt facile eſt. ¶ Vix me patiuntur) me qui ſum & Deus & peritus & ipſis equis notus. ¶ Funeſti) pernitioſi, mortiferi. ¶ Dumq; res ſinit) permittit, hoc eſt dum potes. ¶ Tua vota) tuos appetitus.

* a. l. agat ex cõſuetudie Romani ſermõis. Idẽ .1. lib. ẽ Oret opus nomẽ'q; tuum caſuſq; loquatur.

* a. l. damnoſos.

Scilicet ut noſtro genitum te ſanguine credas,
Pignora certa petis, do pignora certa timendo.
Et patrio pater eſſe metu probor, aſpice uultus
Ecce meos, utinamq́; oculos in pectore poſſes
Inſerere, & patrias intus deprendere curas.
Deniq; quicquid habet diues, circunſpice, mundus,
Deq́; tot, ac tantis cœli, terræq́;, mariſq́;,
Poſce bonis aliquid, nullam patiere repulſam,
Deprecor hoc unum, quod uero nomine pœna,
Non honor eſt. pœnã Phaethon pro munere poſcis.
Quid mea colla tenes blandis ignare lacertis?
Ne dubita, dabitur, Stygias iurauimus undas,
Quodcunq; optaris, ſed tu ſapientius opta.
Finierat monitus, dictis tamen ille repugnat,
Propoſitumq́; premit, flagratq́; cupidine currus.
Ergo qua licuit genitor cunctatus ad altos
Deducit iuuenem, Vulcania munera currus.
Aureus axis erat, temo aureus, aurea ſummæ
Curuatura rotæ, radiorum argenteus ordo
Per iuga chryſolithi, poſitæq́; ex ordine gemmæ,
Clara repercuſſo reddebant lumina Phœbo.
Dumq́; ea magnanimus Phaethon miratur, opuſq́;
Perſpicit, ecce uigil nitido patefecit ab ortu
Purpureas Aurora fores, & plena roſarum
Atria. diffugiunt ſtellæ, quarum agmina cogit
Lucifer, & cœli ſtatione nouiſſimus exit.
Tum pater ut terras, mundumq́; rubeſcere uidit,
Cornuaq́; extremæ uelut euaneſcere Lunæ,
Iungere equos Titan uelocibus imperat Horis.
Iuſſa deæ celeres peragunt, ignem'q; uomentes
Ambroſiæ ſucco ſaturos præſepibus altis
Quadrupedes ducunt, addunt'q; ſonantia fræna.
Tum pater ora ſui ſacro medicamine nati
Contigit, & rapidæ fecit patientia flammæ,
Impoſuit'q; comæ radios, præſaga'q; luctus
Pectore ſollicito repetens ſuſpiria dixit,
Si potes his ſaltem monitis parere parentis,
Parce puer ſtimulis, & fortius utere loris.
Sponte ſua properant, labor eſt inhibere uolantes.
Nec tibi directos placeat uia quinq; per arcus.
Sectus in obliquum eſt lato curuamine limes
Zonarum'q; trium contentus fine, polum'q;
Effugit auſtralem, iunctam'q; Aquilonibus Arcton,
Hac ſit iter. manifeſta rotæ ueſtigia cernes.
Vt'q; ferant æquos & cœlum, & terra calores,
Nec preme, nec ſummum molire per æthera currum
Altius egreſſus cœleſtia * ſigna cremabis,
Inferius terras, medio tutiſſimus ibis
NEV te dexterior tortum declinet ad anguem,
Ne'ue ſiniſterior preſſam rota ducat ad aram,

RAPH. INSERERE) immittere. ¶ Deprendere) comprendere. ¶ Deprecor hoc vnum) precibus hoc vnum ne facias recuſo. Interdum deprecari eſt valde precari. ¶ Stygias iurauimus vndas) cauſa eſt cur ſit daturus. ¶ Propoſitumq́; premit) retinet propoſitum. ¶ Flagratq́; cupidine cur.) ardet cupiditate regendi currus paterni. ¶ Ergo qua licuit) quaten° & quouſq; potuit. ¶ Aureus axis erat) currum Solis elegãter deſcribit poeta. ¶ Chryſolithi) lapides pretioſi aureum habentes colorem. Vnde etiam nomen ſortiti ſunt, χρύσος enim aurum, λίθος lapis dicitur. ¶ Patefecit) aperuit. Aurora autem ante Solis ortum aerẽ illuſtrare ſicq́; fores ædium ſuarum aperire videtur. ¶ Et ple. ro. Atria) ad id alludit, quod Homer° Auroram ῥοδοδάκτυλον paſſim vocat, hoc eſt digitos roſeos habentem Auroræ nanq; roſas antiquitas dicauit. ¶ Diffugiunt ſtellæ) hoc quoq; ex ſentẽtia vulgari dicitur.

Currus ſolis. Neq; enim ſtellæ diffugere poſſunt, cum ſint fixæ, ſed adueniente Aurora fulgere deſinunt. ¶ Cogit) cõgregat & ante ſe agit.

Lucifer. Lucifer enim, qui græce φώσφορος dicitur, vltimus eſt qui deſinat fulgere Sole oriẽte, priuſq; incipit lucere. illo occidente, tũc quod Heſperus vocatur, Veneri autem hæc ſtella dicata eſſe perhibetur. Mundumq́; rubeſcere) aduentu enim Aurorę cœlum rubeſcere videtur. Vnde etiam Aurora ab auro dicta perhibetur. ¶ Euaneſcere) diſſolui ac perire. Luna enim adueniente Sole deſinit ſplendere. ¶ Velocibus Horis) agilibus ac cito prætereuntibus.

Horæ. Horæ autem idcirco Solis equorum curam habere finguntur, quod ex curſu Solis oriantur, ſeu potius menſurentur & diſtinguantur. ¶ Ambroſiæ ſucco) ambroſia herba eſt ſuauiſſima, qua Dii veſcuntur, quá'que immortales efficiuntur. Ambroſia nãque immortalitas interpretatur.

ADDI. {Simul autem etiam eò alludere videtur, quòd Sol, medicaminum inuẽtor & author.} ¶ Cõtigit) perũxit vt feruori reſiſtere poſſent. ¶ Sacro medicamine) diuino, hominibus ignoto & occulto. ¶ Radios) coronam radios emittentem,

***a.l. tecta.** quam ipſe geſtare conſueuit. ¶ Præſaga) prænuncia. ¶ Parce ſti.) noli vti calcaribus & flagellis ad ĩpellẽdos equos, verum ſtude ipſos fortius loris & frenis cohibere, atq; retinere volantes potius quàm currẽtes. ¶ Nec ti. di.) Qua iter Phaethonti ſit tenendum Phœbus oſtendit. Non enim inquit tibi per quinque circulos recte eſt eundum, ſed per Zodiacum, qui & obliquus & fines trium Zonarum non egreditur, neutrum enim polorum attingit. Quinq; per ar.) quinq; circulos qui & zonæ dicuntur.

Circuli cœli. Cœlum enim in quinque circulos æqualiter à ſe diſtantes diuiſum eſt. arcticum, antarcticum, tropicum cancri, tropicum capricorni, æquinoctialem, quorum ęquinoctialis eſt medius.

Zodiac[us] Zodiacus autem obliquus eſt circulus qui æquinoctialem ſecat, ad tropicumq́; cancri ac capricorni vſq; peruenit. Nec ad circulos arcticum antarcticumq́; procedit. ¶ Sectus in obliquum) Periphraſis eſt Zodiaci, qui eſt obliquus circulus (vt diximus) & omnium latiſſimus, vt qui ad tropicum vſque cancri & capricorni perueniat. ¶ Auſtralem polum) qui etiam antarcticus dicitur, quod arctico opponitur. ¶ Iunctam'que Aquilonibus Arcton) hoc eſt, polum arcticum, vnde flant Aquilones venti.

Arctos. Arctos autem vrſa dicitur, quæ in ea parte cœli exiſtens polo nomen dedit. Nam Iuppiter Calliſto Lycaonis filiam à Iunone in vrſa commutatam, vnà cum Arcade filio in ſydera retulit, ad polumq́; collocauit, qui ab arcto arcticus fuit denominatus. ¶ Vtq́; ferant) admonet item Phœbus Phaethontem ne depreſſius, altius'ue currum agat, ne aut terras aut cœlum comburat. medium autem ipſi eſſe tenendum. ¶ Nec preme) deprime in partem inferiorem. ¶ Mollire) impelle. ¶ Neu te dex.) caue inquit ne aut nimium ad ſeptentrionem verſus vbi eſt anguis, rapiaris, aut ad meridiem, vbi eſt Deorum ara. Inter hæc autem tibi eſt iter tenendum. ¶ Declinet) inclinet: deuehat. ¶ Ad anguem tortum) ad Serpentem qui ad polum arcticum tortuoſus iacet. Hic autem ſerpens dicitur aurea heſperidum mala cuſtodiſſe, & ab Hercule interfectus, à Iunone inter ſydera collocat° fuiſſe.

Draco. Nonnulli tamen dicunt hunc draconem à gigantibus Mineruæ obiectum eſſe cum eos oppugnaret, Mineruam vero arreptum draconem contortum ad ſydera ieciſſe, & ad ipſum cœli axem fixiſſe. Itaque adhuc ipſum implicato corpore videri vt nuper ad ſydera perlatum. ¶ Ad aram) ad polum Antarcticum.

Ara. Ara enim in qua primum Dii exiſtimantur ſacra & coniurationem feciſſe contra Titanas in cœlum dicitur tranſlata, ac iuxta polum antarcticum collocata. Confecta autem à Cyclopibus fuiſſe fingitur. Inde homi-

nes

INTER utrunq; tene, Fortunæ cætera mando,
Quæ iuuet, & melius, quà'm tu tibi conſulat, opto.
Dum loquor, Heſperio poſitas in littore metas
Humida nox tetigit. non eſt mora libera nobis.
Poſcimur, & fulget tenebris Aurora fugatis.
Corripe lora manu, uel ſi mutabile pectus
Eſt tibi, conſiliis, non curribus utere noſtris,
Dum potes, & ſolidis etiam nunc ſedibus aſtas,
Dumq; male optatos nōdum premis inſcius axes.
Quæ tutus ſpectes, ſine me dare lumina terris.
Occupat ille leuem iuuenili corpore currum,
Statq; ſuper, manibusq; datas contingere habenas
Gaudet, & inuito grates agit ille parenti.
Interea uolucres Pyroeis Eous & Aethon,
Solis equi, quartus'q; Phlegon hinnitibus auras
Flammiferis implent, pedibus'q; repagula pulſant.
Quæ poſtquam Tethys, fatorum ignara nepotis,
Reppulit, & facta eſt immenſi copia * coeli,
Corripuere uiam, pedibus'q; per aera motis
Obſtantes ſcindunt nebulas, pennis'q; leuati
Prætereunt ortos iiſdem de partibus Euros.
Sed leue pondus erat, nec quod cognoſcere poſſent
Solis equi, ſolita'q; iugum grauitate carebat.
Vt'q; labant curuæ iuſto ſine pondere naues,
Per'q; mare inſtabiles nimia leuitate feruntur,
Sic onere inſueto uacuos dat in aere ſaltus,
Succutitur'q; alte, ſimilis'q; eſt currus inani.
Quod ſimul ac ſenſere, ruunt, tritum'q; relinquunt
Quadriiuges ſpatiū, nec, quo prius, ordine currūt.
Ipſe pauet, nec qua commiſſas flectat habenas,
Nec ſit qua ſit iter, nec ſi ſciat imperet illis.
Tum primum radiis gelidi caluere triones,
Et uetito fruſtra tentarunt æquore tingi.
Quæ'que polo poſita eſt glaciali proxima ſerpens,
Frigore pigra prius, nec formidabilis ulli
Incaluit, ſumpſit'que nouas feruoribus iras.
Te quoque turbatum memorant fugiſſe Boote,
Quamuis tardus eras, & te tua plauſtra tenebant.
Vt uero terras deſpexit ab æthere ſummo
Infelix Phaethon, penitus, penitus'que iacentes
Palluit, & ſubito genua intremuere timore,
Sunt'que oculis tenebræ per tantū lumen obortæ.
Et iam mallet equos nunquam tetigiſſe paternos,
Iam cognoſſe genus piget, & ualuiſſe rogando,
Iam Meropis dici cupiens, ita fertur, ut acta

nes dicuntur inſtituiſſe, vt cum aliquam rem efficere cogitarent prius ſacrificarent.

GRAPH. ¶ INTER vtrunque te) inter vtrunque ſpatium inquit currum contine atque coerce. ¶ Heſperio lit.) Atlantico: quò cum nox peruenerit relinquat terras neceſſe eſt. ¶ Non eſt mora libera nobis) non eſt integrum nobis morari. ¶ Poſcimur) ad illuſtrandum mundum. ¶ Et ſolidis etiam nunc ſedibus aſtas) hoc eſt dum in terra adhuc moraris. ¶ Dumque ma. op.) dum inquit currus. quos in tuum malū optaſti ignarus non aſcendiſti. ¶ Sine me) permitte me terras luce illuſtrare. ¶ Occupat) celeriter, agiliter'que aſcendit.

Solis equi. ¶ Interea volu.) currus Solis à quatuor trahitur alatis eqs quibus nomina ab effectu fuere impoſita. Pyrois enim (qui corrupte Pyrous ferè legitur) dicitur quaſi ignitus.

Pyrois. Nā πῦρ, eſt ignis. Pyrois autem legendum eſſe penultima breui, & antiqua exemplaria, & qui hoc opus è latino in græcum vertit, nobis ſunt documento. Declinatur enim Pyrois Pyroentis, vt Simonis ſimoentis. Valeri. Flaccus. Et formidantem patrios pyroenta dolores. Pyroeis autem etiam Martis ſtella ab aſtrologis vocatur:

Eous Eous ab Aurora dicitur. ἠώς enim eſt Aurora.

Aethon Aethon vrens interpretatur, atque

Phlegon. Phlegon, eo quod ore & naribus ignem emittere fingantur. Aethon quidem etiam fortis & bellicoſus dicitur, & color igneus, qui in equis maxime probatur. ¶ Hinnitibus flam. ex ore enim flammas efflare dicuntur. ¶ Repagula (obſtacula. Repagula nanque ſunt (vt ſcrib. Pom.) quæ patefaciendi gratia ita figuntur, vt contrario oppagantur, hæc & repages dicuntur.

ADDI. {Alludit autem ad carceres è quibus equi in certaminibus emittebantur.}

Tethys. ¶ Tethys:) Oceani vxor & Clymenes mater, apud quā Sol pernoctare creditur. ¶ Fatorum ne:) eorum quæ fato euentura erant Phaetonti nepoti. ¶ Copia) poteſtas. ¶ Immenſi coe.) infiniti. quamuis peripateticis finitum eſſe videatur. ¶ Corripuere ui) velociter currere cœperunt. ¶ Pennis) alis. ¶ Leuati) ſublati. ¶ Iiſdem de partibus) de oriente.

ADDI. {Velocitatem autem pariter, locum notat, quando Euros, qui orientis proprie ſunt pro quibuslibet uentis accipit.} ¶ Vtq; labant cur.) hac ſimilitudine à nauibus ſumpta oſtendit poeta currum Solis in compoſite, ac ſine ullo ordine tractum fuiſſe, cum uacuus eſſe equis uideretur. ¶ Succutiturque al.) ſurſum ualde quatitur. ¶ Inani) uacuo. ¶ Simulac) poſtquam. ¶ Ruunt) cum impetu currunt. ¶ Quadriiuges) quatuor equi uni iugo alligati quadriiuges dicuntur.

Quadriiuges. ¶ Tritum ſpac.) tritū uiam. ¶ Nec quo pri. currebant uerbum ſubaudiatur. ¶ Nec qua con.) ſcit uerbum ſubintelligamus. ¶ Commiſſas habe.) tradita ab Apolline lora. ¶ Imperet) imperare poſſet. ¶ Gelidi triones) Septentriones frigidi, utpote ad quos Sol propius alias nūquam acceſſit. Tunc autem primum caleſcere cœperunt, quia Solis currus illuc uſque ab eqs, quos cohibere Phaethon non poterat, fuit pertractus.

Triones. Triones autem priſca lingua boues dicebantur. quaſi teriones. Sunt autem ſeptem ſtellæ ad polum arcticum ita diſpoſitæ, ut plauſtrum efficere uideātur.

ADDI. {Vnde & ἅμαξα Græcis alio nomine dicuntur. Vide Gellium lib. 2. cap. 21.} ¶ Et ue. æq.) Septentriones enim nunquam occidunt, ideo'que ſe madefacere non poſſunt. Iuno enim) ut ipſe narrat Ouidius) hoc à Tethy Oceani uxore impetrauit, ne duas urſas, quæ ſunt ad polum arcticum, in mare deſcendere permitteret. ¶ Quæque polo) iuxta polum arcticum Serpens eſt maxima, quæ duas complectitur vrſas, unde Virgilius. Circum perq; duas in morem fluminis arctos, arctos Oceani metuentes æquore tingi. * a. l. mundi.

¶ Boote) Apoſtrophe & cōuerſio Sermonis Ad Booten qui plauſtrum agere uidetur.

Bootes. Bootes enim latine dicitur Bubulcus. Idem eſt autem, qui arctophylax, quod urſæ cuſtos adhibitus eſſe uidetur. ¶ Et te tua plauſtra tenebant) retinebant, retardabant. remorabantur

Plauſtrum. Plauſtrum autem) quod & ploſtrū dicit̃) ſydus eſt cœleſte, quod idē cū maiore urſa eſſe putatur. Septem nanque ſūt ſtellę, ita diſpoſitę ut duę, quæ pariles & maximæ uno in loco uidentur pro bobus haberent. reliquę uero qnq; figurā plauſtri ſimularēt. Unde etiā à græcis ἅμαξα dicit̃. ¶ Terras penitus penituſq; iacentes) hoc eſt ualde depreſſas ac longe à ſe remotas. ¶ Per tantum lumen) in tanto lumine. ¶ Iam Meropis dici cupiens) filius ſubintelligatur,

Merops. Merops enim Clymenes fuit marit⁹,

Meropes. quāquā Meropes homines dicantur apud Homerum quod diuiſas habeant uoces, qua in ſignificatione hic quoque accipi poteſt, ac ſi diceret cupiēs iam hominis filius, magis quàm dei, appellari. Merops autem παρὰ τὸ μείρειν τὴν φωνὴν, quod homo uocem habeat diuiſam & articulatam, & quæ in ſyllabas diſſolui poſſit. ¶ Vt acta) quàm præceps Phaethon traheretur pulchra ſimilitudine oſtendit.

Præcipiti pinus Borea, cui cuncta remiſit
Fræna ſuus rector, quam Dìs, * uotiſ'que reliquit.
Quid faciat, multum cœli poſt terga relictum,
Ante oculos plus eſt, animo metitur utrunque,
Et modo, quos illi fas tum contingere non eſt,
Proſpicit occaſus, interdum reſpicit ortus.
Quid'ꝙ agat ignarus ſtupet, & nec fræna remittit,
Nec retinere ualet, nec nomina nouit equorum.
Sparſa quoque in uario paſſim miracula cœlo,
Vaſtatumque uidet trepidus ſimulachra ferarum.
Et locus in geminos ubi brachia concauat arcus
Scorpius & cauda, flexiſ'que utrinque lacertis
Porrigit in ſpatium ſignorum membra duorum.
Hunc puer ut nigri madidum ſudore ueneni
Vulnera curuata minitantem cuſpide uidit,
Mentis inops, gelida formidine lora remiſit.
Quæ poſtquam ſummo tetigere iacentia tergo,
Expatiantur equi, nullo'que inhibente per auras
Ignotæ regionis eunt, qua'que impetus egit.
Hac ſine lege ruunt, alto'que ſub æthere fixis
Incurſant ſtellis, rapiunt'que per auia currum.
Et modo ſumma petunt, modo ꝑ decliua, uias'que
Præcipites ſpatio terræ propiora feruntur,
Inferius'que ſuis fraternos currere Luna
Admiratur equos, combuſtaque nubila fumant,
Corripitur flammis * ut quæque altiſſima tellus,
Fiſſaque agit rimas, & ſuccis aret ademptis.
Pabula caneſcunt, cum frondibus uritur arbor,
Materiamque ſuo præbet ſeges arida damno.
Parua queror, magnæ pereunt cũ mœnibus urbes,
Cumque ſuis totas populis incendia gentes
In cinerem uertunt, ſyluæ cum montibus ardent.
Ardet Athos, Tauruſꝙ Cilix, & Tmolus, & Oete,
Et tum ſicca, prius celeberrima fontibus Ida,
Virgineuſque Helicon, & non Oeagrius Aemus,
Ardet in immenſum geminatis ignibus Aetna,
Parnaſuſꝙ biceps & Eryx, & Cynthus, & Othrys,
Et tãdem niuibus Rhodope caritura, Mimas'que,
Dindyma'ꝙ, & Mycale, natus'ꝙ ad ſacra Cithærõ,

RAPH. ¶ PINVS) nauis ex pino cõfecta. Eſt enim metonymia. vel potius ſynecdoche. ¶ Cuncta fræna) omnia retinacula. ¶ Præcipiti Borea) rapido & impetuoſo. ¶ Fas non eſt) nõ poteſt. ¶ Proſpicit) porrò & longe aſpicit. ¶ Miracula) monſtra. ¶ Vario cœlo) variis ſignis diſtincto. ¶ Paſſim) vbique ¶ Trepidus) perturbatus. Is enim trepidus dicitur (vt Pompe. ait) cui perturbatio τρέπει mentem hoc eſt, vertit. ¶ Vaſtarum ferarum) maximaꝝ. vt leonis. ¶ Eſt locus) Scorpium deſcribit ad quem cum perueniſſet Phaeton, adeo territus eſt, vt ei fræna è manibus ceciderint, quod quidem cum equi ſenſiſſent, per totum ferè cœlum diſcurrerunt. ¶ Concauat) flectit. ¶ In geminos arcus) in duos ſimiles arcus. ¶ Duorum ſignorum) alterum nanque brachiis, alterum cauda facit. Nã ſcorpii chelæ libram conſtituere videntur, ſcorpium vero ipſum cauda recurua deſignat. ¶ Hunc puer vt nigri) poſtquam inquit Phaeton puer vidit ſcorpium ſudantem, atq; cauda ictus minitantem, tanto timore affectus eſt, vt fræna remiſerit. ¶ Curuata cuſpide) cauda reflexa. ¶ Geli formidine) frigido timore, ab effectu, quod homines frigidos reddat, vt Pallida mors. ¶ Lora) habenas frænorũ. ¶ Expatiantur equi) late & extra ſpatia excurrũt. ¶ Sine lege) ſine ordine. ¶ Alto ſub æthere) ſub alto cœlo. ¶ Incurſant) currendo appropinquant. ¶ Inferiuſque ſuis) merito Luna admiratur Solis equos infra ſuos currere, cum Sol multo quàm Luna ſit altior. Poetæ autem quadrigas quidem Soli attribuunt, Lunæ vero bigas. Lucifero & auroræ ſingulos equos. ¶ Succis ademptis humoribus exſiccatis. ¶ Caneſcunt) cana & arida fiunt. ¶ Ardet Athos) altiſſimos quoſque montes enumerat, qui primi conflagrare cœperunt. {Vtitur autem hic poeta diſtributione pariter & ſynathriſmo, ad amplificandum incendium. Porrò fuiſſe incendiũ quoddam ingens in Theſſalia ſub Phaethõte rege, Beroſus indicat. Inde fortaſſis fabulę loc° dat°.} Athos mons eſt Thracię altiſſimus, quem nunc montem ſanctum vocant, ab Atho gigante, cui iniectus fuiſſe dicitur, appellatus. ¶ Tauruſq; Cilix) Taurus Ciliciæ mons eſt, vt ipſe quoque poeta inquit. ¶ Et Tmolus) Tmolus qui & Timolus à Stephano ſcribitur, & fluuius & mons eſt Ciciliæ, melle, vino, & croco abundans, vnde Virgilius libro Georg. primo. Non'ne vides croceos vt Tmolus odores. ¶ Oete) mons eſt Theſſalię Oete, Herculis morte, rogo & ſepulchro nobilis. ¶ Ida) mons Phrygiæ celeberrimus, quem ad imitationem Homeri, πολυπίδακα eum vocantus, à fontium frequentia, fontibus celeberrima vocat, qui tamen omnes tunc erant exſiccati. Dicta eſt Ida vel ab Ida regionis Regina, vt ex ſententia Characis Stephanus ait, vel ab Ida Cretenſi, vt canit Virgil. Vnde profectus Teucer Scamandri & Ideæ nymphæ filius regionem in Phrygia occupatam ab ſe Teucriam vocauit. {Vel etiam ab altitudine. Nam vt Didymus ait ἴδη πᾶν ὄρος, ἐξ οὗ τὰ κυκλόθεν ἐστὶν ἰδεῖν.} Duas autem eſſe Idas, alteram in Phrygia, alteram in Creta notiſſimũ eſt. ¶ Virgineuſq; Heli.) mons eſt Bœotiæ. ¶ Helicõ) quem idcirco virgineum Ouidius, appellat, quia muſis eſt conſecratus. ¶ Et nondum Oeagrius Aemus) Aemus mons Thraciæ altiſſimus, in quo Orpheus Oeagri fluuii filius dicitur à Menadibus fuiſſe diſcerptus, à quo etiam Oeagrius fuit appellatus. {Nondum ergo inquit, Oeagrius, quod tum Orpheus Nondum in eo diſerptus fuerat.} ¶ Aetna) mons Siciliæ Aetna, ſemper ardens. Vnde & nomen (vt quidam putant) ἀπὸ τοῦ αἴθειν, hoc eſt ab ardendo, mutatione θ in τ vt alii ſcribunt. Dicta eſt autem Aetna ab Aetna Briarei Cyclopis filia, Sicaniq; ſorore, quę à Vulcano & Cerere arbitra de finibus electa ſecundum Cererem ſententiam tuliſſe fertur. Eſt & Siciliæ urbs Aetna, quæ etiam Adrianum vocatur, quam fluuius eiuſdem nominis præterlabitur, vt Mela ſcribit. ¶ Parnaſuſq; biceps) mons Phocidis in duos vertices diuiſus, vt in primo ipſe Ouidius ſcripſit. ¶ Et Erix) mons eſt Siciliæ Veneri quæ ab eo Erycina dicitur, ſacer. ¶ Et Cynthus) mons eſt Deli, vnde Cynthius Apollo vocat. ¶ Et Othrys) mons eſt Theſſaliæ. ¶ Mimaſque) mons eſt minoris Aſiæ Mimas, haud longe diſtans à Colophone, perpetuis niuibus obrutus, à Mimante gigante denominatus. ¶ Rhodope) mons Thraciæ niuoſus, à Rhodope puella quæ in hunc commutata fuit, dictus, vt ipſe ſcribit Ouidius vt alii, à Rhodope Strymonis filia, ex qua Neptunus Atho Gygantem ſuſcepiſſe fertur, qui & ipſe monti nomen dedit. Eſt & Ioniæ vrbs Rhodope, vt Stephanus Byzantius de vrbibus & uicis ait. ¶ Dindyma) mons eſt Pprygiæ matri Deorum ſacer. Vnde ipſa mater Deorum Dindymene fuit appellata. ¶ Et Mycale) mons eſt & urbs Cariæ Mycale, unde Mycaleſius gentile nomen deriuatur, ut Herodotus & Didymus ſcribunt. ¶ Natuſque ad ſacra Cithæron) mons eſt Bœotiæ Baccho dicatus, ad cuius orgia celebranda. {Propter frequentiam eorum ſacrorum) natus eſſe uidetur.

Margin notes: Vetus codex habet. uentiſq;. * a.l. fati. — Scorpius. — * Vt pro ubi accipit. — Athos. — ADDI. — Taurus. — Tmolus. — ADDI. — Helicon. — Aemus. — ADDI. — Aetna. — Prnaſus. — Eryx. — Cynthus. — Othrys. — Mimas. — Rhodope. — Dindyma. — Dindymene. — Mycale. — Cithæron. — ADDI.

Nec proſunt Scythiæ ſua frigora, Caucaſus ardet,
Oſſaq; cum Pindo, maiorq; ambobus Olympus,
Aeriæq; Alpes, & nubifer Appeninus
Tum uero Phaeton cunctis è partibus orbem
Aſpicit * accenſum nec tantos ſuſtinet * æſtus,
Feruentesq; auras uelut è fornace profunda
Ore trahit, curruſq; ſuos candeſcere ſentit,
Et neque iam cineres, eiectatamq; fauillam
Ferre poteſt, calidoq; inuoluitur undiq; fumo.
Quoq; eat, aut ubi ſit picea caligine tectus
Neſcit, & arbitrio uolucrum raptatur equorum.
Sanguine tum credunt in corpora ſumma uocato
Aethiopum populos nigrum traxiſſe colorem.
Tum facta eſt Libyæ raptis humoribus æſtu
Arida, tum nymphæ paſſis, fonteſq; lacuſque
Defleuere comis, quærit Bœotia Dircen,
Argos Amymonen, Ephyre pirenidas undas.
Nec ſortita loco diſtantes flumina ripas
Tuta manent, mediis Tanais fumauit in undis,
* Peneuſque ſenex, Teuthranteuſque Caycus,
Et celer Iſmenos cum phocaico Erymantho,
Arſuruſq; iterumq; Xãthus, flauuſque Lycormas,
Quiq; recuruatis ludit Mæander in undis.
Mygdoniuſque Melas, & Tanareus Eurota.

RAPH. ¶NEC proſunt Scythiæ) Scythia regio eſt ad ſeptentrio-
Caucaſus. nem frigidiſſima, à Scytha Herculis filio cognominata. Cau
Scythia caſus ardet) mons eſt Scytiæ Promethei relegatione notiſ-
Oſſa. ſimus. ¶Oſſaq; cum Pindo ma. amb. Olympus) montes
Pindus. Theſſaliæ ſunt altiſſimi. ¶Maior ambobus) altior. Nebulas
enim & uentos excedere putatur, vnde Lucanus. Nubes
exceſſit Olympus lege Deûm.
Verticem illius accolæ cœ-
lum vocant. Vnde factum
eſt, vt poetæ Olympum pro
cœlo ponant. Olympus au-
tem multorum montium no
men eſt. Nam & Arcadiæ
Elidis & Ciliciæ & Myſiæ
& Macedoniæ & Theſſaliæ
Olympus. mons eſt Olympus, in quo
ludi Olympici Eleis ſimiles
celebrari ſolebant. ¶Aeriæ-
Alpes. que Alpes) montes ſunt al-
tiſſimi Italiam à Gallia, Ger-
Appēninus. manniaq; defendentes. ¶Ap-
penninus) mons eſt longiſſi
mus Italiam diuidens. ¶Cur
rus ſuos) ſibi tantopere ex-
petitos. ¶Candeſcere) igne-
ſcere & inflammari. Nam
candere proprie dicitur fer-
rum ignitum. ¶Inuoluitur)
implicatur. ¶Caligine picea)
tam craſſa vt ſi picea eſſet.
¶Sanguine tum credunt) In
tranſcurſu transformationē
Aethiopum exponit poeta.
Aethiopes nanque cum an-
tea candidi eſſent, tunc nigri
fuerunt effecti. videtur au-
Aethiopas tem Ouidius innuere Ae-
thiopas fuiſſe dictos, quod
ſint facie combuſta. Nam αἴθω
vero, ὤψ ὠπὸς facies dicitur,
quanquam Plinius Aethio-
pas ab Aethiope Vulcani
Libyæ. filio dictos narret. ¶Tum facta eſt Libyæ) Regio eſt Africæ
aridiſſima, ſic dicta, quod λείπει ὁ ὑετός hoc eſt quod deficit
pluuia, vt Seruius ſcri. vt vero Diodorus à Libya nympha
Epaphi vxore. ¶Raptis) ereptis, exſiccatis. ¶Tum nym-
phæ) quemadmodum montes conflagrarunt, ita etiam fon-
tes, lacuſq; eo incendio exſiccati fuerunt. ¶Paſſis comis)
ſparſis, id quod in mœrore fieri conſueuit. ¶Quærit
Dirce. Bœo. Dirce) Bœotiæ fons eſt Dirce notiſſimus. {à Dirce
ADDI. vxore Lyci in eum conuerſa, dicitur.} Argos Amymo.
Amymōe. Amymone fons eſt apud Argos, ab Amymone Danai Ar-
giuorum Regis filia, quæ in hunc conuerſa fuiſſe dicitur
Pyrene. appellatus. ¶Ephyre Pirenidas vndas) Pirene fons eſt
Acrocorynthi, quæ vrbs prius Ephyre fuit appellata. Di-
ctus eſt autem à Pirene muliere, in quem ob fletum, quo
filiorum morte affecta eſt, fingitur fuiſſe conuerſa. ¶Nec
ſortita) non ſolum fontes exaruere, ſed etiam amnes latiſ-
Tanays. ſimi ſunt exſiccati. ¶Tanais) fluuius eſt Scythiæ maximus
Europam ab Aſia diuidens. ¶Peneuſq; ſenex fluuius eſt
Peneus. Theſſaliæ, vt in primo vidimus. ¶Teuthrantæ. Caycus)
Caycus. Caycus fluuius eſt Miſiæ Teuthrantiam irrigans regionem.
Teuthrãia. Vnde & Teuthrantæus cognominatur. Teuthrania autem
vrbs Myſiæ à Teuthrante qui ex Auge Telephum ſuſcepit
appellata. Vnde nomen gentile Teutranius & Teutrantius
Iſmenus. declinatur. ¶Et celer Iſmenus) fluuius eſt Bœotiæ ab
Iſmeno pelagi filio denominatus. ¶Cum Phocaico Ery-
Erimâthus mam.) Erymâthus Phocidis eſt fluuius & Arcadiæ mons.
ADDI. {Erymanthi fluuii etiam Callimachus meminit hymno in
Iouem, Sed hunc inter Arcadicos recenſet non Phocenſes
his verbis, Ἀλλ' οὔπως Λάδων μὲν γὰρ ἔρρεεν, οὐδ' Ἐρύμανθος
λευκότατος ποταμῶν & cætera. Quo pacto & Pauſanias

& Stephanus. & Plinius item de eodem meminere. Oritur
autem ex monte eiuſdem nominis Eryman. & in Aſopum
exoneratur, præterlabiturq; Pſophidem vrbem à Pſophide
Ericiæ nepote, vt quibuſdam placet, Nam alii à Pſophide
Ericiæ filia malunt) nominatam. Qua de cauſa ſunt qui
hoc loco pro, Phocaico Pſophaico legendum putant,
quòd Phocis extra Pelopo-
neſum ſit, Pſophis autem
Erymantho vicina, & qua-
ſi cognata. Quam lectio-
nem & ipſe probarem, ſi
eodem modo Pſophaicus,
vt Phocaicus diceretur.
Quid igitur, relinquendum
hunc locum poetæ iudicio * al. acēdi
cenſeo, qui fortaſſis alia ra- * al. ignes
tione, quàm quæ à loco vel
gente ſumitur, Erimanthum
Phocaicum dixit. Nam abſq;
eo ſic, etiam Parrhaſio, pro
Phocaico, legi poterat, ne-
que verſu, neque ipſa voce
repugnante: Aut etiam
Phegeo, quando eadem
vrbs, quæ Phocis poſtea,
Phegea antea dicta fuit, à
Phegeo Poronei fratre, vt
Stephanus autor eſt, & Ery-
manthus eodem nomine cũ
fluuio. Vide Arcadica Pau-
ſan.} ¶Arſuruſque iterum
Xanthus) fluuius eſt Troiæ, Xãthus.
qui tempore belli Troiani * Phœne.
iterum inflammatus eſt pre-
cibus Veneris, in Achillem,
vt in Iliade narrat Homerus.
¶Flauuſque Lycormas) flu Lycormas
uius eſt Aetoliæ, flauas vol-
uens arenas, de quo etiam
Seneca. Flauus rapido fonte
Lycormas, hic Euenus po-
ſtea, ab Eueno qui ſe in eum
præcipitauit, fuit appellatus. ¶Quique recuruatis) Mæan- Mæander
der fluuius eſt Phrygiæ, qui adeo ſinuoſis labitur fluxibus,
vt interdum in fontem reuerti velle videatur. ¶Mygdoni-
uſq; Melas) fluuius eſt Mygdoniæ, qui oues nigras effice- Melas.
re dicitur. Vnde & nomen accipit, μέλας enim dicitur niger.
{Mygdonia Phrygiæ maioris pars fuit, à Mygdone quodã ADDI.
appellata. fuit & Macedonis pars, vt Stephanus & Plinius
meminere. Melas autem multorum fluuiorum nomen eſt.
Nam & Bœotiæ fluuius Melas dicitur, cuius aqua pota ni-
gras oues efficit: & Thraciæ, à quo ſinus Melas nomen acce-
pit: & Ciliciæ, qui antiquitus Ciliciæ finis fuit, vt Plinius ait.
Et Ponti, eius videlicet regionis, quæ Themyſcira alio no-
mine dicta fuit. Sed de Cilicio hic intelligi puto. Nam is fini-
timus Phrygis, eorumq; locorum, quæ olim cum Phry-
gibus iuncta facere, vt apud Strabonem patet libro. 14.}
¶Et Tenarus Eurota.) fluuius eſt Laconiæ iuxta Tenarum Eurota.
promontorium in mare exiens Tenareus autem eſt legẽdũ,
vt quatuor ſyllabarum ſit, & in diphthongũ deſinat, ne iam-
bus) quem non admittit verſus heroicus) in quarta ſede po-
ſitus eſſe videatur. {Fruſtra curioſus eſt hoc loco Regius. ADDI.
Nam & tenarius, abſq: diphthongo recte legitur, & verſum
breuis ſyllaba non minuit, cum ſit in arſi & tome. Nam eodẽ
modo & illa defenduntur. Suſtinet, ac natæ Turniq; canit hy
menæos. Et, Ille latus niueum molli fultus hyacintho. Item,
Liminaq; laurusq; dei. & ſimilia Vnde & Pontanus τριθημιμε-
ρῆ tamen, & ἐν πενθημιμερῆ, inter cæſuras refert.} Eſt vero * Tæ- Tænarus
natus & promontorium & vrbs & portus Laconiæ à Tæ- quid ſit.
naro Scari filio dictus, Siue à Tænaro Geræſti fratre ac Io-
uis filio, qui vnà cum Calabro fratre templũ Neptuno apud
Tænarum ipſum ædificauit, quod Tænarum vocatur.

Arſit & Euphrates Babylonius, arſit Orontes,
Thermodoonq́; citus, Gangesq́; & Phaſis, & Iſter.
Aeſtuat Alpheus, ripæ ſperchiades ardent.
Quodq́; ſuo Tagus amne uehit, fluit ignibus aurũ.
Et quæ Mæonias celebrabant carmine ripas
Flumineæ uolucres medio caluere Cayſtro.
Nilus in extremum fugit perterritus orbem,
Occuluitq́; caput, quod adhuc latet, hoſtia ſeptem
Puluerulenta uacant, ſeptem ſine flumine ualles.
Sors eadem Iſmarios Hebrum cũ Strymone ſiccat,
Heſperioſq́; amnes Rhenũ, Rhodanumq́; Padũq́;,
Cuiq́; fuit rerum permiſſa potentia Tybrim.
Diſſidit omne ſolum, penetratq́; in tartara rimis
Lumen, & infernum terret cum coniuge Regem.
Et mare contrahitur, ſiccæq́; eſt campus arenæ.
Quod mõ pontus erat, quoſq́; altũ texerat æquor
Exiſtunt montes & ſparſas Cycladas augent.
Ima petunt piſces, nec ſe ſuper æthera curui
Tollere conſuetas audent delphines in auras.
Corpora phocarum ſummo reſupina profundo
Exanimata iacent. ipſum quoq; Nerea fama eſt,
Doridaq́; & natas tepidis latuiſſe ſub undis.
Ter Neptunus aquis cum toruo brachia uultu
Exerere auſus erat, ter non tulit aeris ignes.
Alma tamen tellus, ut erat circundata ponto
Inter aquas pelagi, contractosq́; undiq; fontes,
Qui ſe condiderant in opacæ uiſcera matris,
Suſtulit omniferos collo tenus arida uultus,
Oppoſuitq́; manum fronti, magnoq́; tremore
Omnia concutiens paulum ſubſedit, & infra
Quàm ſolet eſſe, fuit, ſacraq́; ita uoce locuta eſt.
Si placet hoc, meruiq́;, quid o tua fulmina ceſſant
Summe Deum? liceat perituræ uiribus ignis,
Igne perire tuo, clademq́; authore leuare.
Vix equidem fauces hæc ipſa in uerba reſoluo.
(Preſſerat ora uapor) toſtos en aſpice crines,
Inq́; oculis fumum, uolitant ſuper ore fauillæ.
Hos ne mihi fructus? hunc fertilitatis honorem,
Officiiq́; refers, quod adunci uulnera aratri,

RAPH.

Euphrates

ARSIT & Euphrates Baby.) Euphrates fluuius eſt maioris Armeniæ maximus qui Babylonem in duas diuidens partes in mare Rubrum deſcendit.

Orontes.

¶ Arſit Orontes) fluuius eſt Syriæ ex Libano monte decurrens, qui Typhon prius dictus eſt, à Typhone gigante illic fulminato. vt Strab. narrat. Orontis autem nomen ab eo accepit, qui omnium primus illum ponte iunxit.

Thermodoonq́.

¶ Thermodoonq́; citus) fluuius eſt Scythiæ iuxta quem Amazones olim habitauere. Is (vt Metrodor. ait) Araxes quoq; vocatur.

Ganges.

¶ Ganges) fluuius eſt Indiæ notiſſimus.

Phaſis.

¶ Et Phaſis) fluuius eſt Colchorum, vnde Phaſiani ſunt dicti.

Iſter.

¶ Et Iſter) fluuius eſt Pannoniæ, qui & Danubius dicitur.

Alpheus.

¶ Alpheus) fluuius Elidis iuxta Piſam vrbem decurrens, qui abſorptus à terra ſubter mare in fontem Arethuſam apud Syracuſas influit. Vnde Virgil. iii. Aeneid. ſic ſcribit. Alpheum vt fama eſt huc Elidis amnem Occultas egiſſe vias ſubter mare, qui nunc Ore Arethuſa tuo Siculis confunditur vndis.

ADDI.

{De qua re, Strabo diſputat lib. 6.

Sperchius.

Ripæ Sper. Sperchii fluuii Theſſaliæ velociſſimi, qui in Meliacũ exit ſinum.}

Tagus.

¶ Quodq; ſuo Tagus) fluuius Hiſpaniæ aureas vehens arenas, quæ tunc incendio liqueſcebant. Tres autem ſunt fluuii aureas ducentes arenas. Pactolus, Hermus, Tagus. præter eos quos Reg. non nouit. Et quæ Meo. ripas, Lydiæ fluuiorum. Nam Lydia à Mæone fluuio Mæonia fuit appellata.

Mæon.

Stephanus

Cayſter.

Medio Cay. Cayſter fluuius eſt Aſiæ præter Aſiam paludem labens. Vnde Virgil. Georgicorum primo ſcribit. Iam varias pelagi volucres, & quæ Aſia circum Dulcibus in pratis rimantur ſtagna Cayſtri. ¶ Cayſter autem dictus putatur ἀπὸ τοῦ καυθῆναι) hoc ẽ amburi, quoniam propinquus ſit τῇ κατακεκαυμένῃ quæ pars eſt Aſiæ prætorrida & deuſtæ ſimilis, nulla præter vitem arbore, ſed vino præſtantiſſimo, quod Pli. Catacecaumenitem ex hac origine denominauit. ¶ Flumineæ vo.) Cygni, flumina incolentes. ¶ Nilus) fluuius eſt Aegypti cuius origo ignoratur. Idcircoq; & tunc caput occuluiſſe, & nunc quoque latere ait. ¶ Vacant) vacua ſunt aqua. ¶ Septem ſi. flumi. val.) ſeptem inquit Nili hoſtia valles ſine aqua ſunt effectæ.

Hebrus.

¶ Sors ea) Iſma. eadem inquit ſorte Hebrus ac Strymon, Thraciæ fluuii ſiccantur.

ADDI.

Strymon.

{ Iſmarus autem vocat κατὰ συνεκδοχὴν ab Iſmaro monte Thraciæ.}

Rhenus.

¶ Heſperioſq; amnes) occidẽtales.

Rhodanus

Nã Rhen⁹ fluui⁹ ẽ Galliã à Germania diuidens, Rhodanus vero Galliæ fluuius.

Padus.

Padus Italiæ, qui etiã Eridanus vocatur. Vir. Fluuiorũ rex Eridanus.

Thybris.

¶ Thybrim) Thybris fluuius eſt Thuſciæ per mediam Romam labens. Thybris autem dictus eſt à fluuio Siciliæ, qui præterlabitur Syracuſas, qui à Theocrito Thybris vocatur. Tametſi quidã Hybrim illum appellent. Vnde profecti Siculi, ripis Albulæ occupatis in patriæ memoriam pro Albula Thybrim nominarunt. Vir. vero à Thuſcorum rege Thybrim fluuium fuiſſe denominatum canit. Aſperq; immani corpore Thybris, A quo poſt Itali fluuiũ cognomine Thybrim Diximus, amiſit verum vetus Albula nomen. ¶ Infernum re.) Plutonem cum Proſerpina vxore. ¶ Exiſtunt modo.) extant, apparent, ac extra aquas ſtant.

Cyclades

¶ Et ſpar. Cycla. au.) Cyclades Inſulæ ſunt Aegei maris, in orbem diſpoſitæ. vnde etiam Cyclades ſunt dictæ, κύκλος nãque circulus dicitur. Scopuli ergo qui tum è mari extabant, cycladum numerum augebant. ¶ Nec ſe ſuper æthera curui) tunc inquit Delphines non audebant in aerem ſe iactare propter nimium ardorem, quod natura facere conſueuerunt.

Phocæ.

¶ Corpora Pho.) Phocæ vituli dicuntur marini, quod boum immitantur mugitum. ¶ Exanimata) perturbata, aut certe exanima & mortua. Ipſum quoque.

Nereus.

¶ Nerea) Nereus Deus marinus Dorida vxorem habens, ex qua magnam nympharum multitudinem ſuſtulit. ¶ Exerere aquis) emittere, extollere ex aq.

Telluris querele.

¶ Ignes aeris) feruores aeris & æſtus. ¶ Alma tamen) ab alendo dicitur propriumq́; eſt terræ epitheton. Nam omnia alit ac nutrit amantia.

Tellus.

Tellus Dea ipſius eſſe dicitur terræ, nam terra ipſum eſt elementum.

Terra.

¶ Vt erat cir. ponto) Oceano. Pontus enim interdum ſpeciale nomen eſt & ſignificat Euxinum. Interdum generale, cum pro mari accipitur. ¶ Contractoſq́; vn. fon.) ex omni loco congregatos atque coactos, ob nimium enim æſtum fontes omnes in ima terræ refugerant, ne penitus exiccarentur. ¶ Suſtulit omniferos) elegans proſopopœia quia terræ inanimatæ rei & perſonam & ſermonem attribuit poeta. ¶ Omniferos) omnia ferẽtes & producentes. Alludit autẽ ad græcum epithethon, quo eadem ducit, ἡ πανδώρος ἄρουρα. ¶ Collo tenus) vſque ad collum. ¶ Paulũ ſub ſedit) paulũ terræmotu depreſſa eſſe videt, qđ fieri neq́t, cũ mũdi ſit cẽtrũ: & vndiq; equaliter cœlo diſtet. ¶ Si placet hoc merui q;) Telluris cõqueſtio ẽ ad Iouem, ſic apta & clara, vt nullã fere admittat expoſitionẽ.

ADDI.

{Ordiur aũt ex abrupto idignitatem rei ſimul & magnitudinem amplificans} ¶ Tuo igne) tuo fulmine. ¶ Clademq́; authore leuare) leuem facere, pro quo verbo imperiti alleuiare vtuntur, illæ vero calamitates minus ægre ac leuius feruntur, quarum autores magni ſunt atque potentes. ¶ Vix equi.) cum difficultate inquit hæc paucula eloqui poſſum. ¶ Preſſerat ora vapor) parentheſis poetica, quam terræ querelis inſerit.

¶ RASTROrumq́;

Raſtrorumq́; ſero, totoꝗ exerceor anno.
Quod pecori frondes alimentaꝗ mitia fruges
Humano generi, uobis quoq; thura miniſtro.
Sed tamen exitium fac me meruiſſe, quid undæ.
Quid meruit frater. cur illi tradita ſorte
Aequora decreſcunt, & ab æthere longius abſunt?
Quod ſi nec fratris, nec te mea gratia tangit,
At cœli miſerere tui. circunſpice utrinque
Fumat uterque polus, quos ſi uiolauerit ignis,
Atria ueſtra ruent. Atlas en ipſe laborat,
Vixꝗ ſuis humeris candentem ſuſtinet axem.
Si freta, ſi terræ pereunt, ſi regia cœli
In chaos antiquum confundimur. eripe flammis,
Siquid adhuc ſupereſt, & rerum conſule ſummæ.
Dixerat hæc tellus, neq; enim tolerare uaporem
Vlterius potuit, nec dicere plura, ſuumꝗ
Retulit os in ſe, propioraꝗ manibus antra.
At pater omnipotens ſuperos teſtatus, & ipſum
Qui dederat currus, niſi opem ferat, omnia fato
Interitura graui, ſummam petit arduus arcem,
Vnde ſolet nubes latis inducere terris,
Vnde mouet tonitrus, uibrataꝗ fulmina iactat.
Sed neque quas poſſet terris inducere nubes
Tunc habuit, nec quos cœlo demitteret imbres.
Intonat, & dextra * libratum fulmen ab aure
Miſit in aurigam pariterꝗ, animaq́;, totisꝗ
* Exuit, & ſæuis compeſcuit ignibus ignes.
* Conſternuntur equi, & ſaltu in contraria facto
Colla iugo eripiunt, abruptaꝗ lora relinquunt,
Illic fræna iacent, illic temone reuulſus
Axis, in hac radii fractarum parte rotarum,
Sparſaꝗ ſunt late laceri ueſtigia currus.
At Phaethon rutilos flamma populante capillos,
Voluitur in præceps, longoꝗ per aera tractu
Fertur, ut interdum de cœlo ſtella ſereno,
Et ſi non cecidit potuit cecidiſſe uideri.
Quem procul à patria diuerſo maximus orbe
Excipit Eridanus, fumantiaque abluit ora.

ARG. FABVLAE SEQ.

Sorores Phaethontis, Phaetuſa, Lampetie, & Phebe, auſum fratris deflentes Deorum miſericordia in arbores populeas mutatæ ſunt.

Naiades Heſperiæ trifida fumantia flamma
Corpora dant tumulo, ſignant quoq; carmine ſaxū.
Hic ſitus eſt Phaethon currus auriga paterni,
Quem ſi non tenuit, magnis tamen excidit auſis.
At pater obductos luctu miſerabilis ægro
Condiderat uultus, & ſi modo credimus, unum
Iſſe diem ſine ſole ferunt. incendia lumen
Præbebant, aliquisꝗ malo fuit uſus in illo.
At Clymene poſtquam dixit, quæcunque fuerunt
In tantis dicenda malis, lugubris & amens,
Et laniata ſinus totum percenſuit orbem,
Exanimes artus primo, mox oſſa requirens.
Repperit oſſa tamen peregrina condita terra,
Incubuitꝗ loco, nomenꝗ in marmore lectum
Perfudit lachrymis, & aperto pectore fouit.

RAPH. ❡RASTRO rūq; fero) raſtra inſtrumenta ſunt ruſtica, quibus agri coluntur.
ADDI. { Eſt autem obiectio ingratitudinis. } ❡Exerceor) defatigor. ❡Vobis quoque thura miniſtro) thure in ſacrificiis non modo nos, ſed priſci quoque vtebantur. Thus autem ἀπὸ τοῦ θύειν, hoc eſt à ſacrificando deriuatur. Eſt enim vocabulum græcum, non latinum (vt quidam ſcribunt) qui à tundendo putant deduci, cum à græcis θύ: dicatur. ❡Quid meruit frater) Neptunus cui ſorte in mundi diuiſione maria obtigerunt.
ADDI. {Tranſlatione periculi, amplificat querelam. } ❡Fumat uterq; polus) duobus polis, qui & vertices dicuntur, cœlum ſuſtinetur, qui ſi fuerint combuſti, caſurum eſt cœlū.
Atlas. ❡Atlas en ipſe laborat) Atlas mons eſt Mauritaniæ, qui ideo ſuſtinere fingitur, quod Atlas qui in illum montem fertur tranſmutatus, primus omnium aſtrologica ſcrutari cœpit. { Vel etiam propter altitudinē, eſt enim ita altus, vt cacumē eius cerni nequeat nubibusq; perpetuis tegatur, vt Herodotus ait. Plinius ēt ad Lunarem vſque circulum pertingere dicit. Vide lib. 5. ca. I. } ❡Candentē axē) ardentem polum. ❡Et rerum conſule ſummæ) hoc eſt vide ne rerum ſumma pereat, ac genera rerum perdantur. ❡Propioraq; manibus antra) hoc eſt, ſpeluncas inferis priores. Sunt enim manes animę mortuorum à mano, quod bonū antiqui dicebant κατ' ἀντίφρασιν appellati. ❡At pater omnipotens ſuperos teſtatus) Iuppiter inquit cum in teſtimonium & alios Deos & ipſum Apollinem adduxit totum mundum incendio periturum niſi auxilium ferat, Phaethōtē fulmine pcuſſit, ac incendium fulmine cōpeſcuit. Et ipſum Qui dederat currus, Apollinem. ❡Vnde) ex qua arce. ❡Inducere nubes) immittere nebulas. ❡Latis terris) late patentibus terris. ❡Miſit in aurigam) Phaethontē, currus Solis aurigam & rectorem. ❡Cōſternuntur equi) terrentur.
ADDI. { Sed vide num potius conſternantur legendum ſit. Nā conſternere aliàs ꝓ cōſpergere, & quaſi opplere ſumitur: Vt: Iit ſtridor, & alto cōſternunt terrā. Cōcuſſo ſtipite frondes Virgi. } ❡Illic temone reuulſus

*.a. l. vibratum.
*.a. l. expulit.
*.a. l. ꝯſternanſ vt .ſ. Faſt. cū cōſternatis diripieris eqs & eſt exterriti animo.
ADDI.

Axis) axis lignum illud eſt, circa quod rotæ currus vertuntur. ❡Veſtigia) ſigna & partes. ❡Laceri currus) lacerati. atque diſſipati. ❡Flamma populante) igne comburente. Tunc enim ignis populari aliquid dicitur quando comburit. ❡Voluitur in præceps) hoc eſt in caput cadit. ❡Vt interdum de cœlo) pulchra ſimilitudine caſū Phaethontis demonſtrat, ſcite autem ſcribit. Nam quamuis ſtellæ interdum cadere videantur, tamen nunquam cadunt.
ADDI. { Non enim ſtellæ ſunt, ſed incenſiones vaporoſæ, ſiue volatus ſtellantes vento in eam partem impulſi, in quam volare videntur. Itaq; & ventos plerumq; ſignificant vt Ptolomæus docet. } ❡Quem procul à patria) longe enim Italia Paduſque ab Aethiopia diſtat.
Eridanus. ❡Eridanus) fluuius eſt Italię, q alio nomine dicitur Padus. ❡Naiades Heſper.) nymphæ Italicæ ac occidentales,
Naiades. Naiades autem dicuntur παρὰ τὸ νάω quod eſt fluo, quod influentis habitent. ❡Trifida flamma) fulmine, quod ita pingebatur, vt trifidum & in tres partes fiſſum videretur. Vt enim tridens Neptuno, ſic trifidum fulmen attribuitur Ioui.
ADDI. { Alii trifidum, & triſulcum, à triplici poteſtate dici volunt. Nam & ferit, & penetrat, & adurit. } ❡Signāt quoque carmine ſaxum) Cippo & ſepulchri ſaxo epitaphium inſcribunt. ❡Hic ſitus eſt) poſitus & ſepultus. Eſt autē epitaphium in Phaethontem. ❡Non tenuit) tenere nō potuit. ❡Magnis tamē excidit auſis) hoc eſt magna tamē aggredi auſus eſt, quod quidem abunde pulchrum atque magnificū eſt, vt Plinius ait. ❡At pater) Apollo. ❡Miſerabilis) miſerādus. ❡Aegro luctu) ab effectu luctus dicitur æger, qđ ægros & mœſtos reddat. ❡Obductos (velatos, coopertos. ❡Aliquis vſus) aliqua vtilitas. ❡Lugubris) pullis veſtibus, quæ luctui cōueniunt induta. ❡Et amens) exanimata, perturbata. ❡Totum percēſuit orbem) peragrauit totum terrarum orbē. ❡Exanimes art⁹ primo) cadauer filii & mēbra mortua primū q̄rēs. ❡Mox) deinde. ❡Cōdita) ſepulta. ❡Incubuitꝗ loco) ſepulchro ſe ꝓſtrauit. ❡Aperto pectore) nudo.

Nec minus Heliades lugent, ET INANIA morti
Munera dant lachrymas, & cæſæ pectora palmis
Non auditurum miſeras Phaethonta querelas
Nocte die'que uocant, aſternuntur'que ſepulchro.
Luna quater iunctis implerat cornibus orbem
Illæ more ſuo (NAM morem fecerat uſus)
Plangorem dederant, e queis Phaetuſa ſororum
Maxima cum uellet terræ procumbere, queſta eſt
Diriguiſſe pedes ad quam conata uenire
Candida Lampetie, ſubita radice retenta eſt.
Tertia cum crinem manibus laniare pararet,
Auellit frondes. hæc ſtipite crura teneri,
Illa dolet fieri longos ſua brachia ramos,
Dum'que ea mirātur, complectitur inguina cortex,
Perq́; gradus uterū, pectusq́; humerosq́; manusq́;,
Ambit, & extabant tantum ora uocantia matrem.
Quid faciat mater? niſi quo trahit impetus illam,
Huc eat, atque illuc, & dum licet oſcula iungat?
Non ſatis eſt, truncis auellere corpora tentat,
E teneros manibus ramos abrumpit at inde
Sanguineæ manant tanquam de uulnere guttæ.
Parce precor mater, quæcunque eſt ſaucia clamat.
Parce precor, noſtrum laceratur in arbore corpus.
Iamq́; uale, cortex in uerba nouiſſima uenit.

ARGVMENTVM.

Lachrymæ earum, vt Heliodus & Euripides indicant, in Electrum conuerſæ ſunt, ac fluiſſe dicuntur.

Inde fluunt lachrymæ, ſtillataq́; Sole rigeſcunt
De ramis electra nouis, quæ lucidus amnis
Excipit. & nuribus mittit geſtanda latinis,

ARG. FABVLAE SEQ.

Cygnus Stheneli filius materno genere Phaethonti proximus, cum Liguriam incoleret, & in ripa Eridani amnis, & quem quidam Padum vocant, vidiſſet corpus Phaethontis a ſororibus eius ablui, pari calamitate eſt concuſſus. plus cum iuſto deflendo propinqui interitum, Deorum voluntate in volucrem Cygnum abiit, qui peroſus cœleſtem ignem, paludes ac flumina quibus inſeneſceret eſt ſecutus. Hæc Phanocles in cupidinibus.

Affuit huic monſtro prole Sthelneleia Cygnus,
Qui tibi materno quamuis à ſanguine iunctus,
Mente tamen Phaethon propior fuit, ille relicto,
(Nam Ligurū populos & magnas rexerat urbes)
Imperio ripas uirides, amnemq́; querelis
Eridanum implerat, ſyluam'que ſororibus auctā.
Cum uox eſt tenuata uiro, canæ'que capillis
Diſſimulant plumæ, collum'que a' pectore longe
Porrigitur, digitos'que ligat iunctura rubentes,
Penna latus uelat, tenet os ſine acumine roſtrum,
Fit noua Cygnus auis, nec ſe cælo'que, loui'que
Credit, ut iniuſte miſſi memor ignis ab illo.
Stagna petit, patulos'que lacus, ignem'que peroſus,
Quæ colat, elegit, contraria flumina flammis.
Squallidus interea genitor Phaethontis, & expers
Ipſe ſui decoris, qualis cum deficit orbi.
Eſſe ſolet, lucem'que odit, ſe'que ipſe, diem'que.

RAPH. Heliades. ¶Nec minus Heliades) Solis filiæ Heliades dicuntur ἀπὸ τοῦ ἡλίου, hoc eſt, à Sole, quæ etiam à fratre Phaethontiades fuerunt appellatæ. Earum nomina ſunt Phaetuſa Lampetia. Phœbe, quæ cum fratrem per quatuor menſes aſſidue fleuiſſent, tandem Iouis miſericordia in populos arbores, vel (vt alii volunt, & in primis Apollonius) in alnos. ADDI. {Hinc & Virgilius dixit. Tum Phaethontiades muſco circundat amaræ. Corticis, atque ſolo proceras erigit alnos. cuius diuerſitatis ratio videntur quod αἴγειρος quæ populus nigra eſt, ab aliis pro alno accipitur. Heliades autē in αἰγείρους mutatæ dicuntur.} Lachrymæ vero ipſarum in electra & ſuccina conuerſæ fuerunt. ¶Et cæſæ pectora palmis) cædentes & percutientes pectora. Eſt enim ſynecdoche poetica. ¶Aſternūturq́; ſe.) hoc eſt ſtratæ ſuper ſepulchro iacent. ¶Luna qua. iun.) hoc eſt, quatuor menſes tranſierant. Nam ſingulis quibusq́; menſibus Luna repletur. ¶Nam morem fecerat vſus) Parentheſis eſt, qua ſignificatur ex aſſiduo vſu conſuetudinem plangendi Phaethontis ſororibus fuiſſe factam. Phaetuſa. ¶Equis Phaetuſa ſororum) Phaethuſa filia fuit Solis ex Neæra nympha. Eſt autem quadriſyllabum nomen, non triſyllabum vt quidam putant. Interpretatur Phaethuſa ſplendens. ¶Terræ procumbere) ſe in terram proſternere. ¶Diriguiſſe pedes) rigidos & duros eſſe factos. Lampetie. ¶Candida Lampetie) Phaethuſæ ſoror, quę fulgens transferri poteſt: λάμπω enim fulgeo dicitur. ¶Subita radice) ſubito nata. ¶Laniare) lacerare. Heliades i arbores. ¶Inguina) pudenda. ¶Ambit) circundat. ¶Extabant) extra corticem ſtabant. ¶Manant) defluunt. ¶Saucia) vulnerata. ¶Iamq́; vale) verbum eſt Vale, quo recedentes ſalutamus. ¶Cortex in ver. nouiſſima venit) hoc eſt cortex os obducens verba Heliadū vltima occupauit. ¶Inde fluunt) ab illis arboribus. Hoc quidem Ouidius, ſed vt Apollonius in argonauticon quarto narrat, Galli iactant non ex Heliadum, ſed ex Apollinis lachrymis electrum eſſe natum, quando propter Aeſculapii necē dolore affectus ad Hyperboreos abiit patris increpationem non ferens. aut quando propter Cyclopes interfectos Admeto regi ſeruire coactus eſt. Rigeſcunt) rigida ac dura ſunt. ¶Electræ) quæ latine ſuccina dicuntur, quamuis nuſquam circa Padum inueniantur. {Id quod & Lucianus in præfatione quadam ridet. Hodie autem ſuccinum ex littore Vendici ſinus affertur. hoc eſt, ex Boruſſia, vbi idem Boruſtim lingua illorum appellatur.} ADDI. Eſt autem Electrum etiam genus metalli ex auro ac quinta argenti portione conſtantis, vt ſcribit Pli. in. xxxiii. nat hiſt. lib. cuius natura eſt ad lucernarum lumina clarius argento lucere. ¶Nuribus latinis) Italis mulieribus. ¶Affuit huic monſtro) Cygnus Stheneli filius, rex Liguriæ, Phaethōti & ſanguine materno, & ſumma beneuolentia coniunctus, cum relicta Liguria ad Padi ripas veniſſet, multūq́; amici caſum defleſſet. in auē ſui nominis fuit cōmutatus, quæ ignes peroſo aquas ſibi elegit incolēdas. Cygnus. ¶Affuit) interfuit ¶Huic monſtro) quo Heliades in populos arbores, ipſarum autem lachrymę in electra fuere cōuerſæ Mōſtrum autem à moſtrando dicitur, ſiue à monēdo (vt Aelio placet) quaſi moneſtrum quod nos futurorū moneat. Sed aliquando pro miraculo ponitur, vt hoc loco. ¶Proles Stheneleia (progenies Stheneli. Nam Li. po. Liguria Italiæ regio eſt inter amnes Varum & Macram ſita, Thuſciæ contermina, cuius caput Genua eſt, vnde Liguſticora fuit cognominata. Liguria. Liguria autē à Liguſtro Phaethontis filio fertur cognominata. Illius incolæ. Ligures appellantur. Al. Ligure vt apud Beroſum. ¶Cum Vox eſt te) tenuis ac gracilis facta. ¶Canæq́; ca. Di. plu.) capilli inquit cani in plumas itidem canas fuere conuerſi. ¶Porrigitur) prolongatur. ¶Iunctura copulatio, nam cygnorum digiti & rubent. & quadā cartilagine iunguntur. ¶Tenetus ſi. cu. ro. (Os inquit in roſtrum obtuſum ac ſine vllo acumine fuit conuerſum. ¶Nec ſe cœloq́;) Iouiq́; Credit, hoc eſt nec ſe aeri, ætheriue committit. Hoc autem idcirco fingitur, quia cygni nūquam altius volant. ¶Miſſi ig.) iacti fulminis ¶Ignemq́; pe.) odio ignem habens. ¶Squallidus iterea genitor) mœrorem deſcribit Phœbi, quē ex Phaetōtis filii morte conceperat, quo concinnius transfigurationem Calliſtus & Arcadis in vrſas exponat. ¶Et expers ſui decoris (ſiue parte ſui ſplendoris & ornatus ¶Qualis cū deficit orbi) tūc enim obſcurus videt, cū illius lumen terris aufertur.

CATQVE

Darq; animum in luctus, & luctibus adiicit iram,
Officiumq; negat mundo. ſatis inquit ab æui
Sors mea principiis fuit irrequieta, pigerq́;
Actorum ſine fine mihi, ſine honore laborum.
Quilibet altera agat portantes lumina currus.
Si nemo eſt, omneſq; dii * non poſſe fatentur,
Ipſe agat, ut ſaltem dum noſtras tentat habenas,
Orbatura patres aliquando fulmina ponat.
Tunc ſciet ignipedum uires expertus equorum
Non meruiſſe necem, qui non bene rexerit illos.
Talia dicentem circunſtant omnia Solem
Numina, ne'ue uelit tenebras inducerẽ rebus.
Supplice uoce rogant, miſſos quoque Iuppiter ignes
Excuſat, precibuſq; minas regaliter addit.
Colligit amentes, & adhuc terrore pauentes
Phœbus equos, ſtimuloq; dolens, & uerbere ſæuit,
Sæuit enim, natum'que obiectat, & imputat illis.
At pater omnipotens ingentia mœnia cæli
Circuit, & nequid labefactum uiribus ignis
Corruat, explorat. quæ poſtquam firma, ſui'que
Roboris eſſe uidet, terras, hominum'que labores
Perſpicit. Arcadiæ tamen eſt impenſior illi
Cura ſuæ, fontes'que, & nondum audentia labi
Flumina reſtituit. dat terræ gramina, frondes
Arboribus, læſas'que iubet reuireſcere ſyluas.

ARG. FABVLAE SEQ.

Iuppiter cum reliquias torrentis ignis perſequeretur, vt laborantibus opẽ ferret mortalibus cum circa montẽ Arcadiæ, vbi genitus exiſtimatur, vagaretur, in Calliſtus Lycaonis filiæ amorẽ incaluit. Cui cũ preces de expletiõe deſyderii ſui admouiſſet, fruſtrataſque voces ſuas intellexiſſet, actu eam ſubiit: in Dianæ nanque ſexum ſe traiecit, ac fatigatæ, ornatus pharetra, ſagittaque velut Diana, occurrit, ac veſte pariter poſita virgo, Iouem experta eſt. Neque ideo a Iunone immerenti delictum remiſſum. Nam confeſtim pellicatu eius incẽſa, ne amplius pulchritudine coniugẽ caperet in vrſam eã transfigurauit, quæ a Ioue cum Arcade filio, quem erat enixa inter ſydera collocatur, a Græcis autem Helice, a noſtris ſeptentrio nuncupatur, & a Thety & Oceano ob Iunonis iram inter cætera ſydera liquore non tingitur, vt author Heſio indicat, Sed lucet in auſtris Calliſto, renouatque ſuos ſine fluſtibus ignes.

Dum redit, itq; frequens, in uirgine Nonacrina
Hæſit, & accepti caluere ſub oſſibus ignes.
Non erat huius opus lanam mollire trahendo,
Nec poſitas uerſare comas, ſed fibula ueſtem,
Vitta coercebat neglectos alba capillos.
Et modo leue manu iaculũ, modo ſumpſerat arcũ
Miles erat Phœbes. nec Mænalon attigit ulla
Gratior hac Triuiæ. SED nulla potentia longa eſt:
Vlterius ſpatium medio Sol altus habebat,
Cum ſubit illa nemus quod nulla ceciderat ætas,
Exuit hic humero pharetram, lentos'que retendit
Arcus, inq; ſolo quod texerat herba, iacebat,
Et pictam poſita pharetram ceruice premebat.
Iuppiter, ut uidit feſſam, & cuſtode * uacantem,

DAPH.

CDATQVE animum in luctus) luctibus indulget. Officiumq; negat mundo) ait ſe nolle mundo beneficium præſtare ipſum illuſtrando. Satis inquit ab æui) ita conqueritur Phœbus, vt Iouem in inuidiã odiumq; trahat. Ipſe agat) inuidioſe ac ſi diceret, qui tam potens, terribiliſq; eſt. Tentat) tenet retinet. Eſt enim à teneo deriuatum, eo quod per n ſcribitur. Nã tento, quod experiri ſignificat à tenẽdo deduci videtur. Orbatura) filiis priuatura. Orbare nanq; eſt aliqua re chara (vt ſunt filii atq; oculi) priuare. Vnde orbi oculis, filiis'ue, aut parẽtibus priuati dicuntur. Tũc ſciet ignipedum) ordo eſt & ſenſus. Tunc Iuppiter expertus vires ignipedum & velociũ equorũ ſciet eũ, qui illos bene non rexerit mortẽ nõ meruiſſe. Miſſos ignes) miſſa fulmina in Phaethontẽ. Regaliter) imperioſe, ac eo iure quod habent reges. Verbere) flagello & ſcutica. Sæuit) furit, ac ſæuitiam in equos nihil mali meritos exercet. At pater oĩpotẽs) hæc idcirco à poeta narrantur quo cõmodius Calliſtus & Arcadis mutationẽ in ſydera cum ſuperiore metamorphoſi cõnectat. Explorat) diligenter inquirit. Vnde exploratores qui hoſtium ↄſilia ſcrutãtur. Impenſior) maior. Suæ Arcadiæ) à ſe amatæ. Siue propter Maiam, quæ in Cyllene ipſius Arcadiæ monte Mercuriũ peperit, ſiue ad illud poeta alludit, quod Arcades nõ minus quàm Cretẽſes apud ſe natum eſſe Iouẽ cõtendunt, vt & in Hymno Callimachus in Iouẽ, & Pauſanias in Arcadicis ſcribunt. Vnde & Luſius Arcadiæ fluuius dictus eſt, quod in eo Iuppiter infans lotus eſt. In virgine Nonacrina) virginẽ Nonacrinã appellat Calliſtonẽ Lycaonis filiam, quã cũ vidiſſet Iuppiter, ita excellenti eius pulchritudine captus eſt, vt cũ blanditiis ea potiri nõ poſſet, ſe finxerit eſſe Dianam, cuius Calliſto fidiſſima comes erat. Hac igit arte cõpreſſa ab Ioue cũ Arcadẽ peperiſſet, in vrſam ab Iunone, ne iterum Ioui placeret, conuerſa eſt. Eam vero cum filius Arcas iam adultus in venatione ferire vellet, miſeratione Iouis ambo in ſydera fuerunt trãslati, ac iuxta polum, qui ab ipſis arcticus fuit cognominatus, collocati. Quod quidem cum Iuno animaduertiſſet, Tethym nutricem rogauit, ne vnquam permitteret eas in mare deſcendere. Ideoq; ſeptentriones nunquam occidere dicuntur. Sanè Hyginus varias priſcorum de Calliſtus mutatione refert opiniones, quas ſiquis ad huius fabulæ expoſitionem aliquid conferre putabit, illinc ſumat licebit. In virgine Nonacrina) Nonacris & vrbs & mons eſt Arcadiæ, vnde Nonacrinus declinatur. {Quod hic pro Arcadico poſuit poeta κατὰ συνεκδοχήν. Nonacris autem dicta fuit vxor Lycaonis, à qua nomen vrbi factum. Vt Pauſ. ait, Patet igitur & Patronymicum eſſe Nonacrine} Hæſit) fixus eſt. Accepti ignes) amores concepti. Ignis enim frequenter pro amore ponitur à poetis, vt nanque ligna comburuntur igne, ſic iuuenum corda amore dicuntur ardere. Caluere) inflammati fuere. Lanam mollire) filare, ac ſubigere lanam. Variare) variis coloribus ornare. Id quod laſciuæ virgines maxime facere ſolent. {Sunt qui legunt, Nec poſitu uariare comæ, &c. Sed hoc Raphaeli diſplicet, allleganti veterum exemplorum fidem.} Sed fibula) cingulum. Aperte nanque intelligimus totum. Vitta alba) tegmen eſt capitis vitta, qua mulieres continent capillos. Alba) non variorum colorum, qualibus laſciuæ virgines delectantur. Neglectos capillos) impexos inornatos. Coercebat) conſtringebat. Miles erat Phœbes) Dianæ, quæ eadem cũ Luna eſſe putatur. Nec Mænalon attigit vlla) Mænalus mons Arcadiæ celeberrimus & vrbs clariſſima à Mænalo Lycaonis filio condita. Triuiæ) Dianæ, quod in triuiis coli conſueuerit. Sed nulla potentia longa eſt) ſententia generalis, quæ in dies verior eſſe probatur. Vlterius ſpatiũ) meridiem iam pertranſiiſſe ſignificat. Sol enim vlterius medio ſpatium cœli tũc tenere dicitur, cum maior pars diei præteriuit. Quod nul. ceciderat ætas) inquit nemus illud vmbroſiſſimum, opaciſſimumq; fuiſſe, vt cuius arbores nullo vnquam tempore fuerant ceſæ. Nulla æt.) nullius ætatis homines. Continens enim pro contento per metonymiam frequenter ponitur à poetis. Exuit hic) depoſuit illic & in illo nemore pharetram. Eſt enim aduerbium pro aduerbio poſitum. Lentoſq; retendit ar.) flexibiles arcus remiſit. Arcus enim niſi retendantur molles efficiuntur, vt ipſe in Epiſtolis inquit. Si nunquam ceſſes tendere, mollis erit. Re autem præpoſitio ſæpenumero mutat verba cum quibus componitur in contrariam ſignificationem, vt tego retego, ſigno reſigno, tendo retendo. Feſſam) laſſam & defatigatam,

ſius.

Nonacris mons Arcadiæ.
ADDI.
Al. dei.
ADDI.
Mænalus Triuia.
Nonacrim montem.
Al. ἄμαξα.
a.l. tacentẽ.

Hoc certe furtum coniux mea neſciet, inquit,
Aut ſi reſcierit, ſunt oh ſunt iurgia tanti?
Protinus induitur faciem, cultumq́ Dianæ,
Atq; ait, o comitum uirgo pars una mearum,
In quibus es uenata iugis? de ceſpite uirgo
Se leuat, & ſalue numen me iudice dixit,
Audiat ipſe licet, maius Ioue, ridet, & audit,
Et ſibi præferri ſe gaudet, & oſcula iungit,
Nec moderata ſatis, nec ſic a' uirgine danda.
Qua uenata foret ſylua narrare parantem
Impedit amplexu, nec ſe ſine crimine prodit.
Illa quidem contra, quãtum modo fœmina poſſet,
Aſpiceres utinam Saturnia, mitior eſſes.
Illa quidem pugnat, ſed quæ ſuperare puella?
Quis'ue Iouem poterat? ſuperû petit æthera uictor
Iuppiter, huic odio nemus eſt, & conſcia ſylua.
* Vnde pedem referês, pene' eſt oblita pharetram
Tollere, cum telis, & quem ſuſpenderat arcum.
Ecce ſuo comitata choro Dictynna per altum
Mænalon ingrediens, & cæde ſuperba ferarum
Aſpicit hanc, uiſamq́ uocat, clamata refugit,
Et timuit primo, ne Iuppiter eſſet in illa.
Sed poſtquam pariter nymphas incedere uidit,
Senſit abeſſe dolos, numerumq́ acceſſit ad harum.
HEV quã difficile eſt crimen nõ prodere uultu,
Vix oculos attollit humo, nec, ut ante ſolebat,
Iuncta Deæ lateri, nec tota eſt agmine prima.
Sed ſilet, & læſi dat ſigna rubore pudoris.
Et, niſi quod uirgo eſt, poterat ſentire Diana
Mille notis culpam, nymphæ ſenſiſſe feruntur.
Orbe reſurgebant Lunaria cornua * nouo,
Cum Dea uenatu * fraternis languida flammis
Nacta nemus gelidũ, de quo cum murmure labens
Ibat, & attritas uerſabat riuus arenas.
Vt loca laudauit, ſummas pede contigit undas.
His quoque laudatis, procul eſt, ait, arbiter omnis,
Nuda ſuperfuſis tingamus corpora lymphis.
Parrhaſis erubuit, cunctæ uelamina ponunt.
Vna moras quærit. dubitanti ueſtis adempta eſt,
Qua poſita nudo patuit cum corpore crimen,
Attonitæ, manibusq; uterum celare uolenti
I procul hinc dixit, nec ſacros pollue fontes
Cynthia, deq; ſuo iuſſit ſecedere cœtu.
Senſerat hoc olim magni matrona Tonantis,
Diſtulerat'que graues in idonea tempora pœnas.
Cauſa moræ nulla eſt, & iam puer Arcas (id ipſum
Indoluit Iuno) fuerat de pellice natus.
Quo ſimul obuertit ſæuam cum lumine mentem,
Scilicet hoc etiam reſtabat adultera, dixit,
Vt fœcunda fores, fieret'que iniuria partu
Nota, Iouis'que mei teſtatum dedecus eſſet.
Haud impune feres, adimam tibi nanque figuram,
Qua tibi, qua'q; places noſtro importuna marito.
Dixit, & arreptam prenſis a' fronte capillis
Strauit humi pronam, tendebat brachia ſupplex.
Brachia cœperunt nigris horreſcere uillis,
Curuari'que manus, & aduncos creſcere in ungues,
Officio'que pedum fungi, laudata'que quondam
Ora Ioui lato fieri deformia rictu.
Ne'ue preces animos, & uerba precantia flectant,

RAPH. ❧HOC fur) hoc ſtuprum. Furta nanque etiam ſtupra dicuntur, quod furtim committantur. ❡ Sunt oh ſunt iurgia tanti) ac ſi diceret iurgia nequaquam tanti ſunt æſtimanda, vt me voluptate huius potiendæ virginis priuent. Oh autem hoc loco contemnentis eſt interfectio. ❡ Protinus ind. faciem) Iouis tranſmutationem in Dianam obiter exponit poeta. ❡ Cultu) habitum, ornatum. ❡ In qui. iu.) in quibus mõtibus. ❡ De ceſpite virgo ſe leuat) de terra, inquit, Calliſto ſurgit. Ceſpes autem terra eſt cum propria herba auulſa. ❡ Nec ſic à virgine danda.) laſciuiora nanque erant, quàm vt virgini conueniret. ❡ Impeditam) implicat amplectẽdo. ❡ Nec ſe ſine cri. prodit) hoc eſt ſe manifeſtat vi puellæ illata. ❡ Illa quidem contra) pugnat ſubaudiatur, id eſt repugnat. ❡ Aſpiceres vtinã Saturnia) hæc per parentheſim Iunoni à poeta dicuntur in Calliſtus defenſionẽ. ADDI. {Eſtque figura ἀποστροφή.} ❡ Victor) voti compos effectus. ❡ Et conſcia ſylua) ſtupri ab Ioue illati. ❡ Vnde pedẽ re.) ex qua ſylua recedens. ❡ Ecce ſuo) hæc particula. Ecce, ſubitũ aliquid, repentinumq́; malũ apud Ciceronem, Virgiliũq; ſignificat, apud alios etiam bonum aliquando deſignat. Dictynna ❡ Dictynna) Diana dicitur ἀπὸ τῶν δικτύων. hoc eſt à retibus. Cuius nominis à Solino talis cauſa aſſignatur. Britomartis nympha cũ virginitatem ſuã Dianæ nouiſſet, ſe in mare præcipitauit, ne à Minoe Cretæ rege violaretur. Cũ vero ob hoc ſua peſtis Cretam inuaſiſſet, reſponſo accepto, virginis cadauer retibus è mari extraxerunt, eamq́; Dictynnã appellauerũt, ac Dianæ ædem extruxerũt, quę à nomine virginis Dictynna fuit appellata. ADDI. { De Dictynnæ nomine, & de Britomarti, vide plenius Diodorum lib. ſexto, & Pauſania in Corinthacis.} ❡ Heu quàm difficile eſt) ſententia loco accommodata. ❡ Prodere) detegere, manifeſtare. Prodi autem proprie arcana dicuntur. ❡ Vix oculos) eleganter mores pudicæ virginis violatæ effingit poeta. ❡ Mille notis) ſignis. Numerus enim finitus pro infinito ferè à poetis vſurpatur. ❡ Orbe nono) menſe nono. Luna enim ſingulis quibusq; menſibus ſuum reparat orbem. ❡ Cum Dea venatu) ſic quidem ferè legitur, ſed in vetuſto exemplari venatrix rectius mihi ſcriptum eſſe videtur, vt ſit Dianæ periphraſis. ❡ Fraternis languida flammis) defeſſa feruoribus Solis ſui fratris. Nam Diana (vt diximus) eadem eſt cum Luna, quæ Soli perhibetur ſoror eſſe. ❡ Verſabat) voluebat. ❡ Attritas) ob continuũ fluxum. ❡ Vt loca laudauit) poſtquam loca laudauit Diana, quod pulchra eſſent & amœna, aquas pedibus tetigit. ❡ Tingamus) madefaciamus, lauemus. ❡ Arbiter omnis) teſtis nemo adeſt. ❡ Parrhaſis) Calliſto à Parrhaſia vrbe Arcadiæ: quæ à Parrhaſo uno ex Lycaonis filiis cognominata fuit, Parrhaſis võcatur. ❡ Velamina ponunt) veſtes deponunt. ❡ Vna moras quærit) ſola Calliſto veſtem deponere non curat. ❡ Adẽpta eſt) vi detracta ab aliis Dianæ comitibus. {Pro dubitanti autem, quidam cunctanti legunt, quod Raphaeli diſplicet, qui ipſum etiam verbum reiicit, parum latinũ exiſtimãs.} ❡ Vterum) vteri tumorem. Grauida enim erat ac partui propinqua. ❡ Cynthia) Diana a Cintho, Deli monte. ❡ Secedere abire, & recedere. ❡ Id ipſum indoluit Iuno) hæc parẽtheſis Iunonis indignationis cauſam oſtendit. Non enim tam doluit Iuno, quòd à Ioue ſtuprata foret, quàm quod puerum peperiſſet. ❡ De pellice) Calliſtone, vt latine nomen græcum declinemus. ❡ Quo ſimul obuertit) poſtquam inquit cõuertit & oculos & animum in Arcadem è Calliſtone natum, excandeſcere verbis cœpit. ❡ Quo) in quem puerum. ❡ Simul) poſtquam. ❡ Scilicet hoc etiam) affectui ſeruit & indignationi hoc aduerbium ſcilicet. Ferè autem Iuno indignata loqui fingitur à poetis. ❡ Vt fœcunda fores) conciperes. Fœcundæ enim dicuntur, quæ concipiunt. ❡ Teſtatum) tanquam teſtimonio approbatum. ❡ Haud impune feres) non abibis impunita. ❡ Strauit) proſtrauit, proiecit in terram. ❡ Horreſcere) horrida & aſpera fieri. ❡ Deformia) turpia. ❡ Lato rictu) amplo oris foramine & ſpatio.

Parrhaſis a. l. inde.

a. l. nouo
a l. venatrix.
Cynthia.

Scilicet.

❧POSSE

Poſſe loqui eripitur, uox iracunda, minaxq;,
Plenaq; terroris rauco de gutture fertur.
Mens antiqua manet * facta quoq; manſit in urſa.
Aſſiduoq; ſuos gemitu teſtata dolores,
Qualeſcunq; manus ad cœlum, & ſydera tollit,
Ingratum Iouem nequeat cum dicere, ſentit.
Ah quoties ſola non auſa quieſcere ſylua,
Ante domum, quondamq; ſuis errauit in agris,
Ah quoties per ſaxa canum latratibus acta eſt,
Venatrixq; metu uenantum territa fugit.
Sæpe feris latuit uiſis, oblita quid eſſet,
Vrſaq; conſpectos in montibus horruit urſos,
Pertimuitq; lupos, * quamuis pater eſſet in illis.
Ecce Lycaoniæ proles ignara parentis
Arcas adeſt ter quinq; * ferens natalibus annos.
Dum'q; feras ſequitur, dum ſaltus eligit aptos,
Nexilibus'q; plagis ſyluas * Erymanthidos ambit,
Incidit in matrem, quæ reſtitit Arcade uiſo,
Et cognoſcenti ſimilis fuit, ille refugit,
Inmotos'q; oculos in ſe ſine fine tenentem,
Neſcius extimuit, propius'q; accedere * fugit.
Vulnifico fuerat fixurus pectora telo,
* Arguit omnipotens, pariter'q;, ipſos'q;, nefas'q;,
Suſtulit, & celeri raptos per inania uento
Impoſuit cœlo, uicina'q; ſydera fecit.
Intumuit Iuno, poſtquam inter ſydera pellex
Fulſit, & ad canam deſcendit in æquore Tethym.
Oceanum'q; ſenem, quorum reuerentia mouit
Sæpe Deos, cauſam'q; uiæ ſcitantibus inquit.
Quæritis æthereis quare regina Deorum
Sedibus hic adſim pro me tenet altera cœlum.
Mentiar, obſcurum niſi nox cum fecerit orbem,
Nuper honoratas ſummo mea uulnera cœlo
Videritis ſtellas illic, ubi circulus axem
Vltimus extremum, ſpatio'q; breuiſſimus ambit
Eſt uero cur quis Iunonem lædere nolit?

RAPH.

¶ POSSE loqui) facultas loquendi. ¶ Mens antiqua) priſtinus animus. ¶ Manet) in vetuſtis exemplaribus nõ manet: ſed tamen recte ſcriptum eſſe videtur. ¶ Qualeſcunque manus) nam vrſi prioribus pedibus manuum vice funguntur, eosq; erigunt. ¶ Ah quoties ſola) Priſtinam mentem Caliſtoni remanſiſſe multis colligit argumentis, neque enim ſe verſam eſſe putabat. Miſeretur autem calamitatis illius poeta. ¶ Sola ſyluis) deſerta & ab hominibus nõ habitata. ¶ Oblita quid eſſet) oblita ſe eſſe vrſam. ¶ Horruit) cum quodam horrore timuit. ¶ Quãuis pater eſſet in illis) Lycaonem enim Caliſtonis patrem in lupum fuiſſe conuerſum in primo narrauit poeta. ¶ Ecce Lycaoniæ proles) Arcas Iouis filius ex Caliſtone, cum quindecim annorum eſſet matri in vrſam conuerſæ interuenandum obuiauit, quam quidem cum ferire vellet matrẽ eſſe ignorans, Iouis miſeratione ad ſydera vnà cum matre ſublatus. Arctophylax (vt ſcribit Hyginus) fuit appellatus. Inde autem opus arctic[*] nomẽ accepit. Nam ἄρκτος verſa interpretatur. Id vero cum Iuno animaduertiſſet, Tethym Oceani vxorem rogauit, ne vnquam eas in mare deſcẽdere permitteret, ac ea de cauſa ſeptentriones nunquam occidere poſſunt. Eleganter autem Ouidius filii mutationẽ cum matris transfiguratione connectit. Ab hoc autem Arcade qui poſt Nyctimum fratrem regnauit, regio pro Pelaſgia Arcadia, & Arcades pro Pelaſgis appellati fuerũt, vt Pauſanias ait. ¶ Ter quinque ferens natalibus annos) hoc eſt, annos quindecim natus. Natale autem qui & natalis dicitur, dies eſt quo quiſq; naſcitur. Virgil. Meus eſt natalis Iola. Ab Ouidio autem diſcrepat Pauſanias, qui Arcadem & nympham vxorem duxiſſe nomine Erato, & ex ea tres filios ſuſtuliſſe ſcribit, Azana, Aphidãta, & Elatum, ante quos Autolaus noth[*] ipſi natus fertur. ¶ Saltus aptos) Syluas venationi accommodatas. Saltus nanq; à ſaliendo deducitur quod feræ in illo ſaltus edant. Vnde ſaltuarii ſaltuum & agrorum cuſtodes vocãtur. ¶ Nexilibusq; plagis) retibus connexis. Multis enim nodis retia nectuntur. Plaga autem prima breui rete ſignificat. Longa vero, vulnus deſignat. ¶ Erimanthidos) montis Erymanthi. qui eſt in Arcadia. ¶ Ambit) circundat. circuit. ¶ Et cognoſcenti ſimilis fuit) ita inqt reſtitit Caliſto, vt Arcadẽ filiũ cognoſcere videretur. ¶ Neſcius) ignar[*] eſſe matrem. ¶ Quæ re.) ſtetit vt ipſum expectaret. ¶ Propiusq; accedere fugit) noluit. recuſauit. ¶ Vulnifico telo) vulnus inferenti iaculo. ¶ Arguit omnipotens) arguit quidem legit, ſed arcuit, hoc eſt, vetuit & prohibuit ſenſui magis conuenire videtur, vetuit nanq; Iuppiter ne Arcas telum dirigeret in matrem. Pauſanias autem {In arca dicis} ſcribit Caliſto in vrſam mutatam in gratiam Iunonis à Diana ſagittis fuiſſe confixam, ac Mercurium ab Ioue miſſum, qui puerum quem Caliſto in vtero gerebat, ſeruaret ipſamq; Caliſto factam eſſe ſtellã, quæ maior vrſa & ἅμαξα vocatur.

Caliſto in vrſam.

Arcticus polus.

*a. l. Erymãthidas.

*a.l. tentat

Arcadia.

Plaga prior. rete ſigni. lon. vero vulnus.

ADDI.

IACOBI MICYL. Additio.

{Rurſum Phurnutus tradit Caliſto venatricem fuiſſe, & ab vrſa deuoratam, quam cum comites ipſius ad luſtrum vrſæ vidiſſent poſteaq; deſiderarent, in vrſam conuerſam dixerunt. Sunt autem geminæ vrſæ in cœlo, quarum alteram Nauplius, alterã Thales Mileſius inueniſſe traditur. Maiorem quæ Caliſto fuit, ἑλίκην vocant, ſecundum quam Græci nauigant. Vnde & Helicopas ab Homero iidem dici à quibuſdam creditur, ὡς γνόντες οἱ ἑλίκην τὰς ὧπας. Minor autem, in quam Arcas mutatus eſt, cynoſura dicitur, quam Phoenices nauigando obſeruant vt idem poeta alibi teſtatur, inquiens. Magna, minorq; feræ, quarum regis altera Graias, Altera Sidonias vtraq; ſicca rates. ἅμαξαν autem ſiue plauſtrum vocant Græci, à figura, poſituraq;, quod ſimile plauſtrifidus hoc videtur. vt ait Gellius. Vnde & veteres Latini à bobus iunctis, Septẽtriones appellarũt, qđ è ſeptẽ ſtellis, iis quæ clariores apparent, quaſi quidam triones, hoc eſt, boues figurantur.}

*a.l. tamẽ.

Arcas Caliſtonis filius in Arctophylaca.

*Hic poeta non ſeruat tpis ordinem, ſed fabu. fabulæ cũ gratia, ac arte connectit.

*Vetus codex habet ferè natalibus actis.

RAPH.

¶ NEFASq;) hoc eſt parricidium, quod Arcas ignarus perpetraturus erat, abſtulit. Plerunque autem poetæ duo diuerſa vno verbo ſignificant. Nam ſuſtulit ſignificat & in altum tulit, qua in ſignificatione ad ipſos refertur, & abſtulit & remouit, quæ ſignificatio nefas reſpicit. ¶ Per inania) per aerem qui inane quoque dicitur, quod vacuus eſſe videatur. ¶ Vicinaq; ſydera fecit) maior nanque vrſa & arctophylax vicina ſunt, ac propinqua ſydera, quæ eadem eſſe cum plauſtro & ſeptentrionibus peribentur. Nam arctophylax idem eſt cum Boote, qui & vrſam ſequi ac cuſtodire, & plauſtrum agere videtur. ¶ Intumuit) indignata eſt. ¶ Ad canam Thetym) Thetys Cœli & Veſtæ filia fuiſſe dicitur, vxor Oceani ac Iunonis nutrix, multorum'que Deorum mater. Pro mari autem, quemadmodum & Oceanus accipitur. Tethys vero Tethyos declinari notum eſt. Cum Thetis pro Achillis matre, aliter & ſcribatur & declinetur. Nam prima aſpiratur, & ſecunda t, latinum habet, & Thetidis in genitiuo facit. ¶ Quorum reuerentia mouit) Oceanus & Tethys magno in honore ſunt apud omnes Deos, quia antiquiſſimi ſunt. {Alter Deorum parens, altera mater ſiue nutrix. Hinc Homerus vocat Ὠκεανόν τε θεῶν γένεσιν καὶ μητέρα Τηθύν.} ¶ Pro me) loco mei. ¶ Mentiar) mentiri dicar. ¶ Mea vulnera) meos dolores & cruciatus. ¶ Illic vbi circulus axem) hoc eſt ad polum ſeptentrionalem, vbi eſt vltimus ac breuiſſimus circulus. Arcticus enim & antarcticus circuli & vltimi ſunt, & aliorum breuiſſimi. ¶ Eſt vero cur quis) Ironia indignationis plena.

*al's, l. Arcuit.

Arctophylax.

Tethys.

ADDI.

RAPH. ¶OFFENSAMq; tremat) timeat me læſam. ¶O' ego quantum egi? Ironicῶs hæc à Iunone dicuntur, ac ſi diceret parum, ac potius nihil egit. ¶Eſſe hominem vetui) oſtendit Iuno, ſe nocendo prodeſſe. ¶Sontibus) nocentibus, pellicibusq; meis. ¶Vindicet antiquam faciem) Iuppiter, quẽ iuro irata nõ nominat, ſubaudiatur. Optat autem Iuno, vt Calliſto in humanam faciem potiꝰ vindicetur, & reuocetur, quã inter ſydera conſtituatur. Vindicare autem aſſerere eſt & reuocare. In antiquam vero faciem in ſoluta diceremus oratione. ¶Quod in antè Phoronide fe.) ordo eſt. ¶Quod antè in Phoronide) Io Phoronei nepte, quæ cum in vaccam (vt vidimus) Iunonis metu fuiſſet conuerſa, humanæ formæ tandem à Ioue fuit reſtituta. ¶Cur non expulſa ducit Iunone) pulchra ironia, qua id concedere videmur, quod maxime nolumus. Sic Dido apud Virgi. lib. quarto. I, ſequere Italiam ventis, pete regna per vndas. ¶Duxit) vxor ſubaudiamus. ¶Tangit) commouet. ¶Alumnæ) nam Iuno à Tethy fuit educata. ¶Gurgite cœruleo) à mari nigro & profundo. Eſt enim rapinoſis & magnæ rei humilis expoſitio, nam gurgitem qui fluuiorum eſt, pro Oceano poſuit poeta. ¶Prohibete) arcete. ¶Septentriones) maiorem vrſam cum Arctophylace. {Vel potius cum minore, neq; enim Trionum figuram Arctophylax, ſed vrſa minor exhibet.} ¶Ne puro tingatur in æquore pellex) ne Caliſto pellex & concubina Iouis in purum mare deſcendens illud inquinet & fœdet. ¶Dii maris annuerant) Oceanus & Tethys nutu promiſerant ſe prohibituros ne ſeptẽtriones in mare deſcendant. {Quod eo fingitur à poetis, quod hæ ſtellæ propter eleuationem poli, ſupra horizõtem, neq; Græcis, neq; nobis occidere, hoc eſt, ſub horizõtem quem poetę ferè oceano ſignificant, deſcendere videntur} ¶Ingreditur) intrat. ¶Liquidum aera) tenuem ac purum. ¶Pauonibus pictis) variis coloribus diſtinctis. Currus autem Iunonis à pauonibus trahi putatur. ¶Tam nuper pictis) hæc ad connexionem mutationis ſequentis apte faciendam inferuntur. ¶Cæſo Argo) interfecto Argo, cuius oculi caudæ pauonis à Iunone fuerunt appoſiti vt in primo narrauit poeta ¶Quã tu nuper eras) Coruus initio quidem fuit candidus, ſed cũ eius inditio Apollo cognouiſſet Coronida amicam cum alio quodam iuuene rẽ habere eamq; ſagittis interfeciſſet, puerumq; Aeſculapium exciſo vtero ex traxiſſet, penitentia ductus coruum indicem ſibi aliquid præmii ſperantem ex albo nigrum effecit. ¶Corue loquax) Apoſtrophe ad coruum, qua ſignificat poeta illũ ſuæ loquacitatis merito pœnas dediſſe. ¶Argentea) alba, vt eſt argẽtũ. ¶Sine labe) ſine macula. ¶Nec ſeruaturis) alludit ad Id quod Liuius in .I. decade narrat. Cum enim Galli Senones olim obſediſſent, Capitolium, noctuq; aſcendiſſent, clangore anſerũ (cum canes minime ſentirent) excitati cuſtodes, eos deturbauerunt. Quare & anſeres in magno honore habiti, & canes fuere crucifixi. ¶Nunc eſt cõtrarius albo) niger, qui color albo ẽ oppoſitꝰ. ¶Quã lariſſæa Coronis) duę fuerũt Coronides, quarũ altera ab Apolline, altera à Neptuno fuit adamata. ¶Lariſſea) ex Lariſſa Theſſaliæ vrbe. {Leucippi filia, alio nomine Arſinoe Quãquam Heſiodus, vt quidem in commen. Græcorum citatur, non Leucippi, ſed Phlegræ filiam facit. Verſus eius ſunt.

Τῷ μὲν ἄρ' ἄγγελος ἦλθε κόραξ ἱερῆς ἀπὸ δαιτὸς
Πυθὼ ἐς ἠγαθέην, καί ῥ' ἔφραδεν ἔργ' ἀΐδηλα
Φοίβῳ ἀκερσεκόμῃ, ὅτι Ἴσχυς γῆμε Κορωνίν
Εἰλατίδης, Φλεγύαο διογνήτοιο θύγατρα.}

¶In nõ tota Aemonia) Theſſalia. ¶Inobſeruata) incuſtodita. ¶Ales Phœbeius) coruus ab Apolline Coronidi cuſtos adhibitus. ¶Non exorabilis index) qui nullis precibus potuit flecti, ne id quod viderat indicaret. ¶Tendebat iter) ibat. ¶Garrula cornix) Narraturus Poeta quemadmodũ Coronis Phocaica in cornicem fuit mutata, eleganter (vt ſolet) fabulam fabulæ connectit. Cornicem autem ipſam inducit coruum admonentem, vt taceat, ac quid ſibi euenerit, quia linguam cohiberet neſciuit, narrantem. Coronis enim filia fuit Coronei Phocidos regis, quæ à Neptuno adamata, ne violaretur ope Palladis in cornicem fuit conuerſa, ac Palladis ipſius comes effecta. Cæterum cum Palladi nunciaſſet, Cecropis filias ciſtam, in qua Erichthõium ex ſemine Vulcani natum ipſa Pallas clauſerat, contra deæ mandatum aperuiſſe, à comitatu Mineruæ fuit repulſa. ¶Scitetur roget) vt ſciat. ¶Præſagia) prædictiones.

Margin: *a.l. ſumit — *a.l. æthera. — ADDI. — ADDI. — Deprehen diſſe. — *codex emẽ. habet iter. — Coruus ex albo niger. — Coronides. — ADDI.

Offenſamq; tremat, quæ proſum ſola nocendo?
O ego quantum egi, quã m uaſta potentia noſtra eſt,
Eſſe hominem uetui, facta eſt Dea, ſic ego pœnas
Sontibus impono, ſic eſt mea magna poteſtas,
Vindicet antiquam faciem, uultusq; ferinos
Detrahat, argolica quod in ante Phoronide fecit.
Cur non expulſa ducit Iunone, meoq;
Collocat in thalamo, ſocerumq; Lycaona * ſumma,
At uos ſi læſæ tangit contemptus alumnæ,
Gurgite cœruleo ſeptem prohibete triones,
Syderaq; in cœlum ſtupri mercede recepta
Pellite, ne puro tingatur in æquore pellex.
Dii maris annuerant. habili Saturnia curru
Ingreditur liquidum pauonibus * aera pictis,

ARG. FABVLAE SEQ.

Coruus volucris initio candidis pennis plumatus fuit, ſed quia Coronidam Coronei filiam indicauerat Apollini in adulterio motam, illaq; propter acerbiſſimum, flagrantis Dei ſagitti confixa fuit: Ex eo iſte niger ex candido factus, Ex Coronide autem & Apolline naſcitur Aeſculapius, quẽ pater exciſo vtero matris, cum ea rogo eſſet impoſita abſtulit. Is ad Chironem centaurum a patre in Pelium delatus eſt montem, vt ab eo incrementum ſimulq; ſcientiam acciperet medendi.

Tam nuper pictis cæſo pauonibus Argo,
Quã m tu nuper eras, cum candidus ante fuiſſes,
Corue loquax ſubito nigrantes uerſus in alas.
Nam fuit hæc quondam niueis argentea pennis
Ales, ut æquaret totas ſine labe columbas,
Nec ſeruaturis uigili Capitolia uoce
Cederet anſeribus, nec amanti flumina cygno,
Lingua fuit damno, lingua faciente loquaci,
Qui color albus erat, nunc eſt contrarius albo.

ARG. FABVLAE SEQ.

Coronis Coronei filia refert coruo, ne inditium Apollini faceret, cum enim Minerua Erichthonium Vulcani filium, ex eo quod ex complexu ipſius in terram ceciderat natum Vulcani filium ſuſtuliſſet, & comitibus ſuis Pandroſo, Herſæ, Aglauroq; Cecropis filiabus, ciſtella incluſum, cuſtodiendum tradiſſet, monuiſſetq; nequis omnino quod intus eſſet inſpiceret, Coronis ſupradicta, nobiliſſima virginum cum a cuſtodibus ciſtulam laxatam & inſpectam ibi draconem * reperiſſet, diuulgauit Quamobrem Dea illam a ſe alienauit, quæ cum in ſolitudine in littore oblectaretur. Neptunus procul ea conſpecta, Venere eius incaluit, cui cum vim afferret, ab eadem Dea propter virginitatem tenaciter cuſtoditam in auem cornicem conuerſa eſt, ita tamen vt a templo deæ ſubmoueretur.

Pulchrior in tota, quam Lariſſæa Coronis
Non fuit Aemonia. placuit tibi Delphice certe
Vel dum caſta fuit, uel in obſeruata, ſed ales
Senſit adulterium Phœbeius. utq; latentem
Detegeret culpam non exorabilis index
Ad dominum tendebat * inter, quem garrula motis
Conſequitur pennis, ſcitetur ut omnia cornix,
Auditaq; uiæ cauſa, non utile carpis
Inquit iter, ne ſperne meæ præſagia linguæ.

¶QVID

APH.

¶QVID fuerim) comes náq; fui Mineruę. ¶Quid ſim) nunc à comitatu Mineruæ repulſa contemnor. Nam tempore quodam Vulcanus (vt narrat Lactantius) cum Diis arma feciſſet, eiq́; Iuppiter optionem dediſſet præmii, quod vellet poſtulandi iuraſſetq́; per ſtygem paludem ſe nihil negaturũ, Mineruæ nuptias poſtulauit. Quod quidam Iuppiter adſtrictus religione cũ negare non poſſet, Palladem admonuit, vt claudo fabro repugnaret, ac pudicitiã defenderet. Vulcanus igitur cum Palladi tanquam vxori ſibi à Ioue traditæ, quia blanditiis potiri non poterat, vim inferret, eaq́; reluctaretur, forte ſemen ipſius in terram cecidit, ex quo quidem è terra natus eſt Erichthonius Vulcani ſine matre filius, pedes habens anguinos, quos vt tegeret primus currũ excogitaſſe dicitur. Erichthonius autem lis terræ interpretatur, ἔρις nanq; lis ſiue contẽtio, χθὼν terra appellatur. ¶Sine matre) nam ex ſolo Vulcani ſemine, quod in terram cecidit natus eſt. ¶Actæo) Attico. Nam Attica (vt ſcribit Pauſanias) prius Actæa ab Actæo qui primus Athenis regnaſſe fertur. Deinde Attica ab Attide Cranai regis filia fuit cognominata. ¶Gemino de Cecrope) Cecrops idcirco geminus ac biformis dicitur, quod ex parte homo, ex parte ſerpens fuiſſe vulgatus eſt. {Alii biformem à Græcis fictum fuiſſe, perinde vt à latinis Ianum malunt.} Quod quidem idcirco fuiſſe Demoſthenes ait, quod & prudentia in conſiliis ſumma eſſet, & in rebus agendis viribus & audacia vteretur. Vt autem refert Iuſtinus, matrimonium ac nuptias (hoc eſt maris & fœminæ coniunctionem) primus inſtituit. Is autem ex Sai, vrbe Aegypti Athenas profectus, * Actæonis qui prim⁹, in Attica regnauit filiam duxit vxorem, eiq́; in regno ſucceſſit. Vnde Athenienſes Cecropidæ vocantur. Ei tres filiæ fuerunt, Pandroſos, Herſe, Aglauros, quibus nomina indidit ab iis, quibus fruges maximæ aluntur. Pandroſos enim & Herſe à rore. Agraulos vero κατὰ τοῦ αὐλίζειν ἐν ἀγροῖς, hoc eſt, à abulando in agris videtur appellata. Nec ignoro me, vt eſt in exemplaribus deprauatum, Aglauron legiſſe & expoſuiſſe. Nuper vero animaduerti Aglauron ea de cauſa quam ſcripſi; fuiſſe nominatam. Quare Agraulos vbicunq; Aglauros hactenus lectum eſt, mihi videtur eſſe reponendum, ne à Græcis ſcriptoribus, vnde ſum admonitus diſſentire coarguamur, tametſi Pauſanias in Atticæ deſcriptione illam Aglauron mendoſe (vt puto) vocat. {Immo & Suidas & Pauſanias Ἄγλαυρον vocãt. Significat autem ἄγλαυρον, ſplẽdidum ac pulchrum, quaſi αὔρας ἀγλάας ἔχων quemadmodum & Nicãdri interpres ait. Proinde puto Aglauron hanc vel à forma appellatam, vel à contrario, quaſi quæ triſtis & inuidioſa fuerit, id quod ad ſequentem fabulam maxime quadrat. Aut etiam ab a priuandi particula, & γλαυρός, quod græcis idem quod σεμνός ſignificat, quaſi, quæ parum σεμνή, hoc eſt venerans & religioſa erga Palladẽ hic, & mox erga Mercurium fuerit. Nam in agris ſtabulatam eſſe, filiam regis, conſentaneum non eſt. pręſertim quando infra etiam à Mercurio in arce deprehenſam & compellatam poeta dicit.} ¶Sed inconfeſſa quid eſſet) ſic quidẽ in impreſſis legitur exemplaribus, ſed corrupte, cum vna carmini ſyllaba deſit. Quare hæc particula enim eſt adſcribenda, vt legatur, Sed enim inconfeſſa, vt eſt in libris antiquis ſcriptum. ¶Inconfeſſa) non confeſſa, non elocuta. ¶Et legem dederat) mandauerat. ¶Abdita) abſcondita. ¶Speculabar) obſeruabam. Proprie autem dixit, nam ſpeculari eſt ex edito & alto loco obſeruare. ¶Tuentur) defendunt, cuſtodiunt, ac ſeruant. ¶Pandroſos atq; Herſe) à rore hæc nomina ſumpta fuiſſe videntur. Nam Pandroſos à πᾶν, quod totum ſignificat, & δρόσος qui eſt ros, componi videtur. Herſe autem ros interpretatur. Cecropis autem filiæ fuerunt, vt Pauſanias quoq; narrat nõ ſolum Ouid. quarum fratrem fuiſſe Erichthonium ait, qui viuo adhuc patre vita exceſſit. Tametſi ipſum ex mortali genitum negant, cui Vulcanum terramq́; parentes aſſignant. Ab Ouidio autem nõ nihil diſſentit Pauſanias. Narrat enim Aglauri lucum eſſe Athenis, cui quidem & Herſe & Pandroſo ſororibus Mineruam Erichthonium in ciſta depoſitum dediſſe, vetuiſſeq́; ne depoſitum viderent, Pandroſonq́; in officio fuiſſe idcircoq́; ei contiguam templo Mineruæ ædem fuiſſe. Reliquas vero duas (quoniam ciſtam reſignaſſent) viſo Erichthonio furere cœpiſſe, & ex arce qua maxime pręceps locus erat ſe deieciſſe. ¶Vna Aglauros, ſola Aglauros. ¶Diducit) diſſoluit ac ſeparat. Apporrectumq́; draconem: appoſitum draconem ſibi videre viſæ ſunt, quia Erichthonius ſerpentinos habeat pedes. ¶Acta Deæ refero) geſta à Cecropis filiabus Mineruæ nuncio. ¶Et ponar poſt noctis auem) noctuam quæ ſolum noctu volat. ¶Voce) lingua, loquacitate. ¶At puto non vltro) occurrit tacitæ obiectioni cornix. Poſſet enim quis dicere idcirco fuiſti repulſa, quia Mineruæ nunquam fuiſti grata. Se igitur ita Mineruæ placuiſſe ait, vt ſponte fuerit ab ipſa comes petita. ¶At puto non vltro) interrogatiue cum quadam obiectione legatur, quam ita ſoluit, vt dicat id ex ipſa Minerua quæri poſſe. ¶Nam me phocaica) Phocis regio eſt Græciæ finitima Atticæ, vnde Phocaicus declinatur. ¶Vt ſoleo) nunc Cornix facta, nam cornices lentis paſſibus gradiuntur. ¶Spatiarer) ambularem. Nam ſpatiari eſt voluptatis cauſa ambulare. ¶Denſum littus) durum & ſolidum. ¶Nequicquam laſſor) fruſtra defatigator, neque enim effugere poteram. ¶Nec contigit vllum) tetigit, commouit. ¶Mota eſt pro virgine virgo) Pallas perpetua gaudens virginitate.

Quid fuerim, quid ſimq́;, uide, meritumq́; require,
Inuenies nocuiſſe fidem. nam tempore quodam
Pallas Erichthonium prolem ſinè matre creatam
Clauſerat Actæo texta de uimine ciſta.
Virginibusq́; tribus gemino de Cecrope natis
Seruandam dederat, ſed enim inconfeſſa quid eſſet,
Er legem dederat, ſua ne ſecreta uiderent.
Abdita fronde leui denſa ſpeculabar ab ulmo
Quid facerent. commiſſa duæ ſine fraude tuentur
Pandroſos, atq; Herſe. timidas uocat una ſorores
* Aglauros, nodosq́; manu diducit, & intus
Infantemq́; uident, apporrectumq́; draconem.
Acta Deæ refero, pro quo mihi gratia talis
Redditur, ut dicar tutela pulſa Mineruæ.
Et ponar poſt noctis auem. mea poena uolucres
Admonuiſſe poteſt, ne uoce pericula quærant.
At puto non ultro, nec quicquam tale rogantem
Me petiit, licet hoc ex ipſa Pallade quæras,
Quamuis irata eſt, non hoc irata negabit.
Nam me Phocaica clarus tellure Coroneus
(Nota loquor) genuit, fueramq́; ego regia uirgo,
Diuitibusq́; procis (ne me contemne) petebar.
Forma mihi nocuit. nam cum per littora lentis
Paſſibus, ut ſoleo, ſumma ſpatiarer arena,
Vidit, & incaluit pelagi Deus, utq́; precando
Tempora cum blandis abſumpſit inania uerbis,
Vim parat, & ſequitur, fugio, denſumq́; relinquo
Littus, & in molli nequicquam laſſor arena.
Inde Deos, hominesq́; uoco, nec contigit ullum
Vox mea mortalem. mota eſt pro uirgine uirgo,
Auxiliumq́; tulit. tendebam brachia coelo,
Brachia cœperunt leuibus nigreſcere pennis.
Reiicere ex humeris ueſtem molibar, at illa
Pluma erat, inq́; cutem radices fixerat imas.
Plangere nuda meis conabar pectora palmis,
Sed neq; iam palmas, nec pectora nuda gerebam.
Currebam, nec, ut ante pedes retinebat arena,

*agraulos opt. lectio

l. actei.

ndroſos. Herſe. glauros.

Phocis.

RAPH. ❡TOLLEbar) extollebar leuabar. ❡Comes inculpata) omni culpa & crimine vacás. ❡Quid tamen hoc prodeſt) hæc ad commodam ſequentis fabulæ connexionem referuntur. Quid inquit prodeſt inculpatam ac ſine vllo crimine Mineruæ comitem fuiſſe, cũ Nyctimene ob inceſtum cũ patre admiſſum in auem noctuam conuerſa mihi præferatur. Nyctimene enim Nyctes regis Lesbi filia patris amore capta, clam ſe ei ꝓ vxore ſubiecit, propter quod in noctuã conuerſa, ſibi nefandi ſacrilegii conſcia reliquarum auium cõſpectum fugit. (Fabulæ meminit & Higynus, capite, De iis qui contra fas concubuerũt. Sed hic patrem Nyctimenes Epopeum vocat, regem Lesbiorum.) ❡Per totã Lesbon) Lesbos inſula eſt Aegei à conditore denominata, vnde Lesbius Lesbousq; declinantur. ❡Temeraſſe) violaſſe. ❡Patriũ cubile) patris lectũ. ❡A' cunctis) auibus ſubaudiatur. Omnes nãq; aues noctuã perſequuntur. ❡Reuocamina) reuocatiões. ❡Spernim⁹) contemnimus, non accipim⁹. ❡Vanum) nihil nociturum. ❡Domino) Apollini. ❡Cum iuuene Aemonio) Theſſalio. (Iſthye videlicet.) Aemonia nanque Theſſalia dicta eſt ab Aemone Chlori filio, Theſſali autem patre, à quo Theſſalia fuit appellata Aemonia quoq; vrbs eſt Arcadię ab Aemonę Lycaonis filio denominata, vt Pauſanias ſcribit. ❡Vidiſſe narrat) ſe vt ſubintelligam⁹ ſenſus expoſcit. ❡Laurea corona) ex lauro confecta. ❡Audito crimine amantis) amicæ à qua ſe amari putabat. ❡Vultusq;) hilaritas ac lętitia vultus. Nam vult⁹ pro animi affectu mutatur, vt modo lętitiam, modo mœſtitiam prę ſe ferat. ❡Plectrumq;) plectrum inſtrumentum eſt quo cithara percutit̃ ἀπὸ τοῦ πλήττειν, hoc eſt à percutiẽdo declinatum. ❡Colorq;) nam ex rubicũdo pallidus eſt effectus, id quod indignantibus euenire ſolet. ❡Tumida ab ira) ab effectu quod hominẽ tumeſcere cogat. ❡Arma aſſueta) arcum & ſagittas. ❡Tendit) intendit. ❡Indeuitato) quod nullo pacto poteſt euitari. ❡Icta dedit gemitum) percuſſa Coronis ingemuit. ❡Puniceo cruore) rubro ſanguine. ❡Potui pœnas tibi Phœbe dediſſe) hoc eſt potui abs te puniri. ❡Duo nunc moriemur & ego & infans in vtero conceptus. ❡Hactenus) locuta eſt Coronis ſuppleatur. ❡Corpus inane animæ) vacuũ anima & mortuum, Sero) poſteaquam nullum remedium poterat adhiberi. ❡Exarſerit) ira excãduerit. ❡Odit auem coruum. ❡Crimen) Coronidis concubitum cũ Aemonio iuuene. ❡Inaniter) vane, fruſtra. ❡Neque enim cœleſtia tingi Ora licet lachrymis) Parentheſis qua ſignificatur, cur lachrymas quoq; Apollo non emiſerit. Neq; enim inquit Dii poſſunt flere. ❡Haud aliter) ſimilitudine oſtendit q̃ hoc grauiter gemuerit Apollo Libratus ab aure, percutientes. Geſtum enim exprimit lanii vitulum interficientis. Malleum enim auriculæ dextræ admouentes, ictum vitulo infligunt. ❡Ingratos) puellæ mortuæ nihil placentes. ❡Iniuſtaq; buſta peregit) iniquas perfecit exequias. Nam iniuſte illũ peremiſſe ſibi Apollo videbatur. (Alii iniuſta pro paruis accipiunt, quaſi quæ non ſatis iuſta ſiue magna fuerint.) Buſtum autem proprie dicitur locus in quo cadauer eſt & combuſtum, & ſepultum, quaſi bene vſtum, Buſta quoque pro ſepulchris ponuntur. A' buſto buſtuarii gladiatores dicuntur, qui in honorem defuncti ante buſtum & ſepulchrum decertant. ❡Non tulit) non eſt paſſus. ❡Sed natum) Aeſculapium. ❡Gemini Chironis filius fuit Saturni ex Philyra Oceani filia, cum qua in equum conuerſus concubuit. Chironemq; centaurum ſuſtulit, propter quod geminus dicitur. Nam ex parte anteriori homo, ex poſteriori equus videbatur. Quanquam Suidas in Theſſalicis narrat Chironem, vt alios Centauros, Ixionis filium fuiſſe. Iuſtiſſimus autem Centaurorum fuit, (vt Homerus Iliad. xiii. ὃν Χείρων ἐδίδαξε δικαιότατος κενταύρων.) Vxorem'que habuit nomine Chariclo. ❡Non falſæ linguæ) veri indicii. ❡Inter aues albas vetuit) hoc eſt coruum, ex albo nigrum effecit. ❡Semifer interea) Chiron ſemiferus. ❡Diuinæ ſtirpis alumno) Aeſculapio Apollinis filio.

Nyctimene in noctuam.

ADDI Coronis i cornicem

ADDI. Aemonia

* a.l. inuiſaq;. i. odio habitas, & Igratas exequias

Sed ſumma tollebar humo, mox acta per auras
Euehor, & data ſum comes inculpata Mineruæ.
Quid tamen hoc prodeſt, ſi diro facta uolucris
Crimine Nyctimene noſtro ſucceſſit honori?

ARG. FABVLAE SEQ.

Nyctimĕne Nyctei filia virgo Lesbia, nimia libidine effrænata in patris cubile ſe implicuit. Ideoq; aduerſantibus diis ob admiſſum ceſſit in noctuã. Quod ſcelus ipſa nocturno tempore occultat, & in luce viſa ab omnibus volucribus petitur vt noxia.

An, quæ per totam res eſt notiſſima Lesbon,
Non audita tibi eſt, patrium temeraſſe cubile
Nyctimenen? auis illa quidem, ſed conſcia culpæ
Conſpectum, lucem'q; fugit, tenebris'q; pudorem
Celat, & à cunctis expellitur æthere toto.
Talia dicenti tibi, ait, reuocamina coruus
Sint precor iſta malo, nos uanum ſpernimus omen.
Nec cœptum dimittit iter, domino'q; iacentem
Cum iuuene Aemonio uidiſſe Coronida narrat.
Laurea delapſa eſt audito crimine amantis,
Et pariter, uultus'q; Deo, plectrum'q;, color'q;
Excidit. ut'q; animus tumida feruebat ab ira
Arma aſſueta capit, flexum'q; à cornibus arcum
Tendit, & illa ſuo toties cum pectore iuncta
Indeuitato traiecit pectora telo.
Icta dedit gemitum, tracto'q; à uulnere ferro
Candida puniceo perfudit membra cruore,
Et dixit, potui pœnas tibi Phœbe dediſſe,
Sed peperiſſe prius. duo nunc moriemur in una.
Hactenus, & pariter uitam cum ſanguine fudit,
Corpus inane animæ frigus letale ſecutum eſt.
Pœnitet heu ſerò pœnæ crudelis amantem
Se'q; quòd audierit, quod ſic exarſerit, odit.
Odit auem, per quam crimen, cauſam'q; dolendi
Scire coactus erat, necnon arcum'q;, manum'q;
Odit, cum'q; manu temeraria tela, ſagittas.
Collapſam'q; fouet, SERAQVE ope uincere fata
Nititur, & medicas exercet inaniter artes.
Quæ poſtquam fruſtra tentata, rogum'q; parari
Vidit, & arſuros ſupremis ignibus artus.
Tum uero gemitus (neq; enim cœleſtia tingi
Ora licet lachrymis) alto de corde petitos
Edidit, haud aliter, quàm cum ſpectante iuuenca
Lactentis uituli dextra libratus ab aure
Tempora diſcuſſit claro caua malleus ictu.
Vt tamen ingratos in pectora fudit odores,
Et dedit amplexus, * iniuſta'q; buſta peregit,
Non tulit in cineres labi ſua Phœbus eoſdem
Semina, ſed natum flammis, utero'q; parentis
Eripuit, gemini'q; tulit Chironis in antrum,
Sperantem'q; ſibi non falſæ præmia linguæ,
Inter aues albas uetuit conſiſtere coruum.

ARG. FABVLAE SEQ.

Ocyroe Chironis & * Chariclus filia, contemptis patris artibus vęſania futura præcinuit, Infantiq; Aeſculapio prædixit, quod medicina mortuos ad ſuperos educturus eſſet, & ab auo fulminis ictum experturus. patrẽ quoque Chirona ſagittis cruciandum, cupidumq; mortis, ex Deo in mortalium numerum venturum. Quæ cum eſſet elocuta in equæ ceſſit figuram, ne ad uerſantibus fatis plura ederet, quam prædicta Apollinis fuerant.

Semifer interea diuinæ ſtirpis alumno
Lætus erat, miſto'q; oneri gaudebat honore.

Aeſc ongo

ADDI

ADDI

Chiro Coron traſfu lo ab A lnnt

* Ch

Ecce uenit rutilis humeros protecta capillis
Filia Centauri, quam quondam nympha Caici
Fluminis in rapidi ripis enixa uocauit
  Ocyroen. non hæc artes contenta paternas
Edidiciſſe fuit, fatorum arcana canebat.
Ergo ubi uaticinos concepit mente furores,
Incaluitq; Deo, quem clauſum pectore habebat,
Aſpicit infantem, totiq; ſalutifer orbi
Creſce puer dixit. tibi ſe mortalia ſæpe
Corpora debebunt, animas tibi reddere ademptas
Fas erit, idq; ſe nel Diis indignantibus auſus
Poſſe dare hoc iterum flamma ✱ prohiberis auita.
Eq; Deo corpus fies exangue, Deusq;,
Qui modo corpus eras, & bis tua fata nouabis.
Tu quoq; chare pater, non iam mortalis, & æuis
Omnibus ut maneas naſcendi lege creatus,
Poſſe mori cupies tum, cum cruciabere diræ
Sanguine ſerpentis per ſaucia membra recepto
Teq; ex æterno patientem numina mortis
Efficient, triplicesq; Deæ tua fila reſoluent.
Reſtabat fatis aliquid, ſuſpirat ab imis
Pectoribus, lachrymæq; genis labuntur obortæ
Atq; ita, PRAEVERTVNT me, iqt, me fata, uetorq;
  Plura loqui, uocisq; meæ præcluditur uſus.
Non fuerant artes tanti, quæ numinis iram
Contraxere mihi, mallem neſciſſe futura.
Iam mihi ſubduci facies humana uidetur,
Iam cibus herba placet, iam latis currere campis
Impetus eſt. in equam, cognataq; pectora uertor.
Tota tamen quare? pater eſt mihi nempe biformis.
Talia dicenti pars eſt extrema querelæ
Intellecta parum, confuſaq; uerba fuerunt,
Mox nec uerba quidē, nec equæ ſonus ille uidetur,
Sed ſimulantis equam, paruoq; in tempore certos
Edidit hinnitus, & brachia mouit in herbas.
Tum digiti coeunt, & quinos alligat ungues
Perpetuo cornu leuis ungula, creſcit & oris,
Et colli ſpatium, longe pars maxima pallæ
Cauda fit, ut'q; uagi crines per colla iacebant,
In dextras abiere iubas, pariter'q; nouata eſt
Et uox, & facies. nomen quoq; monſtra dederunt.

ARG. FABVLAE SEQ.

Apollo Iouis & Latonæ filius, cum pecus Admeti Pheretis filii paſceret, fiſtulæ cantu ſolitudinem ꝓtegens, boues eius in agros Pyliæ regionis progreſſæ ſunt, quos Mercurius auertit, & in ſylua occuluit. Quod cū Battus Nelei filius equas paſcens vidiſſet, Mercurius ne iudicium prometet, ex armentis formoſiſſimam vaccam ei conceſſit. At ille diſcedenti affirmauit, lapidem proximum quem vidiſſet celerius quam ſe quicquam indicaturum. Deus vero vt mortalis fidem experiretur, paulopoſt mutata figura ad eundem reuerſus eſt, ſimulauitq; ſe amiſſas boues quærere, & præmii promiſit, ſi demonſtraſſet bouem cum vacca, at ille, cum ſub quo monte paſcerentur oſtendiſſet, Mercurius perfidia eius offenſus in lapidem eum mutauit, qui ab euentu index circa Pylum vocatur.

Flebat, opem'q; tuam fruſtra ✱ Philyreius heros
Delphice poſcebat. nam nec reſcindere magni
Iuſſa Iouis poteras, nec, ſi reſcindere poſſes,

Ouid. Metam.

RAPH. Ocyroe. ADDI.

ECCE venit rutilis) Ocyroe Chironis ex nympha quadam Caici fluuii filia. {Chariclo. ſ. vt ſupra Lactantius, & cōment Apollinii.} cum fatorum arcana referaret, Iouis ira in equam fuit conuerſa. ❡ Humeros ꝓtecta) humeros habens ꝓtectos & coopertos, eſt enī poetica ſynecdoche. ❡ Caici) fluuius eſt Myſiæ Caicus per Phrygiam labens. ❡ Ocyroem) velox fluxus Ocyroe dicitur, ὠκὺς nanq; velox, ῥόος fluxus. Sic autem fuit appellata, quod in ripis Caici fluminis rapaciſſimi fuit nata. Fuit etiā Ocyroe nympha Oceani & Tethyos filia, vt ſcribit Heſiod' in Theogonia. ❡ Canebat) prædicebat. ❡ Vaticinos furores) vaticinādi ac futura prædicendi impetus. ❡ Incaluitq; Deo) ſpiritu diuino. ❡ Totiq; ſalutifero orbi) Aeſculapius nanq; adeo præſtās medicina fuit, vt etiam Hippolytum ab inferis reuocarit, propter quod ab Ioue fulmine fuit extinctus, ac poſtea Deus effectus. ❡ Flamma auita) fulmine aui Iouis. ❡ Corpus exā.) ſine ſanguine, mortuum. ❡ Et bis tua fa. noua.) tuam vitam bis. {ſemel videlicet, natus ex Apolline & Coronide, & iterum, à morte, & cōflagratione fulminis in cœlum ſublatus, & deus factus.} ❡ Tu quoq; chare pater) patri quoq; Chironi Ocyroe euētū prædicit. Nam Chiron qui non modo centauros, ſed cæteros quoq; homines iuſtitia dicitur ſuperaſſe, cum Herculem hoſpitio ſuſcepiſſet, ſagittasq; hydræ ſanguine tinctas manibus tractaret, vna earum è manibus lapſa, pedem ipſi' percuſſit ipſumq; tantis doloribus affecit, vt nona die miſeratione Deorum in aſtra fuerit ſublatus, vt Ouid. in Faſtis refert.

Caicus

Ocyroe vates Aeſculapi'

ADDI.

Ocyroe in equam

  Nona dies aderat cum tu iuſtiſſime Chiron,
  Bis ſeptem ſtellis corpore cinctus eras.

❡ Diræ ſerpētis) hydræ, quæ cum centum capita haberet, ab Hercule fuit interfecta, eius ſanguine Herculis ſagittæ tinctæ inſanabilia vulnera inferebant. ❡ Teq; ex æterno) ex immortali te mortalem Dii efficient. ❡ Triplices deæ) Parcę quæ tres dicūtur eſſe, Clotho, Lacheſis. & Atropos. in quarum filis vniuſcuiuſ'q; vita eſſe dicitur donec fila frangantur. {Dicitur autem Clotho à κλώθειν, quòd ea quaſi præſtituat & deſtinet, q̄ cui'q; patienda aut obeunda. Lacheſis, à λαχεῖν, quod ſortiatur exitus & euētus, Atropus ἀπὸ τοῦ μὴ τρέπεσθαι, quod fata inuitabilia ſint.} ❡ Reſtabat fa. ali.) hoc eſt de fatorum arcanis, quæ referre inſtituerat Ocyroe, aliquid reſtabat dicendum. ❡ Præuertunt me) occupāt & impediūt. Nā in fatis erat vt verteretur in equam. ❡ Non fuerant. iam. artes) inquit vaticinandi & futura prędicendi mihi tanti faciēdæ non fuerunt, vt ira Deorum humanam amitterem figurā. ❡ Subduci) auferri ❡ Impetus eſt currere) cupiditas mihi eſt currendi Eſt enim figura loquendi græca. ❡ Latis campis) per ſpatioſos cāpos. ❡ Cognata pe.) propter patrē qui centaurus erat. ❡ Tota tamē quare?) miratur Ocyroe ſe totam in equam conuerti, cum pater Chiron vtranque gerat formam, & hominis & equi. ❡ Et bra. mo. in) innuit brachia in pedes anteriores fuiſſe commutata. ❡ Coeunt) coniunguntur. Perpetuo) continuo. ❡ Nomen quoque monſtra dederunt) nā ἵππος; hoc eſt equa fuit appellata. ❡ Flebat: opem'que tuam) mutationem Batti in lapidem indicem ſuperiori fabulæ poeta annectit. Nam Apollo cum ob pulſatos, interfectos'que Cyclopas diuinitate priuatus, Admeti regis Theſſaliæ armenta in paſtorali habitu paſceret, Mercu. boues quæ longius forte proceſſerant, furto abactas in ſylua occultauit, Batto'que cuidam equarum cuſtodi, à quo vno viſus fuerat, mandauit, ne cui quam illud furtū indicaret. Quod quidem vt libentius faceret, vaccam ei pulcherrimam dono dedit. Battus vero ei pollicitus eſt, ſe nunquam alicui vaccas illas indicaturum. Mercu. vt hominis experiretur fidem, ſuſcepta alia figura ad eum paulopoſt redit, rogans an vaccas quaſdam illac tranſeuntes vidiſſet pollicens'que ſi indicaret ſe vaccam cum tauro daturum. Quod cum accepiſſet Battus, ſub quo monte boues paſcerentur, indicauit, quam ob perfidiam eum Mercu. in lapidem qui index dicitur, commutauit. ❡ Philyreius heros) Chiron Saturni & Philyræ nymphæ filius, à qua Philyres, vt Stepha. ait. ❡ Reſcindere) mutare rumpere. Reſcindi vero proprie teſtamenta dicūtur cum rumpuntur, atque irrita fiunt. ❡ Iuſſa Iouis) qui Ocyroem in equam conuertit.

✱ al. prohibebere

Parcæ

ADDI.

Mercurius in hominē

✱ releuans

✱ a. l. phillyrius.

Tunc aderas, Elim, Meſſenis'q; arua colebas.
Illud erat tempus, quo te paſtoria pellis
Texit, onus'q; fuit baculus ſylueſtris oliuæ
Alterius, diſpar ſeptenis fiſtula cannis.
Dum'q; amor eſt curæ, dum te tua fiſtula mulcet,
Incuſtoditæ Pylios memorantur in agros
Proceſſiſſe boues, uidet has Atlantide Maia
Natus, & arte ſua ſyluis occultat abactas.
Senſerat hoc furtum nemo, niſi notus in illo
Rure ſenex, Battum uicinia tota uocabat.
Diuitis hic ſaltus, herboſa'q; paſcua Nelei,
Nobilium'q; greges cuſtos ſeruabat equarum.
Hunc timuit, blanda'q; manu ſeduxit, & illi
Quiſquis es hoſpes, ait, ſi forte armenta requiret
Hæc aliquis, uidiſſe nega. neu gratia facto
Nulla rependatur, nitidam cape præmia uaccam.
Et dedit, accepta, uoces has reddidit hoſpes,
Tutus eas, lapis iſte prius tua furta loquetur,
Et lapidem oſtendit. ſimulat Ioue natus abire.
Mox redit, & uerſa pariter cum uoce figura,
Ruſtice uidiſti ſiquas hoc limite, dixit,
Ire boues, fer opem, furto'q; ſilentia deme.
Iuncta ſuo pariter dabitur tibi fœmina tauro.
At ſenior poſtquam eſt merces geminata, ſub illis
Montibus inquit, erant, & erant ſub montibus illis.
Riſit Atlantiades, & me mihi perfide prodis,
Me mihi prodis, ait? periura'q; pectora uertit
In durum ſilicem, qui nunc quoq; dicitur index,
In'q; nihil merito uetus eſt infamia ſaxo.

RAPH. Elis. ¶ELIM) vrbs eſt Peloponneſi Elis, ab Eleo Tantali filio appellata, vt quidam volunt, vt alii ab Eleo Neptuni filio. Sunt etiam qui ἀπὸ τοῦ ἡλίου dictam Elim volunt. Nam ſub tutela Solis fuit. Vnde & Augeas ipſius filios illic regnauit. Altera eſt Arcadiæ. Tertia Hiſpaniæ. Ab Elide vero Eleus poſſeſſiuum deriuatur. Virgi. III. Georgi. Hic vel ad Elei metas & maxima campi Sudabit ſpatia. ¶Meſſaniaq; arua) Messena Meſſena & regio & vrbs fuit Pelopõneſi Pilo propinqua, iuxta quam Amphryſus labitur. Eſt etiam Meſſene vrbs Siciliæ. Vnde Meſſenius deriuatur. ¶Illud erat temp⁹) Apollo in pastorem. ADDI. Apollinis Metamorphoſin in paſtorem in tranſcurſu poeta deſcribit. {Nam Apollo cum Cyclopes, ſiue illorum filios vt quidam volunt, interfeciſſet eo qd Ioui fulmen contra Aeſculapium ſuppeditaſſent à Ioue damnatur, & in terrã relegatus fuit. Vbi per annũ Admeti regis Theſſaliæ armenta pauit. Cuius rei & Callimachus meminit hic verſibus.

Φοῖβον καὶ νόμιον κικλήσκομεν, ἐξ ἔτι κείνου
Ἐξ ὅτ' ἐπ' Ἀμφρυσσῷ ζευγίτιδας ἔτρεφεν ἵππους
Ἠϊθέου ὑπ' ἔρωτι κεκαυμένος Ἀδμήτοιο.

De qua re plura in Commenta. Euripidis in Alceſtim.} ¶Quod te paſtoria pellis Texit) quo veſte paſtorali ex pellibus confecta indutus fuiſti. ¶Diſpar fiſtula) inæqualis, tibi ex ſeptem cannis inæqualibus confecta. ¶Alterius) ſiniſtræ. Nam dextræ onus erat baculus. ¶Mulcet) ſolatur. delectat. ¶Pylios in agros) Pylos Pylos vrbs eſt Meſſeniæ, quæ & Coryphaſion fuit appellata. Vnde Pylius, Pylęus, & Pylion deriuantur. ¶Atlantide Maia natus) Mercurius Maiæ filius. ¶Abactas) abductas. Proprie autem abigi dicuntur armenta. Vnde & abigei dicuntur pecorum fures. ¶Nelei) Pater Neſtoris fuit. Neleus rex Pyli. Eſt autem Synæreſis duarum vocalium in vnam. Sic Virg. Et furias Aiacis Oilei. ¶Seduxit) ſeorſum duxit. Interdum ſignificat decepit. ¶Neu nulla gratia) & aliqua gratia facto tuo referatur. ¶Rependatur) referatur. ¶Ioue natus) Mercurius Iouis, & Maiæ filius. ¶Et verſa pariter cum voce figura) hoc eſt vnà cum voce mutata figura nec agnoſceretur. ¶Furtoq; ſilentia deme) hoc eſt furtum indica. ¶Atlantiades) Mercurius nepos Atlantis ex Maia. ¶Me mihi) repetitio eiuſdem dicti irato conueniens. ¶Nihil ADDI. merito) lapis enim nihil mali commiſit. {Imo eam quam battologiam vocant, exprimere voluit, qua eadẽ ſubinde iterantur inani loquacitate. Vnde & verbum βαττολογεῖν. cuius & Eraſ. mem. in prouerb.

COEL. RHO. ¶AT ſenior, poſtquàm merces geminata, ſub illis.
Montibus (inquit) erant, & erant ſub montibus illis.
Riſit Atlantiades, & me mihi perfide prodis,
Me mihi prodis, ait? Quod tamen verum haudaquaquam eſt. Nam ἐκ τῆς ἀναδιπλώσεως quæſita orationi gratia eſt. quod ex libro Phalerei Demetrii περὶ ἑρμηνείας licet agnoſcas, cum ait χάριτες aut in rebus: in verbis quidẽ, ex breuitate, ordine, figura, ex ſchemate, vt in Sapphus verſiculis,

Παρθενία, παρθενία, ποῖ με λιποῦσ' οἴχῃ.

Cui ex figura eadem illa reſpon. ait.

Οὐκ ἔτι ἥξω πρὸς σέ, οὐκ ἔτι ἥξω.

Maior, inquit, orationi comparata eſt gratia, quàm ſi ſemel forent pronuntiata, καὶ ἄλλο τι σχῆμα τὸ, etiam ſi πρὸς ἀπαντῶντας, excogitata magis videri anadiploſis poteſt, ſeu palilogia. Obſeruauerat hic Merula quoq; parte quadam, ex theſauris iis ab eodem pronuntiatum Ouid. prodens.

Si, niſi quæ facie poterit te digna videri.
Nulla futura tua eſt, nulla futura tua eſt.

Sic & apud Homerum,

τοὶ δ' ἠμειβόμενος φῆ.
Καὶ οἱ περὶ χεῖρας ἔσαν, οἱ περὶ χεῖρας ἔσαν.

Et quoniam de Ouidio agimus, aduertendum item in quo ab eo taxetur Seneca in Naturalium quęſtionũ libris, vbi diluuii excutitur ratio. Illud inquit, poetarum ingenioſiſſimus egregie pro magnitudine rei dixit:

Omnia Pontus erat, deerant quoque littora Ponto.

Niſi tantum impetum ingenii vis materiæ ad pueriles ineptias reduxiſſet:

Nat lupus inter oues, fuluos vehit vnda leones.

Non eſt res ſatis ſobria, laſciuire, deuorato orbe terrarũ. Et ne quis parũ aptè agglutinata hęc à nobis putet: ad ea Quintilianũ reſpexiſſe cõtẽderim, dũ libro decio, laſciuire i Heroicis ſuis Ouidiũ ſcribit, & eſſe nimiũ ingenii ſui amatorẽ. Simulq; frigida eſt & puerilis in ſcholis affectatio, vt ipſe trãſitus efficiat aliquã vtrq; ſententiã, & huius velut pręſtigię plauſum petat, à quo nõ abſtinet poeta hic, quę tamẽ neceſſitas fortè excuſarit, res diuerſiſſimas i ſpeciẽ vni⁹ corporis colligẽtẽ. Illud obiter adnotarim: in Cæcilii Minutiani Apuleii fragmentis obſeruatũ, annis ſeptẽ in exilio conſumptis, functũ eſſe fato Ouidiũ calendis Ian. qua die Titus quoq; Liuius deceſſerit. Structũ itẽ illi à Barbaris per multas lachrymas tymbõn ante ianuã. Author idẽ Minutianus eſt, Coruinũ ab Ouidio appellatum fuiſſe ibin ex auis fœditate, cui vẽtrẽ roſtro purgare, inſitũ ſit, & hoc ex Callimachi imitatione, pulſum quoq; in exiliũ, quod Auguſti inceſtũ vidiſſet: Sed vt à diuerticulo redeamus ad fabulã, Chęrephõtẽ lego Socratis perfamiliarẽ fuiſſe ἰσχνόφωνον, & quia ſimul nigricãtis erat coloris, interfuſo pallore, nycterida cognominatũ, quæ vox nobis veſpertilionẽ indicat, atq; itẽ pyxinon, ideſt buxeũ. Hic vero eſt Chærephontis, cui reſpondiſſe Pythiam ferunt, σοφὸς Σοφοκλῆς, σοφώτερος δ' Εὐριπίδης, ἀνδρῶν δὲ πάντων Σωκράτης σοφώτατος. i. ſapiẽs quidem Sophocles, ſapientior vero Euripides, at omnium ſapientiſſimus Socrates. Eretriẽſes porrò inceſſuntur apud eruditos, quòd literã ρ crebrius aſperius'q; inculcarent, ſicuti in Alcibiade lambdaciſmum adnotatũ ſcim⁹. Hic eſt de quo iactatum legitur, Alcibiades duos non tulerunt Athenæ, neq; itẽ Lyſandros duos Sparta. Arrius Apud Catullum, mirifico velut prurítu, flatilem tum vocalibus, tum conſonantibus inſerebat, quod Poetæ teſtatur epigramma nobile. Poſtremo fringultire, ex Apuleii doctrina præpedite eſt, ac obſcurius verba enuntiare. Nã in Magia ſic adnotauimus ſcriptũ, qui eloquentiæ patrocinium vulgo profitetur, etiam honeſta dictu ſordide blaterat, ſæpe in rebus nequaquã difficilibus fringultit, vel omnino obmuteſcit, Et iterum: Audiſti priuignum meum vix ſingulas ſyllabas fringultientem. A' fringilla verbum deflecti, putat Feſtus.

Eius

Eius vero auis querula eſſe videtur vox. Ná & Martialis ait,
Nunc ſturnos inopes, fringillarum'q; querelas Audit.
Friare autem aliud omnino eſt, vnde ſuffriare paululum conterere eſt. In Q. Catulo oratore, quod memorabile eſt ſumme laudatur leuis, ſuauisq; literarum appellatio. In Cotta literarum damnatur dilatatio, & Catulo contraria, ſubagreſtis quædam, & planè ſubruſtica pronuntiatio.

go autem æ ſcribatur Lyceum, ne mons Arcadiæ Lycęus eſſe videatur, qui cum æ diphthógo notatur. ┌ Coronatis ca.) Canephoria ea ſacra vocata ſunt, quod in caniſtris ferrentur quibus ad ſacrificandum opus eſſet. atq; hinc ipſe etiam virgines κανηφόροι dicuntur: Non autem quælibet, ſed præſtantiores & nobiliores tantum ἐκανηφόρουν. ┌ Deus ales) Mercurius citus. — Canephoria.

ARG. FABVLAE SEQ.

Athenis virgines per ſolenne ſacrificium in caniſtris Mineruæ ferunt pigmenta, inter quas a Mercurio eminens ſpecie cóſpecta eſt Herſe Cecropis filia. Itaq; aggreſſus ſororé eius Aglauron, precatusq; vt ſe Herſæ ſorori ſuæ iungeret, ac illa cú pro miniſterio aurú eú popoſciſſet, Minerua grauiter offenſa eſt auaritia eius, & quot ciſtulá ei traditá ſororibus eius cuſtodiendá aduerſum ſuum prædictú aperuiſſet. Inuidiæ nouiſsime imperauit, & eam ſororis Herſæ ſucceſsibus exacerbauit, diuq; cruciatá ſaxo mutauit.

Hinc ſe ſuſtulerat paribus Caducifer aliis,
Munichiosq; uolans agros, gratam'q; Mineruæ
Deſpiciebat humum, culti'q; arbuſta Lycei.
Illa forte die caſtæ de more puellæ
* Vertice ſuppoſito feſtas in Palladis arces
Pura coronatis portabant ſacra caniſtris.
Inde reuertentes Deus aſpicit ales, iterq;
Non agit in rectum, ſed in orbem curuat eundem.
Vt uolucris uiſis rapidisſima miluius extis,
Dum timet, & denſi circunſtant ſacra miniſtri,
Flectitur in gyrum, nec longius audet abire,
Spem'q; ſuam motis auidus circumuolat alis,
Sic ſuper Actæas agilis Cyllenius arces
Inclinat curſus, & eaſdem circinat auras.
Quanto ſplendidior, quam cætera ſydera fulget
Lucifer, & quanto, quàm Lucifer aurea Phœbe,
Tanto uirginibus præſtantior omnibus Herſe
Ibat, erat'q; decus pompæ, comitum'q; ſuarum.
Obſtupuit forma Ioue natus, & æthere pendens
Non ſecus exarſit, quàm cum balearica plumbum
Funda iacit, uolat illud, & incandeſcit eundo,
Et quos non habuit, ſub nubibus inuenit ignes.
Vertit iter, cœlo'q; petit diuerſa relicto,
Nec ſe diſsimulat, tanta eſt fiducia formæ,
Quæ quanquam iuſta eſt, cura tamen adiuuat illá,
Permulcet'q; comas, chlamydem'q; ut pendeat apte
Collocat, ut limbus, totum'q; appareat aurum.
Vt teres in dextra, qua ſomnos ducit, & arcet
Virga ſit, ut terſis niteant talaria plantis,
Pars ſecreta domus ebore, & teſtudine cultos
Tres habuit thalamos, quorum tu Pandroſe dextrú,
Aglauros læuum, medium poſſederat Herſe.
Quæ tenuit læuum, uenientem prima notauit
Mercurium, nomenq; Dei ſcitarier auſa eſt,

┌ INdex, lapis quo vtimur ad aurú argentumq; probandum. { Hunc Græci βάσανον vocant, Plinius coticulam. Alii etiam Lydium lapidem, & Heracleum, à loco vbi plurimus reperitur. Vt & Eraſmus docet in prouerbiis qui ipſe quoq; eandem cum Regio ſententiam tenet, videlicet vt Battum paſtorem, in hunc lapidem transformatú dicit. Sed tamen Lactantius in Argumento fabulæ, videtur de alio, quàm de Lydio aut Heracleo intelligere. Et ipſe Ouidius, ſaxum immeritum vocat, quod haud puto facturus erat, ſi de coticula intelligi voluiſſet. Nam quo modo immerita dici debet, quæ ſuo indicio etiam hodie ꝓdit auri diſcrimina? Sed hoc viderint alii. }

APH. ┌ HINC ſe ſuſtule.) Aglauri filię Cecropis Athenarum regis mutationem in ſaxum ſuperiori trásformationi poeta connectit. Mercurius enim poſt Battum in lapidem conuerſum, forte inter virgines Athenienſium ſacra Mineruæ celebrantes, vidit Herſen Cecropis filiam omnium formoſisſimam, qua cum aliter potiri non poſſet, Aglauron illius ſororem rogauit, vt ſibi opem ferret. Ea operam ſuá pollicetur, dum ſibi pecunia tribuatur. Id cum reſciuiſſet Pallas, ob ciſtam quoq; apertam irata in qua Erichthonium clauſerat, ei Inuidiam immiſit qua impedita cum Mercurio repugnaret, ne Herſe amata frueretur, in ſaxum ab eo fuit conuerſa. ┌ Caducifer) Mercurius caduceum ferés. Eſt enim Caduceus virga Mercurii qua pax ſignificabatur. Vnde caduceator legatus dicitur pacem petens, vt ſcribit Pompeius. Cato. Caduceatori nemo homo vocet. ┌ Munychios agros) Atticos. Munychia nanq; promontorium eſt Pirei portus Atticæ à Munycho dicta qui illic ędificauit templum Munichię Dianæ. ┌ Gratam humum Mineruæ) Periphraſis eſt Atticæ terræ, quæ Mineruæ gratisſima eſt. Nam (vt Pauſanias ait) tota vrbs Athenarum & ager Mineruæ eſt ſacer. Licet enim alios quoq; Deos colere inſtituerint, Palladem tamen venerantur, cuius ſimulachrum, quod in arce eſt conſecratum, de cœlo fertur cecidiſſe. ┌ Arbuſta) arbores. ┌ Culti Lycei) exculti Ariſtotelicis diſputationibus. Nam Lyceum eſt gymnaſium Athenis, in quo deambulans Ariſtoteles de philoſophia diſſerebat. Lyceion à Lyco Pandionis filio (vt ſcribit Pauſanias) appellatum, à quo quidem & Lycea regio quædam Athenis fuit dicta. vt Stephanus ait. Sine diphthon

unychia

yceum.

yceion.

Omnium nanq; planetarum velocisſimus eſt, celerrimeq; ſuum conficit curſum. ┌ Vt volucris) hac ſimilitudine Poeta oſtendit quomodo in orbé Mercurius volarit, vt diutius aſpectu Herſes amatę frueretur. ┌ Miluius) auis eſt rapax, quæ in gyrum volat. ┌ Rapidisſima) rapacisſima. ┌ Dum timet) miniſtros exta cuſtodientes. ┌ In gyrum) in orbem & circuitum. ┌ Super Actæas arces) Athenienſes. *a. L. tecta. Actæa nanq; Attica, quod ferè tota ſit littoralis, ἀκτὴ náq; littus interpretatur. ┌ Inclinat curſus) conuertit volatus. ┌ Circinat) circundat. Eſt auté circinus inſtrumentum, quo circuli apte cóficiútur. ┌ Quáto ſplendidior) quanta pulchritudie fuerit Herſe à Mercurio amata aperte his comparationibus poeta oſtendit. ┌ Non ſecus exarſit) nó aliter amore eſt inflammatus. ┌ Balearica funda) qua Baleariu̅ inſularum incolę maxime vtú tur. Baleares autem inſulæ ſunt duæ Hiſpaniæ adiacentes, quarú incolæ optimi ſunt funditores. ┌ Plumbum) pliúbeam pilam. ┌ Incandeſcit) igneſcit, liqueſcit. ┌ Vertit iter) conuertit ac mutat iter Mercurius. Cum enim eſſet in cœlum iturus in terras deſcendit. ┌ Cœlo relicto) quo iter & volatú direxerat. ┌ Nec ſe diſsimulat) nec ſe occultat eſſe Mercurium. ┌ Tanta eſt fiducia formæ) acclamatio eſt cauſam continens cur ſe non diſsimularet Mercuri⁹. Adeo nanq; formoſus erat, vt nulla occultatióe op⁹ foret. ┌ Quę quanquá iuſta eſt) fiducia formæ & pulchritudinis ſubaudiatur. ┌ Permulcetq; comas) pectit capillos. ┌ Chlamydem Collocat) ita inquit componit chlamydem, vt apte ex omni parte pendeat. Chlamys autem aliis veſtibus ſuperimponebatur. ┌ Vt lim. to.) hoc eſt vt limbus aureus totus appareat. Eſt enim ἓν διὰ δυοῖν, ideſt vnum in duo diuiſum, quam figuram imperiti endiadin vocant. Cum endiadis nec græca nec latina vox ſit. ┌ Vt te) recta. Eſt autem caducei periphraſis, quo Mercurius dat ſomnos, adimit'q; & lumina morte reſignat. Vt etiam Virg. canit. ┌ Terſis plan.) pulchris pedibus. ┌ Talaria) talaria autem ſunt Mercurii alata calciamenta. ┌ Pars ſecreta domus) interiorem partem domus Cecropis deſcribit, in qua thalami filiarum erant. ┌ Ebore & teſtudine) non ſolum ebore, ſed etiam teſtudinum cruſtis thalami ornabantur, quamuis teſtudo ædificium quoque concameratum ſignificet, qua in ſignificatione ſi accipiamus, eburneam teſtudinem intelligemus.

Baleares

Et cauſam aduentus, cui ſic reſpondit Atlantis,
Pleiones'q; nepos: Ego ſum qui iuſſa per auras
Verba patris porto, pater eſt mihi Iuppiter ipſe.
Nec fingam cauſas, tu tantum fida ſorori
Eſſe uelis, prolis'q; meæ matertera dici.
Herſe cauſa uiæ eſt. faueas, oramus amanti.
Aſpicit hunc oculis iiſdem, quibus abdita nuper
Viderat Aglauros flauæ ſecreta Mineruæ,
Pro'q; miniſterio magni ſibi ponderis aurum
Poſtulat, interea tectis excedere cogit.
Vertit ad hanc torui Dea bellica luminis orbes,
Et tanto penitus traxit ſuſpiria motu,
Vt par iter pectus, poſitum'q; in pectore forti
Aegida concuteret, ſubit hanc arcana profana
Detexiſſe manu tum, cum ſine matre creatam
Lemniacam ſtirpem contra data fœdera uidit,
Ingratam'q; Deo fore iam, ingratam'q; ſorori,
Et ditem ſumpto, quod auara popoſcerat, auro.
Protinus inuidiæ nigro ſquallentia tabo
Tecta petit, domus eſt imis in uallibus antri
Abdita, Sole carens, non ulli peruia uento,
Triſtis, & ignaui pleniſſima frigoris, & quæ
Igne uacet ſemper, caligine ſemper abundet,
Huc ubi peruenit bello metuenda uirago,
Conſtitit ante domum (neq; enim ſuccedere tectis
Fas habet) & poſtes extrema cuſpide pulſat.
Concuſſæ patuere fores, uidit intus edentem
Vipereas carnes uitiorum alimenta ſuorum
Inuidiam, uiſa'q; oculos auertit. at illa
Surgit humo pigre, ſemeſarum'q; reliquit
Corpora ſerpentum, paſſu'q; incedit inerti.
Vt'q; Deam uidit, forma'q;, armis'q; decoram,
Ingemuit, uultum'q; Deæ ad ſuſpiria duxit.
Pallor in ore ſedet, macies in corpore toto,
Nuſquam recta acies, liuent rubigine dentes,
Pectora felle uirent, lingua eſt ſuffuſa ueneno,
Riſus abeſt, niſi quem uiſi fecere dolores,
Nec fruitur ſomno uigilantibus excita curis,
Sed uidet ingratos, intabeſcit'q; uidendo
Succeſſus hominum, carpit'q; & carpitur unà,
Supplicium'q; ſuum eſt, quãuis tamen oderit illam.
Talibus affata eſt breuiter Tritonia dictis,
Infice tabe tua natarum Cecropis unam,
Sic opus eſt, Aglauros ea eſt. haud plura locuta
Fugit, & impreſſa tellurem reppulit haſta.
Illa Deam obliquo fugientem lumine cernens

RAPH. Pleione.

¶ ATLANTIS, Pleiones q; nepos) Mercurius. Pleione autem vxor Atlãtis fuiſſe memoratur. Vnde Pleiades fuere cognominatæ. ¶ Iuppiter ipſe) qui rex eſt & Deorum & hominum. ¶ Abdita) ſecreta. Erichthonium in ciſta clauſum, vt vidimus. ¶ Interea tectis excedere cogit) interim inquit dũ aurum afferret coegit Mercurium Aglauros excedere, & exire domo. ¶ Dea bellica) Pallas, quæ & Bellona dicitur. ¶ Torui luminis orbes) toruos oculos, quales iratis eſſe ſolent. ¶ Aegida concuteret) Aegis munimentum eſt pectoris æreum à Vulcano fabricatum, habens in medio Gorgonis caput, quo & Pallas & Iuppiter vti ſolent. {At que hinc αἰγίοχος idem dicitur. Sed alii tamen loricam ſiue thoraca volunt eſſe Iouis Αἰγίδα, ex corio capræ Amaltheæ, vnde etiam nomen habet. Mart. lib. 7. Accipe belligeræ crudum thoraca Mineruæ, Ipſa Meduſææ quo tumet ira deæ. Dum vacat huic Cæſar, poterit lorica vocari, Pectore cũ ſacro ſederit Aegis erit.} ¶ Subit) in mentem venit. ¶ Hanc) Aglauron. ¶ Profana manu) impia, ſceleſta. ¶ Sine matre) quod (vt pauloante diximꝰ) Erichthonius ex ſolo ſemine Vulcani, quod in terram cecidit, cum vi cum Pallade coire vellet natꝰ eſt. ¶ Lemniacam ſtirpem) Erichthoniũ filium Vulcani qui in Lemnum inſulam è cœlo cecidit. Lemnos autem inſula eſt Thraciæ adiacens, duas habens vrbes Ephæſtiã & Myrinam, à magna Deorum matre, quæ Lemnos appellatur, denominata, cui etiam virgines ſacrificabantur, vt Hecatæus in Europa ſcribit. Hanc vero primum habitarunt Thraces, qui Sinties, Sapæi'q; vocabantur, vt Stra. ait. À Lemno autem & Lemnius gentile & Lemniacus poſſeſſiuum declinatur. ¶ Ingratam'q; Deo fore) ob petitam pecuniam. ¶ Ingratam'q; ſoro.) quia auaritia illã Mercurio proſtituebat. ¶ Protinus Inuidiæ) primum Inuidiæ domum deſcribit poeta, deinde Inuidiam ipſam. Eſt autem Inuidia dolor ex aliena prouenien s felicitate. Differt ab inuidentia, quòd ea non ſolum ad eum, qui inuidet, ſed etiam ad eum cui inuidetur referri poteſt. Inuidẽtia vero in eum demum cadit, qui inuidet. ¶ Nigro tabo) nigra ſanie. Diptoton autem eſt hoc nomen & duorum caſuum. Nam tabi & tabo ſolum inueniuntur. ¶ Antri) ſpeluncæ. ¶ Abdita) abſcondita. ¶ Ignaui frigoris) ab effectu quod ignauos & pigros efficiat. Bello met. vira. Periphraſis eſt Palladis, quæ à latinis Bellona vocatur, quod in bello maxime ſit timenda.

Aegis. — ADDI. — Erichthonius. — Lemnos. — Inuidia.

¶ Neque enim ſuccedere tectis Fas habet) hoc eſt Palladi, vt quæ eſt Dea, non licet Inuidiæ domum ingredi. ¶ Extrema cuſpide) vltima cuſpidis parte. Pallas nanq; haſtam geſtare memoratur. ¶ Vipereas carnes) viperarum, quæ ſic quod vi pariant, ſunt appellatæ. {Nam etiam diſrumpi cum pariunt traduntur.} ¶ Inuidiam) eleganti phantaſia Inuidiæ & corpus & figuram humanam, & actiones attribuit. Ea vero omnia deſcribit quæ inuidis ineſſe ſolent. ¶ Viſaq; oculos auertit) à viſa inquit Inuidia Pallas oculos auertit, ne diutius illam ſpectaret. ¶ Corpora) carnes. ¶ Vultumq; Deæ ad ſuſpiria duxit) ordo eſt & ſenſus, & ad vultum Deæ ſuſpiria traxit. Cum enim vultum Deæ vidiſſet hilarem, Inuidia, dolore affecta ſuſpirauit. ¶ Nuſquam recta acies) oculorum intelligatur. Inuidi nanque non recto, ſed obliquo vtuntur viſu. ¶ Liuent) liuidi & nigri ſunt. ¶ Suffuſa) perfuſa, infecta. ¶ Niſi quem viſi fecere dolores) non ipſius, ſed aliorum. Inuidi nanque & alienis malis gaudent, & bonis dolent. ¶ Nec fruitur ſomno) nec dormire poteſt. ¶ Excita) concita, ſtimulata. ¶ Vigilantibus curis) ab effectu curæ vigilantes, quod hominem vigilare cogant, neque dormire patiantur. ¶ Sed videt ingratos) non gratos ac ſibi diſplicentes. Intabeſcit: paulatim conſumitur. ¶ Carpitq; & carpitur vnã) ſimul inquit & lædit & læditur. ¶ Suppliciumq; ſuum eſt) hoc eſt, ſibi ipſi eſt ſupplicium. Inuidus enim ſe ipſum ſemper rodit, paulatimq; conſumit. {Sic Iſocrates in Euagora: αὐτὸς ὁ φθόνος, ὃ τοῦτο μόνον πρόσεστιν ἀγαθὸν ὅτι μέγιστον κακὸν τοῖς ἔχουσιν ἐστί.} ¶ Quamuis tamen) ordo eſt, quamuis oderit illam, talibus tamen eſt allocuta. ¶ Tritonia) Pallas, à Tritonide palude, apud quam primum apparuiſſe fingitur, Tritonia fuit cognominata. {Vel à τριτὼ, quod lingua Cretum caput ſignificat, eo quod ex capite Iouis nata fuit.} ¶ Infice tabe tua) hoc eſt veneno tuo inquina ac imbue. Breuem autem idcirco Palladi attribuit orationem poeta, vt ſignificet Deam Inuidiæ aſpectum diutius ferre non potuiſſe. ¶ Et impreſſa tellurem reppulit haſta) hoc ex vulgari opinione dicitur. Neque enim tellus cum ſit immobilis repelli poteſt, quamuis vulgo videatur. ¶ Obliquo lumine) obliquis oculis, qualibus inuidi aſpicere ſucceſſus aliorum ſolent.

ADDI. — Inuidiæ nus [de]ſcriptio. — ADDI. — Tritonia. — ADDI.

¶SVCceſſorumq; Miner. Indoluit) archaiſmos eſt, hoc eſt, antiqua locutio. Nunc enim ſucceſſibus dolere dicimus. {Vel etiam græca figura, quale & illud Virgilij. Iuſtitiæ ne prius miror, belli'ne laborũ, pro ἕνεκα τῆς δικαιοσύνης, καὶ τῶν πόνων. } Succeſſus aũt vt euẽtus & ſilia, in plurali nũero ſecũdæ quoq; eſt declinationis, nõ ſolum quartę. Pro teritprosternit. Ea autẽ deſcribit poeta, quæ inuidorum oculi efficere credũtur. {Hinc & Virg. dixit. Neſcio quis teneros oculus mihi faſcinat agnos. Nã verbũ βασκαίνειν, q̃d latini faſcinare dicũt, & iuidere Græcis ſignificat, & oculis, aſpectuq; nocere. Et ſũma papauera. Carpit eodẽ ptinet q̃uo ſupiora. niſi q̃d epitheto, ſũma, vſus videtur, vt alluderet ad id, q̃d idẽ alibi dixit. Sũma petit liuor, pfluit altiſſima vẽti &c. Eſt.n. ea Inuidiæ natura, vt ſũma & excellentia maxime petat. } ¶ Tritonida arcẽ) Athenarũ arcẽ Palladi dicatam. Poſuit aũt patronymicũ p poſſeſſiuo. ¶ Ingeniis) pp multitudinẽ præſtãtiſſimorũ & artificũ & oratorũ & philoſophorũ hoc dicit. ¶ Et feſta pace) ab effectu. Nã tpe pacis feſta celebrãtur. ¶ Virẽtẽ) florẽtem. ¶ Ferrũgine) ferri rubigo, ferrugo vocaſ. ¶ Præcordia) venæ ſunt cordi præiacẽtes pręcordia, q̃ curarũ ſedes eſſe dicũtur. ¶ Hamatis ſentibus) recuruis ſpinis: qualis eſt hamus. Eſt aũt nomẽ participio ſimile hamatus, vt galeatus. ¶ Piceũ) nigrũ. ¶ Ne'ue mali cauſæ) hoc eſt ne cauſæ doloris longius abſint, efficit vt felicitatẽ ſororis ſemp ante oculos cũ maxĩo dolore & cruciatu hẽre videaſ. ¶ Cecropis) Aglauros. Cecropis filia, eſt.n. nomẽ patronymicũ fœmininũ. ¶ Mordeſ) crueiatur. ¶ Liq̃tur) liq̃ſcit, atq; vt nix ad Solẽ ɔſumitur. ¶ Lẽta ta.) corruptiõe q̃ paulatĩ fit. ¶ Incerto Sole) debili ac parũ vehemẽti Sole. ¶ Lenite.) exiguo calore. ¶ Iactãti) fruſtra dicẽti. eſt.n. iactare interdũ inaniter loq. Vir. Talia iactãti iterdũ oñtare. ¶ Deſine dix.) me rogare ſubauditur. ¶ Velox Cyll.) Mercurius à Cyllene arcadię mõte. ¶ Iſto pa.) vt te hic non moueas, niſi me repulſo. Nunq̃ autẽ me hic repellere poteris, tu igitur hic ſemp maneas. ¶ Cęlatas) ſculptas atque pictas. ¶ Ignaua gr.) ſcite epitheton diſtinxit. Nã eſt etiã grauitas honeſta. ¶ Partes quac.) In prępoſitio ſubaudiatur, vt in quaſcũq; flectitur intelligamus. {Alii, quacunque legẽdum putant, vt ſit, quacunq; flectitur, pro in quacunq; parte. Ego vero & quaſcunq; recte legi puto, ſi quaſcunq; flectitur accipiamus dictũ κατὰ συνεκδοχὴν pro quibuſcunq;. Vt expleri mentem. pro, expleri mente &c.} Deſcribit autẽ quẽad modũ Aglauros in ſaxũ fuit cõmutata, ac liminĩ ianuę, vbi ſederat ita affixa, vt nunq̃ ſurgere potuerit. ¶ Illa quidem pug.) cõtendit, conatur. ¶ Se attol.) ſe erigere. ¶ Recto trunco) erecto pectore. Nã trũcus ea pars corpis dicitur, quæ eſt intra collũ & coxas. ¶ Riget) rigida ac dura eſt facta. ¶ Malũ cancer) Morbus eſt cancer q̃d Græci Carcinoma vocant, paulatim corpus rodens. ¶ Sic letalis hyems) mortiferum frigus.) Reſpiramina) pulmonis reſpirationes. ¶ Signũ exangue) ſtatua ſine ſanguine & mortua. In ſtatuã nanq; lapideã Aglauros fuit cõuerſa. ¶ Sua mens infecerat illã) inuidorũ nanq; corpora ſunt nigra, quẽadmodum & mens nigra eſſe ſolet, & nocens. ¶ Infecerat maculauerat.

Murmura parua dedit, ſucceſſorumq; Mineruæ
Indoluit, baculumq; capit, quem ſpinea tortum
Vincula cingebant, adopertaq; nubibus atris
Quacunq; ingreditur, florentia proterit arua,
Exuritq; herbas, & ſumma papauera carpit,
Afflatuq; ſuo populos, urbeſq;, domoſq;
Polluit & tandem Tritonida conſpicit arcem,
Ingeniis, opibuſq;, & feſta pace uirentem,
Vixq; tenet lachrymas, q̃a nil lachrymabile cernit.
Sed poſtquam thalamos intrauit Cecrope natæ,
Iuſſa facit, pectuſq; manu ferrugine tincta
Tangit, & hamatis præcordia ſentibus implet,
Inſpiratq; nocens uirus, piceum'que per oſſa
Diſſipat, & medio ſpargit pulmone uenenum,
Ne'ue mali cauſæ ſpatium per latius errent,
Germanam ante oculos, fortunatum'que ſororis
Coniugium, pulchra'que Deũ ſub imagine ponit,
Cuncta'que magna facit, quibus irritata dolore
Cecropis occulto mordetur, & anxia nocte,
Anxia luce gemit, lenta'que miſerrima tabe
Liquitur, ut glacies incerto ſaucia Sole,
Felicis'que bonis *aliter nón uritur Herſes
Qua'm cum ſpinoſis ignis ſupponitur herbis,
Quæ neque dant flãmas, leni'q; tepore cremantur.
Sæpe mori uoluit, ne quicquam tale uideret,
Sæpe uelut crimen rigido narrare parenti.
Denique in aduerſo uenientem limine ſedit
Excluſura Deum, cui blandimenta, preces'q;
Verba'q; iactanti mitiſſima, deſine, dixit,
Hinc ego me non ſum niſi te motura repulſo.
Stemus ait pacto uelox Cyllenius iſto,
Cælatas'q; fores uirga patefecit, at illi
Surgere conanti partes, *(quacunque ſedendo
*Flectitur) ignaua nequeunt grauitate moueri,
Illa quidem pugnat recto ſe attollere trunco,
Sed genuum iunctura riget, frigus'q; per ungues
Labitur, & pallent amiſſo ſanguine uenæ,
Vt'q; malum late ſolet immedicabile cancer
Serpere, & illæſas uitiatis addere partes,
Sic letalis hyems paulatim in pectora uenit,
Vitales'q; uias, & reſpiramina clauſit,
Nec conata loqui eſt, nec ſi conata fuiſſet,
Vocis habebat iter, ſaxum iam colla tenebat,
Ora'q; duruerant, ſignum'q; exangue ſedebat,
Nec lapis albus erat, ſua mens infecerat illam.

ARG. FABVLAE SEQ.

Cum Mercurius iuſſu patris in Phœnicẽ trãſgreſſus eſſet, vt armẽta illius regionis ad littus compelleret Iuppiter in taurum conuerſus. Cum ſe iuuencis Agenoris regis immiſcuiſſet, & in amorem ſui ſpatiantes in arena virgines conſiſtere coegiſſet, paulatim ſingulas alludens, nouiſſime Europam Agenoris filiam, cuius amore cõpulſus auerterat figurã, inſidentem ſibi tergo per mare in inſulam Cretam detulit, ubiq; concubitu eius potitus eſt.

Has ubi uerborum pœnas, mentis'que profanæ
Cepit Atlantiades, dictas a' Pallade terras
Linquit, & ingreditur iactatis *æthera pennis.
Seuocat hunc genitor, nec cauſam faſſus amoris,
Fide miniſter *ait, iuſſorum nate meorum,
Pelle moram, ſubito'que celer delabere curſu,

¶ Mentiſq; profanæ) à ſacris ac religione remotæ. {Videtur ad ἔτυμον nõis alludere. γλαυρὸν enim σεμνὸν Gręcis ſignificat, vt ſupra quoq; monuimus.} ¶ Dictas à Pallade terras Linquit) Periphraſis eſt Athenarum. Nã Athenæ ἀπὸ τῆς ἀθήνας, hoc eſt, à Pallade dicũtur. ¶ Seuocat hunc geni.) Iuppiter Europæ Agenoris Phœnicũ regis filiæ amore captus Mercurio ab Attica redeunti mandat, vt ſe quam primũ in Phœniciã conferat, regiſq; armenta ad littus compellat, ibi nanque cum aliis virginibus Europã ſpatiari viderat. Id vero cum effeciſſet Mercuri⁹, ol depoſita maieſtate Iuppiter ĩ Taurum ſe ɔuertit, cuius dorſum poſt multas blãdiĩas Europa aſcẽdere auſa, in Cretã p mare ab Ioue eſt aduecta. Q̃d q̃dẽ idcirco fingitur, q̃a Cretenſes (vt hiſtorici tradunt) Europam ex Phœnicia raptam in Cretam aſportauerunt naui, cuius inſigne taurus erat. ¶ Seuocat) ſeorſum vocat. ¶ Delabere) deorſum labere atque deſcende. De nãque præpoſitio in cõpoſitione interdum auget, vt Deamote Syre, apud Terentium. Interdum ſignificat deorſum, vt deuolo, demitto, decurro, & ſimilia.

ADDI. Aglauros in ſaxum Et ptes p natibus accipe. Sunt aliqui q legunt quaſcunq;.

*a.l. leuius

ADDI.

*A.l. flectimus.

*A.l. aera.

*L. uertice ſoluitq;

Quæ'que tuam matrem tellus a' parte ſiniſtra
Suſpicit, indigenæ Sidonida nomine dicunt,
Hanc pete, quodq; procul montano gramine paſci
Armentum regale uides ad littora uerte.
Dixit, & expulſi iandudum monte iuuenci
Littora iuſſa petunt, ubi magni filia regis
Ludere uirginibus Tyriis comitata ſolebat.
NON bene conueniunt, nec in una ſede morantur
Maieſtas, & amor, ſceptri grauitate relicta
Ille pater, rectorq; Deum, cui dextra triſulcis
Ignibus armata eſt, qui nutu concutit orbem,
Induitur faciem Tauri, miſtusq; iuuencis
Mugit, & in teneris formoſus obambulat herbis.
Quippe color niuis eſt, quam nec ueſtigia duri
Calcauere pedis, nec ſoluit aquaticus Auſter.
Colla toris extant, armis palearia pendent,
Cornua parua quidẽ, * ſed quæ contendere poſſes
Facta manu, puraq; magis perlucida gemma,
Nullæ in fronte minæ, nec formidabile lumen,
Pacem uultus habet. miratur Agenore nata,
Quo'd tam formoſus, quo'd prælia nulla minetur.
Sed quamuis mitem metuit contingere primo,
Mox adit, & flores ad candida porrigit ora.
Gaudet amans, & dum ueniat ſperata uoluptas,
Oſcula dat manibus. uix ah, uix cætera differt.
Et nunc alludit, uiridiq; exultat in herba,
Nunc latus in fuluis niueum deponit arenis,
Paulatimq; metu dempto, modo pectora præbet
Virginea palpanda manu, modo cornua ſertis
Impedienda nouis. auſa eſt quoque regia uirgo,
Neſcia quem premeret, tergo conſidere Tauri.
Tum Deus a' terra, ſiccoq; a' littore ſenſim
Falſa pedum primo ueſtigia ponit in undis,
Inde abit ulterius, medii'que per æquora ponti
Fert prædã. pauet hæc, littus'que ablata relictum
Reſpicit, & dextra * cornu tenet, altera dorſo
Impoſita eſt. * tenues ſinuantur flamine ueſtes.

RAPH. ¶ QVAE tuam matrem tellus) Periphraſis eſt Phœniciæ quæ a parte ſiniſtra ſeptẽtrionẽ verſus ſubiicitur Pleiadibus,
ADDI quarum vna eſt Maia Mercurii mater. {Locus hic inter obſcuriores vnus eſt. Nam cũ tota Phœnicia extra Zodiacum ſita ſit, hoc eſt, citra Tropicum cancri. Tauri aũt ſignum intra Aequinoctialem & Tropicũ eũdẽ claudatur, A ſiniſtra, hoc eſt, à Septẽtrione, vt Raphaeli placet, Pleiades aſpicere, ſiue habere illa non potuit. Quare quidam longius paulo petita expoſitione, maluerunt locũ hunc de ea terrarũ ſubiectione intelligere, qua aliæ aliis ſideribus ac ſignis ſubiectæ dicũtur, aſtrologica ratione, non geometrica. Sic Phœnicia à ſiniſtra, hoc eſt, à ſeptẽtrione Cyprũ habet, q̃ inſula Pleiadibus ſecũdum Ptolemæũ ſubiicitur. Sed mihi hæc argutiora videntur. Alii autẽ, quorũ opinioni & ipſe magis accedo, ſiniſtrã, hic ꝓ meridie accipiũt, idq; vel ſimpliciter, nã & hoc apud poetas alicubi iueniri tradũt, vel etiã, vt accipiamus Phœnices uultu ac ore in occidentẽ verſos in ſiniſtra parte cœli Pleiades habere, ſiue ſuſpicere. Quanq̃ rurſus nõ negem hunc locũ etiã ſecundũ ſtatũ & aſpectũ Iouis, exponi poſſe. Nã ſi demus Iouẽ e ſummo ac medio cœli, hoc eſt, ab ea pte quã circulus æquator deſcribit, Mercurium demittere, ſecũdũ ipſius ſtatum & vultũ, qui quãdo Græcia & Athenæ vñ modo aduenerat Mercurius, citeriores
Iuppiter i taurum. ſunt q̃ Phœnicia, in oriẽtem verſus erit, à ſiniſtra Phœniciã & Aegyptũ habebit, à dextra aũt eas terras ſiue inſulas, q̃ vltra æquoctialem ſitæ ſunt. Sed tñ totũ hunc locum aliis cõſiderandũ relinquo.} ¶ Suſpicit) ſurſum aſpicit. Interdũ ſuſpicere mirari ſignificat. ¶ Indigenę) indigenæ incolæ. ¶ Sidonida) Sidoniam.
Sidon. Patronymica nanque forma pro poſſeſſiua, ac potius propria eſt vſus poeta. Nam Sidon vrbs eſt Phœniciæ. Vnde Phœnicia ipſa Sidonia vocatur. ¶ Dixit & exp.) mira celeritate ac dicto citius Iouis mandadata executus eſt Mercurius. ¶ Iandudum) quam primum. Virginibus Tyrus, Tyrus à Tyro Phœnicis filio dicta, &
Tyrus. inſula & urbs eſt Phœniciæ Sidoni vicina. ¶ Non bene cõue) non decet inquit grauem virum amori indulgere, quam ob cauſam ſe in Taurum Iuppiter conuertit, vt commodius virgine amata potiretur. ¶ Sceptri gra. rel.) depoſita regni grauitate. Sceptrum enim eſt inſigne regni. Nã eſt baculus quo ſtantes innituntur reges. Vnde etiam ſceptrum dictum eſt παρὰ τὸ σκήπτεσθαι, quod ſignificat inhærere ſiue incumbere. ¶ Ille pater rectorq. De.) emphaſis eſt. Plus enim quàm eloquitur ſignificat. hoc eſt. ille potentiſſimus qui omnibus præeſt, qui omnium eſt cauſa. ¶ Triſulcis igni.) fulminibus: quorum triplex eſt effectus. afflant enim ſcindunt & vrunt. ¶ Colla toris extant) pulcherrimum deſcribit taurum in quẽ Iuppiter eſt mutatus. ¶ Toris) pulpis. ¶ Extant) eminent. ¶ Palea.) pelles craſſiores ab armis, colloq; boum dependentes palearia dicuntur. ¶ Nec formidabile lu.) nec truces inquit erant oculi tauri illius. ¶ Agenore nata) Periphraſis eſt Europæ Agenoris filiæ. Agenor autem Phœnicis fuit Europa filius à fortitudine dictus. Nam Agenor fortis interpreta- Agenor. tur, quaſi ἄγαν τῇ ἠνορέῃ, hoc eſt valde fortitudine vtens. ¶ Sed quamuis mit.) eleganter puellæ naturam exprimit. Timidæ nanque ſolent eſſe puellæ. ¶ Et dum ve.) donec fruatur ſperata cõcubitus voluptate. ¶ Vix ah vix cæt. dif.) cum difficultate inquit cõcubitum differre poteſt in aliud tempus. ¶ Et nunc all.) ad ludentem puellam ludit. Vt enim arridere eſt ad ridentem ridere, ac alludere eſt ad ludentem ludere. Interdum alludere eſt obſcure aliquid ſignificare. ¶ Impedienda) liganda. ¶ Falſa'ue.) ſimulatos pedes, non enim erãt tauri pedes, ſed falſi atque ſimulati. ¶ Sẽſim) paulatim. ¶ Mediiq; per æquora ponit) æquor ab æquo deriuatũ tam de campo quàm de mari dicitur. Virg. At prius ignotũ ferro quàm ſcidimus æquor. *A. I. tu. Pro mari autem ponitur æquato, quod ventis non eſt commotum. ¶ Pauet hæc) timet, Virginis autem naturam expreſſit. Nam virgines natura ſunt timidæ. ¶ Abla- Europa ta) Aſportata à Ioue in Tau- damata à rum conuerſo. ¶ Reſpicit) Ioue i C... retro aſpicit. Oculos enim tam tra... ad littus conuertebat. ¶ Et uecta. dex. cor. te.) Archaiſmos eſt: Nam cornum poſuit pro cornu metri cauſa priſcorum imitatione. Item in quinto, Oppoſitoq; genu curauit flexile cornum. Luc. autem etiã in maſculino genere vſurpat in ſeptimo: cum ait. Cornus tibi cura ſiniſtri. ¶ Dorſo) tergo. ¶ Sinuantur) flectuntur, curuantur tumeſcunt in ſinus. ¶ Flamine) vento.

IACOBI CONSTANtii Fanẽſis aſſumẽta in ſecundũ Librũ, Ouid. Metamor. *A. I. ... nũ ... re Pri... no.

COmmiſſas flectat habenas.) Commiſſas habenas, ſimul iũctas & intra vnũ orbẽ adductas interpretor. ſic enim *A. I... Phaethõta exculptũ in corneola quadã eas tenẽtem notauimus. mulæ. ¶ Vt quæq; altiſſima tellus) vt ꝓ vbi Porphyrionis & Diomedis teſtimonio interpretor. Quod Gẽulis meus bononiẽſis cognomẽto a Cruce vir eruditiſſimus ob ea q̃ dixit in illud prio met. Quaq; fuit tellus. illic & põtus vt aer. fecit vt aduerterem. ¶ Argos amymonen. Ephyre pyrenidas vndas) Amymone & Amemone. i. ἀμυμώνη καὶ ἀμυμωνή. & pirene fons. i. πειρήνη apud Græcos abſq; υ ſcripta inuenitur. pyrene cũ y pſilo mõtis eſt nomẽ autore ſtephano. ¶ Peneuſq; ſenex) Scribo Phæneus: Græce. n. φένεος dicitur. licet nõnulli (q an recte ſenſerint ipſi uiderint) alr ſcribẽdũ præcipiãt. eſt aũt poeta noſter Callimachũ imitatusq ſic ait ἔφυγεν ὀπίσσω μετόπισθε φένεος. i. fugitq; ſenex retro Phæneus. Corripuit autem Callimachus huius nois primã abiecta poſteriore uocali ex ει diphthõgo ¶ Arſurusq; iterũ Xanthus, arſurus incendio Vulcani precibus Iunonis moti, quæ à Xantho demergi Achillẽ metuebat. Lege Home. uigeſimo & uno lib. Iliados.

¶ Quãuis

¶ Quãuis pater eſſet in illis) Quõ Galiſtus pater erat inter lupos:ſi ex diluuio lupi cũ cæteris aialibus periere? Rũdeto poetã noſtrũ tẽporũ ordinẽ nõ ſeruare i fabulis explicãdis. ſed ad id toto aĩo itẽdere, vt fabulã fabulæ cũ gratia atq; arte cõiũgat. ¶ Eſt vero cur qs Iunonẽ lædere nolit? ẽt ſi verũ illud ſit (qd nõnulli dicunt) vt antiq qdã codices aliter habeant nõ mutãdã tñ lectionem huiuſcemodi cẽſeo. qm̃ poetis oratoribusq; freq̃ntiſſima ẽ. ¶ Eſſe hoiem vetuitfacta eſt dea. Priſcia. & cæteri grãmatici hoiem cõis eſſe gñis ſcribũt: Sed authoritates nõ referũt. Sunt q hoc carmẽ in teſtẽ adducant: & illud in hipermeſtra. Scilicet ex illo iunonia permanet ira: Quo bos ex hoie eſt, ex boue facta dea. necnon verba illa Seruii Sulpitii ad Cic. 4. Epiſt. Qm̃ hõ nata erat. Sed ii agũt fruſtra. Qm̃ in nullo horũ exẽplorũ adiectiuum aliqd huic nomini iunctũ inuenitur: quo ꝓbari poſſit ẽt fœminino gñe inclinari. Cõſtet igitur hoiem marẽ fœminãq; ſed ſub articulo tñ maſculino ſignificare. Qđ nõ mihi acceptum referas volo: ſed Bapt. Guarini præceptori meo omni laude digniſſimo. a quo hæc inter alia multa ſcitu digna accepim⁹. ¶ Quã lariſſæa coronis) Aut coronis ꝓprium nomẽ eſt & Phlegyæ filiã ſignificat, vt iſtet docuit authore Igino. Aut patronymicum: & Aſteriã notat Corono (q & Coroneus ſcribitur) genitã. Cuius Apoll. cõmẽtator meminit in primũ Argonauticõ. vtrãq; eni Apollo dilexit. ¶ Ales ſenſit adulterium Phœbeius. qm̃ cum Lyco adulterauit: q a Ioue fulmine extinctus fuit. teſtis Papinii interpres i Thebaid. 3. vel cũ Scyne Chalci filio (vt ait Iginus) q ob id ab Apolline ſagittis eſt interfectus. ¶ Timidas vocat vna ſorores Aglauros) Oibus latinis codicibus Aglauros legitur: & Suid. apud Græc. illis ſuffragatur. At Stephano Agraulos dicitur: q ait. Tris Cecropi Athenarum regi filias fuiſſe ab augẽtibus fructus noiatas: Pãdroſon, Herſen, Agraulon. Sunt enim a rore noia deriuata. δρόσος & ἔρσος dicitur: ἄγραυλος autẽ in agro pnoctãs appellatur: qđ eſt epithetõ rori accõmodatiſſimum. Stephano aſtipulatur Herodotus in Vrania, Agrauliã nuncupãs (cuius tẽplũ iuxta Athenarum arcẽ fuiſſe teſtatur, in eo. ſ. loco: vñ ſe præcipitẽ dedit authore Pauſania. 1. lib. & quidã in Timæum Platonis cõmẽtator. Vtro igitur modo rectius hoc nomẽ ſcribatur iudicio tuo relinqmus. ¶ Opẽq; tuã fruſtra Phillirius heros) Corrigo Philyreius. qm̃ Philyra ſecũdã ſemp corripit cum primã habeat cõem: & nunc vno, nunc duobus, l, exaretur. Philyra autẽ Saturni coniux eiuſdẽ mater (niſi vt vereor mẽdoſus ſit codex) a Stephano dicit̃. ¶ Plura coronatis portabãt ſacra caniſtris) Emẽdo pura ex vno codice mediç vetuſtatis. ex altero antiqori Tecta. quaꝝ poſterior emẽdatio placet magis, Pauſanias in Attica. Duæ virgies nõ ꝓcul a Polliadis. i. Mineruç vrbanæ (nã polis ꝓprio noie Athenaꝝ arx dicebat̃) tẽplo habitãtĩ) eas Arrephorus atheniẽſis nuncupat (apud deã quodã tpe pmanẽt. & adueniẽte die feſto hęc nocti agunt. Capiti iponunt bonus: qđ Mineruæ ſacerdos dat illis geſtãdum. Nec ſacerdos q̃ id dat, nec ipſe q̃ geſtãt: qđ nã id ſit itelligunt. Eſt ãt nõ ꝓcul i vrbis pte qdã muroꝝ ambitus: q veneris i hortis dicitur: qua deſcẽſus eſt ſub terrã ſpõte factus. Eo virgies deſcẽdunt: ibiq; relictis q̃ ferebãt, aliud neſcio qd optum tollũt. Has virgines iã hic relinq̃ns alias eoꝝ loco in arcẽ ducit. ¶ Vbi magni filia regis. Europã Agenoris fuiſſe filiã oẽs ſciũt. Sed ex qua pauci Stephanus ex Telephã ingt. q̃ Thetepha i Thaſſo iſula Thraciæ ꝓxima diẽ obierit.

ANNOTATIONES GIBERTI LONGOlii in ſecundum Librum Ouid. Metamorph.

Naiades Heſperiæ trifida fumantia flamma

Iouis fulmen triſulcum & hoc ex proprietate fulminis quod lucet, ferit, & ardet.

Dixit, & arreptam prenſis a fronte capillis

Phurnutus, ait Caliſto venatricẽ ab vrſa fuiſſe deuoratã, quã venatores cũ ad vrſæ luſtrũ vidiſſent, nec amplius exiſtẽtẽ cõſpexiſſent, in vrſam cõuerſam dixere. Sunt aũt vrſæ geminæ in cœlo (vt apud Arati interpretẽ lego) quarũ alterã Naupli⁹, alterã Thales Mileſius adiuenit, maiorẽ Helicẽ appellãt, quã Græci ſpectãtes nauigãt, vñ ab Homero Helicopes vocati ſunt, ὡς αὐτὴν ὁρῶντες ὡς αὐτὴν σώζονται, at Phœnices rei nauticæ Græcis peritiores minorẽ obſeruãt. Currus autẽ ſiue amaxæ dicuntur, quod haud ſecus ſibi inuicem inhæreant, ac currus cum pari boum greſſu in viis trahuntur.

Gurgite cœruleo ſeptem prohibete triones,

Septẽ prohibete.) Hæ ſtellæ Oceano tingi metuunt, vt à poetis dicũtur: qd ideo fictũ eſt, qa poetæ orizontẽ quẽ nũq̃ ſubeunt, oceanum appellant. Hinc eſt quod arcti, quaſi arcæ id eſt uertices, & mundi capita nuncupentur.

Pulchrior in tota quàm Lariſſæa Coronis

Coronis nympha Theſſalica Leucippi Lacedæmonis filiaque ex Apolline cõcepit Aeſculapiũ: poſtea qa cũ Schye Elati filio clã rem haberet, petente Apolline ſimul cũ Iſchye ſagittis à Diana cõfecta fuit, ſed prius coruum qui crimẽ indicauerat ex albiſſimo in atrum conuertit Apollo, & puerũ quem è uentre matris exciſum Chironi qui in Magnete habitabat enutriẽdũ & erudiẽdũ tradidit. Hæc Pindari ſcholia.

Cum iuuene Hæmonio uidiſſe Coronida narrat.

Hanc fabulam Heſiodus breuibus his uerſibus cõplexus eſt, ut Græcorum ſcholia docent

Τῷ μὲν ἄρ᾽ ἄγγελος ἦλθε κόραξ ἱερῆς ἀπὸ δαιτὸς,
πυθὼ ἐς ἠγαθέην καί ῥ᾽ ἔφρασεν ἔργ᾽ ἀΐδηλα
φοίβῳ ἀκερσεκόμῃ, ὅτ᾽ ἴσχυς γῆμε κορωνὶν
Εἰλατίδης, φλεγύαο διογνήτοιο θύγατρα.

HENR. GLAREANI ANNOTATIONES.

Nitor in aduerſum, nec me qui cætera uincit Imp.

Verbum uincit bis repetendum. Cæterum manifeſte hic exprimit motum Planetarum, qui eſt ab nona Sphæra, ab occidente in orientem ſuper lineam eclipticam ac Zodiaci polos, contra primi mobilis motum, qui eſt ab oriente in occidentem ſuper æquatorem ac mundi polos. Quod autẽ ſubiungitur: Nec me qui cætera uincit Impetus, diligenter a Raphaele expoſitũ eſt ac multis modis: inter quos ultimus mihi potiſſimum probatur. Neque enim primi cœli motus Solem ita uel rapit uel fert, ut non perpetuo æquabili motu ſub Ecliptica maneat linea. Accedit ad hoc, quod ſol neque Epicyclum habet, ideoq; neque directus, nec retrogradus, nec ſtationarius, ut cæteri planetæ, dici poteſt.

Et celer Iſmenos cum Phocaicos Erimantho.

Erimanthus Arcadiæ mons, ex quo fluuius eiuſdem nois in Alpheum exoneratur, authoribus Stra. lib. 8 ac Plin lib. quarto. cap. ſexto. Phocis autem extra Peloponeſum regio eſt, quapropter id epitheti locum hic non habet. Puto itaq; legendum eſſe Pſophaico Erimantho. Pſophis enim iiſdem authoribus Arcadiæ urbs eſt, apud quã naſcitur Erimãthus, à qua Pſophaicus, ut à Phocis Phocaicus.

Arſit & Eufrates Babylonius, arſit Orontes.

Diſtinguendum poſt Babylonius, non ante, ut intelligamus Eufratem dici à Poeta Babylonium, quippe qui ipſam urbem mediam ſecat, non Orontem qui Syriæ fluuius eſt, cui Antiochia adiacet, ubi primum noſtræ religionis uiri Chriſtiani appellati, longe ab Euphrate fluuio.

Inde fluunt lachrymæ ſtillataq; ſole rigeſcunt.

De electro loquitur, quod latine Succinum, de quo ſyluam opinionum ridet Plin. lib. ultimo, cap. 2. Veritatẽ autem rei uide cap. 3. eiuſdem oppido eleganter explicatam. De metallo nihil hoc in loco Poeta.

Numina neu uellet tenebras inducere rebus.

Hoc carmen in omnibus quotquot nos uidimus exẽplaribus corrupte legitur. Velit enim prima longatur, quæ correpta eſt apud omnes, nec facile dixerim quo pacto reſtituendum. Ne'ue pro neu quadraret quod ad quantitatis rationem attinet: ſed ad ſignificationem non ad modum. Fortaſſis legendum. Ne uellet.

Et erant ſub montibus illis.

Hac repetitione & in uerbis Batti & Mercurii reſpõſione βαττολογία ſignificatur, quæ in prouerbium abiit, ut eleganter explicauit D. Eraſmus, & in Chiliadibus ſuis & in ſexto Matthæi capite.

Et ſumma papauera carpit.

Alluſio eſt ad inuidiæ naturam, quæ ſumma petere ſolet.

Surgere conanti partes quaſcunque ſedendo.

Raphael ſuppiendam putat præpoſitionem in. Vt in quaſcunque flectitur intelligamus. Sed videat Lector ſi non quacunque legi poſſit.

Quæq; tuam matrem tellus a' parte ſiniſtra.

Periphraſis(inquit Raphael)eſt Phœniciæ, quæ à parte ſiniſtra ſeptẽtrionem verſus ſubiicitur Pleiadibus. Quarum vna eſt Maia Mercurii mater. Hæc ille. Ingens hic difficultas eſt,& quã neſcio quis ſatis luculẽter cordato lectori explicet. Primo quidem in verbo ſiniſtra, quod planè relatiuum eſt,nec ad quid referatur,ſatis ſciri poteſt. Deinde tota Phœnice extra Zodiacum eſt, vt Pleiades eam non contingant, quippe quæ Tauro adſcribuntur, ſi fortaſſis de eo aſpectu quis intelligere velit. Sed fuit apud veteres duodecim ſignorum ad terræ habitabilis parteis, non ſecundum ſubiectionem(vt ita dicam) perpendicularem comparatio, qua ſola torrida Zona reſpondet, ſed ſecundum omneis trium partium terræ habitabilis regiones, vt videre eſt apud M. Manilium libro quarto,cap.tertio. Cæterum ea conſideratio quo fundamento nitatur, ingenue fateor me non intelligere, & perinde mihi arridere, atque Iulii Firmici mille illa millia præceptionum. E quibus eſt & illa (verbi gratia) libro octauo cap.tertio. vbi ita ait: In Arietis parte decima oritur nauis, ſi quis ergo oriente hac parte natus fuerit, hoc eſt ſi in eius ortu partum eruperit, erit gubernator, nauclerus vel nauicularius. Hæc ille. Quod ſicut ea ſtellarum forma videbitur Pecten, hic continuo ſimili ratione finget in eo horoſcopo natum, textorem futurum. Quemadmodum, quas duas faciunt vrſas, antiquitas & noſtra item ætas paluſtra vocat. Qui in his ſignis natos venatores propter vrſas dicat futuros, expectabit ab aduerſariis, qui aurigam fore contendant. Quòd ſiquis forte naſutior inepta hæc vrſarum exempla contendat, quod ea nunquam occidant, atque proinde neq; oriantur, accipiat anguſtiora aſtra vt Orionem, Perſea, &c. Nam in idem redit argumentum. Verum non eſt huius loci, quid de eo authore, ac de ea item diſciplina ſentiam pronuntiare, præſertim cum eam tam ſanctam videri velit, vt Mauortium Lollianum iureiurando, Orphei, Platoniſq; exilio, conuenerit, ne hæc veneranda(vt illius verbis loquar (communia profanis vel imperitis auribus intimentur. Næ ille diu expectabit donec hac conditione eius ſacris initiari cupiam. Non eſt mihi dubium, quin Ouid. veteres in hoc ſecutus ſit, quod Manilium loco allegato docuiſſe oſtendimus. Sed lectori ſuum ſit iudicium. Longum etiam fuerit quid ætas noſtra de hac(vt cum vulgo dicam)reſpondentia præcipiat, enarrare, quæ, quod negocium nihil adiuuent, conſultò omittimus.

ALLEGORIAE FABVLARVM LIBRI ſecundi Metamorph.

ALLEGORIA

MAteriem ſuperabat opus.) Talis domus debet eſſe eccleſia vel religio. Columnæ huius domus. id eſt prælati & ſuperiores debent eſſe alti per montem contemplationum. Iſta domus debet habere aurum. id eſt ſapientiam & diſcretionem: Argentum. id eſt eloquentiam & eruditionem: Ebur id eſt caſtitatem & depurationem. Mare. id eſt amaritudinem & contritionem. Terram. id eſt humilitatem & deuotionem. Cœlum. id eſt vitæ eminentiam & perfectionem. Flumina. id eſt redundantiam lachrymarum & deuotionem. duodecim ſigna cœli. id eſt articulorum fidem & diuerſa numina. id eſt perſonarum bonarum ſocietatem & aggregationem. Et ſic iſta erit domus ſolis iuſtitiæ de qua Eſaiæ decimonono. Ciuitas ſolis vocabitur vna.

ALLEGORIA

PRoptereaq; ambiguum.) Reuera multi ſunt tales Protei in domo ſolis iuſtitiæ: quia reuera ibi ſunt dei picti. id eſt ficti & vani homines qui pictam habent apparentiam non realem exiſtentiam. ſicut ſunt hypocritæ: falſi amici: & adulatores. Tales poſſunt dici ambigui dii, quia de talibus proprie neſcitur cuius ſint figuræ vel cuius bonitatis. Cuius ratio eſt: quia faciliter ſe in diuerſas figuras mutãt: falſi enim amici qui non proſperitate veri credebantur: in aduerſitate uani & ficti probantur. Hypocritę de apparẽte ſanctitate ad apertã iniquitatem faciliter cõuertuntur. Malitioſi hoĩes de ficta diſſimulatione uel dilectione: ad apertam inimicitiam occaſione habita commutantur. Adulatores inſuper ſecundum quòd magnis ſe credunt placere: de una conditione ad aliam transformatur. Et proprie Dii ambigui. id eſt incerti ſic homines mutabiles & inconſtantes appellantur. De talibus dicitur in Pſal. Conuerſi ſunt: et tentauerunt deum: & conuerſi ſunt in arcum prauum.

ALLEGORIA

INter utrunque mane, fortunæ cætera mando.) Iſte ſol, ſole iuſtitiæ Chriſtum ſignat. Phaethon filius ſolis ſignat quemlibet prælatum: Primæ Ioannis tertio. Videte qualem charitatem dedit nobis deus pater: ut filii dei nominemur & ſimus. Currus ſolis: ſignat officium prælationis uel dignitatis ei commiſſum. Pſal. Currus dei decem millibus multiplex millia lætantium &c. Cum igitur ſol iuſtitiæ Chriſtus committit curam & regimen currus ſui: id eſt alicuius officii uel prælationis alicui prælato tria principaliter ab eo requirit. Primo quòd parcat ſtimulis: id eſt quòd nõ ſit homo uindicatiuus & pũgitiuus & quòd equos. i. ſubditos ſuos immoderate non puniat neque pungat: quia immoderata auſteritas & correctio inordinata ſummæ reprehenditur in prælato. Et ideo rex apum aculeo carere dicitur. Vnde Hugo. Nobile uindictæ genus eſt ignoſcere. Secũdo neceſſe eſt quòd rigide teneat habenas: id eſt obſeruantiam regularis diſciplinæ & quòd cum loris iuſtitiæ equorum; id eſt ſubditorum laſciuiam compeſcat. Eccleſiaſtici trigeſimo. Iugũ & lorum curuant collum durum. Tertio requiritur quòd ipſe teneat in medio: id eſt quòd ipſe ſeruet medium æquitatis & iuſtitiæ ueritatis & tẽperantiæ paritatis & mediocritatis & quòd limites debitos non tranſcendat per odium vel fauorem: & quòd neque ad dexteram indebite per acceptionem & fauorem promouendo: ne ad ſiniſtram per odium retrahẽdo vel grauando aliqualiter ſe tranſportet: & quòd nimis alte non aſcendat per ſuperbiam & elationem, nec nimis baſſe deſcẽdat per ſuæ authoritatis deiectionem. Medium enim tenuere beati. Vnde Ioannis vigeſimo. Stetit Ieſus in medio diſcipulorum ſuorum. In medio enim conſtitit virtus. Eſaiæ trigeſimo. Hæc eſt via ambulate in ea.

ALLEGORIA

IGnore regionis eunti quaque impetus egit. Hac ſine lege ruunt &c. Sic quando a ſole: id eſt à papa tanq̃ ſole lucente præponitur alicui eccleſiæ iuuenis aliquis: & imprudens prælatus: qui per ambitionem ſe ingerit non vocatus, ſæpe accidit quòd nec currum, nec equos: id eſt nec eccleſiam: nec ſubditos ſcit regere: nec habenis regularis diſciplinæ equos coercere. Ideo equi: id eſt ſubditi vt communiter igne malorum deſideriorum ſunt repleti; & omni vitio inflammati, ſine lege vagantur ſicut oues carentes paſtore. Sicut de multis videmus ſecundum illud Iudicum vndecimo & vigeſimoprimo. In diebus illis non erat rex in Iſrael ſed vnuſquiſque quod ſibi rectum videbatur hoc faciebat.

ALLEGORIA

SAeuis cõpeſcuit ignibus igneis.) Reuera ſic videtur eſſe in iſto mundo. Phaethõ ſignificat malos iudices & prælatos quibus regimen currus: id eſt ſtatus eccleſiæ vel reipublicæ committitur. Equi autem iſtorum: ſignificant iſtorum familiares carnales & conſiliarios qui dicuntur flãmigeri: quia flammas rapinæ & auaritiæ ſemper ſpumant. Eccleſiaſt. quadrageſimo. In ventre eius ignis ardebit. Conſtat enim quòd per malum regimen talium prælatorum & per ſuorum crudelitatem & iniuſtitiam totus mundus: id eſt tota ſubiecta patria inflammatur & prægrauatur. Ab eis enim læduntur & comburuntur montes: id eſt viri alti. terra: id eſt viri infimi & pauperes. fontes: id eſt pii & miſericordes. Mare: id eſt amari & religioſi fontes. Flumina: id eſt diuites & delitioſi. Cœlum & ſtellæ: id eſt ſancti viri & luminoſi. Non eſt qui euadat malitias eorum. Danielis ſecundo. Nec quemquam deorum curabat: quia aduerſum vniuerſa conſurget. Et ideo de talibus terra: id eſt ſubiecta patria. Ioui. i. deo conqueritur. Iob trigeſimoprimo. Aduerſum me terra mea clamat. Et ratio redditur. Eſaiæ decimoquarto. vbi malo prælato dicit. Tu enim terram tuam diſperdiſti, tu populum occidiſti. Propter quod accidit ſæpe vt Iuppiter: id eſt deus mutat in tales aurigas:

idest

ideſt in malos prælatos fulmen ſuæ ſententiæ: & ipſos enim curtus: ideſt cum ſtatu & eminentia ſua equos: ideſt familiaribus malis & conſiliariis. in mare: ideſt in amaritudinem infernalem præcipitat & cõſternit. Exodi quintodecimo. Cantemus domino glorioſe enim honorificatus eſt &c. quia currus Pharaonis & exercitum eius proiecit in mare. ¶ Iſte ſignificat bonum prælatum qui cœlum & ſtellas: ideſt eccleſiam & ſubditos ſibi commiſſos ſuſtinet & regit: & de eorum regimine diſponit & tractat. ¶ Vel dic quòd iſte eſt Chriſtus. qui cœlum ſuſtinet & tangit: quia exiſtens in terra per humanitatem cœlos tangebat quo ad deitatem, & de cœlo & cœleſtibus tractabat prædicando fidei veritatem. ¶ Vel dic quòd iſte eſt uir contemplatiuus qui de cœlo & ſtellis debet tractare & excogitare: quãuis in terra ſit ſpiritualiter ſe tamen debet usque ad cœlum leuare mentaliter. Sap. decimo octauo. Vſque ad cœlum attingebat ſtans in terra.

ALLEGORIA. NEc minus Heliades.) ¶ Talis mutatio uidetur quotidie in auaris. Cõſtat enim quòd ſunt multi qui in principio ſuæ iuuentutis ſunt mulieres: ideſt uiri carnales & luxurioſi & molles iuxta illud. Populus tuus mulieres in medio tui. Sed proceſſu temporis ipſi efficiuntur arbores. i. auari: terræ ad modum arboris adhærẽtes. Nam pes. i. affectio efficitur radix inquantum in terra: ideſt in bonis terrenis infigitur per amorem. Cortex etiamq; exterioris malæ conuerſationis & malæ conſuetudinis eos operit: & ſic in arbores. i. in viros incompatientes & inſenſibiles diabolus eos vertit. Vnde iſti ſunt ſicut arbor mala quæ non facit fructus bonos: quæ merito comburi præcipitur. Matthæi. 3.

ALLEGORIA. VVde fluunt lachrymæ ſtillataq; ſole rigeſcũt De ramis electa nouis.) Tales ſunt multi in religione qui de homine non habent niſi faciem & os: ideſt apparentiam & locutionem: ſicut ſunt hypocritæ quorum totum corpus & vita & conſcientia eſt lignea: ideſt inſenſibilis & mala facie: ideſt apparentia, & ore: ideſt loquela duntaxat exceptis quæ ad modum hominis: ideſt perſonarum rationabilium & religioſarum habere noſcuntur. Apocal. 6. Facies earum tanquam facies hominum. Sed reuera talis facies: ideſt apparentia in eis non perſeuerat, quia tales faciliter cortice malæ conuerſationis operiuntur & figuram humanam: ideſt apparentiam rationalem perdere dinoſcuntur: quia ſecundum Senecam. Nihil quod ſimulatum eſt poteſt eſſe diuturum.

ALLEGORIA. QVæ colat elegit: contraria flumina flammis.) ¶ Sic quia videmus quòd frater noſter Lucifer propter delictum ſuum a ſummo Ioue deo fulmine ignis æterni damnatus eſt. ideo iſtum ignem ſumme debemus timere. Quapropter vt ipſum euitemus: lachrymas debemus fundere per compunctionem: & in auem: ideſt in ſpiritualem virum debemus mutari per confeſſionem: atque morum conuerſionem. Plumis candidis debemus velari per exteriorem caſtam conuerſationem. Pedes affectionum debemus habere: claudos per ſimplicem affectionem & nigros per humilitatem & deuotionem. Collum debemus habere longum per deligeratam diſcretionem. Roſtrum debemus habere obtuſum per benignam & moderatam locutionem. Flumina debemus inhabitare per deuotionem: & perpetuum gemitum emittere per contritionem & futurorum conſiderationem. Pſal. Laboraui in gemitu meo: lauabo per ſingulas noctes lectum meum, lachrymis meis ſtratum meum rigabo.

ALLEGORIA. PRotinus induitur faciem vultumq; Dianæ.) ¶ Sic Iuppiter: ideſt Dei filius benedictus a principio mundi ſumme amauit puellam pulcherrimam Caliſtonem: ideſt animã humanam. Et ideo vt ſibi ipſam acquireret per fidem & charitatem cõiungeret veſtem & faciem muliebrem aſſumpſit: ideſt carnem & figuram humanam: quia in ſimilitudine hominum factus eſt: & habitu inuentus vt homo. Philip. 2. Et ſic iſtam puellam de nemore malitiis cõſito: ideſt de inferno redemit & eam ſibi copulauit. Et tandem ad cœlum vnde venerat remeauit per aſcenſum dicens. Matth. 12. Reuertar in domum meam, vnde exiui. ¶ Vel dic quòd Iuppiter ſignificat hypocritas, qui pro iuuenculis decipiendis veſte fœminea: ideſt blanda apparentia ſe veſtiunt: contra illud Deuteroñ. 20. Vir non vtetur veſte fœminea.

PLenaq; terroris rauco de gutture fertur.) ¶ Sic vere accidit quod quãdo aliqua perſona cum diabolo fornicatur per peccatum: & ab eo concipit dolorem vt pariat iniquitatem: ipſa pro certo de fœmina in vrſam mutatur: quia humanam figuram: ideſt rationabiles motus & conditiones amittit: & vrſinos: ideſt beſtiales & carnales induit. Tunc enim acquirit pedes curuos: ideſt curuam intentionem & peruerſam affectionem: pellem hirſutam: ideſt vilem & infamem cõuerſationem: vocem horribilem: ideſt turpem & inhoneſtam locutionem: quia vere quando aliquis efficitur peccator: oẽs boni mores mutantur in ipſo. Exemplum de Nabuchodonoſore qui mutatus fuit in belluã: vt patet Danielis quarto, & primi Regum decimo. Mutaberis in virum alterum. ALLEGORIA.

INgratumq; Iouem nequeat cum dicere ſentit.) ¶ Iſtud poteſt allegari contra aliquos qui de fœmina in vrſam: ideſt de alto in baſſum, de diuitibus in pauperes fortunæ caſibus transmutatur: quia vt communiter tales ſemper ſeruant primam mentem: quia cor habent ita altum & ſuperbum ſicut ante quãuis figuram ideſt ſtatũ perdiderunt. Et ideo alias vrſas. i. pauperes dedignantur: & hominibus. i. veris diuitibus ſe ſociare conantur: qui tamen ab eis contemnuntur: & ſæpe quid ſunt obliuiſcuntur: & quid fuerunt. ALLEGORIA.

Neſcius extimuit: propriusq; accedere fugit.

Vulnifico fuerat fixurus pectora telo &c.

SIc videtur hodie accidere. Caliſto enim ſicut dictum eſt poteſt ſignificare illos qui de ſtatu proſperitatis caſu fortunæ veniunt ad paupertatẽ: & inter viles & ignobiles perſonas computantur. Filius autem. ſ. Archadius poteſt ſignificare carnales & mundanos amicos: venationi. i. acquiſitioni ſolicitos & attentos: quia vere iſte eſt modus hodiernus: quòd homine mutato in beſtiam. i. facto paupere: proprius eius filius. i. carnales eius falſi amici: ipſum recognoſcere dedignantur. Et quando in ipſos figit oculos: & ad eos accedit: ſcilicet ab eis auxilium implorando: ipſi pro certo fugiunt, & eius ſocietatem cõtemnũt. Et quod peius eſt, ipſum quandoque ſagittis. i. verbis pungitiuis & iniurioſis afficiunt & affligunt. Prouerb. decimoquarto. Etiã proximo ſuo pauper odioſus erit: amici vero diuitum multi. ALLEGORIA.

IMpoſuit cœlo vicinaq; ſydera fecit.) ¶ Iuno iſta ſignificat inuidos huius mundi qui quando vidẽt Caliſtonem: ideſt aliquãdo ſocium vel vicinum bonis temporalibus a Deo imprægnatum inuident ei: & ſæpe procurant quod figura humana. i. ſtatus proſperitatis ei adimatur: & quod vrſa. i. pauper & depreſſus efficiatur. Sed pro certo accidit quod Iuppiter. i. Deus tali iniuſto læſo & oppreſſo miſeretur: & non ſolum ad ſtatum priſtinum: imo ad maiorem eum promouet, quia ſcilicet de urſa mutat eum in ſtellã: & de humili & paupere facit nobilem & potentem, & non ſolum ipſum: immo propter ipſum etiam & filium eius. primi Reg. ſecundo. Suſcitans de puluere egenum: & de ſtercore &c. Exemplum de Ioſeph. Geñ. quadrageſimoprimo. Quem fratres inuidi in beſtiam mutauerunt: ideſt uendendo ſeruum fecerunt: ſed tandem Iuppiter mutauit eum in ſtellam: ideſt in tali ſeruitute ipſum facit Aegypti dominum & magiſtrum, quia ſicut dicitur Eccleſiaſtici ſecundo. Facile eſt in oculis Dei ſubito honeſtari pauperem. ALLEGORIA.

STrauit humi pronam.) ¶ Sic uere ut communiter patrem ſequitur ſua proles: quia ſi pater lupus fuerit: ideſt tyrannus turpis & crudelis, filii eius urſi efficiuntur, quia ſcilicet crudelitates paternas: uel in toto, uel in parte imitãtur. Actuum. 7. Sicut patres ueſtri ita & uos. ALLEGORIA.

INter aues albas uetuit conſiſtere coruũ.) ¶ Recte tales corui ſunt adulatores & uerborum relatores: qui ſoli: ideſt dominis ſuis ſemper nituntur referre adulteria quæ cõmittunt concubinæ eius: ideſt mala quæ cõmittunt ſubditi eius: & hoc ut eis placeant & gratiam ab eis obtineant. Sed quandoque fit quod tales relatores pœnam portant. Vnde præmium reportare crediderant. Nam quando homines uident propter malam relationem & informationẽ talium ſe male egiſſe ipſos odiunt: & quandoq; ipſos puniunt: & nigros. i. uiles & pauperes faciunt. Vnde quidam. Hæc ſcriptura docet & corui lingua fatetur. Quod mala lingua nocet: lau- ALLEGORIA.

damq; tacendo meretur. Et vt dicit commune prouerbium in Aeſopo. Diſplicet imprudens, vnde placere putat. Exemplum. 2. Reg. primo, de illo qui nunciauit Dauid quòd occiderat Saulem, credens ei placere, qui tamen ab eo fuit interfectus. Et de talibus bilinguibus dicit Pſalmiſta. Vir linguoſus non dirigetur in terra.

ALLEGORIA.

BRachia cœperunt leuibus nigreſcere pennis.) ¶ Iſtud poteſt allegari de bonis monialibus & à religioſis quæ cum in principio ſint puellæ pulcherrimæ: ideo Deus maris huius mundi diabolus qui ſecūdū Apoſtolum. 2. Corint. 4. dicitur deus huius ſeculi: qui excæcauit mentes infidelium tales rapere quærit & corrumpere per peccatum. Veruntamen quādo iſtæ ad deam Palladē. i. ad beatā virginem ſe cōuertunt: tunc quandoque per eius inſpirationem in cornices mutantur. i. ad ſtatum religionis conuertuntur: & nigro habitu ad literam veſtiūtur. & ſic in religione ab ipſius dei maris. ideſt diaboli inſidiis liberantur. Ideo poſſunt dicere illud Cant. Nigra ſum: ſed formoſa. ¶ Vel dic quòd illi qui circa mare: ideſt mundi negocia occupantur: a Deo maris: ideſt diabolo quamplurimum tentationibus infeſtantur: ideo tales debent in Cornicem mutari: quia debent aues fieri volando per contemplationem, debent habere nigrum habitū per humilem & deiectam conuerſationem, debent habere vocē clamoſam per ſolicitam orationem: & ſic non timebunt inſidias dei maris: ideſt diaboli tentationes. Vel dic quòd illi qui circa mare: ideſt circa huius mundi negocia occupantur, finaliter in corticem mutantur: quia ſcilicet efficiuntur nigri per inhoneſtam conuerſationem: clamoſi per importunam murmurationem: volātes per ſuperbiā & elationē. De talibus dicitur Trenorū. 4. Denigrata eſt ſuper carbones facies eorū.

ALLEGORIA.

PAllas Erichthonium prolem ſine matre creatam.) ¶ Iſta fabula poteſt hiſtorialiter allegari: quia nihil opertum eſt quod non reueletur. Quamuis enim homo credat aliquod delictum ſecretiſſime facere: ſæpe tamen eſt aliquis ſpeculator vbi non ſperat qui totum myſterium manifeſtat. Quod maxime verum eſt de illis quæ fiunt contra diuites: quia quilibet gaudet talia referre: & maxime Cornices: ideſt garruli adulatores qui nullum ſecretum poſſunt celare. Ideo dicitur Eccle. 10. In cogitatione tua regi ne detrahas in ſecreto cubilis tui: ne maledixeris diuiti: quia & aues cœli portabunt vocem tuam: & qui habet pennas annunciabit ſententiam. Vel poteſt allegari fabula quòd homo naturaliter nititur in vetitum Si enim aliquid prohiberetur faciendum, ad contrarium mens hominis amplius inclinatur: & potiſſimum mulieres: contra quas loquitur Theophraſtus dicens. Garrulitati mulieris non eſt aliquid committendum: quia ſolum illud tacere poteſt quod neſcit. ¶ Vel dicas allegorice quòd iſta dea ſemper virgo ſignificat glorioſam virginem: quæ ſine virili ſemine vnum filium: ideſt Chriſtum ex ſe genuit: qui duplicem dicitur habere naturam, diuinam ſcilicet & humanam. Fuit enim homo & ſerpens. Homo enim qui eſt animal rationale ſignificat eius diuinitatem, ſerpens autem animal brutum ſignificat eius humanitatem. Vnde ipſe figuratur per illum ſerpentem quem Moyſes: ideſt populus iudaicus ſuſpēdit in ligno: vt ab aliis ſerpentibus: ideſt dæmonibus vulnerati ſanarentur: ſicut dicitur Nume. 21. & Ioannis tertio. Ciſta autem iſta in qua fuit clauſus & ſigillatus ſignificat ſecretum paternæ prouidentiæ quæ per triginta annos eum in hoc mundo fecit eſſe abſconditum & ignotum. Eſaiæ quadrageſimoquinto. Vere tu es Deus abſconditus. Tres virgines iſtæ ſignificant tria vota religionis: ſcilicet obedientiam: quia factus eſt obediens vſque ad mortem. Item paupertatem: quia vulpes foueas habent &c. Item caſtitatem: quia mente & carne ſemper fuit virgo. Et iſtæ tres virgines Chriſtum incluſum in ciſta humanitatis cuſtodierunt. Caſtitas enim cuſtodiuit eum a luxuria. Obedientia a ſuperbia. Paupertas ab auaritia. De tali cuſtodia dicitur Prouerb. 20. Miſericordia & veritas cuſtodiunt regem. ¶ Vel dic quòd ciſta in qua abſconditus fuit filius virginis naturæ duplicis eſt Euchariſtia ſub qua velatur & abſconditur Gigas duplicis ſubſtantiæ virginis filius benedictus: quem pro certo ſole virgines cuſtodiunt: quia ſcilicet illi quibus Euchariſtia conſecranda & cuſtodiēda committitur caſti & puri eſſe tenētur. Apocalyp. 14 Virgines enim ſunt & ſequuntur agnum quocunque ierit. Verumtamen iſtis virginibus nec iſtam aperiant præcipitur in quo datur intelligi quod ſacramentum altaris non debet curioſe nec præſumptuoſe aperiri vel inueſtigari: figura de arca teſtamenti, quæ nulla curioſitate debebat nudari: nec a populo videri: ſed ſemper inuoluta erat: ut dicitur Nume. 10. Ideo dicitur Eccle. 3. Altiora ne te quæſieris. Et ſequitur. Non eſt enim tibi neceſſarium quæ abſcondita ſunt videre oculis tuis. Nam ſicut Aglauros vna trium ſororum quæ principaliter ciſtam tentauerat aperire: mutata fuit in lapidem nigrum, ſicut dicitur infra eodem ſecundo libro. Vnde Ouid. Nec lapis albus erat, ſua mens infecerat illam. Sic illi qui ſecretum Dei aperire & videre voluerunt indiſcretæ in errorem labuntur: & per diuerſa peccata nigra: & lapide, efficiuntur. Iob. 41. Cor eius indurabitur quaſi lapis.

ALLEGORIA.

MAllem neceſſe futura. Iam mihi ſubduci facies humana uidetur.) ¶ Iſta fabula poteſt allegari contra inuidos: qui non poſſunt audire aliquot bonum vaticinium de quo aliquo quin indignentur: & quin talia referentes a figura priſtina. i. de ſtatu & conditione deponere conētur. ¶ Vel dic quod iſta filia quæ primo fuit mulier tandem mutata in equam ſignificat fatuas iuuenculas: quæ quandoque in principio ſunt bonæ mulieres de futuris diuinantes. hoc eſt de morte & de iudicio, & de pœna & de gloria ſecum cogitantes. Sed aliquando mutantur in equas: quia ſcilicet in fine degenerant a priſtina bonitate: & fiunt laſciuæ & luxurioſæ & crinitæ & curioſæ: hinniantes & garruloſæ: & figura humana. i. conditionibus & moribus rationalibus ſpoliantur. Vnde Eccle. 25. Nequitia mulieris immutat faciem eius.

ALLEGORIA.

MIſtoq; oneri gaudebat honore.) ¶ Iſte ſol poteſt ſignificare Deum patrem: cuius filius eſt Ieſus Chriſtus in ſacramento altaris Centauro: ideſt homini qui duplicem habet naturam: corporalem & ſpiritualem traditur cuſtodiendus. Et ideo quando talis cuſtodia ei committitur debet de hoc quamplurimum exultare: & ipſum in antro cordis ſui per deuotionem cum reuerentia collocare. Iob. 35. Ingreditur beſtia latibulum ſuum: & in antro ſuo morabitur. Cuſtodes igitur virum iſtum, qui ſi lapſus fuerit: erit anima tua pro anima eius. tertio Reg. vigeſimo.

ALLEGORIA.

IN durum ſilicem qui nunc quoque dicitur index. (¶ Iſta fabula poteſt allegari contra proditores: qui homine mutato, & à priſtina proſperitate deiecto, & ad ſtatum infortunii & aduerſitatis deducto ſtatim mutant propoſitum: quia qui prius videbantur fideles & amici, ſtatim ad contrarium ſe vertunt. Vel poteſt allegari contra iudices & aduocatos: qui bonum facere promittunt, quando vnam vaccam: ideſt munus vel ſalarium recipiunt. Sed ſi ſuperueniat alius qui munus duplicet & augmentet: ſtatim ſpreta prima fidelitate ad partem oppoſitam ſe conuertunt: quia ſicut dicitur Deutero. decimoſexto. Munera excæcant oculos ſapientum, & mutant verba iuſtorum. Et ideo tales infideles dicuntur mutari in lapides: quia ipſi ſunt præ cæteris duri: & inſenſibiles. De quibus dicitur Iob trigeſimo octauo. In ſimilitudine lapidis aquæ durantur. A qua enim mutabilis quę eſt in omnem colorem ſignificat duplices: tales qui in omnem partem mutantur.

Sed videt ignoratos intabeſcitq; videndo
Succeſſus hominum. carpitq; & carpitur vnā.

ALLEGORIA.

REuera inuidia in ſuis poſſeſſoribus videtur: omnes iſtas conditiones habere. Nam inuidi vt communiter ſunt nigri, ſicci, pallidi, & macri. Et ideo dicuntur in antris habitare: quia ab hominum præſentia ad loca occulta fugiunt: vt ibi contra bonos machinantur & obloquantur. Pſalmiſta. Inſidiatur quaſi leo in ſpelunca ſua. Iſti dicuntur carere ſole & lumine & eſſe cęci: quia tales per inuidiam excęcantur. inquātum nullum bonum alienum poſſunt videre. Sapientiæ ſecundo. Excæcauit illos malitia eorum. Luce dicuntur carere & pectus felleum habere: quia ſicut cæcus ſemper eſt triſtis, & ſicut fel ſemper eſt amarum. ita inuidi ſemper pleni ſunt cordi amaritudine triſtitia & dolore. Actuum octauo. In felle amaritudinis & obligatione iniquitatis video te eſſe. Iſti

habent

habent aſpectum toruum : quia non poſſunt hominem cui inuident recte reſpicere. Regum decimo octauo. Non rectis oculis Saul aſpiciebat Dauid. Item ſemper vigilant & raro dormiunt, quia ſemper ab inuidia ſtimulantur. & diuerſis curis & machinationibus ſolicitãtur. Et ideo ſępe accidit quòd quando tales inuidi contra aliquem inſurgunt ipſum in lapidem conuertunt & humanã figuram ipſi tollunt: inquantum ſtatu proſperitatis adimunt, & ad ſtatum paupertatis & aduerſitatis ipſum trahunt. Iſti etiam aliorum ſucceſſibus cõtriſtantur, & in eorũ infortuniis delectantur. Vnde Seneca. Tot ſunt ſupplicia inuidorum, quot ſunt bona felicium.

LLE- ORIA

MVgit & in teneris formoſus obambulat herbis.) ꝩ Puella iſta ſignificat animam quæ regis & Dei filia eſt ſpiritalis. Iuppiter ſummus deus ſignificat dei filium quæ & virginem iſtam : ideſt animã rationalem quam amabat poſſet habere, in Taurum pulcherrimum ſe mutauit. i. in hominẽ corporeum & mortalem carnem humanam aſſumẽdo & perſonaliter in mundum veniẽdo. Iſte autem taurus fuit pulcherrimus ſi. ie macula & ruga : albiſſimu ; per caſtitatem: mitiſſimus per benignitatem. In ſocietate herbas paſcens per charitatem : iuxta mare habitans per pœnitentiæ auſteritatem. Iſtum debet puella: ideſt anima per charitatem tangere : per fidem ſicut ſupra firmiſſimum fundamentum aſcendere, & per perſeuerantiam ad eum immobiliter ſe tenere, & ſic ab ipſo per eius pœnitentiæ auſteritatem portabitur, & eius ſolario perfruetur. Pſal. Audi filia & vide. ꝩ Vel poteſt allegari fabula iſta contra iuuẽculas, quia ſæpe accidit dum vadunt ad ſpectacula & ad loca communia vbi ſunt armenta virorum quòd vident tauros profectos: ideſt iuuenes laſciuos & pulchros, & ab ipſis per mala deſideria ſubito rapiuntur, & per mare fluctuoſum malarum tentationum ad littus peccati trahuntur, & ab eis familiariter corrũpũtur. Quod etiã verũ eſt de malis cõſanguineis, q in tauros albiſſimos fictitiæ trãsfigurãt ſe. i. ſe bonos & caſtos fingũt. Iuuẽculę vero ad ipſos ꝯſanguinitatis affectu accedũt & ab eis ſub ſpecie boni nequiter p luxuriã corrũpũtur. Exẽplum de Amon q Thamar ſororẽ ſuam violauit. 2 Reg. 13. Ideo cõſulitur Hiere. 9. Vnuſquiſq; ſe à proximo ſuo cuſtodiat, & in omni fratre ſuo non habeat fiduciam : quia ſicut ſcribitur Matthæi. 10. Inimici hominis domeſtici eius.

P. OVIDII NASONIS.

METAMORPHOSEOS.

LIBER TERTIVS.

ARGVMENTVM.

IAmq; &c. Argumentum. Agenor rapta Europa, Fratres eius ad requirendam ſororem dimiſit, ita vt niſi eã repetiſſent, ad ſe ne reuerterentur. Cilix itaque diuerſas petit regiones, nouiſſime conſtituit Ciliciam. Nec minus Phœnix a nomine Phœnicen, Cadmus vero deſperata ſpe viſendi parentis, Apollinis oraculum ingreditur, ſuſcitãs in quibus partibus orbis conſiſteret. Accepta itaque ſorte vt vaccam a grege ſecretam * quæ Lunæ ſignum in latere haberet, ageret, & vbi feſſa procubuiſſet, ibi ſtatueret vrbem, parens præcepto in eam terram deuenit, quæ poſtea a boue Bœotia eſt dicta. Hic cum ad fontem Martis ſocios aquatum miſiſſet, & poſtea etiam ipſe illuc iuiſſet, vt vidit a dracone ſocios conſumptos, ſerpentem interfecit, & dentes eius Mineruæ monitu humo ſparſit, ex quibus armatorum multitudo progignitur, quæ inter ſe domeſtico bello confligit, ita vt ex ea quinque relinquerentur, qui Mineruæ voluntate creandi populi qui Thebis conſideret, principes eſſent, quorum nomina hæc produntur fuiſſe, Echion, Vdeus, Chthonius, Pelorus, Hyperenor. Hi Cadmo ſocii condendæ vrbis additi ſunt.

IAmq; Deus poſita fallacis imagine tauri.
Se confeſſus erat, Dictæaq; rura tenebat,
Cũ pater ignar' raptã perquitere Cadmo
Imperat, & pœnam, ſi non inuenerit, addit
Exilium, facto pius, & ſceleratus eodem.
Orbe pererrato (QVIS enim deprendere poſſet
Furta Iouis?) profugus, patriamq;, iramq; parentis

IAmq; Deus poſita. Hunc quoque librum tam concinne cum ſuperiore cõnectit Poeta, vt mutationem dentium martii ſerpentis in viros armatos ex priore fabula educere videatur. Agenor nanque Europæ pater, amiſſam filiam putans, Cadmo mandauit, vt aut eam inueniret, aut domũ non rediret. Cadmus vero cum ferè totum terrarũ orbem peragraſſet, neque ſororem vſquam inueniret, Apollinem conſuluit, vbi commode habitare poſſet. Cui Apollo reſpondit vt vaccam ſibi oblatam ſeqretur, ac vbi ea quieſceret, vrbẽ ædificaret, nomenq; à boue ipſi imponeret. Cadmus igitur templo egreſſus vaccam eſt conſectatus, quæ cum feſſa procubuiſſet, locum eſſe condendæ vrbi ſibi aſſignatum cognouit. Ioui igitur ſacrificatur* ad hauriendas aquas è vicino fonte ſocios miſit. Illi vero à dracone correpti cum non redirent, Cadmus ipſe ꝓfectus, & vaſtum draconem interfecit, & partem dentium illius à Marte & Pallade acceptã, nam altera pars Aeetæ Colchorum regi tradita eſt. iuſſu Martis ipſi', vt Pherecydes narrat, vt vero Ouid. Palladis admonitione, ſeminauit, ac terra obruit, ex qua ſtatim hoies armati ſunt nati, qui ſe inuicẽ oẽs ꝑter qnque interfecerũt. ꝩ Fallacis tauri) falſi & ſimulan. ꝩ Se ꝯfeſſus erat) ſe manifeſtarat Iouem eſſe. ꝩ Dictæaq; rura.) Cretenſia. nã Dicte mõs eſt Cretę à Dicte nympha cognominatus, vt quidã aiunt. Siue quòd illic Iuppiter ſit partus παρὰ τοῦ τίκτω qđ eſt pario. Vnde & in illo Iouis iberbis ſtatua fuiſſe dicit. Alii ſcribunt ἀπὸ τῶν δικτύων. i. à retib' Dictẽ & Dictæon dici. Eſt autẽ & Libyæ ꝓmontoriũ Dicte. ꝩ Cũ pater) Agenor vt quidam, vt alii Pœnix. Pherecides vero de Cadmi geneologia ſic ſcribit. Agenor Neptuni filius Dãno Beli filiã vxorẽ duxit, ex qua Phœnicẽ & Iſæã, q Aegypto nupſit: & Meliã q Danao, poſtea ex Argiope Nili fluuii filia, Cadmũ ſuſcepit. ꝩ Facto pius & ſceleratus eodẽ) pius qdẽ qrẽdo filiã fuit Agenor, ſceleratus aũt filio exiliũ indicẽdo. ꝩ Orbe perer.) ꝑuagato. eſt aũt participiũ ꝯtra grãmatices rationẽ formatũ. In ſoluta nãque oratione diceretur, poſtq̃ per totũ terrarũ orbẽ errauit. ꝩ Quis enim deprẽdere poſſet) parẽtheſis cauſam cõtinens cur Cadmus in patriã nõ redierit, neq; enim Europã ſororẽ à Ioue raptã inuenire potuit, cũ Iouis furta nõ poſſint ab homine depreheñdi.

RAPH

Cadmus Bœotiæ conditor.

* A. l. ſegregatam.

Dicte

RAPH. Agenor. ℂVITAT Agenorides) Cadmus Agenoris filius, Agenor autem fortis, contumax, & ſuperbus interpretatur. ☞ Solis) deſertis. ☞ Immunis) expers, quæ nunquam traxerit aratrum. ☞ Carpe vi.) vade, perge. ☞ Bœoniaq; il. voca.) Hoc eſt ἀπὸ τῆς βοὸς illa denominata. Thebæ. De vrbe nanque, quæ Thebe ἀπὸ τῆς θήβης, quæ bos & vacca lingua Syria dicitur, ſunt appellatæ, vt etymologici aiunt, intelligendum eſt. Nõ autem de regione, quę Bœotia fuit cognominata ἀπὸ τῆς βοός, vt Caſtor ait, Apollinis oraculo ita mandante. Bœotia. Tametſi quidam, vt refert Stephanus à Bœoto Itonii filio, Deucalionis & Pyrrhæ abnepote: Nicocrates autem à Bœoto Neptuni & Arnes filio Bœotiam denominatam velint. Bœoton vero appellarunt paſtores, quod in boum paternarum ſtercoribus puer volutaretur. vt Euphorion ſcribit. Sed Ouid. vt dixi, eorum ſequitur opinionem, qui à boue Cadmi duce cognominatã volunt. Sola vero Bœotia ex omnibus Græciæ regionibus ad tria maria verſus diſpoſitos paſtores habet. Alii nanque Peloponneſum, Siculumq; & Adriaticum ſinum reſpiciunt. Alii ad Aegyptum, Cyprumq; & alias inſulas ſunt conuerſi. Alii Euripum ac Macedoniæ, Theſſaliæq; mare ſpectant. Bœotia quidem vulgo legitur, ſed cum Græci per οι & ω magno βοωτίαν ſcribant, mirandum eſt latinos Bœotiam quoque non pronuntiare, cum præſertim & ſyllabæ quantitas & carminis ratio Græcorum exposcat Orthographiam, quare cum œ diphthõgo Bœotiam à nobis quoque conſenderim eſſe ſcribendum. Hæc de Bœotia dicta ſint, quamuis, de vrbe ſentiat Poeta, quæ vel ἀπὸ τῆς θήβης vt dixi, hoc eſt à boue, quæ lingua Syra θῆβα vocatur. niſi malimus dicere poetam ad id alludere, quod Bœotiæ Thebæ à boue fuerunt denominatæ. ADDI. Sunt tamen qui Thebas à Thebe Prometei filia dictas velint. {& rurſum qui à Thebe Aſopi filia, vt Pauſan. in Corinth.} Verum Ouid. eorum nin authoritate videtur, qui à boue quæ θῆβα lingua Syra dicitur, ſentiunt eſſe denominatas. Boethus. Illud obiter admonuerim eum qui vulgo Boenus vocatur, Virum omni doctrinæ genere præſtantem, Boethum à nomine priſci philoſophi qui auxiliator transferri poteſt, eſſe appellandum. Cadmus autem (vt Strab. ſcribit) arcem Cadmeam ædificauit, cui Thebæ ab ipſius poſteris Amphione & Zetho adiectæ fuerunt. ☞ Caſtalio antro) Caſtaluis. ſpelunca Delphici oraculi. Caſtalius fons eſt Parnaſſi, muſis ſacer, à virgine Caſtalia dictus, quæ cum Apollinem ſe amantem fugeret, e monte cadens in fontem ſui nominis fuit commutata. ☞ Nullum ſerui. ſig.) hoc eſt quæ nullum iugum paſſa erat. Seruitium autem interdum ſeruitutem, ADDI. interdum ſeruorum multitudinem ſignificat. {Pauſan. vt & Lactant. ſupra, addit etiam Lunæ ſigno in latere fuiſſe notabilem hanc vaccam.} ☞ Preſſo gre.) repreſſo & tardo, ne anteiret ſequitur vaccam. ☞ Legit) tranſit. ☞ Veſtigia) ſigna pedum vaccæ. ☞ Iam vada Cephiſi) Fluuius eſt Cephiſus. Bœotiæ Cephiſus, à quo Cephiſis palus & fit, & appellatur. ☞ Panopes ar.) Panope vrbs fuit Phocidis à Panopeo Panope. Phoci filio appellata. Vnde Panopæus. ☞ Ste.) ſubſtituit.

Vitat Agenorides, Phœbiq; oracula ſupplex
Conſulit, & quæ ſit tellus habitanda requirit.
Bos tibi, Phœbus ait, ſolis occurret in aruis
Nullum paſſa iugum, curuiq; immunis aratri,
Hac duce carpe uias & qua requieuerit herba,
Mœnia fac condas, Bœoriaq; illa uocato.
Vix bene Caſtalio Cadmus deſcenderat antro,
Incuſtoditam lente uidet ire iuuencam,
Nullum ſeruitii ſignum ceruice gerentem.
Subſequitur, preſſoq; legit ueſtigia greſſu,
Authoremq; uiæ Phœbum taciturnus adorat.
Iam uada Cephiſi, Panopesq;, * euaſerat arua,
Bos ſtetit, & tollens ſpecioſam cornibus altis
Ad cœlum frontem mugitibus impulit auras,
Atque ita reſpiciens comites ſua terga ſequentes
Procubuit, teneraq; latus ſubmiſit in herba.
Cadmus agit grates, peregrinæq; oſcula terræ
Figit, & ignotos montes, agroſq; ſalutat.
Sacra Ioui facturus erat, iubet ire miniſtros,
Et petere e uiuis libandas fontibus undas.
Sylua uetus ſtabat nulla uiolata ſecuri,
Et ſpecus in medio uirgis, ac uimine denſus,
Efficiens humilem lapidum compagibus arcum,
Vberibus fœcundus aquis, ubi conditus antro
Martius anguis erat, criſtis præſignis, & auro,
Igne micant oculi, corpus tumet omne ueneno,
Treſq; * micant linguæ, triplici ſtant ordine dentes.
Quem poſtquam Tyria lucum de gente profecti,
Inſauſto tetigere gradu, demiſſaq; in undas
Vrna dedit ſonitum longo caput exulit antro
Cœruleus ſerpens horrendaq; ſibila miſit,
Effluxere undæ manibus, ſanguiſq; reliquit
Corpus, & attonitos ſubitus tremor occupat artus.
Ille uolubilibus, ſquammoſos nexibus orbes
Torquet, & immenſo ſaltu ſinuatur in arcum.
* At media plus parte leues erectus in auras
Deſpicit omne nemus, tantoq; eſt corpore, quanto

* a.l. Panopeaq;

* a.l. vibrãt

* a.l. ac

☞ Mugitibus impul. aur.) mugitus in aerem emiſit. ☞ Comites) Cadmum cum ſociis. ☞ Agit gra.) Apollini. ☞ Sylua uet. ſtab.) erecta erat. ☞ Nulla uio. ſec.) quæ nunquam fuerat cæſa. ☞ Humilem ar.) depreſſum. ☞ Vbi condi. ant.) abſconditus in ſpelunca. Antrum autem dictum eſt παρὰ τὸ ἀντῶ quod eſt ſupplico, quoniam Deos in ſpeluncis colebant, putantes illas eſſe ſacras. ☞ Martius anguis) Marti dicatus ac bellicoſus. {Huius ſerpentis, item fontis, etiam Pauſan. meminit in Bœoticis. ADDI. Ipſe autem ſerpens, quem hic Martis appellat Ouid. ab aliis proprio nomine Decyllus. Vt eſt videre in comment. Euripidis in Phœniſſis. Fontem vero Euripides Dircen vocat, quod tamen tempori non reſpõdet, cum Dirce, à qua fonti nomen factum, poſterior Cadmo fuerit. Sed hæc nihil ad rem pręſentem} ☞ Criſtis & au.) figura eſt ἓν διὰ δυοῖν, hoc eſt criſtis aureis. Horrendum autẽ deſcribit draconẽ. ☞ Præſignis) inſignis. notabilis. ☞ Igne mic. oc.) rubore oculi fulgent. ☞ Tumet) inflatum eſt & repletum. ☞ Treſq; micant ling.) ſerpentibus longiſſimam ac triſulcam linguã eſſe Plin. ſcribit. eoq; tres linguas habere videntur. ☞ Micant) ſaliunt & celeriter mouẽtur. ☞ Stant) horrent. ☞ Tyria de gente profe.) Cadmi ſocii, qui de Phœnicia, vbi eſt Tyrus, venerant. Eſt autem Tyrus inſula cum vrbe Phœniciæ adiacens, à Tyro Phœnicis filio denominata. Tyrus. Tyrus quoque eſt & Laconiæ & maris rubri inſula, quam tamen Artemidorus Tylon per, l, vocat. Eſt etiam vrbs & Indiæ & Lydiæ & Piſidiæ. Vnde nomen gentile Tyrius, & poſſeſſiuum Tyriacus deriuatur, vt à Rhodo Rhodiacus. ☞ Inſau. gra.) infelici paſſu, omnes enim à Dracone illo necati ſunt. ☞ Vrna) vas eſt hauriendæ aquæ accommodatum ab vrinando dictum, quod in puteis ſubmergatur. ☞ Cœruleus ſerp.) niger, & propter hoc horrendus. ☞ Effluxe. vn.) manibus miniſtrorum timore Draconis illis aqua excidit. eſt enim metonymia, contentum nanque pro continenti poſitum eſt. ☞ Sanguiſq; reliq. cor.) miniſtros expalluiſſe metu ſerpentis Poeta ſignificat. ☞ Nexibus) nodis. ☞ Orb.) ſpiras, quas ſerpentes cauda efficiunt. ☞ Sinuatur) contrahitur, curuatur, flectitur. ☞ Tantoq; eſt cor.) tam magnus inquit erat ille ſerpens, quantus eſt is qui inter duas vrſas in cœlo ſpectatur. Eſt autem tantus vt fluuius eſſe videatur. Vt Virg. ſcribit. Maximus hic fluxu ſinuoſo elabiť anguis. Circũ perq; duas in morẽ fluminis Arctos, Arctos Oceani metuẽtes æquore tingi.

ℂGEMI.

Si totum ſpectes,geminas qui ſeparat Arctos.
Nec mora Phœnicas,ſiue illi tela parabant,
Siue fugam,ſiue ipſe timor prohibebat utrunq;,
Occupat hos morſu,longis complexibus illos,
Hos necat afflatu,funeſta hos tabe ueneni.
Fecerat exiguas iam Sol altisſimus umbras.
Quæ mora ſit ſociis miratur Agenore natus.
Veſtigatq; uiros.tegimen direpta leoni
Pellis erat,telum ſplendenti lancea ferro,
Et iaculum,teloq; animus præſtantior omni.
Vt nemus intrauit,lætataq; corpora uidit,
Victoremq; ſupra ſpatioſi corporis hoſtem,
Triſtia ſanguinea lambentem uulnera lingua,
Aut ultor ueſtræ,fidisſima corpora,mortis,
Aut comes inquit ero.dixit,dextraq; molarem
Suſtulit,& magnum magno conamine miſit.
Illius impulſu cum turribus ardua celſis
Mœnia mota forent,ſerpens ſine uulnere manſit.
Loricæq; modo ſquammis defenſus & atræ
Duritia pellis,ualidos cute reppulit ictus.
At non duritia iaculum quoq; uicit eadem,
Quod medio lentæ ſpinæ curuamine fixum
Conſtitit & * totum deſcendit in ilia * ferrum.
Ille dolore ferox caput in ſua terga retorſit,
Vulneraq; aſpexit,fixum'q; haſtile momordit.
Id'q; ubi ui multa partem labefecit in omnem,
Vix tergo eripuit,ferrum tamen oſſibus hæſit.
Tum uero poſtquam ſolitas acceſſit ad iras
Cauſa recens,plenis tumuerunt guttura uenis,
Spuma'q; peſtiferos circumfluit albida rictus,
Terra'q; raſa ſonat ſquammis,qui'q; halitus exit
Ore niger ſtygio,uitiatas inficit herbas.
Ipſe modo immenſum ſpiris facientibus orbem
Cingitur,interdum longa trabe rectior extat.
Impete nunc uaſto ceu concitus imbribus amnis
Fertur,& obſtantes perturbat * pectore ſyluas.
Cedit Agenorides paulum,ſpolio'q; leonis
Suſtinet incurſus,inſtantia'q; ora retardat
Cuſpide prætenta,furit ille, ET inania duro
Vulnera dat ferro,figit'q; in acumine dentes.
Iam'q; uenenifero ſanguis manare palato
Cœperat,& uirides aſpergine * tinxerat herbas,
Sed leue uulnus erat,quia ſe retrahebat ab ictu,
Læſa'q; colla dabat retro,plagam'q; ſedere
Cedendo arcebat,nec longius ire ſinebat.
Donec Agenorides coniectum in guttura ferrum
Vſq; ſequens preſſit, dum retro quercus eunti
Obſtitit, & fixa eſt pariter cum robore ceruix.
Pondere ſerpentis curuata eſt arbor,& imæ
Parte flagellari gemuit ſua robora caudæ.
Dum ſpatium uictor uicti conſiderat hoſtis,
Vox ſubito audita eſt,neq; erat cognoſcere promptũ
Vnde,ſed audita eſt,quid Agenore nate peremptũ
Serpentem ſpectas? & tu ſpectabere ſerpens.
Ille diu pauidus pariter cum uoce colorem
Perdiderat,gelido'q; comæ terrore rigebant.
Ecce uiri fautrix ſuperas delapſa per auras
Pallas adeſt,motæ'q; iubet ſupponere terræ
Vipereos dentes,populi incrementa futuri.

Ouid. Metam.

GEMI. Arct.) duas & ſimiles vrſas. Phœnicas) Cadmi comites Phœnices aquatum miſſos. Eſt enim græcus accuſatiuus. Funeſta ta. ve.) mortifera veneni corruptione & ſanie. Fecerat exig.) iam inquit meridies erat, exiguæ enim in meridie ſolent eſſe vmbræ, quo tempore Sol eſt altisſimus. Veſtigat) per veſtigia inquirit. Lætata) leto data : extincta. Nomen eſt participio ſimile, à leto (quod mortem ſignificat) declinatum. Spatioſi cor.) vaſtisſimi. Sanguinea ling.) rubra & ſanguine infecta. Aut vltor) aut inquit Cadmus veſtram mortem vlciſcar, ò fidisſimi ſocii, aut vnà vobiſcum moriar. Fidisſima cor.) ò fidisſimorum ſociorum cadauera. Molarẽ) lapidem tam magnum, vt ex eo mola confici posſit. Molares enim lapides dicuntur, ex quibus molæ conficiuntur. {Hellanicus ſaxo interfectũ, Phœrecrates gladio dicit, vt eſt in comment. Euripidis}. Magno con.) magno impetu. Illius impul.) quàm vaſtus, quamq; dura pelle fuerit ille ſerpens, aperte ex hac hyperbole colligitur, ſimul etiam quàm validus, robuſtusq; ac præſenti animo foret Cadmus, facile cognoſcitur. Qui enim molarem lapidem è terra tollit, tantoq; conatu iacit, vt turris concuti posſit, is nimirum maximis viribus eſt iudicandus. Emphaſis eſt igitur hoc loco, p quã plus, intelligitur quàm dicitur. Validos ictus) valide & fortiter illatos. Vicit) repulit. Tunc enim iacula vinci dicuntur, cum repelluntur. Lẽtæ ſpinæ) flexibilis dorſi. In illa) In inteſtina. Labefecit) labare fecit. Ferrum tamen osſibus hæſit) iaculi inquit ferrum osſibus infixum remanſit. Solitas ad iras) ad cõſuetam rabiem. Acceſſit) adiuncta fuit. Cauſa recens) vulnus à Cadmo illatum. Albida) alba. Peſtiferos rictus) venenata ora. Rictus autem proprie ferarum eſt, vt roſtrũ auium. Ore ſtygio) venenato. qualis eſt ſtyx inferorum palus. Inficit) maculat. polluit. inquinat. Ipſe modo immenſum) interdum inquit inſpirat & in maximum orbem contrahitur, interdum in longitudinem extenditur. Elegãter autem (vt omnia) ſerpentis vulnerati naturam effingit poeta. Impete) pro impetu, metri cauſa interdum poetæ impete vtuntur. Fertur) ruit. Perturbat) * proſternit. Spolioq; leonis) pelle leonis. Cuſpide prætenta) obiecto iaculi ferro. In acumine) in cuſpide. Manare) fluere. Aſpergine) aſperſione ſanguinis. Dabat retro) trahebat retro. Plagamq; ſedere) hoc eſt cedendo plagam in corpus deſcendere non permittebat. Longius ire) altius deſcendere in corpus. Vſq; ſequens preſſit) euſq; ſequens infixit, donec quercus obſtitit illi retro ſe à vulnere trahenti. Cum robore) cum quercus ſtipite. Pondere ſerpentis) ex hac quoq; emphaſi quantus fuerit ille ſerpens colligitur, cuius pondere quercus ſtipes fuerit curuatus. Gemuit) doluit. Rei autem inanimatæ ſenſum tribuit poeta. Sua robora) ſuum truncum. Flagellari) percuti ac verberari. Spatium) magnitudinem. Promptum) facile. Vnde) à quo emiſſa fuerit ſubaudiatur. Et tu ſpectabere ſerpens) nam Cadmus relicta Spynge vxore, Hermioneq; Martis & Veneris filia accepta, ab Amphione & Zetho fuit expulſus regno, & cum ad Illyrios confugiſſet, ad ſenectutem q; peruenisſet, in ſerpentem dicitur fuiſſe conuerſus. Rigebant) horrebant. Ecce viri fautrix) repentinum Palladis aduentum illa particula ecce ſignificat. Ac Ouidius quidem Palladis iuſſu dentes ſerpentis à Cadmo ait fuiſſe ſeminatos, Lyſimachus vero Marte iubente narrat ſeminatos fuiſſe. Pherecides autem ſcribit Martem ac Palladem ſerpentis illius dentes in duas partes æquales diuiſiſſe, alteram'q; Cadmo, alterã Aeetæ tradidiſſe, Cadmum'q; illos ſeminaſſe, ex quibus homines armati ſint nati. Motæ terræ) aratæ. Vipereos dentes) ſerpentis dentes.

APH.

ODL.

…erpentis …entes in …o nines …matos.

* pturbat alias, eaq; lectio melior.

* a. l. toto.

* a. l. ferro.

* a. l. proturbat.

* a. l. texerat.

Paret, & impreſſo ſulcum patefecit aratro.
Spargit humi iuſſos mortalia ſemina dentes,
Inde (fide maius) glebæ cœpere moueri,
*Primaq; de ſulcis acies apparuit haſtæ,
Tegmina mox capitum picto nutantia cono,
Mox humeri, pectusq;, onerataq; brachia telis
Exiſtunt. creſcitq; ſeges clypeata uirorum.
Sic ubi tolluntur feſtis aulæa theatris,
Surgere ſigna ſolent, primumq; oſtendere uultus,
Cætera paulatim, placidoq; educta tenore
Tota patent, imoq; pedes in margine ponunt.
Territus hoſte nouo Cadmus capere arma parabat,
Ne cape de populo, quem terra creauerat, unus
Exclamat, nec te ciuilibus inſere bellis.
Atq; ita terrigenis rigido de fratribus unum
Comminus enſe ferit, iaculo cadit eminus ipſe.
Hic quoq;, qui dederat leto, non longius illo
Viuit, & expirat, modo quas acceperat, auras,
Exemploq; pari furit omnis turba; ſuo'q;
Marte cadunt ſubiti per mutua uulnera fratres,
Iam'q; breuis uitæ ſpatium ſortita iuuentus
Sanguineam tepido plangebat pectore matrem,
Quinq; ſuperſtitibus, quorum fuit unus Echion',
Is ſua iecit humi monitu Tritonidis arma,
Fraternæ'q; fidem pacis petiit'q;, dedit'q;.
Hos operis comites habuit Sidonius hoſpes,
Cum poſuit iuſſam Phœbeis ſortibus urbem.

ARG. FABVLAE SEQ.

Diana cum in valle Gargaphiæ æſtiuo tempore fatigata ex aſſidua venatione, ſe ad fontem perlueret, Actæon Ariſtei & Autonoes filius eũdem locum petens, ad refrigerandũ ſe & canes quos exercuerat feras perſequẽs, in conſpectum Deæ incidit, qui ne eam rem eloqui poſſet, habitus eius in ceruum ab ea conuerſus eſt, ita vt pro fera laceratus a ſuis canibus ſit.

Iam ſtabant Thebæ, poteras iam Cadme uideri
Exilio felix. ſoceri tibi Mars'q;, Venus'q;
Contigerant, huc adde genus de coniuge tanta
Tot natos, natas'q;, & pignora chara nepotes,
Hos quoq; iam iuuenes. Sed ſcilicet ultima ſemper
Expectanda dies homini eſt, DICI'q; beatus
Ante obitum nemo, ſupremaq́; funera debet.

RAPH. ☞MORTALIA ſemina) hominum ſemina non frugum. Nam homines armati ex illis dentibus orti finguntur. Apollonium autem Rhodium ſequitur Ouidius, qui in ſecundo Argonauticon ſcribit è dentibus ſerpentis à Cadmo ſatis complures armatos homines natos eſſe. Nam Lyſimachus atque Hellanicus narrant quinq; ſolum homines armatos ex dentibus ſerpentis à Cadmo ſeminatis exortos eſſe, quorum nomina hæc eſſe feruntur, Vdæus, Chthonius, Pelor, Hyperenor, Echion. ☞Inde fide maius) deinde inquit glebæ illius aratæ terræ moueri cœperunt, quod omnem exuperat fidem. ☞Fide maius) quod eſt maius quam vt ſit credendum. ☞Primaq; de ſulcis acies apparuit haſtæ) primæ inquit haſtæ exortæ ſunt. Eſt autem figurata locutio atque poetica. Si enim eſſet proſa oratio, haſtæ apparuerunt diceretur. ☞Tegmina mox capitum) periphraſis eſt galearum. ☞Picto cono) criſta picta variis pennarum coloribus. ☞Exiſtunt) extant, eminent, extra terram ſtant. ☞Clypeata) ſcutata, nomen participio ſimile. ☞Sic vbi) pulchra ſimilitudine declarat, quomodo paulatim viri illi armati ſint nati. Sic inquit nati ſunt, vt videntur ſigna & imagines ſurgere cum aulæa parietibus affiguntur. ☞Aulęa) ab aula Attali regis, vbi primum inuenta ſunt, fuere vocata. ☞Feſtis theatris) In quibus ludi ac dies feſti celebrantur. Theatra autem cum ludi fiebant aulæis ornabantur. ☞Dederat leto) interfecerat. ☞Subiti fratres) ſubito nati. ☞Plangebat) percutiebat. Nam cadentes terram feriũt. ☞Quinq; ſuperſtitibus) ſuperuiuentibus. Omnes nanq; uiri illi armati mutuis vulneribus ceciderunt, præter hos quinq;. Vdæum. Chthonium, Pelorem, Hyperenorem, & Echionem, quos quidẽ Cadmus ſocios vrbis condendæ habuit. Hi vero etiã σπαρτοὶ, hoc eſt ſeminati, fuerunt appellati, quanquam Hippias Delius & item Diony. ſcribant Spartos Bœotiæ quandam eſſe gentem.

*a. l. Parua'q;

ADDI. {Androtion autem σπαρτοὺς vocatos ait, quoniam σποράδην habitauerint. contra alii Cadmi filios hos fuiſſe dicunt, ex diuerſis vxoribus. His autem & Creontem nonnulli annumerant. vide cõmen. in Phœniſ. Eurip.

Sidon ☞Sidonius hoſpes) Cadmus Phœnix. Nam Sidon vrbs eſt Phœniciæ, vnde Sidonius deriuatur. ☞Iuſſam vrbem) Thebas Bœotias. ☞Phœbeis ſortibus) Apollinis oraculis.

Thebæ ☞Iam ſtabant Thebæ) hæc idcirco narrãtur, vt Actæonis in ceruum transformatio concinnius cum ſuperiore fabula iungatur. Thebæ autem fuerunt appellatæ, vel à Theba, quæ lingua Syra (vt diximus) bouem ſignificat, vel à Thebe Aegypti vrbe ampliſſima, Vnde Agenorem Cadmi patrem cum Phœnice fratre veniſſe, & apud Tyrum & Sydonem regnaſſe author eſt Euſebius. Fuit etiam Thebe vrbs Lyciæ patria Andromaches Hectoris vxoris, de qua Ouid. ipſe lib. de Triſt. primo, Nec cruciere minꝰ quàm cum Thebana cruentum Hectora Theſſalico vidit ab axe trahi. Alia quoq; eſt vrbs hoc nomine in Lucanis, vt ſcribit Pli. lib. iiii. Natu. hiſtoriæ. ☞Stabant) erectæ, exædificatæq; erãt. ☞Soceri tibi Marsq;, Venusq;) vxorem nanq; Hermionem duxit Cadmꝰ, Martis Venerisq; filiam.

Hermio ☞Huc adde genꝰ) progeniem. ☞De coniuge tanta) quanta eſt Hermione Martis & Veneris filia, de qua Statius multa in Thebaidos lib. II. Hermione quidem etiam Menelai & Helenæ filia nominatur. Quod vero quidã Martis & Veneris filiam non Hermionẽ, ſed Harmoniam putant eſſe vocitatam, Martiani Capellæ affectatis leporibus decepti ſunt.

ADDI. {Atqui nõ Capella tantum, ſed & Hellanicus vt quidem citatur in cõmenta. Apollonii, Harmoniam vocat, eam'q; Electræ & Iouis filiam facit, quem ſequitur Diodo. lib. vi. Præterea & Pauſanias & Heſiodus, cuius interpres etiam rationem nominis huius affert, ὅτι τὰ ἐκ πολέμου κατὰ πίπτοντα μέρη τῶν πόλεων, συγκεραμολογοῦσι, καὶ τῇ πόλει διατιθέασι οἱ αὐτῶν ὑμειρόμενοι ἄνθρωποι, καὶ οἱ ταύτας τὰς πόλεις κατοικεῖν ἐθέλοντες, hoc eſt, Martis filiam Harmoniam propterea dici, quod partes vrbium diſiectas ac dirutas, rurſum componant, & reſtituant homines, qui illas habitare cupiunt. Eſt enim ἁρμόττειν componere & coaptare. Quare non decepti, ſed authoritate & nomine adducti Harmoniam legimus. Porrò in huius nuptiis ceciniſſe Muſas græci poetæ tradunt, ſinguloſq; deos ſua munera contribuiſſe. Inter quæ & monile fuit à Vulcano factum, quod poſtea ad Eriphylẽ Amphiarai vxorem peruenit. Vltimo autem etiã Apollini Delphis conſecratum fuit. Vt Pauſa. author eſt. Fuit autem hic nomine etiam nympha quædam, quæ ex Marte genuit Amazones, vt Apollo. tradit lib. ii. Argona.} ☞Tot natos, na.) ex Hermione quidẽ filias. iiii. Semelen, Agauẽ, Autonoe, Ino & Polydorũ Cadmꝰ ſuſtuliſſe memoratur. quos vero alios filios ſuſceperit nuſquã memini me legiſſe. ☞Et pignora cha. ne.) hi fuerunt Bacchus ex Semele & Ioue, Pentheus ex Agaue & Echione, Actæon ex Autonoe & Ariſtæo, Learchus & Melicerta ex Ino & Athamante.

Solonis ſententia ☞Sed ſcilicet vlt. ſem.) ſententia ex Solonis philoſophi qua Crœſi Indorum regis diuitias ſugillauit. Cum enim Crœſus ſe felicem eſſe iactaret, neminem ante ſupremum diem rectè felicẽ dici poſſe Solon admonuit. Cuius ſentẽtię quidẽ Crœſus memor, cũ à Cyro Perſarũ rege foret captus, rogoq; impoſitus Solonẽ appellauit, dicẽs O Solon Solõ, ac ſi diceret, q̃ vera mihi dixiſti. Cyrꝰ vero cũ eã accepiſſet ſentẽtiã, Crœſum nõ ſolũ liberauit, ſed etiam in maximo honore habuit.

☞PRIMA

APH. Actæon

¶PRIMA ne.) Actæon Ariſtæi & Autonoes filius venando feſſus, cum opacum quæreret locum, forte ad fontem peruenit, vbi ſe Diana nuda cum comitibus abluebat, quę ira ta eum ſtatim in ceruum mutauit ne cui vnquam à ſe Dianā nudam fuiſſe viſam iactare poſſet. Hoc vero idcirco fictū eſt, quia Actæon venationi admodum fuit deditus, totumq; patrimonium canes alendo conſumpſit. Summam autem fabulę primum deſcribit poeta, deinde diffuſi⁹ omnia aperit. ¶Aliena cor.) ceruina. ¶Fortunę cri.) caſu nanq; offendit Dianam. ¶Cæde) ſanguine; quod enim antecedit pro eo quod ſequit᷑ poſitū eſt. ¶Contraxerat) corripuerat & abbreuiauerat. ¶Meta vtraq;) oriente & occidente. ¶Iune. hy.) Thebanus Hyātes enim populi ſunt Bœotiæ, qui & Hyantii appellātur. {Primi enim vt iquit Pauſa. Hectenes Thebaidā terrā tenuere, quibus peſte abſumptis, Hyātes & Aones ſucceſſerūt Bœotii genere. Quorū illos poſtea Cadm⁹ deuictos expulit Aonas autē ſupplices recepit, & cū Phœnicibus ſuis cōmixit} Hyantia ēt vrbs eſt Locrorū, vnde Hyān⁹ deriuat᷑. Qui vero à fonte qui nuſquā inuenitur, vel ab Hya Atlantis filio hoc nomē deducunt, non minus inepti ſunt, quàm q̄ id putāt eſſe aduerbiū cōparatiuū ab hyāte participio deriuatū. ¶Lina ma.) retia ſunt madefacta. Eſt aūt metonymia. Lina enim ex quibus retia cōficiuntur, pro ipſis retib⁹ ponūtur. ¶Fortunāq; dies ha. ſa.) pſperā ſubaudiamus. {Et hoc modo legēdū putat Regi⁹ cū alii fortunæ legant patrio caſu}. ¶Croceis ro.) croceo & pulchro curru. A parte nāq; totū p Synecdochē accipius. ¶Propoſitū repe. opus) cras inquit Actæon, adueniente Aurora ad venationē redibimus. ¶Diſtat idē) ſpatiū ſubaudiat᷑. Vt itelligamus Solē ab vtraq; terra ęquali ſpatio diſtare, atque abeſſe ab oriēte & occidente, per quod ſignificat meridiem eſſe. ¶Vtraq; ter.) orientali & occidētali. ¶Vaporib⁹) feruorib⁹. ¶Siſtite op⁹ præſens) ſtare facite, hoc eſt pſenti operi finē imponite. ¶Intermittūtq; la.) vſq; in diē ſequētē venādi laborē deponūt. ¶Vallis erat) Topographia eſt, & vallis deſcriptio, quo ſe Diana p meridiē cū ſuis cōmitib⁹ pferre ſolebat. {Pauſania aūt fontē vocat Gargaphiā q bello perſico à Mardonio obrut⁹ fuit mox à Platæēſib. reſtitut⁹}. ¶Piceis) picea arbor ē mōtana. ¶Acuta cu.) in acutū tēdēte. ¶Succi

ADDI. i. l. Fortunæq;

ADDI.

Phiale p nympha ...

Gargaphię vallis

ADDI.

Prima nepos inter res tot tibi Cadme ſecundas
Cauſa fuit luctus, aliena'q; cornua fronti
Addita, uos'q; canes ſatiati ſanguine herili.
At bene ſi quæras, fortunæ crimen in illo,
Nō ſcelus inuenies, quod enim ſcelus error habebat?
Mons erat infectus uariarum cæde ferarum,
Iam'q; dies medius rerum contraxerat umbras,
Et Sol ex æquo meta diſtabat utraq;,
Cum iuuenis placido per deuia luſtra uagantes
Participes operum compellat Hyantius ore,
Lina madent comites, ferrum'q; cruore ferarum,
* Fortunam'q; dies habuit ſatis, altera lucem
Cum croceis inuecta rotis Aurora reducet,
Propoſitum repetemus opus, nunc Phœbus utraq;
Diſtat idem terra, findit'q; uaporibus arua.
Siſtite opus præſens, nodoſa'q; tollite lina.
Iuſſa uiri faciunt, intermittunt'q; laborem.
Vallis erat piceis, & acuta denſa cupreſſu,
Nomine Gargaphiæ, ſuccinctæ * cura Dianæ,
Cuius in extremo eſt antrum nemorale receſſu
Arte laboratum nulla, ſimulauerat artem
Ingenio natura ſuo. nam pumice uiuo,
Et leuibus tofis natiuum duxerat arcum.
Fons ſonat à dextra tenui perlucidus unda
Margine gramineo patulos ſuccinctus hiatus.
Hic Dea ſyluarum uenatu feſſa ſolebat
Virgineos artus liquido perfundere rore.
Quò poſtquam ſubiit, nympharum tradidit uni
Armigeræ iaculum, pharetram'q;, arcus'q; retentos.
Altera depoſitæ ſubiecit brachia pallæ.
Vincla duæ pedibus demunt. nam doctior illis
Iſmenis Crocale ſparſos per colla capillos
Colligit in nodum, quamuis erat ipſa ſolutis.
Excipiunt laticem * Niphe'q; Hyale'q;, Rhanis'q;,
Et Pſecas, & * Phiale, funduntq; capacibus urnis.
Dum'q; ibi perluitur ſolita Titania lympha,
Ecce nepos Cadmi dilata parte laborum
Per nemus ignotum non certis paſſibus errans
Peruenit in lucum, SIC illum fata ferebant.
Qui ſimul intrauit rorantia fontibus antra,
Sicut erant nudæ, uiſo ſua pectora nymphæ
Percuſſere uiro, ſubitis'q; ululatibus omne
Impleuere nemus, circumfuſæ'q; Dianam
Corporibus texere ſuis, tamen altior illis
Ipſa Dea eſt, collo'q; tenus ſupereminet omnes.
Qui color infectis aduerſi Solis ab ictu
Nubibus eſſe ſolet, aut purpureæ Auroræ,
Is fuit in uultu uiſæ ſine ueſte Dianæ,
Quæ quanquā comitum turba eſt ſtipata ſuarum,
In latus obliquum tamen aſtitit, ora'q; retro
Flexit, & ut uellet * promptas habuiſſe ſagittas,
Quas habuit, ſic hauſit aquas, uultum'q; uirilem
Perfudit, ſpargens'q; comas ultricibus undis,
Addidit hæc cladis præhuntia uerba futuræ,

Ouid. Metam

ctę) agilis & īduſtrię. ¶Cura) amor & voluptas. Erat enim amœniſſima vallis. ¶Ne morale) nemorib⁹ tectū. ¶Pumice viuo) naturali. Pumex aūt lapis ē leuis, cauernoſus, poliēdis reb⁹ accōmodat⁹. Vnde pumicare, qd eſt pumice polire, declinat᷑. ¶Et leuib⁹ tofis) tofus lapis ē cauernoſus. ¶Duxerat) effecerat. ¶Natiuū) naturalē. ¶Tenui vnda) exigua aqua. ¶Succict⁹) circūdat⁹. ¶Patulos hia.) patētes ripas. hiare enim vidētur ripæ, vt fluuii alueum efficiāt. ¶Dea ſyluarum) Diana. ¶Perfundere) madefacere. ¶Retētos) remiſſos, à retēdēdo. ¶Altera de.) altera inquit accepit pallā veſtem à Diana depoſitā. ¶Vincla) calceos & cothurnos. ¶Iſmēis Croca.) Iſmeni fluuii filia. {παρὰ τοῦ κρότου vt videt᷑ dicta, tū enim & κρόκαλαι, calculi q in amnib⁹ voluūtur, nomē habēt.} Deſcribit aūt officia comitū Dianæ. ¶Quāuis erat ip. ſo.) in ſoluta oratione, quāuis eſſet diceret. ¶Laticē) aquā, à latēdo, qd in terræ venis lateat. ¶Nimpheq;) lotrix iterpretari poteſt. Nimphe ἀπὸ τοῦ νίπτειν, hoc eſt, à lauando. ¶Hyaleq;) ἀπὸ τοῦ ὕειν hoc ē à pluuia videt᷑ Hyale deriuari {vel poti⁹ ἀπὸ τοῦ ὑάλου, hoc ē vitro, qd aq̄ vitreæ pſpicuitatis ſit.} ¶Rhāisq;) Rhāis aſpſio, & gutta vocat᷑ ἀπὸ τοῦ ῥαίνειν, hoc ē ab aſpergēdo. ¶Et Pſecas) ſtilla minor Pſecas transfert᷑, Pſecades eni minutæ dicūt᷑ cui⁹q; rei ptes. ¶Et Phi.) vas ē qdē hauriēdis, ifundendiſq; aqs accōmodatū παρὰ τὸ πίειν, hoc ē, à bibēdo deductū, mutatiōe tēuis ęſonātis i craſſam, ſed hoc loco p nympha pōit᷑ q̄ Diāæ corp⁹ aqua pfundebat. ¶Titania) Diana Cei Titāi nepus, q̄ eadē eē cū Luna putatur. q̄ qdem vt Sol Titam, ſic Titania Titaniſq; interdum à poetis vocatur. ¶Ecce ne. Ca.) Actæon. Ecce aūt particula ferè aliqd repentinū ſignificat. ¶Dilata par. la.) dilata parte venationis in diē ſequētē. ¶Sic illū fa tra.) ſic dicere ſolemus cū cauſam rei aſſignare neſcim⁹. ¶Qui ſimul intrauit) poſtquā īngreſſus ē. ¶Rorantia) madentia. ¶Qui color infectis) Dianæ colorem maxime rubicūdum fuiſſe oſtēdit. ¶Infectis) tinctis. Inficere etiam tīgere eſt, vnde infectores dicūtur tinctores. ¶In latus obli. tā aſti.) hoc ē ſe in lat⁹ cōuertit, vt facilius pudēda occultaret. ¶Oraq; re. fl.) vt Actęonē reſpiceret. ¶Et ſic hau.) tāta inqt ira & indignatiōe Diana hauſit & accepit aqs. qb⁹ Actęonē pfunderet, q̄ta ſagittas prōptas ac paratas hēre voluiſſet. ¶Addidit) dixit

ADDI.

Dianæ comites

*a. l. ſacra ADDI.

Actęon in ceruum

*codex emen. ha. nipte.

*a.l. poſitas.

Nunc tibi me poſito uiſam uelamine narres,
Si poteris narrare licet, nec plura minata,
Dat ſparſo capiti uiuacis cornua cerui,
Dat ſpatium collo, ſummaſq; cacuminat aures.
Cum pedibus'q; manus, cum longis brachia mutat
Cruribus, & uelat maculoſo uellere corpus.
Additus & pauor eſt. fugit Autonoeius heros,
Et ſe tam celerem curſu miratur in ipſo.
Vt uero uultus, & cornua uidit in unda,
Me miſerum dicturus erat, uox nulla ſecuta eſt.
Ingemuit, uox illa fuit, lachrymæ'q; per ora
Non ſua fluxerunt. mens tantum priſtina manſit.
Quid faciat? repetat ne domum, & regalia tecta?
An lateat ſyluis? pudor hoc, timor impedit illud.
Dum dubitat, uidere canes, primus'q; Melampus
Ichnobates'q; ſagax latratu ſigna dederunt,
Gnoſius Ichnobates, Spartana gente Melampus.
Inde ruunt alii rapida uelocius aura
Pamphagus, & Dorceus, & Oribaſus, Arcades oẽs,
Neprophonos'q; uolens, & trux cũ Lælape, Theron,
Et pedibus Pterelas, & naribus utilis Agre,
Hylæus'q; ferox nuper percuſſus ab apro,
De'q; lupo concepta Nape, pecudes'q; ſecuta
Pœmenis, & natis comitata Harpyia duobus,
Et ſubſtricta gerens Sicyonius ilia ✱ Ladon,
Et Dromas, & Canache, Sticte'q;, & Tigris, & Alce.
Et niueis Leucon, & uillis Asbolus atris,
Præualidus'q; Lacon, & curſu fortis Aello,
Et Thous, & Cyprio uelox cum fratre Lyciſca,
Et nigram medio fontem diſtinctus ab albo
Harpalos, & Melaneus, hirſuta'q; corpore Lachne,
Et patre Dictæo, ſed matre Laconide nati
Labros, & ✱ Aglaodos, & acutæ uocis Hylactor,
Quos'q; referre mora eſt ea turba cupidine prædæ
Per rupes, ſcopulos'q;, aditu'q; carentia ſaxa.
Qua'q; eſt difficilis, qua'q; eſt uia nulla, ſequuntur,
Ille fugit, per quæ fuerat loca ſæpe ſecutus.
Heu famulos fugit ille ſuos. clamare libebat
ACTÆON ego ſum, dñm cognoſcite ueſtrum,
Verba animo deſunt. reſonat latratibus æther.
Prima Melanchætes in tergo uulnera fecit.
Proxima Theridamas Oreſitrophus hæſit i harmo.
Tardius exierat, ſed per compendia montis

RAPH. ℂNVNC tibi) Ironia qua videtur id permittere Diana, cuius prorſus adimit faciendi facultatem. Illum nanq; in ceruum conuertit, qui loqui non poteſt. eſt autem ordo & ſenſus. Nunc licet narres me viſam tibi ſine velamine, hoc eſt nudam. ¶ Si poteris narrare) ac ſi diceret, nunquam narrare poteris. ¶ Sparſo capiti) reſparſo aquis. ¶ Viuacis cerui) diu viuentis ad quadraginta nanq; annos cerui viuere dicuntur.
ADDI. {Vide Pli. li. viii. ca. 32.} ¶ Dat ſpa. col.) longum efficit collum. ¶ Cacuminat) acutas reddit. Eſt autem verbum à poeta fictum. ¶ Maculoſo vellere) vario pilo. ¶ Additus & pauor eſt) ſcite. Ceruus enim timidiſſimũ animal eſt. ¶ Autonoeius heros) Actęon Autonoes filius. ¶ Non ſua) ſed cerui. ¶ Mens tantum priſtina manſit) in Actæone nihil aliud hominis, quàm mens remanſit. ¶ Pudor hoc) ne domum redeat. Abuſus autem eſt poeta horum pronominum elegantia. Hoc nanq; ad propinquius, Illud ad longinquius ſolet referri.
ADDI. { Sed tamẽ in Aldina edi. legitur. timor hoc, pudor impedit illud}. ¶ Prim'q; Me.) canes Actæonis enumerat, quibus etiam nomina apta venatoriis canibus imponit.
Melampus Melampus enim dicitur quod pedes nigros haberet. μέλας nanq; niger, πούς
Ichnobates ποδός, pes dicitur. ¶ Ichnobateſq; ſa.) Ichnobates dicitur
ꝟa. l. Lagõ & ẽ nomẽ ab illius ductum per veſtigia vadẽs ἴχνος enim dicitur veſtigium, βαίνω βῶ vado. ¶ Sagax) odorus, & acrem odorandi vim habens.
Gnoſos ¶ Gnoſius) Cretenſis. Gnoſos enim Cretæ vrbs fuit clariſſima. ¶ Spartana) Laconica. Cretenſes autem & Laconici canes aptiſſimi ſunt venationibus.
Pãphagus ¶ Pamphagus) omnia comedens, πᾶν enim totum ſignificat, φάγω comedo.
ꝟa. l. agriodos
Dorceus ¶ Dorceus acu. vi.) δέρκω enim eſt video.
Oribaſus ¶ Oribaſus) montes aſcẽdens, ὄρος enim mons dicitur βαίνω aſcendo.
Nebrophonos ¶ Nebrophonoſq; va.) hinulos hoc eſt ceruorum catulos interficiens. νεβρός enim hinulum ſignificat, φονέω interficio.
Trux Theron, ¶ Trux The.) terribilis aſpectu. Theron autem dicitur ferinus, ac feras perſequens, θήρ enim fera dicitur.
Lælape ¶ Lælape) à velocitate atq; impetu ſic eſt appellata. Nam λαῖλαψ, λαίλαπος, turbinem ſignificat. ¶ Et pedi.
Pterelas, Ptere.) alatus ſiue alis impulſus. Pterelas transferri poteſt, πτέρον nanq; ala, ἐλᾶν impellere ſignificat, quamuis in exemplaribus corrupte Plerelas legatur. ¶ Agræ) venatio interpretatur, ἄγρα. ¶ Hylæus) ſylueſtris, ὕλη nanq; ſyluam ſignificat. ¶ Nape) in quod ſaltibus verſaretur, νάπη enim νάπος dicitur
Pœmenis terræ planities. ¶ Pœmenis) paſtoralis, ποιμὴν nãq;, paſtorem
Harpyia ſignificat. ¶ Harpyia) rapax, & Harpyiarum ſimilis quę aues
Ladon ſunt rapaciſſimæ. ¶ Sicyonius Ladon) à fluuio Arcadiæ no-
Sycionius men ſumpſit hic canis. Nam à fluminibus etiam nunc canes interdum cognominantur.
ADDI. { Vel etiam à χάζομαι, quod capio ſignificat} Sicyonius autem ab vrbe Peloponneſi Sicyone, quę & Mecon & Telchinia etiam fuit dicta. ¶ Subſtricta) conſtricta & parua.
Dromas ¶ Et Dromas) currens, δρόμος enim curſum ſignificat.
Canache ¶ Canache) καναχὴ ſtrepitum ſignificat, vnde nomen cani fuit inditum, quod eius latratu omnia reſonarent.
Sticte ¶ Sticteq;) hæc à colorum varietate nomen ſumpſit. Nam στικτὴ diſtincta variis maculis dici poteſt, ἀπὸ τοῦ στίζειν id eſt à diſtinguendo.
Tigris ¶ Tigris) Tigridi ſimilis, quæ eſt fera velociſſima.
Alce ¶ Et Alce) ſimilis Alce, feræ perniciſſimæ, de qua Plinius. Septentrio fert & equorum gregea ferorum, ſicut aſinorum Aſia & Africa. Præterea Alcen ni proceritas aurium & ceruicis diſtinguat, iumento ſimilem. ἀλκὴ etiam robur, potentiaq;
ADDI. dicitur. {quę etymologia proximior ac verior videtur.}
Leucon ¶ Leucon) albus à colore. λευκὸς enim albũ ſignificat.
Asbolus ¶ Et villis Asbolus atris) hoc eſt pilis nigris. Asbolus autem à colore eſt dictus, ἄσβολος enim fuliginem ſignificat, eo quòd nigris villis ac fuliginoſis eſſet.
Lacon ¶ Lacon) à patria, quod Laconicus eſſet.
Aello ¶ Aello) à procella, quod eſſet impetuoſus. Aella nanque turbinem ſignificat & procellam.
Thous ¶ Thous) velox dicitur & impetuoſus, tametſi Thos forſitan rectius legeretur.
Thoes Sunt enim Thoes (vt ſcribit Plinius) luporum genus, procerius longitudine, breuitate crurum diſſimile, velox ſaltu, venatu viuens, innocuum homini, habitum non colorem mutat, per hyemes hirti, æſtate nudi.
Lyciſca ¶ Lyciſca) canis ex lupo nata Lyciſca dicitur, quaſi parua lupa. Eſt enim diminutiuum à lupo, qui græce dicitur λύκος.
Harpalos ¶ Harpalos) rapax, ἁρπάζω nanque rapio ſignificat. ¶ Melaneus) niger.
Lachne ¶ Hirſutaq; corpore Lachne) verbum de verbo expreſſit. Lachne enim villorum denſitas vocatur. ¶ Dictæo) cretẽſi.
Labros ¶ Labros) hoc quoq; nomẽ cani conueniens eſt, vehemẽs enim ĩpetuoſuſq; trãsfertur.
Aglaodos ¶ Et Aglaodos) ſplẽdidos ac nitentes habẽs dẽtes interpretatur, ἀγλαὸς nanq; ſplendidus, ὀδοὺς dens dicitur quanquã mihi potius videtur legendum eſſe Agriodus, qui agreſti ac feroci dente intepretari poteſt, ἄγριος nãq; agreſtis, feroxq; dicitur.
Hylactor ¶ Hylactor) latrator, nam ὑλακτέω latro ſignificat. ¶ Sæpe ſecutus) canes ſuos ſubaudiamus.
Melanchætes ¶ Melanchætes) iubam & piloa habens nigròa, χαίτη nanque iuba dicitur.
Theridamas ¶ Theridamas) feras domans. Nam θήρ, θηρὸς fera dicitur. δαμάζω domo.
Oreſitrophus ¶ Oreſitrophus) in montibus nutritus, ὄρος enim montem τρέφω ſignificat nutrio. ¶ Per compendia montis) per compendioſa & breuia montis itinera.

ℂPRAECIPITATA

Præcipitata uia eſt dominum retinentibus illis
Cætera turba coit, conſert'q; in corpore dentes.
Iam loca uulneribus deſunt, gemit ille, ſonum'q;
Et ſi non hominis, quem non tamen edere poſſit
Ceruus, habet, mœſtis'q; replet iuga nota querelis,
Et genibus pronis ſupplex, ſimilis'q; roganti
Circunfert tacitos, tanquam ſua brachia, uultus.
At comites rapidum ſolitis *hortatibus agmen
Ignari inſtigant, oculis'q; Actæona quærunt.
Et uelut abſentem certatim Actæona clamant:
(Ad nomen caput ille refert) & abeſſe queruntur,
Nec capere oblatæ ſegnem ſpectacula prædæ.
Vellet abeſſe quidem, ſed adeſt, uellet'q; uidere,
Non etiam ſentire canum fera facta ſuorum.
Vndiq; circunſtant, merſis'q; in corpore roſtris,
Dilacerant falſi dominum ſub imagine cerui.
Nec niſi, finita per plurima uulnera uita
Ira pharetratæ fertur ſatiata Dianæ.

ARG. FABVLAE SEQ.

Iuno ſuſpectam Semelen Cadmi, & Hermiones filiam cũ haberet, quod cum Ioue concubuiſſet, in anum conuerſa, vt ſe fallacia ſine inuidia cuiuſquam vlciſceretur, ad eam venit, perſuadetq; ei, ne alio Iouem apparatu reciptat ad cubile, quam ſolicitus ſit apparere Iunoni. Quo vt illius authoritas grauis, proinde ipſius concubitus inſignis eſſet. Quod cum impetraſſet a cupiente, Deus inſtructus tonitribus ac fulminibus domũ Semeles ingreſſus eſt, tecta eius deceptæ optatis flãmis adurit, liberũq; conceptũ vtero grauidæ incendio eripit, ac femore inſuit ſuo, poſtea completis menſibus nymphis, quæ Nyſam montẽ Indiæ perfrequentarent, eum tradidit nutriendũ.

Rumor in ambiguo eſt. aliis uiolentior æquo
Viſa Dea eſt: alii laudant, *dignam'q; ſeuera
Virginitate uocant. pars inuenit utraq; cauſas,
Sola Iouis coniux non tam culpet'ne probet'ne
Eloquitur, quàm clade domus ab Agenore ductæ
Gaudet, & à Tyria collectum pellice transfert
In generis ſocios odium: ſubit ecce priori
Cauſa recens, grauidam'q; dolet de ſemine magni
Eſſe Iouis Semelen tum linguam ad iurgia ſoluit.
Profeci quid enim toties per iurgia dixi?
Ipſa petenda mihi eſt. ipſam ſi maxima Iuno
Rite uocor, perdam. ſi me gemmantia dextra
Sceptra tenere decet, ſi ſum regina Iouiſq;
Et ſoror, & coniux, certe ſoror, at puto furto eſt
Contenta, & thalami breuis eſt iniuria noſtri.
Concipit. id deerat, manifeſtaq; crimina pleno
Fert utero, & mater, quod uix mihi contigit uni,
De Ioue uult fieri, tanta eſt fiducia formæ.
Fallat eam faxo. nec ſim Saturnia, ſi non
Ab Ioue merſa ſuo ſtygias penetrarit ad undas.
Surgit ab his ſolio, fuluaq; recondita nube
Limen adit Semeles. nec nubes ante remouit,
Quàm ſimulauit anum, poſuitq; ad tempora canos,
Sulcauitq; cutem rugis, & curua trementi
Membra tulit greſſu. uocem quoq; fecit anilem.
Ipſaq; erat Beroe Semeles Epidauria nutrix,
Ergo ubi captato ſermone, diuq; loquendo
Ad nomen uenere Iouis, ſuſpirat, & opto
Iuppiter, ut ſit, ait metuo tamen omnia. multi
Nomine Diuorum thalamos iniere pudicos.
Nec tamen eſſe Iouem ſatis eſt. det pignus amoris,
Si modo uerus is eſt, quantus'q;, & qualis ab alta
Iunone excipitur, tantus, talis'q; rogato

¶ PRAECIPITATA via eſt) præcipiti curſu peracta. ¶ Quem nõ tamen edere poſſit Ceruus) hoc eſt nec hominis vocem, nec cerui habet, ſed diſſimilem emittebat ſonum, ac querelas. ¶ Iuga nota) cognitos ipſi mõtes. ¶ Circumfert tacito) hoc eſt pro manibus & brachiis, quæ in crura fuerant conuerſa, vultus ac faciem circunferebat. ¶ At comites) Actæonis ſocii. ¶ Agmen) canum multitudinem. ¶ Ad nomen caput ille refert) retrahit attollit cum reſpondere non poſſet. Eſt autem parentheſis. ¶ In corpore) in carne. ¶ Roſtris) oribus, nam roſtra proprie auiũ dicuntur. per ſimilitudinem vero etiam nauium. ¶ Falſi cerui) ficti ac ſimulati. ¶ Pharetratæ) pharetra armatæ. Eſt enim nomen participio ſimile. Pharetra autem ſagittarum eſt repoſitorium. ¶ Rumor in ambiguo eſt) quæritur inquit vtrum Diana iuſte Actæonem ea pœna affecerit. Ac multi quidem dicunt eam fuiſſe nimium crudelem, alii recte conſuluiſſe virginitati ſuæ aſſerunt. ¶ Violentior) crudelior. ¶ Cauſas) argumenta, quibus vtraque pars ſuam defendat opinionem. Hæc autem idcirco à poeta referuntur, vt ſequentem fabulam cum ſuperiore transformatione aptius coniungat. ¶ Eloquitur) verbis exprimit. ¶ A Tyria pellice) ab Europa, quàm è Phœnicia Iuppiter rapuit. Pellex autem proprie dicitur, quæ cum aliarum maritis rem habet. ¶ In ſocios generis) in cognatos. ¶ Subit ecce priori Cauſa recens) fabulam incipit, quæ talis eſt. Iuno cum reſciuiſſet Semelen ex Ioue concepiſſe eam perdere decreuit. conuerſa igitur in Beroen Semeles ipſius nutricem ei perſuadet, ne aliter Iouem in amplexus admittat, quam ſi ſecum eo modo, quo cum Iunone ſolet, concumbere promittat, vt an ſit Iuppiter aperte cognoſcat. Quod quidem cum impetraſſet, neq; vim tãtæ maieſtatis, fulminumq; tolerare poſſet, extincta eſt. Puerum vero nondum maturum cæſo matris vtero Iuppiter excepit, ac femori ſuo inſutum, donec menſes nouem complerentur, fouit. Poſtea vero nymphis tradidit nutriendum vnde & Dythyrambus fuit appellatus, quod διὰ θυρῶν, hoc eſt per duas ianuas, & Semeles vterum & Iouis femur, tranſierit. ¶ Subit) ſuccedit. ¶ Semelen) Cadmi filia fuit Semele & * Hermiones, quæ ex Ioue Bacchum generauit. ¶ Per iurgia) per obiurgationes. ¶ Certe ſoror) hoc ita à Iunone infertur, ac ſi coniux eſſe deſierit, cum Iuppiter alias amet. Sic quoque apud Senecam ipſa loquitur. Soror Tonantis, hoc enim ſolum mihi. ¶ Quod vix mihi contigit vni) vt de Ioue conceperim. Vulcanum enim ex Ioue ſuſcepit Iuno, tametſi Heſiodus dicat Vulcanum ex ſola Iunone fuiſſe natum. {Et hic locus obſcuritatis nonnihil habet. Nam & aliæ multæ ex Ioue conceperunt, non Iuno tantum. Quare quidam, vni, accipiunt dictum, pro ſemel, quod tamen nec ipſum ſatis defendi poſſe videtur. cum & Vulcanus, & Hebe. Item Mars & Ilithyia, ſiue Lucina, Iunone nati ab Heſiodo traduntur. Vide igitur, num vno legendum ſit, & ad ſequẽtem caſum referendum}. ¶ Tanta eſt fiducia formæ) acclamatio ex maxima proueniens indignatione. ¶ Fallat eam faxo) efficiam inquit vt Iuppiter illam decipiat. ¶ Nec ſim Saturnia) nec merear Saturni filia vocari. ¶ Ab Ioue ſuo) ab Ioue tam ſibi charo. ¶ Merſa) perdita. ¶ Penetrarit) deſcenderit. ¶ Surgit ab his) poſt hæc dicta. ¶ Quam ſimulauit anũ) Iunonis transfigurationem in vetulam deſcribit. ¶ Epidauria nutrix) Epidaurus vrbs eſt Achaiæ Aeſculapii templo nobilis in Saronici ſinus intimo receſſu ſita quę antea Epitaurus fuit appellata.

uno in ve ilam.

Semele Hermiõe,

*al'. l. clamoribus

ADD I.

al'. dignũq;. i. ẽt dignã

Epidaurus

Det tibi complexus, ſuaq; ante inſignia ſumat.
Talibus ignaram Iuno Cadmeida dictis
Formarat rogat illa Iouem ſine nomine munus
Cui deus elige ait. nullam patiere repulſam.
Quoq; magis credas, ſtygii quoq; conſcia ſunto
Numina torrentis timor, & Deus ille Deorum eſt.
Læta malo, nimiumq; potens perituraq; amantis
Obſequio Semele, qualem Saturnia, dixit,
Te ſolet amplecti, Veneris cum fœdus initus,
Da mihi te talem. uoluit Deus ora loquentis
Opprimere: exierat iam uox properata ſub auras:
Ingemuit, neq; enim non hæc optaſſe, nec ille
Non iuraſſe poteſt. ergo mœſtiſſimus altum
Aethera conſcendit, uultumq; ſequentia traxit
Nubila, quis nimbus, immiſtaq; fulgura uentis
Addidit, & tonitrus, & ineuitabile fulmen.
Qua tamen uſq; poteſt, uires ſibi demere tentat.
Nec quo centimanum deiecerat igne Typhoea
Nunc armatur eo. nimium feritatis in illo eſt.
Eſt aliud leuius fulmen, cui dextra Cyclopum
Sæuitiæ, flammæq; minus, minus addidit iræ.
Tela ſecunda uocant ſuperi. capit illa, domumq;
Intrat Agenoream. corpus mortale tumultus
Non tulit æthereos, doniſq; iugalibus arſit.
  Imperfectus adhuc infans genitricis ab aluo
Eripitur, patrioq; tener (ſi credere dignum eſt)
Inſuitur femori, maternaq; tempora complet.
Furtim illum primis Ino matertera cunis
Educat inde datum nymphæ Nyſeides antris
Occuluere ſuis, lactiſq; alimenta dedere.

ARG. FABVLAE SEQ.

Iuppiter cum Iunone iocando omiſſis omnibus iurgiis, referens in coniunctione maiorem capere fœminas quam viros voluptatem, Tireſiam iudicem adeundum cenſuit, qui vtranq; naturam maris ac fœminæ fuerat expertus. Nam quodam tempore cum ſerpentes concubitu hærentes baculo percuſſiſſet, in mulierem verſus fuerat, ac rurſus proximo vere eadem vſus ratione, ac tactu, in virum ceſſerat. Qui cum Iouis ſententiam tutatus eſſet, damnata Iuno Iuſum in iracundiam vertit, ac Tireſiam luminibus orbauit. Pro qua iniuria, quod maius eſſet, Iuppiter futurorũ ei ſcientiã tribuit.

Dumq; ea per terras fatali lege geruntur,

RAPH. SVA inſignia) quibus ab aliis diis ſeparatur. Fulmina autem dicit, nã fulmen Iouis eſt inſigne. Cadmeida) Semelen Cadmi filiam. Ignaram) neſciam ſe decipi à Iunone. Formarat) informarat, inſtruxerat. Stygii torrentis) Stygis paludis. Timor deorum) nã Dii (vt inquit Virgilius) per Stygem iurare timent, ne forte peierantes diuinitate priuentur. Opprimere) obſtruere, obturare, ne petitioni finem imponere poſſet. Vox properata) celeriter prolata. Et neſcit vox emiſſa reuerti, vt Horatius ait. Neq; enim nõ hęc optaſſe) hoc eſt fieri non poteſt, vt & Semele non petierit ea, quæ petiit, & Iuppiter non promiſerit ea, quę ſe iam præſtiturũ iurauit. Præterita enim vt non fuerint, nulla ratione effici poteſt. Qua tamen vſq; poteſt) in quantum inquit poteſt Iuppiter ſuas vires diminuit. Centimanum

Typhoeus Typhoea) Typhoeus (qui & Typhaon, & Typhon dicitur) filius Terræ fuiſſe ab Heſiodo ſcribitur. Steſichorus autem illum à ſola Iunone genitum ait, iniuriarum Iouis recordata) Gigas fuit violentiſſimus, centum habens manus, quem Iuppiter fulmine ſtrauit, eiq; Inarimen montem impoſuit.

ADDI. { Vel, vt Pindaro placet, Aetnam. Alii vero quidam in Cilicia ſepultum dicunt, quidam in Bœotia, Herodotus etiam circa Aegyptum in palude Herbonide. } Eſt autem triſyllabum nomen, nec vnquam o & e vocales in vnam ſyllabam niſi figurate iunguntur. vltima enim eſt diphthongus non ſecunda, vt quidam putant. Id quod aperte accuſatiuus in a definens oſtendit. Nullum enim nomen ſecundæ declinationis accuſatiuum in a finit, niſi in nominatiuo eius diphthongum habeat. Feritatis) violẽtiæ. Eſt aliud leuius fulmen) duo inquit ſunt fulminum genera, violentius & minus violentum, quod ſecundum ſuperi vocant. Illud enim violentum primum vocatur. Videtur autem Ouid. ad id alludere, quod de fulminibus phyſici ſcribunt, vt refert Plin. in II. Naturalis hiſtoriæ. Fulminum duo eſſe genera, alia nanq; fatidica vocari, quæ ex alto, ſtatutiſq; de cauſis, & ex ſuis veniant ſyderibus, alia vero bruta & vana, vt quæ nulla veniant ratione naturæ, his percuti montes, his maria, omneſq; alios irritos ictus fieri. Donis iuga.) coniugalibus, quæ pro coniunctione & coitu petierat. Imperfectus infans) qui poſtea Bacchus fuit appellatus. Femori) Iouis ſubaudiatur. Femora autem

Bacch' ex aluo matris erept'. ſunt coxarũ ſummitates, vbi coxæ ipſæ iunguntur. Materna tempora) hoc eſt menſes nouem, quibus in vtero à matribus geſtãtur infantes. Ino matertera) Ino Cadmi fuit filia ac Semeles ſoror, quæ Bacchum ex Iouis femore eductum, clam Iunone nutriuit. Nyſeides) è Nyſa Cithæronis

Nyſeides. vertice Nyſeides dictæ ſunt nymphæ, quæ Bacchum nutriuerunt. Vnde Dionyſos ἀπὸ τοῦ Διὸς & Nyſa Bacchus appellatus. Quamuis Diodorus Siculus indicet à Nyſa felicis Arabiæ vrbe dici: Sed perquam abſurdum eſt Bacchum adhuc infantem ex Bœotia in Arabiam educandum fuiſſe translatum, cum tot nymphæ præſertim in vicinorum montium antris eſſent. Verum (vt Diodorus ipſe refert) tres fuerunt Dionyſi, ac priorũ geſta poſteriori, q ex Semele & Ioue fertur natus, fuerunt aſcripta. Primus nanq; fuit Indus vini, multorumq; adinuentor, quibus maxime hominum vita exculta eſt. Vnde & immortalitate fuit donatus. Secundum ferunt ex Ioue Proſerpinaq; genitum, vel Cerere, vt alii ſentiunt, quem primum tradunt boues ad aratrum iunxiſſe, propter quod ſtatuis illius cornua adiiciebantur. Tertius ex Ioue & Semele natus, cui Ouid. priorum quoq; attribuit geſta, quemq; nymphis Nyſam habitantibus commẽdatum fuiſſe ait. Sunt autem decem vrbes hoc nomine appellatę, ac Baccho omnes dicatæ, quarum prima eſt in Helicone. Secunda in Thracia. Tertia in Caria. Quarta in Arabia. Quinta in Aegypto. Sexta in Naxo. Septima in India. Octaua in monte Caucaſo. Nona in Libya. Decima in Euboea, vbi vno die ferũt vitem & florere, & vuã matureſcere. Antris ſuis) propriis ſpeluncis. Antra nanq; montium, præcipueq; Heliconis, nymphis ſunt dicata. Antrum autem illud in quo Bacchus fertur educatus Dythyrites vocatur. Vnde & Bacchus Dythyrãbus fuit appellatus, eo quod δύο θύρας, hoc eſt duas ianuas antrum habuerit, vt quidam è Græcis narrant.

ADDI. { De Nymphis Bacchi nutricibus, Pherecides vt in commen. Homeri citatur, in hunc ferè modum tradit. Poſtquam Iuppiter, inquit, ex femore Dionyſum procreaſſet, nymphis Dodonæis illum dedit clam Iunone educandum. quarum nomina hæc ſunt. Ambroſia, Coronis, Endora, Dione, Feſula, & Polyxo. Hæ Dionyſum nutrientes, ſimul cum eo circumibant, & rationem vitis plantandæ, vt ab illo inuenta erat, mortales docebant. Donec res Thracum Lycurgus, & has & illum ad mare vſq; perſecutus eſt. Tum enim Iouis auxilio implorato, inter ſydera receptæ ſunt, Hyadeſq; vocatæ, vt addit Hyginus. Hæ eædem etiam ab Heſiodo recenſentur, ſed quinq; duntaxat, & paulo aliis nominibus, his verſi.

Φαισύλη, ἠδὲ κορωνὶς, ἐϋστέφανός τε κλέεια,
Φαιώ θ' ἱμερόεσσα, καὶ εὐδώρη τανύπεπλος,
Νύμφαι ὑάδες καλέουσι φῦλ' ἀνθρώπων. }

Tireſias in fœminam. Dumq; ea per terras) narraturus Tireſię mutationem in fœminam primum, deinde rurſus in marem, quædam interſerit, quibus fabulæ eleganter connectuntur.

Tuta'q; bis geniti ſunt incunabula Bacchi,
Forte Iouem memorant diffuſum nectare, curas
Se poſuiſſe graues, uacua'q; agitaſſe remiſſos
Cum Iunone iocos, & maior ueſtra profecto eſt,
Quam quæ contingit maribus, dixiſſe uoluptas.
Illa negat. placuit quæ ſit ſententia docti
Quærere Tyreſiæ. Venus huic erat utraq; nota.
Nam duo magnorum uiridi coeuntia ſylua
Corpora ſerpentum baculi uiolauerat ictu,
De'q; uiro factus (mirabile) fœmina ſeptem
Egerat autumnos, octauo rurſus eoſdem
Vidit, & eſt ueſtræ ſi tanta potentia plagæ
Dixit, ut authoris ſortem in contraria mutem,
Nunc quoq; uos feriam. percuſſis anguibus iiſdem,
Forma prior redijt genitiua'q; uenit imago.
Arbiter hic igitur ſumptus de lite iocoſa,
Dicta Iouis firmat grauius Saturnia iuſto,
Nec pro materia fertur doluiſſe, ſui'q;
Iudicis æterna damnauit lumina nocte.
At pater omnipotẽs (neq; enim licet irrita cuiquam
Facta Dei feciſſe Deo) pro lumine adempto
Scire futura dedit, POENAMq; leuauit honore.

ARG. FABVLAE SEQ.

Liriope nympha ex amne Cephiſo procreauit Narciſſum, cui Tireſias Eueris filius omnia proſpera reſponſo pollicitus eſt, ſi pulchritudinis ſuæ nullam habuiſſet notitiam. Hunc igitur Echo cum diligeret, neq; viam potiundi inueniret, cura, & ſolicitudine iuuenis quem extremis vocibus perſequebatur fugientem, tabuit, eiusq; reliquiæ corporis in lapidem conuerſæ ſunt. Quod ei incidit Iunonis ira, quia garrulitate ſua eam ſæpe eſſet moratam, ne Iuppiter in montibus perſequens nymphas, manifeſto deprehendi poſſet. Fertur Echo filia Iunonis ob deformitatem montibus recondita, neq; eius præter vocẽ quicquã inſpici poſſe, quę tamen poſt obitũ auditur.

Ille per Aonias fama celeberrimus urbes
Irreprehenſa dabat populo reſponſa petenti.
Prima fidem, uocis'q; datæ tentamina ſumpſit
Cœrula Liriope, quam quondam flumine curuo
Implicuit, clauſæ'q; ſuis Cephiſus in undis
Vim tulit. enixa eſt utero pulcherrima pleno
Infantem nymphe iam tunc qui poſſet amari,
Narciſſum'q; uocat, de quo conſultus, an eſſet
Tempora maturæ uiſurus longa ſenectæ,
Fatidicus uates, ſi ſe non nouerit, inquit.
Vana diu uiſa eſt uox auguris, exitus illam
Res'q; probat, leti'q; genus, nouitas'q; furoris.
Nam quater ad quinos unum Cephiſius annos
Addiderat, poterat'q; puer, iuuenis'q; uideri.
Multi illum iuuenes, multæ cupiere puellæ,
Sed fuit in tenera tam dura ſuperbia forma,
Nulli illum iuuenes, nullæ tetigere puellæ.
Aſpicit hunc trepidos agitantem in retia ceruos
Vocalis nymphe, quæ nec reticere loquenti,
Nec prior ipſa loqui didicit, reſonabilis Echo.
Corpus adhuc Echo non uox erat, & tamen uſum
Garrula non alium, quam nunc habet, oris habebat,
Reddere de multis ut uerba nouiſſima poſſet.
Fecerat hoc Iuno, quia cum deprendere poſſet

Dythyrãbus.

¶ BIS geniti Bacchi) primũ nanq; ex vtero Semeles, deinde ex femore Iouis natus eſt Bacchus. Vnde etiam Dythyrãbus eſt dict⁹. quia διὰ δύο θυρῶν, hoc eſt per duas ianuas (vt diximus) exiuit, & per vterũ Semeles, & per femur Iouis.

Nectar. ADDI.

¶ Nectare) vino ſuaui. Eſt enim nectar Deorũ potio ſuauiſſima. {Deriuatur autẽ vt pleriſq; placet etymologicis, à νη, priuandi particula, & κτῶ, quod idem, quod poſſideo, quaſi quod nullius mortalis κτέαρ poſſeſſio ſit. Vel etiam à νέον & κτέαρ, quaſi quod perpetuo nouum ſit, ac virens. Vnde etiam ab Hebe, quæ iuuentutis dea eſt, miſcetur & tẽperatur}. ¶ Cum vacua Iunone) ocioſa & ira carente. ¶ Docti Tireſiæ) periti illius quęſtionis. Tireſias enim Thebanus Eueris filius, & idcirco Euerides à Callimacho & Theocrito dictus, cum forte duos angues coeuntes virga percuſſiſſet, in fœminam fuit cõuerſus, ac ſeptem annos in eo ſexu duraſſe fertur. Rurſusq; cũ eoſdẽ ſerpentes verberaſſet, in priſtinũ ſexum reuerſus eſt. Quod quidem ne quis omnino fabuloſum putet, legat & Pli. in. vii. Natura. hiſtoriæ, & Diuũ Auguſtinũ de cõiugiis veteris ac nouę legis, qui aſſerũt quibuſdam id accidiſſe. Cæterũ Tireſias ab Ioue Iunoneq; cõtendẽtibus vtri⁹ maior in coitu voluptas ſit maris an fœminę iudex electus, maiorẽ eſſe fœminæ voluptatẽ affirmauit. Qua ſententia, Iuno irata, illũ obcæcauit. Iuppiter vero pro oculis ademptis ei futurorum præſcientiã conceſſit. ¶ Mirabile) dictu ſubaudiatur. eſt autẽ parẽtheſis, qua ſignificat vix id credi poſſe. ¶ Vt authoris ſor.) naturã & ſexũ. ¶ Authoris) effectoris veſtræ plagæ. ¶ Genitiua) natiua. quàm i natiuitate habuit Tireſias mas aũt nat⁹ eſt. ¶ Arbiter) iudex. ¶ Nec ꝓ materia) nec ſecundũ materiæ ac rei qualitatẽ. Res enim iocoſa erat ideoq; Iuno Tireſię ſentẽtiã ferre nõ debebat. ¶ Sui iudi. lum.) Tireſię iudicis electi oculos. ¶ Aeterna. nu.) ꝑpetua cæcitate. Sic qdẽ Ouid. Callimachus vero Tyreſiã excęcatũ fuiſſe ait, eo qd Palladẽ nudam in balneis viderit ¶ Neq; enim licet) parẽtheſis eſt cauſam cõtinẽs quare Iuppiter Tireſię oculos nõ reſtituerit. Nõ. n. inqt licet cuiquã Deo alterius Dei quã licet parui facta reſcidere. ¶ Leuauit) leuẽ fecit. ¶ Ille ꝑ Aonias) Bœotias. Aonia enim ps ẽ Bœotiæ mõtana ab Aone rege cognominata. Hęc antẽ inſerũtur, vt cõmodi⁹ fabulæ cõiungãtur ¶ Irreprehenſa) vera q̃ nihil poterant reprehẽdi. ¶ Vociſq; datæ) conceſſæ artis vaticinandi. ¶ Tentamina) experimenta. ¶ Cœrula Liriope) Narciſſi in florẽ eiuſdẽ nominis mutationẽ referre incipit poeta. Nã Liriope nympha Oceani ac Tethyos filia Cephiſo fluuio cõpreſſa Narciſſum peperit, quem Tireſias conſultus à matre, ad maturam ſenectutem peruẽturum, ſi ſe non noſſet, prędixit. Id vero cum ambiguũ videretur, exitu tandẽ fuit cõprobatũ. Narciſſus enim omniũ formoſiſſimus adoleſcens, cum omnes ſperneret amantes, ſeq; ipſe in fonte vidiſſet ita ſuiipſi⁹ exarſit amore, vt paulatim fuerit conſumptus. Eius vero cadauer cum nymphę rogo imponere vellent, ipſum in florem commutatum animaduertũt, quem à iuuenis nomine Narciſſum vocarũt. Cephiſus (vt dixim⁹) fluui⁹ eſt Bœotię adiacẽs paludi, quæ ab ipſo Cephiſis appellatur. Hoc aũt loco ꝓ Deo fluminis ipſi⁹ accipitur. ¶ Nymphe) cũ ſit nominatiui caſus ſine diphthongo ſcribatur. ¶ Iam tũ) ab infantia vſq; maximam prę ſe ferebat pulchritudinẽ Narciſſus. ¶ Si nõ nouerit) hoc eſt ſi nunquã ſuã pulchritudinem cognouerit. ¶ Vana diu viſa eſt vox auguris) .i. ſtulta & falſa. ¶ Nam quater ad quinos) hoc ẽ vnũ & viginti annos natus erat. ¶ Puer) propter pulchritudinẽ. ¶ Iuuenis) propter magnitudinem. Erat enim magnus & formoſiſſimus, quæ quidẽ rara ẽ felicitas. ¶ Aſpicit hũc) fabulã iterpõit de Echo nympha cõpoſitã, cui primũ hoc ira Iunonis euenit, vt vltimas tãtũ de vocibus auditis referret. Deinde cũ à Narciſſo, cui⁹ amore ardebat, ſpreta eſſet in lapidẽ ita fuit conuerſa, vt vox ſine corpore remanſerit in mõtib⁹ vltima verborũ auditorũ repetẽs. {Duplex igit mutatio in illa facta, vocis altera corporis.} ¶ Reſonabilis Echo) verbũ de verbo expreſſit. Nã Echo dici poteſt reſonãtia. ¶ Corp⁹ adhuc Echo) nõdũ inqt corp⁹ Ech⁹ in lapidẽ erat cõmutatũ. Nunc enim ſola vox ſentit. ¶ Et tñ vſum) quãuis inquit Echo Nympha eſſet corpore prędita, aliũ tñ vſum linguæ quàm nunc habeat, non habebat, nam vltimas ſolum voces referebat. ¶ Fecerat hoc Iuno) vnde id incommodi habuerit Echo, vt nouiſſima ſolum verba referret, expõit poeta. Iuno igit fuit in cauſa videns ſe ſæpius illi⁹ nugis deluſam eſſe ac impeditam, ne Iouem cum nymphis coeũtẽ deprehenderet.

Euerides factus mu.

Aonia.

Liriope.

Narciſſus.

Cephiſus.

Echo.

ADDI.

Sub Ioue ſæpe ſuo nymphas in monte iacentes,
Illa Deam longo prudens ſermone tenebat,
Dum fugerent nymphæ. poſtquam Saturnia ſenſit,
Huius ait linguæ, qua ſum deluſa, poteſtas
Parua tibi dabitur, uocisq; breuiſſimus uſus.
Re'q; minas firmat. tamen hæc in fine loquendi
Ingeminat uoces, auditaq; uerba reportat.
Ergo ubi Narciſſum per deuia rura uagantem
Vidit, & incaluit, ſequitur ueſtigia furtim.
Quo'q; magis ſequitur, flamma propiore caleſcit.
Non aliter, quàm cum ſummis circumlita tædis
Admotas rapiunt uiuacia ſulfura flammas.
O quoties uoluit blandis accedere dictis
Et molles adhibere preces, natura * repugnat,
Nec finit incipiat. ſed quod ſinit, illa parata eſt
Expectare ſonos, ad quos ſua uerba remittat.
Forte puer comitum ſeductus ab agmine fido
Dixerat, * hic quis adeſt? & adeſt reſponderat Echo,
Hic ſtupet, atq; aciem partes dimiſit in omnes,
Voce ueni magna clamat. uocat illa uocantem.
Reſpicit, & rurſus nullo ueniente, quid inquit
Me fugis? & totidem quot dixit uerba recepit.
Perſtat, & alternæ deceptus imagine uocis,
Huc coeamus ait? nulli'q; libentius unquam
Reſponſura ſono, coeamus rettulit Echo.
Et uerbis fauet ipſa ſuis, egreſſa'q; ſylua
Ibat, ut iniiceret ſperato brachia collo.
Ille fugit, fugiensq; manus complexibus aufert,
Ante ait, emoriar, quàm ſit tibi copia noſtri.
Rettulit illa nihil, niſi ſit tibi copia noſtri.
Spreta latet ſyluis, pudibundaq; frondibus ora
Protegit, & ſolis ex illo uiuit in antris
Sed tamen hæret amor, creſcitq; * dolore repulſæ,
Et tenuant uigiles corpus miſerabile curæ,
Adducitq; cutem macies, & in aera ſuccus
Corporis omnis abit. uox tantū, atq; oſſa ſuperſunt.
Vox manet, oſſa ferunt lapidis traxiſſe figuram.
Inde latet ſyluis, nullo'q; in monte uidetur.
Omnibus auditur, ſonus eſt qui uiuit in illa.

ARG. FABVLAE SEQ.

Narciſſum ſupradictū ob nimiam crudelitatem, quā in Echo exhibuerat, Nemeſis vltrix faſtidentiū, in amorem ſui impulit, vt non minore flamma ille exureretur. Qui cū ex aſſidua venatione fatigatus ſecūdū fontē in opaco procubuiſſet, & hauriens aquā imaginē ſui conſpexiſſet, & diutius ibi remoraretur, nouiſſime tabuit, ita vt vita priuaretur. ex cuius reliquiis flos extitit, quē Naiades nymphæ flentes caſum fratris, Narciſſi noīe notarunt.

Sic hanc, ſic alias * undis aut montibus ortas
Luſerat hic nymphas, ſic cœtus ante uiriles.
Inde manus aliquis deſpectus ad æthera tollens,
Sic amet ipſe licet, ſic non potiatur amato,
Dixerat. aſſenſit precibus Rhamnuſia iuſtis.
Fons erat illimis nitidis argenteus undis,
Quem neq; paſtores, neq; paſtæ monte capellæ
Contigerant, aliud'ue pecus, quem nulla uolucris,
Nec fera turbarat, nec lapſus ab arbore ramus.
Gramen erat circa, quod proximus humor alebat,
Sylua'q; Sole locum paſſura tepeſcere nullo.
Hic puer, & ſtudio uenandi laſſus, & æſtu
Procubuit, faciemq; loci, fontemq; ſecutus.
Dumq; ſitum ſedare cupit, ſitis altera creuit.

RAPH.

¶SVB Ioue ſuo iacentes) cum Ioue marito ſuo coeuntes. ¶Poſtquam Saturnia ſenſit) quod, ſubaudiatur. Sic enim in ſoluta oratione loquimur. Quod poſtea quam Iuno Saturni filia ſenſit & cognouit. ¶Re'q; minas firmat) re ipſa & effectu minas exequitur. ¶Reportat) repetit & refert. ¶Per deuia rura) per inuias ſyluas. ¶Incaluit) amore illius capta fuit. Amore nāque incaleſcere aliquem, vt inflammari & ardere dicimus. ¶Circumlita) circumpoſita. Eſt autem periphraſis ſulfuratorum ignorum. ¶Viuacia ſulfura) quæ difficulter corrumpuntur. Hac autem ſimilitudine oſtenditur Echo quo propinquior Narciſſo erat, eo magis amore inflammatā eſſe. ¶O quoties voluit) hac interiectione ſignificatur vehemētia amoris, quo Echo Narciſſum proſequebatur. ¶Accedere) adire. ¶Blandis dictis) verbis blanditiarū plenis, quibus amatores vti conſueuerunt. ¶Molles preces) ab effectu preces dicuntur molles, quod illis homines mites, māſuetiq; redduntur. ¶Natura repugnat) neq; enim prior loqui poterat ſic volente Iunone, ſed vltima tātū verba referebat. ¶Nec ſinit incipiat) hoc eſt illā incipere nō permittit. ¶Seductus) ſeparat⁹. alias deceptus. ¶Comitum ab agmine fido) hyppallage eſt. Ab agmine enim & turba fidorū comitum Narciſſum intelligimus receſſiſſe. ¶Aciem) oculorū ſubaudiam⁹. ¶Recepit) accepit, audiuit. ¶Alternæ vocis) alternatim emiſſæ, primū à Narciſſo, deinde ab Echo. ¶Huc coeamus) conueniam⁹ huc in hunc locum, ſed Echo eandē quidem vocem refert, ſed non eandem ſignificationem. Coire nanq; & conuenire & concumbere ſignificat, qua in ſignificatione ab Echo fuit repetitum, vt aperte quæ ſequuntur oſtendunt. ¶Et verbis fauet ipſa ſuis) hoc eſt ſua verba re ipſa cōprobat & cōfirmat. ¶Quàm ſit tibi copia noſtri) quā me potiri poſſis & in tua poteſtate habere. ¶Protegit) occultat. alibi defendit. Solis in antris, deſertis ſpeluncis. ¶Hæret) remanet. ¶Tenuant) extenuant, & macilētum reddunt. ¶Vigiles curæ) ab effectu quod homines dormire non ſinant. ¶Adducit) contrahit, diminuit. ¶Omnis ſucc⁹) tot⁹ ſanguis. ¶Superſunt) reſtant. ¶Oſſa ferūt lapidis traxiſſe figurā) .i. oſſa feruntur in lapides fuiſſe conuerſa. ¶Inde latet ſyluis) ex eo inquit tēpore, quo oſſa in lapides fuerunt cōmutata, ſic latet in ſyluis Echo, vt ab omnibus quidem audiatur, ſed à nullo videatur. ¶Son⁹ eſt qui viuit in illa) ſcite dixit. nam Echo nihil aliud eſt quàm ſon⁹, à quo etiā deducta eſt. Nā Echo ἀπὸ τοῦ ἤχου, qui eſt ſonus deriuatur. ¶Luſerat) illuſerat. ¶Sic cœt⁹ ante viriles) ſic inquit ante dum eſſet puer multos viros eius amore captos illuſerat Narciſſus. ¶Inde) ex illa Narciſſi ſuperbia. ¶Aliquis deſpect⁹) quidā cōtemptus. ¶Sic amet ipſe licet) vtinā inquit ipſe Narciſſus ſic amare poſſit, vt nunquā amato potiatur. ¶Rhānuſia) Nemeſis Rhānuſia, à Rhānunte pago & regione Atticæ: vbi celeberrimo tēplo colebatur dicta, quę aduerſus ſuperbos maxime inexorabilis eſſe narratur, cuius quidem ſtatuæ capiti corona impoſita erat (vt ſcribit Pauſanias) i qua & cerui & fortunæ parua inſignia continebantur. In manum altera ramus fraxineus, in dextera phiala, in qua Aethiopes effecti erant. Statua autē illa quæ magnitudine & pulchritudine perfecta cum Phidiæ operibus contendebat, non minus Rhamn⁹ celebrabatur, quam Marathon prælio contra Perſas commiſſo. Sic autem Nemeſis Rhamnuſia dicta eſt, vt Diana Epheſia, Ven⁹ Cytherea. Nemeſin vero Oceani & Tethyos filiam fuiſſe Pauſanias ſcribit. Huius Deæ ſimulachrum in Capitolio quidē erat (vt ſcribit Plinius) quamuis nomen latinum non ſit. ¶Fons erat illimis fontem amœniſſimam deſcribit poeta. ¶Illimis) ſine limo. ¶Argenteus) vt argentum, nitidus, & ſplendidus. ¶Gramen) herba. ¶Syluaq; Sole locum paſſura) ſylua inquit adeo denſa fonti imminebat, vt Solis radii nequaquam ad fontem penetrare poſſent. ¶Sole nullo) nullo Solis calore. ¶Et æſtu) Solis feruore. ¶Procubuit) in faciem iacuit, id quod laſſi in herboſis locis facere ſolent. ¶Faciam loci) amœniſſimum loci ſitum. ¶Sitis altera) cupiditas altera: hoc eſt, amor. Nihil enim aliud eſt amor, quàm cupiditas potiundi re amata.

Margin notes: *a.l. recuſat. — *a.l. heu — *a.l. pudore — *a.l. ſyluis — Echo — Rhānuſia. — Nemeſis.

CDVMq;

Dumq; bibit uiſæ correptus imagine formæ
Spē ſine corpe amat, corpus putat eſſe qđ umbra ē.
Ac ſtupet ipſe ſibi, uultuq; immotus eodem
Hæret, ut è pario formatum marmore ſignum.
Spectat humi poſitus geminum ceu, lumina, ſydus,
Et dignos Baccho digitos, & Apolline crines,
Impubesq; genas, & eburnea colla, decusq;
Oris, & in niueo miſtum candore ruborem.
Cunctaq; miratur, quibus eſt mirabilis ipſe.
Se cupit imprudens, & qui probat, ipſe probatur,
Dumq; petit, petitur, pariter'que accendit, & ardet.
Irrita fallaci quoties dedit oſcula fonti?
In medias quoties uiſum captantia collum
Brachia merſit aquas, nec ſe deprendit in illis?
Quid uideat, neſcit. ſed quod uidet, uritur illo,
Atque oculos idem, qui decipit, incitat error.
Credule quid fruſtra ſimulachra fugacia captas?
Quod petis eſt nusquā. quod amas, auertere, pdes.
Iſta repercuſſæ, quam cernis, imaginis umbra eſt.
Nil habet iſta ſui, tecum uenit'que, manet'que.
Tecum diſcedet, ſi tu diſcedere poſſis.
Non illum Cereris, non illum cura quietis
Abſtrahere inde poteſt, ſed opaca ſuſus in herba
Spectat inexpleto mendacem lumine formam.
Per'que oculos petit ille ſuos, paulum'que leuatus
Ad circunſtantes tendens ſub brachia ſyluas,
Ecquis Io ſyluæ crudelius inquit amauit?
(Scitis enim) & multis latebra opportuna fuiſtis,
Ecquem, cum ueſtræ tot agantur ſecula uitæ,
Qui ſic tabuerit, longo meminiſtis in æuo?
Et placet, & uideo, ſed quod uideo'que, placet'que,
Non tamen inuenio tantus tenet error amantem.
Quoque magis doleā, non uos mare ſeparat ingēs,
Nec uia, nec montes, nec clauſis mœnia portis.
Exigua prohibemur aqua, cupit ipſe teneri.
Nam quoties liquidis porreximus oſcula lymphis,
Hic toties ad me reſupino nititur ore.
Poſſe putes tāgi, minimū eſt quod amātibus obſtat.
Quisquis es huc exi, quid me puer unice fallis?
Quo'ue petitus abis? certe nec forma, nec ætas
Eſt mea quā fugias, & amarunt me quoq; nymphæ.
Spem mihi neſcio quam, uultu promittis amico,
Cum'que ego porrexi tibi brachia, porrigis ultro.
Cum riſi, arrides. lachrymas quoq; ſæpe notaui,
Me lachrymante, tuas, nutu quoq; ſigna remittis,
Et quantum motu formoſi ſuſpicor oris,
Verba refers aures non peruenientia noſtras.
Iſte ego ſum, ſenſi. nec me mea fallit imago.
Vror amore mei flammas moueo'que, fero'que.
Quid faciā? roger, an ne rogē? ꝗ deinde * negabo?
Quod cupio, mecū eſt. INOPEM me copia fecit.
O utinam à noſtro ſecedere corpore poſſem.
Votū in amāte nouū eſt. uellē, qđ amamus abeſſet.
Iam'que dolor uires adimit, nec tempora uitæ
Lōga meæ ſuperant, primo'que extinguor in æuo.

RAPH. ¶ DVMq; bibit) quæ pro quia accipienda videtur, vt exponatur. Quia dum bibit. ¶ Spem ſine corpore amat) hoc minus recte dictum eſſe videtur. Omnis enim ſpes eſt ſine corpore. Spes autē pro ſpecie & vmbra poſita eſſe videtur, ſed forſitan hunc locum poeta ſi licuiſſet erat emendaturus. Verū ſic quoq; defendi poteſt. Sperabat enim ſe eo potiturum, quod tangi non poteſt.

ADDI. {Ego nihil video cur ſe tantopere torqueat hoc loco Regius. Amat enim Spē ſine corpore Narciſſus, hoc eſt, illud quod re ipſa nihil erat amat, umbram videlicet, & ſpem corporis, quod nuſquā extabat.} ¶ Ac ſtupet ipſe ſibi) ſua ipſius pulchritudine ſtupet Narciſſus. ¶ Signum) ſtatua. Pario marmore) Paros inſula eſt Aegei candidiſſimo marmore nobilis. ¶ Spectat humi poſitus.) Narciſſi ſingula mēbra deſcribit, quo melius ipſius pulchritudinē oſtendat. Ordo eſt autē Spectat lumina. i. oculos, ceu geminum ſydus, qua ſimilitudine pulcherrimos Narciſſo oculos fuiſſe poeta demonſtrat. ¶ Impubes genas) imberbes, ac ſine vlla prorſus lanugine. ¶ Eburnea colla) candida ſic, vt eburnea viderentur. ¶ Pariterq; accendit & ardet) hoc eſt vna & vrit & vritur. In hac vero deſcriptione valde poeta laſciuit. ¶ Irrita oſcula) vana. Nihil enim præter aquam tāgebat. ¶ Captantia) captare & comprehendere conantia, neq; enim captabāt. ¶ Incitat) ſtimulat ad amandum. ¶ Credule qd fruſtra) miſeratione quadā poeta motus videtur conuertere ſermonē ad Narciſſum. Credulus autē dicitur qui facile, & nimiū credit. ¶ Simulachra fugacia captas) Imaginem fugientē. ¶ Quod petis eſt nuſquā) ac ſi diceret nihil eſt id quod cupis. Secundū autem eorū loquitur opinionē, qui corpora ſolum eſſe putant. ¶ Quod amas auertere, perdes) hoc eſt auerte à fonte vultum tuum, quem amas, & ipſum ſtatim amittes. Eſt enī impatiui modi auertere. Admonere enim eum videt, vt vultum auertat, ſicq; cognoſcet ſe umbram amare. ¶ Repercuſſæ) ab aqua remiſſæ. ¶ Nil habet iſta ſui) iſta inqt, imago, quam cernis, nil hēt pprii, ſꝫ tota à te pēdet. ¶ Ceteris cibi. ¶ Quietis) ſomni. ¶ Opaca herba) umbroſa. ¶ Inexpleto lumine) oculis, qui non poterāt ſatiari. ¶ Mēdacem formam) falſam adoleſcentis figurā. ¶ Ecqs Io ſyluæ) exclamatio eſt cū interrogatione hoīs vehementer affecti. Eſt autem ſola dictio ecquis & per c ſcribitur, non per t, vt ferè in exemplaribus eſt deprauatū. Io vero dolentis hoc loco eſt interiectio, alibi bacchantis & gaudentis. ¶ Scitis enim) parentheſis eſt, qua oſtendit Narciſſus ſe merito ſyluas rogare, an aliquem ſic tabeſcere viderint. ¶ Et multis latebra opportua fuiſtis) hoc eſt multis amantibus latebras præbuiſtis, vt commode ſuis amoribus frui poſſent. ¶ Opportuna) commoda. ¶ Ecquem cum veſtræ) ordo eſt. Ecquem meminiſtis in longo æuo qui ſic tabuerit, & paulatim conſumptus ſit? ¶ Tot ſæcula) ſyluæ enim multa ſæcula uiuunt. Sæculum autem centum annorum ſpatium dicitur. ¶ Tabuerit) paulatim cōſumptus ſit. Tabeſcere nanque eſt paulatim deficere & abſumi. A tabe autem deriuatur, quæ humorum corruptio eſt, qua corpora ad extremam maciem deducūtur. ¶ Tantus tenet error amantem) acclamatio eſt qua ſe in maxima miſeria conſtitutum eſſe oſtendit Narciſſus, cum quem amat, inuenire nō poſſit. ¶ Nec mœnia) mœnia à muniendo dicuntur, & ea ſunt proprie; quæ urbem cingunt, quanquam & priuata ædificia ſignificent. ¶ Teneri) amplecti. ¶ Reſupino ore) ſurſum uerſo ore. ¶ Puer unice) ſingularis. Neminem enim alium tanta pulchritudine præditum eſſe putabat. ¶ Petitus) expetitus, exoptatus. ¶ Fugias) faſtidias. ¶ Aſperneris) renuas. ¶ Feroq;) patior & tolero. {Quid deinde negabo? quidam poſt deinde, diſtinguunt, ut ſit ſenſus, quid deinde faciam? negabo'ne? Sed alii pro negabo, rogabo, legunt, quod uerbum rectius eſt, & ſententiam planiorem facit. Dubitat enim utrum roget, an non. Deinde ſi roget, quid nam roget.} ¶ Inopem me copia fecit) ſtulte dictum eſſe uidetur. Oxymoron autem à græcis uocatur, quod quamuis fatuum uideatur, acutus tamen ineſt ſenſus. copia enim inopem fecit Narciſſum, quia quod in ſeipſo erat, potiri & frui non poterat. ¶ Votum nouum) cupiditas noua & inuſitata, ut quod quid amas, lōgas ab ſe cupiat abeſſe. ¶ Superant) ſuperſunt. reſtant. ¶ Primo in æuo) in prima ætatis meæ parte. Adoleſcens enim adhuc erat Narciſſus.

Aſpernor depo. uecbum.

*a. l. rogabo.

Nec mihi mors grauis eſt poſituro morte do'ores.
Hic qui diligitur uellem diuturnior eſſet.
Nunc duo concordes anima moriemur in una.
Dixit,& ad faciem redut male ſanu . eandem,
Et lachrymis turbauit aquas,ob cura'que moto
Reddita forma lacu eſt,quam cum uidiſſet abire,
Quo' refugis? remane,nec me crudelis amantem
Deſere cla nauit.liceat quod tangere non eſt,
Aſpicere & miſero præbere alimenta furori.
Dum'que dolet,ſummo ueſtem diduxit ab ore,
Nuda'que marmoreis percuſſ t pectora palmis.
Pectora traxerunt tenuem percuſſa ruborem.
Non aliter, qua'm poma ſolent,quæ cădida parte,
Parte rubent aut ut uariis ſolet uua racemis
Ducere purpureum nondum matura colorem.
Quæ ſimul aſpexit liquefacta rurſus in unda,
Non tulit ulterius,ſed ut intabeſcere flauæ
Igne leui ceræ matutin æ'que pruinæ
Sole tepente ſolent,ſic attenuatus amore
Liquitur,& tecto paulatim carpitur igni.
Et neque iam color eſt miſto candore rubori,
Nec uigor,& uires,& quæ modo uiſa placebant.
Nec corpus remanet,quődã quod amauerat Echo.
Quæ tamen ut uidit,quamuis irata,memor'que
Indoluit,quoties'que puer miſerabilis eheu
Dixerat hæc reſonis iterabat uocibus eheu:
Cum'que ſuos manibus percuſſerat ille lacertos,
Hæc quoque reddebat ſonitum plangoris eũdem.
Vltima uox ſolitam fuit hæc ſpectantis in undam,
Heu fruſtra dilecte puer,totidem'que remiſit
Verba locus dicto'que uale uale inquit & Echo.
Ille caput uiridi feſſum ſummiſit in herba.
Lumina mors clauſit domini mirantia formam.
Tum quoq; ſe,poſtquam eſt infeena ſede receptus,
In ſtygia ſpectabat aqua.planxere ſorores
Naiades & ſectos fratri impoſuere capillos.
Planxerunt Dryades,plangentibus aſſonat Echo.
Iã'que rogũ quaſſas'que faces,feretrũ'que parabãt,
Nuſquam corpus erat.croceũ pro corpore florem
Inueniunt foliis medium cingentibus albis.

ARG. FABVLAE SEQ.

Pentheus Echionis & Agaues filius in cõtemptum trahens prædicta Tireſiæ auguris cum in aduentu Liberi, Thebani hedera redimiti procederent,ac ſacra ſuſciperent,prohibet ſuos Pentheus parere monitis,quod negaret ex Semele Bacchum Deum proditum. Confeſtim itaque famulis imperat,vt in conſpectũ ſuum Liberum uinctũ attrahant. At ille vt veſaniem eluderet verſus in Acœſtem ductus vinctus,& cuſtodia clauditur.

Cognita res uatis meritam per Acheidas urbes
Attulerat famam,nomen'que erat auguris ingens.
Spernit Echionides tamen hunc ex omnibus unus
Cõtemptor ſuperum Pentheus,præſaga'que ridet
Verba ſenis,tenebras'que,& cladẽ lucis ademptæ
Obiicit.ille mouens albentia tempora canis:
Qua'm felix eſſes,ſi tu quoque luminis huius
Orbus ait fieres,nec Bacchica ſacra uideres.
Nanque dies aderit, quam nõ procul auguror eſſe,
Qua nouus huc ueniet proles Semeleia Liber,
Quem niſi templorum fueris dignatus honore,
Mille lacer ſpargere locis,& ſanguine ſyluas

RAPH. ¶ NEC mihi mors grauis eſt) nec mihi inquit moleſta eſt mors, quippe quæ meis doloribus finem ſit impoſitura. ¶ Diuturnior eſſet) diutius viueret. ¶ Nec duo concordes) vnanimes. ¶ Ad eandem faciem) imaginem. Facies enim interdum pro totius corporis forma, interdum pro imagine ponitur. ¶ Male ſanus) inſanus & demens. ¶ Moto lacu) turbato fonte. Lacus enim dicitur etiã fontium receptaculum. Lacus quoque vas eſt in quo vuæ calcantur. Tibullus. Et pleno pinguia muſta lacu. Liceat quod tangere nõ eſt, Aſpicere) hoc eſt permitte me aſpicere id quod tangere impoſſibile eſt. Nam hoc verbum eſt cum infinito iunctum ſignificat poſſibile eſt. ¶ Miſero furori) ab effectu miſer dicitur furor, quod miſeros homines faciat, qui illo vexantur. Miſeri autem ſunt qui amant, vt Plautus quoque in Aſinaria teſtatur. ¶ Diduxit) diuiſit. ¶ Ab ore ſummo) ſic quidem legitur. Sed ab ora ſumma forſitan ab Ouidio fuit ſcriptum, vt à ſuperiore extremitate veſtem fuiſſe diductam intelligamus. Nam ora vniuſcuiuſque rei (non ſolum terrarum) extremitas appellatur. ADDE. { Sed tamen & os non ſolum de facie, ſed de tota quoque ſpecie quæ cernitur, intelligi poteſt. } ¶ Marmoreis palmis) manibus, vt parium marmori candidis. ¶ Pectora traxerunt) conceperunt. ¶ Tenuem percuſſa ruborem) exiguum. Duplici autem ſimilitudine qualis eſſet rubor ille oſtendit. ¶ Liquefacta in vnda) in liquida aqua. ¶ Non tulit vlterius) dolorem vlterius ferre non potuit. ¶ Intabeſcere) paulatim liquefieri & abſumi. ¶ Matutinæ pruinæ) pruina ros eſt congelatus. ¶ Attenuatus) extenuatus, macer factus. ¶ Liquitur) liqueſcit, ac paulatim conſumitur. ¶ Et tecto carpitur igni) occulto amore cruciatur. Tale eſt illud Virgilianum. Et cæco carpitur igni. ¶ Et vires) non, aduerbium ſubaudiatur, vt intelligamus & vires non remanent. Eſt enim hypozeugma. ¶ Quamuis irata memorq;) ſe à Narciſſo fuiſſe ſpretam. Eſt autem ordo. Quæ tamen indoluit, vt vidit, quamuis irata eſſet. ¶ Miſerabilis) miſerandus, ac miſericordia dignus. ¶ Plangoris) percuſſionis. ¶ Locus) Echo quæ in illo erat loco. Continens enim pro contento per metonymiam poſitum eſt. ¶ Summiſit) depoſuit. ¶ Planxere ſorores Naiades) fleuere nymphæ fontium & fluminum, quæ ſorores videntur eſſe. Naiades. Naiades enim fontium ac fluuiorum nymphæ dicuntur. ἀπὸ τοῦ νάειν, hoc eſt à fluendo. ¶ Et ſectos fratri impoſuere capillos) id enim in luctu mulieres facere ſolebant. ¶ Feretrum) capulum quo cadauera efferuntur. ¶ Quaſſasq; faces) ſciſſas. Faces nanque cadaueribus præferebantur. ¶ Croceum florem) Narciſſum florem coloribus depingit. Nam croceus cum ſit floris candidis cingitur. Eſt autem idem cum lilio, vt ait Theophraſtus in libro de plantis. ¶ Cognita res) expoſiturus quẽadmodũ Tyrrheni quidam nautæ Bacchum contemnentes in delphinos mutati fuerunt, & alia quædam & Penthei regis Thebarum impietatem & cædem narrat, vt fabulæ melius coniungantur. Narciſſus in florem. ¶ Per Acheidas vrbes) Achaicas. Achaia. Eſt enim forma patronymica pro poſſeſſiua. Achaia regio eſt Græciæ, Peloponneſo contermina. Hinc Acheis, a in e conuerſo. ¶ Echionides Pentheus) Pentheus. Pentheus Echionis & Agaues fuit filius, qui dum Bacchum contemneret, eiusq; ſacra in Cithærone ſpectaret, à matre, aliiſque Bacchis putantibus ipſum eſſe aprum, fuit dilaceratus. Pentheus autem ἀπὸ τοῦ πένθους, hoc eſt à luctu fuit cognominatus. ¶ Verba præſaga) quæ futura ſignificabant. Cladem lucis ademptæ, cæcitatem. ¶ Obiicit) exprobrat. ¶ Quam non procul auguror eſſe) hoc eſt quam puto atque vaticinor propè eſſe. ¶ Nouus Liber) innuit poeta alium quoque Bacchum veterem & antiquum fuiſſe. Nam (vt ſcribit Diodorus) quidam vnum duntaxat, alii tres Dionyſios & Bacchos fuiſſe putarunt, Bacchi tres. ſua cuique geſta attribuentes ac primum Indũ fuiſſe aiunt, qui cum exercitu orbẽ peragrans & vitem plantare, & ex vua vinum torculari exprimere

mere omnium primus mortales docuit, pluraq; alia ad vſum hominum excogitata effecerunt, vt pro Deo coleretur. *Secundum* ex Ioue & Proſerpina, vel, vt alii ſentiunt ex Cerere genitum ferunt, qui primus boues ad arandum iunxiſſe narratur, quamobrem illius ſtatuis cornua apponebantur. Tertium ex Ioue & Semele Cadmi filia natum aiunt, qui ſpecie decorus inter mulierum choreas ſumma cum voluptate nutritus fuit, atque educatus. Fœminarum deinde, quas thyrſis armauit, exercitu congregato, orbem terrarum peragrauit, eos, qui pie, iuſteq; viuerent, ſacra myſteriaq; docens. Feſtos præterea vbique dies publice celebrari, choreasq; agi & muſicam exerceri artem inſtituit. Poſtremo ſedatis inter omnes nationes vrbesq; diſcordiis, bellisq; vbique ſublatis, pacem omnibus largitus eſt. Quoſdam vero ob ſuperbiam, impietatemq; ipſum contemnentes, iactantesq; bacchas propter incontinentiam & libidinem ab ipſo circumduci. Ceremonias vero ac myſteria ad corruptelam externarum mulierum adinuenta, merita pœna affecit, quorum in primis fuit Pẽtheus. Hæc & multo plura Diodorus de Baccho. Ouidius vero quæ ab aliis duobus quoque geſta fuere Baccho ſoli Iouis & Semeles filio attribuere videtur. ¶ Matriſque ſorores) Ino & Autonoe. Hæ nanque vnà cum Agaue matre Pentheum dilacerarunt. ¶ Perturbat) interpellat, impedit, ne plura loquatur. ¶ Aguntur) peraguntur, perficiuntur. ¶ Liber adeſt) Bacchus aduenit, qui idcirco Liber dicitur, quod curis mentem liberet merum. Orgia autem & Bacchi ſacra tam eleganter deſcribit, vt facile ab omnibus percipi poſſint. ¶ Feſtis vlulatibus) clamoribus. Qui enim Bacchi ſacra celebrabant in furorem acti tympanorum, tubarumq; ſtrepitu, ita clamabant, vt vlulare viderentur. ¶ Ignota ad ſacra) quibus alias nunquam interfuerant. ¶ Quis furor anguigenæ) hac oratione Pentheus conatur deterrere Thebanos à ſacrificiis Bacchi celebrandis. Idcirco autem eos & anguigenas & prolem Mauortiam vocat, quod à Draconis dentibus, qui in tutela Martis erat, originem ducant. Per quod quidem ſignificat eos nullum cum mollibus viris vino ac libidini deditis commercium habere debere. ¶ Attollit) aufert. ¶ Aera ne tantum) ærea vaſa. ¶ Aere repulſa) ſæpius ferreis baculis percuſſa. ¶ Et adunco) aut cum, præpoſitio ſubaudiatur, aut genitiuo ablatiuus eſt poſitus. ¶ Et magicæ fraudes) magicæ artes dicuntur, quæ carminibus ac veneficiis mentes hominum peruertunt, efficiuntq;, vt eſſe videantur, quæ non ſunt. A magis autem qui lingua Perſarum ſapientes dicuntur ſunt deriuatæ. Zoroaſtres vero primus magicæ vanitatis inuentor fuiſſe dicitur. ¶ Strictis telis) nudis enſibus.

Magicæ ars.

Zoroaſtes

Fœdabis, matremq; tuam, matriſq; ſorores.
Et ueniet, neque enim dignabere numen honore.
Meq; ſub his tenebris nimium uidiſſe quereris.
Talia dicentem perturbat Echione natus.
Dicta fides ſequitur, reſponſaq; uatis aguntur.
Liber adeſt, feſtiſque fremunt ululatibus agri.
Turba ruit, miſtæque uiri, matreſque, nuruſque,
Vulguſque, & proceres ignota ad ſacra feruntur.
Quis furor anguigenæ proles Mauortia ueſtras
*Attollit mentes? Pentheus ait, æráne tantum
Aere repulſa ualent? & adunco tibia cornu?
Et magicæ fraudes? ut quos non bellicus enſis,
Non tuba terruerit, non ſtrictis agmina telis,
Fœmineæ uoces, & mota inſania uino,
Obſcœnique greges, & inania tympana uincant?
Voſne ſenes mirer? qui longa per æquora uecti
A Tyro, hac profugos poſuiſtis ſede penates,
Nunc ſinitis ſine Marte capi? uoſne acrior ætas
O iuuenes, propiorque meæ, quos arma tenere
Non thyrſos, galeáque tegi, non fronde decebat?
Eſte precor memores, qua ſitis ſtirpe creati,
Illiuſque animos qui multos perdidit unus,
Sumite ſerpentis pro* fontibus ille, lacuque
Interiit. at uos pro fama uincite ueſtra.
Ille dedit leto fortes. uos uincite molles.
Et patrium retinete decus. ſi fata *uetabunt
Stare diu Thebas utinam tormenta, uirique
Mœnia diruerent, ignis, ferrumque ſonaret,
Eſſemus miſeri ſine crimine, ſorſque querenda,
Non celanda foret, lachrymæque pudore carerẽt.
At nunc à puero Thebæ capientur inermi,
Quẽ neque bella iuuant, nec tela, nec uſus equorũ,
Sed madidus Myrrha crinis, molleſque coronæ,
Purpuráque, & pictis intextum ueſtibus aurum.
Quem quidẽ ego actutũ modo uos abſiſtite, cogã
Aſſumptumque patrem, cõmentáque ſacra fateri.
An ſatis Acriſio eſt animi contemnere uanum
Numen, & Argolicas uenienti claudere portas?

¶ Agmina) acies, exercitus. ¶ Terruerit) autem ſubaudiatur. Eſt autem à maiori ad minus argumentum. ¶ Obſcœniq; gre.) turpis ac libidine corrupta multitudo. ¶ Et ina. tym. vin.) tympanum inſtrumentum ex pellibus confectum, quo Bacchæ in ſacris Bacchi vtebantur. Dictum eſt autem tympanum παρὰ τὸ τύπτω, quod eſt percutio, m literę additione. ¶ Voſne ſe mi.) ſermonem conuertit ad ſocios Cadmi, qui vnà cum ipſo Phœniciã, patriamq; relinquentes tandẽ p varia pericula in Bœotiam peruenerunt. ¶ A Ty.) Tyros inſula eſt Phœniciæ adiacens, à Tyro Phœnicis filio dicta. Eſt etiam Tyros Laconiæ vrbs & inſula in mari rubro. Eſt præterea vrbs Indiæ Tyros atque Lydiæ. Tyros.
{Habet autem hic verſus à principio Dactylũ, non Spõdeum, legendumq; Tyro integre, correpta o, propter ſequentem vocalem, Græcorũ more.} ADDI. *Vetus codex ha. attonuit.
¶ Voſne ac. æt.) ſenſus eſt: voſne mirer o iuuenes, quorum ætatẽ robuſtiorem, magis decet arma quàm thyrſos tenere? Eſt autem ordo. Voſne mirer o iuuenes, quorum acriorem ætatem, propioremq; meæ decebat tenere arma. ¶ Non t.) thyrſi haſtæ erant pampinis ornatæ: quas Bacchi ſacerdotes geſtabant. Vnde etiam Bacchus thyrſiger vocatur. Seneca in Medea. Candida Thyrſigeri proles. *a.l. frondibus. ¶ Qua ſtir.) ac ſi diceret originem vos ducere à Martio ſerpẽte memẽto te, q ſolus multos interfecit, vt fontẽ ſuũ tutaretur. *a.l. uetabant. ¶ Ille de. le. for.) argumentum eſt à maiori. Eſt autem antitheſiõ, molles enim fortibus opponuntur. ¶ Dedit le.) interfecit. ¶ Vtinam tor.) inſtrumenta ſunt bellica à torquẽdis lapidibus, aliiſq; miſſilibus dicta. ¶ Sine crimi.) ſine culpa. ¶ Sorsq; que.) hoc eſt ſors noſtra lamentatione quidem digna foret, non vituperatione. ¶ Non cę.) non occultanda propter vituperationem. ¶ Sed ma. my. cr.) hoc eſt ſed capillus vnguento delibutus. Myrrha genus eſt aromatis quo vnguenta commendantur. Habitum autem Bacchi ita deſcribit, vt molliſſimus videatur. ¶ Et pictis veſt.) verſicoloribus, variorum colorum. ¶ Quem quidem ego actutum) ſtatim ſine vlla mora. Minatur Pentheus ſe Bacchum ita eſſe torturum, vt eum fateri ſit coacturus, & quem habeat verum patrem, & cur ea ſacra confinxerit. ¶ Commentáque ſacra) conficta. Comminiſci nanque confingere eſt, vnde commentum pro confictione apud Terentium: Atque illis commentum placet. ¶ An ſatis Acriſio) exemplo probat Bacchum facile poſſe repelli. Nam Acriſius rex Arguorum Baccho clauſit vrbis portas, neque illius ſacra admittere voluit. Acriſius autem Abantis Arguorum regis filius fuit, ac pater Danaes à Ioue amatæ. Hic cum à Prœto fratre regno fuiſſet pulſus, a Perſeo nepote fuit reſtitutus, a quo tamen poſtea inuito (dum luderet diſco) fuit interemptus, vt in ſequenti uolumine narrat Ouidius. Acriſius.

Penthea terrebit cum totis aduena Thebis?
Ire citi (famulis hoc imperat) ire, ducemq;
Attrahite huc uinctum. iuſſis mora ſegnis abeſto.
Hunc auus, hunc Athamas, hũc cætera turba ſuorũ
Corripiunt dictis, fruſtraq; inhibere laborant.
Acrior admonitu eſt, irritaturq; retenta.
Et creſcit rabies, moderaminaq; ipſa nocebant.
Sic ego torrentem, qua nil obſtabat eunti,
Lenius, & modico ſtrepitu decurrere uidi,
At quacunque trabes, obſtructa'que ſaxa tenebant,
Spumeus, & feruens, & ab obice ſæuior ibat.
Ecce cruentati redeunt, & Bacchus ubi eſſet,
Quærenti domino, Bacchum uidiſſe negarunt.
Hunc dixere tamẽ comitem, famulumq; ſacrorum
Cepimus, & tradunt manibus poſt terga *ligatis,
Sacra Dei quondam Tyrrhena gente ſecutum.

ARG. FABVLAE SEQ.

Acœtes ſupradictus Liberi comes cuius ſub imagine Deus latuerat, eludens Penthea, indicat regi, quia ita exigeret, nomen, genusque artis ſuæ, & quanta vis apparuerit in Libero, quò tempore petens Naxon in Tyrrhenos inciderat, ab his enim propter eximiam pulchritudinẽ captus pro præda impoſitusque nauigio vt vidit in aliam ſe duci regionem, armamenta nauis in fera, ac ſerpentes conuertit, Quo prodigio exterriti Tyrrheni in pelagus ſe præcipitauere, ac in Delphinos & aues ſe mutauere. Poſt hæc iterum cuſtodia clauditur, quæ cum ſpõte Dei patuiſſet, & vincla a manibus defluxiſſent in montem Cythærona digreditur, ibique Agauen matrem eius alienatam furore adiuuantibus ſororibus Ino & Autonoe impellit, vt ſacra proterentem ſua interimat manu.

Aſpicit hunc Pentheus oculis, quos ira tremendos
Fecerat, & quanquam uix pœnæ tempora differt,
O periture, tuaq; aliis documenta dature
Morte air, ede tuum nomen, nomenq; parentum,
Et patriam, morisq; noui cur ſacra frequentes.
Ille metu uacuus nomen mihi dixit Acœtes,
Patria Mæonia eſt, humili de plebe parentes.
Non mihi quæ duri colerent pater arua iuuenci,
Lanigerosq; greges, non ulla armenta reliquit.
Pauper & ipſe fuit, linoq; ſolebat, & hamis
Decipere, & calamo ſalientes ducere piſces.
Ars illi ſua cenſus erat, cum traderet artem,
Accipe quas habeo ſtudii ſucceſſor, & hæres
Dixit opes, moriensq; mihi nil ille reliquit,
Præter aquas, unũ hoc poſſum appellare paternũ.
Mox ego, ne ſcopulis hærerem ſemper in iiſdem,
Addidici regimen dextra moderante carinæ
Flectere, & Oleniæ ſydus pluuiale capellæ,
Taygetemq; Hyadasq; oculis, Arctonq; notaui,
Ventorumq; domos, & portus puppibus aptos,

RAPH. ¶ADVENA) Bacchum aduenam contemptus gratia appellat Pentheus. Neque enim eum Semeles & Iouis filium eſſe credit. ¶ Cum totis The.) cum omnibus Thebanis. Continens enim pro contento per metonymiam ſæpenumero ponitur. Eſt autem interrogatiue cum magna indignatione legendum. ¶ Famulis hoc imperat) parenthesis eſt, qua declarat poeta quibus mandauerit Pentheus, vt vinctum adducerent Bacchum. ¶ Hunc auus) Cadmus. ¶ Hunc Athamas) Athamas Aeoli filius fuit Athamas Cadmi gener. ¶ Acrior) proteruior, cõtumacior. ¶ Moderamina) ſeniorum admonitiones. ¶ Sic ego torrentem) pulchra ſimilitudine declarat Penthei aduerſus ſeniorum admonitiones proteruitatem. Vt enim inquit torrentes violentiores fiunt vbi aliquid ipſis obiicitur, ſic Penthei furor monitis ſeniorum magis, magisq; creſcebat. Torrens. Torrens autem dicitur fluuius qui æſtate ſiccatur. ¶ Obſtructa) oppoſita. ¶ Obice) obiectione. ¶ Sæuior) violentior. ¶ Ecce cruẽtati re.) famuli ad Bacchum comprehẽdendum miſſi ſanguinolẽti ſunt reuerſi. Quoſdam enim ex Bacchi comitibus vulnerauerant. ADDI. {Vel etiã ipſi ab illis vulnerati fuerant, dum Bacchum comprehendere tentant} Quærenti domino) tyranno. Tyrrhena. ¶ Tyrrhena gente) Thuſca. Nam Tyrrheni populi ſunt Italiæ, qui & Thuſci dicuntur, & Tyrrhenis quæ Thuſcia vocatur. ADDI. {Alii de Lydia gente intelligere malunt, quoniam ſequitur, Patria Mæonia eſt, & infra lib. 4. Mæonii vocantur nautæ, quos hic Tyrrhenos dicit. Deinde & aliàs: Lydi notantur, vt molles & mulieroſi, quales Bacchi comites & miniſtri finguntur. Sed Regium mouiſſe videtur, quod Tyrrheni, Italici videlicet, non Lydii, re nautica celebres fuerunt. Deinde quod ipſe Acœtes infra Tyrrhenus ab eodem poeta appellatur. Et Homerus in hymno vbi eandem hanc fabulam tractat, ſimpliciter Tyrrhenos vocat hos nautas, à quibus Bacchus captus ſit. Quare quod patria Mæonium ſe dicit Acœtes, vel ſimpliciter intelligẽdum, hoc eſt, vt in Lydia natus, atque inde ad Tyrrhenos profectus accipiatur. Vel eò referendum, quòd Tyrrheni à Lydis originem traxere, duce Tyrrheno in Italiam inde profecti, vt Herodotus ſcribit. Quemadmodum & Virgilius Lydium amnem Tibrim dixit, non quia in Lydia eſſet, ſed quod à Lydis oriundi Tyrrheni, ſiue Hetruſci iuxta eum habitarẽt.} ¶ Differt) profert, protrahit ac prolongat. Significatur autem Pentheus maximo agitari furore, vt qui ſubito de immerito ſumere ſupplicium vellet. ¶ Documenta) exempla. ¶ Noui moris) ritus. Nam Bacchus ea tum primum ab India cum triumpho reuertens inuehebat ſacra. ¶ Frequentes) celebres & colas. ¶ Patria Mæonia eſt) Lydia, ac potius Thuſcia. Lydii nanque duce Tyrrheno Atyos filio penuria frugum laborantes (vt narrat Herodotus) coloniam in Italiam deduxerunt. ¶ Non mihi quæ duri) cur ſacra Bacchi ſit ſecutus Acœtes exponit, id quod vltimo loco à tyranno fuerat rogatus. ¶ Lino) retibus, quæ ex lino conficiuntur. Significat autem patrem ſibi fuiſſe piſcatorem. ¶ Ars illi ſua cenſus erat) hoc eſt nullis aliis diuitiis pater meus quàm arte cenſebatur, atque inter capite cenſos numerabatur, qui nullũ proprius patrimonium habebant. ¶ Studii) artis & inſtituti. ¶ Præter aquas) in quibus piſcaretur. ¶ Et Oleniæ capellæ) Amalthea Amaltheam capram dicit, quæ Iouem aluiſſe fertur, ac propterea in cœlum ſublata inter ſydera cum geminis hœdis fuit collocata, in cuius ortu & occaſu maxime pluuiæ ſolent eſſe. *a.l. reuinctis. Olenos. Olenos autem (vt inquit Higinus) vrbs eſt Bœotiæ, vt alii Achaiæ, in qua Amalthea nutrita merito Olenia vocatur capella. Vnde Ouid. in Faſtorum quinto. Bacchus in puerũ. Naſcitur Oleniæ ſignum pluuiale capellæ. ADDI. {Sunt tamen qui Oleniam appellatiue dici putent, quod ἐπὶ τῶν ὠλενῶν, hoc eſt, in humeris eius, qui Heniochus, Auriga dicitur, ſtare videtur. Ea vero enumerat Acœtes, quorum maxime periti eſſe debent nauium gubernatores. ¶ Taygeten) Taygete. vna eſt ex Pleiadibus Taygete: per quam totum Pleiadum (quæ latine Vergiliæ dicuntur) ſydus oſtenditur. Fuit etiam Taygeta Agenoris filia. Vnde Taygetus Laconiæ mons, qui & Taygeta dicitur, fuit appellatus. Hyadas latine Suculæ quidem dicuntur, non ἀπὸ τῶν ὑῶν, id eſt, à ſuibus, vt priſci illi Romani parum Græci Sermonis adhuc periti putarunt, ſed κατὰ τοῦ ὕειν, hoc eſt à pluendo Hyades ſunt appellatæ, quod ortu & occaſu pluuias inducunt. Sunt autem ſtellæ in fronte Tauri collocatæ. ¶ Arcton) vrſam, per quam Septentriones, qui nunquam occidunt ſignificat. ¶ Ventorum'que domos) hoc eſt quatuor mundi partes, vnde ſlare dicuntur venti; Orientem, Occidentem, Meridiem, Septentrionem, Nam Eurus in Oriente, Zephyrus in Occidente, Auſter ad Meridiem, Boreas ad Septentrionem domos habere in primo à Poeta narrantur.

CCHIAE

Forte petens Delon * Chiæ telluris ad oras
Applicor.& dextris adducor littora remis,
Doq; leues ſaltus,udæq; immitor arenæ.
Nox ubi conſumpta eſt,aurora rubeſcere primo
Cœperat,exurgo,laticesq; inferre recentes
Admoneo,monſtroq; uiam,quæ ducit ad undas,
Ipſe quid aura mihi tumulo promittat ab alto
Proſpicio,comitesq; uoco,repetoq; carinam.
Adſumus en inquit ſociorum primus Opheltes.
Vt'que putat prædam deſerto nactus in agro
Virginea puerum ducit per littora forma.
Ille mero,ſomno'que grauis titubare uidetur,
Vix'que ſequi ſpecto cultum,faciem'q;, gradum'q;,
Nil ibi quod credi poſſet mortale uidebam.
Et ſenſi,& dixi ſociis.quod numen in iſto
Corpore ſit dubito. ſed corpore numen in iſto eſt.
Quiſquis es o' faueas,noſtris'q; laboribus adſis,
His quoque des ueniam,pro nobis mitte precari,
Dictys ait,quo non alius conſcendere ſummas
Ocyor antennas,prehenſum rudente relabi.
Hoc Libys,hoc flauus proræ tutela Melanthus,
Hoc probat Alcimedō & qui requiē'q;,modum'q;
Voce dabat remis animorum hortator Epopeus.
Hoc omnes alii(prædæ tam cæca cupido eſt)
Non tamen hanc ſacro uiolari pondere pinum
Perpetiar dixi:pars hic mihi maxima iuris.
In'que aditu obſiſto.furit audaciſſimus omni
De numero Lycabas:qui thuſca pulſus ab urbe
Exilium'dira pœnam pro cæde luebat.
Is mihi dum reſto:iuuenili guttura pugno
Rupit:& excuſſum miſiſſet in æquora:ſi non
Hæſiſſem,q̄uis amens in fune retentus.
Impia turba probat factum. tum denique Bacchus
(Bacchus enim fuerat)ueluti clamore ſolutus
Sit ſopor:aquæ mero redeant in pectora ſenſus.
Quid facitis?quis clamor ait?qua dicite nautæ
Huc ope perueni?quo me deferre paratis?
Pone metum proreus:& quos contingere portus
Ede uelis dixit,terra ſiſtere petita.
Naxon ait Liber curſus aduertite ueſtros.
Illa mihi domus eſt.uobis erit hoſpita tellus.
Per mare fallaces,per'que omnia numina iurant.
Sic fore,me'que iubent pictæ dare uela carinæ.
Dextera Naxos erat,dextra mihi lintea danti,
Quid facis o' demēs?qs te furor inqt * Opheltes?
Pro ſe quiſque timet.læuam pete maxima nutu
Pars mihi ſignificat.pars quid uelit:aure ſuſurrat.
Obſtupui:capiat'que aliquis moderamina dixi.
Me'que miniſterio ſceleris'que,artis'que remoui
Increpor a' cunctis,totum'q; immurmurat agmen.

RAPH. Chios. CHIAE Telluris ad oras)ad littus Chii inſulæ.Eſt enim Chios clariſſima Ionum inſula, cum eiuſdem nominis vrbe à Chio Oceani filio cognominata. Vel à niue quæ χιὼν Græce dicitur, vel à Chione nympha. Eſt etiam vrbs Cariæ Chios, & Cheroneſi, & Euboeæ. Sanè ſciendum primam ſyllabam in primitiuo corripi, in deriuatiuo vero produci. ADDI. {Sunt qui putent legendum, Cheæ, ſiue Chiæ, telluris, propterea, quod infra ſequitur, Deatera Naxos erat. Nam ex Cheo Delum verſus nauigantibus, Naxus à deatra iacet. Sed de hoc geographi viderint.} * a.l. Die. ⸿ Adducor littora) eleganter nomini detracta præpoſitio verbo eſt adiecta. ⸿ Latices recentes) recentem aquam. ⸿ Inferte) in nauem. ⸿ Admoneo) ſocios ſubaudiamus. ⸿ Vt'que putat) quia fallebatur Opheltes: ideo putaſſe eum inquit poeta. Nam ferè qui putare dicuntur, decipiuntur. De Himno autem Homeri in Bacchum hæc omnia Ouidius ſumpſiſſe videtur, quæ de Baccho in puerum mutato hoc loco ſcribuntur. ⸿ Titubare videtur) vacillare mero, ſomno'que ſimulabat ſe Bacchus, ne à nautis Deus eſſe cognoſceretur. Tametſi Bacchus temulentus, & oſcitans, ac à ſomno languentibus oculis ferè fingatur. ⸿ Vix'que ſequi) poſſe ſubaudiatur. Vix inquit videbatur eos ſequi poſſe, qui ipſum ducebant. ⸿ Gradum'que) greſſum. ⸿ Nil ibi quod credi poſſet) ex cultu, facie, & ingreſſu coniectat Acœtes puerum illum non mortalem, ſed Deum eſſe. ⸿ Adſis) auxilio ſis. ⸿ His quoque des veniam) parcas iis qui te huc tanquam prædam attraxerunt. ⸿ Pro nobis mitte precari) Acœtis ſociis putantes ſe puerum non Bacchum cepiſſe non modo nolunt ipſum precari, vt ſibi det veniam, ſed Acœtis quoque preces ægre ferunt. Quare Bacchum irridentes atque contemnentes in Delphinos omnes fuerunt conuerſi. ⸿ Antennas ſummas) antennarum ſummitates. Sunt autem antennæ ligna vnde vela dependent. ⸿ Rudente) fune nautico. ⸿ Relabi) deſcendere. ⸿ Prædæ tam cæca cupido eſt) acclamatio in cæcam ſociorum auaritiã. ⸿ Non tamen hanc) hyppallage eſt, vt intelligamus. Non patiar ſacrum pondus, & numen hac naue violari, quod certe fieret, ſiue veheretur. ⸿ Pars hic mihi maxima iuris) maxima inquit pars huius nauis eſt mea. ⸿ Hic) in hac naue. ⸿ In'que aditu obſiſto) in ipſo i inquit ingreſſu reſiſto, ne in nauem inducatur puer. ⸿ Dira pro cæde) propter crudelem occiſionem. Homicidium nanque perpetrarat. ⸿ Dum reſto) dum reſiſto. ⸿ Excuſſum) impulſum. ⸿ Amens) turbatus. ⸿ Impia turba) ſociorum. ⸿ Probat factum) approbat, & laudat percuſſionem & iniuriam mihi illatam.) Bacchus enim fuerat,) parentheſis eſt exponens puerum illum non prædam, ſed Bacchum fuiſſe. ⸿ Veluti clamore ſolutus ſit ſopor.) tanquam inquit ſomnus Bacchi clamore & ſtrepitu nautarum ſolutus foret. ⸿ Aq; mero) hoc eſt poſt ebrietatem. ⸿ Qua ope) cuius opera. ⸿ Pone metum Proreus) aut eſt nomen proprium vnius ex Tyrrhenis nautis, aut eum ſignificat, qui proræ præeſt. Proreus. ⸿ Siſtere) eaponeris & collocaberis. ⸿ Naaon ait Libee) Naxos inſula eſt Aegei Cycladum clariſſima, quæ & Dionyſias dicta fuit, vt inquit Solinus, vel quòd hoſpita Baccho fuerit, qui Dionyſius cognominatur, vel quòd vini fertilitate alias Cycladas vincat. Vnde Virgilius. Bacchatam'que iugis Naxon. dicta eſt autem Naxos (vt quidam ſcribunt) à Naao earum duce, qui illam tenuerunt, vel à Naxo Endymionis filio. Euphorion vero παρὰ τὸ νάξαι quod eſt ſacrificare. Aſclepiades quidem narrat Naxias mulieres ex omnibus ſolas octo menſium pueros parere, vel quòd & Bacchus ipſe cum octo menſium eſſet natus fertur, vel quod Iuno Baccho reconciliata, hoc munere Naaias mulieres, maaime Bacchi ſacris deditas, ſit proſecuta, vel quòd ibi fons eſt, ex quo certo anni tempore vinum fluuit ſuauiſſimum, cuius hauſtu partus acceleratur. Naxiæ mulieres. Eſt etiam Naxos vrbs Siciliæ. ſanè hæc inſula aliis quoque nominibus appellatur. Nam (vt ſcribit Plinius.) illam, & Strongylen & Dian, & Siciliam minorem, & Callipolin vocitaeunt. * a.l. aceſtes. ⸿ Aduertite) conuertite. ⸿ Quis te furor) vexerat, vel ſimile verbum ſubintelligatur. ⸿ Pro ſe quiſque timet) vnuſquiſque inquit pro ſe eſt ſolicitus, ne Naxon deuehatur. ⸿ Moderamina) gubernacula. ⸿ Sceleris) quia Deus contra promiſſa fallebatur.

KAPH.

E' quibus Ethalion te ſcilicet omnis in uno
Noſtra ſalus poſita eſt, ait, & ſubit ipſe, meum'que
Explet opus Naxo'que petit diuerſa relicta.
Tum Deus illudens tanquam modo deniꝙ fraudē
Senſerit, e' puppi pontum proſpectat adunca.
Et flenti ſimilis, non hæc mihi littora nautæ
Promiſiſtis ait. non hæc mihi terra rogata eſt.
Quo merui pœnam facto? quæ gloria ueſtra eſt,
Si puerum iuuenes? ſi multi fallitis unum?
Iandudū flebam, lachrymas manus impia noſtras
Ridet, & impellit properantibus æquora remis,
Per tibi nunc ipſum (neque enim præſentior illo
Eſt Deus) adiuro tanto tibi uera referre,
Qua'm ueri maiora fide. ſtetit æquore puppis,
Haud aliter, qua'm ſi ſiccum nauale teneret
Illi admirantes remorum in uerbere perſtant,
Vela'ꝙ deducunt, gemina'ꝙ ope currere tentant.
Impediunt Hederæ remos, nexu'que recuruo
Serpunt & grauidis diſtinguunt uela corymbis.
Ipſe racemiferis frontem circundatus uuis
Pampineis agitat uelatam frondibus haſtam.
Quem circa tigres, ſimulachra'ꝙ inania lyncum,
Pictarum'que iacent fera corpora pantherarum.
Exiluere uiri, ſiue hoc inſania fecit,
Siue timor. primus'ꝙ Medon nigreſcere *cœpit,
Corpore depreſſo, & ſpinæ curuamine flecti
Incipit. huic Lycabas in quæ miracula dixit
Verteris? & lati rictus, & panda loquenti,
Naris erat, ſquamam'ꝙ cutis durata trahebat.
At Libys obſtantes dum uult obuertere remos,
In ſpatium reſilire manus breue uidit, & illas
Iam non eſſe manus, iam pinnas poſſe uocari.
Alter ad intortos cupiens dare brachia funes,
Brachia non habuit, truncoq; repandus in undas
Corpore deſiluit, falcata nouiſſima cauda eſt,
Qualia dimidiæ ſinuantur cornua Lunæ.
Vndique dant ſaltus, multa'ꝙ aſpergine rorant,
Emerguntꝙ iterum, redeūt'q; ſub æquora rurſus,
In'q; chori ludunt ſpeciem, laſciua'ꝙ iactant
Corpora, & acceptum patulis mare naribus efflāt.
De modo uiginti (tot enim ratis illa ferebat)
Reſtabam ſolus, pauidus, gelidusq; trementi
Corpore, uix'ꝙ *animū firmat Deus, excute dicens
Corde metum, *Diam'ꝙ tene. delatus in illam
Acceſſi ſacris, baccheia'ꝙ ſacra frequento.
Præbuimus longis Pentheus ambagibus aures
Inquit, ut ira mora uires abſumere poſſet.
Præcipitem famuli rapite hunc, cruciata'ꝙ diris
Corpora tormentis ſtygia dimittite morti.

¶TE Scilicet) ironia qua ſignificat Ethalion ſe quoque ſcire nauem gubernare. ¶ Scilicet) certe, ac ferè ſemper illuſionem ſignificat. Virgil. Scilicet hic ſuperis labor eſt. ¶ Tanquam modo denique) tanquam nunc ſolum, & non antea, cum tamen à principio ſe decipi cognouerit ¶ Non hæc mihi littora nautæ) pulchra illuſio, qua ſignificat Bacchus ſe valde timere, cum eos omnes præter vnum Acoetem ſit in delphinos conuerſurus. ¶ Iandudum flebam) iam à principio querelarum Bacchi Acoetes inqt lachrymas continere nō poteram. ¶ Manus impia) multitudo impiorum. ¶ Præſentior) magis propitius, & qui magis precibus ac votis adſit. ex affectu hoc dictum eſt. vnicuique enim Deus quem colit maximus videtur. ¶ Quā veri maiora fides) ſenſus eſt. iuro me tibi relaturum vera, quamuis fide maiora, & quā vt credi poſſint, videantur. ¶ Stetit æquore puppis) nauis inquit immota permanſit in mari. ¶ Remorum in verbere) in remigio perſeuerant. ¶ Velatq; deducunt) diſſoluunt vela, quando remis nihil proficiebant. ¶ Gemina ope) duplici auxilio & remorum & velorum. ¶ Diſtinguunt) variant & pingūt. ¶ Impediunt hederę remos) ne moueri poſſent. Hederæ autem, quæ eſt Baccho dicata, ineſt vis quæ mentes in furorem agit, ac ſine vino ebrietatem inducit, vt in Problematis Plutarchus ait. Hederæ igitur ſic remos impediebant, vt nautas in furorem agerent. Bacchus & ipſe & eius ſacerdotes hedera coronabantur, quo ad libidinem promptiores redderentur. Vnde & à Græcis κιττὸς vocatur ἀπὸ τοῦ κιττᾶν, vt ſcribit Euſtathius, quod ſignificat pronum in libidinem ferri. ¶ Corymbis) vuæ hederarum corymbi dicuntur. ¶ Vuis racemiferis.) vitibus racemos ferentibus. Vuas enim pro vitibus poſuit. ¶ Agitat) concutit, ad terrorem nautis incutiendum. ¶ Haſtam velatam) thyrſi eſt periphraſis. Thyrſus nanque haſta eſt pampinis velata & cooperta. ¶ Quem citra tigres) anaſtrophe eſt, Circa enim præpoſitio anteferenda poſtponitur. Tigres autem & Lynces feræ ſunt Baccho dicatæ, quales idcirco nautarum oculis obieciſſe Bacchus eſt viſus, vt earum aſpectu territi in mare deſilirent. ¶ Pictarum pantherarum) fera eſt panthera pellem habens variis maculis diſtinctam. ¶ Exiliere viri) extra nauem in mare intelligamus, in delphinos autem fuere transmutati, qui omnium piſcium ſunt velociſſimi. Lingua his eſt contra naturam aquatilium mobilis, pro voce gemitus humano ſimilis; dorſum repandum, roſtrum ſimum. Qua de cauſa nomine Simonis delectantur. Mulcentur & ſono & cantu, puerorum amore capiuntur, hominem enim non expaueſcunt. ¶ Nigreſcere) quia in delphinum mutabatur. Delphinum vero pellis nigreſcit. ¶ Spinæ curuamine) dorſi incuruatione. ¶ Lati rictus) lata ora. ¶ Panda naſima) recurua. ¶ Trahebat) paulatim ſuſcipiebat ſquamam. ¶ Obuertere) conuertere. ¶ Reſilire) retrocedere, & abbreuiari. ¶ Pinnas) quæ branchiæ à Græcis dicuntur, quibus piſces natant. ¶ Dare brachia ad intortos funes) brachiis & manibus funes tortos apprehendere. ¶ Repandus) incuruus. ¶ Trunco corpo.) brachiis mutilato. ¶ Falcata) in falcis ſimilitudinem figurata. ¶ Sinuantur) curuantur. ¶ Multa'que aſpergine) multa reſperſione. Delphinum luſus naturam'que deſcribit. Nam (vt Plinius ait) mira eſt inter delphinos ſocietas. Inter ſe nanque ludunt, & minores natu ſemper aliquis grandior comitatur, vt cuſtos, viſi'que ſunt mortuum portare ne laceraretur à beluis. Captis denique quantum poſſunt opitulantur. {Item, Hominem non expaueſcunt, vt alienum, obuiam nauigiis veniunt, alludunt exultantes; certant etiam, & quamuis plena prætereunt vela. Plura vide de libro octauo, capite nono.} ¶ In'que chori ludunt ſpeciem) in ſimilitudinem multitudinem hominum ludentium. Chorus enim dicitur conuentus ſaltantium, & canentium ἀπὸ τῆς χαρᾶς, hoc eſt, à gaudio, ut Plato ſcribit. ¶ Vix'que meum firmat) cum difficultate inquit meum corpus confirmat Bacchus, ut tremere ceſſaret. {At alii, pro meum, Animum, legunt, quæ lectio planior eſt, at uerior uidetur.} ¶ Chiam) inſulam ſubaudiamus. Eſt enim adiectiuum. {At melius, qui Diam legunt, nam Naxos, ad quam ſupra quoque iuſſerat ſe deuehi Bacchus, alio nomine Dia uocatur, ut Plinius libro quarto, capite duodecimo, indicat. & Seruius item in tertio Aeneidos.} ¶ Acceſſi ſacris) adiunctus ſum Bacchi ſacris. ¶ Longis ambagibus) longis nugis.

Delphi[...] rū natu[...]

* Pinnis.

ADDI.

ADDI.
* a.l.meū.
* a.l.Chia.

ADDI.

¶SOLIDIS

CAPH. iii

Cithæron ADDI. ℭSOLIDIS In tectis)in carcere nulla ex parte peruio: ac præter quã per ianuã ingreſſum nõ habẽti. ¶ Perſtat Echionides) Pẽtheus Echionis filius. ¶ Feſtus. Cithærõ mons eſt, vt diximus Bœotię Cithęrõ Baccho dicatus, ad faciẽdaq; ſacra accõmodatus. {A rege Cithærone dictus vt Pauſan. author eſt.} ¶ Bacchantum) Bacchi ſacra celebrantum. ¶ Sonabat) reſonabat, ſtrepebat. ¶ Vt fremit acer equus) Pentheum equo bellicoſo ſimilem eſſe ait. ¶ Aere canoro) periphraſis eſt tubæ. ¶ Signa) pugnandi. ¶ Ictus æther) aer impulſus & percuſſus. ¶ Longis vlulatibus) magnis bacchantum clamoribus. ¶ Mouit) ad iram concitauit. ¶ Recanduit) iterum eſt inflammata. ¶ Monte medio) in medio Cithærone. ¶ Vltima) extremas montis partes. ¶ Purus ab arboribus) carens arboribus. ¶ Spectabilis vndique) qui vndique & ex omni parte poterat ſpectari. ¶ Oculis profanis) non initiatis, non ſacris. Eſt autem hypallage. Illum enim profanum intelligimus. profanis vero ſacra Bacchi ſpectare non licebat. Vnde

Orgia. & orgia dicta ſunt ἀπὸ τοῦ εἰργῶν, hoc eſt à prohibendo & arcendo, quod illinc profani, ac illis non initiati arcerentur, tametſi quidam ἀπὸ τοῦ ὀργάδων, hoc eſt à locis arboribus conſitis, & humidis, in quibus celebrabantur, orgia denominata eſſe putent. ¶ Prima eſt inſano) repetitio hæc eò pertinet, vt oſtendat Pentheum ira Bacchi potiſſimum à matre corpiſſe lacerari. ¶ Mater) Agaue. ¶ O geminæ ſorores) Ino & Autonoe. ¶ Adeſte) aduenite. ¶ Ille aper) Pentheus matri Bacchi furore correptæ aper eſſe videbatur. ¶ Trepidum) timidum ac trepide fugientem qui pauloante tam ſuperbus, tam'que contumax erat. ¶ Autonoe matertera) ſoror nanque Agaues erat Autonoe, mater'que Actæonis. ¶ Vmbræ) manes Actæonis, quem à canibus dilaceratum paulo ante legimus. ¶ Illa quis Actæon neſcit) Bacchæ nanque furore numinis correptæ omnia obliuiſcebantur, neque ſuos ab aliis dignoſcebant. ¶ Inoo raptu) reciſſione ab Ino facta. Nam Ino alteram Panthei manum abſcidit, ab Ino enim Inous deriuatur. ¶ Trunca vulnera) ſic quidem corrupte legitur. Nam vulnere ſcripſit Ouidius, vt trunca ad brachia referamus. ¶ Deiectis membris) reciſis membris, & in terram proiectis. ¶ Vlulauit) clamorem vlulatui luporum ſimilem emiſit, eſt enim vlulare luporum proprium, ab eorum'que voce verbum eſt factum. ¶ Auulſum) reciſum. ¶ Complexa) tenens. ¶ Io comites) vox eſt bacchantium. ¶ Non citius frondes) pulchra ſimilitudine declarat Pentheum ſumma celeritate à mane, ac materteris fuiſſe dilaceratum. Quo quidem ſignificatur

Iſmarus. religionis contemptores ne apud ſuos quidem ita diis volentibus, tutos, eſſe poſſe. ¶ Iſmenides) Thebanæ mulieres, ab Iſmeno fluuio Bœotiæ cognominatæ.

Protinus abſtractus ſolidis Tyrrhenus * Acœtes
Clauditur in tectis, & dum crudelia iuſſæ
Inſtrumenta necis, ferrumq;, igneſq; parantur.
Sponte ſua patuiſſe fores lapſaq; lacertis
Sponte ſua fama eſt, nullo ſoluente cathenas.
Perſtat Echionides. nec iam iubet ire. ſed ipſe
Vadit, ubi feſtus facienda ad ſacra Cithæron
Cantibus, & clara bacchantum uoce ſonabat.
Vt fremit acer equus, cum bellicus ære canoro
Signa dedit tubicen, pugnæ'q; aſſumit amorem,
Penthea ſic ictus longis ululatibus æther
Mouit, & audito clamore recanduit ira.
Monte fere medio eſt cingentibus ultima ſyluis
Purus ab arboribus ſpectabilis undique campus.
Hic oculis illum cernentem ſacra profanis
Prima uidet, prima eſt inſano concita curſu,
Prima ſuum miſſo uiolauit Penthea Thyrſo
Mater, & ò geminæ clamauit adeſte ſorores.
Ille aper, in noſtris errat qui maximus agris,
Ille mihi feriendus aper. ruit omnis in unum
Turba furens, cunctæ coeunt, trepidũ'q; ſequũtur.
Iam trepidũ, iam uerba minus uiolenta loquẽtem,
Iam ſe damnantem iam ſe peccaſſe fatentem.
Saucius ille tamen fer opem matertera dixit
Autonoe. moueant animos Actæonis umbræ.
Illa quis Actæon neſcit, dextram'que precantis
Abſtulit. Inoo lacerata eſt altera raptu.
Ille etiam matri cum brachia tendere uellet,
Non habet infelix, quæ matri brachia tendat.
Trunca ſed oſtendens deiectis * uulnera membris,
Aſpice mater ait. uiſis ululauit Agaue,
Colla'que iactauit, crinem'que per aera mouit,
Auulſum'que caput digitis complexa cruentis
Clamat, Io comites opus hoc uictoria noſtra eſt
Non citius frondes autumni frigore tactas,
Iam'que male hærentes alta rapit arbore uentus,
Quàm ſunt mẽbra uiri manibus direpta nefandis.
Talibus exemplis monitæ noua ſacra frequentant,
Thura'q; dant, ſanctas'q; colunt Iſmenides aras.

IACOBI FANENSIS ASSVMENTA.
IN LIB. III. OVID. META.

MArtius anguis erat.) Anguis à Marte eius loci cuſtos appoſitus. Nam Suidas vbi prouerbium illud explicat καδμεία νίκη, id eſt cadmea victoria. Cadmum ait octo annos cõſeruiſſe marti: quoniam ſerpentem, qui ſacrum et deo fontem cuſtodiebat, interemerit. ¶ Excipiunt laticem Niphe'que Hyale'que) In antiquo codice Nipte ſcribitur. quod magis placet quã niphe: quæ primam natura corripit. νιπτῶ lauo ſignificat. Hyalen autem à vitreo aquarum colore dictam cenſuerim. ὕαλος enim vitrum appellatur. Rhanis vero & pſecas cum maſculini generis ſunt eum ſignificant: qui præ imbecillitate non niſi ſummiſſa voce loqui poteſt. author Iulius Pollux libri ſexti, cap. trigeſimo. ¶ Quosq; referre mora eſt) Aeſchylus quatuor tantũ memorat fuiſſe Actæonis canes. Coracem, Harpyam, Charonta, & Lycitam, author Pollux libri ſeptimi, capite quinto. ¶ Quæ ſit ſententia docti Quærere Tireſiæ) Tireſiam Chariclus Thebanę filiũ fuiſſe Callimachus in Palladis lauacris enarrat. Sed patris nomen hactenus non comperio. Vereor tamen ne Chironis filius fuerit. Quoniam Apollinii interpres in quartum argon. Chariclo Chironis vxorem facit. Niſi duas eius nominis mulieres fuiſſe quis velit. ¶ Geminuaq; venit ima) Genitiuam imaginem maſculam interpretamur. ¶ Narciſſumq; vocat) hunc patria Theſpieum fuiſſe Lucianus in ſecundo veridicarum narrationum teſtatur. Sunt autẽ. Theſpiæ in Bœotia oppidum vt Stephanus ſcribit. ¶ Vos ne ſenes miſeri: non mirer, & eiuſdem authoritate, ac ſyllabæ ratione ita poſcente, & codicis mei teſtimonio. ¶ Hac Tyron, hac profugos poſuiſtis ſede penates. Eſt enim ſic dictum, vt illud Maronis Ilium in Italiam portans victoſq; penates. ¶ Vos ne acrior ætas o iuuenes) ſupple, quod ſupra dictum eſt, eſtis miſeri. ¶ Si fata vetabunt) Codex meus vetabant. Nomen mihi dixit Acœtes) Emendandi ſunt illi codices in quibus Aceſtes. Nam Acœtes conuenientiſſimum nomen eſt nauis gubernatori, quem conuiuæ vigilem eſſe oportet ἀκοίτης inſomnis interpretatur: quia κοῖτος ſomnus dicitur. Et apud Græcos ἀκοίτης vir & ἄκοιτις vxor nominatur, quòd vtrunq; vigilem eſſe conueniat ad ſobolem procreandam: vel (vt aliis placet, ad familiare officium recte gerendum. ¶ Forte petens Delon Chiæ telluris adoras Applicor) Lego Diæ ex Abſtemii codice: & infra. Diamq; tene, non autem Chiã. Eſt enim Dia inſula Baccho ſacra, quæ antea Naxos fuit appellata teſte Apollonii interprete in quartum argon. Cuius

* a.l. Aceſtes.

* a.l. vulnere.

meminere Theocritus, Callimachus, Diodorus cæteri, Ouidius alibi. Qua breuis æquoreis Dia fertur aquis, & in octauo huius operis. Protinus Egeides rapta Minoide Diam Vela dabat. Quum etiam verſus ille in hac fabula Naxon ait liber curſus aduertite veſtros hoc modo, quem diximus: corrigendum vtrunque verſum apertiſſime monet. Stephanus nouem ciuitates & quatuor inſulas Diæ appellatione fuiſſe vocatas monumentis mandauit. ¶ Atque mero redeât in pectora ſenſus. Lege Atque mero, id eſt poſt digeſtum merum. Nam ſupra dixerat. Ille mero ſomnoq; grauis titubare videtur. ¶ Vixq; meum firmat Deus tordo eſt. Deus firmat me vix meum, ideſt ira attonitum, vt à me ipſo eſſem alienus, vulgo dicitur exiiſſe à ſeipſo, qui vt Græci dicunt ἐν ἐκστάσει ἐστί: ideſt in ectaſi eſt.

HEN. GLA. ANNOTATIONES. IN LIBRVM TERTIVM.

Tegimen direpta leoni Pellis erat.

NEc admonendum quidem hoc erat niſi in codice etiam Aldino deprauatum reperiſſemus. legendum enim eſt leoni in dandi caſu, non in gignendi leonis, vt recte hoc Raphaelis exhibuit codex.

Et obſtantes proturbat pectore ſyluas:

Omnes, quotquot nos vidimus exemplaria perturbat legunt. Sed proturbat legendum eſt.

Sanguineam tepido plangebant pectore terram.

Apud hunc poetam plangere pro percutere frequẽs eſt, vt apud Lucilium, Plangunt littora fluctus.

Huc adde genus de coniuge tanta.

Mirum eſt apud authores cum apud Latinos, tum Græcos huius vxoris nomen tam varie legi. Alii Hermionem appellatam volunt, vt Menelai filiam de qua Odyſſeæ libro quarto. Alii Harmoniam, quos Raphael irridet. Ego planè etiam hoc apud veteres variatum puto, idemq; ab Ouidio omiſſum nomen, nuſquam enim nominat.

Qui ſimul intrauit rorantia fontibus antra

Qui ſimul intrauit, ideſt, poſtquam ingreſſus eſt, exponit Raphael. Efficacius erat ſi ſimul expoſuiſſet, ſtatim vt, quemadmodum apud Horatium ſæpiſſime, & item Liuium. Quod ſemel admonuiſſe ſatis puto etiamſi non ſemel Raphael ita exponat.

Qui color infectis aduerſi ſolis ab ictu.

Periphraſis eſt iridis vt puto, quanquam ſimpliciter intelligi poteſt. Cæterum quod terno deinde ſequitur carmine: Is fuit in vultu viſæ ſine veſte Dianæ. Quidnam in vultu exponunt pro in corpore, quod vultus ſemper ſit ſine veſte, corpus cum veſte. Sed mihi videtur ita dictum vt intelligamus vultum Dianæ rubore perfuſum, quod viſa nuda eſſet, Id enim maxime virgineo conuenit pudori. Quod & ſequentia carmina comprobant, quæ diligenter ab Raphaele ſunt expoſita.

An lateat ſyluis pudor hoc timor impedit illud.

Abuſus eſt (inquit Raphael) Poeta horum pronominum elegantia. Hoc nanque ad propinquius illud ad longinquius ſolet referri. Hæc ille. Aldinus codex hoc rectius legit, timor hoc pudor impedit illud. Quare Poeta elegantiam obſeruauit etiam ſi aliquando apud authores ea confundatur.

Tardius exierant, ſed per compendia montis.

De famulis hoc intelligo, nam paulo ante dixerat: Heu famulos fugit ille ſuos, tametſi ſuperius ait, intermittuntq; laborem. Id enim propoſitũ erat, ſed caſus aliud attulit. Illud autem, cætera turba coit, intelligo de canibus à famulis allatis. Nam qui præcurrerant, retinebant dominum.

Ad nomen caput ille refert.

Tot verba in Parentheſi poſita ſunt, alioqui ſenſus non procedet. Quæ enim ſequitur coniunctio &, duo verba connectit, clamant & quæruntur.

At puto furto eſt contenta &c.

Vide ratiocinantis aſtum: Nam ita obiicit, ut ſtatim confutet negatiue. Non enim contenta eſt furto, ſed cõcipit. Nam id ad malitiam deerat, manifeſtaq; crimina pleno fert vtero, & mater, quòd vix mihi contigit vni, de Ioue uult fieri. Illud vni etiam me moratur, niſi quis pro ſemel poſitum putet. Raphael de Vulcano intelligit. Ego etiam de Hebe intelligi poſſe exiſtimo.

Nec tamen eſſe Iouem ſatis eſt det pignus.

Hoc ita dicit: Fac vt non ſatis ſit, quod dicit, ſe Iouem eſſe, multi enim ſic vos decipiũt. Sed omnino cura ut det amoris donum Ioue dignum. Continuo'que docet, quale ſignum poſtulet, Quantus'que & qualis ab alta &c. & nota diligenter obſeruatam quantitatem ac qualitatem, cum dicit quantusq; & qualis.

Doniſq; iugalibus arſit.

Dona iugalia vocat, quæ cum coniugis eſſent, ipſa ſibi petiit, vt periret ad vota Iunonis coniugis. Raphael exponit quæ pro coniunctione & coitu petierat.

Corpus adhuc Echo, non uox erat.

Duas Echus metamorphoſeis commemorat, alteram vocis tantum quam Iuno fecit, alteram etiam corporis, quæ contigit ei ob Narciſſi deſpectum. Manſit tamen poſt alteram quoque metamorphoſin uocis uſus, quam Iuno primum fecerat. Hæc ideo annotare placuit, quòd in his mire quoſdam hallucinatos vidimus.

Spectat humi poſitus geminum ceu lumina ſydus.

Raphael ordinem ait, ſpectat lumina ceu geminum ſydus, quod utique intelligibilius eſt, ſed uidetur coactum. Poterat etiam eſſe hypallage, huic poetæ ſupra modum familiaris, ſed idem caſus quibuſdam impedimento uidetur.

Quid faciã roger? an'ne rogẽ? quid deinde negabo.

Finis huius carminis oppido obſcurus eſt, quidam etiam poſt deinde, interrogationis punctum ponunt, ſed non multum iuuant ſenſum.

Dumq; dolet, ſummo ueſtem deduxit ab ore.

Raphael putat pro ſummo ore, legi poſſe ſumma ora. Quod ora cuiusque rei, non ſolum terrarum extremitas uocetur. Sed & os non ſolum de facie dicitur, quin etiam de tota qua cernitur ſpecie. Iudicet lector quod legendum exiſtimet.

Nec uigor, & uires, & quæ modo uiſa placebant.

Idem hoc in loco hypozeugma eſſe ait, intelligit'que aduerbium non. Verum hic locus exemplum eſſe poterat, negationem in priora quoque nonnunquam referri. Id fortaſſis plus lectorem torſerit, quo pacto Echo iam in lapidem mutata Narciſſum uidere potuerit. Nam quod cum eo locuta id minus mirum, quando uox manſerat. Sed in fabulis rationem dare, fortaſſis nimium curioſum uideri poterit.

Cognita res uatis meritam per Acheides urbes

Achæidas legendum non Acheides, & patronymicum pro poſſeſſiuo & pro Græcas manifeſte poſitum, ut ſæpe in his fieri ſolet.

Sacra dei quondam Tyrrhena gente ſecutum.

Raphael exponit Tuſca, ego malim Lydia uel Lyda exponere: Sequitur enim, Patria Mœnia eſt, id eſt Lydia, qđ idem Tuſcia exponit. Tyrrhenorum enim nomen etiam in Aſia fuiſſe puto ἀπὸ τῶν τυρσῶν, id eſt, denſus à cædibus, ut Diony. Halicar. libro primo exponit, atque inde ab Homero hymno quinto, unde Ouidius aliqua ex parte hanc accepiſſe fabulam uidetur τυρσηνοὺς uocatos. Ipſe Dionyſius negat Thyrrenos à Lydis colonus eſſe, quanquam hoc nihil ad hunc locum attinet. Nominum tamen confuſio manſit, quippe de Lycaba poſtea dicet, qui Tuſca pulſus ab urbe exilium dira pœnam pro cæde luebat. Niſi quis hoc de exule in aliena religione etiam merito dictum exiſtimet.

Forte petens Delon Chiæ telluris ad oras.

Non parua difficultas eſt. Neq; enim certum eſt unde primum Acætes mouerit, ſed neq; Home. neq; Ouid. meminit.

Quando

Quando autem Lydii erant, ex Lydia Delum petentes, Chium venire poterant. Cæterum quod poſtea ait: Dextera Naxos erat de longa poſita dextra nimirum intelligitur, ſiquidem à Chio nauigabant. ideoq; quidam non omnino temere dubitabant, ſit'ne legendum Ceæ telluris. Sic enim Delum petentibus Naxos erat dextera. At non facile quicquam mutarim. Hoc obiter notandum quam Herodot. lib. 8. Ceon, & item Strabo lib. 2. eam à Ptolemæo Ciam à Latinis Ceam, vt Pli. lib. 4. cap. 12. aſſerit, dici. Tetrapolin quondam dictam à quatuor vrbib⁹ quæ poſtea duæ fuere. Quæ vero inter Ciam & Siphnum, non Chiõ, vt perperam quidã Ptolemæi habent codices, ſed Ion eſſe ipſum Homeri ſepulchro inclytã.

Sit ſopor, aq; mero redeãt in pectora ſenſus

Pleriq; libri pro aq;, legunt, atque. Sed Raphaeli placuit aq; legi, quod probo.

Corde metum, Diaq; tene

Idem Raphael, Chiaq; tene legit, at alii Diamq; legunt. Cæterum Pli lib. 4 cap. 12. ait Naxon olim etiam Diã dictam, idem Ser. in tertium. Aeneid. aſſeri. Ptolemæus autem Dian propè Cretam ponit à latere ſeptentrionali, aliam à Naxo, ad quam Theſeus veniſſe videtur, poſtquam occiſo in Labyrintho Minotauro, cum Ariadne è Creta aufugiſſet, vt in octauo poſtea.

Protinus Aegydes rapta Minoide Dia Vela dedit

Meminit & eius inſulæ, vt videtur, Homer. Odyſſeæ A.

Δίῃ ἐν ἀμφιρύτῃ Διονύσου μαρτυρίῃσι.

Trunca ſed oſtendens deiectis uulnere membris.

Vulnera omnes habent libri, ſed ego in ablatiuo ſingulari vulnere malim.

At non Alcithoe. At particula eſt qua concinne liber libro cõnectitur. Sic Virgilius: At regina graui iandudum ſaucia cura. Aliæ quidem inquit omnes Thebanæ mulieres ſacra Bacchi celebrabant, ſed Alcithoe quadam ducta temeritate ea ſpernebat, Bacchumq; Iouis filium minime eſſe prædicabat. Ac quo tempore ſacra Bacchi ab aliis celebrabantur, ipſa lanificio vnà cum ſororibus & ancillis operam dabat. Earum vero vna ad leuandum laborem reliquas hortatur, vt fabularum aliquid vicisſim narrent. Hac autem phantaſia multas deſcribi fabulas poeta, ac Mineidas tandem in veſpertiliones conuerſas fuiſſe narrat. Mineias: Minei filia. eſt enim nomen patronymicum. Mineias ❡Orgia) dicuntur à Græcis omnia ſacra Liberi patris quæ in Thracia primum ab Orpheo inſtituta à quo (vt tradit Diodo.) etiam Orphica fuerunt cognominata. Deinde vt ſcrib. Lactantius in Græciam ab eodem Orpheo inducta, & in monte Bœotiæ Thebis (vbi Liber natus eſt) vicino primum celebrata, qui cum frequenter citharæ cantu perſonaret, Cithæron fuit appellatus. Illa autem primum ſolis mulieribus menſtrua patientibus celebrari ſtatuit, quo eas illo potisſimum tempore à viris ſepararet. Poſtea aliis quoq; mulieribus, vt illa celebrarent fuit permiſſum. ❡Sed adhuc) ſed etiam inquit poſt tam grauia de Pentheo ſumpta ſupplicia negat Bacchum Iouis eſſe filium. ❡Socias impie.) nam & ſorores ſacra Bacchi ſpernebant. ❡Feſtum celebrare Sacerdos) aut Tireſias, aut quis alius ſacerdos. ❡Immunes operum) ab operationibus liberas. Baccharum autem habitus deſcribit. Nam & ferarum pellibus induebantur, & crinibus ſolutis coronas imponebant, & thyrſos manibus iactabant. ❡Calathos) ciſtas, ac fuſorum, lanæq; repoſitoria. Calathus autem proprie vas in quod τὰ κάλλη ἀποτίθεται, hoc eſt in quod lanæ tinctæ reponuntur, vnde & nomen. Abuſiue autem aliorum quoq; eſt repoſitorium. ❡Infecta penſa) lanas colo impoſitas, ſed nondum filatas, vel infecta, ideſt, tincta purpura, aliis'ue coloribus. Nam inficere tingere eſt, vnde infectores dicuntur tinctores. Penſum autem lana dicitur à colo pendens. ❡Thura'q; dant) ſacrificant. ❡Bacchum'q; vocãt) nomina Bacchi enumerat, quibus à Bacchis inuocabatur. Bacchus autem dictus eſt ἀπὸ τοῦ βακχεύειν, hoc eſt ab inſaniendo, quod & ipſe & eius comites furere viderentur. ❡Bromius) ἀπὸ τοῦ βρέμειν, hoc eſt à fremendo. ❡Lyæus) ἀπὸ τοῦ λύειν hoc eſt à ſoluendo, quod curas ſoluat vinum, vnde etiam Liber à noſtris fuit appellatus, quod animum à curis liberet. vel vt alii volunt ἀπὸ τῆς λύσεως, hoc eſt à ſolutione fœturæ, quia in femore Iouis immaturus infans fertur fuiſſe inſutus.

Orgia. Cithæron. Bacchi nomina. Bacchus. Bromius. Lyæus.

PVBLII OVIDII NASONIS
METAMORPHOSEOS
LIBER QVARTVS.

ARGVMENTVM.

At NON Alcithoe Mineias &c. Argumentum. Thebis cum Tireſias Eueris filius diem feſtum ſacrorum Liberi edixiſſet, Alcithoe Minei filia eiuſdem ciuitatis in eodem permanſit iudicio, quo Pentheus, cum ſororibus, quæ lanæ potius operandæ ſtudio, quam ſacrorum adeſſe volunt, itaq; rogata vt inter opus lanificii referret fabulas, quibus oblectarent aſſuetum laborem, dubitabat an de Babylonia Derceti quæ in piſcem conuerſa ſit, an de filia quæ ceſſit in columbam, an de Naide nympha, quæ ſimiliter ceſſit in piſcem, an etiam de ea arbore, cuius poma albi coloris in ſanguineum ceſſerunt, narraret.

At non Alcithoe Mineias orgia cenſet
Accipienda Dei: ſed adhuc temeraria Bacchũ
Progeniem negat eſſe Iouis, ſocias'q; ſorores
Impietatis habet feſtũ celebrare ſacerdos
Immunes operũ famulas, dominas'q; ſuorũ,
Pectora pelle tegi, crinales ſoluere uittas,
Serta comis, manibus frondentes ſumere thyrſos
Iuſſerat, & ſæuam læſi fore numinis iram
Vaticinatus erat. parent matres'q;, nurus'q;,
Telas'q;, & calathos, infecta'q; penſa reponunt,
Tura'q; dant, Bacchũ'q; uocant, Bromiũ'q;, Lyæũ'q;,

RAPH. Ignigena ¶IGNIGENAMq́;) quod ex fulminis igne genitus ſit. Latinum autem pro græco nomine poſuit. Pyrigenes enim græce dicitur. ¶Satumq́; iterum) bis ſatum, primum in ventre Semeles, deinde in femore Iouis. ¶Bimatrem) quod duas matres habuiſſe videtur, Semelen (vt diximus) & Iouis femur. Idcircoq́; etiam Dythyrambos fuit appellatus, quòd διὰ θύρας ἰὼν, hoc eſt per duas ianuas tranſierit, & vterum Semeles & Iouis femur. Bacchus autem eo fingitur Iouis femini inſutus (vt narrat Pli. in ſexto Naturæ. hiſtoriæ libro) quod Nyſa Indiæ vrbs eſt vbi mons Merus Baccho ſacer. Nam μηρὸς femen transfertur. ¶Additur his Nyſeus) vel à Niſa Cithęronis vertice, vbi eum à nymphis nutritum fuiſſe iam diximus, vel à Nyſa Indiæ vrbe clariſſima Nyſeus Liber pater eſt appellatus. Huic vero opinioni accedere videtur & Pomponius Mela. Sic enim in geographia ſcri. Vrbium quas incolunt Indi, ſunt autem plurimæ, Nyſa eſt clariſſima & maxima. montium, Meros, Ioui ſacer. famam hinc præcipuam habent quod in illa genitum, in huius ſpecu Liberum arbitrantur eſſe nutritum. Vnde græcis authoribus, vt femori Iouis inſutum dicerent, aut materia ſuggeſſit, aut error. Hæc Mela. Cæterum vt ſcribit Diodo. plures fuerunt Bacchi quorum omnium geſta in vnum à poetis inferuntur. ¶Indetonſusq́; Thyoneus) indetonſus id eſt, comatus. Sic enim pingebatur.

> Ignigenamq́; ſatumq́; iterum, ſolumq́; bimatrem.
> Additur his Nyſeus, indetonſusq́; Thyoneus,
> Et cum Lenæo genialis conſitor vuæ,
> Nyctelius, Eleleusq́; parens, & Iacchus, & Euan.
> Et quæ præterea per Graias plurima gentes
> Nomina, Liber habes, tibi enim inconſumpta iuuēta,
> Tu puer æternus, tu formoſiſſimus alto
> Conſpiceris cœlo. tibi, cum ſine cornibus aſtas
> Virgineum caput eſt. Oriens tibi uictus ad uſq;
> Decolor extremo qua cingitur India Gange.
> Penthea tu uenerande, bipenniferumq́; Lycurgum

Thyoneus Thyoneus vero dictus eſt Bacchus ἀπὸ τοῦ θύω, quod eſt ſacrifico, impetum facio, occido, excito, feſtino, vnde etiam Thyades Bacchæ dicuntur, ſiue potius à Thyone matre, quæ & Semele, ſiue nutrice, fuit denominatus. { De Thyone & quod hoc cognomine Semele vocata fuerit, meminit etiam interpres Apollonii libro primo Argon. afferens hanc eius nominis rationem ὅτι ἔγκυος γενομένη αὐτὴν τὰ γαστρὶ ἔχουσα καὶ ἐνθουσιάζουσαν, ὁμοίως δὲ καὶ τὰς ἐφαπτομένας τῆς γαστρὸς αὐτῆς ἐνθουσιάζειν. inde enim & Thyadas appellatas παρὰ τὸ θύειν videlicet, τὸ ὁρμᾶν καὶ μαίνεσθαι, &cæt. Cæterum diſputant de hoc verſu grammatici: Alii enim legunt, Additur his Nyſeus, intonſusq́; Thyoneus, vt Nyſeus ſit diſyllabum, græca gentilium forma: Alii Nyſæus, malunt vt ſit triſyllabum à Nyſa, perinde vt Muſæus à Muſa, Timæus à τιμῇ &cæt. Leguntq́;, Additur his Nyſeusq́;, intonſusq́; Thyoneus. Ego vero nihil video cur prior lectio immutari debeat. Nam & Stephanus author eſt, à Nyſa Nyſeus gentile diſyllabum fieri, Et Nyſeus triſyllabum, in diſyllabum contrahi eodem modo, vt Gryneus. in Gryneus & id genus alia. } ¶Et Cum Lenæo) ἀπὸ τοῦ ληνοῦ, hoc eſt à lacu torcularis Lenæus dicitur Bacchus.

ADDIT. MICYL.

Lenæus

¶Genialis vuæ) genio & voluptati accommodatæ. Genius enim Deus eſt voluptatis, vnde genialis dicitur voluptuoſus. Vini autem inuentio, tum propter potus voluptatem, tum quia corpus reddit validius, grata ſupra modum mortalibus fuiſſe perhibetur. ¶Conſitor) primus enim vini vſum hominibus oſtendit. ¶Nyctelius) quod noctu illius ſacra celebrarentur ἀπὸ τῆς νυκτὸς: hoc eſt à nocte. ¶Eleleusq́; parens) Eleleus dictus eſt Bacchus ab hac voce ἐλελεῦ, qua procedentes ad orgia celebranda, ad conferendam q́; pugnam vtebantur. Eſt enim hortantis aduerbium. Vinum autem hortatur ac reddit hominem ad omnia aggredienda audacem. Vnde Hora.

Eleleus

Quid non ebrietas deſignat? operta recludit, Spes iubet eſſe ratas, ad prælia trudit inermem, Sollicitis animis onus eximit, addocet artes. Fœcundi calices quem non fecere diſertum? Contracta quem non in paupertate ſolutum? ¶Iacchus) ἀπὸ τῆς ἰακχῆς, hoc eſt à clamore.

Euchus Iacan

¶Euan) vox eſt bacchantium, qua Bacchus ipſe ſignificatur. ¶Et quæ præterea) aliis quoque multis cognominibus Bacchum inuocari ait poeta. Nam Euhyus, Bryſeus, Baſſareusq́; appellatur. ¶Tibi enim inconſumpta iuuenta) hymnum deſcribit in Bacchum, qui in ipſius ſacris canebatur. ¶Tu puer æternus) exponit quemadmodum iuuenta Baccho ſit inconſumpta. Nunquam enim ſeneſcit, eo q́; & puer pingebatur & nudus, quod ebrii & pueris ſimiles ſunt, & omnia reuelant. ¶Tu formoſiſſimus alto Cóſpiceris cœlo) Liber pater (vt ſcribit Macro.) Sol ab antiquis eſſe creditus eſt, quam ſententiā Virg. quoq; Geor. primo ſequi videtur, cū inquit. Vos ò clariſſima mundi Lumina labētem cœlo quæ ducitis annū Liber & alma Ceres. Omnium vero ſyderum Solem pulcherrimum eſſe conſtat. ¶Tibi, ſine corni. aſtas Virgineum caput eſt) cornua idcirco attribuūtur Baccho vt ſcribit Sex. Pompeius, quod homines nimio vino truces fiant, modice vero ſumpto hilares ac manſueti, quales ſunt virgines, efficiuntur, eoq́; ſine cornibus Bacchi caput virgineum eſſe fingitur. Diodo. vero ait cornua idcirco fuiſſe Baccho attributa, quòd primus omnium boues ad iugum iunxerit, quorum opera iacta ſemina fruges emiſerunt. ¶Oriens tibi victus ab vſque) Liber pater (vt hiſtorici, in primisq́; Diodo. ſcribunt) primus omnium cum exercitu, in quo mulieres quoque erant furentes, in Indiam ingreſſus fuiſſe, eamq́; ſubegiſſe, ac gentem nulli vnquam hominum obnoxiam, ac ſola quiete contentam, cædibus, libidinibusq́; vexaſſe ac polluiſſe, indeq́; magnificentiſſimum triumphum reportaſſe fertur. ¶Ad vſque) ἄχρις ἐστὶ eſt, pro, vſque ad eam partem. ¶Qua decolor India) ideſt, nigra & mali coloris. ¶Extremo Gange) fluuius eſt Indiæ vltimus Ganges. Vnde Gangeticus ſinus eſt cognominatus. ¶Bipenniferumq́; Lycurgum) ſecurem ferentem, qua vites incidebat. Nam Lycurgus iſte, rex fuit Thraciæ, qui cum in contemptum Bacchi vites ſecuri ſuccideret, ſibiipſi crura amputauit. Diodo. narrat Bacchū ex Aſia in Europam tranſiturum cum Lycurgo Thracum rege ſocietatem iniiſſe. Cum vero fœminas primū in Thraciā velut ad amicos traieciſſet, mandaſſe Lycurgum ſuis militib⁹ vt Bacchum aggrederentur, ipſumq́; ac pellices omnes obtruncarent De his certior factus Liber pater à quodam indigena Tharope nomine, cum nōdum milites tranſfretaſſent, amicorum præſidio occulte ad exercitum cedit. Lycurgus pellices aggreſſus omnes interemiſſe dicitur. At Bacchus exercitu traiecto, Thracem pugna ſuperatum, captumq́; oculis priuauit, illius domeſticis cruci affixis, Tharopi vero beneficii memor Thracum imperium conceſſit, ac ritum orgia celebrandi tradidit. Fuit etiam Lycurgus Lacedæmoniorū rex qui ipſis leges condidit. Alius item fuit Nemeę regionis rex, cuius filius ab Hipſipyle Thoantis regis filia educat⁹ fertur. {Videtur Ouidi ad Homeri locum reſpexiſſe qui eſt Iliados ſexto. Ibi enim Lycurgus dicitur Bacchi τιθήνας, hoc eſt, nutrices bipenni, ſiue ſecuri perſecutus eſſe, eoq́; poſtea à Ioue oculis priuatus. Verſus Homeri ſunt.

> Οὐδὲ γὰρ οὐδὲ Δρύαντος υἱὸς κρατερὸς Λυκόοργος
> Δὴν ἦν, ὅς ῥα θεοῖσιν ἐπουρανίοισιν ἔριζεν,
> Ὅς ποτε μαινομένοιο Διωνύσοιο τιθήνας
> Σεῦε κατ' ἠγάθεον Νυσήϊον. αἱ δ' ἅμα πᾶσαι
> Θύσθλα χαμαὶ κατέχευαν ὑπ' ἀνδροφόνοιο Λυκούργου
> Θεινόμεναι βουπλῆγι, Διώνυσος δὲ φοβηθεὶς
> Δύσεθ' ἁλὸς κατὰ κῦμα, Θέτις δ' ὑπεδέξατο κόλπῳ.
> Τῷ μὲν ἔπειτ' ὀδύσαντο θεοὶ ῥεῖα ζώοντες
> Καί μιν τυφλὸν ἔθηκε Κρόνου πάϊς.

Alii autem fabulæ addunt etiam in furorem verſum poſtea, & dum vites incidere parat, ſibi ipſi crura amputaſſe. }

Cornua Baccho.

Lycu[rgus]

ADD[IT.]

¶SACRILEGOS)

APH.

¶SACRILEGOS) ſacrorum tuorum violatores. Nã (vt refert Diodo.) Bacchus orbẽ terrarũ ſacrilegis ac Deorum contemptoribus purgauit. ¶Tyrrhenaq; corpora) Tyrrhenorum nautarum, vt in ſuperiore libro poeta narrauit. ¶Tubiiugum lyncum) biiugarum. nam lynces Liberi patris currum trahere dicuntur. Sunt autem feræ pellem maculis diſtinctã habentes. Vnde Virg. Quid lynces variæ? Comitatum autem Bacchi & Statius eleganter deſcribit, cum inquit. Effigeæ dextra lęuaq; ſequũtur Lynces, & vda mero lambũt retinacula tigres. Poſt exultantes ſpolia armentalia portant, Semineceſq; lupos, ſciſſaſq; mimallones vrſas. Nec comitatus iners, ſunt illic ira, furorq́;, Et metus & virtus, & nunquam ſobrius ardor, Succiduiq; gradus & caſtra ſimillima regni. Curioſus cætera videat quæ ſequuntur. ¶Satyriq; ſequuntur) Satyri (vt inquit Plinius) nihil aliud hominis quàm figuram habent. In Aethiopia naſcuntur, aduncis naribus, aſpera cornibus fronte, pedes caprinos habentes. Illorum ſaltatione ac iocis & riſu plurimum oblectabatur Bacchus. ¶Quiq; ſenes) periphraſis eſt Sileni qui Bacchi fuit pædagogus, atq; educator eiũ plurimum ad virtutem & gloriam reſq; bellicas profuit. Silenus autem à Sileno Nyſeorum rege originem duxit, qui circa lumbos caudã habuit. Quam & poſteri eius omnes geſtaſſe feruntur. ¶Ferula) virgultum eſt leuiſſimum, quo ſenes inter ambulandum etiam nunc vti ſolent. ¶Pando) curuo. ¶Aſello) Nam aſello vehitur Silenus Bacchum ſequens ¶Concauaq; æra ſonant) cymbala ærea. ¶Longoq; foramine bu.) Periphraſis eſt tibiæ, quæ ex buxo fieri ſolet. ¶Solæ Mineides) quodam furore Bacchico videtur poeta in laudes Bacchi referendas excurriſſe, quare nunc ad Mineidas illius contemptrices refert orationem. ¶Intus) intra domum clauſæ, cum aliæ omnes; ſe in Cithæronem contuliſſent. ¶Intempeſtiua Minerua) lanificio tempori non conuenienti. Eſt autem metonymia, nam Mineruam lanificii inuentricem pro ipſo lanificio poſuit. ¶Aut lanas du.) aut ſubtegmen filant inquit, aut ſtamen, aut texunt. ¶Dum ceſſant aliæ) ociantur feſta Bacchi celebrantes. ¶Commenta ficta. ¶Leuemus) leue faciamus. ¶In medium) in commune, & voluptatem communem. ¶Aures vacuas) ocioſas. ¶Illa quidè multis) pulchra phantaſia ad complures narrandas ingreditur transformationes poeta. At eas quidem, quæ à poetis attinguntur plenins, quæ vero obſcuræ ſunt, minuſq; celebratæ, breuiſſimæ percurrit, cum earum vſus nullus ſit futurus. ¶Dirce Babylonia) Dirce quidem ferè in exemplaribus legitur, egoq́; hactenus ſic putaui eſſe legendum. Nunc vero & annotatione Hermolai Barbari, viri in primis docti, cuius morte maximam iacturam nuper diſciplinæ omnes fecere, & quod ita in vetuſtis codicibus ſcriptum eſt, Derceti exiſtimo eſſe legendum. Nam Dercetis quæ & Δερκετὼ Acteſia vocatur, & à barbaris Atergatis. Dea eſt eadem cum Rhea, quam Syri piſcium abſtinentia colunt. Vnde & nomen, vt Athenæus Author eſt, quaſi ἄτερ γάτιδος, hoc eſt Syrorum lingua, ſine piſcibus. Cornutus vero ſcribit etiam columbas vetari menſis, quaſi duobus elementus

omites acchi.

atyri

ilenus

Dercetis in piſcem.

Sacrileġos mactas, Tyrrhenáq; mittis in æquor
Corpora. tu biiugum * pictus inſignia frænis
Colla premis lyncum, Bacchæ, Satyriq; ſequuntur.
Quiq; ſenex ferula titubantes ebrius artus
Suſtinet, & pando non fortiter hæret aſello.
Quacunq; ingrederis clamor iuuenilis, & unà
Fœmineæ uoces, impulſáq; tympana palmis,
Concauáq; æra ſonant, longóq; foramine buxus.
Placatus, mitiſq; rogant Iſmenides, adſis,
Iuſſáq; ſacra colunt. ſolæ Mineides intus
Intempeſtiua turbantes feſta Minerua,
Aut ducunt lanas, aut ſtamina pollice uerſant,
Aut hærent telæ, famulaſq; laboribus urgent.
E quibus una leui deducens pollice * filum,
Dum ceſſant aliæ, commentáq; ſacra frequentant,
Nos quoq;, quas Pallas melior Dea detinet, inquit,
Vtile opus manuum uario ſermone leuemus.
Perq; uices aliquid, quod tempora longa uideri
Non ſinat, in medium uacuas referamus ad aures.
Dicta probant, primamq; iubent narrare ſorores.
Illa quid è multis referat, nam plurima norat,
Cogitat, & dubia eſt de te Babylonia narret
Derceti, quam uerſa quammis uelantibus artus
Stagna Palæſtini credunt coluiſſe figura.
An magis ut ſumptis illius filia pennis
Extremos altis in * turribus egerit annos,

naturæ maximis parti iubente numine aeri & aquæ. Diodo autem libro tertio, Iuxta Aſcalonem, inquit, lacus eſt vbi templum inſignis Deæ, quam Syri vocant Dercetum, hoc eſt Δερκετὼ muliebri facie, reliquum vero corpus figura piſcis, cuius filia Semiramis à columbis educata ſit, & ob id ſacras genti aues eas eſſe Atergatis. cui quidem Venus obuia facta amorem cuiuſdam formoſi adoleſcentis ſibi ſacrificantis miecit, ex quo quidem cum filiam Dea ſuſcepiſſet, ſui erroris pudore ducta, adoleſcentem ab ſe remouit. Filiam vero in loca quædam deſerta & ſaxoſa, in quibus plurimæ erant columbæ expoſuit. Illa vero quaſi diuino nutu ab auibus fuit enutrita, At Dea pudore, doloreq; compulſa cum ſe in ſtagnum abieciſſet, in piſcem fuit conuerſa. Vnde & Syri, & piſcibus illius ſtagni abſtinent, & templum, iuxta lacum ipſum illi Deæ, quam Dercetum vocant facie hominis, reliquis corporis partibus piſcis, ædificarunt. {Apud Athenæum lib. 8. ita legitur. Ἀντίπατρος ὁ Ταρσεὺς λέγεσθαί φησι πρός τινων, ὅτι Γάτις ἡ Σύρων βασίλισσα οὕτως ἦν ὀψοφάγος, ὥστε κηρύξαι ἄτερ Γάτιδος μηδένα ἰχθὺν ἐσθίειν. ὑπ' ἀγνοίας δὲ τοὺς πολλοὺς αὐτὴν μὲν Ἀτεργάτιν ὀνομάζειν, ἰχθύων δὲ ἀπέχεσθαι. & rurſum, ἡ δὲ Ἀτεργάτις, ὥσπερ Ξάνθος λέγει, ὁ Λυδὸς, ὑπὸ Μόψου τοῦ Λυδοῦ ἁλοῦσα κατεποντίσθη μετὰ Ἰχθύος τοῦ υἱοῦ ἐν τῇ περὶ Ἀσκάλωνα λίμνῃ διὰ τὴν ὕβριν, καὶ ὑπὸ τῶν ἰχθύων κατεβρώθη. Ex quibus clarius aliquanto ea patent, quæ hic à Regio obſcure tradũtur. Meminit autem huius deæ etiam Plinius lib. 5. cap. 23. & Strabo libro. 16. cuius hæc ſunt verba: ὑπέρκειται δὲ τοῦ ποταμοῦ (Euphratem intellige) ἡ Βαμβύκη, ἣν καὶ Ἔδεσσαν, καὶ Ἱεράπολιν καλοῦσι, ἐν ᾗ τιμῶσι τὴν Συρίαν θεὸν τὴν Ἀταργάτιν. Apud Lucianum tamen diſputatur, vtrum dea hæc Iuno, an Rhea magis accipienda ſit, Sed plura qui volet, ex ſermone illius petat, qui περὶ τῆς Συρίης θεοῦ Inſcribitur.} ¶Palæſtini) autem populi ſunt Syriæ, Arabiæ conterminiã Palæſtina vrbe, regioneq; dicti. Stagnum ſanè illud in quod ſe Dercetis abieciſſe fertur, eſt iuxta Aſcalonem Syriæ vrbem, vt Diodo. ſcribit. ¶Coluiſſe) habitaſſe, neque mutaſſe legendum eſt, vt in plerisq; codicibus eſt deprauatum. ¶An magis vt ſum.) Semiramis Dercetis Deæ filia miro quodam modo à columbis coagulato lacte è proximis paſtorum mapalibus rapto nutrita fuit, vnde & Semiramis fuit appellata. Nam Syrorum lingua ſemiramides vocantur columbæ, quas Syri vt Deas colunt. Semiramis vero poſt maxima bella confecta, Babylonemq; ædificatam, cum inſidias ſibi à filio ſtrui comperiſſet, omni iniuria illi remiſſa, præfectis omnibus mandauit, vt filio tanquam regi parerent, è veſtigioq; euanuit ad Deos (vt creditum eſt) tranſlata. Quidam fabulantur illam in columbam fuiſſe conuerſam, quorum opinionem etiam Ouid. ſequitur. Compluribus enim columbis domum ingreſſis & illam cum reliquis auolaſſe putant. Quo factum eſt, vt Syri columbam vt Deam colant, immortalem reginam arbitrati. Imperauit autem Semiramis vniuerſæ Aſiæ præter Indos, vixitq; annos duos & ſexaginta, cum quadraginta duobus regnaſſet. Hæc Diodorus.

a.l. pictiſq;

*Fuſum vetus co. refert.

ADDI.

*a.l. montibus

Nais in piſcem.

Semiramis

Nais an ut cantu, nimiumq́ꝫ potentibus herbis
Verterit in tacitos iuuenilia corpora piſces,
Donec idem paſſa eſt. an quæ poma alba ferebat,
Vt nunc nigra ferat contactu ſanguinis arbor.
Hæc placet, hæc quoniam uulgaris fabula non eſt.
Talibus orſa modis, lana ſua fila ſequente.

ARG. FABVLAE SEQ.

Pyramus & Thisbe vrbis Babyloniæ, quam Semiramis regina muro cinxerat, & ætate & forma pares, cum in propinquo habitarent, rima parietis, & colloquii & amoris mutua inter ſe pignerati pacti ſunt. Constituerunt itaqꝫ vt matutino tempore ad monumentum Nini regis ſub arborem morum conuenirent ad amorem. Et cum celerius ſub lucem Thisbe nacta occaſionem ad deſtinatum locum veniſſet, conſpectu leænæ exterrita abiecto amictu in ſyluam refugit. At fera a recenti præda cum ad fontem vicinum tumulo ſitiens decurreret, relictam veſtem cruento ore lacerauit. Poſt cuius diſceſſum, Pyramus cum ad eundem veniſſet locum, & amictum ſanguine aſperſum inueniſſet, exiſtimans amicam a fera conſumptam, ferro ſe ſub arbore interfecit. Deinde Thisbe depoſito metu, cum ad eundem fuiſſet reuerſa locum, & comperiſſet ſe cauſam mortis adoleſcenti extitiſſe, ne diutius dolori ſupereſſet, eodem ferro ſe traiecit, quorum cruore motus arbor aſperſa, quia ſpectaculi fuerat inſpectrix teſtis: poma quæ gerebat alba, in conſcium ſanguineum vertit colorem.

Pyramus & Thisbe iuuenũ pulcherrimus alter,
Altera, quas oriens habuit, prælata puellis,
Contiguas habuere domos, ubi dicitur altam
Coctilibus muris cinxiſſe Semiramis urbem.
Notitiam, primosq́ꝫ gradus uicinia fecit.
Tempore creuit amor, tædæ quoqꝫ iure coiſſent,
Sed uetuere patres, quod non potuere uetare.
Ex æquo captis ardebant mentibus ambo.
Conſcius omnis abeſt. nutu, ſignisq́ꝫ loquuntur.
Quoq; magis tegitur, * tanto magis æſtuat ignis.
Fiſſus erat tenui rima, quam duxerat olim,
Cum fierit, paries, domui communis utriqꝫ.
Id uitium nulli per ſecula longa notatum,
(Quid non ſentit amor?) primi uidiſtis amantes,
Et uocis feciſtis iter, tutæq́ꝫ per illud
Murmure blanditiæ minimo tranſire ſolebant.
Sæpe ubi conſtiterant hinc Thisbe, Pyramus illinc,
Inq́ꝫ uices fuerat captatus anhelitus oris,
Inuide dicebant paries quid amantibus obſtas?
Quantum erat, ut ſineres toto nos corpore iungi?
Aut hoc ſi nimium eſt, uel ad oſcula danda pateres.
Nec ſumus ingrati. tibi nos debere fatemur,
Quod datus eſt uerbis ad amicas tranſitus aures.
Talia diuerſa nequicquam ſede locuti
Sub noctem dixere uale, partiq́ꝫ dedere
Oſcula quiſqꝫ ſuæ non peruenientia contra.
Poſtera nocturnos aurora remouerat ignes,
Solq́ꝫ pruinoſas radiis ſiccauerat herbas,
Ad ſolitum coiere locum. tum murmure paruo
Multa prius queſti, ſtatuunt ſub * nocte ſilenti
Fallere cuſtodes, foribusq́ꝫ excedere tentent,
Cumq́ꝫ domo exierint, urbis quoqꝫ tecta relinquãt.
Ne'ue ſit errandum lato ſpatiantibus aruo,
Conueniant ad buſta Nini, lateantq́ꝫ ſub umbra
Arboris. Arbor ibi niueis uberrima pomis
Ardua morus erat gelido contermina fonti.

RAPH. ¶ NAIS an vt cantu) quænam hæc fuerit Nais mihi parum eſt compertum. Nympha quædam quæ carminibus & herbis iuuenes quoſdam ſe clamoribus infeſtantes in mutos piſces tranſmutauit, ac tandem ipſa quoque facta eſt

ADDI. piſcis. {Fuit autem multarum uomen hoc proprium. Nam & Amphionis filia, ex Aedone Nais fuit. & Naidis nymphæ meminit Pauſanias in Arcadicis, Naidis meretricis Athenæneus lib. decimotertio.} ¶ An quæ poma alba) Mori arboris eſt periphraſis.

Mora ex albis nigra. Morus enim arboe poma primum quidem alba, deinde nigra Pyrami ac Thisbes ſanguine effecta ferre cœpit. Mam Pyramus iuuenis, & Thisbe puella cum domos contiguas haberent ſe mutuo amare cœperunt cum autem ſe amplecti aliter non poſſent, egredi vrbem ad conſtitutum locum decreuerunt. Quo quidem cum prior perueniſſet Thisbe, leæna illac tranſeunte perterrefacta in antrum vicinum confugit.

Pyramus & Thisbe. Pyramus deinde adueniens cum velum, quod fugienti Thisbe è capite deciderat, cruentatum reperiſſet, eam putans à feris fuiſſe laceratam, gladio quem ſecum habebat ſub moro arbore incubuit, cuius ſanguine quidem mora effecta fuere nigra, cum antea candida fuiſſent. Thisbe autem ex antro

Alibi leg. tectus. egreſſa, cum Pyramum vulnere confectum vidiſſet, eodem ſe gladio confodit. Sanè Pyramus non ſolum viri eſt proprium ſed etiam fluuii nomen, qui per anguſtias Tauri montis in Ciliciam defertur. Thisbe quoque & mulieris & vrbis eſt nomen, vnde Thisbeus declinatur. ¶ Contiguas) ſe in vicem tangentes.

Semiramis ¶ Semiramis) Nini Aſſyriorum regis vxor fuit, magno mulier animo, quæ mortuo marito ſexum mentita, ac ſe filium eſſe ſimulans ſucceſſit. ac vt virum geſtorum gloria ſuperaret, inter ea quæ præclara geſſit, Babylonem vrbem condidit, cuius mœnia ambitu trecenta ſtadia & ſexaginta complectebantur, frequentibus turribus ac magnis ornata,

*a.l.in. vt Diodorus ac ferè hiſtorici, & Græci & latini ſcribunt. ¶ Altam vrbem) ad murorum ac ædium magnificentiam reſpexit, qua facile alias vrbes Babylon ſuperabat. ¶ Coctilibus muris) latericiis & coctis lapidibus conſtructis.

Amoris gradus ¶ Primosq; gradus) primos amoris gradus viſum & colloquium eſſe conſtat, reliqui vero ſunt tactus, oſcula, concubitus. ¶ Tædæ iure) nuptiarum ac legitimo iure. ¶ Sed vetuere patres) fatue quidem hoc eſſe dictum videtur. Si enim vetuere, quo modo vetare non potuerunt? Verum acute ſimul & lepide eſt dictum. Vetuerunt enim ne nuptiarum iure coirent, prohibere autem non potuerunt ne animis, affectuq; copularentur. ¶ Tenui rima) ſubtili & parua ſciſſura. ¶ Duxerat) contraxerat. ¶ Id vitium nulliq;) illa inquit rima à nullo vnquam fuerat animaduerſa. ¶ Notatum) animaduerſum. Eſt autem ordo: O amantes primi vidiſtis id vitium nulli notatum per longa ſecula. ¶ Quid non ſentit amor?) parentheſis eſt, rationem continens, cur amantes primi rimam illam notarint. ¶ Inq; vices fuerat) hoc eſt poſtquam viciſſim ſuſpirauerant. ¶ Quantum erat) ac ſi dicerent minimum erat, vt permitteres nos toto corpore copulari. ¶ Vel ad oſcula danda pateres) hoc eſt ſaltem aperiri tantum deberes, vt nos inuicem oſculari poſſemus. ¶ Vel) ſaltem. ¶ Sub noctem) circa noctem, adueniente nocte. ¶ Non peruenientia contra) hoc eſt quæ ad alteram partem non perueniebant. ¶ Nocturnos ignes) ſtellas, quæ aurora adueniente auferri videntur. ¶ Pruinoſas) pruina obrutas. eſt autem pruina ros congelatus. ¶ Coire) conuenire. ¶ Multa prius queſti) de parentibus ſuis. ¶ Nocte ſilenti) media, quæ & intempeſta dicitur, quod illo tempore omnia ſileant animalia. ¶ Fallere cuſtodes) decipere ianuarum cuſtodes, qui ianitores vocantur. ¶ Foribus) domibus, à parte enim totum intelligimus. ¶ Excedere) exire. ¶ Tecta) domos. ¶ Spatiantibus) in magno agri ſpatio obambulantibus. Nam ſpatiari nihil aliud eſt (vt ait Macrobius) quàm in ſpatio lati itineris obambulare. ¶ Ad buſta Nini) ad ſepulchrum Nini Aſſyriorum regis. Buſtum autem proprie dicitur locus, vbi cadauera comburebantur. ¶ Ardua) alta. ¶ Morus) morus autem arbor eſt, quæ (vt ſcribit Plinius) ſerotino germinatu floret, nec niſi exacto frigore germinat, ob id μωρός per antiphraſin dicta ſapientiſſima arborum.

TARDE)

Pacta placent. & lux tarde diſcedere uiſa
Præcipitatur aquis, & aquis nox exit ab iiſdem.
Callida per tenebras uerſato cardine Thisbe
Egreditur, fallitq́; ſuos, adopertaq́; uultum
Peruenit ad tumulum, dictaq́; ſub arbore ſedit.
Audacem faciebat amor, uenit ecce recenti
Cæde leæna boum ſpumantes oblita rictus,
Depoſitura ſitim uicini fontis in unda.
Quam procul ad Lunæ radios Babylonia Thisbe
Vidit, & obſcurum timido pede fugit in antrum.
Dumq́; fugit, tergo uelamina lapſa reliquit.
Vt lea ſæua ſitim multa compeſcuit unda,
Dum redit in ſyluas, inuentos forte ſine ipſa
Ore cruentato, tenues laniauit amictus.
Serius egreſſus ueſtigia uidit in alto
Puluere certa feræ, totoq́; expalluit ore
Pyramus. ut uero ueſtem quoq; ſanguine tinctam
Repperit, una duos inquit nox perdet amantes.
E quibus illa fuit longa digniſſima uita.
Noſtra nocens anima eſt. ego te miſeranda peremi,
In loca plena metus, qui iuſſi nocte uenires,
Nec prior huc ueni. noſtrum diuellite corpus,
Et ſcelerata fero conſumite uiſcera morſu,
O quicunq; ſub hac habitatis rupe leones.
Sed timidi eſt optare necem. uelamina Thisbes
Tollit, & ad pactæ * ſecum fert arboris umbram.
Vtq́; dedit notæ lachymas, dedit oſcula ueſti,
Accipe nunc inquit noſtris quoq; ſanguinis hauſtus,
Quoq́; erat accinctus, demiſit in ilia ferrum.
Nec mora, feruenti moriens è uulnere traxit,
Et iacuit reſupinus humo. cruor emicat alte
Non aliter, quàm cum uitiato fiſtula plumbo
Scinditur, & tenui ſtridente foramine, longas
Eiaculatur aquas, atq; ictibus aera rumpit.
Arborei fœtus aſpergine cædis, in atram
Vertuntur faciem, madefactaq́; ſanguine radix
Purpureo tinxit pendentia mora colore.
Ecce metu nondum poſito, ne fallat amantem
Illa redit, iuuenemq́; oculis, animoq́; requirit,
Quantaq́; uitarit narrare pericula geſtit.
Vtq́; locum, & uiſam cognoſcit in arbore formam,
Sic facit incertam pomi color, hæret an hæc ſit.
Dum dubitat, tremebunda uidet pulſare cruentum
Membra ſolum, retroq́; pedem tulit, oraq́; buxo
Pallidiora gerens, exhorruit æquoris inſtar,
Quod fremit, exigua cum ſummū ſtringitur aura.
Sed poſtquam remorata ſuos cognouit amores,
Percutit indignos claro plangore lacertos,
Et laniata comas, amplexaq́; corpus * amatum,
Vulnera ſuppleuit lachrymis, fletumq́; cruori
Miſcuit, & gelidis in uultibus oſcula figens,
Pyrame clamauit, quis te mihi caſus ademit?
Pyrame reſponde tua te chariſſima Thisbe
Nominat. exaudi, uultusq́; attolle iacentes.
Ad nomen Thisbes oculos iam morte grauatos.

Ouid. Metam.

¶ TARDE) affectum exprimit amantium, quibus dies maxime longus videtur, in cuius noctem conuenire ſtatuerunt. ¶ Præcipitatur aquis) in aquas Oceani, ex opinione autem vulgari hæc dicuntur. Neque enim Sol in aquas deſcendit. ¶ Et aquis nox exit ab iiſdem) vbi enim Sol occidit, inde nox videtur oriri. ¶ Verſato) reuoluto, hoc eſt aperta ianua. ¶ Adopertaq́; vultum) vultum coopertum habens; ne ſicubi forte obuiaret, agnoſceretur. ¶ Dictaq́; ſub arbore) conſtituta. ¶ Audacem faciebat amor) cauſam reddit cur tam audax eſſet puella, vt noctu ſola in agro reſideret. ¶ Venit ecce recenti) Ecce aduerbium ſemper ferè aliquid repentini, inſperatiq́; mali ſignificat. Vt Virgi. Ecce autē gemini à Tenedo tranquilla per alta. hoc autem & Aſconius notat, qui ait hoc proprium eſſe Ciceronis, vt in rebus improuiſis hac particula Ecce vtatur. ¶ Oblita rictus) hoc eſt ora ſpumantia ſanguine boum infecta habens. ¶ Depoſitura ſitim) hoc eſt potatura in vicino fonte. ¶ Timido Pede) trepidis pedibus ac feſtinantibus. Vt enim trepidum pro timido, ſic timidum pro trepido eleganter ponitur. ¶ Vt lea) poſtquam leæna, vtroque enim dicitur modo. ¶ Compeſcuit) placauit. ¶ Laniauit) lacerauit. ¶ Serius egreſſus) ſero tarde quidem ſignificat, ſed ita, vt poſt amiſſam opportunitatem aliquam fere ponatur. ¶ Amictus) velum. ¶ Veſtem) velum. ¶ E quibus illa) Thisbe, quam idcirco vita digniſſimam fuiſſe ait Pyramus, quia & promisſis ſtetit, & longe ante ſe ad conſtitutum locum venit. ¶ Noſtra nocens anima eſt) animam pro vita ſæpenumero accipi notum eſt. ¶ Ego te miſeranda peremi) ſe necis Thisbes, quam à leæna dilaniatam putabat, Pyramus cauſam fuiſſe profitetur. ¶ Peremi) necaui, cum maximo autem affectu hæc à Pyramo referuntur. ¶ In loca plena metus) cauſam aſſignat Pyramus cur ipſe interfecit Thiſben. ¶ Qui iuſſi) quia ego iuſſi. eſt enim relatiuum cauſam exprimens. ¶ Noſtrum diuellite corpus) apoſtrophe ad leones à quibus Pyramus dilaceratam putabat Thisben. ¶ Sub hac rupe) ſub hoc ſaxo, in hac ſpelunca. Propinqua enim ſpelunca erat in quam refugerat Thisbe. ¶ Sed timidi eſt optare necem) cum ſibi vir fortis eam conſciſcat. ¶ Pactæ arboris) conſtitutæ. ¶ Ferrum) enſem per metonymiam. Ex ferro nanque enſes conficiuntur. ¶ Emicat) exilit. ¶ Non aliter quàm cum) pulchra ſimilitudine oſtendit poeta quàm alte ex Pyrami vulnere ſanguis exiliret. ¶ Quàm cum vitiato fiſtula plumbo) fiſtula per quàm aqua deducitur, ex plumbo ferè fieri conſueuit, dicta quod fiſtulæ & tibiæ ſimilis ſit. ¶ Vitiato plumbo) corrupto, fracto. ¶ Eiaculatur) longe eiicit. ¶ Atque ictibus aera rumpit) aquæ emisſione aerem penetrat. ¶ Arborei fœtus) mora arboris illius fructus. ¶ Aſpergine cædis) ſanguinis aſperſione. ¶ In atram faciem) in nigram figuram. ¶ Madefactaq́;) quæ copula hoc loco pro quia eſt accipienda. Cauſam enim aſſignat cur mora ex albis purpurea fuerint effecta. ¶ Geſtit) cupit. ¶ Vtq́; locum) poſtquam locum, inquid, & viſam arboris figuram Thisbe cognoſcit, tamen colore mororum, quæ ex albis rubicunda fuerant effecta redditur incerta. ¶ Pomi color) fructus mori arboris color ex albo in rubicundum tranſmutatus. Pomum autem generale nomen eſt omnium fructuum, quicunque in arboribus naſcuntur, ſiue molles, ſiue duros cortices habeant, quamuis quidam aliter ſentiant. ¶ Hæret) dubitat an illa ſit arbor ſub qua pauloante ſederat. Tremebunda) palpitantia. Pulſare) percutere. Nondum enim mortuus erat Pyramus. ¶ Retroq́; pedem tulit) retroceſſit. ¶ Exhorruit) turbata eſt. ¶ Aequoris inſtar) ad ſimilitudinem maris. Inſtar autem indeclinabile nomen eſt, ac interdum ad ſimilitudinem, interdum ſignificat ad æquiparationem, quamuis ſine præpoſitione ponatur. Virgilius, Inſtar montis equum diuina Palladis arte ædificant. ¶ Quod fremit) ſtrepit. ¶ Cum ſummum ſtringitur) quando in ſuperficie raditur, ac leuiter à vento attingitur. ¶ Claro plangore) magno eiulatu. ¶ In gelidis vultibus) in frigida facie Pyrami morientis. ¶ Suppleuit) impleuit. ¶ Quis te mihi caſus ademit) eripuit. Sunt autem querelæ maxime amanti conuenientes.

*.a.l.pfert

* Ve. cor. ha amãtus.

Pyramus erexit, uiſaq; recondidit illa.
Quæ poſtquam ueſtemq; ſuam cognouit,& enſe
Vidit ebur uacuum, tua te manus inquit, amorq;
Perdidit infelix. eſt & mihi fortis in unum
Hæc manus. eſt & amor. dabit hic in uulnera uires.
Perſequar extinctum, letiq; miſerrima dicar
Cauſa, comesq; tui, quiq; à me morte reuelli
Heu, ſola poteras, poteris nec morte reuelli.
His tamen amborum uerbis eſtote rogati
O multum miſeriq; mei, illiusq; parentes,
Vt quos certus amor, quos hora nouiſſima iunxit,
Componi tumulo non inuideatis eodem.
At tu quæ ramis arbor miſerabile corpus
Nunc regis unius, mox es tectura duorum,
Signa tene cædis, pullosq; & luctibus aptos
Semper habe fœtus, gemini monumenta cruoris.
Dixit, & aptato pectus mucrone ſub imum
Incubuit ferro, quod adhuc à cæde tepebat.
Vota tamen tetigere Deos, tetigere parentes,
Nam color in pomo eſt, ubi permaturuit, ater.
Quodq; rogis ſupereſt, una requieſcit in urna.

ARG. FABVLAE SEQ.

Sol Léucothoen ex Eurynome, & Orchamo Achæmeniæ principe origine Beli genitam, Climene Rhodoq;, item Circes matri, & Clytiæ, quarũ pulchritudine ante ſolicitum animum egerat, prælatam dilexit. Et cupiens ut in antedictis cupiditatem ſedare, in ſpecie matris puellæ Eurynomes cõuerſus virginem deceptam dolo vitiauit. Cuius adulterio Clytia incenſa, cui antea ſociatus fuerat Sol, parenti puellæ indicauit. Quam ille cum terræ defodiſſet, vitiator admiſſi miſericordiã exhibens deducto ſolo, cui ſubiecta fuerat, pro ea virgã tinctam nectare, quæ gratiſſima deis, hominibusq; eſſet, extulit, quæ thurea appellatur. hæc Heſiodus indicat.

Deſierat, mediumq; fuit breue tempus, & orſa eſt
Dicere Leuchothoe uocem tenuere ſorores.
Hunc quoq; ſyderea qui temperat omnia luce,
Cepit Amor Solem. Solis referamus amores.
*Primus adulterium Veneris cum Marte putatur
Hic uidiſſe Deus uidet hic Deus omnia primus.
Indoluit facto, Iunonigenæq; marito
Furta tori, furtiq; locum monſtrauit at illi
Et mens, &, quod opus fabrilis dextra tenebat,
Excidit. extemplo graciles ex ære cathenas,
Retiaq;, & laqueos, quæ lumina fallere poſſent,
Elimat, non illud opus tenuiſſima uincant
Stamina, non ſummo quæ pendet aranea tigno.
Vtq; leues tactus, momentaq; parua ſequantur
Efficit, & lecto circundata collocat apte.
Vt uenere torum coniux, & adulter in unum,
Arte uiri, uinclisq; noua ratione paratis,
In mediis ambo deprenſi amplexibus hærent.
Lemnius extemplo ualuas patefecit eburnas,
Admiſitq; Deos. illi iacuere ligati
Turpiter. atq; aliquis de Diis non triſtibus, optat
Sic fieri turpis. Superi riſere, diuq;
Hæc fuit in toto notiſſima fabula cœlo.
Exigit indicii memorem Cythereia pœnam.
Inq; uices illum tectos qui læſit amores,
Lædit amore pari. quid nunc Hyperione nate
Forma, colorq; tibi, radiataq; lumina proſunt.
Nempe tuis omnes qui terras ignibus uris,

RAPH. ¶ER Exit) extulit, aperuit. ¶Recondidit) iterum condidit, & occultauit, & clauſit. ¶Veſtemq; ſuam) velum ſuũ quo deceptus Pyramus ſeipſum interfecerat. ¶Ebur vacuum enſe), i. eburneam vaginam enſe carentem. ¶Tua te manus inquit, amorq;) teipſum, inquit, ob amorem quo me proſequebaris, interfeciſti. ¶In vnum) ad hoc vnum, vt meipſam interficiam. ¶In vulnera) ad vulnera mihi ipſi inferenda. ¶Reuelli) ſeparari. ¶Cert⁹ amor) verus. ¶Nõ inuideatis) non prohibeatis noſtris votis inuidẽtes. ¶Cõponi) cõdi, ac ſimul ſepeliri. ¶Pullos) nigros. ¶Monumẽta) memoriã. ¶Gemini cruoris) ſanguinis duorum Pyrami & Thisbes. ¶Aptato mucrõe) appoſita cuſpide. ¶Sub imum pectus) ad infimam pectoris partem. ¶Ferro) enſi, quo ſeipſum pauloante trãsfixerat Pyramus. ¶Vota) preces. ¶Tetigere) commouere. ¶Permaturuit) perfecte maturuit. ¶Quodq; rogis ſupereſt) cinis & oſſa rogis ſupereſſe ſolent. ¶Deſierat) loqui ſubaudiatur & Alcithoe. Finem enim ſuæ narrationi impoſuerat. ¶Vocem tenuere) ſiluerũt. ¶Leucothoe) ſoror Alcithoes. Antequã narret, quemadmodum Leucothoe Orchami regis Achæmeniæ, & Eurynomes filia in arborem thuris fuerit conuerſa, exponit adulterium Martis cũ Venere. Sol enim Martem olim cum Venere coeuntem Vulcano eius marito indicauit, qui indignatus retibus tenuiſſimis cubile circumdedit, quibus coeuntem Martem cũ Venere ita implicuit, vt nullo pacto diſiungi poſſent. Patefacto deinde cubiculo omnium Deorum oculis ſpectãdos ſubiecit, quare Ven⁹ idignata Soli Leucothoes amorem immiſit, qui vt commodius ea potiretur, ſe in matris Eurynomes figuram conuertit. Cum vero Orchamus pater eam vitiatam eſſe indicio Clytiæ Solis amicæ cognouiſſet ipſam defodit i terram. Sol vero amicam miſeratus eam in thuris arborem cõmutauit. ¶Hunc quoq;) ac ſi diceret, non ſolum mortales cupiũtur amore, ſed Dii quoque, & quidẽ clariſſimi. ¶Videt hic Deus omnia primus) cauſa eſt cur Sol putetur omnium primus Martis adulterium cũ Venere vidiſſe. Quare

Leucothoe

Adulteriũ Veneris cũ Marte

Ven⁹ i thuris arbo. à Sole cõmutata.

re hæc particula nam ſubaudienda videtur. Hic autẽ ſenſus ex Homero ſumptus eſſe videtur, vt Pli. quoq; in. ii. naturalis hiſt. libro teſtatur cum ait Solem commendans. Hic ſuum lumen cæteris quoq; ſyderibus fœnerat, præclarus, eximius, omnia intuens, omnia etiam exaudiens, vt principi literarum Homero placuiſſe in vno eo video. Hoc vero ĩ duodecimo Odyſſeę ſcribit. Homer. {Verſum intelligit ἠέλιον, ὃς πάντ' ἐφορᾷ, καὶ πάντ' ἐπακούει. Fabula autem de cõcubitu Veneris & Martis, deſcribitur Odyſſeę. ix.} ¶Iunonigenæ) ex Iunone genito. Vulcanum enim ſolum Iuno ex Ioue ſuſcepit. ¶Furta) ſtupra, & adulteria, quod furtim fiant. ¶Graciles) tenues atque ſubtiles. ¶Quæ lumina fallere poſſent) quæ oculos decipere valerent. ¶Elimat) efficit lima. ¶Aranea) tela aranearũ. ¶Vtq; leues tactus) ſignificat retia ea ita mo[illegible]a fuiſſe ac flexibilia, vt ne ſi tangerentur, quidem ſentiri poſſent, ac facile rebus omnibus cederent. ¶Parua mométaq;) parua obſtacula, ne parum reſiſtere viderẽtur. ¶Deprẽſi) in re prohibita inuenti. Nam deprehẽdi proprie quis in re min⁹ honeſta dicitur. ¶Lemnius) Vulcanus qui cum deformis nat⁹ eſſet. Iunoniq; contra Iouem auxilio eſſet, vt ipſe in. i. Iliados narrat ab Ioue ipſo è cœlo fuit in Lemnum inſulã præcipitatus, ibiq; à populo, qui Sinties tũ dicebantur, fuit exceptus. ¶Admiſitq; Deos) aduocauit Deos ad ſpectaculũ Veneris & Martis, qui ita ligati in lecto iacebãt, vt ſe diſſoluere non poſſent. ¶Atq; aliquis de Diis) eum fuiſſe Mercurium ferunt. {Vt quidem Lucianus ludendo fingit.} ¶Cythereia) Ven⁹ à Cytheris inſula dicta, ad quam primũ è mari nata, cõcha peruenisse dicitur. ¶Memorem pœnam) aut hyppallage, eſt memor Cythereia, aut quã in memoria habebat vt Virg. Sæuæ memorẽ Iunonis ob iram. ¶Inq; vices) viciſſim, è cõtrario. ¶Hyperiõe nate) Sol Hyperionis Titanis, ex Thia, vt ſcribit Heſiodus, vt vero in Hymnis Home. ex Euryanaſſa ſorore, filius fuit ſimul cũ Luna & Aurora. Vnde Hyperionides quoque Sol ipſe & Hyperion nomine patris interdum à poetis vocatur. Eſt autem apoſtrophe ad Solẽ.

ADDI.

Lemnius

ADDI.

Cythereia

Hyperion

Vreris igne nouo, quiq; omnia cernere debes,
Leucothoen ſpectas, & uirgine figis in una,
Quos mundo debes, oculos. modo ſurgis Eoo
Temporius cœlo, modo ſerius incidis undis,
Spectandiq; mora brumales porrigis horas.
Deficis interdum, uitiumq; in lumina mentis
Tranſit, & obſcurus mortalia pectora terres.
Nec tibi, quod Lunæ terris propioris imago
Obſtiterit, palles. facit hunc amor ipſe colorem.
Diligis hanc unam, nec te Clymeneq;, Rodosq;,
Nec tenet Aeææ genitrix pulcherrima Circes,
Quæq; tuos Clytie quamuis deſpecta * petebat
Concubitus, ipſoq; illo graue uulnus habebat
Tempore Leucothoe multarum obliuia fecit,
Gentis odoriferæ, quam formoſiſſima partu
Edidit Eurynome, ſed poſtquam filia creuit:
Quàm mater cunctas, tam matrem filia uicit.
Rexit Achæmenias urbes pater Orchamus, isq;
Septimus à priſco numeratur origine Belo.
Axe ſub Heſperio ſunt paſcua Solis equorum,
Ambroſiam pro gramine habent. ea feſſa diurnis
Membra miniſteriis nutrit, reparatq; labori.
Dumq; ibi quadrupedes cœleſtia pabula carpunt,
Noxq; uicem peragit, thalamos Deus intrat amatos
Verſus in Eurynomes faciem genitricis, & inter
Bis ſex Leucothoen famulas ad lumina cernit
Leuia uerſato ducentem ſtamina * fuſo.
Ergo ubi, ceu mater charæ dedit oſcula natæ.
Res ait arcana eſt, famulæ diſcedite, neue
* Eripite arbitrium matri ſecreta loquendi.
Paruerant, thalamoq; Deus ſine teſte relictus,
Ille ego ſum dixit, qui longum metior annum.
Omnia qui uideo, per quem uidet omnia tellus,
Mundi oculus. mihi crede, places. pauet illa, metuq;
Et colus, & fuſi, digitis cecidere remiſſis.
Ipſe timor decuit. nec longius ille moratus
In ueram rediit ſpeciem, ſolitumq; nitorem,
At uirgo, quamuis inopino territa uiſu,
Victa nitore Dei, poſita uim, paſſa querela eſt.
Inuidit Clytie. neq; enim moderatus in illam
Solis amor fuerat, ſtimulataq; pellicis ira
Vulgat adulterium, diffamatumq; patenti
Indicat. ille ferox, immanſuetusq; precantem
Tendentemq; manus ad lumina Solis, & ille
Vim tulit inuitæ dicentem, defodit alta
Crudus humo, tumulumq; ſup grauis addit arenæ.
Diſſipat hunc radiis Hyperione natus, iterq;
Dat tibi, quo poſſis defoſſos promere uultus.
Nec tu iam poteras enectum pondere terræ
Tollere nympha caput, corpusq; exangue iacebas.
Nil illo fertur uolucrum moderator equorum

APH.

IGNE nouo) amore inuſitato. ¶ Temporius) tempeſtiuius. Eſt autem aduerbium comparatiuum, à poſitiuo, Tempore. ¶ Modo ſerius incidis vndis) interdum, inquit, tardius occidis. ¶ Eoo cœlo) orientali, vnde oritur Aurora, quæ græce ἠὼς dicitur. ¶ Porrigis) producis. ¶ Brumales horas) hyemales dies, qui ſolent eſſe breuiores. ¶ Vitium mentis) ægritudo ac paſſio cordis, qua ferè amantes pallent. ¶ Tranſit in lumina) pallida nanq; videbantur. ¶ Nec tibi quod Lunæ) cauſam Eclipſis Solis exponit. Nam tunc deficere videtur, cũ Luna ei ſubiicitur, Luna vero infima eſt planetarum.

Clymene

¶ Clymene) Phaethontis mater.

Rhodos

¶ Rhodos) inſula eſt Lyciæ adiacens, Soli adeo grata vt ſemper (quamuis nebuloſo aere) aliqua diei hora eius radii videantur, vt ſcribit Plinius. Rhodos autem ἀπὸ τοῦ ῥόδου, hoc eſt à roſa propter pulchritudinem (vt quidam ſcribunt) fuit appellata. Nam prius & Ophiuſa, & à ſerenitate Aetherea vocabatur. Dio. vero ait Rhodon inſulam à Rhodo puella Neptuni filia ex quadam Telchinum ſorore, qui primi inſulã tenuerunt, fuiſſe appellatam.

IDD L.

{In commẽtariis Pindari Ode. 7. Olymp. Herophylo authore legitur, Rhodõ, Neptuni & Veneris filiã fuiſſe. Solem autem amaſſe Rhodon, & ex ea ſeptem genuiſſe filios, Ochimum, Cercaphum, Actinem, Triopam, Macareũ, Tenageũ, & Phaethõtem, vel vt alii, Tenagen, Phaethontem qui natu minimus fuit, Actinem, Macareũ, Triopam, Chryſippum, & Candalum, & de hac Rhodo, puella videlicet, hoc loco intelligendum.}

Perſa

¶ Nec tenet Aeææ) Perſa mater fuit Circes, quæ Aeæa, ab Aea vrbe Colchorum, vnde vt Ser. ſcribit à vocibus eorum, quos in bruta animalia conuertebat, fuit appellata. Aea vero non ſolum Colchorum eſt vrbs ab Aeeta Medeæ patre ædificata, ſed alia quoq; eſt Theſſaliæ: eſt etiam Macedoniæ fõs Aea, vt Stephanus ſcribit, vnde Aeæus ææa declinatur.

Clytie

¶ Clytie) nympha fuit quæ Apollinem amauit. ¶ Graue vulnus) magnum dolorem, quia ſibi Leucothoen prælatam videbat. ¶ Gentis odoriferæ) odores ferentis, hoc eſt Arabicæ. ¶ Formoſiſſima Eurynome) pulcherrima. Eurynome autẽ (vt ſcribit in Theogonia Heſiodus) nympha fuit Oceani & Tethyos filia, uxorq; Orchami Achæmeniorum regis. Altera fuit Apollinis filia, quæ Ethalioni marito Adraſtum Argiuorum regẽ atq; Eriphylen peperit. ¶ Achæmenias) Perſicas. Nam Achæmenii, Perſæ, & Parthi populi ſunt finitimi.

Achæmenii

¶ A priſco Belo) à primo Belo, qui Abantem genuit. Abas Acriſium. Acriſius Danaen. Danae Perſeum. Perſeus Bachæmonem. Bachæmon Achemenem, à quo Achæmenia eſt appellata. Achæmenes vero Orchamum.

Beli genealogia

Paſcua equorum Solis

¶ Axe ſub heſperio) Solis equorum paſcua deſcribit, quæ ſunt in occidente ambroſiam ferentia, cuius paſtu Solis equi per noctem reparantur ad diurnos labores tolerandos. ¶ Axe ſub heſperio) ſub cœlo occidentali. Duo nanque ſunt, axes, vt Seruius quoque ſcribit, qui & vertices & poli dicuntur, arcticus ſiue borealis, qui à nobis ſemper videtur, & antarcticus ſiue notius & auſtralis, qui nunquam à nobis videri poteſt. Axem ergo pro cœlo poſuit. Eſt autem proprie axis (vt ſcibit Apuleius) directio quædam à polis, & velut à cardinibus profecta, diuiſor & diſcriminator mundi orbem terræ in medietate conſtituens.

Axes cœli

*a.l. tenebat

Ambroſia

Ambroſia vero quæ immortalitas interpretatur, cibus eſt Deorum, quo etiam equi Solis paſci dicuntur. Eſt autem herba quam Dioſcorides Artemiſiam eſſe ait. ¶ Thalamos amatos) amicæ Leucothoes cubiculum. ¶ Ducentem) deducentem, filantem. ¶ Leuia ſtamina) mollia. ¶ Arbitrium) facultatem. ¶ Qui longum metior annum) ſcire. Nam ex Solis tranſitu per. XII. Zodiaci ſigna annus colligitur.

*a.l. filò

¶ Et colus) inſtrumentum eſt cui appẽduntur ſtamina filanda. Eſt autem &. II. & . IIII. declinationis.

*.al. arripite

¶ Et fuſi) horum inuentor Cloſter Arachnes filius à Plinio fuiſſe narratur. ¶ Nitorem) pulchritudinem, ſplendorem. ¶ Neque enim moderatus) cur inuideret Clytie, cauſam aſſignat. Nimius enim erat Solis amor in Leucothoen. ¶ Diffamatum) vulgatum. ¶ Et ille) manu Solem indicat patri Leucothoe. ¶ Crudus) crudelis. ¶ Iterq; dat tibi) efficit tibi viam qua faciem efferre poſſis. Eſt autem ἀποστροφὴ ad Leucothoen quam nympham propter ætatem & pulchritudinem vocat poeta. ¶ Enectum) necatum, obrutum. ¶ Exangue) mortuum, ſine ſanguine. ¶ Volucrũ moderator equorum) periphraſis eſt Apollinis, qui moderator & rector eſt velociſſimorum equorum ac volantium, potius quàm currentium, vt plene in ſecundo vidimus.

Poſt Phaethonteos uidiſſe dolentius ignes.
Ille quidem gelidos radiorum uiribus artus
Si queat, in uiuum tentat reuocare calorem.
Sed quoniam tantis fatum conatibus obſtat,
Nectare odorato ſparſit corpus'que, locum'que,
Multa'que * præqueſtus tanges tamen æthera dixit.
Protinus imbutum cœleſti nectare corpus
Delicuit, terram'que ſuo madefecit odore.
Virga'que per glebas ſenſim radicibus actis
Thurea ſurrexit, tumulum'que cacumine rupit.

ARG. FABVLAE SEQ.

Clytie nympha ſupradicta ob iniuriã ante dilecta ab amatore deſerta, ita tenuata viſceribus eſt, vt in herbam conuerteretur, quæ quia primum conſeruaret amorem curſumque obſeruaret eiuſdem Dei, Heliotropium dicta eſt.

At Clytien, quamuis amor excuſare dolorem,
Indiciumque dolor poterat, non amplius author
Lucis adit, Veneris'que modum ſibi fecit in illa.
Tabuit ex illo dementer amoribus uſa
Nympharum impatiens, & ſub Ioue nocte, die'que
Sedit humo nuda, * nudis incompta capillis.
Per'que nouem luces expers undæ'que, cibi'que,
Rore mero, lachrymis'que ſuis, ieiunia pauit.
Nec ſe mouit humo. tantum ſpectabat euntis
Ora Dei, uultus'que ſuos * flectebat ad illum.
Membra ferunt hæſiſſe ſolo, partem'que coloris
Luridus exangues pallor conuertit in herbas.
Eſt in parte rubor, uiolæ'que ſimillimus ora
Flos tegit illa ſuum, quamuis radice tenetur,
Vertitur ad Solem, mutata'que ſeruat amorem.
Dixeraat, & factum mirabile cœperat aures.
Pars fieri potuiſſe negant. pars omnia ueros
Poſſe Deos memorant. ſed non eſt Bacchus in illis.
Poſcitur Alcithoe. poſtquam ſiluere ſorores,
Quæ radio ſtantis percurrens ſtamina telæ,
Vulgatos taceo dixit paſtoris amores
Daphnidis Idæi, quem Nymphæ pellicis ira
Contulit in ſaxum. tantus dolor urit amantes.
Nec loquar, ut quondam naturæ iure nouato
Ambiguus fuerit modo uir, mõ fœmina, * Scythõ.

PAPH. ¶ POST Phaethon. ignes) poſt fulmina, quibus Phaethon fuit abſumptus. ¶ Gelidos ar.) mortua membra. Id enim quod ſequitur pro eo quod præcedit & contra ſæpenumero ponitur à poetis. ¶ Reuocare) reducere. ¶ Fatum) fati neceſſitas. ¶ Nectare odo.) ſuauiſſimi odoris liquore. Eſt enim Nectar Deorum potio, vt iam ſæpius diximus. ¶ Tanges tamen (the di.) quamuis inquit Apollo te ad vitam reuocare non poſſim, ad cœlum tamen peruenies. Nam thuris fumus ad Deos vſque in cœlum peruenire creditur. ¶ Delicuit) molle & liquidũ factum eſt, à deliqueſco præteritum. ¶ Senſim) paulatim. ¶ Cacumine) in ſummitate. ¶ Tumulum) arenæ aggerem. ¶ At clytiẽ) Clytie nympha à Sole derelicta, cum nouem dies ſine vllo cibo ac potu exegiſſet, tãdem Deorum miſeratione in herbam heliotropium conuerſa fingitur, quæ nunc quoque priſtini amoris memor continue folia ad Solem vertit. Vnde etiam nomen accepit. Nam Heliotropium dicitur Solis conuerſio, ἥλιος nanque Sol, τροπὴ conuerſio dicitur. ¶ Quamuis amor excuſare dolorem) amore enim quo Apollinem perſequebatur, dolebat Clytie ſibi aliam præferri. Dolore autẽ coacta indicauit patri. Leucothoes cum Sole concubitũ ¶ Author lucis) periphraſis eſt Solis, qui lucis eſt effector. ¶ Modum) finem. ¶ Tabuit ex illo) ex eo inquit tempore quo à Sole fuit derelicta tabeſcere cœpit Clytie, commercium'que aliarum nympharum fugere. ¶ Tabuit) paulatim conſumpta eſt. ¶ Sub Ioue) ſub dio, ad aerem. ¶ Nouem luces) nouem dies. ¶ Flectebat) vertebat. ¶ Hæſiſſe) affixa fuiſſe terræ, ſic vt ſurgere non poſſet. ¶ Luridus) fuſcus. ¶ Vertitur ad Solem) ad nomen herbæ, quæ heliotropium dicitur alludit. ¶ Suum) à ſe amatum. ¶ Mutata) in heliotropium herbam cõuerſa.

* a.l. conqueſtus

* opti.l. e. madidis

* a.l. vertebat

Clytie I heliotropiũ

ADDI. {Fuit & Clytia quædam Meropis filia, quæ nupta Eurypylo, Coorum regi, Chaontem genuit, qui fontem Buream, ſiue Burinem primus inuenit. de quo Theocritus Idyllio ſeptimo. Hæc couhabitaſſe fertur, tunc cum Hercules illam obſideret. Cererem'que, hoſpitio accepiſſe, quando illa filiam à Plutone raptam, paſſim per terras omnes quæſiuit.}

Daphnis Idæus in ſaxum

Scythõ in fœminam

ADDI. {Dixerat, & factum, &c. Argumentum. Poſtquã Leucothoe, inquit, narrare deſiit, poſcitur Alcithoe, quæ narrationem incipiens præterire ſe dicit vulgates fabulas, vt de Daphnide, Idæo paſtore, qui quod fidem coniugii non præſtiterat in ſaxum abierit. & de Sithone, qui ex viro in fœminã ceſſerat. Neque etiam re naturam eſſe caſus Celmi, aut Adamantis, Curetum'que, qui ex imbribus ſunt procreati. Reticere ſe etiam dicit de Croco & Smilace, qui in flores verſi ſunt. Sed de Salmace fonte Cariæ referre velle, cuius liquore contacti mollicie diffigurantur.} ¶ Cœperat) occupauerat, delectarat. ¶ Poſcitur Alcithoe) rogatur vt aliquid fabularum narret. ¶ Quæ radio) nauicula, inſtrumentum eſt ligneum, quo vtuntur textores. ¶ Stantis telæ) pendentis. ¶ Daphnidis Idæi) Daphnis, cuius interitum Virgilius quoque poſt Theocritum deflet, Mercurii filius fuiſſe memoratur, is à nympha nomine Thalia (vt quidam ſcribunt) adamatus ita eſt, vt pellicem verita & riualem, in ſaxũ illũ trãſmutarit, quãuis Theocritus illum amore tabuiſſe canat, id quod Ouidius quoque alibi innuere videtur, cum inquit, Pallidus in lenta Naide Daphnis erat.

ADDI. {De Daphnide Mercurii filio paſtore, meminit & Diodorus lib. v. Sed hic Siculum illum facit, non Idæum, & à nympha, à qua amabatur, pellicis inuidia, oculis priuatum ait. Vnde veriſimile eſt hunc alium ab eo eſſe, de quo hic Ouid. mentionem facit, aut fabulam ſaltem à diuerſis diuerſe, id quod & in aliis multis fieri videmus, traditam.} Idæi, Phrygii, vel Cretenſis. Nam Ida mons eſt & Phrygiæ, & Cretæ. Contulit, conuertit. Has autem fabulas quæ vix vnquam apud aliquem pręſtantium poetarum inueniuntur, breuiter percurrit poeta, videns illas nullo fere in vſu futuras. Tantus dolor vrit amantes: Acclamatio eſt in amantium zelotypiam. Tantus inquit dolor amantes cruciat, vt ſæpenumero amatos perdant. Nec loquar, Scython quidam ex mare in fœminam mirando quodam modo fuit commutatus. Id autem fieri poſſe Plini. quoque eſt author.

ADDI. {In aliis editionibus Sithon, abſque c, ſcriptum legitur. vtrum rectius, affirmare nõ poſſum, quãdo ipſa fabula alias, quod ſciam, nuſquam extat: Meminit autem & Parthenius de Sithone quodam, qui rex Odometium, qui Thraciæ populus eſt, fuerit, filiam'que Pallenem habuerit, cuius procos, vt ſecum dimicarent, cogere ſolitus ſit, tanquam ei daturus filiam, qui fortiſſime ſe in pugna geſſiſſet. Poſtremo autem cum ipſe certamini, ætatis cauſa, par amplius non eſſet, in gratiam filiæ, duos procos, quorum nomina Clytus & Dynias, inter ſe commiſerit, vt vter viciſſet filiam cum regno acciperet. Sed Pallene cum Clyto magis faueret, perſuaſo auriga Dymantis, vt fibulam rotæ ſiue axi non inſereret, perfecit, vt inter præliandum curru Dymantis diſiecto, Clytus victoriam auferret. Quæ fraude mox detecta, cum pater Dymanti funus & rogum, vbi corpus eius cremaretur, extruxiſſet, velletque ibidem & Pallenem mactare, ſpectro quodam diuino, & ſubitis imbribus effuſis, ab incepto deterritus eſt. Hæc Parthenius cap. vi. Eroticorum. Atque ab hoc Sithone monti nomen factum videtur, & item regioni.}

* a.l. Sitho

TE

Te quoq; nunc Adamas, quondam fidiſſime paruo
*Celme Ioui, largoq; ſatos Curetas ab imbri.

ARG. FABVLAE SEQ.

Mercurius cum ex Venere: qui duplici figura Hermaphroditus vocatur genuiſſet, cumque Naiades nymphæ in Ida monte educauiſſent, relictis ſedibus in Cariam venit. Hic conſpicato fonte opacisſimi Solis, ac perlucentis aquæ, curſum continuit, quo diutius eo loco morante Salmacis Naiadũ vna dum flores legit, cõſpectum illico diligere cœpit, qui circa fontẽ paululum moratus, dum blanditia liquoris, precibusque tenetur nymphæ, fonte ſe merſit ac confeſtim complexibus Naiadis inhæſit, nec ante ab ea demiſſus eſt, quam a Diis impetraſſet, in vnam vt cederent ſpeciem, data itaque venia, Hermaphroditus poſtquam ſe animaduertit nec virum, nec fœminam factum, a parentibus impetrauit, ne infamis ſolus eſſet, vt quicunque eius fontis aqua contactus eſſet perinde vt ipſe, molleſceret.

Et Crocon in paruos uerſum cum Smilace flores,
Prætereo, dulciq; animos nouitate tenebo,
Vnde ſit infamis, quare male fortibus undis
Salmacis eneruet, tactosq; remolliat artus
Diſcite, cauſa latet, uis eſt notiſſima fontis.
Mercurio puerum Diua Cythereide natum
Naiades Idæis enutriuere ſub antris.
Cuius erat facies, in qua materq; paterq;
Cognoſci poſſent, nomen quoque traxit ab illis,
Is tria cum primum fecit quinquennia, montes
Deſeruit patrios, Idaq; altrice relicta,
Ignotis errare locis, ignota uidere
Flumina gaudebat, ſtudio minuente laborem.
Ille etiam Lycias urbes, Lyciæq; propinquos
Caras adit. uidet hic ſtagnum lucentis ad imum
Vſque ſolum lymphæ. non illic canna paluſtris,
Nec ſteriles ulux, nec acuta cuſpide iunci,
Perſpicuus liquor eſt. ſtagni tamen ultima uiuo
Ceſpite cinguntur, ſemperq; uirentibus herbis,
Nympha colit, ſed nec uenatibus apta nec arcus
Flectere quæ ſoleat, nec quæ contendere curſu,
Solaq; Naiadum celeri non nota Dianæ,
Sæpe ſuas illi (fama eſt) dixiſſe ſorores,
Salmaci uel iaculum uel pictas ſume pharetras,
Et tua cum duris uenatibus ocia miſce,
Nec iaculum ſumit, nec pictas illa pharetras,

.APH. ¶TE quoque nunc Adamas) Celmus (qui & Celmes vocatur) vnus fuit ex Idæis dactylis, nutritius Iouis, cui dũ paruus erat, fuit admodũ gratus. Poſteaq̃ vero Iuppiter Deorum imperium eſt adeptus, ipſum in adamantem conuertit, quia vulgaſſet Iouem fuiſſe mortalem, vt quidam aiunt, Vt vero Sophocles in Satyris ſcribit, illum Cybele indignata in duriſſimum ferri genus trãſmutauit. {Huius, vt & ſociorum quorundam nomen, ex Græco quodam poeta citatur in cõmen. Apollonii hoc modo. Κέλμις δαμναμενεύς τε μέγας, καὶ ὑπέρβιος Ἄκμων ... &c. .DDI.

¶Fuerũt autem γόητες, καὶ δημιουργοὶ οἱ δάκτυλοι Idæi) vt Pherecides tradit. atq; inde fortaſſis fabulæ datus locus. Dactyli autem Idæi, vt & Regius infra ex Diomede annotat, ab impreſſu digitorũ, qui Græcis δάκτυλοι dicuntur nominati ſunt. De quibus & Apollonius libro .i. Argona. in hunc modum.

Crocos cũ Smilace in flores.

Δάκτυλοι Ἰδαῖοι Κρηταιέες, οὕς ποτε νύμφη
Ἀγχιάλη Δικταῖον ἀνὰ σπέος ἀμφοτέρῃσι
Δραξαμένη γαίης Οἰαξίδος, ἐβλάστησε &c.

Celmus in adamãtem Curetes ex imbri.

Quæ per omnia conſentiunt iis, quæ ex Diomede citantur, niſi quod matris nomen hic aliud ponitur. Cæterũ plura de his qui volet, ex commentariis Apollonii petat, licet.} ¶Largoq; ſatos ab imbri.) hanc Curetũ Metamorphoſin nuſquam me apud antiquiores legiſſe memini. Quidam vero ex Neotericis aiunt Curetas, imbribus propter religionis contẽptũ fuiſſe deletos, & ex fungis ne ipſa religio penitus deſereretur, fuiſſe reparatos, ſed cum iſta nullius authoritate nitãtur, ex cõmodo ſuo illa finxiſſe videntur. Strabo quidẽ cum multa & varia de Curetibus ſcribat, nullã proſſus de hac illorum metamorphoſi facit mẽtionem, ſed ex ſententia quorũdam eoſdem eſſe ait Curetes & Corybãtes & Caberos & Idæos dactylos & Telchines, qui ſacra & Iouis in Creta, & matris Deum in Phrygia cum armorũ tumultuoſa agitatione, cumq; ſtrepitu ac cymbalorum, tympanorumq; ſonitu, nec non tibiis, ac vociferationibus celebrarẽt. Alii autẽ ex Creta, alii ex Eubœa, nonnulli ex Aetolia originem duxiſſe ſcribunt, Diomedes quidem grãmaticus lõge aliam ab ea, quam obiter attingit Ouidius, Curetum originẽ refert, his quidẽ verbis. Aiunt opẽ in Idam Cretenſem delatam ex fuga, cum puerperii tẽpus inſtaret, primam mõtis partem manibus apprehendiſſe, atq; ita partu ſolutã Ex impreſſione vero palmarũ Curetas produiſſe, quos ab effectu Græci nominis dactylos .i. digitos, & Idæos à monte nominauerunt, vt à pupulis oculorum, quas Græci κόρας appellant, vel à galearum cono Curetes. Hæc Diomedes. Sed aliæ quoq; Curetum efferuntur etymologiæ. Nam vt Strabo ait, alii ἀπὸ τῆς κουρᾶς, id eſt à tonſura Curetas appellatos ſcribunt,

quod detonſi eſſent. Alii à Curio monte Pleuroni imminente. Alii ἀπὸ τῶν κορῶν, id eſt à puellis, quod longas ſtolas vt puellæ geſtarent. Curetes omnium primi armatam ſaltationem inuexiſſe dicuntur, cum clypeis æneis concurrentes, ludentesq;, & clamore & æris tinnitu non permiſerunt Iouis infantis vagitum, quem educandum ſuſceperant, ad Saturnum peruenire. Hæc tam multa de Curetibus nihil tamen oſtendunt quo modo ab imbre fuerint orti. ¶Et Crocon) Crocos adoleſcẽs fuit, quem Smilax virgo cum amaret, neq; frui poſſet, ambo in flores conuerſi fuerũt. Vnde Smilaceæ croceæq; coronæ dicuntur. Sanè Smilax (vt ſcribit Galenus) etiam ſine s, litera interdum enunciatur. {Eſt autem Smilax, ſimilis hederæ, vt Plinius ait, infauſta omnibus ſacris & coronis, quoniam ſit lugubris. Virgine ex nominis propter amorem iuuenis Croci, mutata in hunc fruticem. Crocon autem alii non ex amore in florẽ defeciſſe, ſed à Mercurio, à quo per luſum diſco incaute intereptus fuerat, cõuerſum eſſe tradũt.} ¶Vnde ſit infamis) Salmacis fons eſt Cariæ, quem qui ingrediũtur effœminati ac molles egrediuntur. Huius autem rei cauſam poeta refert in Hermaphroditi preces, qui parẽtes rogauit, vt queadmodũ ipſe, ſic alii quoq; fontẽ illũ intrãtes molleſcerent: Nã Hermaphroditus Mercurii ac Veneris filius fuit formoſiſſimus, qui cum in fontẽ Salmacidis nymphæ ingreſſus foret, ita à nympha fuit colligatus, vt ex duobus corporibus vnũ fieret, vtrunq; habens ſexũ. Vnde etiã nunc Hermaphroditi vtroq; prædití ſunt ſexu. ¶Eneruet) neruos ac vires eripiat, effœminet. ¶Remolliat) molles ac effœminatos efficiat. ¶Diua Cythereide) Venere. {Quidam coniunctionem interponunt, legentes. Diua & Cythereide natum, quod ſuperuacaneum videtur.} Sub Idæis antris) in ſpeluncis Idæ montis Phrygiæ. ¶Cuius erat facies) formoſiſſimum fuiſſe Hermaphroditum ſignificat. cum ſimilem fuiſſe parentibus dicat. ¶Nomen quoque traxit ab illis) nam Hermaphroditus ἀπὸ τοῦ ἑρμοῦ, hoc eſt, à Mercurio, & ἀφροδίτης Venere, fuit appellatus ¶Studio) cupiditate, & animi inclinatione. ¶Lycias vrbes) Lycia, Lydia, & Cariæ prouinciæ ſunt finitimæ. ¶Caras adit) Cares populi ſunt Cariæ. Eſt autem accuſatiuus græcus. Car enim Caros declinatur in maſculino, in fœminino autem Cæra. Carræ vero vrbs eſt Meſſopotamiæ Craſſi cæde, nobilis, à Carra Syriæ fluuio denominata. ¶Videt hic ſtagnum) fontis Salmacidis deſcriptio. ¶Viuo ceſpite) naturali terra. ¶Nympha colit) habitat. Idem autem cũ fonte nomen habet. Salmacis enim nympha (ut ſcribit Sex. Pompeius) cœli & terræ filia, molliſſima fertur fuiſſe cauſa fontis Halicarnaſſi aquæ appellatæ Idæ Salmacidis, quam qui bibiſſet, vitio impudicitiæ mol-

*a .I. Celmis vel celmus.

ADDI.

Salmacis fons.

Hermaphroditus

ADDI.

Cares.

Carræ.

Salmacis.

leſceret, ob eam cauſam, quod eius aditus anguſtatus parietibus occaſionem largitur iuuenibus petulantibus puerorum, puellarumq; violandarum, quia non patet effugium. vnde Ennius. Salmacidas ſpolia ſine ſáguine & ſudore. Quod in molles atque effœminatos dictum corrupte legitur in primo de offic. Ciceronis inepteq; ab iis, qui in illud opus commentaria ſcripſerunt, exponitur, vt quadam diſputatione noſtra, quæ circunfertur copioſius diximus.

RAPH. ¶ Duris venatibus) laborioſis venationibus. ¶ Cytheriaco) pulchro, qualis Venerē deceret. Aut certe Citoriaco legendū eſt, à Citoro monte buxis abundante, ex quo ligno pulchri pectines conficiūtur, ADDI. {Citori autem & Virgilius meminit in Georg. Iuuat undantem buxo ſpectare Citorum.} ¶ Perlucenti amictu) perlucida veſte. Significat autem hanc nympham molliſſimam fuiſſe. ¶ Incubat) recubat, iacet. ¶ Compoſuit) ornauit. ¶ Et finxit uultum) ſumpſit vultum blandum amanti'que aptum. ¶ Si quam dignabere tęda) ſi quā tuis nuptiis dignam exiſtimabis. ¶ Hic tibi) ſiue aliqua eſt, ſi inquit ſponſam habes mecum velis hoc loco furtim coire. Sin vero non habes, me velim accipias vxorem.

ADDI. {Alii legunt, Hæc tibi, vt intelligamus, ſponſa.} ¶ Ab his) poſt hæc. ¶ Hic color) his ſimilitudinibus poeta declarat, qualis eſſet Hermaphroditi pueri color, poſtea quam audita nymphę oratione erubuit. ¶ Aprica) Soli expoſita. Arbores autem Soli expoſitæ rubicundiora poma ferre ſolent. ¶ Aut ebori tincto minio, ac purpureo colore picto. ¶ Aut ſubrubenti candore Lunæ) hoc eſt Lunæ eclipſim patienti. Tunc enim rubeſcere videtur. ¶ Cum fruſtra reſonant) fruſtra perſtrepūt, nihil enim Lunæ deficienti proſunt. Quāuis vulgus putet carmina veneficarum æreorum vaſorum tinnitibus impediri, ne eclipſim Lunæ inducant. Vnde Iuuenalis loquacitatē mulierū carpens inquit. Vna laboranti poterit ſuccurrere Lunæ. ¶ Aera) ærea uaſa. ¶ Auxiliaria) auxilium Lunæ

ADDI. afferentia, ne veneficarum deficiat carminibus. {Sic & Tacitus libro primo Annotationibus de eclipſi Lunæ, quæ tum in caſtris uiſa, ſcribit. Igitur æris ſono, tubarum, cornuumq; concentu ſtrepere. Prout ſplendidior, obſcurior'ue, lætari aut mœrere, &c. Vt ex eo appareat, veteribus in more fuiſſe, vt quoties deficientem lunam aduerterent, æris tinnitu, quaſi ſuccurrere atque auxiliari illi voluiſſe.}

COELIO RHOSCIO.

¶ Aeris vim multa in priſcis monumentis atteſtari videntur, Omnino ſiquidem ad rem diuinam pleraque ænea adhi

Nec ſua cum duris uenatibus ocia miſcet,
Sed modo fonte ſuo formoſos perluit artus,
Sæpe Citortaco deducit pectine crines,
Et quid ſe deceat, ſpectatas conſulit undas.
Nunc perlucenti circundata corpus amictu,
Mollibus aut foliis, aut mollibus incubat herbis,
Sæpe legit flores, & tunc quoque forte legebat,
Cum puerum uidit, uiſumq; optauit habere.
Nec tamen ante adiit, & ſi properabat adire,
Quā ſe compoſuit, quá circunſpexit amictus.
Et finxit uultum, & meruit formoſa uideri.
Tunc ſic orſa loqui, Puer o' digniſſime credi
Eſſe Deus, ſeu tu Deus es: potes eſſe cupido,
Siue es mortalis, qui te genuere beati.
Et mater felix, & fortunata profecto
Siqua tibi ſoror eſt, & quæ dedit ubera * nutrix.
Sed longe cunctis, longeq; beatior illa eſt,
Siqua tibi ſponſa eſt. ſiquam dignabere tæda.
Hic tibi, ſiue aliqua eſt, mea ſit furtiua uoluptas.
Seu nulla eſt, ego ſim, thalamumq; ineamus eundē.
Nais ab his tacuit. pueri rubor ora notauit.
*Neſcit quid ſit amor, ſed & erubuiſſe decebat,
Hic color aprica pendentibus arbore pomis,
Aut ebori tincto eſt, aut ſub candore rubenti
Cum fruſtra reſonant æra auxiliaria Lunæ.
Poſcenti nymphæ ſine fine ſororia ſaltem
Oſcula. iamq; manus ad eburnea colla ferenti,
Deſinis, an fugio, tecumq; ait iſta relinquo,
Salmacis extimuit, locaq; hæc tibi libera trado
Hoſpes ait. ſimulatq; gradu diſcedere uerſo.
Tum quoq; reſpiciens, fruticumq; recondita ſylua
Delituit, * flexoq; genu ſummiſit. at ille
Scilicet ut uacuus, & in obſeruatus in herbis
Huc it, & hinc illuc, & in alludentibus undis
Summa pedum, taloq; tenues ueſtigia tingit.
Nec mora temperie blandarum captus aquarum,
Mollia de tenero uelamina corpore ponit.
Tum uero ſtupuit, nudæq; cupidine formæ
Salmacis exarſit, flagrant quoq; lumina nymphæ,
Non aliter, quàm cum puro nitidiſſimus orbe
Oppoſita ſpeculi referitur imagine Phœbus.
Vix'que morá patitur, uix iam ſua gaudia differt,
Iam cupit amplecti, iam ſe male continet amens.

beri ſolita, pluſcula indicio ſunt, & in his maxime ſacris, quibus delinire aliquos aut deuouere, aut denique exigere morbos volebant. Hoc ſignificare videtur & Virgilius, vbi ait.

Curetum ſonitus crepitantia'que æra.

Sed & Carminius tum doctus vir, tum etiam curioſiſſimus in libro De Italia ſecundo, prius Thuſcos æneo vomere vti, cum vrbes conderentur, ſolitos ſcribit. In Sabinis quoque ex ære cultros quibus ſacerdotes tonderentur, fuiſſe. Quin & Græcorum vetuſtiſſimi æris ſonos, tanquam rem validiſſimam adhibere multis in locis conſueuerant, ſicuti in Lunæ defectibus, vt vel alibi commeminimus. Cuius rei locupletiſſimus teſtis accedit Titus Liuius ab vrbe condita libro vigeſimoſexto: Diſpoſita (inquit) in muris campanorum imbellis multitudo tantum cum æris crepitu, qualis in defectu Lunæ ſilenti nocte fieri ſolet, edidit clamorē, vt auerteret etiam pugnantium animos. Significat id & Plinius vbi ait, Et in Luna veneficia arguente mortalitate, ob id crepitu diſſono auxiliante. Hinc uidetur etiam libro Metamorphoſeos quarto, Ouidius ceciniſſe:

* codex nō cor. oſcula.

Cum fruſtra reſonant æra auxiliaria Lunæ.

Necnon libro ſeptimo.

Te quoque Luna traho, quāuis temerata labores

Aera tuos minuant.

* a.l. ne[illegible]

¶ Sororia oſcula) caſta & pudica, qualia ſorores decent. Eſt autem adiectiuum nomen ſororius à ſorore declinatum, neque eum ſignificat, qui alicuius ſororem duxit vxorem, vt quidam putant. ¶ Eburnea) candida vt ebur.

* a.l. flexumq;,

¶ Definis an fugio) aut deſine inquit, aut ego hinc fugiam, ac tibi ſoli iſta loca relinquam. ¶ Extimuit) ne fugeret. ¶ Gradu uerſo) conuerſo greſſu & paſſu. ¶ Fruticum ſylua) frutices medii ſunt inter arbores & herbas. ¶ Et vacuus) utpote ocioſus, & aliis curis ſolutus. ¶ Et inobſeruatus) non uiſus à quoquam, non notatus. ¶ Alludentibus) quæ alludere ſibi, blandiri'que uidebantur. ¶ Mollia uelamina) molles ueſtes ac tenues. ¶ Flagrant quoque lumina nymphæ) hoc eſt oculi quoque nymphæ Salmacidos flagrare uidentur. Nam etiam oculis prodebat quanta potiundi pueri cupiditate teneretur, id quod amore captis ferè uſu uenire ſolet. ¶ Non aliter) ſic inquit oculi nymphæ flagrare uidentur ac ſplendere, ut Solis radii ſereno aere, cum ipſis ſpeculum opponitur. Nam tunc & ſplendidiſſimi uidentur, & ignem contrahunt. ¶ Puro orbe) nebulas carente, & ſereno aere.

APH. ¶ILLE cauis velox) narrantium morem exprimit. Ingreſſuri enim aquas manibus cauis corpus ſibi percutiunt. ¶Liquidis) puris. ¶Signa) ſtatuas. ¶Tegat) cooperiat. Sic enim operta pulchriora videntur. ¶Luctantia oſcula carpit) ab illo reluctante, eſt enim hypallage. ¶Inuita) pro illi inuito ac nolenti, altera hypallage. ¶Nitentem contra) repugnantem, reluctantem. ¶Implicat vt ſerpens) his ſimilitudinibus oſtendit quàm arctum, ſtrictum'que teneat Salmacis Hermaphroditum. ¶Regia ales) aquila, quæ idcirco in Iouis tutela eſſe dicitur, quod ex auibus ſola nunquam fulmine tangatur. Eſt autem ſerpentibus infeſtiſſima, à quibus ſæpenumero ita implicatur, vt in terram vnà cum illis decidat. ¶Spatiantes) ſpatioſe & latè ſe iactantes. ¶Polypus) piſcis eſt miræ magnitudinis Polypus, multos habens pedes, vnde etiam nomen accepit. Nam πολὺς multus, ποὺς ποδὸς pes dicitur. Hic inſidiatur piſcatoribus, quos ſi ceperit, omnibus pedibus, quæ flagella vocat poeta, ſic ſtringit, vt nullo pacto effugere poſſint. ADDI. {Hinc Plinius libro nono, capite trigeſimo. Nullum, inquit, atrocius animal ad conficiendum hominem in aqua. Luctatur enim complexu, & ſorbet acetabulis, ac numeroſo ſuctu detrahit eum, in naufragos, vrinantes'ue impetum capit.} Eſt etiam morbus à ſimilitudine piſcis dictus nares maxime infeſtans, de quo Horatius, Balbinum Polybus agnæ delectat. ¶Perſtat) in propoſito perſeuerat. ¶Atlantiades) pronepos Atlantis. Nam Atlas Maiam genuit, Maia Mercurium, Mercurius Hermaphroditum. ¶Ita Dii iubeatis) ſic Dii velitis. ¶Diducat) ſeparet. ¶Suos) proprios & propitios. ¶Conducat) coniungat. Pariterq; adoleſcere, & ſimul creſcere. Eſt autem ab inſitis arboribus ſumpta ſimilitudo. ¶Coierunt) coniuncta fuerunt. ¶Neutrum) nec puer, nec puella. ¶Et vtrunque) quia ſexum vtrunque habebat. ¶Ergo vbi) nunc aſſignat cauſam, id quod in narrationis principio pollicita eſt Alcithoe, cur Salmacidis fontem ingredientes molles, effœminati'que reddantur. ¶Quo vir) in quas vir non mollis, ſed fortis, & conſtans deſcenderat, & ingreſſus fuerat. ¶Semimarem) ſemiuirum & effœminatum. ¶Mollita) mollia facta. ¶Venerit) ingreſſus fuerit. ¶Biformis) qui & maris & fœmine formam referebat, qualem Hermaphroditi habent. ¶Incerto) ignoto mortalibus. ADDI. {Porrò ſunt qui fabulam hanc ad hiſtoriam referant, Argiuos & Trœzenios, dicentes eiectis Caribus communi nomine Coloniam eò loci deduxiſſe, atque ibi dum quidam iuxtam fontem Salmacem tabernas meritorias inſtituiſſet, è montibus barbaros deſcendiſſe, & relictis moribus, ac vita priſtina luxuriæ Græcorum indulgere cœpiſſe.} ¶Finis erat dictis) Alcithoe vnà cum ſororibus poſt finitas fabulas ira Bacchi, cuius ſacra contemnebant, in Veſpertiliones aues fuerunt conuerſæ, ac earum domus incenſa. ¶Mineia proles) Minei filiæ. ¶Vrget opus) operi inſtat. ¶Profanat) polluit, profanum ac non ſacrum efficit. Profanum enim opponitur ſacro. ¶Tinnula) tinnientia ac reſonantia. Tinnire proprie dicuntur æra percuſſa, vnde etiam tintinnabula ſunt appellata. ¶Myrrhę'que, croci'que) illis enim delibutus Bacchus ad eas fuerat ingreſſus quãuis non videretur. ¶Res'que fide maior) hoc eſt, maior quàm cui fides debeat adhiberi. Multas autem in tranſcurſu Metamorphoſeis poeta deſcribit ſic aperte vt nulla indigeant expoſitione. ¶Fulgorem) ruborem. ¶Pictis vuis) acinis variorum colorum. ¶Iam'que dies exactus erat) iam inquit dies erat præteritus. ¶Quod nec tenebras) crepuſculi deſcriptio eſt. nam crepuſculum dubia lux dicitur. ¶Pingues lampadas) faces ex pingui & reſinam ferenti tæda confectæ, non autem propter oleum pingues. Lampas enim generale eſt vocabulum omnium eorum quæ accenſa lucent.

Ille cauis uelox applauſo corpore palmis
Deſilit in latices alterna'q; brachia iactans
In liquidis tranſlucet aquis, ut eburnea ſiquis
Signa regat, claro, uel candida lilia uitro.
Vicimus & meus eſt exclamat Nais, & omni
Veſte procul iacta mediis immittitur undis
Pugnantem'q; tenet, luctantia'q; oſcula carpit,
Subiectat'q; manus, inuita'q; pectora tangit,
Et nunc hac iuueni, nunc circunfunditur illac.
Denique nitentem contra, elabiq; uolentem
Implicat ut ſerpens, quam regia ſuſtinet ales,
Sublimem'q; rapit pendēs caput illa pedes'q;
Alligat, & cauda ſpatiantes implicat alas.
Vt'q; ſolent hederæ longos intexere truncos,
Vt'ue ſub æquoribus deprenſum *Polypus hoſtē
Continet ex omni demiſſis parte flagellis.
Perſtat Atlantiades, ſperata'q; gaudia nymphæ
Denegat. illa premit, demiſſa'q; corpore toto
Sicut inhærebat, pugnes licet improbe dixit,
Non tamen effugies. ita Dii iubeatis, & iſtum
Nulla dies à me, nec me diducat ab iſto.
Vota ſuos habuere Deos. nam miſta duorum
Corpora iunguntur, facies'q; inducitur illis
Vna, uelut ſiquis conducat cortice ramos,
Creſcendo iungi, pariter'q; adoleſcere cernat.
Sic ubi complexu coierunt membra tenaci,
Nec duo ſunt, ſed forma duplex, nec fœmina dici,
Nec puer ut poſſit, neutrum'q;, & utrunq; uidetur.
Ergo ubi ſe liquidas quo uir deſcenderat, undas
Semimarem feciſſe uidet, mollita'q; in illis
Membra, manus tendens, ſed iam non uoce uirili,
Hermaphroditus ait, nato date munera ueſtro
Et pater, & genitrix amborum nomen habenti.
Quisquis in hos fontes uir uenerit, exeat inde
Semiuir, & tactis ſubito molleſcat in undis.
Motus uterque parens, nati rata uerba biformis
Fecit, & incerto fontem medicamine tinxit.

*a.l. pulypus.

ARG. FABVLAE SEQ.

Mineides Thebanæ ſorores fuiſſe produntur, quarum ſolertiſſimæ Leucothoe & Alcithoe, quod Liberi ſacra in contemptum vocauiſſent, Mineruæ lanificio addictæ, ex improuiſo, die numinis, vocis tibiarum & tympanorum ſono exterritæ ſunt, quæ in conſpectu non viderunt, & vt animaduertere telas, inſtrumentaque ſua in hederam ac vites repente mutata, & locum aſſuetum feris repletum, noctemq; offuſcam in volucres petentes conuerſæ ſunt, quæ veſpertiliones vocantur.

Mineides in veſpertiliones.

Finis erat dictis, & adhuc Mineia proles
Vrget opus ſpernit'q; Deum, feſtum'q; profanat,
Tympana cum ſubito non apparentia raucis
Obſtrepuere ſonis, & adunco tibia cornu,
Tinula'q; æra ſonant, & *olent myrrhæ'q;, croci'q;,
Res'q; fide maior, cœpere uireſcere telæ,
In'q; hederæ faciem pendens frondeſcere ueſtis.
Pars abit in *uites, & quæ modo fila fuerunt,
Palmite mutantur, de ſtamine pampinus exit.
Purpura fulgorem pictis accommodat uuis,
Iam'q; dies exactus erat, tempus'q; ſubibat,
Quod tu nec tenebras, nec poſſes dicere lucem,
Sed cum luce tamen dubiæ confinia noctis.
Tecta repente quati, pingues'q; ardere uidentur
Lampades, & rutilis collucent ignibus ædes.

*& offuſcata petētes.

*a.l. redolent.

*a.l. frondes.

Falſaq́; ſæuarum ſimulachra ululare ferarum.
Fumida iandudum latitant per tecta ſorores,
Diuerſæq́; locis ignes, ac lumina uitant.
Dumq́; * petunt tenebras, paruos mẽbrana p artus
Porrigitur, tenues'q; includunt brachia pennæ.
Nec qua perdiderint ueterem ratione figuram,
Scire ſinunt tenebræ. non illas pluma leuauit,
Suſtinuere tamen ſe perlucentibus alis.
Conatæq́; loqui, minimam pro corpore uocem
Emittunt peraguntq́; leues ſtridore querelas:
Tecta'que non ſyluas celebrant, lucem'q; peroſæ
Nocte uolant, ſeroq́; tenent a' ueſpere nomen.

* a.l. tenebras alibi.

ARG. FABVLAE SEQ.

Iuno grauiter ferens, quod Ino Liberi altrix, ſororibus punitis cum duobus remaneret liberis in vita, contemptrix numinis ſui, per Tenarum Promontorium Peloponneſi, inferorum ſequens iter ad Erinnyes vltrices impiorum deſcendit, petitque ab eis vt Athamanta cum coniuge Ino aduerſarios numinis ſui vlciſcerentur, quarum vna imperio parens Deæ relicta regia Ditis, ad ſuperos egreſſa, vt Athamantis regiam contigit in ſinum eius ac coniugis angues ac virus, quibus ſenſus eorum alienarentur, iniecit. Quam ob inſaniam ille Learchum filium quaſi in venatione pro fera interfecit Ino autem Melicertam ex ſcopulo ſecum in profundum præcipitauit. Qui Veneris precibus pro nepote habitis, a Neptuno pelagi rectore in Deorum ceſſere numerum, ita vt Melicerta Palæmon, ipſa Ino Leucothoe inter marinos Deos nuncupentur.

Tum uero totis Bacchi memorabile Thebis
Numen erat, magnas'q; noui matertera uires
Narrat ubique Dei, de tot'q; ſororibus expers
Vna doloris erat, niſi quem fecere ſorores.
Aſpicit hanc natis, thalamo'q; Athamantis habẽtẽ
Sublimes animos, & alumni numine Iuno,
Non tulit, & ſecum, potuit de pellice natus
Vertere Mæonios, pelago'q; immergere nautas,
Et laceranda ſuæ nati date uiſcera matri,
Et triplices operire nouis Mineidas alis,
Nil poterit Iuno, niſi inultos flere dolores?
Id'q; mihi ſatis eſt. hæc una potentia noſtra eſt.
Ipſe docet quid agam, fas eſt & ab hoſte doceri.
Quid'q; furor ualeat Penteia cæde, ſatis'que,
Ac ſuper oſtendit, cur non ſtimuletur? eat'que
Per cognata ſuis exempla furoribus Ino?
Eſt uia decliuis funeſta nubila taxo.
Ducit ad infernas per * multa ſilentia ſedes,
Styx nebulas exhalat iners, umbræ'que recentes
Deſcendũt illac, ſimulachra'que functa ſepulchris.
Pallor, hyems'que tenent late loca ſenta, noui'que,
Qua ſit iter manes ſtygiá quod ducat ad urbem,
Ignorant, ubi ſit nigri fera regia' Ditis.
Mille capax aditus, & apertas undique portas
Vrbs habet, ut'que fretum de tota flumina terra,

* a.l. muta

RAPH. ¶FALSA ſimulachra) imagines ac Baccho confictæ. ¶Vlulare) aut uidentur ſubaudiendum, aut vlulabunt intelligendum. ¶Ferarum) Tygrium & Lyncum, quæ feræ Bacchi currum trahere dicuntur. ¶Fumida tecta) fumoſa, fumo plena. ¶Diuerſæq́; locis) ſeparatæ, vt quæ in diuerſa domus loca fugerant. ¶Vitant) fugiunt perterritæ, ne illuminantur. ¶Membrana) chartilago quæ membrana chartacea eſſe videtur. ¶Tenueſq́;) hoc eſt, brachia in alas fueſe conuerſa. ¶Veterem figuram) priſtinam, & humanam formam. ¶Non illas pluma leuauit) Mineides inquit plumæ leuitate non fuerunt in aerem ſublatæ, ſed tranſlucentibus & chartilagineis alis, Veſpertiliones enim ſunt implumes. ¶Pro corpore) pro corporis magnitudine. ¶Sero'que tenent à veſpere nomen) veſpertiliones enim à veſpere dicuntur. Quemadmodum à Græcis νυκτέριδες quia nocte volant, appellantur. Veſper autem (quod & ſerum dicitur) eſt vltima pars diei, eoq́; ſerus veſper etiam appellatur. Virgilius. Neſcis quid ſerus veſper vehat. ¶Tum vero totis) Ino Bacchi nutrix ac matertera, vxorq́; Athamantis in odium Iunonis incidit, quod vbique Bacchi vires laudibus extollebat, cum & alumni & mariti & filiorum felicitate nimium ſuperba videretur. Hanc igitur Iuno vt affligeret ad inferos deſcendens vnam è furiis excitauit, quæ Athamanta in tantum furorem coniecit, vt Clearchum filium interfecerit. Ino autem mariti furorem fugiens è ſcopulo ſe vnà cum Melicerta altero filio in mare præcipitauit. Qui Veneris precibus à Neptuno excepti, & Ino in Leucothoen Deam, quæ Matuta: & Melicerta in Palæmonem, qui Latine Portunus dicitur, fuere commutati. ¶Matertera) Ino enim Semeles fuit ſoror, quæ Bacchum tanquam filium nutriuit atque educauit. ¶De tot ſororibus expers Vna doloris erat) ſola dolore carebat. Aliæ nanque ſorores filios amiſerant, Agaue Pentheum, Autonoe Actæonem. ¶Niſi quem fecere ſorores) ex infortuniis nanque ſororum dolorem capiebat Ino, alias felix haberi poterat. ¶Natis) filiis, Clearcho & Melicerta. Hi nanque Inus & Athamantis filii fuere. Nam alios quoque filios Athamas habuit, ſed ex aliis vxoribus. Ex Nephele (ſiue vt Herodotus ait, ex Themiſtone, vt declinatione latina vtar) ſuſcepit Sthœneum, Erytieum, Leoconem, Pæum, nouiſſimos autem Phrixum & Hellen, qui propter Inus nouercæ inſidias patriam relinquere coacti ſunt.

Via ad inferos.

Ino.

¶Thalamo Athamantis) nuptiis Athamantis Thebanorum principis, ac Aeolii filii. ¶Sublimes animos) elatos ac ſuperbos. ¶Alumni) Bacchi, quem aluerat. Alumnus autem ſemper in paſſiua accipitur ſignificatione, quamuis quidam Laurentio Vallæ contradicere pulchrum putantes in actiua quoque inueniri contendant, ſed decipiuntur ſpecie recti. ¶Numine) diuinitate. ¶Non tulit) tolerare non potuit. ¶Et ſecum) locuta eſt ſubaudiatur. ¶De pellice natus) Bacchus Semeles filius. ¶Mæonios nautas) Thyrrenos qui à Mæonia erant oriundi. ¶Vertere) cõuertere in Delphinos, vt paulo ante vidimus. ¶Et laceranda) Pentheum ſignificat, qui (vt vidimus) ſub apri forma à matre, materteriſq́; fuit dilaceratus ¶Triplices) tres. ¶Nouis alis) quæ antea nunquam viſæ fuerint. Nam ex ſola cartilagine ac mẽbrana conſtant. ¶Nil poterit Iuno) maxima cum indignatione hæc à Iunone referuntur. ¶Inultos dolores) inuindicatos. Sic autem eſt legendum, non multos, vt ferè corrupte legitur. ¶Pentheia cæde) Penthei occiſione. Eſt autem poſſeſſiuum triſyllabum, cuius penultima apud Græcos cum ει diphthongo ſcribitur, quæ quidem in e vel in i longam à nobis conuerti ſolet, quamuis antiqui eadem ei diphthongo vterentur. ¶Cur non ſtimuletur) in furorem agatur Ino ſororum exemplo. ¶Eſt via decliuis) viam quæ ducit ad inferos primum deſcribit, deinde ipſas ſedes infernas. ¶Nubila) vmbroſa, obſcura. ¶Funeſta taxo) ferali ac peſtifera. Nam taxus arbor eſt maxime venenoſa, vnde toxica fuere denominata, vt Plinius ſcribit. ¶Ducit ad infernas) deeſt quæ. Sic Virgilius: Vrbs antiqua fuit, Tyrii tenuere coloni, deeſt quam. ¶Styx iners) immobilis, Paludes enim quæ non mouentur, & nebulas, & tetrum emittunt odorem. ¶Simulachraq́; functa ſepulchris, hoc eſt animæ, quarum corpora ſepulchra ſortita ſunt, nam quarum cadauera inſepulta iacerent, iis tranſire ſtygem paludem nõ dabatur ſecundum priſcorum opinionem. ¶Senta) ſenticoſa, ſpinoſa. Sentes enim ſpinæ dicuntur. ¶Stygiam vrbem) infernam. ¶Fera re.) crudelis aula. ¶Nigri Ditis) Plutonis. Nam vt Græci ἀπὸ τοῦ πλούτου. {Plutonem, ſic latini à diuitiis Ditem nominant. Eſt enim terræ deus Pluto, diuitiæ autem ex terra effodiuntur.} Mille capax magnitudinem vrbis infernæ ſignificat.

Athamas

ADDI. Deſcenſus ad inferos

Sic omnes animas locus accipit ille, nec ulli
Exiguus populo eſt, turbam'ue accedere ſentit.
Errant exangues ſine corpore, & oſſibus umbræ.
Parsq; forum celebrant, pars imi tecta tyranni,
Pars aliquas, artes antiquæ imitamina uitæ
Exercent, aliam partem ſua pœna coercet,
Suſtinet ire illuc cœleſti ſede relicta
(Tantum odiis, itæq; dabat) Saturnia Iuno.
Quo ſimul intrauit, ſacroq; a' corpore preſſum
Intremuit limen, tria Cerberus extulit ora,
Et tres latratus * ſimul edidit. illa ſorores
Nocte uocat genitas graue, & implacabile numen.
Carceris ante fores clauſas adamante ſedebant,
Deq; ſuis atros pectebant crinibus angues.
Quam ſimul agnorunt inter caliginis umbras
Surrexere Deæ. ſedes ſcelerata uocatur.
Viſcera præbebat Tityus lanianda, nouemq;
Iugeribus * diſtractus erat. tibi Tantale nullæ
Deprehēdūtur aquæ, quæq; īminet, effugit arbor.
Aut petis, aut urges ruiturum Siſyphe ſaxum,
Voluitur Ixion, & ſe ſequiturq;, fugitq;,
Molitiq; ſuis letum patruelibus auſæ
Aſſidue repetunt, quas perdunt Belides undas.
Quos omnes facie poſtquam Saturnia torua
Vidit, & ante omnes Ixiona, rurſus ab illo
Siſyphon aſpiciens, cur hic de fratribus inquit
Perpetuas patitur pœnas? Athamanta ſuperbum
Regia diues habet? qui me cum coniuge ſemper
Spreuit? & exponit cauſas odii'que, uiæ'que
Quidque uelit, quod uellet, erat, ne regia Cadmi,
Staret, & in facinus traherēt Athamanta * furores
Imperium, promiſſa, preces confudit in unum,
Sollicitat'que Deas. ſic hæc Iunone locuta,
Tiſiphone canos, ut erat turbata, capillos
Mouit, & obſtantes reiecit ab ore colubros,

RAPH. ¶ NEC ulli exiguo populo eſt) ulli multitudini quàm talibus ſit. Animæ nanque locum non occupant, cum ſint incorporeæ. ¶ Parsq; forum celebrant) id ſequitur quod inquit in ſexto Virgilius. Nam vnuſquisque apud inferos iiſdem ſtudiis delectatur, quibus dum viueret, tenebatur. Nonnulli ergo apud inferos ſunt cauſidici, alii aulici, alii artifices, alii in carcere detinentur. ¶ Imi tecta tyranni) inferni regis Plutonis. ¶ Tantum odiis) parētheſis eſt, acclamationem cōtinensq;. Adeo inquit Iuno ab ira, odio vexabatur. ¶ Simul) poſtquā. ¶ Cerberus) canis eſt triceps inferorū cuſtos: {Dictus quaſi κρεοβόρος. Nam terra ſepultorum carnem abſumit.} ¶ Sorores nocte vocat genit.) Furias. Eumenides nanque noctis & Acherontis filiæ fuiſſe dicuntur. Sunt autem tres, Tiſiphone, Alecto, & Megera. ¶ Graue & implacabile numen) moleſtum & quod nullis precibus placari poteſt. ¶ Adamante) adamas adeo durus eſt lapis, vt nulla alia re q̄ hircino ſanguine frangi poſſit. ¶ Sedes ſcelerata vocat) ſceleratorū ſedes vocat carcer inferorū. Nōnullos vero ex iis qui in eo cruciabātur, enumerat poeta. ¶ Viſcera præbebat Tityus lanianda) Tytius Iouis & Elaræ filiæ Orchomeni filius fuit, qui tamen ex tellure natus fingitur, vel quod Iunonis metu Elara grauida terrā ſubierit, illicq; puerum enixa ſit in ſpecu Bœotiæ, qui ab illa (vt Strabo ait.) Elara fuit denominatus, vel quòd vaſtiſſimi quique & immaniſſimi homines, qualis fuit Tityus, Terræ filii eſſe finguntur. Tityus vero fuiſſe perhibetur adeo magnus, vt nomen iugera ſuo corpore occuparet. Hic cum Latonæ, ſiue (vt Euphorion ſcribit) Dianæ vim inferre vellet, ſagittis Apollinis ad inferos detruſus, ea pœna fuit damnatus, vt vultures cor eius nunquam exedere ceſſent. {Hinc & Tityi octonos Diana dicitur à Callimacho, ſiue quod eius cauſa Tityus interfectus, ſiue quòd ipſa quoque in occidendo illo operam ſuam contribuiſſet.} ¶ Tibi Tantale nullæ) Tantalus Iouis ex Plote nympha filius, cum Iouis arcana hominibus prodidiſſet, filium'que Pelopem Diis hoſpitio ſuſceptis comedendum appoſuiſſet, alias eſſe carnes mentitus, ad inferos detruſus ea pœna plectitur, vt neque bibere, aquis etiam labia tangentibus, neque quicquam comedere poſſit, quamuis illius capiti arbor immineat pomis onuſta. Hac autem pœna auari omnes affici videntur, qui partis pecuniis per auaritiam vti non poſſunt. ¶ Aut vrges Siſyphe) Siſyphus Aeoli fuit filius, qui cum Iſthmum latrociniis infeſtaret, à Theſeo interfectus, ea pœna apud inferos damnatus eſt, vt ex ima valle ſaxum ad montis verticem nunquam vrgere deſiſtat, niſi cum in vallem deſcendit, ad ſaxum delapſum iterum in montis cacumen impellendum. hoc autem figmento denotantur ambitioſi, qui quamuis ſæpius in petendis magiſtratibus repulſam ferant, ab ambiendo tamen nunquam deſiſtunt. ¶ Voluitur Ixion) Phlegyæ filius fuit Ixion, vt Euripides quoque teſtatur, vt vero Pherecydes ait, Aethonis. Is cum Diam Deionei filiam vxorem ducere cuperet, multa ſe daturum munera ſocero pollicitus eſt. Ad quæ quidem accipienda. cum iret Deioneus, barathrum effodiens Ixion, igni'que replens, lignis ſubtilibus, tenui'que puluere illud operuit, in quod cum Deioneus cecidiſſet, extinctus eſt. Tanto ſcelere admiſſo Ixion rabie correptus nemo'que ipſum neq; Deorum, neque hominum purgare volebat, quod primus omnium hominem familiaritate ſibi coniunctum necaſſet. Tandem vero Iuppiter miſericordia motus illū purgauit. Quo facto Iunonem amare cœpit, de ſtupro'que interpellauit. Cui Iuppiter nebulam Iunoni ſimile obiecit. Deinde ad inferos detruſus ita rotæ fuit alligatus vt ſemper voluatur. ¶ Belides) Beli neptes. Nam Belus duos habuit filios Danaum, & Aegyptum, pro quo imperiti ſcribunt Aegyſtum. Is quinquaginta Danai filias totidem ſuis filiis deſponſauit. Sed Danaus cum Apollinis oraculo didiciſſet, ſe quandoque ab vno filiorum Aegypti, ſuo genero occiſum iri, filiabus mandauit, vt prima nocte quæque ſuos maritos occiderent. Quæ quidem omnes, præter vnam Hypermeſtram natu minimam, quæ Lino ſponſo pepercit à quo poſtea Danaus fuit interfectus, patri ſunt obſecutæ. Quare ea pœna apud inferos ſunt damnatæ, vt cribris aquam haurire nunquam deſiſtant. {Siue vt alii, aquam in dolium pertuſum, quòd nunquam impleatur, perpetuo ingeratur.} ¶ Letum) mortem, à lendo, quod non eſt in vſu, quòd mors omnia deleat. ¶ Patruelibus) ex duobus fratribus nati patrueles dicuntur. ¶ Et ante omnes Ixiona) quia ab eo affecta iniuria fuerat, cum de ſtupro fuit interpellata. ¶ Rurſus ab illo) poſt illum. ¶ Cur hic è fratribus.) nam Siſyphus, & Athamas fratres fuere, filii'que Aeoli. ¶ Cum coniuge) cum vxore ſua Ino. ¶ Spreuit) contempſit. ¶ Et exponit cauſas odii) quo proſequitur Athamantem. ¶ Quidque velit) exponit etiam quid velit furias facere. ¶ Staret) erecta foret, ſed euerteretur. ¶ Et in facinus) in ſcelus. ¶ Traherent Athamanta furores) hoc eſt vt Athamas furioſus effectus aliquid mali perpetraret. ¶ Imperium, promiſſa) decorum ſeruat Poeta, nam iratorum confuſa ſemper eſt oratio. ¶ Tiſiphone) vna eſt ex tribus infernis, quæ homicidas maxime punit, vnde etiam nomen accepit. nam παρὰ τὸ τίσαι τοὺς φονέας, quod homicidas vlciſcatur, dicta eſt. ¶ Obſtantes colubros) ſerpentes os impedientes ne loqui poſſet. Furiæ nanque ſerpentes pro crinibus habere finguntur.

Margin notes (left): Vrbs inferorum deſcriptio. — ADDI. — Tityus. — ADDI. — Tantalus. — Siſyphus.

Margin notes (right): Ixion. — * vetus codex Semel — Belides. Belus. — * a.l. diſtentus. — * a.l. ſorores. — ADDI. — Tiſiphone

Atque ita,non longis opus eſt ambagibus inquit.
Facta pura,quæcunque iubes.inamabile regnum
Deſere,teq; refer cœli melioris ad auras.
Læta redit Iuno.quam cœlum intrare parantem
Roratis luſtrauit aquis Thaumantias Iris.
Nec mora Tiſiphone madefactam ſanguine ſumit
Importuna facem,fluidoq; cruore rubentem
Induitur pallam tortoq; incingitur angue,
Egrediturq; domo.luctus comitatur euntem,
Et pauor & terror,trepidoq; inſania uultu.
Limine conſtiterat.poſtes tremuiſſe feruntur.
Aeolii,palloráq; fores infecit acernas,
Solq; locum fugit.monſtris exterrita coniux,
Territus eſt Athamas tectoq; exire parabant.
Obſtitit infelix aditumq; obſedit Erinnys,
Nexaq; uipereis diſtendens brachia nodis
Cæſariem excuſſit.motæ ſonuere colubræ,
Pars'que iacẽt humeris pars circum pectora lapſæ
Sibila dant,ſaniem'q; uomũt, * linguis'q; coruſcãt.
Inde duos medius abrupit crinibus angues,
Peſtifera'q; manu raptos immiſit at illi
Inoos'q; ſinus,Athamanteos'que pererrant,
Inſpirant'que graues animos,nec uulnera membris
Vlla ferunt.mens eſt quæ * diros ſentiat ictus.
Attulerat ſecum liquidi quoque monſtra ueneni
Oris Cerberei ſpumas,& uirus Echidnæ,
Errores'que uagos,cæcæ'que obliuia mentis,
Et ſcelus & lachrymas,rabiẽ'que,& cædis amorẽ,
Omnia trita ſimul quæ ſanguine * miſta recenti
Coxerat ære cauo uiridi uerſata cicuta.
Dum'que pauent illi,uertit furiale uenenum
* Pectus in amborũ,præcor dia'que intima mouit,
Tum face iactata per eundem ſæpius orbem.
Conſequitur motos uelociter ignibus ignes.
Sic uictrix,iuſſi'que potens ad inania magni
Regna redit Ditis,ſumptum'que recingitur anguẽ.
Protinus Aeolides media furibundus in aula
Clamat Io comites,his retia tendite ſyluis.
Hic modo cum gemina uiſa eſt mihi prole leæna,
Vt'que feræ ſequitur ueſtigia coniugis amens,
De'que ſinu matris ridentem,& parua Clearchum
Brachia tendẽtem rapit,& bis , * ter'que per auras
More rotat fundæ,rigido'que infantia ſaxo
Diſcutit ora ferox.tum denique concita mater,
Seu dolor hoc fecit,ſeu ſparſi cauſa ueneni
Exululat,ſparſis'que fugit male ſana capillis.
Te'que ferens paruum nudis Melicerta lacertis,
Euoe Bacche ſonat,Bacchi ſub nomine Iuno,
Riſit,& hos uſus præſtet tibi dixit alumnus.
Imminet æquoribus ſcopulus pars ima cauatur
Fluctibus,& tectas defendit ab imbribus undas,
Summa riget,frõtẽ'que in apertũ porrigit æquor,
Occupat hunc(uires inſania fecerat)Ino,
Se'que ſuper pontum nullo tardata timore
Mittit,onus'que ſuum.percuſſa recanduit unda.

ARG. FABVLAE SEQ.

Refert quoque Venerem petiiſſe a Neptuno de Inõ & Melicerta, vt in numerum Deorum referantur,ſignificans enim Venerẽ in vndis eſſe creatam,quo facilius moueret Neptunum.

At Venus immeritæ neptis miſerata labores,

RAPH. ¶ LONGIS ambagibus) longis verborum circuitionibus,longa oratione. ¶ Roratis)inſperſis. ¶ Luſtrauit) purgauit ab inferorum contactu. ¶ Thaumantias Iris) Thaumantis & Electræ filia fuit. ¶ Iris)tametſi Cicero & Macrobius ἀπὸ τοῦ θαύματος id eſt ab admiratione dictam putẽt. Non ſolum autẽ Thaumantias,ſed etiam Thaumantis declinatur. ¶ Importuna) moleſta. ¶ Fluido cruore) corrupto ſanguine, Tiſiphones autem apparatum habitumq; perſpicue deſcribit. ¶ Luctus comitatur) ſcite hi comites attribuũtur Tiſiphone furiæ. Nam & luctus & pauoris & inſaniæ cauſa eſſe mortalibus Tiſiphone videtur. ¶ Limine) Athamantis. ¶ Poſtes Aeolii) Ianuæ Athamantis Aeoli nepotis. ¶ Palloráq; fores infecit acernas) aduentum inquit Tiſiphones fores acernæ pallidæ fuerunt effectæ, ex quo maxima vis veneni furiæ illius ſignificatur. ¶ Fores acernas) ex acere confectas. Acer nãque arbor eſt operum elegantia & ſubtilitate citro ſecunda, vt Plinius ſcribit. Plura eius ſunt genera, quæ qui videre cupit ex Plinii. xvi. repetat licet. ¶ Solq; locum fugit) aduentu Tiſiphones Sol quoque fugatus eſt. ¶ Infelix) infelices faciẽs. Sic Virgilius. Sis felix,noſtrũq; leues quæcunque laborem. ¶ Erinnys) Tiſiphone furia. Sunt autem Erinnyes deę infernæ vltrices, cum aliorum ſcelerum, tum impietatis in parentes, dictæ παρὰ τὸ ἐν τῇ ἔρᾳ ναίειν, quod in terra habitent hominum facta ſpeculantes. ¶ Saniemq; vomunt) venenum ex ore emittunt. ¶ Linguisq; coruſcant) linguas vibrant. Eſt enim triſulca & longiſſima ſerpentibus lingua,quam tanta celeritate mouent, vt tres habere linguas videantur. ¶ Graues animos)difficiles,anxios. ¶ Vulnera)morſus. ¶ Diros ictus) graues affectus & perturbationes. Ictus autem propriẽ ſcorpionum dicuntur, quãuis & ſerpentum. ¶ Et virus Echidnæ) hydræ ſerpentis. Echidna vero latine vipera dicitur. { Fuit autem hæc Echidna monſtrum, ex altera parte virgo,ex altera ſerpẽs, ex qua Typhaon, vt inquit Heſiodus in Theogonia,genuit,Orthum,canem Geryonis,& Cerberum,canem Plutonis,prætera Hydram Lerneam,& Chimæram. } ¶ Erroresq; vagos) errandi, vagandiq; cupiditatem. Proprio autem epitheto vagos errores poeta vocauit. ¶ Cicuta) herba eſt præſentiſſimi veneni. ¶ Furiale) in furorem agens. ¶ Mouit)in furorem commouit. ¶ Ignes)venti & facis agitatione commotos. ¶ Conſequitur igni) aſſequitur ſic, vt continenter igneus orbis videretur. ¶ Sic victrix)voti compos. ¶ Sumptumq; recingitur anguis) ſerpẽtem quo cincta erat Tiſiphone reſoluit. ¶ Furibundus)furioſus. ¶ Io comites) uox eſt & Bacchantium & furentium. ¶ Et parua Clearchũ) Athamas ex Ino Clearchum & Melicertam filios ſuſcepit. Ex Nephele vero Phryxum & Hellen, vt alibi plenius diximus. ¶ Rotat) circunducit. ¶ Rigido ſa.) duro & aſpero. ¶ Diſcutit)diſiecit, illidit, diſtringit quatiendo. ¶ Infantia ora.) infantis caput. ¶ Sparſi veneni)à Tiſiphone. ¶ Exululat)clamores horrendos emittit. Male ſa.) inſana & furioſa. ¶ Euoe Bacche) vox eſt Bacchantium εὖα quæ bene tibi, ſignificat. Vnde & ipſe Bacchus Euius cognominatur, & Euhius cum aſpiratione, nam quem alii Græcorum εὔιον vocant, Dorienſes loco s literæ aſpirationem reponentes ἕυιον appellant. ¶ Sonat)clamat. ¶ Hos vſque) hanc vtilitatem, vt furias & inſanias. ¶ Imminet) promontorium deſcribit, vnde ſe Ino cum Melicerta filio præcipitauit. Id autem promontorium Moluris petra à Pauſania vocatur. { Qui cauſam inſaniæ Athamantis ad exilium Phryxi & Helles transfert. Vide Attica circa finem. } ¶ Summa riget) aſpera & inculta eſt. ¶ In apertum æquor) in latum mare. ¶ Occupat)celeriter aſcendit. ¶ Vires inſa.fe.) Parentheſis qua res veriſimilis efficitur. ¶ Onus'que ſuum) Melicertam filium, quem fugiens ſecum aſportauerat. ¶ Recanduit) candida & alba facta eſt propter ſpumam,quã cõcitatũ mare emittere ſolet. Tametſi cãdere ꝓprie dicatur ferrũ ignitũ. ¶ Neptis)Inus,q̃ Hermiones filiæ Veneris filia fuit.

Thaumantia

Plinii loc.

Erinnys.

ADDI.

*alibi linguæ.

*a.l.vera duros.

*a.l.tecta

Euoe.

*vultus ictius.

Euius.

Euhius.

*a.l.terq;

ADDI.

Sic patruo blandita ſua eſt o' numen aquarum,
Proxima cui cœlo ceſſit Neptune poteſtas,
Magna quidem poſco ſed tu miſerere meorum
Iactari quos cernis in Ionio immenſo,
Et Diis adde tuis. aliqua & mihi gratia ponto eſt.
Si tamen in medio quondam concreta profundo
Spuma fui * gratumꝙ manet mihi nomen ab illa.
Annuit oranti Neptunus, & abſtulit illis
Quod mortale fuit, maieſtatem'ꝙ uerendam
Impoſuit, nomen'ꝙ ſimul faciem'ꝙ nouauit.
Leucothea'ꝙ Deum cum matre Palæmona dixit.

ARG. FABVLAE SEQ.

Comites Inus quod deſyderio reginæ affectæ, caſum eius mœrentes deflerent, ob eandem iram Iunonis cum præcipitare ſe deſtinaſſent, ne pari honore a Neptuno excipi poſſent, in ſaxa, & aues effectæ, vt transfigurarentur.

Sidoniæ comites quantum ualuere ſecutæ
Signa pedum, primo uidere nouiſſima ſaxo,
Nec dubium de morte ratæ, Cadmeida palmis
Deplanxere domum, ſciſſis cum ueſte capillis.
Vt'ꝙ parum iuſtæ, nimium'ꝙ in pellice ſæuæ
Inuidiam fecere Deæ, conuitia Iuno
Non tulit & faciam uos ipſas maxima dixit
Sæuitiæ monimenta meæ. res dicta ſecuta eſt.
Nam quæ præcipue fuerat pia perſequar inquit,
In freta reginam, ſaltum ꝙ datura, moueri
Haud uſquam potuit, ſcopulo'ꝙ affixa cohæſit.
Altera dum ſolito tentat plangore ferire
Pectora, tentatos ſenſit riguiſſe lacertos
Illa manus, ut forte tetenderat in maris undas,
Saxea facta manus in eaſdem porrigit undas.
Huius ut arreptum laniabat uertice crinem,
Duratos ſubito digitos in crine uideres.
Quo quæque in geſtu deprenſa eſt hæſit in illo.
Pars uolucres factæ, quæ nunc quoꝙ gurgite in illo
Aequora diſtingunt ſummis Cadmeides alis.

ARG. FABVLAE SEQ.

Cadmus Agenoris filius poſtquam inſpector fuerat ſuarum calamitatum in * exitu nepotum peroſus Thebarum ſedes, cum Harmonia Martis & Veneris filia coniuge ſua in Illyrios profugit, ibi petita venia a Deis in ſpeciem Draconis conuertitur, qui mino cauſa malorum ſuorum fuiſſet, vota expleta ſunt, in dracones verſi ſunt.

Neſcit Agenorides natam paruum'ꝙ nepotem,
Aequoris eſſe Deos luctu ſerie'ꝙ malorum
Victus, & oſtentis, quæ plurima uiderat, exit
Conditor urbe ſua, tanquam fortuna locorum,
Non ſua ſe premeret, longi'ꝙ erroribus actus
Contigit Illyricos profuga cum coniuge fines.
Iam'ꝙ malis annis'ꝙ graues dum prima retractant
* Facta domus, relegunt'ꝙ ſuos ſermone labores,
Num ſacer ille mea traiectus cuſpide ſerpens
Cadmus ait fuerat tum, cum Sidone profectus
Vipereos ſparſi per humum noua ſemina dentes?

RAPH. Veneres quatuor.

(SVO pa.) Neptuno, qui frater eſt Iouis, cuius tertia Venus eſſe filia dicitur. Quatuor enim Veneres fuiſſe Cicero in libris de natura Deorum ſcribit, quarum primam, quæ magna Venus appellatur, Cœli ac Diei filiam fuiſſe. Secundam ex maris ſpuma natam. Tertiam Iouis & Diones filiam, Quartam Syriæ & Cypriæ. (Proxima) nam Ioui cœlum in mundi diuiſionem, Neptuno terra cum mari obtigit. (In Io. im.) Ionium mare Græciam alluens inter Aegeum & Tyrrhenum pelagus ſitum. Tametſi non deſunt, qui ſcribunt illud cum Adriatico ſinu copulari. Dictum eſt autem ab Ionio quodam viro Illyrico, vt ſcribit Theopompus. Alii vero ab errore Io: in vaccam mutatæ, Ionium putant eſſe declinatum. Eſt autē ſpondaicus verſus, neque illius vocalis admittit colliſionem. Hæc vere compoſitio maxime implorāti auxilium eſt accommodata. (Tuis) marinis. (Aliqua etiam mi.) hoc eſt, ego quoque aliquid gratiæ in mari habere debeo; cum in mari ex ſpuma ſim nata, indeq; appellata. Obiter autem Oui. aliam quoq; transformationem exponit. nam ſecunda Venus (vt diximus) ex maris ſpuma ac ſanguine Cœli teſticulorū procreata fingiᵗ. Saturnus enim Cœlo patri iratus falce virilia abſcidiſſe, eaq; in mare proiecīſſe narratur, ex quorum ſanguine & maris ſpuma Venus concreta eſſe perhibetur, vñ etiā Aphrodite ἀπὸ τοῦ ἀφροῦ, hoc eſt, à ſpuma vocatur. fabulam proſequitur Heſiodus in Teogon. (Nomenq; ſimul, faciēq; nouauit) hoc eſt figuram & nomen Inus, & Melicertæ commutauit. Nā Ino Leucothea Græce, latine Matuta fuit appellata. Melicerta vero à Græcis Palæmon, à noſtris Portunus fuit nuncupatus. Leucothea vero dicta eſt ἀπὸ τοῦ [illegible], hoc eſt, à currendo per Leucon campum Megaridis, vt Euſtachius in Homerum ait. Myrſinus autem non ſolum Ino Leucotheam vocat, ſed etiam Nereidas Leucotheas appellat. (Maieſtatemq; uerend. Impo.) ſignificat illos effectos fuiſſe deos. Nā maieſtas, quæ à maioribus dicta eſt, propria eſt Deorum (Sidoniæ comites) matronæ Thebanæ Ino fugientem ſecutæ cum ex veſtigiis percepiſſent eam ſe in mare præcipitaſſe Iunoni inuidiam facere cœperunt. Quare Iuno irata eas partim in ſaxa, partim in aues cōmutauit. (Primo ſaxo) in prima promontorii parte. (Nec dubium de morte ratæ) nam eam mortuam cum filio putauerūt. (Cadmeida) Cadmeiam patronymicum pro poſſeſſiuo. (Deplanxere) defleuere, palmis pectora plangētes, atq; percutientes. (Conuitia) cōtumelias (Monumenta) memoriam. (Solito plangore) conſueta percuſſione. (Riguiſſe) duros factos eſſe. (Hæſit) permāſit. (Quæ nunc quoq; gurgite in illo) tapinoſis eſt. Gurgitē enim pro ſinu maris poſuit poeta. gurgites enim fluminum proprie dicuntur. (Diſtingunt) radunt, leuiter attingūt. (Cadmeides) Thebanæ a Cadmo duce ſic dictæ. (Neſcit Agenor.) Cadmus variis ſuorum infortuniis vexatus Thebas vnà cum Harmonia vxore dereliquit, ſeq; in Illyricū cōtulit, vbi cū vxore in ſerpētem fuit cōuerſus. Quod quidē idcirco fingiᵗ, qa Cadmus cū iā eſſet ſenex ab Amphione & Zetho regno pulſus, ſiue (vt alii ſcribunt) quia Linū interfeciſſet profugus ad Illyrios ſe cōtulit, vt Palæphatus ſcribit, vbi cū Harmonia vxore miſerrimā exegit vitam, verſusq; in anguē idcirco fingiᵗ vnā cū vxore, quod ab elegantibus, & cultis moribus in barbaros & incōditos declinaſſet. (Serieq; malorū) continuatione infortuniorum. (Et oſtētis) mōſtris. (Premeret) vexaret. (Contigit Illyricos fines) in Illyricū peruenit. Eſt autē Illyricū regio Epiro finitima, ab Illyrio Polyphemi filio cognominata, ut ſcribit Appianus. {Apollonius lib. iiii. Encheleas noīat ppl̄m, ad quē cū uxore Cadmus peruenit q̄ res fortaſſis fabulæ occaſionē dedit. Nā ἐγχέλεις anguillæ aīs dicūtur. Hic autē & ſepulchrum ipſi & Harmoniæ erectū fuiſſe dicit his uerſibus.
οἱ δὲ πέρ ἐπ' ἰλλυρικῶν [illegible] ποταμῶν.
Τύμβος ἵν' ἁρμονίης, κάδμοιό τε [illegible]
Ἀνδράσιν ἐγχελέεσσιν [illegible]. &c.}
(Graues) pleni, onerati. (Dum prima retractant) cōmemorant ſuæ domus primordia. (Releguntq; ſuos ſer. labo.) colligunt, in memoriā reducūt. (Num ſacer ille) dubitat Cadmus an ille ſerpens, quē ad fontem interfecit, alicui Deorū fuerit cōſecratus, qui ſibi malorum cauſa fuerit.

Leucothea Matuta. Palæmon, Portunus.

Comites Inus in lapides & aues.

*a.l.graiū.

Cadmus cum vxore in ſerpētes

Illyricum.

ADDI.

*a.l.exitio

* alius codex fata.

Quem ſi cura Deum tam certa uindicat ira:
Ipſe precor ſerpens in longam porrigar aluum.
Dixit,& ut ſerpen, in longam tenditur aluum,
Duratæq; cuti ſquammas increſcere ſentit,
Nigraq; cœruleis uariari corpora guttis.
In pectusq; cadit pronus,commiſtaq; in unum
Paulatim tenui tenuantur acumine crura.
Brachia iam reſtant.quæ reſtant brachia tendit.
Et lachrymis per adhuc humana fluentibus ora,
Accede o coniux,accede miſerrima dixit.
Dumq; aliquid ſupereſt de me,me tãge, manum'q;
Accipe,dum manus eſt,dũ nõ totũ occupat anguis.
Ille quidem uult plura loqui,ſed lingua repente
In partes eſt fiſſa duas.nec uerba loquenti
Sufficiunt,quoties'q; aliquos parat edere queſtus,
Sibilat.hanc illi uocem natura reliquit.
Nuda manu feriens exclamat pectora coniux.
Cadme mane,te'q; infelix his exue monſtris.
Cadme qd hoc?ubi pes?ubi ſũt hũeri'q;,manus'q;?
Et color,& facies?& dum loquor,omnia? cur non
Me quoq; cœleſtes in eundem uertitis anguem?
Dixerat ille ſuæ lambebat coniugis ora.
In'que ſinus charos,ueluti cognoſceret,ibat.
Et dabat amplexus,aſſueta'que colla petebat.
Quisquis adeſt(aderant comites)terretur.at illis
Lubrica* perlucent criſtati colla draconis.
Et ſubito duo ſunt,iuncto'q; uolumine ſerpunt,
Donec in appoſiti nemoris ſubiere latebras.
Nunc quoq; nec fugiũt hominẽ,nec uulnere lædũt,
Quid'q; prius fuerint,placidi meminere dracones.

ARG. FABVLAE SEQ.

Perſeus Iouis & Danaes filius miſſus a Polydecte ad Meduſæ caput perferendum quæ aſpectu ſuo obutos in ſilicem conuertere ſolebat,Minerua adiutrice euicit propoſitum laborem. & intercepto Phorcidum lumine, quæ mutuam cuſtodias Gorgonum alebant abſciſum caput Meduſæ per aera tulit. E ſanguine autem qui Perſeo per Africam iter faciente ſtillauerat, genus ſerpentum eſt procreatum. Ab utero autem eiuſdem Meduſæ, equus Pegaſus cum pennis exiit.

Sed tamen ambobus uerſæ ſolatia formæ
Magna nepos dederat,quem debellata colebat
India,quem poſitis celebrabat Achæia templis.

RAPH. ¶ QVEM ſi cura Deum vin.) hoc eſt, pro cuius cæde,ſi Dii vindictam de me ſumunt, vtinam ego quoque ſerpens efficiar, vt ab iſtis liberer malis. Eleganter autem dicimus, vindico inimicos, & patris cædem, pro eo quod eſt punio inimicos, & pro cæde patris vindictam ſumo. ¶ Tam certa ira) vt me nunquam malis vexare ſint ceſſaturi. ¶ Porrigar.) producar. prolonger. ¶ In longum aluum) in lõgum ventrem. Aluus enim eſt in quam confluunt ſordes. Venter vero dicitur, qui extat & apparet. Iuuenalis. Montani quoq; venter adeſt abdomine tardus. Vterus autem eſt in quo mulieres concipiunt. ¶ Duratæ'que cuti ſquammas) nam cutis & pellis ſerpentum ita ſquammis aſperatur, vt piſcium. ¶ Cœruleis guttis) maculis ſubuiridibus, qualis eſt maris color. ¶ Commiſtaq; in vnum) confuſa in vnum. ¶ Tenuantur) tenuia, ac ſubtilia efficiuntur. ¶ Tereti) oblongo, atque rotundo. ¶ Tendit) extendit ad vxorem ¶ In partes eſt fiſſa duas) ſerpentes bifidam, ſiue (vt Plinius ait) triſulcam, videntur habere linguam. ¶ Nec verba loquenti ſufficiunt) nec partes inquit linguæ ſubminiſtrant verba Cadmo loqui volenti. Sufficere nanque hoc loco eſt tranſitiuum, & ſubminiſtrare ſignificat. ¶ Aliquos queſtus) aliquas querelas. Qua in ſignificatione citra diphthongum ſcribitur. Quæſtus enim cum diphthongo turpe ſignificat lucrum. ¶ Sibilat) ſibilare verbum eſt facticium à vocis ſono declinatum. Natura autem ſerpentes ſibilant. ¶ His monſtris) proprie dixit. Nam monſtra ſunt, quæ præter naturam fiunt, à monendo dicta, quaſi moneſtra, quod nos Deorum voluntatis admoneant, vt Pompeius ſcribit. ¶ Et dum loquor omnia?) ordo eſt & ſenſus. Et vbi ſunt omnia membra, dum loquor. Miratur enim Hermione, quod nihil membrorum Cadmi videbat. ¶ Aderãt comites) parenthesis, qua ſignificatur comites ſaltem interfuiſſe illi transformationi. ¶ Criſtati draconis) criſtas in capite habentis. Draco autem ἀπὸ τοῦ δέρκειν, hoc eſt, à videndo declinatur. Eſt enim acutiſſimi viſus. ¶ Iuncto'que volumine) iuncta reuolutione. ¶ Donec in appoſiti) donec ſe in contiguo nemore occultauerunt. ¶ Appoſiti) iuxta poſiti, ac vicini. ¶ Nunc quoque nec fugiunt hominem) anguium deſcribit naturam, qui hominem nec fugiunt nec offendunt. ſunt'que Aeſculapio ſacri. ¶ Sed tamen ambobus) hæc idcirco à poeta narrantur, vt concinne, quas expoſiturus eſt transfigurationes cum prioribus connectantur. Nam Acriſius rex Argiuorum & orgia Bacchi ſpernebat, & Perſeum ſibi nepotem Iouis eſſe filium non credebat. Sic igitur ad Perſei geſta enarranda deſcendit poeta. ¶ Nepos) Bacchus qui ex India deuicta glorioſiſſimum reportauerat triumphum. ¶ Debellata) bello deuicta. ¶ Achæia) Græcia. Nam Achaia) pars eſt Græciæ, vnde Achæi pro Græcis accipiuntur. Sanè Achæia cum diphthongo à Græcis ſcribitur. Sic autem eſſe ſcribendum Achæi, inde ducti facile oſtendunt, {apud Stephanũ ſcribitur Ἀχαΐα pro regione apud Pauſaniam Ἀχαΐα, abſque diphthongo, cui & latinũ Achaia reſpondet.} ¶ Poſitis tẽplis) ædificatis. ¶ Solus Abantiades) Acriſius (vt in libro temporum ſcribit Euſebius) Abantis Argiuorum regis fuit filius, pariter'que Danaes, ex qua Perſeum Iuppiter ſuſcepit. Is à Prœto fratre pulſus regno à Perſeo nepote fuit reſtitutus, à quo tandem inuito, cum diſco luderet, fuit interemptus. Pherecides autem narrat (vt ſcribit Apollonii Argonauticon expoſitor) Acriſio nupſiſſe Eurydicen Lacedæmonis filiam, ex qua cum Danaen ſuſtuliſſet, an marem de illa eſſet ſuſcepturus oraculum interrogauit. Cui Apollo, nullum quidem ipſi filium futurum eſſe reſpondit: Fore autem vt ab eo quem filia genuiſſet, interficiatur. Domum itaque reuerſus thalamum æreum in media ædium aula ſub terra fabricandum curauit, in quo Danaen cum nutrice incluſam ſeruabat, nequis ad illam vir ingredi poſſet. Iuppiter vero puellæ amore captus in auri guttas conuerſus ex tecto per impluuium defluens, à virgine ſinu fuit exceptus. Seipſum autem cum aperuiſſet, puellã compreſſit, ex qua Perſeus eſt natus, qui à matre, & nutrice clàm Acriſio fuit educatus. Cum vero iam ad tertium, quartum'ue ætatis annum puer perueniſſet, vocem illius ludentis Acriſius audiuit. Ad ſe igitur Danae cum nutrice accerſita, hanc quidem interimit, Danaen vero cũ puero ad Iouis Hercei aram deducit, ipſam'que ſolus interrogat, unde ſibi puer ſit natus. Illa uero ex Ioue reſpondit. Hoc Acriſius cum adduci non poſſet, ut crederet, in arcam unà cum puero illam impoſuit, cumque eam clauſiſſet, in mare proiecit. Ea uero ad Seriphum inſulam delata, à Dictye Periſthenis filio, qui forte tum piſcabatur, reti fuit extracta, quam quidem cum precibus Danaes aperuiſſet, ac quinam eſſent reſciuiſſet, ipſos ad domum deducit, & ut cognatos accipit. Dictys enim atque Polydectes Androthoes filiæ Caſtoris, & Periſthenis filii fuerunt. Periſthenis autem pater fuit Damaſtor filius Nauplii, quem ex Amymone ſuſcepit Neptunus, ut in primo Pherecydes idem ſcribit.

ADDI. Achæia Achæi Acriſius.

* permulcent.a.l. hab.

Cum

Solus Abantiades ab origine cretus eadem
Acriſius ſupereſt, qui mœnibus arceat urbis
Argolicæ, contraq́; deum ferat arma genus'q;
Non putat eſſe Deũ, neq; enim Iouis eſſe putabat
Perſea, quem pluuio Danae conceperat auro.
Mox tamen Acriſium (tanta eſt præſentia ueri)
Tam uiolaſſe Deum, quam non agnoſſe nepotem,
Pœnitet. impoſitus iam cœlo eſt alter & alter
Viperei referens ſpolium memorabile monſtri
Aera carpebat tenerum ſtridentibus alis.
Cum'q; ſuper Libycas uictor penderet arenas,
Gorgonei capitis guttæ cecidere cruentæ,
Quas humus exceptas uarios animauit in angues:
Vnde frequens illa eſt, infeſta'q; terra colubris.

ARG. FABVLAE SEQ.

Atlas Iapeti & Pleiones filius a Themide, quæ mille antiſtes Deorum erat reſponſum accepit, ne quẽ hoſpitio ex progenie Iouis reciperet, ſi vellet hortum in quo poma aurea erant cuſtoditum habere. Quam ob cauſam cum Perſeo fatigato ex aſſiduo curſu requieſcendi hoſpitium ... nollet, eumq; viribus propelleret, ille elatũ caput Gorgonis ei obiecit. Quo viſo in montẽ pari noie eſt verſus. Qui in vltimis Africæ locis mãdat inſertus eſt.

Inde per immenſum uentis diſcordibus actus
Nunc huc, nunc illuc exemplo nubis aquoſæ
Fertur, & ex alto ſeductas æthere longe
Deſpectat terras totum'q; ſuperuolat orbem.
Ter gelidas Arctos, ter Cancri brachia uidit,
Sæpe ſub occaſus, ſæpe eſt ablatus in ortus.
Iam'q; cadente die ueritus ſe credere nocti
Conſtitit Heſperio regis* Atlantis in orbe,

CAPH. ¶CVM vero accepiſſet Acriſius Polydecten Seriphi regẽ oſtẽſo Gorgonis capite in ſaxũ fuiſſe cõmutatũ, Argis metu aufugit, ad Pelagosq; Lariſſam peruenit. Quod quidẽ poſt quam Perſeus cognouit ad illum in patriam deducendũ eſt profectus. Sed cum in iuuenes quoſdam diſco certantes inci diſſet, ipſe quoque diſcum iecit in aerem, qui reſiliens Acriſii pedem ita percuſſit, vt ibi vitam cum morte commutarit. Ita fatum vitare non potuit. Perſeus vero vnà cũ Lariſſæis ante vrbem ipſi vt Heroi ſepulchrum magnificum erexit. ¶Abãtiades) Abantis filius. Abantes quoq; populi ſunt Eubœæ, à quibus etiam Abãtis fuit appellata, ſiue ab Abante Argei filio, vel Neptuni & Arethuſæ. ¶Ab origi.ea.) quia & ipſe ab Ioue originem ducebat. Nam Belus Iouis fuit filius, is vero pater fuit Abantis, cuius filiũ Acriſiũ fuiſſe diximꝰ. ¶Neq; enim Io. eſſe pu. Perſea) filiũ ſubintelligamus vel genus. Perſeus aũt Iouis ex Danae Acriſii fuit filius. Is cum adoleuiſſet (vt ſcri. Ioã. grã.) Palladis (vt alii) Polydectis regis Seriphi iuſſu ad Gorgones debellãdas eſt profectus ægide à Pallade ipſa, ac talaribus, enſeq; falcato à Mercurio acceptis. Meduſæ igitur caput amputatum, cũ in Græciã referret, ab Atlante Mauritaniæ rege ab hoſpitio repulſus, Gorgonis capite oſtẽſo ipſum in mõtẽ eiuſdẽ nois cõmutauit. Andromedã deĩde virginẽ Cephei regis ac Caſſiepiæ filiã monſtro marino crimine matris obiectã, ea conditione liberauit, vt ſibi vxor traderetur. Sed cũ iam nuptias celebraret, ac Phineus Cephei frater, cui Andromeda antequam obiiceretur mõſtro, fuerat deſpõſata, ſibi eã vi auferre conaretur, & multos ex illius ſociis interfecit, & Gorgonis capite oſtenſo Phineum ipſum cum reliquis in ſaxa conuertit. At demũ in Græciam reuerſus Prœtũ Acriſii fratrem, qui regno auum expulerat in lapidem transformauit, Acriſiumq; auum in regnum reduxit, ac Polydectem Seriphi regem vnà cum multis aliis in ſaxa conuertit. Ipſe vero in orientem profectus Perſiam, Perſasq; de nomine ſuo appellauit. Tandem inde reuerſus, cum Acriſium auum inuitus diſco ludens interemiſſet, ipſe cũ Andromeda vxore ac Cepheo ſocero, & Caſſiepeia ſocru in cœlum fuit tranſlatus, atque inter ſydera collocatus. ¶Quẽ pluuio Danae concepe. au.) Danae Acriſii filia, quæ in turri ahenea ita cõcluſa erat à patre, qui acceperat ſe nepotis manibus periturum, vt nullus vir ad eã accedere poſſet, à Ioue in auri guttas transformato fuit cõpreſſa. Quod cum reſciuiſſet Acriſius, ægre ferens illam in arca impoſitam in mare proiici iuſſit. Ea vero arca à Dictye piſcatore Seriphio (vt Stra. narrat) ad Polydectem Seriphi regem fuit delata, qui quãuis Danae cogere non potuerit, vt ſibi nuberet, Perſeum tamen infantem educauit. ¶Pluuio au.) nam Iuppiter in auri guttas cõuerſus in Danaes gremium pluiſſe fingitur. ¶Tanta eſt præſentia veri) acclamatio hæc interpoſita ſignificat maximam eſſe veritatis potentiam. ¶Præſentia) potentia. ¶Pœnitet) quia & Perſeum Ioue digna geſſiſſe accipiebat & Bacchum in numerum Deorũ iam eſſe relatum videbat. ¶Impoſitum iã cæ. eſt alter) Bacchus in numerũ Deorũ relatus. ¶Viperei mõſtri ſpo.) caputis Meduſæ eſt periphraſis. Nam Phorcus Theoſiæ nymphæ ac Neptuni filius, Corſicæq́., & Sardiniæ rex (vt Varro ſcribit) cum Atlante prælio nauali commiſſo victus, & in mari ſubmerſus, Neptuni patris beneficio Deus marinus eſſet effectus, ex Ceto coniuge tres ſuſtulit filias eximia pulchritudine, Euryalam, Sthenο, & Meduſam, & (vt nonnulli volunt) Scyllã, quas Pomponius Mela ſcribit Gorgadas inſulas Aethiopici maris tenuiſſe, vnde Gorgones videntur appellatæ. Harum natu maxima fuit Meduſa, quæ cum quadam die ſola in littore vagaretur, à Neptuno fuit adamata, vt eam vel in templo Palladis quo confugerat, violarit. Quare Pallas indignata, & crines eius qbus maxime Neptuno placuerat, in angues conuertit, & effecit vt quoſcunque aſpexiſſet in lapides commutarentur. Hanc vero Perſeus (vt iam diximus) ope Palladis à qua ſcutum cryſtallinũ, & Mercurii, à quo talaria & falcatum enſem acceperat, interemit. quod quidem idcirco fictum videtur, quod Perſeus illius ſuperatæ opibus præclara multa geſſit. Nam Atlantem Mauritaniæ regem, & Africam, & totam Græciã, partemq́. Aſiæ ſubegit. ¶Memorabile) memoratu dignũ. ¶Aerã carpebat tenerũ) hoc eſt per aera penetratu facilẽ volabat. ¶Cumq; ſuper Libycas) guttas ſanguinis ex Meduſæ capite cadentes in terram Libyam varios in ſerpentes conuerſas fuiſſe narrat poeta. quod ideo fictum videtur, quia Libya ſerpentibus venenoſis abundat. {Fabulam hanc Apollonius his verſibus deſcribit lib. iiii.

Εὖτε γὰρ ἰσόθεος Λιβύην ὑπερέπτατο Περσεὺς
Εὐρυμέδων. καὶ γὰρ τὸ κάλεσκον ἐπίκλησιν μήτηρ
Γοργόνος ἀρτίτομον κεφαλὴν βασιλῆι κομίζων,
Ὅσσαι κυανέου στάγες αἵματος οὖδας ἵκοντο,
Αἱ πᾶσαι κείνων ὀφίων γένος ἐβλάστησαν. &c.

Vbi & illud notandum, altero nomine Eurymedontem fuiſſe Perſeum vocatum.} ¶Gorgonei capitis) Meduſæ. Gorgones enim (vt diximus) tres fuere ſorores, quarum Meduſæ natu maximæ à Perſeo caput fuit amputatum. ¶Colubris) ſerpentibus. ¶Inde per immenſum) per infinitum ac inane, qui eſt aer. ¶Seductas) ſeparatas. ¶Deſpectat) deorſum ſpectat. ¶Totumq; ſuperuolat orbem) hoc eſt, ſupra totum terrarum orbem fertur. ¶Gelidas Arctos) gelidos ſeptentriones, ad quos nunquam Sol accedit. ¶Iamque cadente die) occidente Sole. ¶Credere) committere. ¶In Heſperio orbe) in occidentali orbis parte. Nam Heſperus ſtella eſt quæ veſperi in occidente apparet, vnde Heſperius orbis, & Hiſpania, & Italia interdum Heſperia vocatur. Sic autem concinne ingreditur transformationem Atlantis regis Mauritaniæ potentiſſimi in montem, ad quem cum perueniſſet Perſeus rogauit, vt ſe hoſpitio ſuſciperet, donec illuceſceret dies. cæterum Atlas oraculo admonitus vt ſibi à Iouis filiis caueret, ne regno ab aliquo eorum priuaretur, illum ſuperbe admodum repulit. Quare Perſeus indignatus capite Meduſæ reuelato eum in montem transformauit, qui cœlum ſuſtinere dicitur. Quod idcirco fictum eſſe videtur, quod Perſeus ſuperatæ Meduſæ opibus fretus Atlãtis regnũ inuaſit, eumq; in montes fugere coe-

Margin: Abantis. — Perſeus. — Guttæ ſanguinis Meduſæ i ſerpentes. — Danae. — Phorcus. — Gorgones — *a.l. Clymenes. — *a.l. regnis. — ADDE. — Heſperus Heſperia.

Exiguamq́; petit requiem, dum Lucifer ignes
Euocet Auroræ, curſusq́; Aurora diurnos.
Hic hominum cunctis ingenti corpore præſtans
Iapetionides Atlas fuit. ultima tellus
Rege ſub hoc, & pontus erat, qui Solis anhelis
Aequora ſubdit equis, & feſſos excipit axes.
Mille greges illi, totidemq́; armenta per herbas
Errabant, & humum uicinia nulla premebat.
Arboreæ frondes auro radiante nitentes
Ex auro ramos, ex auro poma *ferebant.
Hoſpes ait Perſeus illi, ſeu gloria tangit
Te generis magni generis mihi Iuppiter author,
Siue es mirator rerum, mirabere noſtras,
Hoſpitium, requiemq́; peto. memor ille uetuſtæ
Sortis erat, dederat Themis hanc Parnaſia ſortem.
Tempus Atla ueniet, tua quo ſpoliabitur auro
Arbor, & hũc prædæ titulum Ioue natus habebit.
Id metuens ſolidis pomaria clauſerat Atlas
Montibus, & uaſto dederat ſeruanda draconi,
Arcebatq́; ſuis *externos finibus omnes.
Huic quoq; uade procul ne longe gloria rerum,
Quas mentiris ait, longe tibi Iuppiter abſit.
Vimq́; minis addit, manibusq́; expellere tentat
Cunctantem, & placidis miſcentem fortia dictis,
Viribus inferior, quis enim par eſſet Atlantis
Viribus? at quoniam parui tibi gloria noſtra eſt,
Accipe munus ait, læuaq́; à parte Meduſæ
Ipſe retrouerſus ſquallentia protulit ora.
Quãtus erat mons factus Atlas. nã barba, comæq́;
In ſyluas abeunt. iuga ſunt humeriq́;, manusq́;.
Quod caput ante fuit, ſummo eſt in mõte cacumẽ.
Oſſa lapis fiunt. tum partes *altus in omnes
Creuit in immenſum (ſic Dii ſtatuiſtis) & omne
Cum tot ſyderibus cœlum requieuit in illo.

ARG. FABVLAE SEQ.

Perſeus per Aethiopiam iter faciens poſtquam Andromedam propter ſuperbiam matris, quæ ſe nympharum pulchritudini prætulerat, ſaxo alligatam ac marinæ belluæ obiectam vidit, captus ſpecie eius exarſit. Pactusque a Cepheo & Caſſiopea parẽtibus virginis vt ſibi matrimonio eã darent, ſi belluam interemiſſet, votique compos eſt factus. Interfecto igitur monſtro cupiens requieſcere, ne caput Gorgonis læderet, virgulta ſecta in littore ſubiecit, & hæc ſubter induruerunt ita vt adeptis radicibus ſanguinei coloris mari vt arbuſculæ naſcerentur, nomenque haberent Coralium.

Clauſerat Hippotades æterno carcere uentos,
Admonitorq́; operum cœlo clariſſimus alto
Lucifer ortus erat. pennis ligat ille reſumptis
Parte ab utraq; pedes, teloq́; accingitur unco,
Et liquidum motis talaribus aera findit.
Gentibus innumeris circumq́;, infraq́; relictis
Aethiopum populos, Cepheiaq́; conſpicit arua.

git. Cœlum aũt humeris ſuſtinere fingitur Atlas, tum quod (vt ſcribit Plin.) primus oĩum Aſtrologiã inuenit, tũ quod mons ipſe ita eſt altus, vt cœlum contingere videatur. Sanè apud antiquos Atlantes vocabantur ſtatuæ, quæ colũnas hu-
ADDI. meris ſuſtinebant. {Regis Atlantis, alii regnis Atlanti, apponitiue, videlicet ne trochæus in verſum dactylicum incidat. Cũ tñ idẽ locus prima cœſura ſiue tome defendi poſſit.}
RAPH. ❡Ignes auro.) lumina Auroræ, quæ ſemper ante Solem fertur. ❡Curſus diurnos) Diei & Solis curſus. Nam Aurora & diem & Solem adducere videtur. ❡Iapetionides Atlas fuit) Atlas Iapeti gigantis & Libyæ nymphæ filius fuit, q̃q̃ de matre parũ inter ſcripto-
*a.l. tegebant. res conueniat. Alii nãq; Clymenes, vt Heſiodus ĩ Theogon. alii Aſiæ fuiſſe filiũ ferunt. Nos vero Pliniũ ſequimur, qui eũ Libyæ filiũ ſcribit fuiſſe. verũ alii quoq; fuerunt clari Atlantes, quorum vnus in Arcadia regnauit pater Maiæ Mercurii matris, alter in Hetruria pater Electræ Coryti vxoris. Iapetionides
*a.l. extremos. autẽ nõ à Iapeto, ſed à Iapetione (vtroq; enim modo dicitur) deduci videtur. Heſiodus Ἰαπετιονίδη πάντων πέρι μήδεα εἰδώς. Cõſtat vero hoc nomen ex ſyllabis ſeptem, hoc eſt, duobus dactylis & ſyllaba. ❡Vltima tell⁹) Mauritania cũ reliquo occidente. ❡Qui ſo. anhe.) feſſis ac defatigatis. Equi nanq; Solis ab Oceano Atlantico excipi videntur. ❡Vicinia nul.) nulli vicini, inquit, quicq̃ agrorum habebãt quod exararẽt. Oĩa
*a.l. actus nãq; ab Atlãte poſſidebãtur ꝑ quod ſignificatur fuiſſe locupletiſſim⁹. ❡Vetuſtę ſor.) antiq oraculi. ❡Themis Parnaſia) quæ in mõte Parnaſo tẽplũ habet, vt in primo vidimus. ❡Hunc titulum) hanc gloriam. Titulus autem à tutando dicitur, quod, ſua cuique geſta, operaq́; tituli tueãtur. ❡Pomaria) Hortos arboribus conſitos quanquam pomaria proprie ſint pomorum repoſitura. Poma autem hæc ab Hercule & ipſo Iouis filio ablata fuiſſe notiſſimũ eſt. ❡Ne lõge gloria rerũ) recede, inquit, procul à noſtro regno, nec à nobis oppreſſus indicio ſis & gloriã rerũ falſam eſſe, & à Iouis genere lõge abeſſe. ❡Par eſſet) ſufficere poſſet. vt enim Atlas oĩum maximus, ita valentiſſimus erat. ❡At qm̃ parui) at qm̃ inquit noſtrã gloriã paruifacis, accipe munus tibi conueniẽs. ❡Ipſe retrouerſus) caute, ne & ipſe in ſaxum cõuerteretur. ❡Protulit) extulit, & oſtendit Atlanti ❡Squalentia ora) liuidã & palleſcentẽ Meduſæ faciem. ❡Quãtus erat mõs factus Atlas) tantus ſubaudiatur, vt ſit ordo & ſenſus. Atlas factus fuit tantus mons, quantus vir erat. Tã aperte autẽ Atlantis transmutationem deſcribit poeta, vt nullã lucidiorẽ admittat enarrationẽ. ❡Iu- Atlas in montem
ga ſunt humeriq;, manusq;) iugum nõ tam eſt arduitas montis & ſupinitas (vt quidã putant) quam ſumma mõtis ipſius planities, per quã trãſitus vel hoibus patet. dictum quod illic mons potiſſimũ iugatur. Nam iugum a iungẽdo deriuatur, multaq; ſignificat. Et lignum nãque illud quo boues iunguntur, & equi iugum vocatur, & tranſtrum appellatur iugum quod nauem iungat, & iũctã teneat. ❡Sic Dii ſtatuiſtis) voluiſtis, Cuius autem rei rationem aſſignare non poſſumus, ad Deorum potentiam referre ſolemus. ❡Et omne cœlũ) totum. Omne enim pro toto frequenter ponitur à poetis. ❡Clauſerat Hip.) Aeolus Hippotæ nepos. Nam Aeolus Iouis fuit filius ex Aceſta Hippote Troiani filia. Is idcirco rex ventorum eſſe perhibetur, quod (vt ſcribit Varro) cũ apud nouem Siciliæ inſulas Italiæ propinquas Iliacis tẽporibus regnaret, ex conſurgẽtibus nebulis ita futuros vẽtos prędicebat, vt in ſua poteſtate eos à rudibus habere crederetur. Plinius autem ipſum ventorum rationem inueniſſe ſcribit. Aeolus rationis vẽtorũ inuen. perhibetur.
ADDI. {Apollonius Hippotæ filiũ facit Aeolum libro quarto, his verbis, αὐτὰρ τρίτον ἀστεροφίην Αἰόλου ἱππότεω παῖδα κλυτὸν, &c. Αἰολεὺς ἀνέμων αἰθρηγενέτῃσιν ἀνάσσει. Sed de hoc infra pluribus agemus}. ❡Aeterno carcere) ſemper duraturo. ❡Admonitorq; operum) qui homines operum ſuorum admonet. Nam oriente Lucifero (qui à ferenda luce à Græcis quoque φώσφορος vocatur) ferè quisque ad opera ſua & artes exercendas ſurgere ſolet. ❡Pennis re.) talaribus, quæ per noctem depoſuerat, iterum aſſumptis. ❡Telo. vn.) enſe falcato. ❡Cepheia arua) Cephei regna. Cepheus enim (vt ex ſententia Euripidis ſcribit Iginus) Phœnicis fuit filius, rex que Aethiopum, & Caſſiepes maritus ac Andromedæ pater, qui Andromedã filiã ꝑpter vxoris ſuperbiam monſtro marino obiicere fuerat coactus. Cum Cepheus
enim Caſſiepe mater ſe Nereidibus pulchriorem eſſe iactaret. precibus ipſarum motus Neptunus belluã marinam immiſit, quæ Aethiopiam vaſtaret. Quare conſultus Iuppiter Hammon, qua ratione Nereides placari poſſent, reſpondit Cephei Caſſiepesq; progeniem monſtro eſſe obiiciendam. Andromedam igitur cum ad ſcopulum religatam Perſeus vidiſſet

vidiſſet, ea conditione ſe illam liberaturum pactus eſt, vt ſibi vxor permitteretur. Cęterū Phineus Cephei frater, cui antequam monſtro exponeretur, Andromeda fuerat deſponſata, cum vi eam Perſeo eripere conaretur, multis interfectis, reliquos in ſe ruentes Perſeus ipſe Meduſæ capite detecto in lapides cōmutauit.

ſicium. ❡ Faueant modo numina) dūmodo Dii mihi ſint auxilio. ❡ Paciſcor) in pactionem deduco. ❡ Vt mea ſit) vxor ſubaudiatur. ❡ Accipiunt legem) conditionem quā ipſis tulerat Perſeus, vt ſua eſſet ſi ipſam ſua virtute ſeruaſſet. ❡ Quis enim dubitaret) parēthesis cū interrogatiōe causā ōnnes cur Andromedæ parētes acceperīt latā cōditionē. ❡ Et orat: Promittūtq; ſup) ordo eſt & ſenſus. Et inſup Andromedę parētes rogant, vt filiā ſeruare velit, regnumq; ſuum illi in dotem promittunt. ❡ Ecce velut nauis) hac ſimilitudine & magnitudo & impetus belluæ illius marinę declaratur. ❡ Nauis roſtro præfixo) nauis roſtrata. ❡ Cōcita) concitata incurſum. ❡ Acta) impulſa. ❡ Sulcat aquas) diuidit ac ſeparat aquas. ❡ Iuuenum ſudantibus lacertis) hypallage eſt. Nam ſudātium iuuenum lacertis impellūtur triremes. ❡ Quantū balearica torto) tantū inquit bellua diſtabat à ſcopulis, quātum ſpatii pila plūbea funda emiſſa ptrāſire poſſet. ❡ Medii cœli) medii aeris. ❡ Pedibus tellure repulſa) geſtū exprimit eius, qui ſe è terra in aerē tollere velit. Sic paulo ante de Pallade dixit, Et impreſſa tellurē reppulit haſta. ❡ Arduus) altus. ❡ Vtq; Iouis præp.) pulchra ſimilitudine poeta oſtendit, quāta agilitate mōſtrū illud marinū Perſeus oppreſſerit. ❡ Præpes) ales. eſt aūt aquilę periphraſis, quæ ſerpentibus maxime infeſta eſt. Pręcpetes vero maiores dicuntur aues, quarū ex volatu auguria colligūtur. {Siue etiā quę altius, ſublimiusq; volāt, quibus cōtrariæ quas inferas vocant. Sulpitius eas ꝓprie pręcpetes accipiebat, quas Homer⁹ τανυπτέρυγας dixit. Vide Gelliū lib. vi. ca. vi.} ❡ Vacuo aruo) ſegetibus carēte. Legitur etiā harmo. forſitan melius. ❡ Liuentia) pallentia & nigra. ❡ Occupat) corripit. ❡ Auidos vngues) hypallage eſt. Ipſe nanq; ales auidus intelligitur. ❡ Squāmigeris ceruicibus) in ceruices ſquāmoſas. ❡ Miſſo) emiſſo, effecto. ❡ Per inane) per aerē, quod inane dicitur, qa vacuū eſſe videt. ❡ Frementis) ore ſtrepētis, & furētis belluæ. ❡ Inachides) Perſe⁹ Argiuus. Inachidæ nanq; Argiui dicūtur ab Inacho, qui primus apud Argos regnauit, ac fluuium Achaiæ Inachū de ſuo noīe appellauit. ❡ Curuo tenus hamo) vſq; ad capulū, cui ferrū recuruū ſolet apponi. ❡ Circūſona) circūlatrans.

APH. ❡ Maternæ lin.) nam Caſſiepe de pulchritudine cum Nereidibus contendere fuerat auſa. ❡ Iniuſtus Ham.) iniquus Iuppiter in ea ſententia ferenda. Neq; enim iuſtū eſt, vt filii pro parētibus pœnas pendant. Hammon autē arenarius interpretatur. Nam in Libyæ arenis tēplo celeberrimo ſub imagine arietis Iuppiter colebatur. Quāquam ſcribat Dio. ex quorū dā ſententia, Hāmonem Libyæ regē fuiſſe, vxoremq; cepiſſe. Rheam Cœli filiā, Saturni, aliorumq; Titanum ſororē. ❡ Ad duras cautes) ad aſperos ſcopulos. Cautes autem dicimus o in au diphthongū ſoluta. ❡ Abantiades) Abantis nepos Perſeus. ❡ Tepido fletu) tepidis lachrymis. ❡ Manabant) ſtillabāt. ❡ Marmoreum opus) marmoream ſtatuam. ❡ Trahit inſci. ign.) hoc eſt, ignarus quænam eſſet amore ipſius carpitur. ❡ Quatere) mouere, concutere. ❡ Iſtis cathenis) iſtis vinculis ferreis. ❡ Sed quibus inter ſe) ſed vinculis mutui amoris. ❡ Pande) dic, & manifeſta. ❡ Terræq;) vrbis & patriæ. Sic Virg. Nūc ſtant ſine nomine terræ. ❡ Requirēti) mihi rogāti. ❡ Primo ſil. il.) decorum probæ, pudicæq; mulieris ſeruat poeta, quam loqui cū viro puderet. ❡ Appellare vi.) loqui cum viro. ❡ Virgo) cauſa eſt, cur virum alloqui non auderet, virgo nanque erat. ❡ Eminet) extat, alta eſt. ❡ Et la. ſub pe. poſſidet æquor) emphaſis eſt, qua belluæ magnitudo monſtratur. Quæ enim latum æquor bellua pectore premebat, niſi maxima eſſe nō poterat. Sic Virgilius equi Palladii* magnitudinem oſtendit, cum inquit: Demiſſum lapſi p funē. ❡ Genitor lugubris) pullis veſtibus indutus. ❡ Vinctoq; in corpore adhærent) hoc eſt ligatam Andromedā complectuntur. ❡ Manere) expectare. ❡ Ad opem ferendam) ad auxilium Andromedæ ferendum. ❡ Hanc ego ſi peterem) merito Perſeus dotes ſuas, & virtutes & facta apud ignotos exponit, quo facilius id quod cupit, accipiat. ❡ Et meritum) etiā bene

Hammon

Illic immeritam maternæ pendere linguæ
Andromedam pœnas iniuſtus iuſſerat Hammon.
Quam ſimul ad duras religatam brachia cautes
Vidit Abantiades, niſi quod leuis aura capillos
Mouerat, & tepido manabant lumina fletu,
Marmoreum ratus eſſet opus. trahit inſcius ignes,
Et ſtupet, & *uiſæ correptus imagine formæ,
Pene ſuas quatere eſt oblitus in aere pennas.
Vt ſtetit, o dixit non iſtis digna cathenis,
Sed quibus inter ſe cupidi iunguntur amantes,
Pande requirenti nomen terræq́; tuumq́;,
Et cur uincla geras. primo ſilet illa, nec audet
Appellare uirum uirgo, manibusq́; modeſtos
Cælaſſet uultus, ſi non religata fuiſſet.
Lumina, quod potuit, lachrymis impleuit obortis.
Sæpius inſtanti, ſua ne delicta fateri
Nolle uideretur, nomen terræq́;, ſuumq́;,
Quantaq́; maternæ fuerit fiducia formæ
Indicat, & nondum memoratis omnibus unda
Inſonuit, ueniensq́; immenſo bellua ponto
Eminet, & latum ſuo pectore poſſidet æquor.
Conclamat uirgo, genitor lugubris, & una
Mater adeſt, ambo miſeri, ſed iuſtius illa.
Nec ſecum auxilium, ſed dignos tempore fletus,
Plangoremq́; ferunt, uinctoq́; in corpore adhærent.
Tum ſic hoſpes ait, lachrymarum longa manere
Tēpora uos poterunt. ad opē breuis hora ferēda eſt.
Hanc ego ſi peterem Perſeus Ioue natus, & illa,
Quam clauſam impleuit fœcundo Iuppiter auro,
Gorgonis anguicomæ Perſeus ſuperator, & alis
Aethereas auſus iactatis ire per auras,
Præferrer cunctis certe gener. addere tantis
Dotibus, & meritum (faueāt modo numina) tento.
Vt mea ſit ſeruata mea uirtute paciſcor.
Accipiunt legem (quis enim dubitaret) & orant,
Promittuntq́; ſuper regnum dotale parentes.
Ecce uelut nauis præfixo concita roſtro
Sulcat aquas iuuenum ſudantibus acta lacertis,
Sic fera dimotis impulſu pectoris undis
Tantum aberat ſcopulis, quantum balearica torto
Funda poteſt plumbo medii tranſmittere cœli.
Cum ſubito iuuenis pedibus tellure repulſa
Arduus in nubes abiit, & in æquore ſummo
Vmbra uiri uiſa eſt. uiſam fera ſæuit in umbram.
Vtq́; Iouis præpes uacuo cum uidit in aruo
Præbentem Phœbo liuentia terga draconem
Occupat aduerſum, neu ſæua retorqueat ora,
Squammigeris auidos figit ceruicibus ungues,
Sic celeri miſſo præceps per inane uolatu
Terga feræ preſſit, dextroq́; frementis in harmo
Inachides ferrum curuo tenus abdidit hamo.
Vulnere læſa graui modo ſe ſublimis in auras
Attollit, modo ſubdit aquis, modo more ferocis
Verſat apri, quem turba canum circumſona terret.

*a. l. eximiæ.

ADDE.

[P]alladii [q]ue Dura[...]

Ille auidos morſus uelocibus effugit alis,
Qua'q; patent, nunc terga cauis ſuper obſita cōchis,
Nunc laterum coſtas, nunc qua tenuiſſima cauda
Deſinit in piſcem, falcato uulnerat enſe.
Bellua puniceo miſtos cum ſanguine fluctus
Ore uomit. maduere graues aſpergine pennæ,
Nec bibulis ultra Perſeus talaribus auſus
Credere conſpexit ſcopulum, qui uertice ſummo
Stantibus extat aquis, operitur ab æquore moto.
Nixus eo, rupis'q; tenens iuga prima ſiniſtræ,
Ter quater exegit repetita per ilia ferrum.
Littora cum plauſu, clamor, ſuperas'q; Deorum
Impleuere domos gaudent, generum'q; ſalutant,
Auxilium'q; domus, ſeruatorem'q; fatentur
Caſſiepe'q;, Cepheus'q; pater. reſoluta cathenis
Incedit uirgo pretium'q; & cauſa laboris.
Ipſe manus hauſta uictrices abluit unda,
Anguiferum'q; caput dura ne lædat arena,
Mollit humum folijs, natas'q; ſub æquore uirgas
Sternit, & imponit Phorcynidos ora Meduſæ.
Virga recens, bibula'q; etiam nunc uiua medulla
Vim rapuit monſtri, tactu'q; induruit huius,
Percepit'q; nouum ramis, & fronde rigorem.
At pelagi nymphæ factum mirabile tentant
Pluribus in uirgis, & idem contingere gaudent,
Semina'q; ex illis, *ut erant iactata per undas,
Nunc quoque coralus eadem natura remanſit,
Duriciem tacto capiant ut ab aere, quod'q;
Vimen in æquore erat, fiat ſuper æquora ſaxum.

ARG. FABVLAE SEQ.

Meduſa Gorgo cum propter pulchritudinem a pluribus peteretur, coniugium Neptuni effugere non potuit. Quæ quod in templo Mineruæ cum eo concubuit propter religionem loci, quam obtinuerat, crines eius in ſerpentes ab eadem Dea ſunt mutati, vt quæ petita initio a plurimis procis eſſet, obiecta deformitate obuios in fugam verteret, quos ſerpentes in ægide portat Pallas, vt hoſtes terreat.

Dis tribus ille focos totidem de ceſpite ponit,
Læuum Mercurio, dextrum tibi Bellica uirgo.
Ara Iouis media eſt. mactatur uacca Mineruæ,
Alipedi uitulus, taurus tibi ſumme Deorum.
Protinus Andromeden, & tanti præmia facti
Indotata rapit. tædas Hymenæus, amor'q;
*Præcipiunt, largis ſatiantur odoribus ignes,
Serta'q; dependent tectis, & ubique, lyræ'q;,
Tibia'q; & cantus animi felicia læti
Argumenta ſonant. reſeratis aurea ualuis
Atria tota patent, pulchro'q; inſtructa paratu

RAPH. (ILLE) Perſeus ¶ Auidos morſus) hypallage poetæ familiaris. Auidæ nanque belluæ morſus intelliguntur. Super obſita, deſuper tecta atque cooperta conchis, & oſtreorum teſtis. Balenarum enim tergoribus conchæ, oſtrea'que adhærere ſolent. ¶ Falcato enſe) recuruo ac falci ſimili. Eſt enim nomen participio ſimile falcatus. ¶ Bellua puniceo) quanta fuerit hęc bellua facile ex fluctibus quos ore vomebat colligere poſſumus. ¶ Maduere graues aſpergine pē.) hoc eſt pēnæ alarum Perſei & madidæ graues reſperſione fluctuū, quos euomebat bellua, ſunt effectæ. ¶ Nec bibulis) multum humoris & aquæ attrahentibus. Bibuli nāque dicuntur, qui multum ac potius nimiū bibunt. ¶ Vltra) vlterius. ¶ Credere) cōfidere. ¶ Stantibus aquis) quieſcente mari. ¶ Extat) eminet, extra ſtat, & apparet, vnde etiam extare libri dicūtur qui inueniuntur. ¶ Nixus eo) cū inquit in vertice illius ſcopuli pedes firmaſſet, ſæpius ilia belluæ enſe tranſegit. ¶ Littora cum plauſus clamor) hoc eſt plauſus & clamor. Eſt autem figurata oratio. {Alij littora, cū plauſu clamor, &c. impleuere, vt ſit ſyllepſis caſuum.} ¶ Superas Deorum domos) periphraſis eſt cœli. Hac autem hyperbole magnitudo clamoris, plauſus'q; ſignificatur. ¶ Caſſiepe) quæ & Caſſiepeia dicitur. Huius ſanè nominis tertia ſyllaba apud Græcos e litera ſcribitur, quāuis apud latinos o vocalē minus rectè habeat. Quæ autem de Andromedæ vinculis dicta ſunt apud Ioppen Palęſtinæ vrbem à quibuſdam (vt Mela narrat) geſta eſſe feruntur. {Verba Melæ ſunt. Eſt Ioppe ante diluuium vt ferunt condita, vbi Cephea regnaſſe eo ſigno accolæ affirmant, quod titulū eius, fratris'q; Phinei veteres quædam aræ cum religione plurima retinēt, quin etiam rei celebratæ carminibus & fabulis, ſeruatæ'q; à Perſeo Andromedæ clarum veſtigium, belluę marinæ oſſa immania oſtentant. Sic & Stra. li. xvi. [Greek text illegible] } ¶ Mollit humū folijs) narraturus quēadmodū virgæ in mari naſcētes in coralia fuerūt cōuerſæ, inquit eas à Perſeo Meduſæ capiti ſubiectas induruiſſe, lapidis'q; figuram cōtraxiſſe, quod quidē Nereides admiratæ, multa & ipſæ virgulta capiti Meduſę ſubiecerūt, atq; in mare diiecerunt, quæ q̄diu aqua tegūtur mollia ſunt, extracta ad aerem ſtatim rigeſcunt. Quare quidam coraliū Gorgoniam vocant (vt Pli. ait) quod extractum è mari in duritiē lapidis mutetur, tanq̄ viſo Gorgonis capite. {Fabula tractatur in libello de lapidibus, qui Orpheo aſcribitur.} ¶ Phorcynidos Meduſæ) Phorci filiæ, vt diximus. Phorcus ſanè apud Græcos Phorcys, Phorcyos, & Phorcynos declinat. Vnde Phorcynis patronymicum fœmininū eſt deriuatum. ¶ Virga re.) cauſa eſt, quare virga facile in coraliū fuit tranſmutata, nam & recēter euulſa & humida erat. ¶ Bibula me.) humida, nondum enim erat ſicca. ¶ Vim ra. mon.) effectum capitis Meduſæ cōtraxit, à quo & conſpecta & tacta in lapides conuertebantur. ¶ Percepit) accepit. ¶ Nouum rigorem) inuſitatam duritiē. Antea nanq; ſub aqua mollis erat. Quod quidem idcirco fingitur, quia coralia ſub aqua mollia ſunt, extracta vero dureſcunt. ¶ At pelagi nym.) Nereides. ¶ Tentant) experiuntur. ¶ Et idem contingere gau.) hoc eſt lætantur cum vidēt virgulta in lapidibus modū dura fieri. ¶ Nunc quoq; co.) coralium (vt ſcribit Pli.) quidā Pyritē lapidem vocant, qm̄ ſit plurimus ignis illi. ¶ Ab aere ta.) ad aerē enim educta lapideſcunt. ¶ Vimen) virga mollis & flexibilis. ¶ Saxum) pro lapide ſaxū eſt poſitum. Saxa nāq; grandiores lapides dicuntur. ¶ Dis tri. ille focos) Perſeus ob mōſtrū illud marinū debellatum Diis gratias agere, ac ſacrificare decreuit. Ac primum tres aras tribus Diis, Mineruę, Mercurio, ac Ioui ex ceſpitibus in littore extruxit, deīde vaccā Mineruæ, vitulū Mercurio, taurum Ioui immolauit. ¶ Alipedi) Mercurio alas ī pedib⁹ hn̄ti, vt q & velociſſimus ſit planetarū, & cū talaribus alatis pingatur. ¶ Indorata) valde dotata, In, nanq; ꝓpoſitio, vim interdū habet itētiuā. Andromedā eni accepit Perſeus cū Aethiopiæ regno ꝑ dote. {Vel indotata, ꝑ, incōpenſata, aut nō ſatis ꝑ merito, penſata. Omni enim pretio vita potior eſt.} ¶ Tædas hy. amorq; Præ.) amor inquit & Hymenæus nuptias Perſeo ſuadēt. Apte nāq; totū intelligimus, faces eni quę ferè ex tædis ɔficiūtur nouis nuptiis ad maritos ſe ɔferētib⁹, qnq; præferebātur. Quare & nuptiarū apparatū deſcribit, & quæcunq; in nuptiis fieri cōſueuere. Hymenæū aūt Deū fuiſſe, q in celebrādis nuptiis inuocabaſ, nemo eſt ferè q ignoret. ¶ Præcipiūt) ſuadēt atq; impant, {alij, Præcipitāt, vt ſit ſenſus Amor, & Deus faciunt illū accelerare nuptias neq; differre longius ſinunt.} ¶ Largis odo.) copioſis thuribus ac alijs (vt ita dicam) odoramentis. ¶ Sertaq.) coronæ, à ſerēdis floribus appellatę. ¶ Argumēta) ſigna, indicia. ¶ Reſeratis va.) aptis foribus. ¶ Aurea atria) aurata, auro ornata. Aureū eni dicit, quod totū ex auro eſt.

Andromadæ liberatio.

ADDI.

Caſſiepe.

*a. l. iterāt

ADDI.

*a. l. præcipitant.

ADDI.

Phorcyn

ADDI.

vt ꝑ vbi expo.

Andromedæ nuptiæ

ADDI.

CEPHENI

Cephenum proceres ineunt conuiuia regis.
Poſtquam epulis functi generoſi munere Bacchi
Diffudere animos, cultus'q; genus'q; locorum
Quærit Abantiades, quærenti protinus unus
Narrat Lyncides, mores'q; habitum'q; uirorum,
* Quæ ſimul edocuit, nunc o fortiſſime dixit
Fare precor Perſeu, quanta uirtute, quibus'q;
Artibus abſtuleris crinita draconibus ora.
Narrat Abantiades, gelido ſub Atlante iacentem
Eſſe locum ſolidæ tutum munimine molis.
Cuius in introitu geminas habitaſſe ſorores
Phorcydas unius ſortitas luminis uſum.
Id ſe ſollerti furtim dum traditur, aſtu
Suppoſita cœpiſſe manu, per'q; abdita longe
Deuia'q; & ſyluis horrentia ſaxa fragoſis
Gorgoneas tetigiſſe domos, paſſim'q; per agros,
Per'q; uias uidiſſe hominum ſimulachra, ferarum'q;
In ſilicem ex ipſis uiſa conuerſa Meduſa.
Se tamen horrendæ clypei, quem læua gerebat,
Aere repercuſſo formam aſpexiſſe Meduſæ.
Dum'q; grauis ſomnus colubros, ipſam'q; tenebat,
Eripuiſſe caput collo, pennis'q; fugacem
Pegaſon, & fratrem matris de ſanguine natos.
Addidit & longi non falſa pericula curſus,
Quæ freta, quas terras ſub ſe uidiſſet ab alto,
Et quæ iactatis tetigiſſet ſydera pennis.
Ante expectatum tacuit tamen, excipit unus
Ex numero procerum, quærens cur una ſororum
Geſſerit alternis immiſtos crinibus angues.
Hoſpes ait, quoniam ſcitaris digna relatu,
Accipe quæſiti cauſam. clariſſima forma,
Multorum'q; fuit ſpes inuidioſa procorum
Illa, nec in tota conſpectior ulla capillis
Pars fuit. inueni, qui ſe uidiſſe referrent.
Hanc pelagi rector templo uitiaſſe Mineruæ
Dicitur. auerſa eſt, & caſtos ægide uultus
Nata Iouis texit. ne'ue hoc impune fuiſſet
Gorgoneum crinem turpes mutauit in hydros.
Nunc quoq; ut attonitos formidine terreat hoſtes,
Pectore in aduerſo quos fecit, ſuſtinet angues.

RAPH. ¶ CEPHENI pro.) Cephei primates & principes. Nã à Cepheo Cephenus & Cepheius deriuatur, & Cepheida terram Nicander Aethiópiam vocat. ¶ Ineunt conui.) vadũt in conuiuia. ¶ Generoſi Bac.) nobilis & optimi vini. ¶ Diffudere) exhilarauere, lætificauere. Vinum enim generoſum animi vires excitat, corq; lætum reddit. ¶ Cultusq; genuſ. lo.) mores & populos locorum. ¶ Quærit) rogat, & ſciſcitatur. ¶ Lyncides) aut Lyncei filius, aut certe proprium eſt nomen. ¶ Moresq;) ad cultus. ¶ Habitumq;) ad genus refertur. Habitum pro habitatione poſuiſſe poeta videtur. Nam à quibus populis illa loca habitarẽtur, expoſuit Lyncides.

DDI. {Vel etiam dictum eſt κατὰ παράλληλον mores, habitumq; vt eodem ambo referantur.} ¶ Abſtuleris) recideris. ¶ Crinita dra. ora.) hoc eſt caput Meduſæ pro crinibus habens dracones, atq; ſerpentes. ¶ Locum iacentẽ) planum & ſpatioſum campum. ¶ Solidæ molis) ſolidi muri atq; circuitus. ¶ Geminas ſo.) non duas ſed ſimiles. Tres enim fuerunt, vt diximus.

DDI. {Fallitur hoc loco Regius, qui de Gorgonibus accipit ea, quæ Græcis ab aliis dicuntur. Eſt enim ſenſus. Se auicularum, quas Graeas Græci dicunt, oculum, quo vno ambæ (Nam duas tantum Heſiodus facit) vtebãtur, intercepiſſe, atq; ita ducibus illis ad locũ vbi Gorgones habitabant, perueniſſe. Erãt autem & grææ Phorci filiæ, vt Heſiodus in Theogon ſcribit, cuius verſus ſunt.

Φορκυῒ δ' αὖ κητῷ γραίας τέκε καλλιπάρῃον
Ἐκ γενετῆς πολιάς, τὰς δὴ γραίας καλέουσι,
Ἀθάνατοί τε θεοὶ, χαμαὶ ἐρχόμενοί τ' ἄνθρωποι,
Πεφρηδώ τ' εὔπεπλον, ἐνυώ τε κροκόπεπλον.

Zenodotus autem tres numerat, Memphreden, Enyo, & Dino. Eaſdem & Pherecides ponit, niſi quod pro vltima ſcilicet Dino, noſtri codices Ięno habent. Plura de his qui volet Eraſmum videat in prouerb. Orci galea, & Pherecidem, vt quidem citatur in cõment. Apollonii lib. iiii. Cæterum vt hoc quoq; addamus, totam hanc fabulam de Gorgonibus, Diodorus ad hiſtoriam refert, dicens Gorgonum gentem quondam fuiſſe in Libya, perinde vt Amazonum in Scythia, eamq; à Perſeo debellatam. Vide lib. iiii.} ¶ Phorcidas) Phorci filias, quæ & Phorcynides dicuntur, vt pauloante diximus. ¶ Vnius lu.) ſolius oculi. ¶ Id ſe ſollerti) narrat ſe illud vnum lumen prouida aſtutia rapuiſſe, dũ per vices ab altera alteri traderetur. ¶ Fragoſis) fragore ac ſtrepitu reſonantibus. ¶ Ex ipſis) hominibus & feris. ¶ Se tamen ho.) tacite reſpondet obiectioni. Poſſet enim quis dicere, qua ratione tu ô Perſeu viſa Meduſa in lapidem non fuiſti conuerſus, quod inquit per clypeum criſtallinum illam dormientem aſpexi, atq; obtruncaui. Se autẽ eſt legendum, non ſed, vt ferè in exemplaribus eſt deprauatum. ¶ Aere repercuſſo) per æs clypei tranſlucidum. ¶ Eripuiſſe) truncaſſe, reciſiſſe. ¶ Pennisq; fugacẽ Pegaſon & fratrem) Pegaſus equus alatus, & Chryſaor, enſem aureum in manu tenens, finguntur ex collo Meduſę reciſo capite ſtatim exiliſſe. ¶ Quamuis Aratus dicat Pegaſum Neptuni & Meduſę filium fuiſſe. Chryſaora ergo fratrem Pegaſi vocat poeta, quamuis in exemplaribus fratres plurali numero corrupte legatur. Niſi fratres forte accipiamus ſerpentes ex Meduſæ ſanguine ortos, ita namq; fratres recte legeretur. *Pegaſus è ſanguine Meduſæ* ¶ Longi cur.) ſpatioſi volatus. ¶ Ab alto) ab aere. ¶ Pennis) alias. quæ ex pennis conſtant. **a.l.quod* ¶ Ante expecta.ta.) narrationi antequam putaretur finem impoſuit, per quod ſignificatur gratiſſimam omnibus conuiuis fuiſſe Perſei orationem. ¶ Vna ſororum) cur Meduſa ſola ex Gorgonibus immiſtos capillis habuerit ſerpentes. ¶ Scitaris) rogas, vt ſcias. ¶ Digna relatu) digna quæ referantur, atque commemorentur. ¶ Accipe) audi, cognoſce. ¶ Quæſiti) rei quæſitæ & rogatæ. ¶ Spes inuidioſa) Inuidiæ plena. ¶ Multorum procorum) amatorum, qui illam vxorem petebant. ¶ Conſpectior) pulchrior. Capillos enim pulcherrimos habuit. ¶ Inueni qui ſe vidiſſe referrent) hoc eſt audiui hoc ex iis qui aiebant ſe Meduſam vidiſſe, antequam à Neptuno vitiata foret. *Meduſæ capilli in ſerpentes* ¶ Auerſa eſt) ſe auertit Pallas, ne videret Neptunum cum Meduſa coeuntem. ¶ Et caſtos ægide vultus) Aegis thorax eſt, & ſcutum Palladis, dicta non ἀπὸ τῆς αἰγὸς, vt vulgo tradunt, qui illam ex pelle capræ Amalthææ factam dicunt, ſed παρὰ τὸ ἀΐσσω, quod eſt irruo, & impetum facio, quod illa munita Pallas in hoſtes impetum faciat. *Aegis.* Nam cum alii poetę, tũ Virg. iratæ Palladi ægida attribuunt. Aegidaq; horriferã turbatæ Palladis arma. ¶ Gorgoneum crinem) Meduſę capillos. ¶ In turpes hydros) In tetros ſerpentes. Hydri autem aquarum ſerpentes dicuntur ἀπὸ τοῦ ὕδατος, hoc eſt, ab aqua. *Hydri.* ¶ Nunc quoque) Pallas inquit ad terrendos hoſtiũ animos caput Meduſæ cũ ſerpẽtibus in ægida ſuã trãſtulit.

IAC. CONSTAN. FA.

¶ Bipenniferumq; Lycurgũ) Lycurgus Bacchũ deuinciens in Bardinẽ Syriæ fluuiũ deiecit. Is aũt a Mercurio liberatus ipſum vinibus vinctũ proiecit in mare authore Suida. Lege alia quædã: quæ in primæ collectaneorum hecatoſtys cap. xiiii. enarrauimus. hoc loco Ouid. Lycurgũ à Baccho interfectũ ferro videtur innuere. ¶ Nais an vt cantu &c.) Nereidẽ quãdã dicit (cuius nomen non proditur) Noſalam ſeu Noſoram inſulam erythrei maris incolentem: quę omnes ad eum locum nauim appellentes ſibi miſceri cogebat, ac poſtea mutabat in piſces authore Arriano. Quam fabulam prolixius in eadẽ

hecatoſty narratam inuenies capite. xciii. ¶ Vel ad oſcula dan da pateres) Repete quantum erat vt. Nam verborum ſtruct⁹ ſic procedit. ¶ Nec te Clymeneq; Rhodoſq;) Non de Rhodo inſula, ſed de Rhodo puella amata à ſole poeta intelligit. Diodorus in ſexto ſcribit, Neptunum ex quadam Telchinium ſorore, qui maris filii credebantur, ſex liberos mares & fœmellam vnam Rhodon nomine genuiſſe, à pulchritudine (vt puto) ſic appellatam ῥόδον enim neutro genere roſam ſignificat, eamq; ſole dilectam ex eius compreſſu ſeptem filios heliades à patris nomine nűcupatos genuiſſe. ἥλιος enim ſol dicitur. Euſtathius autem & Pherecydes a Diodoro multum diſſentiunt. Tradunt enim Rhodon. Aſopi fuiſſe filiam, & Phaethontem, Aeglen, Lampetien, & Lampetuſam Apollini pepeciſſe. Sed vt in cæteris disſideant, in hoc tamen conueniunt, Rhodon puellam quãdam fuiſſe amatam ab Apolline. de qua vt intelligendum ſit ratio hæc facit, quòd mulieres à Sole dilectas, nõ autem loca poeta enumerat. ¶ Te quoque nunc adamas quondam fidisſime paruo Celme Ioui) Celmus vel (vt a nonnullis ſcribitur) Celmis vnus ex Idæis Dactylis cum Rheę matri vim intuliſſet, atq; ob id Delphos petiiſſet, inde excluſus in Idam rediẽs præ mœſtitia in duciſſimum ferrum eſt mutatus. Author Zenobius in prouerbiis, ſophoclis citans teſtimonium in ſatyris. Ouidius in adamãta conuerſum ſcribit alios ſecutus authores. Dicitur autem Celmus & Celmis vt Anapus, anapis. qui tamen & Celmes celmetis à pleriſq; inclinatur. ¶ Deprenſum polypus hoſtem continet) Corrigo pulypus. Quoniam πολυ priorem corripit cum per ο micron ſcribatur. Solent ſæpenumero Græci verſus necesſitate ducti huic literæ ο adiungere υ & facere ου diphthongum quæ in u, vertitur in is. Vnde pulydamas in Perſio & heroidibus, & pulypus hoc loco. Niſi more dorico velis ου in ω rurſum mutare: ita vt pulydamas & pulyp⁹ in polydamanta & polypum iterum trãſeant. per hoſtem autem polypi vel conchas accipe, quibus is maxime inſidiatur. vel hominem, quo cum luctari polypum in memoriam datur. Vtriuſq; rei author Pli. lib. ix. ¶ Viridi verſata cicuta) Cicutam hoc loco non pro herba præſentanei veneni, ſed pro canna accipio, qua Tiſiphone pro inſtrumento vteretur ad pharmaca commiſcenda. ¶ Imminet æquoribus Scopulus) Molurium dicit. hoc enim nomen ſcopulo, vnde ſe Ino cű Melicerta deiecit, authore Zenobio. cui ſic ſubſcribit Pauſanias in attica. Moluridem rupem Leucotheæ & Palæmoni conſecrarunt. ¶ Inuidiam fecere deæ) Inuidia ſæpenumero conuicium contumeliam'q; ſignificat: præcipue Naſoni. quo ſignificatu hoc loco accipienda eſſe ſequentibus verbis indicatur. Conuicia Iuno Non tulit. In eodem à Iuuenale accipitur ſaty. xiiii. cum ait. Inuidiam facerent nolenti ſurgere Nilo. Sed & pro iniuria a Seneca decimo declamationum his verbis. Vt ſcias te inuidiam mihi facere: cum dixiſſem accuſa me, non negaſti. Sed reſpondiſti, accuſabo cű potero. In omnibus his ſignificatibus dicitur inuidia, quòd faciat vt is, cui fiat, eum a quo fiat: videat nõ libenter. ponitur & pro culpa vt paulo poſt dicemus. ¶ Ex auro ramos ex auro poma ferebant) Tortellius in heſperidibus hunc verſum adducens regebant legit non ferebant, & ita credendum eſt ſuum codicẽ habuiſſe. neq; aliter legi recte poteſt. Quid enim inſulſius q̃ dicere ramos & poma a frondibus ferri, cum frondes & poma ferantur a ramis? ¶ Et vaſto dederat ſeruanda draconi) hunc Apollonius iiii. argona. Ladonem appellat. quẽ Piſander terra, Heſiodus Typhone genitum dicit. Pherecydes Typhonis & Echidne filium facit ac centum habentem capita & voces totidem. Teſtis Apollonii enarrator. qui ex Agrœtæ opinione in tertio Libycorum Draconem paſtoris nomen fuiſſe ait, propter immanſuetudinem ac feritatem ita nuncupati. ¶ Protinus Andromedan & tanti præmia facti Indotata rapit) Romanæ alludit conſuetudini: quæ fuit vt noua nupta è gremio matris aut ſi ea non eſſet) proximę neceſſitudine rapi ſimularetur, quoniam ea res Romulo feliciter ceſſerit. Author eſt Feſtus. Indotata autem ſine dote expone quoniam Perſeus dote neglecta eam ceperit. Nam eam relicto dotali regno ſecum in patriam duxit. Ouidius in primo artis. Adromeden Perſeus nigris portauit ab Indis. ¶ Et cantus animi felicia læti Argumenta ſonant) Vide ne ad Feſcenninos verſus in nuptiis cani ſolitos poeta reſpexerit. De quibus i collectaneis multa diximus primæ hecatoſtys cap. 64.

CHEN. GLAREA. ANNOTATIONES IN librum. IIII. Ouidii Metamor.

Additur his Nyſeus indetonſusq; Thyoneus,

Nyſeus diſſyllabon legendum quidam præcipiunt. Alii Nyſeus triſyllabon eſſe putant, pręceptionem ſequentes Seruii. Quæ innuit denominatiua in æus eſſe à nominibus fœmininis ſecũdæ declinationis, ὥσπερ τῆς τιμῆς Timæus: ita à muſa Muſæus, & à Nyſa Nyſæus. Quare illi carmen ita legunt: Additur his Nyſæusq; intonſusq; Thyoneus.

Mercurio puerum diua Cythereide natum.

Quidam codices habebant coniunctionem &, poſt puerum vt; ſit ordo, Naiades enutriuere ſub Idæis antris puerũ natum Mercurio & diua Cythereide. Alii volunt ordinem abſq; ea coniunctione, Naiades enutriuere ſub Idæs antris Mercurio puerum natum diua Cythereide, vt Mercurio ſit dandi caſus, atq; id placet.

Sæpe Cytheriaco deducit pectine crines.

Admonet hic Raphael Cytoriacos pro Cytheriaco melius legi, vt ſit à Cytoro monte aut oppido, Sinopẽſum Emporio, vt Strabo aſſerit lib. xii. vbi maxima buxi copia, quod & mihi placet. Nam lib. vi. Poeta rurſus vtetur.

Nec tamen ante adiit.

Adiit triſyllabon legendum, Cæterum i producitur, vel Cæſura, vel quia ſyncopatum. Vt poſtea de Perſeo: Arduus in nubes abiit, & in æquore ſummo Vmbra viri viſa eſt.

Hic tibi ſiue aliqua eſt.

Raphael hic legit, Nam exponit hoc loco. Alii hæc legunt, res non magni momenti.

Sublimem'q; rapit, pendens caput illa.

Tertio libro genere maſculino protulit, Cœruleus ſerpẽs, hic fœmininum, ſiquidem pendens de ſerpente intelligitur, vt ſequens indicat carmen.

In'q; hederæ ſpeciem pendens frondeſcere veſtis.

Videndũ lectori de qua veſte loquatur. Vtrũ Mineidum, an ipſius telæ, vt ſequentia duo carmina oſtendere videntur.

Narrat vbiq; dei, de'q; tot ſororibus expers.

De totq; ſororibus expers legendum, quantumuis reclament exemplaria. Carmen enim alioqui non conſtabit.

Euohe Bacche ſonat.

Εὐοῖ videtur Græca vox eſſe. nec ita diuidenda, quaſi dactylum faciat, cum apud hunc Poetam lib. vi. manifeſte ſpondeum conſtituat, vbi de Progne ait, Exululatq; Euæq; ſonat, portaſq; refringit. Quemadmodũ & apud Hora. lib. ii. car. Euœ recenti mens trepidat metu.

Pectora, tentatos ſentit riguiſſe lacertos.

Tentatos, niſi pro extento s intelligamus, ſiue in mare ſiue in verbera, non equidem intelligo quid ſibi velit.

Genus'q; Non putat eſſe deum.

Quia præceſſit: Contraq; deum ferat arma, quæ verba haud obſcure de Baccho intelliguntur, videtur & hæc de eodem dici, vt ſit ſenſus, Acriſius non putat Bacchum eſſe genus deum, hoc eſt de genere aut numero deorum. At illud Enim, quod ſequitur, pro Etiam poſitum videtur, vt ſit fabulæ ad fabulam connexio. Neq; enim videtur coniunctionis rationalis vim habere. Niſi quis dicat: Quæ præcedunt verba ita intelligi, Acriſium non putare eſſe genus deũ, hoc eſt, nullos deos. Sic enim infertur. Neq; enim Iouis eſſe putabat Perſea, ſed prior ſenſus magis mihi probatur. Hoc loco etiã Abantiades Abantis filius Acriſius dicitur, cum paulo poſt Perſeus Abantiades dicatur, ſed nõ Abantis filius, vt Acriſius dictus eſt. Verum Abantis pronepos, etiamſi Raphael nepotem exponat Abantis, cum ſit Acriſii ex filia nepos. Vnde & libro ſequenti Acriſionides dicitur Perſeus.

Conſtitit Heſperio regis Atlantis in orbe.

Ita pleriq; habent codices, ſed Raphael videtur legiſſe regnis pro regis, quod placet, ne ſit Trochæus in loco. iiii.

PVBLII OVIDII NASONIS METAMORPHOSEOS. LIBER QVINTVS.

DVM'que ea Cephenum. Ita hunc librum cũ ſuperiore poeta connectit vt res è re naſci, narratioq́; continuari videatur. Primũ autem tumultũ iniquisſime à Phineo Cephei fratre, cui Andromeda priuſquam belluæ obiiceretur, deſponſata fuerat, excitatum deſcribit. Deinde eius cum ſociis in lapides mutationẽ. ⸿Cephenũ medio agmine) I medio cœtu Cephenum. Cepheni autem populi ſunt Aethiopię à Cepheo denominati, vt & pauloante diximus. Cephenes aũt fuci & veſpæ dicuntur. ⸿Danaeius heros) Perſe⁹ Danaes fili⁹. Eſt autem poſſeſsiuum nomen quinq; ſyllabarum non quatuor, vt quidam legunt. ⸿Nec coniugialia feſta) nuptialia. Non erat inquit clamor nuptiis conueniens, ſed bello & pugnæ. (Alii connubialia, legunt non magni momenti res eſt). ⸿Aſsimulare) comparare ac ſimilia putare. Sanè ſimulare dicimus & aſsimulare, non autem ſimilare, vt quidam indocti præcipiũt. ⸿Exaſperat) aſperum & tempeſtuoſum reddit. ⸿Primus in his Phineus) duo à poetis Phinei celebrantur, Cephei frater, & qui Argonautas hoſpitio ſuſcepit, de quo in. vii. li. meminit poeta. ⸿Author) excitator. ⸿En ait, en adſum) En aduerbium ferè affectui & indignationi ſeruit, quæ ea illa conduplicatioue magis magisq́; declaratur. ⸿Pennæ) alata talaria. ⸿Falſum aurum) ſimulatum, non verum. ⸿Conãti mittere) volenti Phineo iacere haſtam in Perſeum. ⸿In facinus) in ſcelus. ⸿Seruatæ) Andromadæ. ⸿Rependis) remuneras. ⸿Hac dote) vt illum interficias, qui Andromedam monſtro marino obiectam ſeruauit. Iuſtum autem, gratumq́; virum Cepheum fuiſſe poeta oſtendit. ⸿Sed graue Nereidum nomen) graue, id eſt, potens. Nereides autem nymphæ ſunt marinæ, quibus ſe pulchriorem Caſsiepe eſſe iactarat. Earum vero precibus fatigatus Neptun⁹ cetum immiſit, quo Cephenorum agros vaſtante conſultus Hammon reſpondit, Caſsiepes

Cepheni

Cephenes

Tumultus magni deſcriptio.

[...]DDI.

Phinei [...]no.

Hammon

ARG. FABVLAE SEQ.

DVM'q; ea Cephenum &c. Andromedam Cephei & Caſsiopes filiam in Aethiopia expoſitam belluæ marinæ, Perſeus Iouis & Danaes filius Meduſæ Gorgonis caput ferens pacíſcitur coniugem, ſi eam periculo liberaſſet. Cauſa autem proſtituendæ extiterat ob Nereidum iram, quarum pulchritudini ſe mater prætulerat. Perfecto igitur a Perſeo pollicito, cum fides promiſſa a Cepheo eſſet præſtita, & nuptiarum coniugalium epulis regalibus principes intereſſent, Phineus Cephei frater, cui Andromeda deſponſata fuerat, contumeliam ſibi exiſtimans grauiſsimam iniunctam, quod aduenæ conſanguineus poſtpoſitus eſſet, veſcentium animos pugna confudit. Et cum res miſerabilis dimicantium ageretur in regia, ac multi ex vtraq; parte armis, quibus eos caſus obtuliſſet, cecidiſſent, nouiſsime Perſeus pertimens multitudinem aduerſariorum imperauit, vt diſcederent ex conſpectu ſui, caputq; Gorgonis extulit, quo viſo Phineus cum auxiliantibus diriguit in ſaxum. Nomina autem eorum ſunt, Phineus, Rhetus, Atys, Lycabas, Phorbas, Amphymedon, Erithus, Polydæmõ, Abaris, Lycetus, Helices, Phlegias, Clytus, Idas, Odites, Clymenus, Protenor, Hypſeus, Lyncides Emathion, Chromis, Broteas, Ammon, Alphitus, Iapetides, Pettalus, Lycormas, Pelates, Corytus, Abas, Menaleus, Dorilas, Halcyoneus, Clytius Danus, Celadon, Athreus, Action, Thoactes, Agyrtes, Molpheus, Ethemõ item in lapides conuerſi, Theſſalus, Ampix, Nileus, Eryx, Aſtyages, & Aconteus, qui Perſei miles, dum dimicans per imprudentiam proſpicit Gorgonis faciem, & ipſe in lapidem ceſſit. Nouiſsime & Phineus cum ſuis sociis diriguit in ſaxum.

DVM q́; ea Cephenum medio Danaei⁹ heros
Agmine cõmemorat, fremitu regalia turbæ
Atria complentur, nec coniugialia feſta
Qui canat, eſt clamor. ſed q fera nũciet arma,
Inq́; repentinos conuiuia verſa tumultus,
Aſſimulare freto poſſis, quod ſæua quietum
Ventorum rabies motis exaſperat vndis.
Primus in his Phineus belli temerarius author
Fraxineam quatiẽs æratæ cuſpidis haſtam,
En ait, en adſum præreptæ coniugis vltor.
Nec mihi te pennæ, nec falſum verſus in aurum
Iuppiter eripiet. conanti mittere, Cepheus
Quid facis exclamat? quæ te germane furentem
Mens agit in facinus? meritis'ne hæc gratia tantis
Redditur? hac vitam ſeruatæ dote rependis?
Quam tibi non Perſeus verum ſi quæris, ademit,
Sed graue Nereidum numen, ſed corniger Hãmon,

prolem monſtro eſſe obiiciẽdam. ⸿Sed corniger Hammon) Iuppiter Hammon ſub forma arietis cornuti colebatur in Libyæ deſertis, vbi magnificentisſimum templũ illi Bacchus ab India cũ exercitu rediens ædificauit, quod cum ſiti laboraret, obuium arietem ſecutus fontem inuenit, quo totus exercitus fuit recreatus, Arietem igitur illum Iouem eſſe ratus & Hammonem illum ab arenis vocauit, & ſub arietis forma coli voluit, vt Lucanus quoq; in nono teſtatur, Catonis iter deſcribens. Ventum erat ad templum Libycis quod gẽtibus vnum Inculti Garamantes habent. ſtat corniger illic Iuppiter, vt memorant, ſed non vt fulmina vibrans, Aut ſimilis noſtro ſed tortis cornib⁹ Hãmon. Sic autẽ dictus eſt quod in arenis colatur. Vnde & Hammoniacum genus gummi appellatur.

Phinei cũ Perſeo certamen

RAPH. ¶ VISCERIBVS meis) mea filia, quæ ex meis viſceribus atque corpore concepta eſt. ¶ Niſi ſi crudelis id ipſum Exigis vt pereat) niſi inquit forte ita ſis crudelis, vt expoſcas, & optes filiam meam perire. Illa autem cõiunctio Si eleganter cum niſi copulatur, quamuis ſine illa integer ſenſus habeatur. ¶ Leuabere) leuior fies, à dolore ſubintelligatur.

¶ Scilicet haud ſatis) Ironia, qua Phineo inſultat frater Cepheus. Cum enim & patruus & ſponſus eſſet Andromedę aliquid certe auxilii afferre debebat, cum vero nihil prorſus tulerit, impudentiſſime eam repetit, quam tutari non eſt auſus. ¶ Affixa) alligata. Vna enim cum Andromeda regna quoque dotalia alligata videbantur. ¶ Petiſſes) petere, acceptumq; ire debuiſſes. ¶ Nunc ſine) nunc inquit permitte eum qui meruit, pactusq; eſt, illam habere. ¶ Per quem non orba ſenectus) hoc eſt per quem ego iam ſenex liberis non careo, vnica nanque filia illi erat Andromeda. ¶ Hæc ſenectus) hæc mea ſenectus. Manu autem cum hæc diceret, canos tangens Phineo indicauit. ¶ Et voce) & verbis. ¶ Certæ morti) ſiquidem Andromeda proculdubio mortua fuiſſet, niſi à Perſeo è faucibus belluæ illius marinæ erepta eſſet. ¶ Ille nihil contra) reſpondit ſubintelligatur. ¶ Ignorat) dubitat. ¶ Cunctusq; breui) parumper remoratus. ¶ Nequicquam) fruſtra. ¶ Stratis) lectis, in quibus priſci diſcumbebant. ¶ Remiſſo) reiecto. Eandem nanque haſtam in Phineum Perſeus reiecit. ¶ Et indignum) Et copula affectui ſeruit. Indignatur enim poeta, quod ara in qua Dii iuſtiſſimi coluntur, ſcelerato atque nefario homuntioni profuerit. ¶ Non irrita) non vana, vt quæ Rhœtum vnum ex Phinei ſociis interemit. ¶ Calcitrat) calcibus terram percutit. ¶ Hoſpitiiq; Deos) Iouem hoſpitalem, de quo Virgilius. Iuppiter hoſpitibus nam te dare iura loquuntur. Hoſpites autem nefas eſt violari. Eo priſci hoſpitibus ſalem in primis apponebant, quem cum vnà guſtaſſent, ita vnius mentis & amicitiæ eos debere eſſe cenſebant, vt ſal in vnam naturam ex terra & aqua congelatur. ¶ Bellica Pallas adeſt) auxilio eſt. Quo nanq; pacto vnus Perſeus tot in ſe ruentibus viris ſine Palladis auxilio reſiſtere potuiſſet? ¶ Datq; animos) Audaciam addit. ¶ Et protegit Aegide fratrem) & defendit ſcuto ſuo à iaculis hoſtium Perſeum fratrem ſuum. Nam Perſeus vt Pallas Iouis fuit filius. ¶ Erat Indus Atys) ad differentiam Phrygii à Cybele matre Deorum adamati eleganter Indus eſt appoſitus. Fuit etiam alius Atys Crœſi Lydorum regis filius. ¶ Limniace) nympha fuit Gangis Indiæ fluuii filia. videtur autem eſſe palus iuxta Gangem, λίμνη nanque paludem ſignificat. ¶ Egregius forma) excellens pulchritudine. ¶ Diuite cultu) pretioſo ornatu. ¶ Tyriam chlamydem) purpuream veſtem. nam Tyros vrbs Phœniciæ purpuræ officinis maxime celebrabatur. Chlamys autem veſtis eſt militaris, quæ aliis veſtibus ſuperimponitur παρὰ τὸ χλιαίνω dicta, quod eſt calefacio, chliamys & per ſyncopem chlamys. ¶ Lymbus) faſcia. ¶ Obibat) circuibat. ¶ Aurata monilia) aurata pro aureis poſuit. Monilia nanque colli ornamenta aurea eſſe ſolent, hoc eſt ex auro ſolo conſtantia, non aurata & auro ſolum ornata. ¶ Myrrha) vnguento, cui Myrrha quoque adhibetur. ¶ Crinale) ornamentum eſt crinium. vnde etiam eſt denominatum. ¶ Ille quidem iaculo) ſignificat eum & iaculandi & ſagittandi fuiſſe in primis peritum. ¶ Quamuis diſtantia) quantumuis longe poſita ac remota. ¶ Sed tendere doctior arcus) locutio eſt græca, latine enim doctior tendendi diceretur. ¶ Lenta cornua) flexibilia arcus cornua. ¶ In media ara) quæ Hymæneo nuptiarum Deo extructa erat. ¶ Perculit) percuſſit. ¶ Et fractis confudit in oſſibus ora) ſic quidem legitur, ſed forſitan minus recte. Ablatiuus enim ille fractis oſſibus modum ſignificat, cui in præpoſitio apponi non ſolet. Quare mihi illa & copula ac in præpoſitio vtraque in alterius locum transferenda videtur, vt legamus, Infractis confudit & oſſibus ora, hoc eſt valde ac penitus fractis oſſibus faciem ita confudit, vt non agnoſceretur. { Superior tamen lectio, planior minusq; coacta. } ¶ Iactantem) non oſtentantem ſed concutientem. id quod facere ex vulnere morientes ſolent. ¶ Fœdatos) deturpatos. ¶ Aſſyrius) Syrus. Nam Aſſyria prouincia eſt eadem cum Syria, vt ſcribit Herodotus, qui ait eos quos Græci Syros vocant, à Barbaris Aſſyrios vocari, quamuis alii Syriam, ab Aſſyria diſtinguant, ac Syriam Phœniciæ, Aſſyriam Babyloniæ finitimam eſſe contendant. ¶ Nõ diſſimulator) non occultor ſed oſtentator. ¶ Exhalantem) ex ore emittentem. ¶ Vitam) animam. ¶ Sub acerbo vulnere) propter acerbum & aſperum vulnus. ¶ Deplorauit) defleuit. ¶ Ille) Atys. ¶ Tetenderat) neruo intenderat: vt in Perſeum ſagittam emitteret.

Sed quæ uiſceribus ueniebat bellua ponti
Exaturanda meis, illo tibi tempore rapta eſt.
Quo peritura fuit. niſi ſi crudelis id ipſum
Exigis, ut pereat, luctuq; leuabere noſtro.
Scilicet haud ſatis eſt, quod te ſpectante reuincta eſt,
Et nullam quod opem patruus, ſponſus'ue tuliſti,
Inſuper a' quoquam quod ſit ſeruata dolebis?
Præmiaq; eripies? quæ ſi tibi magna uidentur,
Ex illis ſcopulis, ubi erant affixa, petiſſes,
Nunc ſine qui petiit, per quẽ hæc non orba ſenectus,
Ferre, quod & meritis, & uoce eſt pactus, eumq;
Non tibi, ſed certæ prælatum intellige morti.
Ille nihil contra, ſed & hunc, & Perſea uultu,
Alterno ſpectans, petat hunc ignorat, an illum,
Cunctatusq; breui contortam uiribus haſtam,
Quantas ira dabat, nequicquam in Perſea miſit.
*Et ſtetit illa toro. ſtratis tum deniq; Perſeus
Exiluit, teloq; ferox inimica remiſſo
Pectora rupiſſet, niſi poſt altaria Phineus
Iſſet. &(indignum) ſcelerato profuit ara.
Fronte tamen Rheti non irrita cuſpis adhæſit,
Qui poſtquã cecidit, ferrumq; ex oſſe reuulſum eſt,
Calcitrat, & poſitas aſpergit ſanguine menſas.
Tum uero indomitas ardeſcit uulgus in iras,
Telaq; coniiciunt, & ſunt qui Cephea dicant,
Cum genero debere mori, ſed limine tecti
Exierat Cepheus teſtatus iusq;, fidemq;,
Hoſpitiiq; Deos, ea ſe prohibente moueri,
Bellica Pallas adeſt, & protegit ægide fratrem,
Datq; animos, erat Indus Atys, quẽ flumine Gange
Edita Limniace uitreis peperiſſe ſub undis
Creditur, egregius forma, quam diuite cultu
Augebat bis adhuc octonis integer annis.
Indutus Tyriam chlamydem, quam limbus obibat,
Aureus, ornabant aurata monilia collum,
Et madidos myrrha curuum crinale capillos.
Ille quidem iaculo quamuis diſtantia miſſo
Figere doctus erat, ſed tendere doctior arcus.
Tum quoq; lenta manu flectentem cornua Perſeus,
Stipite, qui media poſitus fumabat in ara,
Perculit, *& fractis confudit *in oſſibus ora.
Hunc *ubi fœdatos iactantem ſanguine uultus,
Aſſyrius uidit Lycabas iunctiſſimus illi.
Et comes, & ueri non diſſimulator amoris,
Poſtquam exhalantem ſub acerbo uulnere uitam
Deplorauit Atyn, quos ille tetenderat arcus

Marginalia: ſal. & pro quia — Iuppiter hoſpitalis. — Limniace — Tyros — Cod. A... habet, ... q̃ ideo p... cet, q̃ a... uerbiũ b... poſtq̃ ſu... ſequitur. — ADDI. — *a. l. in — *a. l. & — Aſſyria

CARRIPIT)

RAPH.

¶ARRIPIT) celeriter rapit. ¶ Et mecum tibi ſint certamina) hoc eſt & mecum in certamen deſcende. ¶ Nec longum) nec diu. ¶ Fato) morte. ¶ Quo) ex quo fato. ¶ Emicuit) exiluit, euolauit. ¶ Penetrabile te.) periphraſis eſt ſagittæ, quæ facile penetrat. ¶ Vitatum) declinatum. nam Perſeus ſagittam à Lycaba miſſam vitauit. ¶ Sinuoſa veſte) ſinus ac plicas multas habẽte. ¶ Vertit in hũc harpen) harpe enſis eſt Mercurii falcatus (vt diximus) quo Perſeus Meduſæ caput amputauit. ¶ Spectatam) approbatã. ¶ Adigitq; in pectus) impellit, infigit. Adigi aũt proprie enſis dicitur in pectus cum infigitur. ¶ Natantibus) errantibus in humore ac lachrymis. ¶ Ad manes) ad inferos. ¶ Ecce Sue.) ab oppido Aethiopiæ Suenio, Suenites nomen gentile deducitur. { Alii, Syenites, à Syene, quæ Anthiopiæ ciuitas eſt ad Nilum ſita, vt Stephanus ait. Sed & hac formatione Suenites legi poteſt, y in u conuerſa, quemadmodum pro Sylla, Sulla dicitur.} Eleganter autem & patriam & genus iſtius Phorbantis deſcribit poeta, ne quis Phorbanta Priami filium illi pugnæ interfuiſſe putet. Hi autem omnes quos hoc loco poeta enumerat obſcuri ſunt, nec à quoquam alio ſcriptore, quod ſciam, celebrantur. ¶ Auidi com. pu.) cupidi pugnandi. Eſt enim figura loquendi græca. ¶ Surgentibus) ſurgere volentibus. ¶ Adactus) infixus. ¶ Enſis) harpe, quo illos Perſeus transfixit. ¶ Actoridem Erithum) Actoris filium. ¶ Sed al. extan. ſig.) eminentem cælatura atq; magnitudine ac pondere craterem deſcribit. ¶ Altis ſi.) alte. eminentis ſignis & cælaturis. ¶ Multaq; in pon. maſ.) hoc eſt magni ponderis. Crater autem vas eſt menſarium, miſcendo cum aqua vino accommodatum παρὰ τὸ κερῶ, quod eſt miſceo dictum. Cratera autem eſt accuſatiuus Græcus, vnde fit interdum nominatiuus latinus. ¶ Infligit) incuſſit, immiſit. ¶ Rutilum cruorem) rubicundum ſanguinem. ¶ Moribundo vertice) ipſe moribundus capite percutit terram. Eſt enim hypallage. ¶ Semiramio ſanguine) regio. Semiramis nanque regina fuit, quæ condidit Babylonem, vt copioſe in ſuperiore ſcripſimus libro. ¶ Polydæmona) Polydæmõ multiſcius poteſt interpretari.

Harpe.

ADD.I.

Phorbas.

Semiramis

Arripit, & mecum tibi ſint certamina dixit.
Nec longum pueri fato lætabere, quo plus
Inuidiæ, quã'm laudis habes. hæc omnia nondum
Dixerat, emicuit neruo penetrabile telum,
Vitatumq; tamen ſinuoſa ueſte pependit.
Vertit in hunc harpen ſpectatam cæde Meduſæ
Acriſioniades, adigitq; in pectus. at ille
Iam moriens oculis ſub nocte natantibus atra
Circunſpexit Atyn, ſeq; acclinauit ad illum,
Et tulit ad manes iunctæ ſolatia mortis.
Ecce Suenites genitus Methione Phorbas,
Et Libys Amphimedon auidi cõmittere pugnam,
Sanguine quo late tellus madefacta tepebat,
Conciderant lapſi. ſurgentibus obſtitit enſis
Alterius coſtis iugulo Phorbantis adactus.
At non Actoriden Erithum, cui lata bipennis
Telum erat, admoto Perſeus petit enſe, ſed altis
Extantem ſignis, multæq; in pondere maſſæ
Ingentem manibus tollit cratera duabus,
Infligitq; uiro. rutilum uomit ille cruorem,
Et reſupinus humum moribundo uertice pulſat.
Inde Semiramio Polydæmona ſanguine cretum,
Caucaſeumq; Abarim, Sperchesiademq; Lycetũ,
Intonſumq; comas Helicen, Phlegiãq;, Clytum'q;
Sternit, & extructos morientum calcat aceruos.
Nec Phineus auſus concurrere cominus hoſti
Intorquet iaculum, quod detulit error in Idam
Expertem fruſtra belli, & neutra arma ſecutum,
Ille tuens oculis immitem Phinea toruis,
Quãdoquidẽ i partes ait abſtrahor, accipe Phineu
Quem feciſti hoſtem, penſa'q; hoc uulnere uulnus.
Iam'q; remiſſurus tractum de * corpore telum,
Sanguine defecto cecidit collapſus in artus.
Hic quoq; Cephenum poſt regem primus Odites,
Enſe iacet Clymeni. Protenora percutit Hypſeus.
Hypſea Lyncides. fuit & grandæuus in illis
Emathion æqui cultor, timidus'q; Deorum,
Qui quoniam prohibent anni bellare, loquendo
Pugnat, & inceſſit, ſcelerata'q; deuouet arma.
Huic Cromis amplexo tremulis altaria palmis
Decutit enſe caput, quod protinus incidit aræ,
Atque ibi ſemianimis uerba execrantia lingua
Edidit, & medios animam expirauit in ignes.
Hinc gemini fratres Broteas'q;, & cæſtibus Ammõ
Inuincti, uinci ſi poſſent cæſtibus enſes,
Phinea cæcidere manu, Cereris'q; ſacerdos
Alphitus albenti uelatus tempora uitta.
Tu quoque Iapetide non hos adhibendus ad uſus,
Sed qui pacis opus citharam cum uoce moueres,
Iuſſus eras celebrare dapes, feſtum'que canendo.
Quẽ procul aſtantẽ, plectrum'que imbelle tenẽtẽ,
Pettalus irridens, ſtygiis cane cætera dixit
Manibus, & læuo mucronem tempore fixit.
Concidit, & digitis morientibus ille retentat

¶ Caucaſeum) à Caucaſo Scythiæ monte. ¶ Sperchesiadem) Sperchesii cuiuſdam filium. ¶ Expertem fru. belli) fruſtra ſe à bello & pugna abſtinentem, interfectus nanque fuit. ¶ In partes) in factiones. partes enim in plurali ſolum factiones ſignificant, vnde Ciceronem partes Pompeii dicimus ſecutum. ¶ Penſa'que) pondera. { Vel potius compenſa, & quaſi inuicem illius hoc accipe.} ¶ Hoc vulnere) quod tibi ſum illaturus. ¶ Vulnus) quod tu mihi intuliſti. ¶ Cephenum poſt re.) poſt Cephenum regem Andromedæ patrem. ¶ Lyncides) Lyncei filius. ¶ Et inceſſit) irritat, prouocat. ¶ Deuouet) execratur. ¶ Scelerata) in Perſeum ſcelerate ac nefarie ſumpta. ¶ Decutit) deiicit, detruncat. ¶ Incidit aræ) cecidit in aram. ¶ In medios ignes) qui in ara fuerãt excitati. ¶ Semianimis lingua) ſemimortua, moribunda accidit autem vt capite reciſo interdum lingua loquatur, verba'que vel incondita emittat. ¶ Execrantia) deteſtantia, blaſphemantia. ¶ Cæſtibus inuicti) inſuperabiles. Cæſtus autem arma ſunt pugilum, quæ ex corio bouis crudo conficiebantur, cui & plumbum inſuebatur, quo validiores ictus inferri poſſent. Virg. in. v. Aene. maximos Erycis cæſtus deſcribit. In medium geminos immani pondere cæſtus Proiecit, quibus acer Eryx in prælia ſuetus Ferre manum, duroq; intendere brachia tergo. Obſtupuere animi, tãtorum ingentia ſeptẽ Terga boum. plumbo inſuto ferroq; rigebant. Eſt autẽ nomen quartæ declinationis. nam cæſtus ſecundæ & citra diphthõgum, eſt Veneris cingulum variis ſuturis diſtinctũ, vnde & nomen παρὰ τὸ κεντεῖν, quod eſt pungere, ſumptum eſt. Nec audiendi quidam qui à cæſuris ipſum deducunt, cum ſit nomen græcum, nec originem latinam agnoſcat. ¶ Velatus tempora) velata & tecta tempora habens. ¶ Iapetide) Iapeti filius. ¶ Ad hos vſus) bellicos. Citharistę nãque & Lyriſtæ à pugnis ſunt alieni. ¶ Moueres) pulſares. ¶ Plectrum) inſtrumentũ eſt quo lyra pulſatur, ἀπὸ τοῦ πλήττειν, hoc eſt à percutiẽdo dictũ. ¶ Imbelle) imbellibus ac mollibus aptum. ¶ Stygiis ma.) inferis. Styx enim palus eſt inferorũ notiſſima. ¶ Manes autẽ inferorũ animæ dicuntur. ¶ Læuo tempore) ſiniſtra capitis parte. ¶ Retentat) iterum tẽtat & tangit.

ADDI.

*a. l. vulnere.

RAPH. ¶FYLA lyræ) chordas, ante quarũ inuentionem filis vtebantur. ¶ Caſuq; fuit miſ. car.) forte inquit lyra emiſit carmẽ triſte & morienti conueniens.

ADDI. {Quidam ad hiſtoriam hoc loco reſpexiſſe poetam volunt. Eodẽ enim modo & Craſſi interfecti caput, vt Plutar. ſcribit Trallib. quidam hiſtrio in ſcenam allatum, pro Penthei capite dilaniauit. Sed hoc puto περιεργότερον.} ¶ Repagula)

Fila lyræ, caſuq; * fuit miſerabile carmen.
Nec ſinit hunc impune ferus cecidiſſe Lycormas,
Raptaq; de * dextro robuſta repagula * poſte,
Oſſibus * illiſit mediæ ceruicis. at ille
Procubuit terræ mactati more iuuenci.
Demere tentabat læui quoque robora poſtis
Cinyphius Pelates. tentanti dextera fixa eſt
Cuſpide Marmaridæ Coriti, lignoq; cohæſit,
Hærenti latus hauſit Abas. nec corruit ille,
Sed retinente manu moriens de poſte pependit.
Sternitur & Menaleus * Perſeia caſtra ſecutus
Et Naſamoniaci Dorilas ditiſſimus agri,
Diues agri Dorilas, quo non poſſederat alter
Latius, aut totidem tollebat farris aceruos.
Huius in obliquo miſſum ſtetit inguine ferrum.
Letifer ille locus quem poſtquam uulneris author
Singultantem animam, & uerſantem lumina uidit
Bactrius Halcyoneus, hoc quod p̃mis inqr habeto
De tot agris terræ, corpuſq; exangue reliquit.
Torquet in hunc haſtam calido de uulnere * raptā
Vltor Abantiades, media quæ nare recepta
Ceruice exacta eſt, in parteſq; eminet ambas.
Dumq; manũ fortuna iuuat, Clytiumq;, Danumq;
Matre ſatos una diuerſo uulnere ludit.
Nam Clytii per utrunque graui librata lacerto
Fraxinus acta femur, iaculũ Danus ore momordit.
Occidit & Celadon Mendeſius, occidit Aſtreus
Matre Palæſtina, & dubio genitore creatus.
Aethionq; ſagax quondam uentura uidere,
Nunc aue deceptus falſa, regiſq; Thoactes
Armiger, & cæſo genitore infantis Agyrtes.
Plus tamen exhauſto ſupereſt. namq; omnibus unũ
Opprimere eſt animus. coniurata undique pugnãt
Agmina pro cauſa meritum impugnante, fidemq;.
Hac pro parte ſocer fruſtra pius, & noua coniux
Cum genitrice, fauent, ululatuq; atria complent,
Sed ſonus armorum ſuperat gemituſq; cadentum,
Pollutoſque ſimul multo Bellona penates
Sanguine perfundit, renouataque prælia miſcet.
Circumeunt unum Phineus, & mille ſecuti
Phinea, tela uolant hyberna grandine plura
Præter utrunque latus, præterque, & lumẽ, & aures
Applicat hic humeros ad magnæ ſaxa columnæ,
Tutaque terga gerẽs, aduerſaque in agmina uerſus
Suſtinet inſtantes. inſtabat parte ſiniſtra
Chaonius Molpeus. dextra Nabatæus Ethæmon.
Tigris ut auditis diuerſa ualle duorum
Extimulata fame mugitibus armentorum

* a l. canit miſerabile

ADDI.

* a.l. de duro.

* a l. poſti. ex Priſc. li.

repagula dicuntur aſſeres, qui clauſis hoſtiis opponuntur. {Vectes, ſiue obices dicere vult. Porrò Priſcia. lib. vii. citato hoc verſu, pro poſte, poſti legit ablatiuo caſu.} ¶ Illiſit) inflixit ¶ Procubuit) in caput in terram cecidit.

Cinyps.

¶ Cinyphius Pe.) Garamanticus. Cinyps enim (vt ſcribit Herodo.) fluuius eſt Garamantum, qui inter duas Syrtes in mare Libycum labitur. Vnde Cinyphii .ii. Geor. lib. apud Virgil. dicuntur hirci. Nec minus interea barbas incanaq; menta Cinyphii tondent hirci, ſetaſq; comantes.

* a.l. melaneus.

Marmaces

¶ Marmaridæ Cori.) Marmaces (vt Stephanus refert ex ſententia Hæcatei) gens eſt Aethiopica, vnde forſitã Marmacides Coritus appellatur. Sed à Marmaro quoq; patre, Marmarides dici poteſt.

* a.l. tractã

ADDI. {Immo à gẽte Marmaridum, cuius & Plin. meminit lib. v. cap. vi. & Strab. li. xvii. cuius verba ſunt. πρὸς ἕω δὲ τι μᾶλλον οἱ μαρμαρίδαι, προσχωροῦντες τῇ κυρηναίᾳ καὶ παρὰ τὰς ὄντες μέχρι ἄμμωνος.} ¶ Læui po.) ſiniſtri. ¶ Cohæſit) affixa fuit. ¶ Latus ha.) percuſſit.

Naſamones.

Plinii loc*

¶ Et Naſa.) Naſamones populi ſunt Libyæ iuxta Syrtes naufragiis (vt ſcribit Plinius) admodum infeſti. ¶ Latius) latiores campos. ¶ Tollebat) capiebat. ¶ Farris aceruos) frumẽti cumulos. ¶ Singultantem) per ſingultus animam emittentem. ¶ Bactrius Halcyoneus) Bactra nomine tantũ plurali vrbs eſt, vnde etiam Bactriana regio Indiæ contermina fuit appellata.

Baſtra.

ADDI. {Planudes qui Ouidium Græce trãſtulit, Barceus pro Bactrius habet, à Barce vrbe videlicet. Alii etiam pro Alcyoneus, Alconeus legunt.} ¶ Vltor, Abantiades) Perſeus. ¶ Ceruice exacta eſt) ꝑ ceruicẽ electa. ¶ In partes ambas) & anteriorem & poſteriorem. ¶ Librata) vibrata. ¶ Fraxinus) haſta fraxinea. Eſt enĩ metonymia. ¶ Acta) miſſa. ¶ Iaculum Danus ore momordit) hoc eſt iaculũ in os Dani fuit cõlectum. ¶ Occidit & Celadon Mindeſius) Mindeſos vrbs eſt Syriæ & Myndones populi ſunt Libyæ.

Occidit pe. brę. ꝑ mors. lon. vero ꝑ interficere.

Myndeſos.

ADDI. {Ego Mendeſius lego, à Mendete vrbe Aegypti, vbi Pana coluerunt, & ex animalibus caprum, vt inquit Strab. lib. xvii. Hinc enim & Mendeſius nomos, ſiue præfectura apud Plinium lib. v. cap. vi. dicitur. Nã de Mindeſo vrbe aliàs. quod ego ſciam, nihil reperitur. Mindus autem Aſiæ vrbs eſt, à qua Mindius poſſeſſiuum, non Mindeſius, analogice formatur.} ¶ Matre Palæſtina) regio eſt Syriæ Palæſtina contermina Iudææ à Palæſtina vrbe dicta.

Palæſtin.

¶ Sagax videre) ſciens præuidere atque prænunciare futura, augur namq; erat. Eſt autẽ Græca locutio, Sagax videre. ¶ Aue falſa) falſo augurio, futuram namq; mortẽ præuidere neſciuit. Sic Virgilius. Sed non augurio potuit depellere peſtem. ¶ Regiſq; Thoactes Armiger, Phinei fratris regis.

Thoactes.

¶ Plus tamẽ exhauſto ſupereſt) quãuis tot interfecerit Perſeus, plus tamẽ, inqt, eo quod factum eſt, ſupereſt cõficiundum. Exhaurire namq; interdũ conficere ſignificat. vt Virg. Quæ bella exhauſta canebat. ¶ Nanque omnibus vnum) omnibus inquit animus eſt vnum Perſeũ opprimendi. ¶ Pro cauſa merito impugnante) hoc eſt pro Phineo, qui & meritum Perſeu, quo Andromedã ſeruauerat, & fidẽ ipſi à rege datã impugnabat. ¶ Hac pro parte) pro fide autẽ ac merito, & iuſta cauſa pauci admodũ ſtabãt. ¶ Pollutos) violatos, infectos. ¶ Bellona) Pallas, dea belli.

Bellona

¶ Circũeunt vnum) circũdãt Perſeum ſolũ. Hic autem maxima Perſei virtus declarat, q ſolus tãtæ multitudini, totq; telis reſiſtere potuerit. ¶ Præter vtrũq; latus) iuxta vtrũq; lat⁹ & dextrũ & ſiniſtrum, ꝓpeq; & oculos & aures.

ADDI. {Eſt enim metaphora pariter & Enallage, in eo, quod dixit Lumen, pro, luminibus.} ¶ Applicat hic hu.) tunc inquit Perſeus humeros magnæ colũnæ appoſuit, vt à tergo tutus in ſe ruẽtes hoſtes repellere poſſet.

¶ Chaonius Molpeus) Epirota. Chaonia nanque pars eſt Epiri à Chaone Troiano vt carmie Virgiliano ẽt pueris notũ eſt, appellata. Chaoniãq; oẽm Troiano à Chaone dixit.

Chaonia.

ADDI. {Nõ uideo, q̃ cõueniẽtia ſit iter Græcos & Arabas. deinde inter Chaonios & Nabatęos, qñ poeta, quaſi duos ſocios fingit Ethemonẽ, & Molpeũ. ꝓinde dubito vtrum legẽdũ ſit. Chaonius Molpe⁹. Sũt enĩ Cahoni, populi contermini Arabibus & Nabatæis, vt Plin. author eſt lib. quinto, cap. xxviii.} ¶ Nabatæus) Nabatæa regio eſt felicis Arabiæ, vnde Nabatæus nomen gentile deriuatur, vt latius in primo diximus. ¶ Tigris vt au.) hac ſimilitudine poeta oſtendit Perſeum addubitaſſe vtrum prius percuteret, cũ ambo inſtarent, alter à dextra alter à ſiniſtra, Molpeum, an Ethemonem. ¶ Diuerſa. val.) in diuerſa vallis parte.

Nabatæus

¶ VTRO

RAPH.

VTRO) in vtram partem. ⁋ Summouit) repulit. ⁋ Traiecti) trausfial. ⁋ Contentusq; fuga eſt) ſatis Perſeo fuit Molpeum fugaſſe, ab altera nanque parte Ethemon inſtabat, neque Perſeo interficiendi Molpei tempus dabat. ⁋ Non circunſpectis viribus) hypallage eſt, ipſe enim non circunſpectus hoc eſt imprudens ac temerarius. Circunſpectus enim cum nomen eſt, prudens qui omnia circunſpicit, dicitur. ⁋ Exactum) eiectum. ⁋ Valentes cauſas) potentes.

Cyllenius. ⁋ Cyllenide harpe) pro Cyllenia. Patronymicum pro poſſeſſiuo eſt poſitum. Cyllenius autem Mercurius dicitur à Cyllene Arcadiæ monte, vbi ex Maia natus eſſe fingitur. Virgilius in octauo.

Vobis Mercurius pater eſt, quem candida Maia Cyllenæ gelido conceptum vertice fudit.

Nileus in ſtatuam lapideam. ⁋ Verum vbi virtutem) poſteaquam, inquit Perſeus, ſenſit virtutem ſibi ingenitam à multitudine ſuperari, cum amicos admonuiſſet, vt oculos auerterent, Gorgonis caput hoſtibus aperuit, quo viſo illi euſtigio in lapides fuere conuerſi. Eſt autem Ordo. Verum, Perſeus dixit, ego petam & ſumam auxilium ab hoſte, & Meduſæ capite, quoniam vos ipſi ſic cogitis, hoc eſt, me ad hoc compellitis. Vbi, ideſt poſtquam vidit virtutem ſuccumbere turbæ, hoc eſt à multitudine ſuperari. ⁋ Miracula) monſtra. ⁋ Diriguit) rigida & dura facta eſt. ⁋ In hoc ſignum hæſit)

Theſſal. in ſtatua mar mo. quer. hoc eſt Theſſalus in ſtatuam marmoream ita eſt conuerſus, vt iaculum emittere velle videatur. ⁋ Signum de marmore) ſtatua marmorea. ⁋ Hæſit) ſtetit. ⁋ Septemplice Nilo)

Nilus. Nilus fluuius eſt Aegypti clariſſimus, qui ſeptem hoſtiis in mare exiit. Vnde Virgilius quarto Georgicorum:

Diuerſa ruens ſeptem diſcurrit in ora,
Vſque coloratis amnis deuectus ab Indis.

⁋ Cælauerat) ſculpſerat, ornauerat. ⁋ Primordia) principia. ⁋ Noſtræ gentis) noſtri generis. ⁋ Ad tacitas vmbras) ad animas voce carentes & mutas. ⁋ Cecidiſſe) interfectum fuiſſe. ⁋ A tanto viro) tam generoſo. ⁋ Suppreſſa) cohibita, atque coercita. ⁋ Adaperta que velle) cum enim Perſeum alloqueretur Nileus in ſtatuam lapideam, quæ loqui velle videtur, fuit tranſmutatus. ⁋ Nec ſunt ea peruia verbis) neque enim verba egredi poſſunt. ⁋ Vitio animi) quia puſillanimes eſtis. ⁋ Non victoribus Gorgoneis) non viribus capitis Meduſæ Gorgonis. ⁋ Torpetis) pigri & inmobiles eſtis. ⁋ Magica arma) magicos cantus, incantamenta, atque veneficia. Incurſurus erat) impetum facturus in Perſeum. ⁋ Veſtigia) pedes. ⁋ Immotus) immobilis. Nam in ſtatuam lapideam fuerat conuerſus. ⁋ Pœnas ſubiere) paſſi ſunt. ⁋ Oborto ſaxo) repente orto. ⁋ Tinnitibus acutis) vocibus & ſonis acutis. Tinnire autem verbum eſt factitium à ſono, quem percuſſa æra emittere ſolent. ⁋ Naturam traxit eandem) nam & ipſe in ſtatuam marmoream fuit conuerſus. ⁋ Riguerunt) rigida & dura, & ſaxea facta fuerunt. ⁋ Tunc denique) poſtea quam ipſius ſocii in marmoreas ſtatuas fuere tranſmutati. ⁋ Marmor erant) marmoreæ ſtatuæ. ⁋ Auertitur) à Perſei conſpectu oculos auertit. ⁋ Confeſſaſque manus) manus iunctas, quales qui ſe victi fatentur, tendere ſolent. ⁋ Vincis) victor es, hoc eſt fateor te eſſe victorem, me autem victum. ⁋ Saxificos vultus) ora in ſaxa homines transfigurantia. ⁋ Quæcunque ea) ſit ſubaudiatur. Ignorat autem Phineus quænam fuerit Meduſa. ⁋ Pro coniuge) pro vxore pugnauimus. Quæ quidem cum honeſta ſit cauſa, ſe dignum venia eſſe Phineus innuit. Si nanque odio, regniue cupiditate arma ſumpſiſſet in Perſeum, indignus venia foret. ⁋ Tempore noſtra) nam Andromeda antequam Ceto obiiceretur (vt diximus) Phineo fuerat deſponſata. ⁋ Non ceſſiſſe piget) me inquit Phineus pœnitet tibi Andromedam non reliquiſſe. Cedere autem verbum eſt de iure ſumptum, quod quidem eleganter cum datiuo, ablatiuoque conſtruitur, vt cedo tibi mea ſponſa. ⁋ Hanc animam) hanc vitam.

Neſcit utro potius ruat, & ruere ardet utroque,
Sic dubius Perſeus, dextra, læua'ne feratur,
Molphea traiecti ſummouit uulnere cruris,
Cõtẽtusq; fuga eſt, neq; enim dat tẽpus Ethemon,
Sed furit, & cupiens alto dare uulnera collo,
Non circunſpectis exactum uiribus enſem
Fregit, & extrema percuſſa parte columnæ
Lamina diſſiluit, domini'q; in gutture fixa eſt.
Non tamen ad letum cauſas ſatis illa ualentes
Plaga dedit, trepidum Perſeus, & inertia fruſtra
Brachia tendentem Cyllenide confodit harpe.
Verum ubi uirtutem turbæ ſuccumbere uidit,
Auxilium Perſeus quoniam ſic cogitis ipſi,
Dixit, ab hoſte petam. uultus auertite ueſtros,
Siquis amicus adeſt, & Gorgonis extulit ora.
Quære alium, tua, quem moueant miracula, dixit
Theſſalus, ut'que manu iaculum letale parabat
Mittere, in hoc hæſit ſignum de marmore geſtu.
Proximus huic Ampix animi pleniſſima magni
Pectora Lyncidæ gladio petit, in'que petendo
Dextera diriguit, nec citra mota, nec ultra eſt.
At Nileus, qui ſe genitum ſeptemplice Nilo
Ementitus erat, clypeo quoque flumina ſeptem
Argento partim, partim cælauerat auro,
Aſpice ait Perſeu noſtræ primordia gentis.
Magna feres tacitas ſolatia mortis ad umbras
A tanto cecidiſſe uiro. pars ultima uocis
In medio ſuppreſſa ſono eſt, adaperta'q; uelle
Ora loqui credas. nec ſunt ea peruia uerbis.
Increpat hos, uitio'q; animi non uiribus inquit
Gorgoneis torpetis Eryx, incurrite mecum,
Et proſternite humi iuuenẽ magica arma mouẽtẽ.
Incurſurus erat. tenuit ueſtigia tellus,
Immotus'q; *ſilex, armata'q; manſit imago.
Hi tamen ex merito pœnas ſubiere, ſed unus
Miles erat Perſei, pro quo dum pugnat Aconteus,
Gorgone conſpecta ſaxo concreuit oborto.
Quem ratus Aſtyages etiam nunc uiuere, longo
Enſe ferit. ſonuit tinnitibus enſis acutis.
Dum ſtupet Aſtyages, naturam traxit eandem,
Marmoreo'q; manet uultus mirantis in ore.
Nomina longa mora eſt media de plebe uirorum
Dicere. bis centum reſtabant corpora pugnæ.
Gorgone bis centum riguerunt corpora uiſa.
Pœnitet iniuſti tunc denique Phinea belli.
Sed quid agat? ſimulachra uidet diuerſa figuris,
Agnoſcit'q; ſuos, & nomine quenque uocatum
Poſcit opem, credens'q; parum ſibi proxima tangit
Corpora, marmor erãt. auertitur, atq; ita ſupplex
*Confeſſas'q; manus, obliqua'q; brachia tendens,
Vincis ait Perſeu. remoue tua monſtra, tuæ'q;
Saxificos uultus, quæcunq; ea, tolle Meduſæ,
Tolle precor. non nos odium, regni'q; cupido
Compulit ad bellum. pro coniuge mouimus arma.
Cauſa fuit melior meritis tua, tempore noſtra.
Nos ceſſiſſe piget. nil ô fortiſſime præter
Hanc animam concede mihi, tua cætera ſunto.
Talia dicenti, neque eum, quem uoce rogabat,
Reſpicere audenti, quod, ait, timidiſſime Phineu

* proba .l. ſilex.

* vera .l. cõflexas.

Et poſſum tribuiſſe,& magnum eſt munus inerti,
Pone metum,tribuam,nullo uiolabere ferro
Quin etiam manſura dabo monumenta per æuũ.
Inq; domo ſoceri ſemper ſpectabere noſtri,
Vt mea ſe ſponſi ſoletur imagine coniux.
Dixit,& in partem Phorcynida tranſtulit illam,
Ad quam ſe trepido Phineus obuerterat ore.
Tunc quoque conanti ſua flectere lumina,ceruix
Diriguit,ſaxoq; oculorum induruit humor.
Sed tñ os timidum;uultusq; in marmore ſupplex,
Summiſſæ'q; manus,facies'q; obnoxia manſit.

ARG, FABVLAE SEQ.

Polydectes rex inſulæ Seriphi ad quam Perſeus cum Danae matre incluſus arca peruenerat,cupiens ablegare arbitrum, vt matre eius potiretur,ad Gorgonis Meduſæ reſecandum caput eum miſit,quod ille Minerua volente ad Polydectem pertulit,inficiantique laborem operis oſtendit, ac prius ille diriguit quam ſe vlciſceretur.

Victor Abantiades patrios cum coniuge muros
Intrat;& immeriti uindex;ultor'q; parentis
Aggreditur Prœtum.nam fratre per arma fugato
Acriſioneas Prœtus poſſederat arces.
Sed nec ope armorũ,nec quam male cœperat,arce
Torua colubriferi ſuperauit lumina monſtri.
Te tamen ô paruæ rector Polydecta Seriphi,
Nec iuuenis uirtus per tot ſpectata labores,
Nec mala mollierant,ſed inexorabile durus
Exerces odium,nec iniqua finis in ira eſt.
Detrectas etiam laudem,fictam'q; Meduſæ
Arguis eſſe necem.dabimus tibi pignora ueri;
Parcite luminibus,Perſeus ait,ora'q; regis
Ore Meduſæo ſilicem ſine ſanguine fecit.

ARG. FABVLAE SEQ.

Muſæ cum Parnaſi montem petiiſſent, aduerſis tempeſtatibus inuitatæ a Pyreneo,qui Daulida Phocidis vrbem incolebat, tecta ſubierunt,qui pulchritudine captus virginum, cum reginam claudi imperaſſet ad vim inferendam, ne cupiditatem eius experirentur in volucres conuerſæ ſunt,quas ille dum per ardua montium perſequeretur, prolapſus altitudine ſcopulorum præcipitatus eſt,ita vt toto corpore elideretur,vitamque finiret.

Hactenus aurigenæ comitem Tritonia fratri
Sed dedit.inde caua circundata nube Seriphon

RAPH. ℭINERTI) imbelli,Ignauo.ſ Monumenta)ſigna.ſ Phorcynida)Meduſam Phorci filiã. ſ Trepido ore) timido vultu.ſ Obuerterat)cõuerterat.ſ Sua flectere lumina)ſuos oculos conuertere,ne Meduſæ caput videret.ſ Diriguit)rigida & dura facta eſt.ſ Induruit ſa.)in ſaxum trãſmutatus, durus eſt factus ſ Facies ob.)ſubiectæ ſimilis. ſ Victor Abantia.) Perſeus votorũ compos cũ Argos in patriam reduxiſſet, Prœtũ à quo Acriſius auus regno fuerat priuatus, oſtenſo Meduſæ capite in lapidem conuertit, auo'que(licet immerito: quod ipſum cum Danae matre arcæ impoſitum in mare proieciſſet)regnum reſtituit. ſ Cum
Phine⁹ in ſtatuam. coniuge) Andromeda. ſ Immeriti parentis) pro auo parentem poſuit,qui male & de filia Danae, & de Perſeo nepote tunc meritus fuit,cum eos arcæ impoſitos mari cõmiſit. ſ Aggreditur
Prœtus. Prœtum) Prœtus Abantis regis Argiuorum fuit filius, atque Acriſii frater, cuius filias in vaccas fuiſſe cõuerſas in fabulis traditur. ſ Fratre fu.)expulſo Acriſio. ſ Acriſioneas arces)Acriſii regnũ. ſ Male) inique, ac iniuſte. ſ Te tamẽ ô paruæ)hac apo
Prœtus in ſaxum. ſtrophe poeta Polydectem Seriphi regem in odiũ, inuidiamq; adducit, qui Perſei neq; virtute, neq; laboribus quos perpeſſus eſt, neq; periculis, quibus ſe expoſuerat ab ira,odioq; deduci,gemoueriq; poterat. Polydectes autem Magnetis fuit filius, quidam ſcribũt, vt vero Pherecydes Periſthenis & Androthoes, fraterq; Dictys à quo Danaen cum Perſeo diximus hoſpitio fuiſſe ſuſce-
Polydectes. ptam. Polydectes autem Danaes amore captus, vim illi afferre Perſei metu non audebat. Conuiuium igitur apparauit, ad quod & alios multos, & in primis Perſeum inuitauit. Interrogante autem Perſeo qua in re conuiuii præmium, ſymbolum'que conſtitueretur, Polydecte vero in equo aſſerente, immo in Gorgonis capite, Perſeus inquit, poſt ſymbolum autem conſtitutum,& alii ſodales, & Perſeus equum ad Polydecten adduxerunt,quem aſpernatus,Gorgonis caput ex promiſſo repoſcebat. Quod quidẽ niſi fuerit allatum, ipſius matrem accepturum vxorem eſſe minatur. Perſeus igitur triſtitia affectus in vltimam inſulæ partem diſcedit, ſuam deflens calamitatem. Mercurius autem ipſum videns cum fletus cauſam cognouiſſet,bono animo ſis inquit, Ego nanque
Phorci vetulæ. tibi dux ero,ac primum quidem illum duxit ad Phorci vetulas Penaphredo,Enyo & Iæno,Pallade ſic admonente, ipſiſq; oculum & dentem, quibus viciſſim vtebantur, furatus eſt. Illæ vero cum ſenſiſſent clamantes rogabant,vt ſibi oculus, densq; redderetur. Perſeus autem ſe redditurum ait ſi nymphas orci galeã,talariaq; alata,& peram habentes oſtendant. Illæ vero cum nymphas illas indicaſſent,oculum,dentemq; acceperunt à Perſeo, qui ad nymphas vnà cum Mercurio profectus, & calciamenta alata pedibus alligauit, & peram humeris impoſuit, & orci galeam capiti adaptauit. Volans deinde ad Oceanum peruenit,Pallade, Mercurioq; ſubſequentibus,à quibus admonetur oportere ipſum auerſum caput Meduſæ amputare, illa nanque Gorgonum ſola mortalis erat. Ad ipſas igitur dormientes cum acceſſiſſet, harpe caput Meduſæ amputauit,quo quidem in peram coniecto aufugit. Gorgones vero aliæ excitatæ illum perſequebantur,ſed propter orci galeam non videbant. Perſeus igitur in Seriphum reuerſus,Polydecten iubet populum congregare, ſe enim Gorgonis caput oſtendere velle. Sciebat autem omnes qui vidiſſent in lapides conuerſum iri. Multitudine igitur congregata Polydectis iuſſu ex pera caput Gorgonis auerſus Perſeus excepit atque oſtendit. Quod qui viderunt omnes ac in primis Polydectes, in lapides fuere Polydectes in ſaxum.
conuerſi. Tunc Pallas caput Gorgonis à Perſeo acceptum ægidi ſuæ affixit. Mercurius vero & peram & calceos alatos, & orci galeam nymphis reſtituit. Tunc vero Perſeus Dictyn,à quo benigne acceptus,educatusq; fuerat,Seriphiorum, qui ſuperfuerant regem conſtituit. Ipſe vero cum matre & Andromeda Argos eſt reuerſus. Hæc Pherecydes, vnde & Ouidius ſumpſiſſe videtur. ſ Te tamen o paruæ)quãuis inquit tot miranda geſſerit. Perſeus,totq; in lapides conuerterit,tu tamen ô Polydecta odium mollire, nedum deponere potes. ſ Seriphi) inſula eſt vna ex Sporadibus Seriphus,vnde Seriphius nomen gentile deriuatur ſ De- Seriphus.
trectas)diminuis. ſ Arguis) arguere vis, & probare, ſ Parcite luminibus) nolite reſpicere. Hæc iis ait,qui cum Polydecte aderant, admonet enim vt oculos auertant,ne & ipſi in lapides mutentur. Quanquam Strabo ſcribit vniuerſos Seriphios vnà cum Polydecte in lapides fuiſſe conuerſos, id'que in vltionem matris à Perſeo factum, quia illis adiutoribus Seriphi rex Polydectes nuptiis in vitam adegiſſet. Adeo autem lapidoſam eſſe Seriphum, vt qui conuinciantur, id inſpecta obueniſſe Gorgone cauſentur. Parcere autem oculis dicitur, qui illos cõtinet clauſos. ſ Hactenus aurigenæ)nullam qui- Parcere ocu. quid.
dem hoc loco poeta exponit transformationem, ſed rem ſanè admirãdam deſcribit, quo concinnius muſarum in aues transformationem ſubnectat. Narrat enim quemadmodum Pegaſus equus alatus(quem paulo antè diximus) vnà cum Chryſaore è ſanguine colli Meduſæ exiluiſſet,ad Heliconẽ Bœotiæ montem peruenerit, vbi,cum terram pedis vngula percuſſiſſet,illico fons(qui ἱπποκρήνη,hoc eſt caballinus fons eſt appellatus)exortus fuiſſe memoratur. Ad eum igitur videndum relicto Perſeo,Pallas profecta eſt, quæ à muſis accepta quam promptiſſime ad ipſum fuit deducta.

ℭDEXTRA

Deſerit a' dextra * Syro, * Gyaroq́; relictis.
Quaq́; ſuper pontum uia uiſa breuiſſima, Thebas,
Virgineum'q; Helicona petit, quo monte potita
Conſtitit, & doctas ſic eſt affata ſorores.
Fama noui fontis noſtras peruenit ad aures,
Dura Meduſæi, quem præpetis ungula rupit.
Is mihi cauſa uiæ. uolui mirabile factum
Cernere. uidi ipſum materno ſanguine naſci.
Excipit Vranie. quæcunq; eſt cauſa uidendi
Has tibi diua domos animo gratiſſima noſtro.
Vera tamen fama eſt, & Pegaſus huius origo
Fontis, & ad latites deduxit Pallada ſacros.
Quæ mirata diu factas pedis ictibus undas,
Syluarum lucos circumſpicit antiquarum,
Antra'q;, & innumeris diſtinctas floribus herbas,
Felices'q; uocat pariter ſtudii'q;, loci'q;
Mæonidas. quam ſic affata eſt una ſororum.
O niſi te uirtus opera ad maiora tuliſſet,
In partem uentura chori Tritonia noſtri,
Vera refers, merito'q; probas, artem'q;, locum'q;,
Et gratam ſortem, tutæ modo ſimus, habemus.

RAPH.

❡DEXTRA Cypro, Gyaroq́; relictis) Cypro quidem legitur, ſed cum hæc inſula longe à Gyaro diſtet, vtpote quæ ſit in mari Pamphilio, cum Gyaron eſſe in Aegeo conſtet, minus huic loco conuenire videtur. Forſitan autem pro Cypro legẽdum eſt Scyro. Nam Scyros inſula eſt vna ex Cycladibus Gyaro propinqua, quæ & ipſa vna eſt ex Cycladibus, in qua mures ferrum rodere dicuntur. Inde Gyareus nomen gentile triſyllabum declinatur. Mendum eſt apud Plinium, vbi legitur Scyros à Naxo. xiiii. millia paſſuum Homeri ſepulchro veneranda. Cum nõ Scyros, ſed Ios ex ſententia etiam Strabonis legendum ſit quidam vero alii legunt Cythno. {Quidam vero etiam Syro legũt. Eſt enim Scyrus, y longa, eadem inſula quæ ab Homero Odyſſeæ. xv, Syrie appellatur, vt ait Strabo libro. x. numeraturq; etiam ipſa cum Cycladibus ab eodẽ authore. Ex hac Inſula Pherecydes fuit, Babyus cognomento, antiquior Athenieñ fabularum ſcriptor ille. Eſt & alia inter Cyclades inſula, Syphnus, quæ & ipſa nõ multum à Cypri nomine abeſt. Hæc quoniam non longe à Gyaro diſtat, & apud Strabonem eodem loco cum illa recenſetur, dubitare quiſpiam poſſet, an legẽdum foret, Syphno, Gyaroq; relictis. Sed de hoc alii iudicent.} ❡Virgineum Helicona) virginibus muſis, nymphiſq; dicatum. ❡Doctas ſorores (periphraſis eſt muſarum. Nam muſæ Iouis & Mnemoſynes filiæ ſunt, quæ παρὰ τὸ μῶσθαι, hoc eſt ab inquirendo. dicuntur, vt inquit Diodorus, quod ea inquirant, homineſq; doceant, quæ ab indoctis ignorantur, & quod quærendo ſcientia paratur. Nouem autem fuiſſe muſas iam ferè inter omnes conſtat, etſi quidam tres tantum eſſe contendant. Quibus nomina à proprio cuique munere indita fuerunt. Clio enim ἀπὸ τοῦ κλέου, hoc eſt à gloria, quæ ex poetarum laudibus oritur, dicta eſt. Euterpe ἀπὸ τοῦ εὐτερπῶς, hoc eſt à iucundo propter voluptatem, quæ ab audientibus ex honeſti perceptione ſentitur. Thalia ἀπὸ τοῦ θάλλειν, hoc eſt à virendo, quod in longum tempus poetarum gloria vireſcat. Melpomene ἀπὸ τοῦ μέλπεσθαι, hoc eſt à modulando, quod melodia audientes maxime demulceantur. Terpſichore ἀπὸ τοῦ τέρπειν, hoc eſt à delectando, quod doctrina hominum animi maximopere delectantur. Erato ἀπὸ τοῦ ἐρᾶν, hoc eſt ab amando, quod docti homines ab omnibus amentur. Polymnia, quod cantus ſuauitate poetas reddit gloria immortales. Vrania ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, hoc eſt à cœlo, quòd viri eruditi ad cœlum gloria tollantur. Calliope ἀπὸ τοῦ κάλλους τῆς ὀπὸς, hoc eſt à pulchritudine vocis, quod cantus ſuauitate alios antecedens magni audientibus æſtimetur, alii vero aiunt duas eſſe muſarum generationes ex Muſæi ſententia. Antiquiorum quidem, quæ vnà cum Saturno feruntur natæ Iuniorum autem, quæ Iouis & Mnemoſynes filiæ fuiſſe dicuntur. Harum inuenta & hæc fuiſſe perhibentur. Clio nanque hiſtoriam inueniſſe ſcribitur. Thalia agriculturam & curam quæ plantis adhibetur. Euterpe mathematicas artes. Terpſichore eruditionem. Erato ſaltationem. Polymnia lyram. Melpomene cantum. Vrania aſtrologiam. Calliope poeſin. {Hæc autem nomina Heſiodus in Theugon. his verſiculis recenſet.

Κλειώ τ' εὐτέρπη τε, θάλειά τε μελπομένη τε,
Τερψιχόρη τ' ἐρατώ τε πολύμνιά τ' οὐρανίη τε,
Καλλιόπη θ', ἣ δὲ προφερεστάτη ἐστὶν ἁπασέων.}

Scyros Gyaros.

Ios. Hippocrenes fons. ADDI.

Muſarum nomina.

Muſarum inuenta.

ADDI.

❡Quæ nomina) Meduſæi præ. volucris & alati equi. ❡Vidi ipſum ma. ſan.) ipſum Pegaſum. Aderat enim Perſeo Pallas, cum Meduſam obtruncauit. ❡Excipit Vranie) vna eſt ex nouem muſis, quæ cœleſtis interpretari poteſt, οὐρανὸς enim vnde venit, cœlum ſignificat. ❡Et peg. hu. ori. fon.) Pegaſus equus alatus ex ſanguine Meduſæ natus, cum Bellerophontem excuſſiſſet in cœlum ſubuolaſſe, & inter ſydera ab Ioue fertur collocatus fuiſſe. Euſebius autem, & ante illum Palæphatus, ait Bellerophontis nauẽ Pegaſum fuiſſe vocatam, Plin. in. viii. Pegaſos pennatos equos, & cornibus armatos in Aethiopia naſci ſcribit. Idem in decimo, Pegaſos equino capite inſignes inter aues numerat fabuloſas. ❡Pedis ictibus) percuſſione pedis. Hæc autẽ narrantur vt fabulam ſequentem apte connectat cum ſuperioribus. ❡Felices ſtudiiq;, lociq;) cauſa ſubaudienda videtur, vt intelligamus cauſa ſtudii ac loci muſas felices eſſe. ❡Mæonidas) muſas. Mæonides autẽ nõ à Mæonis filiabus dictis, vt quidam ſomniarũt, ſed à Mæonia dicuntur, vt Aonides ab Aonia, Pierides à Pieria, Theſpiades à Theſpiis fuerunt denominatæ. Quãquã Myonides prima per y græcã vocalem forſitan rectius ſcriberetur. Nam Myonia vrbs eſt Phocydis, de qua Pauſanias in primo mentionem facit. {Videtur hoc loco poeta, quaſi quandam crucẽ poſuiſſe grãmaticis. Neque enim qua ratione Mæonidas (quo nomine Lydi aliàs vocantur, à Mæone fluuio ſcilicet, vt inquit Stephanus.) Muſas ille dixerit quiſquam hactenus explicare certo potuit. Et Myonidas, (quod verbum Regio placet,) à Myonia vrbe, quæ Locrorũ propria eſt, vt ex Pauſania patet, Muſas appellari, nimis longe petitum, & exemplo caret. Propius autem fuerat, Mæonides dici, vel à Mæonia, vt demus Mæoniam aliquando Bœotiam vocatam, ſiue à Mæone, Hæmonis filio, qui authore Statio, ſolus ſuperſtes ex iis, qui Tydeo inſidias fecerant, manſiſſe traditur. ſiue etiam aliunde. Vel à μαίεσθαι, quod verbum indagare atque inquirere ſignificat, perinde vt à verbo μῶσθαι Muſæ dicuntur. Sed neque hanc etymologiam ferent critici, eamq; æque coactam dicent & anxiæ quæſitam. Proinde illud quod ſolum in talibus poſſumus, dicamus licet, Ouidium ex vetuſto aliquo Græcorum poeta nomen hoc tranſtuliſſe, verum qui nam ille ſit, aut vbi aliàs nom[e]n idem ſcriptum, id nos ſcilicet ignorare. Nam quod quidam dubitauere, vtrum Mnemonides legendum foret, à Mnemoſyne deducto patronymico anomalo, id æque friuolum videtur, & vetus ſcriptura non facile mutanda. Et ab Homero Mæonide, Mæonidas Muſas dici hoc loco, tempori non reſpondet. Libet autem etiam hic ſubiicere, quæ Stephanus de nymphis Lydorum, quas illi Muſas vocant, tradit, ſi forte ea quoque res ad hanc Muſarum appellationem alicui facere videatur. Τόρρηβος πόλις, inquit Λυδίας, ἀπὸ Τορρήβου τοῦ Ἄτυος. Ἐν δὲ Τορρήβῳ ἐστὶν ὄρος, Κάριος καλούμενον, καὶ ἱερὸν τοῦ Καρίου ἐκεῖ. Κάριος δὲ Διὸς παῖς καὶ Τορρηβίας, ὃς πλαζόμενος περί τινα λίμνην, ἥ τις ἀπ' αὐτοῦ Τορρηβία ἐκλήθη, φθογγῆς νυμφῶν ἀκούσας, ἃς καὶ μούσας Λυδοὶ καλοῦσι, καὶ μουσικὴν ἐδιδάχθη, καὶ αὐτοὺς Λυδοὺς ἐδίδαξε τὰ μέλη. Hæc tam multa ac varia annotanda circa hunc locum potius duximus, quàm veterem lectionem temere immutandam.} ❡Opera ad ma.) ad bellica geſta, quæ quidem ſtudiis diſciplinarum ſunt maiora.

*a.l. Cythno.
*a.l. nec cypro nec ſcyro.

Mæonides

Mynoia. ADDI.

Sed, uetitum eſt adeo ſceleri nihil, omnia terrent
Virgineas mentes, diruſq; ante ora Pyreneus
Vertitur, & nondum me tota mente recepi
Daulia Threicio, Phocæaq; milite rura
Cœperat ille ferox, iniuſtaq; regna tenebat,
Templa petebamus Parnaſia. uidit euntes,
Noſtraq; fallaci ueneratus numina uultu
Mæonides (cognorat enim) conſiſtite dixit.
Ne dubitate precor tecto graue ſydus, & imbrem
(Imber erat) uitare meo. ſubiere minores
Sæpe caſas ſuperi. dictis & tempore motæ,
Annuimuſq; uiro, primaſq; intrauimus ædes,
Deſierant imbres, uictoq; Aquilonibus Auſtro
Fuſca repurgato fugiebant nubila cœlo,
Impetus ire fuit. claudit ſua tecta Pyreneus,
Vimq; parat, quam nos ſumptis effugimus alis.
Ipſe ſecuturo ſimilis ſtetit arduus arce,
Quaq; uia eſt uobis, erit & mihi dixit eadem.
Seq; iacit uecors è ſummo culmine turris.
Et cadit in uultus, diſcuſſiſq; oſſibus oris
Tundit humum moriens ſcelerato ſanguine tinctã.

ARG. FABVLAE SEQ.

Pieri, qui Macedoniam poſſedit, & Euippes nouem Filiæ inſolentius dum gloriarentur muſas in certamina prouocarunt, cantuſque, quarum vna carmen exorſa eſt, quod gigantes aduerſus Deos contenderint, ex quibus Typhoeus terrigena, deformitate terrens ſet Deos compulſos in Aegyptum, vbi Iuppiter ob metum in arietem verſus eſt, Apollo in coruum, Liber in capram, Diana in felem, Iuno in vaccam, Venus in piſcem. Inuicem autem muſæ cum Cereris laudem cecinissent, & qualiter Typhoeus Aetno montis Siciliæ ſubiectus eſſet. Pieride. victæ in picas ſunt transfiguratæ.

Muſa loquebatur. pennæ ſonuere per auras,
Voxq; ſalutantum ramis ueniebat ab altis.
Suſpicit, & linguæ quærit tam certa loquentes
Vnde ſonent, hominemq; putat Ioue nata locutum.
Ales erat, numeroq; nouem ſua fata querentes
Inſtiterant ramis imitantes omnia picæ.
Miranti ſic orſa Deæ Dea. nuper & iſtæ
Auxerunt uolucrum uictæ certamine turbam.
Pierus has genuit Pellæis diues in aruis.
Pæonis Euippe mater fuit, illa potentem
Lucinam nouies, nouies paritura uocauit.
Intumuit numero ſtolidarum turba ſororum.
Perq; tot Aemonias, & per tot Achaidas urbes
Huc uenit, & tali committit prælia uoce.
Deſinite indoctum uana dulcedine uulgus
Fallere. nobiſcum, ſi qua eſt fiducia uobis
Theſpiades certate Deæ. nec uoce, nec arte
Vincemur: totidemq; ſumus. uel cedite uictæ
Fonte Meduſæo, & Hyantea Aganippe.
Vel nos Emathiis ad Pæonis uſq; niuoſos
Cedemus * ſyluis. dirimant certamina nymphæ.
Turpe quidem contendere erat, ſed credere uiſum
Turpius, electæ iurant per flumina nymphæ.

RAPH. ❡SED uetitum eſt adeo ſceleri nihil) omnia inquit ſcelerati audent, neque ſibi quicquam prohibitum eſſe putant. ❡Adeo) certe. ❡Omnia ter. Vir. mentes) ſententia eſt generalis, virgines enim natura ſunt timidæ. ❡Diruſq; an. ora. Pyre. Vertitur) verſari videtur. Pyreneus autem vt hinc colligere poſſumus Thrax fuit tyrannus, qui Daulida Phocidis vrbem occupauit, vbi cum quodam die pluuioſo muſas ad Parnaſum euntes vidiſſet, vt tecta ſua ſubirent, dum pluuia ceſſaret, inuitauit. Cum vero iam imber ceſſaſſet, muſæque diſcedere vellent, Pyreneus impius clauſis foribus illis vim inferre parabat. Sed muſæ in aues conuerſæ euolauerunt,

Pyreneus

quas cum perſequi Pyreneus vellet ex arce ſe præcipitem iaciens caput terræ illiſit, ſicque expirauit. Pyreneus ſane nomen eſt triſyllabum, non, vt quidam putãt, quadriſyllabum niſi pro mõte accipiatur, quo Gallia ab Hiſpania diſterminatur, tunc enim penultima cum æ diphthongo ſcribitur. ❡Daulia

Daulia.

rura) Daulios agros. Daulia autem quæ & Daulis dicitur, vrbs eſt Phocidis à Daulyde nympha, vt ſcribit Pauſanias appellata.

Phocis.

Phocis autem regio eſt in qua eſt Parnaſus, vnde Phocenſes dicuntur. Phocea vero vrbs eſt Ioniæ à Phocis, quod multæ Phocæ conditores eius ſecutæ fuiſſe dicuntur, appellata. Eiuſdem nominis vrbs eſt Cariæ. ❡Annuimus) conſenſimus, morem geſſimus. ❡Primas ædes) primas ædium partes. ❡Victo Aqui. Au.)

Auſter.
Aquilo.

Auſter qui & Notus dicitur pluuias ac nubes, Aquilo vero ſerenitatem affert. ❡Impetus ire fuit) voluntas abeundi nobis fuit. Eſt autem locutio græca à latinis frequenter poetis vſurpata. ❡Vecors) ſtultus, corde priuatus. ❡Muſa loquebatur) eleganti phantaſia multas deſcribit Metamorphoſeis poeta. Muſa nanque fingitur Palladi referre certamen ſuum cum Pieri filiabus, quo quidem in certamine, & transformationes Deorum in varia animalia tempore belli gigantei à Pieri filiabus canuntur, & pœna Typhoei gigantis, & Proſerpinæ raptus, & Cyaenes in fontem mutatio, multaque alia contra à muſis cantantur. Pierus igitur ex Euippe vxore nouem ſuſtulit filias, quarum pulchritudine ac vocalitate mater ſuperba, muſas in certamen prouocare eſt auſa. Eas vero nympharum iudicio victas, muſæ indignitate vocalitate erepta in raucas picas conuertere. Minime vero illi ſunt audiendi, qui muſas Pierides à deuictis Pieri filiabus denominatas fuiſſe putant, cum à Pieria loco, circa Heliconem (vt ait Strabo.) dicantur. Pierides

ADDI. {Videtur autem hæc fabula, à re occaſionem traxiſſe. Nam Pauſanias in Bœoticis ſcribit, Muſas ab initio tres habitas fuiſſe, Meleten, Mnemen, & Aœden, poſtea Pierum, Macedonum, à quo Macedoniæ mons nomẽ habet, Theſpias veniſſe, ibiq; nouem Muſas conſtituiſſe, nominaq; alia ac certa ſingulis impoſuiſſe.} ❡Voxq; ſalutantium) chære, enim quo verbo Græci ſalutant, exprimere videntur picæ. ❡Sua fata quærentes) de ſua fortuna conquerentes. ❡Pellæis in aruis) Macedonicis agris. Pella nanq; vrbs eſt Macedoniæ Alexãdri magni natiuitate nobilis. Vnde Iuuena. Vnus Pellæo iuueni non ſufficit orbis.

Pella

❡Pæonis Euippe mater fuit) Pæonia pars eſt Macedoniæ montana quæ Emathia quoq; dicitur, patronymicum autẽ poſuit loco gentilis.

Pæonia.

❡Lucinã) Iuno Lucina, quæ à parturientibus mulieribus inuocabatur, à luce eſt appellata, quod in lucem educere infantes ſoſpites credebat. ❡Perq; tot Aemonias) Aemonia eadem eſt cum Theſſalia ab Aemone rege dicta. Aemon autem filius fuit Chlori filii Pelaſgi, pater autẽ fuit Theſſali, à quo Theſſalia fuit cognominata.

Iuno Lucina.
Aemonia

❡Achaidas) Achaias græcas. ❡Theſpiades dictæ ſunt, nõ à Theſpia earum matre ac Mæonis vxore, vt quidam ex ſuo cõmodo fingunt, ſed à Theſpiis vrbe Bœotiæ vbi maxime colebãtur, cui opinioni accedere Ouid. videtur, cum Deas Theſpiades eas vocet. Cum quodam enim contemptu ſic eas Pieri filiæ appellant, ac ſi dicerent Theſpienſium Deæ, non aliorum.

Theſpiades.

❡Fonte Meduſæo) periphraſis eſt Hippocrenes fontis muſis dicati. ❡Et Hyantea Aganippe) Bœotia, nam Hyantes populi ſunt Bœotiæ, Aganippe vero fons eſt Bœotiæ muſis facer.

Hyantes.
Aganippe

❡Ad pœnas niuo.) mõtanos. Pæones nanque populi ſunt Macedoniæ montani.

Pæones.

ADDI. {Siue extremæ Pannoniæ. ❡Dirimant certamina nympha) diiudicent inquit vtræ noſtrum melius cecinerint. Dirimi autem proprie dicuntur bella atque lites, cum ſedantur. ❡Per flumina) per ſtygem paludem.

❡FACTAq;

APH.

¶FACTAq; de viuo) hoc de iure ſumptum videtur. Iudices enim ſententiam laturi ſedere iubentur. ¶Tunc ſine ſorte prior) ſtoliditatem ſimul & temeritatem filiarum Pieri notat muſa, quarum vna antequam ſorte decerneretur, vtræ deberent cantum inchoare, bellum giganteum canere cœpit. ¶Emiſſumq; Typhoea) Typhoeus qui & Typhon dicitur Titani & terræ fuit filius

Iphœus

iucunda. ¶Dedimus ſum. certa. vni,) hoc eſt, totum certamẽ vni ex ſororibus commiſimus. ¶Calliope) vna eſt ex muſis. cui à pulchritudine ac bonitate vocis nomen inditum eſt, Nam κάλλος pulchritudo, ὀψ ὀπὸς vox dicitur. Morem autem citharœdorum expreſſit, qui citharæ chordas antequã verum incipiant cantum tentare ſolent. Chordę autem proprie dicũtur muſicorũ inſtrumentorũ. ¶Neruis) chordis.

Mercurius in ibidem.

Factaꝗ de uiuo preſſere ſedilia ſaxo.
Tunc ſine ſorte prior, quæ ſe certare profeſſa eſt,
Bella canit ſuperum, falſo'ꝗ in honore gigantes
Ponit, & extenuat magnorum facta Deorum,
Emiſſum'ꝗ ima de ſede Typhoea terræ
Cœlitibus feciſſe metum, *cunctos'ꝗ dediſſe
Terga fugæ, donec feſſos Aegyptia tellus
Ceperit, & ſeptem diſcretus in hoſtia Nilus.
Huc quoꝗ terrigenam ueniſſe Typhoea narrat,
Et ſe mentitis ſuperos celaſſe figuris,
Dux'ꝗ gregis, dixit fit Iuppiter, unde recuruis
Nunc quoꝗ formatus Libys eſt cũ cornib Hãmon.
Delius in coruo, proles Semeleia capro,
Fele ſoror Phœbi, niuea Saturnia uacca,
Piſce Venus latuit, Cyllenius ibidis alis.
Hactenus ad citharam uocalia mouerat ora.
Poſcimur Aonides ſed forſitan otia non ſunt,
Nec noſtris præbere uacat tibi cantibus aures.
Ne dubita, ueſtrum'ꝗ mihi refer ordine carmen
Pallas ait, nemoris'ꝗ leui conſedit in umbra.
Muſa refert. dedimus ſummam certaminis uni,
Surgit, & immenſos hedera collecta capillos
Calliope querulas prætentat pollice chordas.
Atque hæc percuſſis ſubiungit carmina neruis.
Prima Ceres unco glebam dimouit aratro.
Prima dedit fruges alimenta'ꝗ mitia terris
Prima dedit leges. Cereris ſunt omnia munus.
Illa canenda mihi eſt. utinam modo dicere poſſem
Carmina digna Dea. certè eſt Dea carmine digna.
Vaſta giganteis *iniecta eſt inſula membris
Trinacris, & magnis ſubiectum molibus urget
Aethereas auſum ſperare Typhoea ſedes.
Nititur ille quidem, *tentat'ꝗ reſurgere ſæpe,
Dextra ſed Auſonio manus eſt ſubiecta Peloro,
Læua Pachine tibi, Lilybæo crura premuntur,
Degrauat Aetna caput, ſub qua reſupinus arenas
Eiectat, flamam'ꝗ fero uomitore Typhoeus.
Sæpe remoliri luctatur pondera terræ.
Oppida'ꝗ, & magnos deuoluere corpore montes.
Inde tremit tellus, & rex pauet ipſe ſilentum,
Ne pateat, *late'que ſolum retegatur hiatu,

tanta audacia, vt Iouem in pugnam prouocare ſit auſus. Quare Iuppiter illum fulmine ſtrauit, Trinacriæq; inſulæ ſubiecit. Sanè Typhoeus ita triſyllabum eſt, vt nõ o & e ſed e & u in diphthõgũ copulentur. Quidã enim de orthographia ſcribentes cum œ diphthongo hoc nomen ſcribendum ſtulte præcipiunt. {Heſiodus Tartari filium & Terræ, facit Typhoea his verſibus.

DDL.

—κοιν' ἔιπα
Τιτῆνας ἀπ' οὐρανοῦ ἐξέλασε Ζεύς,
Ὁπλότατον τέκε παῖδα τυφωέα γαῖα πελώρη
Ταρτάρου ἐν φιλότητι διὰ χρυσῆν ἀφροδίτην
Οὗ χεῖρες μὲν ἔασιν ἐπ' ἰσχύϊ ἔργματ' ἔχουσαι,
Καὶ πόδες ἀκάματοι κρατεροῦ θεοῦ, ἐκ δέ οἱ ὤμων
Ἦν ἑκατὸν κεφαλαὶ ὄφιος δεινοῖο δράκοντος, &c.}

¶Donec feſſos Aegyptia tellus Ceperit) gigantes Titanorum filii) vt primo quoq; diximus) Typhoeo duce impetum in Deos fecerunt, ac eos in Aegyptum vſque fugere coegerunt, vbi ſe Typhoei metu in varia animalia, vt perſpicue deſcribit Ouid. conuerterunt, inde factum eſt, vt Aegyptii multa animalia pro Diis colant. In quorum ſtultitiam Iuue. eam ſcripſit Saty. cuius eſt initiũ. Quis neſcit Voluſi Bithynice, qualia demens Aegyptus portenta colat. ¶Duxq; gregis) periphraſis. Nam Iuppiter ſe in arietem commutauit, cuius rei argumẽtum eſt, quod Iuppiter Hammon in Libya ſub figura arietis colitur. Tametſi aliam huius Metamorphoſeos rationem ſuperius deſcripſimus.

¶Prima Ceres) à laudibus Cereris carmen ſuum Calliope auſpicatur. Ceres autẽ Saturni & Opis filia fuiſſe dicitur, quæ olim prima agrorũ cultum ac frumenta hoibus mõſtrauit, legesq; adinuenit, quibus hoies ciuiliter viuere cœperunt. Dicta eſt autẽ Ceres à gerendis frugibus prima litera propter affinitatẽ mutata, vt de natura Deorũ Cicero ait. ¶Alimẽtaq; mi.) periphraſis eſt frumẽti, ante cuius inuentionẽ glandibus hoies veſcebantur. ¶Prima de. le.) repetitio eſt quæ maxime laudationem exornat. quod aũt Ceres prima leges inuenerit, illud quoq; eſt argumẽto, quod Theſmophoros à Grecis vocatur hoc eſt, Legifera & eius ſacra Theſmophoria, quæ à noſtris Cerealia dicuntur. ¶Vaſta gigãteis) Tiphoeo gigãti fulmine percuſſo Iuppiter Siciliã inſulã ſupiniecit. ne quando reſurgens è cœlo Deos pellere tentaret. ¶Trinacris) Sicilia quidẽ Trinacris à poeta, ſed ab aliis Trinacria frequẽtius dicitur, qđ tria ἄκρα habeat & promõtoria, Pelorũ, Lilybęũ, & Pachynũ, Quidã ex antiquis hiſtoricis Trinacriã illã vocant à Trinacro rege denoiatã, vt ſcribit Apolloniũ enarrator. ¶Magnis mo.) montibus, põderibus. ¶Nititur ille quidẽ) hoc idcirco fingitur, quia Sicilia terræ motu ſæpenumero quatitur. ¶Auſonio Pe.) Italo, qppe qui & ad Italiã vergat, & ab ea mille & quingentis paſſibus diſtet. Dictus eſt aũt Pelor' à Peloro Claſſis Hãnibalis gubernatore, quẽ interfectum Hãnibal cũ crederet, ſe in inſidias adductum ibi ſepeliendum curauit.

Cereris laudes.
Calliope.
*a.l. victosq;.
Trinacris.
*a.l. igeſta
Trinacria.
*vet' cod. pugnatq;.
Pelorus.
*a.l. latoq;

¶Delius in coruo) Apollo ſe in coruum mutauit, Bacchusq; in caprum. {Higynus ex Græcorũ traditione, Apollinem in Cygnum, Pana in Capricornum, ſiue Aegypana ſe conuertiſſe tradit, vnde eadem figura etiã inter ſydera relatũ.} ¶Fele ſo. Phœbi) Diana ſoror eſt Apollinis, quæ ſe in Felem domeſticum animal muribus, auibusq; maxime infeſtum, cõuertit. ¶Cyllenius Ibidis alis) Ibis auis Ciconiæ ſimilis Aegypti peculiaris, Inmũda, vt quæ roſtro anum purget. ¶Poſcimur Aonides nos) inquit muſæ ad cantandum inuitamur. Significat autem ſe & prudentes & modeſtas eſſe, quæ niſi rogatæ non ſurrexerint ad cantandum, id quod impudentes Pieri filiæ fecerunt, quæ ne facta quidem ſorte canere cœperunt. Aonides vero muſæ dicuntur ab Aonia Bœotiæ parte montana. ¶Leui vmbra) ſuaui ac

ODI. Iuppiter i arietem. Apollo in coruum. Bacchus i capram. Diana in felem. Iuno in uaccam. Venus in piſcem.

¶Læua Pa. tibi) apoſtrophe ad montem, qua maxime oratio exornatur. Pachynus vero Siciliæ eſt promontorium in Græciã vergens. ¶Lilybęo crura præ.) Lilybęus quoque Siciliæ eſt promontorium Africam reſpiciens. ¶Degrauat Aetna ca.) deprimit. Aetna vero mons eſt Siciliæ altiſſimus, cuius vertex ferè ſemper flammas eiectat, eſt etiam vrbs Aetna à Hierone rege ædificata, vnde Aetnæi dicuntur. ¶Sæpe remoliri) ſæpe inquit tentat montes excutere, quo tempore maximi fiunt terræ motus, per quod quidẽ ſignificatur vaſtum Typhoei & robur & corpus ¶Luctatur) conatur. ¶Remoliri) demoliri, decutere præpoſitionem. poſuit pro præpoſitione. ¶Rex ſi.) Pluto. Manes ſilentes dicuntur, quod mortuis nulla vox ſit. ¶Pateat) aperiatur. ¶Solum) terra.

Pachinus.
Lilybęus.
Aetna.

Immiſſus'q; dies trepidantes terreat umbras.
Hanc metuens cladem tenebroſa ſede tyrannus
Exierat, curru'q; atrorum uectus equorum
Ambibat Siculæ cantus fundamina terræ.

ARG. FABVLAE SEQ.

Venus indignata quod & Diana & Proſerpina Cereris filia numen ſuum, coniugiaque aſpernarentur, Ditem qui territus viribus Typhoei mouentis Aetnam, cui ſubiectus a Dijs erat cum ab inferis emerſiſſet, impulit in amorem, vt Proſerpinā circa Aetnam flores legentem cum Minerua atq; Diana raperet, qua capta cum properaret curru fugeret, a Cyane nympha quam dilexerat Anapus amnis intercedente tardatus eſt. At ille incenſus ira propter moram intercedentis, relicto ſceptro inter ſtagna diſcuſſit vndam, præcepsque mari merſus, Cyanemque, que currui obſtiterat in liquorem ſui nominis vertit, cuius lacus contiguus Arethuſæ videtur.

Poſtquam exploratum ſatis eſt, loca nulla labare,
Depoſito'q; metu uidet hunc Erycina uagantem
Monte ſuo reſidens, natum'q; amplexa uolucrem
Arma, manus'q; meæ, nate potentia dixit,
Illa quibus ſuperas omnes, cape tela, Cupido,
In'q; Dei pectus celeres molire ſagittas,
Cui triplicis ceſſit fortuna nouiſſima regni.
Tu ſuperos, ipſum'q; Iouem, tu numina ponti
Victa domas, ipſum'q;, regit qui numina terræ.
Tartara quid ceſſant? cur non matris'q;, tuum'q;
Imperium profers? agitur pars tertia mundi.
Et tamen in cœlo quoque tam potentia noſtra eſt.
Spernimur, ac mecum uires minuuntur amoris.
Pallada non'ne uides, iaculatricem'q; Dianam
Abſceſſiſſe mihi? Cereris quoque filia uirgo,
Si patiemur erit. nam ſpes affectat eaſdem.
At tu pro ſocio ſiqua eſt ea gratia regno.
Iunge Deam patruo. dixit Venus ille pharetram
Soluit, & arbitrio matris de mille ſagittis
Vnam ſepoſuit. ſed qua nec acutior ulla,
Nec minus incerta, nec quæ magis audiat arcum.
Oppoſito'q; genu curuauit flexile * cornu,
In'q; cor hamata percuſſit harundine Ditem.

ADDI. {Variant autem authores circa fabulam hanc. Ouidius Typhoeum ſub Aetna ſepultum dicit: Virgilius, & hunc ſecutus Lucanus ſub Inarime inſula vicina Baiis, vt Aeneidos nono:

Tum Prochyte ſonitu alta tremit, durumq; cubile
Inarime, Iouis imperiis impoſta Typhoeo.

Quod ab Homero ſumptum, apud quem Iliados ſecundo legitur:

Εἰν ἀρίμοις, ὅθι φασὶ τυφωέος
ἔμμεναι εὐνάς.

Quanquam ibi commentator ἄριμα, inquit, alii Ciliciæ, alii Lydiæ montem eſſe volunt. Apollonius ſecundo Argonau. in Palude Serbonidæ, quæ eſt inter Aegyptum & Phœniciam ſepulptum eundem tradit, Cuius verſus ſunt:

Ἔνθα τυφάονα φασὶ διὸς κρονίδαο κεραυνῷ
Βλήμενον, ὁππότε οἱ στιβαρὰς ἐπορέξατο χεῖρας
Θερμὸν ἀπὸ κρατὸς στάξαι φόνον, ἵκετο δ' αὔτως
Οὔρεα καὶ πεδίον νυσήιον, ἔνθ' ἔτι νῦν περ
Κεῖται ὑποβρύχιος σερβωνίδος ὕδασι λίμνης,

Antrum autem ſiue ſedem Tiphoei, vt Homerus in Arimis ita Pindarus, & poſt eum Mela in Cilicia fuiſſe ſcribunt. Cuius diuerſitatis ratio eſt, quod cum Typhaon, ſiue Typhoeus ventus proprie intelligatur impetuoſus & ardens, variis locis tales erumpere contingit, de qua re qui volet, Cōmentaria Pindari videat in primo Od. Pythiorum. Porrò Typhoeum Heſiodus dicit, Orthum & Cerberum canes, præterea Hydram & Chimæram ex Echidna mōſtro ſemiſerpente, genuiſſe. Tametſi idem Heſiodus diuerſos facere Typhoeum & Typhaonem videtur. Hunc enim δεινόν τ' ὑβριστήν τ' ἄνεμον vocat, illum autem gigantem centicipitem, atque ignem, ore vomentem deſcribit. Vide Theogoniam.}

RAPH. Atrorum equorum) nigrorum, apud inferos enim omnia ſunt nigra, vtpote apud quos perpetuæ ſunt tenebræ. Ambibat) circuibat. Fundamina) fundamenta. Poſtquam exploratum ſatis eſt) ſatis compertum eſt. Hæc autem narrantur vt commodius fabula fabulæ connectatur. Labare) vacillare. Videt hunc Ery. va.) Erycina à Romanis, Siculis'que Venus dicitur, ab Eryce Veneris ipſius, ac Butæ filio, qui cum in Sicilia regnaret, ac plurimum corporis viribus polleret, hoſpites vt ſecum cæſtibus decertarent prouocabat. Is extructo matri Veneri templo, quæ Erycina fuit appellata, cum Hercule congreſſus ab eo fuit interfectus. In vertice autem montis, qui ab eo ipſe Eryx cognominatur, dicitur fuiſſe tumulatus. Narraturus vero poeta Cyanes nymphæ transformationem in ſtagnum, prius Proſerpinæ raptum elegantiſſime deſcribit. Cum enim Pluto Deus inferorum in Sicilia vagaretur, ſagitta à Cupidine rogatu Veneris percuſſus, viſa Proſerpina Cereris filia ita exarſit, vt eam raptam ſtatim currui ſuo imponeret, atque aſportaret. Cum vero à Cyane nympha retineretur ipſe adaperta terra ad inferos cum amica deuectus eſt. Cyane autem eo dolore fuit affecta, vt paulatim in fontem fuerit commutata. Monte ſuo) Eryce ſibi dicato. Natum volucrem) filium alatum hoc eſt, Cupidinem. Arma, manus'que meæ) eadem fermè oratione Venus apud Virgilium. Cupidinem filium alloquitur:

Nate meæ vires, mea magna potentia ſolus.

In'que Dei pectus) in animum Plutonis. Molire) præpara. Triplicis regni) quod in tres diuiſum eſt partes. Quarum ſuprema (hoc eſt, cœlum) obtigit Ioui. Media (hoc eſt, terra cum mari) Neptuno. Infima ac vltima (hoc eſt, inferi) Plutoni. {Atque hoc pacto Regius. ADDI. Alii autem terram, & quę ſub, vel in ea ſunt, Plutoni aſſignant. Inde etiam eſt, quod Pluto diuitiarum Deus habetur, quoniam illæ è terra effodiuntur. Quare dubitari poſſit, vtrum legendum ſit. Tu numina Ponti Victa domas, ipſumq; regit qui numina ponti*) Homerus Iliados decimoquinto. Terram communem relictam dicit, Cœlum autem Ioui, mare Neptuno, & tenebras, ſiue Tartarum Plutoni ceſſiſſe. Sed hæc diuiſio nihil ad hunc locum.} Terræ. Profers?) producis, amplificas. Agitur pars tertia mundi) hoc eſt, tertia pars mundi in periculo verſatur, parumq; abeſt quin ea à nobis amittamus. Et tamen in cœlo quoque) non ſolum inquit inferos patimur ab amore liberos eſſe, verum ſuperorum quoq; quidam nos ſpernunt, noſtraq; patiētia fruuntur. Pallada non'ne vides) à quibus potiſſimum ſpernatur Venus exponit. Pallas enim ac Diana perpetuā vouerant virginitatem. Cereris quoque filia.) Proſerpina, quæ Iouis & Cereris fuit filia. Patruo) Plutoni, qui Iouis frater Proſerpinam ſibi vxorem copulauit. Nec quæ magis audiat arcum) hoc eſt, nec quæ facilius ab arcu emittatur. Illæ nanque ſagittæ arcum audire & obtemperare dicuntur, quæ facile ab arcu emittuntur. Vel etiam quæ hoc, quod arcus petit, faciunt, hoc eſt, certo feriunt.} Flexile cornum) propter cacophoniam cornum dixit pro cornu. Oppoſito que genu) geſtum exprimit eorum, qui arcus intendunt. Curuauit) inflexit, vt intenderet. Flexile cornum) flexilem arcum ex cornu confectum. In'que cor) in corde ratio loquendi expoſcit. Hamata harundine) ſagitta ferro armata & hamo, quæ quidem è corpore difficulter extrahi poteſt. Eſt autem hamatus nomen participio ſimile vt galeatus. Ditem) Plutonem, qui à Græcis πλουτῶν, Latinis Dis, ſiue Diues κατ' ἀντίφρασιν, quia minime ſit diues dicitur. Nam πλοῦτος & Deus eſt diuitiarum, & pro ipſis quoque diuitiis ponitur. {Immo recte & analogicos, quoniam e terra cuius Deus Pluto ab aliis dicitur diuitiæ effodiuntur, vt ſupra quoque dictum.} ADDI.

CHAVD

Haud procul * Aetneis lacus eſt à mœnibus altus
Nomine Pergu'ſa non illo plura Cayſter
Carmina cycnorum labentibus audit in undis.
Sylua coronat aquas cingens latus omne, ſuisq;
Frondibus ut uelo, Phœbeos ſummouet ignes.
Frigora dant rami, uarios humus humida flores.
Perpetuum uer eſt, quo dum Proſerpina luco
Ludit, & aut uiolas, aut candida lilia carpit,
Dum'q; puellari ſtudio, calathos'q;, ſinum'q;
Implet, & æquales certat ſuperare legendo.
Pene' ſimul uiſa eſt, dilecta'q;, rapta'q; Diti.
Vſq; adeo eſt properatus amor, Dea territa mœſto,
Et matrem & comites, ſed matrem ſæpius ore
Clamat, & ut ſumma ueſtem laniarat ab ora,
Collecti flores tunicis cecidere remiſſis,
Tanta'q; ſimplicitas puerilibus affuit annis,
Hæc quoque uirgineum mouit iactura dolorem.
Raptor agit currus, & nomine quenque uocando
Exhortatur equos, quorum per colla, iubas'q;
Excutit obſcura tinctas ferrugine habenas
Per'q; lacus altos, & olentia ſulfure fertur
Stagna Palicorum rupta feruentia terra,
Et qua Bacchiadæ bimari gens orta Corintho
Inter inæquales poſuerunt mœnia portus.
Eſt medium Cyanes, & Piſææ Arethuſæ,
Quod coit anguſtis incluſum cornibus æquor,

¶ HAVD procul Aetneis) lacum nomine Perguſam deſcribit, iuxta quem Proſerpina cum ſibi æqualibus puellis flores colligens à Plutone illac curru tranſeunte rapta fuit. Hunc vero lacum Claudianus (qui & ipſe raptum Proſerpinæ deſcripſit) Pergum à Siculis appellari ait. Haud procul inde lacus, Pergum dixere Sicani Panditur. Ita locorum nomina varie ſæpenumero à poetis efferuntur. ¶ Aetnæis mœnibus) Aetna vrbe. Nam Aetna & mons eſt Siciliæ, & vrbs, vt diximus. Quidam vero putant Ennæis eſſe legendum, quod Enna quoque per duplex, n, & ſine diphthongo Siciliæ vrbs eſt mediterranea, iuxta quam contendunt Proſerpinam fuiſſe raptam. ¶ Non illo plura Cayſter Carmina cygnorum) Cayſter fluuius eſt Aſiæ iuxta Aſiam paludem ac Epheſum vrbem labens, quem cygnis abundare, Virgil. quoque in primo Georgicorum teſtatur

Iam varias Pelagi volucres & quæ Aſia circum
Dulcibus in ſtagnis rimantur prata Cayſtri.

Sic autem dictus eſt quod labitur per κατακεκαυμένην & combuſtam regionem. Ab hoc deducitur Cayſtriũ pratum iuxta Epheſum. ¶ Sylua coronat aquas) vndique ſylua lacum circuit. ¶ Summouet) repellit, penetrare non ſinit. ¶ Phœbeos ignes) Solis feruores. ¶ Puellari ſtudio) puellæ conuenienti. ¶ Vſque adeo) pro iam. Acclamatione hac ſignificat quàm vehemẽs ad amandum ſagitta Cupidinis effectus fuerit Pluto. ¶ Ab ora ſumma) à ſupremo limbo. ¶ Hæc quoque ia.) quia amiſerat flores. ¶ Raptor agit currus) agitat & concitat in curſum. ¶ Et nomine quenque vocando) Exhortatur equos, nomina equorum Plutonis hæc eſſe feruntur. Orphnæus, qui obſcurus interpretari poteſt & niger, Aethon qui vrens. Is autem vnus eſt etiam ex Solis equis, Nyctæus, qui nocturnus à nocte, quæ νὺξ græce dicitur, Alaſtor qui infeſtus & pernitioſus. Sic enim Alaſtores Dæmones hominibus pernitioſi & infeſti. {Hi à Claudiano recenſetur his verſibus.

Orphnæus, crudele micans, Aethonq; ſagitta.
Ocyor, & Stygiis crudelis gloria Nyctæus.
Armenti, Ditisq; nota ſignatus Alaſtor.}

¶ Excutit) cõcutit ¶ Obſcura ferru.) ferrugineo colore, q fuſcus eſt ac ferro ſimilis. ¶ Stagna Palico) Palici (vt Aeſchylus in Aetnis ſcribit) Iouis & Thaleæ nymphæ à Vulcano genitæ, filii fuerunt, vt vero alii in primisq; Silenus ſcriptor Græcus, Vulcani ex Aetna Oceani filia. Dicti ſunt autem Palici ἀπὸ τοῦ πάλιν ἵκειν, hoc eſt, ab iterum veniendo in vitam, cum mortui iam eſſent. Nam cum Thalea nympha à Ioue fuiſſet compreſſa. Iunonis timore optauit, vt ſibi terra dehiſceret. Quod quidem vbi factum eſt, maturi partus tempus aduenit, ex terra igitur adaperta, duo ſimul infantes exiiſſe, qui Palici ſunt appellati. Non autem Paliſci, vt putat Tortel. qui in hoc quoque fœde nimium fallitur, nam Paliſcos ἀπὸ τοῦ πάλιν quod eſt iterũ, & hiſcere verbo latino ſcribit componi, eoq; ſecundæ ſyllabæ s literam præcipit aſcribendam, cum & nomen Græcum proculdubio ſit, nec ſi alio modo componeretur, Græci vnquam huiuſmodi verbo vterentur. Iuxta Palicos autem fons eſt Palici ne, qui aquam in altum ſex cubitis eiaculari dicitur, quæ in eundem fontem iterum reuertatur. Ius quoque iurandum ibi ſanctum fuiſſe ſcribunt. Quæ enim quis iuraſſet ea in tabella ſcripta in aquam proiiciebantur, ac ſiquidem vera fuiſſent, tabella fluitabat, ſiquis vero peieraſſet, tabella ſubmergebatur nec vſquã apparebat. In periurio vero deprehenſus cõburebatur. {Vide Macr. v. Satur. & Ariſtote. de Auditionibus Mirabilibus.} ADDI.

¶ Feruentia) innuit poeta ibi eſſe fontes calidarum aquarũ. ¶ Et qua Bacchiadæ) hoc eſt, originem à Bacchia ducentes. Bacchias enim Dionyſi filius Corinthum habitauit, ab eo autem genus ducentes (vt ſcribit & Strabo) & expoſitor Argonauticon Apollonii generoſiſſimi Corinthiorum habebantur. Cæterũ expulſi Corintho propter Actæonis mortem dicũtur fuiſſe. Meliſſus enim pater cum vidiſſet filium à Bacchiadis dilaceratum, iamq; Iſthmia forent celebranda, aſtans aitari multa in Corinthios eſt imprecatus: niſi filii cędẽ vindicarẽt, cumq; ea dixiſſet ſe præcipitem ex alto dedit. Quare Corinthii ne inultã eã cædẽ relinquerent, oraculoq; id iubenti obtẽperarẽt Bacchaides expulerũt. Cherſicrates autẽ vnus Bacchiadum Cercyram ædificauit, cum illinc Colchos eieciſſet. Videtur autẽ poeta innuere Drepanum à Bacchiadis ædificatum, q̃q̃ & Cercyra Drepane fuerit appellata, quod (vt Timęus inquit) δρεπάνη, hoc eſt, falx illic abſcõdita eſt, qua Cronus vrani, hoc eſt, Cœli pudẽda, aut Iuppiter Croni reciderit. {Nõ Drepanum, ſed Syracuſas intelligit Ouid. ab Archia conditas, qui & ipſe Bacchiadũ vnus fuit, Actæonis interfector, qui & de filiarum ſuarum nominibus Ortygiam & Syracuſas appellauit, ipſe poſtea eodẽ modo à Telepho quodam occiſus, vt ipſe Actæonẽ interfecerat. Hiſtoriã annotauit Leonicus de Var. Hiſto. lib. ii. ca. x. Et meminit Strabo itẽ lib. vi. Theocritus aũt Idyllio. xvi. Syracuſas etiã Ephyreorũ, hoc eſt, Corynthiorũ vrbẽ vocat.} ¶ Bimari Corintho) Corinthus idcirco bimaris appellatur, quod in Iſthmo Peloponneſi ædificata ad altera parte Aegeũ mare, ab altera Ioniũ ſpectet. ¶ Inter inęquales) portus, alter nanq; maior eſſe, alter minor perhibetur. {De Syracuſis intellige.} ¶ Poſuerunt mœnia) vrbem Drepanum ædificarunt. {Non Drepanũ, ſed Syracuſas} ¶ Eſt medium Cyanes) locũ deſcribit, vbi Cyane nympha Plutonem inhibere voluit, ne Proſerpinam aſportaret, cæterum à Plutone contempta, dolore in fontem ſui nominis fuit conuerſa, qui Anapi fluuio commiſtus iuxta Ortygiam inſulam in mare labitur. Cyane autẽ (vt ſcribit Plutarchus ex ſententia Doſithei) puella fuit Syracuſana, quæ ex oraculo & Cyanippum patrem, & ſeipſam mactauit, cum patris deſyderiũ ferre nõ poſſet. Cum autem illius morte peſtis foret ſedata, Syracuſani diuinos honores ei decreuerunt, ac perennẽ & maximum fontẽ ab eiuſdẽ nomine appellarunt. Eſt autẽ iuxta Syracuſas Proſerpinæ ſacer (vt ſcribit Diodorus) quod propè illum rapta fuerit Proſerpina, vt etiã Cicero teſtatur. ¶ Et Piſææ Arethuſæ) Arethuſa fons eſt Siciliæ iuxta Syracuſas vrbem, quam idcirco Piſæã poeta vocat, quod (vt diximus) creditur eſſe Alpheus, qui fluuius iuxta Piſam Olympiæ vrbem labens abſorbetur à terra, ac ſubter mare fluens in Siciliam vſque Arethuſam efferre dicitur. {De qua te vide Strabonem libro ſexto.}

Marginal notes: ADDI. — *a. l. Ennæis. — Cayſter. — Cayſtrium pratum. — Plutonis equi: Orphnæus, Aethon, Nyctæus, Alaſtor. — ADDI. — Corinth bimaris. — ADDI. — ADDI. — Cyane. — Arethuſa. — ADDI.

Hic fuit,à cuius ſtagnum quoq; nomine dictú eſt.
Inter Sicelidas Cyane celeberrima nymphas
Gurgite quæ medio ſumma tenus extitit aluo,
Agnouitq; Deam,nec longius ibitis inquit.
Non potes inuitæ Cereris gener eſſe roganda,
Non rapienda fuit quod ſi componere magnis
Parua mihi fas eſt,& me dilexit Anapus,
Exorata tamen,nec,ut hæc exterrita,nupſi.
Dixit,& in partes diuerſas brachia tendens
Obſtitit,haud ultra tenuit ſaturnius iram,
Terribileſq; hortatus equos in gurgitis ima
Contortum ualido ſceptrum regale lacerto
Condidit icta uiam tellus in tartara fecit,
Et pronos currus medio cratere recepit.
At Cyane,raptam'q; Deam,contempta'q; fontis
Iura ſui mœrens inconſolabile uulnus
Mente gerit tacita,lachrymis'q; abſumitur omnis.
Et quarum fuerat magnum modo numen,in illas
Extenuatur aquas.molliri membra uideres,
Oſſa pati flexus,ungues poſuiſſe rigorem,
Prima'q; de tota tenuiſſima quæque liqueſcunt,
Cœrulei crines,digiti'q;,& crura,pedes'q;.
Nam breuis in gelidas membris exilibus undas
Tranſitus eſt. poſt hæc humeri,tergum'q;,latus'q;,
Pectora'q; in tenues abeunt euanida riuos,
Deniq; pro uiuo uitiatas ſanguine uenas
Lympha ſubit,reſtat'q; nihil,quod pendere poſſis.

ARG. FABVLAE SEQ.

Ceres cum orbem terrarum peragraſſet requirēs filiã Proſerpinam æſtu torrida ad caſam cuiuſdã anus nomine Miſmes deuenit petiitque ab ea vt ſibi aquam ad colluendum ieiunum porrigeret. Quæ cum polentatam potionem ei dediſſet,& illa auidius biberet,puer quidã eiuſdem caſæ,nomine Stelles procacius eam eſt perſecutus,prædicans auiditatem eius in bibēdo, cuius Dea audacia offenſa in malas eius partē potionis effudit, fecitque vt in ſtellionē conuerteretur,qui potionē polentã ſparſam tergo oſtenderet.

Interea pauidæ nequicquam filia matri
Omnibus eſt terris,omni quæſita profundo.
Illam non udis ueniens aurora capillis
Ceſſantem uidit,non heſperus illa duabus
Flammiferas pinus manibus ſuccendit ab Aetna,
Per'q; pruinoſas tulit irrequieta tenebras.
Rurſus ubi alma dies hebetarat ſydera,natam
Solis ab occaſu,Solis quærebat ad ortus.
Feſſa labore ſitim conceperat,ora'q; nulli
Colluerant fontes,cum tectam ſtramine uidit
Forte caſam,paruas'q; fores,pulſauit.at inde
Prodit anus,Diuam'q; uidet,lympham'q; roganti,

RAPH. Anapus

(COMPONERE) comparare. (Anapus) qui & Anapis dicitur, fluuius eſt Siciliæ, qui idcirco Cyanen amare fingitur, quod iuncti in mare defluunt. (Saturnius) Pluto Saturni filius (Condidit) icit tantis viribus vt totũ ſceptrum occultaretur. (Icta viam tellus) nam ſceptro percuſſa ita hiauit, vt facile Plutonis currus illac ad inferos pertranſierit. (In tartara) ad inferos. Eſt enim tartarus infimus inferorum locus & obſcuriſſimus, dictus παρὰ τὸ ἐκ ταραχθῆναι, hoc eſt, ex eo, quod oĩa in eo perturbata & confuſa ſunt. Mutat autẽ genus, nam in ſingulari maſculinũ eſt, in plurali neutrũ (Medio cratere) in mediam voraginem. Nam crater non ſolum vas dicitur, ſed ad eius ſimilitudinẽ hiatus quoque terræ, vnde flãma præſertim egrediatur, crater appellatur, vnde Empedoclem ſe in Aetnæ craterẽ præcipitaſſe legimus. (Incõſolabile vulnus) maximum dolorem, qui nullam conſolationem admittere poſſet.

Cyane in aquam.

(Omnis) tota. (Oſſa pati flexus) oſſa fieri flexilia. (Exilibus) tenuibus ac paruis. (Euanida) euaneſcentia, reſoluta. (Reſtatq; nihil quod prendere poſſis) nihil inquit duri de Cyanes corpore fuit relictum, quod quiſquã manibus prehendere poſſit. (Interea pauidæ) Ceres Proſerpinam filiam quærens, cũ defeſſa ſiti laboraret quandã rogauit anum, vt ſibi aquam ad os colluẽdum exhiberet. Ea cum muſtum polenta cõmiſtum à vetula traditum bibere cœpiſſet, puer audacior & ridere & Cererẽ gulæ deditam eſſe iactare auſus eſt. Quare indignata Ceres in faciem impudentis pueri muſtũ ſimul & polentã expuit, eumq; in ſtellionem animal variis maculis infectum commutauit. (Omni profundo) in omni mari. (Vdis capillis) humidis, propter rorem autem nocturnũ Aurora humidos capillos fingitur habere. (Ab Aetna) ab Aetnæ incendio & cratere. Vnde & in ſacrificiis Cereris, quæ myſteria & initia vocãtur, faces accenſas iactare ſolebant, ad imitationem ipſius filiam inquirẽtis. (Flamiferas pinus) pinus arbor eſt, ex qua optimæ faces conficiuntur. Duas autem integras pinus maximas Ceres accẽdit, illisq; pro facibus vtebatur. Claudianus vero duas cedros ab illa geſtatas fuiſſe ſcribit. (Hebetarat ſydera) lumẽ ſyderum retuderat & occultarat. Nã aduenìẽte die ſyderum fulgor non videtur. (Oraq; nulli Colluerant fontes) hoc eſt, nihil aquæ biberat. Proprie autem os collui dicitur, quando abluitur. (Stramine) palea. (Prodit anus) procedit, egreditur. Quænam vero fuerit hæc anus poeta quidem reticet, ſed Capec in Virgil. ſcribit fuiſſe Meganirã Celei ancillam, quæ Cererẽ manu prehenſam introduxit. Huic aſtipulatur & Diomedes grãmaticus, qui & illud adiicit, puerum à Cerere in Stellionem conuerſum Iambam fuiſſe vocatum, vnde Iambus videtur eſſe denominatus. (Neque Meganira Celei ancilla fuit, neque puer in Stellionem verſus, Iambas, vt Regius putat, appellatur. Sed Meganiram ſiue Metaniram, id enim crebrius ſcriptum repertas, Pauſanias in Atticis & item Hepheſtio vxorem Celei. Cõmentatores Euripidis & Nicandri, Hippothoontis. Puerum autem in Stellionem verſum, Nicandri interpres Abãtem vocat, qui cum Deam à Metanira hoſpitio acceptam indignaretur, vltroq; verbis illam inceſſeret, illa petulantia pueri offenſa, quod reliquũ polẽtæ in cratere forte erat, in os eius effudit, atque ita in Aſcalabum, ſiue Stellionem, vt poeta ait, conuertitur. Iambe vero (ita enim apud Græcos dicitur, nõ Iambas) ancilla Metaniræ fuit, Panus & Echus filia, Threſſa genere, vt in iiſdem cõmentariis legitur. Hæc deam. cum ob amiſſam filiã perpetuo mœrore afficeretur, Iãbicis quibuſdã ſaltationibus, ſiue carminibus (vnde & Iambo pedi nomen factum) cõſolata, & ad hilaritatem inuitaſſe dicitur. Id quod ex ipſo Nicandro etiam apparet, cuius verſus ſunt in Alexipharmacis.

Τῇ δέ σύ πολλάκι μὲν γλάγος ποταμηϊδι νύμφης
Ἐμβλήδην κυκεῶνα πιέσεις ἐν κύμβοισι τεύξας,
Νεστίρας ὅτ' ἐς μορόεν ... ὑποτέεμει
Δηωαίαν ἔβρεξεν ἐν ἄστυρον Ἱπποθόωντος
Θρῄσσης ἀθύρμασιν ὑπαὶ φαιδροῖσι Ἰάμβης

De pueri autem conuerſione idem poeta in Theriacis meminit his verſibus:

Ἀσκαλάβου, τὸν μέν τ' ἐρέει φάτις, ὤκα ἀχαιὴ
Δημήτηρ ἔβλαψεν, ὅτ' ἀψεα σίνατο παιδὸς
Καλλίχορον παρὰ φρεῖαρ, ὅτ' ἐν Κελεοῖο θεράπναις
Ἀρχαίη Μετάνειρα θεὴν δ' ἀνέδεκτο περίφρων

Quo loco aperte dicit Cererem à Metanira in Celei θεράπναις τουτέστι, τόποις πρὸς ξένων ὑποδοχὴν ἐπιτηδείοις, acceptam fuiſſe. Quare arbitror eos, qui Hippotoontis vxorem faciunt Metaniram ex eo occaſionem traxiſſe, quod Nicander dicit ἐν' ἄστυρον Ἱπποθόωντος, hoc eſt in vrbe Hippotoontis κυκεῶνα ſiue polenta hanc, vt ab Ouidio vocatur, deam epotaſſe. Intelligit enim Eleuſinem, vbi Celeus habitauit, quam ideo Hippothoontis vrbem vocat, quod hic ex Alope Cercyonis filia natus eſſet, Cercyon autem Eleuſim & tenuit aliquando & ibidem à Theſeo poſtremo occiſus fuit. Sed hæc hactenus.)

Mos ſacrorũ Cereris.

Dulce dedit, teſta, quod coxerat ante, polenta
Dum bibit illa * datum, duri puer oris, & audax
Conſtitit ante Deam, riſitq; auidamq; uocauit.
Offenſa eſt, neq; adhuc epota parte loquentem
Cum liquido miſta perfudit Diua polenta.
Combibit os maculas, & quæ modo brachia geſſit,
Crura gerit. cauda eſt mutatis addita membris.
Inq; breuem formam, ne ſit uis magna nocendi
Contrahitur, paruaq; minor menſura lacerta eſt.
Mirantem, flentemq;, & tangere monſtra pauētem
Fugit anum, latebraſq; petit, aptum'q; colori
Nomen habet uariis ſtellatus corpora guttis.

ARG. FABVLAE SEQ.

Cum Arethuſa nympha Siciliæ fontis, qui humo preſſus ab Elide fluit, indicauiſſet Cereri a Dite raptam Proſerpinam, & illa ab Ioue impetraſſet ſi fratris nuptiis contenta non eſſet, ea lege ab inferis duceret eam, ſi nihil guſtaſſet. Quam ob cauſam cum iudicium fieret Aſcalaphus hoſpes Acherontis filius ad iudicium primus deſcendit, docuitque eam mali punici granum guſtaſſe: Quamobrem in auem bubonem abominandi ominis conuerſus eſt. Iuppiter autem ex æquo Cereri, fratrique erubuit, vt partem anni Proſerpina apud virum, partem autem apud matrem ageret.

Quas Dea per terras, & quas errauerit undas
Dicere longa mora eſt. quærenti defuit orbis.
Sicaniam repetit. dum'q; omnia luſtrat eundo,
Venit & ad Cyanen, ea ni mutata fuiſſet,
Omnia narraſſet, ſed & os & lingua uolenti
Dicere non aderant, nec qua loqueretur, habebat.
Signa tamen manifeſta dedit, notam'q; parenti
Illo forte loco delapſam in gurgite ſacro
Perſephones zonam ſummis oſtendit in undis
Quam ſimul agnouit, tanquā tum deniq; raptam
Sciſſet, inornatos laniauit Diua capillos.
Et repetita ſuis percuſſit pectora palmis.
Neſcit adhuc ubi ſit. terras tamen increpat omneis,
Ingratas'q; uocat nec frugum munere dignas,
Trinacriam ante alias, in qua ueſtigia damni
Repperit. ergo illic ſæua uertentia glebas.
Fregit aratra manu, pariliq; ira colonos,
Ruricolas'q; boues leto dedit, arua'q; iuſſit
Fallere depoſitum, uitiata'q; ſemina fecit.
Fertilitas terræ latum uulgata per orbem
Sparſa iacet. primis ſegetes moriuntur in herbis.
Et modo Sol nimius, nimius modo corripit imber,
Sydera'q;, uenti'q; nocent, auide'q; uolucres
Semina iacta legunt, lolium, tribuli'q; fatigant
Triticeas meſſes, & inexpugnabile gramen.
Tum caput Eleis Alpheias extulit undis,

RAPH.
IDDE.

(DVLCE dedit) non mulſum, quod eſt ditiorū, ſed muſtum quo ruſtici quoque non carent, puto accipiendum. (Teſta) terreo vaſe, per quod ſignificat poeta vetulam eam inopem admodum fuiſſe. (Polenta) cum præpoſitio ſubintelligatur. {Alii accuſatiuo caſu polenta dictum accipiunt, vt ſit neutri generis, eo'que modo & planior conſtructio eſt & ſenſus. Sed hoc criticis relinquamus.} Polenta vero cibus eſt Græcis olim tam familiaris, quàm puls Romanis, vterque vero cibus eſt quo ruſtici præcipueq; montani vtuntur. (Duri oris) impudentis. Illi enim duri eſſe oris dicuntur, qui ſunt impudentes. (Auidam) guloſam. (Epota parte) epotus modo actiuā, modo paſſiuā habet ſignificationem, vt hoc loco. Sic Iuuenalis. Epotaq; flumina Medo prandente. (Combibit os maculas) cōtrahit. (Aptumq; colori Nomen habet) Stellio enim vocatur, quod paruis ſtellis inſignitus eſſe videatur. Eſt autē paruum animal, quod (vt inquit Plinius) rore tantum viuit. A ſtellione vero ſtellionatus crimen à iureconſultis deduci videtur, vt enim ſtelliones varii ſunt & verſicolores, ita impoſtores atque deceptores, vt vilia videantur pretioſa, arte quadam ac ſimulatione mendaciisq; efficiunt. (Stellatus corpora) ſtellatum habens corpus & guttis infectum quæ ſtellæ videantur. (Quærenti defuit orbis) nam cum totum peruſtraſſet Ceres terrarum orbem vbi quæreret filiam nihil ei loci reſtabat, quare in Siciliam eſt reuerſa. (Sicaniam) Siciliam à Sicano rege appellatam. (Nec qua loqueretur habebat) hoc eſt, nec linguā qua loqui poſſet habebat. (Perſephones zonam (Proſerpinæ cingulum. Quam enim Latini Proſerpinam, Græci Perſephonem vocant. (Trinacriam ante alias) Trinacria quæ & Trinacris vocatur, quod tria acra: ideſt promontoria habeat, cognominata fertur, vt ſuperius quoque diximus. Alii à Trinacro rege, cuius meminit Sibylla (vt Stephanus refert) ſentiunt fuiſſe dictam. A latinis etiam Triquetra, à triangulari figura nominatur. A quibuſdam vero Græcorum Trinacria ἀπὸ τοῦ τριναξ: ideſt tridente vocatur, quod ei ſit ſimilis. Multa vero loca à rerum ſimilitudine nominantur, vt Lyrneſus, Brunduſium, Sardinia. (In qua veſtigia damni Repperit) cauſa eſt cur Siciliam in primis frugum munere indignam putet Ceres, quia illic mille ſuæ iacturæ ſigna inuenit & amiſſæ filiæ. (Sæua manu) magna & robuſta. (Parili leto) ſimili ac pari morti. Dare autē leto & morti interficere eſt. (Arua'que iuſſit Fallere depoſitum) hoc eſt, aruis mandauit, ne ſibi credita ſemina redderent. Depoſitum autem dicitur quicquid apud aliquem cuſtodiæ gratia collocatur. Eſt vero figurata ac poetica locutio, fallere depoſitum, pro eo quod eſt fallere homines non reddendo ſemina credita atque depoſita. (Sparſa iacet) diſperſa marceſſit ac nullo eſt in honore, nullumq; fructum hominibus præbet. (Segetes) frumenta ſeminata. Elegantee autem ea omnia enumerat, quibus ſegetes corrūpūtur. (Et modo Sol nimius) nimia ſiccitas à calore Solis proueniēs. (Nimius imber) nimia humiditas. Nam imber (vt ait Plinius) in herba tantum ſegetibus eſt vtilis, florentibus autem frumento & hordeo nocet. (Syderaq; ventiq; nocent) ſydera tunc nocere ſegetibus videntur cum rubiginem contrahunt. Nam rubigo (vt idem ſcribit Plinius) cœleſte eſt frugum, vinearumq; malum, nullominus noxium. Venti autem tribus temporibus nocent frumento & hordeo, in flore, aut protinus cum defloruere, vel matureſcere incipientibus. (Semina iacta) grana ſeminata. (Legunt) colligunt, & deuorant. (Lolium tribuliq; fatigant) lolium ac tribuli herbæ ſunt ſegetibus infeſtæ. (Fatigant) laborioſiores efficiunt. (Triticeas meſſes) tritici ſegetes. Meſſis autem proprie dicitur tēpus metendi & colligendi frumēti, ſed pro ſegete quoque interdum accipitur, vt hoc loco. (Et inexpugnabile gramen) indomabile, quod nulla ratione ita domari poteſt, vt non renaſcatur. Videtur autem ſilus eſſe periphraſis. Gramen ſiuè ſpecies eſt herbæ ferè vbiq; naſcentis, quamuis ſimpliciter pro herba frequenter, gramen accipiatur. (Eleis undis) per ſubterraneas cauernas ab Elide Olympiæ vrbe venientibus. Tres autem ſunt vrbes hoc nomine, vna in Aegypto ab Eleo Tantali filio cognominata, altera in Arcadia, tertia in Hiſpania. vnde Eleus poſſeſſiuum modo triſyllabū, modo Elieus quadriſyllabum, modo Eleius quinqueſyllabum declinatur. (Alpheias ex) Arethuſa quæ Alphæi Elidis fluuii filia eſſe videtur. Nam Arethuſa (vt pauloante diximus) eadem cum Alpheo eſſe putatur. Quæ enim apud Piſam in Alpheum proiiciuntur (vt ſcribit Plinius) eadem in Sicilia ab Arethuſa eiiciuntur, vnde fabulæ datus eſt locus, Alpheum Elidis fluuium Arethuſæ nymphæ amore captum: eam in Siciliam vſque fuiſſe perſecutum.

Sicania

Perſephones.

Trinacria.

Puer ipudens i ſtellionem.

*opti. l. domum.

Elides tres

Eleus.

Alpheias.

Rorantesq́ comas a fronte remouit ad aures.
Atque ait, o toto quæſitæ uirginis orbe,
Et frugum genitrix immenſos ſiſte labores,
Ne'ue tibi fidæ uiolenta iraſce terræ.
Terra nihil meruit, patuitq́ inuita rapinæ.
Nec ſum pro patria ſupplex, huc hoſpita ueni.
Piſa mihi patria eſt, & ab Elide ducimus ortus.
Sicaniam peregrina colo. ſed gratior omni
Hæc mihi terra ſolo eſt hos núc Arethuſa penates,
Hanc habeo ſedem, quam tu mitiſſima ſerua.
Mota loco rurſim, tantiq́ per æquoris undas
Aduehar Ortygiam, ueniet narratibus hora
Tempeſtiua meis, cum tu curaq́ leuata,
Et uultus melioris eris mihi peruia tellus
Præbet iter, ſubterq; imas ablata cauernas
Hic caput attollo, deſuetaq́ ſydera cerno
Ergo dum ſtygio ſub terris gurgite labor,
Viſa tua eſt oculis illic Proſerpina noſtris.
Illa quidem triſtis neque adhuc interita uultu,
Sed regina tamen, ſed opaci maxima mundi,
Sed tamen inferni pollens matrona tyranni.
Mater ad auditas ſtupuit ceu ſaxea uoces.
Attonitæq́ diu ſimilis fuit, utq́ dolore
Pulſa graui grauis eſt amentia, curribus auras
Exit in æthereas. ibi toto nubila uultu
Ante Iouem * ſparſis ſtetit inuidioſa capillis.
Proq́ meo ueni ſupplex tibi Iuppiter, inquit,
Sanguine, proq́ tuo. ſi nulla eſt gratia matris,
Nata patrem moueat. neu ſit tibi cura precamur
Vilior illius, quod noſtro eſt edita partu.
En quæſita diu tandem mihi nata reperta eſt,
Si reperire uocas amittere certius, aut ſi
Scire ubi ſit, reperire uocas. quod rapta, feremus,
Dúmodo reddat eam. neq; enim prædone marito
Filia digna tua eſt, ſi iam mea filia non eſt.
Iuppiter excepit. commune eſt pignus, onusq́
Nata, mihi tecum. ſed ſi modo nomina rebus
Addere uera placet, non hoc iniuria factum,
Verum amor eſt, neq; erit nobis gener ille pudori.
Tu modo Diua uelis, ut deſint cætera, quantum eſt
Eſſe Iouis fratrem? quid? quo'd nō cætera deſunt?
Nec cedit niſi ſorte mihi. ſed tanta cupido
Si tibi diſſidii eſt, repetet Proſerpina cœlum,
Lege tamen certa ſi nullos contigit illic
Ore cibos. nam ſic Parcarum fœdere cautum eſt.
Dixerat. at Cereri certum eſt educere natam.
Non ita fata ſinunt, quoniam ieiunia uirgo
Soluerat, & cultis dum ſimplex errat in hortis
Puniceum curua decerpſerat arbore pomum,
Sumptaq́ pallenti ſeptem de cortice grana

¶ RORANTES comas) ſtillantes capillos. ¶ A fronte remouit ad aures) à fronte vſque ad aures repulit. Geſtum autem expreſſit vrinantium, & ſub aqua natantium, qui cum primum ex aqua caput extulerint, capillos à fronte ad aures vſque manibus ambabus repellunt. ¶ Immenſos ſiſte labores) hoc eſt, immenſis deſiſte laboribus filiæ quærendæ. Eſt autem trãſitiuum ſiſto, quod ſignificat ſtare facio. ¶ Violenta) indignata. ¶ Patuit) ſe aperuit, vt Plutoni vnà cum rapta Proſerpina ad inferos properanti aditum præberet. ¶ Nec ſum pro patria ſupplex) nec tibi pro patria mea excuſatione ſupplico. Hæc autem idcirco ait ne mentiri putetur. ¶ Piſa mihi patria eſt) Piſa Arcadiæ oppidum iuxta quod Alpheus fluuius labitur: vnde Piſæus deriuatur. Piſæ vero Piſarũ numero tantum plurali vrbs eſt Hetruriæ clariſſima, vnde Piſanus. ¶ Mota loco curſim) Arethuſa venatrix fuit nympha Dianæ comes, quæ cum forte ſe in Alpheo fluuio lauaret, ita Alpheum in ſui amorē pellexit, vt ipſam retinere conatus ſit, ſed cum in Siciliam vſque fugientem Alpheus ſecutus eſſet, implorato Dianæ auxilio in fontem ſui nominis fingitur fuiſſe conuerſa. Quod idcirco (vt diximus) fictum eſt quòd quæ iaciuntur in Alpheum purgamenta elici ab Arethuſa in Sicilia ferè eſt obſeruatum. Sunt autē multæ Arethuſæ & vrbes & fontes. Nam & Syriæ & Eubœæ eſt Arethuſa & Itacæ fons. Quanquam non ignobiles grammatici ſcribant omnem fontē Arethuſam poſſe vocari ἀπὸ τοῦ ἀρδεύειν, hoc eſt, ab irrigando. ¶ Aduehar Ortygiam) Ortygia duarum inſularum eſt nomen, quarum altera in Aegeo, quæ & Delos dicitur, altera Siciliæ adiacet, de qua Virg. lib. Aeneidos, tertio. Sicanio prætenta ſinu iacet inſula contra Plemmirium vndoſum, nomen dixere priores Ortygiam, Alpheum fama eſt, huc Elydis amnem, occultas egiſſe vias ſubter mare qui nunc Ore Arethuſa tuo Siculis confunditur vndis. Hæ vero duæ inſulæ ab Ortygia vrbe Aetoliæ, Ortygiæ fuerunt denominatæ (vt Phanedicus & Nicander ſcribunt) non autem à transmutatione Aſteriæ Latonæ ſororis in Ortygiam, hoc eſt, coturnicem, Delos Ortygia fuit appellata, ſed quòd omnes Ortygiæ coloniæ illius, quæ eſt in Aetolia fuerunt, indéque nomen acceperunt. ¶ Hora tempeſtiua) tempus commodum. ¶ Leuata) liberata ¶ Cura) dolore & ſolicitudine. ¶ Subterq; imas ablata cauernas) per ſubterraneas vias abducta. ¶ Hic caput attollo) hic exeo. ¶ Deſuetaq; ſydera cerno) aſpicio, hic inquit ſydera mihi deſueta, & non viſa tantiſper dum fui ſub terra. ¶ Sed regina tamen) hæc ad Cereris conſolationem referuntur, quibus tamen ipſa magis eſt exacerbata. Repetitio autem illius copulæ, ſed, & rē amplificat & orationē exornat. Cum enim vnũ dicatur, plura tamen eſſe videntur. ¶ Opaci mun.) vmbroſi inferni. ¶ Pollens matrona) potens vxor. ¶ Dolore Pulſa graui) percuſſa, affecta magno dolore. ¶ Nubila) triſtis, mœſta. ¶ Inuidioſa) inuidiam Ioui factura. ¶ Nata patrem moueat) Proſerpina enim Iouis ex Cerere filia fuit. Conatur autem Ceres Ioui pſuadere, ne patiatur filiam à Plutone detineri. ¶ Neu ſit tibi cura vilior illius) neque illius inquit minorē curã habeas, quòd ego ipſam peperi. ¶ En quæſita diu) En ecce, indignationem autem ſignificat. ¶ Si reperire vocas) ac ſi diceret, hoc eſſe potius amittere, q̃ reperire. ¶ Quod rapta feremus) hoc eſt, quod ſit rapta æquo animo tolerabimus, dummodo eam Pluto nobis reddat. ¶ Neq; enim prædone marito) cauſa eſt cur Proſerpina marito prædone non ſit digna, quia filia tua eſt. Prædones autem propriè dicuntur, qui in mari latrocinãtur, qui à Græcis Piratæ vocantur. ¶ Sed ſi modo nomina rebus) ſed ſi inquit nomina vera imponere volumus rebus & his factis, non iniuriam hoc, ſed amorem eſſe cognoſcemus. Diffinitiua autē vtitur conſtitutione ad raptum excuſandũ. ¶ Pudori) dedecori. Pudor eſt enim timor iuſtæ vituperationis. ¶ Tu modo Diua velis) illum nobis eſſe generum. ¶ Vt deſint cætera) vt demus omnia alia Plutoni deeſſe. ¶ Nec cedit niſi ſorte mihi) nec Pluto inquit potētia à quo quã ſuperatur præterq̃ à me ſolo, qui mundi partem meliorem quam ipſe ſortitus ſum. Nam mihi cœlum, inferi illi in mundi diuiſione obtigerunt. ¶ Diſſidii) ſeparatiõis, ac repudii. ¶ Cœlum) aerem. ¶ Si nullos contigit illic Ore cibos) hoc eſt ſi nihil apud inferos comedit. Qui enim ibi aliquid guſtaſſet, ei illinc reditus non datur. ¶ Certum eſt) decretum eſt. ¶ Ieiunia ſoluerat) aliquid comederat. ¶ Simplex) rerum imperita. ¶ Puniceum pomum) malum granatum. ¶ Curua arbore) depreſſa pomorum multitudine.

Piſa.

Arethuſa.

Arethuſæ multæ.

Ortygia.

Prædo ſignificat

Pudor in

¶ PRESSERAT

RAPH. Aſcalaph. ¶ PRESSERAT ore ſuo) comederat. ¶ Soluſq; Aſcalaphus vidit) Aſcalaphus, vt hoc loco narrat Ouidius, Acherontis ea Orphne nympha fuit filius, qui cum teſtatus eſſet Proſerpinam Plutonis horti, ſeptem grana mali punici comediſſe, ab ipſa indignata in bubonem peſſimi ominis auem fuit cõmutatus. (Fuit & alius Aſcalaphus, Martis & Aſtyoche filius cuius Home. meminit Iliad. ii.)

ADDI. ¶ Auernales) infernales. ¶ Furuis antris) nigris ſpeluncis. ¶ Et indicio reditũ crudelis ademit) delatione ſua Aſcalaphus reditum Proſerpinæ eripuit, nec illam ad ſuperos redire permiſit.

Aſcalaph. in bubonẽ. ¶ Regina Herebi) Proſerpina inferorum regina. Eſt enim Herebus inferni pars.

Herebus. ¶ Profanum) execrandum. ¶ Phlegethontide lympha) Phlegethõtis aqua. Eſt enim Phlegethon vnus ex inferorũ fluuius ἀπὸ τοῦ φλέγειν, hoc eſt ab ardendo cognominatus. forma autẽ patronymica pro poſſeſſiua eſt poſita.

Phlegethon. ¶ Ille ſibi ablatus) hoc eſt, ſua figura ac forma ſpoliatus. ¶ Amicitur) veſtitur, cooperitur. ¶ Inq; caput creſcit) illi in caput creſcere dicuntur, quorum caputq; reliqua membra grandius effingitur. ¶ Longos que reflectitur vngues) ſynecdoche poetica. ſi enim eſſet ſoluta oratio longi vngues reflectuntur diceremus, hoc eſt, reflexi & adunci fiunt. ¶ Fœda) turpis aſpectu. ¶ Ignauus bubo) vilis ac imbellis.

Bubo vnde dicti. Bubo autem nomen eſt ficticium à voce auis ipſius dictum. ¶ Hic tamẽ indicio) fabulam fabulæ (vt ſolet) eleganter annectit poeta.

Sirenes [illegible] Nam Sirenes tres fuiſſe dicuntur Acheloi fluuii & Calliopes muſæ filiæ ac Proſerpinæ comites fidiſſimæ, quã quidem cum & ipſæ per totum orbem terrarum quæſiſſent, nec vſquam in terris eã reperirent, Deos rogarunt, vt alatæ efficerentur, quo cõmodius etiam in aquis Proſerpinam inquirere poſſent. Quare ita in aues fuere conuerſæ, vt facies tamen virginea, voxq; humana illis remaneret. Hæ iuxta fretum Siculum inſulas Sirenuſas habitãtes tam ſuauiter canebãt, vt nautas illac tranſeuntes, aut ad ſe pellicerent, aut ſopitos ſpoliarent, atque ſubmergerẽt. Quare Vlyſſes illac tranſiturus admonitus à Circe & ſociorum aures cera obturauit, & ſe ad triremis malum alligari iuſſit. Illæ vero indignatæ ſe in mare præcipitarunt.

Sirenes in aues. Earum autem prima Parthenope, altera Leucoſia, tertia Ligia fuit appellata. Dicuntur autem Seirenes

Preſſerat ore ſuo, ſoluſq; ex omnibus illud
Aſcalaphus uidit, quem quondam dicitur Orphne
Inter auernales haud ignotiſſima nymphas,
Ex Acheronte ſuo furuis peperiſſe ſub antris.
Vidit, & indicio reditum crudelis ademit.
Ingemuit regina Herebi, teſtemq; profanum
Fecit autẽ, ſparſumq; caput Plegethõtide lympha
In roſtrum, & plumas, & grandia lumina uertit.
Ille ſibi ablatus fuluis amicitur in alis,
Inq; caput creſcit, longoſq; reflectitur ungues,
Vixq; mouet natas per inertia brachia pennas.
Fœdaq; fit uolucris uenturi nuntia luctus
Ignauus bubo, dirum mortalibus omen.

ARG. FABVLAE SEQ.

Sirenes Acheloi & Melpomenes muſæ filiæ, cum Proſerpinam raptam requirerent, neque eam vllo modo poſſent inuenire, & a Deis nouiſſime impetrauiſſent, vt verſæ in volucres non tantum in terram, ſed etiam in mare requiſitam conſequi poſſent, nouiſſime deuenerunt ad petram maris quæ imminebat proxima pelago, harum ita fatum fuit vt quandiu earum vox audita non eſſet mortalibus, manerent incolumes. Forte Vlyſſes monitu Circes præteruectus eſt, tum ſe præcipitauerunt.

Hic tamen indicio pœnam, linguaq; uideri
Commeruiſſe poteſt uobis Acheloides unde
Pluma pedeſq; auium, cum uirginis ora geratis?
An quia cum legeret flores Proſerpina uernos?
In comitum numero miſtæ Sirenes eratis?
Quam poſtquam toto fruſtra quæſiſtis in orbe,
Protinus ut ueſtram ſentirent æquora curam,
Poſſe ſuper fluctus alarum* inſiſtere remis
Optaſtis, facileſq; Deos habuiſtis, & artus
Vidiſtis ueſtros ſubitis flaueſcere pennis.
Ne tamen ille canor mulcendas natus ad aures,
Tantaq; dos oris linguæ deperderet uſum,
Virginei uultus, & uox humana remanſit.

ARG. FABVLAE SEQ.

Iuppiter, vt Cererem placaret, ita diuiſit annum, vt Proſerpina partim apud virum, partim apud matrem moraretur, ergo Ceres exigit ab Arethuſa, vt ſibi originem ſuam exponat. Arethuſa Achaidum nympharum formoſiſſima cum ab Alpheo amne perſequeretur, cuperetque perſequentis impetum effugere, inuocauit Dianam, cuius comes & æmula ſtudio fuerat, vt laboranti ferret auxilium, obiectaque ea nube ne in conſpectum cupientis poſſet venire, tellure rupta in inſulam Ortygiam miſit per obſcurum iter, & in fontem, cognominem ſibi Arethuſam, verſam, ad ſuperos euocauit, cuius liquori Alphei amnis infunditur.

At medius fratriſq; ſui, mœſtæq; ſororis,
Iuppiter ex æquo uoluentem diuidit annum.
Nunc Dea regnorum numen commune duorum,
Cum matre eſt totidẽ, totidẽ cum coniuge menſes
Vertitur extemplo facies, & mentis, & oris,
Nã modo quæ poterat Diti quoq; mœſta uideri,
Læta Deæ frons eſt. ut Sol, qui tectus Aquoſis
Nubibus ante fuit, uictus e nubibus exit.

παρὰ τὸ εἴρω, quod eſt dico, præpoſita s litera. vnde falluntur qui illas putant latine tractrices dici, cum per ει diphthongum græcam ſcribantur, non per y, ut ſcribitur σύρω, quod ſignificat traho. ¶ Acheloides) Acheloi filiæ.

Achelous. Achelous uero Calydoniæ fluuius eſt Oceani (vt in Theogonia ſcribit Heſiodus) & Tethyos filius. Hic pro Deianira cum Hercule acriter pugnans tandem fuit ſuperatus. Achelous quidẽ (ut refert Macrob.) apud priſcos aqua dicebatur. Vnde Virg. lib. Georgi. i. dixit: Poculaq; inuentis Acheloia miſcuit uuis. ¶ Cum virginis ora geratis?) cum faciem virginis habeatis. ¶ An quia cũ legeret) an particula eſt interrogatiua, qua eleganter vtimur in ſoluendis quæſtionibus, pro qua imperiti aut cõiunctionem reponunt. ¶ Protinus vt ueſtram) hoc eſt, ut diligenter in mari quoq; poſſetis inquirere Proſerpinã. ¶ Alarum remis) alarum remigio & agitatione. ¶ Faciles) benignos, utpote qui uobis ea, quæ optabatis, cõceſſerunt. ¶ Ne tamẽ ille canor) cauſam exponit, cur totæ in aues non fuerint cõmutatæ Sirenes, ſed uirgineos uultus retinuerint.

Canor. ¶ Canor natus) facultas canendi ingenita & à natura data. ¶ Ad mulcendas aures) delectandas. ¶ Tantaque dos oris) ſi enim totæ in aues fuiſſent mutatæ, tam ſuauiter canere nunquam potuiſſent. ¶ At medius fratris que ſui) Iuppiter inquit medius inter Plutonem fratrem, & Cererem ſororem, ne eorum alteri diſpliceret ex æquo annum diuiſit, ut ſex quidem menſes Proſerpina cum matre, totidem'que cum marito foret.

* a.l. exiſtere.

¶ Ex æquo diuidit) in duas æquales partes diſtribuit. ¶ Duorum regnorum) & inferi & ſuperi. Quãdiu enim eſt cum matre Proſerpina apud ſuperos quãdiu cũ Plutone apud inferos regnare dicitur. Hoc autẽ idcirco fingitur quòd Luna, quæ eadẽ eſt cum Proſerpina, tanto tẽpore in cœlo lucere, quanto ſub terra uidetur latere. ¶ Vertitur) conuertitur, ac mutatur. ¶ Facies) figura. ¶ Læta deæ frons eſt) & Cereris & Proſerpinæ lætam eſſe frontem accipere poſſumus. Ambæ nanque e mœſtis, ac triſtibus læte atque hilares ſunt effectæ De Proſerpina tamen præcipue eſſe intelligendum, quæ ſubiicitur ſimilitudo aperte oſtendit. ¶ Victis e nubibus) ex diſſolutis nebulis atque depulſis. Tunc enim nubes à Sole uinci dicuntur, cum reſoluuntur atque expelluntur.

Exigit alma Ceres nata ſecura recepta,
Quæ tibi cauſa fugæ? curſis Arethuſa ſacer fons?
Conticuere undæ, quarum Dea ſuſtulit alto
Fonte caput, uirideſq; manu ſiccata capillos
Fluminis Alphei ueteres narrauit amores.
Pars ego nympharum, quæ ſunt in Achaide * dixit
Vna fui, nec me ſtudioſius altera ſaltus
Legit, nec poſuit ſtudioſius altera caſſes.
Sed quáuis formæ nunquá mihi fama petita eſt,
Quamuis fortis eram formoſæ nomen habebam.
Nec mea me facies nimium laudata iuuabat.
Quaq; aliæ gaudere ſolent, ego ruſtica dote
Corporis erubui, crimenq; placere putaui.
Laſſa reuertebar, memini, Stymphalide ſylua
Aeſtus erat, magnuſq; labor geminauerat æſtum.
Inuenio ſine uortice aquas, ſine murmure euntes
Perſpicuas ad humum, per quas numerabilis alte
Calculus omnis erat. quas tu uix ire putares,
Cana ſalicta dabant, nutritaq; populus unda
Sponte ſua natas ripis decliuibus umbras.
Acceſſi, primumq; pedis ueſtigia tinxi,
Poplite deinde tenus. neque eo contenta recingor,
Molliaq; impono ſalici uelamina curuæ.
Nudaq; mergor aquis, quas dum ferioq; trahoq;,
Mille modis labens, excuſſaq; brachia iacto,
Neſcio quod medio ſenſi ſub gurgite murmur,
Territaq; inſiſto propiori margine fontis.
Quò properas Arethuſa? ſuis Alpheus ab undis
Quò properas? iterum rauco mihi dixerat ore.
Sicut eram fugio ſine ueſtibus, altera ueſtes
Ripa meas habuit, tanto magis inſtat & ardet.
Et quia nuda fui, ſum uiſa paratior illi.
Sic ego currebam, ſic me ferus ille premebat,
Vt fugere accipitrem penna trepidante columbæ,
Vt ſolet accipiter trepidas urgere columbas.
Vſq; ſub Orchomenon, Pſophidaq;, Cyllenenq;,
Menalioſq; ſinus, gelidumq; Erimanthon, & Elim
Currere ſuſtinui, nec me uelocior ille.
Sed tolerare diu curſus ego uiribus impar
Non poteram, longi * patiens erat ille * laboris.
Per tamen & campos, & opertos arbore montes,
Saxa quoq;, & rupes, & qua uia nulla, cucurri.
Sol erat à tergo, uidi præcedere longam
Ante pedes umbram, niſi ſi timor illa uidebat.
Sed certe ſonituq; pedum terrebat, & ingens
Crinales uittas afflabat anhelitus oris.
Feſſa labore fugæ fer opem, deprendimur, inquam,
Armigeræ Diana tuæ, cui ſæpe dediſti

RAPH. ¶EXIGIT) expoſcit. ¶Secura) ſine cura & læta. Concinne autem ingreditur poeta ad exponendam metamorphoſin Arethuſæ nymphæ in eiuſdem nominis fontem. Arethuſa nanque (vt ipſa Cereris filiæ recuperatione lætæ rogatu narrat) nympha fuit venatrix, Dianæ comes quæ æſtu defatigata, depoſitis veſtibus nuda in Alpheum fluuiorum lympidiſſimum cum deſcendiſſet, forte in Alphei fluminis ipſius Dei amorē incidit. Cum igitur Alpheus nudā eam perſequeretur, iamq; aſſecuturus foret, Dianam ipſa rogauit, vt ſibi opē ferret. Diana vero eam curſu laſſam, ita nube texit, vt Alpheus quidem ea potiri non potuerit. Sed cum eam ob nimium ſudorē in aquam eſſe conuerſam animaduertiſſet, & ipſe humana depoſita figura eam vſq; in Ortygiam inſulam Siciliæ adiacentem per ſubterraneas cauernas eſt perſecutus. ¶Sacer fons) omnes fontes nymphis ſacri eſſe dicuntur. ¶Fluminis Elei) periphraſis eſt Alphei. ¶In Achai.) in Achaia. (* Acheide Arethuſa) ADDI. {Acheide alii malunt legere propter quantitatem. quoniam & alibi idem poeta dixit p Acheidas vrbes eadem forma.} ¶Legit) elegit aptas ad venandum ſyluas. ¶Saltus) Syluas, in quibus feræ ſaliunt. ¶Poſuit caſ.) tetendit retia, per quæ ſignificat ſe venatricem fuiſſe. ¶Formoſæ no. habebā) tamen eſt ſubaudiendū. ¶Iuuabat) delectabat. ¶Quaq; aliæ gaud. ſo.) pulchritudinis, inquit, qua aliæ nymphæ ſolēt gaudere, me pudebat, alicuiq; placere crimē ac flagitiū eſſe putabam. ¶Stymphalide ſylua) Stymphalus. Stymphalus vrbs eſt Arcadiæ, & planities & fons, vnde Stymphalius poſſeſſiuum & Stymphalis deducuntur. ¶Sine vorti.) ſine aquarū vertigine. Vortex. Vortex dicit aqua in ſe contorta. ¶Perſpicuas ad hu.) claras ac lympidas vſque ad arenam. ¶Calculus) lapillus. ¶Numerabilis erat) poterat numerari propter aquę perſpicuitatē. (* a.l. vacuus. * a.l. doloris.) ¶Poplite deinde te.) hoc eſt, vſq; ad genu. Eſt enim poples genu pars poſterior. ¶Labēs) natans. ¶Mille modis) variis modis. Numerus enim finitus pro infinito ſæpe à poetis ponitur. ¶Excuſſa) cōcuſſa. Geſtum autē exprimit natantium, qui & concutere & iactare brachia ſolent. ¶Propiori margine) propinquiori ripa. Margo enim dicitur vniuſcuiuſque rei extremitas. ¶Suis Alphęus ab vndis) Alpheus Alpheus fluuius eſt Elidis, dictus quod ἄλφους, ideſt impengines curet. Hic autem fluuius multa ſecū in mare flumina defert (vt Pauſanias narrat) memoratu digna. ¶Rauco ore) rauca voce, quale murmur ſolet eſſe fluentium aquarum. ¶Altera veſtes) cauſa eſt cur ſine veſtibus fugeret, in altera nanque ripa fuerant relictæ. ¶Et quia nuda fui) hoc laſciuius, q̃ vt heroico carmini conueniat dictū eſſe videt. ¶Paratior) ad vim patiendam. ¶Premebat) vrgebat. ¶Vt fugere accipitrem) ſolent ſubintelligatur, eſt enim hypozeugma. His autem ſimilitudinibus & Arethuſæ fugiētis, & Alphei perſequētis celeritas declaratur. ¶Vſq; ſub Orchomenon) varia enumerat loca, ad quæ fugiens peruenit Arethuſa. Orchomenos. Orchomenos autem vrbs eſt Bœotiæ fonte muſis dicato nobiliſſima. Theſſaliæ quoque eſt & mons & vrbs, & Arcadiæ & Ponti. ADDI. {Sed hic de Arcadica intelligendum.} ¶Sophida) ſic quidem corrupte in exemplaribus legitur, Pſophida autē ab Ouidio ſcriptū fuiſſe facile contenderim. Pſophis. Eſt enim Pſophis variarum vrbiū nomen. Nam & Arcadiæ vrbs eſt à Pſophide Lycaonis, vel (vt alii volunt) Erycis filia denominata, & Acarnaniæ, & Achaię, vnde Pſophidius deducitur. Eſt & Libyæ vrbs Pſophis, vnde Pſophites nomen patrium more gētis declinatur rarx quoq; Zacinthiorum Pſophis vocabatur. vt Pauſanias ait. Cyllenen autē & Mænalon, & Erimanthon Arcadiæ eſſe montes iam ſępius diximus. Elim vero eiuſdem Arcadiæ vrbē ab Eleo Tantali filio appellatam. Elis. ADDI. {Quod ad Pſophida attinet non repugnat quantitas penultimæ, vt quidā putauere. Nam & Gaza hoc nomen pro exēplo allegat eorum quæ in ante δος longam habent in penulti. genitiui.} ¶Sol erat à tergo) exponit Arethuſa, quomodo cognouerit ſibi Alpheum imminere ac propinquum eſſe. Sol inquit poſt terga erat, eo'que ante me vmbras iaciebat. ¶Niſi ſi timor illa videbat) niſi forte, inquit perterrita mihi eam vmbram videre videbar. Notandum autē, ſi coniunctionē, interdum cum niſi eleganter copulari, q̃uis ſenſui neceſſaria non videatur. ¶Videbat) videre faciebat. timore nanque oculi ſæpenumero decipiuntur. ¶Ingens anhelitus) maximus ſpiritus. ¶Feſſa labore fugę) defatigata inquit fugiendi labore Dianā rogaui vt mihi opitularetur. ¶Deprehēdimur) comprehendimur. Deprehendi enim proprie dicuntur qui mali aliquid committentes inueniuntur. ¶Armigeræ tuæ) proprie dixit, nam armigeri non omnes milites dicuntur (vt vulgus putat) ſed qui principibus arma gerunt, in pugna'que ſubminiſtrant.

¶FERRE)

Ferre tuos arcus, incluſaq; tela pharetra.
Mora Dea eſt, *ſparſiſq; ferens è nubibus unam
Me ſuper iniecit. luſtrat caligine tectam
Amnis, & ignarus circum caua nubila quærit.
Biſq; locum, quo me Dea texerat, inſcius ambit,
Et bis Io Arethuſa, Io Arethuſa uocauit.
Quid mihi tunc animi miſeræ fuit? an'ne qd agnæ
Siqua lupos audit circum ſtabula alta frementes?
Aut lepori? qui uepre latens hoſtilia cernit
Ora canum, nulloſq; audet dare corpore motus?
Non tamen abſcedit, neq; enim ueſtigia cernit
Longius ulla pedum, ſeruat nubem'q;, locum'q;
Occupat obſeſſos ſudor mihi frigidus artus,
Cœruleæ'q; cadunt toto de corpore guttæ.
Qua'q; pedem moui, manat locus, e'q; capillis
Ros cadit, & citius, quam nunc tibi fata renarro,
In latices mutor. ſed enim cognoſcit amatas
Amnis aquas, poſito'q; uiri, quod ſumpſerat, ore
Vertitur in proprias, ut ſe mihi miſceat undas.
Delia rupit humum, cæcis'q; ego merſa cauernis
Aduehor Ortygiam, quæ me, cognomine Diuæ
Grata mihi, ſuperas eduxit prima ſub auras.

ARG. FABVLAE SEQ.

Triptolemus a Cerere fruges diuidendas accepit per terras, curruumque draconibus iunctum cum feciſſet, nouiſſime delatus eſt in Scythiam, & a Lynco rege exceptus hoſpitio, cui cum expoſuiſſet qualiter a Dea eſſet Honoratus, inuidia honoris inſtinctus ille dormientem, ut interficeret, aggreſſus eſt. Dea memor numini ſui, ut quem dignum habuerat diuino honore, eo ſeruaret antequam occideretur, hoſpitem in lyncem feram cõuertit.

Hac Arethuſa tenus geminos Dea fertilis angues
Curribus admouit, frænis'q; coercuit ora.
Et medium cœli, terræ'q; per aera uecta eſt,
Atq; leuem currum Tritonida miſit in urbem
Triptolemo, partim'q; rudi data ſemina iuſſit
Spargere humo, partim poſt tempora lõga recultæ.
Iam ſuper Europen ſublimis, & Aſida terram
Vectus erat iuuenis, Scythicas'q; aduertitur oras.
Rex ibi Lyncus erat. regis ſubit ille penates.
Qua ueniat, cauſam'q; uiæ, nomen'q; rogatus,
Et patriam patria eſt claræ mihi dixit Athenæ.
Triptolemus nomen. ueni nec puppe per undas,
Nec pede per terras. patuit mihi peruius æther.
Dona fero Cereris, latos quæ ſparſa per agros
Frugiferas meſſes, alimenta'q; mitia reddant.
Barbarus inuidit, tanti'q; ut muneris author
Ipſe ſit, hoſpitio recipit, ſomno'q; grauatum
Aggreditur ferro. conantem figere pectus,
Lynca Ceres fecit, rurſus'q; per aera iuſſit
Mopſopium iuuenem ſacros agitare iugales.

RAPH. ¶FERRE) ferendos. verbum enim pro participio poſitum eſt. Sic Virgilius Magnum dat ferre talentum. ¶Me ſuper iniecit) ἀναστροφή: præpoſitio enim quæ præponi debet poſtpoſita eſt. ¶Luſtrat) circumit. me inquit nube coopertam Alpheus quærens circumit ¶Ignarus) vbi eſſem. ¶An ne quod agnæ) an, & ne, interdum quidem à poetis copulantur, ſed frequentius ſeparatim ponuntur. ¶Qui vepre latens) occultus in ſpinis. vepres nanque ſpinæ dicuntur. ¶Non tamen abſcedit) alpheus. ¶Seruat) cuſtodit. ¶Occupat obſeſſos) pulchra phantaſia fingit poeta Arethuſam in aquam fuiſſe conuerſam. Qui enim plus æquo ſudat, facile in aquam videtur reſolui. ¶Sudor frigidus) ſudore qui ex nimio labore prouenit calidus eſſe ſolet, qui vero ex nimio timore, frigidus. ¶In latices) in aquas. ¶Poſito ore) depoſita figura, ac forma virili. ¶Delia) Diana vnà cum Apolline in inſula Delo nata. ¶Cæcis cauernis) occultis terræ foraminibus. Hoc autem idcirco fingitur, quia Alpheum per ſubterraneas vias (vt diximus) ad Ortygiam vſque inſulam, vbi Arethuſa vocatur, peruenire fuit obſeruatum. ¶Aduehor Ortygiam) Ortygia & Delos dicitur, quod in ea primum Ortyges fuerint viſæ, vt quibuſdam placet, & inſula Siciliæ adiacens. Quidam vero autẽ vtranque ab Ortygia oppido Aetoliæ denominatam fuiſſe, quod illic profecti coloni vtranque tenuerint. ¶Cognomine Diuæ) Dianæ, nam & Delia & Ortygia ab eadem inſula, Diana cognominatur. ¶Hac Arethuſa tenus) hactenus, inqt, Arethuſa fuit locuta, Lynci autem Scythiæ regis Metamorphoſin in lynca feram, eleganter cum ſuperiore fabula connectit poeta, Ceres enim recepta filia, Arethuſaq; audita, Athenas aduolauit, currumq; à draconibus alatis vectum Triptolemo donauit, quo frumenti vſum & agriculturam mortales doceret. Is igitur cum ad Scythiã vſq; perueniſſet, à Lynco Scytharũ rege hoſpitio ſuſceptus, paulũ abfuit qn interficeret. Nã Lyncus cũ adũctus cauſã pcepiſſet, Triptolemi gloriæ inuidẽs eũ ſomno oppreſſum aggreſſus eſt. Quare Ceres indignata Lyncum in Lynca feram commutauit. Hac autem gloria Triptolemum Ceres affecit, quòd (vt Pauſanias narrat) filiæ Celei Cererem ipſam laſſam & triſtem, dum quærit filiam apud puteum nomine Anthiũ, qui in Attica religionis gratia monſtrabatur, anuis ſpecie ſedentem, tanquam Argiuam mulierem, ad matrem Meganiram deduxerunt, quæ illi Triptolemum filium tradidit educandum. Ceres autem per noctem igne puerum fouebat, vt ipſum efficeret imortalem. Sed mater exterrita, illum ex igne extraxit. ita Dea voto fruſtrata, vt ſaltem hoc modo ipſum clariſſimum redderet, conceſſit illi currum ſuum, quo frumenti ſationem primus omnium mortalibus indicaret. ¶Dea fertilis) Ceres Dea fertilitatis. ¶In vrbem Trito.) periphraſis eſt Athenarum, quæ ab Athena, hoc eſt, Pallade, quæ & Tritonia, & Tritonis dicitur, fuit cognominata. ¶Triptolemo) Triptolemus filius fuit Celei & Meganiræ, vel, vt alii, Deiopes, qui (vt Trogus ſcribit) primus omnium in Attica ſerendi frumenti rationem monſtrauit. Itaque locus fabulæ datus, quam in quarto Faſt. pleniſſime exequitur poeta. ¶Rudi humo) incultæ terræ. {Partim poſt temp. longa recultæ: vel ſimpliciter accipiendum recultæ, pro aratæ. Vt ſint antitheta terra rudis ſiue inculta & arata. Vel etiã ad nouales ferendũ agros, qui altero demũ anno, aut etiam terno recoluntur. Vt rudis & reculta terra, ſibi opponantur mutuo, quemadmodum reſtibilis ager & noualis.} ¶Et Aſida terram) Aſiã. {Ab Aſia, propilo, cuius prima longa eſt, vt apud Homerum Ἀσίῳ ἐν λειμῶνι, Καϋστρίου ἀμφὶ ῥέεθρα. Fuit enim Aſia rex quidam Lydorum, vt ibidem inquit commenta. Nam regionis nomen Aſia, primam corripit, vt Europa atque Aſia pulſus &c.} ¶Scythicas oras) ad Septentrionem. Scythæ nanque populi ſunt ad Septentrionem, quos vulgus Tartaros vocat. ¶Qua ve.) per quæ loca, & quo mon. ¶Peruius æt.) penetrabilis aer. ¶Dona Ce.) periphraſis eſt frumenti. ¶Barbarus inui.) quia Barbarus inuidia motus eſt. ¶Ferro) enſe per metonymiam. Ferrum enim ex quo conficitur enſis, pro ipſo ponitur enſe. ¶Figere) transfigere. ¶Lynca) accuſatiuus eſt græcus. Lynx autem fera eſt maculoſa Baccho dicata. ¶Mopſopium iuue.) Athenienſem. Attica enim etiam Mopſopia à Mopſopo rege fuit appellata. Nam (vt Strab. libro decimo refert.) Athenarum vrbis varia nõia fuerũt, nã ab Actæone Acticã. ab Attide Cranai filia Attidẽ, & Atticam, à quo & inquilini Cranai vocantur, Mopſopiam à Mopſopo. Ioniam à filio Xuthi Ione. Poſſidoniã, ſiue Neptuniam à Poſſidone, ſiue Neptuno, Athenas ab Athena: ideſt Minerua denominatas fuiſſe aiunt. ¶Sacros iu.) dracones eidẽ iugo ſubiectos.

Vepres quid.

et Deliã Diana intelligitur.

Arethuſa fontem.

Ortygia.

Triptolemus.

Athenæ.

*verior .l. ſpiſſiſq;.

ADDI.

ADDI.

*a.l. conſcendiſſet.

Finierat doctos e nobis maxima cantus.
At nymphæ uiciſſe Deas Helicona colentes
Concordi dixere ſono conuicia uictæ
Cum facerent, quoniam dixi certamine uobis
Supplicium meruiſſe parum eſt, maledictaq; culpæ
Additis, & non eſt patientia libera nobis,
Ibimus in pœnas, & qua uocat ira, ſequemur.
Rident Euippides*, ſpernuntq; minantia uerba,
Conatæq; loqui, & magno clamore proteruas
Intentare manus, pennas exire per ungues
Aſpexere ſuos, operiri & brachia plumis.
Alteraq; alterius rigido concreſcere roſtro
Ora uidet, uolucresq; nouas accedere ſyluis.
Plangere dumq; uolunt per brachia mota leuatæ,
Aere pendebant nemorum conuicia picæ,
Nunc quoque in alitibus facundia priſca remanſit,
Raucaq; garrulitas, ſtudiumq; immane loquendi.

RAPH. ¶FINIERAT doctos) Pieri filiæ, nympharum ſententia, à Calliope muſarum præſtantiſſima ſuperatæ, cœperunt & nymphas & muſas ipſis conuitiis inſectari, quam rem qui- Pierides in picas. dem ægre ferentes muſæ, eas in picas conuerterunt, quæ ingenitam retinuiſſe videntur loquacitatem. ¶Deas Helicona colentes) muſas Heliconem habitantes. ¶Concordi ſono) vna omnium ſententia. ¶Maledicta) conuicia, contumelias. ¶Et non eſt patientia libera nobis) hoc eſt, quoniam has contumelias pati non poſſumus. ¶Ibimus in pœnas) vos pœnis ac ſupplicus afficiemus. Rident Euippides. Euippes filiæ, patronymica nanque eſt forma. legitur etiam Pæonides. ADDI ra. l. Pæonides. {Idq; rectius. Nam in altero quantitas repugnat, niſi quis extrito altero P. Euuipides legendum contendat. Pæonides autẽ eadem ratione qua mater illarum, vocantur, vt ſupra. Pæonis Euippe mater fuit.} ¶Spernunt) contemnunt. ¶Intentare) in nos frequenter intendere, quod minãtes facere ſolent. ¶Concreſcere) coaleſcere. ¶Accedere) adiici, adiungi. ¶Plangere dumq; volunt) dum inquit pectora ſua manibus plangere vellent, in aera leuatæ pendere cœperunt. ¶Nemorum conuicia) que in nemoribus conuicia iactare non deſiſtunt. ¶Facundia priſca) loquacitas priſtina. ¶Studiumq; immane) maxima cupiditas.

IACOBI CONSTANTII FANENSIS.

QVo plus inuidiæ quàm laudis habes. Inuidia crimen & culpam (vti diximus) perſæpe ſignificat, præcipueq; Ouidio. vt hoc loco, & in ſequenti libro, Mater in inuidia eſt. ac in decimo. Non erit inuidiæ victoria noſtra ferenda? & circa finem eiuſdem. Nobis cinyreius heros Inuidiæ mutatus erit? Item in primo remedii. Inuidiam cædis pacis amator habes. & in Didone. Da veniam culpæ, decepit idoneus author. Inuidiam noxæ detrahit ille meæ. ¶Cererisq; ſacerdos Alphitus. τὸ ἄλφιτον farinam ſignificat propter cuius albedinem cereris ſacerdoti decenter inde datum eſt nomen. Quoniam eius deæ ſacerdotes albis vti veſtibus conſueuerant. vt in decimo huius operis videbis. Cauſam refert idem poeta in quinto Faſtorum, Niſi à farina Cereris famulo nomen impoſitum velis, quòd ea frumenti (vnde farinam facimus) inuentrix & præſes memoretur. ¶Occidit & Celedon Myndeſius) Lego Celadon Mendeſius. Mendes enim ciuitas fuit in Aegypto, vnde Mendeſium vnum è ſeptem hoſtiis Nili. Lege Stephanum, Plinium, & Strabonẽ. Celadon reſonans interpretatur. κελαδεῖν enim exclamare & reſonare ſignificat. ¶Echionq; ſagax) Emendo Ethion vt ſyllabam non offendam, & aptum auguri nomen faciam, ἔνθεος enim diuinus interpretatur. ¶Cæſo genitore infamis Agyrtes.) Nomen infami viro conueniens. ἀγύρτης enim præſtigiator vocitatur. ¶A dextra Cypro Gyaroq; relictis.) Nec Cypro, nec Scyro placet, Sed Siphno, quæ inter Cycladas numeratur. ¶Vetitum eſt adeo ſceleri nihil) parentheſis eſt. ¶Cui triplicis ceſſit fortuna nouiſſima regni) Fortuna nouiſſima idest vltima ſors exponi debet. Nam cum Iuppiter Neptunus & Pluto regnum diuiſuri rem ſorti commiſiſſent prima ſors quæ exiit Iouis fuit. Neptuni ſecunda, Plutonis vltima, vt narrat Home. xv. Iliados. vnde ſignate à Claudiano in primo raptus Proſerpinæ ſuprema ſors ea, quæ Plutoni cõtigit appellatur. vt tertia ſupremæ patior diſpendia ſortis. Non ergo ad regni conditionem ſed ad ſortis caſum poeta reſpexit. ¶Haud procul Aennæis lacus eſt à mœnibus. (Scribo Enneis. Enna Siciliæ ciuitas duplici, n, ſcripta fuit: apud quam rapta eſt Proſerpina. Lege Ciceronem, ſexta actione, in Verrem, & quæ optimus pater meus ſuper illo verſu quarti Faſtorum, in quibus eſt culto fertilis Enna ſolo, ac Laurentius noſter Abſtemius in libello de obſcuris quibuſdam locis tradiderunt ¶Prodit Anus) Huic nomen Meganiræ fuit ſeu Menalinæ. Lege Ouidium quarto, Faſtorum & Diomedem grãmaticum libro tertio, Clemens (teſte Euſebio ſecundo præparationis euangelicæ) Baubonem vocat ſic inquiens. Cererem vero à Baubone nobili muliere hoſpitio ſuſceptam tradũt. Potionemq; multis confectam (quam Cyceona vocant) Cereri allatam fuiſſe. Cumq; Ceres luctu oppreſſa potum recuſaret, quaſi deſpecta doluit. Itaq; ſublata veſte genitalia membra Deæ oſtendit, quæ hoc ſpectaculo delectata Cyceona ſuſcepit ac bibit. Quod Orpheus Carminibus cecinit. ¶Duri puer oris & audax Cõſtitit ante Deã) Iambas hic puer à Nicandri commentario appellatur. à quo tamen diſſentit Diomedes in tertio. Iambam Meganiræ dicens fuiſſe ancillã. Sed hoc Codro feratur acceptum. ¶Sideraq; & venti nocent.) Accidit hoc loco iis qui hoc carmen correxerunt: immo corruperunt id, quod Oratiano verſu dicitur. Incidit in Scyllam cupiens vitare Charybdim. Nam huic coniunctioni q; , opem ferre volentes, quã breuem ſemper latinis eſſe putabant, huic verbo noceo vulnus intulerunt. primam eius ſyllabam vbiq; breuem elongantes. Emenda igitur ſic (vt omnes ferè codices abſque commentariis habent.) Sideraq; ventiq; nocent. Nec te moueat, q; copulatiuam coniunctionẽ producit quoniam finalitatis cauſa Honorato teſte producitur. Vt apud Virgilium, in tertio Aeneid. Liminaq; laurusq; Dei. Quáuis & ratio hæc opituletur, quòd Græce καὶ dicitur. vnde in vetuſtiſſimo marmore coniunctionem hanc cum diphthongo ſcriptam cum Romæ erã adinueni, hoc modo QVAE. ¶Ante Iouem ſparſis ſtetit inuidioſa capillis) inuidioſa, ideſt plena odio in Plutonem vel exacerbationis plena in ipſum Iouem. quod tangere videtur interpres à quibus eo loco reprenditur forſan non intellectus. ¶Quem quondam dicitur Orphne &c.) conuenientiſſimum nomen auernali nymphæ eſt Orphne, quæ nigredinem obſcuritatemq; ſignificat. Vnde apud Claudianum Orphneus vnus equorum Plutonis nuncupatur: licet vulgati codices ſint corrupti.

HENR. GLAREANI ANNOTATIONES,
In librum quintum Ouid. Metamorph.

Eumq; nõ tibi, ſed certæ prælatum intellige morti.

HOc ita dicitur, quaſi mors quoque in vxorem petiſſet Andromedam. Quanquam intelligi poteſt, prælatum ob certam mortem Andromedæ imminentem.

Iſſet, & indignum ſcelerato profuit ara.

Et copula (inquit Raphael) affectui ſeruit. Hoc recte ille, ſed addendum ab eo etiam nouam incipere orationem, nec iungendam cum præcedenti oratione. Verbum enim profuit non quadrat ad Niſi & Iſſet, quare adiecta eſt affectus particula indignum. Nec etiam temere confudiſſet modos Poeta compoſitionis feliciſſimæ.

Augebat, bis adhuc octonis integer annis.

Ratio ab octo quoſdam inuitat, vt malint octonis ſcribere. Hora. lib. i. Ser. Ibant octonis referentes Idib. æra. Quidam propter aliorum eiuſdem ordinis nominum terminationem Octenis ſecunda vocali media ſyllaba ſcribunt.

Quidam

Quidam vtrunque probant. Deſcribit autem Atyn.xvi.annorum, quem paulo poſt Lycabas puerum vocat. Et notabis monoſyllabon hic corripi, vt cis. à quibuſdam tamen produci, quos non ſequar.

Perculit infractis confundit & oſſibus ora.

Nota coniunctionem propter carminis neceſſitatem in tertium translatam locum. Nam rectum erat, Perculit & infractis oſſibus confudit ora, ſi carmen pateretur.

Raptiq; de dextro robuſta repagula poſte.

Repagula (inquit Raphael) aſſeres dicuntur, qui clauſis oſtiis opponuntur. Obices credo vult dicere, qui ex vectibus aut ſublicis ſæpe fiunt Dextro autem poſte ait, quia bini ſunt in portis poſtes, ſed obex ad dextrum.

Sternitur & Menaleus Perſeia caſtra ſecutus.

Melaneus legendum quod nomen etiam canis eſt l.3.vbi de canibus Actæonis. Et hic proprium, & l.12.in pugna Centaurorum cum Lapithis, ſed in hoc contrarium accidit quod in Sthenelo. In Latinis enim codicibus frequenter legas Sthelenus.

Bactreus Alconeus.

Ita Raphaelis habebat codex per e, ſed Bactrius per i, melius congruebat, ſi à Bactris deduci exiſtimauit vrbe Indiæ contermina. Planudes legit Barceus diſyllabon, vt à Barce ſit Cyrenes vrbe, à qua magis ſecundum Seruii paulo ante traditam regulam aptum eſt Barcæus quod & Stephano viſum eſt. Idem Planudes pro Alconeus legiſſe videtur Halcyoneus. At in his nihil aſſeueramus, nam in Syriam venire non minus Bactrii poterant quã Indi, cum tamen Atyn Indum nominet. Nec minus Barcæi quàm Cinyphei, cum antea dixerit Cinypheus Pelates. Bracteus porrò quod quidam legunt, ineptum eſt.

Occidit & Celedon Myndeſius.

Κελάδων Græce eſt, per primam vocalem in ſecunda ſyllaba Myndeſius autem cum y ſcribẽdum, à Myndus, vt puto, Cariæ vrbe. Raphael à Mindeſo Syriæ vrbe ait deriuatiuũ.

Præter vtrunq; latus præterq; & lumen & aures.

Licentia poetica haud dubie dixit præterq; & lumen, cũ de Polyphemo potius hoc congrueret, quãquam præterq; & lumina & aureis legi poſſet.

Chaonius Molpheus dextra Nabathæus Ethemon.

Extrema duo nomina aſpirationem habent, duo media nequaquam, ſed μόλπευς καὶ Ναβαταῖος Græce ſcribuntur.

Verum ubi uirtutem turbæ ſuccumbere uidit.

Vide num turba legendum, ſed ſuccumbo tibi fortaſſis melius quàm te.

Seriphon Deſerit à dextra Scyro Cyaroq; relictis.

Seriphon inſulam vocat quam Ptolemæus Siphnon. Cæterum Raphael Scyro legit, quod in aliis codicibus erat Cypro. At ego Cythno legendum arbitror. Nam auolanti ex Seripho in Bœotiam Cithnos & Cyaros quam Plinius libro iiii.cap.xii.ab Andro abeſſe dicit. 62000. paſſuum, ad dextram erunt niſi quis carmen ita legere malit:

Deſerit à dextra Cythno Scyro que relictis.

Pœonis Anippe mater fuit.

Euippe traduxit Max. Planudes. Nam quod poſtea decimo carmine à fine huius voluminis Anipedes dicuntur, error eſt librariorum Pæonides enim eo in loco legẽdum eſt. Et ſyllabarum ratio ſatis demonſtrat, illic nõ poſſe legi Anipedes, ſi quidem hic Anippe legatur.

In numina ponti

Victa domas, ipſumq; regit qui numina terræ.

Raphael ait cum mari terram Neptuno conceſſam in memorabili illa rerum diuiſione trium fratrum Iouis, Neptuni, ac Plutonis. At Homerus libro Iliad. xv. ait terram ac Olympum communia tribus manſiſſe. Sed puto alium quempiam authorem hoc in loco ſecutum Ouidium.

Nec quæ magis audiat arcum

Illę ſagittæ (idem inquit) arcum audire & obtemperare dicuntur, quæ facile ab arcu emittuntur: Mihi vero illæ quæ tangunt hoc quod vult arcus qui eas pellit.

Nomine Pergula.

Nomen hoc non temere reperias apud authores, præter vnum Claudianum, apud quem tamen abbreuiatum eſt. Pergum enim vocare ait Siculos. Certe Plinius, Ptolemæus, ac Strabo, quantum ego memini, nullam eius faciunt mentionem. Ab hoc autem Poeta ita clare deſcribitur, vt authoribus aliis non ſit opus.

Et ut ſumma ueſtem laniarat ab ora.

Raphael exponit, ab ſumma ora, ideſt ſupremo limbo, quod equidem non intelligo, niſi per limbum intelligat cingulum, cui innectere limbum puellæ ſolent, vt facto ſinu imponant flores.

Et qua Bacchiadæ bimari gens orta Corintho.

Bacchiadæ Epẽtheſi vnius litterę pro Bacchidæ. Quanquam etiam Bacchiadæ apud Strabon. Videtur autem de Archia Syracuſarum conditore loqui, de quo Strabo lib.vi. Cum enim paulo ante Perguſam lacum non longe ab Aetna, locum in quo rapta eſſet Proſerpina, deſcripſiſſet Poeta, hic nunc locum deſcribit, vbi rupta tellure Pluto ad inferos deſcẽdit, eumq; que haud procul Syracuſis fuiſſe fatetur, nempe vbi ſunt Ciane ac Arethuſa fontes. Raphael de Drepano loqui Poetam contendit, At Drepanum in maxime occidentali inſulæ parte eſt, cum Syracuſæ, & hæc commemorata loca, in orientali latere. Mouit Raphaelem ſequens carmen, Inter inæqualeis poſuerunt mœnia portus, quod tamen & de Syracuſis intelligi poteſt.

Dulce dedit teſta quod coxerat ante polenta.

Dulce, liquidum intelligitur, & cum polenta in auferendi caſu exponit Raphael. Nam quod quidam hinc voluere probare, polentam eſſe generis neutri, decepti ſunt ſyntaxi non intellecta, aut licentia Poetica, vt in ſexta Baptiſtæ Mantuani Chriſtianiſſimi Poetæ Ecloga, Atque polenta coquit, pro polentam.

Læta Deæ frons eſt.

Quia in Iouis ad Cererem oratione ita legitur: Illa quidem triſtis, neque adhuc interrita vultu, & præcedentia hoc in loco carmina de Dea duorum regnorum, hoc eſt de Proſerpina clare ſonant, hæc etiam de eadem intelligam, etiamſi de Cerere quoque intelligi poſſunt. Non autem antea exigit Ceres, quàm nata ſecura recepta.

Sponte ſua natas ripis decliuibus umbras.

Natas epitheton ad vmbras genere retulit, cum ad Salicta intelligatur, vt ſit ſenſus, Salicta atque populus dabant vmbras ipſæ natæ ſua ſponte in ripis decliuibus, nam vmbras naſci in ripis intelligitur aliquo pacto. ſed frigida addetur ſponte ſua. Verum hæc fortaſſis argutula meliro videbuntur, Ideo que omittenda, quanquam apud Seruium eximiæ eruditionis virum nonnulla eiuſmodi reperias.

Vſq; ſub orchomenon Siphidaq; Cyllenenq;.

Hunc locum recte emendauit Raphael, ſed libro ſecundo de Erimantho fluuio ad eundem erat modum haud par ua menda Phocaico pro Pſophaico, vt ibidè admonuimus.

Spargere humo partim poſt tempora lõga recultæ.

Illud recultæ pro aratæ exponendum puto, quanquam, poſt tempora longa, qua ratione dicatur non definio.

RAPH.

Præbuerat dictis Certamina muſarum cum Pieri filiabus cum Pallas audiſſet, ſorte ei in mẽtem venit, qua pœna & ipſa Arachnem Lydiam puellam, quæ ſe Pallade ipſa lanificii peritiorem eſſe contendebat, afficere deberet. Sic autem & librum libro, & fabulam fabulæ eleganter poeta connectit. ⁋ Tritonia) Pallas à Tritonide palude Libyæ, vbi primum in virginali habitu apparuit (vt Herodotus i quarto narrat)

Tritonia.

Tritonia fuit cognominata. Vnde aiunt Palladem Neptuni & Tritonides paludis fuiſſe filiam, eam autem neſcio quid à patre reprehenſam donaſſe ſe Ioui, ac Iouem ſibi illam filiam

Arachnes genus.

aſciuiſſe. Steſichorus autẽ primus aſſeruit Palladem armatam ex capite Iouis proſiluiſſe, eoq; Tritoniam appellatã, quod τριτὼ caput

Triton.

vocatur. Sanè Tritõ palus eſt fluuius Bœotiæ & Libyę apud quarum alterum Pallas videtur nata, vt ſcribit Argonauticon enarrator. Vnde & Tritonia, & Tritogenia vocatur, q̃uis quidã ἀπὸ τοῦ τρεῖν, hoc eſt, à terrẽdo, qđ aduerſariis terrorẽ incutiat, Tritoniã declinari putent, vel quod τρίτη, id eſt tertiã, poſt Apollinẽ & Dianam genita ſit, vel qđ τριταία, id eſt tertia die menſis apparet. Eadẽ enim cũ Luna putatur. Tertiam vero mẽſis diẽ τριτομηνίδα vocabant, qua quidẽ die Pallas nata eſſe videtur. Vnde & feſtus is dies, vt ipſius natalis agebatur Athenis quẽadmodũ Romæ quinquatria. ⁋ Aonidũ) muſarum. ⁋ Probauerat) laudauerat. ⁋ Tũ ſecũ) dixit aut locuta eſt, ſubaudiatur. ⁋ Laudare parum eſt, nõ ſatis eſt inquit alios laudare, niſi & nos lau-

Mæonia.

demur. ⁋ Mæonię) Lydiæ à Mæone rege. ⁋ Arachnes) Arachne Lydia fuit puella Idmonis Colophonii filia lanificii periti ſſima, quæ cũ ſe Palladi anteferret, eamq; in certamẽ ꝓuocare auſa eſſet, ab ipſa quidẽ in vetulã cõuerſa admonetur, vt ab incepto deſiſtat, ac temeritatis ſuę veniã à Dea ſuppliciter petat. Cæterũ Arachne ea admonitione inſolentior facta nullo pacto Mineruæ cedere animũ induxit. Quare Dea indignata depoſita vetulæ forma, & in certamẽ deſcẽdit, & Arachnen ſuperatam in araneã cõmutauit, quæ priſtinæ artis non immemor, tenuiſſimas telas nunquam contexere deſiſtit. Hoc vero in deſcribendo certamine poeta multas exponit transformationes. Nam vtraque telam, quam conficit variis imaginibus diſtinguit, quas aperte poeta deſcribit. ⁋ Lanificæ ar.) lanificii. ⁋ Colophonius Idmon) Colophõ

Colophõ

Lydiæ vrbs eſt, Apollinis oraculo clara. ⁋ Phocaico mu.) Phocaica purpura. Eſt enim murex piſcis, ex cuius ſanguine purpureus conficitur

Phocæa.

color. Phocæa autem & Ioniæ & Cariæ vrbs eſt à Phocis, quæ Ioniæ cõditores ſecutæ dicuntur, appellata. Vnde ſoluta diphthongo Pho-

Phocaicus.

caicus declinatur. ⁋ Aequa) par & æqualis.

ADDI.

{Lydias tamen illa per vrbes} Sic quidem vulgo ferè legitur. Admonent autẽ doctiores legendum eſſe, Lycadas per vrbes, quod in Lydias, prior vbique longa ponatur, vt apud Horatiũ. Lydia dic per oẽs te deos oro &c. Et apud Virgilium vbi Lydia quondam Gens bello præclara iugis cõſedit Hetruſcis. Sed poſſet tamen & Lydias defendi hoc loco, ſiqs vel ἀνάπαιστον vel συνίζησιν admittat. } ⁋ Paruis

Hypæpa.

Hy.) Hypæpa Lydiæ vrbs eſt monti adiacens. Vnde etiam nomẽ fuit inditũ, quaſi

* a. l. cõcetet.

ὑπαίπυος, hoc eſt, ſub cacumine & vertice ſita eo dono Veneris pulcherrimas dicitur ferre.

COELIVS RHO.

Hypępenas mulieres fuiſſe pulcherrimas, traditur. Eſt vero vrbs Hypæpa, quæ à Tmolo deſcendẽtibus occurrit, ad Caiſtri Campeſtria, non ſine impoſito, quia ſit ſub mõte qui Aepos nuncupatur, ſita, ac dicata Veneri. Meminit Ouid. de Arachne, Orta domo parua, paruis habitabat Hypæpis.

Tymolus.

⁋ Tymoli) Tymolus, qui & Tmolus dicitur, mõs eſt Lydiæ vitibus conſitus. ⁋ Pacto-

Pactolus.

lides) Pactoli, Lydiæ fluuii, arenis aureis clariſſimi filiæ.

* a. l. lydas

⁋ Tunc quoque cum fie.) Sed eſt ſubaudiendum, vt intelligamus, Sed tunc quoq; cum fierẽt ſpectare iuuabat. ⁋ Tantus decor) acclamatio eſt admirationẽ artis ſignificans. ⁋ Subigebat) domabat. ⁋ Mollibat) mollia reddebat. ⁋ Lõgo tractu) lõga productione. Lanæ enim illæ ſic

Arachnes cũ Pallade certamen.

ꝓtrahebãtur, vt nebulæ videri poſſent. ⁋ Seu verſabat) voluebat, hoc eſt filabat. ⁋ Scires) poſſes.

P. OVIDII NASONIS.

METAMORPHOSEOS.

LIBER SEXTVS.

ARG. FABVLAE SEQ.

Arachne Lydia Idmonis filia, cuius mater genita Hypæpis ſtudio lanificii famam quæſierat cum materna induſtria cunctas præceſſiſſet in opere faciendo, iſtis diebus inſolentius gloriata magis q̃ mortalem decuit, elocuta eſt. Nam Mineruam a qua docta fuerat ad certamen prouocauit. Quæ in anum verſa in hoc ad eam venerat, vt audaciæ impetum odio futurum, compeſceret. Quam cum vidiſſet in certamine permanentem reuerſa in ſuam ſpeciem opere propoſito in certamen deſcendit, & ſingula quæ ſequuntur, inſeruerunt telæ, prior quidem Minerua, de hinc Arachne.

Præbuerat dictis Tritonia talibus aures,
Carmináque Aonidũ, iuſtáq; ꝓbauerat irã.
Tũ ſecũ laudare parũ eſt, laudamur, & ipſæ.
Numina nec ſperni ſine pœna noſtra ſinam,
Mæoniæq; animũ fatis intẽdit Arachnes,
Quam ſibi lanificæ non cedere laudibus artis
Audierat non illa loco, nec origine gentis
Clara, ſed arte fuit pater huic Colophonius Idmon
Phocaico bibulas tingebat murice lanas.
Occiderat mater, ſed & hæc de plebe, ſuóq;
Aequa uiro fuerat *Lydias tamen illa per urbes
Quæſierat ſtudio nomen memorabile, quamuis
Orta domo parua, paruis habitabat Hypæpis.
Huius ut aſpicerent opus admirabile ſæpe
Deſeruere ſui nymphæ uineta Tymoli,
Deſeruere ſuas nymphæ Pactolides undas.
Nec factas ſolum ueſtes ſpectare iuuabat,
Tunc quoq; cum fierent, tantus decor affuit arti.
Siue rudem primos lanam glomerabat in orbes,
Seu digitis ſubigebat opus, repetitáq; longo
Vellera mollibat nebulas æquantia tractu,
Siue leui teretem uerſabat pollice fuſum,
Seu pingebat acu, ſcires à Pallade doctam.

RAPH.

Pallas in anum.

¶OFFENSA) indignata. ¶Tanta magiſtra) quanta eſt Pallas. ¶Nihil eſt quod victa recuſem) nullam eſt inquit pœnã, quam ego victa recuſare velim. ¶Pallas anum ſimulat) Mineruæ in vetulam Metamorphoſis aperte deſcribitur. ¶Falſos) ſimulatos. ¶Infirmos ar.) membra, quæ infirma eſſe fingebat. ¶Grandior æt.) ſenectutis eſt periphraſis. ¶Vſus) peritia rerum. Recte autem ſenilem commendat ætatem vt maior ſibi fides adhibeatur. ¶Cede Deæ) ne contendas cum Dea. ¶Vis'que ma.) à verberanda Dea ſubintelligatur. ¶Cõfeſſa iram) præ ſe ferens & oſtendens indignationem. ¶Vultibus.) vultus mutationibus. ¶Obſcuram Pallada) ſub figura anus latentẽ. ¶Reſecuta eſt) proſecuta eſt, ac reſpondit. ¶Mẽtis inops) ſtolida ac demens. ¶Confecta) exhauſta, euacuata omnibus & animi & corporis viribus. ¶Et ni. vixiſ. diu no.) eam ſignificat delirare. ¶Palladaq́; exhi.) præ ſe tulit ac oſtẽdit ſe Palladem eſſe. ¶Mygdonideſq́; nu.) Mygdonia Macedoniæ pars eſt, & item Phrygiæ à Mygdone cognominata, è Phrygia vtpote vicina vero multæ conuenerant mulieres, vt Arachnes opera ſpectarent, quæ omnes præter vnam Arachnen, veneratæ ſunt Deam. ¶Inuita ora.) hypallage eſt: nam ipſius inuitæ ora intelliguntur, nolebat enim Arachne pudens videri. Euanuit: repente & ſubito abiit. ¶Cum primum Aurora mouetur) quando primũ Aurora incipit oriri. ¶Candeſcere) candidus fieri. ¶Perſtat in incep.) perſeuerat in incepta pertinacia, vt cum Pallade contendat. ¶Stolidæ pal.) ipſa ſtolida, eſt enim Hypallage. ¶In ſua fa.) in finem ſibi fatorum lege ſtatutum. ¶Intendunt) dirigunt, ordiuntur. ¶Gracili ſta.) tenui, ſubtili. ¶Tela iugo iuncta eſt) mirandam vtriusque oſtendit celeritatem. Iugum autem dicitur lignum illud cui ſtamina appenduntur & alligãtur. ¶Secernit) diuidit, diſtinguit. ¶Subteg.) id eſt quod ſtamini inſeritur, quod etiam trama vocatur. ¶Radiis acu) radius inſtrumentum eſt, quo textores ſubtegmen inſerunt ſtamini. Elegãter autem omnia deſcribit poeta, quæcunque in conficienda tela fieri ſolent. ¶Expediunt) aptant, accommodant. ¶Atque inter ſta. du.) periphraſis eſt ſubtegminis. Id enim dentibus pectinis inculcatur. Eſt autem pecten textorium inſtrumentũ notius quàm vt ſit deſcribendum. ¶Cinctæq́; ad pe. ue.) morem textricũ exprimit, ad pectus enim vſque veſtes ſuubducunt. ¶Studio) vincendi cupiditate. ¶Illic & Ty.) purpura inquit Tyria nobiliſſima intexitur. {Seu potius purpurea fila.}

Mygdonia.

Palladis tela.

ADDI.

Quod tamen ipſa negat, tantaq́; offenſa magiſtra
Certet ait mecum. nihil eſt quod uicta recuſem.
Pallas anum ſimulat, falſoſq́; in tempore canos
Addit, & infirmos baculo quoq; ſuſtinet artus.
Tunc ſic orſa loqui. non omnia grandior ætas,
Quæ fugiamus habet. ſeris uenit uſus ab annis.
Conſilium ne ſperne meum. tibi fama petatur
Inter mortales faciendæ maxima telæ.
Cede deæ. ueniamq́; tuis temeraria dictis
Supplice uoce roga ueniam dabit illa roganti.
Aſpicit hanc toruis, inceptaq́; fila reliquit,
Vixq́; manus retinens, confeſſaq́; uultibus iram
Talibus oſcuram reſecuta eſt Pallada dictis.
Mentis inops, longaq́; uenis confecta ſenecta,
Et nimium uixiſſe diu nocet. audiat iſtas,
Siqua tibi nurus eſt, ſiqua eſt tibi filia, uoces.
Conſilii ſatis eſt in me mihi, neúe monendo
Profeciſſe putes; eadem eſt ſententia nobis,
Cur non ipſa uenit? cur hæc certamina uitat?
Tunc Dea uenit, ait, formamq́; remouit anilem,
Palladaq́; exhibuit. uenerantur numina nymphæ,
Mygdonideſq́; nurus. ſola eſt interrita uirgo.
Sed tamen erubuit, ſubituſq́; inuita notauit
Ora rubor, rurſuſq́; euanuit, ut ſolet aer
Purpureus fieri, cum primum Aurora mouetur,
Et breue poſt tempus candeſcere Solis ab ortu.
Perſtat in incepto, ſtolidæq́; cupidine palmæ
In ſua fata ruit. neque enim Ioue nata recuſat,
Nec monet ulterius, nec iam certamina differt.
Haud mora conſiſtunt diuerſis partibus ambæ;
Et gracili geminas intendunt ſtamine telas.
Tela iugo iuncta eſt. ſtamen ſecernit harundo.
Inſeritur medium radiis ſubtegmen acutis,
Quod digiti expediunt, atq; inter ſtamina ductum
Percuſſo feriunt inſecti pectine dentes.
Vtraq; feſtinat, cinctæq́; ad pectora ueſtes,
Brachia docta mouent ſtudio fallente laborem.
Illic & Tyrium, quæ purpura ſenſit ahenum
Texitur, & tenues parui diſcriminis umbræ.
Qualis ab imbre ſolet percuſſus Solibus arcus
Inficere ingenti longum curuamine cœlum,
In quo diuerſi niteant cum mille colores,
Tranſitus ipſe tamen ſpectantia lumina fallit.
Vſq; adeo quod tangit idẽ eſt tamen ultima diſtãt,
Illic & lentum filis immittitur aurum,
Et uetus in tela deducitur argumentum.

Tyrus.

ADDI.

Nam Tyrus Phœniciæ inſula eſt à Tyro Phœnicis filio appellata, vbi olim pretioſiſſima purpura fiebat. {Ibidemq́, & iam inuentam purpuram Pollux tradit. Vide libro ſecundo capitulo quarto.} ¶Et te. vm.) ex variis coloribus vmbræ conficiuntur, quo imagines extare videantur, quod in pingendo difficillimum eſſe putatur. ¶Ab imbre) poſt pluuiam. hac autem ſimilitudine oſtenditur quam variis telæ illæ coloribus diſtinctæ forent. ¶Solibus) Solis radiis. ¶Arcus) Iris. ¶Longum cœlum) longam aeris partem. ¶Tranſitus vnius inquit coloris ad alium tranſitus, oculos decipit, quia cum ſint diuerſi, iidem tamen eſſe videntur.

COELIVS RHO.

¶QVOD vero aſtruunt, veros non eſſe Iridis colores, meras eſſe nugas, fatendum eſt, ſi peripateticos audire ſcientiſſimos volumus. Cum enim lux, omnium ſit colorum hypoſtaſis, & ſubſtantia formalis, & conſtituat colores tinctis radiis in perſpicuo denſo: conſtat, ibi veriſſime ineſſe colores, vbi eiuſmodi lux ningitur in perſpicuo aeris humidi, vel rorationis deſcendentis: eo nanque modo, Iris colores concipit: & ideo veri ſunt cenſendi, tanto naturæ artificio, vt eos (ſicuti diximus) conſequi nulla queat ars, cum trãſitus internoſci haud poſſit, qui in ſequentem vectantur, nullo medio: ſicuti Boetius adnotauit in Muſicis item contingere. Ex quo recte Ouidius:

Qualis ab imbre ſolet, percuſſis ſolibus arcus
Inficere ingenti longum curuamine cœlum,
In quo diuerſi niteant cum mille colores,
Tranſitus ipſe tamẽ ſpectantia lumina fallit.

Quod vero ingerunt Pythagorici, ideo non videri colores veros, quod non permaneant diu, vaniſſimum eſſe aiunt. Id enim obuenire, certiſſimum eſt ſubiecti ea ratione, quod in dilapſu eſt conſtitutum. Alioqui colligemus, veriorem videri hominem vitæ diuturnioris eo, qui commoritur ſtatim productus in lucem, quod quis non videat eſſe abſurdiſſimum? ¶Vſque adeo quod tangit idem eſt) in tantum inquit is qui alii coniungitur color ſimilis ei eſt, vt idem eſſe videatur, cum tamen diſtet & differat. Eſt autem acclamatio, artificis continens admirationem. ¶Lentum aurum) flexibile. ¶Vetus argumentum) antiqua fabula. ¶Deducitur) effingitur. proprie autem deduci & fila & carmina dicuntur, & quicquid in longum protrahitur.

ARG. FABVLAE SEQ.

Mineruæ certamen ſub vno capite. Mineruã incipit, inquit, quæ telæ ſuæ intexuit contentionem de vrbe Athenarum inter ſe & Neptunum habitam. qui lacu ſalſo in arce edito, ſibi eam poſſeſſionem vendicabat, ipſa autem oliuæ ſe arbore muſta. Item Rhodopen Threiciam & Hemum, qui pari inſania & amore contagii Iouis & Iunonis abuſi erãt nominibus, & ob id in montes transfigurati. Pygmeæ quoq; ille caſum addit, quæ a Iunone in Gruem verſa eſt. Item, Antigonem Laomedontis filiam, quã, quod cum Ioue coiiſſet ob admiſſum Iuno transfigurauit in Ciconiam. Cynaræ præterea regis Aſſyriorum filias ob inſolentiam ab eadem dea in gradum templi ſeu lapidem mutatas. Per quæ exempla ſtãgi illa poſſet, deque Mineruæ numine certior fieri. finẽque operi ſuo arborẽ ſuã oliua impoſuit.

Cecropia Pallas ſcopulum Mauortis in arce
Pingit, & antiquam de terræ nomine litem.
Bis ſex cœleſtes medio Ioue ſedibus altis
Auguſta grauitate ſedent, ſua quenque Deorum
Inſcribit facies. Iouis eſt regalis imago.
Stare Deum pelagi, longoq; ferire tridente
Aſpera ſaxa facit, medioq; è uulnere ſaxi
Exiluiſſe ferum, *quo pignore uindicet urbem.
At ſibi dat clypeum dat acutæ cuſpidis haſtam,
Dat galeam capiti, defenditur ægide pectus,
Percuſſamq; ſua ſimulat de cuſpide terram
Edere cum baccis fœtum canentis oliuæ:
Mirariq; Deos. operis uictoria finis.
Vt tamen exemplis intelligat æmula laudis,
Quod pretium ſperet pro tam furialibus auſis:
Quattuor in partes certamina quattuor addit.
Clara colore ſuo breuibus diſtincta ſigillis.
Threiciã Rhodopẽ habet angulus unus, & Hemũ,
Nunc gelidos montes, mortalia corpora quõdam,

RAPH. Ariopag.

❡CECROPIA Arce) Athenienſi, à Cecrope Athenarum rege. ❡ Scopulum Mauortis) Ariopagũ dicit, qui Martis villa interpretatur: ἄρειος namque Martius; πάγος villa dicitur. Eſt autem Athenis promontorium, idcirco à Marte cognominatum, quod is Halirrhothium Neptuni filium eo in loco interfecit, propter Alcippen eius filiam, vt Philochorus ſcribit in ſecundo de Attica libro. Te iam autẽ Palladis primum deſcribit poeta, in cuius initio & Ariopagus erat depictus, & Dii iudices erant effecti, qui ſententiis deciderent, vtrum Pallas an Neptunus vrbi illic conditæ nomen imponere deberet. De hoc enim contendebatur. Dii autẽ ſic ſtatuerunt, vt qui rem humano generi commodiorem inueniſſet, is vrbi nomẽ imponeret. Cum igitur Neptunus tridẽte percuſſiſſet terram, equus exiliuit. Pallas vero haſtæ cuſpide de terra percuſſa oliuã in lucem eduxit, quæ mortalibus commodior iudicata Palladem victricem effecit. ❡ Auguſta graui) ſacra maieſtate. Auguſtum enim dicitur augurio cõſecratũ. ❡ Sua quenque Deorũ Inſcribit facies) hoc eſt vnuſquiſque Deorũ propria effingitur figura.

à a.i.freti.

❡ Stare Deum pelagi.) Neptunum inquit ſtãtem pingit fretum æquor.

ADDI.

{Fretum alii hoc loco legunt non ferum, Neque enim equum, vt vulgo traditur, in hac contentione deorum, ſed aquarum ſcaturiginem à Neptuno productam volunt. Idq; etiam Lactantius ſenſiſſe videtur, qui in argumento, lacum ſalſum à Neptuno editum dicit Baptiſta Pius Varronem citat, apud quem eadem hæc fabula in hunc ferè modum traditur. Cæcrope regnante, inquit, cum circa arcem Athenienſem Olea arbor forte enata eſſet, & iuxta aquarũ ſcaturigo emanaret, conſultum ſuper hoc veluti prodigio Apollinem reſpõdiſſe, per oleam Mineruam, per aquam Neptunum ſignificari, eosq; deos inter ſe certare vter vrbi nomẽ imponeret. Quare penes populum eſſe, vtrius Dei nomine appellari illam vellent, decernere. Athenienſibus itaque in ſuffragia euntibus cum mares Neptuno, mulieres Mineruæ fauerent, viciſſe Mineruam calculo vno. Quare Neptunum indignatum, mox tantam aquarum vim effudiſſe, vt totam propè Atticã inundaret. Sed poſtea tamẽ iterum placatum, mulieribus ea pœna multatis, vt neque ſuffragia poſthac vlla ferrent, neq; de ipſarum nominibus filii appellarentur, neque ipſe etiam Athenæ vocarentur. Hæc ille. Atque huc etiam Statium alluſiſſe uolunt. xii. Thebaidos vbi inquit:

Ipſe quoque in pugnas collis vacuatur, vbi ingens
Lis ſuperum, dubiis donec noua ſurgeret arbor
Rupibus, & longa refugum mare frangeret vmbra.

Eadem autẽ & Higynus ferè tradit, niſi quod hic lacum, ſeu ſcaturiginem aquæ non ipſo certamine, ſed poſt cum victoriam amiſſam indignaretur, edidiſſe Neptunum, totamq; Atticã aquis inundare, nomen à Mercurius prohibitus fuit, voluiſſe dicit. Cõmentator autem Ariſtophan. in Nub. (vt hoc quoque addamus) addit. Neptunum ob amiſſum Atticæ poſſeſſionem, Athenienſibus δυσβουλίαν immiſiſſe, hoc eſt, vt de rebus ſuis male ac ſtulte conſultarent. ſed Mineruã contra id vitium ita compenſaſſe, vt male conſulta bene caderent: Hinc prouerbium natum, ἀθηναίων δυσβουλία de quo Eraſ. vide. Quod autem & Virg. i. Georg. equum à Neptuno procreatum dicit, quẽ hic Regius ſecutus videtur, id ad eum equum pertinere idem Pius ait, qui à Neptuno percuſſis in Thracia ſcopulis, prodierit. Quod eo ne modo, an aliter accipiendum ſit, doctioribus iudicandum relinquo. Poteſt enim etiam Neptunus in primo certamine equũ procreaſſe, quãdo Pallas oleam protulit, ac poſtea amiſſa victoria indignatus, vt Higynus ſentire videtur, aquarum diluuiũ immiſiſſe videri. Cæterũ vt neque hoc prætereamus, Ferum pro equo poni apud poetas non obſcurum eſt, ſic enim & Virg. dixit. ii. Aeneid. Sic fatus, validis ingentem viribus haſtam In latus, inq; feri curuã cõpagibus aluum Contorſit. &c. Et ſemiferi, centauri eadẽ ratione, alibi dicuntur.} ❡ Vindicet) ſuam ac propriã eſſe affirmet. ❡ At ſibi dat clypeũ) Pallas ita ſeipſam in tela effingit, vt & clypeo & ægide & haſta & galea armata videatur. Sic enim Mineruę ſimulachrũ Athenis erat effigiatum, vt Pauſanias ſcribit. ❡ Aegide) ægis munimentũ eſt pectoris Mineruæ cũ capite Meduſæ, quo in bello potiſſimum vtitur. ❡ Edere) emittere. ❡ Cum baccis) baccæ fructus proprie dicuntur oliuæ, & ſimilium arborum, qui & exigui ſunt, & rari, ac à ſe inuicem ſeparati naſcuntur. ❡ Canentis) quæ cana ac ſubalba videtur. Eam autem oliuam, quæ ex ictu haſtæ Palladi victoriam peperit arſiſſe aiunt (vt Pauſanias narrat) cũ Medorũ incẽdio Athenæ cõflagrarũt, exuſtamq; eodẽ die in duorũ cubitorum proceritatem germinaſſe. Nam ſupra quatuor cubitorum amplitudinẽ Athenis effingebatur. ❡ Operis victoria finis) in fine inquit telæ victoriam ſuam Pallas effinxit. Eſt autẽ verbum, quod eleganter ſæpenumero prætermittitur, eſt ſubaudiẽdũ. ❡ Vt tamẽ exẽplis) quis inquit victoriæ Palladis operi finẽ impoſuerit, adiecit tamẽ in quatuor telæ angulis exẽpla quorũdã in deos impiorũ, ex qbus facile cognoſcere poſſet Arachne, quam pœnam & ipſa expectare deberet. ❡ Quod pretium) quam pœnam. ❡ Speret) expectare debeat. ❡ Pro tam furialibus auſis) pro tã furioſa temeritate. ❡ Breuibus ſigillis) paruis ſignis. ❡ Threiciã Rhodopen) Hemus (vt hinc colligere poſſumus) rex fuit Thraciæ potentiſſimus, qui Rhodopen Strymonis fluuii filiam, ex qua Neptunus iam Atho gigantem ſuſtulerat, duxit vxorem, qui in tantam arrogantiã elati ſunt, vt Hemus ſe eſſe Iouẽ, Rhodope vero Iunonem prædicarent, ac vt Deos ſe adorari iuberent, qua inſolentia Iuppiter indignatus in montes eos cõmutauit. Rhodope autẽ (vt Stephanus ſcribit) etiã Ioniæ vrbs eſt, vnde Rhodopeus & Rhodopeius deriuatur. {De hac fabula in libello de fluminibus, qui Plutarcho vulgo aſcribitur, in hunc modum traditur. Apud Strymonẽ, inquit ille, duo mõtes iacẽt Rhodope & Hemus. Hi cum ex eodem patre nati eſſent, cœperunt mutuo inter ſe amore ac deſiderio flagrare. Ac Hemus quidem ſororem appellabat Iunonem, illa vero amatorem ſuum Iouem, praua quadam affectatione. Quare dii contumelia affecti, ac grauiter ferẽtes, in mõtes iiſdem nominibus ambos conuertere. author Thraſyllus Mendeſius.}

Rhodo… & Hem… in mon… Pygmæ… in gruem… Antigo… in ciconi… Cynaræ… liq in ſu…

a.a.I.fre…

Bacc pro prie ol… fructus.

Rhodo… Iuno. Rhodo… Iouẽ…

❡SVMMORVM

Numina ſummorum ſibi qui tribuere Deorum.
Altera Pygmeæ fatum miſerabile matris
Pars habet hanc Iuno iuſſit certamine victam
Eſſe gruem, populiſq; ſuis indicere bellum.
Pinxit & Antigonen auſam contendere quondam
Cum magni conſorte Iouis. quam regia Iuno
In volucrem vertit, nec profuit Ilion illi,
Laomedon've pater, ſumptis quin candida pennis
Ipſa ſibi plaudat crepitante Ciconia roſtro.
Qui ſupereſt ſolus Cinyran habet angulus orbum.
Iſq; gradus templi natarum membra ſuarum
Amplectens, ſaxoq; iacens lachrymare uidetur.
Circuit extremas oleis pacalibus oras.
Is modus eſt operiſq; ſua facit arbore finem.

ARG. FABVLAE SEQ.

Arachnes certamen ſub eodem capite Arachne autem inquit, vt videretur per opera reſpondiſſe, contentionis telæ intexuit Iouem in taurum verſum ob Europæ amorem. Eundemque fecit in aquilam, conuerſum vt comprimeret Alteriem. Eundem in olorem, vt Ledam Theſtii filiam comprimeret. Eundem in Satyrum, vt Nyctida Nyctei filiam comprimeret. Eundem in Amphitryona, vt Alcmenam Electrionis filiam comprimeret. Eundem in aurum, vt Danaen Acriſii filiam comprimeret: vt Aſopidam autem, eundem in ignem. Eundem in paſtorem, vt Mnemoſynen comprimeret, & in ſerpentem eundem, vt Deiodam. Deinde Neptuni etiam cupiditatem inſeruit vt doceret eum in iuuencum eſſe mutatum, vt Aeoli filiam ſtupraret. In amnem Enipeum, vt Aloei vxorem. In arietem, vt Biſaltidam comprimeret. Item in equū, vt Cererem, & Gorgonem Meduſam, ex qua equus Pegaſus proditus fuiſſe. & in delphinum, vt Melātho comprimeret. Apollinis præterea in eadem contentione, amoris furta intexuit, indicans, eum in accipitrem interdum conuerſum, interdum in leonem, alias in paſtorem, vt Iſſen Macarei filiā cōprimeret. Poſt hæc, vt Liber pater quoque in vuam verſus, vt Erigonem comprimeret. Et Saturnus præterea verſus in equum, vt Phylliram Oceani filiam, ex qua Chirona centaurum videtur procreaſſe comprimeret. Vltimo hederam cum floribus, veluti limbum circumtexuit. Plura vero opera Arachnes poeta retulit fuiſſe quam Mineruæ, vt hanc ſcientia artis, quæ potior eſt, illam labore contendiſſe demonſtraret.

Mæonis eluſam deſignat imagine tauri
Europam. verum taurum, freta vera putares.
Ipſa videbatur terras ſpectare relictas,
Et comites clamare ſuas, tactumq; vereri
Aſſilientis aquæ, timidaſq; reducere plantas.
Fecit & Aſterien aquila luctante teneri
Fecit olorinis Ledam recubare ſub alis.
Addidit ut Satyri cælatus imagine* pulchra
Iuppiter implerit gemino Nycteida fœtu.
Amphitryon fuerit cum te Tirinthya cœpit.
Aureus ut Danaen, Aſopida luſerit ignis,

RAPH. ❡SVMMORVM Deorum) Iouis & Iunonis. ❡Altera Pygmeæ) in ſecundo inquit telæ angulo depicta erat mutatio Pygmææ mulieris in gruem, quod ſe vt pulchriorem, Iunoni anteferre auſa foret. ❡Fatum miſe.) ſortē miſerabilem. Pygmææ ma. Pygmææ mulieris. Pygmæi nanque ſunt populi (vt ſcribit Plinius) montana Indiæ incolentes, quorū lōgiſſimi pedes duos nō excedunt. Hi aſſiduum cum gruibus bellum gerere dicuntur. {ADDI. Pygmæi. Pygmæos ἀπὸ τῆς πυγμῆς habere nomen Auguſtinus de ciui. Dei, tradit, eo quòd ſint palmari ſtatura, ſiue ſpitamæi. Hos Strabo & Mela in Arabia ponunt. Solinus etiam in Thracia circa vrbem Geraniam. Vnde à gruibus pulſos dicit. Quæ res fabulæ locum dediſſe videtur. Meminit horum & Gellius libro ix cap. quarto.} ❡Suis) Pygmæis, à quibus ipſa originem ducebat. ❡Pinxit & Anti.) Antigone Laomedōtis filia fuit formoſiſſima, quæ cū ſe Iunone pulchriorem eſſe iactaret, ab ea in ciconiā fuit conuerſa. ad quod alludere videtur Virgilius in primo Aeneid. cum inquit. Spretæque iniuria formæ. ❡Qui ſupereſt ſo. Cy.) Cinyras Aſſyriorum rex filias habuit pulcherrimas, quæ ſe Iunoni præferre auſæ fuerunt, quare indignata Iuno eas in gradus templi ſui cōmutauit, ac patrē gradus ipſos pro filiarum corporibus amplectentem itidem in ſaxum cōmutauit. {ADDI. De Cinyra infra pluribus agemus. Cæterum videtur & nomē cum fabulæ argumento conuenire. Cyniras enim ἀπὸ τοῦ κινύρεσθαι dictus eſt, quod verbum Græcis lugere & conqueri ſignificat. Quare falluntur, qui Cynaram per a, in penultima, ſcribunt.} ❡Orbum) liberis priuatū. ❡Iacens) adhærens. ❡Pacalibus) paciferis ac pacē ſignificantibus. ❡Modus) finis. ❡Sua arbore) oliua. ❡Mæonis elu.) Fabulas in Arachnes tela depictas exequitur poeta, celebres quidē ac nondum expoſitas copioſius, ignobiles vero ac minus celebratas paucis attingens. ❡Mæonis) Arachne Mæonia ſiue Lydia. Europæ vero raptus eſt in ſecundo volumine fuit à poeta pleniſſime expoſitus. Iuppiter autem idcirco in taurum conuerſus Europam rapuiſſe fingitur, quod nauis, qua eſt in Cretam vecta picto tauro fuit inſignita. ❡Timidas re. plan.) hypallage poetæ familiaris. Europa enim timida videbatur retrahere pedes ab aquæ tactu. ❡Fecit & Aſte.) Aſterie fuit Cei Titanis filia, ac Latonæ ſoror, quam Iuppiter iam ardenter amauit, vt eam in cothurnicem verſam per aquilam rapuiſſe dicatur. ❡Fecit ol.) Iuppiter Ledæ amore captus in cygnum mutatus ea potitus eſt, quæ ouum dicitur peperiſſe, ex quo Caſtor, Pollux & Helena orti eſſe finguntur. De Ledæ autem patria & parentibus variæ ſunt antiquorum opiniones Ibicus nanque Pleuroniam, Hellanicus autem Calydoniam illam fuiſſe ait Theſtii vero filiam fuiſſe plerique aiunt ex Androdice, Eumelus autem ex Glauco Siſyphi filio, & Pantidyia natā eſſe ſermonarrans Glaucum poſt equas amiſſas Lacedæmona perueniſſe ibiq; rem cum Pantidyia habuiſſe, quæ poſtea Theſtio nupſerit. Sicq; Ledam quæ Glauci fuerit Theſtii exiſtimatam, appellatamq; fuiſſe. Pherecides vero ex Laophonte, Pleuronii filia Ledā & Altheā à Theſthio ſuſceptas fuiſſe ait, Pollucem quidem ex Ioue, Caſtorem autē ex Tyndaro generatos ferunt. ❡Olorinis) cygneis. Nā olor eſt, quem Græci ac iam Latini quoque Cygnum appellant. ❡Addidit vt Sa. cæ. ima pul.) Iuppiter in Satyrū cōuerſus Antiopam Nyctei filiam compreſſit, quæ geminos Amphionem & Zethū fingitur peperiſſe Antiope vero ſic à Ioue corrupta, Nyctei patris minas timens Sycionem ad Epopeum confugit. Vbi cū Amphionem & Zethū peperiſſet illos in Citherone expoſuit, cuidamq; paſtori cōmendauit. Nycteus autem propter filiæ audaciā dolore affectus interiit, cum prius Lycū fratrem oraſſet, ne filiam negligeret. Verum Sicyone profectus illius miſeretur. Lycus igitur & vrbē expugnat & Epopeū interficit, & Antiopen captiuā Dirce vxori ſuæ tradit cuſtodiendam. Hæc autē fugit, captaq; verum ſuis ipſius filiis Amphyoni & Zetho traditur, quibus paſtor, quæ facta erāt omnia aperit. Ipſi vero Anthiopen quidem conſeruāt, Dircen vero fero tauro alligantes diſcerpſerunt Ac Lycum accerſentes tanquā Anthiopen tradituri, interemiſſent, niſi à Mercurio prohibiti fuiſſent, quid ipſum Amphioni & Zetho regno cedere iuſſit. ❡Amphitrion fuerit) Iuppiter Alcmenæ amore captus, in Amphitryonem illius maritum conuerſus cum ea concubuit, Herculemq; ex eo concubitu ſuſcepit Amphitryon autem Alcæi Thebani filius fuit, qui Alcmenam Electrionis filiā vxorem duxit ❡Tirynthia) Alcmena, à Tirynthe vrbe dicta. nā Tiryns vrbs eſt Peloponneſi à Tirynthe Hali filia, quæ Amphitryonis fuit ſoror, vnde etiam Hercules Tirynthius appellatur. ❡Aureus vt Danaen) Danae Acriſii Argiuorum regis filia à Ioue in aureas guttas mutato compreſſa, Perſeum genuiſſe in quarto narratur. Hoc autem fingitur, quod Danaen violaturus Iuppiter aureos numos largiter in ſinum eius infudit. Hæc (vt ſcribit Lactantius) merces ſtupri fuit. ❡Aſopida luſerit ignis) Aeginam Aſopi filiam. nam Iuppiter in ignem conuerſus Aeginam Aſopi fluuii filiam compreſſit, ex'que ea Aeacum ſuſcepit. {ADDI. Mnemoſynen paſtor. Nam paſtoris habitu Mnemoſynen compreſſiſſe aiunt, atque inde nouem Muſas genuiſſe.}

Cygnū mutat'ea potitus eſt. i. cū ea rem habuit.
Ledæ ouū
Arachnes tela, & variæ Iouis metamor.
Cinyræ filiæ in ſaxa
*a. l. pulchram.
Amphitryon
Tiryns.
Tirynthi'.
Danae.
Aegina.
Antigone
Aſterie.
Iuppiter Ledæ amore capt' in

Mnemoſynen paſtor, uarius'ꝗ; Deoida ſerpens*
Te quoq; mutatum toruo Neptune iuuenco
Virgine in Aeolia poſuit. tu uiſus Enipeus
Cignis Aloidas. aries Biſaltida fallis.
Et te flaua comas frugum mitiſſima mater
Senſit equum te ſenſit equum crinita colubris
Mater equi uolucris. ſenſit delphina Melantho.
Omnibus his faciem'ꝗ; ſuam, faciem'ꝗ; locorum
Reddidit. eſt illic agreſtis imagine Phœbus,
Vt'ꝗ; modo accipitris pennas, modo terga leonis
Geſſerit. ut paſtor Macareida luſſerit Iſſen.
Liber ut* Erigonem falſa deceperit uua.

RAPH.

¶VARIVS Deolida ſerpens) ſic quidem legitur, & ego hanc olim ſecutus lectionem, vt qui aliam non viderã, expoſui Deolida nymphã videri fuiſſe, quæ à Ioue in ſerpẽtẽ verſo vitiata ſit. Nuper vero in vetuſto exẽplari aduerti Deoida ſine litera L. caſtigate ſcriptum eſſe. Nam Deois Proſerpina eſt Cereris filia, quæ Δηὼ quoq; à Græcis nominatur, vnde fœmininum patronymicum Deois declinatur. Ceres autem Δηὼ appellata fuit (vt Græci tradunt) παρὰ τὸ δηῶ qđ ſignificat inuenio. Quando enim Ceres quærens filiã varia loca circuibat, omnes bene illi ominantes dicebãt δήεις, hoc eſt inuenies. Hinc factum eſt, vt Δηὼ vocaretur, quamuis aliæ quoque huius nominis origines ferantur, quæ breuitatis cauſa vidẽtur prætermittẽdæ. Iouem autẽ in Draconẽ verſum cũ Proſerpina concubuiſſe in ſecundo libro de præparatione euãgelica teſtatur Euſebius, cum inquit (vt eorum verbis qui in Latinum verterunt vtar) Ceres peperit, educatur puellia. Perſephaten nonnulli appellãt, cui Iuppiter, qui genuit, draco factus coniungitur. Vnde in ſacrorum myſteriis Draco in ſpiram conuolutus ad factorum memoriã, ac ponius in teſtimoniũ tantæ turpitudinis adhibetur. Hæc Euſebius, ex quibus apertiſſime colligitur Proſerpinã Cereris & Iouis filiã quam Ouidius Deoida vocat, ab Ioue ipſo in ſerpẽtem mutato fuiſſe vitiatam. Quare non Deolida, vt eſt ferè in exemplaribus deprauatũ, ſed Deoida contenderim eſſe legẽdum.

Deois Proſerpina & Cereris filia.

Variæ Neptuni metamor. Apollinis metamor.

ADDI.

{Ex hoc autem concubitu Liberum natum volunt tauri ſpecie, vnde etiam taurus à Lycophrone vocatur Dionyſius.} ¶Te quoque mutatum) Neptuni varias deſcribit transfigurationes, nam modo in iuuẽcum, modo in Enipeum fluuium, modo in arietem, modo in equum, modo in delphinem cõuerſus fuiſſe narratur. ¶Aeolia) Aeoli filia. Quæ vero hæc Aeolia virgo fuerit, non memini me me legiſſe.

ADDI

{Apud Diodorum Siculum lib. v in hunc modum legitur. Priſcis tẽporibus cũ ex filiis Aeoli, qui fuit Hellenis ex Deucalione nati, cęteri quæ dicta ſunt loca, habitarẽt, ſolus Mimas in Aeolide regnauit. Eius filius Hippotes ex Menalippe Aeolum genuit. Huius Arnen filiam Neptunus cognouit. Qua de re indignatus pater, Metapontio aduenæ, qui tum forte aduenerat, eo pacto Arnen dedit, vt is illam Metapontum abduceret. vbi poſtea duos filios peperit, Aeoliũ & Boetũ, quorum Aeolus poſtea ad Inſulas Tyrrheni maris venit, easq; de ſe Aeolias vocauit. Boetus autem ad Aeolum maternum auum rediens, ab eo vt filius educatus fuit, patriamq; ex nomine matris Arnen vocauit. Hæc ferè Diodorus. Quibus alii adiiciunt Arnen cum Metapontum veniſſet, in ſtabulo inter boues enixam eſſe. eamq; rem fabulæ locum dediſſe, vt Neptunus tauri ſpecie cum illa cõcubuiſſe diceretur. Eoq; pertinet etiam, quod Varro libro ſecundo de re Ruſt. de tauro loquens ait. Præterea hũc ſcio eſſe, in quem Iuppiter potiſſ. ſe conuertit cum exportauit per mare è Phœnice amãs Europam, hunc eſſe qui filios Neptuni è Menalippa, ſeruauit, ne in ſtabulo infantes grex boũ obtereret. &c. Niſi quod hic Menalippam vocat, quam Diodorus, Arnen. Meminit fabulæ nonnihil & Strabo lib. vi. Cæterum, vt hoc quoque addamus, compreſſit Neptunus & Aeoli filiam Canacem, ex qua Triopes fuit natus, pater Eriſichthonis, de quo infra libro. viii. dicetur.} ¶Enippeus) fluuius eſt Theſſaliæ Enipeus, in quem mutatus Neptunus Tyro Salmonei filiam circa fluuium ſpatiantem rapuit, ex eaq; ſuſcepit Peliam & Neleũ, author Homerus Odyſſ. xiii. ¶Gignis Aloidas) Neptunus in eundem fluuium conuerſus Iphimediam Aloi vxorem compreſſit, ex qua nati ſunt Othus & Ephialtes, qui Aloide à poetis vocantur. Virg. in. vi. Hic & Aloidas geminos immania vidi Corpora, qui manibus magnum reſcindere cœlum Aggreſſi, ſuperisq; Iouem detrudere regnis.

ADDI.

{Atque ita quidem Regius diſtinguit hos verſus. Lactãtius autem tres tantũ fabulas tribus hiſce verſibus attribuit. Menalippes, Iphimedias, & Biſaltidis. Quãquam de Iphimedia, ſub ſpecie Enipei compreſſa, alibi non ita clare legitur. Quare dubitari poteſt, vtrum hic Ouid. duas fabulas miſcere atq; confundere voluerit, Tyrus videlicet & Iphimedias, quẽadmodũ alibi Virg. Scyllarum Niſi & Phorci.}

Vide R… cemation… Baptiſtæ Egnatii cap. xi.

Aries Biſaltida fallis) Neptunus in arietem transfiguratus Biſaltidem vitiauit, de qua nil memini me alibi legiſſe.

ADDI.

{Apud Higynum capite. lxxxviii. ita ferè legitur. Theophane Biſaltidis filia formoſiſſima virgo. Hanc cũ plures proci peterẽt, Neptunus ſublatã tranſtulit in inſulam Cromiuſam. Quod cũ proci reſciſſent, comparata naue eodem contenderunt. Neptunus vt eos deciperet, Theophanen in ouem commutauit, ſeſe in arietem, Cromienſes autem ciues in pecora. Cum igitur proci veniſſent, neque hominem vllum inuenirent, pecora mactare cœperunt. Hoc cum Neptunus videret, procos in lupos conuertit. Ipſe autem vt erat aries, cum Theophane concubuit, vnde natus eſt aries Chryſomallus, qui Phryxum in Colchos vexit.} ¶Et te flaua comas) Neptunus in equum mutatus cum Cerere & Meduſa concubuit. ¶Frugum mitiſſima mater) periphraſis eſt Cereris, ex qua Neptunus Arionem equum & filiam ſuſtulit.

Erigon… I cau… fuit.

ADDI

{Cuius nomen effari non licebat, niſi apud eos qui ſacris deæ initiati eſſent.} vt Pauſanias narrat. Ceres nanque filiam quærens, vt Neptuni ſuum concubitum appetentis inſidias fugeret, ſe in equã mutauit, ac vnà cum Onci equabus in paſcua exibat. Quod cũ Neptunus reſciuiſſet, in equũ & ipſe cõuerſus illã iniuit. Id vero cũ Dea ſenſiſſet, adeo indignata fertur, vt Erinnys ex eo fuerit cognominata. Nam ἐρινύειν Arcades iraſci dicũt. ¶Crinita colubris) pro crinibus colubros ac ſerpentes habens. ¶Mater equi volucris) Meduſa mater Pegaſi equi alati.

ADDI

{Hãc Neptunus in tẽplo Palladis cõſpectam, eo quod forma cõſpicua, & capillo eſſet ſpecioſo, cõpreſſit. Quaobrem poſtea Pallas irata, crines illius in angues conuertit, vt alibi dictũ eſt.} ¶Senſit del. Me.) Melantho Deucalionis filia fuit (vt Lycophronis interpres ſcribit) quã Neptunus in Delphinũ cõuerſus cognouit, ac filiũ noĩe Delphũ ſuſcepit.

Melantho…

ADDI

{De Delpho tamen variant alii, qui illum Apollinis filium faciũt, vt Pauſan. & Hyginus.} ¶Eſt il. agr. i. n. Phœ.) ¶Apollo diuinitate priuatus propter interfectos Cyclopas Admeti regis Theſſaliæ armenta pauiſſe fingitur. ¶Vt mo. a. p.) Apollo interdum in accipitrem, interdum in leonem ſe commutaſſe in Arachnes tela videbatur.

ADDI

{Quanquam autem occaſiones aut modi earum transformationum hic nulli ponuntur. Videtur tamen Ouidius non abs re iſtarum meminiſſe, certasq; fabulas ſub his quoq; notaſſe. Sed has puto neque Regius, neque quiſquam alius facile explicauerit, tanto eorum authorum, qui de his rebus ſcripſere, facto interitu.} ¶Macareida Iſſen) Macarei filiam, quam Apollo in paſtorali habitu vitiauit, vt hoc loco poeta narrat.

ADDI.

{Videtur autem Iſſa hæc fuiſſe Lesbia, Macarei filia, eius qui Iouis & Cyrenes fuit filius, inſulam'que Lesbum, vt author eſt Diodorus libro ſexto, tenuit, cuius filiæ & Mytilene & Methymna fuere. Ab Iſſa autem & oppidum Iſſa nomen accepit, author Stephanus. ¶Liber vt Erigonen.) Neque de hac fabula alibi certi aliquid extat. Sed tamen uidetur de ea Erigone hic intelligendum eſſe, quæ Icarii filia fuit, & poſtea inter ſydera relata, ut ab Higyno dicitur. Nam & huius patri Icario uitis propaganonem Bacchus dedit, ipſius puellæ mortem contra ruſticos Atticos peſtilentia ultus eſt.}

Bacchu… in u… Satur… in equ…

¶VT

RAPH. Arachne in araneã. Chiron.

(VT Saturnus equo) Saturnus cum Phylira Oceani filia concumbens, veritus ne Opis vxoris aduentu deprehenderetur, in equum ſe commutauit, ſicq; centaurum genuit Chironem. Vnde Virg. lib Georg. iii. Talis & ipſe iubam ceruice effudit equina Coniugis aduentu pernix Saturnus, & altum Pelion hinnitu fugiẽs impleuit acuto. ¶ Geminum Chirona) centaurum, qui ab anteriore parte homo à posteriore equus videbatur. ¶ Tenui limbo) ſubtili faſcia. Eſt enim limbus faſcia vltimã veſtis partem ambiens. Virgil. Sidoniam picto chlamydem circundata limbo. ¶ Flaua virago) Pallas formoſa. ¶ Cœleſtia crimina) Deorum flagitia. Hoc autem prætextu Pallas veſtes illas merito dilaceraſſe videtur. ¶ De mõte Cytoriaco) Cytorus mons eſt Paphlagoniæ buxis abũdãs, quãquã Cyteriaco corrupte ferè legatur. ¶ Ter quater) ſæpius ¶ Idmoniç) Idmonis filiæ. poſſeſſiuũ enim pro patronymico eſt poſitum. [Cytorus.]

¶ Lexq; eadem pœnæ) eadẽ inquit pœna etiã poſteri tui afficiantur. ¶ Dicta eſto) ſit ſtatua. ¶ Hecateidos herbæ) ab Hecate Medeç matre inuentæ, quç prima venenoſas herbas inueniſſe narratur illis'que Perſeum patrem peremiſſe. {Intelligere autem videtur Aconitum. Nam id ab Hecate primum fuiſſe inuentum, ea videlicet, quæ Perſæ filia fuit, mater Medeæ. Diodorus author eſt libro quinto, Id quod & Ruellius annotauit. [Hecate.] [ADDI.]

COELIO RHO.

(HECATEN ſanguinariam prorſus fœminam, ſcribit Diodorus aconitum cõperiſſe primum, ſicq; Perſam patrem peremiſſe: quo argumento putant eruditi, herbæ Hecateidos nomine aconitũ Ouidio in Metamorphoſeon libris præmonſtratum.} ¶ Triſti) noxio. ¶ Exiles) tenues, ſubtiles. ¶ Et antiquas exercet aranea telas) hoc eſt priſtinas cõficit telas, quç quidem & ipſæ araneæ dicũtur. Araneus vero maſculini generis ſemper de animalibus dicitur. Catullus in Furiũ. Furi cui neq; ſeruus eſt, neque arca, Nec cimex, neq; araneus, neque ignis. Virgilius quoque in Culice diminutiuum protulit:

Atque vt Araneoli tenuem formauimus orſum.

Vt Saturnus equo geminum Chirona crearit.
Vltima pars telæ tenui circundata limbo
Nexilibus flores hederis habet intertextos.
Non illud Pallas, non illud carpere liuor

ARG. FABVLAE SEQ.

Poſtquam Arachnes ordinata tela cum contumelia a dea pulſata eſſet, ſuſpendio ſe affecit. Sed in vltimo caſu propter ſtudiũ, quod a dea acceperat, in araneam verſa eſt vt opere mutili nullum ſui effectum capere poſſet.

Poſſit opus, doluit ſucceſſu flaua uirago.
Et rupit pictas cœleſtia crimina ueſtes.
Vt'q; Cytoriaco radium de monte tenebat,
Ter, quater Idmoniæ frontem percuſſit Arachnes.
Nox tulit infelix, laqueo'q; annoſa ligauit
Guttura pendentem Pallas miſerata leuauit.
Atque ita. uiue quidẽ, pende tamen improba, dixit,
Lex'q; eadem pœnæ, ne lis ſecura futuri,
Dicta tuo generi, ſeris'q; nepotibus eſto.
Poſtea diſcedens ſuccis * hecateidos herbæ
Sparſit, & extemplo triſti medicamine tactæ
Defluxere comæ cum quis & naris, & * aures.
Fit'q; caput minimum, toto'q; eſt corpore parua,
In latere exiles digiti pro cruribus hærent.
Cætera uenter habet, de quo tamen illa remittit
Stamen, & ant quas exercet aranea telas.

ARG. FABVLAE SEQ.

Niobe Tantali filia ex Sipylo Lydiæ orta, ob inſolentiam Apollinis ac Dianæ numen experta eſt. Nam ex Amphione ſeptem filiis, totidẽque virginibus editis cum comitatu gauderet, & quodam tempore Manto Tireſiæ filia reſponſo monuiſſet Thebanos, vt Latonæ & liberis eius per precẽs thura redderent, ſola extitit, quæ ſacrificio intereſſe noluerit, prædicans potentiorem ſe numine Deæ ac liberis eius eſſe. Itaque oratione hac motam Latona queſta eſt filiis, quod ſuarum iniuriarum non exiſterent vltores, confeſtim itaque Apollo & Diana tecti nubibus, vt præceperat genitrix, Thebas venerunt, ac Niobes filios cum in campo equos exercerentur, ſagittis necauerunt. Quorum nomina hæc ſunt. Iſmenus, Sipylus, Phedius, Tantalus, * Archeunus, Damaſiton, Ilioneus. Pater autem Amphion poſt necem filiorum ferro ſe interfecit. Nec ſic tamen violentia deſiit Niobes, quod Diana indigne tulit, ac virgines pari calamitate affecit, nouiſſime autem Niobe flens dirigvit, turbineque ventorum in patriam Sipylum delata eſt, ceſſitque in ſilicem * voluntate Apollinis & Dianæ.

Lydia tota fremit, Phrygiæ'q; per oppida facti
Rumor it, & magnum ſermonibus occupat orbem.
Ante ſuos Niobe thalamos cognouerat illam,
Tunc cum Mæoniam uirgo, Sipylum'q; colebat.
Nec tamẽ admonita eſt pœna popularis Arachnes
Cedere cœlitibus, uerbis'q; minoribus uti.
Multa dabant animos, ſed enim nec coniugis arces,
Nec genus amborum, magni'q; potentia regni
Sic placuere illi, quam iis ea cuncta placerent,
Vt ſua progenies & felicisſima matrum
Dicta foret Niobe, ſi non ſibi uiſa fuiſſet.

ctos, & ob id in reptilia conuerſos. Poſtremo à liberis ſuis etiã deuoratos.} ¶ Lydia tota fre. hæc ideo à poeta inſeriũtur, vt commodius Niobes mutationem in ſaxum cum ſuperiore fabula coniungat. Niobe nanque Tantali filia cum ex Amphione marito ſeptem filios, ac totidem filias genuiſſet, ſe potius quàm Latonam venerandã eſſe contendebat, prohibebatq; neq; in ſuo regno Latonæ ſacrificare auderet. Qua re indignata Latona Apollinem ac Dianam rogauit, ne ſe tanta iniuria affici paterentur. Sumptis igitur arcubus, & ſagittis ad vnum omnes primum Niobes filios interemerunt, quod quidem Amphion cum ferre non poſſet, ſeipſum interfecit. Niobe vero morte filiorum indignata cum Diis maledixiſſet, & filias ſagittis confectas vidit, & ipſa in ſaxum quod etiam nunc lachrymare videtur, fuit commutata. [Niobe.] (Niobes fabulam ex Græcis quidam aliter tradũt, nempe filiam fuiſſe Aſſaonis, vxorem Philotti. Et quia Latonam verbis in ſe concitarat, deam illius contumelias hoc modo vltam eſſe. principio Philottũ maritum illius in venatione periiſſe. Aſſaonem deinde amore filiæ accenſum, vxorem ſibi illam poſtulaſſe. Quod cum illa recuſaſſet, filios ipſius ad conuiuium vocatos cremaſſe. Ob quam cladem Nioben ſeipſam de rupe præcipitaſſe, author Parthenius in Eroticis.} [ADDI.] [Aconitum intelligit.] [* a.l. auris teſte Priſciano lib. ſexto.] ¶ Ante ſuos Niobe thalamos) ante ſuas nuptias. Nam antequã Amphioni traderetur Niobe, in Phrygia & Lydia cum Tantalo patre, qui illic regnabat, habitauit, vbi facile Arachnem cognouit. ¶ Mæoniam) Lydiam, Mæonia vero dicta eſt à Mæone fluuio, qui per illam fluit. ¶ Sipylumq; cole) Sipylus vrbs eſt & mons Phrygiæ. Vnde Sipylenum marmor cognominatur. ¶ Popularis) non plebeiæ, ſed quæ de illius populo fuerat ¶ Minoribus) humanioribus. ¶ Multa dabant animos) multa inquit illam reddebant ſuperbam. ¶ Nec coniugis arces) Amphion maritus Niobes rex Thebarum fuit, cuius vrbis muros arces'que ædificaſſe fertur. Horatius: [* a.l. filiabus.] [* a.l. Alphenor.] [* a.l. lapidem.] [Sipylus.] [Sipylenũ marmor.] [Niobes oratio.] [Amphion]

Fertur & Amphion Thebanæ conditor arcis
Saxa mouere ſono teſtudinis, & prece blanda
Ducere quo vellet. ¶ Nec genus amborum) nam ab Ioue ambo ducebant genus. Amphion enim Iouis ex Antiopa filius fuiſſe dicitur. Niobes vero Iouis ipſius neptis cum Tantali filia fuerit.

[ADDI.] {Apud Zenodotum, vt quidem in cõment. Nicãdri citatur, in hũc modum de Arachne traditur. Fuiſſe Arachnẽ & Phalãgem Atticos, illius hunc fratrem, ambos à Pallade edoctos, hunc videlicet ὁπλομαχίαν illam texendi artem. Sed quod nephando concubitu inter ſe coiiſſent, diis inuiſos fa-

Nam ſata Tireſia uenturi præſcia Manto
Per medias fuerat diuino concita motu
Vaticinata uias. Iſmenides ite frequentes,
Et date Latonæ, Latonigenisq; duobus
Cum prece thura pia, lauroq; innectite crinem.
Ore meo Latona iubet. paretur. & omnes
Thebaides iuſſis ſua tempora frondibus ornant.
Thuraq; dant ſanctis, & uerba precantia flammis.
Ecce uenit comitum Niobe celeberrima turba
Veſtibus intexto Phrygiis ſpectabilis auro,
Et quantum ira ſinit formoſa mouensq; decoro
Cum capite immiſſos humerũ per utrũq; capillos,
Conſtitit, utq; oculos circũtulit alta ſuperbos,
Quis furor auditos inquit præponere uiſis
Cœleſte? aut cur colitur Latona per aras?
Numẽ adhuc ſine thure meũ eſt mihi Tantalus au-
Cui licuit ſoli ſuperorum tangere menſas. thor
Pleiadum ſoror eſt genitrix mea maximus Atlas
Eſt auus, æthereum qui fert ceruicibus axem.
Iuppiter alter auus ſocero quoq; glorior illo.
Me gentes metuunt Phrygiæ. me regia Cadmi
Sub domina eſt, fidibusq; mei commiſſa mariti
Mœnia cum populis à meq; uiroq; reguntur.
In quacunq; domus aduerti lumina partem,
Immenſæ ſpectantur opes accedit eodem
Digna dea facies huc natas adiice ſeptem.
Et totidem iuuenes, & mox generosq; nurusq;.
Quærite nũc habeat quã noſtra ſuperbia cauſam?
Quoq; modo audetis genitam Titanida Cæo
Latonam præferre mihi? cui maxima quondam
Exiguam ſedem pariture terra negauit?
Nec cœlo, nec humo, nec aqs Dea ueſtra recepta ẽ.
Exul erat mundi, donec miſerata uagantem
Hoſpita tu terris erras, ego dixit in undis,
Inſtabilemq; locum Delos dedit. illa duorum
Facta parens. uteri pars hæc eſt ſeptima noſtri.
Sum felix. quis enim neget hoc? felixq; manebo.
Hoc quoque quis dubitat? tutam me copia fecit.
Maior ſum, quàm cui poſſit fortuna nocere.
Multaq; ut eripiat, multo mihi plura relinquet.
Exceſſere metum mea iam bona fingite demi
Huic aliquid populo natorum poſſe meorum,
Non tamen ad numerum redigar ſpoliata duorũ.
Ite ſacris propere ſacris, laurumq; capillis
Ponite deponunt, & ſacra infecta relinquunt.
Quodq; licet, tacito uenerantur murmure numen
Latonæ, turba quantum diſtabat ab orba,
Indignata Dea eſt, ſummoq; in uertice Cynthi
Talibus eſt dictis gemina cum prole locuta.

KAP. II. Manto. Mantua.

¶ NAM ſata Tireſia Manto) Manto filia fuit Tireſiæ uatis paternæ artis peritiſſima, à qua Mantua urbs fuit appellata. ¶ Iſmenides) Thebanæ mulieres ab Iſmeno fluuio dictæ. ¶ Date thura) ſacrificate, & rogate. ¶ Latonige. duo.) Apollini & Dianæ ¶ Lauroq; inn. cri.) caput lauro coronate. ¶ Ore meo la. iu.) ac ſi diceret: ore meo Latona loquitur hocq; vobis mandat. ¶ Spectabilis) ſpectatu digna propter veſtes auro intextas. ¶ Vt que oculos circumtulit alta ſuperbos) hypallage eſt poetæ familiaris. Superba enim oculos altos circumtuliſſe Niobe intelligẽda eſt. ¶ Alta) elata. ¶ Quis furor auditos) oratio indignatiõis plena Niobe decenter attribuitur, vt quæ adeo erat felicitate elata, vt ſe Latonæ auderet præferre. ¶ Auditos cœleſtes) auditos deos. ¶ Viſis) Diis quos quotidie videtis. Certior enim aure arbiter eſt oculus. nimium autem ſuperbe ſe quoque Deam eſſe, ac maritum Deum Niobe ait. ¶ Numen adhuc ſine thure meum eſt) & copula ſubaudiatur. ¶ Sine thure) ſine cultu, ſine ſacrificio. ¶ Mihi Tãta. au.) pater, Niobe enim Tantali filia fuit. ¶ Cui lic. ſoli) cui ex hominibus ſoli conceſſum fuit epulis Deorum accũbere. ¶ Pleiadum ſo eſt ge. mea) Niobes mater Taygeta fuit vna ex Pleiadibus Atlantis filiabus. ¶ Iuppiter alt. au.) Paternus. nam Tantalus Iouis fuit filius ex Plote. ¶ Socero quoque glo. illo.) Amphion enim filius fuit Iouis ex Antiopa. ¶ Fidibusq; mei commiſſa mariti.) Amphion tantũ muſica valuiſſe narratur, & cithara, vt ſaxa illũ ſequerentur, quibus omnium primus Thebas vnà cum Zetho fratre muniuit, vt Homerus quoque ſcribit. Pherecides vero etiam cauſam aſſignat, qua moti Amphion & Zethus muro Thebas cinxerint, Phlegyas enim hoſtes regnanti Cadmo timebant. Quod autem ſaxa Amphionis lyram ſponte ſint ſecuta: narrat etiam Antimenidas, ac lyram Amphyoni à muſis dono datam, Dioſcorides ab Apolline, Pherecydes à muſis traditã fuiſſe ait. ¶ Cõmiſſa) compoſita, conſtructa. ¶ Aduerti.) conuerti. ¶ Accedit eodem.) ad idem adiungitur. ¶ Genitam Tita. Cæo) Latona filia fuit Cæi gigantis, quæ à Ioue compreſſa Apollinem ſimul & Dianam concepit, quod quidem adeo ægre tuliſſe Iuno dicitur, vt Pythonem immiſerit ſerpentem, qui eam per totum terrarum orbem inſectaretur, nec vſquam parere permitteret. Fugiens igitur Latona ab Aſterie ſorore (quæ & ipſa à Ioue amata primum in Ortygiam, hoc eſt in cothurnicem, deinde in ſcopulum mobilẽ, atque inſtabilem fuit conuerſa) ſuſcepta, ſtatim Apollinem ſimul & Dianam peperit, qui & Pythonem ſerpentem ſagittis confixerunt, & inſulam in qua nati erant, immobilem reddiderunt, quæ quidem poſtea Delos fuit appellata, quod cum diu ſub aquis latuiſſet, tandẽ apparuiſſet, ſeq; oſtendiſſet. δῆλος nanque manifeſtus interpretatur. ¶ Titanida) neptem Titanum, à quibus gigantes originem traxere. ¶ Maxima quondam Exiguam) antitheton, hoc eſt contrarium. Maxima enim exiguæ opponitur. Ira autem Iunonis nuſquam in tota terra locum inuenit Latona, vbi parere poſſet. ¶ Nec cæ.) in nullo elemẽtorum Latona locum inuenit, vbi parere poſſet. ¶ Dea veſt.) cum quodam contemptu hæc à Niobe dicuntur. ¶ Exul erat mundi) à toto exulabat mundo. ¶ Inſtabilem que locum Delos dedit) Delos (vt dixi) quæ & Ortygia fuit appellata, idcirco inſtabilis fuiſſe dicitur, quod crebro terræmotibus quateretur, donec oraculo admoniti illic cadauera deſierunt ſepelire. ¶ Ite ſacris) diſcedite à ſacris execrandis, vt Virgilius: Auri ſacra fames.

Delos.

ADDI. { Dubitari tamen poteſt, vtrum affectus cauſa verbum ſacris repetitum ſit eadem ſignificatione. Deinde & illud quæri poſſet, vtrum poeta propere à, vel, procul à ſacris ſcripſerit. Eſt enim durior hæc aphæreſis, vt Ite, ſimpliciter pro Abite, accipiamus. } ¶ Infecta) non facta, non finita. ¶ Quodq; licet) quod poſſunt etiam Niobe prohibente. ¶ Turba quantum diſt. ab or.) Latona inqt tã eſt indignata, q̃ ipſa Niobe propter liberorũ multitudinẽ ab orbitate aberat. per quod ſignificatur vehementer indignatã fuiſſe.

ADDI. { Vel potius, quàm ipſa, hoc eſt, Latona, ab orbitate aberat, id enim maxime Dea indignabat, quòd à Niobe, perinde vt minus fœcunda contemneretur. Quare & infra ſubiicit. Et me, quod in ipſam recidat, orbam dixit. &c.} ¶ Ab orba) à muliere liberis carente. Orbus enim dicitur aliqua re chara priuatus. Vnde & oculis & filiis priuati, orbi vocantur. ¶ Turba) multitudine liberorum. ¶ Summo'que in vertice) in alto cacumine. ¶ Cynthi) Cynthus mons eſt Deli. vnde & Apollo Cynthius, & Diana Cynthia vocantur.

Cythus.

En ego ueſt-a parens. uobis animoſa creatis,
Et niſi Iunoni nulli ceſſura Dearum,
An Dea ſim *dubitor, perq; omnia ſecula cultis
Arceor, ô nati niſi uos ſuccurritis, aris.
Nec dolor hic *ſolus, diro cunuicia facto
Tantalis adiecit, uos'q; eſt poſtponere natis
Auſa ſuis, & me, quod in ipſam recidat, orbam
Dixit. & exhibuit linguam ſcelerata paternam.
Adiectura preces erat his Latona relatis,
Deſine Phœbus ait. pœnæ mora, longa querela eſt.
Dixit idem Phœbe. celeri'q; per aera lapſu
Contigerant tecti Cadmeida nubibus arcem.
Planus erat, late'q; patens propè mœnia campus
Aſſiduis pulſatus equis, ubi turba rotarum,
Dura'q; mollierat ſubiectas ungula glebas.
Pars ibi de ſeptem genitis Amphione fortes
Conſcendunt in equos, tyrio'q; rubentia ſucco
Terga premunt. auro grauidis moderātur habenis.
E quibus Iſmenos, qui matri ſarcina quondam
Prima ſuæ fuerat, dum certum flectit in orbem
Quadrupedis curſum, ſpumantia'q; ora coercet.
Hei mihi conclamat, medio'q; in pectore fixa
Tela gerit, frænis'q; manu moriente remiſſis
In latus à dextro paulatim defluit harmo.
Proximus audito ſonitu per inane pharetræ
Fræna dabat Sipylus, ueluti cum præſcius imbres
Nube fugit uiſa, pendentia'q; undique rector
Carbaſa deducit, ne qua leuis effluat aura.
Fræna tamen dantem non euitabile telum
Conſequitur, ſumma'q; tremens ceruice ſagitta
Hæſit, & extabat nudum de gutture ferrum,
Ille ut erat pronus per crura admiſſa, iubas'q;
Voluitur, & calido tellurem ſanguine fœdat.
Phædimus infelix, & auiti nominis hæres
Tantalus. ut ſolito finem impoſuere labori,
Tranſierant ad opus nitidæ iuuenile palæſtræ,
Et iam contulerant arcto luctantia nexu
Pectora pectoribus, cum tento concita neruo,
Sicut erant iuncti. traiecit utrunq; ſagitta.
Ingemuere ſimul. ſimul incuruata dolore
Membra ſolo poſuere. ſimul ſuprema iacentes
Lumina uerſarunt. animam ſimul exhalarunt.
Aſpicit Alphenor, laniata'q; pectora plangens
Euolat, ut gelidos complexibus alleuet artus,
In'q; pio cadit officio. nam Delius illi
Intima fatifero rupit præcordia ferro.
Quod ſimul eductū eſt, pars eſt pulmonis in hamis
Eruta, cum'q; anima cruor eſt effuſus in auras.
At non intonſum ſimplex Damaſichthona uulnus
Afficit. ictus erat qua crus eſſe incipit, & qua

APH. ¶EN ego veſtra parens) hac oratione Latona Apollinē ſimul & Dianam incendit ad vlciſcendam iniuriam à Niobe acceptam. En autem particula eſt affectus & indignationis plena. ¶ Animoſa) magnanima, ac ſuperba. ¶ An dea ſim dubitor) licentia poetica dubitor in paſſiua, & voce & ſignificatione poeta finxit, cū dubito verbum ſit abſolutum. ¶ Cultis aris) exornatis altarib°. ¶ Cōuicia.) cōtumelias. ¶ Tātalis) Tantali filia. cū quodā autē cōtēptu Tātalida Niobē Latona appellat ac ſi diceret filia Tātali, q pp impietatē in Deos detruſus ad īferos maximis afficit pœnis. ¶ Orbā dixit) carētem filiis vocauit. Hoc autem Niobe nō dixit, ſed duos tantū illam liberos peperiſſe, id quod ægerrime Latona tulerat, & ideo crimen amplificat.

ADDI. {Corrigunt autē quidā hūc locum, quaſi in verbo Recidat, ſyllabarū quantitas nō cōſtet legūtq;, p Recidat, Decidat. Sed ego pace illorū, nihil video cur verſus hic mutandus ſit. Nā & apud Lucretiū idē verbū, eodē modo prla longa legit vt lib. i. At neq; recidere i nihilū res poſſe, neq; aūt Creſcere de nihilo &c. Sic eni habet vet° lectio & ſyncera. Nā & Reduco, & Reficio, & Relatus apud eūdē poetā re, lōga alibi ponuntur. Deinde etiā ſi pro Recidat. Decidat legatur, & proprietati orationis, & elegātiæ, multum detrahetur. Quanquam ſiquis pro Recidat, Recidet, cc duplice, ſcribendum oīno contendat, non multum equidē repugnauerim, quando idē & in Lucretianis, quę modo citaui, quidā fecerunt. Et nō multum puto, refert, Ectaſin hic, an Diplaſiaſmum fieri dicamus.} ¶ Pœnæ mora lōga querela eſt) pœna inquit in longū protrahitur iſtis querimoniis. ¶ Linguā paternam) linguam inquit Tātali patris præ ſe tulit, qui Deorum arcana vulgauit.

ADDI. {Poſtquam illorum epulis adhibitus fuiſſet.} Adiectura precestcum hæc inquit Latona retuliſſet, preces adiectura erat. ¶ Phœbe) Diana, quæ eadem eſſe cum Luna dicitur. ¶ Cadmeida arcem) Thebanā arcem à Cadmo extructā. Cadmeis

Cadmeis Bœotia.

autē non ſolū arx Thebanæ vocatur, ſed interdū pro tota Bœotia accipit, vt Thucydides narrat. ¶ Planus erat) topographia, hoc eſt loci deſcriptio, i quo Niobes filii & equos agitare, & ſe cōſueuerāt exercere. ¶ Aſſiduis eqs) aſſiduo equorū curſu. ¶ Mollierat) in puluerē reſoluerat. ¶ Tyrio ſucco) Purpura Tyria. ſignificat aūt ephippia purpurea fuiſſe. ¶ Auro grauidis) grauibus auro & ornatis, atq; auratis. ¶ E qbus Iſmenos) maximus natorū Amphionis & Niobes Iſmeneos fuit, ab Iſmeno Bœotiæ fluuio, appellatus.

Iſmenos Niobes filiorū nex.

¶ Prima ſarcina) primū vteri onus. Nā primogenit° erat. ¶ Quadrupedis) equi. ¶ Defluit) decidit. ¶ Per inane.) per aerem. ¶ Sipylus) à Sipylo vrbe cognominatus, cum ſagittæ ſtridoré audiſſet, fugere cœpit, cæterū Apollinis ſagittā vitare non potuit.

Sipylus.

¶ Fræna dabat) equum currere permittebat. ¶ Præſcius) præcognoſcens futurā tempeſtatem. ¶ Sūma ceruice) in colli ſummitate. ¶ Extabat) eminebat, extra ſtabat, per quod ſignificat collum ſagitta fuiſſe transfixum. ¶ Per crura admiſſa) propinqua, iuncta, aſtricta.

*a. l. dubito. *a. l prim°

ADDI. {Vel etiā in curſum incitata, vt alibi quoq;.} ¶ Fœdat) maculat, inficit, deturpat. ¶ Solito labori) conſuetæ equorū agitatiōi. ¶ Nitidæ palæſtrę) ſplēdidæ pp̄ter oleū, quo ſe luctaturi perungebant. Palæſtra autem latine dicitur lucta. dicta eſt autem à Palæſtra filia Pandoci in triuio habitantis, omnes'que aduenientes interficientis, quem quidem Mercurius cum ad ipſum veniſſet, interemit admonitus à Palæſtra. Vnde & hoſpitium habitacula Pandoceia vocant. Alii palæſtram deducunt ἀπὸ τῆς πάλης, hoc eſt à puluere quo luctatorum corpora perfundebantur. Alii ἀπὸ τοῦ παλαίειν, hoc eſt à venando & obſeruādo aliquam partem corporis aduerſarii. qua ipſum euertere ac in terrā deiicere poſſit.

Palæſtra.

¶ Et iam contulerant) iam inquit luctari cœperant. ¶ Arcto nexu ; ſtricto amplexui. ¶ Concita) ſagitta emiſſa, impulſa. ¶ Traiecit) transfixit. ¶ Lumina verſarunt) oculos voluerūt, vt ſolent morientes. ¶ Et exhalarunt) expirauerunt. Spōdeus autem in quinto loco poſitus moram animæ à corpore inuito abeuntis ſignificat. ¶ Laniata'que pectora plangens) hoc eſt lanians & percutiens pectora ſua ob mortem fratrum. ¶ Alleuet) extollat. ¶ Præcordia) inteſtina, quæ cordi prætenduntur. ¶ In hamis) inhamato ſpiculo. ¶ Fatifero) mortifero. ¶ Cumq; anima) eorum videtur hoc loco poeta ſequi opinionem : qui ſanguinem animæ ſedem eſſe aiūt. ¶ Intōſum Damaſichthona) comatum. ¶ Afficit) conficit, iterficit. ¶ Ictus erat qua crus eſſe incipit) ſignificat illius genu fuiſſe percuſſum. Nam à genu crus incipit, protenditur enim crus à genu vſque ad talos ex tibia & ſura conſtans, inde cruſculum ſit diminutiuum.

Mollia nodoſus facit inte. nodia poples.
Dumq; manu tentat trahere exitiabile telum,
Altera per iugulum pennis tenus acta ſagitta eſt.
Expulit hanc ſanguis, ſeq; eiaculatus in altum
Emicat, & longe terebrata proſilit aura
Vltimus Ilioneus non profectura precando
Brachia ſuſtulerat. Diíq; o communiter omnes
Dixerat, ignarus non omnes eſſe rogandos,
Parcite motus erat, cum iam reuocabile telum
Non fuit arcitenens. minimo tamen occidit ille
Vulnere, non alte percuſſo corde ſagitta.
Fama mali, Populíq; dolor, lachrymæq; ſuorum
Tam ſubitæ matrem certam fecere ruinæ.
Mirantem potuiſſe, iraſcentemq; quod auſi
Hoc eſſent ſuperi, quod tantum iuris haberent.
Nam pater Amphion ferro per pectus adacto
Finierat moriens pariter cum luce dolorem.
Heu quantum hæc Niobe Niobe diſtabat ab illa,
Quæ modo Latois populum ſummouerat aris,
Et mediam tulerat greſſus reſupina per urbem
Inuidioſa ſuis. at nunc miſeranda uel hoſti
Corporibus gelidis incumbit, & ordine nullo
Oſcula diſpenſat natos ſuprema per omnes.
A quibus ad cœlum liuentia brachia tollens,
Paſcere crudelis noſtro Latona dolore,
Paſcere ait, ſatiáq; meo tua pectora luctu,
Corq; ferum ſatia, dixit. per funera ſeptem
Efferor. exulta, uictrixq; inimica triumpha.
Cur autem uictrix? miſeræ mihi plura ſuperſunt,
Quàm tibi felici. poſt tot quoq; funera uinco.
Dixerat, & ſonuit contento neruus ab arcu.
Qui præter Nioben unam, conterruit omnes.
Illa malo eſt audax. ſtabant cum ueſtibus atris
Ante toros fratrum demiſſo crine ſorores.
E quibus una trahens hærentia uiſcera tela,
Impoſito fratri moribunda relanguit ore.
Altera ſolari miſeram conata parentem
Conticuit ſubito, duplicatáq; uulnere cæco eſt,
Oráq; compreſſit, niſi poſtquam ſpiritus ibat.
Hæc fruſtra fugiens collabitur. illa ſorori
Immoritur. latet hæc, illam trepidare uideres.
Sexq; datis leto, diuerſáq; uulnera paſſis,
Vltima reſtabat, quam toto corpore mater,
Tota ueſte tegens unam, minimamq; relinque
De multis, minimam poſco clamauit, & unam
Dumq; rogat, pro qua rogat, occidit orba reſedit
Exanimes inter natos, natasq;, uirumq;,
Diriguítq; malis. nullos mouet aura capillos.
In uultu color eſt ſine ſanguine lumina mœſtis
Stant immota genis. nihil eſt in imagine uiuum.
Ipſa quoq; interius cum duro lingua palato
Congelat, & uenæ deſiſtunt poſſe moueri.
Nec flecti ceruix, nec brachia reddere geſtus,
Nec pes ire poteſt. intra quoq; uiſcera ſaxum eſt.
Flet tamen, & ualidi circundata turbine uenti
In patriam rapta eſt, ubi fixa cacumine montis

RAPH. INTERNODIA poples) Internodium ſpatium dicitur inter duos nodos ſitum. Poples autem poſterior genu pars eſt. Quem quidem idcirco nodoſum vocat poeta quod totũ genu ex oſſibus & neruis conſtat. Tentat) conatur. Trahere) extrahere. Exitiabile) peſtiferum: quod etiã exitiale dicitur. Pennis tenus) vſq; ad pennas. Tenus autẽ poſtponitur quidem, ac fere ſi plurali numero cõiungitur, tum genitiuo copulatur, vt Virg. Et crurum tenus à mento palearia pendent. Cũ ſingulari autẽ iũcta ablatiuũ expoſcit, vt Capulo tenus abdidit enſem. Terebrata aura) perforato aere. Ignarus nõ oẽs eſſe rogandos) ſola nanq; Latona cum Apolline & Diana placanda erat. Motus erat arcite) Apollo inquit precibus Ilionei vltimi Niobes filii mot⁹ eſt, verum tam ſagittã miſerat irreuocabilem. Certã fecere) admonuere, quod in ſoluta oratione certiorẽ facere dicimus. Mirãtẽ potuiſſe) Deos ſubintelligamus tot filios ſuos interficere. Tantũ iuris) tantum poteſtatis. Adacto ferro) impulſo gladio. Amphion enim de filiorum morte certior factus doloris impatiẽs ſeipſum interfecit. Cum luce) cum vita. Heu quãtũ Niobe) miſeretur poeta Niobes, quæ paulò ante ſuperbiſſima, nũc abiectiſſima filiorũ morte videtur eſſe facta. Diſtab.) differebat. Latois aris) à Latonæ altaribus. Nam Latous à Græco noĩatiuo Λητὼ deriuat. Reſupina) ſuperba, elata. Inuidioſa) in ſe inuidiã concitãs. Vel hoſti) etiã inimicis, nõ ſolum amicis. Quòd quidẽ maxime eſt miſerandũ, vnde prouerbium in eos qui maxima patiuntur mala à Græcis vſurpatur Νιόβης πάθη, hoc eſt Niobes paſſiones. Gelidis) mortuis. Liuẽtia) pallẽtia, nigricãtia propter percuſſiones. Paſcere crudelis) Niobe morte filiorum in furorẽ acta Latonę inuidiã facit. Eſt autẽ repetitio eiuſdem verbi maxime indignantibus conueniẽs. Cor ferum) cor crudele. Efferor) ad ſepulturã feror. Videbatur enĩ ſibi Niobe vnà cum filiis efferri. Victrixq;) voti cõpos. Hinc autẽ ſtulta Niobes ſupbia colligitur, quæ ne filiorũ quidẽ morte in Deos maledicta iactare deſinat. Miſeræ felici) antitheton elegantẽ maxime reddẽs orationẽ. Hæc autem idcirco Niobe furioſa iactat, quod ſeptem ei filiæ ſupererant. Atris) pullis, nigris. Ante toros) ante lectulos fratrum, in quibus erant compoſiti, vt efferrentur. Demiſſo crine) diſſolutis capillis, vt fieri in luctu ſolet. Viſcere) in viſceribus. Impoſito ore fratri) ſignificat eã inter oſculandum fratrẽ periiſſe. Duplicata) incuruata. Vulnere cæco) occulto, quod nõ apparebat. Oraq; cõpreſſit) os clauſit. Niſi poſtquam ſpiritus ibat) hoc eſt niſi dũ ſpiritum emittebat, tũc enim os non cõpreſſerat, ſed apertum tenebat. Illa ſorori immoritur) inhærens ſubaudiatur. Sexq; datis leto) ſex interfectis. Occidit) mortua eſt ea pro qua rogat. Orba reſedit) filiis omnibus priuata, id quod ipſa paulo ante obiecerat Latonæ. Exanimes inter natos) inter filios mortuos. Diriguit) rigida ac dura eſt facta. Malis) infortuniis ac liberorum acerbiſſima morte. Nullos mouet aura capillos) iam enim in ſaxum fuerat commutata. Mœſtis genis) genę & mœroris & lætitiæ ſunt indices. Congelat) frigida & dura fit. Et venæ deſiſtunt poſſe moueri) poſſe palpitare deſinunt. Carebant enim pulſu. Venæ autem pro arteriis poſitæ videntur. Sunt enim arterię conceptacula ſpiritus vt venæ ſanguinis. Ceruix) collũ per ſynecdochen. Eſt enim ceruix pars colli poſterior. Intra quoque viſcera ſaxum eſt) etiam inteſtina, inquit, ſaxea fuerunt effecta. Hoc autem idcirco fictum eſt, quod in liberorum ſepulchro Niobe ſibi lapideam ſtatuam erexiſſe narratur. (Vel etiam, quod in Sipylo monte rupes eſt, quæ propius quidem aſtanti, nihil aliud quàm rupes apparet, neque lugentis formam præ ſe ferens, neque etiam hominis. à longe autem aſpicienti, lugenti ac lachrymas emittenti ſimilis videtur. vt Pauſanias in Attic. tradit.) Flet tamen) quàuis Niobe in ſaxum fuerit transformata, flere tamen videtur. Turbine va. ven.) impetu vehementis venti. Eſt enim turbo ventus cum fragore violentus proxima quæque proſternens. In patriam rapta) hoc eſt Sipylum delata eſt vbi etiam nunc flere videtur, quod idcirco fingitur, quia Sipylenum marmor ſudare perhibetur.

Niobe in marmor.

ADDI.

Sipyleũ marmor

LIQVITVR)

Liquitur, & lachrymis etiā nunc marmora manāt.

ARG. FABVLAE SEQ.

Latona Cei filia, cum Iunonis ira ob adulterium e Ioue conceptos Apollinem & Dianam parere non posset, & nulla eam errantem regio recipere, nouissime venit in Lyciam, & cum ex ardore æstus ac longitudine viæ sitim sedare vellet, ab iis qui vluam & iuncum secundum lacum legebant, prohibita est propius accedere. Quamobrem accensa ira digrediens petiit a Diis, vt accolæ nunquam stagno carerent: audiuit itaque precibus eius Iuppiter agricolas in speciem ranarum transfigurauit

Tunc uero cuncti manifestam numinis iram
Fœmina, uirq; timent, cultuq; impensius omnes
Magna gemelliparæ uenerantur numina Diuæ.
Vtq; fit a facto propiore priora renarrant.
E quibus unus ait. Lyciæ quoq; fertilis agris
Non impune Deam ueteres spreuere coloni.
Res obscura quidem est ignobilitate uirorum,
Mira tamen uidi præsens stagnumq; locumq;
Prodigio notum. nam me iam grandior æuo
Impatiensq; uiæ genitor deducere lectos
Iusserat inde boues, gentisq; illius eunti
Ipse ducem dederat, cum quo dum pascua lustro,
Ecce lacu medio sacrorum nigra fauilla
Ara uetus stabat tremulis circundata cannis.
Restitit, & paruo faueas mihi murmure dixit
Dux meus, & simili faueas mihi murmure dixi.
Naiadum, Fauni ne foret tamen ara rogabam,
Indigenæ ue Dei cum talia rettulit hospes.
Non hac o iuuenis mo tanum numen in ara est.
Illa suam uocat hanc, cui quondam regia coniux
Orbem interdixit, quam uix erratica Delos
Errantem accepit tunc, cum leuis insula nabat.
Illic incumbens cum Palladis arbore palmæ, *

APH ℂLIQVITVR) liquescit. ❡ Manant la.) emittunt lachrymas. ❡ Tunc ve.) cum narraturus poeta quo modo Latona à quibusdam Lyciæ rusticis bibere prohibita eos in ranas verterit, more suo quædam interserit, quibus commodius fabulæ iungantur. ❡ Gemelliparæ Diuæ) Latonæ, quæ gemellos peperit, Apollinem & Dianam. ❡ Vtq; fit) ac quemadmodum fieri solet. ❡ Renarrant) commemorant Thebani. ❡ Lyciæ quoque fertilis agris) Latona cum Apollinem, Dianamq; peperisset, iram Iunonis fugiens in Lyciam vsque vnà cum infantibus peruenit, vbi fessa, sitiq; confecta cum bibere è quodā lacu vellet, à rusticis quibusdam pedibus aquā proculcantibus prohibita fuit: qua iniuria Dea indignata eos omnes in ranas conuertit. Lycia autem est Asiæ regio finitima Lydiæ. ❡ Spreuere) contempserunt. ❡ Non impu.) non sine supplicio; sed cū maxima pœna. Nam in ranas omnes fuerunt conuersi. ❡ Ignobilitate vi.) rustici nanque erant vilissimi. ❡ Prodigio) miraculo. ❡ Notum) nobilem. ❡ Impatiens viæ) qui viæ laborem propter senectutem ferre nō poterat. ❡ Lectos) electos, egregios. ❡ Ducem gen. illius) ducem Lycium. ❡ Lustro) circumeo ad eligendos boues. ❡ Sacrorum fauilla) sacrificiorum cinere. ❡ Stabat) erecta erat. ❡ Restitit.) substitit. Ex priscorum autem consuetudine nos quoq; sacella prætereuntes Deos rogamus, vt nobis sint adiumento. ❡ Naiadum, Fauni ne foret) merito dubitat & rogat cuiusnam Dei sit ara, quia est peregrinus. Naiades autem (vt diximus) nymphæ sunt fontium, vt ait Hesiodus παρὰ τὸ νάω, quod est fluo, quod in fluentis habitent. Faunus vero Deus est syluestris, qui Pan græce dicitur, Mercurii ex Penelope (vt alii scribunt) filius, vt vero Duris Samius, procorum omnium, vnde & Pana fuisse appellatum. Quidam Cœli & Terræ filium fuisse contendūt. ❡ Indigenæ ue Dei) qui non aliunde venerit, sed ibi ortus sit, vbi colitur. vt homines indigenæ vocātur, qui non aliunde venerunt, sed in ipsis locis, quæ habitant, originem habuerunt, quos Græci autochthonas appellant. ❡ Rettulit) respondit. ❡ Montanum numen) qualis est Faunus. ❡ Regia coniux) Iuno regis Deorum, hominumq; vxor. Nam Iuno (vt diximus) cum resciuisset Latonam ea Ioue concepisse illam per totum terrarum orbem exagitauit, sic vt nusquam consistere posset. ❡ Orbem interdixit) cum interdico verbum datiuo & ablatiuo iungatur, orbe mihi legendum videtur. non orbem, vt est fere in exemplaribus deprauatum. Vt enim aqua & igni interdixisse alicui populum Romanum dicimus, sic orbe Iunonem Latonæ interdixisse poeta eleganter dixit. {Sed nihil opus erat ista curiositate. Nam & Liuius dixit libro trigesimoquarto, fœminis vsum purpuræ interdicemus. Et Suetonius in Domitio, Interdixit histrionibus scenam.} ❡ Erratica Delos) quam errare instabilemq; esse idcirco poetæ finxerunt, quia crebro terræmotu vexabatur, donec ex oraculo Apollinis (vt scripsi) desierint illic cadauera sepelire. ❡ Leui) causa est, idcirco enim nabat, quia leuis erant. ❡ Nabat) fluitabat. Nare enim proprie dicuntur animata, fluitare inanimata. ❡ Cum pall. arb.) cum oliua. Significat autem illam & palmæ & oliuæ innixam peperisse. {Hinc & Catullus in carmine Seculari, dixit Latona maximi. ❡ Magna progenies Iouis. ❡ Quam mater prope Deliam Deposuit oliuam. Cuius sententiæ etiam accredit comment. Homerus Iliad. α cuius verba hæc sunt: Ζεὺς δὲ ἐρασθεὶς αὐτοῖς τῆς Κοίου θυγατρὸς, ἤγαγεν αὐτὴν ἐπὶ ... δωδεκαμηναίου χρόνου, διωκομένου ἠπείγετο διὰ θαλάσσης πρὸς Ἀστερίαν τὴν νῆσον μέσον ὥσπερ τῶν κυκλάδων. ἔνθα δὲ ἐλαίας, δραξαμένη δύο φυτῶν, ἐλαίας καὶ φοίνικος, διδύμους ἀπεκύησε παῖδας, Ἄρτεμιν καὶ Ἀπόλλωνα, καὶ τὴν νῆσον ἐκάλεσε Δῆλον, ὅτι ἐξ ἀδήλου βυθοῦ ἐξέζω. Quæ eo hic adieci, quòd ab aliis de arboribus hisce variatur, plerisq; dicentibus laurum & palmā fuisse, quibus Latona innixa pepererit. De qua re & Codrus annotauit, in primo sermonum.}

COEL. RHOD.

ℂPropterea fuere, qui ita arbitrarentur, In certaminibus sacris varias quidem singillatim coronas dari, vniuersim tamen ex palma solenni quodam more consecrari, vna ea de causa. Etiam si ab foliorum æquabili ordine, institutum opinētur alii, ceu certatim coorianiur, & quodámodo simul currant quadam contentionis imagine, idq; tacito naturæ consensu. Nam & victoriam Græci inde dici putant νίκην παρὰ τὸ μὴ εἴκειν, à non cedendo. Alii vero, quod sit palma inter arbores cunctas macrobia maximè, idest longioris æui, sicuti Nicephororum, sic enim victores dirūt, gloriam addecet esse perpetuam, nec vnquam consenescere. Quod de palmæ vita diximus, Orphicum illud videtur comprobare, ζῶον δ' ἴσον ἀγακόμοισι φοίνικος ἔρνεσι, animal æquale longicomis palmæ ramis. Epitheta porrò illa ἐμπεδόφυλλον, καὶ ἀείφυλλον, quæ firmiter, ac perpetuo virentem foliis signant, huic congruere vel maximè. Inter cæteras nanque arbores nullam planè videmus eadem custodientem folia, sed decussis prioribus, succrescunt alia. At palma nil, inquiunt, abiicit, & proinde constanter cognominari ἀείφυλλος potest. In rebus porrò Atticis adnotatum legimus, Theseum in Delo primum posito certamine, ab sacra palma ramum auulsisse, qui & Spadix inde sit dictus. Neque item in hac palmæ mentione illud prætereundum, in Babyloniorum literis compertum, esse palmæ arboris trecentas & sexaginta vtilitates. Nec omittenda priscæ vanitatis superstitio, quia sit balanorum nucleus non modi vnius, aliis enim longior, his mollior, illis durior, quibusdam etiam osseus lunatusq;: hunc potissimum quadam religione polilum dente contra fascinantes arbitrabantur pollere. Quum vero lunatum dicimus, curuatum arcualemque intelligimus, cuiusmodi in luna à coitu conuisitur schema. Cur autem ea maxime figura expeteretur, luxuriantis fuerit otii quærere, ac superstitionis potius quam eruditionis: nisi quòd in libro de Iside Plutarchus author est, quia Solem appetat semper Luna, & persequatur: inde argumen-

Lycia.

Naiades.

Faunus

ADDI.

ADDI.

* De Deliaca palma. vide Pa. li. xvii. cap. xliii.

Edidit inuita geminos Latona nouerca.
Hinc quoq; Iunonem fugiſſe puerpera fertur,
Inq; ſuo portaſſe ſinu duo numina natos,
Iamq; Chimæriferæ, cum Sol g auis ureret arua,
Finibus in Lyciæ, longo Dea feſſa labore
Sydereo ſiccata ſitim collegit ab æſtu,
Vberaq; ebiberant auidi lactentia nati.
Forte lacum mediocris aquæ proſpexit in imis
Vallibus. agreſtes illic fruticoſa legebant
Vimina cum iuncis, grataq; paludibus uluam,
Acceſſit, poſitoq; genu Titania terram
Preſſit, ut hauriret gelidos potura liquores.
Ruſtica turba uetat. Dea ſic affata uetantes.
Quid prohibetis aquas? uſus cōis aquarum eſt.
Nec ſolem proprium natura, nec aera fecit,
Nec tenues undas ad publica munera ueni.
Quæ tamen, ut detis, ſupplex peto. nō ego noſtros
Abluere hic artus, laſſataq; membra parabam,
Sed releuare ſitim. caret os humore loquentis,
Et fauces arent, uixq; eſt uia uocis in illis.
Hauſtus aquæ mihi nectar erit. uitamq; fatebor
Accepiſſe. ſimul uitam dederitis in undis.
Hi quoq; uos moueant, qui noſtro brachia tendūt
Parua ſinu, & caſu tendebant brachia nati.
Quem non blāda Deæ potuiſſent uerba mouere?
Hi tamen orantem perſtant prohibere minasq;
Ni procul abſcedat, conuiciaq; inſuper addunt.
Nec ſatis eſt ipſos etiam pedibusq;, manuq;,
Turbauere lacus, imoq; e gurgite mollem
Huc, illuc limum ſaltu mouere maligno,
Diſtulit ira ſitim, neq; enim iam filia Cæi
Supplicat indignis, nec dicere ſuſtinet ultra
Verba minora Dea, tollensq; ad ſydera palmas,
Aeternum ſtagno (dixit) uiuatis in iſto
Eueniunt optata Deæ, iuuat eſſe ſub undis,
Et modo tota caua ſummergere membra palude.
Nunc proferre caput, ſummo modo gurgite nare
Sæpe ſuper ripam ſtagni conſiſtere, ſæpe
In gelidos reſilire lacus, ſed nunc quoque turpes
Litibus exercent linguas, pulſoq; pudore
Quāuis ſint ſub aqua, ſub aqua maledicere tentāt.
Vox quoq; iam rauca eſt, inflataq; colla tumeſcūt,
Ipſaq; dilatant patulos conuicia rictus,
Terga caput tangunt, colla intercepta uidentur,
Spina uiret, uenter pars maxima corporis, albet,
Limoſoq; nouæ ſaliunt in gurgite ranæ.

to eo ab amatoribus aduocari lunam. Et amatoria ab Iſide diſpenſari, Eudoxus ſcribit: quæ non alia omnino ſit, quam luna. Scribit tamen Pindarus: Ex amantibus ſoli quidem viros vota cōcipere, lunæ autē fœminas. Quod inde Hippolito apud Euripidem facit Phædra, & in Pharmaceutria ſignificat Theocritus. Rationem aucupantur nōnulli, quoniā amori furtiuo ꝯgrua ſit nox: proinde Menander ὦ νύξ, σὺ γὰρ δὴ πλεῖστον ἀφροδίτης. Vel qd amatoriæ affectioni obnoxia quandoq; fuerit luna, vel qa ſicuti amor [δυσπαρήγορος] ἦ τις. Inuenio in monumentis. & Plutarchi in primis in Pelopida, Fuiſſe in Bœotia montē cognomēto Delum. Nā Stephanus in Tanagra, regionis eiuſdem fuiſſe vrbē paruā nomine Deliū ſcribit. Apud montem erat Apollinis templum, poſt templum duo mirabili ſuauitate fontes, copia aquarum ac frigiditate inſignes: alterum φοίνικα, ideſt palmam vocāt: reliquū oleam, ſicuti cōmeminit in libro Cur oracula defecerint, Plutarchus idem. Vbi & natum Apollinem narrant. Ad quod reſpexiſſe Catullū volūt, eo verſu de Diana ſic canētem, Quam mater propè Deliam Depoſuit oliuam. Quāquā & de arbore poſſe intelligi, author Ouidius eſt Metamor. vi. Aduertēda vero Plutarchi interpretum inſcitia ex Pelopidæ vita: Fontium, inquit Plutarchus, alteram palmam, oleam alterū, nunc quoq; nominamus: nō quod inter plantas duas peperit dea, ſed in fluenti duplicis meditullio, ideſt τῶν ῥεέθρων. At interpres, Sed quia fluuium dea peperit, quoniā Græci ferè codices ῥεῖθρον præferunt accuſandi caſu.

RAPH. EDIDIt) emiſit, peperit. ❡ Inuita nouerca) contra voluntatē Iunonis, quæ nouerca eſſe videbatur Apollinis & Dianæ, cū Iouis ſit vxor. Nam & Latona Iouis ipſius vxor eſſe videtur. Tametſi tres dūtaxat vxores Iuppiter habuiſſe feratur, Iunonē, Cererē, Themin, ex qua & Mineruā aiunt ſuſtuliſſe. ❡ Puerpera) mulier à partu recens puerpera dicitur. ❡ Iāq; Chimæriferæ) Chimæra mons Lyciæ carminibus poetarum notiſſimus. Fingitur autem à poetis fera eſſe pedes habens ſerpentinos, capræ ventrem, caput leonis flammas vomens: eo quod ad montis radices ſint ſerpētes, in medio capræ, leones ad verticē, qui Aetnæ modo ardere dicitur. Sanè Chimæram Græci caprā vocāt.

ADDI. {Homerus: πρόσθε λέων, ὄπιθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα.}

Latonæ verba ad ruſticos. ❡ Chimæriferæ) Chimæras ferentis, ideſt capras. ❡ Ab æſtu ſydereo) à calore Solis. Nam ſydus quāuis proprie ſignum ex multis ſtellis conſtans vocetur, κατ' ἐξοχὴν tamen interdū pro Sole ponitur. ❡ Ebiberant) exuxerant. ❡ Lactentia) lac emittentia. ❡ Mediocris aquæ) nec magnæ, nec paruæ. ❡ Fruticoſa) parua vtpote è fruticibus naſcentia. Sunt enim frutices medii inter herbas & arbores. ❡ Legebant) colligebant. ❡ Cum iuncis) iuncus herba eſt paluſtris ſine nodo. ❡ Grataq; paludibus vluam) vlua herba eſt in paludibus naſcēs. Vnde etiam paludibus grata ab Ouidio perhibetur. ❡ Poſitoq; genu) eleganter geſtū exprimit de lacu ore aquam haurire volentis. ❡ Ruſtica turba vetat) ruſticorū multitudo prohibet. ❡ Vſus communis aquarum eſt) iure gentium aquæ omnibus hominibus ſunt communes. ❡ Nec Solem proprium) priuatum ❡ Nec tenues vndas) nec labiles aquas. ❡ Ad publica munera veni) publica ſunt, quæ nullius quidem ſunt, ſed omnium. ❡ Sed reuelare ſitim) diminuere, & leuem facere. ❡ Os loquentis) os meum, quæ vobiſcum loquor. ❡ Et fauces arent) ſiccæ ſunt. ❡ Vixque eſt via vocis) vix emittere vocē poteſt. ❡ Hauſtus aquæ) potus aquæ mihi loco nectaris ac ſuauiſſimus erit. ❡ Simul vitam dederitis in vndis) poſtquam mihi vitam aquis inſtaurauevitis. videtur eſſe hemeſtichion Ennii poetæ, vnde & dederitis verbi penultima eſt producta. ❡ Hi quoque vos moueant) infantes enim Apollinem, & Dianam illis oſtendit, vt ſaltem eorū ætate moueantur. ❡ Tendunt) extendunt, porrigunt. ❡ Noſtro ſinu) è noſtro gremio. Præpoſitiones enim cū prætermittuntur, ſubaudiendæ ſunt. ❡ Brachia) manus, in qua brachia terminant. Brachium autem quod maſculino genere βραχίων effertur à Græcis, à breui dictum eſt, quod βραχὺ vocant Græci. ❡ Hi tamen orantem) pulchre ruſticorum ſeruatur decorum, qui rogati, contumacius, ſuperbiuſque ſe gerunt. ❡ Perſtant) perſeuerāt, & inſtant. ❡ Conuicia) contumelias. ❡ Mouere) commouerunt. ❡ Saltu maligno) hypallage eſt, ipſi nanque maligni intelliguntur. ❡ Diſtulit ira ſitim) hoc eſt ira fuit cauſa differendæ ac prolongandæ ſitis. ❡ Filia Cæi) Latona. ❡ Vltra) vlterius. ❡ Minora Dea) humiliora, quàm vt Deæ conuenientia ſint. ❡ Aeternum) ſemper, & in æternum. nomen pro aduerbio poſitum. ❡ Et modo tota) eleganter ranarum & naturam & corpus deſcribit poeta. ❡ Summo gurgite) in ſummitate gurgitis & ſtagni. ❡ Turpes linguas) contumelioſas. ❡ Patulos rictus) hiantia ora. ❡ Colla intercepta) de medio reciſa. nam ranæ collo carent. ❡ Spina viret) tergum viride eſt.

APH.

Marſias.

¶SIC ubi neſcio quis) ignobilē hac locutione eum fuiſſe ſignificat, qui ſuperiorem retulit fabulā. ¶Exitium Satyri) calamitoſum exitum. Marſias autē Satyrus fuit tibias inflandi adeo peritus, vt cū Apolline certare ſit auſus, quē ſuperatū, indignat⁹ Apollo pelle atq; cute priuauit. Ex eius vero corpore tantus defluxit ſanguis, vt à terra except⁹ in fluuium fuerit cōuerſus, qui à Satyri noīe Marſias fuit appellatus. Eſt autem Phrygiæ fluuius in Mæandrum labēs. ¶Reminiſcitur) in memoriā reducit, cōmemorat. ¶Latous) Apollo Latonæ filius. ¶Tritoniaca arundine) tibia ex arundine Tritoniaca confecta, eſt enim metonymia. Tritonis autem palus eſt Libyæ, iuxta quā Pallas in virginali habitu apparuiſſe fertur, vnde Tritonia vocatur. {Tritonicā arundinem intellige tibiā, à Tritonia, hoc eſt Pallade primum inuentam. Quam poſtea ob deformitatem vultus ex flatu intumeſcentis, ab eadē Dea reiectā, Satyrus, hoc eſt, Marſias excepit, eiuſq; cantu Apollinem prouocauit. Sic enim ipſa Pallas apud eūdem poetam hoc ſexto Faſtorū ait:

Prima terebrato per rara foramina buxo,
Vt daret, effeci, tibia longa ſonos.

Et mox:

Inuentam Satyrus primū miratur & vſum
Neſcit, & afflatam ſentit habere ſonum, &c.}

Marſiæ cena.

DDI.

Marſias fluuiū.

¶Affecit poena) puniuit & victus eſt. ¶Quid me mihi detrahis?) cur mihi meā pellem decipis? ¶Ah non eſt tanti) vt ego hac poena affici debeā. ¶Micant) Palpitant. ¶Fibras) fibræ venulæ ſunt minores. ¶Armēta bucera) hoc eſt, boues valde cornutos; βοῦ namque particula eſt intenſiua, κέρας autem dicitur cornu. {Videtur autem hic Ouidius imitatus eſſe Lucretium, qui eodē modo dixit Bucera ſecla, vt libro quinto: Lanigeræq; ſimul pecudes, & bucera ſecla.} ¶Cōcepit) excepit. ¶Ripis decliuibus) profanis, atq; inclinatis. ¶Liquidiſſimus) puriſſimus, limpidiſſimus. ¶Talibus exēplis) hæc ad concinnandā fabularū connexionē à poeta narrantur. ¶Ad præſentia) mala & infortunia Amphiōis & Niobes. ¶Mater in inuidia eſt) Niobes enim ſuperbia cauſa fuit mortis liberorū. ¶Fleſſe Pelops) merito, cū Niobes frater eſſet Pelops enim Tantali fuit filius, quem coctum

DDI.

Pelops.

patre Diis epulādum, vt an omnia ſcirent experiretur cum appoſuiſſet, omnes, quidem præter vnam Cererē ab eo abſtinuerunt, collectiſq; in vnum Pelopis mēbris euocat à Mercurio anima eius ab inferis priſtinæ ipſum vitæ reſtituerunt. Sed cum ei ſiniſtrum deeſſe humerum animaduertiſſent, eburneum affixerūt, ſicq; Pelops vitæ integer fuit reſtitutus. Tātalus vero ad inferos detruſus ſit in aquis, ac fame in ſumma pomorum copia laborat *ſolitum fuit. ¶Suas veſtes) purpureas ac ſibi cōuenientes: illis enim depoſitis lugubres ac pullas ſumpſit. ¶Corpore⁹) ex carne, nā corpus proprie viuentium, caro mortuorum dicitur, à cadendo deducta, vt iam ſæpius diximus. ¶Cæſa membra) trucidata. ¶Qui locus eſt iuguli) periphraſis eſt humeri, nam eſt medius inter iugulum & brachii ſummitatem. ¶In vſum) in locū & officium ¶Partis non cōparentis) humeri non inuenti. ¶Illo facto) illo Deorum beneficio. ¶Finitimi proceres coeunt) cōueniunt, cōgregantur. Hæc autē idcirco narrātur, vt quas Metamor. eſt deſcripturus, cōmodius cum prioribus cōnectantur. Nā Tereus rex Thracum, cū Athenas obſidione liberaſſet accepta in vxorē Progne Pandionis regis filia in Thraciā redijt, vbi cū iā filiū ſuſcepiſſet, rogatus ab vxore, vt aut ſe Athenas deduceret, *Dū moti aut ſaltē ad ſe Philomelā ſororē acceſſeret, profectus ipſe Philomelā quidē à patre accepit, ſed cum in Thraciā perueniſſet, nō ſolum ei vim intulit, ſed linguā etiā, ne vulgare ſcelus poſſet, amputauit, ac ſuis ſtabulis mancipauit. Cęterū Philomela tāta crudelitate ſimulata totum infortuniū ſuū in velo deſcriptū ſorori indicauit. Progne vero furiis accenſa Bacchi ſacra ſe celebrare ſimulās, vnà cū Bacchis ad ſororē venit, eam'q; ſecum pāpinis tectā in vrbē adduxit, i cubiculo q; ſuo occultauit. Perfectis vero Bacchi ſacrificiis Progne Ityn cōem filium interemit, cuius carnes coctas patri appoſuit comedēdas. Cum vero Tereus Ityn filiū inter cœnandum frequenter vocaret, Philomela cubiculo exiliens caput filii ac pedes in Terei coniecit, qui ſtricto enſe cum ambas pſequerētur, ipſe quidem in vpupā, Itys in phaſianum, Progne in hirundinē, Philomelā in luſciniā conuerſi fuiſſe narrantur.

ARG. FABVLAE SEQ.

Satyrus nomine Marſias dum cum Apolline tibiis contendit, quas Minerua inueniſſe proditur, per audaciam, quod Deo cedendum non putaret ſuſpenſus, a cute eſt nudatus tergore, quem nymphæ ac Satyri, cæterique ruris incolæ ita fletu proſecuti ſunt, quod eius cantu carituri eſſent, vt lachrymis eorum flumen increuerit, quod eius nomine in Phrygia Marſias prioribus noſtris nuncupari ą valetur.

Sic ubi neſcio quis Lycia de gente uirorum
Rettulit, exitium Satyri reminiſcitur alter,
Quem Tritoniaca Latous arundine uictum
Affecit pœna, quid me mihi detrahis inquit?
Ah piget, ah non eſt, clamabat, tibia tanti.
Clamantis cutis eſt ſummos direpta per artus,
Nec quicquā niſi uulnus erat, cruor undiq; manat,
Detecti'que patent nerui, trepidæ'que ſine ulla
Pelle micant uenæ. Salientia uiſcera poſſes,
Et perlucentes numerare in pectore fibras.
Illum ruricolæ ſyluarum numina Fauni,
Et Satyri fratres, & tunc quoq; clarus Olympus,
Et Nymphæ flerunt, & quiſquis montibus illis,
Lanigeros'q; greges, armenta q; bucera pauit.
Fertilis immaduit, madefacta'q; terra caducas
Concepit lachrymas, ac uenis perbibit imis.
Quas ubi fecit aquas, uacuas emiſit in auras.
Inde petens rapidum ripis decliuibus æquor,
Marſya non habet, Phrygiæ liquidiſſimus amnis.

ARG. FABVLAE SEQ.

Tantalus epulis Iouis cum intereſſet: & cum vellet experiri an futura proſpiceret, inuitato eo ad epulas, Pelopen nothum ex filiis interemit, viſceraque eius reliquis dapibus immiſcuit. Quo pro merito punito, miſericordia Deorum qui conuiuii participes fuerant, partes viſcerum Pelopis compoſuerunt, & humerus qui defuerat, effectus eſt de ebore.

Talibus exemplis redit ad præſentia dictis
Vulgus, & extinctum cum ſtirpe Amphiona luget.
Mater in inuidia eſt hanc tunc quoq; dicitur unus
Fleſſe Pelops, humero'q; ſuas à pectore, poſtquam
Deduxit ueſtes, ebur oſtendiſſe ſiniſtro.
Concolor hic humerus naſcendi tempore dextro,
Corporeus'q; fuit, manibus mox cæſa paternis
Membra ferunt iunxiſſe Deos, alius'que repertis,
Qui locus eſt iuguli medius, ſummi'que lacerti
Defuit, impoſitum eſt non comparentis in uſum
Partis ebur, facto'que Pelops fuit integer illo.

ARG. FABVLAE SEQ.

Tereus Martis filius, Thracum rex cum auxilia multis regibus ferret, Pandioni quoque Athenis regnanti, cum a proximis ciuitatibus oppugnaretur non defuit. Quamobrem filiam ſuam Prognen illi in matrimonium dedit, quæ deportata in mariti regnū, cum ex intercapedine ſororem Philomelam deſyderaret, petiit a Tereo vt proficiſceretur Athenas, ſororem ſibi ad ſolenne ſacrificium ve adduceret. Qui vt Athenas peruenit, ſocer vſus hoſpitio in Philomelæ incidit amorem, quam ſecum digreſſus mandato coniugis duxit in Thraciam, & corruptam ſtabulis clauſit, vt ſine ſuſpicione cuiuſquam ſæpius communicaret: ac ne eloqui poſſet commiſſa, linguam truncauit, & coniugi eſt mentitus diem eam ſororem eius interiiſſe. At Philomela ea, quæ lingua prodere non poterat, veſte intexuit notis literatum, quam ſorori dedit perferendam. qua inſpecta illa cum coniugis libidinem, caſumque germanæ comperiſſet conſilium ſacra celebrare Libero patri, & more bacchantis ad ſtabula venit, ſororemque raptam in regiam duxit, filium Ityn interemit, & dapibus immiſcuit. Quibus expletus Tereus filium cum deſyderaret Ityn, nouiſſime caput eius in ſinum abiecerunt, dicentes, Intus habes quem deſyderas. Tereus cum intellexiſſet ſcelus ſcelere vitum eſſe, coniugem, & ſororem coniugis dum perſequitur Deorum voluntate verſi omnes ſunt in aues: Progne in hirundinem, Philomela in luſciniam, Tereus in vpupam, Itys in phaſianum.

Finitimi proceres coeunt, urbeſq; propinquæ

Orauere ſuos ire ad ſolatia reges,
Argosq́; & Sparte, Pelopeiadesq́; Mycænæ,
Et nondum toruæ Calydon inuiſa Dianæ,
Orchomenosq́; ferax, & nobilis ære Corinthos,
Meſſeneq́; ferox, Patræq́; humilesq́; Cleonæ,
Et Nelea Pylos, nec adhuc Pittheia Trœzen.
Quæq́; urbes aliæ bimari clauduntur ab Iſthmo,
Exteriusq́; ſitæ bimari ſpectantur ab Iſthmo.
Credere quis poſſet? ſolæ ceſſaſtis Athenæ.
Obſtitit officio bellum, ſubiectaq́; ponto,
Barbara * Cecropios terrebant agmina muros,
Threicius Tereus hæc auxiliaribus armis

RAPH. ¶ ORAVERE ire) poetica eſt locutio, nam orauere vt irent, in ſoluta oratione diceremus. ¶ Ad ſo.) ad conſolationem Pelopis, cuius ſoror Niobe cum omnibus liberis fuit extincta.

Argos. ¶ Argosq́;) Argos vrbs eſt clariſſima Pelopõneſi, quæ variis nominibus eſt cognominata. Nam & vrbs Phoronica, & Aegialea appellatur, & Argos Hippoboton & Hippium, quod Neptuni equis paſcua ſuppeditauit. Dipſion quoque propter aquarum penuriam. Ab Argo autem conditore videtur eſſe dictum, vt ſcribit Stephanus Græcus author in opere quod de vrbibus compoſuit. Vndecim vero vrbes hoc nomine appellantur. Eſt enim Argos quod Amphilochicon dicitur in Theſſalia in Cilicia, quæ nunc Argiopolis appellatur. in Niſyro inſula, vna ex Cycladibus iuxta Trœzena. in Macedonia. in Scythia quod Argos Oreſticũ vocat. in Caria, Argos Phæacũ, Argos Argolicũ, ac ferè omnis maritima planicies Argos vocatur,

ADDI. { fuit autem & tota olim Peloponneſus vocata Argos, id quod Strab. annotauit libro octauo.)

Sparta. ¶ Et Sparte) regio Laconicæ Sparta fuit appellata, à Spartis Cadmi: hoc eſt, à ſeminatis à Cadmo, qui eam tenuiſſe à Timagora ſcribuntur.

ADDI. { Hæc Stephanus ferè, at Strabo, item Pauſanias & alii plerique non regionem, ſed vrbem Lacedæmoniorum Spartam vocant eamq. à Sparta filia Eurotæ nomen accepiſſe Pauſanias author eſt. Lacedæmonis autem nomen & terræ & vrbi commune fuiſſe iidem tradunt. Vide Strabonem libro octauo, Pauſaniam in Laconicis.}

Mycenæ. Pelopeiadesq́; Mycænæ) Mycænæ vrbs eſt Peloponneſi, à Mycæneo Spartonis Phoronei filio denominatæ, quas Pelops auxiſſe fertur, vnde & Pelopeiadas vocat eas poeta.

ADDI. { Non Pelops, ſed Pelopidæ} hoc eſt, poſteri Pelopis Mycenas auxerunt: ſic enim Strabo lib. octauo, ἀφ' αἱ μυκῆναι, inquit, μείζω ἐπίδοσιν λαβοῦσαι διὰ τὴν πελοπιδῶν εἰς αὐτὰς μετίδρυσιν. Et rurſum. αἱ δ' μυκῆναι μετέπεσον εἰς τοὺς πελοπίδας, ὁρμηθέντας ἐκ τῆς πισάτιδος, &c. Non ergo Pelops, ſed Pelopidæ inclareſcere illas, & de ſe Pelopeias vocari fecerunt. Conditas autem Mycænas, & Strabo & Pauſanias tradunt à Perſeo, vocatasq́; ἀπὸ μύκητος, hoc eſt gladii capulo, qui illi eo loco exciderat, quanquam rurſum ſint, qui eas à Mycęne Inachi filia Areſtoris vxore nominatas velint, cuius opinionis author is eſt, cui apud Græcos, poema, quod ἠοίας μεγάλας vocant, aſcribitur.}

Calydon. ¶ Et nondum Calydon) vrbs eſt Aetoliæ, à Calydone Endymionis filio cognominata. ¶ Nondum inuiſa) nondum odio habita.

Oeneus. Nõdum enim Oeneus Calydoniæ rex in ſe Dianam concitarat. Nam cum Diis omnibus aliis præterquam Dianæ ſacrificaſſet Diana irata aprum immiſit, qui totam Calydoniam deuaſtauit.

Orchomenos. ¶ Orchomenosq́; ferax) fertilis. Orchomenos vrbs eſt Bœotiæ, & Theſſaliæ, & Arcadiæ, & Ponti. Mons eſt etiam inter Macedoniam & Theſſaliam nomine Orchomenos, vt ſcribit Apollonii enarrator. Ab Orchomeno autem Iouis & Heſiones filio nomẽ & vrbi & monti inditum fuit.

ADDI. { Videtur autem Ouid. de Arcadiæ vrbe intellexiſſe, quam Homerus πολύμηλον vocat, in Catalogo vt οἳ φενεόν τ' ἐνέμοντο, καὶ ὀρχόμενον πολύμηλον. Quanquam & altera Bœotiæ inter opulentas numeratur ab eodem poeta, vt cum ait:

Οὐδ' ὅσ' ἐς ὀρχομενὸν ποτινίσσεται, οὐδ' ὅσα θήβας
Αἰγυπτίας, &c.

Sed huic epitheton μινύειον peculiariter addere ſolet, vt in eodem Catalogo.

Οἳ δ' ἀσπληδόνα ναῖον, ἰδ' ὀρχόμενον μινύειον à gente Myniarum videlicet, vt Strabo idicat. Quare de Arcadica hoc loco intelligendum puto. Et vt Homerus πολύμηλον dixit, ita Ouidium feracem vocaſſe.}

Corithos. ¶ Et nobilis ære Corinthos) clara æreis vaſis, quæ Corinthia vocantur.

Meſſene. ¶ Meſſeneq́; ferox) Meſſene & vrbs & regio eſt Peloponneſi, altera eſt in Sicilia, vnde Meſſenius poſſeſſiuum declinatur.

ADDI. { Quod autem additur Ferox, ideo videtur pertinere quod pro libertate & imperio ſuo perpetua propè bella cum Lacedæmoniis, ſub quorum poteſtate ante Heracliðarũ deſcenſum fuerunt, Meſſenii geſſere. Neque etiam victi aliquoties, & exciſi, domari potuerunt. Vt eſt videre apud Pauſaniam, qui totam illorum hiſtoriam proſecutus eſt.

Patræ. ¶ Patræq́;) corrupte triſſyllabum legitur, Patræ nanque biſſyllabum vrbs eſt Achaiæ, de qua hoc loco ſentit Ouidius.

Cleonæ. ¶ Humilesq́; Cleonæ) vrbs eſt Arcadiæ parua.

ADDI. { A Pauſania & Strabone inter Argolicas vrbes numerantur Cleone. Humiles autem poeta vocat, non à ſitu, ſed à quantitate. Modicum enim fuit oppidũ, vt Pauſanias ait. Vnde & à Strabone πόλισμα dicitur. Situm autem fuit in loco edito & munito inter Corinthum & Argos, eo'que per ſeipſum ſatis validum. Quare & Homerus dixit:

Ἀφνειόν τε κόρινθον, ἐυκτιμένας τε κλεωνάς.

Nominatũ alii tradũt à Cleone Pelopis filio, alii à filia Aſopi Cleone. Non procul autem ab eodẽ oppido Nemea fuit, & antrum leonis, quem occidit Hercules, quem ob id Cleonæum interdum vocant poetæ }.

Pylos. ¶ Et Nelea Pylos) vrbs eſt in Meſſenia, in qua regnauit Neleus Neſtoris pater. ¶ Nec adhuc Pitheia Trœzen) Trœzen vrbs eſt Peloponneſi, à Trœzene Pelopis filio, quæ variis nominibus eſt appellata. Nam & Aphrodiſias & Saronia & Poſidonias & Apollonias & Antanis fuit cognominata. Eam vero Pitheiam nondum fuiſſe ait, quod Pittheus Aethræ, matris Theſei, pater, nondum ibi regnauerat. ¶ Ab Iſthmo bimari) Iſthmus breuis dicitur terra inter duo maria conſtituta. Iſthmus vero Peloponneſi & Aegeo mari, & Ionio alluitur. Intra Iſthmum autem ſunt Peloponneſi vrbes, extra vero Achaiæ. ¶ Credere quis poſſet) hæc interrogatio eò ſpectat, vt ſignificet Athenienſes & humaniſſimos, & officioſos maxime fuiſſe. ¶ Subiectaq́ue ponto) adiecta mari Euxino. Reges enim Aſiæ bellum Athenienſibus indixerant. { Quos Aſiæ reges hic intelligat Regius, neſcio: neque enim Darium aut Xerxem poteſt, qui multo poſteriores ætate fuerunt. Ego autem accipiendum puto. vel Thracenſe bellum, quod Eumolpi temporibus geſtum traditur, quando Thraces magna manu in Atticam deſcenderunt, & pugna circa Eleuſim cõmiſſa Erechtheum regem Athenienſium occiderunt, vt ex Pauſania patet. Et ſic, gens ſubiecta Ponto appellatiue accipiendum erit, pro accola maris. Nam & Thraces ad mare habitant. Vel rurſum accipiendum de bello Amazonico. Amazones enim aliquando aſſumpti Scytharum auxiliis in Atticam incurſarunt, cuius rei & Iuſtinus meminit libro ſecundo, atque hoc temporibus magis reſpondet. Pandion enim de quo hic dicitur, Theſei à quo bellum hoc tandem finitum traditur, auus fuit, Aegei pater. Quanquam non ita de temporibus laborandum videtur, quandoquidem & in aliis rationem hanc confundit Ouidius & quæ poſterioris Pandionis ſunt, ad prioris tẽpora refert. Vt infra de Erechtheo dicemus. Quod ſi igitur de Amazonibus hoc loco intelligamus: Gens Ponto ſubiecta, proprie accipiendum erit, de Ponto Euxino ſcilicet, ad quem habitarunt Amazones in agris Themiſtyriis, vt inquit Iuſtinus, iuxta fluuium Thermodontem. Tradit autem & Pauſanias Pandionem cum Tereo affinitatem iunxiſſe [illegible], inquiens, πρὸς τὸν θρᾷκα τὸ κῆδος ἐποίησε, &c. Porrò vtriuſque belli meminit & Iſocrates in Panathenaico. } ¶ Threicius Tereus) Thracius. Tereus autem filius fuit Martis, ac Thraciæ rex, vt diximus.

* a.l. Mopſopeos.

CEUDERAT

Fuderat,& clarum uincendo nomen habebat.
Quem ſibi Pandion opibus'que,uiris'que potentē,
Et genus à magno ducentem forte Gradiuo,
Connubio Prognes iunxit.non pronuba Iuno,
Non Hymenæus adeſt,illi non Gratia lecto.
Eumenides tenuere faces de funere raptas.
Eumenides ſtrauere torum,tecto'que profanus
Incubuit bubo,thalami'que in culmine ſedit.
Hanc aue coniuncti Progne,Tereus'que parentes
Hac aue ſunt facti.gratata eſt ſcilicet illis
Thracia,Diis'que ipſi grates egere,diem'que
Quo'que data eſt claro Pandione nata Tyranno,
Quo'que erat ortus Itys,feſtum iuſſere uocari.
Vſque adeo latet utilitas.iam tempora Titan
Quinque per autumnos repetitis duxerat annis,
Cum blandita uiro Progne.ſi gratia dixit
Vlla mea eſt,uel me uiſendam mitte ſorori,
Vel ſoror huc ueniat.redituram tempore paruo
Promittes ſocero,magni mihi muneris inſtar
Germanam uidiſſe dabis.iubet ille carinas
In freta deduci,uelo'que & remige portus
Cecropios intrat,Piræea'que * littora tangit.
Vt primum ſoceri data copia,dextera dextræ
Iungitur,infauſto committitur omine ſermo.
Cœperat aduentus cauſas,mandata referre
Coniugis,& celeres miſſæ ſpondere recurſus.
Ecce uenit diues magno Philomela paratu,
Ditior forma,quales audire ſolemus
Naiadas,& Dryadas mediis incedere ſyluis,
Si modo des illis cultus,ſimiles'que paratus.
Non ſecus exarſit conſpecta uirgine Tereus,
Quàm ſiquis canis ignem ſupponat ariſtis,
Aut frondem,poſitas'que cremet fœnilibus herbas.
Digna quidem facies,ſed & hunc innata libido
Extimulat.pronum'que genus regionibus illis
In Venerem,& flagrat uitio gentis'que,ſuo'que.
Impetus eſt illi comitum corrumpere curam,
Nutricis'que fidem,necnon ingentibus ipſam
Solicitare datis,totum'que impendere regnum,
Aut rapere,& ſæuo raptam defendere bello
Et nihil eſt,quod non effræno captus amore
Auſit,nec capiunt incluſas pectora flammas.

APH. ¶FVDERAT)fregerat,in fugam conuerterat.¶A magno Gradiuo)a magno Marte. Gradiuus enim Mars à Latinis dictus eſt,quòd gradatim in bellum eatur. ¶Non pronuba Iuno)nubētibus feliciter puellis Iuno pronuba præeſſe creditur. Hinc autem facile colligitur, quale futurum ſit Terei & Prognes coniugium.¶Non Hymenæus)nuptiarum Deus. ¶Nō Gratia)Gratiæ ſunt tres,Deæ perpetuæ Veneris comites,quæ à Græcis χάριτες vocantur,quarum nomina ſunt Aglaia, Thalia, Euphroſyne.{Heſiodus:

DI. Τρεῖς δέ οἱ εὐρυνόμη χάριτας τέκε καλλιπαρήους
Ἀγλαΐαν τε καὶ εὐφροσύνην, θαλίην τ' ἐρατεινήν.

His primū Eteocles Cephiſi filius dicitur ſacrificaſſe Orchomeni, vnde & Eteocleas vocat Theocritus.}¶Illi lecto)illis nuptiis, à parte namque totum intelligimus per ſynecdochen. ¶Eumenides tenuere faces)furiæ inquit infernales prætulerunt faces nouæ nuptæ,quas de funere rapuerunt.{Dicuntur autem

DI. Eumenides furiæ, κατ' ἀντίφρασιν,quaſi minime beneuolæ:aut bona ſuggerentes animo, vel qd Oreſti fauiſſent in iudicio, cum de cæde matris accuſaretur, vt eſt in cōmētariis Sophoclis.}¶Profanus bubo)execrandus,eſt namque auis peſſimi ominis bubo.¶Hac aue.)hoc augurio.¶Gratata eſt)ſcilicet illis Thracia:metonymia ē. Thracia enim pro Thracibus poſita eſt. Thracia vero, quæ & Thrace dicitur, à Thrace Oceani * filia eſt cognominata,cum qua Saturnus concubuit,ac Dolō cum * ſuſtulit, vnde populi eiuſdē Thraciæ. Gratata:gratulata. Diiſq; ipſi:Tereus & Progne gratias Diis egerūt. Quoq; da.eſt. quo legendum eſſe facile ex eo quod infertur adiectiuo colligi poteſt. ¶Vſque adeo latet vtilitas)acclamatio in hominum inſcitiam loco maxime conueniens. ¶Iam tempora Tit.)hoc eſt,iam quinque tranſierāt anni. ¶Si gra. Vl.mea eſt)ſiquid apud te poſſum. ¶Magni mu.)in æquiparationem magni muneris. Nam inſtar modo ad ſimilitudinem,modo ad æquiparationem ſignificat, nec recipit præpoſitionem,eſtq. indeclinabile nomen.¶Cecrop.)por. Athenienſes.¶Piræeaq; li.tā.)Attica. nā Piræeus promōtorium eſt Atticæ,vt ſcribit Ptolemæus. Vnde Athenarum portus Piræus fuit appellatus.{Ego vero Piræaq; littora

ADDI. legendū puto,ſic poſtulante verſu. Nā & Stephanus author eſt.Veteres Piræū dixiſſe,& inde poſſeſſiuū, Piræus a,um, tribus ſyllabis, pro quo poſteriores Piræeus, fecerunt. Et apud Terentiū legitur.Heri aliquot adoleſcentuli coimus in Piræum,ſiue,vt cōmentator vult,Piræo. Nā neq; hic verſus quadriſyllabum Piræum recipit,cum ſit tetrameter catalecticus. Quāquā vulgo in epl'is ad Atticum lib.vii.epiſt.iii. vbi idē hic locus Terētii citatur Piræeū paſſim quatuor ſyllabis, pro Piræum legitur. Sed illic proprium eſt,hic poſſeſſiuum, ſiue gētile. A Piræeus autē cuius obliqui quatuor ſyllabarū ſiunt,Stephanus format gentilia Piræates, & Piræecites,itē Piraicus,nuſquā autē πειραιὸς,aut Piræus. Sed tamen & Piræeaq; littora,ſi diceretur in verſu defendi poterat,ſiquis συνεκφώνησιν admittat, niſi quòd compoſitio durior aliquāto fiet,& ab Ouidiana facilitate alienior. Cæterum de ſignificatione vocis πειραιῶν,etiam apud Ciceronē quæritur loco ſupra citato. De portu tamē Athenienſi plerunq; intelligitur, in eaq; ſignificatione potiſſimū vſurpatur. Pro mōte autē,quod hic Regius ait, non facile apud idoneos authores poſitū alibi iuentes.}¶Vt primum ſoceri data copia)cum primum inquit Tereus ad Pādionem ſocerum fuit admiſſus, & dexterā dextræ iunxit,& Prognes mandata referre cœpit. ¶Recurſus celeres)veloces reditus. ¶Miſſæ)Philomelæ. Quæ quidem nondum fuerat miſſa, ſed ſi miſſa fuiſſet, celerem pollicebatur Tereus reditum. ¶Magno paratu)ornatu. ¶Forma)pulchritudine. Naiades & Dryadas: nymphas, quæ formoſiſſimæ eſſe videntur. ¶Non ſecus)quanto Philomelæ ardore Tereus fuerit inflammatus aperte his ſimilitudinibus declaratur. ¶Canis ari.)flauis, & iam aridis. ¶Cremet)comburat. ¶Fœnilibus)fœnilia fœni dicuntur repoſitoria. ¶Digna quidem facies)facies inquit Philomelæ digna quidem erat amari cum ab aliis omnibus, tum vero à Tereo, qui maxime ingenita libidine in mulieres ſtimulabatur. ¶Pronum'que genus)Thraces enim maxime in Venerem ſunt proni.{Proinde & ſinguli plures vxores ducebāt. vt Mela ſcribit, & Solinus capite decimoquinto: Vxorum numero, inquit, Viri ſe iactitant, & honoris loco ducunt multiplex coniugium, &c. Quominus nouum aut mirum videri debet, ſi idem hodie quoq; factitant. Iam & Homerus hoc indicat, Martios ac bellicoſos homines, cuiuſmodi Thraces ſemper habiti, vtpote apud quos Mars ipſe habitare à poetis dicitur, in Venerem procliues eſſe. Id enim fabula Martis & Veneris ſibi velle videtur. Et in exercitu Græcorum illi mulieribus potiſſimum operam dederunt,qui bellicoſiſſimi fuerunt,vt Achilles, Aiax, Agamemnon, &c.} ¶Curam)cuſtodiam. ¶Ingentibus datis) maximis donis.¶Et nihil eſt quod non effræno captus amore Auſit)ſententia eſt generalis, quamuis ad Tereum proprie referri videatur. ¶Effræno amore)ab effectu, quod effrænatos ac diſſolutos homines reddat. ¶Nec capiunt) iam enim Terei amor in Philomelam detegebatur.

ADDI. (margin, beside "Pronum'que genus")

* a.l. Piræaq; (margin, beside "Piræea'que * littora")

.l. Tita/ ...olonce ...le quo/ ...& Plin. ...tennir. (margin, cut off)

RAPH. ¶ CVPIDO ore)hypallage eſt.Ipſe enim cupidus intelli giiur ad mandata Prognes ore reuerti:hoc eſt,ad cõmemo- rãda Prognes mandata. ¶ Et agit ſua vota ſub illa) ſub ſi- mulatione inqt Prognes vo- lũtatis ſuæ vota peragere co natur Tereus. ¶ Facũdũ facie bat amor) facũdus dicitur q facit verbis quicqd vult. ¶ Vl terius iuſto) vltra q̃ honeſtũ foret. ¶ Proh ſuperi.)excla- matio in hoium cæcitatem. ¶ Quantũ mortalia pectora cęcæ Noctis habẽt?)in quan ta rerũ olum inſcitia hoium animi verſantur? ¶ Ipſo moli mine) ipſa præparatione. ¶ Cõtra ſuã ſalutẽ) qa à Te- reo nõ ſolũ ſtuprata,ſed etiã lingua fuit priuata. ¶ Præcõ trectatq; vidẽdo) hoc eſt,en re oculis q̃ manibus ſibi eam ptre ctare videſ. ¶ Neq; enim minus impius eſſet)nã etiã ſi pater eẽt cũ filia rẽ haberet. ¶ Genitor)pater Pandiõ. eſt autem cauſa cur fuerit victus morẽ enim gerit quia pater. ¶ Amborũ prece.) Terei & Philomelæ. ¶ Succeſſiſſe)feli citer eueniſſe. ¶ Duabus)ſibi & Progne ſorori. ¶ Lugu- bre) triſte & luctus cauſa fu- turũ. ¶ Iã labor exigu' Phœ- bo) ſignificat finẽ diei adue- niſſe. ¶ Phœbo)Apollini,q interdiu in regẽdo Solis cur ſu occupatus eſſe,p noctẽ ve ro quieſcere vulgo videſ. Eſt ergo ſenſus ex opinione vul gari cõceptus. ¶ Equiq; pulſa bant)equi inqt Solis iã pue- nerãt in occidẽtalẽ cœli par- tem ¶ Spatium)partẽ. ¶ De- cliuis olympi)cœli deorſum vergẽtis,quò cũ peruenerint equi Solis, in Oceanũ deſcẽ dere videtur. ¶ Regales epu- læ menſis)mira breuitate ap paratũ cœnæ deſcribit, quæ

ADDI. apud priſcos hora nona{di- ei itelligas} fieri ſolebat,quã eandẽ eſſe cum vigeſimapri- ma,cum ex aliis multis, tum Plinii Epiſtolis collegimus. ¶ Bacchus)vinum. Inuentor

*a.l. At. enim pro re inuẽta frequẽter ponit à poetis, vt apud Te- rentiũ, Sine Cerere & Libe- ro friget Venus ¶ At rex Or thyſius)ſic quidẽ ferè legiſ, ſed Odryſius per,d,legendũ eſt. nam Odryſę populi ſunt Thracię, & Odryſa vrbs eo- rum, quæ & Odryſia dicif, vnde Odryſius deriuaf. Ele- gãter autẽ amantũ cogitatio nes deſcribit poeta. ¶ Aeſtu- at)ardet, hæc autẽ particule tamẽ eſt ſubaudiẽda. ¶ Quæ nõdũ vidit)partes corporis, quæ veſtibus tectæ erãt,acci piendæ ſunt. ¶ Cure remouente ſoporẽ) amore ſomnũ re- pellente. ¶ Lux erat)dies aduenerat. ¶ Generi euntis)recede re cupientis Terei. ¶ Quoniã pia cauſa coegit:pium nanq; eſt ſororẽ ſorori mittere vi- dendã. ¶ Tuearis) defendas atq; cuſtodias. ¶ Mihi ſolici- to)anxio de filiæ abſentia. ¶ Lenimen)ſolamen. ¶ Satis eſt procul eſſe ſororem)ſatis eſt,inquit,quòd Progne lon ge à me abeſt. ¶ Mandabat) mandata dabat. ¶ Dexteas vtrasque) & Terei & Philo- melæ. ¶ Natãq; nepotemq;) & Prognem & Ityn. ¶ Pro ſe)nomine ſuo, & ſuis ver- bis. ¶ Memori ore) memo- res ipſi. eſt enim hypallage. ¶ Supremumq;)& vltimo lo co,inqt, vix potuit dicere va le. ¶ Pleno ſin.ore)geſtũ ex- primit patris de filia a ſe rece dente admodum ſoliciti. Ita nanq; Pãdion ſingultibus im pediebaſ, vt vix potuerit di- cere vale. ¶ Præſagia)diuina tiones. Eſt enim præſaga ma li mens. ¶ Admotũq; fre.re.) hypallage eſt,mari nanq; re- mi,non mare admouetur re- mis. Tũc autẽ remi admoue- ri dicuntur mari,cũ remigaſ, nauiſq; remis impellitur.

{Immo ſimplr̃ intelligendũ, vt ſit ἀντίθεσις in admoto fre- to, & repulſa tellure,} ¶ Tel- luſq; re.eſt) ex vulgari hoc dictũ eſt opinione,terra nãq; quæ eſt imobilis retropelli à remigantibus videtur. ¶ Vici mus excl.) barbari,& ab om ni ciuilitate alieni hois mo- res exprimũtur. ¶ Barbarus) cauſe eſt,cur vix differret ſua gaudia, qa barbarus & à bo- nis morib' alienus. ¶ Lumẽ) oculos. ¶ Iouis ales)aquila, quæ, quod nunquã fulmine tangitur ſub Iouis tutela eſſe perhibeſ. ¶ Spectat ſua præ- ra.)ordo eſt & ſenſus, Non aliter Tereus ſpectabat Phi- lomelã, q̃ Iouis ales raptor ſpectat ſua præmia*cum ip- ſe prædator depoſuit nido leporem adũcis pedibus,re- liqua per parentheſim legun tur. ¶ Iamq; iter effe.)confe- ctũ,perfectũ. Iã eni in Thra- ciã fuerant aduecti. Tametſi cum alii ſcriptores,tũ Strabo apud Daulida Phocidis vr- bẽ quã & Dauliã vocatã eſſe ait,ea omnia quæ de Tereo, Progne,Philomela,& Ity fe- runtur,geſta eſſe teſtãtur. ibi nanq; Tereũ ipſum regnaſſe. Verũ Oui.illũ regẽ Thraciæ fuiſſe ſcribit, illaq; omnia in Thracia fuiſſe ppetrata. ¶ Pã dione natã)Philomelam.

AD. [margin]
Iouis ales. [margin]
*ſui dam. [margin]
Daulis. [margin]

Iamq; moras male ferr,cupidoq; reuertitur ore
Mandata ad Prognes,& agit ſua uota ſub illa.
Facundum faciebat amor,quotieſq; rogabat
Vlterius iuſto,Prognen ita uelle ferebat.
Addidit & lachrymas,tanquam mandaſſet & illas,
Proh ſuperi,quantum mortalia pectora cæcæ
Noctis habent?ipſo ſceleris molimine Tereus
Creditur eſſe pius.laudemq; à crimine ſumit.
Quid,quòd idem Philomela cupit,patrioſq; lacertis
Blanda tenens humeros,ut eat uiſura ſororem,
Perq; ſuam,contraq; ſuam,petit illa ſalutem.
Spectat eam Tereus,præcontrectatq; uidendo,
Oſculaq;,& collo circundata brachia cernens,
Omnia pro ſtimulis,facibuſq;,ciboq;,furoris
Accipit,& quoties amplectitur illa parentem,
Eſſe parens uellet,neq; enim minus impius eſſet.
Vincitur amborum genitor prece.gaudet,agitq;
Illa patri grates,& ſucceſſiſſe duabus
Id putat infelix,quod erat lugubre duabus.
Iam labor exiguus Phœbo reſtabat,equiq;
Pulſabant pedibus ſpatium decliuis olympi.
Regales epulæ menſis,& Bacchus in auro
Ponitur,hinc placido dantur ſua corpora ſomno.
At rex Odryſius quamuis ſeceſſit ab illa,
Aeſtuat,& repetens faciem,motuſq;,manuſq;,
Qualia uult fingit,quæ nondum uidit,& ignes
Ipſe ſuos nutrit,cura remouente ſoporem.
Lux erat,& generi dextram complexus euntis
Pandion,comitem lachrymis commendat obortis.
Vt uoſuere ambæ,uoluiſti tu quoq; Tereu,
Hanc ego chare gener quoniam pia cauſa coegit,
Do tibi,perq; fidem,cognataq; pectora ſupplex,
Per ſuperos oro,patrio ut tuearis amore.
Et mihi ſolicito lenimen dulce ſenectæ
Quàprimũ(omnis erit nobis mora lõga) remittas.
Tu quoq; quàprimum (ſatis eſt procul eſſe ſororẽ)
Si pietas ulla eſt,ad me Philomela redito.
Mandabat,pariterq; ſuæ dabat oſcula natæ,
Et lachrymæ mites inter mandata cadebant.
Vt fidei pignus,dextras utraſq; popoſcit,
Inter ſeq; datas iunxit,natamq;,nepotemq;.
Abſentes pro ſe memori rogat ore,ſalutent.
Supremumq; uale,pleno ſingultibus ore
Vix dixit,timuitq; ſuæ præſagia mentis.
Vt*ſimul impoſita eſt pictæ Philomela carinæ,
Admotumq; fretum remis,tellusq; repulſa eſt,
Vicimus exclamat,mecum mea uota feruntur.
Exultatq;,& uix animo ſua gaudia differt,
Barbarus,& nuſquam lumen detorquet ab illa
Non aliter,quàm cum pedibus prædator adũcis
Depoſuit nido leporem Iouis ales,ab alto
Nulla fuga eſt capto.ſpectat ſua præmia raptor.
Iamq; iter effectum,iamq; in ſua littora feſſis
Puppibus exierant,cum rex,Pandione natam
In ſtabula alta trahit,ſyluis obſcura uetuſtis.
Atq; ibi pallentem,trepidamq;,& cuncta timẽtem,
Et iam cum lachrymis ubi ſit germana rogantem,

¶ FASSVS

Includit, faſſus'q; nefas, & uirginem, & unam
Vi ſuperat, fruſtra clamato ſæpe parente,
Sæpe ſorore ſua magnis, ſuper omnia Diuis.
Illa tremit uelut agna tremens, quæ ſaucia cani
Ore excuſſa lupi, nondum ſibi tuta uidetur.
Vt'q; columba ſuo madefactis ſanguine plumis
Horret adhuc, auidos'q; timet, qb^9 hæſerat, ungues
Mox ubi mens rediit, paſſos laniata capillos
Lugenti ſimilis, cæſis plangore lacertis
Intendens palmas, o' diris Barbare factis,
O crudelis ait, nec te mandata parentis
Cum lachrymis mouere piis, nec cura ſororis,
Nec mea uirginitas, nec coniugialia iura.
Omnia turbaſti, pellex ego facta ſororis.
Tu geminus coniux, hoſtis mihi, debita pœna.
Quin animã hãc (ne quod facinus ti perfide reſtet)
Eripis? atq; utinam feciſſes ante nefandos
Concubitus, uacuas habuiſſem criminis umbras.
Si tamen hoc ſuperi cernunt, ſi numina Diuum
Sunt aliquid, ſi non perierunt omnia mecum,
Quandocunq; mihi pœnas dabis, ipſa pudore
Proiecto tua facta loquar, ſi copia detur,
In populos ueniam, ſi ſyluis clauſa tenebor,
Implebo ſyluas & conſcia ſaxa mouebo.
Audiat hoc æther, & ſi Deus ullus in illo eſt.
Talibus ira feri poſtq̃ commota Tyranni,
Nec minor hac metus eſt, cauſa ſtimulatus utraq;,
Quo fuit accinctus, uagina liberat enſem,
Arreptam'q; coma, flexis poſt terga lacertis
Vincla pati cogit. iugulum Philomela parabat,
Spem'q; ſuæ mortis uiſo conceperat enſe,
Ille indignantem, & non patris uſq; uocantem,
Luctantem'q; loqui, comprenſam forcipe linguam
Abſtulit enſe fero. radix micat ultima linguæ.
Ipſa iacet, terræ'q; tremens immurmurat atræ,
Vt'q; ſalire ſolet mutilatæ cauda colubræ,
Palpitat, & moriens dominæ ueſtigia quærit.
Hoc quoq; poſt facinus (uix auſim credere) fertur
Sæpe ſua lacerum repetiſſe libidine corpus.
Suſtinet ad Prognen poſt talia facta reuerti,
Coniuge quæ uiſo, germanam quærit. at ille
Dat gemitus fictos, commenta'q; funera narrat.
Et lachrymæ fecere fidem. uelamina Progne
Deripit ex humeris auro fulgentia lato,
Induitur'q; atras ueſtes, & inane ſepulchrum
Conſtituit, falſis'q; piacula manibus infert,
Et luget, non ſic lugendæ fata ſororis.
Signa Deus bis ſex acto luſtrauerat anno,
Quid faciat Philomela? fugam cuſtodia claudit.
Structa rigent ſolido ſtabulorum mœnia ſaxo.
Os mutum facti caret indice. grande doloris
Ingenium eſt, miſeris'q; uenit ſolertia rebus.
Stamina barbarica ſuſpendit candida tela,
Purpureas'q; notas filis intexuit albis,
Indicium ſceleris, perfecta'q; tradidit uni,
Vt'q; ferat dominæ geſtu rogat. illa rogata
Pertulit ad Prognen, nec ſcit quid tradat in illis.
Euoluit ueſtes ſæui matrona Tyranni,
Fortunæ'q; ſuæ carmen miſerabile legit.

¶FASSVSq; nefas) nefandum cõfeſſus amorem. ¶Et virginem & vnã vi ſuperat) maximam hominis barbariẽ oſtendit poeta, qui ſuſtinuerit virginem & ſolam & ſibi creditam, & patrem & ſororẽ & in primis Deos implorantem violare. ¶Illa tremit velut agna pauens) virgineũ timorem pulchre his ſimilitudinibus ab oue & colũba ſumptis poeta expreſſit. ¶Excuſſa) eiecta. ¶Cani lupi) epitheton eſt lupi colori cõueniens. Lupi nanq; canicie infeſti eſſe videtur. ¶Horret) tremit quãuis accipitrem effugerit. ¶Auidos vngues) auidi accipitris, qui colũbas maxime infeſtat. ¶Paſſos laniata capillos) ſynecdoche poetica, ſparſos enim capillos cum laniaſſet Philomela intelligitur. Lacerare autem crines in mœroribus ſolent mulieres. ¶Cæſis lacertis) percuſſis brachiis. ¶Diris factis) nefandis ſceleribus. ¶Nec cõiugalia iura) nec matrimonii iura, quibus nõ licet cuiquã cum duabus coire ſororibus. Cõiugalia vero eſt legendũ, vt ſex ſyllabarũ ſit, non coniugalia, vt eſt in eaẽplaribus deprauatum. ¶Omnia turbaſti) omnia inquit iura & humana, & diuina cõfudiſti. ¶Pellex ego facta ſororis) pellex proprie dicitur, quæ cum marito alterius cõcumbit. ¶Tu geminus con.) tu duabus es maritus, & mihi & ſorori. ¶Debita pœna) te expectat ſubintelligendũ videtur, (vel ſic tu mihi hoſtis es, quã pœnã ego velati debitã patior, ſororis pellex ſum) ¶Quin eripis?) cur nõ eripis mihi vitã. ¶Ne qd facin^9) ne aliquod ſcelus tibi reſtet in me perpetrandum. ¶Vacuas habuiſſem criminis vmbras) hoc eſt, crimine caruiſſem. ¶Quãdocunq; mihi pœnas dabis) aliquando mihi punieris. ¶Proiecto pudore) abiecto, depoſito. ¶Si copia detur) ſi potero. ¶Audiat hoc æther) cœlũ. ¶Feri Tyrãni) crudelis, ab omniq; humanitate alieni. ¶Nec minor hac metus eſt) nõ minor eſt inquit metus, ne à Philomela ſorori pderetur ſcelus quàm ira. ¶Cauſa ſtimulatus vtraque) & ira & timore impulſus. ¶Liberat enſem va.) e vagina eripit enſem. ¶Iugulum Philomela parabat) bene inſtitutæ virginis morem exprimit poeta, quæ violata nihil mortẽ recuſat, ſed vltro iugulũ enſi obiiciebat, quo citius interficeretur. ¶Spem ſu. mor.) mortẽ nanq; cupiebat Philomela. ¶Vſq. vo.) ſemp clamantẽ. ¶Luctãtẽq; q) conantẽ. ¶Forcipe) forceps inſtrumẽtũ eſt fabrile quo ferrũ vel ignitũ facile & capitur & tenet. ¶Enſe f.) ipſe ferus, & crudelis. eſt enĩ hypallage. ¶Radix mi.) palpitabat, motatur. ¶Ipſa ia.) lingua reciſa ſubaudiatur. ¶Mutilatę co.) inciſę ſerpẽtis in duas partes Mutilati vero dicunt. qb^9 aliquod mẽbrum fuit reciſum. ¶Palpitat) ſalit, frequenter mouetur. ¶Hoc quoq; poſt fa.) poſt extractã liguã. ¶Lacerũ cor.) lingua mutilatum. ¶Cõmẽta fu.) fictã Philomelæ mortẽ. ¶Et lachrymę fecere fidẽ) hoc eſt, effecerunt lachrymæ vt Progne mortem Philomelæ verã eſſe crederet. ¶Atras ve.) pullas, lugubres. ¶Et inane ſepulchrũ) cadauere vacuũ, quod Græci cœnotaphiũ dicũt, (ſolebãt aũt talia extruere iis, q abſentes, aut peregre interierant.) ¶Falſis ma.) nõ veris, cur nũdum Philomela mortua foret. ¶Non ſic lu.) vt mortua nõ erat lugenda, ſed vt viua erat vindicãda, & in libertatẽ aſſerẽda. ¶Signa De b. ſex) iã ingt duodecim tranſierant mẽſes. ¶Deus) Apollo, qui idẽ eſt cum Sole. ¶Luſtrauerat) illuſtrauerat. quo enĩ in ſigno Sol eſt, idẽ illuſtrare videt, q̃q̃ circuierat quoq; intelligere poſſum^9. ¶Quid fa.) facere poſſit. ¶Cuſtodia) cuſtodes à Tereo appoſiti, Sic Virgil. Cernis cuſtodia qualis. ¶Rigẽt) aſpera ſunt, ita vt inde niſi p ianuã exitus non detur. ¶Mœnia) parietes. ¶Os mu. fa. ca. indi.) os ingt mutũ ſcelus indicare nõ põt. ¶Grande do.) ingenium eſt. Hac ſentẽtia probabilẽ reddit orationẽ poeta. ¶Miſeriſq; ve. ſol. re.) in aduerſis inquit rebus hoies efficiũtur ſolertes, & ingenioſi. Eſt aũt ſolertia ingenii pſpicacitas, quã maxie neceſſariã dialectico Ariſto. putat. ¶Purpureas no.) rubras literas. ¶Indiciũ ſce.) à Tereo ppetrati. ¶Vni) ex ancillis. ¶Euoluit) explicat. ¶Matrona ſæ. ty.) Progene vxor crudelis Terei. Matronę aũt dicunt principum, & ditiorum vxores. ¶Veſtes) velũ à Philomela miſſum. ¶Carmẽ fort. ſuæ) literas indices ſui infortunii.

ADDI.

ADDI.

Solertes ingenioſi.

Et mirum eſt,potuiſſe)ſilet dolor ora repreſſit,
Verbaq; quærenti ſatis indignantia linguæ
Deſuerant,nec flere uacat.ſed faſq;,nefaſq;
Conſuſura ruit,pœnæq; in imagine tota eſt.
Tempus erat,quo ſacra ſolent trieterica Bacchi
Sithoniæ celebrare nurus,nox conſcia ſacris,
Nocte ſonat Rhodope tinnitibus æris acuti,
Nocte ſua eſt egreſſa domo regina,Deiq;
Ritibus inſtruitur,furialiaq; accipit arma,
Vite caput tegitur,lateri ceruina ſiniſtro
Vellera dependent,humero leuis incubat haſta,
Concita per ſyluas turba comitante ſuarum
Terribilis Progne,furiiſq; agitata doloris,
Bacche tuas ſimulat . uenit ad ſtabula auia tandem.
Exululatq;*,euœq; ſonat,portaſq; refringit,
Germanamq; rapit,raptæq; inſignia Bacchi
Induit,& uultus hederarum frondibus abdit,
Attonitamq; trahens intra ſua mœnia ducit,
Vt ſenſit tetigiſſe domum Philomela nefandam,
Horruit infelix,totoq; expalluit ore.
Nacta locum Progne ſacrorum pignora demit,
Oraq; deuelat miſeræ pudibunda ſororis,
Amplexumq; petit.ſed non attollere contra
Suſtinet hæc oculos pellex ſibi uiſa ſororis,
Deiectoq; in humum uultu iurare uolenti,
Teſtariq; Deos,per uim ſibi dedecus illud
Illatum pro uoce manus fuit.ardet & iram
Non capit ipſa ſuam Progne,fletumq; ſororis
Corripiens,non eſt lachrymis hoc inquit agendum,
Sed ferro,ſed ſiquid habes,quod uincere ferrum
Poſſit.in omne nefas ego me germana paraui,
Aut ego*cum facibus regalia tecta cremabo,
Artificem mediis immittam Terea flammis,
Aut linguã,aut oculos,& quæ tibi mẽbra pudorẽ
Abſtulerunt,ferro rapiam, aut per uulnera mille
Sõtem animã expellã. magnũ eſt quodcũq; paraui.
Quid ſit adhuc dubito . peragit dum talia Progne,
Ad matrem ueniebat Itys.quid poſſit ab illo
Admonita eſt,oculiſq; tuens immitibus , ah quàm
Es ſimilis patri,dixit.nec plura locuta
Triſte parat facinus,tacitaq; exæſtuat ira.
Vt tamen acceſſit natus,matriq; ſalutem
Attulit,& paruis*adduxit colla lacertis,
Miſtaq; blanditiis puerilibus oſcula iunxit,
Mota quidem eſt genitrix, infractaque cõſtitit ira,
Inuitique oculi lachrymis maduere coactis.
Sed ſimul * ex nimia mentem pietate labare
Senſit,ab hoc iterum eſt ad uultus uerſa ſororis.

RAPH. ¶MIRVM eſt po.)ſilere ſubaudiatur . eſt autem parentheſis. ¶Repreſſit)compreſſit,continuit. Cauſas autem exponit poeta,quibus mota Progne ne vnum quidem verbũ emiſit. ¶Deſuerant)ſic quidem legitur,ſed deſuerunt,legendum ea figura qua Virgilius cecinit. Matri longa decem tulerunt faſtidia menſes. Forſitan & Ouidius ſcripſit. Aliquis autem ex iſtis ſemidoctis ſpecie recti deceptus Deſuerũt in Deſuerant deprauauit. ¶Nec fle.va.)nec flendi tempus habet. ¶Sed faſq;, nefaſq; Conſu.ru.)ſed furit, inquit omne ius & humanũ & diuinum perturbatura. ¶Pœnæq; in ima.to.eſt)in imaginatiõe pœnæ,qua maritum afficit. ¶Sacra triete) triẽnalia, quod tertio quoq; anno celebrabãtur Bacchi ſacra. A tribus nanq; annis qui ἔτη Græce dicuntur, trieterica fuerunt appellata. Sithoniæ nu.) Thraciæ mulieres. Sithonia enim Thraciæ pars eſt, {& Sithonii populus,ex quo parentes Orphei procreati fuere, vt Plinius tradit. Apud Stephanũ σιθωνία ſcribitur per ω longum. Sed poetæ ſuo modo corripiũt,quẽadmodum & in Sidonius, & aliis nonnullis.} ¶Nox con. ſa.) Nocte eni ſacra Bacchi celebrabãtur. ¶Aeris acuti) acute ſonantis. ¶Deiq; ritibus)ſecundum ritus ſacrorũ Bacchi. ¶Furiala ar.)Bacchica, quibus ſacra Bacchi celebrantes vtebantur. Pulchre autem Baccharum habitum deſcribit. ¶Ceruina ve.)ceruinæ pelles. ¶Leuis ha.)quę pãpinis ornata thyrſus vocatur. ¶Bacche tuas) furias ſubaudiendũ, eſt autẽ apoſtrophe ad Bacchum. ¶Venit ad ſta.au.tã.) ad illa nãq; properabat, eoq; vel parua mora ipſi longiſſima videbatur. ¶Euceq; ſo.)vtitur Baccharũ clamoribus. Nã Euœ & Euan in ſacris Bacchi lactabãtur ab iis qui ipſum inuocabant. {Eſt autẽ duarum ſyllabarum Euœ Græce εὐοῖ quaſi dicas,bene ſit tibi.} ¶Inſignia Bac.) Baccharum ac Mænadũ habitꝰ. ¶Abdit) abſcondit ne agnoſceretur à quoq̃. ¶Horruit) cũ quodã horrore extimuit eorũ recordatione, quæ à Tereo perpeſſa fuerat. ¶Nacta lo. Pr.) ſecretũ ſubaudiamus. ¶Sacrorum p.)ornamẽta ſacrificiorum Bacchi. ¶Deuelat)reuelat, detegit. ¶Pellex ſi.vi. ſo.)cauſa cur non auderet Philomela aſpicere ſororẽ. ¶Teſtariq; De.)in teſtimonium Deos abducere. ¶Dedecus il.) illam ignominiam. ¶Pro u.m.f.) manu enim id ſignificabat quod voce indicare nõ poterat. ¶Ardet)furit. ¶Corripiẽs) reprehendens. ¶In omne ne.)ad omne nefas perpetrandũ.

Trieterica Sithonia.

ADDI.

*a.l.hoeq;

*a.l.eſt.

*a.l.quum aduer.tempoꝛis eſt nõ aũt prępoſitio.

ADDI.

*Adducere hoc loco ſignificat cõſtringere.

*a.l.eximia.

¶Artifice)Tereum tanti ſceleris authorẽ. ¶Et quæ tibi mem.pu.)minatur Progne ſe Terei inguina, quibus Philomelam violauit, gladio amputaturam. ¶Pudorem) virginitatem. ¶Abſtulerunt)ſyſtole qualis illa Virgiliana. Matri lõga decem tulerunt faſtidia menſes. ¶Sontem ani.)nocentem, ſceleratam Terei animam è corpore expellant. ¶Magnum eſt ſupple)malumue ſubintelligatur. ¶Quid ſit adh.du.) nondum inquit decreui quo malo Tereum affectura ſim. ¶Quid ſit) futurum ſubaudiatur. ¶Peragit dum tal. Prog.) dum talia loquitur, & minatur. ¶Ad matrẽ ven. Itys) Itys & appellatio eſt qua rotæ curruſue circunferentia ſignificatur, & pueri Prognes & Terei filii nomen, qui & Itylus fuit cognominatus, quod ſignum & argumentum fuerit calamitatis, quæ parentibus ipſiq; euenit, τύλους enim Græci ſigna miſeriæ vocant. {At hoc remotius fuerit ἀπὸ τῶν τύλων, vocari Ityn, ſiue Itylum, cur enim propoſita litera, I, foret? quæ Itym à voce hirundinis, quæ τὸν ἶτυν θρηνοῦσα, ἶτυ, ἶτυ, gemebunda voce ſonat, vt & Græci ſentire videntur, aut certe Itylum,& per Apocopen ἶτυν, quaſi νέον, ſiue ἀπαλόν, ſiue etiam ὀρφανόν: (hæc enim Græcis ἴτυλοι ſignificat,)dictum puto.} ¶Quid poſſit ab illo admonita eſt): quo malo, inquit, afficere Tereum poſſit ex Ityli aduẽtu cognouit, de illo nanque interficiendo cogitare cœpit. ¶Ah quàm)indignationi ſeruiens eſt illa interiectio hoc loco, alibi & miſerationi. ¶Acceſſit)appropinquauit. ¶Matriq; ſalutem Attulit) hoc eſt, matrem ſalutauit. ¶Et paruis adduxit colla lacertis) & matris colla paruis brachiis circundedit. Eſt autem hypallage. collo enim adduci brachia dicuntur potius quàm è diuerſo. ¶Triſte pa.fa.) communem ſibi cum Tereo filium interficere, & coctum patri epulandum apponere cogitat. ¶Tacita ira) tecta, occulta: neque enim Itylo ſe iratam eſſe oſtendebat. ¶Mora quidem eſt genitrix) commota, quia mater erat. Matres nanque filios natura charos habent. ¶Infractaque conſtitit ira)hoc eſt, ira quam conceperat in filium Progne ipſius blanditiis fracta eſt. Infracta nanque hoc loco valde & penitus fracta intelligitur. ¶Inuitique oculi) ipſius inuitæ oculi, eſt enim hypallage. ¶Lachrymis coacti)à pietate materna expreſſit. ¶Labare) vacillare, & ad miſericordiam commoueri. ¶Ab hoc)ab huius Ityli aſpectu.

Itys.

ADDI.

In'q; uicem ſpectans ambos, cur admouet inquit
Alter blanditias? rapta ſilet altera lingua?
Quā uocat hic matrem, cur nō uocat illa ſororem?
Cui ſis nupta uide Pandione nata, marito.
Degeneras, ſcelus eſt pietas in coniuge Tereo.
Nec mora traxit Ityn, ueluti Gangetica ceruæ
Lactentem fœtum per ſyluas Tygris opacas.
Vt'q; domus altæ partem tenuere remotam,
Tendentem'q; manus, & iam ſua fata uidentem,
Et mater, mater clamantem, & colla petentem,
Enſe ferit Progne, lateri qua pectus adhæret.
Nec uultum uertit. ſatis illi ad fata, uel unum
Vulnus erat. iugulum ferro Philomela reſoluit.
Viua'q; adhuc, animæ'q; aliquid retinentia mēbra.
Dilaniat. pars inde cauis exultat ahenis,
Pars uerubus ſtridet. manant penetralia tabo,
His adhibet coniux ignarum Terea menſis.
Et patrii moris ſacrum mentita, quod uni
Fas ſit adire uiro comites, famulos'q; remouit.
Ipſe ſedens ſolito Tereus ſublimis auito
Veſcitur, in'q; ſuam ſua uiſcera congerit aluum.
Tanta'q; nox animi eſt, Ityn huc accerſite, dixit.
Diſſimulare nequit crudelia gaudia Progne
Iam'q; ſuæ cupiens exiſtere nuntia cladis,
Intus habes, quod poſcis ait, circunſpicit ille,
Atque ubi ſit, quærit. quærenti, iterum'q; uocanti
Sicut erat ſparſis furiali cæde capillis
Proſiluit, Ityos'q; caput Philomela cruentum
Miſit in ora patris. nec tempore malluit ullo
Poſſe loqui, & meritis teſtari gaudia dictis.
*Thracius ingenti menſas clamore repellit,
Vipereas'q; ciet ſtygia de ualle ſorores,
Et modo ſi poſſet reſerato pectore, diras
Egerere inde dapes, *demerſa'q; uiſcera geſtit.
Flet modo, ſe'q; uocat buſtum miſerabile nati,
Nunc ſequitur nudo genitos Pandione ferro.
Corpora Cecropidum pennis pendere putares,
Pendebant pennis. quarum petit altera ſyluas,
Altera tecta ſubit, neque adhuc de *corpore cædis
Exceſſere notæ, ſignata'q; ſanguine pluma eſt.
Ille dolore ſuo, pœnæ'q; cupidine uelox
Vertitur in uolucrem cui ſtant in uertice criſtæ,
Prominet immodicum pro longa cuſpide roſtrum.
Nomen epops uolucri facies armata uidetur.

ARG. FABVLAE SEQ.

Aquilo cum Orithyam diligeret, nec ullis precibus a parentibus puellæ impetrare poſſet, ut ſe in affinitatem reciperent, viribus vſus ſuis, Athenas deuenit, & puellam raptam in Thraciam retulit, ibique grauidam facit ex qua gemellos procreauit Zetum & Calaim, quorum poſtea humeri alæ volucrum increuerunt, per quas parentis imaginem referrent.

Hic dolor *ante diem, longe'que extrema ſenectæ
Tempora Tartareas Pandiona miſit ad umbras.

APH

¶ In'q; vicem) viciſſim per vices. ¶ Pandione nata.) ſeipſam alloquitur. ¶ Progne) eſt autē emphaſis. Ac ſi diceret ſe natā eſſe è Pandione viro generoſiſſimo, omniq; virtute prædito rege. ¶ Cui ma.) ac ſi diceret turpiſſimo omnium'q; nefandiſſimo. ¶ Degeneras) ſeipſam arguit Progne, quod à ſuis degeneret, ſi tantum ſcelus patiatur multum. ¶ In con. Te.) ſi eſſet ſoluta oratio, in coniugem Tereū diceremus. Pietate, inquit, vti in coniugē Tereū ſcelus eſt: (legendū autē τηρεῖ, diſſyllabicos in ſcanſione, per συνίζησιν qua vocalis altera cū altera coaleſcit.) ¶ Nec mo.) eſt ſubaudiatur hoc eſt, cum primum aſſeruit ſcelus eſſe pietate in Tereum vti, Ityn traxit in partem domus ſecretiorē. ¶ Gangetica ti.) Indica à Gange maximo Indiæ fluuio. ¶ Ceruę lac. fœ.) periphraſis eſt hinnuli. ¶ Tēdentē manus) ſupplicantem. ¶ Adhæret) adiūgitur, ſignificat autē Ityn à matre inter latus & pectus fuiſſe pcuſſum. ¶ Nec ver. vul.) magna matris ſæuitia atq; indignatio; quæ citra vultus auerſionem filiū necare ſuſtinuerit. ¶ Ad fata) ad mortē ¶ Exultat) feruet. Partē vero Ityos carniū elixā, partē toſtam fuiſſe ait. ¶ Manant pen. ta.) interiora ædiū loca tabo & ſanie pueri occiſi fluūt. ¶ Ignarū Te.) cædis filii inſciū. ¶ His mē.) his epulis cōtinēs enim pro cōtento ſæpenumero à poetis ponitur. ¶ Et pa. mo. ſa.) Athenienſe ſacrificiū, his autē veriſimilia reddit ea, quæ à Progne & Philomela perpetrata fuiſſe narrantur. ¶ Vni vi.) ſolū marito. ¶ Remouit) mandauit, dimiſit. ¶ Solio aui.) ſede auorū. ¶ Sua vi.) ſuas carnes, nā Itys ex Terei ſanguine fuerat conceptus, ¶ Tantaq; nox ani. eſt) acclamatio eſt in hoium cæcitatem. ¶ Accerſite) aduocate. ¶ Diſſimulare ne.) occultare poteſt. Eſt enim diſſimulare fingere id non eſſe quod fit. ¶ Crudelia ga.) lætitiā ex crudeli filii cæde, quē pater vorauerat, pueniētē. ¶ Iamq;) ſtatimq;. ¶ Intus hab.) intra temetipſum habes. ¶ Vbi ſit) Itys ſubaudiatur. ¶ Meritis di.) conuenientibus verbis. ¶ Thracius) Tereus Thracius tyrannus. ¶ Repel.) euertit. ¶ Ciet) vocat. ¶ Vipeas ſo.) furias, que pro crinibus vipeas habere dicūtur. ¶ De ſty. val.) ab inferis. ¶ Reſerato pect.) aperto. ¶ Egerere) eiicere, euomere. ¶ Geſtit) cupit. ¶ Demerſa) imerſa viſcera filii. ¶ Seq; vo. bu.) ſepulchrū filii, carnes enī illi⁹ in ſtomacho habebat. ¶ Nūc ſe modo pſequitur. ¶ Nudo fer.) ſtricto enſe. ¶ Corpora Cecropi.) Athenienſium Prognes & Philomelæ. ¶ Pennis pen. pu.) alis in aere aliquis pendere putaret, in aues nanq; iam fuerāt transmutatæ. ¶ Quarum pe. al. ſil.) Philomela, quæ in luſciniam fuit conuerſa. ¶ Altera te. ſu.) Progne quæ in hirundinem fuit transfigurata. ¶ Notæ cæ.) ſigna cædis. ¶ Signataq; ſan plu. eſt) pluma inquit eſt maculis ſanguineis infecta & hirundinū & luſciniarum. ¶ Pœnæ cu.) qua Prognē, Philomelam'q; afficeret. Vpupā autē, quæ à Græcis epops appellatur, poeta deſcribit. ¶ Cui ſtant) erectæ ſunt. ¶ Immodicū) maximū. ¶ Pro. lon. cu.) pro longo enſe, quo fugientes perſequebatur. ¶ Facies ar. videt) ita enim pennæ circa oculos ſunt diſpoſitæ, vt eos galea ferè tectos habere videatur, ideo'q; toruo eſt aſpectu hęc auis. Hæc aūt oia i Daulide, quæ ſupra Chironiā, vbi Tereus regnauit, ppetrata fuiſſe Thucydides & Pauſanias ſcribunt, {vnde & Daulias ales Philomela à poetis dicitur, ſed eā terrā Thraces tū habebāt, vt Thucydides ait,} q̄uis Megarenſes affirment circa fontes, qui Megaridis vocātur, illa fuiſſe geſta. eorū vero locorū ditionem Tereus amiſit, pp ea quæ & ipſe in Philomelā, & Progne, Philomela'q; aduerſus Ityn admiſerūt. Vnde Megaris ſibi ipſe mortē cōſciuit Tereus, cui Megarēſes & tumulū ſtatim erexerūt, & ſingulis quibus'q; annis ſacra pſoluerūt, in qbus calculis pro hordeo vtūtur. Ibi vpupā auē primū viſam aſſerunt. Mulieres aūt Athenas rediuſſe, lūgētes & querentes quid paſſæ eſſent, lachrymis'que ſe mirabiliter cōfeciſſe. Vnde earū in luſciniā & hirundinē trāſfigurationes cōfictæ fuere, ea occaſione, qd hæ aues neſcio qd miſerabile & luctui ſimile canūt. Hęc Pauſanias. ¶ Hic dolor ante diē) Pādionē dolore quē ex filiab⁹ cōceperat, mortuo, Erechtheus à Pallade educatus (vt ſcribit Homerus) & Athenienſibus rex traditus i regno ſucceſſit, cuius filiā Orithyiā amauit Boreas Thraciæ vētus, & rapuit, i Thraciam'q; aſportauit, ex qua filios ſuſtulit Zeten & Calaim, q pueri qdē ſine alis fuerūt, iuuenes vero alati effecti vnà cū aliis Argonautis ad vellus aureū rapiedū ſunt pfecti. ¶ Tartareas ad vmb.) ad inferos. Vt aūt Pauſanias in Attica ſcribit, Pādiō oino infelix in filiarū educatione fuit, neq; ipſi filii relicti ſunt vlli iniuriæ vltores, tametſi vt fortunā augeret cū Thrace rege Tereo affinitatē iūxerit, ſed nulla eſt mortalibus euadēdi via, eius qd à Deo futurū eſt.

ODI.

igeticus

Progne in hirundinē Philomelā in luſciniam. Tereus in vpupam.

ADDI.

*a.l. tere⁹.

*. a.l. carpſitq;.

*a.l. corpe

*a.l. & luctus.

Sceptra loci, rerum'que capit moderamē Erechtheus,
Iuſtitia dubium eſt, ualidis'ne potentior armis.
Quattuor ille quidem iuuenes, totidemq; crearat
Fœmineæ ſortis, ſed erat par forma duarum.
E quibus Aeolides Cephalus te coniuge felix
Procri fuit, Boreæ Tereus, Thraces'que nocebant,
Dilecta'que diu caruit Deus Orithyia,
Dum rogat, & precibus mauult quā'm uiribus uti.
Aſt ubi blanditiis agitur nihil horridus ira.
Quæ ſolitæ eſt illi, nimium'que domeſtica uento,
Et merito dixit, quid enim mea tela reliqui?
Sæuitiam, & uires, iram'que, animos'que minaces?
Admoui'que preces, quarum me dedecet uſus?
Apta mihi uis eſt, hac triſtia nubila pello,
Hac freta concutio, nodoſa'que robora uerto,
Induro'que niues, & terras grandine pulſo.
Idem ego cum fratres cœlo ſum nactus aperto,
(Nam mihi campus is eſt) tanto molimine luctor,
Vt medius noſtris concurſibus inſonet æther,
Exiliant'que cauis eliſi nubibus ignes.
Idem ego cum ſubii conuexa foramina terræ,
Suppoſui'que ferox imis mea terga cauernis,
Solicito manes, totum'que tremoribus orbem.
Hac ope debueram thalamos petiiſſe, ſocer'que
Non orandus erat mihi, ſed faciendus Erechtheus.
Hæc Boreas, aut his non inferiora locutus,
Excuſſit pennas, quarum iactatibus omnis
Afflata eſt tellus, latum'que perhorruit æquor.
Puluerea'mque trahens per ſumma cacumina pallā,
Verrit humum, pauidam'que metu caligine tectus
Orithyiam adamans fuluis complectitur alis.
Dum uolat arſerunt agitati fortius ignes,
Nec prius aerii curſus ſuppreſſit habenas,
Quā'm Ciconum tenuit populos, & mœnia raptor.
Illic & gelidi coniux Actæa tyranni,

EXPH. ADDI. ❡SCEPTRA loci) Athenarum imperiū. ❡ Rerū mod.) regni gubernationē. {Videtur hoc loco Ouidius ſeriē hiſtoriæ, atq; ordinē ſucceſſionis regū Atticorū confundere, aut alios ſaltē authores q̄ nos habemus, ſecutus eſſe. Nā & Euſebius, & Pauſanias, Erechtheū ſuperioris Pandionis, eius qui poſt Cecropē primū, quintus regnauit, ſucceſſorē faciūt. Prognē autē & Philomelā filias Pandioni poſteriori, Erechthei nepoti Pauſanias attribuit, ei, videlicet, qui à Metionidis (familia hæc Athenis fuit) regno eiectus, Megaris vitā finiuit. Poſt cuius mortē ex filiis natu maximus Aegeus, depulſus rurſū Metionidis Athenis regnauit. Cui rei etiam cōſentit, qd de Thracēſib⁹ & Eumolpo Iſocrates i Panathenaico dicit. Nā Thracenſi bello, quando θρᾷκες, vt ille inquit, μετ' Εὐμόλπου τοῦ Ποσειδῶνος εἰς ἀττικὴν ἐνέβαλον, ὃς ἠμφισβήτησεν Ἐρεχθεῖ τῆς πόλεως, φάσκων Ποσειδῶ πρότερον Ἀθηνᾶς καταλαβεῖν αὐτήν, Erechtheus, cui⁹ filię Procris & Orithya & hic & apud Euſebiū dicūtur, interfectus fuit, vt Pauſanias ait. deinde & Amazonicū bellū, qd aliquāto poſt ſecutū fuit, à Theſeo Aegei filio, Pādionis nepote confectum eſt, vt vel hinc appareat Pandionē hūc Erechtheo poſteriorem fuiſſe. Iā Prognen & Philomelā poſteriores fuiſſe Procride & Orithya etiā illa teſtātur, quę de genere Eumolpi à Pauſania traduūtur. Fuit enim inquit ille, Eumolpus, is, qui cū Thracēſibus in Atticam venit, Neptuni filius ex Chione. Chione aūt Boreæ & Orithyæ, &c. Cæterū ordo ſucceſſionis regū Athenienſiū vſq; ad Theſeū ita ſe habet. Primus Atticā tenuit Actæus. Poſt hunc regnauit Cecrops, gener Actæi, qui Diphyes cognominat⁹ fuit. poſt Cecropē Cranaus, quo per vim eiecto, regnū Amphictyon (nō vt vulgo legitur Amphitryon) gener Cranai accepit. Amphictyoni aūt ſucceſſit Erichthonius, quē fabulæ ex Pallade & Vulcano genitū ferunt, Erichthonio Pandiō, Pandioni Erechtheus, is de quo hic dicitur. Erechtheo deinceps Cecrops poſterior, hinc Pandion poſterior, cuius filiæ Progne & Philomela, & filius pręter cæteros, Aegeus Theſei pater. Hæc ex Pauſania & Euſebiō. Eandem autē ferè & Cōmentator Euripidis in Phœniſſas annotat, niſi quòd hic poſteriorē Cecropen omittit, Erechtheoq; Pādionē ſucceſſorem facit.} ❡ Sed erat par forma duarū) è quātuor filiabus duas æquales pulchritudine fuiſſe ait, Procrin, quæ Cephalo Deionei filio nupſit, & Orithyiam, quæ à Borea vento dicitur fuiſſe rapta. Tametſi Heſagoras in Megaricis ſcribat non à vento, ſed à Borea Strymonis filio Orithyiam fuiſſe raptam. Chœrilus vero narrat Orithyiam flores colligentem iuxta fontes Cephiſi fuiſſe raptam, cui Simonides accedit, qui in Naumachia ſcribit ipſam ex Attica à Borea raptā, & in Thraciam ad Sarpedoniam vſque petram fuiſſe perlatam, vbi & rem cum illa habuiſſe dicitur. Apollonius quoque Orithyiæ raptum elegantiſſime in primo Argonauticō deſcribit, quem Ouidius potiſſimum ſequi videtur.

Orithyiæ raptus.

Procris Orithya.

{Verſus Apolloni ſunt.
Ζητῆς αὖ κάλαΐς τε βορήιοι υἷες ἵκοντο
Οὕς ποτ' ἐρεχθηὶς βορέῃ τέκεν ὠρείθυια
Ἐσχατιῇ θρήκης δυσχειμέρου, ἔνθ' ἄρα τήνγε
Θρηίκιος βορέης ἀνερέψατο κεκροπίηθεν
Ἰλισσοῦ προπάροιθε χορῷ ἔνι δινεύουσαν.}

❡ E quibus Aeolides Cephalus) Cephal⁹ (vt Strabo ait) Deionei filius quidē fuit, qui ab Aeolo genus duxiſſe videtur, vnde & Aeolides à poeta vocatur, vt in oībus, quæ mihi videre contingit, exēplaribus legitur. Sed quo modo ab Aeolo ducat originē Cephalus nōdū meminime legiſſe. {Deioneus Aeoli filius fuit, frater Salmonei, vt ex Cōmentariis Odyſſeæ apparet, vbi Didymus, ſeu quisquis is fuit, Tyri Salmonei filia cum à Neptuno cōpreſſa, & ob id à patre eiecta fuiſſet, ad Deioneū patruum cōfugiſſe tradit, qui illā Cretheo fratri collocauit. Fuerūt enim fratres Cretheus, Salmoneus, Deioneus, Athamas, & Siſyphus.} ❡ Procri fuit) Procri vocatiu⁹ eſt Græcus. Ad ipſam eni ſermonē cōuertit poeta. ❡ Boreæ Tereus, Thracesq; nocebāt) crudelitas, inqt, Terei ac Thracū Boreæ ne Orithyiā duceret vxorē nocebāt. Boreas autē eſt ventus, q latinæ Aqlo vocatur, vt in primū plenı⁹ ſcripſimus. Boreas etiā Strymonis fuiſſe fili⁹ narratur, à quo rapta fuit Orithyia. Sed poetæ qd fuit hoīs opus, ad ventū trāsferūt. Tametſi qdā dicāt Orithyiā ex alto ab Aquilone deiectā periiſſe, indeq; à poetis fictā fabulam fuiſſe.} ❡ Deus) Boreas. ❡ Horridus ira) terribilis indignatione. Boreę autē naturā deſcribit: eſt enim ventus valde impetuoſus & violentus. ❡ Et me. di.) merito Boreas ſeſe carere Orithyia cōfeſſus eſt. quādo blanditus, q̄ viribus vti maluerit. ❡ Admoui) appoſui. ❡ Quarum me dedecet vſus) quibus mihi turpe eſt vti. ❡ Cœlo aperto) aere patenti, in quo venti confligunt. ❡ Tanto molimine luctor) tantis viribus reſiſto. ❡ Vt medius noſtris) phyſicorum ſententiam ſequitur, qui ex colliſione nubium tonitrua aiunt commoueri, & fulmina emitti. ❡ Eliſi ignes) expulſi. eſt autem fulminum periphraſis. ❡ Idem ego cum ſu.) terræmotus ex phyſicorum ſententia fiunt à ventis in cauernis terræ clauſis, vnde ſine magno impetu exire non poſſunt. ❡ Solicito) infeſto, perturbo. ❡ Excuſſit pen.) cōcuſſit alas, ex quarum iactatione maximum ventum excitatum fuiſſe ait. ❡ Puluerem pal.) puluerulentam veſtem, quæ eleganter Boreæ attribuitur, quod eo vento flante maximus excitatur puluis: eſt enim ſiccus. ❡ Ignes) amores. ❡ Nec prius aerii curſus) nec prius inquit volare deſtitit, quàm ad Cicones Thraciæ populos perueniſſet. {Ciconum autem etiam Homerus meminit in Odyſſea.} ❡ Actæa) Athenienſis Orithya, {ab Actæo rege, de quo ſupra.} ❡ Gelidi tyranni) Boreæ venti, qui omnium eſt frigidiſſimus.

Cephal[us]

ADDI.

Boreas

Vnde [...] mina & [...]

ADDI.

ADDI.

CPARTVq;

Et genitrix facta eſt.partuq; enixa gemellos,
Cætera qui matris pennas g:nitoris habebant.
Non tamen has memorát una' cum corpore natas,
Barba'q; dum rutilis aberat ſubnixa :apillis,
Implumes Calais'q; puer,Zetes'q; fuerunt.
Mox pariter pennæ ritu cœpere uolucrum
Cingere utrunq; latus,pariter flauſ'ere malæ.
Ergo ubi conceſſit tempus puerile iuuentæ,
Vellera cum Minyis nitido radiantia uillo.
Per mare non * notum prima petiere carina.

IPH. ¶ PARTVq; enixa gemellos)eniti ꝓprie mulieres dicun-tur cũ pariunt. ꝩ Gemellos) Zeten & Calain,nõ hos autẽ ſo lũ Boreas ex Orithyia ſuſcepit, ſed etiã puellas Chthoniã, Chionen,& Cleopatrã,quæ Phineo nupſit. ꝩ Pẽnas geni.) alas Boreæ patris. Nã vẽti cũ alis etiã nunc pingũtur. ꝩ Sub-nixa)ſubiecta. ꝩ Rutilis ca.)flauis crinibus. ꝩ Implumes)ſine plumis & alis. Zetes autẽ le-gendũ eſt,nõ Zetus, vt ferè in exẽplaribus eſt depraua-tũ. ꝩ Flaueſcere)flauæ fieri la nugine naſcente. ꝩ Ergo vbi cõceſſit)poſteaquã inquit iu uenes effecti ſũt, vnà cũ alus Argonautis ad rapiẽdũ vel-lus aureum nauigauerũt. ſed vnde Zetes & Calais vene-rint variæ ſunt priſcorũ opi-niones. Alii nanq; ex Thra-cia,vt Apollonius. Herodo. ex Daulide. Duris vero & Phanodicus ex Hyperboreis ad Iaſonẽ veniſſe aiunt. Hæc autẽ ad ſeptimi libri initiũ apte cum ſexti fine copulãdũ nar-rãtur. ꝩ Cõceſſit)locũ dedit. ꝩ Vellera)pellẽ arietis auream, quẽ Phryxus cũ ab eo ad Colchos vſq; incolumis fuiſſe de-latus, Ioui Phryxio:hoc eſt,fugæ fauẽti immolauit, ac eius pellẽ aurei velleris,eidẽ dicauit. Nam Athamas Aeoli filius Crethæiq; frater,vt ſcribit Apollonius, ex Nephele vxore duos ſuſtulit li eros, Phrixũ & Hellen.ſed Nephele mor-tua,Ino filius nouercã ſuperinduxit,quæ vt nouerca prioris filios vxoris odio perſequi cœpit. Cumq́; agri illius incanta mentis ſteriles facti eſſent,vates ſubornauit, qui Athamanti referrent agros nõ ante fertiles futuros q̃ filii prioris vxoris interficerẽtur. Cæterum Phryxus periculi imminẽtis admo-nitus arietẽ vnà cum ſorore Helle aſcendit,qui mare ingreſ-ſus cũ ad Troicum pelagus peruiſſet, Helle in mare cadens ei nomẽ dedit. Inde enim Helleſpõtus fuit appellatus. Phry xus autẽ in Scythiã vectus Ioui Phryxio,qđ eius ope nouer cæ inſidias effugerat, arietẽ ipſum immolauit, vellusq́; aureũ eidem dicauit,quod quidẽ in luco Martis à peruigili draco-ne,taurisq́; per nares ignẽ efflantibus cũ cuſtodiretur, ab Ia-ſone raptum,atq; in Theſſaliã fuit aſportatũ. Euſebius autẽ in Chronicis ait Phryxum idcirco ab ariete vectũ eſſe fingi, q̃ nouercales inſidias, naui,cuius inſigne aries erat effugit. Cum Mi. Minyæ populi fuerunt Theſſaliæ antiquiſſimi, à
nyæ. Minya Orchomeni(vt putatur)& Hermippes, re vera autẽ Neptuni filio denoĩati. Demetrius aũt Sceptius ait illos,qui circa Iolcum habitarunt, Minyas fuiſſe appellatos. Apollo-nius vero oẽs Argonautas ſcribit Minyas fuiſſe, quod pluri mi & fortiſſimi quiq; eorũ ac in primis ipſe Iaſon à Minyæ filiabus duxerũt originẽ. ꝩ Prima carina) prima naue. Nam Argo prima oium nauis lõga fuiſſe perhibetur. quidã tamẽ aiunt Danaum ab Aegypto perſecutũ omnium primum na-uim longam cõſtruxiſſe:vnde etiam Danaida fuiſſe vocatã.

IACOBI CONSTANTII FANENSIS.

LYdias tamen illa per vrbes.Emendo lydas. Dicitur enim Lydus & Lydius ſed iy,ſyllaba ſemper ꝓducta. Idẽ ſe-cũdo Faſt. Ridet amatorẽ lyda puella ſuum.& in Ibin. Lydia ſe ſcopulis vt virgo miſit ab altis. ꝩ Bis ſex cœleſtes medio Iouis ſedibus altis Auguſta grauitate ſedent. Duodecim de-os intelligit ſex mares totidẽ fœminas:quos conſentes nun-cupabant teſte diuo Augu.in.iiii.ciui dei, eo quòd in Iouis conſilium adhiberentur. Eos Ennius hoc diſticho cõplexus eſt : qđ Martianus citat lib.i.nuptiarũ Mercurii & Philolo-giæ,necnõ Apuleius de deo Socratis. Iuno. Veſta: Minerua: Ceres:Diana:Venus:Mars:Mercuri⁹:Iouis:Neptun⁹:Vul-canus:Apollo.quorũ meminit & cũmentator Apollonii in ſecundũ Argon. ꝩ Exiluiſſe ferũ)Emẽdati codices. habẽt Fe-tum. Quo i & is qui epitomata fabularũ Ouidii ſoluta ora-tione cõpoſuit ſic redintegrãdum eſſe oſtendit. Lege pmã collectaneorũ noſtrorũ hecatoſtyn cap.lvii ꝩ Addidit vt ſa-tyri cælatus imagine pulchra Iuppiter impleuit gemino Ny-cteida fœtu)Lego pulchrã. Sed ſciendũ (vt ait Stephanus) Antiopam ſecũdũ Heſiodũ in Hyria : quæ regio fuit propè Euripũ:Secundum Euripidẽ in Hyſia:quæ ciuitas fuit ſub cy therone locata:in lucẽ fuiſſe editam:Nycteus autẽ Antiopæ pater Neptuni & Celenus filius fuit : vt author eſt Iginus in Tauro. ꝩ Te quoq; mutatũ toruo neptune iuuẽco virgine in Aeolia poſuit:)ꝑ virginẽ Aeoliã Canacẽ Aeoli filiã intelli-git:quã ſub Tauri forma vi-tiauit Neptun⁹ teſte Diodo-ro in prio.vnde natus Trio-pas Eriſichthonis pater au-thore Callimacho & Diod. in.vi.Lege primam collecta-neorum hecatoſtyn ca.lxvi. ꝩ Aries biſalpida fallis.) Le-go Biſaltida.i.Biſalti filiã : q ſole & terra genitus fuit au-thore Stephano,à quo Biſal tia ciuitas & locus in Mace-donia. ꝩ Et te flaua comas frugum mitiſſima mater ſen-ſit equũ.) Ex hoc cõpreſſu natus eſt Ariõ equus humanum habẽs dextri pedis veſtigiũ. Author Papinianus ſterpres.vi. cõmẽt. ꝩ Vt paſtor Macareida luſerit Iſſen.) Iſſe puella Leſ-bia fuit ſoror Methymnæ,& Macaris vel Macarei filia. Ab Iſſe Iſſa,à Methymna quoq́; Methymna in Leſbo ciuitates nomẽ acceperunt. Lege Stephanũ. ꝩ Liber vt Erigonen falſa deceperit vua)hæc Erigone Icari filia fuit:quã ſub vuæ ſpe cie Bacchus decepit,& grauidã reddidit. vñ natus puer no-mine Staphyius,à facti qualitate ita appellat⁹.nã σταφυλὴ vuã ſignificat. quãuis nõ deſint qui Staphylũ Baccho & Ariadna natum literis tradãt, vt in.iii. Argon. Cõmẽtario interpretes ſcribũt:& Plutarchus in Theſeo Lege autẽ primæ hecatoys noſtræ cap.vi. ꝩ Succis Hecateidos herbæ)Aconitum intel-ligo:quod hecate Medeæ mater prima dicitur reperiſſe te-ſte Diod.lib.v. ꝩ Cum qs & naris,& aures. lego auris in ſin-gulari teſte Priſcian lib.vi. ꝩ Mihi Tãtalus author. Tantalus hymenæi filius & Aſcali frater fuit authore Stephano. Quẽ Plato in Cratylo quaſi ταλάντατον talantatum.i.infeliciſſimũ dictũ fuiſſe exiſtimat. ꝩ Huc natas aduce ſeptẽ) Et tondẽ iu-uenes. Siquis filiorũ Niobes noĩa ſcire deſiderat,hæc fuerãt: vt apud Statii interpretẽ.iii.Thebaid. Cõmẽtario iueni. Ma-rium hæc. Archemorus: Antegorus:Tantalus: Phædimus: Sipylus:Xenarchus:& Epinites. Fœminarum hæc. Aſtycra-tea:Pelopeia:Chloris:Cleodexe:Ogyne:Phege: & Neæra. Ouidius Aeſchylum in Tragœdia Niobe ſequens quoſdã è maribus aliter noĩauit. puellarũ vero noĩa nõ appoſuit. ꝩ De-iectura preces.)Quis nõ videt adiectura eſſe legendũ?& in eo verſu. ꝩ Ille vt erat pronus ꝑ crura admiſſa iubasq; volui-tur,admiſſa).i.velocia debere exponi? ꝩ Cui quõdã regia Iu no orbe interdixit.)Reſtitue orbẽ:vtĩ oẽs prius codices ha-bebant.ſup qua re in ſecunda Collectaneorũ hecatoſtỹ mul ta dicem⁹. ꝩ Quẽ tritoniaca Lato⁹ arũdine victũ.) Arũdinẽ tritoniacã tibiã à Tritonia.i. Pallade iuẽtã atq; ab eadẽ abie-ctã interpretare. Cui⁹ rei idẽ poeta l.vi. Faſt.& Proper.in.ii. meminere. ꝩ Et tũ quoq; clarus Olymp⁹.) hic Olympus nõ ꝓ mõte,ſed ꝓ Marſyæ diſcipulo accipiẽdus:qui tum quoq; Clarus eſſet tibiæ inflandæ peritia. Lege primã hecatoſtyn collectaneorũ cap.xciiii. ꝩ Deduxit veſtes.) lego Diduxit.i. lacerauit vt fiebat in Luctibus Itẽ & nihil eſt quod inopino captus amore Auſit.teſte Priſciano lib.ix. ꝩ Neq; eni minus impius eſſet.)nõ minus ſe rogari à Philomela pateretur vt diuti⁹ ab ipſa amplecteretur. ꝩ E qbus Aeolides cephalus.) Plautus in Amphytr.Strabo.in.x Pauſanias in Attica Deio neum Cephali patrẽ fuiſſe teſtãtur:quẽ Deionem Callima-chus vocat in hymno in Dianã. Vnde Aeolides Cephalus Aeoli filius interpretari nõ poteſt. Vereor aũt ne Deioneus vel Deiõ Aeoli filius fuerit:vnde Aeolides Cephalus Aeo-li nepos ſit intelligẽdus. Sed hoc ꝓ cõiectura nõ iudicio ha-beri volumus,dum pateat veritas. Audio nõnullos velle vt Eionides pro Deionides hoc loco legatur.i.Deioni filius. & in ſeptimo. Aſpicit Eioniden ignota ex arbore factũ Fer-re manu iaculũ.quoniã cõſonantem à dictionis in principio

nal's notũ.

Iones demant:vt in Acco Macco)quod fuit vetulæ inſaniē tis nomen)videtur. Sed nobis lectio huiuſcemodi non probatur:quia Deion & Eion trium nō duarum ſyllabarum eſt nomen. Callimachus in hymno Dianę καὶ κεφαλοῖ ξανθὴν ἀλόχον Δηιονίδαο.] & Cephali flauam vxorē Deionidæ. Ouidius in nono. Tunc erat inualidus Deionideſq; iuuentæ. Homerus in. x. Iliados. ἐν δέ σφιν ῥῆσος βασιλεὺς παῖς Ἠιονῆος.i.cum ſuis Rheſus rex filius Eionis. At quoniā de Deioneo & Eioneo diximus:non prætereamus Alterum Deioneum Euryti filium fuiſſe:cuius meminit Plutarchus in Theſeo. Tertiū Theſſalum Phylaci patrē:cuius meminit Stephanus in phylaca. Eioneus quoq; alter dicit(ob quam Ixion à Ioue detruſus in inferos dicit)pater fuit:de quo à Diodoro in.v.& ab Apollonii interprete in tertium Argonauticon fit mentio. Fuere & duæ ciuitates:quibus nomen Eion:altera in Cherroneſo,altera in Pieria,vt idem Stephanus ſcribit.

ANNOT. HEN. GLA. IN LIBRVM SEXTVM, OVID. MET.

Phocaico bibulas tingebat murice lanas.

PHocaico hoc in loco haud dubie à Phocæa Aeolidos vrbe, quanquam authores à Phocide Græciæ regione nonnunquam vſurpant. Paulopoſt, Lydas tamen illa per vrbeis,legendum, non Lydias, vt vulgo habent exemplaria, prima enim de Lydia longa eſt.

Illic & Tyrium quæ purpura ſenſit ahenum
Texitur & tenues parui diſcriminis umbræ.

Vide quid per purpurā intelligatur. Nam ego de filis intelligo,& tenues umbræ,de coloribus, quod in Iride videmus:de qua veriſſime dixit, Tranſitus ipſe tamen ſpectantia lumina fallit. Vix enim colorum limites in ea diſcernuntur.

Edere cum bacis fœtum canentis oliuæ.

Fœtum pro arbore poſuiſſe videtur. Nam oliuæ fructus Bacæ ſunt, niſi quis per id quod præcedit, quod ſequitur intelligi malit.

Mnemoſynen paſtor,uarius Deoida ſerpens.

In aliis libris Deolida, & coniunctioq; poſt varius falſo legebantur quem locum Raph.recte emendauit. At præcedentem in hoc ipſo carmine fabulam,tanquam ſit nota,tranſit. Rurſus deinde tertio carmine de Aeolia virgine fatetur ſe nihil legiſſe. Rurſus duodecimo carmine, de Erigone fabulam tranſilit. Ego ingenui animi eſſe puto, quoties quid ignores,audere libere fateri:timidi autem & abiecti ſimulare nihil nō ſcire. Quis enim eſt qui omnia legit?aut quis eſt qui omnium quæ legerit,meminit?Itaque ſat mihi ſit hoc in loco lectorem admonuiſſe, Ouidium multas leuiter attigiſſe fabulas,vel quod omnibus eſſent notæ. vel quia obſcurę, nec certis traditæ authoribus, qualem & hanc de Mnemoſyne,ac item eam de Erigone fuiſſe puto. Et libro ſeptimo de Phineo,Peripha ac Polyphemonis nepte.

Gignis Aloidas,aries biſaltida fallis.

Quidam codices poſt Gignis,copulam &, non recte interſeruerant, & Biſalpida pro Biſaltida. Græce eſt ἀλωιάδας & βισαλτίς.

Vtq; Cytoriaco radium de monte tenebat.

Radium textorium intelligit,nam negocium inter textrices agitur. Citoriaco non Citheriaco legēdum eſſe Raphael nunc bis admonuit,vt antea diximus.

Lexq; eadem pœnæ,&c.

Eadem lex, ſcilicet vt pendeant, loquitur autem de araneis omnibus futuris.

Poſtea diſcedens ſuccis hecateidos herbæ.

Hermolaus Barbarus in commentario in Dioſcoridem putat Ouidium hoc in loco de cicuta loqui. Hecateis autem dici videtur ab Hecate Medeæ matre.

Et antiquas exercet aranea telas.

Hic pro animalculo ponitur,libro autem quarto in Martis ac Veneris fabula pro aranearum tela. Araneus vero pro animalculo ſemper,vt puto,ſumitur.

Et me,quod in ipſam recidat,orbam Dixit.

Ita omnes habent libri, ſed carmen claudicare videtur, quare quidam Decidat legendum arbitrantur,niſi quis recidat malit,ſed prius magis placet.

Carbaſa deducit,ne qua leuis effluat aura.

Diducit legendum,vt intelligamus illum feſtinare ad portum,ad quod vela diducit,ne qua leuis effluat aura. vt eo celerius portum apprehendat tempeſtati elapſus.

Ille ut erat pronus per crura admiſſa

Crura admiſſa,exponit Raphael,propinqua, iuncta,aſtricta haud dubie Sipyli equi:ns non equi intelligens crura. Sed malim de equi cruribus hoc intelligere, vt admiſſa crura,in curſum permiſſa,& equum,cui laxatum frēnū,accipiamus.

Euolat ut gelidos complexibus alleuet artus.

Euolat dictum videtur,quaſi diceret aduolat in auxilium cadentium fratrum.

Mollia nodoſus facit internodia poples.

Vide vtrum poplitē pro genu acceperit,an nodoſus pro neruoſus accipere velis,ſanè crus ab vtroq; incipit, ſed equitanti genua citius læſeris quàm poplitem.

Corq; ferum ſatia,dixit.

Dixit non temere repetitum, cum præceſſerit proxime, ait. Ne lector putaret iam loqui Poetam. Sic Virgilius: Dixit & os impreſſa thoro, moriemur inulti? Sed moriamur ait. Ita D. Eraſmus præceptor noſter.

Duplicataq; uulnere cæco eſt.

Vide vt illud duplicata accipi credas. Raphael pro incurvata eſt,expoſuit,quod neſcio an vnquā legerim, quanquā caſus hic ita habet. Et illud ibat pro exibat poſitum videtur.

Impatienſq; moræ genitor deducere lectos.

Lanius hic fuiſſe videtur, qui filium pro bobus è Græcia in Lyciam miſerit. Et pro longinquitate dixit, Impatiens viæ genitor.

Orchomenoſq; ferax.

Strabo de Orchomeno in Bœotia multa libro nono, de qua Poetam loqui puto.(Arcadiæ nō ita nobilis fuit)Neq; enim de ſolis Peloponneſi vrbibus loquitur,quod de Calydone patet. Et Pittheida per i & th duplici legendum, vt ex Græcis liquet πιτθεύς. Vnde πιτθεύς deducitur.

Vſqueadeo latet utilitas.

Ἐπιφώνημα eſt,at ego tamen quid ſibi proprie velit vix me explico.

Piræaq; littora tangit.

Πειραιεὺς portus eſt Athenienſium notiſſimus. Vnde πειραιεύς forma eſſet deriuatiua. Sed Stepha.admonet πειραιεύς & portum ſonare & aliquē illius portus. Rapha.xit, Piræoda à Ptolemęo Atticæ promontorium dici,quod apud Ptolemæū non reperias. Admonuit & huius loci nos D. Eraſ.

Nec mea uirginitas,nec coniugialia iura.

Coniugialia hexaſyllabon eſt non pentaſyllabon, vt ferè codices errant.

Stamina barbarica ſuſpendit candida tela.

Si tela eſt opus ipſum quod ex ſtamine & herma paulatim cōficitur, hic certe abuſus videtur nomine,& vel pro iugo,vel transuerſa pertica in altum ſuſpenſa,accipiendū,quo modo texunt,qui pretioſa conficiunt texta.

Nec uultum uertit.

Non eſt dubium quin matris ſæuitia hic exprimatur. Sed ſi ſuum vultum dicamus,uidetur vertit pro auertit poſitum, quod ipſum tamen carmen ſuſpiciebat. Et dilaniat, vide an Progne an Philomela.

Altera tecta ſubit.

Progne que in luſciniā fuit trāsfigurata. Inquit Raphael. Poterat autē librariorū error videri,ſi nō antea etiā id dixiſſet. Progne enim in hirundinē, non in luſciniā,at Philomela in luſciniā mutatæ feruntur. Decimo tertio deinde carmine Aeolides legit Raphael, quod in aliis legitur Eionides. Quod in ſeptimo libro rurſus aſſerit vbi de Cephalo.

P. OVIDII NASONIS.

METAMORPHOSEOS, LIBER SEPTIMVS.

ARG. FABVLAE SEQ.

IAmque fretum &c. Argumẽtum. Iaſon Aeſonis filius miſſus a Pelia Neptuni filio cum proceribus Graiorum Colchon ad pellem auream apportandam, adiutricibus Iunone ac Minerua, vt Aeetæ Solis filii contigit regiam pulchritudine ſua perculit Medeam aduerſus parentem, vt ſibi potius quam patriæ conſuleret. Ergo obligatum Iaſonem coegit, vt fidem præſtaret coniugii erga ſe, nam tauros ſpirantes ignem, & draconem cuſtodientem templum, & tergus auratum venenis, carminibus, coegit parere Iaſoni, vt proſciſſo ſolo dentes obſereret ſerpentis, ex quibus genus armatorum procreſceret: inter quos, vt ei præceptum erat a Medea, iactato ſilice coegit eos inter ſe dimicare, qui mutuo bello conciderunt, his geſtis Iaſon cum Medea Corinthum abiit.

IAmꝗ; fretũ Myniæ Pe
gaſæa puppe ſecabãt.
Perpetuaq; trahẽs ĩo
pẽ ſub nocte ſenectã
Viſus erat Phine°, iuue
neſq; Aglone creati
Virgineas uolucres mi
ſeri ſenis ore fugarãt.
Multaq; perpeſſi claro
ſub Iaſone, tandem
Contigerant rapidas limoſi Phaſido undas.
Dumq; adeunt regem, Phryxeaq; uellera poſcunt,

PH. IAmq; fretũ Myniæ. Narraturus poeta quẽadmodum dentes ab Iaſone ſeminati in homines armatos fuerunt transformati, Apollonium qui Argonautica ſcripſit potiſſimum ſequitur, Argonautarumq; in Colchos profectionem, Medeæq; amores elegantiſſime deſcribit. Cauſa autem illius Iaſonis peregrinationis hæc fuiſſe narratur. Tyro Salmonei filia Neptuno pepit Neleum & Peliã, deinde nupſit Cretheo Aeoli filio, eiq; peperit Aeſonem, Pheretẽ, & Amythaonẽ. ac ex Pherete quidẽ naſcitur, Admetus, ex Amythaone Melãpus, ex Aeſone Iaſon, qui etiam Chironi alendus, medicinamq; docẽdus fuit traditus à patre, qui ſenio cõfectus, tantiſper dum filius creſceret, regnum Theſſaliæ Peliæ fratri cõmendauit, ſalil, vt qui ſcholia in Odyſſea ſcripſit, à matre traditũ volunt. Patre iã mortuo, & ob id matre pro filio metuente. Nomen autẽ matris Alcimede fuit, ſiue, vt alii, Polymela.) Cæterũ Pelias oraculum ab Apolline acceperat, vt ſibi ab eo caueret, quem cum altero tantum calceo ad ſe venientem videret, fore enim vt opera eius eſſet moriturus. Iaſon autem iam grandior effectus, cũ ad patruum rediret, forte in ripa Anauri Theſſaliæ fluuii offendit Iunonem vetulæ ſimilem, quæ videbatur velle quidem fluuium tranſire, ſed non audere. Quod vidẽs Iaſon, illam humeris ſuſcipiẽs in vlteriorem fluuii ripã tranſtulit, altero ex calceis in flumine amiſſo. Sicq; Iaſon ad Peliam cum altero calceo ſolum peruenit, qui oraculi recordatus, veritusq; ne ab ipſo interficeretur, illi mandauit expeditionẽ in Colchos admodũ periculoſam ad vellus aureum rapiẽdum, putãs eum aut ab aliquo interfectũ iri, aut certe ĩ mari, alienaue terra perituium. Sed Iaſon omni collecta Græciæ iuuẽtute, Argoq; naue fabricata, ad Colchos profectus, & vellus aureum opere Medeæ regis Aeetæ filiæ rapuit, & Medeã ipſam ſecũ in patriã reuexit. (Iamq; fretũ Minyę) populi ſunt Theſſalię Minye, à Minya Neptuni filio, qui illis imperauit, denolati. (Pagaſæa puppe) Argo naue iuxta Pagaſas Promontoriũ fabricata. Sic aũt legendũ eſt, non Pegaſea, vt ferè in exẽplaribus eſt deprauatũ. Pagaſæ enim ſunt & Promontoriũ, & vrbs Theſſaliæ, dictæ ἀπὸ τοῦ πηγνύναι τὴν ἀργώ, hoc eſt, cõpingenda & fabricanda Argo naue. Demetrius autem Sceptius, ἀπὸ τῶν πηγῶν, ideſt à fontibus, quibus irrigatur locus, in quo etiã templum eſt Pagaſei Apollinis. (Viſus erat Phineus) Phineus Phœnicis & Caſſiepeæ filius, ſiue Agenoris (vt quidã putant) rex fuit Thraciæ, qui (vt Dionyſius in Argon. narrat) dimiſſa Cleopatra vxore, Harpalicen Scythicam, vel, vt alii, Idæã Dardani Scytharũ regis filiã filiis ſuperinduxit nouercã, cui vt gereret morẽ ꝓprios filios Orythũ & Carãbin prius ex Cleopatra ſuſceptos, cũ excæcaſſet, ipſe quoq; à Diis fuit oculis priuatus, atq; hac inſuper pœna affectus, vt ei Harpyę fœdiſſimę aues, eſcas & raperẽt & fœdarẽt, quas ſuſcepti hoſpitio eum aliis Argonautis Zetes & Calais alati iuuenes vt illi gratiã referrent, ſtrictis enſibus ex Thracia vſq; ad Plotas inſulas, quæ poſtea à cõuerſione eorũ Strophades fuerũt appellatæ pſecuti ſunt. (Sub noct.) cæcitate. De Phinei vero cęcitatis cauſa varię fuerunt antiquorũ opiniones: quidã enim aiunt Phineũ fuiſſe excæcatũ à Sole, quòd potius lõgæuus eſſe, ꝗ Solẽ videre elegerat, alii qđ Perſeo fuerit inſidiatus: Sophocles autẽ quòd ex Cleopatra filios, Orythum & Carãbin à nouerca calũniatos excæcarit, Apollonius vero, qđ oĩbus vulgo vaticinaref, ac deorum mẽtes aperiret, quo fiebat, vt hoĩes nihil Deorũ indigere viderentur. Impauit aũt Phine° vſq; ad Boſphorũ Thraciũ oĩbus Thracib°, qui ſunt in Aſia. (Virgineas volucres) Harpyias, quæ virgineas facies habebãt. Sic enĩ & à Virgilio deſcribũtur. iii. Aenei. (Limoſi Phaſidos) Phaſis fluuius eſt Colchorũ vñ Phaſiani fuere denolati. (Phryxea vellera) à Phryxo Ioui Phryxio ꝯſecrata. (Vellera aurea) qđ quidẽ idcirco fictũ ẽ (vt Stra. ait) qđ apud Colchos torrẽtes dicũtur aurũ deferre, qđ Barbari pforatis tabulis & lanoſis pellibus excipiũt, vnde aurei velleris fabula eſt cõficta, quæ hmõi eſſe fertur. Athamas Aeoli filius Crethei frater, Nephelen duxit vxorẽ, ex qua quidẽ Phryxũ & Hellẽ ſuſtulit. Nephele vero mortua ſecũdã duxit vxorẽ Ino appellatã, quæ Nepheles filios odio habens pſuaſit agricolarũ vxoribus, vt ſemina torrerẽt, ne terra fructũ vllũ emittere poſſet. Quod quidẽ cũ accidiſſet Athamas agrorũ ſterilitatis cauſam ignorãs, q cõſulerẽt Apollinẽ Delphos miſit. Ino aũt eos qui miſſi fuerant donis corrũpẽs ĩduxit, vt referrẽt Deũ rñdiſſe, Phryxũ & Hellen ĩmolãdos eſſe, ita nãq; ſterilitatis liberationem futurã. Hoc vero Athamas cũ crediſſe, Phryxũ, Hellenq; ad arã iugulandos adduxit, ſed Deorũ miſericordia aurei velleris arieti impoſiti p aerẽ aſportati fuerũt. Sed Helle metu pcuſſa in Helleſpõtũ ab ipſa denoiatum cecidit, Phryxus vero in Colchicã terrã incolumis peruenit, vbi Ioui Phryxio arietẽ ĩmolauit, quod nouercæ inſidias effugiſſet. Vxorem autẽ duxit Chalciopẽ

Margin notes: ...ſonis ex ...ditio in ...olchos ...edeæ a-...ores. ...inyæ. ...agaſæ. ...hineus. Phaſis Athamas.

Vox'q; datur Minyis magnorū horrēda laborum,
Concipit interea ualidos Aeetias ignes,
Et luctata diu, poſtquam ratione furorem
Vincere non poterat, fruſtra Medea repugnas,
Neſcio quis Deus obſtat, ait, mirum'q; quid hoc eſt,
Aut aliquid certe ſimile huic, quod amare uocaſ,
Nam cur iuſſa patris nimium mihi dura uidētur?
Sunt quoq; dura nimis cur quē modo deniq; uidi,
Ne pereat, timeo? quæ tanti cauſa timoris?
Excute uirgineo conceptas pectore flammas,
Si potes infelix. ſi poſſem, ſanior eſſem,
Sed trahit inuitam noua uis, aliud'q; Cupido,
Mens aliud ſuadet. uideo meliora probo'q;,
Deteriora ſequor, quid in hoſpite regia uirgo
Vteris? & thalamos alieni concupis orbis?
Hæc quoq; terra pōt, quod ames dare. uiuat, an ille
Occidat, in diis eſt. uiuat tamen id'q; precari
Vel ſine amore licet. quid enim commiſit * Iaſon?
Quem niſi crudelem non tangat Iaſonis ætas?
Et genus & uirtus? quem non, ut cætera deſint,
Forma mouere poteſt? certe mea pectora mouit,
At niſi opem tulero, taurorum afflabitur ore,
Concurret'q; ſuæ ſegetis * tellure creatis
Hoſtibus, aut auido dabitur fera præda draconi.
Hoc ego ſi patiar, tunc me de tigride natam,
Tunc ferrum, & ſcopulos geſtare in corde fatebor.
Cur non & ſpecto pereuntem? oculos'q; uidendo
Conſcelero? cur non tauros exhortor in illum?
Terrigenas'q; feros, inſopitum'q; draconem?
Dii meliora uelint, quanquam non iſta precanda,
Sed facienda mihi, prodam'ne ego regna parentis?
Atq; ope neſcio quis ſeruabitur aduena noſtra?
Vt per me ſoſpes ſine me det lintea uentis?
Vir'q; ſit alterius? pœnæ Medea relinquat?
Si facere hoc aliam'ue poteſt præponere nobis,
Occidat ingratus, ſed non is uultus in illo,
Non ea nobilitas animo eſt, ea gratia formæ,
Vt timeam fraudem, meriti'q; obliuia noſtri.

Aeetæ Colchorū regis filiam, ex qua cū filios quatuor ſuſtuliſſet, Argon, Cynſoron, * Melanen: Phrontin, mortuus eſt, vt Herodo ſcribit, vt vero Heſiodus & Acuſilaus narrant filios illos ex Iophoſſa Aeetæ filia ſuſcepit, quibus quidē & quintū nomine Presbonē Parmenides addit. Herodo. autē narrat Athamātis & Themiſtus filios fuiſſe Schœneū, Erythrium, Leuconem, Pœum, nouiſſimos vero Phryxū & Hellen, hosq; propter Inus nouercę inſidias ex patria aufugiſſe. Hellen autē circa Pactitē periiſſe etiā Hellanicus ait. Inus vero & Athamātis filii fuerūt Clearchus & Melicerta. De ariete aūt velleris aurei varię ſunt priſcorū opiniones. Alii nāq; verū fuiſſe arietē ſcribunt, {ex Neptuno in arietē verſū, & Theophane Biſaltidis filia, natū, vt ſupra quoq; ex Higyno annotauimus.} Alii Phryxi & Helles fuiſſe pædagogum noie Criū, q latine aries vocatur, cuius ęſilio Phryxus & Helle nouercæ inſidias fugerint. Alii aufugiſſe ipſos in naui quæ in prora arietem pictū habuerit opinantur.

*a. l. Cythorum.

ADDI.

RAPH. ¶ VOX'q; d.) Aeta Iaſonis aduētu indignatus, ſe quidē ei vellus aureū pmiſſurū promiſit, ſi quæ proponeretur certamina ſubiret. ¶ Vox er. d.) hoc eſt, nūſum datur ab Aeeta magnos ineſſe labores in rapiēdo vellere aureo ſignificās. Nā & tauri ignem naribus oreq; efflātes erant domādi, iugoq; ſubiiciēdi, & dētes draconis ſeminādi, & impetus gigātū armatorū ex draconis dentibus natorū ſuſtinēdus, & puigil draco velleris aurei cuſtos ſopiendus. {Breui⁹ aūt iſta oīa, & velut in trāſcurſu, indicat Oui. propterea qđ tota hęc expeditio Iaſonis à multis Græcis & Latinis poetis tractata eſſet. Ex qbus ēt hodie extāt, è Latinis, Valeri⁹ Flaccus, ex Græcis Apollonius, & Argonautica, quæ Orpheo inſcribuntur.} ¶ Magnorum la.) magnorum certaminum. ¶ Concipit in.) Iuno & Pallas (vt in tertio narrat Apollonius) dę Iaſone ſolicitæ propter certamina tam periculoſa illi ab Aeeta propoſita, Veneri perſuaſerunt, vt Cupidinem ad Medeam mitteret, q Iaſonis amore ipsā iflāmaret. Opa ergo Veneris & Cupidinis maximos ardores Medea ɔtraxit. ¶ Aeetias) Medea Aeetæ regis Colchorū filia. Sanè Aeeta pría cū æ diphthongū ſcribiſ, nō cū œ, vt qdā pcipiūt, & ferè i exēplaribus eſt deprauatū. ¶ Et l. d.) poſteaq̄ diu amori repugnauit. Elegāter āt virgis amore captę cogitatiōes expōit. {Sūpta āt ē tota hic ἰδολογία, ex .iii. Apollonii, apud quē eodē modo ſecū Medea diſputat vtrū amori cōcedat, an pietati.} ¶ Furorē) amoris rabiē. ¶ Fruſtra M. r.) ſeipsā Medea alloqtur, adeo āt amoris impita videſ, vt cū Iaſonis amore capta ſit, an amet tn̄ addubitet. ¶ Aut a. c.) aut qdē legiſ, ſed an fortaſſe legēdū ē, qua pticula & dubitātes & īterrogātes, & ſoluētes vtimur. Cū enī Medea addubitaſſet, qd illud eēt, an aliqd ē inqt amori ſimile, ac deinde

Actiæ

ADDI.

amorē eē oñdit. {ego nihil video cur vet⁹ lectio muteſ, pſerti claudicāte verſu, ſi p Aut, An reponas.} ¶ Nā cu iuſ. pa.) colligit ex his Medea ſe captā eē Iaſonis amore, & qđ quæ mādarat Iaſoni Aeeta nimiū difficilia factu videbātur, & qđ illū quē paulo ante vidiſſet, adeo timebat. ¶ Sūt quo. d. n.) nō ſolū videri, ſed eē quoq; nimiū dura, quæ Iaſoni Aeetę iuſſu erāt pagenda, aſſeuerat Medea. Nā & indomitos tauros ignē ore, naribusq; efflantes iugo ſubiicere, & tot hoīum armatorū impet⁹ ſuſtinere, & puigilē draconē debellare, q̄ impauerat Aeeta, difficillima ſunt factu. ¶ Modo d.) nūc ſolū. ¶ Tāti ti.) tātæ ſollicitudis. ¶ Excute vir.) ſeipsā Medea alloqtur tāq̄ alii verba faciat. ¶ Noua u.) magna amoris potētia mihi nūq̄ añ hac experta. ¶ Aliud q; C.) aliud inqt amor, aliud rō mihi oñdit. ¶ Video m.) cognoſco. Hic āt colligit Medea, ſe nō errore, ſed dedita opa amori indulgere. ¶ Quid in h.?) cur inqt cū ſis filia regis, pegrini amore ardes? ¶ Regia) regis filia. ¶ Thalamo) nuptias. Nā thalam⁹ pprie diciſ ſpōſi & ſpōſę cubiculū παρὰ τὸ θάλλειν, quod ſpōſus & ſpōſa maxīe ī illo vigeāt & vireſcāt. ¶ Alieni or.) alienæ regiōis. ¶ In Diis ē) ī Deorū manu ac ptāte. ¶ Quid enim cōmiſit Iaſō?) qđ mali fecit. ¶ Nō tāg.) nō cōmoueat. Lucretius de Deo loqu ēs. Nec bñ p meritis capiſ nec tāgiſ ira. ¶ Virt⁹) fortitudo, & corporis robur. ¶ Vt c. d.) vt cætera deeſſe ɔcedā. ¶ Mouere) pellicere ad amādū. ¶ Ta. a. o.) taur⁹ ἀπὸ τοῦ τείνειν τὴν οὐρὰν hoc ē ab extēdēda cauda dſ. Oportebat āt Iaſonē tauros ignē narib⁹ efflātes iugo ſubiicere. bñ vero amans ſolicita eē fingitur de pīculis amato impēdētib⁹. ¶ Cōcurretq;) ɔfrigetq; iqt, cū hoīb⁹ natis ex dētib⁹ dracōis ab ipſo ſeminatis. ¶ Suæ ſ.) ſemētis ab ipſo factæ. {Alii, ſegeti, vt ſit appoſitiue dictū, hoſtibus ſuæ ſegeti.} ¶ Auido dabitur) inſatiabili. ¶ Hoc ego ſi patiar) vt draconi obiiciaſ Iaſon. ¶ Tūc me de tigride natā) tunc inquit) me crudeliſſimam eſſe fatebor, Crudeles enim & de tigride nati, & ferrū ī corde geſtare dicunſ. {Sic & Vir. Hircanæq; admorunt vbera tigres.} ¶ Cōſcelero) ſceleratos efficio. eſt autē pulchra ironia, qua ſibi talia nō eſſe facienda pponit Medea. ¶ Exhortor) incātationibus ſtimulo. ¶ Terrigenasq; fe.) hoīes è terra natos. ¶ Inſopitumq; dr.) puigilē, q nunq̄ ſopitur. ¶ Prodā'ne) diſtrahitur. Medeæ aīus tum ab amore, tum ab honeſto, vt vtri pareat, ignoret. ¶ Neſcio qs ad.) ac ſi diceret ignotus qdā pegrinus. ¶ Vt p m. ſ.) vt opera mea inqt ſaluus & incolumis me relicta diſcedat in patriāq; ſuā reuertatur. ¶ Det. l. u.) nauigādo recedat. nam dare lintea & vela vētis eſt nauigare ¶ Pœnæ) aut dolori quo afficiar ex illius amore, aut ſupplicio, qđ de me pater ſumet. ¶ Occidat in.) moriatur, quia ingratus. eſt enim cauſa qua dignus morte videaſ. ¶ Is vul.) talis vultus, quē Græci πρόσωπον vocāt.

ADD.

Tha.
*Iaſo.
rum
Op

ADDI.

ADDI.
Cōſcelero

CET

Et dabit ante fidem, cogamq; in fœdera teſtes
Eſſe Deos. quid tuta times? accingere, & omnem
Pelle moram, tibi ſe ſemper debebit Iaſon.
Te face ſolenni iunget ſibi, perq; Pelaſgas
Seruatrix urbes matrum celebrabere turba.
Ergo ego germanam, fratremq; patremq;, Deoſq;,
Et natale ſolum uentis ablata relinquam?
Nempe pater ſæuus. nẽpe eſt mea Barbara tellus.
Frater adhuc infans. ſtant mecum uota ſororis.
Maximus intra me Deus eſt. nõ magna relinquã.
Magna ſequar titulum ſeruatæ puppis Achiuæ,
Notitiamq; loci melioris, & oppida, quorum
Hic quoque fama uiget, cultusq;, artesq; uirorum,
Quemq; ego cum rebus, quas totus poſſidet orbis,
Aeſoniden mutaſſe uelim? quo coniuge felix
Et Dis chara ferar, & uertice ſydera tangam.
Quid? quod neſcio qui medijs incurrere in undis
Dicuntur montes? ratibusq; inimica Charybdis
Nunc ſorbere fretum, nunc reddere, cinctaq; ſæuis
Scylla rapax canibus Siculo latrare profundo?
Nẽpe tenens quod amo, gremioq; in Iaſonis hærẽs
Per freta longa ferar, nihil illum amplexa timebo.
Aut ſiquid metuam, metuam de coniuge ſolo.
Coniugiumne putas? ſpecioſaq; nomina culpæ
Imponis Medea tuæ? quin aſpice quantum
Aggrediare nefas, & dum licet effuge crimen.
Dixit. & ante oculos rectum, pietaſq;, pudorq;
Conſtiterant, & uicta dabat iam terga Cupido.
Ibat ad antiquas Hecates Perſeidos aras,
Quas nemus umbroſum, ſecretaq; ſylua tegebat.

¶ET da. ante fi.) & ante quam illi opem feram iureiurando promittet me ſibi uxorem futuram. Nam dare fidem eſt ſancte aliquid promittere. ¶Quid tu ti.) ſeipſam reprehẽdit Medea, quod ea timeat, quæ non ſunt metuenda. ¶Accingere) præparare ad opem Iaſoni ferendam. ¶Tibi ſe ſemper de. Ia.) hoc eſt Iaſon ſemper tuus erit. Iaſon autem ἀπὸ τῆς ἰάσεως hoc eſt à medicina, quam à Chirone didicit, fuit appellatus. ¶Face ſo.) legitimo matrimonio, à parte nanque totum intelligimus. Quia que aũt faces ritu Romano nouis nuptiis præferebantur. ¶Seruatrix celebre.) iuuentutis Græce ſeruatrix laudibus extolleris. ¶Ergo ego) hactenus Medea amori eſt obſecuta. nunc ad honeſti cogitationem, ita redit, vt ſtatim illam abiiciat. ¶Ergo) affectui ſeruit hoc loco, & indignationi hæc particula ergo. Indignatur nãque Medea quod ſororem, fratrem, patrem, ac patriam relinquere poſſit ¶Germanã) Chalciopem hanc vocat Apollonius, Pherecydes vero ait Euenie illi nomen fuiſſe cognominatam autẽ Chalciopem & Iophoſſam. ¶Fratremq;) Abſyrtum qui Phaeton quoque ab Apollonio vocatur. ¶Ventis abla.) nauibus auecta, quæ ventis aguntur. ¶Relinquam) relinquere poſſim, eſt autem cum interrogatione legendum. ¶Nempe pater ſæ.) obiectionibus ita reſpondet Medea, vt colligat omnino Iaſonem eſſe iuuandum, ſibiq; coniugio copulandum. ¶Nempe) profecto. ¶Stant me. vo. ſoro.) hoc eſt ſoror Chalciope mecum ſentit. Nam Chalciope quam Phryxio diximus nupſiſſe, Iaſoni fauebat, propter filios ſuos, qui è Colchis in Græciam nauigantes ad paterna bona repetenda iuxta Aretiadem inſulam naufragium fecerunt, in qua quidem aues eſſe feruntur pennas ferreas iaculantes. Ab argonautis autem illic inuenti in Colchos illis uiæ duces fuerunt, à quibus deinde in Græciam, Orchomenumq; reuecti ſunt. Chalciope igitur de filiorum ſalute ſolicita Medeam rogauit, vt Iaſoni, filiisq; opitularetur. ¶Maximus De.) Cupido. ¶Titulum gloriam enumerat autem Medea quibus potitura eſt, ſi Iaſonem fuerit ſecuta quę quidem ipſi maiora videntur, quam quæ relinquit. ¶Loci mem.) cultioris ciuilioris. ¶Fama) gloria. ¶Viget) floret. ¶Cultus) ornatus. ¶Quem ego) magno amore illum Medea proſequitur, quem cum omnibus totius orbis rebus nõ permutaret. ¶Et ver. ſy tan.) illi vertice ſydera tangere dicuntur, qui ſibi felices videntur. Sic Horatius. Quod ſi me lyricis uatibus inſeris, Sublimi feriam ſydera vertice. ¶Quid? quod neſcio qui) aliam cauſam aſſignat Medea qua Iaſonem ſequẽdum eſſe ſibi perſuadet. Multa nanque noua periculoſaque ſe viſuram ait, quales ſunt Cyaneæ petræ ad Thracium Boſphorum, quæ inter ſe concurrere dicuntur. {Immo diuerſum facit, metum & pericula ſibi opponens propterea etiam infra ad hanc obiectionem rurſum ſibi ipſa reſpondet:
Nempe tenens quod amo, gremioq; in Iaſonis hærens
Per freta longa ferar, nihil illum amplexa timebo.}
¶Neſcio qui mon.) Cyaneas petras innuit quæ & Symplegades dicuntur, quod concurrere ac concuti videntur. Nam (vt ipſe poeta in decimoquinto ait,) quo tempore illac Argo tranſiit mobiles erant & concurrere videbantur, poſtea vero immobiles ſunt factæ. Timuit ꝯcurſibus Argo. Vndarũ ſperſas Symplegadas eliſa uũ: Quæ nunc immotæ perſtant, ventiſq; reſiſtunt. {Harum deſcriptio eſt apud Apollonium lib. ii. Ratibuq; ini. Ch.) vorago eſt in freto Siculo naues ad ſe trahẽs, atq; abſorbẽs. Fert autẽ Charybdis vetula fuiſſe rapaciſſima, quæ cum boues Her. eſſet furata in fretũ Siculũ ꝓiecta loco nomẽ dedit. ¶Nunc reddere) reiicere, remouere. Nam quæ abſorbet apud Taurominiũ Siciliæ vrbẽ reiicere memoraſ. ¶Scylla rapax) Scylla Phorci filia veneni Circes in monſtrum ꝯuerſa ſe in fretũ Siculũ præcipitauit, vbi nauib⁹ fingitur inſidiari. Sunt aũt loca in freto Siculo valde periculoſa Scylla & Charybdis, quorũ alter Italiæ, Scylla vero adiacet Siciliæ. ¶Siculo ꝓfun.) in Siculo freto ¶Cincta ſæ. ca.) circũdata rabidis canib⁹. Nã illius inguina i canes trãſmutata feruntur. {ſuperiore corpe nymphã præ ſe ferente, quæ fabula à natura loci ſumpta eſt, eſt eni Scylla ſcopulus cauernoſus fluctuũ repercuſſu, latratũ quẽdã reddens.} ¶Coniugiũne putas) ratiõe à ſcelere Medea reuocatur. Se aũt ipſa reprehẽdit, qd facinori ſuo honeſtũ matrimonii nomen prætendat. ¶Specioſa) pulchra, & honeſta. ¶Quin) imo. ¶Aſpice) cõſidera ¶Dũ licet) dum potes. ¶Rectũ) honeſtũ. ¶Pietas) i parẽtes, & patriæ amor. ¶Et victa dabat) iã terga Cupido ab honeſto & pietate victos à Medeæ mente recedebat. ¶Ibat ad antiquas Hecates Perſeidos aras) Hecate (vt ſcribit Dionyſius Mileſius) filia fuit Perſæ Solis filii. In illis nanq; locis duo Solis filii nati ſunt Perſes, & Aeeta, quorũ alter Colchis circa Mæoudẽ paludẽ imperauit. Perſes vero in Taurica regiõe regnauit, q cũ grãdior natu eſſet, vxorẽ duxit vnã ea incolis nymphis, ex qua Hecatẽ filiã ſuſcepit, quę cũ virago eſſet, ac venatrix, pria dicitur peſtiferas herbaꝝ radices inueniſſe, peritiſſimaq; & venenoꝝ, & eoꝝ quæ homini opitulãtur fuiſſe, ꝓpriũq; patrẽ veneno necaſſe A patruo vero Aeeta in Colchos accerſita, vxor eſt ducta, ex qua & Chalciopẽ & Medeã ſuſcepit. Apollonii aũt ſeqtur Ouid. q Perſæ filiã Hecatẽ fuiſſe ait. Sed alii Iouis, alii Cereris, alii Ariſtæi Pæonis, Muſæus Aſteriæ & Iouis fuiſſe filiã ſcribit. Hic vero coarguitur eoꝝ error q dicũt Hecatẽ. Perſeida idcirco vocari, qd Perſes i Dianæ ſacrificus iuocabaſ. ¶Ad an ti. ar.) ad vetuſta tẽpla. ¶Hecates Perſei) Perſæ filię. Eſt etiã Hecate eadẽ cũ Proſerpina & Diana. {Dixit ãt κατὰ συνεκδοχὴν poeta, ad antiquas aras, ꝓ, ad tẽplũ Eodẽ cni mõ & apud Apolloniũ, vñ pleraq; hęc trãſũpta ſũt, Medea ãculis ipat.
[illegible]
[illegible] &c.

Quoniam autem hic locus occaſionem offert, libet, aliquantum expatiari calamo, & quæ de Hecate apud authores alios atque alios traduntur ſimul & ſub vno veluti capite, hic exponere. Vetus Dea Hecate fuit, [illegible] hoc eſt, inferorum ac mortuorum rebus præfecta, eoq; etiã magorum & veneficarum carminibus frequẽtata.

ADDI. Charybdis. Scylla. ADDI. Hecate. ADDI.

Et iam fractus erat, pulſus'q; reſederat ardor.
Cum uidet Aeſonides, extincta'q; flamma reluxit,
Et rubuere genæ, toto'q; recanduit ore.
Vt ſolet à uentis alimenta reſumere, quæ'q;
Parua ſubinducta latuit ſcintilla fauilla,

Huius potentiam prolixe deſcribit Heſiodus, illiq; datam à Ioue ait μοῖραν, hoc eſt, partē ac facultatem omniū terreſtriū & maritimorū, καὶ γέρας ἐν γαίῃ τε καὶ οὐρανῷ, ἠδὲ θαλάσσῃ, ſoliq; omnium Titanici generis, potentiam atque honores ſuos integros manſiſſe, cum cæteri ad inferos detruderētur ac damnarentur. Proinde eandem etiam aliorum parte fungi, & quæcunque libuiſſet, hominibus elargiri. atque vbicunque, inquit, idem, aliquis

ἐπιχθονίων ἀνθρώπων
Ῥέζων ἱερὰ καλὰ κατὰ νόμον ἱλάσκηται
Κικλήσκει Ἑκάτην, πολλή δέ οἱ ἕσπετο τιμή.

Quare etiam dictam volunt Ἑκάτην, alii quaſi ἑκάστῳ, quod ſingulorum curam ac prouidentiā gerat, ſingulaq; ad ipſam referātur, alii ab ἑκατὸν, quod centenariam, hoc eſt, multiplicem & infinitam poteſtatem habeat. Præcipue tamē ac peculiariter illi cura inferorū attribuitur. Cuius rei ridiculā quandam rationem afferūt. Nam cum intra primos annos adhuc eſſet, Iunonem aiunt perſequi illam cœpiſſe. Illam autē primum in domum puerperæ cuiuſdam, poſtea ad quoſdā qui defunctorum corpora efferebant, confugiſſe, quare tum Iunonem ἀκαθαρσίας metu videlicet, à perſequendo deſtitiſſe. Iouem autem per cabiros (ſacerdotum id genus eſt) luſtrari illam iterum præcepiſſe, à quibus cum ad Acheruſiam paludem deducta fuiſſet, mortuorum ibidem curam ac præfecturam ſortitam eſſe. vnde & ſacrificiis mortuorum, & expiationibus itē & euocationibus illorum adhibetur, χθονίαν que vocāt & νυχίαν, hoc eſt, inferā & nocturnā. Suntq; etiam qui ἑκάτην dictam putent, quoniā centum annos vagari pateretur eorum vmbras, quorū corpora ſepulta nō fuiſſent. Plerique eandem cum Proſerpina ac Luna faciunt, eoq; ἑκάτην, quaſi quæ ἑκὰς hoc eſt, longe à nobis diſtet, vocatā volunt. A poetis autē etiam triformem inde & tricipitem dici putant, quoniam Luna modo plena luceat, modo obſcura tegatur, aliquando partim luceat, partim obſcura ſit. Et rurſum nunc in cœlo appareat, nūc apud inferos prematur, interdum circa ſyluas ac montes vagetur, vnde etiam nola illi ſubinde alia atq; alia eſſe, ita vt nunc Luna, nunc Proſerpina, nunc Diana dicatur. Sed mihi triformis Hecate, inde potiſſimum dici videtur, quod illi compita ac triuia antiquitus dicata fuere, in quibus & ſacrificia mēſtrua illi fiebant, quas Hecates cœnas vocabatur, vt ex Pluto Ariſtophanis apparet, & ſtatuæ triformes ſiue tricipites eidem conſecrabantur. Hinc & Ouid. alibi dicit. Ora vides Hecatis in tres vergētia partes, Seruet vt in ternas compita ſecta vias. Quanquam Orpheus, aut quiſquis is fuit, in Argonauticis, etiam ipſam deā tria capita habere dicit, hominis videlicet, equi & canis. his verſibus:

σὺν δ' αἰολόμορφος ἵκανε
Τρισσοκέφαλος ἰδεῖν ὀλοὴ τέρας, οὐδὲ φατειόν,
Ταρταρόπαις Ἑκάτη, λαιοὶ δ' ἄρ' ἐπήϊσσον ὤμου
Ἵππος χαιτήεις, κατὰ δεξιὰ δ' ἦν ἀθρῆσαι
Λυσσῶπις σκυλάκαινα, μέσση δ' ἦν ἀγριόμορφος.

De genere autem & parentibus huius Deæ varie ab authoribus traditur. Nam alii Iouis & Aſteriæ, alii Ariſtæi filiam faciunt. Rurſum alii Cereris, alii Noctis filiam. Apollonius, & poſt hunc Ouidius Perſeida vocant, hoc eſt, Perſæ filiam, ſiue ille Solis filius, & Aetæ frater fuit, vt Diodorus libro quinto, & Dionyſius ille, de quo Regius meminit, tradiderunt, ſiue Creī potius, & Euribiæ, Titanici generis, vt Heſiodo placet, apud quem in Theogonia ita legitur.

Κρειῷ δ' Εὐρυβίη τίκτεν ἐν φιλότητι μιγεῖσα
Ἀστραῖόν τε μέγαν, Πάλλαντά τε δῖα θεάων,
Πέρσην θ' ὃς πᾶσιν μετέπρεπεν ἰδμοσύνῃσι

Et rurſum.

Γείνατο δ' Ἀστερίην εὐώνυμον, ἥν ποτε Πέρσης
Ἠγάγετ' ἐς μέγα δῶμα φίλην κεκλῆσθαι ἄκοιτιν.
Ἡ δ' ὑποκυσαμένη Ἑκάτην τέκε, τὴν περὶ πάντων
Ζεὺς Κρονίδης τίμησε, πόρεν δέ οἱ ἀγλαὰ δῶρα.

Vocatur autem eadem hæc à poetis etiam βριμὼ, hoc eſt, terrifica, eo quod terrorem immittat hominibus & ſpectra, quæ ab ipſa ἑκαταῖα dicuntur. Item δάειρα, & per contractionem, δαῖρα, ἀπὸ τῶν δᾳδῶν vt placet grammaticis, quod ſacra illius cum facibus peragantur, qua de cauſſa etiam δᾳδοῦχος appellatur. Et μονογενὴς, quaſi dicas, vnigenitam, & κουροτρόφος, hoc eſt, quæ puellas ac pueros nutriat. Quæ tamen nomina etiam Proſerpinæ communia ſunt. Ponebantur autem & ſtatuæ illius ante domos & valuas potentiorum. Hinc Aeſchylus alibi dixit δέσποιν' Ἑκάτη τῶν βασιλείων πρόδρομος μελάθρων. Atque hæc de Hecate ab authoribus ferè traduntur.

Quoniam autem & de Medea hoc loco agitur, & de Aeeta, non abs re fuerit illorum quoque gentis perſequi. nam & hoc ab authoribus varie traditur. Medeæ igitur matrem alii Eurylyten, vocant, alii Neæram. Dionyſius, quem ſupra Regius citauit, & Diodorus Hecaten. Nam Perſen & Aeetam fratres fuiſſe, Solis filios. Ac Perſen quidem ex nympha quidam indigena ſuſtuliſſe Hecaten, veneficiis inſignem, quæ patruo ſuo nupſerit, ex eo'que Circen, Medeam, & Aegialeum, quem alii Abſyrtum vocant peperit. Quod ideo fictum puto, quod cum veneficiis inſignes fuerunt Circe & Medea, creditum propterea ſit ex Hecate illas prognatas. Heſiodus autem in Theogonia, Idyam vocat Medeam matrem. his verſibus. De Medea.

Αἰήτης δ' υἱὸς φαεσιμβρότου Ἠελίοιο
Κούρην Ὠκεανοῖο τελήεντος ποταμοῖο
Τῆμε θεῶν βουλῇσιν Ἰδυῖαν καλλιπάρῃον.
Ἡ δέ οἱ Μήδειαν εὔσφυρον ἐν φιλότητι
Γείναθ' ὑποδμηθεῖσα διὰ χρυσῆν Ἀφροδίτην.

Hinc & Apollonius ſequitur. Nam & ipſe Medeam Idyæ filiam, Hecates autem ſacerdotem dicit. & proinde circa templum illius verſari. Edoctam autem & φάρμαχ' ὅσ' ἤπειρός τε φύει, καὶ νήχυτον ὕδωρ
Φαρμάσσειν Ἑκάτης περιώσιον ἐννεσίῃσι.

Similis diuerſitas authorum & circa patris Aeetæ genus eſt. Nam vt patrem huius Solem eſſe plerique affirmant, ita matrem contra ſunt, qui Ephyren vocent. Homerus Perſam nominat. Heſiodus autem, & poſt hunc etiam Hyginus, Perſeidem, Circem'que non filiam ſed ſororem illius faciunt. Heſiodi verſus ſunt.

Ἠελίῳ δ' ἀκάμαντι τέκε κλυτὸς Ὠκεανίνη
Περσηΐς, Κίρκην τε, καὶ Αἰήτην βασιλῆα.

Homeri autem Odyſſeæ. 10. hi.

Κίρκη δ' ἐϋπλόκαμος δεινὴ θεὸς αὐδήεσσα
Αὐτοκασιγνήτη ὀλοόφρονος Αἰήταο.
Ἄμφω δ' ἐκγεγάτην φαεσιμβρότου Ἠελίοιο
Μητρός τ' ἐκ Πέρσης, τὴν Ὠκεανὸς τέκε παῖδα.

Eumelus autem vetus poeta, etiā Antiopen vocat, Aeetæ matrem, ipſum Corinthium facit. E Corintho autem in Colchos profectum ait. cuius verſus, vt quidem in commentariis Pindari citantur, ita habent.

Ἀλλ' ὅτε δ' Αἰήτης, καὶ Ἀλωεὺς ἐξεγένοντο
Ἠελίου τε καὶ Ἀντιόπης, τότε δ' ἄνδιχα χώρην
Δάσσατο παισὶν ἑοῖς Ὑπερίονος ἀγλαὸς υἱός.
Ἣν μὲν ἔχ' Ἀσωπός, ταύτην πόρε δίῳ Ἀλωεῖ
Τὴν δ' Ἐφύρη κτεάτισσ' Αἰήτῃ δῶκεν ἅπασαν.
Αἰήτης δ' ἄρ' ἑκὼν Βούνῳ παρέδωκε φυλάσσειν
Εἰσόκεν αὐτὸς ἵκοιτο ἢ ἐξ αὐτοῖό τις ἄλλος
Ἢ παῖς, ἢ υἱωνός. ὁ δ' ἵκετο Κολχίδα γαῖαν.

Atque hinc factum alii tradunt, vt Corinthum poſtea uenerit Medea, regnum'que paternum repetiuerit, quam tamen Corinthii vrbe eiecerunt, ac liberos illius, ne quis ſucceſſor aut hæres illius amplius relinqueretur occiderunt, ſparſa fabula quaſi à matre ex inuidia interfecti fuiſſent. Atque hæc de Aeeta & eius genere.)

(RESEDERAT) Requieuerat. (Vt ſolet à ventis) pulchra ſimilitudine oſtendit poeta, quo modo Medea iterum cœpit amore Iaſonis ardere. eſt autem ordo, Vt parua ſcintilla, quæ ſuperinducta fauilla ſolet reſumere alimenta à ventis & creſcere.

Creſcere,& in ueteres agitata reſurgere uires,
Sic iam lenis amor,iam quem languere putares,
Vt uidit iuuenem,ſpecie præſentis inarſit.
Et caſu ſolito formoſior Aeſone natus
Illa luce fuit.poſſes ignoſcere amanti.
Spectat,& in uultu ueluti tum deniq; uiſo,
Lumina fixa tenet.nec ſe mortalia demens
Ora uidere putat,nec ſe declinat ab illo.
Vt uero cœpit'q; loqui,dextram'q; prehendit
Hoſpes,& auxilium ſummiſſa uoce rogauit,
Promiſit'q; torum.lachrymis ait illa profuſis,
Quid faciam,uideo,nec me ignorantia ueri
Decipiet,ſed amor.ſeruabere munere noſtro.
Seruatus promiſſa dato.per ſacra triformis
Ille Deæ,luco'q; foret quod numen in illo,
Per'q; patrem ſoceri cernentem cuncta futuri,
Euentus'q; ſuos,& tanta pericula iurat.
Creditus accepit cantatas protinus herbas,
Edidicit'q; uſum,lætus'q; in tecta receſſit.
Poſtera depulerat ſtellas Aurora micantes,
Conueniunt populi ſacrum Mauortis in aruum,
Conſiſtunt'q; iugis medio rex ipſe reſedit
Agmine purpureus,ſceptro'q; inſignis eburno.
Ecce adamanteis Vulcanum naribus efflant
Aeripedes tauri,tactæ'q; uaporibus herbæ
Ardent.ut'q; ſolent pleni reſonare camini,
Aut ubi terrena ſilices fornace ſoluti
Concipiũt ignem liquidarum aſpergine aquarum,
Pectora ſic intus clauſas uoluentia flammas,
Guttura'q; uſta ſonant.tamen illis Aeſone natus
Obuius it,uertere truces uenientis ad ora
Terribiles uultus,præfixa'q; cornua ferro,
Puluereum'q; ſolum pede pulſauere biſulco,
Fumificis'q; locum mugitibus impleuere.
Diriguere metu ſubito Minyæ,ille nec ullos
Senſit anhelatus,tantum medicamina poſſunt,
Pendula'q; audaci mulcet palearia dextra,
Suppoſitos'q; iugo pondus graue cogit aratri
Ducere,& inſuetum ferro proſcindere campum.

RAPH. ❡SPECIE)pulchritudine.❡Præſentis)Iaſonis.❡Et ca.)& forte inquit Iaſon illo die formoſior fuit q̃ ↄſueuerat.❡Poſſes igno.amanti)vnuſquiſq; amanti Medeæ dare veniã poſſet. Eſt enim ſecunda perſona,ſiue finita pro tertia & indefinita poſita, vel certe ad lectorem oratio conuerſa. ❡Amanti)amore Iaſonis captę.❡Tum de.)tunc ſolum Demũ enim & denique interdum ſolum, aliquãdo tandem ſignificãt. ❡Nec ſe declinat)nec oculos ſuos ab illo auertit ſpectando. ❡Submiſſa vo.)ne ab aliis quæ dicebant perciperẽtur. ❡Torum.)Lectum nuptialẽ,ac nuptias ipſas.❡Triformis Deæ)Hecates, quæ & Luna,& Diana, & Proſerpina creditur eſſe. ❡Lucoq; fo.quod nu.in il.) Per præpoſitio ſubintelligatur, hoc eſt per numen Hecates Perſæ filiæ,quæ in illo luco colebatur. In templo autẽ Hecates (vt narrat Apollonius)Iaſon cum Medea cõuenit, ab eaq; & medicamenta accepit,& quo modo aduerſus gigantes è dentibus draconis orituros ſe gereret cognouit. Ita pręter oẽm Aeetæ ſpem omnibus propoſitis certaminibus ſupior euaſit. ❡Perq; pa.ſo.)per Solẽ Aeetæ patrem, quem ſibi ſocerum Medeæ coniugio cupiebat. ❡Cernẽtem cuncta) omnia aſpicientẽ, nam vt tertio Iliados libro ait Homerus. ὃς πάντ' ἐφορᾷ καὶ πάντ' ἐπακούει,hoc eſt,Sol omnia & audit & videt. ❡Et tam.pe.) quanta erat ſubiturus.❡Cretus)contra loquendi conſuetudinem hoc participio vſus poeta eſſe videtur. Res enim credita eleganter dicitur, Iaſon vero creditus nõ ita,niſi ꝓ cõmiſſo accipiatur, quãq̃ creditus etiã gratus intelligi poſſit.❡Cantatas h.)incãtatas. Neque enim Medea Hecate matre minor fuit venefica.❡Sacrum Ma.in ar.) in ſacrum Matris lucum. In illo nanq; vellus aureũ ſup phago arbore collocatum à puigili dracone ſeruabatur. {Falſus eſt hoc loco Regius, qui aruum & lucum pro eodem accipit.Non enim in luco Martis ſed in campo, ſiue aruo eius Dei, ſubiugum tauri miſſi, & dentes ſerpẽtis ſeminati fuere. Ita enim & Apollonius vocat. Vbi ait ξεῖμα μάλ' ἐσπεύδον τὸ ἀρήιον ἐπάγοντα. Lucus autẽ Martis,quo vellus aureum ſeruabatur,alio loco, & ab vrbe Colchorum aliquantum remotiore fuit. Quare etiã naui ad eum tranſiſſe Iaſonem idem poeta dicit his Verſibus. DDI.

ὅθι ζωίσι ἐσαν ἄλσεος ἀνθρώπ[illegible]
Νῶϊ δ' ἐλάαν αὐτοσχεδὸν, ὄφρ' ἐτυμῶς
Κῶας ἑλόντες ἄγωνται πατρώϊον αὖτις.
Ἐνθάδ' ὁ μὲν χρύσειον ἐπὶ δρυὸς αἴνυτο κῶας
Κουρὸς κεκλομένης. ἡ δ' ἔμπεδον ἑστηυῖα
Φαρμάκῳ ἔψηχεν θηρὸς κάρη, εἰσόκε δή μιν
Αὐτὸς ἑὴν ἀνὰ νῆα πάλιν τραπέεσθαι Ἰήσων
Ἤνωγεν, λεῖπον δὲ πολύσκιον ἄλσος Ἄρηος.

Et rurſum.

Quo loco & illud obiter notandum δρῦν generaliter accipi pro arbore. Nam alibi eandem arborem, in qua vellus ſeruabatur, fagum vocat,vt.

Φηγὸν ἀπειρεσίην δ' ἱζμένην, ᾗ ἔπι κῶας
Βέβλητο, νεφέλῃ ἐναλίγκιον.

Porrò & illud admonẽdum eodẽ hoc loco videtur, vellus de quo hic dicitur,quod vulgo aureũ fuiſſe fertur,à quibuſdam non aureũ,ſed aurei ſiue purpurei coloris fuiſſe dici,Simonides etiã purpuris,ſiue ochylis,quæ in mari naſcuntur,tinctam tradit. Vt quidem in commentariis Euripidis in Medeam annotatur.} ❡Medio agmine)media multitudine. ❡Purpureus) purpuratus, id eſt purpura ornatus. Purpureum enim dicimus,quod totum ex purpura conſtat, purpuratum vero purpura ornatum.❡Adamanteis na.)quæ ne quidem poterant domari. Adamas nanque lapis eſt, qui nulla alia re quàm hircino ſanguine domatur,vnde & nomen accipit. Nam δαμάζω domo ſignificat,a vero particula eſt priuatiua. ❡Aeripedes)ære pedes armatos habentes. Adamas. Aeripes.

{Apollonius non ære armatos ſiue indutos ſed totos æreos pedes habuiſſe dicit, à Vulcano factos. præterea & oras ex ære facta, quas Ouidius adamantinas nares dicit. Apollo. Verſus ſunt. ADDI.

Τοί ἄρ' ἐνὶ μεγάροισι κυταιέος Αἰήταο
τεχνήεις Ἥφαιστος ἐμήσατο θέσκελα ἔργα.
Καί οἱ χαλκόποδας ταύρους κάμε, χάλκεα δέ σφεων
Ἦν στόματ', ἐκ δὲ πυρὸς δεινὸν σέλας ἀμπνείεσκον,
Πρὸς δὲ καὶ αὐτόγυον στιβαροῦ ἀδάμαντος ἄροτρον
Ἤλασεν, ἠελίῳ τίνων χάριν, ὅς ῥά μιν ἵπποις
Δέξατο φλεγραίῃ κεκμηκότα δηιοτῆτι.}

❡Pleni camini)plenæ carbonibus ignis fornaces. ❡Silices fornace)periphraſis eſt calcis, quæ fit lapidibus ita excoctis,vt nihil humoris retineant,in quos quidem ſi immittant aqua,cum quodam ſtridore & ignem concipiunt,& diſſoluuntur. ❡Aſpergine)aſperſione. ❡Vſta) combuſta, vt per ignea flamma tranſeat. ❡Truces)torui aſpectu. ❡Ad ora vultus)ad faciem Iaſonis venientis.❡Præfixa ferro)in ſummitate ferrum habentia fixum. ❡Biſulco pede)bifidis pedibus, quales boum eſſe videmus. ❡Bumificis)fumum efficientibus. Spondeo autem in quinta carminis ſede eſt vſus poeta, vt boum mugitus exprimeretur. ❡Diriguere)exhorruere, expalluere. ❡Vllos anhelitus) vllos ſpiritus flammæ exeuntis ex ore taurorum. Anhelatus ſecundum regulam ab anhelando declinauit:quamuis anhelitus frequentius vſurpetur. ❡Anhelare autem eſt difficulter reſpirare. ❡Tantum medicamina poſſunt)parentheſis acclamationem in herbas medicas continens,in quarum vires incredibilis rei cauſam poeta refert. ❡Pendula palearia)pelles quæ à gutture boum pendent palearia dicuntur.❡Ferro proſcindere)vomere exarare.

RAPH. ℂMIRANTVR Col.) ſtupeſcunt rei nouitate. Colchi autem Scythiæ ſunt populi Aegyptiorum coloni, vt Apollonius ait, & Herodotus confirmat, qui & de pudendorum circuncifione meminit, & de lini textura, & legibus Aegyptiorum illos vti ait. ℱVipereos dentes) ſerpentis illius dentes, quem in tertio poeta narrauit à Cadmo fuiſſe interfectum. Nam vt Pherecides narrat pars illorum dentium à Marte & Pallade Cadmo tradita fuit. altera Aeetę Colchorum regi, vt ante diximus. (Apollonius lib. iii.

Dētes draconis i homines arma.

ADDI.

πόρεν δέ σφιν ἰοῦσα
Κρείων αὐτῆς χαλεποὺς ἐς αἰ-
θλον ὀδόντας
Ἀονίοιο δράκοντος, ὃν ὠγυγίῃ ἐνὶ
θήβῃ
Κάδμος ὅτ' Εὐρώπην διζήμενος
εἰσαφίκανε,
Πέφνε, ἀρητιάδι κρήνῃ ἐπίουρον
ἐόντα,
Τοὺς δ' ἄρα Τριτωνὶς ἐκ γενύων
ἐλάσασα
Αἰήτῃ πόρε δῶρον, ὁμῶς αὐτῷ τε
φονῆι.

*a.l. prætincta.

Mirantur Colchi, Minyæ clamoribus augent,
Adijciuntq; animos, galea tum ſumit ahena
Vipereos dentes, & aratos ſpargit in agros.
Semina mollit humus ualido *præcincta ueneno,
Et creſcunt, fiuntq; ſati noua corpora dentes,
Vtq; hominis ſpeciem materna ſumit in aluo,
Perq; ſuos intus numeros componitur infans,
Nec niſi maturus communes exit in auras,
Sic ubi uiſceribus grauidæ telluris imago
Effecta eſt hominis, fœto conſurgit in aruo,
Quodq; magis mirū eſt, ſimul edita concutit arma.
Quos ubi uiderunt præacutæ cuſpidis haſtas
In caput Aemonii iuuenis torquere parantes,
Demiſere metu, uultumq;, animumq; Pelaſgi.
Ipſa quoq; extimuit, quæ tutum fecerat illum,
Vtq; peti uidit iuuenem tot ab hoſtibus unum,
Palluit, & ſubito ſine ſanguine frigida ſedit.
Ne'ue parum ualeant à ſe data gramina, carmen
Auxiliare canit, ſecretasq; aduocat artes.
Ille grauem medios ſilicem iaculatus in hoſtes,
A ſe depulſum Martem conuertit in ipſos.
Terrigenæ pereunt per mutua uulnera fratres,
Ciuiliq; cadunt acie. gratantur Achiui,
Victoremq; tenent, auidisq; amplexibus hærent.
Tu quoq; uictorem complecti Barbara uelles.
Obſtitit incepto pudor. at complexa fuiſſes,
Sed te ne faceres, tenuit reuerentia famæ.
Quod licet, affectu tacito lætaris, agisq;
Carminibus grates, & Diis authoribus horum.
Peruigilem ſupereſt herbis ſopire Draconem,
Qui criſta, linguisq; tribus præſignis, & uncis,
Dentibus horrendus cuſtos erat arboris aureæ.
Hunc poſtquam ſparſit Lethæi gramine ſucci,
Verbaq; ter dixit placidos facientia ſomnos,
Quæ mare turbatum, quæ concita flumina ſiſtunt,
Somnus in ignotos oculos ubi uenit, & auro
Heros Aeſonius potitur, ſpolioq; ſuperbus
Muneris authorem, ſecum ſpolia altera portans,
Victor *Iolciacos tetigit cum coniuge portus.

Peruigilis draconis ſopor.

*a.l. cecropios.

ARG. FABVLAE SEQ.

Iaſon poſtquā Medeam abductam parētibus, in Græciam duxiſſet promiſſo coniugio ſibi eam copulauit, multisque rebus expertus ingenium buius, petiit, vt parentem Aeſonem ſenectute eliſum ꝗ in adoleſcentiam perduceret. At illa amore nondum depoſito, quem ex iuuentute ceperat, nihil negando ei, ahenum conſtituit, herbarumque genera, quarū ſcientiam habebat, variis regionibus quæſita incoquens, poſtquam animaduertit ſtipitem quo verſabat herbas in arborē oleam oneratam baccis eſſe conuerſum, & ſpumam, quæ deſpumata ahena in terram deciderat, in lætiſſimam herbam eſſe conuerſam, maturum tempus exiſtimans, Aeſonem intemptum madentibus herbis immiſcuit, & vt promiſerat coniugi, ex ſenectute in priſtinum vigorem perduxit.

Aemoniæ matres pro natis dona receptis,
Grandæuiq; ferunt patres, congeſtaq; flamma
Thura liqueſaciunt, indutaq; cornibus aurum
Victima, uota facit ſed abeſt gratantibus Aeſon

ℱSpargit) diſſeminat. ℱSemina præcincta) infecta potenti veneno, vt ex quibus homines armati ſint nati. ℱSati) ſeminati. ℱNoua corpora) magna hominum armatorum corpora. ℱVtque hominis ſpeciem) hac ſimilitudine declaratur quomodo dentes ſerpentis figuram contraxerint humanam.

ℂPerq; ſuos numeros) per ſuas oēs particulas. ℱConſurgit) cooritur. ℱIn aruo fœto) in agro fœcundo, qui ſot armatos peperit. ℱArma ſimul edi.) ſimul nata cum illis hoībus. ℱTorquere) cum impetu mittere. ℱPelaſgi) Minyæ Theſſali. ℱIpſa quo) Medea. ℱEt ſubito ſine ſanguine) qui timent & pallidi & frigidi fiūt. Timore nanq; ſanguis ad cor à Phyſicis refugere perhibetur. ℱGramina) herbæ. ℱCarmen auxiliare) incantationem opitulantem. ℱSecretas artes) magicas artes occultas. ℱMartē) bellum. ℱCiuili acie) pugna ciuili. ℱTerrigenæ ex terra geniti. ℱGratantur) lætātur. gratulanturq; Iaſoni victori. ℱVictoremq; tenent) amplectuntur, quia victorem. ℱAffectu ra) amore occulto. ℱEt Diis authoribus horū) Diis inferis, Hecateq; in primis. ℱPeruigilem) ſemper vigilantem. ℱSupereſt) reliquum eſt ex iis quæ iuſſerat Aeeta. ℱSopire) in ſomnum adducere. Eorum autem ſequitur opinionem Ouidius qui aiunt dracone ſopito vellus aureum ab Iaſone fuiſſe ablatum. Pherecydes nanque draconem ſcribit à Iaſone fuiſſe interfectum. ℱHerbis) herbarum viribus. ℱPræſignis) inſignis. ℱAureæ arboris) in qua vellus aureum ſuſpenſum erat. In phago nanque arbore ſuſpenſum à vaſto, & monſtroſæ magnitudinis dracone cuſtodiebatur. Eſt autem ſynæreſis & coagmentatio duarum vocalium in vnam ſyllabam, niſi malimus dicere verſum eſſe hypermetrum, cum præſertim ſequens verſus incipiat à vocali. ℱLethæi ſucci) ſomnum, obliuionemq; inducentis, λήθη enim vnde lethæus declinatur, obliuio dicitur. ℱVerba facientia) carmina inducētia. ℱSiſtunt) ſtare faciunt. ℱAuro) aureo vellere. Fere autem omnes aureum fuiſſe vellus ſcribūt. Simonides vero modo albū, modo purpureū illud vocat. ℱHeros Aeſonius) Iaſō Aeſonides. Poſſeſſiuū enī ꝓ patronymico poſuit. ℱMuneris authorē) Medeam, quæ author & cauſa fuit, vt Iaſō vellere aureo potiretur. ℱVictor) voti cōpos. ℱColchiacos portus) ſic quidem ferè legitur, ſicq; legendum eſſe ego quoq; olim cōtendi, nūc cum in vetuſto exēplari animaduerterim Iolciacos ſcriptum eſſe, facile in eam ſum adductus opinionem, vt ſententiā Colchiacos in Iolciacos eſſe cōmutandum. Eſt enim Iolcos (quæ & Ioolcos dicitur ab Homero) vrbs Theſſaliæ Iaſonis patria ab Iolco Amyri filio dicta: vt Stephanus de vrbibus ſcribit. Vnde Iolcius & Iolciacus declinatur. Tametſi is, qui hoc egregium opus è Latina in Græcam linguam trāſtulit, Cecropias turres legat, hoc eſt κεκροπίους πύργους, ſed & ipſe in deprauatum inciderat exemplar. De Iolco autē meminit & Seneca, An maris vaſti domitrix Iolcos. ℱAemoniæ matres) Theſſalæ. nam Theſſalia variis nominibus fuit appellata. Siquidem & Aemonia, & Pyrrhonia à Pyrrha Deucalionis vxore fuit cognominata. Hæc vero ad copulationem ſequentis Metamor. narrātur. Iaſon enim cū Medea à Colchis reuerſus, cum Aeſonem patrem ſenio confectum offendiſſet, vxorem Medeā rogauit, vt ſibi adēptos annos patri apponeret. Medea vero maius ꝗ petebatur pollicitā, variis vndique herbis collectis vnaq; ꝯcoctis, Aeſonē iā decrepitū ad quadraginta annoꝝ ætatē reuocauit. ℱDona ferūt) tēplis ſubaudiaſ, Diis enī ſacrificabant ꝓpter filioꝝ reditū. ℱInduta aurum) induta habēs cornua auro. Victimarū nanq; cornua inaurabātur. ℱVota fac.) peragit vota. ℱGratantibus) gratias Diis agētibus.

Grator.
Cōfectum

Lethæus ſuccus

Iolcos.

Theſſaliæ nomina.

ℂIAM.

Iam propior leto, feſſuſq; ſenilibus annis.
Tum ſic Aeſonides. o cui debere ſalutem
Confiteor coniux, quanquã mihi cuncta dediſti,
Exceſſitq; fidem meritorum ſumma tuorum,
Si tamẽ hoc poſſunt (qd eni nõ carmina poſſunt?)
Deme meis annis, & demptos adde parenti.
Nec tenuit lachrymas mota eſt pietate rogantis,
Diſſimilemq; animũ ſubiit pater * Aeeta relictus,
Non tamen affectus tales confeſſa, quod inquit
Excidit ore tuo coniux ſcelus? ergo ego cuiquam
Poſſe tuæ uideor ſpatium tranſcribere uitæ?
Non ſinat hoc Hecate. nec tu petis æqua, ſed iſto
Quod petis experiar maius dare munus Iaſon.
Arte mea ſoceri longum tentabimus æuum,
Non annis renouare tuis. modo Diua triformis
Adiuuet, & præſens ingentibus annuat auſis.
Tres aberant noctes, ut cornua tota coirent,
Efficerentq; orbem poſtquam pleniſſima fulſit,
Et ſolida terras ſpectant imagine Luna,
Egreditur tectis ueſtes induta recinctas,
Nuda pedem, nudis humeris infuſa capillos,
Fertq; uagos mediæ per muta ſilentia noctis
Incomitata gradus. homines, uolucreſq;, feraſq;,
Soluerat alta quies. nullo cum murmure ſerpens
Sopito ſimilis, nullo cum murmure ſerpit,
Immotæq; ſilent frondes. ſilet humidus aer,
Sydera ſola micant, ad quæ ſua brachia tendens
Ter ſe conuertit, ter ſumptis flumine crinem
Irrorauit aquis. ternis & hiatibus ora
Soluit, & in dura ſummiſſo poplite terra,
Nox ait arcanis fidiſſima, quæq; diurnis
Aurea cum Luna ſuccedítis ignibus aſtra,
Tuq; triceps Hecate, quæ cœptis conſcia noſtris,
Adiutrixq; uenis, cantuſq;, arteſq; Magorum,
Quæq; magos Tellus pollentibus inſtruis herbis,
Auræq;, & uenti, monteſq;, amneſq;, lacuſq;,
Diiq; omnes nemorum, Diiq; omnes noctis adeſte,
Quorum ope cum uolui, ripis mirantibus amnes
In fontes rediere ſuos, concuſſaq; ſiſto,
Stantia concutio cantu freta, nubila pello,
Nubilaq; induco, uentos abigoq;, uocoq;.
Vipereas rumpo uerbis, & carmine fauces,
Viuaq; ſaxa, ſua conuulſaq; robora terra,
Et ſyluas moueo, iubeoq; tremiſcere montes,
Et mugire ſolum, maneſque exire ſepulchris.
Te quoque Luna traho, quãuis * temerata labores

CIAM pro. le.) iam morti propinquus. Tunc ſic Aeſ.) dixit ſubaudiatur. O cui de. ſa.) gratũ ſe oſtendit eſſe Iaſon, quo facilius id quod vult impetrare poſſit. Eſt autẽ ordo & ſenſus, coniux, cui me confiteor debere ſalutẽ, quãquã mihi cuncta dediſti, & ſumma ac magnitudo tuorũ meritorum fidẽ ſuperauit, tñ deme mihi annos, & dẽptos appone meo patri, ſi carmina hoc efficere poſſunt, reliqua p parentheſim legũtur. Diſſimilẽ ani.) impiũ, q nulla parẽtis pietate moueri ſolitus eſt. Nõ tñ af fe. ta.) nõ tñ inqt, ſe vlla teneri patris Aeetæ pietate cõfeſſa eſt Medea. Ergo ego cuiquã, amãtis ſeruat decorũ mulieris, quę amãti annos pducere potius q̃ abbreuiare ſemper cupit. Quare indignatur Medea, qd Iaſon tã parũ ab ipſa ſe amari puter, vt poſſit ipſi demere annos, quos alii attribuat. Ergo aũt hoc loco affectui & indignationi ſeruit. Sic Auguſtus. Ergo'ne ſupremis potuit vox improba verbis. Trãſcribere) trãſponere. {Elegãs metaphora, ab iis qui noia, ſiue pecuniam aliis creditoribus trãſcribunt. Sic Terent. Iube illud aurũ tranſcribi denuo.} Cuiquã) alicui q mihi te ſit charior. Nec tu pe. æqua.) honeſta. Diua triformis) Hecate veneficiorum, carminumq; author. Præſens) ppitia. Annuat) cõſentiat. Vt cornua tota coirẽt) hoc eſt vt cornua Lunæ tota cõplerẽtur, atq; cõiungerẽtur, vt pleniluniũ fieret. Nudis hume. inſe. ca.) ſynecdoche poetica, hoc eſt p nudos humeros ſparſos capillos hñs. Soluerat. al. qui.) intempeſtam, mediamq; noctẽ fuiſſe oſtendit, quo tpe oĩa in ſomnũ alalia reſoluũtur. Irrorauit) Inſperſit. Ternis & hi. ora Sol.) ter os inqt aperuit. Summiſſo poplite) ſummiſſis genbꝰ ac flexis. Nox ait arca. fidiſ.) inuocatiões, preceſq; Medeæ deſcribit poeta veneficæ maxime cõuenientes. Diurnis ignibus) Soli. Triceps H.) Luna quæ eadẽ eſſe cũ Diana, ac Proſerpina dicitur, idcircoq; & triceps & triformis vocatur. Sic quidẽ ferè exponitur hic locus, ſed videtur poeta tricipitem Hecatẽ vocaſſe ad Orphei imitationẽ, q in Argonauticis ipſam τριμφαλον appellat, quod tria habeat capita, equinum dextrum, medium hoĩs ſylueſtris, ſiniſtrum caninum. Veneficarum autẽ Dea eſt Hecate, quæ ab Apollonio etiã Brimo vocatur ppter Deæ horrorẽ. Cantus) incantamenta. Adeſte) auxilio eſte. Cõcuſſaq; ſiſto) agitata ſtare facio. Stãtia freta.) maria quieta, nunquam enim ſtat mare. Te quoq; Luna traho) de cœlo detraho. Nã veneficæ finguntur carminibus Lunã è cœlo detrahere. Hoc autẽ ſibi facere videbãtur Theſſalæ mulieres olim deceptæ ab Aglaonice Hegemonis filia, quæ cum aſtrologiæ perita eſſet, defectuſq; Lunæ cognoſceret, iactabat ſe Lunã de cœlo detrahere, eo tẽpore quo deficiebat. Quare in maximas incidit calamitates tantæ impietatis pœnas luens, vnde & prouerbium ortum eſt, Lunam detrahit, in eos qui à calamitatibus vexentur. Temerata æra) percuſſa ærea vaſa. Temerare autẽ ſignificat violare. Vaſa vero tum cum pulſantur violari vidẽtur. Creditur autẽ vulgo Luna veneficarum carminibus deficere, quæ ne ad ipſam poſſint peruenire, tinnitu æreorũ vaſorum, occurritur. de qua re etiam Plutarchus meminit, vt libello de facie appar. in Lu.

Temerare

* Eta vetus cod.

COEL. RHOD.

Aes autem Græci χαλκὸν dicunt, vti præſtruximꝰ. Eius verbi etymon afferri varium ſolet, opinatis qbuſdã inde conriuari, quòd fortitudini ſit accõmodum, q̃ ἀλκὴν vocant, Adiecta craſſioris ſoni litera ex linguæ Doricæ proprietate. Ioãnes Grãmaticus in cõmẽtario in Heſiodum à Chalybum gẽte inflectit, vt dicatur Chalcos, quaſi Chalybos. Apud eos vero in Scythia populos primitus inuẽtum traditur ferrum, pindeq; Chalcõ id nuncupauere. nã ante ferri vſum æs memoratur cõpertum, pptereà id ſer ro nomẽ impoſitum, qd Euſtathius quoq; ſignificat. Et cum apud Homerũ legimus χάλκεος ἔγχος, nõ vtiq; æneum interpretantur, ſed ferreum, ex veteri more appellatione ppagata. Quod vero armis vterẽtur æneis prius, non ferreis, aſtipulatur Heſiodus eo verſu.

Χαλκῷ δ' εἰργάζοντο, μέλας δ' οὐκ ἔσκε σίδηρος.

Aere laborant, necdum ferrum erat nigrum. Sunt q ferrum putẽt p appoſiti formã dici χαλκὸν, παρὰ τὸ χέειν τὴν ἀλκὴν quòd fundat diſſipetq; intereptorũ vires. Chalcida Eubœæ ciuitatẽ arbitrantur appellatã nonnulli, quòd ibi primum ærariæ fabricæ memorẽtur cõpertæ. Quãquã alii, quod Euſtathius ſcribit, à Combe puella Chalcidis cognomẽto, Aſopi filia, duci vocabulum putant, cui æneæ armaturæ inuentionem acceptam referunt. De qua intellexiſſe Ouidium arbitratur Metamorphoſeon ſeptimo:

* a.l. Temeſæa.

Adiacet his Pleuron, in qua trepidantibus alis
Orphias effugit natorum vulnera Combe.

Quam Iamben tranſtulit Planudes, vti meminit Cæcilius Minutianus Apuleius. Chalcos i ideſt χαλκοῦς, apud Plutarchum inuenies in Catonis ſenioris vita. Interpres æra ſimpliciter reddidit, quum tamen traditum eruditus ſit,

obolum Atticis chalcos cōplecti octonos, vel (vt Plin.) denos, binis chalcis conſtat quadrans: vnde dichalcus etiā dictus. Aerarios porrò fabros in Lemno inſula fuiſſe plures, comperio, qui omniū primi ænea cōmoliti tela, Sinties hinc vocitati traduntur, qua voce nocumentum Græca ratione ſignatur, nata inde fabula, exceptū à Lemniis lapſum de cœlo Vulcanum. Quod referunt alii ad eos, qui crebri vſ ſuntur in inſula ignium crateres. Chalcē Euſtathius purpurā interpretatur. vnde appellari Chalcantē coniectat, vt qui profunde vaticinia cōciperet: quanquā & ab æneo colore fingi potuiſſe nomen non inficiatur, quem tamen purpureum intelligit. Apud Ariſtotelem eſt inter piſces noīe chalcis, quem æricam Theodorus reddidit, ab aliis dicitur etiā zignis. Aes porrò in ſacris & excantationibus magnam habuiſſe veteribus authoritatem ac vim ſcribit Theocriti īterpres in poetæ Pharmaceutria, proptereaq; in lunæ deliquiis adhiberi ſolitum, καὶ ἐδῇ τοῖς κατοιχομένοις, ideſt, & hoīum mortuorum. purius enim cæteris habebatur, καὶ ἀπελαζομένων μιασμάτων, ideſt pollutionē expiatorium. Inde eo vtebātur in purificatiōibus vniuerſis, vt in libro de Diis ſcripſit Apollodorus. Quin & Coræ, ſeu Proſerpinæ ſacerdos Athenis æneum pulſare inſtrumētum aſſuerat, quod ἠχεῖον vocant. Apud Laconas rege defuncto lebetibus obtinnire, fuit veteris inſtituti. Et Sophocles in Tragœdia, cui titulus Rhizotomi, ideſt radicum ſectores: Medeam ſcribit herbas ſecantē, ſuccos in cados refudiſſe æneos; herbas verò æneis ſubſecuiſſe falcibus. Ex quo & Virgilius:

Falcibus & meſſæ ad lunam quæruntur ahenis
Pubentes herbæ, nigri cum lacte veneni.

In his verò potiſſimū ſacris ænea adhiberi vaſa Macrobius ſolita ſcribit, quibus delinire aliquos, aut deuouere, aut denique exigere morbos vellēt. Sed & Carminius libro De Italia ſecūdo, Thuſcos æneo vomere in cōdendis vrbibus vſos in traiectitiis eorum ſacris, ſe inueniſſe ſcribit. Quin & Sabinorum ſacerdotes æneo cultro attonderi conſueuiſſe. Aeris porrò ſonos, ceu rem potentiſſimam, multis rebus Græcorum vetuſtiſſimos adhibuiſſe, palām eſt. Cur vero æris diſſono crepitu deficienti lunæ auxiliarentur antiquiores, quod & Manilius ſignificat, ſed & Ouidius:

Te quoque luna traho, quamuis Temeſæa labores
Aera tuos minuant:

Alexander etiam rationem affert eiuſmodi: Aes & ferrum, inquit, quatiunt mortales, quod inde abigi dæmonas, creditum ſit: quo tēpore ſydera hæc vim ſuam ad terras non perducant, quæ & hominibus proſit, & improbos retrudat dæmonas. Moris huius meminit Titus item Liuius ab Vrbe cōdita. xxvi. Cāpanorū, inquit, imbellis multitudo, cum æris crepitu, qualis in defectu lunæ ſilenti nocte fieri ſolet edidit clamorem. Et, vt Plinium prætercam, etiam Thebaid. vi. Papinius: Procul auxiliantia gentes æra crepant. Paleas inuenio ramentulas dici æris, palearum imagine quadā, quæ iam liquato ære ac percocto expuuntur flatu vehemētiore, vti Plin. ſcribit. Etiā ſi non latet, Hermolao ſecus videri.

Aera tuos minuant, currus quoq; carmine noſtro
Pallent, ac pallet noſtris Aurora venenis.
Vos mihi taurorum flammas hebetaſtis, & unco
Haud patiens oneris collum presſiſtis aratro.
Vos ſerpentigenis in ſe fera bella dediſtis,
Cuſtodemq; rudem ſomno* ſophiſtis, & aurum
Vindice decepto Graias miſiſtis in urbes.
Nunc opus eſt ſuccis, per quos renouata ſenectus
In florem redeat, primosq; recolligat annos.
Et dabitis, neq; enim micuerunt ſydera fruſtra,
Nec fruſtra uolucrum tractus ceruice draconum
Currus adeſt, aderat demiſſus ab æthere currus.
Quo ſimul aſcendit, frænataq; colla draconum
Permulſit, manibusq; leues agitauit habenas,
Sublimis rapitur, ſubiectaq; Theſſala Tempe
Deſpicit, & certis regionibus applicat angues,
Et quas Oſſa tulit, quasq; altus Pelion herbas,
Othrysq;, & Pindus, & Pindo maior Olympus,
Perſpicit, & placitas partim radice reuellit,
Partim ſuccidit curuamine falcis ahenæ.
Multa quoq; Apidani placuerunt gramina ripis,
Multa quoq; Amphryſi, nec eras immunis Enipeu,

RAPH. CCVRRVS quoque) tui ſubaudiātur. Nam & Luna curru, vt Sol dicitur vehi. ¶ Vos mihi) in gratiam meam. ¶ Hebetaſtis) hebetes reddidiſtis ſic, vt comburere non poſſent. ¶ Vos ſerpentig.) è dentibus ſerpentum genitis hominibus. ¶ In ſe) contra ſeipſos. ¶ Rudem ſomno) ſic quidem legitur, exponiturq; expertem ſomni draconem atque peruigilem. Sed cum hoc nomen rudis genitiuo iungatur, aut ſomni mihi videtur legendum, aut certe rudem in rubrum vertendum, quo quidem modo is, qui in græcam linguam hoc opus conuertit legere videtur, hoc eſt φοινικῶν φύλακα, vt ad criſtas, & oculos rubentes referamus. ¶ Aurum) aureum vellus. ¶ Vindice) cuſtode dracone. ¶ Volucrum draconum) alatorū, à quibus Medea vehebatur. ¶ Permulſit) blande pertractauit. ¶ Sublimis rapitur) in altum aerem tollitur. ¶ Deſpicit) deorſum aſpicit. ¶ Et certis) ſecretis ac ſemotis, aut certe viſis & aſpectis. {Aut etiam decretis. Nam & alibi inuenias cernere, pro decernere poſitum. Tacitus. xv. Annos. Illum locum, tempusq; deſtinatum, quid de Armenia cernerent.} ¶ Quasq; altus Pelion) figurate dictum eſt. Altus enim ad montem refertur. Sunt autem montes hi omnes Theſſaliæ, de quibus multa in ſuperioribus diximus libris. ¶ Perſpicit) diligenter inſpicit. ¶ Radice) cum præpoſitio ſubaudiatur, vt cum radicibus euulſas herbas intelligamus. ¶ Curuamine falcis ahenæ) falce ærea curua. {Imitatur hoc loco Virgilium poeta. Nam & ille de Didone eodem modo, inquit,

Falcibus & meſſæ ad Lunam quæruntur ahenis
Pubentes herbæ nigri cum lacte veneni. &c.

Cuius rei exemplum Macrobius oſtendit ex græco Sophocle acceptum eſſe, qui & ipſe Medeam fingit nudis pedibus & ahenis falcibus maleficas herbas ſuccidiſſe. Nam omnino ad rem diuinam faciendam vaſa atque arma ahena adhibuiſſe veteres, idem Macrob. author eſt. Sophoclis verſus in hunc modum citantur.

Αἱ δὲ καλυπτραὶ κίσται ῥιζῶν κρύπτουσι τομάς,
Ἃς ἥδε βοῶσ' ἀλαλαζομένη γυμνή,
Χαλκέοισιν ἤμα δρεπάνοις.

¶ Multa quoque Eridani) non ſolum inquit in mōtibus, ſed etiam in fluuiorum ripis herbas collegit Medea. Cum autē Theſſaliæ fluuios enumeret poeta, importune admodū de Theſſalia in Italiam. Amicam'ue (nam vtriusque fluuius eſt Eridanus) fingitur tranſiluiſſe Medea. Quare loco Eridani contenderim Apidani eſſe legendum, cum præſertim Apidanus (vt ante quoque diximus) notiſſimus Theſſaliæ ſit fluuius. ¶ Nec eras immunis Enipeu) apoſtrophe ad fluuium, quem immunem, hoc eſt ſine munere non fuiſſe ſit, quia Medea in illius quoque ripis multas collegit herbas. ¶ Iuncoſaq; littora Phœbes) ſic quidem legitur, ſed corrupte, vt mihi videtur. Neq; enim Phœbe locus eſſe in Theſſalia quod ſciam inuenitur. Tametſi quidam imperiti Phœben pro Delo inſula putent accipiendam, quod Phœbi & Phœbes, hoc eſt Apollinis & Dianæ patria eſſe dicatur. Sed cum Theſſaliæ loca peragraſſe Medeam poeta ſcribat, inepta eſſe iſta expoſitio coarguitur. Mihi vero loco Phœbes placet Bœbes legendum, vt quam minimum poſſumus à ſimilitudine nominum diſcedamus. Nam (vt in nono refert Strabo) Bœbe vrbs Theſſaliæ fuit Bœbei lacui adiacens. Videtur autem poeta Bœben pro Bœbeide lacu poſuiſſe, cuius littora iuncoſa à iuncorum multitudine vocat. Huic autem meæ correctioni etiam Apollonii interpres ille græcus aſtipulatur.}

RAPH. Peneus.

¶NEC'non Peneus) fluuius eſt Theſſaliæ Peneus, qui & Araxes fuit vocatus, eo quod Oſſa abrumpit ab Olympo, vnde etiam Araxes Armeniæ fuit appellatus. ¶Et Euboica Anthedo.) Anthedon vrbs eſt Bœotiæ, ab Anthedone dicta Dii filio, cuius pater fuit Anthus Neptuni filius ex Alce Abantis filia. Eſt & alia Anthedon in Phœnicia, vnde Anthedonius, & Anthedonites declinantur.

Anthedō

Nec'non Peneus, nec'non Sperchiades undæ
Contribuere aliquid, iuncoſa'q; littora Bœbes.
Carpſit & Euboica uiuax Anthedone gramen
Nondum uulgatum mutato corpore Glauci.
Nona dies illam curru, pennis'q; draconum,
Nona'q; nox omnes luſtrantem uiderat agros.
Cum rediit, nec erant tacti, niſi odore dracones,
Et tamen annoſæ pellem poſuere ſenectæ.
Conſtitit adueniens citra, limen'q; fores'q;,
Et tantum cœlo tegitur, refugit'q; uiriles
Contactus, ſtatuit'q; aras e' ceſpite binas.
Dexteriore Hecates, * at læua parte iuuentæ.
Has ubi uerbenis, ſylua'q; incinxit agreſti,
Haud procul egeſta ſcrobibus tellure duabus
Sacra facit, cultros'q; in guttura uelleris atri
Conicit, & patulas perfundit ſanguine foſſas.
Tum ſuper inuergens tepidi carcheſia lactis,
Altera'q; inuergens liquidi carcheſia mellis,
Verba ſimul fundit, terrena'q; numina poſcit,
Vmbrarum'q; rogat rapta cum coniuge regem,
Ne properent artus anima fraudare ſenili.
Quos ubi placauit, precibus'q; & murmure longo
Aeſonis effœtum proferri corpus ad aras
Iuſſit, & in plenos reſolutum carmine ſomnos
Exanimi ſimilem ſtratis porrexit in herbis.
Hinc procul Aeſonidē, procul hic iubet ire miniſtros,
Et monet arcanis oculos remouere profanos.
Diffugiunt iuſſi, ſparſis Medea capillis
Bacchantum ritu flagrantes circuit aras.
Multifidas'q; faces in foſſa ſanguinis atra
Tingit, & infectas geminis accendit in aris,
Ter'q; ſenem flamma, ter aqua, ter ſulfure luſtrat.
Interea calido poſitum medicamen aheno
Feruet, & exultat, ſpumis'q; tumentibus albet.
Illic Aemonia radices ualle reſectas,
Semina'q;, & flores, & ſuccos incoquit atros.
Adiicit extremos lapides oriente petitos,
Et quas Oceani refluum mare lauit arenas,
Addidit exceptas Lunæ de nocte pruinas,
Et Strigis infames, ipſis cum carnibus, alas.
In'q; uirum ſoliti uultus mutare ferinos
Ambigui proſecta lupi. nec defuit illis
Squamea Cinyphei tenuis membrana chelydri,
Viuacis'q; iecur cerui, quibus inſuper addit
Ora caput'q;, nouem cornicis * ſecula paſſæ.
His & mille aliis, poſtquam ſine nomine rebus
Propoſitum inſtruxit mortali Barbara munus,
Arenti ramo iampridem mitis oliuæ
Omnia confudit, ſummis'q; immiſcuit ima.
Ecce uetus calido uerſatus ſtipes aheno
Fit uiridis primo, nec longo tempore frondes
Induit, & ſubito grauidis oneratur oliuis.

¶Viuax gramē) ab effectu, quod vitā & reddat & conſeruet. ¶Nondum vulgatum) nondum vulgo notum. In tranſcurſu autem poeta Glauci quoque Metamorphoſin tangit quam tamē in.xiii.libro copioſe deſcribit. Nam Glaucus cum eſſet piſcator, animaduertit piſces tactu cuiuſdam herbę in mare reſilientes, quam quidem cum & ipſe guſtaſſet, in mare exiliuit, ac in Deū marinum conuerſus, Scyllam vehementer amauit. ¶Nec erāt tacti) aliam quoque Metamorphoſin tangit Nam dracones illi alati odore tantum herbarum, quas Medea collegerat, ſenectam depoſuerunt. ¶Et tantum cœlo tegitur) non etiam tecto, ſub diuo autem eam pernoctaſſe, nec domum intraſſe ſignificat poeta. ¶Statuit) erexit. ¶Iuuentæ) iuuenilis ætatis Deæ. ¶Egeſta tellure) extracta terra. ¶Scrobibus) foſſis. ¶Velleris atri) ouium nigrarum, quę Hecate, aliisq; Diis inferis ſunt gratæ. ¶Carcheſia) vaſa ſunt ad potandum accommodata. Virg. primo Aeneid. Hic duo rite mero libās carcheſia Baccho. Carcheſia etiam dicūtur ſummæ nauis mali partes, per quarum foramina funes immittuntur. ¶Poſcit) inuocat. ¶Vmbrarum regem) Plutonem. ¶Rapta cum coniuge) cum Proſerpina in Sicilia à Plutone rapta. ¶Fraudare) priuare. ¶Effœtum) viribus euacuatum. ¶Plenos) perfectos. ¶Porrexit) extendit. ¶Carmine) incantatione. ¶Profanos) non initiatos. ¶Bacchantum ritu) Baccharum more. ¶Flagrantes) ardentes. ¶Multifidas) in multas partes fiſſas. ¶Tingit) madeficit. ¶Ter'q; ſenem flam.) ter inquit ſenē purgat, igne, aqua, ſulfure. hæc enim tria purgationibus ab antiqs adhibebantur. ¶Aemonia valle) in vallibus Theſſaliæ. ¶Extremo oriente) ex vltima orientis parte. ¶Pruinas Lunæ) quæ à Luna generantur. Humiditatum enim author eſt Luna. ¶Et ſtrigis infames) ſtrix auis eſt nocturna magno capite, roſtro, & vnguibus aduncis, vt in.vi.Faſt. deſcribit Ouidius. Vulgus autē putat ſtriges non eſſe aues, ſed vetulas, quæ ſe veneficio quodam in aues conuertunt, infantesq; dormientes aggrediuntur, ac eorum ſanguinem ita exugunt, vt aut mortui inueniantur in cunis, aut diu viuere non poſſint. Vnde & poeta hoc loco ſtrigis alas infames ait, & vulgus veneficas omnes ſtrigas vocat. Sanè ſtriges à ſtridendo ſunt cognominatæ, vt facile ex his Ouidii carminibus conſtat. Eſt illis ſtrigibus nomen, ſed nominis huius Cauſa, qd horrenda ſtridere nocte ſolent. ¶Inq; virum ſoliti) lupi etiā inquit ſe ſoliti in hominem cōuertere particulę huic medicamento additæ fuerunt. ¶Proſecta) inteſtina à proſecando & recidēdo dicta. Alludit autem, id quod de lupis Plinius, inquit, Homines in lupos verti, ruſusq; reſtitui ſibi falſum eſſe exiſtimare debemus, aut credere omnia quæ fabuloſa tot ſeculis comperimus. Inde tamen ait dictos fuiſſe verſipelles. De qua re libro.i. annotatū eſt. ¶Cinyphei chelydri) ſerpentis Libyci. nam Cinyps fluuius eſt Libyæ qui inter duas Syrtes in mare Libycum exit. Chelydri vero teſtudines aquaticæ dicuntur, nam chelone teſtudo vocatur & chelys. Vnde & cithara chelys appellatur, quod ex teſtudine fuerit à Mercurio confecta. ¶Viuacis cerui) diu viuentis. Ceruis enim (vt ſcribit Plinius) vita in confeſſo longa, poſt cētum annos aliquibus captis cum torquibus aureis, quos Alexander magnus addiderat, adopertis iā cute in magna obeſitate. ¶Nouē ſec.) tot enim annos cornices viuere dicuntur. {Vt in carmine illo, quod inter Virgiliana circunfertur.

Ter binos, deciesq; nouem ſuper exit in annos
Iuſta ſeneſcentum quos implet vita virorum.
Hos nouies ſuperat viuendo garrula cornix.
Et quater egreditur cornicis ſecula ceruus. &c.}

¶Mortali) Aeſoni, quem ex ſene, ac decrepito iuuenem Medea erat effectura. ¶Mitis oliuæ) ab effectu, quod oleum omnia mitia reddat, ſiue quod paci dicata eſt oliua, quæ mites ac manſuetos homines reddit. ¶Ecce vetus) repente aridum oliuæ ramum viridem eſſe factum oſtendit. ¶Vetus ſtipes) aridus oliuæ ramus. Hanc autem in tranſcurſu Metamorphoſin ſignat. ¶Grauidis) ſucco plenis.

Glaucus in Deum marinum.

Striges à ſtridendo.

ea.l.et.

Cinyps.

ADDI.

ea.l.fœdera.

Aridus oliuæ ramus reuiueſcit.

At quacunque cauo ſpumas eiecit aheno
Ignis,& in terram guttæ cecidere calentes,
Vernat humus,flores'q; & mollia pabula ſurgunt,
Quæ ſimulac uidit,ſtricto Medea recludit
Enſe ſenis iugulum,ueterem'q; exire cruorem
Paſſa,replet ſuccis,quos poſtquam cõbibit Aeſon,
Aut ore acceptos,aut uulnere,barba,comæ'q;
Canicie poſita nigrum rapuere colorem.
Pulſa fugit macies,abeunt pallor'q;,ſitus'q;,
Adiecto'q; cauæ ſupplentur corpore rugæ,
Membra'q; luxuriant.Aeſon miratur,& olim
Ante quater denos hunc ſe reminiſcitur annos.
Diſſimilem'q; animum ſubiit ætate relicta.

ARG. FABVLAE SEQ.

Liber pater vt animaduertit Aeſonem ſenectutem remediis Medeæ expuliſſe, petiit,vt perinde nutricibus ſuis ferret auxilium,eaſque in adoleſcẽtiæ vigorem reduceret,cuius authoritate illa cõpulſa eiſdem remediis quibus Aeſonem iam priſtinis reduxit,Libero æternum beneficium dedit.

Viderat ex alto tanti miracula monſtri,
Liber,& admonitus iuuenes nutricibus annos
Poſſe ſuis reddi,capit hoc à Colchide munus.

ARG. FABVLAE SEQ.

Pelladeſ Peliæ filiæ,à herbis impulſæ poſtquam viderunt arietem grauatum ætate,in agni ſpeciem tranſfiguratum, ambitioſius a Medea petere cœperunt,vt Peliæ parenti eadẽ reſtitueret,quã temporis proceſſione amiſiſſet iuuentutem,quod vt illa accepit,cupiens inimicum Iaſonis data occaſione punire,impulit eas,vt parentem interficerent,& laceratum in ahenũ feruens dimitterent, quod vt factum eſt curruum draconibus iunctum conſcendit,& per aera elata conſpectum inimicorum profugit.

Ne'ue doli ceſſent,odium cum coniuge falſum
Phaſias aſſimulat,Peliæ'q; ad limina ſupplex
Confugit,atq; illam, quoniã grauis ipſe ſenecta eſt,
Excipiunt natæ,quas tempore callida paruo
Colchis amicitiæ fallacis imagine cœpit.
Dum'q; refert inter meritorum maxima demptos
Aeſonis eſſe ſitus,atq; hac in parte moratur,
Spes eſt uirginibus Pelia ſubiecta creatis
Arte ſuum parili reuireſcere poſſe parentem.
Id'q; petunt iuuenes.pretium ſine fine paciſci.
Illa breui ſpatio ſilet,& dubitare uidetur,
Suſpendit'q; animos ficta grauitate,rogantum.
Mox ubi pollicita eſt,quo ſit fiducia maior
Muneris huius,ait.qui ueſtras maximus æuo eſt
Dux gregis inter oues,agnus medicamine fiet.
Protinus innumeris effœtus laniger annis
Attrahitur flexo circum caua tempora cornu,
Cuius ut Aemonio marcentia guttura cultro
Fodit,& exiguo maculauit ſanguine ferrum,
Membra ſimul pecudis,ualidos'q; uenefica ſuccos
Mergit in ære cauo,minuunt ea corporis artus,
Cornua'q; exurunt,necnon cum cornibus annos,
Et tener auditur medio balatus aheno.
Nec mora,balatum mirantibus,exilit agnus,
Laſciuit'q; fuga,lactentia'q; ubera quærit.
Obſtupuere ſatæ Pelia,promiſſa'q; poſtquam
Exhibuere fidem,tum uero impenſius inſtant.
Ter iuga Phœbus equis in Hibero flumine merſis
Dempſerat,& quarta radiantia nocte micabant
Sydera,cum rapido fallax Aeetias igni
Imponit purum laticem,& ſine * uiribus herbas.
Iam'q; neci ſimilis reſoluto corpore,regem
Et cum rege,ſuos cuſtodes ſomnus habebat,

RAPH. ¶AT QVAcunque cauo ſpumas eiecit aheno) aliam item Metamorphoſin deſcribit poeta. nam guttæ ſpumeæ ui ignis ex aheno feruẽti in terram eiectæ in uarios flores fuere conuerſæ. ¶Vernat humus) uariis operitur floribus. Tunc enim humus uernare dicitur cum uariis ueſtitur herbis. ¶Surgunt) oriuntur. ¶Recludit) aperit. ¶Rapuere) celeriter accepere,contraxere. ¶Situs) ſqualor,eſt enim ſitus fæda quædam lanugo ex humo procreata in locis præſertim Sole carentibus. Virgilius,Per loca ſenta ſitu. Inde fit ut corpora illota ſitum contrahere dicamus, & ſqualorem, qui etiam pędor uocatur. ¶Supplentur) implentur. ¶Adiecto corpore) adiecta carne rugæ tolluntur. ¶Luxuriant) laſciuiunt, tunc autem membra luxuriare dicuntur, cum ualde pinguia atque nitida uidentur. ¶Aeſon miratur) ſtupeſcit. ¶Et olim Ante quater denos) hoc eſt, ſe ante quadraginta annos natum * fuiſſe recordatur, per quod ſignificat Aeſonem ex decrepito ſene in uirum quadraginta annos natum. {aut citra etiam, prout annos ſenectutis illius definias.} fuiſſe conuerſum. ¶Diſſimilem animum) nam animus unà cum ætate mutatur. Alius eſt enim animus iuuenis,alius uiri, alius ſenis. ¶Aetate relicta) depoſita ſenectute. ¶Viderat ex alto) Bacchus cum uidiſſet ex decrepito ſene iuuenem factum Aeſonem, Medeam rogauit, ut nymphas quoque ſuas nutrices iuuenilibus annis reſtitueret,quod facile à Medea impetrauit. Hoc autem ab Aeſchylo ſũpſiſſe uidetur Ouidius. Is enim in * comœdia quæ inſcribitur nutrices Bacchi, cum ſuis uiris recoctas, iuuenili ætati à Medea fuiſſe reſtitutas ait. ¶Suis nutricibus) nymphis, quæ (ut uidimus) infantem Bacchum educarunt. {quas Ouidius ſupra Nyſeidas, alii Didonidas uocant, ut libro tertio annotauimus.} ¶A Colchide) à Medea. ¶Ne'ue doli ceſſent) Medeæ ſubintelligatur. Narrat autem quemadmodum Medea ſenio cõfectum arietem agnum quidem effecit, Peliam uero interemit. Nam Medea cum Peliam Iaſoni inimicum eſſe cognoſceret, quo facilius eum perdere poſſet, & ſe à Iaſone odio haberi ſimulauit, & Peliæ filias ſibi conciliauit,quæ cum uidiſſent arietem uetulum in agnum conuerti,impenſius à Medea petierunt,ut Peliam ſibi parentem reſtitueret ætati iuuenili. Ipſa uero eis perſuaſit,ut ipſum interficerent, ac in uaſe aquæ pleno coquendum imponerent, quod quidem cum perpetraſſent,ipſa à draconibus in aerem ſublata aufugit, Corinthum'q; tandem peruenit. ¶Phaſias) à Phaſi Colchorum fluuio declinata. ¶Quoniam grauis ipſe ſenecta eſt) ratio cur eam ſ[illegible] has non exceperit. ¶Cœpit) ſibi conciliauit, & [illegible] pit. ¶Refert) commemorat. ¶Situs) ſqualores & ſenium. ¶Subiecta) iniecta. propoſita namque ſpes inici dicitur. ¶Parili arte) pari artificio. ¶Pretium ſine fine paciſci) cœperunt ſubaudiendum. {aut, κατ' ἐναλλαγὴν paciſci, pro paciſcebantur, poſitum.} ¶Sine fine) maximum & immenſum. ¶Ficta grauitate) ſimulata rei difficultate. ¶Rogantum) Peliæ filiarum. ¶Dux gregis) aries, qui ouium dux eſſe uidetur. ¶Innumeris annis) quamplurimis annis. ¶Effœtus) uiribus euacuatus. ¶Pecudis) arietis. Nam pecus omne animal dicitur,humana effigie carens. ¶Validos ſuccos) magnæ potentiæ ſuccos, ut quibus interfectus aries non ſolum uitæ fuerit reſtitutus,ſed etiã agnus effectus. ¶Ea) illi herbarum ſucci. ¶Et tener balatus) hoc eſt teneri agni balatus. Balare autem uerbum eſt factitium, ab ouium uoce declinatum. ¶Lactentia ubera) lacte plena. ¶Exhibuere fidem) fecere fidem. ¶Ter iuga) tres inquit tranſierant dies. Nam Phœbus demere iuga fingitur equis currum Solis trahentibus nocte adueniente. ¶In Hibero flumine) Hiberus Hiſpaniæ eſt fluuius, quem pro Oceano Atlantico ponere uidetur poeta. ¶Fallax Aeetias) Medea fallendi perita.

¶DEDERANT

Aeſon ex decrepito iuuenis.
Guttæ aquæ in flores.
Priſtinam ætatẽ reſtitutis.
Nutrices Bacchi iuueneſcunt.
* a.l. verbis.
* talem.
ADDI.
* A.l. tragœdia.
ADDI.
* a.l. vtrib⁹
Phaſias.
ADD
Aries in agnum.
Hiberus

Quem dederant cantus, magicæq; potẽtia linguæ.
Intrarant iuſſæ cum Colchide limina natæ.
Ambierantq; torum, quid nunc dubitatis inertes?
Stringite ait gladios, ueterem'q; haurite cruorem,
Vt repleam uacuas iuuenili ſanguine uenas.
In manibus ueſtris uita eſt, ætas'q; parentis.
Si pietas ulla eſt, nec ſpes agitatis inanes.
Officium præſtare patri, telis'q; ſenectam
Exigite, & ſaniem coniecto emittite ferro.
His, ut quæq; pia eſt hortantibus, impia prima eſt.
Et ne ſit ſcelerata, facit ſcelus: haud tamen ictus
Vlla ſuos ſpectare poteſt, oculos'q; reflectunt,
Cæca'q; dant ſæuis auerſæ uulnera dextris.
Ille cruore fluens, ſubito tamen alleuat artus.
Semilacer'q; toro tentat conſurgere, & inter
Tot medius gladios pallentia brachia tendens,
Quid facitis natæ? quis uos in fata parentis
Armat ait? cecidere illis, animi'q;, manus'q;,
Plura locuturo, cum uerbis guttura Colchis
Abſtulit, & calidis laniatum merſit in undis.

ARG. FABVLÆ SEQ.

Medeam fugientem docet Heſiodus Othryn mõtem Theſſaliæ petiiſſe, in quem diluuio Deucalionis Cerambus nympharum auxilio pennis delatus ſit, & in montem Parnaſum, qui eſt altiſſimus.

Quæ niſi pennatis ſerpentibus iſſet in auras,
Non exempta foret pœnæ. fugit alta, ſuper'q;
Pelion umbroſum, Philyrẽa'q; tecta, ſuper'q;
Othryn: & euentu ueteris loca nota Cerambi.
Hic ope nympharum ſublatus in aera pennis:
Cum grauis infuſo tellus foret obruta ponto.
Deucalioneas effugit inobrutus undas.
Aeoliam Pitanen à læua parte reliquit,
Factaq; de ſaxo longi ſimulachra Draconis:

DEDERANT) effecerant. Exigit) expellit. Et ſaniẽ) ſanioſum ſanguinẽ. Et ne ſit ſcelerata) adeo acutum eſt hoc dictum, vt contraria retinere videatur, ne qua inquit ſit ſcelerata & impia non emittẽdo ſanguinẽ patris ſanioſum, ſcelus ꝑpetrat ipſum interficiẽdo. Haud tñ ictus) decorũ ſeruat poeta piarũ in patrẽ filiarũ, quarum nulla potuit ſuſtinere, vt ſpectaret vulnera patris. Cæca vulnera) quę ipſæ filię nõ videbãt. Abſtulit) ademit: recidit. Colchis) Medea. Calidis in vndis) archaiſmus eſt, & antiqua loquendi figura, ſi enim eſſet oratio ſoluta calidas in vndas diceremus.

D I. {Nomina autẽ Peliadũ hæc recẽſentur: Alceſtis, Pelopea, Meduſa, Iſodoce & Hippothoe. Ex quibus Alceſtis dicitur auerſata eſſe facinus, quare pietas eius præcipue celebratur. Sublato autẽ patre regnum Iaſon dicitur Acaſto Peliæ filio religſſe.}

D I. {Hinc Pitanem vrbem Aeoliæ relinquentem, vidiſſe draconem in ſaxum transfiguratum. Deinde Idæum nemus adiiſſe, in quo Liber pater iuuencum transfiguratũ in cerui figuram ſubtraxit. Nec minus & Patrẽ Coryti paruo conditũ ſepulchro. Itẽ Mæram in figuram canis eſſe cõuerſam. Ab his regionibus digreſſam Euripyli vrbẽ contigiſſe in qua Coæ matronæ in cornutas boues trãſfiguratæ ſunt, propter affectum, quod Veneri formam ſuam antepoſuerunt. Dehinc Telchinas Ialyſios transgreſſam, quos Iuppiter propter odiũ coniugis ſuæ Iunonis ſubiecit mari. Quorũ regione relicta ad Cæam vrbem perueniſſe, in qua Alcidamantem ſcribit ex filia vidiſſe columbam procreatam eſſe. Poſt hæc lacum Hyrtes, & Cygni tempe, in quibus locis Phyllius cum graui amore pueri teneretur, & imperio eius volucres indomitas ac leonẽ magnum parere coegiſſet, taurumq; viciſſet, neq; ideo labor eius, potiendi merces extitiſſet, indignatus ex præcipiti loco cum ſe odio laborũ iaceret, in volucrem olorẽ conuerſus eſt. Hyrte aũt mater eius flẽdo aſſidue caſum filii ſui, in ſtagnũ deliquit miſericordia deorũ, qđ eſſet ſui nois. Ab his digreſſam Pleuronam perueniſſe, in qua vrbe Iambe cũ Phasnei filii occiderentur, deorũ miſericordia effectũ eſt, vt in auẽ trãſformaretur. Ab his Calaureã Latoniã, vbi regẽ cũ coniuge in volucrem verſum. Deinde Cyllenẽ adiiſſe, hic Menephrõne cũ matre ꝯcũberet, ab Ioue eſt trãſfiguratus in feræ ſpeciẽ. Poſt horũ caſum vidiſſe Cephiſon nepotis exitũ deflẽtẽ, q ab Apolline in phocã trãſfiguratus eſt. Itẽ Eumeli demũ adiiſſe, lugẽtis filiã in volucrẽ ceſſiſſe. Ac tãdẽ etiã Ephyerẽ ꝯtigiſſe pẽnis vipeis, in qua vrbe primũ ex fungis edita exiſtimãtur corpora. Ibi eũ parẽte Creusã ꝯſumptã venenis arſiſſe. nec minus natos ab ipſa iterẽptis Iaſone relicto. Inſpectis itaq; caſibus miſerorũ veniſſe etiã Athenas, Vbi Phineum & Periphã in aues ꝯuerſos. Itẽ neptẽ Polypemonis volucrũ expleſſe numerũ. Quæ niſi pẽnatis ſerpẽtibus iſſet, &c.) Hodeporicõ Medeæ hoc loco deſcribit poeta, quo videlicet itinere, & ꝑ quas regiões ex Theſſalia vbi Palias regnauerat, Corinthũ, & mox ꝑpetrata cæde filioꝝ, & arce cum noua Iaſonis cõiuge incẽdio ꝯſumpta, è Corintho Athenas ad Aegeum Theſei patrẽ peruenerit, ꝑſtringẽs breuiter (id qđ Hodeporicis familiare eſt) quæ quibusq; locis fabuloſa, aut aliis memorabilia accidiſſẽt. Imitatur, vt ex Lactãtii argumẽtis appet Heſiodum in eo ope opinor, qđ illi ἠοῖων μεγάλων titulo Græci aſcribunt. Quod quia nõ extat, neq; itẽ quos νόστους vocant, quæq; ὀρφικὰ aut ναυπάκτια, & id genus veterum poemata fabulis refeeta, nemo facile explicauerit eas fabulas, quæ hic notantur, aut etiã quicq̃ ferè aliud attulerit, q̃ quę hic à Lactãtio dicuntur. Vbi ruſum ꝑter cætera incõmoda etiam hoc accedit, qđ neq; ipſius Lactãtii verba, ſiue argumẽta ſatis itegra aut plena ſunt tẽpoꝝ ſiue ẽt fatoꝝ iniqtate, vt aliis pleriſq;, ita his quoq; vitiatis, &, vt ita dicam, adeſis, deinde vt fit, aliis atq; aliis i locum ẽt, q̃ interciderãt iſertis, & ſm qđ cuiq; cõmodum viſum affictis.} Quę niſi pẽ.) Cerãbus nymphaꝝ ope diluuii tpe i auem ꝯuerſus altiſſimos Theſſaliæ mõtes aſcẽdit, ſicq; aquarum inũdationẽ vitauit. Pẽnatis) alatis. Philyrẽa te.) Chirõis domũ, quẽ Philyra nympha ex Saturno (vt diximus) ꝑpit. Vete. Cerambi) antiqſſimi, qppe q ante diluuiũ fuerit. Obruta) coopta. Deucalioneas vndas) diluuium qđ fuit tpe Deucalionis & Pyrrhæ.

ADDI. {Tametſi aliis, qđ ſciã, nihil extet de hac fabula, inueto tñ i cõmẽtariis Græcorum κέραμβον ẽt κάνθαρον, hoc ẽ Scarabæũ ſignificare, quaſi κέρατα ἔχοντα. Vt ex eo ſuſpicari qſpiã poſſet Cerãbũ, de quo hic dicitur, nõ i auẽ, ſed i Scarabæũ potius mutatũ fuiſſe ꝑſertim qñ hic nihil aliud additur, q̃ qđ ſublatus in aera pẽnis fuerit. Nã & Scarabæi volãt. Sed de hoc alii iudicent. Eſt autẽ & mõs Paphlagoniæ Cerãbus, cuius Apollonius meminit. & Cerãbus filius Phinei ex Cleopatra filia Boreę & Orithyia.} Aeoliã Pitanẽ) Pitane vrbs eſt Aeolica, vñ & Aeoliã poeta appellat, nõ qđ ibi Aeolus regnarit, vt quidã putãt. Ex Pitana Arceſilaus Academicus, fuit, q cum Zenone apud Polemonẽ didicit. Tradunt apud Pitanã lateres ſup aqs fluitare. Factaq; de ſaxo) Metamorphoſin ſerpẽtis i lapidẽ ſignat. Hic autẽ videtur eſſe ille draco, q ſpectãtibus Græcoꝝ ducibus apud Aulidẽ ſignificauit decimo tãdẽ anno Troiã eſſe capiendã, cum enim in arborẽ aſcẽdiſſet, in qua auiculaꝝ nidus erat nouẽ pullos primũ, deinde eorũ matrẽ deuorauit. Quod cum vidiſſet Calchas decimo demũ anno Troiã capi poſſe prædixit. Serpẽs vero illa ad ꝑpetuã rei memoriã in ſaxeã Draconis imaginẽ fuit cõmutata.

ADDI. {Regius hoc loco de Dracone intelligit, q annos belli Troiani Græcis ſignificauit de quo Home. lib. ii Iliad. meminit. Sed repugnat locus. Nã Draco de quo apud Homerũ dicitur, in Aulide ꝯuerſus fuit. Ouidius aũt hic i deſcriptiõe littoris Aſiatici, nõ Græci, ſiue Bœotici adhuc verſatur. Quare ego de Leſbio ſerpẽte, de quo etiam infra lib. xi. mẽtio fit, intelligẽdum magis puto, q qđ Orphei caput, in Hebrum abiectũ, & ad Leſbum inde delatũ violare morſu voluiſſet, ab Apolline in ſaxũ mutatus fuit. Nã Leſbus inſula potiſſima ps Aeolidis fuit, vt ẽt Strabo teſtatur. Vñ & Sappho, q̃ Leſbia fuit, ab Horatio Aeolia puella appellatur.

RAPH. ¶IDAEVMq; nemus)Idas duas eſſe certum eſt: Alteram in Creta, alteram in Phrygia, de Phrygia nunc videtur poeta ſentire. ¶Q uo nati fu.) Thyoneus Bacchi filius (vt quidam aiunt) iuuencum Phrygus paſtoribus abegerat, eum cum paſtores perſequerentur, Bacchus Thyoneum quidem in venatorem, iuuẽcum vero in ceruũ ↄuertit, qd cum ruſtici vidiſſent, à pſequẽdo Thyoneo deſtiterunt. Thyoneus autem Bacchus quoque dicitur à Thyone vel matre, vel nutrice, vel(vt quidam aiũt) περὶ τὸ θύειν, hoc eſt à ſacrificando. {Neque de hac fabu-
ADDI. la alibi certius aliquid extat, quod quidem ego ſciã, Niſi quòd Thyonei etiam Acro meminit in. xvii. oden libro. i. car. Horatii, filium Bacchi dicens, patrem Thoantis, eius qui Hypſipylen genuit, regnaſſeq; in inſula Chio. Q uod hic adiicere libuit, loci potiſſimi cauſa. Nam Rhegius locorum ac regionum ordinem in hac itineris deſcriptione parum alioqui obſeruaſſe videtur.}

Idæum'q; nemus, quo nati furta, iuuencum,
Occuluit Liber falſi ſub imagine Cerui.
Quá'q; pater Coryti parua tumulatus arena,
Et quos Mera nouo latratu terruit agros:
Eurypyli'q; urbem, qua Coæ cornua matres.
Geſſerunt. tunc cum diſcederet Herculis agmen,

¶Q uaq; pater)quis Coryti pater fuerit, aut vbi ſit ſepultus non memini me legiſſe. Sic quidem olim ingenue profeſſus ſum. Nunc vero à Lycophronis enarratore admonitus video patrem Coryti Paridem fuiſſe. Nam Paris ex Oenone filium Corytum ſuſcepit, quem mater à Paride relicta, ducẽ itineris euntibus aduerſus Troianos Græcis dedit, id quod apud Lycophronem Caſſandra futurum eſſe vaticinatur. Paris autem ipſe in Cebrina Troiadis vrbe ſepultus fuiſſe ſcribitur à Strabone lib. xiii. {Coryti autem etiã Parthenius me-
ADDI. minit in Eroticis, qui ex Paride & Oenone natum dicit, & cum Troiam veniſſet ibi Helenes amore captum, atque à patre deprehenſum, occiſum eſſe. Q uãquam rurſus Nicãdet, non Oenones, ſed Helenæ filium fuiſſe tradit, vt apud eundem authorem legitur.} ¶Et quos mera ſuo *latra.) Mæra
*Mæra (vt ſcribit Iginus) Icari Athenienſis Erigones patris fuit ca-
Icarus nis, quæ Icarũ à ruſticis occiſum ſuis vlulatibus Erigone in-
Erigone dicauit, quorum caſum Iuppiter miſeratus in aſtris corpora
Al. nouo. eorum deformauit. Itaque Icarum Bootem, Erigonem Virginem, Canem autem ſua appellatione & ſpecie Caniculam dixerunt, quæ à Græcis quod ante maiorem canẽ exoritur, Procyon appellatur. {Etiam hoc loco, quæ ad regionum or-
ADDI. dinem ac ſitum pertinent, parum animaduertiſſe Regius videtur. Nam quæ hic de cane Icarii, Mæra appellata, ab illo afferuntur, ea ab aliis in Attica accidiſſe narrantur. Id quod ex Hygino apparet, & nos ſupra de Erigone quoq; meminimus. Deinde etiam repugnat epithetõ. Nouo enim latratu, inquit Ouidius, terruit agros, quod de cane nata intelligi nõ poteſt, cuius propriũ eſt latrare. Niſi vero demus Icarii Mæram, fuiſſe ab initio puellam, poſtea autem in canẽ verſam, ac tum demum ad Icarium perueniſſe. Nam de puella in canem verſa accipiendum eſſe etiam ex Lactantii argumento patet. Sed hæc quæ fuerit, nuſquã alibi aperte traditur. Duæ autem apud Græcos ſcriptores Mæræ nomine, quod ſciam, memorantur. Altera Arcadica, Atlantis filia, quæ Tegeatæ nupta fuit, Lycaonis filio, cuius etiã monumentum apud Arcadas oſtendi ſolitũ Pauſanias tradit. Altera Antææ & Prœti filia, eius q patre Therſandro, auo aũt Siſypho, natus fuit. Hæc ſeruata virginitate perpetua è uiuis exceſſiſſe traditur. Atq; de hac Homerũ quoq; intellexiſſe in Odyſſea, vbi ait:
Μαῖράν τε κλυμένην τε ἴδον, στυγερήν τ᾽ ἐριφύλην:
¶Et Pauſanias author eſt, & is qui ſcholia in Odyſſeam cõpoſuit. Pherecydes autẽ, vt in iiſdem ſcholiis legitur, Mæram, cuius mentio apud Homerum fit, Prœti & Anteæ filiam quidem facit, ſed eam propter pulchritudinem à Ioue amatam & cõpreſſam addit. atq; inde Locrum peperiſſe, qui Amphioni Zetho in condendis Thebis adfuit. poſtremo à Diana telis confixam, eo quod cœtus illius propter vitium à Ioue oblatum, vitaret. Hæc ille. Verum neutrius hiſtoria, ad ea quæ hic ab Ouidio dicitur, adhuc quadrat. Q uare &
Eurypylus hũc locũ inter obſcuros reliquamus.} ¶Eurypyliq; vr.) Eurypylus Herculis fuit filius, q i Co inſula regnauit, augur peritiſſimus, de quo Vir. Suſpenſi Eurypylum ſcitatum oracula Phœbi Mittimus. ¶Q ua Coæ corn.) matres: Cos inſula Col.
eſt Aegei, à qua Cous deriuatur, non Cæus, vnde Coæ mihi legendum videtur. Mulieres autẽ Coeæ cum ægre ferrẽt ab Hercule armẽta Geryoni erepta p agros ſuos fuiſſe acta, Iunoni dicuntur cõuiciatæ. Q uare Iuno indignata eas oẽs in vaccas trãſfigurauit. Sanè Eurypyli tres fuerunt à poe- Eurypyli
tis decantati, quorũ primus tres.
Thelephi fili' regioni Theutraniæ Caico vicinæ imperauit. alter Ormenii nepos. nã Ormenius duos procreauit filios Amyntorẽ & Euæmonem. è quorum altero Phœnicem, ex altero Eurypylum ortos eſſe Strab. refert: tertius Herculis filius. Eurypyli vero vrbem Con eſſe accipiendam, admonet etiam Homer. in Catalogo, cum inquit. Q uiq; Niſyron habent celſam, Carpatumq;, Caſumq;, Eurypyliq; vrbem Con, æquoreaſq; Calydnas. {Verſus Homeri ſunt:
Οἱ δ᾽ ἄρα νίσυρόν τ᾽ εἶχον κράπαθόν τε κάσον τε
Καὶ κῶν εὐρυπύλοιο πόλιν, νήσους τε καλύδνας
Τῶν δ᾽ αὖ φείδιππός τε, καὶ ἄντιφος ἡγησάσθην.

Rurſus autẽ falſus eſt hoc loco Rhegius, qui ea quæ Eurypyli eius ſunt, qui cum Græcis ad Troiã profectus fuit illi attribuit, qui in inſula Co regnauit. Nã cur alios duces ſecuti eſſent Coi, rege ipſorum ſuperſtite, & eodem quò cæteri ad Troiã ſcilicet profecto? Et is de quo Virgilius meminit, quẽ Sinon ad oraculum ſciſcitandum miſſum fingit, Euæmonis filius fuit, Theſſalus natione, non Cous. Ille autẽ qui Cous fuit ab aliis Herculis filius ex Chalciope, ab aliis, Neptuni, dicitur, neq; ad Troiam ipſe profectus, ſed ante ea tempora mortuus eſſe memoratur. ¶Cæterum vltra hos duos, etiam tertius fuit Eurypylus, Telephi filius, dux Myſorum, quem Troianis auxilio venientem Neoptolemus occidit, vt Calaber ſcribit libro octauo. Et Homerus meminit. libro vndeci- Telebi[...]
mo, Odyſſ. Apollonius autem & quartum quendam addit, ſubmer[...]
Neptuni filium & Celænus eius quæ fuit Atlantis. Sed hic Puella[...]
nihil ad rem præſentem. Illud vero non prætereundum colum[...]
hoc loco, quod quæ Regius hic de Cois mulieribus tradit, ob conuicium Iunoni factum, in vaccas mutatis, hoc alii Prœti filiabus aſcribunt. Inde & Virgilius dixit:

Prœtides implerunt falſis mugitibus auras.

Lactantius autem in argumento, non à Iunone ſed à Venere furorẽ hunc illis immiſſum, eo quod formam ſuã, deæ antepoſuiſſent. Proinde & de reliqua fabulæ parte dubitari poteſt. Nam quod Hercules boues, quos ex Hiſpania abegerat, in inſulam Con deportarit, neque rationem habet, neque alibi traditur. Obſidione autem aliquando cinxiſſe vrbem Coorum Herculem, id vero colligitur, partim ex commentariis Theocriti, vbi legitur ἐπόρθησε δὲ τὴν Κῶ ἡρακλῆς καὶ κλυτίας, ὅτι αὐτοὶ ... ἐπὶ τῆς ἡρακλέους πολιορκίας τὴν νῆσον τοξεύοντες, καὶ ὑποδεδεγμένοι τὴν δύναμιν καθ᾽ ὃν καιρὸν ... ἡρπάσαντο τὴν κόρην. Partim ex comment. Iliad. ξ, vbi traditur, Herculem poſtquam ab expugnatione Troiæ rediret, tempeſtate & odio Iunonis in inſulam Con delatum. Vbi cum à Cois vrbe excluderetur, Eurypylum regem Coorum, vnà cum filiis occidiſſe, filiaq; illius Chalciope compreſſa, Theſſalum genuiſſe, cuius filii Phidippus & Antiphus fuere. Q uibus ſimilia & in commentariis Pindari, Ode quarta, Nemeorum leguntur. niſi quod ibi Chalciopes amore impulſus Hercules ad oppugnandos Coos veniſſe, dicitur. Q uare videtur hic locus eo modo accipi poſſe, vt intelligamus Coas mulieres in furorem à Venere actas eo tempore, quo Hercules obſidione ſoluta illinc cum agmine, hoc eſt, exercitu diſcederet. Nam & Pindarus citato loco exercitus mentionem facit, quando Thelamonem quoque huic bello affuiſſe ſcribit. Sic enim de Hercule, σὺν ᾧ ποτε τρωΐαν, inquit, κρατερὸς τελάμων πόρθησε καὶ μέροπας. Fuerint enim Coi aliquando μέροπες appellati, à Merope quodã rege ipſorum, vt in iiſdẽ cõmentariis habetur.

¶PHOEBEAMq;

Phœbeamq́; Rhodon, & Ialyſios Telchinas,
Quorum oculos ipſo mutantes omnia uiſu
Iuppiter exoſus, fraternis ſubdidit undis.
Tranſit & antiquæ Carthæia mœnia Ceæ,
Qua pater Alcidamas placidam de corpore natæ
Miraturus erat naſci potuiſſe columbam.
Inde lacus Hyries uidet, & cygneia Tempe
Quæ ſubitus celebrauit olor. nam Phyllius illic
Imperio pueri uolucresq́;, ferumq́; leonem
Tradiderat domitos, taurum quoq; uincere iuſſus
Vicerat, & ſtricto toties iratus amori
Præmia poſcenti taurum ſuprema negauit:
Ille indignatus cupiens dare (dixit) & alto
Deſiluit ſaxo. cuncti cecidiſſe putabant.
Factus olor niueis pendebat in aere pennis,
At genitrix Hyrie ſeruatum neſcia, flendo
Delicuit, ſtagnumq́; ſuo de nomine fecit.
Adiacet his Pleuron, * in qua trepidantibus alis
Ophias effugit natorum uulnera Combe.
Inde Calaureæ Latoidos aſpicit arua,

PH. Ialyſus.

(PHOEBEA Mq́; Ro.) Phœbo cõſecratā. (Et Ia. Tel.) Ialyſus vna eſt ex Rhodi vrbibus. Telchines aūt Rhodi populi fuerūt, qui cū oīa ſuo aſpectu in peius cõmutarēt, ab Ioue fuere ſubmerſi. Vnde & Rhodos prius Telchinis fuit appellata. Nam Ophiuſa primū & Aethræa fuit dicta, deinde Telchinis, eo qd Telchines inſulā incolerēt, quos nõnulli faſcinatores & maleficos fuiſſe aiunt, qd ſtygiam aquā animalibus & ſtirpibus pniciei gratia aſpergerent. Nonnulli contrarium ſentiunt, qd artibus præſtātes à ſimilibus artificibus inuidia haberentur, vnde hāc infamiā (vt Strab. refert lib. xiiii.) ſunt aſſecuti, & primū ex Creta in Cyprū venerunt, poſtea in Rhodō, primiq́; ferrum & æs in vſu habuiſſe dicūtur. Nā etiā harpen Saturno fecerunt. {Eadē ferè Diod lib. vi. de Telchinibus.} Telchis etiā vrbs eſt Aethiopiæ iuxta Libyā, vñ Telchites, & Telchinius deducūtur. Creta quoq; & Sicyon Telchinia fuit appellata, eiusq́; incolæ Telchines. (Antiquæ Ceæ) Cea inſula eſt, quæ à Grçcis & Ceos & Hydruſa vocatur, auulſa Eubœæ, (vt ſcribit Pli.) Quingētis longa ſtadiis fuit quondā, mox quatuor ferè partibus, quæ ad Bœotiam vergebāt mari deuoratis. Oppida (vt dixi) quatuor habebat, Iulida, Carthæa, Coreſſum & Pœeeſſam ex qbus duo intercidere Coreſſus, & Pœeeſſa. Ex hac pſectā delectationi fœminis veſtē author eſt Varro. {Stephanū ſecutus eſt hic Regius, q Con & Ceon eandē facit Sed falſo: ſunt enim diuerſæ inſulæ. Id qd & gentilia inde facta indicāt à Cos, enim Cous fit, vt Cous Philetas apud Propertium, à Ceos aūt quā & Ceā Latinis dici Plin. author eſt, Ceus e lõga, & Ceius tribus ſyllabis, perinde vt à Teos, Teius. Et Con inter Caricas inſulas Plin. recenſet, Ceā aūt inter Græcas & Aegças.} (Carcheſia mœ.) ſic qdē legitur, ſed corrupte, vt mihi videt. Carthæia vero eſt legendū. Nam Carthæa vna eſt ex quatuor vrbibus Ceæ inſulæ à Carthæo ibi mortuo cognominata. Carthæa item vrbs eſt Iberiæ. {Hoc eſt, Hiſpaniæ, ſed hæc poſterior abſq; aſpiratione ſcribitur etiā apud Stephan. ex quo hæc à Regio trāſlata ſunt. Porrò quod ad fabulā attinet, quæ Alcidamantē morte præuētū fertur, ne filiā in columbā mutatā videret, de hac alibi, pcæterq̃ quod à Lactan. in Periocha dicitur, nihil traditum inuenimus. Propterea quòd authores q obſcuriores hmõi tractarūt, neq; apud Græcos, neq; apud Latinos certi atq; idonei aliq reſtant.} (Inde la. Hyr.) Hyrię fluui⁹ eſt Bœotiæ, de quo Home. in. ii Iliad. Eſt & Hyria regio iuxta Aulidē, eſt & vrbs Iſauriæ iuxta Seleuciā, eſt etiam in Iapigia Cretenſiū opus, ſed lacus Hyries iuxta Tēpe eſſe innuit poeta, ſic dictos à caſu Hyries, quæ flendo amiſſum filium in fontē ſui nois ꝯuerſa fuit. Nā Phyllius quidā amore filii Hyries captus, cum multa imperio pueri peregiſſet, ei taurū domitū negauit. Quod quidē ægrè ferens puer, ſe ex alto mõte præcipitē dedit, ſed miſeratione deorū in cygnū fuit cõuerſus. {De fluuio Hyrie, qui hic à Regio dicitur, nihil alibi reperio. Homeri autē quem idem citat, verſus ſunt:

Οἵ θ' Ὑρίην ἐνέμοντο, καὶ Αὐλίδα πετρήεσσαν
Βοιωτῶν μὲν Πηνέλεως, καὶ Λήϊτος ἦρχον.

Vbi comment. addit: Ὑρία χωρίον πλησίον τῆς Αὐλίδος, ὃ ἔκτισεν Ὑριεύς, ὁ Ποσειδῶνος καὶ Ἀλκυόνης, ὡς τινες εἶπον Βοιωτός, ὁ Ὠρίωνος πατήρ. Quib⁹ eadē ferè & Stepha. & Strabo.} (Cygneia) Tempe: Non accipiendū de Theſſaliæ loco per quē Peneus ab imo Effuſus Pindo ſpumoſis voluitur vndis, vt ſupra lib. i. dicitur. Neq; enim Medeā credendum eſt cum tantū ſpatium emenſa eſſet, retro, atq; vltra q̃ cœperat, ſubito actā fuiſſe. Sed de Bœotiæ loco intelligendū, quē eūdē & Teumeſia Tēpe à vicino mõte Teumeſo apellāt. Ita & itineris ratio poſtulat, & itē qd eodem referūtur, lacus Hyries, & Cigneia Tēpe. Atq; huic ſniæ ēt Volaterranus ſubſcribit: cuius verba ſunt lib. viii. Geograph. Memorātur & Tēpe Teumeſia (q̃q̃ vulgo corrupte legatur Neumeſia) quę ab Ouid. Cygnea dicūtur. Sicut & Helorīa i Sicilia, ex amnis nole. Nā vocabulū hoc Græci, ad omnē piſcoſi loci ac virentis amœnitatē traduxit. Hæc ille. Cygneia aūt Ouid. vocaſſe videtur ab euētu, qd circa hęc puer de quo hic dicitur, i cygnū ꝯuerſus fuerit. Tāeti neque de hac fabula alibi apud eos authores, q extant, qcq̃ legamus. (Delituit) ſic qdē legitur, ſed cū à deliqueſcēdo veniat, delicuit p c ſcribendū videtur. vt itelligam⁹ eā in liquorē fuiſſe reſolutā. (Adiacet his Pleu in qua) Pleurō Aetoliæ vrbs eſt, vñ Pleuronius. {Mendoſus hic locus videtur. Nā quo pacto ſubito adeo Mēdea à littore Euboico in Aetoliā, atq; vltra quam tendebat, veniſſet? Deinde poſt paulū in Calaureā rediret, atq; inde denuo Corithū. Neq; eni credibile eſt, poetā voluiſſe circinationē talē in aurigatione Medeæ tradere, pinde at ſi nõ curru, ſed circi alicuius, aut milui alis vſa fuiſſet Sed qd ſuprà aliquoties idē hic quoq; Regio accidit, vt ordinē itineris nõ obſeruaret. Quid igitur? pro Pleuron, Braurō legendū exiſtimo: Eſt eni in eodē littore, in quo Hyrie, cui hęc adiacere dicitur, vicus ſeu pagus Atticus Braurō, oppidū olim, vt & Plin. & Mela tradunt, ex duodecim illis, quæ in vnā ciuitatē poſtea redacta eſſe, Strab. author eſt, celebre ſigno Tauricæ Dianæ, qd Iphigenia in Græciā cū fratre Oreſte reuerſa, ſecū attuliſſe, ibiq; reliqſſe dicitur. Vnde & eidē deæ cognomēto Brauroniæ, tertis ibidē ſacris capra quotānis imolari ſolebat. Et cū hac lectione etiā cõſentit, qd Parrhaſius, & alii quidā Combē hāc, de qua præſenti fabula agitur, Euboicā fuiſſe, & alio nole Chalcidē appellatā volunt. Eſt eni Eubœa è regione Attici agri, ſeu littoris, in quo Braurō, Hyrie, & cætera memorātur.} (Ophias Combe) Ophii filia, quæ perperā Iambe ab interprete Græco dicta, in auē ne à filiorū multitudine (ad centū eni fertur pepiſſe) vulneribus cõficeretur, fuit cõmutata. Hæc olim prima æs in Eubœa inueniſſe narratur, vñ & Chalcis ἀπὸ τοῦ χαλκοῦ, ideſt ab ære fuit appellata. {Ita quidē & Ianus Parrhaſius in hūc locū annotauit. Sed cū neq; hic, neq; Regi⁹ de filiis, aut patre Combes, certi qcq̃ tradāt, neq; ēt cur matri à filiis metuēdū, aut fugiēdū fuerit. Cū tñ vterq; Planudē reprehēdat, qd Iamben, p Comben, verterit. Ego qñ neq; de Combe, neq; de Iambe hactenus inueni, qd ad hāc fabulam faceret, vtrāq; lectionē in medio relinquo.} (Inde Calaureæ Latoidos) Calaurea inſula eſt iuxta Cretā à Calauro Neptuni filio declinata. Eſt ēt vrbs Locrorū, in qua maxime Latona colebatur, vñ & Latois vocatur. {De vrbe Calaurea, Regius viderit. ego de inſula accipiēdū arbitror: ea enim inter Cretā & Pelopõneſum ſita eſt, nõ pcul à Trazene. Latoidē aūt inde dictā ab Ouid. puto, qñ ea Latonę ab initio aſſignata fuerit, mox facta iter Neptunū & Latonā pmutatiõe p hac, Delū Latona, p illa aūt Neptunus hāc accepit. Id qd ēt alii qdē in hūc locū annotarūt: Eſt aūt celebris hæc inſula morte Demoſthenis quoq;, ibi eni ille i tēplo & Aſylo Neptuni cū Archias ab Antipatro miſſus, vt I Macedoniā ptraheret, ſūpto veneno, volūtaria morte ſupplicii Tyrāni pręuertit.}

DI. Telchis. — DI. — DI. — ADDI. — Pleuron ADDI. — * a. l. Brauron. — ADDI. — Calaurea. — ADDI.

RAPH. (IN vo.ver.) hic fuiſſe videtur Cæix rex Trachinis, qui tũ tẽpeſtate in mari periiſſet, Halcyoneq; ipſius vxor Aeoli filia flendo perire vellet, ambo in aues Halcyonides cõuerſi fuerunt, vt in. xi. poeta plene deſcribit. ADDI. {Recte fortaſſis habe ret hæc expoſitio, ſi daremus Medeã retro Theſſaliam verſus denuo actã. Fuit enim Theſſaliæ oppidum Trachin, vbi

In uolucrem uerſi cum coniuge conſcia regis.
Dextera Cyllene eſt, in qua cũ matre Menephron
Concubiturus erat ſæuarum more ferarum.
Cephiſon procul hinc deflentem fata nepotis
Reſpicit in tumidam Phocen ab Apolline uerſi.
Eumeliq; domum, lugentis in aere natam,
Tandem uipereis Ephyren Pirenida pennis
Contigit. hic æuo ueteres mortalia primo
Corpora uulgarunt pluuialibus edita fungis.
Sed poſtquam Colchis arſit noua nupta uenenis,
Flagrantemq; domum regis male uidit utroq;
Sanguine natorum perfunditur impius enſis.
Altaq; ſe mater male, Iaſonis effugit arma.

Ceyx regnauit, ſub Oeta monte, ab Hercule, vt ait Stephanus, conditũ. Verũ quia Corinthum tendebat illa, cõſentaneum eſt Ouidium de alio quodã rege, cum vxore in volucrem cõuerſo, hic intelligere. Qui tamẽ quo nomine fuerit, aut qua de cauſa transformatus, aliis explicandum relinquimus.} (Dextera Cyl. eſt) Cyllene mõs eſt Arcadiæ Mercurii natiuitate notiſſimus, à Cyllene nympha cognominatus. Eſt etiã Cyllene Elienſium nauale. ADDI. {Sunt qui de portu hoc loco accipiunt, id quod propemodum rationẽ habet, ſi totã Peloponneſum circũ vectam Medeam intelligamus, antequã Corinthum puenerit. Sed tamẽ vt de monte accipiamus, etiã Hygini teſtimoniũ facit, apud quẽ de hac fabula in hũc modũ legitur. Menephron cũ Cyllene filia in Arcada, & cũ Bliade; (ſic eni vulgata editio: habet) matre ſua ꝯcubuit, &c. Cap. de iis q ꝯtra fas cõcub. Porrò Cyllenẽ mõtẽ, à Cyllene Elati filio Arcade, dictũ Pauſanias author eſt, atq; inde ẽt Mercuriũ. Mela aũt Mercurium Cylleniũ à Cyllene portu. ſiue naualib' Elienſiũ, vbi & natũ illũ arbitrãtur, inqt, appellatũ dicit.} (In qua cũ.m.me.) taxat Menephrona quẽdã poeta, quẽ cũ matre coire non puduit. Cephiſus. (Cephisõ p. hic) Cephiſus fluui' eſt Bœonę pterlabẽs Delphos, cui' fili' ab Apolline in phocã, hoc eſt, vitulũ marinũ, fuit ꝯuerſus. ADDI. {Quẽ hic nepotẽ Cephiſi itelligat, incertũ, filii aũt Cephiſi ferũtur Narciſſus, de quo ſupra, & Eteocles is, q prim' ſacrificaſſe Gratiis dicit, vt eſt in cõmẽt. Pidari. Quãq rurſus Strab. plures Cephiſos enũerat li. ix. cuius verba ſunt, Ἔστι δὲ κάφισσος ὅτι φωκικός, καὶ ὁ ἐλευσῖνι, καὶ ὁ ἐν σαλαμῖνι, τέταρτος δὲ καὶ πέμπτος ὁ ἐν σικυῶνι, καὶ ὁ ἐν σκύρῳ, ἕκτος δὲ ὁ ἐν ἄργει τὰς πηγὰς ἔχων ἐκ λυρκείου. Ἐν ἀπολλωνίᾳ δὲ τῇ πρὸς ἐπιδάμνῳ πηγή ἐστι κατὰ τὸ γυμνάσιον, ἣν καλοῦσι κήφισσον.

Hæc adiicere placuit, ſi forte quis aliũ Cephiſum hic, quã Bœotiũ intelligendũ putet. Porrò Pauſanias Cephiſum tradit, vnũ ex iudicibus fuiſſe q Neptuno & Iunone pro Argis iurgãtibus ſecundũ Iunonẽ ſententiã tulerunt, ob quã rẽ indignatũ Neptunum aquas illis ſubtraxiſſe vt niſi pluat, plerunq; ſicci reperiãtur. Fuerunt aũt iudices reliqui, Inarhus & Aſterion.} (Eumeliq; do.) Eumelus filius fuit Admeti regis Theſſaliæ, cuius filiam in auẽ cõuerſam fuiſſe ait Ouid. ADDI. {Rurſus i Theſſaliam abripitur Regius, nõ obſeruata Corintho, adeo iã propinqua. Cæterum ego per domũ Eumeli, Patras intelligo Achaiæ vrbẽ. Nam hic primus regnaſſe Eumelus, αὐτόχθων dicitur, qui Triptolemũ ex Attica venientẽ hoſpitio accepit, & ab eodẽ rationẽ frugum ſerendarũ edoctus eſt. Vnde idẽ & vrbẽ à ſe cõditam tum Aroen, ἀπὸ τοῦ ἀροῦν hoc eſt, arando noiauit, quã poſteriore ætate Patreus qdã à ſe ampliatã atq; munitã Patras vocauit. Huius Eumeli filius fuit Antheas, dormiẽte aliquando Triptolemo (vt author eſt Pauſ.) currũ illius cõſcẽdit, & in ſublime raptus, cũ & ipſe ſerere frumẽta vellet, curru excidit. In cuius memoriã cõi noie Eumelus pater, & Triptolemus, vrbẽ Antheã extruxerũt. Quãtũ igitur cõiectura cõſequi licet, de hoc Anthea hoc loco accipiendũ, legendumq; pro natã, natũ, maſculino gñe. Vel rurſum, cũ vrbis nomen Anthea ſit, nõ filiũ, ſed filiã Eumeli fuiſſe Antheã intelligẽdũ, quæ Græcorũ laſciuia eſt, in iiſdẽ fabulis varie tradẽdis. Nã & Volaterranus, filiam pro filio Eumeli Antheã, ſiue vt illic corrupte legitur, Anthyã) ex Pauſania vertit. Quãq Ouidii verba ſcilicet lugentis in aere natã, id ſonare videtur, quaſi ipſe Eumelus in auẽ cõuerſus fuerit, dũ in aere exiſtẽs: videlicet natũ, ſiue natã, luget.} (Ephyren Pi.) Corinthũ in qua fons eſt Pirene. Scite aũt Pirenida adiecit, nã multæ vrbes eodẽ noie vocantur, vt diximus. ADDI. {Cæterũ Ephyren, ab Ephyre Oceani filia, quæ prima eo loci habitarit, dictam tradũt. Pirenẽ aũt fontẽ Pauſanias quidẽ, à Pyrene Oebali, ſiue, vt alii malũt, Acheloi filia, dictũ putat, quę cum ex Neptuno Cẽchriã & Lechẽ pepiſſet, vñ & portuũ nola ibidẽ, mox interfecto à Diana caſu quodã Cenchrea, ita mœrore & luctu ꝯtabuit, vt in fontẽ eiuſdẽ nois, poſtremo deliquerit. Cõmẽtaria autẽ Euripidis Pirenẽ fontẽ ab Aſopo inuẽtũ, & Siſypho regi cõmõſtratũ dicit, præmii loco, cũ ille Aeginã filiam à Ioue raptã, patri Aſopo prodidiſſet, cõſpicatus illam ex arce Corinthiaca, quæ ob id ſpeculæ nomen deinceps retinuerit.} Apud Corinthum vero antiquitus hoies feruntur ex fungis ortos eſſe. (Sed poſtq Col.) Medea dolẽs Creuſam Creontis Corinthiorum regis filiam à Iaſone ſibi fuiſſe prælatã, quo die nuptiæ celebrabantur, coronã ex naphtha, quæ igni vel longius poſito ſtatim accenditur, confectam velut muneri nouæ nuptæ miſit, quæ ex funalibus ignẽ concipiẽs cum totam regiam cõbureret, Medea ſpectance Iaſone, filiis laniatis, à draconibus alatis in aerem ſublata Athenas aduolauit, vbi Aegeus eam nõ hoſpitio ſolum, ſed etiã lecto ſibi copulauit, ex qua cũ iam Medum filium ſuſcepiſſet, Theſeus ipſius quidem Aegei filius, ſed quẽ pater nondum viderat, Athenas aduenit, quem cum & ſibi & filio valde Medea timeret aconitum venenum, quod è Cerberi ſpuma natũ eſſe aiunt, præparauit, Aegeoq; perſuaſit, vt illi tanquam hoſti præberet, id vero cum Theſeus foret hauſturus, capulo enſis viſo agnitus à patre, ꝓhibitus eſt. Quare Medea nubes carminibus excitauit, quibus tecta vnã cum filio Medeo Theſei gladium fugiens in Aſiam aduolauit. Vbi (vt Strab. narrat) à quibuſdam dicitur cum Iaſone regnaſſe, ac veſtem qua vtebatur de ſuo nomine Medeam appellaſſe. Cum enim pro rege exiret faciem ſuam occultabat, huic Medus fili' regni ſucceſſor regioni nomẽ fertur impoſuiſſe. (Colchis) Colchicis. (Noua nupta) Creuſa Creontis Corinthiorũ regis filia. ADDI. {Pauſanias & alii Glaucen vocant, quã hic Creuſam Regius, & inde etiã fons Glauces appellatur, in qua illa venenum abluere voluit, quo ex veſte à Medea miſſa infecta fuerat. Nam præter coronam, de qua hic dicitur, etiam veſtẽ veneno tinctam à Medea illi miſſam tradũt. Præterea neq; de patre Creuſæ, ſiue Glauces, authores conſentiunt: Nam alii Creontẽ vocant, alii Hippoten, Creontis filium. Nam poſt Bellerophontis obitum, Corinthi regnauit Lycæthus, poſt Lycæthum Creon, poſt Creontẽ, Hippotes, cuius filium duxiſſe vxorẽ Iaſon traditur, authoe Cõmentator Euripidis in Medea.} (Vita male) quoniam cum mater eſſet, communes filios interfecit. ADDI. {Horum nomina à Pauſania recenſentur Mermerus, & Pheres. Sed hos ille nõ à matre, ſed à populo Corinthi lapidibus obrutos dicit, ſiue quod ipſi dona illa lethalia à matre miſſa ad Glaucen portaſſent, ſiue etiam quod matrem fugientem, ipſi paruuli adhuc, conſequi non potuiſſent. Quare etiam poſtea ſecutam peſtem publicam eſſe, plurimosq; Corinthiorum interiiſſe, donec conſulto oraculo interfectorum manes, certis inſtitutis ſacrificiis placarentur. Atque eadem ferè in Commentariis Euripidis leguntur. Contra autẽ, qui Naupactia cõpoſuit, in Corcyra periiſſe Iaſonis filium Mermerum tradit, in venatione ab apro occiſum. Nam Iaſonẽ poſt interfectum Peliam cum Medea in Corcyram abiiſſe. Sed Ouidius

Euripidem

Hinc Titaniacis ablata draconibus, intrat
Palladias arces quæ te iuſtiſſime Phineu,
Teq; ſenex Peripha pariter uidere uolantes.
*Innexam'q; nouis neptem Polypemonis alis.

ARG. FABVLAE SEQ.

Ab iis nouiſſime excipitur ab Aegeo, nec minus iungit fœdus, inter hæc Theſeus Aegei filius errore & laboribus plenus excipitur a patre, cui proximus Medea parat venenum, quod aconitum appellāt. Hercules enim cum ad inferos deſcendiſſet miſſus ab Euryſtheo vt canem tricipitem ad ſuperos perduceret, poſtquam eum in regionem Ponticam perduxit, territum animaduertit ex nouitate aeris vomitum proluiſſe, Notato itaque loco, ſpumam eius in venenum eſſe conuerſam, repertum eſt, quod Græci aconitum nominant, quia naſcitur in cautibus.

Excipit hanc Aegeus facto damnandus in uno.
Nec ſatis hoſpitiū eſt, thalami quoq; fœdere iungit.
Iam'q; aderat Theſeus proles ignara *parenti,
Qui uirtute ſua bimarem pacauerat Iſthmon.
Huius in exitium miſcet Medea, quod olim
Attulerat ſecum Scythicis Aconiton ab oris.
Illud Echidnææ memorant è dentibus ortum
Eſſe canis. ſpecus eſt tenebroſo cæcus hiatu.
Eſt uia decliuis, per quam Tirynthius heros
Reſtantem, contra'q; diem, radios'q; micantes
Obliquantem oculos, nexis adamante cathenis
Cerberon attraxit, rabida qui concitus ira
Impleuit pariter ternis latratibus auras,
Et ſparſit uirides ſpumis albentibus agros.
Hac concreſſe putant, nactas'q; alimenta feracis,
Fœcundi'q; ſoli, uires cepiſſe nocendi.
Quæ quia naſcuntur dura uiuacia caute,
Agreſtes Aconita uocant. ea coniugis aſtu
Ipſe parens Aegeus nato porrexit, ut hoſti,
Sumpſerat ignara Theſeus data pocula dextra,
Cum pater in capulo gladii cognouit eburno
Signa ſui generis, facinus'q; excuſſit ab ore.
Effugit illa necem nebulis per carmina motis.

ARG. FABVLAE SEQ.

Poſt hæc referūt leſtos dies agentes, laudes Theſei, quemadmodū taurū Marathōnium interemiſſet, vt etiam Procuſten, Cercyoniſque necem pere geret, qui trabes opponebat hoſtibus ita, vt victi exanimarētur ab eis, Scyronē quoque Neptuni, ſolitū interfacientibus tendere inſidias, qui poſtquā a Theſeo eſt interfectus, eius oſſa fluctibus agitata propter crudelitatē ſcopulo inhæſerunt, vnde Scironides petræ ſunt nominatæ ab eius nomine.

At genitor quanquam lætatur ſoſpite nato,
Attonitus tamen eſt geniti diſcrimine, paruo
Committi potuiſſe nefas, fouet ignibus aras,
Muneribus'q; Deos implet, feriunt'q; ſecures.

PH. Euripidē & cæteros, quorū cōior opinio eſt, ſequitur. Porrò Cinæthō Lacedæmoni' etiā filiā Iaſoni fuiſſe ex Medea addit, noīe Eriopē. Iā neq; illud hoc loco prætereundū, qd in Cōmē. Euripidis legif, vulgatā hāc famā de Euripide fuiſſe, qd accepta pecunia, cædē quā Corīthii ppetrarūt, in Medeā trāſtulerit. Nā liberos Medeę à Corinthiis fuiſſe occiſos, eo qd illa Corīthiū regnū, vt paternū & auitū repetiiſſet. De qua re & ſupra annotauimus ex poeta Eumelo.} ¶ Titaniacis dra.) q ex Titanū ſanguie

DI. nati eē dicūtur, {vt Pindarus

D1. ait in pricipio πυθιονικῶν.} {Vel etiā, qd à Titane, hoc eſt, Sole currū illū cū draconib' alatis, accepat, vt Grēci tradūt.} ¶ Palladias arces) Athenas vbi Phine', Periphas, & Polyphemōis neptis ī aues fuere querſi. Hæ vero fabulę mihi

DI. ſunt ignotæ. (De Phineo ac Peripha) ſeu Periphāte dicēdū magis) neq; ipſe habeo qd addā aliud, q̄ qd à Lactātio dicif. Pro Polyphemone aūt Polypemone legēdū arbitror. Ita enim & Procuſtes vocat' fuit, quē apd Cephiſū eū q Eleuſim pterfluit, latrocinātē Theſeus occidit. Hūc āc hūiſſe filiū, ex quo neptis fortaſſe ea, de qua hic dicif, ex carmie ī Ibin patet, vbi legif: Vt Sinis & Scyron, & cū Polypemōe nat' Quiq; homo pte ſui, pte iuuēcus erat. Sed qd nomē vel filio, vel nepoti fuerit, alibi hactenus nō repi. Sūt q patrē Polypemona, filiū aūt Procuſtē vocēt, ſed nullo certo authore. In Cōmētariis aūt Euripidis in Oreſte. Sinin legim' Polypemonis, ſiue (vt illic eſt,) Pemonis filiū fuiſſe. Quā opinionē ſi dabimus Ouidiū hic ſecutū eſſe, licebit neptē hāc Polypemonis, Periginē intelligere. Ea enī Sinnidis filia ēt à Plutarcho dr̄, ex qua Theſeus Menalippū genuit, patrē Ioxi, à quo Ioxides poſtea ī Caria appellati. Sed de hoc doctiores iudicēt.} ¶ Excipit hāc Aegeus facto) Aegeus rex Athenarum pſuluit oraculū, qūo prolē virilē ſuſcipe poſſet, à quo cū accepiſſet vt pri' quā Athenas reuerterel, cū muliere coiret, ad Pittheū Trœzenis regē pfect' ei oraculū cōicauit. Quo cognito Pyttheus ei filiā Aethrā à Neptuno vitiatā copulauit. Inde vero Aegeus diſceſſurus vxorē iā grauidā ad ſaxū ſolam cū adduxiſſet, illi calceos gladiūq; ſubiecit. Vxori deide mādauit, vt ſi maſculū pareret, eū ad ſe nō ante mitteret, quam adultus ipſe p ſe reuoluto ſaxo gladiū & calceos tollēs ſecū ferret. Hic eni Aegeus ſe cogniturū ſperabat an quē Aethra foret paritura, ſibi filius eſſet. Theſeus igif ex illa natus Aegei quidē filius putatus eſt, cū Neptuni foret, vt Iſocrates in Helenes laudatione ait. Is vero cū adoleuiſſet indicāte matre & ſaxū reuoluit, & calceos & gladium ſuſtulit, & Athenas proficiſcēs multos latrones Iſthmū obſidētes interfecit. cū vero Athenas peruenīſſet, nō ante à patre agnitus eſt, quā

capulū gladii ſui, quē ſaxo pater ipſe ſubiecerat. Quo cognito poculū venenatū ſtimulante Medea iā porrectū è filii manibus excuſſit. ¶ Facto in vno) in hoc vno facto, quo Medeā hoſpitio ſuſcepit ¶ Proles ignara) ignota legendū mihi videf, q̄uis ferè ignara legaf. ¶ Aconitō) herba eſt præſentiſſimi veneni Aconitū, ἀπὸ τῆς ἀκόνης, hoc eſt à cote dictum, Aconitum qd ī cotib' naſcaf, vt nō ſolū Plini', ſed ipſe quoq; ſcribit Ouidius. ¶ Echidnææ canis) Cerberi canis tricipitis. Nam (vt refert Plin. l. xxvii. Naturalis hiſtorię) fabulę narraue *alibi innixam. re aconitū è ſpumis Cerberi canis ortū, extrahēte eū ab inferis. Hercule. Ideoq; apud Heracleā Pōticā, vbi mōſtratur ei' ad iferos aditus gigni. Euphoriō aūt & Herodotus narrāt Cerberū ex inferis ab Hercule extractum atrā bilē euomuiſſe, ex qua aconitū ſit natum. {Echidnææ autē canis dicit, quoniam ex Echidna monſtro, Cerberus natus fingitur. Heſiodus. ADDI. *al. ignota Spuma Cerberi in aconitum.

ἡ δ' ἔτεκ' εἰς ἀρίμοισιν ὑποχθόνα
λυγρὴ ἔχιδνα
Τῇ δὲ τυφάονά φασι μιγήμεναι
ἐν φιλότητι,
ἡ δ' ὑποκυσσαμένη τίκετο κρατερόφρονα τέκνα.
Ὄρθον μὲν πρῶτον κύνα γείνατο
γηρυονῆι.
Δεύτερον δὲ αὖτις ἔτικτεν ἀμήχανον, οὔτι φατειόν
Κέρβερον ὠμηστὴν ἀΐδεω κύνα χαλκεόφωνον.

Quia āt alias Cerber' maſculino gñe dicitur, dubitant qdā an et hoc loco p Echidnęę canis, legēdum ſit Echidnei maſculino gñe.} ¶ Spec' eſt) Iuxta Heracleā Pōticam, vbi Herculis ad iferos deſcēſus mōſtraf. Nā (vt ī ſecūdo Argonauticō Apolloni' ait) iuxta Heracleā Ponticam eſt Acheruſias pmōtorium, ex cuius vaſto ſpeco p quē deſcendif ad inferos, Acheron oritur. Acheruſias. ¶ Tirynthius heros) Hercules à Tirynthe patria cognominatus. ¶ Reſtātem) reſiſtentē. ¶ Nexis adamante cathenis) hoc eſt, ex adamante cōfectis, ac p hoc firmiſſimi. ¶ Ternis latratibus) quia tria habet capita. ¶ Quæ qa naſcuntur) ſic & Plinius q̄uis aliā quoq; nominis originē aſſignet, his quidē verbis. Naſcitur in nudis cautibus, quas aconas vocant, & inde aconitum dixere, nullo iuxta'ne puluere quidē nutriente. Hanc aliqui rationē nominis attulere. Alii quoniā vis eadem in mortem eſſet, quæ cotibus ad ferri aciē deterēdam, ſtatimq; admota velocitas ſentiretur. {Plinii ſententiam etiam Nicander confirmat, apud quem in Alexipharm. legif. ἔνθ' ἀκονίτας ἀχερωΐδος ἀκόνιτα ἀεβλάστησεν ὀρόγκοις.} ADDI. ¶ Coniugis aſtu) vxoris aſtutia. ¶ Ignara de.) ipſe inſcius. ¶ Facinuſq; exc.) venenum ab ore filii repulit. ¶ At genitor quanquam) Theſei geſta commemorat poeta, quo commodius Metamorphoſin Scyllæ in auem cum ſuperiore fabula connectere poſſit. ¶ Diſcrimine paruo) parua differētia. Paulum enim abfuit quin venenum Theſeus hauriret.

Colla toroſa boum uinctorem cornua uittis.
Nullus Erechthidis fertur celebratior illo
Illuxiſſe dies, agitant conuiuia patres,
Et medium uulgus, necnon & carmina, uino
Ingenium faciente, canunt te maxime Theſeu
Mirata eſt Marathon Cretæi ſanguine tauri,
Quodq́; ſuam ſecurus arat Cremyona colonus,
Munus, opusq́; tuum eſt tellus Epidauria per te
Clauigeram uidit Vulcani occumbere prolem.
Vidit & immitem Cephiſias ora Procruſten.
Cercyonis letum uidit Cerealis Eleuſis.
Occidit ille Sinis magnis male uiribus uſus,
Qui poterat curuare trabes, & agebat ab alto
Ad terram late ſparſuras corpora pinus.
Tutus ad Alcathoen Lelegeia mœnia limes
Compoſito Scirone patet, ſpatiiſq; latronis
Terra negat ſedem, ſedem negat oſſibus unda,
Quæ iactata diu fertur duraſſe uetuſtas

RAPH.

COLLA toro) craſſa ac pingula. Nam torus interdum pro pulpa emmentiore accipitur, vt Virg. in Georgicis. Luxuriatq́; toris animoſum pectus. Interdum pro ſede a tortis herbis Virg. ii. Aeneid. Inde toro pater Aeneas ſic orſus ab alto. Vinctorum cor.) habentium cornua vittis colligata.

ADDI.

{Ita enim victimæ exornari ſolebát ad ará.} Nullus Erechthidis) Athenienſibus, ab Erectheo rege dictis.

Erechthidæ. Theſeia feſta.

Ea autem feſta Theſeia, à Theſeo vocata fuerũt, quod in illius honorem cum propter alia multa, tum quod primus omnium ſtatum popularẽ Athenis cõſtituit, qui tantiſper durauit, dum Piſiſtratus tyrannidem occupauit, vt Pauſanias ait.

Agitare pro celebrare.

Agitant) celebrant. Vino ingenium faciente) ſic Horat. Fœcundi calices, quem non fecere diſertum? Te ma. The.) carmina refert quæ in Theſei laudẽ canebantur.

Theſeus Theſei geſta.

Theſeus enim Aegei filius ex Aethra Pitthei filia tot preclara geſſit, vt inter Hercules vnus numeretur. Nam & taurum ab Euryſtheo immiſſum Atticam totam vaſtãtem in Marathone interfecit & varios Græciæ latrones ſuſtulit.

Marathon

Marathon) Marathõ autem campus eſt & ſylua iuxta Athenas à Marathone heroe (vt Pauſan. ſcribit,) cognominata, vnde Marathonius declinatur. Cretæi t.) Cretenſis, ex Creta enim ab Hercule ad Euryſtheum ductus eſt. Nã Minos (vt fertur) Neptuno ſacrificaturus victimam optauit maieſtate illius dignam, cui Neptunus taurũ obtulit pulcherrimum. Eum cum ſeruare vellet Minos, iratus Neptunus tauro furorem immiſit, à quo tota ferè inſula fuit deuaſtata. Ad eum domandum miſſus eſt Hercules, quẽ vinctum ad Euryſtheum duxit. Ab eo vero demiſſus, cũ Atticã deuaſtaret, à Theſeo fuit interfectus.

ADDI.

{Diodorus lib. v. non ſtatim interfectum, ſed ad patrem Aegeum adductum ſcribit, à quo poſtea Apollini ſacratus fuerit.} Quodq́; ſuá Cre.) Cremyon vicus eſt iuxta Corinthum qui diu à Cremyonia ſue, matre & Calidonii & Erimanthii aprorum fuit vexatus, quę à Theſeo interfecta ſecuros illius loci colonos præſtitit.

Cremyon. Cremyonia ſus.

Eſt etiam Cromyon ſed per o vrbs Libyæ, vnde Cromyonius deriuatur. Cremyon quidem à Græcis per duplex m ſcribitur, ſed alterũ ab Oui. verſus gratia prætermiſſum videtur.

ADDI. Oſſa Scironis in ſcopulos.

{Apud Stephanum, κρεμμύων legitur, apud Pauſaniam autem & Diodorum Cromyon per o, à Cromo, videlicet Neptuni filio, deducto nomine, vt Pauſanias ait. Ipſa autem ſus, Phæa peculiari nomine appellata fuit, authore Stephano.} Tellus Epidauria) Epidaurus vrbs eſt Pelopõneſi Aeſculapii templo nobilis, quæ (vt Strabo refert) Epitaurus antea vocabare. Clauigeram prolem Vulcani) periphraſis eſt Periphetæ latronis, qui iuxta Epidaurũ cum hoſpites perimeret claua quadam, quę coryna vocabatur, Corynetas fuit cognominatus.

Epidaurus

Is à Theſeo tandem (vt ſcribit Diodorus) fuit interfectus. Vidit & im.) Procruſtes) vt idẽ ſcribit Diodorus) eo in loco terræ Atticæ, qui Curdalus dicitur, latrocinia exercens, eogebat hoſpites ſupra lectum aliquem aſcendere, quo ſi longiores fuiſſent, pars ſupereminens amputabatur, qui vero breuiores fuiſſent pedibus diſtendebantur. à qua re Procruſtes etiam fuit cognominatus, nam προκρούω vnde declinatur, ſignificat impello Is quoque à Theſeo fuit interfectus. Immitem) crudelẽ. Cephiſias ora) regio, quæ à Cephiſo Bœotiæ fluuio alluitur.

Periphit⁹ nero. Corynetas. Procruſtes Cephiſias. ADDI.

{Nõ intelligit hic Ouidius Cephiſum vt in Bœotia eſt, ſed qua Eleuſim præterfluit. Nam adhunc locum Polypemon, qui & Procruſtes, à Theſeo occiſus fuit. Pauſan. ἔστι δὲ κηφισὸς πρὸς ἐλευσῖνι βιαιότερον παρεχόμενος τοῦ προτέρου ῥεῦμα, καὶ παρ' αὐτῷ καλοῦσιν ἐρινεόν. λέγοντες τὸν πλούτωνα. ὅτε ἥρπασε τὴν κόρην καταβῆναι ταύτῃ, πρὸς τούτῳ τῷ κηφισῷ λῃστὴν πολυπήμονα, προκρούστην δὲ ἐπίκλησιν, θησεὺς ἀπέκτεινε.} Cercyonis letum) Cercyon item latro Arcadius, qui apud Eleuſinem viatores ad certamẽ prouocabat, victoſq́; interficiebat à Theſeo fuit interemptus.

ADDI. Cercyon Atticæ taſſe.

{De Cercyone Pauſanias hoc modo. Μετὰ τῶν ἀργείων τοὺς τάφους ἐστὶν ἀλόπης μνῆμα ἣν τεκοῦσαν ἱπποθόωντα ἐκ ποσειδῶνος, ἀποθανεῖν ἐνταῦθα φασὶν ὑπὸ τοῦ πατρὸς κερκυόνος. εἶναι δὲ ὁ κερκυὼν λέγεται, καὶ τὰ ἄλλα ἄδικος ἐς τοὺς ξένους, καὶ παλαίειν οὐ βουλομένους, καὶ ὁ τόπος οὗτος παλαίστρα καὶ ἐς ἐμὲ ἐκαλεῖτο κερκυόνος, ὀλίγον τοῦ τάφου τῆς ἀλόπης ἀπέχων. λέγεται δὲ ὁ κερκυὼν τοὺς καταστάντας ἐς πάλην διαφθεῖραι πλὴν θησέως. Θησεὺς δὲ κατεπάλαισεν αὐτὸν σοφίᾳ τὸ πλέον, παλαιστικὴν γὰρ εὗρε τέχνην θησεὺς πρῶτος.}

Eleuſis

Eleuſis) Eleuſis aũt vicus eſt & vrbs Atticę, vbi Cereris eſt tẽplũ, à qua Cerealis fuit cognominata. Apud Eleuſina ãt Cereris myſteria cognomẽto maiora celebrabantur, ſicut Argis, q & ipſe Atticæ ritus eſt, minora i honorẽ Proſerpinę in Herculis gratiã inſtituta, cũ maioribus initiari, qa ciuis & indigena nõ eſſet legibus ꝓhiberet. Eſt ẽt Eleuſis Alexãdriæ vicus, ĩ quo Callimachus literas narrat fuiſſe edoctus. Occidit il Si.) Sinis latro fuit, Iſthmũ obſidẽs (vt in qnto refert Diodorus) q duas pinus flectebat, ac vtriq; hois brachia alligabat. deinde ſurſum emittẽs corpus vi diſcerptũ maximo cruciatu afficiebat, iſtũ quoq; Theſeus interemit.

ADDI.

{Eodẽ modo vt inqt Pauſanias. Hic filiã habuit Periginẽ noie, ex qua Theſeus Menalippũ genuit, patrẽ Toxianis. Plutarchus.} Tutus ad Alcathoen) Alcathoe eadẽ eſſe videt cũ Megaris, vrbs media inter Peloponneſum, Atticã & Bœotiã, quæ ab Alcathoo Pelopis filio, qui Megareo regi (vt Pauſanias ſcribit) in regno ſucceſſit, fuit denominata.

Alcathoe. Leo Citheronius.

Cũ enim leo quẽ Citheroniũ appellarũt, Euippum Megarei regis filium interfeciſſet. Megareus ipſe & filiæ nuptias & regni ſucceſſionem ei propoſuit, qui leonẽ Citheronium ſtrauiſſet: Alcathous uero Pelopis filius, cum propter cædis Chryſippi fratris ſuſpitionẽ Megarã cõfugiſſet, ferã aggreſſus cũ uictor euaſiſſet, regnũ ſuſcepit, ac inter alia, quæ geſſit templum ædificauit, quod agreſtis & Apollinis & Dianæ uoluit appellari.

Alcathous. ADDI.

{Alcathoẽ noiat poeta Megarenſium vrbẽ, eo quod poſt bellum Minois & Cretenſium, ſublato Niſo, & vrbe ipſa uaſtata, Alcathous ueniens ex Elide, & muros inſtaurauit, & cætera urbis reſtituit, author Pauſa.} Lelegeia mœ.) a Lelege ædificata.

Lelegeia.

Nam (ut idẽ Pauſanias narrat) Megarenſes aiunt duodecim poſt Cara Phoronei filium ſeculis Lelega ex Aegypto profectum regnum obtinuiſſe, eoq́; regnãte ſe Leleges uocatos fuiſſe, quod quidẽ & Strabo ſignificat, cum inquit. Cares cum prius Leleges & inſulares eſſent, fauentibus Cretenſibus, qui Miletũ condidere, in continente habitare cœpiſſe.

Sciron. Scironia ſaxa.

Compoſito Scirone) interfecto, ſublato. Nam componere interdum finire ſignificat, qui aũt necãtur, finiuntur. Scirõ autẽ latro fuit, q ea Megaridis loca habitauit, quæ ab eo Scironia ſaxa vocãtur. Is pegrinos illac trãſeũtes cogebat ſeipſos de ꝑcipiti loco iactare, uel deductos ſupra ſcopulũ abruptũ ipſe calce in mare ꝓiiciebat. Theſeus aũt inde illũ in mare deiecit, vñ multos ante ipſe deturbauerat, ut ex ſtatua quę Athenis in regia ſpectabat, colligi poterat. Nã Theſeus Scironẽ in mare ꝓiiciẽs effectus erat, vt Pauſan. refert.

ADDI.

{In Cõmẽt. Euripidis legit, Scironẽ ſolitũ uiatores ad lauandos ſibi pedes cogere, iterq; lauãdũ i mare de ſcopulo ꝓpellere, atq; ita Chelone quã ille eo loco alebat, deuorãdos obiicere.}

SCOPVLIS

In ſcopulos, ſcopulis nomen Scironis inhæret.
Si titulos, annos'q; tuos numerare uelimus,
Facta prement annos, pro te fortiſſime uota
Publica ſuſcipimus, bacchi tibi ſumimus hauſtus.
Conſonat aſſenſu populi, precibus'q; fauentum
Regia, nec tota triſtis locus ullus in urbe eſt.
Nec tamen (uſq; adeo nulla eſt ſyncera uoluptas,
Sollicitum'q; aliquid lætis interuenit) Aegeus
Gaudia percepit nato ſecura recepto.

ARG. FABVLAE SEQ.

Arne cum inſulam Sithon, in qua genita eſſet, hoſti Athenas oppugnanti capta pulchritudine auri vendidiſſet patriam ne pro meritis ſupplicia penderet, in volucrem monedulam eſt transfigurata, quæ adhuc amore ſplendoris eius tenetur.

Bella parat Minos, qui quanquam milite, quáquam
Claſſe ualet, patria tamen eſt firmiſſimus ira,
Androgei'q; necem iuſtis ulciſcitur armis.
Ante tamen bello uires acquirit amicas,
Quá'q; patent aditus uolucri freta claſſe pererrat.
Hinc Anaphen ſibi iungit, & Aſtypaleia regna.
Promiſſis Anaphen, regna Aſtypaleia bello.
Hinc humilem Myconen, cretoſa'q; rura Cimoli,
Florentem'q; * Cythnon, Scyron, planá'q; Seriphon,

APH.

aurum.
urona
icari.

¶ SCOPVLIS nomen Scironis inhæret) vt refert Stra. Scironides petræ Atticis finibus imminent, iuxta mare tranſitum non relinquentes. Supra eas autem eſt via in Atticam, atque Megara ab Iſthmo ducens. Caurum quoque ventum ab illis ſaxis flantem, procellasq; cientem Scirona Athenienſes vocāt. Fingit autem poeta oſſa Scironis in mare proiecti fuiſſe in ſcopulos conuerſa. ¶ Facta prement annos) hoc eſt geſta tua numero annos ſuperabunt. ¶ Pro te fortiſſime vota) Theſeia ſignificat, quæ feſta in Theſei honorē Athenienſes inſtituerunt. ¶ Vsque adeo nulla eſt, parētheſis eſt, ſentētiam loco maxime accommodatam continentes. Sumpta autē hæc ſententia eſſe videtur ex quarto Argonauticō Apollonii, vbi Iaſonis Medeæq; nuptiæ in Corcyro antro celebratę deſcribuntur. Semper enim inquit miſerorum hominū iætitiis amara aliqua ineſt triſtitia. ¶ Bella pa. Mi.) Minoem Iouis filium ex Europa regē fuiſſe Cretę notius eſt, quàm vt ſit exponēdum. Huic Androgeus filius fuit athletico certamine clarus, qui cū Athenis ex palæſtra victoriā reportaſſet, maximam in ſe inuidiam cōcitauit. Quapropter inſidiis Aegei Atheniēſium regis occiſus cū domū nō rediret, Minos pater aduerſus Athenienſes bellū mouit, ipſis & peſtilentiam & famē imprecatus, vt Androgæi cædem vlciſceretur, authores Plutar. & Diod. Prius autem quàm oppugnare cœpiſſet Athenas, varia ſibi auxilia comparauit, quaſdam inſulas expugnauit, quas enumerat poeta, ac ſi qua in his Metamorphoſis fuit facta, deſcribit. ¶ Firmiſſimus) ferociſſimus. ¶ Ira pat.) patri conueniente ob filii cædem. ¶ Iuſtis armis) bello iuſto, quippe quod fuit ſuſceptū pro filii cæde vlciſcēda. ¶ Quáq; patent aditus) quocunque nauibus poterat peruenire. ¶ Hinc Anaphen ſi. iun.) Anaphe inſula eſt in Cretico pelago vna ex Sporadibus, iuxta Theram, quæ à Membliaro, qui vnà cum Cadmo ad quærēdam Europam nauigauit, Membliaros fuit appellata. Deinde Argonautis à tēpeſtate vexatis, caligineq; opertis, ſtatim Apollinis opere (vt Apolloni' in quarto narrat) cū apparuiſſet Anaphe, ἀπὸ τοῦ ἀναφαίνειν fuit cognominata. ¶ Et hic Stymphalea regna) Stymphalus quidem vrbs eſt Arcadiæ, ſed de hac mihi poeta ſentire nō videtur, cū inſulas enumeret ſibi à Minoe conciliatas. Forſitā autē deprauatus eſt hic verſus, qui hinc aduerbio eraſo, Aſtypaleia expoſcere videtur. Eſt enim Aſtypalæa inſula, vna ex Cycladibus ab Aſtypalæa Ancæi matre denominata. Nā antea à Caribus habitata Pyrrea primū, deinde Palæa, tū θεῶν τράπεζα, hoc eſt, Deorū menſa, fuit appellata, vt inquit Stephanus. Eſt autē etiā alia eiuſdē nois cum vrbe inter Rhodon & Cretam. Eſt & nomē duarū vrbiū, quarū altera eſt in Co inſula, altera in Samo, vnde Aſtypalæeus & Aſtypalæata declinātur. {Præterea & Sami habitatores Aſtypalenſes aliquando vocati fuere, id qd ex Nicādro patet.} ¶ Hinc humilē Myconen) Mycone, quæ & Myconus à Strabone vocatur, vna eſt ex Cycladibus. In ea vero inſula dicūtur iacere nouiſſimi gigātū ab Hercule lapidibus obruti. Ferè autē Myconii ſunt calui. ¶ Cretoſaq; rura Tymoli) ſic quidē corrupte. Cimoli vero p recte legitur. Eſt eni Cimolus, quæ & Echinuſa dicitur, inſula in Cretico mari, vna ex Sporadibus, à qua terra Cimolia nūcupatur, vt Strabo ſcribit. Ad quod alludēs poeta cretoſa Cimoli rura appellat. In illa nāque effoditur creta, quæ Cimolia dicitur, purgādis veſtibus apta. ¶ Florētēq; Tyron Cypron) hic quoq; verſus mihi uidetur eſſe deprauatus. Cū eni poeta enumeret inſulas Cretæ uicinas, quas ſibi Minos adiunxit, imperite admodū Sporadibus atq; Cycladibus Tyron, quæ Phœniciæ adiacet, ac Cypron, quæ Syriæ, admiſceret. Forſitā aūt nō Tyrō ac Cyprō, ſed Cythnon & Scyrō eſt legēdum. Cythnos eni inſula eſt Cimolo ppinqua uiſu ſpectabilis, à Cythno Sanio dicta. Nā an̄ illum Merope vocabatur & Acis, vt Plin. ſcribit. Scyros autem una eſt & ipſa ex Cycladib' prima Lycomedis, Achillis & Deidamiæ nuptiis clara. {Atq; hoc qdē modo plerique locum hunc emēdāt, ut p Tyro, Cythnum, p Cypro Scyrō, aut Syron ēt legāt. Eſt eni & Syros Cycladum, una quā Homerus Syrieus dixit, ut ſupra ex Strabone annotauimus. Quāquā autē vetus lectio haud dubie corrupta eſt, mihi tamē neq; poſterior hæc ſatis pbaſ. Primum qd epithetō, florētē, ocioſe ponit. Debuerat eni cauſa ſiue ſubiectum adiici: hoc eſt, quare floreret. Deide, quòd Scyrō, ſiue Syrō abſq; epitheto, & κοινὸν ἔπος cum priore proprio connectitur, qd hic in cęteris nō fit. Nā cum binas ferè inſulas vno uerſu cōprehendat poeta, ſuum cuiq; pprio epitheton attribuit, vt cum Myconē humilē, Seriphum planam, Paron marmoreā uocat. Quid igitur? inquiet qſpiam: eqdē nō facile dixerim, quo nā pacto à poeta ſcriptum fuiſſe putē. Neq. eni in eiuſmodi exēplaria hactenus incidi, vn̄ certior aliqua coniectura fieri poſſet. Sed tamē qd melius non habeo, interim eo utor, quod veteri lectioni quam proxime reſpōdeat: ſcilicet, vt pro Tyro prioribus duabus literis immutatis, auro, pro Cypro, Siphnon legam, hoc modo:

Florentemq; auro Siphnon, planamq; Seriphon,

Nam & Siphnus inter Cycladas recenſentur à Strabone, & Plinio, & Pauſanias in Phocia oſtendit inſulam hāc aliquādo auri metallis abundaſſe, quādiu, ſcilicet inde incolæ eius decima Apollini Delphos mittebāt. Poſtea autē quā ex auaritia decimas eas retinere cœpiſſet, facta maris inundatione, metalla quoq; euanuiſſe. Sed hāc ipſe lectionē, vt dixi, ita pbo, ut nihil aſſeram, eaq; tātiſper utar, dum melior ac certior aliqua offeratur. Nā legi alioq etiā poterat. Florētemq; viris Siphnon, qd eadē hæc inſula aliquādo Meropia dicta fuit, teſte Plinio μέροπας autē hoies Homerus vocet. Aut. Florentemq; uiris Syron, qd Syrus ab Homero celebretur.

Εὔβοτος, εὔμηλος, οἰνοπληθής, πολύπυρος,
Πείνη δ' οὔποτε δῆμον ἐπέρχεται, οὐδέ τις ἄλλη
Νοῦσος ἐπὶ στυγερὴ πέλεται δειλοῖσι βροτοῖσι.

Aut rurſum: Florentemq; uiro Scyron, propter Achillem qui circa illa tempora apud Lycomedem ſeruabatur.} ¶ Planāq; Se.) Seriphos una ex Cycladib' adeo lapidoſa ut q Seriphii conclamant, id inſpecta obueniſſe Gorgone cauſentur. Nā (ut refert Stra.) i illa facta uulgant, quę à poetis ficta fuerunt. Dictyē piſcatorē arcā adduxiſſe retib' in qua Perſe' cū matre Danae cōtinebant, cū utrunq; pater Acriſi' in mare pieciſſet. In illa uero inſula Perſeus educatus fuiſſe pdit, q cū caput Gorgonis allatū Seriphiis oſtendiſſet, uniuerſos mutaſſe in lapides, idq; in matris ultionē factitaſſe, qa illis adiutoribus Seriphi rex Polydectes nuptiis inuitā adegiſſet. (Planā ergo uocat Ouid. Vel κατ' ἀντίφρασιν, quaſi q̄ minime plana ſit, ſed aſpera ac petricoſa. Vel vt ſupra planā ac humilē.

(Margin notes: inos. — anaphe. — Aſtypalæa — ADDI. — Mycone Myconii calui. — Cimolus. Cimolia terra. — Cythnos — Scyros. — ADDI. — * a.l. Gyrō Siphnon prauamq;. — Seriphus. — ADDI.)

Marmoreamq; Paron, quamq; impia ꝓdidit Arne
Sithonis accepto, quod auara popoſcerat, auro,
Mutata eſt in auem, quæ nūc quoq; diligit aurum
Nigra pedes, nigris uelata monedula pennis.

ARG. FABVLAE SEQ.

Aeacus Iouis & Aeginæ filius cum Aſopidem inſulam coniugis nomine incoleret, & graui peſtilentia Iunonis ira populum amiſiſſet, precibus & miſericordia a Ioue impetrauit, vt vaſtata inſula, quot formicæ in ea apparuiſſent, tot verſæ in hominum facies deſyderatam multitudinem explerent. Neque immerito, ſiquidem ex huiuſmodi animalibus qui creuerant, Myrmidones ſunt appellati. Formicæ enim græce Myrmices appellantur. Porro autem hos ſenſus Cephalo ſciſcitanti edocet Aeacus.

At non Oliaros, Didymeq;, & Tenos, & Andros,
Et Gyaros, nitidæq; ferax Peparethos oliuæ
Gnoſiacas iuuere rates. latere inde ſiniſtro
Oenopiam Minos petit, Aeacideia regna.
Oenopiam ueteres appellauere. ſed ipſe
Aeacus Aeginam genitricis nomine dixit.
Turba ruit, tantaq; uirum cognoſcere fama
Expetit. occurrunt illi Telamonq;, minorq;,
Quam Telamon, Peleus, & proles tertia Phocus.
Ipſe quoq; egreditur tardus grauitate ſenili
Aeacus, & quæ ſit ueniendi cauſa requirit.
Admonitus patrii luctus ſuſpirat, & *illi
Dicta refert rector populorum talia centum.
Arma iuues oro pro nato ſumpta, piæq;
Pars ſis militiæ. tumulo ſolatia poſco.
Huic Aſopiades petis irrita, dixit, & urbi
Non facienda meæ neq; enim coniunctior ulla
Cecropidis hac eſt tellus, ea fœdera nobis.
Triſtis abit ſtabuntq; tibi tua fœdera magno,
Dixit. & utilius bellum putat eſſe minari,
Quam gerere. atq; ſuas ibi præconſumere uires.
Claſſis ab Oenopiis etiam nunc Lyctia muris
Spectari poterat, cum pleno concita uelo
Attica puppis adeſt, & portus intrat amicos,
Quæ Cephalum, patriæq; ſimul mādata ferebat.
Aeacidæ iuuenes longo poſt tempore uiſum
Agnouere tamen Cephalum, dextrasq; dederunt,
Inq; patris duxere domum. ſpectabilis heros,

RAPH. Paros.

MARMOREAMq; Pa.) Paros etiam vna eſt ex Cycladibus, primo Platea, deinde Minois appellata, quæ lapidem producit, quem parium vocant, ad marmoreas, ſculpturas aptiſſimum. Ex ea natus eſt Archilochus poeta qui corrupte apud Strabonem Antilochus eſt ſcriptus. Ad quod alludens Hor. inquit, Parios ego primus Iambos Oſtendi Latio. Quamq; impia pro. Ar. Si.) quænam fuerit illa Sithonis puella, quę accepto auro hoſtibus Arnem inſulam prodiderit, atq; in monedulam auem auri maxime furacem conuerſa fuerit, non memini me legiſſe.

ADDI.

{Arnen Bœotiæ vrbem inuenio fuiſſe, ab Arne Aeoli filia dictā. Item, alteram Theſſalicam, à ſuperiore deductam; vt Stephanus ait. De Inſula autem Arne, nihil alibi reperio. Sed locum hūc corruptum eſſe, etiam verborum contextus arguit, quādo duo verba indicatiua, prodidit, uidelicet, & mutata eſt, in eadem periodo ſeſe abſque coniunctione ſequuntur. Quanquam igitur alias de tota hac fabula nihil hactenus inueniam, ex Lactantii tamen ſententia, lego Arne, nominatiuo caſu, pro Sithonis autem Cythnō cū particula &, vel, vbi quā is qui locum hunc immutauit, Verſus gratia ſuſtuliſſe, videtur, hoc modo.

– Quanque impia prodidit Arne
Cythnon, & accepto quod auara popoſcerat auro,
Mutata eſt in auem, &c.

Nam Lactant. Arnen prodidiſſe patriam hoſti nō Sithonida, aut Thraciam aliquam, vt hic Regius ſentire videtur. in argumētis dicit. Quāquam & hæc lectio mea ita accipi debet, vt ne pro prætorio edicto habeatur.}

Sithonis Sithonia.

Sithonis) Thracia mulier: eſt enim Sithonia Thracię pars, Macedoniæ finitima, vnde Sithoniæ niues apud Virgil. dicuntur. Velata mo.) tecta cooperta. Monedula vero auis eſt è graculorū genere, ſic dicta, quaſi monetula, quod monetæ & pecuniæ amore capiatur. Nā (vt Plin. ſcribit) huic ſoli aui mira ingenita eſt furacitas auri & argenti. Sūt aūt cornicibus ſimiles niſi quod ſunt nigriores, quibus pedes & roſtra rubēt, quare nō Nigra pedes, ſed Rubra forſitan ab Ouidio ſcriptum fuit, quāuis nigra in exēplaribus legatur.

ADDI.

{Quā monedulam hic intelligat Regius, neſcio. Apud nos certe, quæ hoc noie accipiuntur, non rubros, ſed nigros pedes habent. Id quod & cæteri annotarunt.} At nō Oliaros Didymeq;) inſulę ſunt Aegei ex Cycladibus, quæ Minoi aduerſus Athenieſes auxiliū nō tulerunt.

Oliaros.

Oliaros autē p i nō p e in antepenultima ſcribitur, inſula eſt vna ex Cycladibus Sidoniorū colonia, vt Heraclides Ponticus ſcribit.

Didyme.

Didymeq;) Didyme inſula eſt ex Cycladibus vna, à figura ſic appellata, gemella nanq; videtur. Didymi enim gemelli dicūtur, eodē noie inſula eſt in freto Siculo vna ex Aeoliis.

ADDI.

{Apud Stepha. Δίδυμαι. Pluraliter neutro gēre dicūtur, quare cōiectura ducor & hoc loco, legēdū eſſe Didymeq; & Tenos & Andros &c. Duæ enim inſulæ à Stephano dicuntur eſſe, nō lōge à Syro ſitæ.}

Tenos.

Et Te.) inſula eſt vna ex Cycladibus Tenos (vt Strabo refert) vrbē non ſanè magnā habēs, verū Neptuni fanū ampliſſimum in luco extra muros ſpectatu dignū. In eo capaciſſima diſcūbentiū cōuiuarū ædificata ſunt triclinia, qđ ſignum eſt frequētē finitimorū multitudinē eo cōuenire ſolitā, q vna Neptuno ſacrificia celebrarēt.

Andros.

Et An.) vna eſt ex Cycladib' Andros ab Andro Anii filio cognominata.

Gyaros.

Et Gyaros) Gyaros aūt vna eſt ex Sporadibus.

Peparethos.

Nitidęq; ferax Peparethos oliuæ) Peparethos inſula eſt vna ex Cycladibus oleo abūdans. Oenopiā Minos petit) ſic qdē in oibus, quæ mihi videre ɔtigit, exēplaribus legitur. Sed niſi apud Strabonē ē mēdū, Oenonā legēdū eſt.

Oenone Aegina.

Nā quæ inſula poſtea Aegina fuit appellata, ab Aegina Aeaci matre, quā Iuppiter (vt ſcribit Diod.) ex Philūte raptā in illā inſulā trāſtulit, antea Oenona (vt Stephanus ētſcribit) appellabatur, vñ Oenoneus, Oenonius'q; declinaſ. Deniq; apud grecorū'queq̃ nō memini me Oenopiā legiſſe. Fuit āt īſula nobiliſſima, vt quæ & maris olī tenuerit imperiū, & Aeacidarum origo fuit. Sanè Aegina locus eſt ēt Epidauriæ terrę.

ADDI.

{Cōtēdit hoc loco Regius, & itē alii qdā ꝓ Oenopia, legēdū eē Oenonē, qm̄ apud Stephanū, Strab. Plin. & cæteros pleroſq; tradatur hoc noie Aeginā aliquādo dictā fuiſſe. Quod quidē vt cōcedamus illis hoc verſu fieri poſſe, quo pacto idē fiat verſu q infra ſeqtur. Claſſis ab Oenopiis etiā tūc Ly. mu.) &c. Neq; eni ibi Oenonis, ꝓ Oenopiis, eodē noie ſubſtitui poterit, ſyllaba repugnāte ſecūda quę i οἰνώνη lōga eſt. Sed nemo vnus omnia poteſt, aut videt.

Quodq; Regius fatetur ſe apud nullū ſcriptorē hacten' legiſſe, id nos apud Pidarū inuenimus Ode vltia Iſthmiorū, vbi ille de Aegina his verbis meminit. οἱ δ' ἐς νᾶσον Οἰνοπίαν ἐνεγκὼν κοιμᾶτο. δῖον ἔνθα τέκεν Αἰακὸν, βαρυσφαράγῳ πατρὶ κεδνότατον ἐπιχθονίων, ὃς καὶ Δαιμόνεσσι δίκας ἐπείραινε, &c. Recte igiſ vetus lectio habet neq; emēdationis alicuius indiget.}

Aeacus.

Sed ip. Aea. Aeginā) Aeacū Iouis fuiſſe filiū cōſtat, cui tres filii fuerunt, Telamō, Peleus, Phocus. Admonit' pa. lu.) paternæ mœſtitię, quā de filio cōceperat.

ADDI.

{Minos ab Athenieñ. interfecto.} Populorū cē.) nā Creta cētum olim vrbes habuiſſe ferſ. Pro na.) ꝓ vlciſcēda filii cæde. Piæ mi.) quæ ꝓ filii nece vindicāda ſuſcepta eſt. Tumulo) filii ſepulchro. Huic Aſop.) Aeacus Aſopi nepos.

Aſopiades.

Aegina enim Aeaci mater, filia fuit Aſopi fluuii. Petis irrita) vana & mihi nō faciēda. Ea fœ. n.) ſunt ſubaudiēdum, vt amici ſimus, & nos iuicē iuuemus. Triſtis abit) mœſtus inqt diſceſſit Minos, qa quæ volebat nō impetrauit. Stabunt m.) ɔſtabunt. Lyctia cretēſis, à Lycto Cretæ, vrbe à Lycto Deucalionis filio cognominata.

Lyctus.

Et ueteris retinens etiam nunc pignora formæ,
Ing editur,ramumq; tenens popularis oliuæ,
Et dextra,læuaq; duos ætate minores
Maior habet Clyton,& Buten Pallante creatos.
Poſtquã congreſſi primi ſua uerba tulerunt
Cecropidæ,Cephalus peragit mandata,rogat'q;
Auxilium,fœdus'q; refert & iura parentum,
Imperium'q; peti totius Achaidos addit.
Sic ubi mandatam iuuit facundia cauſam.
Aeacus in capulo regni nitente ſiniſtra
Ne petite auxilium,ſed ſumite dixit Athenæ.
Nec dubiæ uires,quas hæc habet inſula,ueſtras
Ducite,& omnis eat rerum ſtatus iſte mearum.
Robora non deſunt.ſuperat mihi miles,& hoſti,
Gratia Diis,felix & inexcuſabile tempus.
Immo ita ſit Cephalus.creſcat tua ciuibus opto
Vrbs ait,adueniens equidem modo gaudia cœpi,
Cum tam pulchra mihi,tam par ætate iuuentus
Obuia proceſſit,multos tamen inde requiro,
Quos quondam uidi ueſtra prius urbe receptus.
Aeacus ingemuit,triſti'q; ita uoce locutus.
FLEBILE principium melior fortuna ſecuta eſt.
Hanc utinam uobis poſſem memorare.ſine ullo
Ordine nunc repetã,neu lõga ambage morer uos.
Oſſa,cinis'q; iacent,memori quos mente requiris,
Et quota pars illi rerum periere mearum?
Dira lues populis ira Iunonis iniquæ
Incidit exoſæ dictas à pelice terras.
Dum uiſum eſt mortale malum,tantæ'q; latebat
Cauſa nocens cladis,pugnatum eſt arte medendi.
Exitium ſuperabat opes,uictæ'q; iacebant.
PRINCIPIO cœlum ſpiſſa caligine terras
Preſſit,& ignauos incluſit nubibus æſtus.
Dum'q; quater plenis expleuit cornibus orbem
Luna,quater plenum tenuata retexuit orbem,
Letiferis calidi ſpirarunt æſtibus Auſtri.
Conſtat & in fontes uitium ueniſſe,lacus'q;
Millia'q; incultos ſerpentum multa per agros
Erraſſe,atq; ſuis fluuios temeraſſe uenenis.
Strage canũ primo,uolucrũ'q;,auium'q;,boum'q;.
In'q; feris ſubiti deprenſa potentia morbi eſt.
Concidere infelix ualidos miratur arator
Inter opus tauros,medio'q; recumbere ſulco.
Lanigeris gregibus balatus dantibus agros,
Sponte ſua,lanæ'q; cadunt,& corpore tabent.
Acer equus quondam,magnæ'q; in puluere famæ
Degenerat palmæ,ueterum'q; oblitus honorum
Ad præſepe gemit morbo moriturus inerti.
Non aper iraſci meminit nec fidere curſu
Cerua,nec armentis incurrere fortibus urſi
Omnia languor habet.ſyluis,agris'q;,uiis'q;
Corpora fœda iacent.uitiantur odoribus auræ.
Mira loquor,non illa canes,auidæ'q; uolucres,
Non cani tetigere lupi.dilapſa liqueſcunt,
Afflatu'q; nocent,& agunt contagia late.
Peruenit ad miſeros damno grauiore colonos
Peſtis,& in magnæ dominatur mœnibus urbis.

APH. [C]ephalus ¶VETERIS for.)priſtinæ pulchritudinis. Nã Cephalus vt etiã Pauſ ſcribit formoſiſſimus fuit. Popularis oliuæ:i Attica natæ populo'ue gratæ,
ADDI. {erat aũt id ſignũ pacis.& auxilii petẽdi.} ¶Maior hẽt) cauſa cur à dextra,læuaq; Clitõ & Butẽ haberet. Maiores enĩ natu in medio minorũ incedere ſolẽt.
ADDI. [Pan]dionis [fil]ii qua[tu]or. {Maior ergo accipe ꝑ ipſe maior exiſtens.} Hic aũt Pallas vn⁹ è filiis Pãdionis Athenarũ regis fuit, quatuor enim filii (vt ſcribit Strabo) Pãdioni fuerũt, Aegeus, Lycus, Pallas, Niſus. ¶Peragit mã.) exponit mandata,quæ ab Atheniẽſib⁹ acceperat. ¶Fœdusq; re.)cõmemorat fœd⁹ à ſuis maiorib⁹ cũ Aeginetis pcuſſũ. ¶Imperiũ)regnũ. ¶Ton⁹ A.)Achaiæ & Grçciæ. ¶Peti)appeti à Minoe. Hoc aũt ait,quo faciliꝰ Aeaco pſuadeat,vt Atheniẽſibus ꝯtra Minoẽ ferat auxiliũ. ¶In cap.reg.)i ſceptro. ¶Athenç)Atheniẽſes,ꝯtinẽs enĩ ꝓ ꝯtẽto frequẽter ponit à poetis. Aeaci ãt oratio maximã prę ſe fert i Atheniẽſes & beneuolẽtia & benignitatẽ. ¶Et o.eat)veniat vobiſcũ ſubaudiat. ¶Robora)vires. ¶Supat mi. mil.& ho.) hoc eſt mihi milites ſuperſunt,& ad iuuãdos amicos,& ad repellẽdos hoſtes. ¶Gratia D. ſit ſubaudiaſ) Diis enim gratias agit Aeacus. ¶Felix & inexcu.tẽ.)mihi eſt ſubintelligaſ hoc aũt verbũ,eſt, ſçpe numero elegãter ꝑtermittiſ. ¶Obuia ꝓceſſit,obuiã venit. ¶Inde)ex iis. Hæc aũt narrãtur,vt ꝯcinnius ad formicarũ Metamorphoſin i hoĩes exponẽdã deſcẽdat. ¶Memorare)ꝓlixius narrare. ¶Sine vl.or.) ſine vllo procemio. ¶Lõga am.)ſupflua oratione. Deſcribit aũt poeta formicarũ mutationẽ in Myrmidonas. Cũ enim Iunonis ira Aeginç incolæ peſtilẽtia fuiſſent abſumpti, Aeacus Iouẽ patrẽ rogauit, vt aut ſibi populũ ſuum reſtitueret, aut ſe quoq; vita priuaret. Cũ autẽ magnã formicarũ multitudinẽ in vetuſta quercu vidiſſet, Iouem rogauit, vt ſibi tot ciues,quot illæ formicæ erant ꝯcederet. Iuppiter vero Aeaci precibus motus,quotquot formicæ i illa quercu erãt,in hoĩes cõmutauit,qbus Aeacus ipſe agros diuiſit. ¶Oſſa cin.ia.) mortui ſunt. ¶Et q. p.)ac ſi diceret minima. ¶Dira l.) inſanabilis peſtis,cui nihil remedii poterat afferri.

¶Exoſç) odio pſequẽtis. ¶Dictas ter.)denoĩatã inſulã. Nã Oenona inſula (vt dixim⁹) Aegina ab Aeaco ex matris noĩe fuit appellata. ¶Apellice)Aegina: q̃ Iuno odio pſequebaſ, qppe cũ qua Iuppiter coiuiſſet. Elegãter aũt, ſciteq; ea oĩa deſcribit poeta quę tpe peſtis accidere ſolẽt. Exoſæ. Peſtilẽtiæ deſcriptio ¶Mortale m.)humanũ.non aũt à Iunonis ira miſſũ ¶Cã n.)ira Iunonis,quæ in cauſa erat tantæ calamitatis. ¶Pugnatũ eſt) repugnatũ peſti. ¶Exitiũ)clades. ¶Opes)auxilia. ¶Preſſit)oppreſſit,occupauit. ¶Et ignauos æſtus) ab effectu qd ignauos hoĩes reddãt & pigros. ¶Dũq; quater plenis) ꝑ quatuor inquit mẽſes Auſtri venti morboſi ſpirarũt. Luna enim ſingulis qbusq; menſib⁹ creſcit ac decreſcit. ¶Tenuata)diminuta. ¶Retexuit)diſſoluit. ¶Letiferis æſtibus) peſtiferis feruoribus. ¶Viuũ)aeris corruptionẽ. ¶Temeraſſe)corrupiſſe. ¶Stragecanum primo) hæc ex primo Iliados sũpta eſſe videtur,nã Homerus peſtẽ i exercitũ Græcorũ Apollinis ira imiſſam deſcribẽs aſſerit primo canes, muloſq; interiiſſe. {Verſus Homeri ADDI. ſunt Iliados primo,hi:
Οὐρῆας μὲν πρῶτον ἐπῴχετο, καὶ κύνας ἀργούς,
Αὐτὰρ ἔπειτ᾽ αὐτοῖσι βέλος ἐχεπευκὲς ἐφιείς,
Βάλλ᾽, αἰεὶ δὲ πυραὶ νεκύων καίοντο θαμειαί.
¶Miratur)quia mali cauſam ignorat. ¶Inter opus) inter arandũ. ¶Recũbere)procũbere,cadere. ¶Lanigeris gregibus) ouibus,quæ proprie balare dicũtur. Eſt autẽ factiũ verbum. ¶Tabent)putreſcunt,ac macilẽtæ fiũt. ¶Magnæq; in puluere famæ) in certaminibus, in qbus maximus puluis excitatur. ¶Degenerat) à generoſitate ſua recedit. ¶Palmæ) victoriæ. ¶Veterum honoꝝ) antiquæ gliæ. ¶Nõ aper iraſci meminit) ꝓzeugma eſt. Meminit enĩ verbũ ad duos q ſequũtur noĩatiuos eſt referẽdũ. ¶Incurrere)impetũ facere. ¶Oĩa languor habet)oĩa inqt aĩalia lãguida & infirma ſunt effecta. ¶Corpa fœda) cadauera fœtentia. ¶Odoribus) cadauerum fœtoribus, quãquã odores ferè in bonã accipiãtur partẽ,ac ꝓ iis quę nares delectãt,ponãtur. ¶Et agũt cõtagia late)corruptionẽ inquit lõge mittunt. ¶Liqueſcunt)reſoluuntur.

Viſcera torrentur primo,flammiſq; fatiſcunt,
Indicium rubor eſt,& ductus anhelitus igni.
Aſpera lingua tumet,tepidiſ'q; arentia uentis
Ora patent,auræ'q; graues captantur hiatu.
Non ſtratum,non ulla pati uelamina poſſunt,
Dura ſed in terra ponunt præcordia.nec fit
Corpus humo gelidū.ſed humus de corpore feruet,
Nec moderator adeſt,in'q; ipſos ſæua medentes
Erumpit clades,obſunt'q; authoribus artes.
Quo propior quiſq; eſt,ſeruit'q; fidelius ægro,
In partem leti citius uenit,atque ſalutis
Spes abiit,finem'q; uident in funere morbi,
Indulgent animis,& nulla quid utile cura eſt,
Vtile enim nihil eſt.paſſim,poſito'q; pudore
Fontibus,& fluuiis,puteiſ'q; capacibus hærent.
Nec ſitis eſt extincta prius,quàm uita bibendo.
Inde graues morbo nequeunt conſurgere,& ipſis
Immoriuntur aquis.aliquis tamen haurit & illas,
Tanta'q; ſunt miſeris inuiſi tædia lecti,
Proſiliunt,aut,ſi prohibent conſiſtere uires,
Corpora deuoluunt in humum,fugiunt'q; penates
Quiſq; ſuos ſua cuiq; domus funeſta uidetur.
Et quia cauſa latet,locus eſt in crimine notus.
Semianimes errare uiis,dum ſtare ualebant,
Aſpiceres,flentes alios,terra'q; iacentes,
Laſſa'q; uerſantes ſupremo lumina motu.
Membra'q; pendentis tendunt ad ſydera cœli
Hic,illic,ubi mors deprenderat,exhalantes.
Quid mihi tunc animi fuit?aut quid debuit eſſe?
Vt uitam odiſſem,& cuperem pars eſſe meorum.
Quo ſe cunque acies oculorum flexerat,illic
Vulgus erat ſtratum,ueluti cum putrida motis
Poma cadunt ramis,agitata'q; ilice glandes.
Templa uides contra gradibus ſublimia longis,
Iuppiter illa tenet.quis non altaribus illis
Irrita thura dedit?quoties pro coniuge coniux,
Pro nato genitor,dum uerba precantia dixit,
Non exoratis animam finiuit in aris?
In'q; manu thuris pars inconſumpta reperta eſt?
Admoti quoties templis,dum uota ſacerdos
Concipit,& fundit purum inter cornua uinum,
Haud expectato ceciderunt uulnere tauri?
Ipſe ego ſacra Ioui pro me,patria'q;,tribus'q;
Cum facerem natis,mugitus uictima diros
Edidit,& ſubito collapſa ſine ictibus ullis
Exiguo tinxit ſubiectos ſanguine cultros.
Fibra quoq; ægra notas ueri,monitus'que Deorum
Perdiderat.triſtes penetrant ad uiſcera morbi,
Ante ſacros uidi proiecta cadauera poſtes.
Ante ipſas,quo mors foret inuidioſior,aras.
Pars animam laqueo claudunt,mortis'que timorē
Morte fugant,ultro'que uocant uenientia fata.
Corpora miſſa neci nullis de more feruntur
Funeribus.neque enim capiebant funera portæ,
Aut inhumata premunt terras,aut dantur in altos
Indotata rogos.& iam reuerentia nulla eſt.
De'que rogis pugnant,alieniſ'que ignibus ardent.
Qui lachryment,deſunt.indefletæ'que uagantur
Natorū,matrū'que aiæ,iuuenum'que,ſenum'que,

RAPH. ¶FLAMMISq; fatiſcunt) hoc eſt,ardore quodam inteſtino reſoluuntur, eleganter autem omnia deſcribit poeta,quæ peſte laborātibus ſolent euenire. ¶Indicium rubor eſt)rubor faciei, inquit, indicat viſcera eſſe inflammata. ¶Tumet)inflatur. ¶Arentia ora)arida,& ſicca. ¶Ventis tepidis)auſtris. ¶Patent) aperta ſunt & tenentur. ¶Auræ graues)pernitioſæ. ¶Nō ſtratum)lectum. ¶Dura præcordia) corpora inflata & aſpera, vt à parte totum intelligamus. ¶Sunt enim præcordia(vt Plinius in vndecimo, Naturalis hiſtoriæ ſcribit)membranæ tenuiſſimæ, quibus extra homini ab inferiore viſcerum parte ſeparantur,ſic dicta,quia cordi prætenduntur, quæ Græci phrenas appellāt,quòd illis ſubtilitas mentis accepta feratur. ¶Moderator)rector,medicus. ¶Erūpit)inuadit. ¶Obſuntq; authoribus artes)medicæ inquit artes ſuis profeſſoribus nocent. Peſte enim Medici quoque corripiebantur. ¶Leti)mortis. ¶Finemq; vident in funere morbi) ordo eſt & ſenſus, finem'que morbi in funere & morte vident. ¶Indulgēt animis)hoc eſt, faciunt quicquid ipſis libet. ¶Quid vti.) hoc verbum ſit ſubintelligatur, vt ſit ſenſus,& nulla cura eſt, quid ſit vtile. ¶Haurit)bibit. ¶Et illas)etiam illas cadaueribus infectas, in quibus multi moriebātur. ¶Tātaq; ſunt miſ.) adeo autē inquit inuiſos habent lectos, vt ex illis proſiliāt. ¶Aut ſi prohi.)hoc eſt, ſicui ſunt tam exiguæ vires, vt ſtare non poſſit, atq; è lecto deſilire, deuoluit ſe quoquo modo poteſt in humū.

Funeſtum, ¶Funeſta) peſtifera, mortifera. Funeſtum etiam dicitur funere inquinatum. ¶In crimine) in culpa. ¶Semianimes) ſemimortuos. ¶Pendentis)impendentis, imminentis. ¶Hic,illic)paſſim & vbique. ¶Exhalantes)expirantes. ¶Quid animi)qualis animus. ¶Vt vitā odiſſem) qualem animum habere debuerit Aeacus ipſe exponit, Talem inquit animum debui habere, vt vitam odiſſem, ac mortuus eſſe cuperem. ¶Flexerat)conuerterat. ¶Putrida poma)nimis matura & corrupta. ¶Contra) è regione. ¶Sublimia)alta. ¶Irrita thura)vana,nihilq; conferentia. ¶Non exoratis. ¶Diis ſubaudiatur. ¶Admoti templis) adducti in tēpla. ¶Dum vota ſacerdos Concipit) dum ſacerdos precatur Deos. ¶Purum vinum)merum, ſine aqua. mero nanque in ſacrificiis quemadmodum & nos,Priſci vtebātur. ¶Haud expec.vulnere)non expecta ictu. ¶Fibra quoq; ægra) vitiata. Fibras autem victimarum haruſpices inſpiciebant, quo prædicere futura poſſent. ¶Notas veri) ſigna quibus verum cognoſcitur. ¶Monitus) admonitiones Deorum. ¶Triſtes morbi) ab effectu, quod triſtitiam pariant morbi,triſtes vocantur. ¶Ad viſcera)ad inteſtina corrumpenda. ¶Ante ſacros poſtes) ante ſacras templorum ianuas. ¶Pars animam laqueo claudūt) pars inquit ſe ſuſpendunt & ſtrangulāt. ¶Venientia fata) venientem mortem. ¶Feruntur)efferuntur. nam extra vrbem cadauera ſepeliebātur. ¶Nullis funeribus)nullis exequiarum honoribus. nam funus eſt pompa exequiarum, à funalibus dictum, quæ cadaueri præferebātur. Nocte enim mortui efferebantur ad ſepulturam. ¶Neque enim capiebant funera portæ)incredibilem funerum multitudinem fuiſſe Aeacus oſtendit, cum per vrbis portas efferri non poſſent. ¶Aut inhumata premūt terras)aut inſepulta iacent in terra. ¶Aut dantur in altos Indotata rogos) aut inquit ſine vllo ſepulturæ honore in ignes mittuntur. Nam cadauera apud antiquos cum ſuis ornamentis comburebantur, {amicis ac proximis munera quædam, ceu dotem in rogum conferentibus.}

¶IN

Nec locus in tumulos, nec ſufficit arbor in ignes.
Attonitus tanto miſerarum turbine rerum
Iuppiter o' dixi, ſi te non falſa loquuntur
Iſſe ſub amplexus Aeginæ Aſopidos olim, *
Nec te magne pater noſtri pudet eſſe parentem,
Aut mihi redde meos, aut me quoq; conde ſepul- (chro.
Ille notā fulgore dedit, tonitruq; ſecundo.
Accipio, ſintq; iſta precor felicia mentis
Signa tuæ, dixi, quæ das mihi pignoris omen.
Forte fuit iuxta patulis rariſſima ramis
Sacra Ioui quercus de ſemine Dodonæo.
Hic nos frugilegas aſpeximus agmine longo
Grande onus exiguo formicas ore gerentes,
Rugoſoq; ſuum ſeruantes cortice callem.
Dum numerum miror, totidem pater optime dixi
Tu mihi da ciues & inania mœnia ſupple.
Intremuit, ramiſq; ſonum ſine flamine motis
Alta dedit quercus. pauido mihi membra timore
Horruerant. ſtabantq; comæ. tamen oſcula terræ,
Roboribuſq; dedi. nec me ſperare fatebar
Sperabam tamen, atq; animo mea uota fouebam.
Nox ſubit. & curis exercita corpora ſomnus
Occupat. ante oculos eadem mihi quercus adeſſe,
Et ramos totidem, totidemq; animalia ramis
Ferre ſuis uiſa eſt, pariterq; tremiſcere motu,
Graniferumq; agmen ſubiectis ſpargere in arvis.
Creſcere quod ſubito maius, maiuſq; uidetur,
Ac ſe tollere humo, rectoq; aſſiſtere trunco,
Et maciem, numerumq; pedum, nigrumq; colorē
Ponere, & humanam membris inducere formam.
Somnus abit. damno uigilans mea uiſa, querorq;
In ſuperis opus eſſe nihil. at in ædibus ingens
Murmur erat uocesq; hominū exaudire uidebar
Iam mihi deſuetas dum ſuſpicor, has quoq; ſomni
Eſſe, uenit Telamon properus, foribuſq; recluſis
Speq; fideq; pater dixit maiora uidebis.
Egredere, egredior, qualeſq; in imagine ſomni
Viſus eram uidiſſe uiros, ex ordine tales
Aſpicio, noſcoq; adeunt, regemq; ſalutant.
Vota Ioui ſoluo, populiſq; recentibus urbem
Partior, & uacuos priſcis cultoribus agros,
Myrmidonaſq; uoco, nec origine nomina fraudo.
Corpora uidiſti. mores, quos ante gerebant,
Nunc quoq; habēt. parcū genus eſt, patienſq; laborū,
Quæſitiq; tenax, & quod quæſita reſeruet.
Hi te ad bella pares annis, animiſq; ſequentur,
Cum primum, qui te feliciter attulit, Eurus
(Eurus enim attulerat) fuerit mutatus in Auſtros.

ARG. FABVLAE SEQ.

Argumētū: Cephalus de donis interrogat, refert Iuſtē Aeaci filio Phoco de Procride cōiuge, & cur aut vnde telū gereret. Nā cum in mōte Hymetto Atticæ regiōis venaret, ab Aurora ob ſpēm raptus eſt, quē vt cōperit Dea Procridis prioris cōiugis implicitū a ſe velle diuerti, fecit, vt mutata ſpecie remiſſus Cephalus Athenas, cōtēderet, vt eā pollicitis, muneribuſq; tentaret, an pudicitiam purā poſſit ſeruare. Plurimis itaq; rebus ad vſum formarū cōparatis, quibus capi poſſet, fallacia mētē eiicit, qđ vt illa cōperit, a marito ſe eē deceptā, pudore exterrita vt cōſpectū eius vitare poſſit, altis ſe recōdidit ſaltibus. Hic cū aſſidue Dianæ ſtudio feras perſeqret, & ambigua vox refrigerātis Cephali ad eā eſſet perlata, qui ex nimio æſtu aurā ſæpius inuocaret, nō immemor priſtini amoris, dū virgultis ſe recōdit, vt ſpecularet, an eēt aliqua Aura noīe cuius ille cupiditate impulſus a ſe alienaret, Cephalus procul ſpeculatus vehemētius moueri virgulta, dū latere ferā exiſtimat eo loco recōditā, iaculo emiſſo cōiugē imprudēs interfecit. Ferūt aūt id telū cū cane ab eadē cōiuge Procride Cephalo tributū, cuius vim ob iram Auroræ, ſiſt vt feræ ab eo percuſſæ, maximo cum luctu vir experta eſt.

Talibus, atq; alijs longum ſermonibus illi

¶ IN Tumulos) ad ſepulchra facienda. ¶ In ignes) in rogos extruendos, per quæ ſignificatur cadauerū maximā fuiſſe multitudinē. ¶ Tanto turbine) tanta perturbatione, & inuolutione rerū. ¶ Falſa) falſo. nomē enī pro aduerbio eſt poſitū. ¶ Loquūtur) ſcilicet hoīes. ¶ Iſſe ſub amplexus quōdā Aſopidos Aeginæ) cōcubuiſſe cū Aegina Aſopi filia. Hic autē verſus aliqd vitii contraxiſſe videt, qd quidē ſi opus poeta emēdaſſet, facile ſuſtuliſſet. Forſitan autē ſic eſſet legendum. Iſſe ſub amplexus Aeginæ Aſopidos olim. Nam Aſopus ſecundam producit. Sic autē verſus mendis caret. In quodam tamē exemplari ſic ſcriptū legitur: Aeginæ amplexus quōdā ſub Aſopidos Iſſe, quæ lectio ſi tibi placet accipe. { Eſt & hic locus τῶν ἀπαρεμφάτων vnus, hoc eſt, de quibus merito dubitare poſſis, γνήσιος ac verus ſit, an ſecus. Nam ſiue hoc, ſiue illo modo verſum legas, incommodi aliquid habet, illo vt particula olim, in fine ocioſe ferè ponatur. Quod contra decorum & elegantiā Heroici carminis fit. Hoc autem vt ſyllaba prima Aſopidis corripiatur, quæ alias longa eſt, vt prio Argo. Apollonius: πατρὸς ἑοῦ πυργοῖσι ἰφέτας Ἀσωποῖο.
Et apud Statium libro ſeptimo, Aſopus genuiſſe datur, &c. Quo loco etiam fabulam Iouis & Aeginæ idē poeta exponit. Item apud Lucanum libro ſexto. Accipit Aſopus curſus, Phœnix'que, Melas'que, &c. Sed tamen priorem lectionem hoc eſt, emēdationem Regij teneamus, dum melior alia offeratur.} Aſopidos Aeginæ) Aſopi filię. Eſt enim Aſopus Bœotiæ fluuius in ſinum Corinthium labens. ¶ Notam) ſignū. ¶ Fulgore) fulgoris ſplēdore. ¶ Tonitru. ſecundo) proſpero. ¶ Quæ das mihi pignoris omē) quę mihi pro pignoris ſigno oſtendis. ¶ De ſemine Dodonęo) Iouis à loco, Dodona enim vrbs eſt Moloſſidis in Epiro, iuxta quam fuit ſylua Ioui dicata, in qua colūbæ reſponſa dabāt. Dicta eſt autē Dodona, vel à Dodona vna ex Oceani nymphis, vel à Dodono Iouis & Europæ filio, vel à Dodone fluuio, vt Stepha. ait. Vnde Dodonius, Dodonæuſq; deriuatur. Hinc eſt prouerbiū * Aes Dodonæum, in eos qui nimiū multa loquūtur. ¶ Frugilegas) fruges ac grana colligentes. ¶ Grande onus exiguo) antitheton eſt, grande nanque exiguo opponitur. ¶ Rugoſo cor.) aſpero. ¶ Inania mœ.) euacuata, hoībus vacua. ¶ Sine fla.) ſine vēto. ¶ Stabāt) erectæ erāt. ¶ Nox ſubit) ſubſequitur. ¶ Exercita) defatigata. Eſt aūt ſententia generalis. ¶ Graniferum ag.) multitudinē formicarū grana ferentiū. ¶ Spargere in ar. ſub.) ſi eſſet ſoluta oratio in arua ſubiecta diceretur. ¶ Recto trūco) corpore erecto & pectore. ¶ Mea viſa) mea inſomnia. ¶ Speq; fideq; maiora) hoc eſt, maiora, ꝗ̄ vt ſperanda, credendaq; ſint. ¶ Adeunt) accedunt ad me. ¶ Vota Ioui ſoluo) gratias Ioui ago & ſacrifico. ¶ Partior) diuido, diſtribuo. ¶ Myrmidonaſq; voco) ἀπὸ τῶν μυρμήκων, hoc eſt, formicis. A formicis quidem Myrmidonas appellatas fuiſſe ait poeta, vt qui fabulæ aſtipuletur. Strabo autem ſcribit Aeginēſes Myrmidonas dictos, non vt in fabulis canitur, quòd magna inualeſcēte peſtilētia formicæ Aeaco precante in homines verſæ fuerint, ſed quia formicarum more terram fodientes ad petras eam apportarent, vt agricolendi materiam haberent, ac foſſas incolerent, ne lateritiam facere atque ædificare cogerentur. { Eadem ferè in Commentariis Pindari Ode tertia Nemeorum ex Theogene quodam citantur. Heſiodus autem, vt in iiſdem Cōmentariis citatur, fabulæ meminit in hunc modum:
Ἡ δ' ὑποκυσαμένη τίκτεν Αἰακὸν ἱππιοχάρμην.
Αὐτὰρ ἐπεὶ ἥβης πολυηράτου ἵκετο μέτρον,
Μοῦνος ἐὼν ἤχθαλλε, πατὴρ δ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε
Ὅσσοι ἔσαν μύρμηκες ἐπηράτου ἔνδοθι νήσου,
Τοὺς ἄνδρας ποίησε, βαθυζώνους τε γυναῖκας.
Οἱ δή τοι πρῶτοι ζεῦξαν νέας ἀμφιελίσσας, &c.
¶ Fraudo) priuo. ¶ Pares annis) eadem nanque nocte omnes nati eſſe videbantur. ¶ Eurus enim attulerat) parentheſis eſt expoſitionem continens, à poeta inſerta.}

Prouerbiū.

* al. ſic Aegię amplex' quōdā ſub Aſopidos Iſſæ.

Formicę in homines.

Myrmidonę à formicis & hax. nomen.

Vñ Myrmidones.

ADDI.

RAPII. ¶ MENSAE)cœnæ, conuiuio . ¶ Iubar) ſplendorem diei. ¶ Aureus Sol) pulcher ac ſplendidus ¶ Cui grandior ætas) cauſa cur filii Pallantis ad Cephalum cōuenerint. Ille enim maior natu erat. ¶ Ad regem) ad Aeacum . ¶ Fraterq;) Peleus. ¶ Cum quis) quibus cum. ¶ Aeolidem) Cephalum Aeoli nepotē. Cephalus enim Deionei filius fuit (vt Pauſanias ait) Aeoli vero nepos. Nam Deioneus , Salmoneus & Cretheus Aeoli filii fuiſſe ſcribuntur , quare decipiuntur , qui putant aliter quàm Aeoliden eſſe legendum. effecta, tandem à Cephalo placauit , domumq; reuerſa marito & canem nomine Lælapa , & iaculum admirandæ pulchritudinis, virtutiſq; donauit. Cum autē cuiuſdam indicio comperiſſet, Cephalum cum quadam nympha nomine Aura congredi ſolitum, clam eum in ſyluas ſecuta, ab inſcio marito eo telo, quod ab ipſa dono acceperat , fuit interfecta.

Cephalus

Impleuere diem lucis pars optima menſæ,
Eſt data nox ſomnis. iubar, aureus extulerat Sol,
Flabat adhuc Eurus, rediturasq; uela tenebat.
Ad Cephalum Pallante ſati, cui grandior ætas,
Ad regem Cephalus, ſimul & Pallante creati
Conueniunt ſed adhuc regem ſopor altus habebat
Excipit Aeacides illos in limine Phocus,
Nam Telamon, fraterq; uiros ad bella parabant. *
Phocus in interius ſpatiumq;, pulchroſq; receſſus
Cecropidas duxit, cum quis ſimul ipſe reſedit.
Aſpicit Aeoliden, ignota ex arbore factum
Ferre manu iaculum cuius fuit aurea cuſpis.
Pauca prius mediis ſermonibus ille locutus,
Sum nemorum ſtudioſus ait, cædiſq; ferinæ.
Qua tamen à ſylua teneas haſtile reciſum
Iandudum dubito. certè ſi fraxinus eſſet,
Fulua colore foret. ſi cornus, nodus ineſſet.
Vnde ſit ignoro. ſed non formoſius iſto
Viderunt oculi telum iaculabile noſtri.
Excipit Actæis è fratribus alter, & uſum
Maiorem ſpecie mirabere, dixit in iſto.
Conſequitur quodcunq; petit, fortunáq; miſſum
Non regit & reuolat nullo referente cruentum.
Tum uero iuuenis Nereius omnia quærit,
Cur ſit, & unde datum quis tanti muneris author
Quæ petit, ille refert. & cætera nota pudore,
Qua tulerit mercede, ſilet, tactuſq; dolore
Coniugis amiſſæ lachrymis ita fatur obortis.
Hoc me nate Dea (quis poſſet credere) telum
Flere facit, facietq; diu, ſi uiuere nobis
Fata diu dederint, hoc me cum coniuge chara
Perdidit, hoc utinam caruiſſem munere ſemper.
Procris erat, ſi forte magis peruenit ad aures
Orithyia tuas: magnæ ſoror Orithyiæ.
Si faciem, moreſq; uelis conferre duarum,
Dignior ipſa rapi pater hác mihi iūxit Erectheus
Hanc mihi iunxit amor. felix dicebat, eramq;.
Non ita diis uiſum eſt, at nūc quoq; forſitan eſſem,
Alter agebatur poſt ſacra iugalia menſis,
Cum me cornigeris tendentem retia ceruis
Vertice de ſummo ſemper florentis Hymeti
Lutea mane uidet pulſis aurora tenebris,
Inuitumq; rapit, liceat mihi uera referre
Pace deæ, q ſit roſeo ſpectabilis ore,
Quòd teneat lucis, teneat confinia noctis,
Nectareis q alatur aquis, ego Procrin amabam,
Pectore Procris erat, Procris mihi ſemper in ore.
Sacra tori, coituſq; nouos, thalamoſq; recentes,
Primáq; deſerti referebam fœdera lecti,
Mota Dea eſt, & ſiſte tuas ingrate querelas.
Procrin habe (dixi) quòd ſi mea prouida mens eſt,
Non habuiſſe uoles, meq; illi irata remiſit.
Dum redeo, mecumq; Deæ memorata retracto,

¶ Sum nemorum ſtudioſus) hoc eſt , venationibus delector, & ferarum cęde . ¶ Sylua) arbore , continens enim pro contento poſitum eſt. *a.i.mouebant. ¶ Si cornus , nodus ineſſet) Cornus. cornus enim nodoſa eſt arbor. ¶ Vnde ſit) ex qua arbore ſit. ¶ Telum iaculabile) periphraſis eſt iaculi ¶ Actæis) Athenienſibus. ¶ Spem) pulchritudine . ¶ Vſum) vtilitatem. ¶ Fortunaq; miſſum Nō regit) hoc eſt, nulli ſubiicitur fortunæ . Fruſtra enim nunquā mittitur. ¶ Iuuenis Ner.) Phocus Nerei nepos , nam Aeacus eum ex Pſamathe ADDI. Nerei filia ſuſtulit, {reliquos autem duos Peleum & Telamonem ex Endeide Chironis , vel vt apud Pauſa. legitur . Scironis filia. } ¶ Quis auct.) quis fuerit dator tam magni muneris. ¶ Ille re.) Cephalus . ¶ Et cæ. no. pu.) ordo eſt & ſenſus, & ſilet ac reticet Cephalus ob pudorem cætera quæ nota erant, qua mercede illud iaculum ab vxore acceperit . Neque enim refert Cephalus ſe ob pulchritudinem ſuā ab vxore accepiſſe. ADDI. {Vel potius ſic: ille refert quæ petit : ſcilicet Phocus , de iaculo & vnde datum ſit & cætera nota, ſed qua mercede idē acceperit, id vero pudore tacet. } ¶ Tulerit) acceperit . ¶ Tactuſq; do.) cōmotus . ¶ Nate Dea) Phocus quē alloquitur Cephalus , filius fuit Aeaci ex Pſamathe nympha . ¶ Quis poſ. cre.) parēthesis eſt, qua ſignificatur non eſſe credibile Cephalum ob illud iaculum flere , quod tantæ ſit vtilitatis. ¶ Procris er.) Procris Procris Erethei Athenienſium regis filia fuit, quæ cum Cephalo nupſiſſe Auroræ odio, quæ Cephalū in ſuos amplexus conuertere nequiuit, ſub forma alieni viri muneribus à Cephalo ipſo tentata, fidem marito datam fractura videbatur. Cum autem ſe Cephalus indicaſſet, aufugiens ſyluas petiit , ac Dianæ comes

¶ Magnæ Orith) preclaræ, vt quæ ſua pulchritudine à Borea vento rapta fuiſſe fingitur. Orithyia vero concita in montibus interpretari poteſt. Nā à datiuo ὄρει, & θύω, quod eſt concitor, Orithyia cōponitur. o breui in ω longum mutato ¶ Conferre) cōparare . ¶ Dig ipſa ra.) anteponit Cephal⁹ Procrin Orithyiæ , quis ob pulchritudinem Orythyia à Borea vēto rapta fuiſſe feratur . ¶ Ipſa) Procris. ſentit enim Cephalus Procrin fuiſſe Orithyia elegantiorem, atque formoſiorem. ¶ Pater hanc mi. iun. Erec.) hanc mihi inqt Erechtheus pater vxorem dedit. Erechtheus aūt (vt diximus) Athenarū rex fuit , vnde Athenienſes interdum Erechthidæ vocantur. {De quo ſupra circa finē. vi. lib. dictum} ¶ Hāc mi. iū. amo.) repetitio eſt maxime affectui amantis quenięs . ¶ Nō ita diis vi. eſt) nō ita Diis placuit, vt eſsē felix. ¶ Poſt ſac. iugæ.) poſt nuptias celebratas. ¶ Semp flo. Hym.) Hymetus mōs eſt Atticę regiōis, thymo ſemp florēs. vbi & mel optimū ꝯficit, & pulcherrimū marmor effoditur. ¶ Lau. Au.) rubicūda. Cephal⁹ aūt tāta pulchritudie fuiſſe fert. vt ab Aurora fuerit raptus atq; aſportatus (vt ſcribit Pauſ.) Vñ inter alias fictiles ſtatuas, quę in regina Athenis viſebātur, Aurora quoq; erat Cephalū aſportans . ¶ Roſeo) pulchro. ¶ Spectabilis digna quę ſpectet. ¶ Q d te. luc.) nā Aurora media eſt inter diē & noctē. ¶ Sacra tori.) lecti & nuptiarū . ¶ Prima fœ.) nā Procri dederat fidē ſe cū alia muliere nō coiturū. ¶ Deſerti lecti) derelictæ vxoris. ¶ Mota dea eſt) cōmota & indignata. ¶ Siſte) contine. ¶ Procrin hab.) ironice cū quadā indignatione legendum, vt illud Virg. I ſequere Italiā ventis. ¶ Ingrate) mihi in amore nō reſpōdēs, vt q me à qua amaris, non redamas. ¶ Quod ſi mea pro. mens eſt) ſed ſi inquit, peruideo futura , cupies nunq̄ habuiſſe Procrin. ¶ Mecum retrac.) mecum cogito. ¶ Memorata Dea) verba & dicta Auroræ.

ESSE

Eſſe metus cœpit, ne iura iugali coniux.
Non bene ſeruaſſet, facies, ætas'q; iubebant
Credere adulterium, prohibebant credere mores,
Sed tamen abfueram. ſed & hæc erat, unde redibā,
Criminis exēplum (ſed cuncta timemus amantes)
Quærere quod doleam ſtatuo, donis'q; pudicam
Solicitare fidem, fauet huic aurora timori,
Immutat'q; meam (uideor ſenſiſſe) figuram,
Palladias'q; in eo non cognoſcendus athenas,
Ingredior'q; domum, culpa domus ipſa carebat.
Caſta'q; ſigna dabat, domino'q; erat anxia rapto.
Vix aditus per mille dolos ad erechthida factus.
Vt uidi, obſtupui, meditata'q; pene reliqui
Tentamenta fide, male me, quin uera faterer
Continui, male quin, ut oportuit, oſcula ferrem.
Triſtis erat, ſed nulla tamen formoſior illa
Eſſe poteſt triſti. deſiderio'q; calebat
Coniugis arrepti * tu collige qualis in illa
Phoce decor fuerit quam ſic dolor ipſe decebat.
Quid referam? quoties tentamina noſtra pudica
Repulerint mores? quoties ego dixerit uni
Seruor, ubicunq; eſt, uni mea gaudia ſeruo.
Cui non iſta fide ſatis experientia ſano
Magna foret? non ſum contentus, & in mea pugno
Vulnera, dum cenſus dare me * promitto loquēdo,
Munera'q; augendo, tandem dubitare coegi.
Exclamo mala pectora detego * tectus adulter,
Verus eram coniux. me perfida teſte teneris.
Illa nihil. tacito tantummodo uicta pudore
Inſidioſa malo cum coniuge limina fugit.
Offenſa'q; mei genus omne peroſa uirorum
Montibus errabat ſtudiis operata Dianæ.
Tum mihi deſerto uiolentior ignis ad oſſa
Peruenit. orabam ueniam, & peccaſſe fatebar.
Et potuiſſe datis ſimili ſuccumbere culpæ
Me quoq; muneribus, ſi munera tanta darentur.
Hæc mihi confeſſo læſum prius ulta pudorem
Redditur, & dulces concorditer exigit annos.
Dat mihi præterea, tanquam ſi parua dediſſet
Dona, canem munus, quem cum ſua traderet illi
Cynthia, currendo ſuperabit dixerat omnes.
Dat ſimul & iaculū, manibus quod cernis * habere.
Muneris alterius quæ ſit fortuna requiris,
Accipe mirandum, nouitate mouebere facti.
Carmina Naiades non intellecta priorum
Soluunt ingeniis, & præcipitata iacebat
Immemor ambagum uates obſcura ſuarum
Scilicet alma Themis, nec talia liquit inulta.
Protinus Aoniis immiſſa eſt bellua Thebis,
Ceſſit & exitio multis pecorum'q;, ſuo'q;,
* Ruricolæ pauere feram. uicina iuuentus
Venimus, & latos indagine cinximus agros.
Illa leui uelox ſuperabat retia ſaltu,
Summa'q; tranſibat poſitarum lina plagarum.
Copula detrahitur canibus, quos illa ſequentes
Effugit, & cœtum non ſegnior alite ludit.
Poſcor & ipſe meum conſenſu Lælapa magno,
(Muneris hoc nomen) iamdudum uincula pugnat
Exuere ipſe ſibi, colo'q; morantia tendit.

APH.

¶ ESSE met. cœp.) zelotypus Auroræ ira Cephalus eſt effectus. ¶ Facies, ætasq; iu.) formoſa inquit facies, & iuuenilis ætas Procridis me inducebant, vt crederem ipſam adulterium commiſiſſe. Mores autem caſti me illud ſuſpicari non permittebant. ¶ Vnde redibā) à qua veniebam ¶ Criminis exē.) adulterii. Aurora nanque vnde redibat, exemplo erat, ꝙ facile mulieres in adulteriū cadāt. ¶ Sollic.) tentare, infeſtare. ¶ Ineo) intro. ¶ Fide) fidei antiquorum more, vt Virg. Libra die, ſomniq; pares vbi fecerit horas. ¶ Male con.) vix me continui, vt non faterer me Cephalum eſſe. ¶ Quin) vt nō interdum cur nō ſignificat. ¶ Vt op.) vt honeſtum & conueniens fuit. ¶ Calebat) ardebat, anxia erat. ¶ Deſid.) abſentia. ¶ Coniu. arr.) mariti quē putabat ab aurora fuiſſe raptū. ¶ Tu coll.) conclude, ratiocinare, id quod Græci συλλογίζειν dicunt. ¶ Vni) ſoli Cephalo. ¶ Cui ſa.) ſapiēti. ¶ Fide) pro fidei, eſt enim genitiuus. Sic Virg. Libra die, ſomniq; pares vbi fecerit horas. ¶ In me. vu.) in meos dolores. ¶ Cē.) amplas diuitias. ¶ Mala) ô mala mulier. ¶ Pectora detego) me ipſum inquit indico. ¶ Tectus adulter) ſimulatus inquit erā adulter, ſed verus maritus. ¶ Perfida) ꝓprie, nam perfidi, qui fidem violant dicuntur. ¶ Illa nihil) vel dixit, vel reſpōdit, vel huiuſmodi verbū eſt ſubaudiendum. ¶ Inſidioſa limina) in quibus ſibi ſtructæ inſidiæ fuerant. ¶ Offenſaq; mei) qđ me offendiſſet. offenſa enim actiue, offenſio paſſiue accipi ſolet. ¶ Peroſa) odio habens. ¶ Operata) occupata, dedita. ¶ Violentior ignis) amor vehementior. ¶ Redditur mihi) ad me redit. ¶ Sua Cynthia) ſua Diana: {Procridis aūt etiā Callimachus meminit inter Dianæ comites hymno in Dianam his verſibus.
Καὶ κεφάλου ξανθὴν ἄλοχον
Δηιονίδαο ποτνιάων ὁμόθηρον
ἔθηκαο &c.}
¶ Muneris alterius) canis à Procri vxore donati. Si autē coniunctio eſt ſubaudienda, vt intelligatur, ſi requiris. Exponit aūt mutationem & feræ, Themidis indignatiōe in Thebanū agrū immiſſę, & canis noīe Lælapis in ſaxa. Nā Thebani cū vidiſſēt, Naiadas ac nymphas futura prædicere, Themidis Deæ obſcura dātis reſpōſa tēpium delecerunt. Illa vero indignata ferā immiſit vulpem (vt Græci narrāt) quæ & pecora & agreſtes vexaret, ad eam opprimendam cum alia Grętiæ iuuentute conuenit etiam Cephalus cū Lælape cane, q cū in feram ineuitabile iaculum foret coniecturus, vtrunque aſpexit in ſaxa cōmutatum. ¶ Accipe mirandum) audi rem admiratione dignam. ¶ Naiades) nymphæ. ¶ Carmina) vaticinia, prædictiones. ¶ Soluunt) exponunt. ¶ Præcipitata) deiecta, contempta. ¶ Ambagum) dictorum ambiguorum. ¶ Alma Themis) ſancta. Nam Themis (vt Pompeius ait) Dea fuit, quæ hominibus præcipiebat id petere, quod honeſtum & fas eſſet. Vnde & pro eo quod nos fas dicimus, θέμις frequenter ponitur à Græcis. ¶ Inulta) impunita. ¶ Aoniis Thebis) Bœotiis. Aonia enim pars eſt Bœotiæ, ſcite vero epitheto diſtinxit. Nam Thebæ multarum vrbium nomē eſt, vt diximus. ¶ Ceſſit & exitio multis) pernicioſa multis fuit. ¶ Pecorum'que, ſuo'que) agricolæ, inquit, illam feram & ſua, & pecorum morte pauerunt. multos enim ex illis deuorauit fera. {ſed tu conſtrue, ceſſit, hoc eſt, fuit multis exitio, & ſuo ſiue proprio, & pecorum.} ¶ Indagine) multitudine hominū inquirentum. Sic Virgilius: Saltusq; indagine cingunt. Indagare autem, vnde indaginem declinamus, eſt diligenter inquirere. ¶ Summa lina) ſummos funes, metonymia eſt, ex lino enim funes conficiuntur. ¶ Poſitarum plagarum) tentorum retium. ¶ Copula) vinculum quo canes colligantur. ¶ Et cœtu) canum multitudinem. ¶ Non ſegnior alite) velox vt auis. ¶ Ludit) deludit, decipit. Innuit autem poeta vulpem illam feram fuiſſe. Vulpes enim circuncurrendo maxime canes eludunt. ¶ Lælapa, ac velocitate & impetu nomen hoc inditum fuit cani. λαῖλαψ enim turbo dicitur, qui ventus eſt maxime impetuoſus. ¶ Pugnat exuere) conatur detrahere. ¶ Morantia) remorantia, retinentia. ¶ Tendit) contendit, conatur.

ephalus aliam ſi‑ram.

IDDI.

Vulpes & canis in ſaxa.

* a.l. arepta.

Themis dea.

Aonia.

* a.l. pro nocte.

* a.l. pact.

ADDI.

Indago.

Melius habemus.

* a.l. ruri‑genæ.

Vix benè miſſus erat, nec iam poteramus, ubi eſſet,
Scire. pedum calidus ueſtigia puluis habebat,
Ipſe oculis ereptus erat. non ocyor illo
Haſta, nec expulſæ contorto uerbere glandes,
Nec Gortyniaco calamus leuis exit ab arcu.
Collis apex medii ſubiectis imminet aruis.
Tollor in hunc, capio'q; noui ſpectacula curſus.
Vulnere uiſa fera eſt. nec limite callida recto,
Quo modo deprehēdi, modo ſe ſubducere ab ipſo
In ſpatium'q; fugit. ſed decipit ora ſequentis,
Et redit in gyrum, ne ſit ſuus impetus hoſti.
Imminet hic. ſequitur'q; parem, ſimilis'q; tenenti
Non tenet, & uanos exercet in aere morſus.
Ad iaculi uertebar opem, quod dextera librat
Dum mea. dum digitos amentis addere tento,
Lumina deflexi, reuocata'q; rurſus eodem
Retulerā, & medio (mirum) duo marmora campo
Aſpicio fugere hoc, illud latrare putares.
Scilicet inuictos ambo certamine curſus
Eſſe Deus uoluit, ſiquis Deus affuit illis,
Hactenus, & tacuit. iaculo quod crimen in ipſo eſt?
Phocus ait. iaculi ſic crimina reddidit ille.
Gaudia principium noſtri ſunt Phoce doloris.
Illa prius referam. iuuat ô meminiſſe beati
Temporis Aeacide, quo primos rite per annos
Coniuge eram felix. felix erat illa marito.
Mutua cura duos & amor ſocialis habebat.
Nec Iouis illa meo thalamos præferret amori,
Nec me quæ caperet, non ſi Venus ipſa ueniret,
Vlla erat æquales urebant pectora flammæ,
Sole ferè radiis feriente cacumina primis
Venatum in ſyluas iuueniliter ire ſolebam,
Nec mecum famuli, nec equi, nec naribus acres
Ire canes, nec lina ſequi nodoſa ſolebant.
Tutus eram iaculo. ſed cum ſatiata ferinæ
Dextera cædis erat, repetebam frigus, & umbras,
Et quæ de gelidis exibat uallibus, auram.
Aura petebatur medio mihi lenis in æſtu.
Auram expectabam. requies erat illa labori.
Aura (recordor enim) uenias cantare ſolebam
Meq; iuues, intres'q; ſinus gratiſſima noſtros.
Vt'q; facis, releuare uelis, quibus urimur æſtus.
Forſitan addideram (ſic me mea fata trahebant)
Blanditias plures, & tu mihi magna uoluptas,
Dicere ſum ſolitus tu me reficis'q;, foues'q;.
Tu facis, ut ſyluas, ut amem loca ſola, meo'q;
Spiritus iſte tuus ſemper capiatur ab ore.
Vocibus ambiguis deceptam præbuit aurem
Neſcio quis, nomen'q; auræ tam ſæpe uocatum
Eſſe putat nymphæ. nympham mihi credit amari.
Criminis extemplo ficti temerarius index
Procrin adit, lingua'q; refert audita ſuſurra.
Credula res amor eſt. ſubito collapſa dolore,
Vt mihi narratur, cecidit, longo'q; refecta
Tempore ſe miſeram, ſe fati dixit iniqui.
De'q; fide queſta eſt, & crimine concita uano,
Quod nihil eſt, metuit. metuit ſine corpore nomē,
Et dolet infelix ueluti de pellice uera.
Sæpe tamen dubitat, *metuit'q; miſerrima falli,

RAPH. ¶ VIX bene miſſus erat) quāta fuerit velocitate canis ille, apte declarat Cephalus, quē vix dixit dimiſſum non poterāt videre. ¶ Miſſus) dimiſſus. ¶ Veſtigia pedum) ſigna pedū. ¶ Habebat) tenebat. ¶ Expulſæ glādes) emiſſę funda glādes plūbeę. ¶ Cōtorto verbere) ↄtorta funda. ¶ Calamus) ſagitta ex calamo cōfecta. ¶ Gortyniaco ab arcu) Cretēſi. Nā Gortyn, quæ & Gortys dicit, vrbs eſt Cretæ, à Gorty heroe dicta. Hęc & Lariſſa & Crēnia fuit appellata.

Gortyn.

ADDI. {Cretēſes aūt præcipue celebrantur arte ſagittaria.} ¶ Apex) vertex. ¶ Tollor in hūc) in illū verticē aſcēdo.

ADDI. {Collē hūc Teumeſſum ītelligi puto. Hic enī & Teumeſſia vulpes hæc ab authoribus dicit. Pauſ. ī deſcriptione Bœotiæ. Ἐπὶ ταύτῃ τῇ λεωφόρῳ, inqt, χωρίον ἐστὶ Τευμησσός. Εὐρώπην δὲ ὑπὸ Διὸς κρυφθῆναι φασὶν ἐν ταῦθα. ἕτερος δὲ ἐς ἀλώπεκα, ἐπίκλησιν Τευμησσίαν λόγος ἐστὶν, ὡς ἐκ μηνίματος Διονύσου τὸ θηρίον ἐπ' ὀλέθρῳ τραφείη Θηβαίων. καὶ ὡς ὑπὸ τοῦ κυνὸς ἂν περιεγένετο τῇ ἐς ταχύτητα ἴσου ὁ Ἀρτέμιδος, ἁλίσκεσθαι μέλλουσα, αὐτή τε λίθος ἐγένετο ἡ ἀλώπηξ καὶ ὁ κύων οὗτος. Vides hic omnia conſentire his, quæ ab Ouidio de vulpe dicuntur, præterq̄ quod ira non Themidis, ſed Dionyſii, immiſſam illā Thebano agro Pauſa. tradit} ¶ Quo curſu modo) interdum. ¶ Deprehendi) comprehēdi. ¶ Modo ſe ſubd.) interdū ſe ſubtrahere. ¶ Callida) aſtuta. ¶ Limite recto) itinere. ¶ In ſpatiū) rectū ſubaudiat. ¶ Quo) i. quo curſu. ¶ In gyrū) in orbē. ¶ Hoſti) cani Lælapi. ¶ Imminet) inſtat. ¶ Vanos mor.) inanes, qa ferā cōprehēdere nō poterat. ¶ Ad iac. ver. opē) volebā inqt mittere iaculū. ¶ Quod dextera lib.) geſtū exprimit iaculum emittere volentis. ¶ Amētis addere) imponere. Amēta autē ſunt lora, qbus iacula facilius, lōgius'q; emittūtur. ¶ Lumina deflexi) oculos remoui à cane & fera. ¶ Eodē) ad eundē locū. ¶ Mirum) res miranda. Eſt autem interiectio affectui ſeruiens. ¶ Duo marmora) duo marmorea ſigna. Sic quidē Ouidius, alii autē ſcribūt Cephali canē in cœlum fuiſſe ſublatum, ſydus'q; effectum, quē Græci Sirium, Latini Caniculam vocant. ¶ Affuit) auxilio fuit. ¶ Hactenus) locutus eſt

Fera & canis in ſaxa.

Fera & canis in ſaxa.

Sirius Canicula.

*a. l. ſperat

Cephalus ſubaudiatur. ¶ Iaculo qd crimen in ipſo eſt?) quæ inquit in iaculo eſt culpa? Memor enī Phocus eorum quæ Cephalus dixerat, merito ipsū rogat, cuius mali cauſa fuerit iaculum illud, quo ſe Cephalus cū coniuge perditū fuiſſe aiebat. ¶ Reddidit) reſpōdendo expoſuit. ¶ Gaudia principium) carmē eſt antithetis exornatum. Nā gaudium dolori opponitur. ¶ Referam) narrabo. ¶ Iuuat ô meminiſſe beati Temporis Aeacide) ſententia eſt catholica & generalis. ¶ Rite felix) perfecte felix. ¶ Amor ſocialis) ab effectu quod ſocios reddat. ¶ Thalamos Iouis) nuptias Iouis. ¶ Venus ipſa) quæ eſt pulchritudinis Dea & venuſtatis. ¶ Aequales flammæ) par amor. ¶ Sole ferè radiis) matutino, inquit, tēpore in ſyluas ad venandū ire ſolebam. Eſt enim matutini temporis periphraſis. ¶ Cacumina) mōtiū ſummitates. ¶ Iuueniliter) iuuenum more. ¶ Naribus acres) odori. ¶ Lina nodoſa) retia. ¶ Aura lenis) ſuauis, iucunda. Eſt autem pulchra anadiploſis cū repetitione, qua ſignificat Cephalus auram illam ſibi gratiſſimam fuiſſe. ¶ Releuare æſtus) leues facere Solis feruores. ¶ Et tu mihi magna voluptas) hæ ſunt blanditiæ, quibus vtebatur Cephalus ad auram. ¶ Loca ſola) deſerta. ¶ Vocibus ambiguis) verbis dubiis, quæ tum ad auram, tum ad amicam poterant referri. ¶ Extemplo) ſubito. ¶ Criminis ficti) falſi. ¶ Temerarius) inconſideratus. ¶ Index) delator, nam indices proprie criminum dicuntur delatores. ¶ Lingua refert) narrat, exponit. Eſt autem pleonaſmos, lingua enim redundat. ¶ Suſurra) murmura & voces, quibus auram vocabat. ¶ Credula res amor eſt) cauſa eſt cur Procris ſubito collapſa ceciderit. Amātes nanque facile omnia credunt. Creduli autem dicuntur, qui facile & nimium credunt. ¶ Refecta) recreata. ¶ Fati iniqui) infelicis ſortis. ¶ De'que fide queſta eſt) lamentata eſt, inquit, quod illi fidem datam fregiſſem. ¶ Concita) commota. ¶ Sine corpore) aura nanque corpore carere vulgo videtur. ¶ Metuit falli) timet ne decipiatur ab indice.

Aura ... [illegible]

A... credul...

¶ INDICIO'q;

Indicioq́; fidem negat.& niſi uiderit ipſa,
Damnatura ſui non eſt delicta mariti.
Poſtera depulerant Auroræ lumina noctem,
Egredior ſyluasq́; peto,uictorq́; per herbas
Aura ueni dixi,noſtroq́; medere labori.
Et ſubito gemitus inter mea uerba uidebar
Neſcio quos audiſſe.ueni tamen optima dicens,
Fronde leuem rurſus ſtrepitum faciente caduca
Sum ratus eſſe feram,telumq́; uolatile miſi.
Procris erat,medioq́; tenens in pectore uulnus
Hei mihi conclamat.uox eſt ubi cognita fidæ
Coniugis,ad uocem præceps amensq́; cucurri.
Semianimem, & ſparſas fœdátem ſanguine ueſtes,
Et ſua(me miſerum) de uulnere dona trahentem
Inuenio,corpusq́; meo mihi charius ulnis
Mollibus attollo,ſciſſaq́; a' pectore ueſte
Vulnera ſæua ligo,conorq́; inhibere cruorem,
Neu me morte ſua ſceleratum deſerat,oro.
Viribus illa carens,& iam moribunda coegit
Hæc ſe pauca loqui per noſtri fœdera lecti,
Perq́; Deos ſupplex oro,ſuperosq́;,meosq́;,
Per ſiquid merui de te bene,perq́; manentem
Nūc quoq;,cum pereo,cauſam mihi mortis,amorē,
Ne thalamis auram patiare incumbere noſtris.
Dixit,& errorem tum deniq; nominis eſſe
Et ſenſi.& docui.ſed quid docuiſſe iuuabat?
Labitur,& paruæ fugiunt cum ſanguine uires.
Dumq́; aliqd ſpectare poteſt,me ſpectat,& in me
Infelicem animam,noſtroq́; exhalat in ore.
Sed uultu meliore mori ſecura uidetur.
Flentibus hæc lachrymás heros memorabat,& ecce
Aeacus ingreditur duplici cum prole,nouoq́;
Milite,quem Cephalus cum fortibus accidit armis.

INDICIOq́; fidem negat)fidem inquit delatori & indici non adhibet. Syluasq́; peto)in ſyluas vado: Victor)voti compos.multas nanq; confecerat feras. Medere)ſuccurre. Neſcio quo gemitus)quædam ſuſpiria. Inter mea verba)inter loquendum. Fronde caduca)quæ ab arbore ceciderat. Telum volatile) iaculum velox. Tenens)habens. Semianimē) ſemimortuā. Me miſerum) interpoſitio affectui & dolori ſeruiens. Flens enim hæc narrabat Cephalus. Trahentē)extrahere conantem. Vlnis mollibus) brachiis tenellis. Sua dona)iaculū,quod mihi dono dederat. Inhibere)cohibere. Iam moribunda)moriens. Coegit Hęc ſe pauca loqui) hoc eſt vim ſibi fecit, vt hæc pauca loqueretur. Significat aūt Cephalus illā ſic viribus fuiſſe defectā, vt ſine maxima difficultate loq non poſſet. Meosq́;) inferos Deos intelligit Procris, quí morientiū Dii eſſe perhibentur. Per ſiquid merui de te bene)Id ſubaudiatur, vt per id oro intelligamus.ſiqd gratum tibi feci,ſignificat autem Procris ſe marito in oibus morem geſſiſſe: Sic Dido apud Virgiliū. Si bene qd de te merui. Perq́; manentem amorē)pmanentem; pſeuerantē. Cauſam mortis ἐξήγησις & expoſitio. Incūbere noſtris thalamis)noſtros thalamos occupare,auram autē nympham eſſe putabat Procris. Senſi)cognoui. Labitur)moritur. Exhalat)expirat. In noſtro ore)archaiſmos eſt & figura loquēdi vetuſta. Nūc eni in ſoluta præſertim oratiōe,diceref in noſtrū os. Secura) pellicis cura liberata. Iā.n.ex Cephalo cognouerat auram non eſſe nymphā,vt ipſa putabat.ſed lenē ventorꝫ flatū. Vultu meliore)lætiore. Flentibus)Phoco & filiis Pallātis. Duplici cum ꝓle)cū duobus filiis Telamone & Peleo, qui militū delectū habuerāt. Nouoq́; milite)cū nouis militib⁹ Eſt eni ſynecdoche,nō ſolū poetis,ſed hiſtoricis quoq; familiaris.

IACOBI CONSTANTII FANENSIS.

QVid enim commiſit Iaſon? Quem niſi crudelem non tangat Iaſonis ætas?) Iaſon trium ſyllabarum vbique eſt non duarum. Vnde cauendum eſt ne cum quodā literato ſcriptore offendas in lapidē: Qui hoc nomē duarꝫ interdum ſyllabarꝫ eſſe exiſtimat authoritate huius carminis quē niſi crudelē nō tangat Iaſonis ætas. Cum in ipſo tam triū ſit ſyllabarꝫ quā in antecedēti verſu. Quid enim cōmiſit Iaſon. Diſſimileq́, animū ſubiit pater Aeta relictus) Scribo Aeta dēpta vna ſyllaba metri cauſa. vt in Hypſipyle. Nō hæc Aeſonides nec filia phaſis Aetæ. poetis eni nūc addere nūc adimere dictionibus ſyllabas licet, verſus neceſſitate aſtrictis. Quāuis temerata labores Aeta tuos minuāt)In bonis codicib⁹ temeſæa legim⁹ nō temerata, qd magis placet. Eſt eni Temeſe in Cypro ciuitas æris nobilitata, præcipue apud Latinos Statio & Naſoni Stephanus Tameſeō vocat. Feſt. Pōpeius eſt author Cypriū inſulā Aeroſam antiqtus appellatā fuiſſe, quod i ea plurimū æris naſceref. Eſt & Temeſe i Brutiis Straboni ære abūdās. Sed prior magis celebris. Curuamine falcis ahenæ)Signate dictū. qm̄ ſenectutis morbū volebat exigere. Lege Macrob. v. Satur. Haud ꝓcul egeſta ſcrobibus tellure duabus ſacra facit. Ex. xi. Odyſ. acceptū hoc eē agnoſcet q Homerū eo loco diligēter iſpiciet. Introducit. n. Vlyſsē ſcrobē quādā faciētē & sāguie mactatarū bidētū, mulſo, vino dulci, & polēta implētē ad manes exciēdos. Diſſimileq́; animum ſubiit ætate relicta)Hic verſus i plurimis antiqs codi. nō repif, nec i hūc locū admittēdus videf. Atq ipsū ꝯtēderim eē verſum illū quē ſupius emēdaui. Diſſimileq́; animū ſubiit pater Aeta relict⁹, & neſcio quo caſu ab hallucināti ſcriptore hic itee poſitū. Peliō vmbroſū philyreaq́; tecta) aut hoc modo legēdū aut hoc altero. peliō vmbroſū philyreia tecta. Nā philyra ſecūdā ſemp corripit gręcis latinisq́;. Primā aūt habet cōem. vt ſupius diximus. In. ii. meta & vi. Faſt. phillyrius ꝓ philyreius corrupte legif. Siqs eos tibi verſus forte obiiciat. Cæterū hemiſtichiū hoc Naſonis ex hymno callimachi in Delū ſumptū eē videf, q ait. πήλιον ὦ φιλύρης νυμφήιον. Opeliū philyrū cubiculū. Et ſtricto toties iratus amori)lego ſpreto ex archętypis. Opphias effugit natorꝫ vulnera Cōbe) Qui Iābe legūt an recte legāt ipſi viderint. Ego Cōbē apud Stephanū) licet deprauato codice) Aſopi filiā fuiſſe inuenio quæ qa ærea arma pria inuenit Chalcis fuit cognominata authore Zenobio. nā χαλκὸς æs dicif. Eādē ait Zenobius cū viro adhæſiſſet cētū filiarꝫ matrē extitiſſe. Cuius rei præter euboicarꝫ rerum ſcriptores Ariſtū etiā Salaminiū citat authorē. Inde factū prouerbiū in plures habentē filias ὥσπερ χαλκίδικα τέτοκεν ἡμῖν γυνή. Tanquā chalcidika peperit nobis mulier. Ob hæc autē natarū libentius q̄ natorꝫ in hoc verſu receperim. Sed tamē hoc poſterū amplio, dū fabulæ textū ab aliis narratū inueniā. Innexáq́, nouus nepté Polyphemonis alis)Libētius innixā quā innexā legerim. nā innixi alis ꝓprie aues dicunf cum iis expāſis in aere ſuſtentāt. Neptē autē Polyphemonis Halcyonē dicit Scyronis Polyphemonis filii filiā, quæ quod corpus vulgaſſet á patre i mare deiecta in ſui nois auē fuit trāſmutata. Author huius fabulę Probus Virgilianus iterpres pio Geor. teſtē citās Theodorū. Qui fabularū opus ędidit authore in Parallelis Plutarcho: cui titulum fecit Metamor. Lege primā collectaneorū hecatoſtyn. c. lxxii. Vidit & immitē Cephiſias ora ꝑcuſſem) Bene Cephiſias. qa ad Cephiſum fluuiū ipſe eſt interfectus authore Pauſania lib i. Florētēq; Tyrō, Cyprō, planáq́; Seriphō)Lego ſic. Florētēq; Gyrō, Siphnō, paruamq́; Seriphō. Gyros enim(niſi mēdoſus ſit Plinii codex)vna eſt Sporadū Syphnos vna Cycladū, & oppidū in Melo inſula ex Sporadib⁹ vna. Paruā Seriphō appellat quod eius circuitus duodecim tātū millia paſſuū teſte eodē Plinio amplectatur. Vnde in. v. huius opis Naſo hoc eodē epitheto vtif cū ait. Te tamē o paruæ rector polydecta Seriphi & Iuue. ſat. vi. dicēs. Et parua tādē caruiſſe Seripho. Itē in. x. Aeſtuat vt clauſus gyaris, paruaq́. Seripho. Si planā Seriphō voles le-

gere, Euſtathius & Strabo contra te ſentirent. qui adeo lapidoſam hanc inſulã eſſe aiunt, vt inde fabula decãtauerit Peeſeum ibidẽ educatũ oſtẽſo Gorgonis capite incolas mutaſſe in ſaxa. niſi tueri hoc modo lectionẽ hãc velles. quòd Lapidoſus eſſe aliquis locus poteſt, & tamẽ planus eſſe: ideſt in planicie non in colle locatus. ¶ Neq; enim capiebant funera portæ) Antiquam tangit cõſuetudinẽ quæ fuit: vt extra vrbes mortuorũ corpora ſepelirentur. Vnde efferre & educere mortuos dicimus. ¶ Natorumq́; matrumq́; animæ) Lege Natorũ matrumq́; ne claudicet verſus, vel (vt quidã codices habẽt) Natorũq; virũq;. ¶ Iſſe ſub amplexus quõdã Aſopidos æginæ) Multi Synceræ formæ hoc carmẽ reſtituere tẽtauerunt: nulli potuerunt. Sic ipſum redintegrandum olno eſt. Sub quondã amplexus æginæ aſopidos iſſe. vel Aeginę amplexus ſub quondã aſopidos iſſe. Aduertendũ enim eſt Aſopum primã & ſecundã nunquam corripere. ¶ Dat mihi præterea. tanq̃ ſi parua dediſſet dona, canẽ munus) De hoc cane lege quæ ſcripſimus in primæ collectaneo. hebecatoſtys. c. xxii. ¶ Protinus Aonüs imiſſa ẽ bellua Thebis) Lege quæ de hac vulpe ibidẽ diximus, & in cane Iginus recitauit.

HENRICI GLAR. ANNOTAT.

In librum ſeptimum, Ouid. Metamor.

Aeſonidem mutaſſe uelim.

SI nolim legeretur, vt Raphaelem legiſſe ſuſpicor, nulla eſſet difficultas. Quia autem carmen poſtit velim, videtur hoc dubitatiue legendũ hoc ſenſu, ſequar cultus arteisq; virorum, & Aeſonidem, quem putas ne velim cum rebus quas orbis poſſidet, permutare, quaſi diceret minime.

Cuſtodemq́; rudem ſomno ſopiſtis.

Idem Raphael pro ſomno legẽdum putat ſomni, quãdo adiectiuum rudis genitiuum poſtulat, aut certe rubrũ pro rudẽ reſtituendum, quippe Max. Planudes φαινεῶν φύλακα tra duxerit. Ad quorum prius dico, ſomno ablatiuũ mihi videri, atq; adeò regi à verbo ſopiſtis. Ad alterum, Planudæ aliquando credendum, aliquando minime, quippe quod non omnino emendatum exemplar habuiſſe putetur.

Deſpicit, & cretis regionibus applicat ang.

Cretis: ideſt ſecretis, & remotis exponit Raphael, aut certe viſis & aſpectis. Sed ſic à cerno eſſet; & viſis congruebat etiam carmini. Quidam Cretis pro Cretæis exponendum putauere. Nam laudatur Theſſalica Creta. Ego lectoris iudicio relinquo. Tertium deinde carmen Iambum habet loco tertio, ſed cæſura excuſari poteſt.

Nec properent artus anima priuare ſenili.

Senſus eſt, ve Dii finerẽt Aeſonem adhuc aliquãdiu viuũ, vt poſſet ei iuuẽtutem reducere. Nã mortuum reſuſcitare ſe poſſe deſperat. Et vide carmine inde qnto, cuius caſus putes eſſe illud exanimi, & vtrum à nominatiuo exanimus an exanimis. Ab altero eni exanimi venit gtũs ab altero datiuus.

Squamea Cinyphei tenuis membrana chelydri.

Vix hoc in loco effugiemus qn ꝓcedere cogam' duo epitheta vni tributa ſubſtãtiuo, niſi tenuis ſit determinatiuũ Cinyphei Chelydri, vt ſit ſenſus, nõ cuiuslibet Cinyphei Chelidri, ſed tenuis. Nã squamea tenuis mẽbrana vix quadrat.

Et olim.

Ante quater denos nunc ſe reminiſcitur annos.

Raphael hæc ita exponit. Se ante quadragita annos natũ fuiſſe recordatur, ꝑ quod ſignificat Aeſonẽ ex decrepito ſene in virum. xl. annos natum fuiſſe conuerſum. At ego puto Poetã dicere, Aeſon reminiſcitur ſe nunc eum eſſe qui erat olim ante annos quadraginta, vt intelligamus de Aeſonis ſenio dẽptos. xl. annos. Si igitur Aeſon erat ſeptuagita annos natus, relinquebatur poſt innouationem annorũ. xxx. atq; id veriſimilius. Porrò ſequẽte carmine ſubiit, qđ Syncopen paſſum eſt, vltimã producit, qđ apud hunc Poetã nõ eſt infrequens. & nos etiam antea admonuimus.

Laſciuitq́; fuga, lactentiaq́; vbera quærit.

Lacto: ideſt lac præbeo, & matris eſt. Lacteo: ideſt lac ſugo, & eſt fœtus. lib. vi. de Apolline & Diana infantib': Vberaq; ebiberãt auidi lactãtia nati. Quo i loco plerîq; codices lactẽtia ꝑperã habẽt. In ea quoq; ſignificatiõe hic ponitur, ſi modo hæc differẽtia ꝑpetuo ſeruata eſt. Et nota hoc i loco Vbera de oue, quæ prædicto lib. vi. loco de Latona. Et Aenei. item lib. vi. & ab vbere raptos Abſtulit atra dies, de infantibus loquens, vt non omnino aberrauerit. qui Lucæ vndecimo traduxit & vbera que ſuxiſti, pro mammis.

Adiacet his Pleuron.

Niſi hoc de volatu Medeæ intelligamus quo longiſſime videre poterat, nõ video quo pacto hoc ĩtelligi queat: Neq; enim Pleurõ eſt ad Hyries lacum qui in Bœotia eſt, ſed in Aetolia, Mihi nomen Pleuron ſuſpectum, nimium enim diſtat, cum ſeptimo deinde carmine de Cephiſo amne, longe propiore dicat, Cephiſon procul hinc deflẽtem fata nepotis Reſpicit. Certum eſt hunc uolatum ut uolatum liberum deſcripſiſſe Poetam. Nam quomodo alioqui intelligetur qđ eodem loco legitur, Dextera Cyllene eſt. Talia exponenda erant commentatoribus, ſed vt nota tranſiliuntur.

Illud Echidneæ memorant è dentibus or.

Scio canis cõis eſſe gñis. at ꝑ Cerbero vix credo ita inueniri. Fortaſſis aũt Echidneæ canis. i. hydræ ſerpẽtis nocẽtiſſimę, intelligẽdũ. In hoc ſanè mihi annotaſ, vt aliis ſit iudiciũ.

Nigra pedes, nigris uelata monedula pennis.

Raphael pro nigra ſuſpicatur legendum rubra, quia his auibus pedes ac roſtra rubent. Quod ego admodum miror, qualem ipſe auem monedulam exiſtimauerit. Nam furax illa auis, nota etiam garrulitate, nigros habet pedes.

Oenopiam Mino. dent Aeacidea regna Oeno.

Hunc vero locum recte emendauit. Eſt enim legendum Oenomen, vt ipſe admonet,

Nec dubiæ uires, quas hæc hab. inſ. ueſt. Duci.

Subintelligẽdum verbum ſunt. Sed mirum cur nõ dubias vireis legatur potius. Et quod tertio deide dicitur verſu ambigue dictum, ſupeſat mihi miles & hoſti, intelligitur tamẽ. De quarto item verſu idem iudicamus, Gratia dis, felix &c.

Hanc utinam uobis poſſent memorare.

Accelerabat Aeacus, vt hæc innuiit verba, ne lõga ambage moter vos. Nihil enim alioqui impedimenti narratus. Sequente autẽ carmine ſylleps is eſt: vult itaq; dicere, quos ille norit minimã perditarum fuiſſe rerum portionẽ, quibus verbis nõ eos eleuat, ſed ingens dãnum innuere conatur.

Paſſim poſitoq; pudore.

Nota coniunctionem copulatiuã inter aduerbium ac ablatiuum regimine ſolutum. Et vidẽ num ſeptimo deinde verſu conſiſtere capiatur pro exiſtere.

Aut dantur in altos Indotata rogos.

Illud indotata qđ ꝓprie hic ſignificet, lectori cõiiciẽdum relinquo. Raphael videtur expoſuiſſe. i. ſine vllo ſepulturæ honore. Illud itẽ, deq; rogis pugnãt, vtrum pugnãt ꝓ rogis, q ſtruxerãt, an q nõ? Sed de vtriſq; loq videtur. Quod autẽ tertio deinde ſequitur carmine, Natorumq́; tollẽdum initio alterum q; cum mater priorẽ natura ꝓducat. Rurſus quinto deinde verſu, recte emendauit verſum Raphael. Iſſe ſub amplexus Aeginæ Aſopidas olim. Aſopis enim primã lõgat.

Forte fuit iuxta patulis rariſſima ramis.

Vide qua ratione vocet quercum rariſſimam. Vtrum vt rarus opponatur denſo, an potius quod in ea inſula nulla eiuſmodi erat de ſemine Dodonæo.

Et cætera nota pudore.

Qua tulerit mercede ſilet.

Ordo & ſenſus eſt (inquit idem) Et ſilet ac reticet Cephalus ob pudorem cætera quæ nota erant, qua mercede illud iaculum ab vxore acceperit. Neq; enim refert Cephalus ſe ob pulchritudinem ſuam ab vxore accepiſſe, hæc ille. Sed mihi non ſatisfecit, nec ego tamen me explico. Illud enim nota, & illud mercede, cum poſtea omnia narret, meritò lectorem morantur. Sed in omnibus nimis ſolicitum eſſe vitio datur. Ideo'q; ad alios libros deſcendimus.

P. OVIDII NASONIS.

METAMORPHOSEOS.

LIBER OCTAVVS.

ARG. FABVLAE SEQ.

IAm nitidum &c. Minos Iouis & Europæ filius cum propter filium Androgeum interemptum ab Athenienſibus pœnas repeteret, Megaram in qua vrbe Niſus regnabat contiguæ cum Athenienſibus, obſedit. quã expugnãdã animo cõceperat occiſis præſidiis hoſtium ſe victoriam conſequuturum. Inter quæ Scylla Niſi filia ſæpè murum aſcendens delectandi gratia propter lapidem vocalem, cui Apollinis citharæ poſitus ſonum adiecerat, & vt animaduertit Minoem aſſidentem vrbi cultu regali, bellicisque rebus intereſſe, pulchritudine eius exarſit, & cum potiendi nullam viam inueniret, vt victorem hoſte in faceret glorioſum, crinem purpureum abſcidit genitori dormienti, quo fata patriæ continebantur. Quem cum reſeratis portis accepto hoſte ad Minoem pertuliſſet, ille impium facinus auerſatus, nouiſſime eam nauigio recipere noluit, patre iam in auem transfigurato, quam Græci Alieton dicunt, & perſequente filiam, illa quoque in volucrem Cirin tranſformata eſt.

IAm nitidum retegẽte
dié, noctisq́; fugante
Tẽpora Lucifero, cadit
Eurus, & hũida ſurgũt
Nubila, dãt placidi, curſum redeũtib⁹ Auſtri
Aeacidis, Cephaloq́;
quibus feliciter acti,
Ante expectatum portus tenuere petitos.
Interea Minos Lelegia littora uaſtat,
Prætentatq́; ſui uires Mauortis in urbe
Alcathoe, quam Niſus habet, cui ſplendidus oſtro
Inter honoratos medio de uertice canos
Crinis inhærebat magni fiducia regni.
Sexta reſurgebant orientis cornua Lunæ,
Et pendebat adhuc belli fortuna, diuq́;
Inter utrunq; uolat dubiis uictoria pennis.
Regia turris erat uocalibus addita muris,
In quibus auratam proles Latonia fertur
Depoſuiſſe lyram, ſaxo ſonus eius inhæſit.
Sæpe illuc ſolita eſt aſcendere filia Niſi,
Et petere exiguo reſonantia ſaxa lapillo,
Tunc tum pax eſſet. bello quoq; ſæpe ſolebat
Spectare ex illa rigidi certamina Martis.
Iamq́; mora belli procerum quoq; nomina norat,
Armaq́;, equosq́;, habitusq́;, Cydoneasq́; pharetras.
Nouerat ante alios faciem ducis Europæi,
Plus etiam quã noſſe ſat eſt; hac iudice Minos

IAm nitidum retegẽte diem) Reditũ Cephali cũ auxiliis ab Aeaco acceptis poeta deſcribẽs cõcinne octauũ cum ſeptimo libro connectit. Regente autem ferè legitur, ſed corrupte, vt mihi quidem videtur. Nam retegẽte vt legatur & ſenſus expoſcit & metri ratio & celeritas, quã Cephalum cum militibus ab Aeaco traditis Athenas rediiſſe poeta oſtẽdit. Solent enim poetæ rerum naturæ, quas deſcribũt, ita compoſitionem accommodare, vt ſiquid celeriter factum velint, pedibus vtantur plures ſyllabas breues habẽtibus & contra. Retegẽte igitur legatur, vt intelligamus aperiente & oſtendẽte. Nam retegere eſt oſtendere atq; aperire, vt diximus. ¶ Noctisq; fugante) vtrunq; ab altero pẽdet. Cũ enim retegitur dies, nox fugatur, & contra ¶ Lucifero) Lucifer autem ſtella eſt Veneris, quinque errãtium infima, terræq́; proxima, vt ſcribit Cicero in libro de Natura Deorum, quæ φωσφόρος græce vocatur. ¶ Cadit Eurus) flare deſinit. ¶ Placidi Auſtri) lenes, non vehementes. Auſter autem ventus eſt nubiloſus. ¶ Curſum) celerẽ nauigationem. ¶ Ante expectatum) antequam expectarentur. ¶ Portus petitos) Athenienſes portus, quo peruenire cupiebant. ¶ Interea Minos) cũ Megara Minos oppugnaret, Scylla Niſi regis filia Minois ipſius amore capta, ei patriam prodere decreuit. Patri igitur dormiẽti purpureum capillũ, in quo patriæ ſalus continebatur, recidit, quem cum ad Minoem pertuliſſet, conuiciis repulſa, atque cõtempta, in auem Cirin fuit cõuerſa, cum iam pater Niſus in Halyetum auem fuiſſet commutatus. ¶ Lelegia littora) Megarẽſia, à Lelege Neptuni filio (vt diximus) condita, à quo Megarenſes Leleges fuerũt appellati, qui primũ inſulares fuerunt, deinde in cõtinentẽ migrarunt, Caresq́; appellati, fuerunt, vt Herodotus narrat. ¶ Sui Mauortis) ſui belli. ¶ Alcathoe) vrbs eſt quæ eadem eſſe cum Megaris videtur, ab Alcathoo Pelopis filio, qui Megareo in regno ſucceſſit, cognominata. Altera quoq; ex Megarẽſiũ arcibus Alcathoe vocatur, vtpote ab Alcathoo ædificata, cuius cum iaceret fundamenta, Diis qui veſtibulares dicuntur, primus omnium ſacrificaſſe fertur. ¶ Quam Niſus habet) poſſidet. Niſus enim ex quatuor Pandionis Athenarum regis filius vnus fuit, cui (vt Strabo narrat lib. nono) in regni diuiſione à Pandiõe facta Megara obtigerunt. Niſus etiã Megarenſium eſt mons à Niſo rege ibi ſepulto cognominat⁹. ¶ Oſtro) purpura. ¶ Magni fiducia regni) quãdiu enim crinem illum haberet, priuari non poterat regno. ¶ Sexta reſurgebant) ſexto menſe poſt ceptam obſidionem Megara prodita fuiſſe ait. ¶ Pendebat) ſuſpenſa erat. ¶ Inter vtrunque) Minoem & Niſum. ¶ Dubiis pennis) dubio euentu. Incertus nanq; ſemper eſt belli euentus: alatam autem victoriã effingit poeta, quod modo huc, modo illuc volare videtur. ¶ Regia turris erat) turrim deſcribit, cuius muri tunc vocales fuerunt effecti, cum ibi Apollo operam ad murum ædificandũ Alcathoo præſtiturus auratã depoſuit lyram, nam lyræ ſonus in parietes tranſfluit. Siquis nanque calculo feriat, haud aliter inſonat (vt Pauſanias in Atticis ſcribit) quàm cithara pulſata. ¶ Vocalibus) reſonantibus, vocem reddentibus. ¶ Proles Latonia) Apollo. ¶ Petere) percutere. ¶ Mora belli) diuturnitate belli. ¶ Procerum) ducum. ¶ Cydoneas) Cretenſes. Cydonia enim vrbs Cretæ, quæ prius Apollonia fuit vocata, à Cydone Apollonis, & Acallidis, filiæ Minois, filio cognominata. ¶ Ducis Europæi) Minois Iouis & Europæ filii. Nam ex Europa Iuppiter tres liberos ſuſcepit, vt ſcribit Dio. Minoa, Rhadamantum, Sarpedonem. ¶ Plus etiam quàm noſſe ſat eſt) nam eum etiam amabat.

Retego. Lucifer. Auſter. Scylla in auem. Niſus i halyetum. Leleges. Alcathoe. Niſus. Muri vocales. Cydonia.

* a.l. contiguam. *a.l. ſuppoſitus. *a.l. attraxerat vel didicerat. *a.l. igitur

Seu caput abdiderat criſtata caſſide pennis,
In galea formoſus erat, ſeu ſumpſerat ære
Fulgentem clypeum, clypeum ſumpſiſſe decebat.
Torſerat adductis haſtilia lenta lacertis,
Laudabat uirgo iunctam cum uiribus artem.
Impoſitis calamis patulos ſinuauerat arcus,
Sic Phœbum ſumptis iurabat ſtare ſagittis.
Cum uero faciem dempto nudauerat ære
Purpureusq; albi ſtratis inſignia pictis
Terga premebat equi ſpumantiaq; ora regebat,
Vix ſua, uix ſanæ uirgo Niſeia compos
Mentis erat. felix iaculum, quod tangeret ille,
Quæq; manu premeret, felicia fræna uocabat,
Impetus eſt illi (liceat modo) ferre per agmen
Virgineos hoſtile gradus. eſt impetus illi
Turribus è ſummis in Gnoſſia mittere corpus
Caſtra, uel æratas hoſti recludere portas,
Vel ſiquid Minos aliud uelit, utq; ſedebat
Candida Dictæi ſpectans tentoria regis
Lætor ait, doleam'ne geri lachrymabile bellum,
In dubio eſt. doleo quod Minos hoſtis amanti eſt.
Sed niſi bella forent, nunquam mihi cognitus eſſet.
Me tamen accepta poterat deponere bellum
Obſide, me comitem, me pacis pignus haberet,
Si quæ te peperit, talis pulcherrime regum,
Qualis es ipſe, fuit merito Deus arſit in illa.
O ego ter felix, ſi pennis lapſa per auras
Gnoſſiaci poſſem caſtris inſiſtere regis,
Faſſaq; me flammasq; meas, qua dote rogarem,
Vellet emi tantum patrias ne poſceret arces.
Nam pereant potius ſperata cubilia, quàm ſim
Proditione potens. quamuis ſæpe utile uinci
Victoris placidi fecit clementia multis.
Iuſta gerit certe pro nato bella perempto,
Et cauſaq; ualet, cauſamq; tuentibus armis,
Vt puto, uincemur. qui ſi manet exitus urbem,
Cur ſuus hæc illi reſeret mea mœnia Mauors?
Et non noſter amor? melius ſine cæde, moraq;,
Impenſaq; ſui poterit ſuperare cruoris.
Nam metuo certe, nequis tua pectora Minos
Vulneret imprudẽs. quis enim tam durus, ut in te
Dirigere immitem non inſcius audeat haſtam?
Cœpta placent, & ſtat ſententia tradere mecum
Dotalem patriam, finemq; imponere bello.
Verum uelle parum eſt. aditus cuſtodia ſeruat.
Clauſtraq; portarum genitor tenet. hũc ego ſolum
Infelix timeo, ſolus mea uota moratur.
Dii facerent, ſine patre forem. ſibi quiſq; profecto
Eſt Deus. IGNAVIS precibus fortuna repugnat.
Altera iam dudum ſuccenſa Cupidine tanto
Perdere gauderet, quodcunq; obſtaret amori.
Et cur ulla foret me fortior? ire per ignes,
Et gladios auſim, nec in hoc tamen ignibus ullis,
Aut gladiis opus eſt opus eſt mihi crine paterno.
Ille mihi eſt auro pretioſior, illa beatam
Purpura me, uotiq; mei factura potentem.
Talia dicenti curarum maxima nutrix,
Nox interuenit, tenebriſq; audacia creuit.
Prima quies aderat, qua curis feſſa diurnis

RAPH. ¶ABDIDERAT) occultauerat, texerat. ¶ Criſtata caſſide) galea criſtis ornata. eſt enim nomen participio ſimile. ¶ Torſerat) iaculatus fuerat nam torquere eſt cum impetu iacere, vnde etiam tormenta dicta ſunt inſtrumenta bellica, quibus lapides iaciuntur. ¶ Adductis lacertis) retroductis. morem autem exprimit iaculãtium, qui brachia reducere ſolent. ¶ Sinuauerat) curuauerat, contraxerat. ¶ Dempto ære) depoſita galea. ¶ Purpureus) purpuratus. ¶ Stractis pictis) ephippiis variorum colorũ. ¶ Terga premebat equi) equitabat eleganter autem virginis amore captæ mores, verba'que effingit poeta. ¶ Vix ſua) hoc eſt vix in ſua erat poteſtate. ¶ Liceat modo) modo poſſit. ¶ Ferre virgineos gradus) ideſt ire. ¶ Gnoſſia caſtra) Gretenſia. Gnoſſus. Gnoſſus enim vrbs eſt Cretæ. ¶ Recludere) aperire. ¶ Aeratas portas) ære & ferro munitas & tectas. ¶ Vel ſi quid Minos) ſignificat Scyllá Minoi in omnibus quæcunque ipſe vellet, morem fuiſſe geſturam. ¶ Dictæi regis) Cretenſis. Dicte. Nam Dicte Mons eſt Cretæ, vnde Dictæus declinatur. ¶ Lætor ait, doleam'ne) cogitatiões Scyllæ Minois amore captæ, tá aperte à poeta deſcribuntur, vt nullam ferè exigant enarrationem. ¶ In dubio eſt) mihi ſubaudiatur. Dubitat eni Scylla, vtrum potius lætari bello aduerſus patrem ſumpto, an dolere debeat. ¶ Sed niſi bella forent) colligit ſibi potius lætandum eſſe bello, quàm dolendum Scylla, niſi enim bellum fuiſſet nũquam Minoem cognouiſſet. ¶ Me obſide accepta) Obſides. obſides dicuntur qui in fœderibus imperio alterius ea conditione traduntur, vt ſi dator obſidis à fide recedat, recipientis ſit ius in corpus & vitam illius, q obſes traditus eſt. ¶ Si quę te peperit) Europa. ¶ Merito Deus arſit in illa) hoc eſt merito Iuppiter illam amauit. ¶ Ter felix) perfecte beata. Ternarius enim numerus eſt perfectus. ¶ Faſſaq; meas) ordo eſt & ſenſus: Et ego confeſſa me filiam eſſe Niſi regis, & amores meos, rogarem ipſum qua dote vellet emi & eſſe meus. Se autem omnia Minoi traditurã Scylla ait, præterquam patris regnum. ¶ Tantum patrias'ne poſceret arces) tantum, inquit, rogarem'ne patris regnum dotem poſtularet. De proditione autem iam incipit cogitare Scylla. ¶ Sperata cubilia) ſperati concubitus, qui in lectis & cubilibus fiũt. ¶ Quàm ſim proditione potens) quàm ſim voti compos prodendo patrem. ¶ Quamuis ſæpe vtile vinci) labaſcit Scylla, ac de prodendo hoſtibus patre ratiocinatur. ¶ Pro nato) pro filio Androgeo. ¶ Et cauſaq; valet) iuſtiorem cauſam fouet. ¶ Vt puto vincemur) colligit Scylla ex iuſta cauſa & Minois potentia patrem omnino victum iri, eoq; ſatius eſſe, vt ſine cæde & ſanguine, Minoi vrbem tradat. ¶ Suus Mauors) ſua potentia, & vis bellica. ¶ Reſeret) aperiat. ¶ Melius ſine cæde) iam vtilitatem Minois, & ſalutem procurat Scylla paternæ pietatis oblita. ¶ Impenſa ſui cruoris) effuſione ſui ſanguinis. ¶ Immitem haſtam) hypallage eſt, nam ille immitis intelligitur. ¶ Cœpta placent) conſilia ſubaudiatur. ¶ Stat ſententia) placet, firmaq; ac conſtans eſt ſententia. ¶ Dotalem patriam) in dotem patriam proderet vt me accipiat, ſecum'q; uehat. ¶ Aditus) portarum ingreſſus. ¶ Cuſtodia) cuſtodum turba. ¶ Clauſtra portarum) claues portarum vrbis. ¶ Mea uota) meam cupiditatem. ¶ Moratur) remoratur. ¶ Sibi quiſque profecto Eſt Deus) adeo impia eſt Scylla, & amore cæca, vt Deos eſſe neget. Vnumquemque autem ſibi Deum eſſe, ac idcirco nullo Deorum opus eſſe auxilio, cum vnusquiſq; id à ſeipſo petere poſſit. ¶ Ignauis precibus) ignauorum, qui ſunt puſillanimes. ¶ Succenſa) inflammata. ¶ Tanto Cupidine) tam magno amore. ¶ Perdere) è medio tollere. ¶ Et cur vlla foret) eſſe debeat. Seipſam autem reprehẽdit Scylla quod aliqua ſe audacior inueniatur. ¶ Nec in hoc tamen ignibus vllis) à facili argumentatur Scylla.

CHEV

Pectora ſõnus habet. thalamos taciturna paternos
Intrat, &(heu facinus) fatali nata parentem
Crine ſuum ſpoliat, præda'q; ponta nefanda
Fert ſecum ſpolium ſceleris progreſſaq; porta
Per medios hoſtes(meriti fiducia tanta eſt)
Peruenit ad regem, quem ſic affata parentem eſt,
Suaſit amor facinus. proles ego regia Niſi
Scylla tibi trado patriamq;, meos'q; penates.
Præmia nulla peto, niſi te, cape pignus amoris
Purpureum crinem. nec me nunc tradere crinem,
Sed patrium tibi crede caput. ſcelerata'q; dextra
Munera porrexit. Minos porrecta refugit,
Turbatus'q; noui, reſpondit, imagine facti.
Dii te ſummoueant, ò noſtri infamia ſecli
Orbe ſuo, tellus'q; tibi, pontus'q; negetur.
Certe ego non patiar Iouis incunabula Creten,
Qui meus eſt orbis, tantum contingere monſtrum.
Dixit. &, ut leges captis iuſtiſſimus author
Hoſtibus impoſuit, claſſis retinacula ſolui
Iuſſit, & æratas impleri remige puppes.
Scylla freto poſtquam deductas nare carinas,
Nec præſtare ducem ſceleris ſibi præmia uidit,
Conſumptis precibus uiolentam tranſit in iram,
Intendens'q; manus paſſis furibunda capillis,
Quò fugis, exclamat meritorum authore relicta,
O patriæ prælate meæ, prælate parenti,
Quò fugis immitis? cuius uictoria noſtrum
Et ſcelus, & meritum eſt, nec te data munera, nec te
Noſter amor mouit, nec quod ſpes omnis in unum
Te mea *congeſta eſt, nam quò deſerta reuertar?
In patriam? ſuperata iacet ſed finge manere,
Proditione mea clauſa eſt mihi patris ad ora,
Quæ tibi donaui? ciues odere merentem.
Finitimi exemplum metuunt. obſtruximus orbem
Terrarum nobis, ut Crete ſola pateret.
Hanc quoq; ſi prohibes, & nos ingrate relinquis,
Non genitrix Europa tibi eſt, ſed inhoſpita Syrtis.
Armeniæ'ue tigres, Auſtro'q; agitata Charybdis.
Nec Ioue tu natus, nec mater imagine tauri
Luſa tua eſt, *generis falſa eſt *ea fabula uerum
Et ferus, & captus nullius amore iuuencæ
Qui te progenuit, taurus fuit. exige pœnas
Niſe pater. gaudete malis modo prodita noſtris
Mœnia nam fateor merui, & ſum digna perire.
Sed tamen ex illis aliquis, quos impia læſi,
Me perimat. cur qui uiciſti crimine noſtro,
Inſequeris crimen? ſcelus hoc patriæ'q; patri'q;,
Officium tibi ſit. te uero coniuge digna eſt,
Quæ toruum ligno decipit adultera taurum,
Diſcordem'q; utero fœtum tulit. ecquid ad aures
Perueniunt mea dicta tuas? an inania uenti
Verba ferunt, iidem'q; tuas ingrate carinas?
Iam iam Paſiphaen non eſt mirabile taurum
Præpoſuiſſe tibi. plus tu feritatis habebas.

¶HEV facinus) exclamatio cum quodam poetæ dolore in Scyllæ impietatem, quæ ſuſtinuerit patrem illo crine fraudare, in quo regni fatum continebatur. ¶Fatali crine) in quo vrbis fata continebantur. ¶Spolium ſceleris) crinem purpureum, quo ſcelerate nimium patrem ſpoliarat. {Quidam tamẽ pro ſceleris, celeris ſubſtituunt. ſed quàm bene, ipſi viderint.} ¶Progreſſa) egreſſa. ¶Meriti) beneficii, quo Minoem proſequebatur. eſt autem parentheſis, acclamationem admirationis plenã continens. ¶Pauentem) nouitate rei ſtupeſcentem. ¶Suaſit amor facinus) remotione criminis in ſe excuſanda vtitur Scylla, nam in amorem crimen refert. ¶Scylla Niſi) filia ſubaudiatur. Præceptum eſt enim vt genitiui nominibus propriis hominum iuncti ad patres, maritos'ue referantur, vt apud Virgilium, Hectoris Andromache, & hoc loco Scylla Niſi. Illic enim vxor, hic filia intelligitur. ¶Patrium caput) paternam vitam, ab illo nãque crine fata Niſi pendebant. ¶Minos porrecta refugit) Minos tanta fuiſſe iuſtitia apud ſuperos fertur, vt apud inferos iudex fuerit conſtitutus. Pulchre igitur decorum ſeruat poeta, quo vbique Minoem iuſtum eſſe oſtendit. ¶Imagine) cogitatione. ¶Noui facti) inuſitati ſceleris. ¶Dii te ſubmoueant) pœnã & ſupplicium, quo olim parricidæ afficiebantur, Scyllæ Minos imprecatur. In corio nanque inſuebantur cum ſimia, gallo, & ſerpente, ac in mare fluuium'ue proiiciebãtur, ne aut cœlum aſpicere, aut in terra, aqua'ue quieſcere poſſent. vt ad legem Pompeiam ſcribunt iuriſconſulti. ¶Summoueant) repellant. ¶Incunabula Iouis) vbi nutritus, educatusq; fuit Iuppiter. Incunabula nanque dicũtur lectuli, in quibus infantes quieſcunt. ¶Creten) Crete inſula eſt maxima, altero latere ad auſtrum. altero ad Septentrionem verſa inter ortum, occaſumq; porrigitur, centum olim vrbibus clara, vnde Hecatonpolis à Græcis fuit appellata. Virgilius;

Creta Iouis magni medio iacet inſula ponto,
Mons Idæus ubi & gentis cunabula noſtræ,
Centum vrbes habitant magnas vberrima regna.

Creta vñ ſit dicta. Dicta eſt autem Creta, vel à Crete Iouis & Idææ nymphæ filio, vel à Crete vna Heſperidum. Non ſolum autem Creta, ſed aliis quoque nominibus fuit appellata. Nam & Aeria & Idæa & Cthonia & Curetis & Macara, hoc eſt felix perhibetur cognominata. ¶Qui meus eſt orbis) tam ampla eſt Crete inſula, vt merito orbis poſſit appellari. ¶Tantum monſtrum) quæ contra naturam fiunt monſtra vocãtur. Monſtrum quid. Patrem autem prodi à filia maxime cõtra naturam eſſe videtur. ¶Claſſis retinacula) quæ oræ dicuntur. ¶Paſſis capillis) ſparſis, diſſolutis. ¶Et ſcelus) quia prodidit patrem. ¶Et meritum) quia victorem effecit Minoem. ¶Congeſta) collocata. ¶Nam quò deſerta reuertar) elegans figura qua & rogat, & ſibi ipſa reſpõdit Scylla. Colligit autem nihil ſibi loci eſſe relictum, quò reuerti poſſit. ¶Deſerta) abs te derelicta. ¶Patris ad ora) Quæ tibi donaui?) reuertar'ne, inquit, Scylla in conſpectum patris, cuius vitam & fortunam tibi dono dedi? ¶Finitimi exemplum metuunt) vicini, inquit, timentes ne mei exemplo filiæ ſuæ parentes prodant. ¶Obſtruximus) clauſimus. ¶Vt Crete ſola pateret) vt in Creten ſolam venire poſſem. ¶Sed inhoſpita Syrtis) inhoſpitalis. Eſt autem tropus metonymia. Continens enim pro contento poſitum eſt. Accolæ nanque Syrtium feri ſunt & peregrinis infeſtiſſimi. ADDI. {Immo & ipſæ Syrtes, quod qui in eas delati fuerint, minime hoſpitalem locum ſortiantur.} ¶Auſtro) vento. *coniecta. ſpeciem enim pro genere poſuit. ¶Agitata) vexata. ¶Exige pœnas) ſume pœnas. ¶Inſequeris) perſequeris. ¶Officium) beneficium. ¶Te vero coniuge digna eſt) Paſiphae Minois vxor tauri amore capta opera Dedali in lignea vacca incluſa cum eo coire ſuſtinuit, ex quo concubitu Minotaurus eſt natus, qui partim Minoem, partim taurum repræſentabat. *a.l. genitrix. ¶Toruum taurum) terribilem aſpectu. *a.l. et. ¶Ligno) lignea vaccæ forma. ¶Diſcordem fœtum) differentem partum. ¶Nam vir & taurus videbatur Minotaurus. ¶Ecquid ad aures?) an'ne, inquit, mea verba audis? Dubitat enim Scylla an verba ſua ad aures Minois perueniant. Ecquid autem particula eſt interrogatiua affectui & indignationi ſeruiens. ¶Iam iam Paſiphaen) anadiploſis, & conduplicatio indignanti maxime conueniens.

RAPH. ¶PROPERARE iuuat) me inquit delectat feſtinare. In volucrem nanque conuertebatur. ¶Diuulſa) diſcuſſa, percuſſa. ¶Mea terra recedit) recedere videtur nauibus abeuntibus, hoc autem ex opinione vulgari eſt dictum. ¶Inſilit vndis) in vndas ſalit & aquas. ¶Comes inuidioſa) in Minoem maximam concitans inuidiam. ¶Halyætus) ſpecies eſt aquilæ, clariſſima oculorum acie, Halyætus vt Plinius ſcribit, libràs ex alto ſeſe, viſo'que piſce in mari præceps in eum ruens, & diſcuſſis pectore aquis rapiens.

ADDI. {Vſus autem poeta eſt Synæreſi, contractis a & e in vnam ſyllabam. nam ἁλιάετος per ſe quadriſyllabum eſt.} Ciris ἀπὸ τοῦ κείρειν, hoc eſt à tondendo fuit appellata.

ADDI. {Porrò quæ nam auis proprie ſit Ciris, apertius aut planius alibi nuſquam traditur. Græcorum quidam commentarii exponunt ἱέρακα hoc eſt, accipitrem, Alii τὴν ἀλκυόνα intelligi volunt. Ex noſtris ſunt, qui Alaudam interpretentur. Virgilius autē, ſeu quiſquis is fuit, qui carmen illud de Ciri compoſuit, ſolitariam auem hanc videtur facere, quæ in ſolis rupibus ac ſcopulis & littoribus deſertis vt ipſe ait, exigat æuum, vertice in medio criſtam purpuream habens, cæteris plumis varie coloratis. Et quod hic Ouidius leuiter innuit, Niſum vbique perſequi, Scyllam, id idem ille latius explicat his verſibus:

Quacunq; illa leuem fugiēs
ſecat aera pennis
Ecce inimicus atrox, magno
ſtridore per auras.
Inſequitur Niſus, qua ſe fert
Niſus ad auras
Illa leuem fugiēs raptim ſecat
æthera pennis.}

Niſus in auem. Scylla in auem.

...a. Lecorona à capite eius ſūptā inter ſid.

Me miſeram, properare iuuat, diuulſa'q; remis
Vnda ſonat, mecum'q; ſimul mea terra recedit.
Nil agis ô fruſtra meritorum oblite meorum,
Inſequar inuitum, puppim'q; amplexa recuruam
Per freta longa trahar. uix dixerat, inſilit undis,
Conſequitur'q; rates faciente Cupidine uires,
Gnoſiacæ'q; hæret comes inuidioſa carinæ,
Quam pater ut uidit (nam iam pendebat in auras,
Et modo facta auis fuluis Halyætus in alis)
Ibat, ut hærentem roſtro laceraret adunco.
Illa metu puppim dimiſit, & aura cadentem
Suſtinuiſſe leuis, ne tangeret æquora, uiſa eſt.
Pluma fuit plumis in auem mutata uocatur
Ciris, & a tonſo eſt hoc nomen adepta capillo.

ARG. FABVLAE SEQ.

Minos victor cum Athenienſibus ſtipendium impoſuiſſet, vt nobilium liberi quotannis ad labyrinthum a Dædalo factum mitterentur, qui Minotauro obiicerentur, quem Paſiphae Solis filia Minois vxor eiuſdem Dædali fabri ope iuncta tauro enixa fuerat. Tertio ſtipendio Theſeus Aegei & Aethræ filius in inſulā Cretā deuectus Ariadnæ, Minois & Paſiphaes filiæ, quæ pulchritudine eius exarſerat amore periculū capitis effugit. Digrediens itaque Athenas cum virgine abducta, vt Diam inſulam contigit, eam deſeruit, Quæ poſt multas lachrymas, Liberum patrem habuit in malis adiutorem, deſertam enim a Theſeo ſibi copulauit Deus, & vt memoria amoris exſtaret, coronam nomine eius inter ſydera collocauit.

Vota Ioui Minos taurorum ſanguine centum
Soluit, ut egreſſus ratibus Curetida terram
Contigit, & ſpoliis decorata eſt regia fixis,
Creuerat opprobrium generis, fœdum'q; patebat
Matris adulterium monſtri nouitate biformis.
Deſtinat hunc Minos thalamo remouere pudorem,
Multiplici'q; domo cæcis includere tectis.
Dædalus ingenio fabræ celeberrimus artis
Ponit opus, turbat'q; notas, & limina flexu
Ducit in errorem uariarum ambage uiarum.

ſorore abducēs in Diam inſulam primum enauigauit, vbi ab ingrato Ariadne relicta, cum ſe deſertū quereretur, opemq; Deorum inuocaret, Libero patri ita placuit, vt & eam ſibi deſponſarit, & vt æterna illius amoris memoria eſſet, eius coronam in cœlum miſerit, cuius gemmæ in ſtellas conuerſæ ſydus coronæ ſimile effecerunt. ¶Taurorum centum) hecatomben ſignificat, quod erat centum boum ſacrificium. ¶Curetida terram) Cretenſem, nam Curetes antiquiſſimi Cretæ populi fuerunt, vnde Curetis Creta fuit cognominata. ¶Opprobrium) dedecus, Minotaurus. Nam Paſiphae Ceetes, {Clymenes alii, quæ fuit Oceani.} & Solis filia, ac Minois vxor, Veneris impulſu in tauri amorem incidit, cui cum Dædali opera ſe ſuppoſuiſſet, Minotaurum peperit, qui partim Minoi, partim tauro ſimilis erat. Quare ex ce facile Paſiphaes matris adulterium fuit deprehenſum. Vt autē ſcribit Diod. ferūt Minoem ſingulis quibus'que annis ſolitum fuiſſe, taurum omnium ſpecioſiſſimum Neptuno ſacrificare. Cum autem ei foret taurus forma præſtātiſſimus, alium multo inferiorem ſacrificauit, quare iratus Minoi Neptunus, Paſiphae vxori illius tauri amorem iniecit. Palæphatus vero ſcribit Paſiphaen, cum Minos teſticulorum morbo laboraret, formoſiſſimi iuuenis noīe Tauri amore captam fuiſſe, eoq; puerum ſuſcepiſſe, qui tādem cum ferociſſimus euaſiſſet, à Theſeo fuerit interfectus. ¶Cæcis) occultis. ¶Dædalus ingenio) Dædalus) vt narrat Diodo) genere Athenienſis, ex iis vnus, qui Erechthidæ vocantur,

Curetes. Paſiphae. ADDI. Dædalus. Ariadnæ corona in ſydus.

¶Quæ autem de Niſo & vrbis captiuitate à poeta memorantur, Megarenſes (vt Pauſanias ſcribit,) vera fuiſſe negāt. Nolunt enim iis aſſentiri, qui vrbem ſuam Niſo regnante captam fuiſſe aiunt. Sed Megareum Niſi generum in regnum ſucceſſiſſe, & deinceps Alcathoum Megarei filium aſſerunt. Videtur quidem Alcathous eo tempore ex Elide veniſſe, inquit, quo Niſus mortuus eſt, Megarenſium rebus afflictis, cuius rei argumentum eſt, quod ſtatim murum ædificauit, quod vetus iam dirutus eſſet à Cretenſibus. ¶Vota Ioui Minos) deſcripturus quemadmodum Ariadnæ corona in ſydus fuit conuerſa, breuiter commemorat ea, quæ de Minotauri cæde feruntur. Minos enim victor hoc tributo Athenienſes preſſit, vt nono quoque anno quatuordecim nobilium liberi, hoc eſt ſeptem pueri, ac totidem virgines ſorte ducti mitterentur in Cretam Minotauro obiiciendi. Theſeus igitur Aegei regis filius, cū ſors ad eū perueniſſet, ſiue (vt Iſocrates in Helenes laudatione teſtatur) cum tantum dedecus tantamq; ſuorum calamitatem ferre non poſſet, ſponte in Cretam profectus, Ariadnæ Minois regis filiæ amore ſuo captæ auxilio ſeruatus eſt. Nam quo modo & Minotaurum interficeret monſtrauit, & filo ad ianuam fixo è Labyrintho à Dædalo extructo egrederetur, oſtendit. Quare occiſo Minotauro Ariadnen, vnà cum Phædra adeo præclarus fuit architectus, vt & opera quædā mirāda effecerit, & ſtatuas quæ aſpicere, ambulareq;, & ſpirare videbantur effinxerit, adeo nanque compoſitio membrorū apta erat, & ſuis partibus perfecta, vt omnes in admirationem alliceret.

ADDI. {Atque hic Dædalea vocāt Græci, opera αὐτόματα hoc, quæ ſponte ſua mouentur, aut vocem edunt. De quibus Plato illud ex fabula quadam ab iiſdem citatur.
Οὗτος τίς ὁ πλείων τεχνῆ, τίς τυχεῖς οὐκ ἱερεῖς?
Ἑρμῆν ἔγωγε δαιδάλου, φωνὴν ἔχων
Ξύλινος, βαδίζων δ' αὐτομάτως ἐλήλυθα.}

De parentibus autem Dædali varie ab authoribus traditur. Lactantius, vt alii quidam, Eupalami, filium facit Dædalum. Pauſanias in Bœoticis Palamonis. Plato in Ione, item Pherecydes, vt in comment. Sophoclis citatur, Metionis, quem Metionem ruſus idem Pherecydes Erechthei filium vocat. Diodorus autem cōtra Eupalami, ipſum autem Eupalamum filium Athenæi, Erechtheiq; nepotem. Et eodem modo etiam de matre Dædali variant. Nam Pherecydes ex Iphinoe natum dicit, Plutarchus in Theſeo, ex Merope Erechthei filia. Quæ diuerſitas tametſi ad hunc locum non ita faciat, haudquaquam tamen omittenda viſa eſt. ¶Ponit) extruit, ædificat. ¶Notas) ſigna quibus loca facile diſcernuntur.

Nec ſecus ac liquidis Phrygius Mæandros in undis
Ludit,& ambiguo lapſu refluit´q;,fluit´q;,
Occurrens´q; ſibi uenturas aſpicit undas
Et nunc ad fontes,nunc ad mare uerſus apertum
Incertas exercet aquas,ita Dædalus implet
Innumeras errore uias,uix´que ipſe reuerti
Ad limen potuit.tanta eſt fallacia tecti.
Quo poſtquam geminam tauri,iuuenis´q; figuram
Clauſit,& Actæo bis paſtum ſanguine monſtrum
Tertia ſors annis domuit repetita nouenis,
Vt´q; ope uirginea nullis iterata priorum
Ianua difficilis filo eſt inuenta relecto,
Protinus Aegides,rapta Minoide* Diam
Vela dedit,comitem´q; ſuam crudelis in illo
Littore deſtituit,deſertæ,& multa querenti,
Amplexus´q;,& opem Liber tulit,ut´q; perenni
Sydere clara foret,ſumptam de fronte coronam
Immiſit cœlo tenues uolat illa per auras,
Dum´q; uolat gemmæ,nitidos uertuntur in ignes
Conſiſtunt´q;,loco ſpecie remanente coronæ,
Qui medius,nixi´q; genu eſt anguem´q; tenentis.

ARG. FABVLAE SEQ.

Dædalus Eupalami filius ſupradictus,cum propter commiſſa Minoem,a quo clauſus tenebatur,fugere vellet,pennas ſibi & filio Icaro aptauit, quibus vt volucres profugerẽt regis imperium. Quorũ Icarus,quia præceptis parentis obtemperare nequiuit,in inſulam maris decidit,quæ eius noīe Icaria dicta eſt.Dædalus autẽ in Siciliã ad Cocalum regem ſepulto filio profugit,cuius caſum Perdix Cali filius Athenienſis pro gaudio tulit,Nam dum is cum a matre propter cognationem datus eſſet in diſciplinã, quia primus ſerræ inuẽtor fuerat,ob inuidiam ingenii ex muro a Dædalo præcipitatus eſt,cui in malis Minerua decidenti opem tulit,ante enim quam terram contingeret ab ea in volucrem eſt verſus,quæ a nomine eius Perdix vocatur.

Dædalus interea Creten,longum´q; peroſus
Exilium,tactus´q; loci natalis amore,
Clauſus erat pelago.terras licet,inquit & undas
Obſtruat at cœlum certe patet.ibimus illac.
Omnia poſſideat,non poſſidet aera Minos,
Dixit,& ignotas animum dimittit in artes,
Natur am´q; nouat.nam ponit in ordine pennas
A minima cœptas,longam breuiore ſequente,

APH. Mæádro. DD L. ¶ MAEANDROS)fluuius eſt Phrygiæ Mæandros, qui ſæpenumero in ſe redire videtur. Illi ſimilem ait Labyrinthum fuiſſe.{Hinc & Mæandros vocamus,quæcunq; inuoluta atq; perplexa ſunt.}¶ Ad mare verſus apertum)interdum inquit ad fontem verſus redire,interdum ad mare ſpatioſum verſus fluere videtur Mæãdrus. Verſus autem quãuis participiũ plerisq; videatur,hoc loco tamẽ præpoſitio eſt, quæ eleganter cũ ad in præpoſitionibus connectitur,vt ad forum verſus mihi ire in animo eſt.¶ Actæo ſanguine) Athenienſi. ¶ Tertia ſors) ſorte enim ducebãtur, qui mittendi erant. Tunc autẽ Theſeus fuit eductus. ¶ Annis nouenis) poſt nouem annos. { Variat autẽ hoc loco
DDI. nonnihil à cæteris poeta. Nã Virg. item Diodorus atque alii pleriq. nõ nono demum anno, ſed ſingulis annis, Athenienſiũ liberos in Cretam pro tributo miſſos dicũt. Virgil. verſus ſunt.

In foribus letũ Androgeo, tum pendere pœnas
Cecropidæ iuſſi,miſerum ſeptena quotannis
Corpora natorũ. ſtat ductis ſortibus vrna.&c.

Sed tamẽ Ouidii ſentẽtiã etiã Plutarchus approbat in Theſeo qui eodẽ modo plurimos authores ſentire ſcribit.¶ Vtq; ope virginea)poſteaquam inquit auxilio virginis Ariadnes è Labyritho Theſeus eſt egreſſus, nauem cõſcendit.¶ Nullis iterata priorum)ad quã nemo eorũ,qui prius miſſi fuerant ab Athenienſibus in Cretã vnquã redire potuit.¶ Rapta Minoide) Ariadna Minois filia abducta.¶ Diã)inſula eſt Dia vna
Dia. ex Cycladibus , haud longe diſtans à Creta Ariadnæ & Bacchi amoribus clariſſima, quã & Naxon,& Strongylẽ, & Dionyſiada à vinearũ fertilitate,& Siciliam minorem, & Callipolim appellatam fuiſſe Plinius ſcribit. Multæ quoq; vrbes Diæ fuerunt vocitatæ . Eſt enim Dia vrbs Theſſaliæ ab Aeaco ædificata , eſt Thraciæ altera iuxta Athon montẽ,tertia eſt Euboeæ,quarta eſt inſula cum vrbe,Pelopõneſo adiacens,quinta eſt Luſitaniæ,ſexta Italiæ iuxta Alpes,ſeptima Scythiæ, octaua Cariæ,nona Bithyniæ iuxta Pontum ¶ Diam)verſus,ſiue ad, præpoſitiones,ſiue potius vtræq; ſubintelligantur . ¶ Deſtituit dereliquit.¶ Sumptã de fronte coronã)illa corona dicitur à Vulcano facta e auro & indicis gẽmis,p quas Theſe⁹ exiſtimatur de tenebris Labyrinthi ad lucẽ veniſſe , qd aurũ & gẽmæ in obſcuro fulgorẽ luminis efficiebãt . Hãc aũt coronã(vt ait Hygi.)quo tpe Bacchus ad Minoa venit, Ariadnæ muneri dedit,qua delectata ſupraconditionẽ nõ recuſauit.Sed aliæ quoq; ſunt priſcorũ de hac corona opiniones. ¶ In nitidos ignes)in ſtellas ſplendẽtes.¶ Specie co.) figura. nã illud ſydus qd eſt iter ἐν γόνασιν & Ophiuchõ ob ſimilitudinẽ corona vocatur. ¶ Qui me ni.ge.)coronæ ſydus mediũ eſſe ait,& eius q ἐν γόνασι à Græcis vocatur,hoc eſt in genibus,& eius q vocat Ophiucos;ideſt anguẽ tenẽs.¶ Nixiq; ge.)de hoc variæ ſunt antiquorũ opiniones,nã Eratoſtenes illũ Herculẽ eſſe ait,paratũ ad decertãdũ,ſiniſtra manu pellẽ leonis,dextra clauã tenẽtẽ. Conatur nãque interficere draconẽ, Heſperidũ cuſtodẽ,q nunq̃ oculos oppuiſſe ſõno coactus exiſtimat,quo magis cuſtos eſſe demõſtret.Horũ igitur pugnã Iuppiter admiratus inter aſtra cõſtituit. Habet enim draco caput erectũ,Hercules autẽ dextro genu nix⁹ , ſiniſtro pede ꝓlato , capitis eius dexterã partẽ opprimere conatur. dextera manu ſublata vt feriẽs ſiniſtra vero ꝓiecta cũ pelle leonis , vt is q̃ maxime dimicãs appareat. Qui plura de hoc videre cupit,Hyginũ legat,varias opiniones referẽtẽ.¶ Anguẽ te.)Ophiu- Ophiuch⁹ chi eſt interpretatio,q angui tenẽs à noſtris vocat,tenens manibus anguẽ medium corpus eius implicãtẽ.Hunc alii Phorbantia Triope filiũ , alii Aeſculapiũ, alii Glaucũ Mi- *a.l.chiá. nois filiũ,q Aeſculapii opa dicit reuixiſſe,eſſe aliũ. Anguẽ vero hac de cauſa tenere dicitur,qd cũ Glaucũ ſanare cogeretur, cõcluſus quodã loco ſecreto , baculũ tenẽs manu, cũ qd ageret,cogitaret, dicit anguis ad baculũ eius arrepſiſſe,quẽ Aeſculapius mẽte cõmotus interfecit bacillo fugiẽtẽ ſæpi⁹ feriẽs. Poſtea fert alter anguis eodem veniſſe ore ferẽs herbã , & in caput eius impoſuiſſe, quo facto illico fugiſſe , quare Aeſculapiũ vſum eadẽ herba Glaucũ ad vitã reuocaſſe.Itaq. anguis, & in Aeſculapii tutela, & i aſtris dicit collocat⁹,qua cõſuetudine ducti reliq medici anguibus vtũtur. ¶ Dædalus inte.) Tali* Athenienſis *a.l.Cali Talus puec in pdicẽ transmutationẽ in pdicẽ autẽ poeta narraturus quæ de volatu Dædali, atq, Icari feruntur,præmittit . Nã Dædalus Athenieñſis Eupalami filius, cũ* Taliĩ ſororis filiũ optimæ *a.l.Calũ. indolis iuuenẽ p inuidiã, qd & ſerrã,& circinũ inueniſſet, interemiſſe diceret,iudicii euẽtũ timẽs in Cretã aufugit,eius vero opa & Paſiphae in lignea vacca icluſa cũ tauro coiuit, & Ariadne Theſeũ ſeruauit. Quæ cũ Minos reſciuiſſet,illũ in Labyrinthũ vnã cũ Icaro filio cõiecit. Dædalus vero ingenio pollẽs pẽnas ad ſe varii gñis afferri curauit,ex qb⁹ & ſibi & filio alas cõfecit,itaq; aptauit,vt auiũ more è Creta euolarint. Ac Dædalus qdẽ quo voluit,incolumis puenit , Icarus Dædali volatus vero patris mãdatorũ neglector,cũ alti⁹ q̃ pater euolare gau- Icari caſus deret,reſolutis calore pẽnis,in mare cecidit,qd ab eo Icariũ e a ſentẽtia Ouidii fuit cognominatũ. Cũ vero Dædalus filiũ ſepeliret,forte Perdix noua tũc auis ipſum aſpiciẽs mœrẽtẽ valde eſt gauiſa. Cũ eni eẽt iuuenis ingenioſiſſimus, iãq; ſerram, circinũq; inueniſſet,à Dædalo inuidia moto e a Palladis arce deiect⁹ auxilio ipſi⁹ Palladis I auẽ ſui nois fuit cõmutat⁹. ¶ Loci natalis)patriæ in qua natus erat.¶ Obſtruat)claudat. ¶ Et cœlũ patet)tũ aer aptus eſt. Cœlũ eni frequẽter ꝓ aere Cœlum. ponit ¶ Oia poſſideat)licet cõiunctio ſubaudiat. ¶ Naturãq; no.)rẽ nouã in natura excogitat. Nã hõ q natura volare nõ põt,ingenio Dædali aptus ad volatũ effectus eſſe videtur.

RAPH. CVT Cliuo creuiſſe putes) vt poſſis eas putare eliuo aliquo creuiſſe propter ipſarum inæqualitatẽ. Tum limo medias)deinde inquit mediam pennarum partem filis, infimã vero ceris alligauit Dædalus. Paruo curua fle.)parum inflectit, vt veræ auium alæ eſſe viderentur. Ore reni.)hilari & læto & ridenti. Mollibat)mollẽ faciebat. Poſtq̃ ma. vlti. cœpto ipo. eſt) poſteaq̃ alæ completæ fuerunt. Nam imponere manum vltimam operi, eſt opus ipſum finire. Opifex) artifex Dædalus. Librauit)ſuſpendit. In aura mo.) in aere alis agitato. Inſtruit & natum) alis ſubaudiaſ, hoc eſt apponit etiã filio alas. Demiſſior)inferior. Grauet)graues reddat madefaciẽdo. Inter vtrunque) ſummũ & infimum locum, hoc eſt per medium. Nec te ſpe. Bootem) Icarũ admonet Dædalus, vt ſe ſequatur. Neque enim opus eſſe vt volatum ſuum dirigat ad ſyderum rationem, quæ nautæ maxime obſeruant.

ADDI. {Immo ne ad dexteram nimis, ne'ue ad ſiniſtram declinet, ſed mediam viã teneat, id enim videtur ſignificare poeta per Bootem & Helicẽ ex vna parte, item per Orionem, ex altera. }

Bootes. Bootes autem ſydus eſt, qui & Arctophylax dicitur, qui agitare plauſtrũ videtur, vnde & à bobus nomen accepit. Septẽtriones autem ſignificat, quos nautæ potiſſimum reſpiciunt. Aut He.)Helice vero maior eſt vrſa, ſic dicta ab Helice vrbe Arcadiæ, in qua Caliſto nata eſſe fertur.

ADDI. {Vel etiam à gyro, ſeu circulo, quem maiorem deſcribit, q̃ vrſa minor. Nam Græcis ἑλίσσω idem quod circũago, ac roto ſignificat.} Dicta eſt autem Helice vrbs (vt Stephanus ait)vel ab Helica Lycaonis filio, vel ab Helice Iouis vxore, Selinuntis autem filia.

Helice Icari caſus Orion. Strictum'que Orionis en.) Oriõ ἀπὸ τοῦ οὔρου hoc eſt ab vrina fuit cognominatus, quod ex Iouis & Mercurii vrina fingatur natus, vt in quinto Faſt. copioſæ narrat Ouid. Is venator tantis viribus fuit, vt nulli ferè ſe ceſſurum iactaret. Quare Terra permota Scorpionem maximum emiſit, qui illum interficere conaretur. Iuppiter autem vtriuſq; animum admiratus & Scorpium ſponte, & precibus Dianæ Orionem in ſydera ſuſtuliſſe narratur. Referuntur tamen & aliæ de Orione opiniones ab Hygino. Sydus vero Orionis ita figuratur, vt enſem nudum in manu tenere videatur. Dãnoſas ar.)pernitioſas, quod exitu probatum eſt. Tremula arun.) hamo ab arundine tremula dependente. Stiue q;)vel ſtiuæ, Quæ enim copulatiua coniunctio pro vel diſiunctiua, poſita eſt. Stiua autem manubrium eſt aratri quo regitur. Virg. Stiuaq;

Samos. innixus aratro. Iunonia Sa.) Iunoni dicata, nam ibi Iuno & nata & educata & Ioui vxor tradita dicitur. Eſt autẽ inſula Cariæ adiacens, quæ prius tum Parthenia, tum Dryuſa, tum Anemuſa, tum Melãphylos fuit apellata. Eſt etiam alia Samos, quæ & Samothracia dicitur, quod Thraciæ adiacet, vnde Virg. Threiciamq; Samõ, quæ nunc Samothracia fertur. Delos quoque & Paros inſulæ ſunt Aegei, vt iam ſæpius diximus. Dextra Lebĩthos erat) Lebinthos inſula eſt vna ex Cycladibus.

Lebinthus ADDI. {Strabo inter Sporadas recenſet, vt & ſequentem. }

Calydne. Calydne, Calydne quoque inſula eſt Cycladum vna, mellis ferax. Homerũ hoc loco imitatus videtur poeta qui eodẽ modem, ſed pluraliter, καλύδνας dixit, pro ea inſula, quæ alio nomine καλύμνα vocatur. vt Iliados β.

Οἱ δ' ἄρα νίσυρόν τ' εἶχον. κράπαθόν τε, κάσον τε

Καὶ κῶν εὐρυπύλοιο πόλιν, νήσους τε καλύδνας. Ita enim Sceptius grãmaticus hunc locũ interpretatur authore Strab. lib. x. Quãq̃ alii nõ tantum Calymnã, ſed & vicinas Calymnæ inſulas. per καλύδνας intelligi putent. De Calymnio autẽ melle idẽ Strab. in hunc modũ ἄριστον μὲν οὖν τὸ καλύμνιον μέλι, inqt, ὡς αὐτὸ τὸ πάλαι ἄριστον ἐστὶ καὶ ἐνάμιλλον τῷ ἀττικῷ, τὸ δ' ἐν, τοῖσδε ταῖς νήσοις, διαφερόντως κάλλιστα, τὸ καλύμνιον. Mollit) molles reddit & liquefacit. Odoratas ce.) odorem emittentes. Cœrulea aqua) nigro mari. nã in mare Icarus cecidit. Quæ no tra. ab illo)nam

Icarium mare. mare Icariũ ab Icaro fuit appellatum, vt ſentit Oui. vt vero alii ab Icaro inſula fuit cognominatũ. At pater infe. nec iã pater)pater qa genuerat, nõ pater, quia filius iam erat mortu⁹. Deuouit)deteſtatus eſt. Et tellus à noie dicta ſepulti)

Icaros inſula. Icaros eni inſula ab Icaro Dædali filio illic ſepulto dicta fuiſſe videtur. Húc miſeri tumulo) Tali pueri Metamorphoſin i auẽ deſcribere incipit poeta. nam Talus (vt & Diod. & Pauſ. ſcribunt) Dædali ſororis filius, cũ & rotã figuli, & ſerrã ferreã, & circinũ inueniſſet, à Dædalo inuidia moto fuit interfect⁹. Quare Dædalus ab Areopagitis dãnat⁹ i Cretã ad Minoẽ aufugit. Quẽ hic Talũ ſubinde vocat Regius, Diodori, vt puto, vulgarẽ editionẽ ſecutus, eũ Pauſanias in Atticis, vt & alii quidã, Calũ vocat, nõnulli etiã Perdicẽ. Ac Perdicis nomẽ ipſe ẽt Ouid. cõprobare videſ, quãdo iſra ait. -Nomẽ, qđ & ante remãſit.

ADDI. Serræ circiniq; inuentor. {Talus aũt p, T, gigãtis nomẽ cuiuſdã eſt, q totus æreus fuiſſe dicitur, ex æreo illo hominum genere reliquus, quos Priſci ex arboribus natos tradiderunt. Cuſtos idem à Ioue Cretæ inſulæ additus, vt Apollonius ait, libro quarto:

Τοὺς δὲ

Vt cliuo creuiſſe putes. ſic ruſtica quondam
Fiſtula diſparibus paulatim ſurgit auenis.
Tum limo medias. & ceris alligat imas.
Atq; ita compoſitas paruo curuamine flectit,
Vt ueras imitetur aues. puer Icarus una
Stabat, & ignarus ſua ſe tractare pericla
Ore renidenti modo, quas uaga mouerat aura
Captabat plumas, flauam modo pollice ceram
Mollibat, luſuq; ſuo mirabile patris
Impediebat opus poſtquam manus ultima cœpto
Impoſita eſt, geminas opifex librauit in alas
Ipſe ſuum corpus, motaq; pependit in aura
Inſtruit & natum, medioq; ut limite curras
Icare ait, moneo, ne ſi demiſſior ibis,
Vnda grauet pennas, ſi celſior, ignis adurat.
Inter utrunq; uola. nec te ſpectare Booten,
Aut Helicen iubeo, ſtrictumq; Orionis enſem,
Me duce carpe uiam: pariter præcepta uolandi
Tradit, & ignotas humeris accommodat alas.
Inter opus, monituſq; genæ maduere ſeniles,
Et patriæ tremuere manus. dedit oſcula nato
Non iterum repetenda ſuo, penniſq; leuatus
Ante uolat, comiti'q; timet, uelut ales, ab alto
Quæ teneram prolem produxit in aera nido,
Hortatur'q; ſequi, damnoſas'q; erudit artes,
Et mouet ipſe ſuas, & nati reſpicit alas.
Hos aliquis tremula dum captat arundine piſces,
Aut paſtor baculo, ſtiuæ'q; innixus arator,
Vidit, & obſtupuit, qui'q; æthera carpere poſſent,
Credidit eſſe Deos. & iam Iunonia læua
Parte Samos fuerat, Delos'q;, Paros'q; relictæ.
Dextra Lebinthos erat, fœcunda'q; melle Calydne:
Cum puer audaci cœpit gaudere uolatu,
Deſeruit'q; ducem, cœli'q; cupidine tactus
Altius egit iter, rapidi uicinia Solis
Mollit odoratas pennarum uincula ceras.
Tabuerant ceræ, nudos quatit ille lacertos,
Remigio'q; carens non ullas percipit auras.
Ora'q; cœrulea patrium clamantia nomen
Excipiuntur aqua, quæ nomen traxit ab illo.
At pater infelix, nec iam pater, Icare dixit,
Icare dixit ubi es? qua te regione requiram?
Icare dicebat. pennas aſpexit in undis.
Deuouit'q; ſuas artes, corpus'q; ſepulchro
Condidit, & tellus à nomine dicta ſepulti.

Hunc miſeri tumulo ponentem corpora nati
Garrula ramoſa proſpexit ab ilice Perdix,
Et plauſit pennis, teſtataq; gaudia cantu eſt.
Vnica tunc uolucris, nec uiſa prioribus annis,
Factaq; nuper auis, longum tibi Dædale crimen.
Nanq; huic tradiderat fatorum ignara docendam
Progeniem germana ſuam, natalibus actis
Bis puerum ſenis, animi ad præcepta capacis.
Ille etiam medio ſpinas in piſce notatas
Traxit in exemplum, ferroq; incidit acuto
Perpetuos dentes, & ferræ reperit uſum
Primus, & ex uno duo ferrea brachia nodo
*Iunxit, ut æquali ſpatio diſtantibus illis
Altera pars ſtaret, pars altera duceret orbem.
Dædalus inuidit, ſacraq; ex arce Mineruæ
Præcipitem miſit, lapſum mentitus. at illum,
Quæ fauet ingenijs, excepit Pallas, auemq;
Reddidit, & medio uelauit in aere pennis.
Sed uigor ingenij quondam uelocis, in alas,
Inq; pedes abiit, nomen, quod & ante, remanſit.
Non tamen hæc alte uolucris ſua corpora tollit,
Nec facit in ramis, altoq; cacumine nidos.
Præter *humum uolitat, ponitq; in ſepibus oua,
Antiquiq; memor metuit ſublimia caſus.

ARG. FABVLAE SEQ.

Oeneus Parthaonis filius, quia in ſacrificio cogendorum fructuum conſulto prætererat Dianam, Aper ab ea miſſus eſt, qui Calydoniæ agros vaſtaret. Perſeuerante autem Oeneo in deſpectu Deæ, Meleager iuſſu parentis cõuocatis principibus Græciæ aprum venari aggreſſus eſt, cum quibus Atalãta Schœnei filia ex Arcadia digreſſa, quæ prima aprum vulnerauit, cuius virtutem & ſpeciem miratus Meleager, interempto apro exuuias ei conceſſit, quas Plexippus, Toxeus & Agenor Theſtii filii virgini ereptas cũ interitu rependerunt. At Althea mater Meleagri, vt fratrum cædẽ ulciſceretur, ſtipitem fatalẽ conditum a Parcis, in quo vita Meleagri continebatur flãma peruſſit. Quo conſumpto Meleager extinctus eſt, vnde ſorores eius flendo in aues ſunt cõuerſæ, quæ a fratre Meleagrides cognominantur.

Iamq; fatigatum tellus Aetnæa tenebat
Dædalon, & ſumptis pro ſupplice Cocalus armis
Mitis habebatur. iam lamentabile Athenæ
Pendere deſierant Theſea laude tributum.
Templa coronantur, bellatricemq; Mineruam
Cum Ioue, diiſq; uocant aliis, quos ſanguine uoto
Muneribuſq; datis, & aceruis thuris honorant.
Sparſerat Argolicas nomen uaga fama per urbes
Theſeos, & populi, quos diues Achaia cœpit,
Huius opem magnis implorauere periclis,
Huius opem Chalydon, quáuis Meleagrõ haberet,
Sollicita ſupplex petiit prece. cauſa petendi
Sus erat, infeſtæ famulus, uindexq; Dianæ.
Oenea nanq; ferunt plenis ſucceſſibus anni
Primitias frugum Cereri, ſua uina Lyæo,
Palladios flauæ latices libaſſe Mineruæ.
Cœptus ab agricolis ſuperos peruenit ad omnes
Ambitioſus honor, ſolas ſine thure relictas

IPH. (margin)

rdix in em. (margin)

Τοὺς δὲ τάλως χάλκειος ἀπὸ στιβαροῦ σκοπέλοιο
Ῥηγνύμενος πέτρας εἶργε χθονὶ πείσματ᾽ ἀνάψαι.
Δικταίης ὅρμοιο κατερχόμενος ἐπ᾽ ἰωγήν.
Τὸν μὲν χαλκείης μελιηγενέων ἀνθρώπων
Ῥίζης λοιπὸν ἐόντα μετ᾽ ἀνδράσιν ἡμιθέοισιν
Εὐρώπῃ Κρονίδης νήσου πόρεν ἔμμεναι οὖρον
Τρὶς περὶ χαλκείοις Κρήτην ποσὶ
δινεύοντα.

Hunc poeta veneficiis & incantationibus ſuis Medea interemit, vt eodẽ loco narratur.) ¶ Ponentem tumulo) tumulantem & ſepelientem. ¶ Et plauſit pennis) & alas concuſſit. ¶ Vnica) ſola, vnicus enim ſecũdo caret, vnus habet ſecundum. ¶ Longum crimen) magnum. Nam Dædalus eum de Palladis arce deieciſſe criminatus eſt. ¶ Fatorum ignara) inſcia eorum quæ fato filio ſuo euenire debebant. ¶ Germana) ſoror Dædali. ¶ Bis ſenis natalibus actis) exactis duodecim annis. Natus enim erat annos duodecim Talus, cũ Dædalo fuit commendatus. ¶ Animi ad pręcepta capacis) præceptorum capacis in ſoluta diceremus oratiõe. ¶ Ille etiã medio ſpinas) Talum ferræ fuiſſe ait inuentorem ad exẽplum illius ſpinæ, quæ eſt in medio piſcium. ¶ Et ex vno duo ferrea brachia nodo) illum circini quoq; inuentorẽ fuiſſe ait poeta. ¶ At illũ Pallas) Pallas, quæ & Minerua dicitur omnium artium inuẽtrix fuiſſe perhibetur. ¶ Excepit) ſuſcepit. proprie autem excipi cadẽtia dicuntur. ¶ Velauit) cooperuit. ¶ Sed vigor ingenii quondã veloris) ſed vis, inquit, & acrimonia ingenii Tali pueri, in alas & pedes auis tranſiuit. Perdices enim acerrimi ſunt & volatus & curſus. ¶ Nomen quod & ante remanſit) nam Talus Perdix quoq; fuit cognominatus. ¶ Præter humũ) iuxta terram. ¶ Iamq; fatigatum tellus Aetnæa) narraturus poeta ſororum Meleagri cõuerſionem in aues Meleagridas à fratre vocatas, venationem apri Calydonii prius deſcribit: Oeneus enĩ Parthaonis filius rex Calydonię, cũ decimas frugum Diis omnibus pręterq̃ Dianæ perſoluiſſet, iram Deæ in ſe ꝓcitauit. Maximus nanq; aper ab ea imiſſus Calydoniæ agros ita vaſtabat, vt omnia deſerta viderent. Q uare Meleager Oenei patris iuſſu conuocatam Græciæ iuuentutem in apri venationem eduxit, quem cum Atalanta Schœnei filia ſpetioſiſſima prima vulneraſſet ſagitta, viſa eſt Meleagro digna cui ætate formaq; placebat, quę capite, pelleq; interẽpti apri donaretur. Cæterum Plexippus, Toxeus, & Agenor Theſtii filii, fratreſque Althææ matris Meleagri ægre ferentes fœminam viris præponi, cum ſpolia Atalantæ per vim auferre vellent, à Meleagro fuerunt interfecti. Q uod quidem cum Althæa reſciuiſſet, fratrum cædẽ vltura, ſtipitem, quem Parcæ in Meleagri natiuitatem in ignem mittentes cecinerãt cum eo Meleagrũ ipſum & victurum & periturum, in ignem cõiecit. Q uo abſumpto, Meleager quoq; cum maximo totius Calydoniæ mœrore interiit. Cũ vero eius ſorores flere nunq̃ deſinerent, Deorum miſericordia in aues à fratris nomine Meleagridas cognominatas conuerſæ fuere. ¶ Iamq; fa.) Dædalus Minois iram fugiens ad Cocalum Siciliæ regem peruenit, à quo & tutatus & hoſpitio ſuſceptus eſt, ac tãdem Minos ipſe interfectus. {A filiabus Cocali, feruenti aqua, vt quidã tradunt, perfuſus. Diodo. autẽ in balneo ſuffocatũ ait à Cocalo, cum inito pacto de reddendo Dædalo Minos in vrbem receptus fuiſſet.} ¶ Theſea lau.) Theſei virtute. Pro eo enim quod præcedit id quod ſequitur poſitum eſt. Virtutem nanque laus conſequi ſolet. Theſei autem virtute Minotaurus fuit interfectus. Hæc vero ad cõnectendas fabulas narrantur. ¶ Pendere tri.) perſoluere tributũ ob cædem Androgei Atheniẽſibus à Minoe impoſitũ. ¶ Bellatricem Mineruã) hęc etiam Bellona vocatur. ¶ Vocant) inuocant. ¶ Voto ſangui.) victimarum quas vouerant ſanguine, ſi Theſeus victor ex Creta reuerteretur. ¶ Diues Achaia) potẽs Græcia. ¶ Implorauere) cum lachrymis petiere. Huius opẽ Calydon vrbs eſt Aetoliæ, à Calydone Endymiõis vel Aetoli filio appellata, vnde Calydonius declinat. ¶ Sus erat) aper & quidem ferociſſimus. ¶ Plenis ſucceſſibus anni) ob plenam & perfectam illius anni fertilitatem. ¶ Primitias frugum) primas fruges. prima nanque frumenta matura Cereri dicabãtur, vt vina Baccho, oleum Mineruæ. ¶ Palladios latices) oleũ dicit à Pallade inuẽtũ. ¶ Cœptus ab agricolis) Cererem, Bacchum, & Mineruã agricolas vocat poeta, quod ea inuenerint quibus agriculturæ opera datur. ¶ Ambitioſus honor) ab effectu, quod ambitioſos reddat. Honor autem Deorum ſacrificia ſunt. ¶ Sine thure) ſine ſacrificio.

Cocalus. (margin)

*a.l. vinxit (margin)

ADDI. (margin)

*a.l. ꝓpter (margin)

Calydon. (margin)

eneus (margin)

Præteritas ceſſaſſe ferunt Latoidos aras
Tangit & ira Deos. at non impune feremus,
Quæq; inhonoratæ, & non dicemur inultæ,
Inquit, & Oeneios ultorem ſpreta per agros.
Miſit aprum, quanto maiores herbida tauros.
Non habet Epirus. ſed habent ſicula arua minores.
Sanguine, & igne micát oculi, riget horrida ceruix,
Et ſetæ denſis ſimiles haſtilibus horrent,
Stantq; uelut uallum, uelùt alta haſtilia, ſetæ.
Feruida cum rauco latos ſtridore per armos
Spuma fluit, dentes æquantur dentibus Indis,
Fulmen ab ore uenit, frondes afflatibus ardent.
Is modo creſcentes ſegetes proculcat in herba,
Nunc matura metit fleturi uota coloni,
Et Cererem in ſpicis intercipit, area fruſtra,
Et fruſtra expectant promiſſas horrea meſſes.
Sternuntur grauidi longo cum palmite fœtus,
Bacaq; cum ramis ſemper frondentis oliuæ
Sæuit & in pecudes. non has paſtor'ue, ca nis'ue,
Non armenta truces poſſunt defendere tauri.
Diffugiunt populi nec ſeſe in mœnibus urbis
Eſſe putant tutos, donec Meleagros, & unà
Lecta manus iuuenum caluere cupidine laudis.
Tyndaridæ * gemini præſtantes, cæſtibus alter,
Alter equo, primæq; ratis molitor Iaſon,
Et cum Pirithoo felix concordia Theſeus,
Leucippusq; ferox, iaculo'q; inſignis Acaſtus,
Et duo Theſtiadæ, & proles Aphareia Lynceus,
Et uelox Idas, & iam non fœmina Cænæus,

RAPII, Epirus Apri Calidonii deſcriptio.

¶ LATOIDOS) Dianæ filiæ Latonæ. ¶ Herbida Epirus) herboſa. Epirus vero continentem ſignificat, ſed frequenter quidem pro ea ponitur regione, quæ & Chaonia appellatur. ¶ Dentibus Indis) elephantinis. ¶ Ardent) ardere videntur. ¶ Grauidi fœtus) racemi vua graues. ¶ Cum palmite) cũ frondibus vitiũ. ¶ Bacamq;) olea & fructus oliuæ. ¶ Et vnà) & ſimul. ¶ Lecta manus) electa iuuenũ multitudo. ¶ Caluere) cõmoti fuere. ¶ Tyndaridæ gemini) caſtor & Pollux gemelli Tyndari filii, ac Ledæ putati, cum eſſent Iouis, quorum alter pugil præclarus, Caſtor autẽ domitor equorũ ab Homero, aliiſq; poetis fuiſſe memoratur.

Tyndaridæ

ADDI. ¶ Cæſtibus) armis quibus pugiles vtuntur. {Fuerunt autẽ Ceſtus, vt ex Homero Iliad. penul. Apollonii Argon. ii. Item Pollucis lib. iii. ca. xxx. colligitur. lora quædã cruda inſutis plũbeis glandibus rigentia, quæ manibus inducẽtes pugiles, inter ſe dimicabant. Vnde idem genus certaminis etiam σφαιρομαχεῖν à Polluce dicitur. Fortaſſis aũt ſpecies quædã eius fuit, quæ inter ſe Romæ, qui Retiarii & Mirmillones dicebantur, certare ſolebant.} ¶ Primæq; ratis molitor Iaſon) Argo nauem, cuius extruendæ author fuit Iaſon, primam longarum naulum fuiſſe Ouid. ſentit, alii vero Danaum earum inuẽtorẽ fuiſſe putãt, vt ante quoq; diximus ¶ Molitor) fabricator. ¶ Et cum Pirithoo) Theſei, Pirithoiq; amicitia notior eſt, q̃ vt hoc loco ſit exponenda. Illud notãdum eſſe videtur; Pirithoũ apud Græcos triſſyllabum eſſe nomen, ac ſecundam ſyllabã produci, quæ à Latinis corripitur quadriſſyllabum eſſe putantibus.

Pirithous,

ADDI. {Errat hoc loco Regius Neq; enim apud Græcos triſyllabũ modo πειρίθους dicitur, vt Pãthus, ſed & quadriſyllabũ πειρίθοος, vt Hipothous. Deide neq; ſecundã lõgã hẽt, ſed primã. Vtriusq; rei exẽpla habes, apud Home. vt Ilia. ii.

Τὸν δ' αὖ ἡγεμόνευε μενεπτόλεμος πολυποίτης
Υἱὸς πειριθόοιο τὸν ἀθάνατος τέκετο ζεύς. Et Iliad. i.
Οὐ γάρ πω τοίους ἴδον ἀνέρας, οὐδὲ ἴδωμαι
Οἷον πειρίθοόν τε δρύαντά τε ποιμένα λαῶν.

Hinc & Horatius dixit libro quarto Carminum
Nec Lethea valet Theſeus abrumpere charo
Vincula Pirithoo. Et Virg. vi. Aeneid.
Quid memorem Lapithas, Ixiona, Pirithoumq;. Triſyllabi autẽ exẽplũ apud Apolloniũ inuenies lib. i. Argonau.

Θησέα δ' ἐς περὶ πάντας ἐρεχθείδας ἐκέκαστο
Ταιναρίην ἀίδηλος ἐέργε χθὼν ἀνδρὸς ἐρυμνός
πειρίθῳ ἑπόμενον κείνην ὁδόν. quod per contractionem factũ. Dictus aũt eſt πειρίθοος, à περὶ & θέειν, quaſi qui περίδρομος fuerit ὑπὸ τὸ θέειν, vt etymologici exponunt, ſiue etiã ab eo, quod Iuppiter in facie equi verſus, Pirithoi matrem, Ixionis autẽ vxorem, Diam noie, curſu circumuectus fuerit, quãdo concubitũ eius appetebat πειρίθοος, quod ex πείριθος p ἔκτασιν factũ.}

Theſtiadæ Et duo Theſtiadæ, Theſtii filii Toxeus & Plexippus. ¶ Et

Lynceus proles Ephyrea Lynceus) Ephyrea quidem legitur, vt ab Ephyre vrbe, quæ nunc Corinthus dicitur, declinetur, ſed

Aphareus mihi recte Aphareia ab eo, qui hoc opus è latina in græcã linguam vertit, legi videtur, vt intelligamus Lynceum acutiſſimi viſus holem, Apharei filium fuiſſe. Huic aũt lectioni Apollonius Rhodius aſtipulatur in primo Argon. cũ Lynceum & Idam Aphareidas vocat, quem tam acuti viſus fuiſſe ait, vt etiam quæ ſub terra eſſent, intueretur.

ADDI. {Verſus Apollonii ſunt.

Ὁπ' ἀφαρητιάδαι λυγκεύς καὶ ὑπέρβιος ἴδας
Ἀρήνηθεν ἔβαν μεγάλῃ πεποιθότες ἀλκῇ
Ἀμφότεροι, λυγκεὺς δὲ καὶ ὀξυτάτοις ἐκέκαστο
Ὄμμασιν, εἰ ἐτεόν γε πέλει κλέος ἀνέρα κεῖνον
Ῥηιδίως καὶ νέρθε κατὰ χθονὸς αὐγάζεσθαι.

Apharei aũt liberos fuiſſe Lynceum & Idã Pauſan. quoq; docet in Meſſenicis, eoſdemq; cum Meleagro in hac venatione fuiſſe etiã Hyginus teſtatur capite. clxxiii. Quanq̃ apud Apollon. pro Ἀφαρητιάδαι interpoſita τ, ἀφαρητιάδαι legitur, euphoniæ, vt puto gratia, ſi tamen integra eſt ſcriptura. ¶ Leucippusq; fe.) Leucippũ hũc Apharei fratrẽ accipio, Perierei filiũ, natu minorẽ, quãdoquidem proximo loco Lyncei mentionẽ fecit. Fuit aũt hic Leucippus pater Elairæ & Phœbes, quas Caſtor & Pollux abducere conati, à fratribus. Ida & Lynceo prohibiti fuere, altero illorũ etiã occiſo. Cuius rei & Prop. memi. lib. i.

Non ſic Leucippis ſuccendit Caſtora Phœbe,
Pollucem cultu non Elaira ſoror.

Fuit & Arſinoes pater Leucippus, ex qua Apollo Aeſculapium genuit, vt Pauſan. in Meſſeni. tradit. Ex Arſinoe enim non, vt ſupra Ouid. Ex Coronide Aeſculapium natum Meſſenii volunt. Quanq̃ alii, vt ſupra annotauimus Arſinoen & Coronidẽ eandem faciant, patremq; illius Leucippum Amyclæ filium dicant. Fuit autẽ & alius eodẽ noie Leucippus, Oenomai filius, qui Daphnẽ amauit, de quo idẽ Pauſa. in Arcadicis & Parthenius in Eroticis. ¶ Iaculoq; inſig. Acaſtus) Peliæ filius hic fuit, de quo ſupra in fab. Medeæ & Iaſonis. ¶ Et velox Idas) frater Lyncei, vt ſupra. Hic etiã cõtra Apollinem intendere arcũ auſus fuit, eò quod ille ſpõſam Marpiſſam noie, præripere ei voluiſſet, vt eſt Iliad. ix. quo loco Homerus κάρτιστον vocat, quẽ hic Ouid. velocem. Interfectus autẽ fuit fulmine tandem à Ioue, cum in pugna contra Caſtorem & Pollucem, alterũ illorũ occidiſſet. Pauſan. in Meſſen. ¶ Et iam non fœmina Cænæus) hic Elati filius, & initio fœmina fuit, Poſtea autẽ à Neptuno oblato ei vitio) pro virginitate donũ hoc recepit vt è fœmina in marem conuerteretur, & à telis, vulneribusq; inuiolabilis foret. Huius filius Coronus fuit qui cum Argonautis in Colchos profectus eſt. Reliqua infra vide in bello Lapitarum & Centaurorum. Hippothousq;, Dryasq;, Dryantis etiam Home. meminit Iliad. i. Verſu ſupra paulo citato. Vtriusq; autẽ Hyginus capite. clxxiii. qui Hippothoi patrem Geryonem, Dryantis autẽ Iapetum vocat, vt quidem vulgo, corrupteq; legitur. Nam ego pro Geryonem, Cercyonem maſim, quando & Pauſan. in Arcadicis Hippothoi primum, Cercyonem vocat, & pro Iapeto Aepytum, malim: nam & hoc nomen frequẽs apud Græcos authores eſt. Statius autem libro ſeptimo, etiam Orionis nepotem Dryanta dicit.}

¶ ET

Hippothous'q́;, Dryas'q́;, & Cret⁹ Amyntore Phœnix,
Actoridæ'q́; parés, * & miſſus ab Elide Phyle⁹,
Nec Telamon aberat, magni'q́; creator Achillis,
Cum'q́; Pheretiade, & Hyantæo Iolao,
Impiger Eurytion, curſu'q́; inuictus Echion,
Narycius'q́; Lelex, Panopeus, Hyleus'q́;, ferox'q́;
Hippaſus, & primis etiam nunc Neſtor in annis,
Et quos Hippocoon antiquis miſit Amyclis,

APH. Phenix. ℂET cretus Amyntore Phœnix) Phœnix Amyntoris filius, qui impellente matre poſteaq̃ cum pellice illius rem habuiſſet, imprecationes patris effugiens ad Peleū peruenit, à quo, (vt narrat Homerus) hoſpitio benigniſſime ſuſceptus (Iliad.li.ix.) Achillis educandi, inſtituendiq́; curā ſuſcepit, vt illi & dicendorū & agendorū præceptor eſſet. Alter etiā fuit Phœnix Agenoris pater, à quo Phœnicia fuit denominata. Auē quoq; eſſe Phœnicē nemo eſt qui ignoret. ℱ Actoridęq́; pares) Mœnetii eſt periphraſis. nā (Mœneti⁹.) Mœnetius Patrocli, q Actorides ab Actore auo dicitur, fuit pater. vt aperte in.xi.Iliad.ſcribit Homerus. (ADDI.) {Alii aūt Actoridæq́; pares, legunt hoc loco, vt de duobus Actoridis intelligaſ, Menatio videlicet, cuius hic Regius meminit & altero Iro, q ab Apollonio Actoridæ filius appellatur, lib.i. his verſibus.

Εἵπετο δ' Εὐρυτίωνι, καὶ ἀλκήεις Ἐρυβώτης
Υἱὸς ὁ μὲν Τελέοντος, ὁ δ' Ἴρου Ἀκτορίδαο, &c.

Ac poſteriorē hāc lectionē ēt ipſe approbo, ſed tñ, vt Actoridæ nomen, neq; de Menatio neq; de Iro intelligā, verū de Euryto & Cteato, Actoris re ipſa filiis, cognomīe aūt Neptuni, quos eoſdē Homerus & Actorionas, græca patronymicoꝝ forma, & Molionas, à matre Molione, vt pleriq; ſentiūt, appellauit. Atq́; hoc ea de cauſa qđ in eodē verſu mox ſeqtur Phyleus Angei filius, cui cū Actoridis hiſce paterna amicitia fuit, vt ex Pauſania colligimus primo Eliacoꝝ. ℱ Et miſſus ab Elide Phyleus) Angei filius, vt ſupra diximus, cui Hercules ipatre Angea, ob negatā purgati ſtabuli mercedē electo regnū Elidis tradidit, poſtea occiſis ēt Actoris eo prælio filiis. Author Pauſanias. Corruptæ aūt in qbuſdā editionib⁹ Pelas, ꝓ Phyle⁹ legiſ. ℱ Nec Telamō aberat, mag. creat. Achillis) Telamonē & Peleum fratres intelligit, quorū alter Aiacis, alter Achillis pater fuit, ambo aūt filii Aeaci ex Endeide Scironis,)ſiue Chironis potius legēdū) vt Pauſanias in Corinthiacis ℱ Cūq́; Pheretiade) Admetū intellige, Pheretis filiū, cuius Vxor Alceſtis fuit, de qua Euripidis fabula extat. Pleriq; āt hūc verſū, quaſi q paꝝ ſibi ꝯſtet, notarūt. Nā apud Hom. aiunt nomē Pheretis pria lōga poniſ, ut Ilia.ii.

Ἵπποι μὲν μέγ' ἄρισται ἔσαν Φηρητιάδαο
Τὰς Εὔμηλος ἔλαυνε ποδώκεας, ὄρνιθας ὥς.

Et Iliados penultimo. —ὦκα δ' ἔπειτα
Αἱ Φηρητιάδαο ποδώκεος ἔκφερον ἵπποι.

Sed iidem nō animaduerterunt, verſum qui eſt Odyſſeæ. xi.

Τοὺς δ' ἑτέρους Κρηθῆϊ τέκε βασίλεια γυναικῶν
Αἴσονά τ' ἠδὲ Φέρητ' Ἀμυθάονά θ' ἱππιοχάρμην,

Neque Euripidem, apud quem in Alceſte legitur.

Εὖ ἴσθ' ὁμοῖοι παῖς Φέρητος, Ἡράκλεις.

Q d exēplum & Stati⁹ ſecutus. x. Thebai. dixit Inde Pheres, acerq́; Lycus, ſed Caſſa Pheretis Haſta te. &c. Proprie. n. φέρης p e ſcribiſ, & qđ ab Home. ꝓduciſ Pheretiades κατ' ἔκτασιν factū eſt ℱ Et Hyan. Io.) Bœotio. Hyātes enim ppli ſunt (ADDI.) Bœotiæ, vt dixim⁹. {Fuit āt hic Iolaus Iphicli fili⁹, Amphitryōis nepos, q Herculi i interficiēda Hydra operā nauauit. ℱ Impiger Eurytion) Iri fili⁹, q fuit Actoris, ut qdē apud Apolloniū legiſ lib.i. Eūdē n eē puto illū, & eū de quo hic diciſ, Verſus Apollonii ſupra citauimus ubi de Actoridis annotauimus. ℱ Curſuq́; inui Echi.) etiam Echionis mentio fit apud Apollonium, ſed hūc Mercurii filium facit his verbis:

Οὐδ' Ἀλόπῃ ναίοντες πολυλήϊοι Ἑρμείαο
Υἷες ἐὺ δεδαῶτε δόλους, Ἔρυτος καὶ Ἐχίων.

De Mercurii āt filio Echione ēt Hyginus meminit inter venatores Calydonii apri, q̃q̃ illic corrupte ſcriptū eſt Heciō, ꝓ Echion}. ℱ Naryciuſq́; Le. Naryx vrbs eſt Locridis, quæ & Naryciū & Naryce diciſ, vñ Narycius poſſeſſiuū declinaſ, ab hoc vero Leleges populi Leleges fuere cognominati. (ADDI.) {Locros aliqñ Lelegis appellatos fuiſſe, & Pli. author lib. iiii. cap. vii. & Strabo lib. vii q etiā uerſus Heſiodi hos citat:

Ἤτοι γὰρ Λοκρὸς Λελέγων ἡγήσατο λαῶν

Τοὺς ῥά ποτε Κρονίδης Ζεὺς ἄφθιτα μήδεα εἰδὼς
Λεκτοὺς ἐκ γαίης λάους πόρε Δευκαλίωνι.

Quare recti⁹, opinor, hoc loco Naryci⁹, à Naryce Locroꝝ urbe, cui⁹ & Stephan⁹ meminit, ſm Regiū legiſ, q, ut alii malūt, Nerici⁹, ſiue hoc à Neritho Ithacæ. ſiue à Nerico Acarnanū urbe. Cuius & Plin. & Steph. meminere, deduciſ. Si tū illud deſ Locrēſes ab hoc Lelege nomē accepiſſe, aut hūc Locrēſem gñe fuiſſe. Nā qđ infra ſeqtur.} ℱ Illa Trœ. he. Par. Le. ra. ſp. iā tē. ca.) repugnare huic opinioni vř. niſi vero dicam⁹, aut duos Lelegas i hac venatiōe fuiſſe Locrēſē, ſiue ēt Acarnanū alteꝝ & alteꝝ Trœzeniū. Aut rurſus eūdē hūc ex Locris i Peloponēſū ueniſſe, ibiq́; à Pittheo & Trœzeniis receptū, atq́; ita à gñe qdē Naryciū, à loco āt ubi ꝯſenuerit, Trœzeniū uocatū eē. Nā quo alio pacto hic locus, ut nunc qdē habet, explicari poſſit, nō uideo. Fuerunt āt & alii Leleges duo, alter Neptuni filius, q Megarēſibus aliqñ imperauit, à quo Lelegeia mœnia ſupra dñr. Alter Laconicus αὐτόχθων, cui⁹ Pauſa. meminit in principio Laconici. Ab hoc & Lacōes aliqñ Leleges appellati fuere, vt idē author indicat. ℱ Panope⁹) hic Phoci fili⁹ vř, pater Epei, qui equū Durateū fabricat⁹ poſtea fuit, ut Pauſa. i Corinthia notat. Ab hoc & oppidū Phocēſe, Panapea noiatū, ut author idē Pauſan. eſt, & ꝑterea Steph. ℱ Hyle⁹ (hūc, ꝯiectura quoq; adduct⁹ puto eſſe, q Milanionē Atalātæ amatorē in venatione occidit, æmulatiōe & inuidia mot⁹, eo qđ & ipſe amore eiuſdē puellę tenebaſ. Poſtea tñ & ipſe & Rhœt⁹ ab Atalāta ſagittis ꝯfixi, cū illi vim afferre conati fuiſſēt: vt Callimach⁹ author ē i hymnis, hui⁹ idē Oui. & alibi meminit hoc uerſu:

Senſit & Hylei contemptum ſaucius arcum.

Et Proper. Ille etiam Hylei percuſſus vulnere rami
Saucius Arcadicis rupibus ingemuit.

Nec obſtat adeó, qđ idē nomē alś diſſyllabū, alś triſſyllabū poniſ Eadē enī figura ēt i aliis uſus eſt poeta, ut ifra lib. xii.

Cumq́; ſuis Gryneus immanem ſuſtulit aram
Ignibus, &c. Et rurſum:
Figitur hic duplici Gryneus lumina ramo.

Sed tamen hoc idem etiam aliis diiudicandum relinquo. ℱ Feroxq́; Hip.) Hippaſi ēt Hyginus meminit inter venatores apri, eumq́; Euryti filium dicit. Stat. vii Theb. ēt Nauboli patrē facit, hoc uerſu. —Cui nuper ademptus
Naubolus Hippaſides, tuus ò mitiſſime Lai Hoſpes, &c.

Infra autē lib. xii. ēt inter Cētauros Hyppaſus numeratur. ℱ Et primis etiā nunc Neſtor in annis) hoc eſt pria ætate. Ad tertiā enī ætatē hōium uiuēdo peruenit, ut Hom. ait Odyſ. iii.

Τρὶς γὰρ δή μίν φασιν ἀνάξασθαι γένε' ἀνδρῶν, Et Iliad. i.
Τῷ δ' ἤδη δύο μὲν γενεαὶ μερόπων ἀνθρώπων
Ἐφθίαθ' οἵ οἱ πρόσθεν ἅμα τράφεν ἠδ' ἐγένοντο.

Quo tamen loco, ætatē alii, pro ſeculo, hoc eſt, ſpatio centum annorum, alii pro triginta annis accipiunt. Sed hoc nihil ad rem præſentē. ℱ Antiquis Amyclis) Amyclæ vrbs eſt Laconiæ, ab Amycla Lacedæmonis filio ædificata, atq́; cognominata. Fuerunt etiā Amyclæ in Italia Lacedæmonioꝝ Colonia inter Caietam & Terracinā, quæ tacēdo perierūt, unde Virg. eas tacitas appellauit. Tacitis regnauit Amiclys. (Amycleū.) Amycleum etiā eſt in Creta vrbs & portus. (ADDI.) {Fuit autē Hippocoon, de quo hic dicitur genere Lacedæmonius, qui eiecto Tyndareo, pro eo aliquandiu regnauit. Poſtremo tamē ab Hercule unà cum filiis, occiſus, dum ille cædē Oeoni vlciſcitur, quem Hippocoontis filii fuſtibus Spartæ occiderāt, eo quod canē illorum atrii cuſtodē in ſe irruētem ſaxo à ſe depuliſſet, vt author eſt Pauſanias in Laconicis. Intelligit igitur filios Hippocoontis hoc loco poeta, quorum vnus fuit Eræſimus, qui in ipſa hac uenatione ab apro percuſſus, interiit, ut infra dicitur, reliq autē Alcon, cuius & Pauſan. meminit eodē libro, & Dexippus, ita enim apud Hyginum fortaſſe legēdum, ꝓ eo, qđ illic corrupte habetur, Denuxippus.}

* a.l. pares

RAPH. ADDI. Ancæ⁹ Lycurgi fili⁹. ¶PENELOPES ſocer) Laertes Vlyſsis pater {Arceſii filius, vt etiam Hyginus meminit.} ¶Cum Parrhaſio An.) Arcadico. eſt enim Parrhaſia Arcadiæ vrbs vt iam diximus. ¶Ancæi autẽ huius etiã Apollo. meminit, in catalo. eumq; Lycurgi filium facit, Alei nepotem, vt & Hyginus. Apollonii, verſus ſunt: Τρίτατος γ' ἦεν ἔπειτ' Ἰάσων Ἀγκαῖος, τὸν μὲν ἐκ πατὴρ Λυκόοργος ἔπεμπε.

Penelopes'q; ſocer. cum Parrhaſio Ancæo,
Ampycides'q; ſagax, & adhuc à coniuge tutus
Oeclides, nemoris'q; decus Tegeæa Lycei
Venit Atalante Schœnei pulcherrima uirgo,

Eadem ferè & Pauſanias in Arcadicis, cuius verba quoniã ad hanc fabulã nonnihil faciunt, ſubiiciẽda putaui. Μετὰ δὲ Ἀλεοῦ τελευτήσαντα, Λυκοῦργος ὁ Ἀλεοῦ τὴν βασιλείαν ἔσχε, γενομένων δὲ αὐτῷ παίδων Ἀγκαίου τε καὶ Ἐπόχου, τὸν μὲν νοσήσαντα ἐπιλαμβάνει τὸ χρεών. Ἀγκαῖος δὲ Ἰάσονί τε τοῦ πλοῦ μετέσχεν ἐς Κόλχους καὶ ὕστερον ὁμοῦ Μελεάγρῳ τὸ ἐν Καλυδῶνι κατεργαζόμενος θηρίον, ἀπέκτειν' αὐτὸν τοῦ ὑός.

Alter Ancæ⁹ Neptuni filius. Ex quibus uerbis etiam illud apparet, uenationem hãc, poſt nauigationem in Colchos ſecutam eſſe. Fuit & alter Ancæus Neptuni filius. Cuius itidem Pauſanias meminit, & Apollonius quoque in Catalogo. ¶Ampicidesq; ſagax) Mopſus Ampyci filius, ex Chloride, Titaronis nepos, quẽ ſagacem hic vocat, eo' quod vates, ſiue augur fuit, vt idem Apollonius teſtatur his verſibus:

Ἤλυθε δ' αὖ Μόψος Τιταρήσιος, ὃν περὶ πάντων
Λητοΐδης ἐδίδαξε θεοπροπίας οἰωνῶν,

Vbi Cõmentator Ἀμπύκου, inquit, υἱὸς Μόψος, τοῦ Τιτάρου. Sed hic tamen notandum, variare Ouidium ab Apollonio. Nam Apollonius in Libya periiſſe Mopſum ſcribit, à ſerpẽte ictum. Ouid. autem in venatione, quæ ut ſupra ex Pauſania notauimus, poſt expeditionem Colchicã fuit, cum Meleagro ex cæteris fuiſſe.} ¶Et adhuc à coniuge tutus Oeclides) Oeclides. Amphiaraus Oeclei filius, qui cum uaticinandi peritiſſimus cognouiſſet à Thebano bello ſe non rediturum, ita latebras petiit, ut omnia tamen Eriphyle vxori, q̃ fidiſſimam putabat, indicaret. Illa vero ab Argia Adraſti filia monili accepto, quod Vulcanus Harmoniæ priuignæ dono dederat: maritum Adraſto prodidit, qui Thebanum agrum ingreſſus vnà cum curru, à Tellure fuit abſorptus. {Vide Stat. lib. vii. Theba.} ADDI. Tegea. ¶Tegæa) Arcadica. Nam Tegea urbs eſt Arcadiæ, quod nomen triſſyllabũ quidem eſt, ſed quod inde declinatur poſſeſſiuum, ita quatuor ſyllabarum efficitur, vt penult. ſit longa. Eſt etiam Tegæa in Creta à Talthybio ædificata, unde Tegeatæ dicuntur. ¶Venit Atalantis Cænei) ſic quidem legitur, ſed Atalantæ & Schœnei mihi rectè à Græcis legi uidetur. Atalanta. Nam Atalanta & Schœnei filia fuit formoſiſſima, ex qua Meleager Parthenopeũ ſuſcepit. Altera fuit Atalanta Iaſii filii Abantis Argiuorum regis filia. De qua Propertius: Milanion nullos fugiendo Tulle labores
ADDI. Sæuitiam duræ contudit Iaſidos. {Venit Atalanta Schœnei pulcherrima uirgo: Eſt & hic uerſus τῶν ἀπορουμένων. Nam & quantitas repugnat, ſecunda in Atalãte, contra aliorũ exempla producta, & quod Schœnei filia Atalante hæc vocatur, cum infra Atalante altera, q cũ Hippomenes curſu certauit, eodẽ modo Schœneia ab Ouid. dicatur. Quare ſunt, qui quãtitatis qdẽ cauſa legunt. Venit & Atlante, &c. Cui lectioni hoc incommodi adeſt, qđ uerſus huic nimis χασμητικὸς fit, qñ & ſyncope in Atlãte. pro, Atalãta, & ſynæreſis in Schœnei ꝓ Schœnei cõmittit. Et qđ ad differentiã Arcadicæ huius & alterius Bœotiæ Atalantes attinet, eodẽ modo incertum atq; ↄfuſum manet. Alii aũt, quibus & uerbũ, Venit, uti otioſum, & à præcedentis ſynathriſmi elegantia ac ꝓprietate alienum uidetur, utriq; uitio mederi uolentes, legunt.

–Nemoriſq; decus Tegeæa Lycei
Venatrix Atalanta) Iaſi pulcherrima uirgo.

Quibus aliud quidem nihil, ſed tamen hoc obſtat, quod prima in Iaſi, ſiue etiam Iaſii, (ut illud per ſynæreſim dictũ accipiamus) apud cæteros ꝓducitur, ut apud Callimachum κούρην Ἰασίοιο συοκτόνον Ἀρκασίδαο. Et apud Propertium:

Milanion nullos fugiendo Tulle labores
Sæuitiam duræ contudit Iaſidos.

Quare & hunc uerſum inter incertos & inexplicatos relinquemus. Cæterum ut de Atalanta hoc loco addamus, quæ apud alios uarie tradita legimus, plerique Græcorum duas Atalantas faciunt, Arcadicam: quæ cum Meleagro in uenatione Apri fuerit, & Bœoticam alterã, quæ cum Procis ſuis curſu certare ſolebat. Atque Arcadicam quidem hanc, Iaſii filiã dicũt, Cõmẽtatores Theocriti, Euripidis, & Apollonii. Itẽ Hygin⁹ i capite De ſeptẽ ducib⁹ Theba. & Callimach⁹ in Hymnis, cui⁹ verſus ſunt.

Ἤνεσας δ' ἔτι πάγχυ ποδορρώην Ἀταλάντην,
Κούρην Ἰασίοιο συοκτόνον Ἀρκασίδαο,
Καί ἑ κυνηλασίην τε καὶ εὐστοχίην ἐδίδαξας.
Οὔ μιν ἐπίκλητοι Καλυδωνίου ἀγρευτῆρες
Μέμφονται κάπροιο, τὰ γὰρ σημήια νίκης
Ἀρκαδίην εἰσῆλθεν, ἔχει δ' ἔτι θηρὸς ὀδόντας.

Alterã aũt Bœoticã illã) Schœnei filiam faciũt iidem illi authores ferè, & præterea ipſe etiam Ouid. infra lib. x. vbi ait:

Talia dicentem molli Schœneia vultu
Aſpicit, Et rurſum: –Dubium Megareius heros
Audiat, an virgo magis his Schœneia dictis.

Et ad hãc rem nõnihil facit etiã illud, qđ Schœnos inter fluuios Bœotiæ ẽt à Strabone referẽ, de cui⁹ noĩe Schœneũ ipſum dictũ qdã volũt. Deĩde, qđ apud Sta. lib. vii. ĩ catalo. dr̃.

Qui breue littus Hyler, Atalantæumq; ſuperbi
Schœnon habent, notiq; colunt veſtigia campi, &c.

Quãquã idẽ Statius lib. vi. de Arcadica Atalãta loquẽs, ita fabulã miſcet: vt ea quæ alterius ſunt, videlicet, quòd cũ procis ſuis curſu certarit, huic attribuere videatur. Sic enim ait.

–Quis Mænaliæ Atalantes.
Neſciat egregium decus & veſtigia cunctis
Indeprehenſa procis, &c.

Ad quem modum ſiquis Ouid. quoq; hoc loco miſcuiſſe fabulas dicet, & Schœnei pro Iaſii, poſuiſſe, quemadmodum Virg. alibi, Scyllam Niſi, & alterã quæ Phorci fuit, inter ſe cõfundit, vtetur ille quidẽ ratione, ſed tamen apud Criticos vix tolerabili. Vnus autẽ Diodorus eſt, apud quem lib. v. de eadem hac fabula hoc modo legitur. Cum in venatione} Atalanta Schœnei filia affuiſſet eius amore capt⁹ Meleager, pellem, veluti laudem occiſæ feræ illi conceſſit, &c. Et apud Hyginum in fragmento De iis qui ad aprum Calydonium ierunt, pro Schœnei, Pondei irrepſit. Cum tamẽ idẽ authoc alibi eandẽ Atalantã, Iaſii filiã vocet Sed eadẽ diuerſitas authorũ enã circa filiũ Atalãtes Parthenopæũ, & maritos ſiue amatores vtriusq; puellæ, eſt. Nã Parthenopæũ, quẽ pleriq; ex Milanione & Arcadica hac Atalanta natũ tradunt, vt Euripides in Phœniſſis & ſupplicibus. Pauſanias in Arcadicis. Cõment. Apollonii &c. hunc Hyginus & quidam alii Meleagri filium faciunt. Meleagrum enim amore Atalantes captum aiunt, poſt venationem hanc cum illa concubuiſſe. Et rurſum quem Ouidius infra, itemq; alii plerique Hippomenem vocant, Bœoticæ illius amatorem, Palæphatus Melanionem appellat. Quod nomẽ rurſum ſunt, qui Hippomenis cognomentum interpretentur, περὶ τὸ αἰνεῖν τοῖς μήλοις τὸν δρόμον, quoniã pomis aureis victoriã aſſecutus fuerit. Vt ex hoc quoq; dubitare quiſpiam poſſit, vna ne tm̃ Atalanta fuerit, ſed variis nominibus celebrata, an vero fabulæ inter ſe miſtæ atque confuſæ. Codrus certe in primo Sermonum etiã Muſæũ citat, quaſi is pro Hippomene. Melanionis nomẽ poſuiſſet, vbi de Arcadica Atalãta mẽtionẽ faciẽs inq̃t.

Παρθένιον δ' ἐπάλλαξεν ἀπ' Ἀρκαδίης Ἀταλάντη
Ἥν ποτε Μαλανίων ἐρασσάμενος φύγεν Ἰασίων
Παρθενίης ἀλέγουσα, χολωσαμένης δ' Ἀφροδίτης
Τοῦ πατρὸς οἶκα ἐπόθησεν, ἐνὶ κραδίῃ ...

Sed de hoc ipſe viderit. Verum vt illud quoque poſtremo adiiciamus. Tegeæam hic poeta vocat Atalantam, non ſynecdochice, vt Regius exponit, pro Arcadica, ſed proprie fuit enim Tegeatis patria Atalante, vt & Pauſanias, teſtatur in Arcadicis qui inter propria & memorabilia Tegeatarum, Ancæum & Atalantam recenſet, ad hanc venationem apri Calydonii profectos.}

CRASILIS

RAPH. ADDI.

¶RASILIS fibula)raſum cingulū:à parte enī totū,intelligitur. {Poteſt tñ & ſimpl'r fibula intelligi qua veſtis cōnectitur,raſilisq; accipi ,p lęui & polita.ſiue etiā attrita.} ¶Telorū cuſt.)pharetræ piphraſis . ¶Calydonius heros) Meleager. ¶Renuente Deo) nolēte vt ea potiretur . ¶Flammaq; latē. Hau.)occultū amorē ɔcepit. enī grã īpete īterdū vtunf poetę. ¶Dextra tuē Cor.)dextrū cornu defēdētes. Aciē nāq; ī aprū direxerāt, q̄ ī dextrū & ſiniſtrū cornu fuerat diſtributa. ¶Hippocoō.ſa.)Hippocoōtis filius . ¶Et ter.pa.Ver.)fugere volētē. ¶Succiſo po.)reciſo crure. Eſt enim poples ps genu poſterior,qd poſt plicef dictū.

Poples.

Raſilis huic ſumma mordebat fibula ueſtem,
Crinis erat ſimplex nodum collectus in unum.
Ex humero pendens reſonabat ebur nea læuo.
Telorum cuſtos,arcum quoq; læua tenebat.
Talis erat cultu,facies quam dicere uere
Virgineam in puero,puerilem in uirgine poſſes
Hanc pariter uidit,pariter Calydonius heros
Optauit renuente Deo,flammas q; latentes
Hauſit,& ò felix ſi quem dignabitur inquit,
Iſta uirum,nec plura ſinit tempus'q;,pudor'q;
Dicere,maius opus magni certaminis urget.
Sylua frequens trabibus,quā nulla ceciderat ætas
Incipit à plano,deuexa'q; proſpicit arua.
Quò poſtquā uenere uiri,pars retia tendunt.
Vincula pars adimūt canibus,pars preſſa ſequūtur
Signa pedum,cupiunt'q; ſuum reperire periclum,
Concaua uallis erat,quò ſe demittere riui
Aſſuerant pluuialis aquæ,tenet ima lacunæ
Lenta ſalix,uluæ'q; leues,iunci'q; paluſtres,
Vimina'q;,& longæ parua ſub arundine cannæ.
Hinc Aper excitus medios uiolentus in hoſtes
Fertur ut excuſſis eliſus nubibus ignis.
Sternitur incurſu nemus,& propulſa fragorem
Sylua dat,exclamant iuuenes,protenta'q; forti
Tela tenent dextro lato uibrantia ferro.
Ille ruit,ſpargit'q; canes,ut quisque furenti
Obſtat,& obliquo latrantes*diſſipat ictu.
Cuſpis Echionio primum contorta lacerto
Vana fuit,trunco'q; dedit leue uulnus acerno.
Proxima ſi nimiis mittentis uiribus uſa
Non foret,in tergo uiſa eſt hæſura petito.
Longius it.author teli Pegaſæus Iaſon.
Phœbe ait Ampycides,ſi te colui'q;,colo'q;,
Da mihi,quod petitur certo contingere telo.
Qua potuit,precibus Deus annuit.ictus ab illo eſt,
Sed ſine uulnere aper,ferrum'q; Diana uolanti
Abſtulerat iaculo,lignum ſine acumine uenit
Ira feri mota eſt,nec fulmine lenius arſit.
Emicat ex oculis,ſpirat quoq; pectore flammas*
Vt'q; uolat moles adducto concita neruo,
Cum petit aut muros,aut plenas milite turres,
In iuuenes certo ſic impete uulnificus ſus
Fertur,& Eupalamon,Pelagona'q; dextra tuentes
Cornua proſternit.ſocii rapuere iacentes.
At non letiferos effugit Enæſimus ictus
Hippocoonte latus.trepidātem , & terga parantem
Vertere ſuc ciſo liquerunt poplite neruũ.
Forſitan & Pylius citra Troiana periſſet.
Tempora,ſed ſumpto poſita conamine ab haſta
Arboris inſiluit,quæ ſtabat proxima,ramis,
Deſpexit'q; loco tutus,quem fugerat hoſtem.
Dentibus ille ferox in querno ſtipite tritis
Imminet exitio,fidens'q; recentibus armis
Orithyæ*magni,roſtro femur hauſit adunco.

¶Si quē digna.iſta vi.) hoc eſt ſi quē iſta ſe vxore dignū exiſtimabit . Hac autē exclamatione Meleager ſignificat ſe Atalātę pulchritudinē maximope admirari, ac illius amore pire. ¶Vrget)inſtat,impellit. ¶Sylua fre.tra.) denſa arborib⁹.eſt āt topographia & ſyluę deſcriptio,quā p:im planā, partim mōtoſam eſſe ait. ¶Ima lacunę) infimas vallis partes . Lacuna enim eſt aquę col.quæ & lama vocatur . ¶Lenta.ſa.) flexibilis. ¶Vluę leues) vlua herba eſt in paludibus naſcēs. ¶Et lō. parua ſub arun cannæ)arundinē appellare videtur poeta cānaꝝ corticē, q & tenuis eſt & facile areſcit. vñ arundinis nomē deductū eē videf. ¶Excit⁹)excitat⁹. ¶Ferf)ruit ¶Vt excuſſis eli. nubi. ignis) piphraſis eſt fulminis, qd ex nubiū ɔcurſu elidif. ¶Sternif īcurſu ne) arbores inqt apri illi⁹ incurſu ī terrā deiciunf. Hic vero colligif , q̄ vaſt⁹ ap ille, validusq; eēt , cui⁹ ipetu nemus ,pſternebaf. ¶Propulſa)ipulſa. ¶Dat frago.)ſtrepitū facit. Fragor nāq; dr ſtrepit⁹ reꝝ fractaꝝ. ¶Protētaq; for.tela te.) geſtū exprimit venatoꝝ apros excipiētium Protēdere nāq, venabula apris iuētib⁹. ¶Protēta te.)venabula . ¶Diſſipat)diſiicit. ¶Obliquo ictu) apri obliquos ict⁹ infei ūt. ¶Cuſpis)iaculū,à pte totū. ¶In ter.pe.) ī tergo apri. ¶Pegaſęus Ia.) Theſſal⁹ à Pagaſis vrbe Theſſaliæ, vt dixim⁹. ¶Phœbe ait Ampy.) Mopſus Ampyci fili⁹ Apolli. ſacerdos & vates clariſſim⁹. ¶Qua po.)quatenus, & ī q̄tū potuit. ¶Annuit preci.)pces exaudiuit. ¶Ferrūq; Dia.)vel.q̄ copula hoc loco,quia ſignificat . Idcirco nāq; ſine vulnere fuit ap , qd Diana ferrum iaculo abſtulerat. ¶Sine acu.) ſine cuſpide. ¶Nec ful.le.ar ſit)nec minus q̄ fulmē inflāmat⁹ē ap. ¶Emicat ex ocu.)flāma ſubintelligaf {Quidā tñ flāmā legere malunt , nolatiuo caſu, ſic enī vtroq; verbo recte cohæret.} ¶Moles)maximū ſaxū q̄tū è machinis bellicis emittif. ¶Cōcita)ipulſa. ¶Neruo addu.)fune baliſtę adducto. ¶Certo ipe.)impetu. Metri

Lacuna.

Pagaſæ

Ampycides Mopſus.

ADDI.

¶Forſitā & Py.) Neſtor à Pylo vrbe Meſſenię cui imperauit. ¶Citra Troiana tpa) añ Troianū bellū. Tpa nanq; īfelicia calamitoſaq; rere accipiūtur. ¶Sūpto cona.)capto impetu. ¶Ab haſta po.)fixa. ¶Inſiluit ramis)ī ramos. Datiuus ,p accuſatiuo cū in præpoſitiōe poſitus ſic Virg. ¶It clamor cœlo) ,p in cœlum. ¶Deſpexitq; tutus loco)deorſum aſpexit,inqt,aprū altitudine arboris tutus & ſecurus . Neq; eni apri arborē aſcēdere poſſunt. {Cæteꝝ qd Ouid. hoc loco de Neſtore dicit,id alii,iter quos & Cōmentator Homeri antiquus, Therſite attribuūt. Illū eni vt Agrii filiū, Meleagri patruelē , in hac venatione affuiſſe quoq; tradunt. Sed qa aliorū picula & clades videbat metu pterritū relicta ſtatiōe ſua, in locū quēdā editū ɔfugiſſe. Quare & Meleagrū ira cōmotū,pſecutū illū eē,atq, ita inter fugiendū, Therſitē crus fregiſſe, vnde & ab Homero Claudus altero pede fingif. Vide Cōmēt. Iliad.n. } ¶Recedētib⁹ armis) dētibus . {In trunco ſiue ſtipite acutis , & quaſi renouatis . ¶Orithyæ mag.) Etiā hic verſus notaf à grāmaticis. Nā nomē Orithyæ , ſecūdā & tertiā lōgas habet,inqunt. Scribitur enim Græce ὠρειθυίας,cuius rei exēplū & ſupra extat circa finē lib. ſexto,de Orithya, vxore Boreę Quare ēt ſunt q Orithiæ p ī ſimplex , ſiue latinū vtrobiq; ſcribāt. Ego vero vt neq; priorē lectionē aſſerere velim, ita neque habeo,quo poſteriorē hāc probē , vnde enī deductū Orithyæ nomē dicam⁹, aut quā etymologiā habere? Illud aūt interim ſuccurrit, potuiſſe verba trāſponi librarioꝝ vt ſępe fit incuria fieriq; Orithyæ magni &c. ex magni Orithyæ,aut ēt ex roſtro Orithyæ magni . Nā Orithyas interciſa diphthōgo , & penultima ad morem Thyoneus,correpta, vereor vt ſatis defendi poſſit. Significat aūt ὀρειθυίας eū q p montes feſtinat atq; impetū facit, ab ὄρος & θύω,primamq; extēdit in hoc noīe,perinde vt in Orion,& ſimilibus.} ¶Hauſit)aperuit , percuſſit. ¶Roſtro adūco)recuruo dēte.

ADD I.

ADDI. *a.l. deſi cit.

*a.l.flāma

*Fortaſſe, Magni Orithyæ,aut roſtro Orithyæ magni femur hauſit adūco.

At gemini nondum cœleſtia ſydera fratres,
Ambo conſpicui, niue candidioribus ambo,
Vectabantur equis. ambo uibrata per auras
Haſtarum tremulo quatiebant ſpicula motu.
Vulnera feciſſent, niſi Setiger inter opacas.
Nec iaculis iſſet, nec equo loca peruia ſyluas.
Proſequitur Telamon, ſtudioq́ incautus eundi
*Pronus ab arborea cecidit radice retentus.
Dum leuat hunc Peleus, celerem Tegeæa ſagittam
Impoſuit neruo, ſinuatoq́ expulit arcu.
Fixa ſub aure feri ſummum diſtrinxit arundo
Corpus, & exiguo rubefecit ſanguine ſetas.
Nec tamen illa ſui ſucceſſu lætior ictus,
Quàm Meleager erat. primus uidiſſe putatur,
Et primus ſociis uiſum oſtendiſſe cruorem,
Et meritum dixiſſe feres uirtutis honorem.
Erubuere uiri ſeq́ exhortantur, & addunt
Cum clamore animos, iaciuntq́ ſine ordine tela.
Turba nocet iactis, & quos petit, impedit ictus.
Ecce furens contra ſua fata bipennifer Arcas
Diſcite fœmineis quid tela uirilia præſtent
O iuuenes, operiq́ meo concedite dixit,
Ipſa ſuis licet hunc Latonia protegat armis,
Inuita tamen hunc perimet mea dextra, Diana,
Talia magniloquo tumidus memorauerat ore,
Ancipitemq́ manu tollens utraq́ ſecurim,
Inſtiterat digitis primos ſuſpenſus in artus.
Occupat audentem, quáque eſt uia proxima leto,
Summa ferens geminos direxit ad inguina dentes
Concidit Ancæus, glomerataq́ ſanguine multo
Viſcera lapſa *fluunt, madefactaq́ terra cruore eſt.
Ibat in aduerſum proles Ixionis hoſtem
Pirithous, ualida quatiens uenabula dextra.
Cui procul Aegides, ò me mihi charior inquit
Pars animæ conſiſte meæ licet eminus eſſe
Fortibus. Ancæo nocuit temeraria uirtus,
Dixit, & ærata torſit graue cuſpide cornu,
Cui bene librato uotiq́ potente futuro
Obſtitit æſculea frondoſus ab arbore ramus,
Miſit & Aſonides iaculum, quod caſus ab illo
Vertit, & in mentum figit latrantis, & inter
Ilia coniectum, tellure per ilia fixum eſt,
At manus Oenidæ uariat, miſſisq́ duabus,
Haſta prior terra, medio ſtetit altera tergo.
Nec mora, dum ſæuit, dum corpora uerſat in orbẽ.
Stridentemq́ nouo ſpumã cum ſanguine fundit,
Vulneris author adeſt, hoſtemq́ irritat ad iram,
Splendidaq́ aduerſos uenabula condit in armos.
Gaudia teſtantur ſocii clamore ſecundo,
Victricemq́ petunt dextræ coniungere dextram,
Immanemq́ feram multa tellure iacentem
Mirantes ſpectant, neque adhuc contingere tutum
Eſſe putant, ſed tela tamen ſua quiſq́ cruentat.
Ipſe pede impoſito, caput exitiabile preſſit,
Atque ita, ſume mei ſpolium Nonacria iuris
Dixit, & in partem ueniat mea gloria tecum.
Protinus exuuias rigidis horrentia ſetis

RAPH. ¶NONDVM cœleſtia ſydera) Gemini qui vnum ex zodiaci ſignis conſtituunt, Caſtor ac Pollux eſſe dicuntur. ¶Vulnera feciſſent) vulneraſſent. ¶Setiger) aper ſetas gerens. ¶Opacas) vmbroſas, arboribus denſas. ¶Studio eundi cupiditate currendi. ¶Leuat) alleuat, tollit. ¶Tegæa) Atalanta. ¶Sinuato arcu) cõtracto. ¶Arundo) arundinea ſagitta. ¶Diſtrinxit) vulnerauit. ¶Feres) habebis. ¶Erubuere viri) puduit inquit viros fortes aprũ à virgine primum fuiſſe pcuſſum. (Bipẽnifer Arc.) Ancæus Arcadicus bipennẽ ferẽs. Is aũt Ancæus (vt ſcribit Ariſtome.) Lycurgi & Antiones filius, apud Arcades colebaſ. Pherecydi vero aſtipulaſ Ouidius, qui ſcribit Ancæũ à Calydonio apro pcuſſum interiiſſe. Nã Ariſtomenes aliter de Ancęo ſcribit. Illũ enim agricalturæ amãtẽ fuiſſe ait, cum aũt vineã plãtaret, nimiũ graui labore ſeruos premebat, quare illoꝝ quidã dixit dñm ex illa vinea fructũ nũquam pcepturũ. Ancæus vero poſteaq̃ vua fuit matura lætus vindemiabat, ſeruũq́ iuſſit vinũ ſibi fundere, poculũ igiſ cũ ori apponeret dictũ illius ĩmemoriã reuocauit, cui ſeruus rñdit πολλὰ μεταξὺ πέλει κύλικος καὶ χείλεος ἄκρου, hoc eſt, multũ intereſt inter calicẽ & ſummũ labrũ. His vero dictis qdã accurrit nũciãs q̃ maximũ aprũ vineã ingreſſum illã puertere totã. Tunc Ancæus calicẽ cum abieciſſet ad aprũ feſtinauit, à quo pcuſſus interiit. Vñ natũ eſt illud puerbiũ in eos qbus præter ſpem aliquid euenit, qd ſic à Græco in latinũ Cato vertit, Multũ intereſt inter os & offam. {Quæ de Ancæo & vinea hic cõmemorat Regius, ad eum Ancęum alii referũt, q Neptuni filius fuit ex Aſtypalea, vt & Eraſmus annotauit in puerbiis. Fuerũt enim duo Ancæi Lycurgi alter, ſiue, vt Lycophroni placet, Actoris, alter Neptuni. De Arcadico aũt de quo hic agitur, etiã Pauſan. teſtaſ, cuius verba ſupra poſuim⁹.} ¶Cõcedite) locum date. ¶Operi meo) virtuti meæ. Temerarii aũt iactabundiq́ eſt oratio, ¶Protegat) defendat. ¶Perimet) interficiet. ¶Tumidus) elatus, ſupbus. ¶Ancipitẽ ſecurim) ex vtraq́ pte incidẽtẽ, vtrinq́ acutã. ¶Inſtiterat digi.) ſteterat in digitis. Geſtus aũt exprimiſ tollẽtis ſecurim, vt aliquẽ pcutiat. ¶In pri. ar.) in primas digitoꝝ ptes. ¶Occupat) ante aggreditur. ¶Quaq́ eſt via pxi. le.) inguina eni pcuſſa hoĩ mortẽ ſubito afferunt. ¶Multo ſangui.) cum præpoſitio ſubaudiatur, vt cũ multo ſanguine intelligatur. ¶Aegides) Theſeus Aegei filius. timebat aũt Pirithoo ſibi amore coniunctiſſimo Theſeus ab apro. ¶Eminus eſſe) longe abeſſe. ¶Temeraria vir.) incõſiderata fortitudo. ¶Graue cornu) grauem haſtã ex cornu cõfectam. {Notabis autẽ obiter hoc loco, cornu neutro genere & quarta declinatiõe dici de arbore, ex qua haſtæ ſiue iaculæ fiũt. Eodẽ eñ modo hoc dictũ accipio, graue cornu. vt apud Virg. Volat Itala cornus. Neq́ eñ veriſimile eſt, ex cornu bouis, aut cerui iacula tũ fieri ſolitũ fuiſſe. Id qđ Regii expoſitio innuere videſ.} ¶Torſit) iecit. ¶Aerata) ære & ferro munita. ¶Votiq́ pot. fu.) hoc eſt, aprum pcuſſuro. ¶Aeſculea ar.) æſculus arbor eſt glãdifera Ioui dicata. ¶Aeſonides) Iaſon Aeſonis filius. ¶Vertit) auertit, conuertit. ¶Et in mẽtum latrantis) Canis partẽ oris inferiorẽ mentum improprie poeta vocat, cũ nulli animaliũ præterquã homini mentum, & malæ ſint, vt in. xi. Naturalis Hiſtoriæ. Pliu. tradit. ¶Inter ilia) ilia in aliis animalibus dicuntur, quæ in hominibus & ouibus lactes appellãtur, vt idẽ Plinius ſcribit. ¶Tellure) in terra. ¶Bene librato) fortiter iacto. ¶Oenidæ) Meleagri Oenei filii. ¶Dũ ſæuit) furit. ¶Dum corpora) dum ſe rotat. ¶Author vulneris) Meleager. ¶Irritat) prouocat. ¶Petunt) appetunt, cupiunt. ¶Cruẽtat) cruore inficit. ¶Exitiabile) peſtiferũ, quod multis exitii cauſa fuerat. ¶Nonacria) Atalanta à Nonacri vrbe Arcadiæ dicta. ¶Spoliũ mei iuris) quod iure ipſo mihi debetur. Nam Meleager aprum interfecerat. Spolia vero proprie dicuntur quæ hoſtibus detrahuntur. ¶Exuuias) exuuiæ quæ ab exuendo dicuntur, non ſolum hominum tegmina, aut veſtes ſunt, ſed pelles quoq́ & ſerpentum & aliorum animaliũ. Virgilius ſecundo Georg. de ſerpẽte loquens. Cum poſitis nouus exuuiis, nitidusq́ iuuenta.

Marginal notes: *a. l. ptin⁹ — *a. l. cadũt — Prouerbiũ — ADDI. — Aegides. — ADDI. — Aeſculea — Spolia. — Exuuiæ. — Fratri Althææ des.

¶TERGA

Terga dat, & magnis inſignia dentibus ora.
Illi lætitiæ eſt cum munere muneris author.
Inuidere alii, totoq́; erat agmine murmur
E' quibus ingenti tendentes brachia uoce
Pone age, nec titulos intercipe fœmina noſtros,
Theſtiadæ clamant, nec te fiducia formæ
Decipiat, ne ſit longe tibi captus amore
Author, & huic adimunt munus, ius muneris illi.
Non tulit, & tumida frendens Mauortius ira,
Diſcite raptores alieni dixit, honoris,
Facta minis quantum diſtent. hauſitq́; nefando
Pectora Plexippi nil tale timentia ferro.
Toxea, quid faciat, dubium, pariterq́; uolentem
Vlciſci fratrem, fraterna'que fata timentem.
Haud patitur dubitare diu, calidumq́; prioris
Cæde recalfecit conſorti ſanguine telum.
Dona Deum templis nato uictore ferebat,
Cum uidet extinctos fratres Althæa referri,
Quæ plangore dato, mœſtis clamoribus urbem
Implet, & auratas mutauit ueſtibus atris,
At ſimul eſt author necis editus, excidit omnis
Luctus, & à lachrymis in pœnæ uerſus amorē eſt.
Stipes erat, quem cum partus enixa iaceret
Theſtias, in flammam triplices poſuere ſorores,
Stamina'que impreſſo fatalia pollice nentes
Tempora dixerunt eadem, ligno'que, tibi'que,
O modo nate damus, quo poſtquam carmine dicto
Exceſſere Deæ, flagrantem mater ab igne
Eripuit ramum, ſparſit'que liquentibus undis.
Ille diu fuerat penetralibus abditus imis,
Seruatos'que tuos iuuenis ſeruauerat annos.
Protulit hunc genitrix, tedas'que, & fragmina poni
Imperat, & poſitis inimicos admouet ignes.
Tum conata quater flammis imponere ramum
Cœpta quater tenuit, pugnat materq́;, ſororq́;,
Et diuerſa trahunt unum duo nomina pectus.
Sæpe metu ſceleris pallebant ora futuri,
Sæpe ſuum feruens oculus dabat ira ruborem,
Et modo neſcio quid ſimilis crudele minanti
Vultus erat, modo quem miſereri credere poſſes.
Cum'que ferus lachrymas animi ſiccauerat ardor,
Inueniebantur lachrymæ tamen, ut'que carina.
Quam uentus, uento'que rapit contrarius æſtus
Vim geminam ſentit, paret'que incerta duobus,
Theſtias haud aliter dubiis affectibus errat.
In'que uices ponit, poſitam'que reſuſcitat iram.
Incipit eſſe tamen melior germana parente.
Et conſanguineas ut ſanguine leniat umbras,
Impietate pia eſt. nam poſtquam peſtifer ignis
Conualuit, rogus iſte cremet mea uiſcera dixit.
Vt'que manu dira lignum fatale tenebat,
Ante ſepulchrales infelix aſtitit aras,
Pœnarum'que Deæ triplices furialibus inquit,
Eumenides ſacris uultus aduertite ueſtros,
Vlciſcor, facio'que nefas, mors, morte pianda eſt,
In ſcelus addendum ſcelus eſt, in funera funus,
Per coaceruatos pereat domus impia luctus.
An felix Oeneus nato uictore fruetur?
Theſtius orbus erit? melius lugebitis ambo.

RAPH. TERGA dat) tergora & pellem apri. Et magnis inſignia dētib⁹ ora) caput quoq; apri Atalātæ traditū fuiſſe à Meleagro poeta ait. Pone) depone. Noſtros titulos) noſtrum honorem, noſtram gloriam. Fœmina) cum quodam ↄtemptu Atalantam fœminam vocant. Theſtiadæ) Plexippus, & Toxeus Theſtii filii. Ne ſit longe tibi muneris author) ideſt ne interficiaris, ſic'que lōge ab amatore tuo ſepareris. Et huic adimunt munus) Atalantæ inquit munus eripiunt, ius autem muneris dandi Meleagro. Nō tulit) non paſſus eſt Atalantā munere fraudari. Mauortius) bellicoſus, Marti ſimilis Meleager. Frendens) fremens. Nefando ferro) nefario, impio. Nam Plexippus Meleagri auunculus erat. Hauſit) percuſſit. Timentia) timentis, eſt enim hypallage. Toxea quid faciat) ordo eſt, haud patitur dubitare diu Meleager Toxeum dubiū quid faciat, volentem'que & fratrem vlciſci, & timentem fraterna fata. Conſorti ſanguine) fraterno. Editus) dict⁹, nuntiatus. In pœnæ amorem) in ſupplitii cupiditatē, vindictæ. Stipes erat) ſtipitem deſcribit fatalem poeta, in quo Meleagri vita continebatur. Partus enixa Theſtias) Althæa Theſtii filia puerum enixa & puerpera. Triplices ſorores) tres Parcæ, Clotho, Lacheſis & Atropos, quas Martianus Capella Deorū ſcribas eſſe ait, & ſententias Iouis ſtudio veritatis excipere. Has Latini Nonam, Decimam, & Mortam vocarunt à partus tempore. Nā à nono & decimo menſe pueri ſecundū naturā naſcuntur, eoq́; Nonę & Decimæ aſcribuntur. Qui vero ante poſt'ue hoc tempus naſcuntur, quaſi monſtra Mortæ attribuūtur. Nam ſeptimo menſe raro pueri vitales naſcuntur, octauo nunquā, nono ſæpe, decimo ſępius. Hæ vitæ humanæ præeſſe creduntur, eam'q; nendo continere, vnde etiam lanificæ, & puellæ, & ſorores à poetis dicuntur. Martial. Lanificas nulli treis exorare puellas Contigit, obſeruant quem ſtatuere diem. Parcæ autem dictæ vel à parcēdo κατ' ἀντίφρασιν, quod nulli parcant vel à partu, vnius literæ mutatione, & Varro ſcribit, quod, (vt ait Heſiodus) hæ naſcentibus hominibus bonū malum'que parere & præſtare cenſeantur. Has Cicero Herebi & noctis filias fuiſſe ſcribit. Tres autē Parcæ tria ſunt fata numero (vt Apuleius ait) cum ratione temporis facientia. Nam Atropos præteriti tēporis eſt fatum, quod ne Deus quidem faceret infectum, vnde & Atropos dicta eſt, quod verti, mutari'que non poſſit. Lacheſis futuri, quod ipſa net & filum producit, ἀπὸ τοῦ λαγχάνειν, hoc eſt, à ſortiendo cognominata. Clotho præſentis, quod torquendo fuſum colligit filum à Lacheſi ductum ἀπὸ τοῦ κλώθειν, quod eſt torquere. Fragmina) fracta ligna, & ſciſſa. Pugnat mater'que, ſoror'que) hoc eſt, affectus matris que ſororis'que animo Althæa inter ſe contendunt. Et diuerſa trahunt) & diuerſum trahūt. Vnum pe.) vnum animū. Sæpe me. ſcele.) eleganter deſcribit poeta mulieris animū affectu miſericordiæ ſimul & indignationis vexatum. Ferus animi ardor) magna animi indignatio. Vim geminam) duplicem violentiam & venti & æſtus maris. Errat) vagatur animo & mente. Conſanguineas vmbras) fratrum animas. Leniat) mitiget. Sanguine) filii morte. Impietate pia eſt) videtur ſtulte eſſe dictum. Quo nanque modo quis pius eſſe poſſit impietate? Sed pia videtur fuiſſe Althæa fratrum cædem vlciſcendo, impia filium necando. Lignum fatale (in quo Meleagri fata continebantur. Ante ſepulchrales aras) quæ in ſepulchris erigebantur. Pœnarum'que Deæ triplices) furias infernales, quæ tres dicuntur eſſe, Tiſiphone, Alecto, & Megæra. Althæa teſtatur ſe per nefandum ſcelus fratrum cædem vlciſci. Eumenides) hæ furiæ dicuntur, κατ' ἀντίφρασιν, quod nulli beneuolæ ſint aut mites. Aduertite) conuertite. Furialibus ſacris) à furore & indignatione prouenientibus. Mors morte pianda eſt) cædes fratrum morte filii purganda eſt. An felix Oeneus) cum magna indignatione hæc ab Althæa dicuntur.

Stipes in quo Meleagri vita
Tres parcæ
Nona, Decima, Morta.
Atropos
Lacheſis
Clotho
Tres furiæ
Eumenides.

Vos modo fraterni manes,animæq; recentes,
Officium ſentite meum,magno'q; paratas
Accipite inferias,uteri mala pignora noſtri.
Hei mihi quò rapior?fratres ignoſcite matri.
Deficiunt ad cœpta manus.meruiſſe fatemur
Illum cur pereat,mortis mihi diſplicet author.
Ergo impune feret,uiuus'q;,& uictor,& ipſo
Succeſſu tumidus,regnum Calydonis habebit?
Vos cinis exiguus,gelidæ'q; iacebitis umbræ?
Haud equidem patiar.pereat ſceleratus,& ille
Spem'q; patris,regnum'q; trahat,patriæ'q; ruiná.
Mens ubi materna eſt?ubi ſunt pia uota parentū?
Et quos ſuſtinui bis menſum quinque labores?
O utinam primis arſiſſes ignibus infans,
Id'q; ego paſſa forem,uixiſti munere noſtro.
Nunc merito moriere tuo cape præmia facti,
Bis'q; datam primum partu,mox ſtipite rapto,
Redde animam,uel me fraternis adde ſepulchris,
Et cupio,& nequeo,quid agā?modo uulnera fratrū
Ante oculos mihi ſunt,& tantæ cædis imago.
Nunc animum pietas,materna'q; nomina frangūt.
Me miſeram,male uincetis,ſed uincite fratres.
Dum modo quæ dedero uobis ſolatia,uos'q;
Ipſa ſequar,dixit,dextra'q; auerſa,trementi
Funereum torrem medios coniecit in ignes.
Aut dedit,aut uiſus gemitus eſt ille dediſſe
Stipes,& inuitis correptus ab ignibus arſit.
Inſcius,atq; abſens flamma Meleagrus ab illa
Vritur,& cæcis torreri uiſcera ſentit
Ignibus ac magnos ſuperat uirtute dolores.
Quod tamen ignauo cadat,& ſine ſanguine,leto
Mœret,& Ancæi felicia uulnera dicit,
Grandæuum'q; patrem,fratres'q;,pias'q; ſorores,
Cum gemitu,ſociam'q; tori uocat ore ſupremo.
Forſitan & matrem,creſcunt ignis'q; dolor'q;,
Langueſcunt'q; iterum ſimul eſt extinctus uterq;,
In'q; leues abiit paulatim ſpiritus auras,
Paulatim cana prunam uelante fauilla
Alta iacet Calydon.lugent iuuenes'q;,ſenes'q;,
Et uulgus,proceres'q; gemunt,ſciſſæ'q; capillos
Plangunt ora ſimul matres Calydonides heu heu*
Puluere caniciem genitor,uultus'q; ſeniles
Fœdat humi fuſus,ſpatioſum'q; increpat æuum.
*Nam de matre,manus diri ſibi conſcia facti
Exegit pœnas,acto per uiſcera ferro.
Non mihi ſi centum Deus ora ſonantia linguis,
Ingenium'q; capax,totum'q; Helicona dediſſet,
Triſtia perſequerer miſerarum uota ſororum.
Immemores decoris,liuentia pectora tundunt,
Dum'q; manet corpus,corpus refouent'q;,fouēt'q;,
Oſcula dant ipſi,poſito dant oſcula lecto.
Poſt cinerem,cineres hauſtos ad pectora preſſant,
Affuſæ'q; iacent tumulo,ſignata'q; ſaxo
Nomina complexæ,lachrymas in nomina fundunt
Quas poſtquam Oeneiæ tandem Latonia clade
Exſatiata domus,præter Gorgen'q; nurum'q;
Nobilis Alcmenæ,natis in corpora pennis
Alleuat,& longas per brachia porrigit alas,
Cornea'q; ora facit,uerſas'q; per aera mittit.

RAPH. ¶MAGNOq; paratas inferias) ſacrificia magno pretio & filii ſanguine comparata. Inferiæ autē dicuntur ſacrificia,quæ mortuis fiunt. ¶Vteri mala pignora noſtri) ἐξήγησις & expoſitio inferiarū magno cōparatarum. ¶Hei mihi quò rapior) retrahitur officio matris à cæde filii Althæa. ¶Quò rapi) in quod ſcelus trahor. ¶Mortis mihi diſplicet author) nollem inquit Althæa ego eſſe mortis filii author. ¶Ergo impune feret) indignationi iterū indulget Althæa. Ergo enim affectui & indignationi ſeruit. Sic Auguſtus de Virgilii teſtamēto. Ergo'ne ſupremis potuit vox improba verbis Tam dirum mandare nefas? ¶Spemq; patris) Oenei, qui totā ſpem ſuā in Meleagro filio collocarat. ¶Mens vbi materna eſt?) ad pietatē qua filium proſequitur reuocat cogitationem ſuam Althæa in qua tamē indignatione victa diutius nō perſtat. ¶Bis quinque menſum) decem mēſes in vtero matres filios geſtare dicūtur, quāuis vulgus nouē tantūmodo putet. Non autē menſes (vt ferè in exēplaribus eſt deprauatum) ſed mēſum pro menſium (vt monet Priſcianus) eſt legendum, vt decem menſium labores intelligamus. ¶O vtinam primis arſiſſes ignibus infans) vtinam, inquit, tunc combuſtus fuiſſes cum eras infans vnà cum ſtipite, quem à Parcis in ignem coniectum ego ardere paſſa non ſum. ¶Tuo merito) tuo delicto. ¶Facti) peccati, ac ſceleris tui. ¶Stipite rapto) ex igne erepto torre & titione. ¶Et cupio) fratres vlciſci ſubintelligatur. ¶Et nequeo) non poſſum in ignem conicere torrem, pietate, qua filium proſequor, impedita. ¶Me miſeram) ibi eſt diſtinguendum. Eſt enim exclamatio, qua Althæa ſe oſtendit inuitam in filii perniciem armari. ¶Male) in malum: & calamitatem meam. ¶Dummodo quæ dedero) de conſciſcenda ſibi quoque morte iam cogitat Althæa. ¶Funereum) funeſtum, funeriſq; ac mortis Meleagri cauſam. ¶Et inuitis ignibus) rei inanimatæ dat ſenſum poeta perinde atq; ſi ignes ipſi Meleagri miſererentur. ¶Virtute) fortitudine. ¶Cæcis ignibus) occultis quorum cauſa latebat. ¶Ignauo leto) vili morte. ¶Mœret) dolet. ¶Sociam tori) vxorem. ¶Langueſcuntq;) decreſcūt atq; diminuuntur. ¶Simul eſt extinctus vterq;) & ignis ſtipitis & Meleager. ¶In leues auras) eorū ſequitur hoc loco opinionē poeta, qui ſentiunt animā auram eſſe & aerem. ¶Cana fauilla) albo cinere. ¶Velante) tegente. ¶Prunā) carbones. ¶Alta iacet Calydō) ſi alta quo modo iacet? an mœrore ex morte Meleagri cōcepto cecidiſſet ac iacere videbatur, quæ paulo ante virtute ipſius Meleagri alta potenſq; erat. ¶Sciſſæ capillos) ſcindentes ac lacerantes capillos, id qd in magnis luctibus mulieres facere ſolent. Eſt aūt ſynecdoche, maxime poetis vſitata. ¶Plāgūt ora) percutiunt ac genas lacerant. ¶Heu heu) mimeſis & imitatio eſt gemitus emitētium mulierū. ¶Puluere caniciē) pater inquit Oeneus puluere caput, facieniq; deturpat. Hoc enī in magnis mœroribus fiebat apud priſcos. ¶Acto p viſcera ferro) ſic quidē Ouid. Diod. vero ſcribit Althæā laqueo vitā finiſſe. ¶Totū Helicona) oīum muſarum fauorē. ¶Liuētia pectora tundunt) pcutiunt pectora, ac liuētia reddunt, & ſubnigra. ¶Dūq; manet corpus) cadauer Meleagri. ¶Ipſi lecto) pheretro in quo Meleagri cadauer cōpoſitum fuit.

ADDI. {Tu ſic diſtigue. Oſcula dāt ipſi idest Meleagro, ſeu corpori, poſito dant oſcula lecto. Vt alterū oſcula ad corpus, alterū ad lectum referatur.} ¶Poſt cinerē) poſteaquā Meleagri cadauer in cinerē fuit reſolutum. ¶Hauſtos) acceptos manib⁹. ¶Preſſant) aſtringunt. Elegāter aūt ea oīa effingit poeta, quæ in funeribus fratrū à ſororibus fieri cōſueuere. ¶Affuſęq;) incumbētes, inſtratæ, proſtratæ. ¶Nomina ſaxo) ſigna. Epitaphiū in ſaxo ſculptū, in quo nomē Meleagri erat. Oenetæ domus, familiæ. Oenei. ¶Latonia) Diana, Latonę filia. ¶Nurūq; Nobilis Alcmenæ) Deianirā Herculis vxorē. ¶Alleuat) in aerē tollit. ¶Corneaq; ora facit) hoc eſt ora in roſtra cōuertit. ¶Verſaſq;) in aues cōmutatas, quę Meleagrides à Meleagro fratre fuerunt cognominatę.

ADDI. {De auibus, quas Meleagrides vocāt, Plin. libro. x. cap. xxvi. Simili modo, inquit,

Melegri mors.

*Nā mater manibus diri ſibi conſcia facti.

pugnant

pugnant Meleſgrides in Bœotia. Africæ hoc eſt gallinarũ genus, gibberũ, variis ſparſum plumis, quæ nouiſſimæ ſunt peregrinarũ auiũ in menſas receptæ, ꝓpter ingrauem virus. Verũ Meleagri tumulus nobiles eas fecit, &c. Has Var. eaſdem facit cũ Numidicis. Tranqllus & Columella ſeparant, vt & cæteri, qui Numidicas criſtas rutilas gerere, Meleagrides aũt cœruleas tradunt. Volateranus.}

Meleagri ſorores in aues. Meleagrides.

APH.

❡INTEREA Theſeus) mira phātaſia qnque Naiadum transmutationē in inſulas cũ ſuperiore fabula poeta ↄnectit. Interfecto nanq; Calydonio Apro Theſeus cũ Athenas rediret, fortè Achelous fluui⁹ Aetoliā ab Acarnania diſterminans ſic intumuerat, vt tutus tranſitus nō videreť inuitatus igiť Theſeus à fluminis Deo Acheloo domũ illius intrauit tantiſper illic futurus, dũ tutò trāſire poſſet. Cũ vero poſt cœnā Theſe⁹ in mare ꝓſpiciēs vidiſſet inſulas quaſdā, Acheloũ rogauit, quot illæ inſulæ eſſent, ac quo nōie appellarenť, cui Achelous rñdit. Naiades qnque fuiſſe illoꝝ locoꝝ accolas, quæ cũ aliis Diis ſe ſpreto ſacrificaſſent, eas cũ locis ſuis in mare à ſe indignato fuiſſe ꝓuolutas, ac in inſulas qnq; nōie Echinadas & ſuis & fluctibus marinis fuiſſe diſcretas. ❡Sociati labo.) cõicati ſibi cũ multis aliis. ❡Erechtheias Tritonidos arces) periphraſis eſt Athenarũ, quæ & in Palladis tutela ſunt, & ab Erechtheo rege Erechtheię dicunť. ❡Fecitq; moras Achelo⁹ eũti imbre tumens) Achelous Oceani & Tethyos fili⁹ fuiſſe ab Heſiodo ſcribitur. Is cũ peteret Deianirā Oenei Calydonię regis filiā Herculē in ſe cõuertit, à quo ſuperatus, in fluuio iuxta Calydoniā labēn ſe occultauit, nomenq; flumini impoſuit, qđ qdem à Pindo Theſſaliæ monte oritur, Aetoliā q; ab Acarnania diſtinguit. Sanè apud antiquos aqua (vt Macrob. Seruius'q; ſcri.) gñaliť Achelo⁹ dicebať. Vñ Virgil. in Georg i. Pocula'q; inuen. Ache. miſcuit vuis. Sanè Achelous cũ prius Thoas fuerit dict⁹, ab Acheloo, q Alcmæonē ex Theſſalia ſecutus eſt, nomē accepit. Hic ex Terpſichore vna muſaꝝ. Sirenas ſuſtuliſſe ferť. Videť aũt maximus eſſe oĩum Græciæ fluuiorũ Achelous, vñ & oēm aquā veteres Acheloõ vocarunt. ❡Turbineo vortice) in modũ turbinis ſe voluēte. Vortex enim ꝓprie diciť cõtorta in ſe aqua. Turbo aũt eſt vis vēti & inſtrumētũ quo pueri ludũt, fune illud in terrā incutiētes.

Echinades inſulæ.

Achelous.

Achelous fluui⁹ græciæ.

ARG. FABVLAE SEQ.

Theſeus apro Calydonio interfecto cum ſe reciperet Athenas & torrentibus aquis interpellaretur, ab Acheloo amne, qui imbribus intumuerat inuitatus eſt, vt ſuis tectis ſuccederet, dum fluminis vnda ſubſideret. cuius ille hoſpitio cum reſediſſet & inter epulationem procul inſulas viſas ab hoſpite accepit nymphas fuiſſe Naiades, quæ cum Deis ſacra redderent, ille qui ab his præteritus eſſet, motus offenſam in inſulas Echinadas eas cõuertit.

Interea Theſeus ſociati parte laboris
Functus, Erechtheias Tritonidos ibat ad arces.
Clauſit iter, fecitq; moras Achelous eunti
Imbre tumens. ſuccede meis, ait inclyte tectis
Cecropide, nec te committe rapacibus undis.
Ferre trabes ſolidas, obliquaq; uoluere magno
Murmure ſaxa ſolent, uidi contermina ripæ
Cum gregibus ſtabula alta trahi, nec fortibus illic
Profuit armentis, nec equis uelocibus eſſe.
Multa quoq; hic torrens niuibus de monte ſolutis
Corpora turbineo iuuenilia * uortice merſit.
Tutior eſt requies, ſolito dum flumina currant
Limite, dum tenues capiet ſuus alueus undas.
Annuit Aegides utorq; Acheloe, domoq;,
Conſilioq; tuo, reſpondit, & uſus utroq; eſt.
Pumice multicauo, nec leuibus atria tofis
Structa ſubit. molli tellus erat humida muſco,
Summa lacunabant alterno murice conchæ.
Iamq; duas lucis partes Hyperione menſo,
Diſcubuere toris Theſeus, comites'q; laborum,
Hac ixionides, illa Trœzenius heros
Parte Lelex, raris iam ſparſus tempora canis,
Quoſq; alios parili fuerat dignatus honore
Amnis Acarnanum, lætiſſimus hoſpite tanto
Protinus appoſitas nudæ ueſtigia nymphæ
Inſtruxere epulis menſas, dapibus'q; remotis
In gemma poſuere merum tum maximus heros
Aequora proſpiciens oculis ſubiecta, quis inquit
Ille locus, digito'q; oſtendit, & inſula nomen
Quod gerit illa, doce, quanquam non una uidetur.
Amnis ad hæc, non eſt inquit, quod cernimus, unũ.
Quinque iacent terræ, ſpatium diſcrimina fallit.
Quoque minus ſpretæ factum mirere Dianæ.
Naiades hæ fuerant, quæ cum bis quinque iuuēcos
Mactaſſent, turis'q; Deos ad ſacra uocaſſent,
Immemores noſtri feſtas duxere choreas.
Intumui, quantus'q; feror, cum plurimus unquam,
Tantus eram, pariter'q; animis immanis, & undis
A ſyluis ſyluas, & ab aruis arua reuulſi.
Cumq; loco, nymphas, memores tum deniq; noſtri
In freta prouolui, fluctus noſter'q;, maris'q;
Continuam diduxit humum, pariter'q; reuellit
In totidem, mediis, quot cernis Echinadas undis.

ARG. FABVLAE SEQ.

Perimele Hippodamātis filia cũ ab Acheloo amne per vim eſſet oppreſſa, pater eā ob admiſſum præcipitauit in pelagus, ſtuprator expetiit: ita, vt beneficio Neptuni mare eam ſemotam ab Echinadibus efficeret inſulam.

Vt tamen ipſe uides, procul en procul una receſſit.
Inſula grata mihi, Perimelem nauita dicit.
Huic ego uirgineum dilecte nomen ademi,
Quod pater Hippodamas ægre tulit, in'q; ꝓfundũ

❡Tutior eſt reqes) ſecurior eſt mora. ❡Nec leuib⁹ tofis) aſpis, impolitis. Tofus enim lapis eſt cauernoſus. Deſcribit ãt poeta ſpelũcā fluminis Deo cueniente. ❡Molli muſco) Muſcus herba eſt tenuiſſima iuxta fontes ac in locis humidis naſcēs. ❡Sũma lacunabãt) ſupiores inqt ſpelũcę partes in lacunaria diſtinguebãt ↄchæ alternis muricibus diſtinctæ. Nã lacunare eſt lacus ac lacunaria facere. ❡Murice) murex aũt genus eſt cochleæ vñ fit purpure⁹ color. ❡Hyperione) Sole. Hyperiō nanq; Cœli fuit filius, qui ex ſorore Solē fertur genuiſſe, verum ꝓ Sole poniť. ❡Hac Ixionides) Pirithous Ixionis filius, ꝑpetuus Theſei comes. {Illa Trœzeni⁹ heros, Parte Lelex, à Trœzene, vbi Pittheus regnauiť, ſiue ille Pitthei filius, Aethræ'q; frater fuit, vt ex ſequētibus colligit Regius, ſiue enā aliũde in eā vrbē habitatum venerit. Nã quod ſupra idē Lelex Narycius dicitur, dubiũ opinioni illius affert. Sed de Lelege quæ in mentē nobis veniebãt, ſupra annotauimus.} ❡Nudæ veſtigia nymphæ) pedes nudos habētes nymphæ, eſt enim ſynecdoche. ❡In gēma) in gēmatis poculis. ❡Spatium diſcrimina fallit) breuitas inquit ſpatii diſcrimina atq; ſeparatiões inſularũ ↄfundit. ❡Spretæ) cõtentæ. {Factum, quo Oeneum vita fuit.} ❡Cum plurimus vnq̃) maximus. ❡Diduxit) diuiſit. ❡Mediis quot cernis Echinadas vndis) Echinades, quæ & Echinæ dicũtur, inſulæ ſunt ad hoſtiũ Acheloi Aetoliæ fluuii, qui limũ aſſidue inuehēdo illas effeciſſe videť. Dictę ſunt aũt Echinades, vel ab Echinis, qbus abundãt, vel (vt ſcribit Apollo.) ab Echino quodā vate. ❡Vt tamen ipſe vides) Perimele Hippodamãtis filia ab Acheloo vim paſſa è ſaxo à patre in mare fuit præcipitata. Achelous vero de amicæ ſalute admodũ ſolicitus, Neptunũ rogauit, ne eā ſubmergi pateretur, ſed ei aut locũ præberet, aut ipſam locum efficeret. precibus igitur Acheloi motus Neptunus eā in inſulā haud lōge ab Echinadibus diſtantē cõmutauit. ❡Virgineum nomē ademi) virginitatem eripui.

*a.l.ſucceſſiſſet.

Murex

Hyperiõ.

*a.l.culmine.

ADDI.

ADDI.

RAPH. ❡PROPVLIT) proiecit. ❡In profundum) in mare altum. ❡Sacri am.) oẽs fluuii numen habere dicuntur, vnde & ſacri nuncupantur.

Perimele in inſulam

ADDI. {Debuit illius miſereri, & ignoſcere nobis ita quidem vulgo habent codices ferè oẽs, verſumq́; grãmatici hũc ita defendunt, vt dicant primá in verbo, ignoſcere, corripi, ea ratione, qđ mutam ſequitur liquida. Sed mihi hæc ratio in hoc verbo durior videtur, ꝓpterea qđ verbũ ipſum cõpoſitũ, g loco, n, aſſumpſit, factumq́; ignoſco, ex In, & Noſco. At ſublata cõiũctione, &, idẽ verſus nõ modo qđ ad numeros attinet, integrior, ſed & elegantior multo erit, & affectui magis ſeruiet, ꝓpter diſtributionẽ, quæ cõiũctione opus non habet, eáq; interpoſita, gratiã ferè amittit.} ❡Feritate pa.) crudelitate patris. ❡Mouit caput æquore⁹ rex Neptunus annuit meis precibus. ❡Salientia) palpitantia, id quod timore percuſſis accidere ſolet. ❡Præcordia) pectora hoc loco qđ cordi contendantur. Proprie vero præcordia dicunƭ partes cordi præiacẽtes. ❡Grauis inſula) magna. Inſula vero dicıƭ, qđ ſit in ſalo: hoc eſt, in mari collocata. ❡Amnis ab his tacuit) hæc ad connectendas quæ ſubiiciuntur. Metamorphoſes dicuntur. Narraturus enim eſt poeta quemadmodum Iuppiter atque Mercurius in hominum figuras cõuerſi Phrygiam peragrarũt, vt hominum benignitatẽ experirentur. Cum vero nemo ex oppidanis ipſos ſuſciperet hoſpitio, caſam Philemonis ruſtici, atque pauperis ſubiere, à quo benigne accepti cũ ſe Deos eſſe indicaſſent, & anſerem quem vnicum habebat occidere vetuerunt, & vt ſecum collem aſcenderet cum Baucide vxore admonuerunt. Profecti igitur domo cum eſſent, ecce oppidũ illud in lacum vident conuerſum, omneſq; domus ſubmerſas præter vnicam ſuam caſam, quæ & ipſa in magnificentiſſimũ tẽplum cum fuiſſent mutata, hortantib⁹ Diis, vt quicquid vellent peterẽt, Philemon reſpondit ſe velle eſſe illius tẽpli ſacerdotes ea ꝯditione, vt nec ipſe vxoris, nec vxor viri mortẽ vnq̃ videret, id vero facile impetrarunt, nam vna & eadem ho-

Inſula vñ.

Oppidum in ſtagnum

Baucis & Philemon

Propulit è ſcopulo perituræ corpora natæ.
Excepi, nantem'que ferens, o proxima terræ
Regna uagæ dixi ſortite Tridentifer undæ,
In quo deſinimus, quo ſacri currimus amnes,
Huic ades, atque audi placidus Neptune precantẽ.
Huic ego, quam porto, nocui, ſis mitis, & æquus.
Si pater Hippodamas, aut ſi minus impius eſſet,
Debuit illius miſereri, *ignoſcere nobis.
Cui quondam tellus clauſa eſt feritate paterna,
Affer opem, merſæ'q; precor feritate paterna
Da Neptune locum, uel ſit locus ipſa licebit.
Hunc quoq; cõplectar. mouit caput æquoreus rex.
Concuſſit'que ſuis omnes aſſenſibus undas.
Extimuit nymphe, nabat tamen, ipſe natantis
Pectora tangebam trepido ſalientia motu.
Dum'que ea contrecto, totum dureſcere ſenſi
Corpus, & inducta condi præcordia terra.
Dum loquor, amplexa eſt artus noua terra natãtes,
Et grauis increuit mutatis inſula membris.

ARG. FABVLAE SEQ.

Iuppiter & Mercurius in hominum figuras verſi in regionẽ Phrygiæ cum animos incolarum experti a nullo vltro exciperentur hoſpitio, a Philemone & Baucide hoſpitaliſſime ſunt excepti, & cum maxima voluntate rebus humilibus ad victum & neceſſariis ſimpliciſſimos animos pauperũ experti ſunt. Ergo vt numen ac vim oſtenderent ſuam ſeuocatis ſenibus in excelliorem collem, caſam eorum in templum conuerterunt, eoſque ipſos optatos antiſtites ſacrati loci præſtiterunt, ita vt cũ ſenectute ſoluti eſſent, in arbores conuerterentur, vt Philemon cederet in ilicem, Baucis in Tiliam. Oppidum autem eorum quod cæteros ciues inhoſpitales habuerat, aquarum multitudine obrutum ſtagnum factum eſt.

Amnis ab his tacuit, factum mirabile cunctos
Mouerat irridet credentes, utque Deorum
Spretor erat, mentis'que ferox Ixione natus,
Ficta refers, nimium'q; putas Acheloe potentes
Eſſe Deos, dixit, ſi dant, adimunt'que figuras.
Obſtupuere omnes, nec talia dicta probarunt.
Ante omnes'que Lelex anima maturus, & æuo
Sic ait. Immenſa eſt, finem'que potentia cœli
Non habet, & quicquid ſuperi uoluere peractũ eſt.
Quoque minus dubites, tiliæ contermina quercus
Collibus eſt Phrygiis medio circundata muro.
Ipſe locum uidi. nam me Pelopeia Pittheus
Miſit in arua, ſuo quondam regnata parenti,
Haud ꝓcul hinc ſtagnũ eſt, tellus habitabilis olim,
Nunc celebres mergis, fulicisq; paluſtribus undæ.
Iuppiter huc ſpecie mortalis, cumq; parente
Venit Atlantiades poſitis caducifer alis.
Mille domos adiere, locum, requiemq; perentes,
Mille domos clauſere ſeræ, tamen una recepit
Parua quidem ſtipulis, & canna recta paluſtri.
Sed pia Baucis anus, pariliq; ætate Philemon
Illa ſunt annis iuncti iuuenilibus, illa
Conſenuere caſa, paupertatemq; ferendo
Effecere leuem, nec iniqua mente ferendam.
Nec refert dominos illic, famulos'ue requiras.
Tota domus, duo ſunt. iidem parent'q;, iubent'q;
Ergo ubi cœlicolæ paruos tetigere penates,
Summiſſo'q; humiles intrarunt uertice poſtes,
Membra ſenex poſito iuſſit releuare ſedili,
Quod ſuper, iniecit textum rude ſedula Baucis.
Inde foco tepidum cinerem dimouit, & ignes
Suſcitat heſternos, foliisq;, & cortice ſicco

ra cum ad extremam peruenissent ſenectutẽ in arbores, alter quercum, altera tiliam transmutati fuerunt. Hæc autem adeo perſpicue à poeta deſcribuntur, vt nihil expoſitionis indigere videanƭ. ❡Ab his) poſt hæc. ❡Spretor Deorum) contẽptor, {Vtpote ex Cẽtaurorũ genere, quos poetę eodẽ modo vt Cyclopas, deorũ contẽptores fingunt,} ❡Si dant adimuntq́; figuras) ſi poſſunt & dare & eripere formas rebus. ❡Animo maturus & æuo) Lelegẽ & prudentẽ & ſenem & bonũ virũ fuiſſe poeta ſignificat. ❡Immenſa eſt) ſententia pio grauiq; viro maxime cõueniẽs. ❡Tiliæ contermina) vicina. Tilia autẽ arbor eſt fructũ ferens, quẽ à nullo aĩalium attingi miratur Plinius, foliorumq́; & corticis ſuccum dulcem eſſe ait, ac inter corticẽ & lignum tenuiſſimũ eſſe mẽbranã, quæ Phylira vocetur, qua antiq in nectendis coronis vtebantur. Vñ Horatius: Diſplicet nexæ Philyra coronæ. ❡Nã me Pelopeia Pittheus miſit in arua) Pittheus Lelegis pater fuit & Aethrę Theſei matris. Pelopeia autẽ arua nõ Peloponneſum (vt quidam putant) ſed Phrygiã dicit. Nã Pelos Tãtali Phrygiæ regis filius fuit, qui inde in Peloponneſum venit. {De Pittheo, quod is pater Lelegis fuerit, alibi qđ ſciã, nihil legitur. Proinde coniecturam hanc Regii vt neque refellere, animus eſt, ita neq; habeo, vnde cõfirmẽ. Lecto rẽ tamẽ propter Naryeii epitheton quo ſuprà Lelegem appellat, cõmonẽdum putaui.} ❡Suo parenti) Pelopi. Nã Pittheus & Trœzen Pelopis filii fuere, vt Strabo narrat. ❡Fulicis paluſtribus) Fulicæ aues ſunt notiſſimæ in paludib⁹ viuẽtes. ❡Specie mortalis) humanã in figurã verſus. ❡Atlãtiades caducifer) Mercuri⁹ caduceũ gerẽs. ❡Seræ) ianuæ, à parte nanq; totũ intelligimus, Sera enim pars eſt ianuæ, in quã clauis ĩmittitur. ❡Parili ætate) parili & æquali. ❡Tota domus) tota familia. ❡Iidẽ parẽtq;, iubẽtq;) iidẽ inqt domini ſunt & ſerui. ❡Reuelare mẽbra) leuia facere, quæ ꝓpter laſſitudinẽ grauia videbanƭ. Sedere eni illos iuſſit Philemon. ❡Poſito ſedili) appoſita ſede. ❡Qđ ſup anaſtrophe ẽ, ꝓpoſitio nãq; poſtpoſita eſt.

ADDI. a.a.l.& igno...

Pittheus

Pelops.

ADDI

Trœzen.

❡ANIMA)

Nutrit, & ad flammas anima perducit anili.
Multifidasq; faces, ramaliaq; arida, tecto
Detulit, & minuit, paruoq; admouit aheno.
Quod'que ſuus coniux riguo collegerat horto,
Truncat holus foliis. furca leuat ille bicorni
Sordida terga ſuis nigro pendentia tigno,
Seruato'que diu reſecat de tergore, partem
Exiguam, ſectam'que domat feruentibus undis.
Interea medias fallunt ſermonibus horas.
Sentiri'q; moram prohibent. erat alueus illic
Fagineus, dura clauo ſuſpenſus ab anſa.
Is tepidis impletur aquis, artus'que fouendos
Accipit, in medio torus eſt de mollibus uluis,
Impoſitus lecto, *ſponda, pedibus'q; ſalignis.
Veſtibus hunc uelant, quas non niſi tempore feſto
Sternere conſuerant, ſed & hæc uilis'q;, uetus'q;
Veſtis erat, lecto non indignanda ſaligno.
Accubuere Dei, menſam ſuccincta, tremens'que
Ponit anus, menſæ ſed erat pes tertius impar
Teſta parem fecit, quæ poſtquã ſubdita cliuum
Suſtulit, æquatam mentha exterſere uirenti.
Ponitur hic bicolor ſyncerӕ baca Mineruæ,
Condita'que in liquida corna autumnalia fece,
Intyba'que, & radix, & lactis maſſa coacti,
Oua'que non acri leuiter uerſata fauilla.
Omnia fictilibus poſt hæc cælatus, eodem
Siſtitur argento crater, fabricata'que fago
Pocula, quæ caua ſunt flauentibus illita ceris,
Parua mora eſt, epulas'que foci miſere calentes.
Nec longæ rurſus referuntur uina ſenectæ,
Dant'que locum menſis paulum ſeducta ſecundis
Hic nux, hic miſta eſt rugoſis carica palmis,
Pruna'que, & in patulis redolentia mala caniſtris,
Et de purpureis collectæ uitibus uuæ.
Candidus in medio fauus eſt, ſuper omnia uultus
Acceſſere boni, nec iners, pauper'que uoluntas.
Interea, quoties hauſtum cratera repleri
Sponte ſua, per ſe'que uident ſuccreſcere uina,
Attoniti nouitate, pauent, manibus'que ſupinis.
Concipiunt Baucis'q; preces, timidus'q; Philemon
Et ueniam dapibus, nullis'que paratibus orant.
Vnicus anſer erat minimæ cuſtodia uillæ,
Quem Diis hoſpitibus domini mactare parabant.
Ille celer penna, tardos ætate, fatigat,
Eludit'q; diu, tandem'q; eſt uiſus, ad ipſos
Confugiſſe Deos. ſuperi uetuere necari,
Dii'q; ſumus, meritas'q; luet uicinia pœnas
Impia, dixerunt, uobis immunibus huius
Eſſe mali dabitur, modo ueſtra relinquite tecta,
Ac noſtros comitate gradus, & in ardua montis
Ite ſimul parent, & Diis præeuntibus, ambo
Membra leuant baculis, tardi'q; ſenilibus annis
Nituntur longo ueſtigia ponere cliuo.
Tantum aberant ſummo, quãtum ſemel ire ſagitta
Miſſa poteſt, flexere oculos, & merſa palude
Cætera proſpiciunt, tantum ſua tecta manere,
Dum'q; ea mirantur, dum deflent fata ſuorum,

RAPH. (ANIMA) ſpiritu & flatu. ¶Et minuit) fregit, minuta, par uaq; reddidit. Eleganter autẽ poeta ruſtici pauperis apparatum & mores deſcribit. ¶Truncat olus foliis) minutatim olera cũ foliis incidit. ADDI. {Vel etiã folia oleris decerpſit, reiecto caule, & cæteris inutilibus.} ¶Sordida) fumoſa. ¶De tergore diu ſeruato) tergũ illud ſuis vetus fuiſſe innuit poeta & rancidũ. ¶De tergore) de tergo. frequẽter aũt vtrunq; pro altero ponitur. ¶Domat) mollit & coquit. Significat aũt duriſſimã fuiſſe illã carnẽ. Domari enI dicũtur, quæ repugnãt. ¶Alueus fagineus) dolium ex fago ↄfectum. ADDI. {Seu labrum aut vas potius, neq; enim in dolio lauamus.} ¶Artus fouendos) pedes lauãdos. Nã hoſpitibus etiã nũc quo die accipiuntur, pedes lauari ſolẽt. ¶In medio lecto) ſic quidẽ legitur, ſed tecto forſitã pro lecto Ouidius ſcriptũ reliqt, vt intelligamus in media caſa torum & lectum fuiſſe, nõ ex plumis, ſed ex viuis paluſtribus ↄfectũ. ADDI. {Sed tñ & lecto, recte legit ſi p toto eo opere accipias, aut interiore etiã parte, cui torus imponitur. Id qd & impoſiti epithetõ pbare videt.} ¶Salignis) ex ſalice factis. ¶Velant) cooperiunt. ¶Sternere) lecto inicere, & imponere. ¶Non indignanda) nõ indigna reputãda. ¶Lecto) ſaligno, ex ſalice vili ac vulgari arbore cõfecto. ¶Succincta anus) habitũ ruſticę mulieris effingit. ¶Cliuum) inæqualitatẽ menſæ cliuum appellat. ¶Mẽtha virẽti) mẽtha ſuauiſſimi odoris eſt herba. ¶Exterſere) emũdauere. ¶Bicolor baca) Periphraſis eſt oliuę, quæ bicolor dicitur, qđ & viridis eſt & nigra. ¶Syncerę Mineruæ) integræ virginis Mineruę. ¶Autũnalia) Autũno matureſcentia. ¶Intybaq; & radix) Intybũ qđ & cicoreũ vocatur, herba eſt agreſtis. Radix vero ſpecies eſt herbæ, quæ & radicula dicitur. His autẽ herbis etiã nũc in acetariis veſcimur. [margin: Intybum] ¶Et lactis maſſa coacti) periphraſis eſt caſei. ¶Non acri fauilla) in igne leui, nõ vehementi. Nã oua niſi leniter in cinere calido verſentur facile rumpuntur. ¶Omnia fictilibus) apponũtur vt in prępoſitiuo ſubaudiatur. Fictilia aũt ſunt vaſa terrea à fingendo dicta. ¶Eodẽ argẽto) quo & fictilia facile autẽ innuit craterẽ quoq; fictilem fuiſſe. ¶Siſtitur) collocatur in mẽſa. Apparatum aũt mẽſæ ruſticæ eleganter effingit poeta. ¶Fago) fagus arbor eſt glandifera, ex cuius ligno vaſa ↄficiuntur. Quæ caua ſunt, quæ in ↄcauitate inquit ſunt flaua cera intecta. ¶Illita) intecta. ¶Epulas calẽtes) cibos calidos. Quę enim hactenus deſcripta ſunt, frigida comedũtur. ¶Nec longæ vina ſenectæ) vinũ nouũ appoſitũ fuiſſe ait, nõ vetus, quod diuites bibere ſolẽt. ¶Paulũ ſeducta) ſepoſita & remota. ¶Caryca) ficus eſt ſpecies caryca, à Caryca Laconiæ loco, vbi optimæ naſcũtur, denominata, quæ quia optimæ ſunt ſiccæ, hinc vſus obtinuit vt carycæ pro ficubus ſiccis accipiantur. ADDI. {Aridæ ficus à Græcis [illegible] peculiariter appellãtur. Carica aũt apud Macrobium, & Plinium p i, ſcribitur. Eſtq; Syriacæ ficus ſpecies. Plinii verba ſunt lib. xiii. cap. v. Syria præter hãc peculiariter habet arbores. In nucum gñe Piſtacia nota. In ficorũ autẽ Caricas, eo minores eius gñis quæ cottana vocant. Et Laconiæ locus, de quo hic Regius meminit, apud Stephanũ nõ Caryca, ſed κάρυα dicitur. Quanquã & Caricas ſiccari ſolitas idẽ Plin. oſtendit libro. xv. cap. xix. Vbi ait, Sale ſiccatis & Caſei loco veſci, nuper excogitatum eſt. Ex hoc gñe ſunt vt diximus cottana, & caricæ, &c.} ¶Rugoſis palmis) cũ fructib⁹ palmæ rugoſis & ſiccis, quos nũc vulgo dactylos vocãt. ¶Pruna'q;) poma ſunt notiſſima, quorũ varia ſunt gña, vt Pli. ſcribit. ¶Sup oia vultus) ante oia inqt boni & hilares vultus affuerũt. ¶Hauſtum cratera) euacuatum vrceũ. ¶Cõcipiunt preces) precari incipiunt. ¶Diis hoſpitib⁹) Ioui & Mercurio quos hoſpitio ſuſcepat. ¶Ille celer penna tardos) pulchro antitetho exornat hoc carmẽ. ¶Impia vicinia) inhoſpitales vicini. ¶Immunib⁹) exẽptibus. ¶Huius ma.) hui⁹ calamitatis, qua vicinos veſtros ſumus affecturi. ¶Modo) ſolum. ¶Comitate) antique dixit pro comitamini. ¶Ite ſimul) venite nobiſcũ. ¶Nituntur longo) hoc eſt longum & arduum cliuum aſcendere conantur. ¶Manere) ſtare, ſupereſſe. ¶Fata) infortunia. ¶Suorum) vicinorum.

*a.l. tecto legit Raphael.

Caſa in tẽplum.

Merſa uident, quærunt'q; ſuæ pia culmina uillæ.
Sola loco ſtabant, dum deflent fata ſuorum,
Illa uetus dominis, & iam caſa parua duobus,
Vertitur in templum, furcis ſubiere columnæ,
Stramina flaueſcunt, aurataq; tecta uidentur,
Cælatæq; fores, adopertaq; marmore tellus.
Concipiunt Baucisq; preces, timiduſq; Philemon,
Talia cum placido Saturnius edidit ore.
Dicite iuſte ſenex, & fœmina coniuge iuſto
Digna, quid optetis? cum Baucide pauca locutus.
Iudicium ſuperis aperit commune Philemon.
Eſſe ſacerdotes, delubraq; ueſtra rueri
Poſcimus, & quoniam concordes egimus annos,
Auferat hora duos eadem, nec coniugis unquam
Buſta meæ uideam, neu ſim tumulandus ab illa.
Vota fides ſequitur. templi tutela fuere,
Donec uita data eſt. annis, æuoq; ſoluti
Ante gradus *ſacros cum ſtarent forte, lociq;
Narrarent caſus, frondere Philemona, Baucis,
Baucida conſpexit ſenior frondere Philemon.
Iamq; ſuper geminos creſcente cacumine uultus,
Mutua, dum licuit, reddebant dicta, ualeq;
O coniux dixere ſimul, ſimul abdita texit
Ora frutex. oſtendit adhuc Tyaneius illic
Incola, de gemino uicinos corpore truncos.

ARG. FABVLAE SEQ.

Achelous inter epulas Theſeo, quem receperat hoſpitio, enarrās hos qui in alienam figuram uertiſſent ſe, miranti caſus mortalium, etiam qui in plures figuras abierint refert. & * Protea Neptuni filium, ſolitum modo iuuenem, modo in Leonem, interdum in aprum, alias in anguem, & cætera animalia conuerti, quibus inſidiantes poſſet eludere.

Hæc mihi non uani, nec erat cur fallere uellent,
Narrauere ſenes. equidem pendentia uidi
Serta ſuper ramos, ponensq; recentia, dixi,
Cura Deū dii ſint & qui coluere colantur.
Deſierat, cunctoſq;, & res, & mouerat author,
Theſea præcipue, quem facta audire uolentem
Mira Deum, nixus cubito Calydonius *amnis
Talibus alloquitur. ſunt ô fortiſſime, quorum
Forma ſemel mota eſt, & in hoc renouamine mãſit
Sunt quibus in plures ius eſt tranſire figuras,
Vt tibi complexi terram maris incola Proteu.
Nam modo te iuuenem, modo te uidere leonem,
Nunc uiolentus aper, nunc quem tetigiſſe timerēt,
Anguis eras, modo te faciebant cornua taurum.
Sæpe lapis poteras, arbor ſæpe quoque uideri,
Interdum faciem liquidarum imitatus aquarum
Flumen eras, interdum undis contrarius ignis.

ARG. FABVLAE SEQ.

Mētra Eriſichthonis filia Autolyci vxor cum patrem animaduertiſſet, quod in Theſſalia lucum Cereris deuaſtaſſet, grauiſſimā experiri fame pœnam omnibus rebus ab eo cōſumptis, nouiſſime ſe quoque pro ancilla uendidit, ſed a Neptuno, qui eius virginitatē ademerat, petiit, vt ei ferret opē. At ille memor eius concubitus, cum ſpecioſiſſima * domino tradita eſſet, vt effugeret eius ſeruitutem in piſcatorem prouectioris ætatis eam conuertit. Quo euentu in reliquas quoque figuras ſolita eſt mutari, vt pretio ſui patrem pœnas pendentem alere poſſet, cuius exitus fuit talis, vt poſt varios in fame cibos, nouiſſime etiam de viſceribus ſuis epulari cogeretur. Non enim ſinunt Superi, ſiue Fata, vt Ceres cum Fame coire poſſit.

*Nec minus Autolyci coniux Eriſichthone nata
Iuris habet pater huius erat, qui numina Diuum

RAPH. ¶ PIA culmina) ipſi pii. eſt enim hypallage. ¶ Et iam caſa parua) & olim caſa parua. Caſæ proprie dicutur ruſticæ domus. ¶ Furcas ſubiere columnæ) furcas in columnas fuerunt cōmutatæ. In magnificum vero tēplum Philemonis caſam ɔuerſam fuiſſe ſcribit. ¶ Adopertaq; marmore tellus) ſolum templi marmore ſtratum. ¶ Iudicium cōmune) votum, cupiditatem, deſyderium. ¶ Aperit) indicat, manifeſtat. ¶ Delubra'que veſtra tueri) veſtra tēpla cuſtodire. ¶ Cōcordes egimus annos) concordes vnanimesq; viximus. ¶ Duos) ambos. ¶ Buſta) funera. ¶ Tumulandus) ſpeliēdus. ¶ Vota fides ſequitur) nā Iuppiter vt pollicitus fuerat, id quod petierant conceſſit. ¶ Templi tutela fuere) cuſtodes templi ac æditui fuerunt ɔſtituti. ¶ Annis æuoq; ſoluti) ſenio confecti. ¶ Ante gradus ſacros) ante gradus ianuæ templi. ¶ Narrarēt) cōmemorarent. ¶ Caſus loci) ea quæ loco illi euenerant. ¶ Frondere) frōdes emittere. Simul autē ambo in arbores fuere cōuerſi, Philemon in quercum, Baucis vero in Tiliā. ¶ Creſcente cacumine) vertice capitis. Innuit autē capillos in frondes fuiſſe ɔuerſos. ¶ Dum licuit) donec potuerunt. ¶ Frutex) fruticis & arboris cortex. ¶ Tyaneus Incola) Tyania regio eſt cōtermina Phrygiæ, vnde Tyaneius declinari videtur. {τύανα, inqt Stephan. πόλις μέση [illegible] καὶ καππαδοκίας, ὑποπιπτοῦσα τῷ ταύρῳ τῷ κατὰ τὰς κιλικίους πύλας ὁ πολίτης [illegible]. Hinc e, in n, conuerſa fit Tyaneus.} ¶ De gemino corpore) de duob⁹ corporibus Baucidis & Philemonis factos. ¶ Non vani ſenes) non falſi. Vanus enim interdum falſum ac mendacē ſignificat, interdū ſtultū Iuuenalis. Sic placitū vano, q nos diſtinxit Othoni. ¶ Nec erat cur fallere vellent) hæc coniūctio Enim ſubintelligatur. Eſt nanq; parēthefis cauſam cōtinens, cur ſenes illi nō fuerint mentiti. ¶ Equidem pendentia vidi) argumentis probat Lelex ea quę narrauit eſſe vera. ¶ Serta) coronę, à ſerēdis floribus dicta. Coronæ autē & in lucis & in arboribus ſacris appendebantur. ¶ Ponens) apponēs. ¶ Cura Deum Dii ſint) hoc eſt qui curam ſuſcepere Deorū, Dii efficiantur, & q Deos coluere ipſi quoq; pro Diis colantur. ¶ Deſierat) loqui Lelex ſubaudiatur. ¶ Et res) mirāda. ¶ Et author) Lelex vir grauis, & fide dignus. ¶ Calydonius amnis) Achelous. ¶ Semel mota eſt) mutata. ¶ In hoc renouamine) in hac renouatione. ¶ Ius eſt) facultas & poteſtas. ¶ Vt tibi cōplexi terrā maris incola) Proteus Oceani & Tethyos fuit filius, vt in Theogonia Heſio. ſcribit. Hic habuit patriā Pallenen, qua relicta in Carpatho inſula regnauit. Fuit aūt vates clariſſim⁹ Iliacis tpibus, q ſe in varias mutabat figuras. De quo Virg. iiii. Geor. ſic ſcribit. Eſt in Carpathio Neptuni gurgite vates, Cœruleus Proteus magnū qui piſcibus æquor, Et iūcto bipedū curru metitur equorū. Hic nunc Emathiæ portus, patriāq; reuiſit Pallenen, huc & nymphæ venerātur, & ipſe Grādæuus Nereus. nouit nanque oia vates, Quæ ſint, quæ fuerint, quæ mox vētura trahātur. & paulopoſt, Tum variæ eludent ſpecies, atq; ora ferarū. Fiet enim ſubito ſus horridus, atraq; tigris, Squammoſusq; draco, & fulua ceruice Leæna, Aut acrem flāmæ ſonitū dabit, at ita vinclis Excidet, aut in aquas tenuis dilapſus abibit. & quæ ſequūtur. Proteus aūt idcirco in varias figuras ſe cōmutaſſe fingitur, qd(vt Diod. ſcribit) rex fuit Aegypti, quē Aegyptii Cætea vocant, artiū & in primis aſtrologiæ perit⁹. Aegyptiis aūt regibus mos erat, vt leonis, aut tauri, aut draconis priorē partē in capite ferrēt inſignia principatus. Quandoq; vero arborē, quandoq; ignē, quādoq; redolētia vnguēta: Hæc aūt & ad decorē ornatūq; ſpectabāt, & ſtuporē, & ſuperſtitionē quandam aſpiciētibus iniicie bāt. ¶ Maris cōplexi terrā) nā terra infima eſt oīum elementorū, q ita Oceanus cōplectitur, vt aer Oceanū, aerē æther, ætherē cœlū. ¶ Nec minus Autolyci cōiux) Metra Eriſichthonis filia Autolycus vero (vt in Odyſ. ſcribit Homerus) pater fuit Anticliæ matris Vlyſſis decipiendi, ac peierandi ſcientia à Mercurio donat⁹. ¶ Eriſichthone nata) Eriſichthon Theſſalus fuit Deorū cōtēptor, qui cū Cereri nemus ɔſecratum, ac in eo quercū in qua nympha habitabat, ſuccidiſſet, Hamadryades illorū montiū incolæ ad Cererē ɔuenerūt precātes, vt tantā impietatē vlciſceretur. Ea vero

*a. l. tēpli.

Philemon & Baucis ſ arbores.

* a. l. ex quibus &.

Tyania.

ADDI.

*a. l. heros

*a. l. q̄ſtuoſiſſimas fortaſſe.

*Fabulam hāc Paulo aliter recēſet Callimachus ſ hymno Cereris.

Pl.

Pr

Autolycus

Eriſichthon

Sperneret,& nullos aris adoleret honores.
Illæ etiam Cereale nemus uiolaſſe ſecuri
Dicitur,& lucos ferro temeraſſe uetuſtos.
Stabat in his ingens annoſo robore Quercus
Vna nemus.uittæ mediam,memoresq; tabellæ,
Sertaq; cingebant,uoti argumenta potentis.
Sæpe ſub hac Dryades feſtas duxere choreas,
Sæpe etiam manibus nexis ex ordine,trunci
Circumiere modum,menſuraq; roboris,ulnas
Quinque ter implebat,nec non & cætera tantum
Sylua ſub hac omnis,quantum fuit herba ſub illa.
Non tamen idcirco ferrum Triopeius illa
Abſtinuit,famuloſq; iubet ſuccidere ſacrum
Robur,& ut iuſſos cunctari uidit,ab uno
Edidit hæc,rapta ſceleratus uerba ſecuri
Non dilecta Deæ ſolum,ſed & ipſa licebit
Sit Dea,iam tanget frondente cacumine terram.
Dixit,& obliquos dum telum librat in ictus,
Cōtremuit,gemitumq; dedit decidua* Quercus.
Et pariter frondes,pariter pallеſcere glandes
Cœpere,ac longi pallorem ducere*rami,
Cuius ut in trunco fecit manus impia uulnus,
Haud aliter fluxit diſcuſſo cortice ſanguis,
Quā ſolet,ante aras ingens ubi uictima taurus
Concidit,abrupta cruor è ceruice,profundi.
Obſtupuere omnes,aliquiſq; ex omnibus,audet
Deterrere nefas,ſæuamq; inhibere bipennem.
Aſpicit hunc mentisq; piæ cape præmia dixit
Theſſalus,in'q; uirum conuertit ab arbore ferrum.
Detruncatq; caput,repetitaq; robora cædit.
Editus & medio ſonus eſt de robore talis.
Nympha ſub hoc ego ſum,Cereri gratiſſima ligno.
Quæ tibi factorum pœnas inſtare,tuorum
Vaticinor moriens,noſtri ſolatia leti.
Perſequitur ſcelus ille ſuum,labefactaq; tandem
Ictibus innumeris,adductaq; funibus arbor
Corruit,& multam proſtrauit pondere ſyluam.
Attonitæ Dryades damno,nemorumq;,ſuoq;,
Omnes germanæ Cererem cum ueſtibus atris
Mœrentes adeunt,pœnamq; Eriſichthonis orant.
Annuit his,capitiſq; ſui pulcherrima motu
Concuſſit grauidis oneratos meſſibus agros,
Moliturq; genus pœnæ miſerabile,ſi non
Ille ſuis eſſet nulli miſerabilis actis,
Peſtifera lacerare fame,quæ,quatinus ipſi
Non adeunda Deæ(neq; enim Cererē q;, famē q;,
Fata coire ſinunt)montani numinis unam
Talibus agreſtem compellat Oreada dictis.
Eſt locus extremis Scythiæ glacialis in oris
Triſte ſolum,ſterilis,ſine fruge,ſine arbore tellus

Ea vero & ſua & Hamadryadum cauſa mota,numinum cō-tēptorē Eriſichthonē nouo pœnæ gñe aſſidua videlicet fame cruciare decreuit. Vnā igitur è nymphis ad Famē in vltimā Scythiā miſit,quæ noīe ſuo ipſam oraret, vt Eriſichthonem ita ſtimularet,vt nullis cibis ſaturari poſſet. Cū vero hoc pfeciſſet Fames, Eriſichthō poſteaquā totum patrimonium ventri impēdit, vnicā, quoq; filiā noīe Metram,forma ita præſtantē, vt à Neptuno fuerit rapta,vēdere coactus eſt. Ea vero ne ſerua fieret, cum Neptunū,cui ſciebat ſe gratā eſſe rogaſſet,vt ſui miſereretur illico in piſcatorē vetulū eā ipſe cōmutauit, pceſſitq;,vt in quaſcunque vellet formas ſe ꝯuertere poſſet.Sed cū ſæpius emptores pretio fraudaſſet,iā q; doli oēs ꝯſumpti eſſent,Eriſichthō mēbra propria cum lacerare cœpiſſet, dignum impietate ſua exitū eſt ſortitus. ADDI. {Fabula Eriſichthonis deſcribitur apud Callimachum in hymno Cereris. Vbi & patrē Eriſichthonis Triopā vocat idem poeta, filium Neptuni ex Canace Aeoli filia,his verſibus.

Τοῖα δὲ σὺν αἰετὰ ποσειδάωνα καλιστρέων
Ψευδοπάτωρ,ἴδε τόνδε τεοῦ τρίτον ἄπτις ἔγωγε
Σεῦ τε καὶ αἰολίδος κανάκας γένος,&c.

Verba Triopę ſunt patris. Arborē autē quā hic Quercū facit Oui.idē ille αἴγειρον, hoc eſt, Alnum vocat.

Ην δέ τις αἴγειρος μέγα δένδρεον,αἰτέρι κῦρον
Τῷ δ' ὑπὶ ταὶ νύμφαι ποτὶ ἔνδιον ἑψιόωντο.

Cæterū illud hoc loco quęrēdum videſ, vtrum quē hic Ouid.& illic Callimach⁹(vt qdē nūc legiſ) Eriſichthona vocāt, Eriſitō magis dicēdus ſit, ab ἔρα intēdēdi pticula & σίτω,hoc eſt,depaſcēdo,qđ oia depaſceret & voraret.}

APH. ¶ ET nullos aris adoleret ho.)nullas Diis victimas immolaret.⸢Nemus Cereale) Cereri ꝯſecratū. ⸢Temeraſſe)violaſſe. ⸢Annoſo rob.) ſtipite vetuſto. ⸢Vna nem⁹) magnitudinē quercus innuit, quæ tāta erat, vt ſola nemus efficere poſſet. ⸢Memores tabellæ)memoriā eoꝝ ꝯtinētes,q ope illius nymphæ cōpotes voti facti fuiſſent.⸢Argumēta)ſigna & ꝓbationes. ⸢Trunci modū) ſtipitis magnitudinē.⸢Circumiere)circūdedere.Necnon & cætera tantum, tāto inquit maior reliqua ſylua erat ea quercus, quāto arbores herbis ſunt altiores. ⸢Dryopei⁹) Eriſichthō. Dryopes Dryopes populi ſunt Theſſaliæ,à Dryope rege dicti, vnde & Theſſalia Dryopis fuit appellata. Quidam tamē contendunt Triopeium à Triope patre eſſe legēdū. Tametſi Dryopeus recte legatur in omnibus exemplaribus, & ex hac lectione nihil prorſus abſurdi ſequatur,& ſignate Dryopeius tanquam barbarus appellatur, cum hac de cauſa pauloposſt Theſſalum quoque ipſum vocet. {At iu Triopeius legerā à Triopa patre. Sic enim & Callimachus: ADD I.

Ἀλλ' ὅκα τριοπίδαισιν ὁ δεξιὸς
ἄχθετο δαίμων
Τουτάκις ἀχείρων ἐρυσίχθονος
ἅψατο βωλά.

Ex quo loco etiam illud vides primam in Triopa cōmuniter vſurpari. } ⸢Illa)ab illa. ⸢Sacrum robur)ſacram quercum. ⸢Dedit)edidit,emiſit. ⸢Decidua)quæ decidebatur. ⸢Ducere)capere, contrahere.⸢Diſcuſſo cortice)abſciſſo collo. ⸢Profundi)effundi,profluere. ⸢Deterrere)terrore diſſuadere. ⸢Sæuam bipennem)crudelem, vtpote, quæ cædebat quercum gementē, ſiue potius ipſe ſæuus,vt ſit hypallage ⸢Theſſalus Eriſichthon. ⸢Editus è medio robore) altera harum præpoſitionum redundat, tantumq; verſui, non etiā ſenſui neceſſaria videtur. Forſitan vero & loco illius è præpoſitionis eſt legendum ac pro etiam accipiendum. {Quidam tamen ſic legunt hūc verſum. Cum ſonus auditur medio de robore talis. } ⸢Inſtare) imminere,ac propinquas eſſe. ⸢Perſequitur) peragit. ⸢Adducta) attracta. ⸢Proſtrauit) in terram deiecit. ⸢Attonitæ Dryades)perterritæ arborum nymphæ. ⸢Veſtibus atris)pullis ac nigris luctui conuenientibus. ⸢Annuit)nutu cōſenſit, atq; promiſit.⸢Molitur)præparat.⸢Miſerabilis) miſericordia dignus. ⸢Lacerare)laniare, cruciare. ⸢Quatinus) quoniā.⸢Coire)conuenire. cōtraria nanq; ſimul eſſe nō poſſunt, eſt autem parentheſis cauſam continens cur Famem Ceres adire non poſſit.⸢Oreada)nymphā montanam. Oreades nāque montium ſunt nymphæ ἀπὸ τοῦ ὄρους,hoc eſt à monte cognominatæ. ⸢Eſt locus extremis)topographia, & loci maxime Fami conuenientis deſcriptio, vt qui perpetuis frigoribus ſit ſteriliſſimus. ⸢Scythiæ glacialis)frigidiſſimæ vbi ſunt perpetuæ niues. Scythia autem à Scytha Iouis filio, qui primus arcum & ſagittas inueniſſe ſcribitur, fuit denominata. ⸢Triſte ſolum) in fœcunda terra, vt triſtes arbores dicimus infructuoſas. ⸢Sterilis) expoſitio eius quod dixit Triſte ſolum,

Right-margin notes:
*a.l.de vulnere.
*a.l.ſudore madeſcere.
ADDI.
Famis patria. Oreades.
Scythia famis deſcriptio.

Frigus iners illic habitant, pallorq́;, tremorq́;,
Et ieiuna Fames, ea ſe in præcordia condat
Sacrilegi ſcelerata iube, nec copia rerum
Vincat eam, ſuperetq́; meas certamine uires.
Ne'ue uiæ ſpatium te terreat, accipe currus,
Accipe quos frænis alte moderere dracones.
Et dedit. illa dato ſubuecta per aera curru
Deuenit in Scythiam, rigidiq́; *cacumina montis
(Caucaſon appellant) ſerpentum colla leuauit,
Quæſitamq́; Famem lapidoſo uidit in agro
Vnguibus, & raris uellentem dentibus herbas.
Hirtus erat crinis, caua lumina, pallor in ore,
Labra incana ſitu, ſcabriq́; rubigine dentes.
Dura cutis, per quam ſpectari uiſcera poſſent.
Oſſa ſub incuruis extabant arida lumbis.
Ventris erat pro uentre locus. pendere putares
Pectus, & à ſpinæ tantummodo crate teneri.
Auxerat articulos macies, genumq́; tumebat
Orbis, & immodico prodibant tubere tali.
Hanc procul ut uidit (neq; enim eſt accedere iuxta
Auſa) refert mandata Deæ, paulumq́; morata,
Quanquã aberat longe, quanquã modo uenerat illuc,
Viſa tamen ſenſiſſe famem. retroq; dracones
Egit in Aemoniam uerſis ſublimis habenis.
Dicta Fames Cereris (quamuis contraria ſemper
Illius eſt operi) peragit, perq; aera, uento
Ad iuſſam delata domum eſt, & protinus intrat
Sacrilegi thalamos, altoq; ſopore ſolutum
(Noctis enim tempus) geminis amplectitur *ulnis,
Seq; uiro inſpirat, fauceſq; & pectus, & ora
Afflat, & in uacuis peragit ieiunia uenis.
Functaq; mandato fœcundum deſerit orbem,
In'q; domos inopes, aſſueta'q; uertitur *antra.
Lenis adhuc ſomnus placidis Eriſichthona pennis
Mulcebat, petit ille dapes ſub imagine ſomni.
Ora'q; uana mouet, dentem'q; in dente fatigat.
Exercet'q; cibo deluſum guttur inani,
Pro'q; epulis tenues nequicquam deuorat auras.
Vt uero eſt expulſa quies, furit ardor edendi,
Per'q; auidas fauces, immenſa'q; uiſcera regnat.
Nec mora, quod pontus, quod terra, qđ educat aer,
Poſcit, & appoſitis queritur ieiunia menſis.
In'q; epulis, epulas quærit, quod'q; urbibus eſſe,
Quod'q; ſatis poterat populo, non ſufficit uni.
Plus'q; cupit, quo plura ſuam demittit in aluum.
Vt'q; fretum recipit de tota flumina terra,
Nec ſatiatur aquis, peregrinos'q; ebibit amnes,
Vt'q; rapax ignis non unquam alimenta recuſat,
Innumeras'q; faces cremat, & quo copia maior
Eſt data, plura petit, turba'q; uoracior ipſa eſt,
Sic epulas omnes Eriſichthonis ora profani
Accipiunt, poſcunt'q; ſimul. cibus omnis in illo
Cauſa cibi eſt, ſemper'q; locus fit inanis edendo.
Iam'q; fame patrias, alti'q; uoragine uentris
Attenuarat opes, ſed inattenuata manebat
Tum quoq; dira fames, implacatæ'q; uigebat
Flamma gulæ, tandem demiſſo in uiſcera cenſu,
Filia reſtabat non illo digna parente.
Hanc quoq; uendit inops. dominũ generoſa recuſat

RAPH. ¶FRIGVS iners) pigrum, ab effectu, quod pigros faciat & inertes. ¶Pallorq́;, tremorq́;) hi ſunt perpetui frigoris comites.

ADDI. {Vide autẽ, num pro habitant, ſingulariter habitat, legendum ſit. ex analogia ſimilium adiunctorum. Semper enim in Zeugmate, verbũ concordat propinquiori nominatiuo.}

*Cacumine ex bonis codi.

¶Condat) vt abſcondat. ¶In præcordia ſcelerata) hypallage eſt. Nam ſcelerati & ſacrilegi Eriſichthonis pręcordia iubet à fame occupanda. ¶Vincat) ſuperare poſſit. ¶Sacrilegi) Eriſichthonis. Sacrilegus nanque dicitur, qui ſacra violat, atque furatur. ¶Viæ ſpatium) viæ longitudo. ¶Moderere dracones) regas atque gubernes. Currus autem Cereris à draconibus trahi fingitur.

Caucaſus

¶Caucaſon appellãt) Caucaſus mõs eſt Scythiæ omnium altiſſimus, perpetuiſq; niuibus tectus. ¶Quæſitamq́; Famẽ) ita Famem deſcribit poeta, ac ſi corpus haberet, fœminaq́; eſſet famelica. ¶Hirtus erat crinis) horridi erant capilli.

*a. l. alis.

¶Labra incana) valde pallida. ¶Situ) ſquallore, illuuie. ¶Scabri) aſperi. ¶Extabant) eminebant. ¶Ventris erat pro ventre locus) nihil ventris habebat. ¶Crate ſpinæ) oſſa & coſtas à ſpina ipſa orientes cratem appellat ob ſimilitudinem.

*a. l. alua.

¶Articulos) nodos. ¶Immodico tubere) magno tumore. ¶Neq; enim eſt accedere iuxta Auſa) nympha ne fameſcere inciperet, non eſt auſa ad Famem accedere. Eſt autem parentheſis cauſam exprimens cur propius ad Famem nympha non acceſſerit. ¶Refert mandata Deæ) Cereris mandata exponit. ¶In Aemoniam) Theſſaliam, quæ ſæpius nomina mutauit. Nam & Pelaſgicũ Argos, & Hellas, & Dryopis, & Græcia, & Hellenis à regibus fuit cognominata. ¶Sublimis) alta, per aerem nanque volabat. ¶Quãuis cõtraria ſemper) neque enim vbi ſunt fruges, quæ ſunt opera Cereris, ibi Fames poteſt eſſe. Fruges præterea à Cerere inuentas Fames aſſidue cõſumit. ¶Ad iuſſam domum) Eriſichthonis. ¶Alto ſopore) ꝓfundo ſomno. ¶Noctis enim tempus) erat ſubaudiatur. Eſt enim parentheſis exponens cur Eriſichthon ſomno ſolutus eſſet. ¶Functaq; mandato) cum Cereris mandatum peregiſſet. ¶Fœcundum orbem) frugiferũ. ¶Vertitur) reuertitur. ¶Mulcebat) fouebat. ¶Sub imagine ſomni) per inſomnium. Sibi enim fameſcere videbatur in ſomno. ¶Oraq́; vana mouet) ſibi enim fruſtra mandere videbatur. ¶Inani cibo) vanis & falſis epulis. ¶Immenſa viſcera) inexplebilia. ¶Ardor edẽdi) dira fames. ¶Nec mora) ſubito. ¶Quæritur ieiunia) conqueritur ſe ieiunum eſſe. ¶Satis eẽ) ſufficere. ¶Plusq́; cupit) quanto plura comedebat, tanto plura appetebat Eriſichthon. ¶Vtq́; fretum) duplici ſimilitudine poeta eleganter oſtendit, quàm inſatiabilis eſſet Eriſichthõis auiditas edendi. ¶Nec ſatiatur) nec expletur. ¶Cremat) comburit. ¶Ipſa turba) ipſa rerum copia. ¶Petit) appetit. Quo enim plura igni ligna imponuntur, eo plura abſumuntur. ¶Semper'que locus fit inanis edendo) vẽter edẽdo non impletur, ſed euacuari potius videtur. ¶Attenuarat) tenues ac paruas effecerat. ¶In attenuata) non diminuta. ¶Flamma gulæ) ardor edendi, auiditas. ¶Demiſſo in viſcera cenſu) conſumpto patrimonio. ¶Non illo digna parente) cum enim ipſe maxime impius eſſet, ea fuit tanta pietate, vt nũquam parentem deſerere ſuſtinuerit, quinimmo quibuscũque potuit modis aluerit. ¶Dominum generoſa recuſat) cauſa cur dominum recuſaret, generoſitas erat.

RAPTAE

Et uicina ſuas rendens ſuper æquora palmas;
Eripe me domino, qui raptæ præmia nobis
Virginitatis habes, ait, hæc Neptunus habebat,
Qui prece non ſpreta, quamuis modo uiſa ſequẽti
Eſſet hero, formamq; nouat, uultumq; uirilem
Induit. & uultus piſces capientibus aptos.
Hanc dominus ſpectans, ò qui pendentia paruo
Aera cibo celas moderator arundinis inquit,
Sic mare compoſitum, ſic ſit tibi piſcis in unda
Credulus & nullos niſi fixus ſentiat hamos,
Quæ modo cum uili turbatis ueſte capillis
Littore in hoc ſteterat (nam ſtãtem in littore uidi)
Dic ubi ſit, neq; enim ueſtigia longius extant.
Illa Dei* munus bene cedere ſenſit, & a' ſe
Se quæri, gaudens, his eſt reſecuta rogantem.
Quiſquis es, ignoſcas. in nullam lumina partem
Gurgite ab hoc flexi, ſtudioq; oneratus, inhæſi.
Quoq; minus dubites, ſic has Deus æquoris artes
Adiuuet, ut nemo iandudum littore in iſto,
Me tamen excepto, nec fœmina conſtitit ulla.
Credidit, & uerſo dominus pede preſſit arenam,
Eluſusq; abiit, illi ſua reddita forma eſt.
Aſt ubi habere ſuam transformia corpora ſenſit.
Sæpe pater dominis Triopeida tradit, at illa
Nũc equa, nũc ales, modo bos, modo ceruus abibat,
Præbebatq; auido non iuſta alimenta parenti.
Vis tamen illa mali poſtquam cõſumpſerat omnẽ
Materiam, dederatq; graui noua pabula morbo,
Ipſe ſuos artus lacero diuellere morſu
Cœpit, & infelix minuendo corpus alebat.
Quid moror externis? etiam mihi ſæpe nouandi
Corporis ò iuuenes numero finita poteſtas.
Nã modo q nũc ſum, uideor, modo flector in anguẽ
Armenti modo dux uires in cornua ſumo,
Cornua dum ſumpſi. nunc pars caret altera telo
Frontis, ut ipſe uides. gemitus ſunt uerba ſecuti.

APH. ¶ RAPTAE virginitatis) ereptæ. Iam enim Neptunus eã vitiarat. ¶ Hæc Neptunus habebat) exponit poeta id quod puella tacuerat, eam à Neptuno fuiſſe raptam. ¶ Qui prece nõ ſpreta) exauditis precibus. ¶ Modo) pauloante ¶ Hero) domino, cui, à patre Eriſichthone fuerat vendita. ¶ Pendentia æra) hamos ex ære confectos. eſt enim metonymia. ¶ Celas) occultas. ¶ Sic mare compoſitum) optandi eſt aduerbium ſic hoc loco. ¶ Nam ſtãtem in littore vidi) parentheſis eſt continens aſſeuerationem. ¶ Neq; enim veſtigia lõgius extant) ſignificat eã longius non proceſſiſſe, cum pedum veſtigia non appareãt. ¶ Bene cedere) in bonum ſibi cedere. ¶ Senſit) cognouit, animaduertit. ¶ Reſecuta rogantem) his verbis ſe interroganti reſpondit. ¶ Oneratus) ſolicitus. ¶ Inhæſi) intentus fui. ¶ Sic has Deus æquoris artes) ambigue dictum, & artem piſcandi nãque & fraudes quibus vtebatur, intelligere poſſum°. ¶ Et verſo dominus pede preſſit arenã) retroceſſit per arenã. ¶ Sua forma) virginis propria. ¶ Suam) filiã ſubaudiamus. ¶ Transformia) quæ poſſint transformari in varias figuras. Hoc autem idcirco fictũ eſt quod Metra Eriſichthonis filia pulchra adeo fuit & formoſa, vt qui illam aſpicerent, ſtatim amore ipſius caperentur. Cum autẽ illius tẽporis homines pecunia non vterentur alii quidem ex Metrę procis boues, alii equos, alii oues, alii capras ipſi largiebãtur. Quod quidem cũ Theſſali viderent, ac vndiq; Eriſichthoni victũ cernerent cõgregatum, aiebant Metrã, patri fuiſſe & bouẽ, & equũ, & ouem, & quæcunq; ea dono accepiſſet. Sicq; & fabulæ locus eſt datus, & huic prouerbio, quod in leues à Græcis dicitur Μεταβλητότερος Μήτρας hoc eſt mutabilior Metra (Author Palephat°. & I Prouer. Eraſmus. Addit aũt Palæphatus Eriſichthonẽ patrẽ, cõſumptis facultatib° ſuis oĩbus ad inopiã redactũ fuiſſe, atq; inde illius fabulę locũ datũ.) ¶ Nõ iuſta) iniuſta, vtpote p fraudes, & dolos quæſita. ¶ Vis tamen illa mali) illa morbi violẽtia. ¶ Noua pabula) nouiſſimos & vltimos cibos. ¶ Externis) alienis transformationibus. ¶ O iuuenes) Theſeum & Lelega alloquitur Achelous. ¶ Numero finita poteſtas) in tres enim ſolum varias figuras ſe conuertere poterat Achelous, In hoĩem, in anguẽ, in taurum. ¶ Telo) cornu quo ab Hercule (vt in ſequẽti volumine narrabit) fuit priuat°. ¶ Gemitus) ſuſpiria, quibus ſignificat ſe valde effracto cornu dolere.

al.neun°

ſtra.

letra in varias figuras.

ræci proverbium.

DDI.

Achelous in tres figuras.

IACOBI CONSTANTII FANENSIS.

QVa dote rogarem vellet emi. Antiquam tangit conſuetudinem, qua vir & vxor ſeſe inuicem emebant teſte Seruio. Virg. i. Geor. Teq; ſibi generum Tethys emat omnibus vndis. Boœtius in primo Topi. Tribus modis vxor habebatur, vſu, farre, coemptione. Sed confarreatio ſolis pontificibus conueniebat. Quæ autẽ in manum per coemptionem venerãt hæ matresfamilias vocabãtur. Quæ vero vſu vel farre, minime. Coemptio certis ſolẽnitatibus peragebatur, & ſeſe in coemendo inuicem interrogabant. Vir ita. An ſibi mulier materfamilias eſſe vellet. Illa reſpondebat velle. Eadẽ mulier interrogabat. An ſibi vir paterfamilias eſſe vellet. Ille reſpõdebat velle. Itaq; mulier viri cõueniebat in manũ: & vocabãtur hæ nuptiæ per coemptionẽ. Et erat materfamilias viro loco filiæ. ¶ Et cauſaq; valet.) Emẽdo in cauſaq; valet. ¶ Et duo Theſtiadæ, & proles Aphareia Lynceus: Plexippusq; ferox, iaculoq; inſignis Acaſtus: Et velox Idas.) Ex ãtiquo codice ſic lego & in ſeriem hanc redigo hos verſus. Leucippusq; ferox, iaculoq; iſignis Acaſtus: Et duo Theſtiade: prolesq; Aphareia Lynce°. Et velox Idas, vt Idas poſt Lynceũ ſtatim ſequatur. quoniã fratres erãt & Aphareo geniti ex Arene. Quorum Apollonius & Balbus in. I. Argon. ac Theocrit° in Dioſcuris meminere. qđ aũt nõ Plexippus, Sed Leucippus legẽdus ſit hinc pbatur, quòd illius ſit mentio hoc hemiſtichio. & duo Theſtiadę. i. Toxeus & Plexippus Theſtio geniti Leucippus ſanè ex Aphidnis ciuitate Laconię fuit ac Phœbes & Elaire pater teſte Stephano. ppter quas inter Caſtorẽ & Pollucem ex vna, iter Idã & Lynceũ ex altera fuit dimicatũ, vt circa finẽ. v. Faſt. Ouid. canit. Licet nõ ignorẽ plures fuiſſe Leucippos vt alibi diximus. Acaſtus hic ſanè, q Magneſię rex fuit, phthiriaſi periit, vt author ẽ Plutar. I Sylla. ¶ Cũq; Pheretiade &c. Quã hic verſus à pleriſq; corrũpitur putantibus primã Pheretiadæ ſyllabã lõgã eſſe, qm̃ ab Homero I. ii. Iliad. p ε ſcribatur, nõ cẽſeo veritatẽ diſſimulãdã. Cõſtat igitur eã ſyllabã natura corripi, ac p ε à Græcis ſcribi (vt Apollonius, eius interpres. Stephanus & cæteri pbãt) Sed Homerum carminis neceſſitate ductũ more ſuo breuẽ vocalẽ in lõgã cõmutaſſe. Quod vt q latinã tm̃ literaturã didicerũt fiat apertiſſimũ, ecce eiuſdẽ poetæ teſtimoniũ tertio artis amatoriæ. Fata Pheretiadę cõiux Pagaſæa redemit. Nullo igitur pacto, q;, copula hoc loco eradẽda, quę & à Priſciano admittitur lib. vii. ¶ Raſilis huic ſummã mordebat fibula veſtẽ) Aut veſtẽ dicit fibulis à ſummo ↄnexã ac Dorida appellatã teſte Herodoto I Terpſicbore (Qua cũ olim vterẽtur Athenięſes mulieres, vnũ, q à pugna cũ Aginetis ſupfuit Solus, fibulis totũ pforãtes itereme runt. Vnde poſtea ſtatutũ, vt eæ iadibus veſtibus, quæ lineæ ſine fibula erãt, in poſterũ vterentur) aut veſtẽ poſt humeros fibula collectã intelligit vt eſſet expeditior ad venãdũ. Qualẽ Meleagro Balbus aſſignat lib. i. vti At tibi collectas ſoluit iã fibula veſtes. Fibulaq; aũt inuẽtũ Vulcano dabimus ſi Homerũ ſequemur. Qui in. xviii. Iliad. ſcribit, eundẽ Deũ apud Eurynomẽ & Thetidẽ Oceani filias nouẽ annos fibulas & monilia ↄflauiſſe. ¶ Ecce furẽs ↄtra ſua fata bipẽnifer arcas) Securiferũ fuiſſe Ancæũ Apollon. in. ii. Argon. ſcribit, vnde hoc potuit ſumpſiſſe Ouid. ¶ Et magnis inſignia dẽtib° ora.

Nō ab re magnis poetā dixiſſe cēſendū eſt, qm̄ eorū circūfe-rētia triū erat ſpithamarū authore Procopio lib. hiſtoriç got ticæ prio, vide collectanea noſtra primæ hecatoſtis cap. iiii. ┌ Mediis quot cernis Echinadas vndis) Tres numero Echi-nades fuerūt ſi Papiniano interpreti in. iii. Thebaidos fides eſt adhibēda. Artemites, Agallo, Megale. Strabo & alii ali-ter. ┌ Medio circūdata muro) Scribo modico: vt in vetuſtis eſt codicib⁹. ┌ Ferrū Dryopeius illa abſtinuit ┌ Lege Triope-ius, vt nōnulli emēdarunt. Triopas enim vt Callimachus in hymno Cereris, vel Triops, vt Hellanicus teſte Stephano ſcribit Eriſichthonis pater fuit à quo Triopium vel Triopia (vt idem ait Stephanus) Cariæ ciuitas appellata. hic Neptu-ni ex Canace Aeoli filia filius fuit, vel (vt alii volunt Lapi-thi Apollonis filii & Scribæ Penei, vel (vt ab aliis ſcriptum eſt) Apollinis & Rhodus. Author Diodorus in ſexto.

ANNOT. HEN. GLA. IN LIBRVM OCTAVVM, OVID. MET.

Verba ferunt, iidem'que tuas ingrate car.

IDem, etiam ſi ſynæreſi diſyllabon factum eſt tamen dupli ci ii ſcribendum erat, minus enim ſic incautos fallet. Por-rò ſexto deinde verſu vide ad quid referendum aduerbium fruſtra, ſed ad oblite referet opinor. Seqtur enim: Inſequar inuitum, ergo fruſtra oblite, quaſi diceret fruſtra impie.

Et limina flexu

Ducit in errorem uariarum ambage uia.

Hic vide, vt duo ablatiui flexu ae ambage ſimul ponantur abſque copula.

Tertia ſors annis domuit repetita nouenis.

Annis nouenis exponit Raphael, ideſt, poſt nouē annos. Sed ego puto nouenis annis exponēdum, vigeſimoſeptimo anno, propter diſtributiuum nouenis, quanquam apud Poe tas ea diſtributiua pro cardinalibus, vt vocant ponuntur.

Vt cliuo creuiſſe putes, ſic ruſtica quondam.

Putes, potentialis modus, ſed illud Cliuo Commentato-ri explicandum erat, vt Poeta ipſe expoſuit per ruſticam fi-ſtulam: Qualem me videre vellem.

Cœptus ab agricolis ſuperos peruenit ad omneis.

Cererem, Bacchum, & Mineruam agricolas vocat Poe-ta. Idem inquit Raphael, quod ea inuenerint quibus agricul turæ opera datur. At ego exponerem, ab agricolis, ideſt, à ruſticis nominibus, vsque ad ſummos Deos, quaſi diceret, nulli neglecti ſunt.

Non habet Epirus, ſed habent Sicula arua minores.

Sed pro & mihi poſitum videtur. Nam dicere vult Epiri Apros non eſſe maiores, & Siculos etiam minores, vbi ta-men magni eſſe ſoleant.

Et cum Pirithoo felix concordia Theſeus

Raphael hic ait, Notandum Pirithoum apud Græcos tri ſyllabum eſſe nomen, ac ſecundam ſyllabam produci, quæ à Latinis corripitur, quadriſyllabum eſſe putātibus. Fateor in-genue me nō intelligere quæ loquitur. Nam Pirithous tam apud Grçcos, q̄ Latinos tetraſyllabū eſt. Homerus Iliad. A.

οἷον Πειρίθοόν τε Δρύαντά τε ποιμένα λαῶν.

Horat lib. iiii. Carminum.

Nec lethea valet Theſeus abrumpere charo
Vincula Peirithoo.

Cum'que Pheretiadæ.

Pheretiades nomen bis apud Homerum me memini le-gere prima ſyllaba producta. Iliad. B.

ἵπποι μὲν μέγ᾽ ἄρισται ἔσαν φηρητιάδαο.

Et Iliad. Ψ.

αἱ φηρητιάδαο ποδώκεας ἔκφερον ἵπποι.

Quāquam in priore exemplo quidam φερητιάδαο legūt, & φέρης in nominatiuo, nō φήρης. Quare videat lector, num coniunctio hoc in loco poni debeat.

Neritius'que Lelex.

Quidam Naritios legunt, ſed Græce eſt νήριτος, fortaſ-ſis Doreis imitati, qui ex η faciunt α. Sequente autem verſu, etiā nunc, pro etiā tunc poſitū videtur. Rurſus ſequēte ver-ſu, explicandum fuerat cōmentatori, qui fuerint, quos Hip-pocoon antiquis miſerit Amyclis. Ampyciden etiam hoc lo co non exponit, ſed poſtea Mopſum Apollinis ſacerdotē, quem ſagacem vocaſſe videtur Poeta, quod clariſſimus fue-rit vates. Hoc quoq; lectori conſiderandum qua ratione, de Atlanta loquens, raſilem dixerit fibulam. Niſi ſit pro cingu-lo, vt vult Raphael. Et hoc Virgilii carmen:

Aurea purpuream ſubnectit fibula veſtem.

Idem oſtendit Fibulæ enim vocabulum valde late patet, vt ex Vitruuio patet, & aliis claris authoribus.

Vimina'que & longæ paruā ſub arundine cannæ.

Cannas & arundinem dixiſſe videtur ad eum modum, quo Cicero in Catone de Occationo ait, culmum ac vagi-nam de frumento.

Emicat ex oculis, ſpirat quoque pectore flamma.

Vide vtrum eo modo dicat, Emicat flāmas, vt ſpirat flam mas, an potius flamma ſupplendum cēſeas. Sed videtur exē plum eſſe, quando verba diuerſos caſus poſcentia, aut ipſa inter ſe diuerſa funguntur, vt neutrum ac actiuum. Id cum ra ro ſtat, reprehenſione caret, alioqui non admittitur, vt recte docuit Laurentius Valla lib. iii. Atq; ea fuit cauſa cur quidā pro emicat legeret lux micat, vt annotauit Raphael.

Orithiæ magni roſtro femur hauſit adunco.

Orithyæ quidam legunt, ſed errāt, nam tertia ſyllaba hic breuis eſt, quæ in fœminino diphthongo longa eſt, nempe in Boreæ uxore, vt ad finem lib. ſexto habetur.

Pœnarum'que Deæ triplices ſu ... ibus inquit.

Mirabile orationis initium, ſed coniunctio quæ ad duo uerba, aſtitit ac inquit referenda eſt, ut ſit ſenſus. Vt dira ma nu tenebat fatale lignū, infelix aſtitit ante ſepulchrales aras. Et inquit, O Eumenides triplices Deæ pœnarum, &c.

Mortis mihi diſplicet author.

Ambigue dictum, neſcias enim utrum ſibi diſpliceat, quæ author ſit mortis filii, an Meleager, qui fuerat author mor-tis Theſtiadarum, ideſt, fratrum Altheæ.

Clauſit iter, fecit'que moras Achelous eunti.

Sed hoc ſuperat omnem induſtriā, nec à me explicari pō teſt, ſit'ne hoc Poetæ negligētia factum, an ſtudioſe lude-re uoluerit, quod Acheloum ait in mora fuiſſe Theſeo, cum ex Calydone Athenas proficiſceretur, quādo Achelous ad occaſum ſit Calydoni, & Theſeo inter Athenas eſſet ad or-tum. Porrò quinto deinde uerſu, ſolent uerbum ad undas re ferendum, non ad Acheloum.

Illa Trœzenius Heros
Parte Lelex.

Lelex Trœzenius uocatur, quod pater ipſius Pittheus Trœzeni regnauerit, alioqui à Poeta etiam ipſe Lelex Neri tius paulo ſuperius dictus eſt.

Debuit illius miſereri & ignoſcere no.

Si hoc carmen bene habet, ſit poſitio breuis propter mu-tam & liquidam g & n in uocali breui, quod exemplum ra-rum eſt. Horatius:

Donatura cygni, ſi libeat ſonum.

Et ſequente uerſu, quondam pro nuper poſitum uidetur.

Truncat holus foliis.

Minutatim incidit, exponit Raphael, olera eum foliis. Quāquam etiā intelligi poteſt, peiora deponit folia, aut inu tiles radices, ſed hoc minutum, & uix annotatione dignum. At in hoc nobis obiter quædā notantur, ut doceam qua at-tentione authores legendi ſint, & quod adhibendum iudi-cium. Quibusdā ſatis eſt tranſiluiſſe, & lectorē naſo ſuſpen-diſſe, perinde atque nusquam hæſitandum, ubi facilitas eſt, nugamur, ubi difficultas, ibi ſit ſaltus indecorus. Non nomi-no quenquā, ſatis enim quidā noti ſunt. At ſi ita faciundum, nihil facilius fuerit, quā in authores cōmentarium ſcribere.

Interea medias fallunt ſermonibus horas.

Idquoque dubium de quibus intelligēdum. De diis om-nino magis dictum apparet, ſed mos tamen eſt, ut qui hoſpi tes ſuſcipiunt, nondum apparato cibo, hoſpites dulci allo-

quio

quio retineant, ſed iudicet lector.

Vis tamen illa mali poſtq̃ conſumpſerit omnem Materiam.

Materiam accepiſſe uidetur pro patrimonio, illud autem noua pabula pro nouiſſimis ultimiſq; cibis recte expoſuiſſe Raphael uidetur, tametſi neſcio, an usquam ita legerim.

ALLEG. IN VIII. LIB. METAMOR.

IAm nitidum retegente diem noctiſq; fugante Tempora lucifero cadit eurus, & humida ſurgunt nubila. ¶ In hoc libro octauo dicit Ouid. quòd Minos filius Iouis & Europæ rex Cretenſis in vindictã filii Athenis interfecti obſedit Alchatoẽ ciuitatem Athenienſibus cõfœderatã: vbi ſcilicet Niſus rex dominabatur. Habebat autem ipſe Niſus in capite quendam crinem purpureum ſibi & regno fatalem. Fatatum enim erat quòd quãdiu ille crinis ipſius capiti inhæreret. ipſe rex viueret: & regnum tutum ab hoſte maneret. Dempto autem crine, neceſſe erat regem mori & poſſibile faciliter regnum capi. Et cum idem rex Niſus haberet filiã Scillam nomine & illa de quadam alta turri Minoem extra pugnantem contra patrem & patriam ſæpe videret: exarſit in amorem eius, & vt illi facilius complaceret crinem purpureum de capite patris dormientis abſcidit: & ſic interfecit patrem patriamq; prodidit: & regnum & crinem ad Minoem portauit & in eius manibus crinem dedit, eumq; vt ſe in vxorem duceret implorauit. Minos vero cum eſſet iuſtus tantum facinus abhorruit crine tamen ſumpto. Regnum & ciuitatem accepit: legibuſq; populo impoſitis ad patriam propriã, ſcilicet Cretã nauigauit. Cum quo cum Scilla vellet recedere: ipſam abominans Minos dixit dii te ſubmoueãt: ô noſtri infamia ſecli. Orbe ſuo telluſq; tibi pontuſq; negetur. ipſa igitur cum ad patriam quam prodiderat redire non auderet & Minos ipſam & facinus exhorrens & eam relinquens nauigaret: illa violentam (vt dicit Ouidius) tranſit in iram & in mare ſe proiecit. Ouidius. Conſequiturq; rates faciente cupidine vires, & carinæ nauis inhæſit. Pater autem eius Niſus in alietum iam erat mutatus qui ipſam ſic hærentem laniare tẽtauit. Ipſa vero in Cyrim ſiue Alaudã mutata eſt quæ vſq; hodie ab alieto impugnatur. ¶ Dic quòd Niſus iſte ſignat intellectum ſiue rationem quæ in ciuitate animæ noſcitur imperare. Capilli illius ſunt virtutes: ſed potiſſime crinis fatalis aureus vel purpureus eſt charitas, quæ eſt virtus aurea quæ pro certo fatalis eſt, quia quãdiu in capite noſtræ intẽtionis fuerit: nec pater eius ſcilicet ratio per peccatum moritur nec regnum animæ expugnatur. Filia iſta eſt concupiſcentia vel voluntas. Minos vero eſt diabolus ſiue mundus. Quando igitur accidit quòd Minos rex Cretenſis, diabolus rex inferni, per tentationes obſidet animæ ciuitatem, plerunq; contingit quòd voluntas ſiue concupiſcentia voluntarie machinatur per peccatum patriam & patrẽ: id eſt rationem & animã ipſi tradere & in ſuum concubitum pec vitiorum cõplacentiam conſentire. Iſta igitur eſt quæ fatalem crinem: id eſt charitatem radit & ſic rex: id eſt ratio moritur, & Minos: id eſt diabolus regnum animæ per vitia capit, primæ Corint. xiii. Si charitatem nõ habuero, nihil ſum. Ideo talis mala filia figurata eſt in Dalida quæ caput Sanſonis totondit: & ſtatim ſpiritus dei ab eo receſſit, & fortitudinem amiſit & à Philiſteis captus fuit. Iudicum. xvi. Quia proculdubio mala vxor vel falſa: id eſt mala voluntas vellus charitatis & virtutũ eradicat. & ſic fortitudo mentis perditur, & ſpirituſſanctus euaporat & in nobis Philiſtinorum, id eſt dæmonum & vitiorũ populus dominatur Iudicum. xvi. hiliſtini ſuper te Sãſon. Vel dic contra multos qui horrenda crimina non verentur committere ad finem quòd poſſint magnatibus complacere qui quidem magnates licet vtilitatẽ quam inde cõſequi poſſunt libenter recipiant, nihilominus tamen crimen abominãtur & factores criminis vilipẽdunt. Et ſic fit quòd tales peſſimi vnde præmium ſperauerunt, vituperium plus incurrunt. Vñ Aeſopus. Diſplicet imprudens vnde placere putat. Exẽplum habemus de illo qui fecit bouem æreum apud Oroſium, & primus in eo combuſtus eſt. Item de illis qui occiderunt Dariũ in vita Alexandri, de illis qui occiderũt Isboſeth dormientem. ii. Reg. iiii. quia ſcilicet Phalaris Tyrãnus artificem bouis ærei primum in eo combuſſit, Alexãder interfectores Darii ſuper ſepulchrum eius ſuſpendit. Dauid etiam illos qui Isboſeth in fauorem eius necauerat interfecit. Eccleſiaſtici. vii. Ne impie agas multum: & noli eſſe ſtultus ne moriaris in tẽpore nõ tuo. Præcluſa igitur ſibi vtraq; via tales proditores in alaudam mutantur inquantum fugere compelluntur. Pater vero occiſus: id eſt ille quem offenderunt in alietum mutatur in quantum odium perpetuum ab eo contra tales concipitur & habetur. ¶ Vel dic cõtra malam mulierem: quòd non verecundatur horribilia quælibet committere & contra patriam & parẽtes machinari, vt poſſit ſuum improbum deſiderium implere & ſuis corruptoribus complacere. ¶ Ciuitas Alchatoe habebat turrim ſuper quam Apollo per aera volans citharam ſuam poſuerat ſonuſq; citharæ turri inhæſerat: ita quòd turris mirabiliter reſonabat, & mediante ictu lapidum, mirabilem ſonum dabat. Scilla igitur filia Niſi regis de qua dictum eſt, cum in illam turrim ſono delectata ſæpe aſcenderet, vidit Minoem regẽ armatum qui ciuitatem totis viribus obſidebat. cuius amore ſuccenſa, patrem prodidit & ciuitatem. ¶ Dic quòd turris ſignificat ſeculi altas dignitates in quibus ſemper reſonat Lyra Apollinis, id eſt ſonitus adulatorum. Quicunque igitur illuc aſcenderit vt tali ſono delectetur & variis laudibus cõmendetur: neceſſe eſt vt à Minoe: id eſt diabolo per vitia corrumpatur. & quòd ciuitatem animæ ipſi tradat, & à tentationibus ſuperetur. ¶ Vel dic cõtra iuuenculas quæ in melodiis delectantur, & dum ad loca vbi ſunt melodiæ vadunt, & ad Apollinis citharam: id eſt hiſtrionum cantus & ſolatia attendunt, ſæpe fit quòd Minoem: id eſt aliquem iuuenem tentantem vident, quem immoderate diligunt. Ita quòd ciuitatem mentis, & caſtrum corporis ipſi tradunt: & ideo factum eſt delectari in talibus. Sed quælibet bona perſona debet dicere illud Amos quinto. Aufer à me tumultum carminum tuorum, & cantica Lyræ tuæ non exaudiam. ¶ Dum Minos rex Cretenſis in obſidione Athenarum vacaret, Paſiphae vxor eius filia ſolis taurum pulcherrimum inſano amore dilexit eiuſq; copulam concupiuit, quapropter vaccam ligneam per Dædalum lignarium artificem fieri fecit quam pelle vaccæ recenter occiſæ induens & ſe intra lignum applicans taurũ ad copulam inuitauit: & ſic Minotaurum in ea genuit: qui ſcilicet ſemiuir & ſemibos naſcens mirabile monſtrum fuit. Minos igitur rediens, nouitate monſtri attonitus pro celanda verecundia ſua, fecit fieri arte Dædali labyrinthum domum ſcilicet diuerſis ambagibus flexuoſam in quã quilibet intrare poterat. ſed amplius regredi neſciebat, Oui. Vixq; ipſe reuerti Ad limen potuit, tanta eſt fallacia tecti: ibi igitur Minotaurum incluſit & cum corporibus Athenienſium quos bello vicerat & ceperat enutriuit. Quos quidem ſorte ductos in labyrinthum mittebat & eos Minotaurus protinus deuorabat. ¶ Nota horrendam impudicitiam mulieris quæ deteſtabili agitata libidine, bruti copulam potuit appetere, ꝓpter quod merito dicitur Eccleſiaſtici decimoſeptimo. Quid nequius q̃ quod excogitauit caro & ſanguis? quaſi diceret nihil. ¶ Dic moraliter quòd talis regina eſt anima quæ viro ſuo Chriſto ab ea per peccatum elongato non ceſſat cũ Tauro, id eſt diabolo fornicari & ab eo mõſtruoſis partubus: id eſt affectionibus impregnari. ¶ Vel dic quòd cũ Minos: id eſt prælatus ab vxore: id eſt ab eccleſia ſibi cõmiſſa diutius elongatur ſolet talis vxor: id eſt talis Eccle. Tauro id eſt diabolo per peccata & errores ſe ſupponere & Minotauros: id eſt malos ſubditos in ſe concipere qui carnes humanas: id eſt ſubſtantias aliorum ſolent deuorare. Abſentia enim prælati multorum eſt cauſa malorum. ¶ Cum nobiles Athenienſes ſorte ducti darentur deuorandi per Minotaurum à Minoe victore, euenit ſorte quòd Theſeus Aegei filius regis Athenarum duci debebat ad labyrinthum, vt ab illo ſemiboue deuoraretur. iſte igitur cum eſſet pulcher & fortis, dilectus eſt ab Ariadne filia Minois: & pacto ſibi coniugio docuit eum conſilio Dædali quòd globum fili & picem ſecum portaret, & quòd cum intraret, per ambages labyrinthi filum explicaret: picem vero in os monſtri proiiceret:

quam cum maſticaret pix eius dentibus inhæreret quæ omnia Theſeus fecit & caput Minotauri amputauit & mediante filo redijt, qui mare aſcendens Ariadnē ſecum duxit ſed eam dormientem in Chio inſula dimiſit & Phædram ſororem eius ſuperduxit. Cum autem Ariadne euigilaſſet, & de Theſeo cōquereretur, Barchus de India victor rediens ipſi compatiens ipſam in vxorem accepit: & tandem in cœlo deificauit. ¶ Dic quòd iſte Minotaurus poteſt ſignare diabolum vel infernum vel mortem, quæ à principio perſeuerant homines deuorare; infernus & diabolus animas manducabant & mors corpora. Sors enim humanæ conditionis talis erat quòd ſucceſſiue ad iſtos Minotauros Athenięſes à Minoe victi: ideſt à Lucifero in Adam mittebantur, & ab ipſis quo ad corpus & animam deuorabantur. Eccle.xxi. Dentes leonis dentes eius, & interficiētes animas hominum. Igitur talia animalia in labyrintho diuerſarum ambagum, & in profundo diuerſarum difficultatum à principio conſtituta erāt, quia ſcilicet poſtq̄ illuc aliquis ingrediebatur neqnaq̄ vt cōmuniter reuertebatur. Sap.ii. Non eſt qui agnitus ſit reuerſus ab inferis. Sed Theſeus filius regis: ideſt Chriſtus, ſorte mortalitatis quam acceperat, neceſſe habuit ad iſtos Minotauros deſcendere, ſed ibi non potuit remanere: quia mediante filo diuinitatis, & pice humanitatis iſta monſtra: ideſt mortem, diabolum, & infernum ſuperauit, & inde per reſurrectionem liber exijt & victor remeauit. Ariadnem autem filiam Minois. ideſt humanam naturam filiam Adæ quæ iacebat in limbo ſecum duxit, & patriam reſumpta naue corporis remeauit. Vnde canitur in hymno. Victor redit de baratro tyrannum tru. vinc. ¶ Vel dic de ingratis quòd iſta filia Minois Theſeum modum occidendi Minotaurum, & euadendi interitum docuerat, & ipſe accipere eam in vxorem promiſerat: & tamen cum alia nauigauit. Vnde Sene. bene dicit. Memoria beneficiorum labilis: iniuriarū tenax. Sed tales piæ perſonæ à Deo remunerantur. Nam frequenter accidit, vt quod ab ingratis hominibus detinetur à liberalibus compenſatur: ideo dicit Sene. ab altero expecta alteri quod feceris. ¶ Cum Theſeus ſorte mitteretur ad confligendum cum Minotauro ab Athenis in Cretam in naui ſua, ex mandato Aegei patris ſui regis Athenienſis, poſuit vela nigra, præcepitq; ipſi & ſociis eius Aegeus quòd in reditu ſi filius victoriam habuiſſet in malo nauis vela alba ponerent, vt à longe ſciretur Athenis victoria cum redirent. Igitur Theſeus occiſo Minotauro cū victor rediret ſocij eius obliti ſunt nigra vela mutare. Aegeus igitur qui de Promontorio maris ipſorum ſpeculabatur aduentum, cum vidiſſet vela nigra, filium mortuum credidit, & ideo ſe ſtatim in mare præcipitans, de nomine ſuo æquori nomen dedit. itaque ex tunc ab Aegeo rege ibidem ſubmerſo mare Aegæum dictum fuit.

¶ Duo vela nauis ſunt duæ affectiones animæ vel ſunt duæ conuerſationes ſcilicet vna alba & alia nigra: vna bona alia mala: vna ſpiritualis alia corporalis. Igitur quando homo portat vela nigra: ideſt malam affectionem & conuerſationem inhoneſtam: ſignum proculdubio eſt quòd Minotaurus, ideſt caro vel diabolus præualuit contra eum, & quòd talis eſt mortuus per peccatum. Econuerſo vero quando alba vela: ideſt mundam conuerſationem & affectionem habet: ſignum eſt quòd hanc beſtiam ſuperauit: quòd de carne vel diabolo triumphauit: quia illi qui contra iſtos præualēt nigra vela in alba: ideſt malam affectionem in bonam mutare debent. Ezech.xxvii. Byſſus varia de Aegypto texta eſt tibi in velum: vt poneret in malo. Sed multi ſunt qui dato quòd ſint victores & boni: ipſi tamen obliuiſcuntur mutare vela: quia dato quod ſecundum rei veritatem contra diabolum præualeant, & boni ſint intentione vel corde: ipſi tamē vela nigra malæ & inſolentis conuerſationis nec dimittunt: nec mutant: immo peccatores & mortui eſſe videntur: pro eo quòd vela ſuæ exterioris conuerſationis alicuius leuitatis nigredine polluunt. Baruch.vi. Nigræ ſunt facies eorum à fumo quæ in domo fit. Aegeus igitur pater talium: ideſt bonus prælatus in mari amaritudinis ſubmergitur per compaſſionem quando videt vela nigra: ideſt malam conuerſationem, & hoc quia credit tales filios eſſe mortuos per culpam & malam intentionem. Igitur cum vita eſt conuerſatio mutanda. Bene ergo docet Salomō dicens. Eccle.ix, Omni tempore ſint veſtimenta tua candida. ¶ Cum Dædalus fabricæ artis ſuper omnes induſtrius labyrinthum feciſſet pro includendo Minotauro, & diuerſas vias ſibi inuicem occurrētes nunc ad dexteram nunc ad ſiniſtram declinantes ibidem ordinaſſet: ita quòd vix ad oſtium redire ſciret: tandem factum eſt quòd idem Dædalus ibidem eſt incluſus: & à rege Minoe ibi perpetuo condemnatus. Cuius ratio fuit. quia Paſiphaen vxorem regis docuerat cum Tauro concumbere, & quòd per eius conſilium filia eius docuerat Theſeum de labyrinto exire. ipſe tandem Dædalus cum Icaro filio ſuo incluſus miram euadendi induſtriam cogitauit. Vnde Ouidius Terras licet inquit & vndas Obſtant: at cœlum certe patet: & licet armis Omnia poſſideat non poſſidet aera Minos. Itaque alas & pennas aſſumpſit filo cæraq; contextas: & ipſas ſibi in pedibus & manibus alligauit & ſic vltra mare volauit, & de terra recedens labyrinthum dimiſit, & ſic euaſit Minois tyrānidem: & in patriam remeauit. ¶ Dic quòd Dædalus eſt peccator quem Minos: ideſt diabolus in labyrintho vitiorum & bonorum huius mūdi incluſit: & ipſum tot criminibus circumuoluit: quòd viam in terram exeundi non inuenit: immo ſæpe fit quòd vbi exire de labyrintho mundi uel ponti crediderit ibidem fortius ſe immittit. Pſal's. Viam ciuitatis habitaculi non inuenerunt. Quare quicunque in labyrinthum mundi uel peccati ſe immiſcuerit uel implicauerit per malas conſuetudines exinde amplius vix exibit. Matthęi quinto. Amen dico tibi non exibis inde. Quid igitur faciet talis? Si uult exire neceſſe eſt quòd alas contemplationis accipiat, & quòd ſurſum ad cœleſtia regna per contemplationem auolet & aſcēdat, & per contēptum mare fluctuoſi ſeculi tranſeat & tranſcendat. Sic enim poterit quis à labyrintho ſeculi uel peccati exire & à domino tranſilire, ut dicat cum Pſal. Si ſumpſero pennas meas. &c. ¶ Vel dic exemplariter contra illos qui excogitant labyrinthum: ideſt cautelas & inuolutiones: contra alios: quare ſæpe fit diuino iudicio quòd ipſi in idem periculum incidunt: & ubi alios inuoluere ſperauerant ipſi cadunt. Eccleſiaſtes.x. & Eccleſiaſtici vigeſimoſeptimo. Qui fodit foueam incidet in eam. Sicut ad literam de multis officialibus regum uidemus. De quodam enim audiui quòd vnum patibulum ſumptuoſum & curioſum fieri fecerat, & per hoc regi cui ſeruiebat placuiſſe ſe credebat. Sic tamen Dei iudicio factum eſt quod ibi primus ipſe ſuſpēſus fuit. & ſic ipſe de ſeipſo præmia prima dedit. Eccleſiaſtici.iii. Qui amat periculum in illo peribit. ¶ Cum Dædalus & Icarus filius eius in labyrintho Cretenſi incluſi eſſent: & ut euadere poſſent: uolare diſponerent: & cum cera alas ſibi q̄plurimas coaptarent: pater Dædalus Icarum filium ſuum edocebat: & volandi certas regulas ipſi dabat. Præcipiebat enim ille ne nimis cito uolaret ne forte fatigaretur: ne nimis alte: ne cera calore Solis liqueſceret uel alæ ardore Solis urerentur: ne nimis demiſſæ ne alæ humectatæ maris humoribus graues efficerentur: uoluit igitur ut medium iter teneret & patris ueſtigia ſequeretur: & quod nec huc nec illuc ad ſtellas reſpiceret: ſed recte: mature: medię: continue: poſt ſe iret. Vnde Ouidius: Inſtruit & natum medioq; ut limite curras Icare ait moneo: ne ſi demiſſior ibis, Vnda grauet pennas, ſi celſior ignis adurat, Inter utrunque uola. Item Me duce carpe uiam. Icarus igitur expoſitus aeri & nouitate uolandi illectus patris præcepta contempſit: & fortitudine & agilitate fretus & ſiſus patrem præcedere uoluit, & plus debito accelerare: ita alte uolauit quòd cera ipſius & pennis diſſolutis in mare cecidit & ſubmerſus pelago nomē dedit, ita quod ex tunc mare Icareum dictum fuit. Vnde Ouid. alibi, Icarus Icareas nomine fecit aquas.

¶ Dic exemplariter contra filios inobedientes & præſumptuoſos qui patrem ſuum uel prælatum uel ſapientes uiros ſequi nolunt, uel eorum mandatis obedire: immo ſeipſos ſtatue præponunt & ardua opera ultra uires facere uel attentare præſumunt, quæ ad finem deducere non poſſunt. Quibus dici poteſt. Exod.xviii. Stulto labore conſumeris: & ultra uires tuas eſt negocium. Tales in ſuo alto uolatu: ſcilicet

in ſuæ

in ſuæ virtutis conatu vel in tali incepto ſtatu:non diu ſolet perſeuerare:ſed potius cadere:& de aſſumpta gloria præcipitem caſum dare. Exemplo Roboan qui patri ſapienti Salomoni ſe præferens dicebat, tertio Reg. duodecimo. Minimus digitus meus groſſior eſt dorſo patris mei. Iſti tamen male ſucceſſit, quia populum diuiſit & regnum amiſit. Qui igitur vult volare vel ſpiritualiter per opera virtuoſa:vel temporaliter per potentiam ſæcularem medium tenere debet nec à mediocritate temperantiæ deuiare:patrem:ideſt maiores ſequi nec ab eorum exemplis & regulis declinare: quia ſi nimis demiſſe deſcēdat, per nimiam ſtatus depreſſionem, vel per terrenorum affectionem, pennæ eius potētiæ & nobilitatis temporaliter aggrauabuntur & conterentur:pennæ eius ſpirituales: ideſt virtutes & affectiones fluuiis & vndis maris: ideſt delitiis ſæculi deprimentur. Si etiam plus iuſto per præſumptionem vel ſuperbiam ſe erigat & meliorem aliis ſe eſſe credat vel vltra ſufficientiam perſonæ altiorem ſtatum quærat pennæ interiores: ideſt virtutes ſolent comburi:& pennæ exteriores:ideſt nobilitas & potentia mundalis paulatim diſſolui & deſtrui. In moribus etiam præſumptuoſi ſolent per peccatum cadere: & in mari delitiarum finaliter mergi. In temporalibus etiam faſtigioſi per infortunia deprimi & in mari tribulationum & amaritudinum ſuffocari, ideo in perſona Icari talibus dicitur:

Icare nate bibis, nam tu ſine patre peribis.
Qui dixit tibi bis medio tutiſſimus ibis.
Icarei fati memores eſtote parati
Iuſſa paterna pati:medium tenuere beati.

Et breuiter iſtud verum eſt quòd in omnibus plus valet medium quàm extremū. Vnde Boetius in libro de duabus naturis in Chriſto. Omnis (inquit) virtus in medio rerum decore locata conſiſtit. Siquid enim vltra:vel citra quod oportuerit ſiſtere fiat à virtute diſſentit. Medietatem igitur virtus tenet:hæc ille. ❡ Perdix fuit quidam iuuenis filius ſororis Dædali qui datus Dædalo ad erudiendum ipſum auunculum arte & ſcientia ſuperauit. Ita quòd ſerræ & circini primus vſum inuenit. Cui Dædalus inuidens ipſum de arce: ideſt turri Palladis præcipitauit: ſed Pallas dea ſapientiæ quæ ſemper fauet ingeniis ipſum in auem ſui nominis:ideſt in Perdicem mutauit:& medio volauit in aere pennis: quæ ſublimis caſus memor alte non ſolet libenter aſcendere:ſed circa terrā volare:etiā gleba nidum facere. Vnde Ouidius:

Præter humum volitat, ponitq; in ſepibus oua,
Antiquiq. memor vitat ſublimia caſus.

Igitur cum Dædalus ſubmerſum filium ſepeliret affuit Perdix:quæ Dædali luctu gaudebat: & ipſi ſuum infortunium improbabat. Dædalus autem alas ſuas poſt maris tranſitum victimas in templo Apollinis conſecrauit, vbi & hiſtoriam Androgei depinxit:ſed Icari hiſtoriam præ nimo fletu depingere non potuit. ❡ Sic contingit ſæpe quòd aliquis ingenio & ſcientia alios excellit in curiis principum & potentum:ita quòd maiores & antiquiores ſapientia & ſubtilitate antecedit quare fit quod quandoque talis arcem Palladis aſcendit:ideſt dignitates & officia, quod videntes alii quos ſuperat ſolent eidem inuidere, & per detractiones & accuſationes ipſum ſolent ab alto detrahere, & quòd deponatur à ſtatu & officio procurare. Et ſic fit quòd talis Perdix efficitur quaſi ſcilicet à perdendo: pro eo quòd talis altum ſtatum prodere comprobatur: qui pro certo ſi ſapiens eſt: debet alta loca:ideſt alta officia vilipendere:& locum humilem tenere. Quamuis enim ſtatus dignitatis ſit nobilior. ſtatus tamen paupertatis eſt ſecurior. Et ideo de paupertate loquens Seneca in libro de remediis fortuitorū dicit ſic. Non eſt in paupertate vitium:ſed in paupere. Illa expedita eſt hilaris & tuta. Sequitur ſic eris expeditior in via, domi tutior, Sed ſæpe contingit quòd talis Dædalus: ideſt talis inuidus qui alios perſequitur ad ſimile infortunium venit, filium vel amicum vel ſeipſum perdēs. Eſaiæ trigeſimotertio. Væ qui prædaris nonne & ipſe prædaberis? ❡ Cum Diana contra Oeneum regem Calidoniæ irata, eo quòd aliis diis ſacrificauerat:& non ſibi, aprum omnia vaſtantem in regno ipſius immiſiſſet, factum eſt quòd Meleager cum Theſeo & Plexipo aliiſq; multis in venatione apri intereſſet. Atalanta igitur quædam puella nobilis quam idem Meleager diligebat: in venatione illa aprum ante omnes alios ſagittabat:quem aprum tandem Meleager interfecit, & Atalantæ pellē & caput apri in inſigne ſagittatiōis miſit, de qua Teſtiade ſcilicet Plexipus & Toxipus dolentes præmium ab Atalanta rapuerunt:quos Meleager interfecit:& Atalantæ donū quod ei abſtulerant reſtituit & reduxit. Sic autem erat: quòd cum Meleager natus eſſet tres ſorores quæ parcæ dicuntur. Illæ ſcilicet deæ infernales quæ ſingulorum fata dictare dicuntur, torrem ſeu ſtipitem in ignem poſuerunt ad comburendum & vitam pueri nati tantum duraturam quantum iſte ſtipes duraret ordinauerunt. Vnde Tempora dixerunt eadem lignoq; tibiq; O modo nate damus. Quod audiens mater lignum extinxit: & annis pluribus reſeruauit. Et quàm diu ſtipes integer permanſiſſet Meleager vixiſſet. Videns igitur mater fratres ſuos per filium occiſos ſtipitē prædictum decreuit in ignem proiicere vt ſic filium in vindictam poſſet occidere. Pugnante igitur in ea duplici affectu materno:ſcilicet & fraterno:tandem affectus fraternus præualuit & ſtipitem in ignem poſuit filiumq; per ſtipitis combuſtionem combuſſit & interfecit, dicens:

Vlciſcor facioq; nephas mors morte pianda eſt.
In ſcelus addendum ſcelus eſt in funera funus.

Sicut enim ſtipes in igne cremabatur, ſic Meleager in corpore cruciabatur. Ita quòd vtriusque vita ſimul finita fuit. Mater autem propria manu præ deſperatione ſe occidit, & regnum ad externorū manus deuoluitur. ſorores vero Meleagri ipſum triſtiſſime deplorantes in aues Meleagrides mutantur quæ adhuc omni anno ſecundum Plinium ſepulchrum Meleagri frequentare dicuntur. ❡ Nota igitur quomodo mala infinita fiunt propter amorem mulierū. Amor enim Atalantæ cauſa fuit quare auunculi fuerunt occiſi, filius combuſtus, mater occiſa, regnum Calidoniæ diſſipatum, & ſorores in aues mutatæ:ideſt in fugam cōuerſæ. Eccleſiaſtici vigeſimoquinto. Plaga mortis mulier nequā. Item ibi. à muliere initium factum eſt peccati, & per illam omnes morimur. ❡ Vel dic allegorice de Chriſto: quòd Meleager ſcilicet Chriſtus à principio Atalantam puellam:ideſt humanam naturam voluit diligere, & aprum ſcilicet Luciferū voluit occidere, & cum cæteris detrudere:duos auunculos ſuos:ideſt populum Iudaicum & gētilem vel Adam & Euam interficere:ideſt mortales facere. Tandem mater eius ſynagoga ipſum mediante ſtipite crucis per mortem combuſſit: & ſic fratrum ſuorum ſcilicet Adæ & Euæ mortem & peccatum in eius morte puniuit, & ita ſcelus ſcelere & mortem morte piauit. Regnum etiam Calidoniæ:ideſt Iudææ propter hoc periit. Sorores vero Meleagri, ideſt animę deuotæ mortem ipſius amariſſime lamentantur: & ideo aues fiunt inquantum nunc mentaliter. in fine vero perſonaliter ad cœlum volare noſcuntur. Apoc. duodecimo. Datæ ſunt mulieri alæ duæ aquilæ magnæ vt volaret. ❡ Dic de fato ſtipitis quòd per tres deas quæ determinant vitam humanam poſſumus intelligere naturaliter loquendo tres potentias animæ ſenſitiuæ ſcilicet naturalem, vitalem, & animalem, per ſtipitem vero ab eis datum humidum radicale, quia vita naturalis extinguitur: quando igne caloris accidentalis ſtipes humidi radicalis ex toto conſumitur. Vita enim noſtra tantum durat naturaliter quantum humidum radicale perſeuerat. ❡ Vel dic moraliter quòd tres deæ quæ vitam gratiæ in homine limitant:ſunt tres virtutes theologicæ, fides, ſpes, & charitas, ſtipes autem ſignificat deuotionem vel crucis cōſiderationem. Tandiu igitur vita gratiæ in homine durat, quādiu ſtipes, ideſt fulcimētū deuotionis vel crucis memoria cū eo perſeuerat. Nam ſi cōtingat per ignem carnalis vel mundalis concupiſcentiæ iſtum ſtipitem comburi, neceſſe eſt in nobis vitam gratiæ finiri:& per vitia inſurgentia terminari. Igitur ſeruemus diligenter in nobis per memoriam:ſtipitem, ideſt crucis Chriſti & deuotionis fulcimētum ne per ignem concupiſcentiæ comburamur & moriamur. Prouerbiorum tertio. Lignum vitæ eſt his qui apprehenderint eā. ❡ Cum Iuppiter & Mercurius mundum in ſpecie humana

luſtrarent, & in quadam villa nullum qui eos vellet accipere inuenirent: tandem villã exierunt vbi tugurium erat coopertum ſtraminibus in quo ſcilicet Philemon & Baucis pauperes & ſenes & vetuli morabantur qui deos ſecundum paupertatis poſſibilitatem dulciter receperunt & menſa appoſita pauperes cibos deſuper poſuerunt. Cumq; igitur in menſa cibi propter deorum comeſtionem non minuerentur: ſed potius augerentur cognouerunt eos eſſe deos. Et cum vellent eis anſerem occidere: Mercurius non eſt paſſus: præceperunt dii quòd iſti de vicinia recederent, & in ardua montis aſcenderent, & ſtatim villam & gentem quæ eos recipere noluerunt ſubuerterunt, & aquis diluuii ſubmerſerunt. Igitur cum dii dicerent Philemoni & Baucidi quòd peterent quicquid vellent, rogauerunt deos quòd domus ſua templum fieret, & quòd ipſi ſacerdotes eorum efficerentur & in templo illo iugiter ſeruirent diis ipſis, & inſuper quòd alter alteri non præmoreretur, ſed ꝯtinue ſimul eſſent, Ouid.

Auferat hora duos eadem nec coniugis vnquam
Buſta meæ videam, nec ſim tumulandus ab illa.

Domus igitur facta eſt templum, in quo Philemon & Baucis Ioui & Mercurio diutiſſime ſeruierunt. Et cum ſatis vixiſſent in duas quercus iuxta templum mutati ſunt in quibus & quaſi dii coluntur propter ſanctitatem quam prius habebant. Et nota quòd Ouidius deſcribit hic pulcherrime cõditionem & domum & ſtatum pauperum perſonarum.

¶ Iſtud exemplum expone quomodo hoſpitalitas placet deo, & inhoſpitalitas diſplicet. Et quomodo hoſpitales à Deo præmiãtur, duri & auari ſubuertuntur. Dii enim ideſt Chriſtus & angeli comperti ſunt ſub ſpecie peregrinorum hoſpitari, vt ſic probarent affectiones hominum ſicut patet de Loth & duobus angelis in Sodomia. Geneſis decimonono. Vbi legitur quòd Sodoma ſubuerſa eſt, & Loth inde liberatus eſt. Ideo dicit Apoſtolus ad Hebræos decimotertio. Charitas fraternitatis maneat in vobis & hoſpitalitatem nolite obliuiſci. Per hanc enim placuerunt quidam angelis hoſpitio receptis. Aduerte tamen quòd cibus diis appoſitus non dicitur minui, ſed augeri, quia cibus & bona bonorum virorum qui amore Dei recipiunt pauperes & reficiunt indigentes, & maxime deos ideſt viros religioſos, & prædicatores, ex hoc non minuitur vt communiter videmus, ſed eis potius ſufficiunt & augentur. Prouerbiorum tertio. Da pauperibus & implebuntur horrea tua ſaturitate, & vino torcularia redundabunt. ¶ Vel dic quòd Iuppiter & Mercurius, ideſt Deus & homo Chriſtus in mũdum venit in villã, ideſt populum Iudæorum. Sed qui eum ſcilicet fidem eius reciperet non inuenit. Quapropter ad pauperem domum gentilitatis declinans, ibidem fuit receptus, & de illa domo Eccleſiæ templũ fecit & ipſos pauperes gentiles gratiis & virtutibus indigentes ſacerdotes, ideſt fideles & catholicos fecit, & ipſos per charitatem ſimul viuere voluit, & per fortitudinem & perſeuerantiam in quercus ſeu robora commutauit. Eſaiæ quinquageſimoquarto Dixit miſerator tuus dominus paupercula tempeſtate conuulſa abſque vlla conſolatione. Ecce ego ſternam per ordinem lapides tuos & fundabo te.

¶ Erat quædam altiſſima arbor in quam quædam nympha fuerat antiquitus mutata. Hãc igitur Dryades ideſt nymphæ ſyluarum frequentabant, & in ea ſiue ſub ea Cererem adorabant, choreasq; ducebant. Erat autem in partibus illis quidam tyrannus qui Eriſichthon dicebatur qui omnia numina contemnebat, & nullam eſſe deorum potentiam prædicabat. Iſte igitur illam arborem cum ſecuri tentauit præſcindere, de qua ſtatim ſanguis incipit fluere, & ipſa arbor gemere, nec propter hoc ceſſabat arborem ſecuri ſcindere, immo quendam etiam qui eum arguebat occidit, & ſic arborem ad terram deiecit, ſecuit, & diſtraxit. Audita eſt igitur vox nymphæ in arbore morientis & Eriſichthoni mortem & periculum imprecantis. Ceres igitur hoc videns contra Eriſichthonem indignatur, & ipſum nouo mortis genere ſcilicet fame occidere proteſtatur. Vocata igitur nympha agreſti, tradidit ipſi currum ſuum quæ à draconibus per aera vehebatur, & miſit eam quærere famem, quæ in locis ſiccis & lapidoſis & glacialibus morabatur, & ibi ſub forma cuiusdam vetulæ ſiccæ, pallidæ triſtis & hiſpidæ verſabatur. Iſta igitur fames vocata à Cerere, domum Eriſichthonis intrauit, ſeq; per os naſum & aures immiſit & eum afflauit, & receſſit. Vir igitur tanta fame ſtatim arripitur, quòd etiam dormiendo comedere videbatur. Euigilãs igitur cœpit comedere, & omnia quæ habebet conſumere, nil tamen quod comederat, ipſum poterat ſatiare. Et factum eſt quòd breui ſpatio quicquid habebat conſumeret nihil plus habens quod vendere poſſet præter quandam filiam ſuam. Iſta autẽ filia à Neptuno fuit deflorata, qui ei tale donum dedit quòd quoties volebat ſe in figuram quamlibet conuertebat. hæc igitur à patre vendebatur, & ſtatim cum accepit pretium in figuram alienam illa mutabatur, & ſic vitam patris famelicam tuebatur & alebat. Sed finaliter ipſum tanta fames arripuit, quòd ipſe ſuos artus lacero diuellere morſu cœpit, & propria viſcera comedit, & ſic periit & defecit. ¶ Per iſtum Eriſichthonem impium & famelicum, intelligo vſurarios, ꝑ eius filiã proximos eius & famulos, per arborem viros iuſtos, per Cererem deam frugum rerum copiam, per famem auaritiam. Dic igitur quòd quando in vno loco inuenitur vſurarius vel tyrannus qui deos non colit, immo deos & ſanctos contemnit, & arbores diis dicatas, ideſt iuſtos ſecuri crudelitatis abſcindit, ipſos rapinis & iniuriis perſequẽs ſanguinem temporalis ſubſtantiæ eorum extrahit. Ita quòd ipſos plangere & gemere facit. Iob decimoquarto. De ciuitatibus fecerunt viros gemere & animæ vulneratorum clamabunt. Sed tales miſerabiliter puniuntur, quia Ceres dea abundantiæ, ideſt ipſa eorum opulentia facit eos per auaritiã fameſcere & nulla rerũ abũdantia ſufficiẽtiam eis præſtat. immo quanto plura accumulant, tanto magis auari & famelici fiunt, Ceres enim facit tales famelicos, quando ſcilicet rerum opulentia facit eos amplius cupidos, quia quanto res eorum plus creſcit, tanto famem auaritiæ plus accendit. Vnde Ouidius. Inopem me copia fecit. Item plura cupit quo plura ſuam dimittit in aluum. Ezechielis ſeptimo. Animas ſuas non ſaturabunt, & ventres eorum non implebuntur. Dato etiam quòd filia talium, ideſt famuli & familiares in diuerſas formas ſe mutent, & per fraudes nunc vnum, nunc aliud ſe fingant, vt magiſtros nutriant & ditent, ipſi tamen ſemper auari, & famelici manent, & famæ auaritiæ moriuntur & languent. Eſaiæ quinto. Nobiles eius interierunt fame, & multitudo eius ſiti exaruit.

¶ Quæ

P. OVIDII NASONIS.

METAMORPHOSEOS.

LIBER NONVS.

ARG. FABVLAE SEQ.

QVæ gemitus, truncæque Deo &c. Argumentum Deianira Oenei filia Aetolarum virgo ſpecioſiſſima cum a multis peteretur pater conſtituit ei coniugio datum, qui luctandi cauſa veniret. Manentibus itaque numero potentum duobus Acheloo flumine & Hercule, quia reliqui ei metum ceſſerant, in certamen proceſſum eſt. Cum ergo Achelous naturalibus modis Herculem eluderet, modo in liquorem, modo in ſpeciem draconis, nouiſſime in tauri figuram conuerſus aſſiſt. Quem Hercules, vt amplexus eſt reluctantem, alternum cornu quod implicauerat brachiis rapuit extortum. Quo dolore ille ac deformitate aduerſarii viribus ceſſit. At nymphæ Naiades fluminis filiæ effecerunt, vt id quod ereptum capiti erat omnibus copiis autumnalibus replerent, vt apud poſteros maximum haberet fructum & admirationem. Itaque cornucopiæ effectum eſt, vt diceretur omnibus temporibus.

QVæ gemitus, trũcæ'q; Deo Neptuni' heros
Cauſa rogat frontis, cũ ſic Calydoni' amnis
Cœpit, inornatos redimitus arũdine crines.
Triſte petis mun'. quis eni ſua prælia, uictus
Cõmemorare uelit? re ferã tñ ordine, nec tã
Turpe fuit uinci, quã'm contendiſſe decorum,
Magna'q; dat nobis tantus ſolatia uictor.

[...PH.] [...erculis] [...n Ache] [...) certa-] [...n.]

QVæ gemitus &c. Herculis luctam cum Acheloo in huius voluminis initio ita deſcribit poeta, vt & librum libro & fabulam fabulæ eleganter connectat, variaſq; Acheloi transfigurationes inter luctãdum exponat. Cum enim Deianiram Oenei Calydoniæ regis filiam cum multis aliis Hercules, Achelousq; petiiſſent, virginis pater decreuit, vt is illa potiretur, qui in luctæ certamine ſuperior eſſet. Cum igitur alii ceſſiſſent. Hercules atque Achelous iniit luctã, in qua cum alter virtute ſuperior eſſet, Achelous ad notas artes decurrit, ac cum ſe & in anguem, & in taurum fruſtra mutaſſet, victus, alteroq; cornu mutilatus pudore ſe in ſuum fluuiũ coniecit. Nymphæ vero cornu illud ſuſcipientes omni fructuum genere repleuerũt, cornuq; copiæ appellauerunt. Hoc vero inde factum eſſe Strabo eſt author, quod cum Achelous limo quem ducit, limites ſemper confunderet, bella inter Aetolos & Acarnanes vicinos ciebat. Cum'que arbitri nulli eſſent, armis non iudicio decertabant. Victoriam vero reportabant qui plus viribus valebant. Quare cum Hercules fluuium damnoſe labentem aggeribus & foſſis intra alueum cohibuiſſet tanquam debellaſſet Acheloum victoriæ pręmium reportauit Oenei filiæ Deianiræ nuptias. Eam quidem Sophocles tragicus hoc modo loquentem inducit. Procus ſanè mihi amnis fuerat Achelous, qui tribus me formis à patre petiit, manifeſtus enim inceſſit taurus, alias tortus varias per notas draco, aliquando mole valida bouis præ ſe ferens frontem. Addunt nõnulli Amaltheæ cornu capræ id eſſe, quod Hercules ab Acheloi fronte fractum Oeneo dono dedit, ex quo quidem plerique talem educunt hiſtoriam. Acheloum enim ſicut flumina reliqua tauro comparant ob ſonos ipſos, & alueorum circunflexiones, quas cornua vocant. Draconi quoque propter obliqua tam ipſius magnitudinem. Herculem quoque omnibus alioqui mortalibus beneficum Oeneo affinitate coniunctum aggeribus & foſſis fluuium perperam, & damnoſe labentem coercuiſſe aiunt, eamq; regionem fertiliſſimam reddidiſſe, hocq; Amaltheæ cornu eſſe. Hoc vero idem & Dio. in quinto Bibliotheces ſcribit. Hercules inquit in Calydoniorum gratiam fluuium Acheloum in alium curſum diuertens plurimos agros ex aquæ irrigatione fertiles præſtitit. Cuius rei & poetæ quidã meminere ſcribentes cũ Acheloo Herculem ſub tauri ſpecie certaſſe, qui cum in congreſſu tauri alterum cornu fregiſſet, Aetolis illud quod Amaltheæ cornu vocant, dono dedit fructum omnium vuarum, maloꝛum, aliorum'que eiuſmodi pomorum copia repletum. Fingũt vero poetæ Acheloi cornu foſſam à fluuio ductam, pomis vero ac malis punicis & racemis monſtrari regionis fertilitatem quam fluuii humor præſtet. Amaltheæ vero cornu durum eſſe aiunt, qua ex re operis illius difficultas ſignificatur. {Verſus quos ex Sophocle citat Regius in fabula quæ Trachiniæ, inſcribitur. habentur, hoc modo ADDI.

Μνηστὴρ γὰρ ἦν μοι ποταμὸς Ἀχελῷον λέγω,
Ὅς μ' ἐν τρισὶ μορφαῖσιν ἐξῄτει πατρὸς,
Φοιτῶν, ἐναργὴς ταῦρος, ἄλλοτ' αἰόλος
Δράκων ἑλικτὸς, ἄλλοτ' ἀνδρείῳ τύπῳ
Βούπρῳρος, ἐκ δὲ δασκίου γενειάδος
Κρουνοὶ διερραίνοντο κρηναίου ποτοῦ. &c.

De cornu autem ablato, & item eo quod copiæ ſiue Amaltheæ dicitur, ibidem in commẽtariis hoc modo legitur. Ἡρακλῆς παραγενόμενος εἰς Καλυδῶνα, τὴν Οἰνέως θυγατέρα Δηιάνειραν ἐμνηστεύσατο. Καὶ διαπαλαίσας ὑπὲρ τῶν γάμων αὐτῆς πρὸς τὸν Ἀχελῷον ἀπεικασθέντα ταύρῳ, περιέκλασε τὸ ἕτερον τῶν κεράτων. καὶ τὴν μὲν Δηιάνειραν γαμεῖ, τὸ δὲ κέρας Ἀχελῷος λαμβάνει, δοὺς ἀντὶ τούτου τὸ τῆς Ἀμαλθείας. Ἀμάλθεια δ' ἦν Αἱμονίου θυγάτηρ, ἣ κέρας εἶχε ταύρου. τοῦτο δὲ ὡς Φερεκύδης φησὶ δύναμιν εἶχε τοιαύτην ὥστε ποτὸν ἢ βρωτὸν, ὅπερ ἂν εὔξαιτό τις, παρέχειν ἄφθονον. &c.

Rurſum alii de eadem fabula ita tradũt. Cum Rhea enixa Iouem eſſet, metu patris infantem in Creta occuluiſſe, ibi'que nymphis Adraſteæ: & Idæ filiabus Meliſſei nutriendum dediſſe. Has illum lacte Capræ cuiuſdã. cui nomen Amalthea fuit, nutricaſſe. Poſtea'que Iouẽ, vt nutricationis gratiam perſolueret, capram ipſam inter ſydera retuliſſe, cornu autem capræ alterum nymphis nutricibus dediſſe, hac adiecta facultate, vt quicquid optaſſent, id illis ex eo cornu largiter ſuppeditarunt. Et ad eundem ferè modum ipſe Ouidius in Faſtis de eadem re narrat, niſi quod ibidem non capram, ſed Naiadem, cuius capra illa fuerat, Amaltheam vocat. Plura de eodem cornu annotauit Eraſmus in prouerbio copiæ cornu.} ¶ Neptunius he.) Theſeus Neptuni nepos. ¶ Truncæ f.) mutilatæ. altero enim cornu carebat. ¶ Redimitus crine) cinctos habens crines. ¶ Arundine) corona ex arundinibus confecta, quibus ferè fluuiorum ripæ abundant. ¶ Tantus victor) quantus Hercules fuit.

[...piæ] [...nu.]

Nomine ſiqua ſuo tandem peruenit ad aures
Deianeira tuas,quondam pulcherrima uirgo,
Multorumq́; fuit ſpes inuidioſa procorum.
Cum quibus ut ſoceri domus eſt intrata petiti,
Accipe me generum dixi Parthaone uate.
Dixit & Alcides.alii ceſſere duobus.
Ille Iouem ſocerum dare ſe,famam'q; laborum,
Et ſuperata ſuæ referebat iuſſa nouercæ,
Contra ego TVRPE Deum mortali cedere dixi,
Nondum erat ille Deus,dominũ me cernis aquarũ
Curſibus obliquis inter tua regna fluentem,
Nec gener externis hoſpes tibi miſſus ab oris,
Sed popularis ero,& rerum pars una tuarum.
Tantum'ne noceat,quòd me nec regia Iuno
Odit,& omnis abeſt iuſſorum pœna laborum,
Nam quo * te iactas Alcmena matre creatum,
Iuppiter aut falſus pater eſt,aut crimine uerus.
Matris adulterio patrem petit.elige fictum
Eſſe Iouem malis,an te per dedecus ortum.
Talia dicentem iandudum lumine toruo
Spectat,& accenſæ non fortiter imperat iræ,
Verbaq́; tot reddit.melior mihi dextera lingua eſt.
Dum modo pugnando ſuperẽ,tu uince loquendo.
Congrediturq́; ferox . puduit modo magna locutũ
Cedere.reieci uiridem de corpore ueſtem,
Brachiaq́; oppoſui,tenuiq́; à pectore uaras
In ſtatione manus,& pugnæ membra paraui.
Ille cauis hauſto ſpargit me puluere palmis,
Inq́; uicem fuluæ tactu flaueſcit arenæ.*
Et modo ceruicem,modo crura micantia captat,
Aut captare putes.omniq́; à parte laceſſit.
Me mea defendit grauitas.fruſtraq́; petebar.
Haud ſecus ac moles,quã magno murmure fluctus
Oppugnant,manet illa,ſuoq́; eſt pondere tuta.
Digredimur paulum,rurſus'q; ad bella coimus,
In'que gradu ſtetimus certi non cedere,erat'q;.
Cum pede pes iunctus toto'q; ego pectore pronus
Et digitos digitis,& frontem fronte premebam.
Non aliter uidi fortes concurrere tauros,
Cum pretium pugnæ toto nitidiſſima ſaltu
Expetitur coniux.ſpectant armenta,pauent'q;
Neſcia,quem maneat tanti uictoria regni.
Ter ſine profectu uoluit nitentia contra
Reiicere Alcides à ſe mea pectora,quarto
Excutit amplexus,adducta'q; brachia ſoluit.
Impulſum'q; manu(certum eſt mihi uera fateri)
Protinus auertit,tergo'q; oneroſus inhæſit.
Siqua fides(neq; enim ficta mihi gloria uoce
Quæritur)impoſito preſſus mihi monte uidebar.
Vix tamen inſerui ſudore fluentia multo
Brachia,uix ſolui duros à corpore nexus.
Inſtat anhelanti,prohibet'q; reſumere uires.
Et ceruice mea potitur tum deniq; tellus
Preſſa genu noſtro eſt,& arenas ore momordi.
Inferior uirtute,meas diuertor ad artes,
Elabor'q; uiro,longum formatus in anguem,
Qui poſtquam flexos ſinuaui corpus in orbes,
Cum'q; fero moui linguam ſtridore biſulcam,
Riſit,& illudens noſtras Tirynthius artes,

RAPH. ¶ NOMINE ſiqua ſuo tandem) narrare incipit Achelous certamen ſibi pro Deianiræ nuptiis ſuſceptum. ⸿ Si qua) Deianira, qua vacat, neq; expoſcitur à ſenſu, tantum'q; carmen explet, quale illud apud Virgil. Siqua fata ſināt. ⸿ Tandem) aliquando. Tandẽ enim (vt Pōpeius ſcribit) interdum aliquãdo ſignificat, interdũ pro ſupuacuo ponitur, interdũ affectui, & indignationi ſeruit. Vt Cicero. Quouſq; tandẽ abutere patientia noſtra Catilina? ⸿ Multorum proc.) proci dicuntur, qui aliquã vxorẽ poſcunt, à procando declinati. Nam procare eſt poſcere, vñ & procaces meretrices ab aſſidue poſcẽdo vocant. ⸿ Domus eſt intr.) participiũ paſſiuum ↄtra grãmatices rõnem formatũ. ⸿ Soceri pet.) appetiti ſoceri Oenei. ⸿ Parthaone nate) Oeneus rex Aetoliæ Parthaonis fuit filius.

ADDI. { Homerus Portheum vocat. Iliados Ξ. Πορθεῖ δὲ τρεῖς παῖδες ἀμύμονες ἐξεγένοντο Ἄγριος ἠδὲ μέλας, τρίτατος δ' ἦν ἱππότα Οἰνεύς. ᾤκεον δ' ἐν Πλευρῶνι καὶ αἰπεινῇ Καλυδῶνι. &c. }

⸿ Suæ no.) Iunonis, cuius iuſſu tot labores adierat. ⸿ Contra ego) è cõtrario. ⸿ Turpe Deũ mor. ced dixi) eſſe ſubaudiatur. ⸿ Mort.) homini. nondum enim Hercules in deorũ numerũ fuerat tranſlatus. ⸿ Dominum me cernis aquaæ) Achelous nãque fluuius eſt iter Acarnaniã, Aetoliã'q; labens. ⸿ Popularis) ex tuo populo vnus, aliquãdo popularis gratum populo ſignificat. ⸿ Tãtũ'ne noc.) ſolũmodo inqt mihi id non noceat rogo, qđ Iuno Deorũ regina me nullo odio ꝑſequitur, neq; mihi vllã irrogat pœnã. Ea vero inqt Herculi potius obeſſe q̃ ꝓdeſſe debere. ⸿ Nã quo te iact.) dilẽmate colligit Achelous Iouẽ aut falſò Herculis patrem dici, aut eſſe ignominioſum, vt q ex adulterio illũ genuerit. ⸿ Alcmena matre) Alcmena Electryonis & Lyſidices filia fuit, vxor'q; Amphitryonis, ex qua Iuppiter in Amphitryonẽ cõuerſus. Herculem ſuſcepit. ⸿ Elige fict. Eſſe Iouẽ malis) patrẽ ſubaudiamus. Eſt autẽ dilẽmaton, in quo vtrũ cõceditur reprehẽditur. Si enim fictum ac falſum patrem ſibi eſſe Iouẽ eliget Hercules, nulli ipſi erit honori. Sin verum, aperte fatebitur ſe eſſe natũ ex adulterio. Hoc igitur argumento Hercules victus in pugnam indignatus deſcendit. ⸿ Per dedecus) per ignominiã ex matris adulterio prouenientem. ⸿ Toruo lumine) trucibus oculis, quales iratis, indignatis'q; conueniunt. ⸿ Viridem veſtem) tales enim fluuiorum Diis attribuũtur. Eleganter autem eorum habitũ effingit, qui ſe præparant luctæ. ⸿ Varas manus) inflexas & curuas. nam vari dicũtur, qui crura habẽt obtorta. Vnde & varices appellantur venæ in ſuris inflexæ, vel obtortæ, vt Marcellus tradit.

Ab Athletarum conſuetudine, qui ſe puluere ↄſpergunt luctaturi.

Alcmena

COELIVS RHOD.

¶ Quibus introrſum obtorta ſunt crura, authore Polluce, nuncupantur rhæbi: varos dicunt quandoque Latini. Ouidius tamẽ Metamorphoſeos nono:

Tenui'q; è pectore varas
 In ſtatione manus.

Apud quem varica item legitur fœmina in Amoribus:

Ambulat, ingentes varica
 fert'que gradus.

Quibus vero extrorſum, bleſſi.) ⸿ In ſtatione) in loco ad reſiſtendum apro. ⸿ Modo) nuper. ⸿ Magna) ſuperba. ⸿ Ille cauis hauſto) luctaturi ſua inuicẽ corpora puluere aſpergebant, quo ſe validius comprehendere poſſent. ⸿ Hauſto puluere) ſuſcepta arena, quæ haphe vocatur. ⸿ Captat) carpere conatur. ⸿ Mea grauitas) meum põdus. ⸿ Certi non cedere) qui decreueramus alteri nõ cedere. Eleganter autem ea omnia deſcribit, quæ à luctatoribus fieri ſolent. ⸿ Nõ aliter vidi) hac ſimilitudine oſtendit Achelous quanto impetu cum Hercule fuerit congreſſus. ⸿ Quem maneat) quem expectet. ⸿ Sine profectu) effectu. ⸿ Adducta brachia) circunducta. circundata. ⸿ Certum eſt mihi) decreui, inquit, vera confiteri. ⸿ Si qua fides) eſt verbis meis ſubaudiatur. ⸿ Ficta voce) fictis verbis. ⸿ Preſſus) oppreſſus. ⸿ Anhelanti) difficulter reſpiranti. ⸿ Et ceruice mea potitur) collum meum capit. ⸿ Diuertor) conuertor. ⸿ Meas artes) mihi ingenitas, proprias. ⸿ Elaborq; viro) effugio è manibus Herculis viri fortiſſimi. ⸿ Sinuaui) contraxi. ⸿ Orbes) ſpiras. ⸿ Stridore) ſibilo.

CCVNARVM

Cunatum labor eſt angues ſuperare mearum,
Dixit,& ut uincas alios Acheloe dracones,
Pars quota Lernææ ſecpens ei is unus Echidnæ.
Vulneribus fœcunda ſuis erar illa,nec ullum
De centum numeco caput eſt impune cecıſum,
Quin gemino ceruix hæcede ualentior eſſet.
Hanc ego ramoſam natis é cæde colubris,
Creſcentemq; malo domui,domıtamq; reduxi
Quid fore te credis?falſum qui uerſus in anguem
Arma aliena moues?quem forma precaria cælac.
Dixerat,& ſummo digitorum uincula collo
Inıicit.angebac ceu gucturra forcipe preſſus,
Pollicibusq; meas pugnabam euellece fauces,
Sicquoq; deuicto,reſtabat tertia tauri
Forma trucis cauro mutatus membra,rebello.
Induit ille tocis à læua parce lacertos,
Admiſſumq; trahens ſequirur,depreſſaq; dura
Cornua figic humo,meq; alra ſternit acena.
Nec ſatis hoc fuerar,rigidum ſeca dextera cocnu
Dum tener,infregit,truncaq; à fronre ceuellit.
Naiades hoc pomis,& odoro flore,repletum
Sacrarunt,diueſq; meo bona copia cornu eſt,
Dixerat,& nymphe ritu ſuccincta dianæ
Vna miniſtrarum fuſis utrinq; capillis
Inceſſit,totumq; rulit prædiuite cornu
Autumnum,& menſas felicia poma ſecundas.
Lux ſubit,& primo feriente cacumina Sole
Diſcedũt iuuenes,neq; enim dum flumina pacem,
Et placidos habeant* lapſus,rotæq; reſidant,
Opperiuntur aquæ uultus Achelous agreſtes,
Et lacerum cocnu mediis caput abdidic undis.
Hunc tamen ablati domuit iactura decocis,
Cætera ſoſpes habet.capitis quoq; fronde ſaligna,
Aut ſuperimpoſita cælatur arundine damnum.

ARG. FABVLAE SEQ.

Poſt hæc victor Hercules cum Deianiram Neſſo Cẽtauro commiſiſſet, vt eam Euenum amnem,qui antea Lycormas erat nominatus, transueheret,& ille ſpecie captus puellæ flexibus errãs quæreret locum comprimendi,illa fidem mariti implorante ſagittis eum confixit,qui cum expiraret,veſtem Deianiræ cruentauit,indicauitque remedium fore erga coniugem deſerti amoris,qui tamen cruor in veneni ceſſit partem.

At te Neſſe ferox eiuſdem uirginis ardoc
Pecdiderat,uolucri traiectum terga ſagitta.
Nanq; noua reperens patrios cum coniuge muros,
Venerat Eueni rapidas Ioue natus ad undas.
Vberioc ſolito,nimbis hyemalibus auctus,
Vorticibusq; frequens erac,atq; imperuius amnis,
Intrepidum pro ſe,curam de coniuge agentem,

APH. ¶ CVNARVM mearum)meæ infantiæ. nã cum in cunis eſſet Herculis duos angues à Iunone imiſſos manibus prehenſos ſtrangulauit, vnde illũ Græci(vt ſcribit Diod. lib. v.) quod opera Iunonis gloriam foret adeptus, Heraclea dixere, hoc eſt Iunonis gloriam, cum antea Alcæus vocaretur. nam ἥρα Iuno, κλέος gloria dicitur. ¶ Vt vinc.) vt te vincere concedam ¶ Pars quota)acſi diceret minima. ¶ Lernææ Echidnæ) hydræ Lernæam paludem infeſtantis. nã Hercules ſcribitur interfeciſſe hydram centum capita habentẽ ea viuacitate, vt vno reciſo duo quáprimũ ſubnaſcerentur, eam tandẽ Hercules domuit igni. Echidna autẽ latine vipera dicitur. ¶ Ramoſam)multa capita veluti ramos habentẽ. ¶ Gemino hærede)duobus ſucceſſoribus. nam vno capite reciſo, duo renaſcebantur. Vnde etiam Excetra à latinis dicta eſt (vt tradit Seruius) qđ vno capite exciſo duo ſuccreſcebant. ¶ Creſcentẽq; malo domui) malo enim ſuo creſcere videbatur hydra, cum vno capite reciſo duo ſubnaſcerent. Ar te aũt eã domuit Hercules, vt ſcribit Diod. Ioalo enim mandauit, vt reciſam ceruicẽ face accenſa ne effluerer ſanguis inureret. ¶ Forma precaria)aliena, quam prece videris eſſe cõſecutus. Precarium enim dicitur (vt tradũt iuriſconſulti) qđ precibus alicui ꝓtendũ conceditur, tantiſper dum is qui cõceſſit, repetat. ¶ Pugnabam)contendebam. ¶ Rebelio)bellum reſumo. ¶ Induit)inicit. ¶ Truncaq; à fronte reuellit)hoc eſt reuellendo cornu truncam effecit frontem. ¶ Diueſq; meo bo. cop. cornu) Acheloi cornu à Naiadibus repletũ variis fructibus copiæ fertilitatis Deç fuit dicatum. Quod idcirco fingitur, vt pauloante diximus, quod Hercules in Calydoniorum gratiam fluuium Acheloum in alium curſum diuertẽs plurimos agros ex aquæ irrigatiõe fertiles præſtitit, Aetolis autẽ dono dediſſe illud, quod Amalthææ cornu vocari fingit fructum omnium copia repletum. In quinto autem Faſt. Ouidius aliã de Amalthææ cornu fabulã refert. Nam Amaltheã, quæ Ioui lac præbebat, alterum è cornibus in arbore fregiſſe ait. Quod quædam nympha ſuſtulit, cinxitq; recentibus herbis. Et plenum pomis ad Iouis ora tulit. Ille vbi res cœli tenuit, ſolioq; paterno Sedit & inuicto nil Ioue maius erat, Sydera nutricẽ, nutricis fertile cornu Fecit, qđ dominę nũc quoq; nomẽ habet. Diod. vero de copiæ cornu aliã quoq; narrat hiſtoriã. Hammonẽ ſiquidem ſcribit iuxta Ceraunios montes ambulantẽ cõſpectam virginẽ nomine Amaltheã forma pulcherrimam adamaſſe, filiamq; ex ea ſuſcepiſſe, ſpecie ac robore corporis inſignẽ, Amaltheã vero propinquæ regioni præfeciſſe cornu bouis ꝓſimili, ex quo occiduum cornu ſic noĩata. Quę quidẽ cum vineis, aliiſq; frugiferis arboribus ꝯſita foret, ab Amaltheaq; poſſideretur, Amalthææ cornu fuit denoĩata, vnde optima quæq; fertiliſſima terra copiæ cornu appellari cõſueuit, hoc eſt κέρας ἀμαλθείας. ¶ Prędiuite)pleniſſimo. ¶ Totum autumnũ) oẽs autũni fructus. ¶ Secundas men.)primæ mẽſæ carniũ erant, ſecundæ pomorum. ¶ Cacumina) mõtium vertices & ſummitates ſignificat autẽ illos primo mane receſſiſſe. ¶ Operiũtur)expectant. ¶ Reſidant)decreſcãt. ¶ Vultus agreſtes) deturpatos ob cornu à fronte reuulſum. ¶ Decoris)pulchritudinis. ¶ Fronde ſaligna) ſalicis ramo. ¶ Capitis dãnum)cornu ablatũ. ¶ At te Neſſe fer.) expoſiturus poeta Lichæ miniſtri Herculis mutationẽ in ſaxũ, Neſſi centauri cædem, Deianiræq; zelotypiã deſcribit. Nam Hercules Deianira potitus, cum vino calefactus Eurynomum puerũ Architelis filiũ miniſtrantẽ, paruo'q; errore lapſum inter cœnandum pugno. (κονδύλῳ græci habent, qđ & talitrũ ſignificat.) ictum occidiſſet inuitus, ex Calydonia dolore percullus vnà cũ vxore diſceſſit in patriã feſtinãs. Forte aũt euenit vt Euenum fluuiũ, q maxime excreuerat, tutò tranſire poſſe non videretur, niſi Neſſus centaurus qui pretio viatores transmittebat, ſe Deianiram transuectũrũ pollicitus foret. Eam igitur Hercules cum Neſſo commiſiſſet, intrepide fluuium tranauit. At Neſſus puellæ pulchritudine captus cum eam aſportaret, ab Hercule ſagitta hydræ ſanguine tincta trãſfixus cum moreretur, Deianiræ pſuaſit tunicæ ſuæ vim amatoriã ineſſe, quæ Herculẽ ab amore aliarũ mulierum auocaret, ſi eã indueret. Cũ aũt Deianira accepiſſet Herculẽ amore Ioles Euryti filię eſſe captũ, tunicã à Neſſo donatam Lichæ famulo tradidit domino præferẽdam, eam vero cum ſacrificaturus induiſſet Hercules, maximis cruciatibus affectus, in furorem'que conuerſus, Licham ex Cenæo monte, vbi Ioui ſacrificabat, in Euboicum mare coniecit, qui Deorum miſeratione in ſcopulum corpori humano ſimilem fuit commutatus. Ipſe vero Hercules arcu ſagittis'que Philoctetæ traditis, in pyra ſe compoſuit, homine'que depoſito in Deorum ſedes fuit translatus. ¶ Eueni) Euenus fluuius eſt Aetoliæ in Corinthiacum ſinum labens, ab Eueno, qui ſe in illum præcipitauit cognominatus, nam antea Lycormas appellabatur.

Achelous in anguem hydra

Achelous taurum.

Copię cornu

ADDI.

*a. l. curſus motq;

Eunus.

Neſſus adit, membriſq́; ualens, ſcituſq́; uadorum,
Officioq́; meo ripa ſiſtetur in illa,
Hæc ait Alcide. tu uiribus utere nando.
Tradidit Aonius pauidam Calydonida Neſſo,
Pallentemq́; metu, fluuiumq́;, ipſumq́; timentem.
Mox ut erat, pharetraq́; grauis, ſpolioq́; leonis
(Nam clauam, & curuos trãs ripã * miſerat arcus)
Quandoquidem cœpi, ſuperentur flumina dixit.
Nec dubitat. nec qua ſit clementiſſimus amnis
Quærit, & obſequio deferri ſpernit aquarum.
Iamq́; tenens ripam miſſos cum tolleret arcus,
Coniugis agnouit uocem, Neſſoq́; paranti
Fallere depoſitum, quo te fiducia clamat
Vana pedum uiolente rapit? tibi Neſſe biformis
Dicimus, exaudi, nec res intercipe noſtras.
Si te nulla mei reuerentia mouit, at orbes
Concubitos uetitos, poterant inhibere paterni.
Haud tamen effugies, quãuis ope fidis equina.
Vulnere non pedibus te conſequar. ultima dicta
Reprobat, & miſſa fugientia terga ſagitta
Traiicit, extabat ferrum de pectore aduncum,
Quod ſimul euulſum eſt, ſanguis p utrũq; foramẽ
Emicuit, miſtus Lernæi tabe ueneni.
Excipit hunc Neſſus. neq; enim moriemur inulti,
Secum ait. & calido uelamina tincta cruore
Dat munus raptæ, ueluti irritamen amoris.

ARG. FABVLAE SEQ.

Eodem tempore cum Hercules in inſulam Euboeam per Oechaliæ regnum Euryti traiecisſet, & Iolen filiam eius dilectam traheret in patriam, prior coniux Deianira vt audit animum viri a ſe eſſe mutatum, tunicam ſacrificaturo Ioui, Lichæ famulo dedit ei perferendã, qua ille honoratus vota religionẽque pararet: eam indutus cum ad arã acceſſiſſet profecans extra, flãma veſtis incaluit, & Lernæo veneno contacta hæſit viſceribus. In maximo itaque cruciatu cum a corpore eius euelli nequiret, Licham acerbiſſimi muneris reum proiectum a ſe Euboico mari merſit, quem innoxium culpæ Tethys vertit in ſcopulum conchis, muricibusque veſtitum.

Longa fuit medii mora temporis, actaq́; magni
Herculis implerant terras, odiumq́; nouercæ.
Victor ab Oechalia Cænæo ſacra parabat
Vota Ioui, cum fama loquax * peruenit ad aures
Deianira tuas, quæ ueris addere falſa

RAPH. ADDI.

¶ SCITVSq́; vad.) peritus locorum tranſitus præſtãtium. {Erat enim portitor ibi cõſtitutus, vt & Strabo meminit lib. decimo.} ¶ Siſtetur) collocabitur ¶ Aonius) Thebanus Hercules. Aonia enim cũ Bœotia eadẽ eſt. ¶ Pauidam Calyd.) timidam Deianiram Calidoniam. ¶ Ipſum) Neſſum. Centaurus enim erat. ¶ Miſerat) iecerat. ¶ Fallere depo.) fraudare Herculẽ depoſito, & Deianira illi commiſſa. Depoſitum enim dicitur quicquid alicui traditur cuſtodiendum ¶ Orbes pat.) rotæ Ixionis patris tui, quibus aſſidue apud inferos vertitur propter interpellatam de ſtupro Iunonem.

* a. l. iacerat.

¶ Ope equina) velocitate eq. Cẽtauri enim equinos habet pedes. ¶ Extabat fer. de pect. adunc.) extra ſtat. ſignificat autem tergum cum pectore fuiſſe trãsfixum. ¶ Quod ſimul euul. eſt) qđ poſtq̃ fuit extractũ. ¶ Per vtrunq; for.) & tergi & pectoris ¶ Tabe) ſanguine. ¶ Et cal. vela. tin. cru.) ſic quidem Ouid. Dio. vero inquit Neſſum moriturũ cum iam Deianiram cognouiſſet, pollicitum ei fuiſſe ſe amoris medicamentum traditurum, quo nullam præter ſe mulierẽ aliam Hercules appeteret. Iuſſit igitur ſemine quod ex ſe defluxerat cum oleo & ſanguine è ſagitta fluente immiſto, Herculis tunicã tingere. Quo dato cõſilio cũ expiraſſet, illa inſcio Hercule qđ mãdatũ erat, peregit. ¶ Irritamen) prouocationẽ, ac ſtimulationẽ. ¶ Longa mora) lõgum interuallũ. ¶ Vict. ab Oechalia) Hercules (vt ſcribit Diod.) in Oechaliam cõtra Euryti liberos ob Iolẽ vxorem ſibi denegatam exercitum duxit, vrbeq́; capta Euryti filios Toxeum, Deionẽ & Clytium occidit. ac Iolen captiuam ſecum duxit. Ex Euboea vero in montem noĩe Cenæum pfectus, vt Ioui ſacrificaret, Licham ſeruum ad vxorem Deianirã in Trachinam miſit, vt ſibi veſtem qua in ſacris vti cõſueuerat afferret. Ea cum à Licha de Ioles amore comperiſſet, cupiens ſe maxime omnium aliarum ab Hercule amari, tunicam ex centauri conſilio tinxit, quam à Licha rei inſcio allatam Hercules indutus veneni vi paulatim inualeſcẽte torqueri maximis doloribus cœpit. Quare Lichã, qui veſtem attulerat, in mare iecit, ac dimiſſo exercitu in Trachinam venit, morboq́; in dies magis inualeſcente Delphos Lycimniũ ac Iolaum miſit, Apollinẽ morbi remedia ſciſcitaturos. Interim Deianira calamitate Herculis ſtupefacta, cum tanti mali cauſam à ſe profectam ſciret, laqueo vitã finiuit. Apollo autẽ iuſſit Herculem cum apparatu bellico in Oetam deduci, ibiq́; maximam ſtrui pyram, de reliquis Ioui curam fore. Hercules igitur deſperata ſalute in pyram cum aſcendiſſet, rogaretq́; aſtantes, vt ignem ſubiicerent, ſolus Philoctetes in gratiam ſagittarum ſibi ab ipſo relictarũ pyram ſuccendit, quæ ſubito fulminibus circũcadẽtibus exuſta eſt.

Libro. v. de Fab. antiq. geſt.

* a. l. præceſſit.

Oechalia.

Oechalia vero Euryti patria in Euboea fuit quæ ab Hercule fertur deleta. nam ſunt etiam aliæ Oechaliæ, vna in Aetolia, alia in Meſſenis, alia in Arcadia, alia in Trachinia. {Multæ Oechaliæ, ac diuerſis locis cũ à Stephano, tum à Strabone traduntur. Sed de ea quæ ab Hercule expugnata ac diruta fuerit, inter authores non conſtat. Homerus Theſſalicam intelligit. Sic enim in catalogo ait:

ADDI.

Οἱ δ' ἔχον Τρίκκην καὶ Ἰθώμην κλωμακόεσσαν
Οἵ τ' ἔχον Οἰχαλίην, πόλιν Εὐρύτου Οἰχαλιῆος
Τῶν δ' αὖθ' ἡγείσθην Ποδαλείριος ἠδὲ Μαχάων &c.

Nam Tricca & Ithomæ, cum quibus illam recenſet, Theſſalicæ fuerũt vrbes, eius quæ Pelasgicus aliquando vocata fuit. Et hanc opinionem etiã Theſſali confirmãt, dicentes, locum apud ſe, qui poſtea Euryteus appellatus fuit, olim vrbẽ fuiſſe, & Oechaliam vocatã author Pauſan. in Meſſen. Pherecydes autẽ de Arcadica accipit, cuius verba in Cõment. Soph. hæc citantur. μετὰ δὲ τὸν ἀγῶνα Ἡρακλῆς ἀφικνεῖται πρὸς Εὔρυτον τὸν * Μέλανος τοῦ Ἀρκάδος εἰς τὴν Οἰχαλίαν. αἰτεῖ δὲ αὐτὸν εἰς δούλην τῆς Ἀρκαδίας. καὶ ᾔτει τὴν θυγατέρα. ἄλλῳ γυναῖκα. τοῦ δὲ μὴ δόντος, Ἡρακλῆς ἑλὼν Οἰχαλίαν καὶ τοὺς υἱοὺς ἔκτεινεν. Ἴφιτος δὲ ἔφυγεν εἰς Εὔβοιαν. Nec diſſimilia ſunt quæ ibidẽ ex Menecrate quodã citantur, Μενεκράτης δὲ οὕτω λέγει. Ἡρακλέα εἰς ἐπιθυμίαν Ἰόλης ἀφικέσθαι τῆς Εὐρύτου. τὸν δὲ μὴ θέλειν διδόναι ἔχοντα γὰρ αὐτόν, καὶ μίγνυσθαι ἔμελλεν θυγατρί, εἰ μὴ ἀργῶς ἐξουλέσει εἰς τὴν Εὔβοιαν. Pauſanias cõtra, ex opinione Meſſeniorum, oſtẽdit in Meſſene fuiſſe Oechaliã hanc, Carnaſium alio noĩe poſtea dictam. Oechaliã aũt olim ab vxore Melanei qui fuit pater Euryti. At Strabo lib. x. & item Hecatæus, vt quidẽ à Pauſ. citatur in Meſſenicis Euboiæ oppidum faciunt Oechaliã, partem τῆς Ἐρετρικῆς. verba Strab. ſunt Ἔστι δὲ καὶ Οἰχαλία κώμη τῆς Ἐρετρικῆς, λείψανον τῆς ἀναιρεθείσης ὑπὸ Ἡρακλέους, ὁμώνυμος τῇ Τραχινίᾳ, καὶ τῇ περὶ Τρίκκην, καὶ τῇ Ἀρκαδικῇ, ἣν Ἀνδανίαν οἱ ὕστερον ἐκάλεσαν, &c. Quare & Stepha. Οἰχαλία inquit πόλις ἦν ὅμορος ἐν τῷ Πελασγικῷ Ἄργει τάσσει, οἱ δὲ νεώτεροι τεθείκασιν αὐτὴν ἐν Εὐβοίᾳ. Atq; hæc de Oechalia.}

Μελάν.

¶ Cenæo Ioui) Iuppiter Cenæus à Cenæo pmõtorio Eubœæ eſt dictus, vbi ab Oechaliæ expugnatione Hercules reuerſus Ioui arã extruxit, principale aũt p deriuatiuo poſuit poeta. {De Cenæo Sophocles in Trachiniis ita meminit, de Hercule loquẽs: Ἀκτή τις ἔστ' Εὐβοίς, ἔνθ' ὁρίζεται Βωμούς, τέλη τ' ἔγκαρπα Κηναίῳ Διί.

ADDI.

Vbi cõmentator addit: Κήναιον Εὐβοίας ἀκρωτήριον, ἀπὸ Κηναίου τοῦ Εὐφορίωνος. Cæterum belli huius cauſa talis traditur: Eurytus cum haberet filiam præſtantem forma Iolen, eius nuptias promittebat ei, qui ſe aut filios ſuos ſagittandi certamine ſuperaſſet. Hercule autem vincente, Eurytus illi filiam negauit, quare ille indignatus, in præſens quidem abiit. Mox autem accidit, vt Iphitus, vnus ex filiis Euryti Tirynthem veniret, equorum cauſa, quos amiſerat.

Gaudet,& è minima ſua per mendacia creſcit.
Amphitryoniaden Ioles ardore teneri.
Credit amans,venerisq; nouæ perterrita fama
Indulſit primo lachrymis,flendo'q; dolorem
Diffudit miſeranda ſuum,mox deinde.quid autem
Flemus ait?pellex lachrymis lætabitur iſtis.
Quæ qm̄ adueniet ꝑperādū, aliqd'q; nouandū eſt,
Dum licet,& thalamos nondū tenet altera noſtros.
Cōquerar,an ſileā?repetam Calydona?morer'ne?
Excedam rectis?*an ſic nihil amplius obſtem?
Quid ſi me Meleagre tuā memorem eſſe ſororē?
Forte paro facinus,quantum'q; iniuria poſſit
Fœmineus'q; dolor,iugulata*pellice teſtor,
In curſus animus uarios abit,omnibus illis
Prætulit imbutam Neſſæo ſanguine ueſtem
Mittere,quæ uires defecto reddat amori.
Ignaro'q; Lichæ quid tradat neſcia,luctus
Ipſa ſuos tradit,blandis'q; miſerrima uerbis
Dona det illa uiro,mandat capit.inſcius heros,
Induitur'q; humeris Lernææ uirus Echidnæ.
Thura dabat primis,& uerba precantia flammis,
Vina'q; marmoreas patera fundebat in aras.
Incaluit uis illa mali,reſoluta'q; flammis
Herculeos abiit late diffuſa per artus,
Dum potuit,ſolita gemitum uirtute repreſſit.
Victa malis poſtquam eſt patientia,repulit aras,
Impleuit'q; ſuis nemoroſam uocibus Oeten,
Nec mora letiferam conatur ſcindere ueſtem.
Qua trahitur,trahit illa cutem(fœdum'q; relatu)
Aut hæret membris fruſtra tentata reuelli.
Aut laceros artus,& grandia detegit oſſa.
Ipſe cruor,gelido ceu quondam lamina candens
Tincta lacu,ſtridet,coquitur'q; ardente ueneno.
Nec modus eſt,ſorbent auidæ præcordia flammæ.
Cœruleus'q; fluit toto de corpore ſudor.
Ambuſti'q; ſonant nerui,cæca'q; medullis
*Tabe liquefactis.tollens ad ſydera palmas,
Cladibus exclamat Saturnia paſcere noſtris.
Paſcere,& hanc peſtem ſpecta crudelis ab alto
Cor'q; ferum ſatia:uel ſi miſerandus,& hoſti
(Hoſtis enim tibi ſum)diris cruciatibus,ægram,
Inuiſam'q; animam,natam'q; laboribus,aufer,
Mors mihi munus erit,decet hæc dare dona nouercā
Ergo ego fœdantem peregrino templa cruore

Ibi Hercules,memor veteris contumeliæ,ſublatum illum in turrim,inde præcipitauit.ob quam rem Iuppiter iratus,Mercurium miſit qui illum in ſeruitutē venderet.Atque ita Omphalæ Lydorum reginæ venditus aliquādiu ſeruiuit. Seruitute autē & pœna hac diſſoluta,Hercules in Græciam reuerſus,Euryti vrbē,auxiliantibus Arcadibus & Trachiniis inuaſit.captaq; illa,Eurytum & filios occidit,Iolen aūt captiuā abduxit.authores,Sophocles & Diodorus. Filios Euryti,Heſiodus hos noiat.

Ἣ δ' ὑποκυσσαμένη καλλίζωνος Στρατονίκη,
Εὔρυτον ἐν μεγάροισιν ἐγείνατο φίλτατον υἱόν.
Τοῦ δ' υἷες ἐγένοντο Δηΐων τε, Κλυτίος τε,
Τοξεύς τ' ἀντίθεος, ἠδ' Ἴφιτος ὄζος ἄρηος,
Τοὺς δὲ μετ' ὁπλοτάτην τέκετο ξανθὴν Ἰόλειαν
Ἀντιόχη κρείουσα, παλαιὸν γένος Ναυβολίδαο.

¶Sacra parab.uota Ioui) videntur hæc à Sophocle tráſſumpta.Nam & illic Deianira Licham,qui narrabat Herculem Cenæo Ioui ſacra parare,interrogat,

Ἐν τῷ φανεῖν, εἴτ' οὖν πρὸ μαντείας τινός?

Cui ille ſubiicit:

Εὐκταῖ', ὅθ' ᾕρει τήνδ' ἀνάστατον δορί
Χώραν γυναικῶν ὧν ὁρᾷς ἐν ὄμμασι. &c.

Vt intelligamus Herculē vouiſſe Ioui ſacra hæc,ſi vrbe Euryti potius foret.}

APH. ¶ET E minima) ſic Virg. Parua metu primo,mox ſeſe attollit in auras, Ingrediturq; ſolo, & caput inter nubila cōdit. ¶Amphitryoniaden) Herculē, qui Amphitryonis filius putabatur, cū Iouis eſſet.

Iole ¶Ioles ar.) Iole Euryti filia,quā Hylo filio Hercules tradidit vxorē. ¶Credit am.) qui amās. eſt enim cauſa cur crederet. ¶Veneris no.)noui amoris,nouæ amicæ. ¶Indulſit lach.)multum fleuit. ¶Diffudit) amplificauit. ¶Mox deinde) alterū horū ſuperfluū eſſe videtur. ¶Cōquerar an ſil.)dubia eſt qd faciere debeat Deianira. ¶Morer'ne?)maneā'ne in ædibus

ADDI. Herculis? {An ſic nihil amplius obſtemus? Sunt qui legunt hoc loco. Ac ſic nihil amplius optem: vt infra paulo, pro,iugulata pellice teſter,vulgata pellice teſtor? Sed altera lectio potior videtur.} ¶Forte fac.)magnum factum,de vlciſcenda nanque pellice cogitat. ¶Vulgata pellice)in vetuſto exemplari iugulata recte legi videtur,& teſter. ¶In curſus varios)in diuerſas cogitationes, ſunt autem poetæ verba. ¶Prætulit mittere)figurata eſt locutio, in ſoluta nanque oratione diceretur, prætulit vt mitteret. ¶Imbutam veſt.) tunicam infectam,quæ etiā ſubucula appellatur. ¶Defecto ãmo.)deficienti hac potius, qui iam defecerat. ¶Quid tradat ue.)ignorabat enim Deianira tunicam illam, quam Lichæ tradidit,veneno fuiſſe infectam. ¶Suos lu.)ſuorum luctuum cauſam. ¶Inſcius he.)ignarus Hercules veſtem illam veneno fuiſſe infectam. ¶Lernææ vi.Ec.) ideſt tunica veneno hydræ infectam. ¶Dum po.)donec valuit. ¶Oeten Oete mons eſt Theſſaliæ morte, rogo, & ſepulchro Herculis Oete.

ADDI. clarus. {Dubitant quidam hoc loco quomodo Hercules cū in Euboia ſacrificaret,ſubito in cōtinentē deuenerit, ibiq; impleuit nemoroſā vocibus Oeten. Sed hoc dubium explicat Diodorus libro.v.qui Herculem dicit, poſt veſtem Querelæ Herculis. indutam, & venenum intrò acceptum,Lichā primo occidiſſe,tum dimiſſo exercitu in Herculis labores. Trachiniam veniſſe, ac morbo indies ingraueſcente,miſſis ad Apollinem Delphicū Iolao & Lycimnio,remediū *a.l.ac. morbi ſciſcitatum. atque ita demum Oetam conſcendiſſe.Et eodem modo in argumēto Trachiniarum legitur, * a.l.iugulata teſter

ὡς δὲ θερμανθέντος τοῦ χιτῶνος ὁ ἰὸς τῆς ὕδρας ἥπτετο, τὸν μὲν Λίχαν κατέβαλεν εἰς Τραχῖνα δὲ ἐπὶ νεὼς κομίζεται. Δηιάνειρα δὲ ἀκηκοῦσα, ἑαυτὴν ἀνήρτησεν. Ἡρακλῆς δὲ ἐντειλάμενος Ὕλλῳ, ὃς αὐτῷ ἐκ Δηιανείρας ἦν παῖς πρεσβύτερος, τὴν Ἰόλην ἀνδρωθέντα γῆμαι, παραγενόμενος εἰς Οἴτην, ὅ ἐστιν ὄρος Τραχῖνος, καὶ πυρὰν ποιήσας ἐνετείλατο ἐπιβάντα ὑφάπτειν. &c.

¶Quondam) aliquando. ¶Stridet)feruet. ¶Lamina ca.)ignita. ¶Ardēte ue.)cōburente. ¶Nec mo. eſt)nec finis dolori imponitur. ¶Sorbent) opprimunt, abſumunt. ¶Cœruleus flu.) niger. ¶Ambuſtiq; ſo.ner.) combuſtiq; ſtridenc nerui. ¶Cæca ta.) occulta corruptione. ¶Saturnia paſcere) hac oratione Hercules ſe maximo odio Iunoni eſſe oſtendit,eamq; in maximam inuidiam adducit. Eſt autē anadiploſis eiuſdem verbi maxime indignato conueniens. ¶Ab alto)à cœlo. ¶Laboribus)ad labores. ¶Decet *a.l.labe hæc dare do.no.) nam nouercæ ſolent priuignorum mortem optare. ¶Ergo ego fœ. indignationi ſeruit hæc dictio ergo. Indignaẽ enim Hercules, quòd cum ſæuiſſima domuerit monſtra, ipſe tamen dira peſte dometur. Commemorat autem decem & octo præclara certa-

ADDI. mina, quæ Euryſthei iuſſu confecit. {Similis autem querela Herculis eſt etiam apud Sophoclem, in fabula iam aliquoties citata, cuius initium ὦ πολλὰ δὴ καὶ θερμὰ καὶ λόγῳ κακὰ καὶ χερσὶ, καὶ νώτοισι μοχθήσας ἐγώ. &c. Vt vel hinc appareat, quanto ſtudio & opere poeta ex diuerſis authoribus in vnum veluti corpus ſingula hæc traduxerit. Porrò de geſtis Herculis copioſe tradidit Diodorus libro quinto, & Calaber poeta παραλειπομένων libro ſexto. Quare ſuperuacaneum fuerit de iiſdem quicquam amplius hoc loco adiicere.}

Buſirim domui?ſæuoq; alimenta parentis
Antæo eripui?nec me Paſtoris Hiberi (uit.
Forma triplex, nec forma triplex tua cerbere mo/
Vos me manus ualidi preſſiſtis cornua Tauri?
Veſtrũ opus Elis habet ueſtrũ Stimpalides undæ
Partheniumq; nemus, ueſtra uirtute relatus
Thermodontiaco cælatus Baltheus auro,
Pomaq; ab inſomni non cuſtodita Dracone,

RAPH. Buſiris. ℭBVSIRIM do)Buſiris Neptuni fuit filius ex Libya ſuſceptus, qui cum in Aegypto tyrãnidẽ exerceret, hoſpitesq; ad prouocandam Nili inundationem, inter quos & Thraſiũ, à quo id fuerat edoctus, immolaret, ab Hercule aris impoſitus fuit iugulatus. ⁋Sæuo) Antæus Libyæ fuit gigas, qui oẽs

Antæus. prouocabat ad luctã, victosq; interficiebat. At Hercules cũ illo congreſſus animaduertit eum quoties ſterneretur, valentiorẽ ſurgere. Terra enim cuius erat filius vires ſubminiſtrabat. Eum igitur Hercules aluus ſublatum emittere ſpiritum coegit. ⁋Parentis) terræ matris. ⁋Paſtoris Hiberi) Geryonem dicit, qui tria

Geryone. habuiſſe corpora dicitur, in vltimaq; Hiſpania regnaſſe, ac armentis ab Hercule fuiſſe priuatum. {Quod fabula de trib. corporib. Geryonis narrat, id alii ſic exponunt, vt dicant tres fratres fuiſſe, Chryſaoris filios, corporis robore, & armis fidentes, quos Hercules adducto in Iberiã exercitu ſuperauerit, armentaq; illoꝝ abduxerit. Vide Diod. lib. v. Heſiod. aũt paſtorẽ nõ ipſum Geryonem, ſed Eurytionem facit, quem vnà cum cane Ortho, occidiſſe Herculem dicit. verſus ſunt in Theogon.

ADDI.

Χρυσάωρ δ' ἔτεκεν τρικέφαλον Γηρυονῆα,
Τὸν μὲν ἄρ' ἐξενάριξε βίη Ἡρακληείη
Βουσὶ παρ' εἰλιπόδεσσι περιῤῥύτῳ εἰν Ἐρυθείῃ.
Ὄρθον κτείνας, καὶ βουκόλον Εὐρυτίωνα
Σταθμῷ ἐν ἠερόεντι πέρην κλυτοῦ Ὠκεανοῖο.

Fuit autem Orthus, de quo hic mentio fit ex Echidna & Typhaone natus, frater Cerberi, vt apud eundem poetam eodem loco traditur. } ⁋Vos'ne ma.) Taurus quem Paſiphae amauit, è Creta in Peloponeſum ad Euryſtheum ab Hercule fuit adductus. {Addit autem Calaber hunc Taurum etiã ignem efflare ſolitum fuiſſe. Verſus ita habent:

Taurus Paſiphaes.

ADDI.

Ἀπὸ πρῶτι δ' ἔπλετο ταῦρος
Πυρπνόος, ὃν ἐκ καὶ αὐτὸν ἀμαιμάκετόν περ ἐόντα
Κάμπτε βίῃ κρατερῇσι κεράατος. &c.

⁋Veſtrum opus Elis ha.) nam Hercules ab expugnatione Troiæ reuerſus in Peloponneſum, vt ſcribit in. v. Diod. Eurytum, qui Augeæ regis dux erat, iuxta Cleonas, vbi nunc eſt Herculis tẽplum, necauit, deinde bello aduerſus illũ moto occiſoq; Augea rege, atque vrbe vi capta Phileo Augeæ filio regnum tradidit. Fuerat enim hic antea à patre pulſus, quoniã arbiter inter eum & Herculẽ factus, præmiũ Herculi dandũ cenſuiſſet. {Veſtrũ opus Elis habet; Augias filius Solis fuit, rex Elidis, hinc ſtabulũ, in quo tantũ fimi congeſtum fuit, vt etiã prouerbio locũ fecerit, Herculi purgandũ locauit. Hercules igitur, cum illud immiſſo Alpheo purgaſſet, Augias de pacta mercede tergiuerſatus eſt. Quã rem indigne ferens Hercules, vrbem diripuit, ipſumq; Augiam regno eiecit, inſtituto ibidem etiã certamine Ioui patri, qđ à loco poſtea Olympicum vocatum. De Euryto aũt, de quo hic Regius annotat, apud Pauſan. in Argolicis hoc modo tradit.

Eurytus.

Augeas.

ADDI.

Ἐν Κλεωναῖς, καὶ μνῆμα Εὐρύτου καὶ Κτεάτου, Θεωροὺς γὰρ ἐξ Ἤλιδος ἐς τὸν ἀγῶνα ἰόντας τῶν Ἰσθμίων αὐτούς, ἐνταῦθα Ἡρακλῆς κατετόξευσεν, ἔγκλημα ποιούμενος, ὅτι ἁ πρὸς Αὐγείαν πολεμοῦντι, ἀντιτάχθησαν.} ⁋Stymphalides vñ) Stymphalis palus eſt Arcadiæ, ex qua Eraſinus fluit. Circam eã aues fuerũt ferreas pẽnas habẽtes, mirandæ magnitudinis, quæ cũ vicinos agros vaſtarent, ab Hercule partim ſagittis ꝯfixæ, partim maxio tabulæ æreę ſonitu fuerũt expulſæ. A Stymphalide vero palude in qua natabãt. Stymphalides fuerunt appellatæ. Stymphalis vero palus à Stymphalo Arcadiæ vrbe, in qua erat denolata fuit. Nã (vt Pauſan. ſcribit) in Stymphalo vrbe fons eſt paludem non magnã per hycmẽ efficiens. ex qua fluuius Stymphalus exit. Sed ꝑ æſtatẽ nihil ſtagnãs ab ipſo fonte ſtatim fluuius naſcit, qui ab hiatu terrę abſorpt⁹, in Argolide mutato noie iterũ apparet. Nã Eraſinũ ipſum ꝑ Stymphalo vocant. Sanè Stymphalides Arabil prius vocabãtur, quod ex Arabiæ deſertis in Arcadiã aduolaſſe ferantur. Sed nunc etiã in Arabia

Stymphalis.

Eraſinus.

Stymphalides aues appellantur, omnia ex ære & ferro perforantes roſtris, veſte autẽ corticea detinentur. {Stymphalidum fabulæ etiã Apollonius meminit lib. ii. Argon. qui illas in inſulã Martis, ſiue vt ipſe uocat, Aretiadem, tinnitu æris fugatas tradit. Verſus illius hi ſunt.

Stymphalides aues.

ADDI.

Οὐδὲ γὰρ Ἡρακλέης, ὁπότ' ἤλυθεν Ἀρκαδίηνδε
Ελωίδας ὄρνιθας στυμφαλίδας ἔσθενε λίμνης
Ὤσασθαι τόξοισι, τὸ μέν τ' ἐγὼ αὐτὸς ὄπωπα
Ἀλλ' ὅγε χαλκείην πλαταγὴν ἐνὶ χερσὶ τινάσσων
Δούπει ἐπὶ σκοπιῆς περιμήκεος, αἱ δὲ φέβοντο
Τηλοῦ ἀτυζηλῷ ὑπὸ δείματι κεκληγυῖαι.}

⁋Partheniumq; ne.) Parthenius mõs eſt Arcadiæ, à Parthenis: hoc eſt, à virginibus illic venantibus, cognominatus, vbi ceruam eximiæ velocitatis aureis cornibus Hercules cœpit. ⁋Relatus bal.) Hercules ab Euryſtheo iuſſus, vt aureum cingulum Hippolytæ Amazonũ reginæ ad ſe afferret, Amazonas ipſas iuxta Thermodontẽ fluuiũ habitantes, vnà cum Theſeo debellauit, indeq; reginæ aureũ cingulum reportauit. ⁋Thermodontiaco au.) Thermodõ fluuius eſt Colchoꝝ, iuxta quẽ olim Amazones habitarũt. ⁋Pomaq; ab Iſomni) poma Heſperidũ ait, quæ cũ eſſent aurea, à peruigili dracone cuſtodiebant. Ea quoq; Euryſthei iuſſu, dracone interfecto, Hercules rapuiſſe fert, ad Euryſtheumq; retuliſſe. M. Varro aurea mala Heſperidũ, capras & oues interpretat, qđ & Diod. in. v. ait. Oues eni vt poma Gręci μῆλα vocãt. Ea vero à ꝑuigili dracone cuſtodita fingũtur, qđ, (vt Plin. ſcribit) Heſperidũ horti cincti fuerunt flexuoſo maris meatu, qui viſentibus procul draconis præberet effigiẽ, ſiue (vt Agrœtas ait) qđ illarũ paſtoꝛ ꝓpter feritatẽ, Dracõ fuerit appellatus. Apollonius aũt lib. iiii. draconẽ illum Ladonẽ appellat, quẽ Piſander ex terra natũ, Heſiodus vero ex Tryphone ſcribit. Sed Pherecydes i decimo copioſiſſime hãc hiſtoriã narrat, ait enim. Cũ Iuno Ioui nupſit, terrã iuxta Oceanũ aurea mala, hoc eſt, arbores *aureũ fructũ ferẽtes, emiſiſſe, quæ à dracone Thyphonis & Echidnæ filio cẽtum capita habente, ac varias voces emittẽte cuſtodirẽtur. Nymphas vero Iouis & Themidis filias, habitãtes i ſpelũca iuxta Eridanũ, Herculẽ, admonuiſſe, vt vi Nereũ cõprehẽderet, à quo diſceret, quo in loco poma aurea forent. Quod quidem cum percepiſſet, iter ad illa ingreſſus, cum Tarteſſum perueniſſet, in Libyam tranſiit, vbi Antæum Neptuni filium iniuria peregrinos illac tranſeuntes afficientem interemit. Inde cum in Aegyptum penetraſſet, Buſirim Neptuni filium, & Iphidamantem ipſius filium, & Chalben præconem, & alios miniſtros in ara Iouis, in qua ipſi aduenas necabant, immolauit. Thebas autem cum perueniſſet, ac per mõtes in exteriorem Libyam, multas in deſertis feras ſagittis confecit. Cum autem Libyam luſtraſſet, ad externum Oceanum deſcendit, & cum à Sole aureum poculum accepiſſet, in illo tranſiuit in Pergem, ac per Oceanum nauigans, peruenit ad Prometheum, quem ſupplicantem miſeratus aquilam illius cor exedentem ſagitta confecit. Quo quidem pro beneficio Prometheus ipſum admonuit, ne ad aurea poma rapienda abiret, verum ſe ad Atlantem conferret, ſibiq; illa ipſum afferre iuberet, ac pro Atlante cœlum tãtiſper ſuſtineret, dum ipſe ab Heſperidibus aurea poma afferret. hæc uero Hercules cum audiſſet, ad Atlantem perrexit, iuſſitq; ſibi tria poma ab Heſperidum horto afferri. Atlas igitur Herculis humeris cum impoſuiſſet cœlum, ad Heſperidas profectus tria poma accepit, quæ cum ad Herculem attuliſſet, ne cœli onus iterum ſubiret, ait ſe illa ad Euryſtheum allaturum. Hercules vero à Prometheo præmonitus, onus ipſum dolo Atlanti repoſuit, iubens illum ſuſtinere, donec ipſe peram capiti imponeret. Hoc uero Atlas credens poma depoſuit in terram, humeriſq; cœlum ſubiit, Hercules poma ſuſcipiens Atlantem ualere iuſſit, ac Mycęnas ad Euryſtheum illa apportauit.

Parthen.

Thermodon.

Aurea Heſperidum poma.

* ſiue malos.

ℭNEC

Nec mihi Centauri potuere reſiſtere, nec mi
Arcadiæ uaſtator aper, nec profuit Hydræ
Creſcere per damnum, geminaſq́; reſumere uires.
Quid? cũ Thracis equos humano ſanguine pigues,
Plenaq́; corporibus laceris præſepia uidi?
Viſaq́; deieci, dominumq́; ipſoſq́; peremi?
His eliſa iacet moles Nemeæa lacertis,
His Cacus horrendũ Tyberino * gurgite monſtrũ,
Hac cœlum ceruice tuli: defeſſa iubendo eſt,
Sæua Iouis coniux. ego ſum indefeſſus agendo.
Sed noua peſtis adeſt, cui nec uirtute reſiſti,
Nec telis, armiſq́; poteſt. pulmonibus errat
Ignis edax imis, perq́; omneis paſcitur artus.
At ualet Euryſtheus, & ſunt qui credere poſſint
Eſſe Deos, dixit, perq́; altam ſaucius Oeten,
Haud aliter graditur, quàm ſi uenabula taurus
Corpora fixa gerat, factiq́; refugerit author.
Sæpe illum gemitus edentem, ſæpe trementem,
Sæpe retentantem totas infringere ueſtes,
Sternentemq́; trabes, iraſcentemq́; uideres,
Montibus, aut patrio tendentem brachia cœlo.
Ecce Licham trepidum, & latitantem rupe cauata
Aſpicit, utq́; dolor rabiem collegerat omnem,
Tu'ne Licha dixit, feralia dona dediſti?
Tu'ne meæ necis author eris? tremit ille, pauetq́;
Pallidus, & timide uerba excuſantia dicit.
Dicentem, genibuſq́; manus adhibere parantem,
Corripit Alcides, & terq́; quaterq́; rotatum
Mittit in Euboicas tormento fortius undas.
Ille per aerias pendens induruit auras.
Vtq́ue ferunt imbres gelidis concreſcere uentis,
Inde niues fieri nimbus quoq́; molle rotatis

Centauri. ¶ NEC mihi Centauri) Hercules Cẽtauros Theſſaliæ populos, qui ex parte anteriori viri ex poſteriori equi videbantur, à Pholo ſuſceptus hoſpitio debellauit. Cum enim Pholus Centaurus vini dolium olim à Baccho donatum, ea conditione, vt tunc vinum proferret, cũ Hercules adeſſet, in honorem Herculis ipſius releuaſſet, forte odore illius vetuſtiſſimi vini propinqui Centauri ebrii effecti in ædes Pholi impetum fecerunt, quo perterrefacto, ſolus Hercules non illis modo reſtitit, verũ multos quoq́; ipſorũ interfecit, vt aperte in quarto Bibliotheces volumine ſcribit Diodo. ¶ Nec mi Arcadiæ vaſtator aper) ſynęreſis eſt duarũ vocalium in vnam: mi enim pro mihi poſitũ eſt. Niſi potius hypermetrũ verſum eſſe dicamus, cũ ſequens incipiat à vocali, quo quidem modo nulla erit ſynęreſis, ſed vltima tantum vocalis abiicieſ. **Aper Arcadicus.** Maxime autẽ aper Arcadiã vaſtans ab Hercule viuus ad Euryſtheum fuit allatus, quo viſo rex timore perculſus in æreo ſe vaſe ſcribitur abſcondiſſe, author Diodo. ¶ Nec profuit hyd. Creſcere p dã.) nam reciſo vno capite, duo renaſcebantur. **ADDI.** {Nota fabula eſt Hydræ Lernææ, quæ cũ ſeptem capita haberet, vno reciſo, duo in locũ illius renaſcebantur. Hunc Calaber breuiter his verſibus notat:

Ἀγχι δὲ ἀπενένητο μένος πολυδειράδος ὕδρης
Αἰνὸν λιχμώωσα καρήατα δ᾽ ἀλγυνόεντα
Ἄλλα μὲν ἐδέδμητο κατὰ χθονὸς, ἄλλα δ᾽ ἄεξεν
Ἐξ ὀλίγου μάλα, πολλὰ, πόνος δ᾽ ἔχεν Ἡρακλῆα
Θαρσαλέον τ᾽ Ἰόλαον, ὃ δὴ κρατερὰ φρονέοντε
Ἄμφω, ὁ μὲν τέμνεσκε καρήατα μαιμώωντα
Ἅρπῃ ὑπ᾽ ἀγκυλόδοντι βοῶς, ὁ δὲ καὶ σιδήρῳ
Αἰθομένῳ κατέκαιε, κατ᾽ ἔκτατο θηρὸς ὀμοκλή.}

¶ Quid cum Thra. equos) Diomedes rex Thraciæ, qui hoſpites equis ſuis lacerandos obiiciebat, ab Hercule & vita, & equis ipſis fuit ſpoliatus. **Equi Diomedis.** Eos vero ad ſe adductos Euryſtheus Iunoni ſacrauit, quorum progenies vſque ad Alexandrũ Macedonem duraſſe fertur. **ADDI.** {Atq; hæc ex Diodori quinto. Ouidii autem ſententiam, qui equos vnà cum rege ſuo peremptos ait, etiam Calaber confirmat. Cuius verſus ſuper eadem fabula, hii ſunt:

Ἀμφὶ δὲ λυγροὶ
Θρηικίου κταμένοιο ἔσαν Διομήδεος ἵπποι
Ἀνδροβόροι, καὶ τοὺς μὲν ὁμοῦ στυγεροῖσι φάτνησιν
Αὐτῷ σὺν βασιλῆϊ κακὰ φρονέοντι, δαμάσσεν. &c.}

¶ Thracis) Diomedis Thraciæ regis. ¶ Moles Nemæa) **Leo Nemæus.** Leo Nemeæ ſyluæ, qui cum maximus eſſet, ac neque ferro, neq; ære, neque lapide vulnerari poſſet (vt ſcribit Diod.) manibus neceſſario erat occidendus. Is in Nemea ſylua maxime verſabatur, iuxta montem, quem à caſu Tritonem dixerunt, in cuius radicibus erat ſpelunca, ad quam bellua diuertebat. Hercules igitur cum ad locum acceſſiſſet refugientem in ſpeluncam inſecutus feram, altero aditus ore obturato, manibus leonem comprehenſum ſuffocauit, detractamq́; pellem corpori ſuo munimentum ad futura pericula circumdedit. **ADDI.** {Pauſanias in Corinth. Ἐκ Κλεωνῶν δέ εἰσιν ἐς Ἄργος ὁδοὶ δύο, ἡ μὲν ἀνδράσιν εὐζώνοις, καὶ ἔστιν ἐπίτομος, ἡ δ᾽ ἐπὶ τοῦ καλουμένου τρητοῦ, στενὴ μὲν καὶ αὐτὴ, περιεχόντων ὀρῶν, ὀχήματι δέ ἐστιν ὅμως ἐπιτηδειοτέρα, ἐν τούτοις τοῖς ὄρεσι τὸ σπήλαιον ἔτι δείκνυται, τοῦ λέοντος, καὶ ἡ Νεμέα χωρίον ἀπέχει σταδίους πέντε που καὶ δέκα, &c. Vbi illud obiter notandum, locum eum τρητὸν à Pauſania dici, quem Diodori interpres Tritonem vertit.} ¶ Eliſa) ſuffocata. ¶ Moles Nemeæa) magnitudinẽ leonis Nemæi innuit, cuius interẽpti pelle pro veſte Hercules vtebatur. **Nemea ſylua.** Nemea autem ſylua eſt inter Argos & Cleonas clara, nõ ſolum ob leonem ab Hercule ſuperatum, ſed etiam ob certamen annuum in honorem Archemori inſtitutum. ¶ His Ca.) **Cacus.** carmine Virgiliano notiſſimus eſt, & Cacus, & eius cædes. ¶ Tyberino gur.) iuxta fluuium Tyberim. *** a. l. littore.** ¶ Hac cœlum ceruice tulit) Hercules cum ad Atlantem Mauritaniæ regem, qui humeris ſuis cœlũ fingitur ſuſtinere, perueniſſet, ab eo ſuſceptus eſt hoſpitio, rogatuſq́; vt dũ ipſe alterum humerum cœlo ſubiiceret, tantiſper ipſe oneri ſuccederet, libẽter eſt obſecutus. Quod quidem idcirco fictum eſt, quod Hercules ab Atlante Mauritaniæ rege, & hoſpitio ſuſceptus fuit, & Aſtrologiam doctus. Nam Atlas cum ſphæram excogitaſſet cœlum ſuis humeris geſtare putatus eſt, vt latius ſcribit Diodo. ¶ At valet Euryſtheus) **Euryſtheus.** hic fuit Stheneli Mycenarum regis filius, qui impellente Iunone Herculem varia pericula adire iuſſit: hæc autem cum maxima iactantur indignatione, ac ſi diceret Hercules. Ego qui virtute mea vniuerſum terrarum orbem monſtris purgaui, tantis conficior cruciatibus, Euryſtheus vero omnium iniquiſſimus, nullaq́; virtute præditus bene habet. Nam (vt ſcribit Diodorus.) Euryſtheus habens Argis regnum, nota Herculis fama ad perficienda certamina arceſſit, renuentem iuſſit Iuppiter Euryſtheo obtemperare. Is vero Delphos adiẽs conſulto ſuper his Apollinis oraculo, reſponſum accepit, à Diis mãdatum eſſe, vt Euryſthei iuſſu duodecim certamina perficeret, quibus confectis immortalitate potiretur. ¶ Et ſunt) indignationi hoc loco ſeruit illa & copula. ¶ Author facti) author vulnerum, qui venabulis taurum confixit. ¶ Feralia dona.) peſtifera. ¶ Genibuſq́; manus adhibere parantem) hoc eſt, ſupplicare parantem. Nam genua miſericordiæ idcirco dicata dicuntur, quòd ea ſupplicantes tãgere conſueuerunt. ¶ Tormento fortius) validius, quàm machina bellica, eſt autẽ tormentum inſtrumentum bellicum, à torquẽdis ſaxis, hoc eſt, cum impetu mittendis, appellatum. ¶ In Euboicas vndas) in mare Euboicum. Nam Cæneum promontorium vbi Hercules ſacrificaturus peſte correptus eſt, imminet Euboico mari. **Cenæum promont.** ¶ Induruit) durus eſt factus. nam in ſcopulum fuit conuerſus. ¶ Vtq́; ferunt imbres) vt ſcribit in Meteoris Ariſtoteles, niues ac grandines frigidioribus ventis ex aqua generantur. ¶ Molle rotatis) molliter in rotundum coactis. ¶ Concreſcere) ſimul creſcere, & in vnum cogi.

Aſtringi,& ſpiſſa glomerari grandine corpus,
Sic illum ualidis iactum per inane lacertis,
Exanguem'q; metu,nec quicquã humoris habẽtem
In rigidos uerſum ſilices prior edidit ætas.
Nũc quoq; in Euboico ſcopulus breuis eminet alte
Gurgite,& humanæ ſeruat ueſtigia formæ,
Quem quaſi ſenſurum nautæ calcare uerentur.

ARG. FABVLAE SEQ.

Tandẽ Hercules, in Oeta Theſſaliæ mõte pſtructo rogo ac ſagittis traditis Philoctetæ Pœãtis filio,qui eius pyrã ſtruxerat,flãmis exuſtus eſt,ita vt imortale ſui * a Ioue cœlo reciperetur,& aliquando placata Iunone filiæ eiuſdem noĩe Hebe iũgeretur.Deianira aũt re audita ipſa ſe interfecit.

Apellant'q; Lichan.At tu Iouis inclyta proles
Arboribus cæſis,quas ardua geſſerat Oete,
In'q; pyram ſtructis,arcum,pharetram'q; capacem,
Regna'q; uiſuras iterum Troiana ſagittas
Ferre iubes Pœante ſatum,quo flamma miniſtro
Subdita dum'q; auidis cõprenditur ignibus agger,
Congeriem ſyluæ Nemæo uellere ſummam
Sternis & impoſita clauæ ceruice recumbis,
Haud alio uultu,quã'm ſi conuiua iaceres
Inter plena meri redimitus pocula ſertis.
Iam'q; ualens,& in omne latus diffuſa ſonabat,
Securos'q; artus,contemptorem'q; petebat
Flamma ſuum.timuere Dei pro uindice * terræ.
Quos ita(ſenſit enim)læto Saturnius ore
Iuppiter alloquitur.noſtra eſt,timor iſte,uoluptas
O ſuperi,toto'q; libens mihi pectore grator,
Quo'd memoris populi dicor,rector'q;,pater'q;,
Et mea progenies ueſtro quoq; tuta fauore eſt.
Nam quanquã'm ipſius datis hoc immanibus actis,
Obligor ipſe tamen.ſed enim ne pectora uano
Fida metu paueant,Oetæas ſpernite flammas,
Omnia qui uicit,uincet quos cernitis ignes,
Nec niſi materna Vulcanum parte potentem
Sentiet æternum eſt à me quod traxit,& expers,
Atq; immune necis,nulla'q; domabile flamma
Id'q; ego defunctum terra,cœleſtibus oris
Accipiam,cunctis'q; meum lætabile * factum
Diis fore confido.ſiquis tamen Hercule,ſiquis
Forte Deo doliturus erit,data præmia nollet,
Sed meruiſſe dari ſciet,inuitus'q; probabit.
Aſſenſere Dei.coniux quoq; regia uiſa eſt
Cætera non duro,duro tamen ultima uultu
Dicta tuliſſe Iouis,ſe'q; indoluiſſe notatam.
Interea quodcunq; fuit populabile flammæ,
Mulciber abſtulerat nec cognoſcenda remanſit
Herculis effigies,nec quicquam ab imagine ductum
Matris habet,tantum'q; Iouis ueſtigia ſeruat.
Vt'q; nouus ſerpens poſita cum pelle ſenecta
Luxuriare ſolet,ſquamma'q; nitere recenti,
Sic ubi mortales Tirynthius exuit artus
Parte ſui meliore uiget,* maior'q; uideri
Cœpit,& auguſta fieri grauitate uerendus.
Quem pater omnipotẽs inter cana nubila raptum
Quadriiugo curru radiantibus intulit aſtris.

ARG. FABVLAE SEQ.

Alcmena cũ ex Ioue Herculẽ cõceptũ ꝓpter Iunonẽ parere non poſſet, implorata ab ea partubus præſidẽs Lucina quã quidã Ilithyã interpretantur,ad fores regiæ venit & cum in terra reſidens nexis manibus caneret, quod à Iunonis voluntate partu laborantem retardaret, Galanthis parẽtis miniſtra eã conſpexit,& prouidentia * dolum ridens , ementita eſt Alcmenam partu ſolutam . At illa imprudens reſolutis manibus Alcmenam cruciatu liberauit,cuius aſtutiam grauiſſima pœna eſt proſecuta. Nãque eam

RAPH. ¶SPISSA grãdine)in dẽsã grãdinẽ. ¶Gurgite)mari, ꝑ tapinoſin.

ADDI. {Appellanti'q; Lichan:ſiue à λιχαι, quod ὁρμῆσαι hoc eſt, impellere atque impetum facere ſignificat,ſiue etiam á forma λιχας enim

Lichas in ſcopulum.

Græcis ἀπότομον, hoc eſt abruptum ac truncum ſignificat. Vt intelligamus ſcopulum hunc à reliquo Cenæo, * eius velut abruptum quendam & detruncatum apparere. Ac videtur Ouidius vocẽ ἀπότομον reddere voluiſſe quando breuem uocat ſupra.Nũc quoque in Euboico)inquiens) ſcopulo breuis emicat alte Gurgite,&c.nam verbũ, emicat alte , pro apparet ex alto,vel in alto,ipſe accipiendum puto.} ¶At tu Iouis inclyta proles)Herculis Metamorphoſin in Deum exponit poeta . ¶Sagittas iterũ viſuras) primum quidem ſagittæ Herculis Troiana regna videre , cum ipſe vnà cũ Telamone, & Argonautis Troiam expugnauit,deinde cum ob Helenæ raptum duce Agamẽnone fuit deleta . Nam cum oraculũ accepiſſent Grę ci ſine ſagittis Herculis Troiam capi nõ poſſe, miſſus eſt Vlyſſes , qui Philoctetẽ vnà cum ſagittis illis ad exercitũ Græcorũ adduceret, ſed vulnere ſagittæ , quæ in pedem cecidit,impeditus Philoctetes in Lemno diu ſubſtitit. Tandem vero à Græcis rogantibus ad exercitum illum Troiam obſidentem ſagittas Herculis apportauit.

Hercules in Deum

* a.l.fatũ

ADDI. {Fabula hæc tractat à Sophocle.} ¶Ferre)habere. ¶Pœante ſatum) Philocteten Pœantis filium. ¶Agger)lignorũ ſtrues , quamuis agger proprie terræ accumulatio dicatur. ¶Sũmam congeriem (ſyluæ) hoc eſt , ſummitatem pyræ. ¶Nemæo vellere)pelle Nemæi leonis. ¶Iamq; valens) vehemens valida & magna. ¶Securosq; artus)membra quæ ſecura,ac ſine vlla erant cura. ¶Pro vindice)pro ſalute vindicis, ac liberatoris terrę totius. ¶Grator)gratulor. ¶Quod memoris populi) hoc eſt, grati . Ille enim eſt gratus, qui beneficiorum eſt memor . ¶Et mea ꝓgenies) quod ſubintelligatur. Lætatur enim Iuppiter, quòd Dii ſint ſoliciti de Herculis filii ſui ſalute. ¶Immanib⁹ actis) maximis ipſius geſtis. ¶Obligor ipſe tamen) ego tamen me vobis debere fateor.

* a.l.melior'q;

* a.l.quo.

* prudẽter

¶Materna parte) ex parte corporis, quod á matre ſum pſit. ¶Defunctum terra)liberatum à terra . ¶Cœleſtibus oris)in cœlum. Nam(vt refert Diodorus) poſt exuſtũ Herculis rogũ accedente Iolao,vt oſſa colligeret, cũ nullum prorſus repertũ foret, crediderunt Herculem ſecundũ oraculum in Deos trãslatũ , illiq; vt heroi ſacra quædam fecerunt . Athenienſes autem Græcorũ primi Herculem vt Deũ ſacrificiis coluerunt , ſuæq; pietatis erga illum præbẽtes reliquis exẽplum, vniuerſam primũ Græciam, deinde cæteras gentes ad eius cultum conuertere. ¶Lætabile ,lætum , gratum, ac iucundum. ¶Siquis tamen Her.ſiquis) Iunonem taxat Iuppiter , quæ ſemper Herculem odio fuerat proſecuta. ¶Sed me.da.ſciet)hoc eſt intelliget meruiſſe Herculẽ, vt ipſi præmia darentur cœleſtia, atque in numerũ Deorum reciperetur. ¶Populabile)corruptibile. ¶Mulciber) Vulcanus ignis. ¶Iouis ve.) ſimilitudinem Iouis. Nam vt Iuppiter , Deus eſt effectus Hercules . ¶Parte ſui me.). animi immortalitate. ¶Auguſta gr.)ſacra ac diuina. Nam auguſtũ dicitur augurio conſecratũ. ¶Quadriiugo cur.) triumphali. Innuit enim Herculem cum maxima gloria triumphantum more in cœlum fuiſſe ſublatum.

Mulciber.

ADDI. {Obiter autem poeta videtur & illam fabulam attingere , qua Hercules inter ſydera relatus fertur dimicantis ſpecie, quod ſydus à Græcis Engonaſin,hoc eſt, genicularis appellatur. De quo Higinus libro ſecundo.}

¶SENSIT

in muſtellæ figuram conuertit, ita vt ore quo mentita eſt, pareret.

Senſit Atlas pondus. neq; adhuc Stheneleius iras
Soluerat Euryſtheus, odium'q; in prole paternum
Exercebat atrox. at longis anxia curis
Argolis Alcmene queſtus ubi ponat aniles,
Cui referat nati teſtatos orbe labores,
Cui'ue ſuos caſus, Iolen habet. Herculis illam
Imperio, thalamo'q;, animo'q; receperat Hyllus,
Impleratq; uterum generoſo ſemine, cum ſic
Incipit Alcmene. faueant tibi numina ſaltem,
Corripiant'q; moras tunc, cum matura, uocabis
Præpoſitam timidis parientibus Ilithyam,
Quam mihi difficilem Iunonis gratia fecit.
Nanq; laboriferi cum iam natalis adeſſet
Herculis & decimum premeretur ſydere ſignum.
Tendebat grauitas uterum mihi, quod'q; ferebam
Tantum erat, ut poſſes authorem dicere *tanti
Ponderis eſſe Iouem, nec iam tolerare labores
Vlterius poteram, quin nunc quoq; frigidus artus,
Dũ loquor, horror habet, pars'q; eſt meminiſſe do-
Septẽ ego per noctes, totidẽ cruciata diebus (loris.
Feſſa malis, tendens'q; ad cœlum brachia, magno
Lucinam *ad nexos partus clamore uocabam.
Illa quidem uenit. ſed præcorrupta, meum'q;,
Quæ *donare caput Iunoni uellet iniquæ.
Vt'q; meos audit gemitus, ſubſedit in illa
Ante fores ara, dextro'q; eſt poplite leuum
Preſſa genu, digitis'q; inter ſe pectine iunctis
Suſtinuit partus, tacita quoq; carmina uoce
Dixit, & inceptos tenuerunt carmina partus.
Nitor, & ingrato facio conuicia demens
Vana Ioui, cupio'q; mori, motura'q; duros
Verba queror ſilices, matres Cadmeides adſunt,
Vota'q; ſuſcipiunt, exhortantur'que dolentem.
Vna miniſtrarum media de plebe Galanthis
Flaua comas, aderat faciendis ſtrenua iuſſis,
Officiis dilecta ſuis. ea ſenſit iniqua
Neſcio quid Iunone geri, dum'que exit, & intrat
Sæpe fores, Diuam reſidentem uidit in ara,
Brachia'que in genibus digitis connixa tenentem.
Et quæcunque es ait, dominæ gratare. leuata eſt
Argolis Alcmene, potitur'que puerpera uoto.
Exiluit, iunctas'que manus pauefacta, remiſit
Diua potens uteri uinclis leuior ipſa remiſſis,
Numine decepto riſiſſe Galanthida fama eſt,
Ridentem, preſſam'que ipſis Dea ſæua capillis
Traxit & e terra corpus releuare uolentem

SENSIT Atlas p.) Herculis in cœlum recepti. Eſt autem emphaſis, qua innuitur Herculis magnitudo. Sthenele ius Eu.) Stheneli filius. Ad id vero alludit poeta quod in quinto ſcribit Dio. Cum enim Euryſtheus cognouiſſet Hyllum Herculis filium, ac quoſdam e fratribus viros euaſiſſe, veritus ne ſi omnes ad eam perueniſſent ætatem, Mycenarum imperio ſe priuarent, Ceyci Trachinæ regi, ad quẽ poſt patris mortem confugerant, bellum indixit, niſi Herculis & Licymnii filios, & Iolaũ, ac omnes Arcades, qui eum Hercule militaſſent, expelleret. Ipſi vero Euryſthei viribus impares, ſponte Trachinem relinquentes, ab Athenienſibus adiuti, ducibus Iolao. Theſeo, Hylloq; conſtitutis, Euryſthei exercitũ profligarunt, ipſeq; Euryſtheus curru fugiens ab Hyllo fuit interfectus. (Euryſthei cædes.) {Fabulam tractat Euripides in Heraclidis qui etiam illud addit, Macariam Deianiræ Herculis filiã, pro reliquorũ ſalute ſe deuouiſſe, de cuius noie & fons Macaria poſtea appellatꝰ fuit in agro Athenienſi. Cuiꝰ ẽt Pauſanias meminit in Atticis.} In pr.) ſi eſſet ſoluta oratio I plẽ diceret, id eſt ꝯtra plẽ. Nã odio pſequebatur Hyllũ, & reliquos Herculis filios. Hæc autẽ à poeta referũtur, vt facilius connectat cum ſuperioribus Galanthidis miniſtræ Alcmenæ mutationẽ in muſtellam. Nam Alcmena cum parere non poſſet, Lucinam Deam, quæ parientibus præeſſe dicitur, inuocauit, ac ea quidẽ venit Iunonis iuſſu partũ impeditura. Cum igitur in vetulæ figuram cõuerſa ante ianuam Alcmenæ ita ſederet, vt manuũ digitis cancellatim iunctis genua teneret, forte Galanthis miniſtra ſuſpicata eam illo geſtu dominę, quominus pareret: eſſe impedimento, falſo ei nũciauit Alcmenam partu ſolutã. Quod cum Dea accepiſſet, ſurrexit, ſtatimq; Alcmena Herculẽ pepit. Cæterũ Dea indignata ſe à Galãthide illuſam, quãprimum illã in muſtellam ea conditione cõuertit, vt pareret ore quo fuerat ementita. (Muſtellas ore parere) Atrox) crudelis, q nil meritos Herculis filios pſequebatur. Argolis Al.) Argolica, quæ poſt mortem Herculis Thebas pfecta, illicq; mortua diuinos meruit honores. Queſtus a.) q̃rimonias vetulæ cõuenietes. Teſtatos la.) celebrata atq; cõfeſſa certamina. Hyllus) Herculis ex Deianira fuit filius. (Hyllus.) Matura) partui ꝓpinqua. Corripiantq. m.) abbreuiẽt atq; auferant. Ilithyã) Ilithya Dea eſt, quæ parientibus præeſſe dicitur, q̃ noſtri Lucinã appellant, quod in lucẽ naſcẽtes producat. Hanc filiã Iunonis fuiſſe Dio. ait, cui & Ouid. aſtipulari videtur. Alii eãdẽ eſſe cũ ipſa Iunone cõtẽdunt. Ilithya vero dicta eſt, qđ à parturiẽtibus vocata ad leuandos dolores veniat. Quã m. d.) aduerſã. Iunonis gra.) potẽtia Iunonis, quæ tm̃ gratia apud Ilithyã valuit, vt quæ mihi adeſſe debebat, obfuerit. Iouẽ nãq; appropinquãte partus tpe Diis præſentibus dixiſſe ferunt puerũ, qui ea die naſceretur ſe regem eſſe facturũ. Quibus verbis commota Iuno Lucinam filiam iuſſit comprimere Alcmenæ partum, ac Euryſtheũ ante tempus in lucem educere. Iuppiter vero licet conſilio fruſtratus, quod prædixerat tamẽ ratum, & Herculis famam claram eſſe volẽs, dixiſſe Iunoni fertur, ſe quidem permittere Euryſtheũ, vt prædixerat, regem eſſe, Herculemq; ei ſubiici velle, duodecimq; certamina ab illo pfici, quæ Euryſtheus mãdaſſet, qbus ꝯſumatis fieret imortalis. Labori fe.) duri ac labore patiẽti. Et decimũ ſignũ) hoc eſt, cũ iã decimus ageretur menſis. Duodecim eni ſunt Zodiaci ſigna, qbus duodecim mẽſes diſtinguuntur. (*a.l.tecti.) Sydere) Sole, κατ' ἐξοχὴν. Grauitas) pondus. Tẽdebat) diſtẽdebat. Horror) tremor. Nexos partus) impeditos, q ſolui nõ poterãt. Sed præ.) ante à Iunone corrupta. (*a.l.niſus'q; pares.) Meũ caput) meã vitã. Iunoni iniquæ) inimicæ. Dextro q; eſt popl. leu. (*a.l.domare.) Preſſa ge.) ſynecdoche poetica. Tali autẽ geſtu impediri partus etiã Plin. in Natu. hiſtoria ſcribit. his qdẽ verbis, (Ilithyia in vetulam.) Aſſidere grauidis, vel cũ remediũ alicui adhibeatur, digitis pectinatim iter ſeſe amplexis veneficiũ eſt, id'q; cõpertũ tradũt Alcmena Herculem pariente, peius ſi circa vnũ ambo'ue genua. Itẽ poplites alternis genibus imponi. Ideo'q; hæc i ꝯſilus ducũ, poteſtatũ'ue fieri vetuere maiores, velut oẽm actũ impedientia, vetuere vero etiã ſacris votis'ue ſimili modo intereſſe. Pectine) pectinatim, ac cancellatim iunctis digitis. Suſtinuit) remorata eſt, retardauit. Tenuerunt) retinuerunt. Carmina) incantationes. Nitor) enitor vt pariam. Proprie autem niti parientes dicuntur. Vana conuitia) nihil profutura. Verba queror) figurate dictũ eſt. Verbis eni queri, (Galanthis in muſtellã) ꝯqueriq; eſt in vſu. Cadmeides) Thebanæ. Diuã) Ilithyã. Gratare) gratulare. Leuata eſt) ſoluta eſt partu & liberata. Potiturq; puerpera voto) adepta eſt id quod cupiebat. Peperit nanq; vt optabat. Puerpera autem dicitur quæ nupertime peperit. Pauefacta) ſtupefacta. Diua potens vteri) periphraſis eſt Ilithyę. Vinclis remiſſis) digitis, qui pectinatim iuncti mihi vt vincula erant impedimẽto, reſolutis.

Arcuit,in'que pedes mutauit brachia primos.
Strenuitas antiqua manet,nec terga colorem
Amiſere ſuum,forma eſt diuerſa priori.
Quæ quia mendaci parientem iuuerat ore.
Ore parit,noſtras'que domos, ut & ante frequentat.

ARG. FABVLAE SEQ.

Dryope Euryti filia,ſoror Ioles,Andræmonis coniux, quã ante dilexerat Apollo,cum ad lacum ſacratũ nymphis dona ferẽs veniſſet,& ex arbore Loto,in quã Lotos fugiens Priapum,erat transfigurata, ramum decerpſiſſet,quo paruũ filium noie Amphiſon,quem ſecum tulerat, oblectaret, quia ſacræ arboris extiterat violatrix trũco hæſit infixa. Inter quæ dũ caſũ ſororis Iolæ refert Alcmenæ, Iolaus Herculis & Hebes filius in antiquã pueritiã trãsfuſus videt. Sic enim Iunonis filia rogãti coniugi promiſerat.

Dixit,& admonitu ueteris commota miniſtræ
Ingemuit,quam ſic nurus eſt affata loquentem.
Te tamen o' genitrix aliena a' ſanguine ueſtro
Rapta mouet facies,quid?ſi tibi mira ſororis
Fata meæ referam?quanquã lachrymæ'que, dolor'que
Impediunt,prohibent'que loqui.fuit unica matri
(Me pater ex alia genuit notiſſima forma
Oechalidum Dryope) quã nec uirginitate carẽtem.
Vim'que Dei paſſam Delphos,Delon'que tenentis,
Excipit Andræmon,& habetur coniuge felix.
Eſt lacus accliuis deuexo margine formam
Littoris efficiens,ſummum myrteta coronant.
Venerat huc Dryope fatorum neſcia quoque
Indignere magis,nymphis latura coronas,
In'que ſinu puerum,qui nõdum impleuerat annũ.
Dulce ferebat onus,tepidi'que ope lactis alebat.
Haud procul a' ſtagno Tyrios imitata colores,
In ſpem bacarum florebat aquatica Lotos.
Carpſerat hinc Dryope,quos oblectamina nato
Porrigeret flores,& idem factura uidebar.
(Namque aderam)uidi guttas e' flore cruentas
Decidere,& tremulo ramos horrore moueri.
Scilicet ut referunt tardi nunc denique agreſtes.
Lotos in hanc nymphe fugiens obſcœna Priapi
Contulerat uerſos ſeruato nomine uultus.
Neſcierat ſoror hoc,quæ cum perterrita retro
Iret,& oratis uellet diſcedere nymphis,
Hæſerunt radice pedes conuellere pugnat.
Nec quicquã,niſi ſumma mouet.ſuccreſcit ab imo,
Tota'que paulatim lentus premit inguina cortex.
Vt uidit,conata manu laniare capillos,
Fronde manũ impleuit.frondes caput oẽ tegebant.
At puer Amphiſus(nãque hoc auus Eurytus illi
Addiderat nomen)materna rigeſcere ſenſit
Vbera,nec ſequitur ducentem lacteus humor.
Spectatrix aderam *fati crudelis,opem'que
Non poterã tibi ferre ſoror,quãtum'que ualebam.
Creſcẽtem truncum,ramos'que amplexa morabar
Et fateor,uolui ſub eodem cortice condi.
Ecce uir Andræmõ,genitor'que miſerrimus,adsũt.
Et quærunt Dryopen,Dryopen quærentibus illis
Oſtendi Loton,tepido dant oſcula ligno.
Affuſi'que ſuæ radicibus arboris hærent,
Nil,niſi iam faciem.quod non foret arbor,habebat
Chara ſoror.lachrymæ miſero de corpore factis
Irrorant foliis,& dum licet,ora'que præſtant
Vocis iter,tales effundit in aera queſtus.
Siqua fides miſeris,hoc me per numina iuro
Non meruiſſe nefas,patior ſine crimine pœnam,

RAPH ❡ARCVIT) vetuit è terra ſurgere Galãthida, cum vellet. ❡Strenuitas) agilitas. ❡Vt & ante) queãdmodum etiã ante cum puella eſſet. ❡Frequentat) celebrat. Nam muſtellæ ferè in domibus verſantur. ❡Admonitu) recordatione. ❡Quã ſic nurus) Iole Hylli Herculis filii vxor. (Iphiclis & diomedes fortaſſis.) ❡Raptã) erepta, ablata. ❡Facies) figura. ❡Quid?) dices, facies'ue ſubaudiatur. ❡Mira fata) miranda infortunia. ❡Quanquam lachrymę'que) cum hæc narraret Iole more mulierum lachrymas emittebat. Eleganter autem poeta ſeruat decorum mulieris infortunio ſororis magno dolore affectæ. ❡Me pater ex alia genuit) hac parẽtheſi exponit Iole cur Dryope vnica matri filia fuerit. ❡Notiſſima forma Oechalidũ) Dryope Euryti filia, quæ pulchritudine Apolline in ſuos amplexus pellexit, cum ex Andræmone viro iã filium peperiſſet, ad lacum quendam vt coronas nymphis dicaret peruenit, vbi cum ex Loto arbore florẽtes ramos, quos puero daret, decerpſiſſet, ecce guttas ſanguinis ex arbore ſtillãtes aſpexit, quare territa cum refugere vellet, in arborem ſenſit ſe transfigurari. (Dryope.) ❡Oechalidum) Oechaliæ virginum. Eſt autem patronymica forma pro patria vſus poeta. ❡Dei tenentis Delõ) periphraſis eſt Apollinis, qui & Delphos & Delon in poteſtate ſua habet. ❡Summũ) ſummitatem marginis. ❡Myrteta) myrtus eſt arbor Veneri dicata. vnde myrtetum locus myrtis conſitus dicitur. ❡Huc) pro illuc. Aduerbium enim præſentis loci pro aduerbio abſentis eſt poſitum. ❡Tyrios) purpureos. ❡In ſpem bacarum) nam bacæ ex floribus naſcuntur. (Lotos in arborem.) Sunt autem bacæ arborum fructus minutiores qui ſparſim oriuntur, vt lauri, oliuæ, à quorum ſimilitudine vniones quoque bacæ dicuntur. Vnde bacatum dicimus bacis & margaritis ornatum. Virg. Collo'que monile bacatum. ❡Aquatica Lotos) iuxta aquas naſcẽs. (Dryope i arborem.) Fuit autẽ Lotos nympha, quam cum in inſequeretur Priapus vt eam comprimeret, miſeratione Deorum in arborem ſui nominis cõuerſa eſt, quæ (vt ſcribit Herodotus) bacas fert dactylis ſuauiores, ex quibus viuunt, vinum'que etiam conficiunt populi Libyæ, qui inde Lotophagi vocantur. (Lotophagi.) ❡Tardi agreſtes) ſeri, vt qui id ante amiſſam ſororem nõ admonuerunt. alias tardi tardo ingenio prędiri dicuntur. ❡Nunc deniq;) nunc tandem poſt factam ſororis iacturam. ❡Obſcœna Priapi) inguina Priapi. Priapus autem Bacchi & Veneris filius fuit, qui ob eximiã fœcunditatẽ hortorum Deus fuit exiſtimatus. Frequenter autem pro pudendis virorum ponitur Priapus. (Priapus.) Nã vt in quinto ſcribit Diodorus, cum priſci inguina virorũ occultius nominare vellent, Priapũ dicebant. ❡Iret) ire vellet, neque enim ire poterat. ❡Oratis) placatis nymphis. ❡Pugnat) nititur, conatur. ❡Niſi ſumma) niſi partes ſuperiores. Pedes enim iam in radices fuerant conuerſi. ❡Lentus cortex) flexibilis. ❡Addiderat nomen) parentheſis eſt. Indiderat autem rectius legeretur, hoc eſt, impoſuerat. nam Indi nomina proprie dicuntur. ❡Rigeſcere) rigida ac dura fieri. ❡Ducentem) trahentem, ſugentem vbera. ❡Lacteus humor) periphraſis eſt lactis. ❡Fati) mortis. Hæc autem lachrymans Iole commemorabat. ❡Morabar) retinebã. ❡Genitor'que) Eurytus. ❡Tepido ligno) adhuc tepido, vt in quod pauloante Dryope fuerat transmutata. ❡Affuſi'que) proſtrati. ❡Suæ arboris) inquam & filia, & vxor ſua fuerat conuerſa. ❡Chara ſoror) apoſtrophe qua Iole ſignificat ſe caſu ſororis vehemẽter dolere. ❡Irrorant) roris modo ſtillant in folia. ❡Dum licet) donec poteſt. ❡Queſtus) querelas. ❡Hoc nefas) hoc ſupplicium. pro eo quod ſequit, id quod antecedit, poſitum eſt. Nefas nanque & ſcelus præcedit, ſequitur ſupplicium. (* a.l.fati.) ❡Sine crimine) ſine culpa.

❡INNOCVAE)

Viximus innocuæ. ſi mentior, arida perdam,
Quas habeo frondes, & cæſa ſecuribus, urar.
Hunc tamen infantem maternis demite ramis,
Et date nutrici. noſtraq́; ſub arbore, ſæpe
Lac facitote bibat, noſtraq́; ſub arbore ludat.
Cum'q; loqui poterit, matrem facitote ſalutet,
Et triſtis dicat, latet hoc in ſtipite mater,
Stagna tamen timeat, nec carpat ab arbore flores,
Et frutices omnes corpus putet eſſe Dearum.
Chare uale coniux, & tu germana, paterq́;,
Qui ſiqua eſt pietas, ab acutæ uulnere falcis,
A pecoris morſu, frondes defendite noſtras.
Et quoniam mihi fas ad uos incumbere non eſt,
Erigite huc artus, & ad oſcula noſtra uenite,
Dum tangi poſſum, paruumq́; attollite natum.
Plura loqui nequeo. nam iam per candida mollis
Colla liber ſerpit, ſummoq́; cacumine condor.
Ex oculis remouete manus. ſine munere ueſtro
Contegit inductus morientia lumina cortex.
Deſierat ſimul ore loqui, ſimul eſſe, diuq́;
Corpore mutato rami caluere recentes.
Dumq́; refert Iole factum mirabile, dumq́;
Eurytidos lachrymas admoto pollice ſiccat
Alcmene, flet & ipſa tamen, compeſcuit omnem
Res noua triſtitiam. nam limine conſtitit alto
Penè puer, dubiaq́; regens lanugine malas
Ora reformatus primos Iolaus in annos.

ARG. FABVLAE SEQ.

Callirhoe Acheloi amnis filia, Alcmæoni qui materno ſanguine aſperſus in Acarnaniam ſe contulerat, vt expiaretur, coniugium init, ex eoque duos filios edidit. Qui cum per fallaciam a Phegeo, cuius ante filiam habuerat, eſſet occiſus, petit illa a Ioue vt liberis ſuis, vt vltores patris eſſent, annos adiiceret. Ergo vt id conſequi poſſent, Dei voluntate ex pueritia in adoleſcentes factum eſt vt cederent.

Hoc illi dederat Iunonia muneris Hebe
Victa uiri precibus, quæ cum iurare pararet
Dona *tributuram poſt hunc ſe talia nulli,
Non eſt paſſa Themis nam iam diſcordia Thebæ
Bella mouent dixit, Capaneuſq́; niſi ab Ioue uinci
Haud poterit, *fientq́; pares in uulnera fratres.

RAPH. (INNOCVAE) innocentes. (Demite) deripite, detrahite. (Hoc in ſtipite) in hoc trunco. (Et frutices omnes) arbuſculas omnes. Eſt enim frutex medius inter arbores & herbas, nam neque ad arboris magnitudinem peruenit, neque per hyemem, vt herba areſcit. (Dearum) nympharum. (Incumbere) inclinare. (Mollis liber) cortex, vnde & libri ſunt dicti, quod in libris hoc eſt, arborum corticibus antiqui ſcribebant. ADDI. {Sine munere veſtro Contegit inductus moriẽt. lum. cortex. Solebant morientium oculi à parentibus aut liberis, aut cæteris propinquoribus claudi. Proinde cum & hic idem conarentur pater & coniux, & ſoror, ex oculis remouete manus, inquit Dryope, nã hoc cortex accreſcens & ſuperãs ſine veſtro munere, hoc eſt, per ſe atque vltro, facit, neq; ad hoc munus ſiue officium veſtra opera opus eſt.} (Simul eſſe) mulier ſubaudiatur. Nam arbor eſſe non deſierat. (Eurytidos) Ioles Euryti filiæ (Nam limine conſtitit alto) Iolaus (vt ſcribit Solinus) Iphicli Herculis fratris fuit filius, qui cum ad decrepitam perueniſſet ætatẽ, Herculis precibus ab Hebe iuuenili ætate fuit reſtitutus. (Dubia lanugine) quæ vix videbatur ob tenuitatem Eſt enim lanugo barba, quæ prima ab adoleſcẽtibus emitti cõſueuit. (Iunonia Hebe) Iunonis filia quæ Herculi in cœlum tranſlato nupſit. Nã Ferunt Iouem Iunoni perſuaſiſſe, vt Herculem ſe fingeret genuiſſe, matriſq; erga eum deinceps beneuolẽtiam oſtẽderet. Cum igitur Iuno lectum aſcendiſſet, ſumptum iuxta corpus Herculem per veſtes inferius in terram demiſit verum partum imitata, ſicut etiam nunc in filiorum adoptatione obſeruant Barbari. Iunonis igitur opera poſt hũc partum Hebe Herculi nupſit. (Viri) mariti Herculis. nam Hercules in numerum Deorum relatus, vel Iunone conſentiente Heben duxit vxorẽ. (Talia Dona) vt quẽquã iuuenili ætati reſtituat. (Themis) Dea eſt Iuſtitiæ Themis, & diuinãdi, & religionis, quæ nihil ſceleris impunitum eſſe permittit. (Nam iam diſcordia Thebæ Bella mouent) Amphiaraus Oiclei filius vates clariſſimus, cum ſe à Bello Thebano nõ reuerſurum præuidiſſet, à Polynice nullis precibus adduci poterat, vt illis intereſſet. Quare Polynices aureum illud monile à Venere Hermione *dono datum, Eriphylæ Amphiarai vxori, quo belli ſocietatem viro perſuaderet, largitus eſt. Cum vero eo tempore Amphiaraus, Adraſtuſq; de regno diſſentirent, ad Eriphyles Amphiarai vxoris, Adraſti'que ſororis iudicium omnium diſſenſionum detulerunt. Illa vero pro Amphiarao quidẽ ſententiam tulit, ſed vt belli Thebis inferendi ſocius, adiutorq; eſſet. Cæterum Amphiaraus exiſtimans ſe ab vxore proditum, Alcmæoni filio mandauit, vt poſt ſuum obitum Eriphylen necaret. Dum vero Amphiaraus, quo die primũ Thebas peruenit, vnà cum curru & equis terræ hiatu fuiſſet abſorptus, Alcmæon mandati paterni memor matrem interfecit, quo quidem facinore in inſaniam verſus ac furiis agitatus ad Phœgeum Alpheſibœæ patrem cupiens purgari confugit. Alpheſibœæ vero cum monile maternum dono dediſſet eam vxorem duxit. ADDI. {Sed cum apud Phegeam nihilo magis à morbo liberaretur, conſulto oraculo,} ad Acheloũ deinde profectus, eius filiam Callirhoen adamauit, à qua cum monile illud efflagitaretur, ad Alpheſibœam rediit, ipſum monile repetiturus. Cæterum à Temeno & Axione Alphœſibœæ fratribus fuit interfectus. Quos poſtea Alpheſibœa ipſa, vt maritum vlciſceretur, interemit, id quod aperte ſcribit Propertius, cum inquit: Alpheſibœa ſuos vlta eſt pro coniuge fratres, Sanguinis & chari vincula rupit amor. Callirhoe autem Alcmæonis vxor Iouem rogauit, vt filios adhuc impuberes iuuenes efficeret. quo de patre vltionem ſuſcipere poſſent, quod cum Iuppiter conceſſiſſet, repente è pueris viri effecti fuerunt. ADDI. {De Alcmæone & eius interitu, etiã Pauſanias meminit in Arcadicis, qui & filiorum quos ille ex Callirhoe Acheloi ſuſceperat, nomina addit, Amphoterum & Acarnana, à quo poſtea Acarnania dicta, quẽadmodũ & Thucydides tradit libro ſecundo.} (Diſcordia bella) epitheton belli eſt proprium. Bellum autem Thebanũ ab Eteocle & Polynice fratribus ſuſceptum, vel carmine Papinii notiſſimum eſt. Nã (vt ſcribit Diodorus) Eteocles ac Polynices Oedipii filii, cum ad virilem perueniſſent ætatem, cognouiſſentq; Laium priorẽ Iocaſtæ matris maritum ab Oedipo filio ab Apollinis oraculo reuertentem, interfectum, ac Iocaſtã matrem ab Oedipo filio vxorem ductam, ſeq; ex tam funeſtis ortos nuptiis, vt eius eſſent filii, cuius fratres quoque merito vocarentur, Oedipum quidẽ ipſum domo egredi ꝑpter dedecus nõ permiſerũt. Regnum vero inter ſe eo fœdere diuiſerũt, vt alternis annis imperarẽt, primuſq; imperii annus Eteocli natu maiori cederet. Cæterũ exacto anno cum regnũ repoſcenti fratri nõ traderet, Polynices ad Adraſtũ regẽ cõfugit, cuius filiã nõie Argiã cum vxorẽ accepiſſet, tandẽ à ſocero vndiq; cõtractis auxiliis inſtructus ad oppugnãdas Thebas cum ſex aliis ducibus Adraſto, Tydeo, Amphiarao, Capaneo, Hippomedonte, & Parthenopæo ꝓfectus eſt. (Capaneuſq; niſi ab Ioue vinci) Capaneus vnus fuit ex ſeptẽ ducibus, q Thebas obſederũt, q eũ Deorũ cõtẽptor eſſet, ſcaliſq; Thebas oppugnare primus olim cœpiſſet, tanta mole lapidum à Thebanis obrutus eſt, (vt ſcribit Vegetius) vt fulminibus à Ioue fingatur extinctus. (Fientq; pares in vulnera fratres) Eteocles & Polynices Oedipi filii, ꝓpter quos bellum illud Thebanũ fuerat ſuſceptũ mutuis vulneribus ꝯciderunt.

Iolaus fe rex in iuuenem.

Themis.

Amphiaraus.

Harmonię

Bellũ thebanum.

*a.l. tributarum.

*a.l. deflentq;.

Capaneus

Subductaq́ſ ſuos manes tellure, uidebit
Viuus adhuc uates, ultusq́ſ parente parentem
Natus, erit facto pius, & ſceleratus eodem,
Attonitusq́ſ malis, exul mentisq́ſ, domusq́ſ,
Vultibus Eumenidum, matrisq́ſ agitabitur umbris,
Donec eum coniux fatale popoſcerit aurum,
Cognatumq́ſ latus Phegeius hauſerit enſis.
Tum demum magno petet hoc Acheloia ſupplex
Ab Ioue Callirhoe, natis infantibus annos
Addat, ne'ue necem ſinat eſſe ultoris inultam.
Iuppiter his motus, priuignæ dona, nurus'q́ſ,
Præcipiet, faciet'q́ſ uiros impubibus annis.

ARG. FABVLAE SEQ.

Miletus ex inſula Creta in Aſiam profectus ibi vrbem ſui nominis conſtituit, huic ex Mæandri filia nati ſunt Byblis & Caunus, ex his Byblis cum fratrem corporali amore potiusquã pio, fraternoque amore diligeret, nec veſaniam cupiditatis compeſceret, atque per literas deteſtandum amorem indicauiſſet, furiali veſania ipſe inſtinctus patriam profugit. Quem illa dum veſtigiis perſequitur multas permenſa gentes, nouiſſime in Cariã venit, ibique aſſiduo mœrore, & fletu fatigata cum concidiſſet, nympharum Lelegeidum miſericordia expirantes lachrymæ in fontem conuerſæ ſunt, qui dominæ nomine eſſet inſignis.

Hæc ubi faticano uenturi præſcia dix t
Ore Themis, *uano ſuperi ſermone fremebant.
Et cur non aliis eadem dare dona liceret,
Murmur erat, queritur ueteres Pallantias annos
Coniugis eſſe ſui, queritur caneſcere mitem
Iaſiona Ceres. repetitum Mulciber æuum
Poſcit Erichthonio, Venerem quoq́ſ cura futuri
Tangit, & Anchiſæ renouare paciſcitur annos.
Cui ſtudeat Deus omnis habet, creſcit'q́ſ fauore
Turbida ſeditio, donec ſua Iuppiter ora
Soluit, & ò noſtri ſiqua eſt reuerentia, dixit,
Quò ruitis? tantum'ne aliquis ſibi poſſe uidetur,
Fata quoque ut ſuperet? fatis Iolaus, in annos,
Quos egit, rediit. fatis iuueneſcere debent
Callirhoe geniti, non ambitione, nec armis.
Vos etiam, quò'que *hoc animo meliore feratis
Me quoq́ſ fata regunt, quæ ſi mutare ualerem,
Nec noſtrum ſeri curuarent Aeacon anni,
Perpetuum'q́ſ æui florem Rhadamanthus haberet
Cum Minoe meo, qui propter * amara ſenectæ
Pondera deſpicitur, nec quo prius, ordine regnat.
Dicta Iouis mouere Deos, nec ſuſtinet ullus,
Cum uideat feſſos Rhadamãthon, & Aeacõ annis,
Et Minoa, queri, qui dum fuit integer æui
Terruerat magna. ipſo quoq́ſ nomine gentes.

RAPH. ℂSVBDVCTA tellure) ſubtracta terra. Nam hiatu terræ abſorptus eſt Amphiaraus. ¶ Vltus erit) vlciſcetur. Nã Amphiaraus ſe ab vxore proditum cognoſcẽs Alcmæoni filio mãdauit, vt poſt obitum ſuum Eriphylem perimeret, quod quidem cum executus eſſet, facti conſcientia in inſaniã conuerſus eſt. ¶ Natus) filius Amphiarai Alcmæon, qui patrem vlciſcendo pius, occidendo vero matrem impius fuiſſe iudicatur. ¶ Exul.men.) demens atque furioſus. ¶ Domusq́ſ) nam domo fugiẽs in Acarnaniam peruenit, vt parricidium expiaret. ¶ Donec eum coniux) Callirhoe Acheloi filia. ¶ Fatale aurum) monile perniorioſum, quod qui habebat, infortuniis vexabatur. Id autẽ Alcmæon ablatum matri iam AlpheſibϾ tradiderat. ¶ Phegeius enſis) Phegei filiorũ, à quibus Alcmæon fuit interemptus. (Phegeus.) ¶ Hauſerit) aperuerit, vulnerauerit. ¶ Tum de) tandem poſt interfectum maritum. ¶ Acheloia ſup.) Callirhoe Acheloi filia Alcmæonis vxor. ¶ Vltoris) Alcmæonis, qui patrem fuerat vltus. ¶ Dona pri.nu.) Hebes, quæ & priuigna, & nurus Ioui erat. Nam Iunonis filia fuit ſine patre, & Herculis Iouis filii vxor. ¶ Præcipiet) ante capiet. ¶ Impubibus an.) puerilibus. ¶ Hæc vbi fa.) Byblidos in fontem ſui nominis metamorphoſin deſcripturus poeta, nonnulla præmittit, quibus eam commodius cum ſuperiore connectat. ¶ Faticano) fata canẽti. ¶ Eadem do.) vt iuuenes fierẽt. ¶ Pallantias) Aurora Pallantis gigantis filia. {Heſiodus (ADDI.) autem Hyperionis filiã facit Auroram, Pallantis ſororẽ patruelem, his verſibus:

Θεία δ' Ἠέλιόν τε μέγαν λαμπράν τε σελήνην,
Ἠῶ θ' ἣ πάντεσσιν ἐπιχθονίοισι φαείνει
Ἀθανάτοις τε θεοῖς οἳ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσι
Γείναθ' ὑποδμηθεῖσ' Ὑπερίονος ἐν φιλότητι
Κρείῳ δ' Εὐρυβίη τίκτεν ἐν φιλότητι μιγεῖσα
Ἀστραῖόν τε μέγαν, Πάλλαντά τε, δῖα θεάων.

Fuerunt enim fratres Hyperiõ Creus, Ceus & Iapetus. Terræ & Oceani filii, vt ex eodem patet.} ¶ Sui coniug.) Tithoni, qui ſenio tandem in cicadam fuit conuerſus. ¶ Iaſiona flaua Ceres) ſic quidem ferè hactenus corrupte lectum eſt, quod perquam mirandum eſt cum Iaſona & quadriſyllabum ſit, & primam corripiat ſyllabam, quod ſanè haud imperiti quidam animaduertentes Aeſona putarunt eſſe legendum, quo quidem modo nulla vis rationi carminis affertur, ſed cum nemo priſcorum ſcribat Aeſonem à Cerere fuiſſe amatum, cenſuerim Iaſiona, qui accuſatiuus in quinque ſyllabas excurrit, ita eſſe legendum, vt illud epitheton flaua penitus eradatur. Huic autem lectioni non vetuſtiſſima ſolum exemplaria, ſed hiſtoriæ quoque aſtipulantur. Tradunt enim Iaſium qui & Iaſion dicitur, Iouis ex Electra filium adeo à Cerere fuiſſe amatum, vt in eius gratiam (Iaſius.) ad nuptias Hermiones * ipſius Iaſii ſororis maximam frumenti ac panis copiam attulerit, ac ex eo Plutum peperit, qui cultum vitæ inſtituere, pecuniasq́ſ coaceruare, ac in vſus cuſtodire omnium primus docuit, cum antea parua congregandæ, ſeruãdæq́ſ pecuniæ fuiſſet cura. hæc in.vi. Bibliotheces lib. neqs me finxiſſe putet, à Diodoro ſcribuntur. {De Iaſione etiam Homerus meminit (ADDI.) Odyſ. quinto his verſibus:

(Harmoniæ. Deos ſimul obnoxios eſſe.)

Ὣς δ' ὁπότ' Ἰασίωνι ἐϋπλόκαμος Δημήτηρ,
ᾧ θυμῷ εἴξασα μίγη φιλότητι καὶ εὐνῇ
Νειῷ ἔνι τριπόλῳ, οὐδὲ δὴν ἦεν ἄπυστος
Ζεύς, ὅς μιν κατέπεφνε βαλὼν ἀργῆτι κεραυνῷ.

Hunc alii Cretenſem faciũt, Minois & Phroniæ nymphæ filiam, cum quo in prato forte dormiẽte, vt inquit Comment. Theocriti, congreſſa Ceres, peperit Plutum. Hellanicus autem Electræ, & Iouis filium facit, fratrem Dardani, eum videlicet quem Virg. & Diod. Iaſium vocant, alii alio nomine etiã Eetionem, vt Comment. Apollonii indicat. hunc cum Cerere ɔcubuiſſe inde fabulantur, quòd homo agriculturæ ſtudioſiſſimus fuiſſet, & poſt diluuium apud hunc ſolum, ſiue primum tritici ſemen in Creta repertũ eſſet.} ¶ Poſcit Erichthonio) Erichthonius (vt diximus) ex Vulcani ſemine in terram à Pallade ipſum ſpernente pedibus deiecto natus eſt. (Erichthonius.) ¶ Et Anchiſæ annos) Anchiſen à Venere amatum, Aeneamq́ſ ex ea ſuſceptũ carmine Virgilius notius eſt quàm hoc loco ſit exponendum. ¶ Cui ſtu.) faueat. ¶ Quo rui.) quid ſine vlla ratione affectatis. Omnia aũt fatis gubernari Iuppiter concludit. ¶ Vos etiam) ordo eſt, Fata regunt etiam vos & me quoque, vt hoc animo meliore feratis. {Altera lectio melior videtur, qua legitur, quoq́ſ hoc animo mel. feratis Pro, vtq́ſ hoc animo mel. fer. &c. quid enim attinebat eandem particulam geminare nulla neceſſitate, & contra puritatem ſermonis?} (ADDI.) ¶ Nec noſtrum curuarent Aeacon) hoc eſt, incuruum ſenectute redderent. Tres autem filios ſuos iuſtitia inſignes Aeacon, Rhadamantum, & Minoem Diis commemorat Iuppiter, qui omnes iam conſenuerant neque per fata iuueneſcere poterant. ¶ Nec ſuſtinet vllus queri) nec vllus audet conqueri. ¶ Terruerat magnas gentes) nam Minois imperium late patebat.

(a.l. ...; a.l. quodue vt.; a.l. multa.)

ℂTVNC

¶ TVNC e.in.) cum ea Iuppiter dixit. ¶ Deionidenq; iu. Ro. Mi.) Miletus Solis fuit filius ac Paſiphaes Minois vxoris frater, qui cum Minoen iam ſenio confectum regno priuare pararet, à Ioue deterritus in Aſiam ſponte aufugit, vbi & vrbem condidit, quàm de nomine ſuo Miletum appellauit, & Cyaneam nympham Mæandri fluuii filiam compreſſit, ex qua Caunū & Byblida liberos ſuſcepit, ſed Byblis cū adoleuiſſet ita fratris amore ardere cœpit, vt epiſtola quoque eum in amplexus ſuos pellicere auſa ſit. Cæterum Caunus nefandam ſororis libidinem deteſtatus ex patria aufugit, Byblis vero inſecuta, cum iam & Cariam & Lyciam & Legas peragraſſet labore ac lachrymis confecta, nympharum miſeratione in fontem ſui nominis fuit commutata. ¶ Deioniden.) Deionei forſitan filiū, vt vulgus putabat. Nam Apollinis fuiſſe filium poeta teſtat, tametſi nuſquā legitur à Deioneo ipſum ducere originē, prçterquā qđ Ouid. id innuere videtur. Ac variæ quidē ſunt de Mileto priſcorū opiniones. Alii nāq; Euxantii ex Micone *nati filium fuiſſe aiunt, alii Apollinis ex Aræa Cleochi filia, qbus aſtipulat Ariſtocritus ſcribēs Aræā Cleochi fuiſſe filiā, ex qua & Apolline genitū eſſe infantē, qui in Milaca herbā fuerit expoſitus. Suſceptū aūt à Cleocho fuiſſe & à Milace Miletū nōiatū. Forſitan aūt Cleochidē legēdū eſt, nō Deionidē, vt eſt in exēplarib. ſcriptū, ſed cū ad virilē perueniſſet ætatē Miletus, à Minoeq; odio haberetur, ſeceſſiſſe primū in Samū vbi ēt locus eſt ab illo Miletus cognominat⁹. Deinde cū in Cariā trāſiſſet, vrbē ædificaſſe, atq; à ſuo nōie Miletū appellaſſe. Alii aūt ſcribūt à Sarpedone Iouis filio Miletū & ædificatā, & ab ea, quæ eſt in Creta nōiatā. Ipsā vero primū Pityusā ſiue Aſteriā, deīde Anactoriū, poſtea Miletū fuiſſe vocatā. ¶ Arcere p.p.) ex Creta ac imperio ſuo expellere. ¶ Aegeas m. a.) Aegeum mare trāſis. ¶ In A. te.) in Aſia terra. Patronymicū enim ꝓ poſitiuo poſitū eſt. ¶ Mœnia c.) Oui. qdem ſentit Miletū vrbē à Mileto Solis filio & cōditā & appellatam. Strabo aūt ex Ephori ſentētia ſcribit duas eſſe Miletos, veterē & nouā. ac veterē quidē à Cretēſibus Sarpedone duce ædificatā. Miletumq; cognominatā à Mileto, quæ, eſt in Creta, cū prius Leleges eū locū tenerent. Nouā vero poſtea à Neleo cōditā fuiſſe iuxta mare, quatuorq; eā portus habere. ¶ Filia M.) Mæāder fluuius eſt Phrygiæ adeo flexuoſus, vt in ſeipſum redire videaſ. ¶ Cognita C.) duæ nymphæ hoc nomine à poetis donātur. Altera Sicula, Proſerpinę ſocia, altera Mæandri filia. ¶ Eſt e.) peperit. ¶ Byblida c. C.) Byblis enī Byble à quibusdā vocatur, vnde Byblus Phœnicę vrbs omniū antiqſſima, quæ à Saturno ædificata perhibetur. ¶ Apollinei f.) formoſi, atq; Apollini ſimilis, ſiue ab Apolline originem ducentis. ¶ Ne qua d.) quatenus. ¶ Mēdaci vmbra) fallaci ſpecie. ¶ Paulatim declinat amor) inclinat in nefandam libidinē. ¶ Sed nondum eſt manifeſta ſibi) nondum inquit ſe amore captā eſſe intelligit. {Nullumq; ſub illo igne facit votum, quod nondum tam magnus erat is amor, vt propterea votum aliquod ſuſciperet, quod facere ſolēt, qui vehementer amant.} ¶ Iā dominū appellat) vt enim amicæ vocantur dominæ, ſic amatores domini appellātur. ¶ Iam no. ſang. odit) fratrē & ſororē. ¶ Demittere) immittere, cōcipere. ¶ Spes obſcœnas) coeundi cum fratre. ¶ Placida reſoluta quiete) dormiēs. Placida enim quies ſomnus eſt. ¶ Viſa eſt quoq; iung. fratri. Corp.) hoc eſt, Byblis dormiens ſibi eſt viſa coire cū fratre, id quod amantibus ferè vſu venire ſolet. ¶ Silet illa diu) ſtupebat enim noua illa voluptate, quam ſenſerat. ¶ Repetit) in mentem reuocat. ¶ Speciem ſuæ quietis) imaginē ſui ſomni. ¶ Me miſeram) eleganter virginis amore captæ cogitationes, variosq; affectus effingit poeta. ¶ Tacitæ noctis) in qua omnia tacent aīalia. ¶ Quāuis iniquis) quantūuis inimicis. Magna eſt autē pulchritudo, quæ ab inimicis quoq; approbetur. ¶ Imitata) ſimulata, imaginata. ¶ Proh Venus) hac exclamatione Byblis ſe maximam illo inſomnio ſenſiſſe voluptatem aperte oſtendit. ¶ Tenera) delicata. ¶ Vt) quàm. ¶ Præceps) breuis ac velociter fugiens. ¶ Mutato nomine) ſororis ſubaudiatur. ¶ Hei mihi) cruciatur Byblis, quòd Caunus ſibi tantum frater, non etiam maritus ſit futurus. ¶ Mea vi.) mea inſomnia. ¶ Dii melius) habent, faciuntq; quàm homines, qui ſorores proprias vxores ducunt.

Mæander

Cyaneæ duæ.

Byblis.

Byblus.

ADDI.

*a.l. quàm

Tunc erat inualidus, Deionidenq; iuuentæ
Robore Miletum, Phœboq; parente ſuperbum
Pertimuit, credensq; ſuis inſurgere regnis,
Haud tamen eſt patriis arcere penatibus auſus.
Sponte fugis Milete tua, celeriq; carina
Aegeas metitis aquas, & in Aſide terra
Mœnia conſtituis, poſitoris habentia nomen.
Hic tibi, dum ſequitur patriæ curuamina ripæ
Filia Mæandri toties redeuntis eodem
Cognita Cyanee præſtanti corpora nympha
Byblida cum Cauno prolem eſt enixa gemellam.
Byblis in exemplo eſt, ut ament conceſſa puellæ.
Byblis Apollinei correpta cupidine fratris,
Non ſoror, ut fratrem, nec qua debebat, amauit.
Illa quidem primo, nullos intelligit ignes,
Nec peccare putat, quòd ſæpius oſcula iungat,
Quòd ſua fraterno circundet brachia collo,
Mendaciq; diu pietatis fallitur umbra.
Paulatim declinat amor, uiſuráq; fratrem
Culta uenit, nimiumq; cupit formoſa uideri,
Et ſiqua eſt illic formoſior inuidet illi.
Sed nondum manifeſta ſibi eſt, nullumq; ſub illo
Igne facit uotum, uerum tamen æſtuat intus.
Iam dominū appellat, iam nomina ſanguinis odit.
Byblida iam mauult, quàm ſe uocet ille ſororem,
Spes tamen obſcœnas animo demittere non eſt
Auſa ſuo uigilans, placida reſoluta quiete
Sæpe uidet, quod amat, uiſa eſt quoq; iungere fratri
Corpus, & erubuit, quamuis ſopita iacebat.
Somnus abit, ſilet illa diu, repetitq; quietis
Ipſa ſuæ ſpeciem, dubiaq; ita mente profatur.
Me miſeram. tacitæ quid uult ſibi noctis imago?
Quam nolim rata ſit. cur hæc ego ſomnia uidi?
Ille quidem eſt oculis, quamuis formoſus iniquis.
Et placet, & poſſit, ſi non ſit frater, amari,
Et me dignus erat, uerum nocet eſſe ſororem.
Dummodo tale nihil uigilans committere tentem,
Sæpe licet ſimili redeat ſub imagine ſomnus.
Teſtis abeſt ſomno. nec abeſt imitata uoluptas.
Proh Venus & tenera uolucer cum matre Cupido
Gaudia quanta tuli? quàm me manifeſta libido
Contigit? ut iacui totis reſoluta medullis?
*Vt meminiſſe iuuat? quāuis breuis illa uoluptas,
Noxq; fuit præceps, & cœptis inuida noſtris.
O ego, ſi liceat mutato nomine iungi,
Quàm bene Caune meo poteras gener eſſe parēti.
Omnia Dii facerent, eſſent communia nobis,
Præter auos, tu me uellem generoſior eſſes.
Neſcio quam facies igitur pulcherrime matrem.
Hei mihi, quæ male ſum, quos tu, ſortita parentes,
Nil niſi frater eris. quod obeſt, id habebimus unū.
Quid mihi ſignificant ergo mea uiſa? quod autem
Somnia pondus habēt? an habēt & ſomnia pōdus?
Dii melius, Dii nempe ſuas habuere ſorores.

Sic Saturnus Opim iunctam ſibi ſanguine duxit,
Oceanus Tethyn, Iunonem rector Olympi.
Sunt ſuperis ſua iura, quid ad cœleſtia, ritus
Exigere humanos, diuerſa'ꝗ; fœdera tento?
Aut noſtro uetitus de corde fugabitur ardor.
Aut hoc ſi nequeo, peream precor ipſa, toro'ꝗ;
Mortua componar, poſitæ'ꝗ; det oſcula frater.
Et tamen arbitrium quærit res iſta duorum.
Finge placere mihi, ſcelus eſſe uidebitur illi.
At non Aeolidæ thalamos timuere ſororum.
Vnde ſed hos noui? cur hæc exempla paraui?
Quò feror? obſcœnæ procul hinc diſcedite flãmæ.
Nec niſi qua fas eſt, germanæ frater ametur,
Si tamen ipſe mei captus prior eſſet amore,
Forſitan illius poſſem indulgere furori,
Ergo ego, quæ fueram non reiectura potentem,
Ipſa petam? poteris ne loqui? poteris ne fateri?
Coget amor, potero, uel ſi pudor ora tenebit.
Littera celatos arcana fatebitur ignes,
Hoc placet, hæc dubiam uincit ſententia mentem.
In latus erigitur, cubito'ꝗ; innixa ſiniſtro,
Viderit, inſanos (inquit) fateamur amores,
Hei mihi quò labor? quẽ mens mea concipit ignẽ?
Et meditata manu componit uerba trementi,
Dextra tenet ferrum, uacuam tenet altera ceram,
Incipit, & dubitat, ſcribit damnat'ꝗ; tabellas,
Et notat, & delet, mutat, culpat'ꝗ;, probat'ꝗ;,
In'ꝗ; uicem ſumptas ponit, poſitas'ꝗ; reſumit,
Quid uelit ignorat, quicquid factura uidetur,
Diſplicet, in uultu eſt audacia miſta pudori.
Scripta ſoror fuerat, uiſum eſt delere ſororem.
Verba'ꝗ; *correptis incidere talia ceris,
Quam, niſi tu dederis, non eſt habitura ſalutem,
Hanc tibi mittit amãs pudet ah pudet edere nomẽ.
Et ſi quid cupiam quæris, ſine nomine uellem
Poſſet agi mea cauſa, meo, nec cognita Byblis
Ante forem quàm ſpes uotorum certa fuiſſet,
Eſſe quidem læſi poterat tibi pectoris index
Et color, & macies, & uultus, & humida ſæpe
Lumina, nec cauſa ſuſpiria mota patenti.
Et crebri amplexus, & quæ, ſi forte notaſti,
Oſcula ſentiri non eſſe ſororia poſſent.
Ipſa tamen, quãuis animi graue uulnus habebam
Quãuis intus erat furor igneus, omnia feci,
(Sunt mihi Dii teſtes) ut tandem ſanior eſſem.
Pugnaui'ꝗ; diu uiolenta Cupidinis arma
Effugere infelix, & plusquam ferre puellam
Poſſe putes, ego dura tuli, ſuperata fateri
Cogor, opem'ꝗ; tuam timidis expoſcere uotis,
Tu ſeruare potes, tu perdere ſolus amantem.
Elige utrum facias, non hoc inimica precatur.
Sed quæ cum tibi ſit iunctiſſima, iunctior eſſe
Expetit, & uinclo tecum propiore ligari.
Iura ſenes norint, & quid liceat'ꝗ;, nefas'ꝗ;,
Fas'ꝗ; ſit, inquirant, legum'ꝗ; examina ſeruent.
Conueniens Venus eſt annis temeraria noſtris,
Quid liceat neſcimus adhuc, & cuncta licere
Credimus, & ſequimur magnorũ exempla Deorũ.
Nec nos aut durus pater, aut reuerentia famæ.

RAPH. Opis

ADD I.

¶SIC Saturnus Opim) Opis filia fuit Cœli, quæ Saturno fratri nupta multos filios procreauit, {alio nomine Rhea à poetis vocata & Cybele, & magna mater. Orpheus autem in hymnis non Cœli ſed Protogeni filiam facit.} ¶Iunctam ſibi ſanguine) conſanguineam & ſororem.

Tethys.

¶Oceanus Tethyn) Tethys Cœli & Veſtæ filia Oceano fratri nupſit, eiq; maximam nympharum multitudinem peperit. ¶Sunt ſuperis ſua iura) alia inquit iura Dii, alia homines habent. ¶Ad cœleſtia) ad cœleſtium exẽplum. ¶Ritus humanos) hominum mores. ¶Diuerſaq; fœdera) ad exemplum diuerſorum fœderum & legum. Alia nãque ſunt fœdera hominum, alia Deorum. ¶Vetitus ardor) prohibitus, ac nefandus amor. ¶Arbitrium) voluntatem, præſentiam.

Macarei & Canaces amores.

¶At non Aeolide) Macareus Aeoli filius cum Canace ſorore concubuit, ex eaq; filium ſuſcepit, qui cum à nutrice domo efferretur, ſeipſum vagitu prodidit. Quare indignatus Aeolus gladium filiæ miſit, quo pro meritis vteretur, Macareus vero aufugit. Ad eleuandum autem ſcelus Byblis plurali numero vtitur, cum Macareus ſolus ex Aeolidis cum ſorore coiuerit. ¶Vnde ſed hos noui?) anaſtrophe eſt, ſed, enim coniunctio primum in oratione locum obtinet, ſeipſam autem reprehendit Byblis, quod nefandi amoris exempla ſibi venerint in mẽtem. ¶Obſcœnæ flammæ) turpes amores. ¶Qua fas eſt) quatenus licet atque honeſtum eſt. ¶Indulgere) obſequi. ¶Ergo ego) affectum oſtendit hoc loco ergo. ¶Non reiectura) non repulſura. Diſtrahitur autem Byblis in varias cogitationes, hinc ab amore, illinc à pudore. ¶Coget amor, potero) ſi coniunctio ſubaudienda eſt. Si coget amor. Sic Iuuenalis. Græculus eſuriẽs in cœlum iuſſeris ibit. ¶Viderit) Caunus viderit quid ſit acturus. Cæterum nos ei noſtros amores aperiamus. ¶Hei mihi quò labor?) ſic & amore & pudore vexatur Byblis, vt quid agat eligere neſciat. ¶Ignem) ardorem, furorem. ¶Meditata) excogitata. ¶Dextra tenet ferrum) ſtylum ferreum, quo in tabulis etiamnum ſcribitur. Geſtũ autem ſcribentis in tabellis exprimit. ¶Vacuam ceram) in qua nihil erat ſcriptum. ¶Et dubitat) puellæ amore exæſtuantis exprimit leuitatem, atque infirmitatem. ¶Sumptas) tabellas. ¶Placuit delere ſororem) nam ſoror nomen eſt ſanguinis, eo quòd fratrem ſuæ turpitudinis ipſam admonere putauit. ¶Incidere) inſcribere. ¶Correptis) celeriter raptis. ¶Quam, niſi tu dederis) in hac ſcribẽda Epiſtola ita perſonam puellę fratrem & amantis & verentis ſuſcipit poeta, vt optime ſeruet decorum. Eſt autẽ adeo facilis, vt & à virgine ſcripta eſſe, & nulla expoſitione indigere videatur. ¶Amans) puella amore capta. ¶Et ſi quid cupiam quæris) vellem inquit poſſe petere ſine nomine meo id quod opto, ſi forte quæris quid cupiam. ¶Votorum) cupiditatis. ¶Læſi pectoris) animi amore capti. ¶Et color) pallidus. ¶Et vultus) mœſtus. ¶Sororia) ſorori ꝯuenientia. Hoc enim ſororium ſignificat, nec vnquam ſubſtantiuum inuenitur ſororius pro ſororis marito, vt vulgus imperitorum putat. ¶Ipſa tamẽ quamuis) ſe inuitam quidem, ſed coactam amori ſuccubuiſſe ait. ¶Pugnaui effugere) vt effugerem in ſoluta dicimus oratione. ¶Violenta arma) vim afferentia. Cum quadam excuſatione autem violenta dicuntur, quibus viri quoque, ac Dii ipſi, nedum puella ſuccumberet. ¶Dura) patiens dolorum. ¶Timidis votis) hypallage eſt. Ego nanque timida intelligitur. ¶Vinclo propiore) nodo arctiore, ſtrictiore, hoc eſt, coitu. ¶Iura ſenes norint) ab ętate ſuadet fratri Byblis, vt nihil de legibus curet. ¶Legum examina) æqualitatem legum, ac ſeueritatem. ¶Venus temeraria) incõſiderata. ¶Nec nos aut durus pater, à commoditate argumentatur Byblis. ¶Aut reuerentia famæ) periphraſis eſt pudoris.

¶DVLCIA

Aut timor impediet tantum abſit cauſa timendi,
Dulcia fraterno ſub nomine furta tegemus.
Eſt mihi libertas tecum ſecreta loquendi
Et damus amplexus,& iungimus oſcula coràm.
Quantú eſt quod deſit? * miſerere fatentis amoré
Et non faſſuræ,niſi cogeret ultimus ardor.
Ne'ue merere,meo ſubſcribi cauſa ſepulchro.
Talia nequicquam perarantem,plena reliquit
Cera manũ, ſummoq; in margine uerſus adhæſit,
Protinus impreſſa ſignat ſua crimina gemma.
Quá tinxit lachrymis (linguæ defecerat humor)
Deq; ſuis unum famulis pudibunda uocauit,
Et * paulum blandita,fer has fidiſſime,noſtro
Dixit,& adiecit (longo poſt tempore) fratri.
Cum daret,elapſæ manibus cecidere tabellæ.
Omine turbata eſt,miſit tamen,apta miniſter
Tempora nactus adit.traditq; latentia uerba
Attonitus ſubita iuuenis Mæandrius ira,
Proiicit acceptas,lecta ſibi parte,tabellas.
Vixq; manus retinens trepidantis ab ore miniſtri,
Dum licet (ó uetitæ ſcelerate libidinis author)
Effuge,ait,qui ſi noſtrum tua fata pudorem
Non traherent tecum,pœnas mihi morte dediſſes.
Ille fugit pauidus,dominæq; ferocia Cauni
Dicta refert,palles audita Bybli repulſa.
Et pauet obſeſſum glaciali frigore corpus.
Mens tamen ut redit pariter rediere furores,
Linguaq; uix tales icto dedit aere uoces.
Et merito.quid enim temeraria uulneris huius
Indicium feci? quid? quæ celanda fuerunt.
Tam cito commiſi properatis uerba tabellis?
Ante erat ambiguis animi ſententia dictis
Prætentanda mihi,ne non ſequeretur euntem,
Parte aliqua,ueli qualis foret aura,notare
Debueram,tutoq; mari decurrere.quæ nunc
Non exploratis impleui lintea uentis.
Nunc feror in ſcopulos igitur,ſubmerſa'q; toto
Obruor Oceano,nec habent mea uela receſſus.
Quid? quod & omibus certis prohibebar amori
Indulgere meo,tunc cum mihi ferre iubenti
Excidit,& fecit ſpes noſtras cera caducas.
Non'ne uel illa dies fuerat? uel tota uoluptas?
Sed potius mutanda dies? Deus ipſe monebat.
Signa'q; certa dabat,ſi non male ſana fuiſſem.
Et tamen ipſa loqui,nec me committere ceræ
Debueram,præſens'q; meos aperire furores.
Vidiſſet lachrymas,uultus uidiſſet amantis.
Plura loqui poteram,quá'm quæ cepere tabellæ.
Inuito potui circundare brachia collo,
Et ſi reiicerer,potui moritura uideri,
Amplecti'q; pedes,affuſa'q; poſcere uitam.
Omnia feciſſem,quorum ſi ſingula,duram
Flectere non poterant,potuiſſent omnia mentem.
Forſitan & miſſi ſit quædam culpa miniſtri.
Non adiit apte.nec legit idonea,credo,
Tempora,nec petiit horam'q;,animum'q; uacanté,
Hæc nocuere mihi neq; enim de Tigride natus,
Nec rigidos ſilices,ſolidum'ue in pectore ferrum,
Aut adamanta gerit,nec lac bibit ille Leænæ.

¶DVLCIA furta) ſua via ſtupra,iucundos coitus. ¶Secreta) ſecretò, nomen pro aduerbio eſt poſitum. ¶Coràm) palàm in omnium conſpectu,aut coràm patre. Coràm enim ad certos, Palàm ad omnes refertur. ¶Quantum eſt quod deſit) ac ſi diceret parum admodum deeſt ad expiendum amorem noſtrum. Nam ex quinque lineis amoris,viſu, alloquio, tactu,oſculo,concubitu,ſolus coitus reſtabat. {legunt quidam,deſit, pro deſit,neque omnino inepte, vt puto.} ¶Cauſa) mortis ſubintelligatur. ¶Perarantem) per ſcribentem. ¶Nequicquam) fruſtra. nihil enim profuerunt preces illæ,quin potius obfuerunt. ¶In ſummo margine) in vltima marginis parte. ¶Adhæſit) affixus fuit & ſcriptus. ¶Signat) ſigillat. ¶Omine) augurio. ¶Iuuenis Mæandrius) Caunus Mæandri nepos. ¶Ab ore) à facie. ¶Trepidantis) timentis. ¶Dum licet) dum potes. ¶Tua fata) tua mors. ¶Noſtrum pudorem) hoc eſt, ſi tua mors nobis dedecori nõ eſſet. ¶Palles audita Bybli repulſa) apoſtrophe eſt poetæ ad Byblida. ¶Glaciali frigore) timore. Quod enim ſequitur pro eo quod præcedit, frequenter per metonymiam ponitur, & contra. ¶Icto aere) percuſſo. Nam ex percuſſione aeris vox fieri cenſetur. ¶Et merito) ſpernor ſubaudiendum, Significat autem Byblida diu attonitam fratris repulſa tacuiſſe, ac tandẽ in querelas pœnitentiç plenas erupiſſe. ¶Indicium feci) indicaui. ¶Vulneris huius) amoris, qui corda hominũ vulneribus conficere videtur. ¶Properatis tabellis) feſtinanter ſcriptis, ac miſſis. ¶Ambiguis dictis) dubiis verbis, quæ in diuerſas trahi ſententias poſſint. ¶Ne non ſequeretur) vt ſequeretur, ex duabus enim negationibus conſtituitur affirmatio. ¶Parte aliqua veli) metaphora à nauigantibus ſumpta, qui ante quàm pandant vela,ſolent notare, quales venti ſint flaturi. ¶Qualis foret aura) qualis foret Cauni voluntas. ¶Tuto mari) prò toto legendum eſſe tuto facile ex ſenſu ipſo apparet, quàuis ferè in exemplaribus toto corruptè legatur. ¶Non exploratis ventis) non intellecta Cauni voluntate. Perſtat enim in metaphora à nauigãtibus ſumpta. ¶In ſcopulos) in maximas anxietates. ¶Nec habent) neſcit enim vox emiſſa reuerti, vt inquit Horatius. ¶Cera) tabella cerata. ¶Non'ne vel illa dies) ſe arguit Byblis,quòd caſu tabellæ admonita in alium diem non diſtulerit literas Cauno mittendas. ¶Et tamen ipſa loqui) hic quoque colligit Byblis ſe temere ad Caunum fratrem literas dediſſe, ſatiusq; fuiſſe ſi ipſa coràm ſuos amores confeſſa fuiſſet. ¶Cepere) continere potuerunt. ¶Affuſaq;) profuſa, proiecta ad pedes Cauni. Id quod fit cum aliquid ardui volumus impetrare. ¶Sit) eſſe poſſit. ¶Non adit apte) decenter, opportune. ¶Nec legit) elegit. ¶Credo) vt puto. ¶Animumq; vacantem) aliis curis vacuum.

Byblidis querelæ.

* a.l.deſit

* a.l.pauidum, ideſt, pauidæ.

Vincetur,repetendus erit.nec tædia cœpti
Vlla mei capiam,dum ſpiritus iſte manebit.
Nam primum,ſi facta mihi reuocare liceret,
Non cœpiſſe fuit,cœpta expugnare,ſecundum eſt.
Quippe nec ille poteſt,ut iam mea uota relinquã,
Non tamen auſorum ſemper memor eſſe meorũ
Et quia deſierim,leuiter uoluiſſe uidebor.
Aut etiam tentaſſe alium,inſidiiſq; petiſſe.
Vel certe non hoc,qui plurimus urget,& urit
Pectora noſtra Deo,ſed uicta libidine,credar.
Denique iam nequeo nil commiſiſſe nefandum.
Et ſcripſi,& petii,temerata eſt noſtra uoluntas,
Vt nihil adiiciam,non poſſum innoxia dici.
Quod ſupeſt,multũ eſt in uota,in crimina paruũ
Dixit,& incertæ tanta eſt diſcordia mentis,
Cum pigeat tentaſſe,libet tentare,modumq;
Exit,& infelix committit ſæpe repelli.
Mox ubi finis abeſt,patriam fugit ille,nefaſq;,
Inq; peregrina ponit noua mœnia terra.
Tum uero,mœſtam tota Miletida mente
Defeciſſe ferunt.tum uero à pectore ueſtem
Diripuit,planxitq; ſuos furibunda lacertos.
Iamq; palàm eſt demens,inconceſſamq; fatetur
Spem Veneris,ſine qua patriam,inuiſoſq; penates
Deſerit,&profugi ſequitur ueſtigia fratris.
Vtq; tuo motæ proles Semeleia Thyrſo
Iſmariæ celebrant repetita triennia Bacchæ,
Byblida non aliter latos ululaſſe per agros
Bubaſides uidere nurus,quibus illa relictis
Caras,& armiferos Lelegas,Lyciamq; pererrat.
Iã Cragon,& Limyren, Xanthiq; reliquerat undas,
Quodq; Chimæra iugũ,mediis ĩ partibus ignẽ, *
Pectus,& ora leæ,caudam ſerpentis habebat.
Deficiunt ſylvæ,cum tu laſſata ſequendo
Concidis,& dura poſitis tellure capillis
Bybli iaces,frondeſq; tuo premis ore caducas.
Sæpe illam nymphæ teneris Lelegeides ulnis
Tollere conantur,ſæpe ut medeatur amori
Præcipiunt,ſurdæq; adhibent ſolatia menti.
Muta iacet,uirideſq; ſuis tenet unguibus herbas
Byblis,& humectat lachrymarum gramina riuo.
Naiadas his uenam,quæ nunquã areſcere poſſet,
Suppoſuiſſe ferũt.quid enim dare maius habebãt?
Protinus,ut ſecto piceæ de cortice guttæ,
Vt'ue tenax grauida manat tellure Bitumen,
Vtq; ſub aduentum ſpirantis lene Fauonii
Sole remolleſcit,quæ frigore conſtitit unda,
Sic lachrymis conſumpta ſuis Phœbeia Byblis
Vertitur in fontem,qui nunc quoq; uallibus illis
Nomen habet dominæ,nigraq; ſub ilice manat.

ARG. FABVLAE SEQ.

Phæſtos oppidum fuit in inſula Creta, hic Lyctus generoſæ ſtirpis,ac præſtantis fidei, cum petiſſet a Thelethuſa coniuge, vt ſi puellam pareret,necaret,ſi autem puerum,ſobolem patri ſeruaret,& vterque cum pro caſu futuro lachrymas dediſſent, mater nequiens inferre manus filiæ, Iſidem in malis habuit auxilio,cuius perſuaſione illa infantem pro puero, deceptoq; patre filii opinione nutriuit. Itaque cum ætas matura nuptiis inceſſiſſet, nihil ſuſpicans pater obſtrictus fide coniugis, Ianthen ex Teleſte germanam deſpondit, quæ inter ſe dum graui amore premerentur maxime Iphis, hoc enim pater nomine aui eum vocari voluerat, & trepidante etiam matre ne Iphis diu aduerſus virum cum infamia reperiretur, eadem Dea ſuo auxilio, nam vt rite nuptiis iugari poſſent, Iphin in puerum transfigurauit.

RAPH. ¶SI FACTA mihi reuocare liceret) hoc eſt ſi poſſem efficere, vt facta eſſent infecta. ¶Cœpta expugnare) incœpta perficere. ¶Quippe nec ille poteſt) multis rationibus colligit Byblis melius eſſe, vt in incepto perſiſtat, q̃ ab eo deſiſtat ¶Relinquã) deponã. ¶Leuiter) leui amore impulſa. ¶Qui plurimus) maximus, grauiſſim⁹. ¶Hoc Deo) Cupidine. ¶Deniq; iã nequeo) omnino inquit iam nefanda cõmiſi, neque innocens poſſum exiſtimari. ¶Temerata) violata. ¶Vt nihil adiiciã) quis nihil iis quæ iã cõmiſi adiũgã. ¶In vota) ad vota explẽda. ¶Incertę mẽ.) inſtabilis animi. ¶Cõmittit ſę.re.) cõmittit vt ſępe repellatur. ¶Mox vbi finis abeſt) deinde inquit cum nullus finis imponitur Byblidos flagitio, Caunus patriã reliqt.

Caunus ¶Inq; pe.) in Caria vrbem ædificauit, quã de noie ſuo Caunũ appellauit,& æſtate, & autũno peſtiferã. Diſcedit autẽ ab hiſtoria poeta, quo magis veriſimilẽ fabulã reddat, nam Cauni cõditores à Strabõe ex Creta veniſſe ſcribuntur ¶Miletida) Byblida Mileti filiã. ¶Plãxit) pcuſſit. ¶Sine qua) qua erepta. ¶Profugi) porrò fugati. ¶Vt'que tuo motæ) eo furore Byblida agitatam fuiſſe ait poeta, quo Bacchæ vexantur, dum tertio quoq; anno Orgia celebrãt. ¶Proles Semel.) apoſtrophe ad Bacchũ. ¶Motæ) cõcitatæ. ¶Tuo Thyrſo) tuis ſacris per ſynecdochen. Eſt nãq; Thyrſus haſta pãpinis tecta, quæ in ſacris Bacchi iactabat. ¶Iſmaria) Thraciæ. ¶Triẽnia) Trieterica Græce dicuntur: eo quòd tertio quoq; anno celebrarentur. ¶Bubaſides nu.) Cariæ. Nã Bubaſus, vnde Bubaſides declinantur, Cariæ regio eſt

* al. hircũ

ADDI. {meminit & Pli.li.v.ca.28.} ¶Caras) Cariæ pplos. ¶Et armiferos Lelegas) Leleges populi ſunt Cariæ bellicoſiſſimi.

Leleges

Cragus ¶Iam Cragon) Cragus mons eſt Lyciæ Apollini ſacer, qui promõtoria octo habere ſcribitur, ac eiuſdẽ nois vrbẽ.

ADDI. {Plin. Taurũ hoc noie appellari certa ſui parte dicit, aliis enim locis aliis noibus eundẽ illũ dici. Vide lib. v.ca.xxvii.}

Limyre ¶Et Li.) Limyre oppidum eſt Lyciæ iuxta Cragon.

ADDI. {cum amne eiuſdẽ nois vt Pli.li.v.} ¶Xãthiq;)

Xanthus Xanthus,& fluuij, & Lyciæ vrbis maximæ nomen eſt. ¶Quodq; Chi.iu.) Chimæra mons eſt Lyciæ: q vt Aetna in Sicilia, fumũ ac flãmarũ globos emittit. Id quod poetis cauſam prębuit, vt fingerent Chimærã eſſe monſtrũ, partẽ anteriorẽ leonis habens flãmas euomẽtem, mediũ ac ventrẽ capræ, poſteriorẽ draconis, vnde etiã Home. inquit.

ADDI. {πρόσθε λέων, ὄπιθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα.} Sanè Chimæra capra interpretatur.

ADDI. {Quodq; chimæra iugũ med. in partibus ignẽ, hunc verſum alii, inter quos & Perottus, ſic legũt;

Quoq; Chimęra iugo, mediis in partibus hircum
Pectus & ora leæ &c.

quæ lectio & planior eſt, & cum fabula magis cõſentit. Porrò fingunt poetæ Chimærã ex Echidna & Typhaone natã eſſe, poſtremo autẽ à Bellerophonte, auxilio Pegaſi, occiſam Heſiod. in Theogonia addit, etiam tricipitẽ fuiſſe, Eius verſus ſunt.

Ἡ δὲ χίμαιραν ἔτικτε πνέουσαν ἀμαιμάκετον πῦρ
Δεινήν τε, μεγάλην τε, ποδώκεά τε, κρατερήν τε,
Τῆς δ' ἦν τρεῖς κεφαλαί, μία μὲν χαροποῖο λέοντος,
Ἡ δὲ χιμαίρης, ἣ δ' ὄφιος κρατεροῖο δράκοντος,
Πρόσθε λέων, ὄπιθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα.
Δεινὸν ἀποπνείουσα πυρὸς μένος αἰθομένοιο.
Τὴν μὲν Πήγασος εἷλε καὶ ἐσθλὸς Βελλεροφόντης.

De Pegaſo autẽ Bellorophonte etiã Homerus meminit Iliados ſexto.} ¶Quid enim dare maius habebãt?) ideſt poterant, ac ſi diceret, nihil. ¶Protinus vt ſecto) quomodo in fontem fuerit reſoluta Byblis triplici ſimilitudine poeta exponit. ¶Piceæ de cortice) picea arbor eſt, ex cuius trunco ſi incidatur, reſina fluit. ¶Vt've tenax bitumen) bitumen, genus eſt picis ex terra naſcens.

ADDI. {De bitumine Plin. lib. xxxv. ca. xv. Et Bituminis vicina ingi eſt natura, alibi limus, alibi terra. Limus à Iudææ lacu, vt diximus, emergens, terra in Syria circa Sidonẽ, oppidum maritimum. Spiſſantur hæc vtraq; & in denſitatem coeunt.} ¶Spirantis l.) leniter, nomen pro aduerbio. ¶Remolleſcit) iterũ mollis, ac liquida fit, liqueſcit. ¶Cõſtitit) congelata fuit. ¶Phœbeia By.) Phœbi neptis.

Fama noui centum Cretæas forſitan urbes
Impleſſet monſtri,ſi non miracula nuper
Iphi de mutato Crete propiora tuliſſet.
Proxima Gnoſſiaco nam quondam Phæſtia regno
Progenuit tellus ignotum nomine Lyctum
Ingenua de plebe uirum nec cenſus in illo
Nobilitate ſua maior,ſed uita, fides'que
Inculpata fuit,grauidæ qui coniugis aures
Vocibus his monuit, cũ iam propè partus adeſſet.
Quæ uoueã duo ſunt,minimo ut releuere dolore,
Vt'que marem parias.oneroſior altera ſors eſt,
Et uires fortuna negat.quod abominor,ergo
Edita forte tuo fuerit ſi fœmina partu,
Inuitus mando,pietas ignoſce,necetur.
Dixerat,& lachrymis uultum lauere profuſis.
Tam qui mandabat,quam cui mandata dabantur.
Sed tamen uſque ſuũ uanis Thelethuſa maritum
Sollicitat precibus,ne ſpem ſibi ponat in arcto.
Certa ſua eſt Lycto ſententia.iam'que ferendo
Vexerat illa grauem maturo pondere uentrem,
Cum medio noctis ſpatio ſub imagine ſomni
Inachis ante torum pompa comitata ſacrorum
Aut ſtetit,aut uiſa eſt.inerant lunaria fronti
Cornua,cum ſpicis nitido flauentibus auro,
Et regale decus,cum qua latrator Anubis,
Sancta'que Bubaſtis,uarus'que coloribus Apis,
Qui'que premit uocem, digito'que ſilẽtia ſuadet,
Siſtra'que erant,nunquã'que ſatis quæſitus Oſiris,

IAPH. Lyctus

¶FAMA no.cen.)hæc ad cõnectendã Iphidis Metamorphoſin in marẽ,à poeta referuntur. Nam Lyctus quidã de plebe Thelethuſam duxit vxorẽ,cui grauidæ mãdauit, vt ſi marẽ quidẽ pareret,educaret,ſin fœminã,exponeret. Sollicitæ igitur ac mœſtæ propter viri mãdatũ Thelethuſæ,Iſis Dea in ſomnis apparuit, eãq; hortata eſt, vt qcqd pareret, educare nihil dubitaret. ſe enim auxilio cũ opus eſſet, futurã. Quare Thelethuſa cum puellã peperiſſet,marẽ

Byb'is in fontem

eſſe mẽtita eſt marito, qui ei nomẽ aui impoſuit,Iphimq; appellauit,atq; vt maſculum educauit, ſed cũ ad tertiũ & decimũ ætatis annũ perueniſſet, ei pater Ianthẽ Teleſtæ cuiuſdã vicinã filiã deſpõſauit.Cum vero dies nuptiarũ adeſſet. Thelethuſa vnã cum Iphide tẽplum Iſidis adiit,illiusq; iplorato auxilio Iphis in marẽ conuerſus,Ianthe quã fruſtra ab ſe amari crediderat potitus eſt.¶Cretæas vr.) Cretẽſes,vnde Miletus Byblidos pater coloniã deduxerat in Aſiã. Eſt autẽ Creta

Creta

inſula centũ vrbiũ fama nobilis, à Creta nympha Heſperidis filia cognominata, vt Doſiades ſcripſit, vt Anaximãder à rege Curatũ. Hęc Aeria primũ, deinde Curetis,tũ Macaros à tẽperie cœli fuit appellata. Hæc Plini. ¶Phæſtia tel.)Phæſtus vrbs

Phæſtus

fuit Cretæ à Minoe ædificata, & à Gortynils deleta. ¶Gnoſſiaco regno) Gnoſ-

Gnoſſos

ſos vna fuit ex præſtantibus Cretæ vrbibus ¶Que vo.) optem,cupiam.¶Vt releuere)vt parias.¶Oneroſior altera ſors eſt)fœminã non ſolũ enim educare, ſed etiã dotẽ parare oportet.¶Quod abominor)quod omen Dii auertant.¶Vſq;)ſemper,cõtinue ¶In arcto)in anguſto,vt bene ſperet Deos ei nõ defuturos.¶Inachis)Io Inachi filia,quæ

Inachis

in vaccam conuerſa, cum priſtinæ figuræ foret reſtituta, ab Aegyptiis pro Dea fuit culta,Iſis'que appellata. Huius aũt ornatũ & comites deſcribit poeta.¶Lunaria cornua)cũ cornibus nãque pingebatur Iſis,vt quæ eadẽ cum Luna eſſe dicatur.Nam primi hoies in Aegypto geniti hunc mundi ornatũ admirãtes,vniuerſorũ'que naturã duos eſſe Deos, & quidẽ æternos ſunt arbitrati Solem & Lunã,& illum quidẽ Oſiridem,hanc vero Iſidem appellarũt,vt Diodorus lib.I. ſcribit. Luna autẽ primis diebus cum creſcit cornua habere videtur,Bos quoque ei ab Aegyptiis ſacrificatur.{Herodo-

ADDI.

tus per Iſidem, intelligi Cererẽ ab Aegyptiis tradit, vt per Oſirim,Dionyſiũ.Idem & Diodor.alio loco monet.}¶Et regale decus)diadema.¶Cum qua latrator Anubis) Mer-

Anubis

curius ab Aegyptiis colitur ſub canis figura, ſignificantibus eum fuiſſe cuſtodẽ Oſiridis, & Iſidis, Anubis'que appellatur. {Hunc vt Diodorus tradit,quidã Oſiridis filiũ fecerũt,

ADDI.

fratrẽ Macedonis. Habuiſſe autẽ eos inſignia Clypeorum, Anubim canem, Macedonem Lupum. Hinc ea animalia ab Aegyptiis vt ſacra obſeruari }¶Sancta'q; Bubaſtis) comes Iſidis videtur fuiſſe Bubaſtis. Eadem'que cũ Diana eſſe ab

Bubaſtis

Herodoto perhibetur. Sed pro ipſa quoque Iſide accipi ſolet, à Bubaſto vrbe cognominata. Hoc vero ex iis quæ in columna eius ſacris literis ſcripta traduntur percipi poteſt. Ego Iſis ſum Aegypti regina à Mercurio erudita,quæ ego legibus ſtatui, nullus ſoluet.¶Ego ſum Oſiridis) ego ſum prima frugum inuentrix.ego ſum Ori regis mater.ego ſum in aſtro canis refulgens.mihi Bubaſta vrbs condita eſt.gaude,gaude Aegypte me nutriſti. Hæc Diodor.¶Varius'que coloribus Apis) bos varias habens maculas in Aegypto colebatur in ppetuã memoriã Oſiridis frugũ,frumenti que repertoris,quãq̃ boues ruſi immolari permitterẽtur,quod

Iſidis comites

colori Typhonis, qui Oſiridem necauit ſimiles viderentur. {Solinus cap.xxxiii. In-

ADDI.

ter omnia, quæ Aegyptus habet digna memoratu,præcipue bouẽ mirantur. Apim uocant.Hunc inſtar numinis colit,inſignẽ notæ albæ macula, quæ dextro lateri eius ingenita, corniculãtis Lunæ refert faciẽ. Statutũ æui ſpatium eſt,quod ut affuit,principio ſacri fontis profundo immerſus necatur, ne diem lõgius trahat,q̃ licebit,mox alter, nec ſine publico luctu requiritur,quem repertũ centum antiſtites Mẽphim proſequuntur, ut incipiat ſacris ibi initiatus, ſacer fieri. &c. Herodotus aũt lib.iii. Apin ab Aegyptiis uocari ait,quẽ Græci Epaphũ dicunt. Eundẽ'que hoc modo deſcribit, ὁ δὲ ἆπις, ὁ ἔπαφος, γίνεται μόσχος ἐκ βοὸς, ἥτις οὐκέτι οἵητε γίνεται ἐς γαστέρα ἄλλον βάλλεσθαι γόνον. Αἰγύπτιοι δὲ λέγουσι σέλας ἐπὶ τὴν βοῦν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατίσχειν, καί μιν ἐκ τούτου τίκτειν τὸν ἆπιν. ἔχει δὲ ὁ μόσχος οὗτος ὁ ἆπις καλεόμενος σημήια τοιάδε. ἐὼν μέλας ἐπὶ μὲν τῷ μετώπῳ λευκὸν τετράγωνον φορέει, ἐπὶ δὲ τοῦ νώτου, αἰετὸν εἰκασμένον, ἐν δὲ τῇ οὐρῇ τὰς τρίχας διπλᾶς, ἐπὶ δὲ τῇ γλώσσῃ κάνθαρον.}¶Quiq; premit uocem)Harpocratem ſignificat, qui cum digito ad os appoſito pingebatur. {Vnde apud

ADDI.

Catullũ Reddere Harpocratẽ,pro ſilentiũ imponere, legitur. Similis Dea apud Romanos Angerona fuiſſe traditur. Vide Eraſ.prouerbia.}¶Siſtraq;erant)Tympana. {Σεῖστρον

ADDI.

Græcum eſt nomen,à σείω, hoc eſt quatiendo dictũ, erat enim crepitaculũ Aeneum, cuius agitatione, ſonitũ reddebant,in ſacris Iſidis ſolẽne. Vt & Suid.meminit. Virg. Regina in mediis paruo uocat agmina ſiſtro.}¶Nunquã'que

Oſiris

ſatis quæſitus Oſiris) Deus eſt Aegyptiorũ Iſidis maritus, quem ſingulis quibusq; annis Aegyptii & amiſſum maximo cum mœrore quærũt, & inuentũ maxima cum lætitia proſequuntur,ut Diodorus,aliiq; authores ſcribunt.{Non tan-

ADDI.

tum annuis ſacris,ſed ſingulis is ritus apud Aegyptios ſacerdotes fuit,ut cum fletu prodirent,mox cum lætitia & cantu redirẽt. imitantes in hoc Iſidis exẽplum,quæ cum maritum Oſirin à Typhone occiſum, & in partes diſſectum audiſſet, per totam Aegyptum cum luctu & mœrore illius reliquias quæſiuit. Tandem autem iis inuentis ſepulchrum marito extruxit,luctu'que inde & mœrore ſoluta fuit. Hinc Mart.
Nunnat,octauum pharią ſua turba iuuentæ,
Et placata redit iam'que,ſubit'que cohors.
Et ad hunc ritum Ouid. hic reſpexiſſe uidetur,ubi ait, nunquam'que ſatis quæſitus Oſiris, Quanquã alii eundem intelligunt Oſirin, & Apin, & quod hic de Oſiri dicitur, ad Apidis religionẽ refertur,qui certo tẽpore nouus quæri ſolebat,ut ſupra annotauimus. Apin autem bouem ſignificare lingua Aegyptiaca uolũt,quo noie tunc Oſiris uocatus fuerit,quod circa defuncti tumulũ, Aegyptiis bos apparuiſſet.}

RAPH. ¶ PLENAq; ſom.) in pompa ſacrorum Iſidis geſtabatur etiam ſerpens, quæ dormire videbatur.

ADD I. (Videndum hoc loco, num crocodilum intelligat per ſerpentem peregrinam Ouid. Nam & hic ab Aegyptiis, diuinis honoribus colebatur. Quod non ſolum Herodotus & Diod. ſed & Iuuenal. teſtatur Satyra decimaquinta, vbi ait

Quis neſcit Voluſi Bithinice, qualia demens
Aegyptus portenta colat? Crocodilon adorat
Pars hæc, illa pauet ſaturam ſerpentibus Ibim.

Nam quod plenam ſomniferis venenis vocat, id ad morſum eius animantis refero, qui letalis eſt, neque vnquā ſanatur, vt Diod. ait. ¶ Excuſſam) excitatā. ¶ Dea ſum auxil. ad id alludit, qđ (vt ſcribit Diod.) Aegyptii aſſerūt Iſidem plurimorum inuentricem fuiſſe, ad morbos medicamentorum, & medicinæ arti admodum cōtuliſſe, quā immortalitate quoque potitam gaudere hominum cultu, inq; eorū valetudine præcipue verſari, quin etiam in ſomnis palàm eis opitulari, quos cenſuerit dignos. Signa autem horum eſſe non græcas fabellas, ſed opera certa. Totum enim fermè orbem hanc Deam colere propter manifeſtas morborum curationes, ſiquidem in ſomnis illam non recte valentibus auxilia præbere, & qui eius monitis obtēperent, præter opinionem curari, etiam, quorū medici ſalutem deſperarint. ¶ Creſſa) Cretēſis Thelethuſa. ¶ Seq; ipſum pōdus in auras. Expulit) hoc eſt poſtquā peperit, pondusq; vteri in lucem extulit. ¶ Fidemq; res habuit) res credita fuit. ¶ Quod commune foret) puero & puellæ, nam Iphis tam fœmina quàm mas appellari poteſt. ¶ Inde cepta mendacia) non percepta, nō cognita, non intellecta. Impercepta autem indeprehenſa'ue rectius forſitan legeretur, hoc eſt non deprehenſa, non animaduerſa. ¶ Dictæo Teleſte) Cretenſi, à Dicte nā que monte Cretæ Dictæus declinatur. ¶ Tetigit) commouit. ¶ Rude pectus) rudē animum & amandi imperitū. ¶ Sed erat fiducia diſpar) nam Iphis diffidebat ſe viri officio fungi poſſe Iāthe vero contra fidebat ſe munera

sa. l. magiſtri.

Plena'q; ſomniferis ſerpens peregrina uenenis.
Tum uelut excuſſam ſomno, & manifeſta uidētem
Sic affata Dea eſt. pars o' Thelethuſa mearum
Pone graues curas, mandata'q; falle mariti,
Nec dubita, cum te partu Lucina leuarit,
Tollere quicquid erit, Dea ſum auxiliaris, opem'q;
Exorata fero, nec te coluiſſe, quereris
Ingratum numen. monuit, thalamo'q; receſſit.
Læta toro ſurgit, duras'q; ad ſydera ſupplex
Creſſa manus tollens, rata ſint ſua uiſa precatur.
Vt dolor increuit, ſe'q; ipſum pondus in auras
Expulit, & nata eſt ignaro fœmina patri.
Iuſſit ali mater puerum mentita, fidem'q;
Res habuit, neq; erat facti niſi conſcia nutrix.
Vota pater ſoluit, nomen'q; imponit auitum.
Iphis auus fuerat gauiſa eſt nomine mater,
Quod commune foret, nec quēquam falleret illo.
Impercepta pia mendacia fraude latebant.
Cultus erat pueri, facies, quam ſiue puellæ,
Siue dares puero, fieret formoſus uterq;.
Tertius interea decimo ſucceſſerat annus,
Cum pater Iphi, tibi flauam deſpondet Ianthen,
Inter Phæſtiadas quæ laudatiſſima formæ
Dote fuit uirgo, Dictæo nata Teleſte.
Par ætas, par forma fuit, primas'q; magiſtris
Accepere artes elementa ætatis ab iiſdem,
Hinc amor amborū tengit rude pectus, & æquum
Vulnus utrique dedit: ſed erat fiducia diſpar.
Coniugium, pactæ'q; expectant tempora tædæ.
Quemque uirum putat eſſe, ſuū fore credit Ianthe
Iphis amat, quo poſſe frui deſperat, & auget
Hoc ipſum flammas, ardet'q; in uirgine uirgo,
Vix'q; tenet lachrymas, quis me manet exitus inqt.
Cognita quā nulli, quā m prodigioſa, nouæ'q;
Cura tenet Veneris, ſi Dii mihi parcere uellent,
Perdere debuerant. ſi non & perdere uellent,
Naturale malum ſaltem, & de more dediſſent.
Nec uaccam uaccæ, nec equas amor urit equarum,
Vrit oues aries, ſequitur ſua fœmina ceruum.
Sic & aues coeunt, inter'q; animalia cuncta
Fœmina fœmineo correpta cupidine nulla eſt.
Vellem nulla forem. ne non tamen omnia Crete
Monſtra ferat, taurum dilexit filia Solis.
Fœmina nempe marem, meus eſt furioſior illo,
Si uerum profitemur, amor. tamen illa ſecura eſt
Spem Veneris, tamen illa dolis, & imagine uaccæ
Paſſa bouem eſt, & erat qui deciperetur, adulter.
Huc licet ex toto ſolertia confluat orbe,
Ipſe licet reuolet ceratis Dædalus alis,
Quid faciet? num me puerum de uirgine doctis
Artibus efficiet? num te mutabit Ianthe?
Quin animum firmas? te'q; ipſa recolligis Iphi?
Conſilii'q; inopes, & ſtultos excutis ignes?
Quid ſit nata uides, niſi te quoq; decipis ipſam,
Et pete quod fas eſt, & ama, quod fœmina debes,
Spes & quæ capiat, ſpes eſt quæ paſcat amorem.
Hanc tibi res adimit non te cuſtodia charo
Arcet ab amplexu, nec cauti cura * mariti,
Non patris aſperitas, nec ſe negat ipſa roganti,

mulieris optime obituram. ¶ Pactæ tædæ) pactarum nuptiarum. ¶ Quemq; virum eſſet) Ianthe inquit eum putat eſſe virum, & marem, quē credit ſuum maritum eſſe futurū. ¶ Et auget Hoc ipſum flammas) quod virgine amata ſe frui poſſe deſperabat. ¶ Ardetq; in virgine virgo) virgo inquit virginis amore inflāmatur, qđ maxime mirādum eſt. Hinc vero aperte colligitur, hoc nomen virgo apud priſcos fœminini dūtaxat generis fuiſſe. ¶ Quis me manet exitus. quem inquit exitum meus amor ſortietur, cum Iāthe amata frui non poſſim. ¶ Naturale malum) naturalem amorem, vt non virginis, ſed viri amore caperer. ¶ Vellem nulla forem) hoc eſt vellem nō eſſe. ¶ Ne non ferat) vt ferat. Crete vero cum ſit caſus nominandi citra diphthōgum ſcribatur. ¶ Taurum dilexit filia Solis) Paſiphae, cuius fabula ſæpius iam mihi eſt enarrata. ¶ Solertia) ingenii perſpicacitas & acumen. ¶ Confluat) conueniat. ¶ Quin animum firmas? cur non conſtātia vteris? ſeipſam autem alloqtur Iphis. ¶ Excutis) abiicis, repellis. ¶ Niſi te quoque decipis ipſam) non ſolum alios, qui ipſam maſculum eſſe credebāt. ¶ Et pete quod fas eſt) & appete, inqt, quod aſſequi poſſis. ¶ Hanc tibi res adimit) neceſſitas & ſexus qualitas tibi hanc eripit; quam vxorē ducere cupis.

¶ NEC

LAPH. IDDI. ¶NEC tamen eſt potienda tibi) nec tamen illa potes poti ri. ¶Nulla eſt) non eſt. {Alii legunt. Nunc quoq; votorum pars nulla eſt vana meorum Diiq; mihi faciles. &c. Vt ſit ſenſus, Etiam nunc ea quæcunq; votis expetiui cõtingunt mihi & Dii faciles, dant quæcunq; optaui, ſcilicet vt Ioanthen, & patrem illius, & item meum, fauentes atq; paratos habeam. Vna obſtat mihi, quæ cætera vincit omnia, Atque hæc lectio, opinor, planior, atq; ſimplicior eſt.} ¶Luxq; iugalis adeſt) nuptiarũ dies. ¶Vbi nubimus ambæ) nubere fœminarum eſt proprium. ¶Nec mihi continget) quia illa potiri non potero. ¶Ad hæc ſacra) nuptiarum. nam in nuptiis & Iuno pronuba, & Hymenæus inuocabãtur. ¶Preſſit ab his vocem) poſt hæc inqt ſiluit ¶Nec lenius) nec minus. ¶Aeſtuat) amore ardet. ¶Altera virgo) Iãthe, quæ Iphin, cui fuerat deſpõſata, marem eſſe credebat. ¶Vtq; celer venias) apoſtrophe ad Hymenæum nuptiarũ Deum. ¶Omina, viſaq;) auguria & ſomnia. ¶Cauſatur) excuſat ac cauſam eſſe ait. ¶Ficti) fingendi. ¶Iſi Parætonium) oppida Aegypti vbi potiſſimum colitur Iſis, cõmemorat Thelethuſa. Nã Parætonium Aegypti oppidũ eſt, & portus ingens quadraginta ferè ſtadiorum, vt Strabo ſcribit. ¶Mareoticaq; arua) Mareotis lacus eſt Aegypti iuxta Alexãdriam, qui antea Arapotes nominabatur. ¶Pharonq;) Pharos inſula eſt Alexandriæ adiacẽs, in qua eſt turris altitudine inſignis, quam eodẽ nomine, quo inſula, multis tabulatis excelſam, & albo lapide mirifice ſtructam Soſtratus Cnidius Aegypti regũ amicus, ob nauigantium ſalutem exædificauit, vt hoc epigrãma in eam ſcriptum declarat. Soſtratus Gnidius Dexiphanis filius Diis ſeruatoribus pro nauigantibus. Nam cum ora importuoſa & humilis eſſet, & cautes & breuia mare haberet, ſignum aliquod neceſſarium fuit altum, & clarum, quo nauigãtes ad portus ingreſſum dirigerẽtur. Inde factum eſt vt huiuſmodi ſigna ad portus collocata Phari dicantur. ¶In ſeptem cornua) hoſtia. Nam Nilus ſeptem hoſtiis egreditur in mare. ¶Tuaq; hæc inſignia vidi) in ara nanque Iſidis ea omnia ſimulachra erant, quæ per ſomnum viderat Thelethuſa ¶Sonitum comitesq;, facesq;) ordo eſt, Sonitum Siſtrorũ. Siſtrum nãque inſtrumentum eſt quod concuſſum ſonitum emittit, vnde & nomen ἀπὸ τοῦ σείειν, hoc eſt a cõcutiendo accepit. ¶Quod videt hæc lucem) quod hæc viuit. Digito autẽ puellã oſtendit. ¶Non ſecura) non ſine cura & ſolicitudine. ¶Fauſto omine) felici augurio. ¶Ad ignes) ad ſacrificia: quę in nuptiis Iunoni, Hymenæoq;, ac Veneri celebrabantur.

ratoniũ

areotis

aatos

Nec tamen eſt potienda tibi, nec ut omnia fiant,
Eſſe potes felix, ut Diiq; hominesq; laborent,
Nũc quoq; uotorũ pars nulla eſt uana * meorum,
Diiq; mihi faciles, quicquid ualuere, dederunt.
Quoq; ego, uult genitor, ſocer & uult ipſe futurus.
At non uult natura, potentior omnibus iſtis,
Quæ mihi ſola nocet. uenit ecce optabile tempus
Luxq; iugalis adeſt, & iam mea fiet Ianthe.
Nec mihi continget, medus ſitiemus in undis.
Pronuba qd Iuno? quid ad hæc Hymenæe uenitis
Sacra? quibus qui ducat abeſt, ubi nubibus ambæ.
Preſſit ab his uocem, nec lenius altera uirgo
Aeſtuat utq; celer uenias Hymenæe precatur.
Qđ petit hæc, Thelethuſa timẽs, mõ * ipa differt,
Nunc ficto languore, moram trahit. omina ſæpe,
Viſaq; cauſatur, ſed iam conſumpſerat omnem
Materiam ficti, dilata'q; tempora tædæ
Inſtiterant, unus'q; dies reſtabat. at illa
Crinalem capiti uittam, natæ'q;, ſibi'q;
Detrahit, & paſſis aram complexa capillis,
Iſi, Parætonium, Mareotica'q; arua, Pharon'q;,
Quæ colis, & ſeptem digeſtum in cornua Nilum,
Fer precor (inquit) opem noſtro'q; medere timori.
Te Dea, te quondam, tua'q; hæc inſignia uidi,
Cuncta'q; cognoui, ſonitum, comites'q;, faces'q;
Siſtrorum, memori'q; animo tua iuſſa notaui.
Quod uidet hæc lucem, quod nõ ego punior ipſa,
Conſilium, monitum'q; tuũ eſt. miſerere duarum,
Auxilio'q; iuua. lachrymæ ſunt uerba ſecutæ.
Viſa Dea eſt mouiſſe ſuas, & mouerat, aras,
Et templi tremuere fores, imitata que Lunam
Cornua fulſerunt, crepuit'que ſonabile ſiſtrum
Non ſecura quidem fauſto tamen omine læta.
Mater abit templo. ſequitur comes Iphis euntem,
Quam ſolita eſt maiore gradu. nec candor in ore
Permanet, & uires augentur, & acrior ipſe eſt
Vultus, & incomptis breuior menſura capillis,
Plus'que uigoris adeſt, habuit quã fœmina. nã quæ
Fœmina nuper eras, puer es, date munera tẽplis,
Nec timida gaudete fide. dant munera templis,
Addunt & titulũ, titulus breue carmen habebat,
* Vota puer ſoluit, quæ fœmina uouerat Iphis.
Poſtera lux radiis * totum patefecerat orbem
Cũ Venus, & Iuno, ſocius'que Hymenæus ad ignes
Conueniunt, potitur'que ſua puer Iphis Ianthe.

IACOBI CONSTANTII FANENSIS.

VNa miniſtrarũ media de plebe Galanthis. hæc lacteus flos interpretatur. γάλα enim lac. ἄνθος flos dicitur. ¶Lotos in hanc nymphæ. Magis placet vt Lotis legatur. Idem primo Faſtorum:

At ruber hortorum Deus,
& tutela priapus
Omnibus ex illis.
Lotide captus erat. & infra. A.l.vna
Lotis in herboſa ſub acernis vltima ramis, Sic,

vt erat luſu feſſa, quieuit humo. Niſi quis velit vt lotos ſicut Rhodos declinetur. Cęterum eam ſcio apud neſcio quem Græcum authorem Neptuni filiam appellari. ¶At puer Amphiſus. vide ne Amphriſus legi debeat. ab Amphryſo Magneſiæ fluuio: quæ portio eſt Theſſalię. Oechalia enim vnde huius parentes fuerũt in Theſſalia ponitur omnium ferè ſcriptorũ conſenſu. Licet non ignoremus plures fuiſſe Oechalias. ¶Phegeius hauſerit enſis. hic Phegeus Themeni & Axionis pater videndum eſt an Phoronei frater fuerit & Pſophidis filius: cuius meminit Stephanus. ¶Mediis in partibus ignẽ) Emendati codices hircum non ignem ſcribendum eſſe oſtendunt. Quæ lectio cum Homeri & Heſiodi verſu cõuenit qui Chimeræ medium capram eſſe ſcripſerũt. hic in Theogonia. ille in Iliados ſexto. A.l.ſpe

AN. HEN. GL. IN LIB. IX. METAMORPHO.

Admiſſum'que trahens ſequitur.

PErquam eleganter exprimit Poeta naturam taurorum ruentium in prælium, ſimulq; ſcientiam Herculis in eo capiundo. Illud autem admiſſum exponendum, in curſum miſſum, quod etiam libro ſexto de Sipylo Niobes filio admonuimus. A.l.dona A.l.latum

Dat munus raptæ uelut iritamen amoris.

Raptam vocat, quam certando acquiſierat Hercules, & iritamen ad iram prouocationem quidam interpretantur, ideoq; ſimplici ſcribendum e litera.

Victor ab Oechalia Cænæo ſacra parabat.

Huius Oechaliæ meminit Strabo lib. x. non ita longe ab initio. Cæneum autẽ Ptolemæus ad ſeptẽtrionẽ in Eubœa ponit promontoriũ. Cæterũ cum in Oeta monte Hercules

vitam ſinierit, neceſſe eſt Cæneo Ioui non in Eubœa ſacrũ factum, ſed extra inſulam, etiam ſi nomen fortaſſis inde habet. Oetam ſanè montẽ Plinius lib. iiii. ca. vii. à Doridiæ tee go eſſe perhibet, nõ meminit Ptolemęus, ſed Strabo lib. ix.

Quæ quoniam aduenit, properandum.

Iolen timet venturã Tiryntha, vbi, vt opinor, habitabat, quare præueniendũ putat. Inter dubitationis autẽ parteis, qua nunc ad fugã, nunc ad manendũ inſtigatur, tandẽ cum Meleagri ſe ſororẽ eſſe ait, omnino ſatinus maguũ parandum, & teſtandum quid coniugii læſi iniuria, fœmineusq; dolor poſſit, idq; iugulata pellice concludit. Sed vt paro indicandi modo legitur, ita etiam teſtor legendum exiſtimo, non teſter, quanquam Raphael ita legerit.

Viſaq; deieci, dominumq; ipſosq; peremi.

Ipſos haud dubie equos refert, quos tamen hiſtorici quidam ad Euryſthia adductos ſcribunt, ac ab eo Iunoni ſacratos, eorum progeniem ad Alexandri vſq; tempora duraſſe. Sed apparet Ouidium alios ſecutum authores.

Nũc quoq; in Euboico ſcopulus breuis emicat alte.

Hoc quoq; dubitationem merito lectori mouere poteſt, quomodo breuis ſcopulus alte emicet, præſertim cũ tertio deinde verſu nautæ eum calcare vereãtur. Cõmẽtatori hoc enarrandũ erat, nos quia lectionẽ non impedit, ſtudioſis, vt quædã alia in his annotationibus perquirẽda relinquimus.

Ex oculis remouete manus ſine munere ueſtro.

Morientibus à dilectiſſimis oculi claudebantur, hoc igitur pietatis officium exhibere volentibus, hæc dicere videtur. Nam corticem hoc facere in ipſorum conſpectu, ait.

Vano ſuperi ſermone fremebant.

Fremebant Dii aduerſus Themidos vaticiniũ, vt Themis pauloante contra Heben. Hebe nulli alii deinde iuuentutẽ ſe daturã dixit, Themis autẽ futuros ait Callirhoes filios ex infantibus ſubito viros. Dii contra Themin nulli hoc concedendum. Tandem Iuppiter authoritate ſua hæc diſcuſſit.

Nec quo prius ordine regnat.

Hoc vix intelligitur. Ego puto eum dicere velle, Minoa non tanta ſubditorum obedientia regnare, quemadmodum dum iuuenis ac validus eſſet.

Nullumq; ſub illo
Igne facit uotum.

Nondum amor tam magnus erat, inquit, vt Byblis propterea votum ſuſciperet, quod vehementer amantes facere conſuerant, vt potirentur amato.

Ergo ego quæ fueram non reiectura petentem,
Ipſa petam.

Quidam hęc verba interrogatiue legunt, quod mihi nõ probatur. Nam tota hac oratione lucta mentis ac ſenſus eſt. Verba igitur ſenſus hæc ſunt, quæ certe tertio ſuperius carmine inceperant. At hæc quæ deinde ſequuntur, poteris'ne loqui, poteris'ne fateri? verba ſunt mentis.

Mediis in partibus
Pectus & ora leæ, caudam ſerpentis habebat.

Codices ferè, mediis in partibus ignem, habebant. Perottus in ſuo cornu hircum legit, ad illud Homeri referens:
Πρόσθε λέων, ὄπιθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα.

Quod mihi per placet, tametſi apud authores hoc variatum eſt. Idem Perottus, Quoq; Chimæra iugo, pro iugum legit, quod mihi diſplicet. Præcedente autẽ verſu limyrum, non prima, ſed ſecũda ſyllaba y pſylon habet, quod in pleriſq; codicibus neglectum vidimus. Deniq; illud, Deficiunt ſyluæ, ſubinferendũ ad præcedentia videtur, vt ſit ſenſus, ibi deficere ſyluas. Quo loco Chimæra mons mediis in partibus habebat hircum, atq; ibi Byblida concidiſſe.

Ne ſpem ſibi ponat in arcto.

Vide reciprocationem, ad ipſam'ne Telethuſam, an ad Lyctum referendũ putemus, ego ad Lyctum referri puto. Sequente autem verſu, Iamq; ferendo Vexerat illa grauem maturo pondere ventrem. Vide vt Vexerat exponendum,

Nunc quoq; uotorũ pars nulla eſt una meorũ.

Quidam libri vlla habebant pro nulla ſed Raphael nulla per non exponit. Sanè per ꝙ obſcurus eſt ſenſus. Neſcias enim velit'ne dicere vna pars meorum votorum nempe de potiunda Ianthe, non eſt. An potius, Meorum votorũ non vna eſt pars, quaſi diceret omnia mihi cõtraria eueniũt atq; aduerſa, quod tamen animi impatientia dictũ videri poteſt.

Quod uidet hæc lucẽ, quod non ego punior ipſa.

Sed nec hic planè me explico, Quod non ego punior ipſa. Vtrũ quòd ego ipſa nõ puniar, videlicet quòd hoc maritũ cœlauerim, an ipſa, propter ipſam. Et hæc quidẽ ſi fortaſſis quibuſdã felicioris ingenii hominibus leuiuſcula videbuntur, nec digna annotatione, nobis ſtupidioribus, & qui vbiq; facile hæremus veniã dabunt qñ A. Gellius, & paulo ante noſtrã ętatẽ Laurẽtius Valla de lingua Latina meritiſſimi quædã haud diſſimilia tractarũt: nos ad alia ꝓperamus.

ALLEGORIAE IN X. LIBRVM METAMORPHO.

¶ At te Neſſe ferox eiuſdem virginis ardor)

PAtet ex hoc quòd nõ eſt bonũ vxorẽ extraneis cõmittere, quia dato quòd videantur eſſe fideles: ſæpe tamen cõtingit ꝙ habita opportunitate nitũtur luxuriã cõmittere. Ex quo etiã ſæpe cõtingit ꝙ Hercules, ideſt maritus ipſos occidit. Ipſum vero maritũ camiſia venenata, ideſt vxor zelotypa cõburit & dolor & inuidia ipſum angit. ¶ Vel dic moraliter ꝙ Hercules eſt animus, vxor eius caro. Iſta igitur eſt quæ viro ſuo, ideſt animõ dat camiſiã venenatã, ideſt oblectamenta carnalia quibus per tentationes vritur: ita ꝙ finaliter in igne luxuriæ concrematur. Neſſus, ideſt diabolus nõ poteſt aliter Herculẽ, ideſt ſpiritum per peccatũ occidere, ꝙ̃ vxori ſuæ, ideſt carni camiſiã venenatã dare. vt ſic mediante ſenſualitate vel carne poſſit animã per concupiſcentiã vrere & tãdẽ ꝑ vitia cremare. Qđ bene fuit figuratũ Gene. iii. In ſerpente qui primo mulieri obtulit pomũ vetitũ qua mediante decepit virũ. Quia vero ſerpens, ideſt diabolus primo offert poma vetita, ideſt mũdi & carnis delectabilia mulieri, ideſt ſenſualitati & ea quæ mediante ſpiritui vel menti. Vritur igitur animus primo veneno tentationũ tandẽ concrematur ignibus infernaliũ terribilium. Ezech. iii. De igne egredientur & ignis cõſumet eos. ¶ Vel dic ꝙ Hercules qui voluntarie ſe cõbuſſit vt ignẽ venenoſum qui eum cõburebat euaderet ſignificabat viros ſanctos: qui vt ignẽ venenorum. ſ. concupiſcentiã carnalẽ & violentiã infernalẽ euaderent ſe in ignẽ tribulationũ mundialiũ poſuerunt voluntarie ad miſerias & ad pœnas cucurrerunt: & quicquid carnalitatis uenenoſæ in eis erat, depoſuerunt: propter quod Iuppiter, ideſt Deus pater eos in cœlis ſtellificauit & beatificauit: & illis Heben quæ iuueneſcere facit hoies, ideſt æternã gloriã tribuit & conceſſit inquantũ ipſos in gloria Iuueneſcere per immortalitatẽ fecit. Iob. xxix. Gloria mea ſemper innouabitur. Pſalmiſta. Renouabitur ut aquilæ iuuẽtus tua. ¶ Vel dic ꝙ quandoq; ſimplices perſonæ credunt aliqua facere bono zelo ad inſtinctũ proditorum: de quibus ueniunt poſtea multa mala. Nam ſicut Neſſus ſub colore recuperandæ amicitiæ tradidit ueſtẽ uenenatã ut inueneraret Herculem: ſic proditores dant quãdoq; uenena ſimplicibus familiaribus ſub alieno colore, ut occidant dños ſuos: ut audiui de quodã Religioſo narrari, q uolẽs occidere Abbatẽ ſuũ dedit puluerẽ uenenatũ: cuidẽ nepoti Abbatis: quem idem Abbas ſæpiſſime uerberare conſueuerat dicenſq; ſi de illo puluere in pulmentũ Abbatis auunculi poneret, ipſum ſumme diligeret: nec amplius uerberaret. Quod cum feciſſet puer: mortuus eſt Abbas. Proditor autẽ Abbas factus fuit: qui cum dictum puerum ultra modum affligeret: & puer de puluere illo adhuc haberet ad finem: ut amicitiã noui Abbatis acquireret, in cibum eius de puluere illo dudum ab eo ſibi tradito poſuit: & ſic idẽ proditor propriis armis periit & eius malitia in caput proprium redundauit. Ecclesi. xxvii. facienti conſilium nequiſſimum: ſuper ipſum deuouetur & non agnoſcet. unde adueniet illi.

¶ Tunc

Alleg. fab. Lychæ.

¶Tu ne Lycha dixit, feralia dona dediſti?)

¶Sic illi qui Herculi ideſt prælato vel principi veſtem venenatam: ideſt venenata verba, detractoria & accuſatoria offerunt ita quòd contra alios ipſos furere faciunt, ſolent ab eis proiici, & effugari, & in lapidem, ideſt vilem & pauperem commutari. Prouerbiorũ quarto. Remoue à te os prauum & detrahentia labia ſint procul à te.

Alleg. fab. Alcmenæ.

¶Quæ quia mendaci parientem iuuerat ore,
Ore parit noſtras'q; domos vt & ante frequentat.

¶Dic igitur exemplariter quòd caute quandoque fit ad illudendum illos qui aliquod factum impediunt, illud negociũ ſupponere iam eſſe completum, vt hoc audientes dum illud ſe poſſe impedire non credunt, ceſſando nocere: illud impleri permittant. Sic faciunt periti aduocati: qui ad fouendum partem ſuam multa fingunt contra partem aduerſam: quæ ſequitur iuſtitiam & defendit. Propter quod aduocatus bonus dicitur in muſtellam mutari: inquantum contra baſiliſcũ, ideſt contra malos homines: iuſte aduocando præliatur, & inquantum ore videtur parere, dum per verba oris ſui fructus iuſtitiæ conſequitur. ¶Vel dic quòd Iuno eſt diabolus, qui partum boni operis impedit & Galantis, ideſt bonus religioſus tore ſcilicet per orationem adiuuat, & ore, ideſt per precationem parit. Eſt enim duplex officium oris hominis religioſi: ſcilicet oratio ad fugandum diabolum: & precatio ad alios pariendum & conuertendum. Eſa. lx. Nunquid ego qui alios parere facio: ipſe non pariam dicit dominus? Et Apo. ad Gal. iiii. Filioli mei quos iterum parturio.

Alleg. fab. Dryopis.

¶Si qua fides miſeris: hoc me per numina iuro.
Non meruiſſe nephas. patior ſine crimine pœnam.

¶Iſtud poſſet exemplariter exponi: quòd illæ nymphæ vel perſonæ quæ alias dudum in arbores mutatas ideſt pauperes effectas & miſeras frangunt & lædunt: & ſanguinem extrahunt, vel temporalem ſubſtantiam eis tollunt, iuſto dei iudicio ſub ſimili ſorte arboris figuram induunt, & pauperes tandem fiunt & faciem humanam, ideſt proſperitatem mundi poſt hæc perdunt. ſicut communiter videtur. Math. vii. In qua menſura menſi fueritis remetietur vobis. ¶Dic iſtud contra perſonas iuuenculas: quæ dum flores volunt colligere, & ſe mundi diuitiis & delitiis delectare, & ſtagna aquarum: ideſt delitiarum frequentare: ſolent quandoque faciem humanam, ideſt rationem & gratiam perdere, & corticem malę conuerſationis induere, & in arbores, ideſt in malas & inſenſibiles perſonas per vitia ſe mutare.

Alleg. fab. Dryope Iolis.

¶Dum'q; refert Iole factum miſerabile, dum'q;)

¶Hercules deificatus ſignificat viros ſanctos iam in cœlo beatificatos, & iam Hebe, ideſt beatæ virgini præſentialiter copulatus. Supponendum eſt igitur quòd iſti deum & beatam virginem pro amicis quos in mundo reliquerunt deprecantur vt ad iuuentutem, ideſt ad virtutem relicto culpæ ſenio traducantur. Specialiter autem præſumendum eſt eos curam habere de ſucceſſoribus, & de maritis vxorum ſuarum: ideſt prælatis eccleſiarum quas in mundo tenuerunt dum viuebant, & de filiis, ideſt de ſuis derelictis ſubditis, & iuuentutem, ideſt morum virtutem & honeſtatem ſuis ſucceſſoribus impetrant, vt alios melius protegant & defendant. Pſalmus. Renouabitur vt aquilæ iuuentus tua. ¶Vulcanus fabee

Alleg. 64 Achęloi & Phlegeũ.

Iouis fabricauit vnum monile quod erat infauſtæ naturæ, & illud dedit Hermione priuignæ ſuæ filiæ: ſcilicet Martis & Veneris. Cuius monilis erat tale fatum quòd quicunque ipſum portaret neceſſario interiret. Erat enim venenis pluri mis infectum, & ideo ſe portantibus fatalem dabat interitum. Hoc igitur cum Amphiaraus deceptus ab vxore portaret ad bellum ſperans quòd virtute monilis deberet obtinere victoriam in via à terra abſorptus eſt. Quod vidẽs filius eius Alcmeon in vltionem patris ipſam interſecit facto pius & ſceleratus eodem, vt ait Ouidius. Phlegeus vero auunculus eius in vindictam ſororis eius quam occiderat ipſum interfecit. Et ſic multas mortes & diſcordias monile Vulcani generauit. ¶Reuera tale monile videtur eſſe mundi proſperitas. quam Vulcanus, ideſt diabolus priuignæ ſuæ, ideſt animæ peccatrici fraudulẽter fabricat, vt eã deſtruat & occidat. Huius autem fatum eſt mirabile & miſerabile, quia communiter cuicunque illud monile conceditur, ideſt quicunque mũdi proſperitate ſubarratur, neceſſe eſt quòd finaliter pee infortunia patiatur. Venenis enim malarum concupiſcentiarum eſt infecta: & ideo perſona quæ eam portat. neceſſe eſt quòd à terra, ideſt à terrenis bonis per auaritiam ſit abſorpta. aut per ſuperbiam & inuidiã interfecta. Tales etiam infernus deuorat, & ſic cuncta incommoda, illud monile ſuis poſſeſſoribus parat. Vnde dicit Satyricus. Sed plures nimia congeſta pecunia cura Strangulat. Et paulo poſt Prima ferè vota & cunctis notiſſima templis, diuitiæ creſcant, ſed nulla aconita bibuntur fictilibus.

Alleg. Tytoni.

¶Tytonus maritus Auroræ filiæ Pallantis tãtum vixit, quòd præ nimia ſenectute in cicadam eſt mutatus. ¶Iſtud dic contra ſenes garrulos, quia hodie videmus quòd illi qui diuturna ſenectute afficiuntur. Cicadæ ideſt garruli præ aliis efficiũtur. Videtur enim talibus quòd omnia verba debẽt eſſe ſua, & quòd nulli præter eos loqui debẽt Eccleſiaſtici trigeſimoſecundo. Loquere maior natu, decet enim te primum verbum. Et idèo dicitur alibi. O ſola forte garrulitate ſenes.

Alleg. triũ filiorũ Iouis.

¶Iuppiter tres filios habuit ſcilicet Aeacum, Radamantum, & Minoem. qui quia in hunc mundo fuerunt iudices iuſtiſſimi, ꝯſtituit eos Iuppiter iudices in inferno. vt ſcilicet ibi de animarũ meritis iudicent, & vnicuiq; pœnam vel præmium aſſignent. ¶Si vis allega quòd quandoque virtutes ſuæ homini ſunt damnoſæ, quia illi qui meliores & iuſtiores inueniuntur, in inferis ad iudicandum ponuntur, ideſt laborioſis operibus præ cæteris deputantur. Eccleſiaſtici ſeptimo. Noli eſſe iuſtus multũ. ¶Vel dic quòd illi qui ita iuſti ſunt, quòd ſine pietate iudicant, digni ſunt, vt in inferno iudices fiant.

Alleg. fab. Biblidis.

¶Allega hiſtorice contra criminalem & inceſtuoſum amorem, quem quilibet debet refugere, & ſi videat malam cõſanguineã præ lachrymis deperire.

Alleg. fab. Lycti & Thelethuſæ.

¶Fama noui centum Cretæas forſitan vrbes)

¶Dic quòd talis rex qui non vult babere filias, ideſt perſonas imperfectas eſt Chriſtus. Vxor autẽ eius eſt bonus prælatus ipſi ſpiritualiter copulatus, & in eodem regimine eccleſiæ cum eo quaſi matrimonialiter coniugatus: quia diabolus præcipit ſeruari fœminas & nõ viros, ideſt malos & nõ bonos exẽplo Pharaonis. Exod. primo. Chriſtus vero vult quod fœminæ, ideſt mali interficiantur, & de ſucceſſione regni eccleſiæ per prælatum tollantur. Numeri. xxxi. Cur fœminas reſeruaſti. Maſculi vero, ideſt boni reſeruentur, & ad beneficiorum hæreditatem perueniant. ſecundo Regum decimooctauo. Cuſtodite mihi puerum Abſalon. Quid igitur debet facere prælatus filiam habens & non filium? Debet in ara deæ Iſidis, ideſt beatæ virginis per deuotionẽ ſupplicare, & orationem, ſacrificia offerre, & ſic continget quòd in filiũ cõmutabit. ad Gala. iiii. Si filius & hęres ꝑ deũ. ¶Vel dic quòd iſta mater eſt eccleſia & omnia ſicut ſupra.

P. OVIDII NASONIS.
METAMORPHOSEOS.
LIBER DECIMVS.

ARG. FABVLAE SEQ.

Orpheus Eurydice interempta ad inferos deſcendit, & a Dite impetrauit, vt eam reduceret ad ſuperos lege propoſita, ſi ſequentem non reſpexiſſet, quod ille præſtare non potuit. Reuocata igitur ad inferos Eurydice, Orpheus vt lucem contigit, ſic dementia ſtupuiſſe dicitur. vt qui canem Cerberum videns, præ timore in ſaxum verſus eſt, Item vt Olenus, & Lethæa, qui in Ida monte lapidem transfigurati ſunt. Poſtea dolore ac fletu finito ne rurſus coniugale deſyderium experiretur puerilem Venerem inſtituit.

Inde p immẽſum croceo uelatus amictu
Aethera digreditur, Ciconumq; Hymenæus ad oras
Tẽdit, & Orpheia neqcquã uoce uocatur.
Affuit ille qdẽ, ſed nec ſolẽnia uerba.
Nec lætos uultus, nec felix attulit omen.
Fax quoq; quam tenuit lachrymoſo ſtridula fumo
Vſque fuit, nulloſq; inuenit motibus ignes.
Exitus auſpicio grauior. nam nupta per herbas
Dum noua Naiadum turba comitata uagatur,
Occidit in talum ſerpentis dente recepto.
Quam ſatis ad ſuperas poſtquã Rhodopeius auras
Defleuit uates, ne non tentaret & umbras,
Ad ſtyga Tænaria eſt auſus deſcendere porta,
Perq; leues populos, ſimulachraq; functa ſepulchro
Perſephonen adiit, inamœnaq; regna tenentem
Vmbrarum dominum, pulſiſq; ad carmina neruis,
Sic ait. o poſiti ſub terra numina mundi,
In quem decidimus quicquid mortale creamur,
Si licet, & falſi poſitis ambagibus oris
Vera loqui ſinitis, non huc ut opaca uiderem
Tartara, deſcendi, nec uti uilloſa colubris
Terna Meduſæi uincirem guttura monſtri,
Cauſa uiæ eſt coniux, in quam calcata, uenenum
Vipera diffudit, creſcenteſq; abſtulit annos.
Poſſe pati uolui, nec me tentaſſe negabo.
Vicit amor. ſupera Deus hic bene notus in ora eſt.

RAPH. Orpheus.

Inde p imẽſum) Totũ hũc librũ vndecimũq; partẽ Orphei geſtis carminibusq; ita dicauit poeta, vt ab inſtituto nõ diſcedat, variaſq; trãſfiguratione s exponat. Nã Orpheus Apollinis, & Calliopes, vel (vt aliĩ ſcribunt) Oeagri fluuii, & Polymniæ muſæ filius, ſciẽtia ac cantus ſuauitate mortales oẽs dr ſupaſſe, citharãq; ad ſilitudinẽ teſtudinis à Mercurio ↄfectã donoq; Apollini datã à patre accepiſſe, cuius modulatione non hoies ſolũ, ſed feras, ſyluaſq; ac ſaxa mota fuiſſe. Is eni (vt ſcribit Diodorus) doctrinæ deditus, cũ theologiæ operã ipẽdiſſet, in Aegyptũ trãſiit, plurimarũq; ibi rerũ pcepta ſciẽtia, Græcorũ doctiſſimus, tũ in Deorũ cerimoniis, tũ in theologia, tũ i poematis, cãtuq; eſt habitus. Nauigauit inſup cũ Argonautis, obq; vxoris amorẽ ad iferos cũ deſcẽdiſſet, à Proſerpina ſuauitate cãtus allecta ipetrauit, vt defunctã vxorẽ ab inferis excitaret, nã Eurydice, quã infauſto omine ſibi copularat, dũ p prata ſimul cũ aliis nymphis vagaret, à ſerpẽte pcuſſa iterĩit, tãtoq; dolore moriẽs affecit maritũ, vt nõ ſatis eſſe duxerit lugere, ſed ad iferos quoq; ad eã repetẽdã deſcẽdere nihil dubitarit. Eò igiſ cũ pueniſſet, tm̃ carminis ſuauitate effecit, vt vxorẽ à Plutone ea acciperet ↄditiõe, ne illã prius, quã ad ſupos reuerſus eſſet, reſpiceret, ſed Orpheus veritus ne ſe vxor ſequereſ, cũ iã ferè ad ſupos pueniſſet, eã reſpexit, quæ illico ad iferos retracta Orpheũ in maximis cruciatibus reliqt. Cũ igiſ deſparet ſe iterum ea potiri poſſe, oẽs aſpnatus mulieres diciſ, primuſq; apud Thraces puerorũ amoribus indulſiſſe. Id vero ægre ferẽtes Thraciæ mulieres ſacra Bacchi celebrantes illũ cithara canẽtẽ, feraſq; mulcentẽ diſcerpſerũt, cuius caput vnà cũ cithara i Hebrũ piectũ, cũ Leſbõ vſq; perueniſſet, idq; ſerpẽs laniare vellet, in ſaxũ ab Apolline diciſ fuiſſe trãſformatus. ¶Ad oras Ci.) Cicones ppli ſũt Thraciæ iuxta Hẽbrũ fluuiũ habitãtes à Cicone Apollinis & Rhodopes filio dicti. ¶Et Orpheia vo.) adiectiuũ eſt Orpheia, vñ etiã penultimã pducit. quæ à Græcis p ει ſcribiſ. ¶Neqcquã) fruſtra. Neq; enim felices illæ nuptiæ fuerunt. ¶Sed nec ſo. ver.) qualia hæc eſſent. fauſtæ, feliceſq; hæ ſint nuptiæ. ¶Fax quoq;) q̃ te. qnque faces (vt in Problematis ſcribit Plutarchus) ante nouã nuptã pferri ſolebãt. ¶Vſq;) ſemp. ¶Rhodopeius va.) Orpheus poeta Thracius, cuius Hymni in pleroſq; Deoꝝ ẽt nũ extãt. Rhodope aũt mõs eſt Thraciæ altiſſimus. ¶Tænaria porta) Tænarus Laconiæ pmõtoriũ eſt, i quo ſpecus eẽ dr, p quẽ ad iferos deſcẽdiſ. ¶Per'q; le. po.) corporibus carẽtes. ¶Perſephonẽ) Proſerpinã. {Proprie aũt videſ Perſephone dici, Hecate, qd ea veneficiis patrẽ Perſea interfeciſſe dicaſ. vt ẽ apud Diod. lib. v. Hecaten aũt & Proſerpinã pro eadem accipi ſupra annotauimus.} ¶Vmbraꝝ dñm) Plutonẽ. ¶O poſiti) hac oratione Orpheus pſuadere conaſ Plutoni atq; Proſerpinæ, vt ſibi Eurydicẽ vxorẽ reſtituant ac p aliquot adhuc annos viuere apud ſuperos pmittãt. ¶Mũdi poſiti ſub terra) piphraſis eſt inferoꝝ. ¶Opaca Tartara) obſcura. tenebroſa. Eſt eni Tartarus inferoꝝ locus pfundiſſimus. ¶Meduſæi mõſtri) Cerberi canis inferoꝝ tricipitis, q vt Meduſa p capillis, ita p pilis colubros ac ſerpẽtes habet. Merito ãt ſe excuſat Orpheus, ne vt Hercules credaſ ad extrahẽdũ Cerberũ illuc deſcẽdiſſe. {De colubris cerberi, quos ille p pilis habet, Regius viderit. Meduſæũ autẽ mõſtrũ Cerberũ dici, ide volũt alii, qd Echidna, quæ Cerberũ & Orthũ Geryonis canẽ, pepit ex Typhaone, Meduſæ pgenies fuerit. Sic eni apd Heſio. legiſ de Meduſa

Ἡ δ' ἔτεκ' ἄλλο πέλωρον ἀμήχανον, οὐδὲν ἐοικὸς
Θνητοῖς ἀνθρώποις, οὐδ' ἀθανάτοισι θεοῖσι,
Σπῆι ἐνὶ γλαφυρῷ θείην κρατερόφρον' Ἔχιδναν —

Et paulopoſt de Echidna.

Τῇ δὲ Τυφάονά φασὶ μιγήμεναι ἐν φιλότητι,
Ἡ δ' ὑποκυσαμένη τίκετο κρατερόφρονα τέκνα
Ὄρθον μὲν πρῶτον κύνα γείνατο Γηρυονῆι,
Δεύτερον αὖτις ἔτικτεν ἀμήχανον οὔτι φατειὸν
Κέρβερον ὠμηστὴν Ἀίδεω κύνα χαλκεόφωνον,
Πεντηκοντακέφαλον, ἀναιδέα τε κρατερόν τε.}

Nuptiæ Orphei.

Cicones

Rhodope

Tænarus

ADDI. Orpheus ad inferos

Orphei oratio.

Tartarus

ADDI.

CAVGVROR

An ſit & hic, dubito. ſed & hic tamen auguror eſſe,
Famaq́; ſi ueteris non eſt mentita rapinæ,
Vos quoq; iūxit amor. p ego hæc loca plena timoris,
Per Chaos hoc ingens, uaſtiq́; ſilentia regni
Eurydices oro properata retexite fata.
OMNIA debentur uobis, paulumq́; morati
Serius, aut citius ſedem properamus ad *unam.
Tendimus huc omnes hæc eſt domus ultima, uosq́;
Humani generis longiſſima regna tenetis.
Hæc quoq; cum *iuſtos matura peregerit annos,
Iuris erit ueſtri, pro munere poſcimus uſum.
Quod ſi fata negant ueniam pro coniuge, certū eſt
Nolle redire mihi, leto gaudete duorum.
Talia dicentem, neruosq́; ad uerba mouentem
Exangues flebant animæ. nec Tantalus undam
Captauit refugam, ſtupuitq́; Ixionis orbis.
Nec carpſere iecur uolucres, urniſq́; uacarunt
Belides, inq́; tuo ſed iſti Siſyphe ſaxo.
Tunc primum lachrymis uictarū carmine fama eſt
Eumenidum maduiſſe genas, nec regia coniux
Suſtinet, oranti, nec qui regit ima, negare.
Eurydicemq́; uocant. umbras erat illa recentes
Inter, & inceſſit paſſu de uulnere tardo.
Hanc ſimul, & legē Rhodopeius accipit Orpheus,
Ne flectat retro ſua lumina, donec auernas
Exierit ualles, aut irrita dona futura.
Carpitur accliuis per muta ſilentia trames
Arduus, obſcurus, caligine denſus opaca.
Nec procul abfuerant telluris margine ſummæ.
Hinc ne deficeret metuens, auidusq́; uidendi
Flexit amans oculos, & protinus illa relapſa eſt,
Brachiaq́; intendens, prendiq́; & prendere captás,
Nil niſi cedentes infelix arripit auras.
Iamq́; iterum moriens, non eſt de coniuge quicquam
Queſta ſuo quid enim niſi ſe quereretur amatam?
Supremumq́; uale, quod iam uix auribus ille
Acciperet, dixit, reuolutaq́; rurſus eodem eſt.
Non aliter ſtupuit gemina nece coniugis Orpheus,
Quàm tria qui timidus medio portante cathenas
Colla canis uidit, quem non pauor ante reliquit,
Quàm natura prior, ſaxo per corpus oborto.
Quiq́; in ſe traxit crimen, uoluitq́; uideri
Olenus eſſe nocens, tuq́; o confiſa figura
Infelix Lethæa tua, iunctiſſima quondam
Corpora, nunc lapides. quos humida ſuſtinet Ide,
Orantem, fruſtraq́; iterum tranſire uolentem
Portitor arguerat, *ſeptem tamen ille diebus
Squallidus in ripa, Cereris ſine munere ſedit,
Cura, dolorq́; animi, lachrymæq́;, alimenta fuere.
Eſſe Deos Herebi crudeles queſtus, in altam
Se recipit Rhodopé, pulſumq́; Aquilonibus Hæmū.
Tertius æquoreis incluſum piſcibus annum
Finierat Titan, omnemq́; refugerat Orpheus
Fœmineam Venerem, ſeu quod male ceſſerat illi,
Siue fidem dederat. multas tamen ardor habebat
Iungere ſe Vati, multæ doluere repulſæ.

RAPH. ¶ AVGVROR) coniecto & ſignis colligo. Auguror autē & Auguro in eadē ſignificatione dicimus. ¶ Veteris ra.) nā Pluto Proſerpinæ amore captus eā rapuit. ¶ Per c.h.in.) p has immēſas tenebras. ¶ Retexite) reſoluite, vt ad vitam poſſit redire. ¶ Oīa de.uo.) oīa inqt ad vos venire neceſſe eſt. ¶ Lōgiſſima re.) vtpote quæ nūquā ſint finē habitura. ¶ Peregerit) cōpleuerit. ¶ Iuris u.) poteſtatis, & ditionis veſtrę. ¶ Pro mu.po.vsū) vt Eurydice vti, fruiq; poſſim. ¶ Q d ſi fa.ne.ve.) ſed ſi inqt fata mihi hoc bñficiū, p vxore petitū negauerint, decreui nolle ad ſuperos redire. ¶ Veniā) bñficiū. Interdū venia p pace ponitur. Virg. Cuncti nā lecti nauibus ibāt Orātes veniā. Cæterū q peccarunt veniā petere pprie dicūtur, cū vt ſibi parcaſ. orāt. ¶ Certū eſt mi.) decretū eſt mihi. ¶ Talia di.) quanta fuerit vis Orphei orationis facile hic colligitur, qd inferos oēs lachrymas emittere coegit. ¶ Neruoſq;) citharę chordas pulſantē. ¶ Nec Tan.vn. Cap.re.) Tantalus Paphiagoniæ rex fuit regionis fertilitate ditiſſimus, qui menſa Deorū dignatus Iouis arcana pdidit mortalibus. Quare ad inferos detruſus, & inter aquas ori allabentes ſitit, nec pēdētibus pomis famem expellere pōt. Cum enim ea captare vult à vēto (vt ſcribit Ho.) diſſipātur. ¶ Captauit) cape curauit. ¶ Stupuitq; Ixi.or.) Ixion Phlegiæ, vel (vt qdā ſcribūt) Antiōis & Melanthus filius cū Iunonē de ſtupro interpellaſſet, ſiue (vt Homerus ait) Latonā, ad inferos dānatus rota aſſidue circū agitur. ¶ Stupuit) imobilis permanſit, vt Orphei carmina audiret. ¶ Orbis) rota. ¶ Nec carpſ.ie.vo.) Titii ſubaudiaſ. nā Titius Iouis fili⁹, & Helatæ, q Terræ alumnus diciſ, qm̄ à matre ſub ſpecu metu Iunonis fuit educatus, cū Latonā violare tētaſſet in nouē iugera diſtentus, iecore ſuo vultures aſſidue paſcere narraſ. ¶ Vrniſq; va. B.) Beli neptes. Hæ vero Danai filiæ fuere quinquaginta, quæ totidē patrueles eoſdemq; maritos Aegypti filios iuſſu Danai patris ſuū quæq; præter vnā Hypmeſtrā, quę Lynceo pepcit, prima nocte interemere, vñ ad inferos detruſę cribris aquā haurire fingūtur. Hac aūt fabula Lucretius amore captus ſignificari putat, q in re leuiſſima diu laborēt. ¶ Vacarūt) ceſſarūt ab vrnis geſtādis. ¶ Inq; tuo ſe.Si.ſa.) Siſyphus Aeoli filius cū Iſthmum infeſtaret, ad inferos truſus ſaxū in mōtis cacumen ſubuoluere cogiſ, qd ſemp in vallē deuoluiſ, quo ambitioſi ſignificanſ, q q̄uis ferāt repulsā, ab ambiēdis tñ magiſtratibus nō deſiſtūt. ¶ Eumenidū) furiarū. ¶ Nec r.c.) Proſerpina. ¶ Nec q.re.ima.) piphraſis eſt Plutonis. ¶ Vmbras I.) anaſtrophe eſt. ¶ Carpiſ ac.) p tramitē arduū Orpheus ab inferis ad ſuperos aſcēdit. ¶ Nec p.) nec longe. ¶ Margine) extremitate. ¶ Sūmæ t.) ſupnę terræ. ¶ Hic ne de.me.) tūc inqt timens Orpheus ne Eurydice ſe deſereret ad eam oculos conuertit. ¶ Quā t.q ti.) qs nā hic fuerit, nuſq̄ me legiſſe memini. Quiſqs aūt fuit, cū Cerberū ab Hercule ad ſuperos attractū vidiſſet, tāto affectus eſt tremore, vt i ſaxū fuerit ꝯuerſus. {Hūc locū explicat Parraſi⁹ i pfationē ſcdi de Rap. Proſer. Alludit aūt poeta ad eū, quē Græci περικύπτοντα vocāt. de quo pverbiū extat δειλότερος τοῦ περικύπτοντος. de quo apud Suidā hoc mō legiſ αὐτίκα γάρ τις ἐγένετο δειλὸς ὃς περικύψας ἐκ σπηλαίου, καὶ ἰδὼν τὸν ἡρακλέα ἀπελιθώθη, καὶ διέμεινεν ἔτι καὶ νῦν ὁ λίθος ἀνθρωποειδής. φοβούμενος γὰρ τὸν ἡρακλέα, κατέδυ εἰς τὸ σπήλαιον, καὶ διὰ δειλίαν ἀπέθανε. Reliqua vide apd Parraſiū} ¶ Medio) collo ſubaudiatur. Nā è trib⁹ Cerberi collis mediū cathenis fuerat ligatū. ¶ Quiq; i ſe tra.cri.) Olenus qdā Lethęā duxit vxorē eximia pulchritudine adeo ſupbā, vt ſe Deab⁹ pferret. Cæterū Deæ iratæ cū de Lethęa ſupplicitū ſumere vellēt, Olen⁹ i ſe culpā vxoris trāsferre auſus vnà cū illa in lapidē fuit ꝯuerſus. ¶ Humida I.) fōtib⁹ abūdās. Nā Ida Phrygia multis fontib⁹ irrigaſ. {Vñ & πολυπίδακα Homer⁹ illā ſubide appellat. ¶ Orātē) Orpheū precātē. ¶ Portitor) Charō q portui inferorū præeſt. ¶ Arguerat) increpuerat, ſed arcuerat fortaſſe rectius legereſ, vt intelligamus, vetuerat. ¶ In r.) ſtygis paludis. ¶ Cereris ſi.m.) ſine vllo cibo. ¶ Pulſūq; A.Hæ.) mōtes ſunt Thracię Rhodopę & Hemus Boreę obnoxii. ¶ Annū piſ.æq.in.) hoc ē piſcib⁹ termiatū. Nā piſces Zodiaci vltimū obtinēt locū, annūq; termināt. Sigñat igiſ tres ānos trāſiuiſſe poſt Eurydices mortē, qbus Orphe⁹ nullā tetigerat mulierē.

Marginal notes: Tantalus. Ixion. Titius. Belides. Siſypus. Eumenidę. *a.l.imam *a.l.iuſſos ADDI. Olenus & Lethæa in lapides. ADDI. *a.l.arcuerat.

Ille etiam Thracum populis fuit author amorem
In teneros transferre mares, citraq; iuuentam
Aetatis breue uer, & primos carpere flores.

ARG. FABVLAR SEQ.

Ad cantus Orphei deſyderantis conſuetudinem coniugis cum plurima animalia capta voci dulcedine conueniſſent, & in his etiam arbores e ſuis mentibus elicitæ, inter quas ſtupens cantibus Pinus Cybeles montis, qui in Phrygia eſt, in quam Atys matris Deum antiſtes mutatus eſt. Alii ferũt fuiſſe eum filium, Alii paſtorem.

Collis erat, collemq; ſuper planiſſima campi
Area quam uiridem faciebant graminis herbæ.
Vmbra loca deerat, qua poſtquam parte reſedit
Diis genitus Vates, & fila ſonantia mouit,
Vmbra loco uenit. non Chaonis abfuit arbor,
Non nemus Heliadũ, nõ frondibus Aeſculus altis,
Nec Tiliæ molles, nec Fagus, & innuba Laurus,
Et Coryli fragiles, & Fraxinus utilis haſtis,
Enodiſq; abies, curuataq; glandibus Ilex,
Et Platanus genialis, Acerq; coloribus impar,
Amnicolæq; ſimul Salices, & aquatica Lotos,
Perpetuoq; uirens Buxus, tenueſq; Myricæ,
Et bicolor Myrtus, & bacis cœrula Ficus.
Vos quoq; *flexibiles Hederæ uenistis & unà
Pampineæ Vites, & amictæ uitibus Vlmi,
Orniq;, & Piceæ, Pomoq; onerata rubenti
Arbutus, & lentæ uictoris præmia Palmæ,
Et ſuccincta comas, hirſutaq; uertice Pinus
Grata Deum matri, ſiquidem Cybeleius Atys
Exuit hac hominem, truncoq; indurvit illo.

ARG. FABVLAR SEQ.

Cypariſſus Amiclei filius ex inſula Cæa fuit hũc Apollo dilexit, & propter Ceruum patientem manus, quem per imprudentiam ſagitta trãsfixum interemerat, manus afferentem ſibi periculo eripuit, & protinus in arborem gentis ſui nominis vertit. Menda eſſe in voce Amiclei videtur. Nam quod infra dicitur, te quoque Amyclide, nõ ad Cypariſſum, ſed ad Hyacinthum pertinet, quare alii leg. Cypariſſ. adoleſcens fuit ex inſula Cæa.

Affuit huic turbæ metas imitata Cupreſſus,
Nunc arbor, puer ante Deo dilectus ab illo,
Qui citharam neruis, & neruis temperat arcum.
Nanq; ſacer Nymphis Carthæa tenentibus arua
Ingens Ceruus erat, lateq; patentibus, altas
Ipſe ſuo capiti præbebat cornibus umbras.
Cornua fulgebant auro, demiſſaq; in harmo
Pendebant tereti *gemmata monilia collo,
Bulla ſuper frontem paruis argentea loris
Vincta mouebatur, parilíq; ætate nitebant
Auribus & geminis, circum caua tempora, baccæ.
Iſq; metu uacuus, naturalíq; pauore
Depoſito celebrare domos, mulcendaq; colla

RAPH. ℭAVTOR transferre) conſtructio eſt græca, Transferendi enim Latine diceretur.

COEL. Rhod. ℭQuoniam vero de cinædis facta mentio eſt, ſunt qui ſcribant, Orpheum Thraca principem omnium tanti ſceleris, & libidinis deteſtandæ repertorem fuiſſe. Quod & Ouidius poſt frequentia Græcorum monumẽta carminibus inſeruit:

Ille etiam Thracum populis fuit author, amorem
In teneros transferre mares, citraq; iuuentam
Aetatis breue ver, & primos carpere flores.)

ℭCollis erat) locum deſcribit vbi canens Orpheꝰ à Bacchis fuit diſcerptus. ℭDiis genitus vates) Orpheus Apollinis & Calliopes muſæ filius. ℭLoco) in locum. Virgil. It clamor cœlo. ℭChaonis arboe) quercum dicit. Nã quercus arbor eſt glandifera quæ in Chaonia Epiri regione à Chaone dicta, copioſæ prouenit. vnde in prĩo Georgicorum Virg. Si veſtro munere tellus Chaoniam pingui glandem mutauit ariſta. Chaon autem frater fuiſſe Heleni ſcribitur quem cũ Helenus ipſe per imprudẽtiam occidiſſet, regionem cui imperabat, Chaoniam ab illius nomine vocauit, cum antea Moloſſia appellaretur. Vnde Virg Morte Neoptolemi regnorum reddita ceſſit Pars Heleno, qui Chaonias cognomine campos, Chaoniamq; omnem Troiano à Chaone dixit. Pli. aũt Chaoniam à Chaonibus populis denominatam eſſe ſcribit. ℭNon nemus Helia.) populi in quas ſorores Phaetõtis conuerſas fuiſſe in ſecundo volumine poeta narrauit. ℭHeliadum) ſolis filiarũ. Hellos enim Solis dicitur. ℭAeſculus) arbor eſt hæc glandifera Ioui dicata. ℭEt innuba lau.) virgo. Daphne enim quam in laurum conuerſam legimus nunquã nubere voluit. ℭEnodis ab.) ſine nodis. ℭEt pl. ge.) genio ac voluptati dicata. ℭFoliis enim æſtate Solem auertit, hyeme vero admittit, vt Pli. ſcribit. ℭAcerq;) acer arbor eſt variis diſtincta coloribus, vnde acernæ mẽſæ poſt citreas in pretio apud priſcos fuiſſe ſcribũtur. ℭAmnicolæ ſa.) iuxta fluuios naſcẽtes. Salix aũt arbor eſt notior, q̃ vt hoc loco ſit deſcribẽda. ℭEt aqu. L.) arbor eſt Lotos locis humidis gaudẽs, vñ & aquatica vocat à poeta, & fert ſuauiſſimũ fructũ in Africa p̃ſertim vñ Lotophagi ppl̃i fuerũt denolati. Eſt ẽt Lotos herba, quã Iter primas Deoꝝ voluptati naſci Homerus ait. (Tenueſq; m.) humiles, nõ multũ creſcẽtes. Vñ & Virg. in Bucolicis humiles myricas appellat. ℭEt bi. myr.) arbor eſt myrtus Veneri dicata. ℭBacis) Imaturas ficos bacas vocat poeta. ℭPãpineæ vi.) pãpinis & foliis oneratæ. ℭOrniq; & pi.) arbores ſunt mõtanæ ornus & picea Sanè hornus cũ aſpiratione huius anni intelligit. ℭArbutus) arboris eſt ſpẽs arbutꝰ haud valde creſcẽs. ℭPomo. ru.) pomis rubicundis ℭEt lẽ. pal.) flexibiles. ℭVictoris p̃.) idcirco palmæ victoris p̃mia dũr, qđ victores palma coronant. Palmæ eñ nunq̃ oneri cedũt, vt q vincũt, hoſtibus cedere nõ vident. ℭEt ſuc. c.) ſuccinctas & altas habẽs comas, & frõdes. Nã pinus in vertice ſolũ frõdes emittit. ℭGrata D. ma.) Cybele. ℭSiquidẽ Cy. At.) Atym eximia pulchritudine puerũ Deoꝝ mater, vt in Faſtis ſcribit poeta, ſibi caſto deuinxit amore, iuſſitq; vt caſtus viueret, ſuaq; tẽpla tueret. At ille mãdatoꝝ imemor cũ Sagarithide *nympha coiuit, quare in furias actus ſe ipſe primũ excaſtrauit, deinde cũ ſe interficere vellet, in pinũ arborẽ fuit cõmutatus. {De furoribus Atyos multa Catullus in eo carmine, cuius initium Sup alta vectus Atys celeritate maria &c. Interpres aũt Nicandri, ab apro occiſũ Atyn dicit, cuiꝰ verba hęc ſunt: ἰσχρῶτι οὐ πωμὴν ὅτι φεύγω ἄττα τυς (Sic eñi Gręci qdã vocãt τὸν ἄττιν) ποιμαίνων δὲ καὶ ἥμερον τὴν μητέρα τε θεῶν, ἐξελαύνων αὐτῆς καὶ οἱ φαινομένη πολλάκις, ὑμῖς αὐτὸν ἠξίωσεν. ζεὺς δὲ αὐτῷ τούτῳ δυσχεραίνων ἐπῆλθεν αὐτόν, οὐ φανερῶς, διὰ δέος τῆς μητρός, ἀλλὰ σὺν ἄγριον πέμψας, ὑὸς κατολοφυρομένη αὐτόν, ἔθαψε, οἱ δὲ φρύγες κατὰ τοῦτο θρηνοῦσιν αὐτόν. Diod. ad hiſtoriã rẽ refert lib. iiii. Cybelẽ enim Menoes Phrygum regis & Dindymenes filiã fuiſſe dicit, à monte Cybelo, in quo expoſita fuiſſet, appellatam. hãc cũ iã ætate p̃uecta eſſet, adoleſcẽtẽ quẽdã eiꝰ regiõis Atym nomine adamaſſe. ex eoq; grauidã factam fuiſſe. Qđ vt pr̃ aiaduertit, Atym & nutrices interfici, atq; inſepultos abiici iuſſiſſe. Cybelẽ aũt cũ Atyos amore, tũ dolore nutricũ pculsã, inſanã effectã, i publicũ p̃diiſſe, pſallentẽq; cũ tympano ſolũ vniuerſam patriã ſparſis capillis p̃ambulaſſe. Orta aũt poſtea peſte, Phryges, ꝯſulto oraculo, iuſſos, vt Atyn ſepelirẽt, & Cybelẽ, vt Deã venerarẽtur.} ℭAffuit huic turbę) Cypariſſus puer fuit formoſiſſimꝰ Apollini gratꝰ, q ceruũ, quẽ i delitiis habebat, cũ iprudẽs occidiſſet, tãto eſt affectus dolore, vt cũ mori oĩno vellet, in arborẽ cupreſſũ ab Apolline fuerit cõmutatꝰ. ℭMetas imi.) metarũ ſiſſis, quæ vt cupreſſi in acutũ tẽdũt. ℭAb il. D ab Apolline. Nã Apollo cũ cithara & arcu pingebat. ℭCarchæa. ar.) ſic qdẽ ſcribit, ſed Carthęa cũ th. aſpirato legẽdũ videt. Nã Carthæa vna eſt. ex quatuor vrbibꝰ Ceæ inſulæ, in qua natꝰ eſt Cypariſſus. Principale ãt p̃ deriuatiuo poſitũ ẽ. ℭGemmata mo.) torqs gẽmis ornati. ℭBacæ) margaritę, vniones. ℭCęæ gẽtis) Cæa inſula eſt Aegæi, vñ Cęus, a, um deriuat.

Quercus chaona.

Chaon.

*a.l. flexipedes.

*Iellos

*a.l. demiſſa.

Lotophagi.

Li. 4. Fa[ſt.]

*a.l. Sagaride.

ADDI[TIO]

Atys [...] num.

Cypariſſus in cu[...] preſſum.

Carthæa.

Cæa.

ℭQVAMLIBET

RAPH.

¶ QVAMLIBET ignotis) quantulibet incognitis. ¶ Soliſq; vapore) ſignificat Solem in Cancro fuiſſe, quo tempore maximi excitantur æſtus. ¶ Frigus ducebat) trahebat, capiebat. ¶ Pró materiaq;) pro qualitate rei pditæ doleret. ¶ Egeſto ſanguine) exhauſto emiſſo. ¶ Sumptoq; rigore) accepta duritie. ¶ Syderũ cœlum) ſyderibus ornatũ. ¶ Lugebiſq; ali.) hoc ex Romana conſuetudine dictum eſt. Nam (vt Seruius ſcribit) cupreſsi rami ante fores dom⁹ in qua eſſet cadauer, ponebãtur, nequis per imprudentiã ingrediẽs pollueretur, vnde illam inferis fuiſſe conſecratam dicũt, hoc eſt lachrymis & luctibus, vel quod cęſa nũquam reuireſcit. {Plinius Diti ſacrã cupreſſum dicit, eoq; funebri ſigno ante domos poni ſolitam. Ex Græcis aũt Didymus quidam, Cypariſſos Eteoclis filias fuiſſe dicit. Quę dum tripudio deaſum ſubſiliũt, in puteum forte deuolutæ fuerunt. Tellus autem vicem illarũ miſerta, arbores puellarum more comantes, in illarum locum & memoriam procreauit. Hæc ex Gæoponicorum lib. xi.} ¶ Dolẽtibus) morte propinquorum. ¶ Impulſas) percuſſas. Chordæ autem quæ fides latine dicuntur, muſicorum tantũmodo ſunt inſtrumentorum. ¶ Diuerſa) diuerſe. Nomen enim pro aduerbio poſitũ eſt. ¶ Varios modos) varios ſonos, ex quibus conſtat harmonia. ¶ A Ioue muſa par.) Calliopem muſam ſibi matrem inuocat Orpheus. Ex principio autẽ hymni Orphei in Iouẽ hæc ſumpta eſſe videntur. ¶ Cedunt Iouis omnia regno) omnia inquit Iouis potentię ſubiiciuntur. Eſt autem parẽtheſis, cauſam continens cur ab Ioue ſit inchoandũ. ¶ Plectro grauiore) ſono grauiore, quali bella cantari ſolent. Eſt autem plectrum inſtrumentum muſicum, quod latine pecten appellatur, quo chordæ percutiũtur ἀπὸ τοῦ πλήττειν, hoc eſt à percutiẽdo declinatum. ¶ Gigantes) Gigantomachiam, hoc eſt, gigantum pugnam. ¶ Phlegræis campis) vbi fulminibus gigantes fuere confecti. Phlegræi vero campi & in Thracia, & in Cãpania, & in Theſſalia eſſe ſcribuntur. ¶ Leuiore lyra) humiliori ſono amoribus conuenienti. ¶ Inconceſſis ignibus) nefandis amoribus. Ea autem Orpheus canit in mulierum odium, atque contẽptum. ¶ Phrygii Ganymedis) Troiani. Nam Ganymedes Trois Dardadanorum regis fuit filius qui admiranda pulchritudine Iouem in ſui amorem pellexit, à quo in aquilam mutato raptus, ac ſibi menſæ miniſter adhibitus perhibetur. Quod quidem idcirco fingitur, quod Iuppiter aut per legionem Ganymedem rapuit, cuius inſigne erat Aquila, aut nauis in qua fuit impoſitus pictam habuit aquilam, vt Lactantius exponit. Euſebius vero in Chronicis ait Ganymedem à Tantalo fuiſſe raptum, indeq; ortum bellum inter Troen, & Tãtalum. Locus autem in quo raptus fuit ἁρπαγία vocatur ἀπὸ τοῦ ἁρπάζειν, hoc eſt, à rapiẽdo, vt Strabo teſtatur. Aquarium quidam Ganymedẽ eſſe dixerunt, vt ſcribit Higynus, vnde velut aquam fundens oſtenditur, & à Græcis Hydrochoos appellatur. ¶ Niſi quæ portat ſua fulmina terræ) periphraſis eſt aquilæ, quæ fulmina Ioui ſubminiſtrare dicitur. Hoc autem idcirco fingitur, quod ſola ex auibus aquila fulmine non tangitur. ¶ Iliaden) Ilii nepotem. ¶ Inuita Iunone) contra voluntatem Iunonis, quę ægre ferebat Ganymedem propter pulchritudinem tantopere ab Ioue amari. ¶ Te quoque Amyclide) Hyacinthus puer fuit formoſiſsim⁹ ab Apolline ſimul & Zephyro vento adamatus. Qui cũ in Apollinis amorem magis inclinaret, ob zelotypiam in ſe Zephyrum armauit. Cum igitur ſe diſco cum Apolline exerceret, Zephyrus vehemẽtius flare cœpit, diſcumq; ab Apolline in aerem coniectum ita repercuſſit in Hyacinthum, vt ipſum interfecerit. Apollo autẽ ne tam formoſi pueri memoria interiret, ipſum in ſui nominis florem commutauit, in quẽ etiã Aiax in .xiii. ſcribitur fuiſſe commutatus. ¶ Amyclide) Amyclæ filii. Amyclas enim Hyachinthi pater fuit, vrbis Amyclarum conditor. Nam Amyclæ vrbs eſt Laconiæ Hyacinthi patria pueri adeo formoſi, vt Apollo illius amore captus è cœlo deſcendere in terram ſuſtinuerit, quo diutius pulchritudine ipſius frui poſſet. Amyclas autem interdum Amyclæ ſecũdum primam flectitur declinationem, interdum Amyclantis ſecundum tertiam.

ADDI.

Iuppiter in aquilam.

Phlegræi campi.

Ganymedes.

Ganymedis raptus

Vide Feſt. Pompeiũ in dictiõe Cypariſs⁹

A.I. prælia

Hyacinth⁹ in florem.

Amyclas.

Quamlibet ignotis manibus præbere ſolebat.
Sed tamen ante alios Cææ pulcherrime gentis
Gratus erat Cypariſſe tibi, tu pabula ceruum
Ad noua, tu liquidi ducebas fontis ad undas,
Tu modo texebas uarios per cornua flores,
Nunc eques in tergo reſidens huc lætus, & illuc,
Mollia purpureis frænabas ora capiſtris.
Aeſtus erat, mediuſq; dies, Soliſq; uapore
Concaua littorei feruebant brachia Cancri.
Feſſus in herboſa poſuit ſua corpora terra
Ceruus, & arborea frigus ducebat ab umbra.
Hunc puer imprudens iaculo Cypariſſus * acuto
Fixit, & ut ſæuo morientem uulnere uidit,
Velle mori ſtatuit. quæ non ſolatia Phœbus
Dixit? & ut leuiter, pro materia'q; doleret
Admonuit, gemit ille tamen, munus'q; ſupremum
Hoc petit à Superis, ut tempore lugeat omni.
Iam'q; per immenſos egeſto ſanguine fletus,
In uiridem uerti cœperunt membra colorem.
Et modo qui niuea pendebant fronte capilli,
Horrida cæſaries fieri, ſumpto'q; rigore
Sydereum gracili ſpectare cacumine cœlum.
Ingemuit, triſtis'q; Deus lugebere nobis,
Lugebis'q; alios, aderis'q; dolentibus inquit.

ARG. FABVLAE SEQ.

Ganymedes Trois filius cum forma cæteris Iliensibus Phrygiæ præferretur, & aſsiduus venationibus intereſſet, ne in famiam viventis ætatis ſubiret, Iuppiter verſus in aquilam ex Ida monte eum rapuit in cœlum, miniſtrumque fecit.

Tale nemus Vates attraxerat, in'q; ferarum
Concilio medius turba, uolucrum'q; ſedebat.
Vt ſatis impulſas tentauit pollice chordas,
Et ſenſit uarios, quamuis diuerſa ſonarent,
Concordare modos, hoc uocem carmine mouit.
Ab Ioue muſa parens (cedunt Iouis omnia regno)
Carmina noſtra moue, Iouis eſt mihi ſæpe poteſtas
Dicta, prius cecini plectro grauiore Gigantes,
Sparſa'q; Phlegræis uictricia * fulmina campis.
Nunc opus eſt leuiore lyra, pueros'q; canamus
Dilectos ſuperis, inconceſsis'q; puellas
Ignibus attonitas meruiſſe libidine pœnam.
Rex Superum Phrygii quondã Ganymedis amore
Arſit, & inuentum eſt aliquid, quod Iuppiter eſſe,
Qua'm quod erat mallet. nullo tamen alite uerti
Dignatur, niſi quæ portat ſua fulmina terræ.
Nec mora. percuſſo mendacibus aere pennis
Arripit Iliaden, qui nunc quoque pocula miſcet,
Inuita'q; Ioui nectar Iunone miniſtrat.

ARG. FABVLAE SEQ.

Hyacinthus Amyclides dilectus ab Apolline, cum per iocum in certamen diſci veniſſet, altius iactum pondus non prius deſpicere potuit, quam capiti ſenſit inflictum. Quo eliſo poſt obitum eius cruor, in florem eius nomine inſcriptum ceſsit.

Te quoq; Amyclide poſuiſſet in æthere Phœbus,
Triſtia ſi ſpatium ponendi fata dediſſent.
Qua licet æternus tamen es, quoties'q; repellit
Ver hyemem, Piſci'q; Aries ſuccedit aquoſo;
Tu toties oreris, uiridi'q; in ceſpite flores.

ADDI. {Pauſ. in Laconicis. Ἀμύκλας δὲ ὁ λακεδαίμονος, βουλόμενος ὑπολιπέσθαι τι καὶ αὐτὸς ἐς μνήμην, πόλισμα ἔκτισεν τῇ λακωνικῇ, γενομένων δὲ οἱ παίδων, ὑάκινθον μὲν νεώτατον ὄντα, καὶ τὸ εἶδος κάλλιστον καταλαβεῖν ἡ πεπρωμένη πρότερον τοῦ πατρὸς· καὶ ὑακίνθου μνῆμα ἐστὶν ἐν ἀμύκλαις ὑπὸ τὸ ἄγαλμα τοῦ ἀπόλλωνος. Hæc ille. Fabulæ autem meminit Nicander in Theriacis his verſibus:

Καρπόν τε πολυθρήνου, ὑακίνθου
*a.l.alios. Ὃν φοῖβος θρήνησεν, ὅτι ἑκὼν ἔκτα
Παῖδα, λαβὼν προπάροιθεν Ἀμυκλαίου ποταμοῖο
Πρωθήβην ὑάκινθον, ἐπεὶ σόλος ἔμπεσε κόρσῃ
Πέτρου ἀφαλλόμενος, νέατον δ' ἤραξε κάλυμμα.

Quo loco interpres addit & matris nomē, ὑάκινθος, inquiens, υἱὸς μὲν ἦν ἀμυκλαίου καὶ διομήδης, ὃν ἠγάπησεν Ἀπόλλων}

Te meus ante * omnes genitor dilexit, & orbe
In medio poſiti caruerunt præſide Delphi,
Dum Deus Eurotam, immunitam'ꝗ frequentat
Sparten, nec citharæ, nec ſunt in honore ſagittæ.
Immemor ipſe ſui non retia ferre recuſat,
Non tenuiſſe canes, non per iuga montis iniqui
Ire comes, longiſ'ꝗ alit aſſuetudine flammas.
Iam'ꝗ ferè medius Titan uenientis, & actæ
Noctis erat, ſpatio'ꝗ pari diſtabat utrinque,
Corpora ueſte leuant, & ſucco pinguis oliuæ
Splendeſcunt, lati'ꝗ ineunt certamina diſci.
Quem prius aerias libratum Phœbus in auras
Miſit, & oppoſitas diſiecit pondere nubes.
*Recidit in ſolidam longo poſt tempore terram
Pondus, & exhibuit iunctam cum uiribus artem.
Protinus imprudens, actus'ꝗ cupidine luſus
Tollere Tænarides orbem properabat at illum
Dura repercuſſo ſubiecit in aere tellus
In uultus Hyacinthe tuos. expalluit æque
Quam puer ipſe Deus, collapſos'ꝗ excipit artus,
Et modo te refouet, modo triſtia uulnera ſiccat.
Nunc animam admotis fugientem ſuſtinet herbis.
Nil proſunt artes erat immedicabile uulnus.
Vt ſiquis uiolas, riguo'ꝗ papauera in horto,
Lilia'ꝗ infringat fuluis hærentia * uirgis,
Marcida demittant ſubito caput illa grauatum,
Nec ſe ſuſtineant, ſpectent'ꝗ cacumine terram,
Sic uultus moriens iacet, & defecta uigore
Ipſa ſibi eſt oneri ceruix, humero'ꝗ recumbit.
Laberis Oebalide prima fraudate iuuenta,
Phœbus ait, uideo'ꝗ tuum mea crimina uulnus.
Tu dolor es, facinus'ꝗ meum. mea dextera leto
Inſcribenda tuo eſt. ego ſum tibi funeris author.
Quæ mea culpa tamen? niſi ſi luſiſſe, uocari
Culpa poteſt? niſi culpa poteſt, & amaſſe, uocari?
Atq; utinam pro te uitam, tecum'ꝗ liceret
Reddere, quod quoniam fatali lege tenemur, *
Semper eris mecum, memori'ꝗ hærebis in ore.
Te lyra pulſa manu, te carmina noſtra ſonabunt,
Flos'ꝗ nouus ſcripto gemitus imitabere noſtros.
Tempus & illud erit, quo ſe fortiſſimus heros
Addat in hunc florem, folio'ꝗ legatur eodem.
Talia dum uero memorantur Apollinis ore,
Ecce cruor, qui fuſus humi ſignauerat herbas,
Definit eſſe cruor, Tyrio'ꝗ nitentior oſtro
Flos oritur, formam'ꝗ capit, quam lilia, ſi non
Purpureus color his argenteus eſſet in illis.
Nō ſatis hoc Phœbo eſt (is em̄ fuit author honoris)
Ipſe ſuos gemitus foliis inſcribit, & hya *
Flos habet inſcriptum, funeſta'ꝗ littera ducta eſt.
Nec genuiſſe pudet Spartē Hyacinthon, honor'ꝗ
Durat in hoc æui, celebranda'ꝗ more priorum
Annua prælata redeunt Hyacinthia pompa.

RAPH. (Meus g.) Apollo. Nā Apollinis & Calliopes muſæ filiū ſe eē Orphe' ipſe teſtaſ. (In me. or.) Delphi vrbs eſt Phocidis Apollinis oraculo clariſſima, quę à geographis in medio terrarū orbe (& velut vmbilic' terrę) eē phibeſ.

* Vet' codex hʒ, Decidit, q & magis placet ne ſyllaba offendatur.

COEL RHOD. (Pauſaniæ teſtatū theſauris eſt, vmbilicū Delphicū ex albo ſtructū lapide, quē ἐν μέσῳ γὰρ πάσης εἶναι λέγουσιν οἱ Δελφοί. Verū & i carmine obſcœno, quiſquis eius fuerit author, id ita confirmatum animaduertimus:

Pallas cecropias tueſ arces,
*a.linguis Delphos Pythius, orbis vmbilicum,
Creten Delia, Cynthioſq; colles. Sed & Ouid. ait:
Te meus ante omnes genitor dilexit, & orbe
In medio poſiti caruerunt præſide Delphi.

Papin. quoq; Thebaid. i. Audiit & medius cœli Parnaſſus, & aſper Eurotas. (Eurotan) fluuius eſt Laconiæ Eurotas. (Immunitam Sparten) ſine muris, virtute enim non muris Lacedæmonii vrbem ſuam tutabantur. (Immemor ipſe ſui) ſuæ diuinitatis. (Aſſuetudine) cōſuetudine. (Iamq; ferè medius Titan) meridiem fuiſſe ſignificat. (Actæ) præteritæ noctis. (Vtrinq;) & à præterita & veniente nocte. (Lati diſci) nam diſcus & latus eſt & rotundus lapis, quē in aerem priſci cū quadā arte iacientes ſe exercebāt. Dictus eſt autē diſcus ἀπὸ τοῦ δίκειν, hoc eſt à iaciendo, per additionem s literæ. (Recidit in ſoli. lon. poſt tē.) emphaſis eſt, qua intelligamus diſcū lōge in aerē fuiſſe iactū. Cito nanq; in terrā cecidiſſet, niſi in altum iactus fuiſſet. (Et exhib.) oſtēdit. (Artē) nā ita emittebaſ, vt in gyrū ſe voluēs caderet in terrā. (Tænarides) Tænarius Hyacinthus Lacō, à Tænaro Laconiæ ꝓmōtorio. (Subie.) ſurſū iecit. (Aeq;) tātū. (Erat imedi. vul.) cū cur nil artes ꝓdeſſent. (Vt ſiqs viol.) quā facile defecerit Hyacinthus pulchris ſiſitudinib' poeta oſtēdit. (Defecta) derelicta. (Laberis Oebalide) apoſtrophe ad Hyacinthū affect', & doloris, & qrelarū plena. (Laberis) moreris. (Oebalide) patronymicū ꝓ poſſeſſiuo poſitū eſt. nā Oebalia vrbs eſt Laconię ab Oebalo ꝯditore appellata. Oebalia.

*a.l.vetamur.

*a.l.æ.

ADDI. {Aut etiā ab Orbalo κατὰ πρόληψιν tpis, qua ea, quæ ꝯſecuta ſunt, ꝓ antecedētibus vſurpātur. fuit enim Oebalus, Cynortæ, q frater Hyacinthi fuerat, filius, Hyacinthi nepos, qui poſtea ex Gorgophone Perſei filia, Tyndareū genuit, quē Hercules, ab Hippocoonte regno expulsū reſtituit. vt Pauſ. in Lacōn.} (Q d qm̄ fat. le. te.) vetamur l vetu. legiſ exēp. & recte qdē. Sic nāq; apte itelligiſ, qd facere ꝓhibemur. Dii eni cū natura ſint imortales, nulla ratione vitā deponere pōſſūt. (Scripto) lrīs. nā i Hyacintho flore αι ſyllaba gemitū ſignificās bis in ſcripta vſ. Tametſi qdā alr ſētiētes, putātesq; hya ſyllabas in Hyacintho flore eē inſcriptas manifeſte decipianſ. (Fortiſſimus heros) Aiax Telamonius, vt in tertiodecimo poeta narrat, in Hyacinthū fuit conuerſus. (Folioq; legatur eodem) nam in Hyacinthi foliis (vt dixi) prima ſyllaba huius nominis αἴας inſcripta videtur. (Et hya) ſic quidem ferè legitur, ſicq; legendum eſſe quidam præcipiunt, ſed aperte falluntur, cum hya literæ nullum gemitū præ ſe ferant, αι αι vero quæ vox eſt aperte gemitus ſignificatiua, legendum eſſe facile contenderim, quamuis omnia quæ quidem mihi videre contigit exēplaria refragentur. (Funeſta'q. littera) luctuoſæ literæ quibus in funeribus vtuntur. (Ducta eſt) ſcripta eſt. Nam literæ dum ſcribuntur, duci proprie dicuntur. Hinc autem aperte etiam colligitur αι αι legendū eſſe, αι nanq; eſt vox, qua etiānum in funeribus & fletibus vti ſolemus.

ADDI. {Nec gen. pud. Sparten. Hyacinthum. Non ſimpliciter de loco ſeu patria accipiēdum, ſed & de pſona Sparta, fuit enim hæc vxor Lacedæmonis, mater Amyclei ipſius'q; Hyacinthi auia. vt Idem Pauſan. tradit.} (Hyacinthia) feſta in honorem Hyacinthi pueri inſtituta.

RAPH.

¶AT ſi forte roges)per comparationem oſtẽdit Orpheus pueros formoſos & Diis placuiſſe, & maximo ornamento ſuis fuiſſe ciuitatibus, puellas vero contra & Diis perquã diſplicuiſſe, & maximo ſuas vrbes dedecore affeciſſe. Nam Propœtides quædam Venerem Deam eſſe negare auſæ, non minore ſunt odio ciuibus ſuis, quàm Ceraſtæ quidam qui in ara hoſpites immolabant, quos vt Venus in iuuẽcos conuertit, ita Propœtidas & ſua corpora primas proſtituere coegit, & in ſaxa cõmutauit. ¶Fœcundã Amathunta) Amathus vrbs eſt Cypri ære abundans, vnde & Cyprus ipſa Amathuſia olim fuit vocata eſt etiã vrbs Laconiæ. Declinatur autem Amathus, Amathuntis, vt Opus Opuntis. ¶Annuat) nutu affirmet tam illas velle genuiſſe, quàm eos Ceraſtas, qui hoſpites immolando maximo ſibi dedecori fuerunt. ¶Vnde etiam nomẽ traxere Ceraſtæ,) κέρας vnde Ceraſtæ declinantur, cornu dicitur. nam in fronte duo cornua habebant, vnde & Cyprus ipſa Ceraſtis à quibuſdam fuit appellata. {Sed eius nominis rationem Stephani inde tractã dicit, quòd multa κέρατα, hoc eſt, ἄκρα ſeu promontoria habeat Cyprus. Et videtur ſanè inſulæ nomen fabulæ dediſſe locũ, non autem cõtra.} Iouis hoſpitis) ξένιος à Græcis appellatur, quod hoſpitiis præſit. Vnde Virg. Iuppiter hoſpitibus nã te dare iura loquuntur ¶Lugubris ſce.) luctuoſi ſceleris, quo hoſpites decepti necabantur. ¶Amathuſiacas bidentes) Cyprias oues. Nam Cyprus (vt dixi) Amathuſia etiam fuit appellata. ¶Ophiuſia arua) Cypria. alludit autẽ poeta ad priſcum illius inſulæ nomẽ: Ceraſtis nanque etiam cognominata fuit à genere quodam ſerpẽtis, vel quod multa cornua, hoc eſt montium vertices habeat, Ophiuſia vero ſerpentina poſſumus interpretari. {Huius nominis, neq; apud Græcos Stephanus aut Strabo, neque apud Latinos Plinius aut Mela meminere. Sed cum quia idẽ nomẽ multarum inſularum fuit, (Nam & Hiſpaniæ quædã, & Aegei maris alia, Item quæ Tenus dicitur, & ea quæ proprie Rhodos, aliquãdo Ophiuſæ noĩe appellatæ fuere)demus hoc poetæ, vt is vel in mnemonico errato lapſus fuerit, vel alia, nobiſq; incognita ratione Cyprum, Ophiuſam vocarit. Nam de ſerpentum genere, quos Ceraſtas dicunt, quæ hic à Rhegio afferuntur rationem nõ habent.}

Amathus — DDI. — [Iu]piter [ho]ſpitalis. — [A]mathu[ſia]. — [AD]DI.

ARG. FABVLAE SEQ.

Amathus oppidum in inſula Cypro, cuius incolæ oberita conſuetudine humani generis, ſoliti in ara Iouis quæ proxima erat Deæ Veneris aduenas immolare, quorum crudelitatem Venus offenſa, ne relinquere ſedes ſuas cogeretur, in boues illos vertit, quæ a magnitudine cornuum Ceraſtæ apud Salaminios ſunt nominati.

At ſi forte roges fœcundam Amathunta metallis,
An genuiſſe uelit Propœtidas annuat æque
Atq; illos, gemino quondam quibus aſpera cornu
Frons erat, unde etiam nomen traxere Ceraſtæ.
Ante fores horum ſtabat Iouis hoſpitis ara
Lugubris ſceleris, quam ſi quis ſanguine tinctam
Aduena uidiſſet, mactatos crederet illic
Lactentes uitulos, Amathuſiacasq; bidentes.
Hoſpes erat cæſus. ſacris offenſa nefandis,
Ipſa, ſuas urbes, Ophiuſiaq; arua parabat
Deſerere Alma Venus. ſed qd loca grata? qd urbes
Peccauere meæ? quod, dixit, crimen in illis?
Exilio pœnam potius gens impia pendat,
Vel nece, uel ſiquid medium eſt, mortiſq; fugæq;
Idq; quid eſſe poteſt, niſi uerſæ pœnæ figuræ?
Dum dubitat, quo mutet eos, ad cornua uultum
Flexit, & admonita eſt, hæc illis poſſe relinqui,
Grandiaq; in toruos trãsformat membra iuuẽcos,

ARG. FABVLAE SEQ.

Propœtides filiæ Amathuntæ aſpernatæ Venerem primæ in triuio vulgauere corpora ob eiuſdem Deæ iram, quia pudore induruerant, nouiſſime in lapidem ſunt transfiguratæ.

Sunt tamen obſcœnæ Venerem Propœtides auſæ
Eſſe negare Deam, pro quo ſua, numinis ira,
Corpora cum forma primæ uulgaſſe feruntur.
Vtq; pudor ceſſit, ſanguiſq; induruit oris,
In rigidum paruo ſilicem diſcrimine uerſæ.

ARG. FABVLAE SEQ.

Pygmalion offenſus impudentia vulgari Propœtidum ſtatuit cœlebs permanere Qui cum ſignum virginale ex ebore feciſſet, captus ſpecie eius in vecordem incidit amorẽ, & cum tota mẽte quæſiuit *a Deo vt ei ſigno, cuius amore exarſiſſet, animã infunderet, vt egreſſus tẽplo domum peruenit, cõperit voto ſe eſſe donatum cõiugii. Itaque lætatus arte ſua Paphũ filium genuit, qui in inſula Cypro oppidum ſui nominis conſtruxit.

Quas quia Pygmalion æuum per crimina agentes
Viderat offenſus uitiis, quæ plurima menti
Fœmineæ natura dedit, ſine coniuge cœlebs
Viuebat, thalamiq; diu conſorte carebat,
Interea niueum mira feliciter arte
Sculpſit ebur, formamq; dedit, qua fœmina naſci
Nulla poteſt, operiſq; ſui concepit amorem.
Virginis eſt ueræ facies, quam uiuere credas,
Et ſi non obſtet reuerentia, uelle moueri.
Ars adeo latet. arte ſua miratur, & haurit
Pectore Pygmalion ſimulati corporis ignes,
Sæpe manus operi tentantes admouet, an ſit
Corpus, an illud ebur, nec adhuc ebur eſſe fatetur.
Oſcula dat, reddi putat, loquiturq; tenetq;
Et credit tactis digitos inſidere membris.

¶Gens impia)Ceraſtarum. ¶Sunt tamen obſcœnæ) quãuis inquit Ceraſtas in iuuencos conuerterit Venus, Propœtides tamen auſæ ſunt eam negare Deam eſſe. ¶Obſcœnæ) turpes. ¶Vulgaſſe)proſtituiſſe. {Videtur hæc fabula, à libidine & turpitudine Cypriarum mulierum occaſionem traxiſſe. Nã & Herodotus & Iuſtinus tradunt, antiquitus Cyprias quæſtu corporis dotẽ quærere, vulgoq; ad littus etiam aduenis ac nautis proſtare ſolitas fuiſſe. Quod illis cõmune fuit cum Babyloniis, vt idem Herodotus author eſt.} ¶Ceſſit)receſſit. ¶Pro quo)propter quã rem. ¶Numinis ira) Veneris indignatione. ¶Sanguiſq; induruit oris)ita durus eſt factus, vt nihil erubeſcerent. ¶Paruo diſcrimine) parua differẽtia. ¶Lapideæ nanque ſtatuæ videbantur Propœtidibus ſimiles. ¶Verſæ)fuerant ſubaudiatur. ¶Quas quia Pygmalion æuum) Pygmalion quidam flagitiis Propœtidũ offenſus, vitam cœlibem exigere decreuit, ſed ex ebore virginis ſimulachrum adeo fabre effinxit, vt perinde atq; ſi viua eſſet, illius amore caperetur, Quare Venerem orauit, vt ſibi talem concederet vxorem. Venus aũt plus quam petebatur, effecit. Nã illi quam in lecto Pygmaliõ collocauerat, aĩam inſpirauit nubilemq; ætatem donauit, ex inſperato igitur Pygmalion voti cõpos factus ex ea Paphum ſuſtulit, à quo & inſula, & vrbs Paphos fuit appellata. ¶Sine cõiuge cœlebs) alterũ ex altero pẽdet. Qui enim vxore caret cœlebs viuit: q cœlibẽ ducit vitã, vxorẽ nõ habet. Cœlebs aũt dicit, quaſi cœleſtẽ vitã agens. ¶Thalami conſorte) vxore. ¶Qua fœmina naſci Nulla poteſt)pulcherrimã fuiſſe illã ſtatuã intelligimus, vt quę ne à natura quidẽ poſſet ſuperari. ¶Et ſi nõ obſtet reuerẽtia) acute eleganterq́, hoc dictum eſt. Nã virgines bene educatæ præ pudore in virorũ cõſpectu vix audẽt ſe mouere. Ea igitur ſtatua non quod eburnea eſſet, ſed pudore quodam virginibus inſito immobilis videbatur. ¶Ars adeo latet) vt viua videretur, non ex ebore confecta. ¶Arte ſua miratur) ſtatuam ſubaudiamus. ¶Simulati corporis) in ſimilitudinem virginis effecti. ¶Nec adhuc ebur eſſe fatetur)quamuis tãgat ſtatuam, eburneamq; eſſe ſentiat, ſibi tamen eburneam eſſe perſuadere non poteſt, adeo viua videbatur. ¶Inſidere) inhærere, infigi, ac ſubſidere, ſic vt membra digitis cederent.

ADDI. — Ceraſtæ in tauros. — Propœtides in ſaxa — Pygmaliõ — Paphus — *a.l. quæſiuiſſet.

Et metuit, preſſos ueniat ne liuor in artus.
Et modo blanditias adhibet, modo grata puellis
Munera fert illi conchas, tereteſq; lapillos,
Et paruas uolucres, & flores mille colorum,
Lilia, perpictaſq; pilas, & ab arbore lapſas
Heliadum lachrymas, ornat quoq; ueſtibus artus.
Dat digitis gemmas, dat longa monilia collo.
Aure leues bacæ, redimicula pectore pendent.
Cuncta decent. nec nuda minus formoſa uidetur.
Collocat hanc ſtratis concha Sidonide tinctis,
Appellatq; tori ſociam, acclinataq; colla
Mollibus in plumis tanquam ſenſura, reponit.
Feſta dies Veneris tota celeberrima Cypro
Venerat, & blandis inductæ cornibus, aurum
Conciderant ictæ niuea ceruice iuuencæ,
Thuraq; fumabant, cum munere functus ad aras
Conſtitit, & timide, ſi Dii dare cuncta poteſtis,
Sic coniux opto, non auſus eburnea uirgo,
Dicere Pygmalion, ſimilis mea dixit eburnæ.
Senſit, ut ipſa ſuis aderat Venus aurea feſtis,
Vota quid illa uelint, & amici numinis omen
Flamma ter accenſa eſt, apicemq; per aera duxit.
Vt redit, ſimulachra ſuæ petit ille puellæ,
Incumbenſq; toro dedit oſcula. uiſa tepere eſt.
Admouet os iterum, manibus quoq; pectora tentat,
Tentatum molleſcit ebur, poſitoq; rigore
Subſedit digitis, ceditq;, ut Hymettia Sole
Cera remolleſcit, tractataq; pollice multas
Flectitur in facies, ipſoq; fit utilis uſu.
Dum ſtupet, & dubiæ gaudet, fallíq; ueretur,
Rurſus amans, rurſuſq; manu, ſua uota retractat.
Corpus erat, ſaliunt tentatæ pollice uenæ.
Tum uero Paphius pleniſſima concipit heros
Verba, quibus Veneri grates agit, oraq; tandem
Ore ſuo non falſa premit, dataq; oſcula uirgo
Senſit, & erubuit, timidumq; ad lumina, lumen
Attollens, pariter cum cœlo uidit amantem.
Coniugio quod fecit, adeſt Dea, iamq; coactis
Cornibus in plenum nouies Lunaribus orbem,
Illa Paphum genuit, de quo tenet inſula nomen.

ARG. FABVLAE SEQ.

Myrrha Cyniræ & Cenchreidis filia, iracūdia Veneris, quod mater eius præferretur Deæ, patrem impio dilexit amore, nec viam potiēdi inueniēs cogitur ſuſpendium aperire. Cuius nutrix intra cubile gementis excepit vocē, & ſignis cognitis nefariæ mortis, dum diligentius ſcrutatur, cauſam poſcit. Conſultā ergo puella ei pollicetur ſe effecturam, vt parenti ſine vita infamia iungatur, cuius illa orationem in promiſſum tempus differt. At anus die ſolenni Cereris quo mater eius operata, a viro ſecubabat: alūnam noctu deduxit ad Cinyrā prædicans forma eius impulſam ſibi ſe credidiſſe, qui data cupiditate lumē inferri iuſſit, vt ſpeciem eius notam haberet, cognituſque filiæ pater ſtuprator, coactus eſt pudore ferro ſtricto eam inſequi, quæ duplici metu territa in inſulā profugit, ibique miſericordia euſdem Deæ in arborem, quæ eius nomen indicaret, mutata eſt.

Editus & ille eſt, qui ſi ſine prole fuiſſet,
Inter felices Cinyras potuiſſet haberi.
Dira canam procul hinc natæ procul eſte parentes.
Aut mea ſi ueſtras mulcebunt carmina mentes,
Deſit in hac mihi parte fides, nec credite factum.
Vel ſi credetis, facti quoq; credite pœnam,
Si tamen admiſſum ſinit hoc natura uideri,
Gentibus Iſmariis, & noſtro gratulor orbi.
Gratulor huic terræ, quod abeſt regionibus illis,
Quæ tantum genuere nefas. ſit diues Amomo,
Cinnamaq; Coſtumq; ſuum, ſudataq; ligno

Et metuit preſſos veniat ne liuor in artus) & timet inquit ne mēbra manu preſſa liuorem & nigra quędam ſigna concipiant. Liuor autem eſt illud ſignum ſubnigrum quod in corpore percuſſo videri ſolet, cui quoniam inuidorum color ſimilis eſt, liuor pro inuidia ſæpenumero ponitur. Heliadum lachrymas) ſuccina, quę è populis in quas ſorores Phaethontis conuerſas fuiſſe narrauit poeta deflere dicuntur. Bacæ) vniones. Concha Sidonide) purpura Tyria. Tota Cypro) per totā Cyprum. Veneri nanq;

Cyprus. dicata eſt Cyprus inſula Ciliciæ, Syriæq; obiecta, quondam nouē regnorum ſedes, variis quidem nominibus appellata. nam & Atamantida & Ceraſtin & Aſpeliam & Amathuſam & Macaran & Crypton & Coloniam Plinius ſcribit fuiſſe appellatā. Cyprus autē dicta eſt à Cypro Cinyræ filia, vel à Cypro flore, vel (vt Aſtynomus ſcribit) quia prius Cryptos appellata fuit, eo quòd ſæpenumero à mari fuit occultata, deinde t litera abiecta Cypros vocata. Blandis cornibus) nō infeſtis, ſed mitibus. Cornua autem victimarum inaurari ſolebant. Munere) ſacrificio. Ad aras) apud altaria. Venus

ADDI. aurea) pulchra. {Epitheton ab Homero transſumptum, qui Venerem χρυσῆν ἀφροδίτην ferè vocare ſolet.} Et amici numinis omen Flamma ter accenſa eſt) ordo eſt & flamma ter accenſa eſt, omen amici, & propitii numinis. Apicem) ſcintillam. Subſedit) cedit. Vt Hymettia cera. Hymetus Atticæ

Hymetus. Eā præferret alias & in eā ſententiā etiā Higynus fab. meminit. mons eſt optimi mellis fertiliſſimus. Corpus erat) proprie dixit. nā corpus viuum proprie vocatur: caro autem mortua, vt quæ à cadendo ſit dicta. Saliunt) mouentur. Paphius heros) Cyprius Pygmalion. Verba pleniſſima) copioſiſſima, ornatiſſima. Ora non falſa) veram faciem. De quo tenet inſula nomen) nam Cyprus, dicta eſt etiam Paphos à Papho Pygmalionis filio. Editus & ille eſt) Cinyras

Cinyras. Pygmalionis filius Myrrhā genuit, quæ nefando patris amore capta, nutricis opera cum eo inſcio concubuit, Adonemq; cōcepit, quod cum reſciuiſſet pater, ſtricto enſe filiam perſequi cœpit, illa vero fugiens in Arabiam vſq; peruenit, vbi longo errore feſſa Deorū miſeratione in arborē ſui nominis fuit mutata. {Ego vero, Editus ex illo eſt, aut, Editus hinc & ille eſt, legendum exiſtimo, verſus cauſa, vt Cinyras (quem falsò quidam Cynaram ſcribunt, quando & apud Pindarum in Nemeis, & apud Homerum, Cinyras dicitur, ἀπὸ τοῦ κινύρεσθαι, vt puto, qd conqueri & lugere ferè ſignificat) non Pygmalionis, ſed Paphi filius accipiatur. Quā ſententiam & Boccatius ſecutus videtur in genealogiis, quanquam ille, Editus hac ille, pro hinc ibidem legat. Fabulam autem Myrrhæ exponit μυθολογικῶς Fulgentius libro tertio.} ADDI. Inter felices) nam Cypriorum rex fuit in primis potens. Aut mea ſi veſtras) aut inquit ſi mea carmina vos delectabunt, nolite credere ea fuiſſe facta, quæ hoc loco ſcribentur de Myrrha Cinyræ filia. Si tamen admiſſum) bene dubitat Orpheus an tantum ſceleris fuerit commiſſum. Nam contra naturam eſſe videtur, vt liberi parentes flagitioſe, ac vſque ad coitum ament. Gentibus Iſmariis) Thraciis. Noſtro or.) Thraciæ. Nam Orpheus Thrax fuit. Abeſt) remota eſt. Sit diues amomo) amomum herba eſt ſuauiſſimi odoris, non in Arabia modo, ſed in Ponto, Armeniaq; naſcens, vt Plinius ſcribit. Cinnamaq;) Cinnamum herba eſt medica, qua Arabia felix commendatur. Coſtumq; ſuam) coſtus frutex eſt grati odoris in Arabia naſcens. Sudata thura) per ſudorem quodam modo emiſſa. Thurifera autē regio eſt Sabæa.

Panchaica

Thura ferat, floreſq; *alios Panchaica tellus,
Dum ferat & Myrrham. tanti noua non fuit arbor.
Ipſe negat nocuiſſe tibi ſua tela Cupido
Myrrha, faceſq; ſuas à crimine uindicat iſto.
Stipite te Stygio, tumidiſq; afflauit Echidnis
E' tribus una ſoror. ſcelus eſt odiſſe parentem.
Hic amor eſt odio, maius ſcelus, undique lecti
Te *cupiunt proceres, totoq; oriente iuuentus
Ad thalami certamen adeſt, ex omnibus unum
Elige Myrrha uirum, dum * non in omnibus unus,
Illa quidem ſentit, fœdoq; repugnat amori,
Et ſecum. quò mente feror? quid molior inquit?
Dii precor, & pietas, ſacrataq; iura parentum,
Hoc prohibete nefas, ſcelerię; reſiſtite noſtro,
Si tamen hoc ſcelus eſt. ſed enim damnare negatur
Hanc Venerem pietas, coeuntq; animalia nullo
Cætera delicto, nec habetur turpe iuuencæ
Ferre patrem tergo. fit equo ſua filia coniux.
Quaſq; creauit, init pecudes caper, ipſaq; cuius
Semine concepta eſt, ex illo concipit ales.
Felices quibus iſta licent. humana malignas
Cura dedit leges, & quod natura remittit,
Inuida iura negant. gentes tamen eſſe feruntur,
In quibus & nato genitrix, & nata parenti
Iungitur, & pietas geminato creſcit amore.
Me miſeram, quòd non naſci mihi contigit illic,
Fortunaq; loci lædor. quid in iſta reuoluor?
Spes interdictæ diſcedite. dignus amari
Ille, ſed ut pater eſt. ergo ſi filia magni
Non eſſem Cinyræ, Cinyræ concumbere poſſem,
Nunc quia iam meus eſt, non eſt meus. ipſaq; dãno
Eſt mihi proximitas, aliena potentior eſſem.
Ire libet procul hinc, patriæq; relinquere fines,
Dum ſcelus effugiã, retinet malus * ardor amantẽ,
Vt præſens ſpectem Cinyram, tangamq;, loquarq;,
Oſculaq; admoueam, ſi nil conceditur ultra.
Vltra autem ſperare aliquid potes impia uirgo?
*Et quod confundas, & iura, & nomina ſentis?
Tu'ne eris, & matris pellex, & adultera patris?
Tu'ne ſoror nati? genitrixq; uocabere fratris?
Nec metues ſacros crinitas angue ſorores?
Quas facibus ſæuis oculos, atq; ora, petentes
Noxia corda uident? at tu dum corpore non es
Paſſa nefas, animo ne concipe, ne'ue potentis
Concubitu uetito naturæ pollue fœdus.

PANCH. Panchæa. ¶ Panchaica tel.) Pãchæa regio apud Sabæos, in qua thuriferæ arbores naſcuntur. vnde Virg. Totaq; thuriferis Panchaia pinguis ariſtis. ¶ Tanti noua nõ fuit arbor) vt pater cũ filia coire debuerit ¶ Vidicat) liberat. ¶ E tribus vna ſoror) vna ex furiis, Tiſiphone, Alecto, aut Megæra. ¶ Vndiq; lecti proceres) electi principes. ¶ Ad thalami certamen) ad nuptias tuas certatim petendas aduenit. ¶ Dũ non ſit ex omnibus vnus) hoc eſt, vno patre excepto, quem vis ex omnibus elige.

ODDI. {Legò: Dum nõ ſit in omnibus vnus, ſcilicet, pater. Alioqui verſus nõ ſtabit.} ¶ Si tamen hoc ſcelus) Myrrha amore victa dubitabat an ſit nefas cũ patre coire. ¶ Init pecudes) cum pecudibus coit. Nam inire cũ accuſatiuo iunctum animal ſignificante, coire ſignificat. ¶ Felices quibus iſta licent) ex nimio ardore iſta prouenit exclamatio, qua Myrrha & brutorum vitam commendat, & ciuilem deteſtatur vt difficilẽ & duram. ¶ Inuida iura) quæ humano generi inuidere videtur, ne iis quæ à natura pmittuntur, frui poſſit. ¶ Negãt) prohibent. ¶ Gentes tamen eſſe feruntur) hi ſunt Troglodytę, variæq; Aethyopũ natiões, qui & vxores habẽt cões, & brutorũ more viuũt.

DEL. RHOD. ¶ Scribit Bardeſanes Syrus: legẽ fuiſſe Perſis, qua filias, ſorores, matres quoq; in cõnubii iura admittere, non duceret impiũ ominoſum'ue. Quod Strab. itẽ cõprobant monumẽta: & Septimius Florens repetit. Ex qua hiſtoria illuſtratur, ſimul & emendaf Quintil. locus lib iii. vbi ita ferè ſcribitur. Et ſiquod eſt exemplum deforme poſteritati traditũ, quale libidinoſus vir Perſes in muliere Samia inſtituere auſus dicif prim°. Legẽdũ puto, In matre ſua, vel i matre & filia, vel (ſi placet) Samia intelligaf propriũ nomẽ. Sentẽtiam alterã ſubiiciemus ſtatim. Perſes autem (ſed nõ hic, vt opinor) antiqſſim° fuit Perſarũ rex, à quo & cognominati Perſæ, quẽ Medeæ filium Steph. intelligit: quãuis Herodot. ſcribat libro Hiſtoriarũ. vii. à Perſe Iouis & Andromedæ filio, Perſas dici: quum Cephenes dicerentur prius à Græcis, ab accolis vero Artei. Sunt codices tamẽ veteres, in quibus legatur præſes, non Perſes. Porrò Magos quoq; cenſuiſſe Sotion libro vigeſimotertio ſcribit, iuſtum videri cum filia & matre congreſſum. Ea quo etiam Catullus:

Naſcatur Magus ea Gelli matriſq; nefando
Concubitu, & diſcat Perſicum auſpicium:
Nam Magus ex matre & gnato gignatur oportet,
Si vera eſt Perſarum impia religio.

Quod vero Lucan. hoc ipſum etiã Parthis attribuat, fortè Plinianum illud reſpexerit, ex lib. vi. Perſarũ regna, quæ nũc Parthorũ intelligimus, inter duo maria, Perſicum & Hyrcanum Caucaſiis attolliũtur iugis vtrinq; per deuexa laterum. De ſinu verò Perſico alibi Plin. idem: Perſæ Rubrum mare ſemp accoluere, pPter quod is ſinus Perſicus vocaf. Ratio vero ex Strabone elici poſſe videf: Et ſi adhuc (inqt) Perſæ regnant pprium habẽtes regem viribus tamẽ ſunt longe inferiores, & Parthorum regi adhæreſcũt. Id qđ in Craſſi rebus cõfirmat Dion: factũ id aſtruẽs poſt Alexãdri interitum, quũ tabeſcerent res Macedonũ. Carmen Lucani ad id ſpectans, quia ad manum eſt, ſubieci, vt volentibus item præſtò ſit:

* a.l.ſuos.

* a.l.capiunt.

* alias, nõ ſit in, repugnãte verſu.

Parthorũ dominus quoties ſic ſanguine miſto
Naſcitur Arſacides, cui fas implere parentem.

Nec ignoro, Q. Curtiũ ſcribere lib. vii. in Natura regiõe cum parẽtibus ſtupro coire, moribus pmiſſum. Illud mirum magis, à Chryſippo pditum ἐν τῷ τῶν προτρεπτικῶν, cõgreſſum cum matre, filia, ſorore parum prudenter vitio verti. Ad hæc nimirũ reſpicit Ouidianum illud:

Gentes tamen eſſe feruntur,
In quibus & nato genitrix & nata parenti
Iungitur, & pietas geminato creſcit amore.

Aemilius Probus & Plutarchus authores ſũt, apud Atheniẽſes fas fuiſſe, ſororẽ in matrimoniũ cape. Agathius Gottici belli ſcdo facta hui° turpitudinis mẽtiõe, rẽ haud ita veterẽ arbitraf argumẽto præcipue, quòd Semiramis à filio necata feraf, cuius cõcubitũ appetiiſſet impudentius. Id quod de Artaxerxe ac Pariſatide memoraf quoque, niſi quòd hæc reiecta modo iracũdius ferf & ſpreta: qđ impiũ eſſet, nec patriũ, nec ferè humanis morib° receptũ. ¶ Spes interdicta) legibus prohibitæ. ¶ Remittit) pmittit. ¶ Cinyrę cõcu. poſ.) cũ Cinyra. Græca eni loquẽdi eſt figura ¶ Nũc qa iã me° eſt) pater. ¶ Nõ eſt meus) nõ põt eſſe meus maritus. ¶ Eſt mihi prox.) cõſanguinitas ipſa mihi obeſt. ¶ Malus ard.) turpis amor. ¶ Amantẽ) me ſubaudiamus. ¶ Si nihil cõ. vl.) coitũ innuit, hoc eſt, ſi mihi cũ eo cõcũbere nõ licet, quæ eſt vltima amoris linea. ¶ Vlt. aũt) ſeipſam increpat Myrrha, qđ coire cũ patre affectat, quo qdẽ modo & iura cõſanguinitatis, & noĩa cõfunderenf. Nã filia id quod eſt nefandiſſimũ, & matris pellex eſſet, & adultera patris. Eſſet præterea filiorum & ſoror, & mater, quod penitus cõſanguinitatis nomina confundit. ¶ Sacro angue) ex ecrãdis anguibus, & viperis. ¶ Crinitas ſorores) Eumenidas furias. Se autem ipſam Myrrha reprehendit, quãuis ab alio increpari videatur.

* a.l.error

* a.l.Nec quod

Velle put a.res ipſa uetat pius ille,memorq;
Moris.& ò uellem ſimilis furor eſſet in illo.
Dixerat.at Cinyras,quem copia digna procorum
Quid faciat,dubitare facit,ſcitatur ab ipſa
Nominibus dictis,cuius uelit eſſe mariti.
Illa ſilet primo,patris'q; in uultibus hærens
Aeſtuat,& tepido ſuffundit lumina rore.
Virginei Cinyras hæc credens eſſe timoris,
Flere uetat,ſiccat'q; genas,atq; oſcula iungit.
Myrrha datis nimium gaudet,conſulta'q; qualem
Optet habere uirum,ſimilem tibi dixit.at ille
Non intellectam uocem collaudat,& eſto
Tam pia ſemper,ait.pietatis nomine dicto,
Demiſit uultus,ſceleris ſibi conſcia uirgo.
Noctis erat medium,curas'q;,& corpora,ſomnus
Soluerat at uirgo Cinyreia peruigil igne
Carpitur indomito,furioſa'q; uota retractat.
Et modo deſperat,modo uult tentare,pudet'q;,
Et cupit,& quid agat,non inuenit.utq; ſecuri
Saucia trabs ingens ubi plaga nouiſſima reſtat,
Quo cadat in dubio eſt omni'q; à parte timetur.
Sic animus*uario labefactus uulnere,nutat
Huc leuis atq; illuc,momenta'que ſumit utroque.
Nec modus,& requies,niſi mors,reperitur amoris,
Mors placet erigitur,laqueo'q; innectere fauces
Deſtinat,& zona ſummo de poſte reuincta
Chare uale Cinyra,cauſam'q; intellige mortis,
Dixit & aptabat pallenti uincula collo.
Murmura uerborum fidas nutricis ad aures
Perueniſſe ferunt,limen ſeruantis alumnæ.
Surgit anus,reſerat'q; fores,mortis'q; paratæ
Inſtrumenta uidens,ſpatio conclamat eodem,
Se'q; ferit,ſcindit'que ſinus,erepta'que collo
Vincula dilaniat.tum demque flere*uacauit,
Tum dare cōplexus,laquei'que requirere cauſam.
Muta ſilet uirgo,terram'q; immota tuetur,
Et deprenſa dolet tardæ conamina mortis.
Inſtat anus,canos'q; ſuos,& inania nudans
Vbera,per cunas,alimenta'q; prima precatur,
Vt ſibi committat,quicquid dolet.illa rogantem
Auerſata,gemit.certa eſt exquirere nutrix,
Nec ſolam ſpondere fidem.dic inquit,opem'q;
Me ſine ferre tibi,non eſt mea pigra ſenectus.
Seu furor eſt, habeo quod carmine ſanet,& herbis.
Siue aliquis nocuit magico luſtrabere ritu.
Ira Deum ſiue eſt,ſacris placabimus iram.
Quid rear ulterius?certe fortuna,domus'q;
Soſpes ab incurſu eſt.uiuunt genitrix'q;,pater'q;.
Myrrha patre audito,ſuſpiria duxit ab imo
Pectore.nec nutrix etiam nunc concipit ullum
Mente nefas,aliquem'q; tamē præſentit amorem.
Propoſiti'q; tenax,quodcunque eſt orat,ut ipſi
Indicet,& gremio lachrymantem tollit anili,
Atque ita complectens infirmis membra lacertis,
Senſimus(inquit amas,&in hoc mea pone timorem)
Sedulitas erit apta tibi.nec ſentiet unquam
Hoc pater.exiliit gremio furibunda,torum'q;
Ore premens,diſcede precor,miſero'q; pudori
Parce ait,inſtanti diſcede,aut deſine dixit

RAPH. ❡VELLE puta) te ſubintelligamus, non patrem, vt quidam. ❡Res ipſa) rei turpitudo. ❡Memor moris) iuris & honeſti. ❡Similis furor eſſet in illo) vt quid iura velint obliuiſceretur. ❡Nominibus dictis) expoſitis procorū nominibus. ❡Tepido ro.) tepidis lachrymis. ❡Hæc credens) ſigna ſubaudiamus. ❡Datis) oſculis. ❡Conſulta) interrogata. ❡Non intellectam vocem) figuram, qua Myrrha ſe patris amore captam innuerat patri reſpondens ſe illi maritum ſimilem habere velle. ❡Demiſit vul.) demiſit oculos in terram. ❡Carpitur) cruciatur. ❡Igne indomito) amore quem domare ac vincere non poterat. ❡Furioſa vota retractat) furioſam cupiditatem cum patre coeundi reſumit, & animo reuoluit. Eleganter autem vt omnia poeta exprimit puellæ amore ardentis cogitationes atque affectus. ❡Saucia) percuſſa ſecuribus. ❡Trabs ingens) maxima arbor. Hac autem ſimilitudine oſtēdit poeta quanta in ambiguitate foret animis Myrrhæ collocatus. ❡Vbi plaga nouiſſima) quando vltimus ictus reſtat. ❡Quo cadat) in quam partem cadat, anteriorem an poſteriorem, dextram an ſiniſtram. ❡Vario vulnere) vario affectu. ❡Vtroque) in vtranque partem. ❡Nec modus) finis ac terminus. ❡Deſtinat) deliberat. ❡Zona) cingulo. ❡De ſummo poſte) de ſummitate hoſtii. ❡Reuincta) religata. ❡Chare vale Cinyra) amatorie Myrrha Cinyram nomine proprio appellat. Patris enim nomen odio habebat, vt quod ſibi eſſe impedimento putabat, ne optato concubitu potiretur. ❡Pallenti collo) hypallage eſt: ipſa enim Myrrha palleſcens intelligitur. ❡Seruantis) cuſtodiētis. ❡Reſeratq;) aperit. ❡Sciditq; ſinus) veſtium ſubaudiatur. Id autem in magnis doloribus fieri conſueuit. ❡Tum denique flere vacauit) hoc eſt, poſtea quàm vincula dilaniauit, tum tandem flendi tempus habet nutrix. ❡Muta ſilet virgo) tāquam muta. ❡Tuetur) aſpicit id quod indignantes, dolentesq; facere ſolent. ❡Et deprehenſa dolet tardæ conamina mortis) hoc eſt, Myrrha dolet conatus mortis à nutrice deprehenſos fuiſſe & intellectos. Propriæ autem minus honeſta deprehendi dicūtur. ❡Vt ſibi committat) vt ſibi reuelet. ❡Auerſata) aſpernata cum quadam vultus auerſione. ❡Nec ſolam ſpondere fidem) nec ſolam fidem promittere, ſed etiam opem & auxilium. ❡Me ſine) me permitte. ❡Seu furor eſt) inſanus amor. ❡Siue aliquis nocuit) carminibus, & incantationibus. ❡Luſtrabere) purgaberis. ❡Propoſitiq; tenax) in propoſito perſeuerās anus. ❡Vt ipſi) ſibi in ſoluta diceretur oratione. ❡Furibunda) furenti ſimilis. Virginis autem amantis decorum pulchre ſeruat poeta. Solent enim quo vehementius quid appetunt virgines amore captæ, eo magis diſſimulare. ❡Inſtanti) nutrici ſubaudiatur.

*a.l. dubio.

*a.l. vetauit.

❡ET

RAPH.

¶Et indicium laquei) hoc eſt, minatur ſe indicaturam patri, quod ſe ſuſpendere voluerit Myrrha. ¶Et officium ſpondet) auxilium promittit. ¶Obortis) ſubito natis. ¶Et ò dixit felicem coniuge matrem) figurata oratione vtitur Myrrha, quo honeſtius amorem ſuum in patrẽ nutrici confiteatur. Eſt autẽ emphaſis, cũ ex aliquo dicto latẽs aliquid eruitur, vt apud Vig. Non licuit thalami expertẽ ſine crimine vitã. Degere more feræ. Quanquã enim (vt ſcribit Quint.) de matrimonio queritur Dido, tamẽ huc erupit eius affectus, vt ſine thalamis vitã hominũ non putet, ſed ferarum. Hac vero figura ea ſignificare ſolem², quæ ſi aperte dicerenſ, minus decerent, turpiaq́; viderentur. ¶Hactenus) locuta eſt ſubintelligatur. ¶Et gemuit) gemitum & ſuſpiriũ emiſit. ¶Senſit enim) hoc eſt, cognouit nefandum Myrrhæ amorẽ. Eſt autẽ parentheſis cauſam ſignificans. ¶Stetit hirta) erecta eſt. ¶Addidit) dixit. ¶Excuteret) expelleret, ex animo eiiceret. ¶Diros amores) tetros ac turpes. ¶Scit ſe nõ falſa moneri) hoc eſt, cognoſcit ea quæ à nutrice dicũtur eſſe vera. ¶Potiere tuo) hic eſt diſtinguendum. nã nutrix nõ eſt auſa dicere parẽte, impedita pudore. ¶Numine) iureiurando. ¶Feſta piæ Cereris) Theſmophoria à Græcis ſacra Cereris appellãtur, quæ quidẽ tanta caſtitate per decẽ dies (vt ſcribit Diod.) celebrabãtur, quanta inuenti frumẽti donum poſtulabat. Sacra autẽ Cereris cum Proſerpinæ ſacrificiis confudiſſe videtur poeta. Cereri nanq; ſacrificabant priſci, decemq́; dies feſtos agebant, cum ſemen in terrã iactabatur, quibus, quidẽ diebus conuiuiis inuicẽ vti ꝯſueuere, vti Deæ dolor ex filiæ raptu ꝯceptus riſu ac verborum ſcurrilitate mitigaretur. Proſerpinæ vero meſſis tẽpore ſacra faciebant, quo quidẽ tempore coronas. ſpiceas ex frugum primitiis Deæ dicabant. ¶Velatæ corpora) velata corpora habentes & tecta. ¶Niuea veſte) cãdida quali in ſacris Cereris vtebantur matronæ ad ſignificandã animi puritatẽ. ¶In vetitis) inter vetita, ac legibus ꝓhibita. ¶Male ſedula) ad malũ ſtrenua. ¶Quæſitis annis) à Cinyra. ¶Par ait eſt Myrrhæ) æqualis & tot annos, quot Myrrha eſt nata. ¶Vicimus) obtinuimus id

[Th]eſmo[ph]oria à [Græcis ſa]cra Cere[ri]s.

Quærere quid doleã. ſcelus eſt, quod ſcire laboras,
Horret anus, tremulasq́; manus, annisq́; metuq́;,
Tendit, & ante pedes ſupplex procumbit alumnæ,
Et modo blanditur, modo ſi non conſcia fiat,
Terret, & indicium laquei, cœptæq́; minatur
Mortis, & officium commiſſo ſpondet amori.
Extulit illa caput, lachrymisq́; impleuit obortis
Pectora nutricis, conataq́; ſæpe fateri,
Sæpe tenet uocem, pudibundaq́; ueſtibus ora
Texit, & ò dixit felicem coniuge matrem.
Hactenus, & gemuit, gelidos nutricis in artus.
Oſſaq́; (ſenſit enim) penetrat tremor, albaq́; toto
Vertice canicies rigidis ſtetit hirta capillis.
Multaq́; ut excuteret diros ſi poſſet, amores,
Addidit. at uirgo ſcit ſe non falſa moneri.
Certa mori tamen eſt, ſi non potiatur amore.
Viue ait hæc, potiere tuo. non auſa parente
Dicere, conticuit, promiſſaq́; numine firmat.
Feſta piæ Cereris celebrabant annua matres,
Illa, quibus niuea uelatæ corpora ueſte
Primitias frugum dant ſpicea ſerta ſuarum.
Per'q; nouem noctes Venerem, tactus'q; uiriles
In uetitis numerant. turba Cinyreis in illa
Regis adeſt coniux, arcana'q; ſacra frequentat.
Ergo legitima uacuus dum coniuge lectus,
Nacta grauem uino Cinyram male ſedula nutrix
Nomine mentito ueros exponit amores,
Et faciem laudat. quæſitis uirginis annis,
Par ait eſt Myrrhæ, quã poſtquã adducere iuſſa eſt,
Vt'q; domum rediit, gaude mea dixit alumna,
Vicimus infelix non toto pectore ſenſit
Lætitiam uirgo præſaga'q; pectora mœrent.
Sed tamen & gaudet, tanta eſt diſcordia mentis.
Tempus erat, quo cuncta ſilent, inter'q; Triones
Flexerat obliquo plauſtrum Temone Bootes.
Ad facinus uenit illa ſuum. fugit aurea cœlo
Luna. tegunt nigræ latitantia ſydera nubes.
Nox caret igne ſuo. primus regis Icare uultus,
Erigone'q; pio ſacrata parentis amore.
Ter pedis offenſi ſigno eſt reuocata. ter omen
Funereus Bubo letali carmine fecit.
Is tamen, & tenebræ minuunt, nox'q; atra pudorẽ.
Nutricis'q; manum læua tenet, altera motu
Cæcum iter explorat. thalami iam limina tangit.
Iam'q; fores aperit. iam ducitur intus. at illi
Poplite ſucciduo genua intremuere, fugit'que,
Et color, & ſanguis, animus'q; reliquit euntem.
Quoquo ſuo ꝓpior ſceleri eſt, magis horret, & auſi
Pœnitet, & uellet non cognita poſſe reuerti.
Cunctantem longæua manu deducit, & alto
Admotam lecto cum traderet, accipe dixit.
Iſta tua eſt Cinyra, deuota'q; pectora iunxit.
Accipit obſcœno genitor ſua uiſcera lecto,
Virgineos'q; metus leuat, hortatur'que timentem.
Forſitan ætatis quoque nomine, filia dixit.
Dixit, & illa, pater, ſceleri ne nomina deſint.

quod tantopere optas. ¶Præſaga pectora) malorum ſubaudiatur. ¶Tanta eſt diſcordia mentis) vt ſimul & gauderet & mœreret Myrrha. Eſt autẽ acclamatio in Myrrhæ leuitatẽ. ¶Tẽpus erat) intẽpeſtam noctem deſcribit ac mediã, quæ quod cuncta ſileant, conticinuũ vocaſ. ¶Inter Triones) ſtellæ ſunt ad polum Arcticum Triones, qui à numero ſeptẽtriones vocantur. Sanè Triones priſca lingua boues aratorii dicuntur, quaſi terïones, hoc eſt, arãdæ vertẽdæq́; terræ idonei. Efficiunt autẽ ſydus plauſtro ſimile, quod Græci ἄμαξαν, Latini ſeptentriones vocant, {à ſeptẽ ſtellis ex quibus quaſi iũcti triones figurãtur. Aut etiã, quia ita ſitæ ſunt hæ ſeptẽ ſtellæ, vt ternæ proximæ inter ſeſe faciant trigona, Gell. lib. ii. cap. xxi.} ¶Bootes) ſydus eſt Bootes, qui & Arctophylax appellatur. ¶Aurea Luna) pulchra & nitida. ¶Sydera latitantia) ne tãtum ſcelus aſpicerent. ¶Igne ſuo) propriis ſyderũ luminibus. ¶Primus regis Icare vultus) ne tãtum ſcelus aſpiceres. Icari autem Erigones'q; filiæ fuit nobis expoſita. Nam Erigone in Icarum patrẽ adeo pia fuit, vt cum eum à ruſticis interẽptum comperiſſet, mori omnino decreuerit, ſed miſeratione Deorum ambo inter ſydera fuere collocati. {Atq; Icarus Arcturi, ſiue Bootæ, Erigone autem virginis nomine appellata, vt Higynus ait. Cæterum notãdum hoc loco à poeta Icarum dici κατὰ συλλαβήν, quem alii Icarium vocant.} ¶Ter pedis offenſi) ter enim cum ad cubiculum patris duceretur, pedes offendit, id quod eam à tanto ſcelere reuocare videbatur. ¶Funereus bubo) funeſtus. Eſt autem auis peſſimi ominis. ¶Cæcum iter) obſcurum. Motem autem exprimit in tenebris ambulãtium. ¶Iam ducitur intus) aduerbium loci pro aduerbio ad locum eſt poſitũ. Intrò enim duci quis dicitur. ¶Poplite ſucciduo) qui cadenti ſimilis erat. Elegãter autẽ exprimit geſtum timidæ virginis aliqd ſceleris aggreſſuræ. ¶Magis horret) validius timet. ¶Lõgæua nutrix) vetula. ¶Deuota pectora) deteſtata, execrata. ¶Sua viſcera) ſuam filiã, quã ex ſuis viſceribus genuerat. ¶A etatis noie) ratiõe ætatis. Nã Cinyras ſenex erat. ¶Ne noia) pia & omni veneratione digna ſubaudiãtur.

Triones

ADD I.

Erigones in patrem pietas.

ADDI.

Plena patris thalamis excedit,& impia diro
Semina fert utero,conceptáq; crimina portat.
Poſtera nox facinus geminat.nec finis in illa eſt.
Cum tandem Cyniras auidus cognoſcere amãtem
Poſt tot concubitus,illato lumine uidit,
Et ſcelus,& natam,uerbisq; dolore retentis
Pendenti nitidum uagina deripit enſem.
Myrrha fugit,tenebrisq;,& cæcæ munere noctis
Intercepta neci eſt,latosq; uagata per agros
Palmiferos Arabas,Panchæaq; rura reliquit,
Perque nouem errauit,redeuntis cornua Lunæ,
Cum tandem terra requieuit feſſa Sabæa.
Vix uteri portabat onus.tum neſcia uoti,
Atque inter mortisq; metus & tædia uitæ,
Eſt tales complexa preces.O ſi qua patetis
Numina confeſſis,merui nec triſte recuſo
Supplicium.ſed ne uiolem,uiuosq; ſuperſtes,
Mortuáq; extinctos,ambobus pellite regnis.
Mutatæq; mihi,uitãq;,necemq; negate.
Numen confeſſis aliquod patet.ultima certe
Vota ſuos habuere Deos.nam crura loquentis
Terra ſuperuenit,ruptosque obliqua per ungues
Porrigitur radix,longi firmamina trunci,
Oſſaq; robur agunt,mediáq; manente medulla
Sanguis it in ſuccos,in magnos brachia ramos,
In paruos digiti,duratur cortice pellis.
Iamq; grauem creſcens uterum præcinxerat arbor
Pectoráque obruerat,collumque operire parabat.
Non tulit illa moram,uenientique obuia ligno
Subſedit,merſitque ſuos in cortice uultus.
Quæ quanquã amiſit ueteres cum corpore ſenſus,
Flet tamen,& tepidæ manant ex arbore guttæ,
Eſt honor & lachrymis,ſtillatáq; cortice Myrrha
Nomen herile tenet,nulloque tacebitur æuo.

ARG. FABVLAE SEQ.

Ex Myrrhæ & Cinyræ inceſto concubitu ob iram Veneris conceptus eſt infans,qui verſa Myrrha in arborem ſui nominis,naſcitur,quem Adonem cognominamus,quem non minus Venus dilexit,quam illa patrem Cinyram dilexerat,beneficio Cupidinis.

At male conceptus ſub robore creuerat infans,
Quærebatque uiam,qua ſe genitrice relicta
Exereret.media grauidus tum & arbore uenter.
Tendit onus matrẽ,neq; habent ſua uerba dolores;
Nec Lucina poteſt parientis uoce uocari.
Nitenti tamen eſt ſimilis,curuatáq; crebros
Dat gemitus arbor,lachrymiſque cadẽtib⁹ humet.
Conſtitit ad ramos mitis Lucina dolentes,
Admouitque manus,& uerba puerpera dixit.
Arbor agit rimas,& ſciſſo cortice uiuum
Reddit onus,uagitque puer,quem mollibus herbis
Naiades impoſitum lachrymis unxere parentis.
Laudaret faciem liuor quoque.qualia nanque
Corpora nudorum tabula pinguntur Amorum,
Talis erat,ſed ne faciat diſcrimina cultus,
Aut huic adde leues,aut illis deme pharetras.
Labitur occulte,fallitque uolatilis ætas,
Et nihil eſt annis uelocius ille ſorore
Natus,auóque ſuo,qui conditus arbore nuper,
Nuper erat genitus,modo formoſiſſimus infans,
Iam iuuenis,iam uir,iam ſe formoſior ipſo eſt.

RAPH. ¶ PLENA patris) ſemine ſubaudiatur, hoc eſt, grauida eſt patre facta. ¶ Auidus cognoſcere) cupidus cognoſcendi. ¶ Deripit) extrahit. ¶ Intercepta) erepta. ¶ Palmiferos Arabas) apud quos multæ palmæ naſcuntur. ¶ Panchæa rura) Arabica. Eſt enim Pãchaia regio Arabiæ felicis. (Panchaia.) ¶ Per nouem cornua) per nouem menſes. ¶ Terra Sabæa) Sabæi populi ſunt Arabiæ felicis, apud quos thus myrrhaq; abunde naſcuntur. ¶ Neſcia voti) quid cuperet ignara. ¶ Eſt tales complexa preces) apprehẽdit tales preces. ¶ Patens confeſſis) hoc eſt, ſi exauditis confitentes ſua crimina. ¶ Ambobus regnis) & viuorum & mortuorum. ¶ Mutatæ mihi) transformatæ. Optat enim vt in aliam transmutetur figuram ſic, vt neque viuat, neque moriatur. ¶ Vltima vota) vltimæ preces. ¶ Suos Deos) propitios. ¶ Porrigitur) protenditur, prolongatur. ¶ Firmamina) firmamenta atque fundamenta. ¶ Oſſaq; robur agũt) hoc eſt oſſa lignum efficiuntur, in lignumq; craſſius conuertuntur. ¶ In paruos digiti) eũt ſubaudiatur. Eſt enim prozeugma. ¶ Duratur cortice pellis) hoc eſt, pellis in durum corticem commutatur. ¶ Grauem vterum) grauidum. Nondum enim pepererat. ¶ Obruerat) texerat, operuerat. ¶ Nõ tulit illa moram) hoc eſt non potuit expectare, vt cortex collum, caputq; operiret, ſed creſcenti cortice caput ſummittens occulit, faciemq; occultauit. ¶ Cum corpore) cum carne. ¶ Venienti ligno) ſuccreſcenti. ¶ Subſedit) ſubmiſit ſe. ¶ Flet tamẽ) hoc ad naturam arboris myrrhę refertur, ſpõte nãque ſudat, vt ſcribit Plinius etiam antequam incidatur, guttæ autem illæ, quæ ex arbore cadunt, Stactæ vocantur, quæ in omni Myrrhæ genere obtinent principatũ. Multa vero ſunt Myrrhæ genera, de quibus copioſe Plinius ſcribit. ¶ Eſt honor & lachrymis) præmium pretium. ¶ At male conceptus) Adonis ex inceſto patris ac filiæ coitus natus, in tantam creuit pulchritudinem, vt eius amore Venus caperetur, quo cum vt diutius eſſe poſſet, vnà cum illo venationibus indulgebat præcipueque fugacium animalium, feras autem natura armatas vitabat, Adonimq; vt ſibi ab illis caueret admonebat. Ille vero gloriæ ſuauitate motus aprum excipere auſus, ab eo fuit interemptus. (Adonis.) Quod cum Venus reſciuiſſet, in purpureum florem illum commutauit. ¶ At male) ſcelerate. ¶ Exereret) egereret. ¶ Tendit) extendit, ac diſtenſam reddit. ¶ Verba puerpera) hoc eſt, puerperio profutura. ¶ Arbor agit ri.) ſcinditur atque aperitur. ¶ Onus viuum) puerum viuum. ¶ Lachrymis parentis) periphraſis eſt Myrrhæ, quę ab arbore ſtillat, guttatimq; cadit, vt lachrymare videatur. ¶ Liuor quoq;) inuidia. Eximia autem maxime eſt facies, quæ ab inuidis quoque laudatur. ¶ Amorum) Cupidinum, qui nudi cum pharetris pinguntur.

¶ MATRIS

APH. ¶MATRIS ignes) amores, furoresq; Myrrhæ matris. ¶Nanq; pharetratus) Cupido pharetra oneratus. ¶Inſcius) inuitus ¶Extanti arundine) extra pendenti ſagitta. ¶Diſtrinxit) raſit, vulnerauit. ¶Altius ſpē) altius q̃ videbatur. ¶Cythereia litto.) Cythera. Cythera inſula eſt cū oppido, antea Porphyruſa appellata à pulchritudine marmorum, quæ ibi effodiebātur, vt ſcribit Ariſtoteles, vna ex Cycladibus Veneri dicata, quòd in mari nata ad eā primum cōcha perueniſſe fertur. Dicta eſt autē Cythera à Cythereo Phœnicis filio. DDT. {Verba Stephani, de Cytheris, quæ hinc citanſ à Regio, Græce ſic habent: κύθηρα νῆσος πόλιν ὁμώνυμον ἔχουσα, πρὸς τῇ κρήτῃ ἀπὸ κυθήρου τοῦ φοίνικος. ἐκαλεῖτο δὲ πορφυροῦσα διὰ τὸ κάλλος τῶν περὶ αὐτὴν πορφύρων, (hoc eſt, à pulchritudine purpurarum quæ ibi naſcuntur, non marmorum, vt Regius falsò accepit,) ὡς Ἀριστοτέλης αἱ ἀκίτορες κυθήριος, καὶ κυθηρία, καὶ ἡ νῆσος λέγεται κυθηρίς. Quare videndum hoc loco nū Cythereia littora, à Cytherea, quod nomen Veneris eſt, & e breui dicitur, magis ab ipſo inſulæ nomine quod e lōgum habet deriuandum ſit, vt Cythereia littora accipiamus, apud quæ Cythereia, hoc eſt, Venus, primo è mari apparuit, niſi quis figuram Syſtolen admitti omnino cōtendat, videlicet nixus, quod & Heſiodus ait:

φορενοῦ Ἀφρογενέα τε θεὰν, καὶ ἐϋστέφανον κυθέρειαν
Κικλήσκουσι θεοί, καὶ ἀνέρες οὕνεκ' ἐν ἀφρῷ
Θρέφθη, ἀτὰρ κυθέρειαν ὅτι προσέκυρσε κυθήροις.

Nam alias etymologici, κυθερείας nomen nō à Cytheris, ſed ἀπὸ τοῦ κεύθειν τοὺς ἔρωτας, ἢ τοῦ κύειν τὸν ἔρωτα, deducunt. } ¶Paphō) Cyprii. Sed Cypri quoque eſt vrbs Paphos Veneris templo nobilis. ¶Piſcoſamq; Gnidon) Gnidos. Gnidos vrbs eſt Dorica. vbi Veneris & templum & ſimulachrum viſebatur à Praxitele ſculptum tāta arte, vt quidam illius amore captus ſuſtinuerit intra ſacellum per noctem includi, ac Deæ ſimulachrum ita amplecti, vt ſpermate quoque inquinaret. DDT. {Gnidos, cuius hic meminit poeta, inſula eſt nō lōge à Rhodo, vt Plinius & Strabo authores ſunt, nobilis templo Veneris, & eiuſdem ſigno à Praxitele facto quorum vtrunq; Lucian. deſcribit in Amoribus. } ¶Grauidāq; Ama.) Amathus. Amath⁹ vrbs fuit Cypri æriſodinis abundans, propter quòd poeta illam metallis grauidam vocat. ¶Cœlo prę. Ado.) lepida emphaſis, ex qua colligitur q̃ formoſus fuerit Adonis ¶Nuda ge.) ſic in vetuſto legitur exēplari, non vſque genu, vt fere eſt in nouis deprauatum, eſt enim poetica ſynecdoche. ¶Succincta ve.) ſuccinctā & ſubtractam vſq; ad genua veſtem habens.

Iam placet & Veneri, matriſq; ulciſcitur ignes.
Nanq; pharettatus dum dat puer oſcula matri,
Inſcius extanti diſtrinxit arundine pectus.
Læſa manu natum Dea reppulit. altius actum
Vulnus erat ſpecie, primo'q; fefellerat ipſam.
Capta uiri forma, non iam Cithereia curat
Littora, non alto repetit Paphon æquore cinctam,
Piſcoſam'q; Gnidō, grauida'q; Amathūta metallis.
Abſtinet & cœlo, cœlo præfertur Adonis.
Hūc tenet, huic comes eſt, aſſueta'q; ſemp in umbra
Indulgere ſibi, formam'q; augere colendo,
Per iuga, per ſyluas, dumos, & ſaxa, uagatur,
Nuda genu, ueſtem ritu ſuccincta Dianæ.
Hortatur'q; canes, tutæ'q; animalia prædæ,
Aut pronos Lepores, aut celſum in cornua Ceruū,
Aut agitat Damas. at fortibus abſtinet Apris,
Raptores'q; Lupos, armatos'q; unguibus Vrſos
Vitat, & armenti ſaturatos cæde Leones.
Te quoq;, ut hos timeas, ſiquid prodeſſe monendo
Poſſet, Adoni monet, fortis'q; fugacibus eſto
Inquit, in audaces non eſt audacia tuta.
Parce meo iuuenis temerarius eſſe periclo.
Ne'ue feras, quibus arma dedit natura, laceſſe.
Stet tibi ne magno tua gloria, non mouet ætas,
Nec facies, nec quæ Venerem mouere leones,
Setigeros'q; ſues, oculos'q;, animos'q; ferarum.
Fulmen habent acres in aduncis dentibus apri.
Impetus eſt fuluis, & uaſta leonibus ira.
Inuiſum'q; mihi genus eſt, quæ cauſa roganti,
Dicam ait, & ueteris monſtrum mirabile culpæ.
Sed labor inſolitus iam me laſſauit, & ecce
Opportuna ſua blanditur populus umbra,
Dat'q; torum ceſpes, libet hac requieſcere tecum.
Et requieuit humo, preſſit'q; & gramen, & ipſum.
In'q; ſinu iuuenis poſita ceruice recliuis
Sic ait, ac medijs interſerit oſcula uerbis.

ARG. FABVLAE SEQ.

Atalanta Schœnei filia, cū de coniugio ſciſcitata eſſet, & monita vt nulli iungeretur, quia oīum virginum perniciſſima erat, petētibus procis legem poſuit eius coniugem futuram, qui ſe curſu pedum antecesſiſſet, quam cum Hippomenes Macarei filius ex progenie Neptuni intenſo amore diligeret, nec mortem certaminis expaueſceret, Venerē in malis habuit auxilio. Nā ex Damaſeno agro ei tria mala aurea donauit, quę eſt ī inſula Cypri, quę in curſu proijceret virgini, futurum enim vt cupiditate eius tardaretur, dū peteret. Cuius monitu Hippomenes cōſecutus victoriā, poſtea ingratus aduerſus Deā cognitus eſt. Itaque impulſu eiuſdem Deæ, dū matris Deū lucum trāſgrediuntur, quē Echion terræ filius ſacrauerat, nō tenuerūt cupiditatē, quin aduerſa religionē in ſacrato cōcūberēt ſolo, quā ob cauſam a Deo in leones ſunt conuerſi. Vnde Deum matri ex illo leones ſunt ſubiecti.

Forſitan audieras aliquam certamine curſus
Veloces ſuperaſſe uiros non fabula rumor
Ille fuit ſuperabat enim, nec dicere poſſis
Laude pedum, formæ'ne bono præſtantior eſſet.
Scitanti Deus huic de coniuge, coniuge dixit
Nil opus eſt Atalanta tibi, fuge coniugis uſum,
Nec tamen effugies, te'q; ipſa uiua carebis.
Territa ſorte Dei, per opacas innuba ſyluas

¶Aut pro le.) in caput inclinatos, crura nanque anteriora habent breuiora. ¶Fugacibus) aduerſus fugaces feras. ¶Parce eſſe) noli eſſe. ¶Nec quæ V.m.) hoc eſt, ætas, forma, pulchritudo quibus ego mota ſum, nihil feras mouent. ¶Animos f.) iram & rabiem ferarū ¶Fulmen ha.) ſic enim oia proterunt apri dētibus, vt fulmen illis ineſſe videatur. ADDI. {Vnde & dentes apri fulmineos paſſim appellāt poetæ, quòd vt fulmen penetrent. } ¶Opportuna) commoda. ¶Et ipſum) Adonim, illum enim ſcelere coegit. ¶Poſita ceruice) repoſito capite. ¶Recliuis) reclinata. ¶Interſerit) interponit. ¶Forſitan audieras) Atalanta. Atalanta Schœnei regis filia, cum oraculum de marito conſuluiſſet, reſponſum accepit ipſi non opus eſſe marito. Cum vero & perniciſſima, & formoſiſſima eſſet à multis vxor petebatur. Ipſa vero ne eos proſus aſpernari videretur, edixit ſe nulli alii nupturam, quàm à quo curſu foret ſuperata. Quod ſi quem ipſa ſuperaret, illum iri interfectum. Cum autē iam multos peremiſſet, Hippomenes. Hippomenes Macarei filius, ac Neptuni nepos, virginis amore captus in certamen cum ea deſcendit, ac Veneris ope quam inuocauerat, puellam ſuperauit. Sed cum voti compos, Veneri nihil gratiarum egiſſet Hippomenes, Dea irata ſic illum, in libidinem concitauit, vt in ſacello matri Deum dicato, cum Atalanta concumbere coactus ſit. Quo flagitio mater Deum indignata & Hippomenem in leonem, & Atalantam in leænam conuertit, atque curru ſuo ſubiecit. ¶Aliquam) quandam in ſoluta, diceremus oratione. ¶Non fabula rumor ille fuit) ille rumor non fuit falſus. ¶Scitanti) roganti, vt ſciret. ¶Deus) Apollo. ¶Sorte) oraculo, reſponſo. ¶Te'que ipſa viua carebis) hoc eſt, tua forma adhuc viua priuaberis. Nam in leænam fuit transfigurata. ¶Innuba) innupta, virgo.

Viuit & inſtantem turba uiolenta procorum
Conditione fugat nec ſum potienda, niſi inquit
Victa prius curſu, pedibus contendite mecum.
Præmia ueloci coniux, thalamiq; dabuntur.
Mors pretium tardis. ea lex certaminis eſto.
Illa quidem immitis. ſed tanta potentia formæ.
Venit ad hanc legem temeraria turba procorum.
Sederat Hippomenes curſu ſpectator iniqui,
Et petitur cuiquam per tanta pericula coniux?
Dixerat. ac nimios iuuenum damnaret amores.
Vt faciem, & poſito corpus uelamine uidit,
Quale meum, uel quale tuum, ſi fœmina fias,
Obſtupuit, tollensq; manus, ignoſcite dixit,
Quos modo culpaui. nondum mihi præmia nota,
Quæ peteretis, erant. laudando concipit ignem,
Et nequis iuuenum currat uelocius optat,
Inuidiamq; timet. ſed cur certaminis huius
Intentata mihi fortuna relinquitur? inquit.
Audentes Deus ipſe iuuat. dum talia ſecum
Exigit Hippomenes, paſſu uolat alite uirgo.
Quæ quanquam Scythica non ſegnius ire ſagitta
Aonio uiſa eſt iuueni, tamen ille decoris
Mirator magis eſt, curſus facit ipſe decorem.
Aura refert ablata citis Talaria plantis,
Tergaq; iactantur crines per eburnea, quæq;
Poplitibus ſuberant picto genualia limbo,
Inq; puellari corpus candore, ruborem
Traxerat, haud aliter, quàm cum ſuper atria uelum
Candida purpureum ſimilem dat, & inficit umbrã.
Dum notat hæc hoſpes, decurſa nouiſſima meta eſt.
Et tegitur feſta uictrix Atalanta corona.
Dant gemitum uicti. penduntq; ex fœdere pœnas.
Nec tamen euentu iuuenum deterritus horum
Conſtitit in medio, uultú que in uirgine fixo,
Quid facilem titulum ſuperando quæris inertes?
Mecum confer ait. ſeu me fortuna potentem
Fecerit à tanto non indignabere uinci,
Nanque mihi genitor Megareus, Oncheſtus at illi.
Eſt Neptunus auus. pronepos ego regis aquarum.
Nec uirtus citra genus eſt. ſeu uincar, habebis
Hippomene uicto magnum, & memorabile nomẽ.
Talia dicentem molli Schœneia uultu
Aſpicit, & dubitat ſuperari, an uincere, malit.
Atq; ita. quis Deus hunc formoſis dixit iniquus
Perdere uult? charæ'q; iubet diſcrimine uitæ
Coniugium petere hoc? non ſum me iudice tanti.
Nec forma tangor, poteram tamẽ hac quoq; tangi,
Sed qđ adhuc puer eſt. nõ me mouet ipſe, ſed ætas.
Quid? quod ineſt uirtus, & mens interrita leti?
Quid? quod ab æquorea numeratꝰ origine quartꝰ?
Quid? quod amat, tanti'q; putat connubia noſtra.
Vt pereat? ſi me ſors illi * dura negarit.

RAPH. ¶ PROcorum) iuuenũ ipſam vxorẽ petẽtium. ¶ Conditione fugat) durá illis proponẽdo ꝯditionem à petẽdis ſuis nuptiis deterret. ¶ Potienda) habenda. ¶ Pedibus cõtẽdite mecum) curſu mecum certate ¶ Illa quidem immitis) crudelis. ¶ Sed tanta potentia formæ) acclamatio qua procorꝝ temeritas excuſatur. ¶ Et petitur cuiquã) affectu & indignationi ſeruit illa particula &. Indignatur enĩ Hippomenes quod quiſquã ſe tãto periculo exponat gratia illius habẽdæ vxoris. ¶ Poſito velamine) depoſita veſte. ¶ Culpaui) accuſaui, dãnaui. ¶ Cõcipit ignẽ) in amorẽ incidit ¶ Et neqs iuuenum) amore nanq; Atalãtæ captꝰ Hippomenes timebat ne quis ante ſe victor euaderet ¶ Inuidiãq; timet) ne inuidia ſibi ſit impedimẽto, quominus Atalanta potiaꝭ Hippomenes metuit.

ADDI. {Quid ſi legas? Inuidiaq; timet: hoc eſt, inuidendo aliis, timet, ne qs victoriã præripiat.} ¶ Paſſu alite) veloci curſu. ¶ Exigit) cogitat. ¶ Scythica ſagitta) velociſſima. Scythæ nãq; plurimum ſagittando valẽt. ¶ Aonio iuueni) Hippomeni Bœotio. ¶ Decoris) pulchritudinis. ¶ Refert) retrofert. Exponit aũt poeta. qũo curſus ipſe Atalãtæ pulchritudinẽ augeret. ¶ Talaria) alata erant calciamẽta. ¶ Genualia) genuum tegmina & ornamẽta. ¶ Haud aliter) nõ aliter inquit candidũ Atalantæ corpus ruborem ꝯtraxerat, q̃ cum auleũ purpureũ in dealbatis atriis extẽtum ſolet vmbra rubicunda parietes inficere. ¶ Dat) tribuit parieti. ¶ Inficit) efficit, & mittit. ¶ Hoſpes) Hippomenes ¶ Decurſa nouiſſima meta eſt, ad vltimã decurſum eſt. Eſt aũt participiũ ꝯtra grãmatices rationẽ formatum decurſa. ¶ Penduntq;) pſoluũt, dãt. ¶ Ex fœdere) ex lege. ¶ Facilẽ titulũ) gloriã facile paratã. ¶ Mecũ cõfer) mecũ te cõpone. ¶ Potentẽ) voti cõpotẽ ¶ A tan.) à tã generoſo. ¶ Nanq; mi. ge.) maiores ſuos recenſet Hippomenes, vt ſua generoſitate Atalantæ animũ ad ſe amãdũ pelliciat. à Neptuno nãq; originẽ ducit.

ADDI. {Nanque mihi genitor Macareꝰ, Aceſtius illi. Eſt Neptunus auus. Ita qdẽ in editiõe Regii vulgo habeꝭ. Q̃d alii emẽdãtes legũt. Nãq, mi. gẽ. Megareꝰ, Oncheſtus at illi, Eſt Neptuni auus, &c. Quã lectionem vt nõ improbo, ita tũ nõnihil me mouet cõpoſitio verſus. quæ hoc pacto durior aliquãto fit, & itẽ qd ſequiꝭ, eſt Neptunus auus, qd ambiguũ redditur, vtrũ ad datiuũ mihi, an ad poſteriorẽ illi, magis referendũ ſit, qđ ſi itaq; liceat, malim legere. Nãq, mihi genitor Megareus Oncheſtius. illi Eſt Neptunus auus, ꝓnepos ego regis aquarũ. Vt Oncheſtius vel patronymica figura, vel ẽt gentili poſſeſſiua accipiatur. Ita enim neq; verſus incõmodi qcq̃ haberet, & ſententia plana ac certa redderef, præſertim quãdo & in veteri editione Aceſtius, eadem forma habetur. Megareũ autẽ pro Macario legendum eſſe, etiã ex Pauſaniæ Atticis apparet, niſi quod ibidem Megareus Neptuni filius, non nepos, Oncheſtius autẽ genere ſiue patria dicitur. Verba Pauſaniæ hæc ſunt: Βοιωτοὶ δὲ ἐν Ὀγχηστῷ Μεγαρέα τοῦ ποσειδῶνος, οἰκοῦντα, ἀφικέσθαι στρατιᾷ βοιωτῶν φασὶ Νίσῳ πρὸς τὸν μίνω πόλεμον συνδιοισόμενον. πεσόντα δὲ αὐτὸν ἐν τῇ μάχῃ, ταφῆναί τε αὐτοῦ γενέσθαι προτέρου νισαίᾳ καλουμένῃ. In Bœoticis tamẽ idem author etiã Oncheſtũ, à quo vrbi nomẽ factum, Neptuni filium facit, his verbis: ἀπὸ δὲ τοῦ ὄρους τούτου πέντε ἀπέχει καὶ δέκα σταδίους, πόλεως ἐρείπια ὀγχηστοῦ, φασὶ δὲ ᾠκηκέναι ποσειδῶνος παῖδα Ὄγχηστον, ἐπ' ἐμοῦ δὲ ναός τε καὶ ἄγαλμα ποσειδῶνος ἐλείπετο Ὀγχηστίου. Ex quibus facile apparet & Oncheſtũ Neptuni filiũ recte dici, & Megareũ Oncheſti. Porrò neq, illud hoc loco emittendũ. In Cõmentariis Theocriti Idyll. iii. Hippomenẽ non Megarei, ſed Martis filiũ dici. Niſi ibidẽ ὁ Ἄρεος pro Μεγαρέος falsò irrepſiſſe puteniꝰ. Ita.n. hñt verba, ὁ Ἄρεος ἱππομένης τοῦ σχοινέως Ἀταλάντην τοὺς δρόμους ἐρασθεὶς, ἀφροδίτης συνεργούσης ὃ δρόμον ὧδε τὸν ἀγῶνα, &c. De Atalãta autẽ quæ ad hũc locum pertinent, repete ex iis, quæ ſupra libro. viii. annotauimus.} ¶ Nec vir. ci. ge. eſt) hoc eſt, à virtute maiorũ nõ degenero. ¶ Seu vin.) dilẽmate colligit Hippomenes Atalãtam ſecum certare debere. ¶ Schœneia) Atalanta Schœnei regis filia. ¶ Molli vul.) miti ac manſueto. ¶ Quis Deus formoſis iniquus?) hoc eſt, quis Deus pulchris & formoſis inimicꝰ hunc perdere cupit, iubetq; per charæ vitæ periculũ meas quærere nuptias? ¶ Diſcrimine) periculo. ¶ Nõ ſũ me iudice tanti) vt tam formoſus iuuenis debeat perire. ¶ Nec forma tangor) nec pulchritudine moueor. ¶ Sed quod puer adhuc eſt) ſubaudiatur tangor. ¶ Et mens interrita leti) quæ nullo mortis timore terretur. ¶ Ab æquorea origine) Neptuno æquoris Deo. *a.l.dira

CDVM

RAPH. ¶DVM licet hoſpes, abi) dum potes recede ô peregrine.

Dũ licet hoſpes, abi, thalamoſq; relinque cruentos,
Coniugium crudele meum eſt. tibi nubere nulla
Nollet, & optari potes à ſapiente puella.
Cur tamẽ eſt mihi cura tui, tot iã ante peremptis?
Viderit. intereat, * quoniam tot cæde procorum
Admonitus non eſt, agiturq; in tædia uitæ.
Occidet hic igitur, uoluit quia uiuere mecum?
Indignamq; necem pretium patietur amoris?
Non erit inuidiæ uictoria noſtra ferenda,
Sed non culpa mea eſt. utinam deſiſtere uelles.
At quoniam es demens, utinam uelocior eſſes.
Ah quàm uirgineus puerili uultus in ore eſt.
Ah miſer Hippomene, nollem tibi uiſa fuiſſem.
Viuere dignus eras. quòd ſi felicior eſſem,
Nec mihi coniugium fata importuna negarent.
Vnus eras, cum quo ſociare cubilia uellem.
Dixerat, utq; rudis, primoq; Cupidine tacta
Quod facit ignorans, amat, & non ſentit amorem.
Iam ſolitos poſcunt curſus, populuſq;, paterq;,
Cum me ſollicita proles Neptunia uoce
Inuocat Hippomenes. Cithereã cõprecor, auſis
Adſit ait noſtris, & quos dedit adiuuet ignes,
Detulit aura preces ad me non inuida blandas,
Motaq; ſum (fateor) nec opis mora lõga dabatur.
Eſt ager, indigenæ Damaſenum * nomine dicunt,
Telluris Cypriæ pars optima, quàm mihi priſci
Sacrauere ſenes, templiſq; accedere dotem
Hanc iuſſere meis. medio nitet arbor in aruo
Fulua comas, fuluo ramis crepitantibus auro.
Hinc tria forte, mea ueniens, decerpta ferebam
Aurea poma, manu, nulliq; uidenda niſi ipſi,
Hippomenen adii, docuiq; quis uſus in illis.
Signa tubæ dederant, cum carcere pronus uterq;
Emicat, & ſummam celeri pede libat arenam.
Poſſe putes illos ſicco freta radere paſſu,
Et ſegetis canæ ſtantes percurrere ariſtas.
Adiiciunt animos iuueni. clamorq; fauorq;,
Verbaq; dicentum. nunc, nunc incũbere tempus.
Hippomene propera. nunc uiribus utere totis.
Pelle moram, uinces. dubium Machareius * heros
Gaudeat, an uirgo magis his Schœneia dictis.
O' quoties cum iam poſſet tranſire, morata eſt.
Spectatoſq; diu uultus inuita reliquit.
Aridus à laſſo ueniebat anhelitus ore,
Metaq; erat longe. tum deniq; de tribus unum
Fœtibus arboreis proles Neptunia miſit.
Obſtupuit uirgo. nitidiq; cupidine pomi
Declinat curſus, aurumq; uolubile tollit.
Præterit Hippomenes. reſonant ſpectacula plauſu
Illa moram celeri, ceſſataq; tempora curſu
Corrigit, atq; iterum iuuenẽ poſt terga relinquit.
Et rurſus pomi iactu remorata ſecundi
Conſequitur, tranſitq; uirum. pars ultima curſus
Reſtabat. nunc inquit ades Dea muneris author,
Inq; latus campi, quo tardius illa rediret,
Iecit ab obliquo nitidum iuueniliter aurum.
An peteret uirgo uiſa eſt dubitare, coegi
Tollere, & adieci ſublato pondera malo.

Ouid. Metam.

Eſt autẽ apoſtrophe ad Hippomenen, quem etſi amice admonere videtur Atalanta, ne ſecum currẽdo certet, ſecum tamen ipſa hæc loquitur. ¶Tibi nubere nulla Nollet) hoc eſt, omnis virgo tibi nubere cupiet. ¶Viderit) Hippomenes ſubaudiatur. Hæc enim ſecum cogitans loquitur Atalanta Hippomenis pulchritudine tacta. ¶Agiturque in tædia vitæ) quia illum viuere tędet. ¶Occidet hic igitur) nunc Atalãta colligit Hippomenem indignũ eſſe qui pereat. ¶Non erit inuidiæ) hoc eſt, inuidia victoriam noſtram perferre non poterit. ¶Aliquam virgineus) virgini conueniens. Miſeretur autem Hippomenis Atalanta & ætate & pulchritudine illius mota. ¶Fata importuna) difficilia, quæ exorari non poſſunt. ¶Cum quo ſociare cubilia vellem) cui nubere vellem. Illi nanq; ſociare cubilia dicuntur, qui vnà dormiunt. ¶Rudis) imperita amoris. ¶Primo Cupidine) amore. ¶Tacta) percuſſa.

DDI. {Theocritus ἱππομένης ὅκα δὴ τὰν παρθένον ἤθελε γᾶμαι. Μᾶλ' ἐν χερσὶν ἑλὼν δρόμον ἄνυε, ἁ δ' Ἀταλάντα ὡς ἴδεν, ὡς ἐμάνη, ὡς ἐς βαθὺν ἅλλετ' ἔρωτα.} ¶Proles Neptunia) Hippomenes Neptuni pronepos. ¶Quos dedit) quos mihi iniecit. ¶Ignes) amores. ¶Aura non inuida) ventus benignus & Hippomeni fauens. ¶Nec opis mora longa dabatur) nec longa auxilii mora mihi concedebatur, cum ipſum illico oporteret inire curſum. ¶Eſt ager) topographia, hoc eſt loci deſcriptio. Deſcribit enim agrum nomine Damaſenum, vnde Venus tria aurea poma, quæ Hippomeni tradidit, ſe ſumpſiſſe ait. ¶Indigenæ) inde geniti homines. ¶Damaſenum nomine dicunt) quem ſubaudiamus, vt intelligamus, quem proprio nomine Damaſenũ vocant.

Ager Damaſcenus. Nam eſt etiam ager Damaſcenus à Damaſco vrbe Syriæ declinatus.

ADDI. {Quidam pro Damaſeno, Damaſeñ, abſq; n legunt, ſed neq; huius, neq; illius vocis mentio alibi extat. Illud hic addendũ, interpretẽ Theocriti nõ ex Cypro, ſed ex Heſperidũ hortis aurea hæc mala allata fuiſſe ſentire: ita enim ait: ἔχοισα τὰ τρία μᾶλα χρυσᾶ τοῦ τῶν Ἑσπερίδων κάπου, τῷ δρόμῳ ἔῤῥιπτεν ἕκαστον αὐτῶν. αὐτῶν δὲ ἀσχολουμένης τῆς κόρης ὑπὸ τῇ τῶν μήλων συλλογῇ ἐλείφθη.} ¶Accedere) adiungi. ¶Iuſſere) voluere, decreuere. ¶Nitet) ſplendet. ¶Fulua comas) fuluas et aureas frondes habens. Aurea nãq; mala ferebat. ¶Hinc) illinc ex agro Damaſeno. ¶Decerpta) accepta. Proprie autem decerpi, & poma, & frondes, & roſæ dicũtur. ¶Quis vſus) quæ vtilitas. ¶Dederant) fecerant. ¶Carcere) abuſiue pro carceribus. Carcer nanque eſt locus vbi ſeruantur noxii à coercendo dictus. Carceres autem ſunt funes illi qui prætenduntur equis curſuris, vt vna omnes emittantur. ¶Pronus vterq; Emicat) exilit. Habitum autem exprimit poeta velociter currentium. ¶Libat) leuiter tangit. ¶Poſſe putes illos) hyperbole poetica, qua ſumma Hippomenis, Atalantęq; velocitas declaratur. Sic Virgilius de Camilla:

Illa vel intactæ ſegetis per ſumma volaret
Gramina: nec teneras curſu læſiſſet ariſtas.
Vel mare per medium fluctu ſuſpenſa tumenti
Ferret iter celeres, nec tingeret æquore plantas.

¶Stantes ariſtas) erectas. Ariſtæ autem ab arendo ſunt dictę, quòd primæ in ſpica areſcant. ¶Incumbere tempus) incumbendi. Eſt enim Gręca figura. ¶Macareius heros) Hippomenes Macarei filius,

ADDI. {lege Megareius.} ¶O' quoties) hinc quoq; colligit Venus Atalantam Hippomenis amore fuiſſe captã. ¶Aridus anhelitus) ſiccus ac difficilis. Id quod ſignificat Hippomenẽ laſſum fuiſſe. ¶Metaq; erat longe) ad quam currentes peruenire debebant. ¶Fœtibus arboreis) periphraſis eſt pomorum. ¶Aurumq;) aureũ pomũ. ¶Plauſu) eorũ qui Hippomeni fauebant. ¶Ceſſata tempora) quibus à curſu inſtituto ceſſauerat. Eſt autem participiũ contra grãmatices rationem audacter à poeta declinatũ. ¶Corrigit) reſarcit, reparat. ¶Curſu) velocitate curſus. ¶Remorata) retenta, tardata. ¶Ades) auxilio ſis. ¶Dea muneris author) Venus, quæ mihi hoc dediſti munus. ¶Iecit iuueniliter) fortiter vt iuuenẽ decebat, per quod innuit eum lõge pomũ ieciſſe.

*a.l. Iterea

*a.l. Damaſcum

*a.l. Megareius.

RAPH Atalanta in leænã. Hippomenes in leonem.

¶ IMPEDIIq;) curſum ſubaudiamus. ¶ Duxit ſua præmia victor) Hippomenes inquit victor duxit Atalantam vxorẽ. ¶ Cui thuris honorem Ferret?) cui ſacrificaret thure. ¶ Immemor) ingratus. ¶ Contemptuq; dolens) me eſſe contemptam ægre ferens ¶ Spernenda) contemnenda. ¶ In ambos) contra ambos, Hippomenem & Atalãtam, ¶ Clarus Echiõ) vnus fuit ex Cadmei ſociis

Tellurem, neque poſſe in terra ſiſtere terram. Adiunxere feras, quod quamuis effera proles Officiis debet molliri victa parentum.} ¶ Quod nũ ter. fu.) quod nõ fugit. ¶ Sed pugnæ pect. prę.) ſed repugnat, ac reſiſtit. ¶ Dãnoſa duobus) & mihi & tibi. ¶ Iunctis cyg.) curtus namque Veneris ab oloribus trahi fingitur. ¶ Sed ſtat moni. cõtra. vir.) ſed fortitudo inqt Adonidis Veneris admonitionibus eſt aduerſa. ¶ Suẽ) aprũ. Sues aũt & apri Veneri ſunt inuiſi propter Adonidis cædẽ. Vnde prouerbium apud Græcos in eos, qui rem ingratam alicui faciunt, ἀφροδίτῃ ὗν τέθυκε, hoc eſt, Veneri ſuẽ ſacrificauit. ¶ Exciuere) excitarunt. ¶ Iuuenis Cinyreius) Adonis Cinyrę filius. ¶ Pando ro.) recuruo. ¶ Et tut. pe.) loca ſubintelligam⁹. ¶ Trux) aper, terribilis. ¶ Abdidit) abſcondidit. ¶ Moribundum) morientem. ¶ Rupit) dilaniauit, lacerauit. ¶ Et indig. percusſit) indigne. Nomen nanq; pro aduerbio poſitum eſt. ¶ Et non tamen) ordo eſt, & tamen omnia non erunt veſtri iuris. Illa aũt & copula affectui ſeruit. ¶ Luctus mon.) ſigna, memoria. Eſt aũt apoſtrophe ad Adonim. ¶ Annua ſimulamina) ſimulachra. Nã ſingulis quibusq; annis Adonia, ideſt ſacra in Adonis honorem celebrabantur, in quibus Adonis plãgebatur, ac luctus Veneris referebatur. {Hæc ſacra etiã ab Eſaia increpantur alicubi. Nam circa Libanum in Palęſtina & circa Byblum peragi ſolita fuiſſe legimus. Addunt autem Græci fabulæ huic, Martẽ, quia Adonidi inuideret tãquam riualis, ſeſe in aprum trãsformaſſe, & ſub ſpecie illius Adonim interemiſſe. Florem autem qui ex cruore Adonidis enatus ſit, Anemonem fuiſſe. Cuius quidem nomini reſpondet illud quod ſtatim ſubiicit poeta. Nanque male hærentem, & nimia leuitate caducum. Excutiunt, iidẽ qui perflant omnia venti. ἄνεμος enim ventus Græcis eſt, inde Ἀνεμώνη. Præterea autem & roſam iidẽ Græci dicunt, cũ antea candida fuiſſet, in purpuream verſam eodem tempore fuiſſe tinctam, videlicet Veneris cruore, quem illa emiſerat, cum fortè ex nimio luctu ob Adonidem, diſcalciata approperaſſet, eo'que modo pedẽ ſpina roſæ ſauciaſſet. Fuerũt etiam qui Adonim non Cinyræ, ſed Theãtis filium facerent,

Adonis in florem.

Adonia.

ADDI.

Echion.

Echion) ¶ Concita) commota, ſtimulata. ¶ A numine noſtro) à noſtra potentia. ¶ Receſſus) locus ſeceſſui aptus. ¶ Natiuo) naturali. ¶ Hunc init) ingreditur, intrat. ¶ Temerat) violat. ¶ Probro) ſcelere, flagitio ¶ Sacra) ſimulachra Deorũ ¶ Retorſerunt) auerterunt oculos ne tãtum ſcelus viderent. ¶ Turrita mater) turribus ornata. nam Cybele eadem cum tellure putatur eſſe. {Alludit ad coronam, turribus inſignitã, mœniorum modo, quæ illi attribuitur à poetis. Hinc Lucretius libro ſecundo:

Muraliq; caput ſummum cinxere corona,
Ex imis munitæ locis quod ſuſtinet vrbes.
Quo nunc inſigni per magnas prædita terras.
Horrifice fertur diuinæ matris imago }

ADDI. *& a, aliàs repugnãte verſu.

¶ Sontes) nocentes, Hippomenem, atque Atalantam. ¶ Mergeret ſtygia vnda) hoc eſt ad inferos demittere. ¶ Modo leuia) paulo ante mollia ac ſine villis pilis. ¶ Fuluæ iubæ) hinc leonum præcipua colligitur generoſitas, vt Plinius ait. Si colla, harmosq; veſtiant iubæ. ¶ In pectora totum Põdus abit) leones enim pectus reliquo corpore craſſius habent. ¶ Cauda) caudam leonũ animi eſſe indicẽ, vt aures equorum Plin. ſcribit. Nam immota placidũ, mota iratum ſignificat. ¶ Verruntur) trahũtur. ¶ Iram vult. ha.) facies leonum præ ſe fert iram. Trucem nanque habent aſpectũ. ¶ Cybeleia fre.) nam matris Deum currũ à leonibus trahi fingunt poetæ. Cybele autem dicta eſt à Cybelo monte Phrygię ipſi Deum matri ſacro. {Vel etiam ἀπὸ τοῦ κύβου, hoc eſt, cubo, quoniam terra cubica, hoc eſt, ſolida, & per hoc cõſtans & immobilis intelligatur. De leonibus autem idem Lucretius ita meminit:

Hanc veteres Graium docti cecinere poetæ
Sedibus in curru biiugos agitare leones
Aeris in ſpatio magnam pendere docentes

Cauda leonũ animi index, vt, aures equorum.

ADDI. *a. l. penetrauerat.

Impediiq; oneris pariter grauitate, moraq;.
Ne'ue meus ſermo curſu ſit tardior ipſo,
Præterita eſt uirgo, duxit ſua præmia uictor.
Digna'ne cui grates ageret? cui thuris honorem
Ferret Adoni fui? nec grates immemor egit,
Nec mihi thura dedit. ſubitam conuertor in iram,
Contemptuq; dolens, ne ſim ſpernenda futuris,
Exemplo caueo, me'q; ipſam exhortor in ambos.
Templa Deum matri, quæ quondam clarus Echion
Fecerat ex uoto, nemoroſis abdita ſyluis
Tranſibant, & iter longum requieſcere ſuaſit.
Illic concubitus intempeſtiua cupido
Occupat Hippomenen & * numine concita noſtro.
Luminis exigui fuerat prope templa receſſus
Speluncæ ſimilis, natiuo pumice tectus.
Religione ſacer priſca, quo multa ſacerdos
Lignea contulerat ueterum ſimulachra Deorum.
Hunc init, & uetito temerat ſacraria probo.
Sacra retorſerunt oculos, turrita'q; Mater.
An Stygia ſontes dubitauit, mergeret unda
Pœna leuis uiſa eſt. ergo modo leuia, fuluæ
Colla, iubæ uelant digiti curuantur in ungues.
Ex humeris armi fiunt, in pectora totum
Pondus abit ſummæ cauda uerruntur arenæ.
Iram uultus habet. pro uerbis murmura reddunt.
Pro thalamis, celebrant ſyluas alti'ſq; timendi
Dente premunt domito Cybeleia frena leones.

ARG. FABVLAE SEQ.

Adonis ſupradictus monitus a Venere quam vim feræ haberent. Igitur q dum negligit hæc, in venatione ab apro interimitur, cuius cruor eiuſquem Deæ numine in florem purpurei coloris conuerſus eſt.

Hos tu chare mihi, cum'q; his genus omne ferarũ,
Quo'd non terga fugæ, ſed pugnæ pectora præbet,
Effuge ne uirtus tua ſit damnoſa duobus.
Illa quidem monuit, iunctis'q; per aera cygnis
Carpit iter. ſed ſtat monitis contraria uirtus.
Forte ſuem latebris ueſtigia certa ſecuti
Exciuere canes, ſyluis'q; exire parantem
Fixerat obliquo iuuenis Cinyreius ictu.
Protinus excuſſit pando uenabula roſtro
Sanguine tincta ſuo, trepidum'q;, & tuta petentem
Trux aper inſequitur, totos'q; ſub inguine dentes
Abdidit, & fulua moribundum ſtrauit arena,
Vecta leui curru, medias Citherea per auras
Cypron Olorinis nondum *peruenerat alis,
Agnouit longe gemitum morientis & albas
Flexit aues illuc, ut'q; æthere uidit ab alto,
Exanimem, in'q; ſuo iactantem ſanguine corpus,
Deſiluit, pariter'q; ſinum, pariter'q; capillos
Rupit, & indignis percuſſit pectora palmis.
Quæſta'q; cum fatis, & non tamen omnia ueſtri
Iuris erunt, dixit. luctus monimenta manebunt
Semper Adoni mei. repetita'q; mortis imago
Annua plangoris peraget ſimul anima noſtri.

ARG. FABVLAE SEQ.

Minthe nympha in herbam mutata mentham odio Proſerpinæ Cereris filiæ, quod cum Dite parte coniuge ſuo concubuiſſet.

At cruor in florem mutabitur. an tibi quondam
Fœmineos artus in olentes uertere menthas
Perſephone licuit? nobis Cinyreius heros
Inuidiæ mutatus erit? ſic, fata cruorem
Nectare odorato ſparſit, qui tactus ab illo
Intumuit, ſic ut *fuluo perlucida cœlo
Surgere bulla ſolet nec plena longior hora
Facta mora eſt, cum flos de ſanguine cõcolor ortus.
Qualem, quæ lento cælant ſub cortice granum
Punica ferre ſolent. breuis eſt tamen uſus in illo.
Nanq; male hærentem, & nimia leuitate caducum
Excutiunt idem, qui *præſtant omnia, uenti.

cerent, & qui ex eodem & Venere Priapum natum dicerent. In Commentarijs Theocriti autem etiam legitur ἀποθανόντα Ἀδώνιν ἕξ μῆνας ἐν ἀγκάλαις τῆς ἀφροδίτης πεῖσαι, ὥσπερ καὶ ἕξ ἐν ταῖς περσεφόνης quod iidem, illi de frugibus interpretantur, quoniam fruges, quas per Adonim accipiunt, ſex menſes ſub terra lateant, & ſex ſupra terram aere temperentur. Vide Idyll. tertio. Atque in eam ſententiam & Orpheus meminit Adonidis i hymnis, his verſibus:

Περσεφόνης ἐρασιπλοκάμου λέκτροισι λοχευθεὶς
Ὅς ποτε μὲν ναίεις ὑπὸ τάρταρον ἠερόεντα
Ἠδὲ πάλιν πρὸς ὄλυμπον ἄγεις δέμας, ὡριόκαρπον, &c.

APH. ¶AN TIBI quondam.) Mynthe nympha fuit, quam Plutonis pellicẽ fabulæ tradunt extitiſſe. Eam'que cum Proſerpina dolo circumueniſſet, in hortenſem menthã fuiſſe transfiguratam, quam plerique hedyoſmon vocãt. Eſt & mons propè pylum cognomine Mynthes iuxta quem Plutonis quoque eſt templum. {Huius fabulæ meminit & Nicandri interpres in Alexipharmacis. Cuius verba hæc ſunt. Μίνθη δὲ ἅδου παλλακὴ οὕτω καλουμένη, ἣν ἠφάνισεν ἡ περσεφόνη. ἐφ' ᾗ τὴν ὁμώνυμον πόαν ἀνέδωκεν ὁ ἅδης.}

¶Nobis erit inui.) in nos inuidiam concitabit. ¶Perlucida bulla) tranſlucida, quæ ex aqua naſci ſolet, ſtatim'que euaneſcere. Bulla autem ſpiritu & aqua excitatur rotunda figura, quæ quoniam cito diſſoluitur, veriſſimum illud ſumptum eſt prouerbium, quo humanæ vitæ breuitas, fragilitas'que deſignatur. Homo bulla. Inde fit bullare, quod eſt bullas facere. Vnde Plinius bullantem vrinam vocat bullas emittentem. Bulla etiam eſt ornamentum pectoris Ingenuorum quidem auream, Libertinorum vero Scorteum, vt copioſe Macrobius ſcribit. ¶Plena hora) perfecta ¶Concolor) eiuſdem cum ſanguine coloris. Eſt enim purpureus. In Anemonem autem Adonim fuiſſe conuerſum innuere videtur, cuius flos, vt inquit Plinius nunquam ſe aperit niſi vento ſpirante, vnde & nomen accepit, ἄνεμος enim ventus dicitur. ¶Punica) quæ & mala granata dicuntur. ¶Qui præſtant omnia venti) ſecundum phyſicam rationem hoc dictum eſt. Nam venti rerum omnium generationis cauſa eſſe perhibentur. {Sed alii perflant, legunt, id'que rectius opinor.}

IACOBI CONSTANTII FANENSIS.

TErna Meduſæi vincitem guttura monſtri.) Meduſæum monſtrum Cerberum interpretare à Meduſa originem capiẽtem. Ex ſanguine enim Meduſæ natus eſt Chryſaor equus, ex Chryſaore Geryon, ex Geryone, qui Echidnæ ſe miſcuit, Cerberus. Author Heſiodus in Theogonia. Qui aliter interpretantur errant tota via.

¶Quam tria qui timidus &c.) huius nomen non reperimus. Sed legimus apud Zenobium fuiſſe virum quendam qui ita natura formidoloſus eſſet, vt propter Herculis metum ſeſe in ſpelunca occultauerit, ac propter timorem obierit. Cum enim fortè Herculem vidiſſet, in lapidem verſus eſt, qui homini ſimilis videretur caput proferens è ſpelunca, vnde inſanè quàm meticuloſum prouerbium illud emerſit. δειλότερος εἶ τοῦ παρακύπτοντος, ideſt formidoloſior ex occulto cernente.

¶Olenus eſſe nocẽs.) Olenos duos fuiſſe reperio. Vnum Vulcani filium, qui Aegan & Helicen filias habuit, quæ Iouis fuere nutrices teſte Hygino. Alterum Iouis & Anaxitheæ, cuius meminit Stephanus. In Achaia autem inter Patras & Dymam (vt ex Strabonis octauo colligimus) mons erat nomine Scolius, quem Homerus & Heſiodus Oleniã petram vocauerũt, ac ſupra eum ciuitas Oleno, nomine nun

cupata. Fabulæ tamen textum non inuenio.

¶Et bacas cœrula ficus.) Apud Statianum interpretem in ſextum Thebaid. hoc loco cœrula pinus) codice vt ſiuſ vt opinor, deprauato) legitur. Vnde conijcio legendum eſſe. Et bacis cœrula Cinus. Eſt enim Cinus Lauri ſpecies, vel ſui generis arbor lauro ſimilis ac bacas habens cœruleas authore Plinio Bacas de ficub⁹ dici nõ placet, nec ſi dicanſ cœrulas appellari. Lege primæ collectaneorũ hecatoſtys capite nonageſimonono.

¶Et amictæ vitibus vlmi.) Et amicæ vitibus vlmi à Papiniano interprete ibidem legũtur, quæ lectio emũctior. Pli. in. xvi. Inter has atq; frugiferas materiæ vitiumq; amicitia accipitur vlmus. *a.l. [illegible] uio.

¶Corpora veſte leuant, & ſucco pinguis oliuæ ſplendeſcunt) Thucydides in. i. de Lacedæmonijs. Iidem primi corpore Cẽtauri nudauerũt, dropalã ſe exeuntes, oleoq; vnxerunt. ſignata igitur poetæ noſtri locutio. *a.l. [illegible]

¶Nec metues ſacro crinitas angue ſorores. Quas facibus ſæuis oculos atq; ora petentes Noxia chorda vident.) Vt melius hoc intelligas audi quid Cicero ꝓ Sexto Roſcio dicat. Nolite (inquit) putare, quemadmodum in fabulis ſæpenumero videtis eos qui aliquid impie ſceleratéq; cõmiſerint agitari & perterreri furiarũ tædis ardẽtibus. Sua quenq; fraus & ſuus terror maximus vexat. Suum quéq; ſcelus agitat. Amentiaq; afficit. Suę malæ cogitationes amentiæq; animi terrent. Hęc ſunt impijs aſſidue domeſticæq; furiæ, quæ dies noctesq; pœnas à conſceleratiſſimis repetant. Et in primo de legibus. At vero ſcelerum in homines atque impietatum nulla expiatio eſt. Itaque pœnas luunt non tam iudicij (quæ quõdam nuſquam erant, hodie multifaria, nulla ſunt, vbi ſunt ficta, tamen perſæpe falſa ſunt) quàm vt eos agitent inſectenturq; furiæ non ardentibus tædis ſicut in fabulis. Sed angore conſcientiæ fraudiſq; cruciatu.

¶Sed tanta potentia formæ.) Tanta potentia formæ parentheſin poſcit. Nam coniunctio hæc, ſed, Sequenti verſui in conſtructione iungenda eſt.

¶Achæſtius iiii.) Non mendoſus codex ſic habet. Onchœſtus & illi. Onchœſtus enim Neptuni filius fuit, vt in ſeptimo Thebaidos Commentario legitur. quamuis Heſiodus teſte Stephano, Onchœſtum Bœoto Neptuni filio natum tradiderit.

¶Non erit inuidiæ victoria noſtra ferenda?) hoc modo legendum, ideſt cum interrogatione. eſt enim ſenſus. Non dabitur mihi crimini & culpæ ſi hic vincetur? Inuidia enim crimen culpamq; hoc loco ſignificat, quod ſequens hæmiſtichium monſtrat, ſed non culpa mea eſt.

¶Indigenæ Damaſcenum nomine dicunt.) vereor ne Damaſſum ſit legendum. Amamaſſus enim (quæ & damamaſſus dici poteſt conſonante d, principio adiecta, vt ſæpe fieri in locorum nominibus videmus, quod Aulon Caulon teſtatur) Cypri ciuitas fuiſſe apud Stephanum legitur.

¶Nulliq; videnda niſi ipſi.) Hæmiſtichium hoc ſequenti adiungatur hoc modo. Nulli'que videnda niſi ipſi Hippomenen adit.

¶Et à numine concita noſtro.) Deleatur præpoſitio, vt carmen rectum incedat.

¶Fœmineos artus in olentes vertere mẽthas.) Lego Minthas. Mintha enim vel Minthe à Græcis dicitur, quæ alio nomine hedyosmon vocatur, à Mintho Neptuni pellice in eã mutata, vt author eſt Pollux libro ſexto, capite decimo. Minthos quinetiam ipſa herba appellatur eidem Polluci & Ariſtophanis in Plutum interpreti, ex quorum poſteriore nonnulla alibi ſuper hoc recitabimus.

HENRI. GLAREANI ANNOTATIONES IN LIBRVM X. METAMOR.

Quo'd ſi fata negant, ueniam pro coniuge.

RAphael veniat, ideſt, beneficium exponit. Quid autem ſi veniam ſit verbum? hoc ſenſu, ſi fata negant mihi viſum coniugis, ego pro coniuge veniam, neque vnquam redibo ad viuorum regionem, gaudete leto duorum, quanquam etiam alterum probo, quod Raphael ait, vt veniam ſit nomen.

Siue fidem dederat.

Cui fidem dederit dubitatur, ſed Eurydice veriſimile eſt promiſiſſe, nullam ſe aliam amaturam.

Qui citharam neruis & neruis temperat arcum.

Apollo cithara & arcu pingebatur, eſt igitur ſenſus, qui neruos in vtroque habet.

In'q; ferarum
Concilio, medius turba uolucrum'q; ſedebat.

Mire coniunxit duos ablatiuos concilio & turba. Neque vero coniunctio q; ſequens permittit, vt concilio cum ferarum & turba cum uolucrum connectamus, niſi licentia hoc poetica factum quis putet.

Purpureus color his, argenteus eſſet in illis.

Non eſt ſeruata differentia pronominum hic & ille, quanquam illud hic pro huic ſiue hoc poſitum videtur, nempe flore hyacinthi, niſi quis propter duos pluraliter prolatum contendat hyacinthum & Aiacem, cum Flos præcedat proximo verſu ſingularis nomen numeri.

Aeditus & ille eſt: quid ſi ſine prole fuiſſet.

Legendum, Aeditus atque ille eſt, propter carmen. Cæterum ſi Cinyras Pygmalionis fuit filius, ac Paphi frater, videtur in Cypro natus (vbi & Pygmalion) quem Cinyram Cypriorum regem quidā faciunt vt Raphael. Quomodo igitur Panchaica tellus Myrrham protulit? niſi intelligamus patrem Cinyram fratri Papho Cypri imperio ceſſiſſe in Pāchaiam, vbi Myrrham genuerit, quod eſt veriſimile. Nam vbi à patre filiæ nequitia reſcita eſt, poſtea ex Panchaia & Arabum regione, inquit poeta, venit Myrrha in Sabæos. Quaſi Sabæi non ſint Arabes. Verum in his fabulis exactā Geographiæ ac temporum rationem exigere nimis curioſi fuerit hominis, Etiam ſi ἐπιγνώμονα τοῦ ἑκάστου αὐτῶν οὐκ ἄχρηστον ἐστιν, vt ait Ariſtoteles.

Si tamen hoc ſcelus eſt.

Tota hac oratione mentis ac ſenſus pugna eſt, hic igitur ſenſus verba ſunt, quibus negatur eſſe ſcelus filiam cum patre concumbere, & vide vt acceperit Pietatis nomen ſequente verſu.

Retinet malus ardor amantem Vt præſens ſpe,

Niſi hæc connectantur, non video quis ſit ſenſus, tametſi plerique libri colo ſeparant puncto.

Nec ſolam ſpondere fidem.

Niſi ſubiunxiſſet, opemq; Me ſine ferre tibi, videri poterat ἀνανταπόδοτον, ideſt, oratio altero defecta membro.

Parce, ait, inſtanti diſcede aut deſ. dixit.

Admonuimus libro ſexto, non temere repetitum verbum dixit, etiam ſi præceſſerit ait. Vbi Niobe Latonæ conuiciatur.

Nil opus eſt Atalanta tibi.

Non puto eandem eſſe hanc, & eam quæ in venatione Calydonii Apri adfuit. Tametſi commentatores vtranque Schœnei Regis filiam dicunt. Quidam ſuperiorem aiunt Schœnei, hanc vero Cœnei. Certè nec quantitas eadem in his duobus nominibus: ipſe in octauo ait:
Venit Atalante Schœnei pulcherrima virgo.
Vbi ſecunda de Atalāte longa eſt, quæ hic breuis, quanquā a. ex ancipitibus videri poteſt. Porrò nec locus huius fabulę indicatur à Venere, ſed videntur in Bœotia contigiſſe hæc, ſiquidem illic ab Echione Cadmi ſocio ſacellum ædificatum in Cybeles honorem, in quo Hippomenes cum Atalanta concubuerit, dicitur. Sed hæc non ſunt tanti.

Inuidiam'q; timet.

Ne inuidia ſit ſibi impedimento, exponit Raphael. A diſtīgendum opinor erat, abſque illa timenda, quod certe lectori coniectandum relinquo.

Mirator magis eſt & curſus fa. ipſe de.

Non ſolum plus gratiæ habet, ſed & neceſſitatis eſt, vt abſque coniunctione &, hic locus legatur. Talaria, alata calciamenta cōmentatores exponunt. Seruius in quartum Aeneidos pēnas extuliſſe videtur, Quæ vt huic loco congruāt non video, maxime propter verbum ablata.

Viderit, intereat, quoniam tot cæde procorum.

Quidam emendarant Viderit, interea quoniam tot cæde procorum admonitus non eſt, quòd duo hæc verba inconcinne iuncta videbantur. Sed impatientia amantis & gloriam & Hippomenen hæc cōfudit. Nam nunc gloriæ fauet, tertio dehinc carmine iuueni. Intereat igitur legendum.

Eſt ager, indigenæ Damaſcum nomine dicunt.

De hoc agro apud authores non memini me quicquid legere quidam Damaſenum per, n, legunt quaſi detracto c, Damaſcenum, quod hoc loco carmen non patitur, dictum videri velint. Et in Cypro quidem ab eo qui eſt in Syria, quod ego neſcio.

Iecit ab obliquo nitidum iuueniliter aurum.

Iuueniliter Raphael exponit fortiter, quod mihi nō probatur. Nam vt à curſu auerteret puellam, ſatis erat quod ab obliquo iaciebat pomum, ſed videtur mihi iaciendi modus expreſſus per hoc quod dixit iuueniliter.

Illic concumbitus intempeſtiua cupido.

Cupido hic manifeſte genere fœminino ponitur, quod Horat. perpetuo maſculino. Cæterum ſequens carmen,
Occupat Hippomenen, & à numine concita noſtro,
Superflue habet &, coniunctionem, contra & ſenſum & carminis legem.

Cypron olorinis nondum peruenerat alis.

Nec de hac fabula certum eſt, vbi venatus Adonis fuerit. Puer quidem Adonis in Panchaia natus, iam vir factus poterat aliò conceſſiſſe. Ex hoc autem carmine ſaltem liquet in Cypro non eſſe facta quæ hic narrantur. Verum in fabula fruſtra hæc, vt antea admonuimus.

ALLEGORIAE IN DECIMVM LIBRVM METAMOR.

INde per immenſum croceo velatus amictu Aera digreditur.) ¶ Dic allgorice quòd Orpheus filius Solis eſt Chriſtus filius dei patris, qui à principio Eurydicē, ideſt animam humanam per charitatem & amorem duxit, ipſam per ſpecialem prærogatiuam à principio ſibi coniunxit. Veruntamen ſerpens diabolus ipſam nouam nuptam, ideſt de nouo creatam, dum flores colligeret, ideſt de pomo vetito appeteret per tentationem momordit, & per peccatum occidit, & finaliter ad infernum tranſmiſit. Quod videns Orpheus Chriſtus in infernum perſonaliter voluit deſcendere, & ſic vxorem ſuam, ideſt humanam naturam rehabuit, ipſamq; de regno tenebrarum ereptam, ad ſuperos ſecum duxit dicens illud Canticorum. ii. Surge propera amica mea, & veni. ¶ Vel dico quòd Orpheus eſt peccator, qui ſcilicet morſu ſerpentis, ideſt diaboli tentationem vxorem ſuam, ideſt animam perdidit dum indiſcrete ad colligendum flores, ideſt ad congreganda fluxibilia temporalia intendit, ſed tamen ipſam ſpiritualiter recuperat, quando ad inferos per conſiderationem deſcendit & per orationem dulciter modulatur. Solus enim timor infernalis ſupplicii facit de vitiis pœnitere, & ſic facit vxorem per gratiam rehaberi, & maxime ſi melodiam orationis deuotæ cum hoc contigerit reſonare. Veruntamen multi ſunt qui, quia retro per amorem temporalium reſpiciunt & tanq̃ canis ad vomitum mentaliter reuertuntur, & ipſam vxorem, ſcilicet animam recuperatam nimis diligunt, ita quòd ꝯcupiſcentiis eius fauent, & ad [illegible]

ipſam

ipſam mentis oculos cetrouertunt, ipſam iterum amittũt, & infernus eam recipit. Ioã. xii. Qui amat animã ſuam perdet eam. ¶ Vel dic & literaliter quòd ſæpe fit quòd homo vxorem vel filiam quam diligit indiſcrete & ipſas non caſtigat perdit, & ipſarũ perditionis cauſa tam ſpiritualis quàm corporalis exiſtit. Eccleſiaſtici. xxx. Lacta filium, & pauentem te faciet. Lude cum eo, non corrideas illi, nec condoleas, & in nouiſſimo obſtupeſcent dentes tui.

Alleg. fab. Orphei.

¶ Orpheus ſignificat prædicatorem, & diuini verbi carminum dictatorem, qui de inferis, ideſt de mundo veniens debet in monte ſcripturæ vel religionis ſedere, carmina & melodiam ſacræ ſcripturæ canere, & ad ſe, ideſt ad ſtatum pœnitentiæ vel fidei ſaxa, & arbores, ideſt inuiſibiles & induratos peccatores trahere, & ex eis verbi diuini dulcedine populum aggregare, mulierum copulam debet fugere, & carnis amplexus penitus exhorrere, & contra ipſarum malitias prædicare. Quapropter ſæpe fit, quòd mulieres tales peccatores odiunt, & eos per infamiam occidunt, & contra eos lapides, ideſt verba detractoria iaciunt. Sæpe enim factum eſt quòd prædicatores qui contra malas mulieres libenter prædicant, ab ipſis infamias reportant. tertio Reg. ſecundo. Depr auatum eſt cor eius per mulieres. ¶ Vel dic quòd Orpheus ſignificat ſanctos & doctores primitiuæ eccleſiæ, qui dulcedine cantus, ideſt prædicationis ſaxa, ideſt corda dura arbores, ideſt inſenſibiles & infideles ad fidem eccleſiæ vocauerunt, & magnam ſyluam, ideſt magnam turbam hominum circa ſe collegerunt. Igitur mulieres, ideſt tyrãni & principes crudeles ſuos miniſtros tanq̃ lapides ad eos occidendos mittebant. Veruntamen ipſi miniſtri quandoque audito ſono prædicationis ad pedes ipſorum cadebant, & credentes cum ipſis martyria ſuſtinebant. Sed inualeſcente tyrannorum ſæuitia martyres occiduntur, & tamen poſt mortem facere mirabilia cõprobantur, quibus miraculis eorum perſecutores propter ſtuporem immobiles quaſi lapides ſunt effecti. Exod. xv. Fiant immobiles quaſi lapis.

Allegoriæ Cerberi.

¶ Cerberus eſt mors, qui canis inferni dicitur pro eo quòd nunq̃ ſatiatur, & ipſi inferno ad quem animas mittit famulatur. Abacuch ſecundo. Ipſæ quaſi mors, & non adimplebitur. Crinitus ſerpentibus dicitur pro eo quòd in morte de medulla hominis ſerpentes ſecundum Pythagorem naſcuntur, vel quia ipſæ carnes humanæ à ſerpentibus deuorãtur. Eccle. decimo. Cum morietur homo hæreditabit ſerpentes beſtias & vermes. Tria capita habet, pro eo quod aufert à nobis carnem & ſanguinem, & pellem, vel pro eo quod facit homini tria dãna. Aufert enim illi amicos vitam & tempora. Iſtas igitur cogitationes quicunque conſiderat & mortę lapis efficitur inquantum ſenſus ſuos à variis appetitibus cõtinet & coercet. Iob. xli. Cor eius indurabitur quaſi lapis. ¶ Vel dic quòd Cerberus eſt auarus, qui canis eſt inferni, ideſt inſatiabilis appetitus, qui ſerpentibus eſt crinitus, ideſt malitiis, & tribus capitibus munitus, ideſt tribus auaritiæ vitiis, qui ſunt cupiditas, ſiue labor in acquirendo, parcitas in ſeruando, & timor in perdendo. Stupendum eſt igitur tales & eorum conditiones terribiles attẽdere & videre, Sapieñ. ſecundo. Grauis eſt nobis ad videndum.

Allegoriæ Oleni.

¶ Applica contra prælatos carnales, qui ſcilicet ſuam vxorem carnalem parentelum rebellam & malam, & contra Iunonem, ideſt contra deum multa contumelioſæ agẽtem nolunt corrigere, nec etiam diuinis monitis obtemperando ipſos de ſuis vitiis caſtigare. Ideo contingit ſæpe quòd Iuno, ideſt deus ambos mutat in lapides inquãtum maiores & minores & prælatum deprimit, & eos facit miſeros & impotentes. Eccleſia. xxx. Lacta filium & pauentem te faciet. Et de talibus malis prælatis dicitur. Ezech. tertio. Fili hominis ſpeculatorem dedi te domui Iſrael. Et audies de ore meo verbum, & annunciabis eis ex me. Sed dicente me ad impium morte morieris, non annunciaueris ei, neque locutus fueris, vt auertatur vir à via ſua peſſima & viuat, ipſe impius in iniquitate ſua morietur, ſanguinem autem eius de manu tua requiram.

Allegoriæ Atyos.

¶ Atys puer ſpecioſiſſimus, cum diligeretur à Cybele matre deorum promiſit ei nunq̃ ſe alteri coniungendum, qui fidem frangens concubuit cũ Gaganitide nympha, de quo cum à Cybele pluries increparetur, puer in ſatisfactionem dicitur ſibi præcidiſſe genitalia. Cui Cybeles compatiens ipſum in pinum mutauit. Ita quòd ex tunc pinus Cybeli dedicata fuit. ¶ Nota hic quòd non eſt bonum iuuenes nimis obiurgare, quia cum ſint fragilis conditionis ſemper mouentur ad aliquid inutile faciendum. Nec etiam bonum eſt quòd puer Vetulæ coniungatur, quia non vult ipſi fidem ſeruare, ſed cum iuuenculis & nymphis carnaliter habitare. ¶ Dic allegorice quòd mater deorum eſt eccleſia quæ pueros ſpecioſſimos per fidem ſibi catholicam copulauit, qui propter fidem quam ſibi non ſeruarunt, ideſt pictam quæ commiſerunt ſeipſos ſpiritualiter caſtrant votum caſtitatis emittendo, & ideo ſolet eos in pinus, ideſt in altas perſonas tranſmutare, & eos ſpecialiter ſibi vendicare. ¶ Vel dic quòd mater deorum eſt mater dei & hominis, quæ innocentes ſibi per amorem coniungit, qui per caſtitatem ſe caſtrant, & per liquorem pietatis quem mittunt in pinum ſe mutant, ita vt beata Virgo quòd poſſit illud Eſaiæ. lxiii. Abies & buxus, & pinus ſimul venient ad orandũ locũ ſanctificationis meæ.

¶ Lugebiſq; alios, aderiſq; dolentibus inquit.

Alleg. fab. Cypariſſi.

¶ Dic quòd Phœbus illos quos plus diligit in arbores lugubres mutat inquantum, ſcilicet amicos ſuos ad cogitandum de morte, & ad flendum inuitat ait. Eccle. xxxviii. Fili in mortuum produc lachrymas, & quaſi dira paſſus incipe plorare. Vnde Ouid. de iſto ait. Munuſq; ſupremum.
Hoc petit à ſuperis, vt tempore lugeat omni.

¶ Ab Ioue muſa parens (cedunt Iouis omnia regno.)

Alleg. Ganymedis.

¶ Iſta Aquila ſignificat lympitudinem ſicut Ganymedes ſignificat Ioannem euangeliſtam iuuenem & gratioſum, quia ſcilicet Aquila, ideſt ſubtilitas & claritas ſicut ipſum rapuit in cœlum inquantum ipſum loqui de cœleſtibus alte fecit. Pincerna vero deorum, ideſt prælatorum & virorum iuſtorum efficitur inquantum aqua ſapientiæ, & gratiæ ab ipſo funditur & hauritur. ¶ Vel Aquila eſt Chriſtus qui iſtum puerum dilexit, & ad ſecreta cœleſtia ſublimauit. Oſeæ vndecimo. Puer iſrael & dilexi eum.

Alleg. fab. Hyacinthi & Ceraſtarum.

¶ Primum dic contra iuuenes laſciuos qui indiſcrete ludũt. Et ideo ſæpe fit quòd propter ludos quos exercent pereũt. Et ſic quia in flore iuuentutis hoc fit loquendo ſimilitudinarie flores fiunt. Iob decimotertio. Quaſi flos egreditur & & conteritur & fugit velut vmbra. ¶ Iſtud vltimum de Ceraſtis allega cõtra immundos ſodomitas, qui ſcilicet in ara Veneris, ideſt in officio luxuriæ homines immolant inquãtum ipſos impudice pertractant. Et ideo iſtos in Tauros Venus mutare dicitur pro eo quòd luxuria ipſos facit beſtialiter viuere, & ipſos brutales facere comprobatur. Contra quos Pſalmus dicit. Nolite fieri ſicut equus & mulus &c.

Alleg. fab. Pygmalionis.

¶ Sine coniuge Cœlebs Viuebat thalamiq; diu conſorte carebat. ¶ Per iſtum factorem imaginum intelligo prædicatores qui animam ſciunt ſculpere, & pingere correctionibus & virtutibus, per iſtam puellam eburneam intelligo quãlibet ſanctimonialem, quæ eburnea dicitur pro eo quod caſta frigida ponderoſa & honeſta eſſe dicitur, Sed ſæpe contingit quòd aliquis bonus Pygmaleon, ideſt aliquis bonus religioſus proponit perpetuo nec mulierem, nec carnales amplexus appetere, & talis conuertit ſe ad imagines eburneas faciendas, ideſt ad benignas ſanctimoniales, & matronas in caſtitate & ſanctitate informandas, & in moribus ſpiritualibus ſculpendas, & accidit quòd quandoque vnam inter cæteras ſibi eligit quam ſororem vel filiam dicit, & eam bono ac caſto animo & amore aſſociat & tangit. Sed pro certo tandem accidit quòd Venus dea luxuriæ, ideſt carnis concupiſcentia ſe interponit, & ipſam imaginem mortuam conuertit in viuam, & ipſam caſtam mulierem facit carnis ſtimulos ſentire, & eam mutat de bona in fatuam. Ipſe enim Pygmalion prædicator hoc à Venere expetit, & iſtam mutationem expetit. Sic igitur cum more ſolito ad colloquia redeunt ſimul ſe mutatos inueniunt, ita quòd illa quæ fuerat eburnea, fit carnea, & ille qui mulieres horrebat, incipit carnis ſpurcitiam appetere. Iſti igitur carnales ſic ſe mutuo accipiunt, & quandoque filios generant. Non eſt igitur tutum religio-

ſo cum mulieribus nimiam familiaritatem contrahere, vel èconuerſo. Vnde Eccleſiaſtici nono dicitur. Auerte faciem tuam à muliere compta, & nec circumſpicias ſpeciem alienam. Propter ſpeciem mulieris multi perierunt, & ex hoc concupiſcentia quaſi ignis exardeſcit. Et ibidem pauloante dicitur Virginem ne conſpicias ne forte ſcandalizeris in decore illius.

Allegoriæ fabu. Cinyræ.

¶Sanguis it in ſuccos: in magnos brachia ramos.
In paruos digiti: duratur cortice pellis.
Quæ quanquam amiſit veteres cum corpore ſenſus.
Flet tamen & tepidę manant ex arbore guttæ.

¶Dic ſi vis quòd iſte ſignificat Chriſtum: vel prælatum. cuius vxor immediate coniuncta ſignificat quemlibet eccleſiaſticum virum. Mala & impudẽs filia ſignificat ambitioſum. Igitur dico quòd plerunque accidit: quòd aliqua mala filia, ideſt aliqua perſona ambitioſa cupit patri ſuo Chriſto aliquo beneficio eccleſiaſtico iugari, & ad eius connubium exaltari: quæ quamuis imperfectione meritorum ſuorum, & contra dictamen rationis hoc poſſe, vel debere fieri deſperat, ſolet tamen quãdo videt quòd mater ſua eſt abſens, ideſt quando prælatus eſt mortuus & vacat aliqua ſedes: ſtatim ſe occulte ſupponere: & in lectum patris, ideſt in eccleſiam Chriſti ſe ingerere: & per auxilium nutricis, ideſt per adiutorium alicuius mali fautoris prece vel pretio ſubintrare. Sed talis à patre Chriſto eiicitur: & tribulationibus & infortuniis fatigatur: & in Myrrham amariſſimam mutari dicitur pro eo quòd finaliter qui ſic intrat eccleſiã, ſolet in amaritudinem terminari: & in arborem, ideſt in infernum transformari: ita quòd talis poteſt finaliter dicere: Vocate me mara, ideſt amaram: quia amaritudine valde me repleuit omnipotens. Ruth primo. ¶Vel dic quòd iſta filia ſignificat animam peccatricem, quæ Cynare, ideſt diabolo dicitur eſſe nata: quia iſta à patre ſuo diabolo cum quo eſt fornicata & male delectata. & vitiis impræ gnata fuit, finaliter ab ipſo perſequitur: & morti, & inferni tribulationibus exponitur. Et ſic fit quòd in Myrrham, ideſt in amaritudinem vertitur: inquantum in inferno damnatur: & mortua exiſtens parturit inquantum errores, & vitia ad alios mittit poſt mortem per mala exempla & documenta quæ dimiſit. Tunc enim puer de matre mortua in arborem conuerſa extrahitur: quando peccatum ex mortui dictis & exemplis concipitur, & per imitationẽ ad alios fertur. ¶Vel dic quòd quando Deus perſequitur malam filiam, ideſt animam peccatricem. ſolet plerunq; in Myrrham mutari, ideſt per pœnam in amaritudinem conuerti. Iſta igitur ſic mutata: & iam tribulationibus arbor effecta medicinalis: ſolet filium pulchrum, ideſt opus bonum ſub cortice humilitatis parere, & liquorem medicinalem qui Myrrha dicitur fundere, ideſt bonam doctrinam vel eleemoſynam propinare. Canticorum quinto. Manus meæ diſtillauerunt Myrrham: & digiti mei pleni Myrrha probatiſſima. ¶Vel dic quòd iſta filia eſt beata Virgo quę de patre concepit: & in Myrrham, ideſt amaritudinem eſt mutata: & in odoris fragrantiam conuerſa. Eccleſiaſtici vigeſimoquarto. Quaſi Myrrha electa dedi ſuauitatem odoris. Iſta igitur à patre ſuo filium concepit, ideſt Chriſtum: & ipſum intra lignum & corticem, ideſt intra vterum caſtum, & intactum ſine corruptione continuit, & poſtea eum non caro: ſed lignum exiſtens, ideſt non carnalis: ſed virgo permanens peperit. Eſaiæ ſeptimo. Ecce virgo concipiet, & pariet filium. Figuratur in virga Aaron quæ ſic floruit. Numeri decimoſeptimo.

Allegoriæ fab. Adonidis.

¶Fortisq; fugacibus eſto. Inquit in audaces: non eſt audacia tuta. Sic ait, & mediis interſerit oſcula verbis. ¶Cupido matrem oſculans ſignificat conſanguineos qui nimis familiariter conſanguineos oſculantur: ſic quòd inde per appetitum luxuriæ: ipſæ conſanguineæ vulnerantur: ita quòd Adonidem, ideſt aliquem extraneum occaſione tentationis magis diligere comprobantur. ¶Dic etiam quòd homo non debet contra feroces leones, & apros, ideſt contra mũdi potentes, & tyrannos bellum vel inſultum facere: ſed potius contra ceruos: & lepores, ideſt fugaces & pauperes. Illi enim qui contra mundi potentes inſurgunt: quandoque ab ipſis occiduntur & opprimuntur. Et ſic in florem mutari dicuntur: inquantum more floris decidunt & ſuccumbunt: ita quòd aliis fletus & ſuſpirii cauſa fiunt. Pſalmus. Exterminauit eam aper de ſylua.

Allegoriæ fabu. Atalantæ.

¶Applica contra luxurioſos iuuenes & iuuenculas. Conſtat enim quòd ſępe fit quòd aliqua nobilis domicella à pluribus requiritur. Verum quia iſta honorem ſuum diligit, ante eos fortiter currit & fugit occaſiones euitans & ipſorum libidini taliter contradicit: quòd nullus eam apprehendit: immo multi ſunt qui per eam mentaliter occiduntur: quia cum eam aſſequi non poſſunt ſtimulis Veneris agitantur. ſecundo Machabæorum quarto. Curſu turbam pertranſiit. Sed finaliter Hippomenes venit, ideſt aliquis pulcher iuuenis: cuius ſpecioſitas magis placet nymphæ intantum quòd ipſa proponit quod vinci ab eo ſe permittet: & quòd fugam & curſum ſuum retardabit ante iuuenem vt præcedat. Ipſe autem ad poma, ideſt ad munera ſe cõuertit quæ dum virgo recipit paulatim accurſu contradictionis: & fugæ ſe deflectit. Sic igitur fit quòd auaritia ſuffragante: & concupiſcentia ſtimulante: & Venere, ideſt luxuria mediante virgo à iuuene vincitur: & eius concubitu ſubarratur: quia mulier quæ ad poma aurea, ideſt ad dona & munera ſe deflectit diu non poteſt fugere, immo fugam & curſum ſiſtit, & finaliter conſentit. Ad Galatas quinto. Currebatis bene quis vos impediuit. Finaliter igitur tales in leones mutantur: inquantum adulteria committendo more leonum ananhelitu fœtent inquantum turpiter diffamantur: & potiſſimum hoc verum eſt de malis eccleſiaſticis. qui ſcilicet in templo matris Deorum, ideſt in eccleſia quæ eſt mater ſanctorum. (Ad Galatas quarto. Hieruſalem quæ eſt mater noſtra) impudice ſe habent. Et ideo iſti leones qui fœtent dici poſſunt inquantum per infamiam ſumme fœtent. ¶Vel dic quòd iſta nympha eſt anima quam diabolus Hyppomenes tentationibus perſequi non ceſſat: vt ipſam per malas concupiſcentias capiat: & pudicitiam gratiæ ipſi collat. Ipſa tamen quandoque taliter per diſſenſum peccata fugit, & per bona opera currit quòd ad ipſam diabolus non attingit. Sed pro cætero quando videt quòd ipſam ſuperare non poſſunt tria poma aurea, ideſt tria mundi delectabilia, ideſt diuitias, delitias: & honores ipſi ſolet offerre: & ſic dum circa iſta tria ſolet vacare neceſſe habet à curſu bonorum operum ſe retardare. Sic igitur fit quòd iſta tria poma per auaritiam quantum ad diuitias, per luxuriam quantum ad delitias, per ſuperbiam quantum ad eminentias conſequitur: & diabolo per vitia coniugatur: & ſic eius ſpiritualis virginitas violatur. Vnde de diabolo poteſt dici illud Prouerbiorum primo. Pedes eius ad malum currunt, & feſtinant vt effundant ſanguinem.

CARMINE

P. OVIDII NASONIS. METAMORPHOSEOS. LIBER VNDECIMVS.

ARG. FABVLAE SEQ.

ORpheus Oeagri fluminis & Calliopes muſæ filius, cum habuiſſet coniugem nomine Eurydicen, & eam amiſiſſet, & cum ſine ea ab inferis rediſſet, lege accepta a Plutone, ad ſuperos, ne talem dolorem in altera experiretur, puerilem amorem primus inſtituit. Quam ob cauſam Threiciæ mulieres inſtinctæ in abditis locis ſolitudinem agentem propter deſiderium coniugis interfecerunt, ſeparatumque caput eius a reliquo corpore cum lyra in amnem Hebrum præcipitauerunt, per quem in mare delatum, & hinc in inſulam Leſbum, cum hic hæſiſſet in littore, ſerpenſque morſu ſanguinem lamberet, priuſquam vultum eius appeteret, ab Apolline Iouis & Latonæ filio duratus in lapidem eſt.

CArmine dum tali ſyluas, animoſq; ferarum
Threicius Vates, & ſaxa ſequentia ducit.
Ecce nurus Ciconum tectæ lymphata ferinis
Pectora uelleribus, tumuli de uertice cernunt
Orphea percuſſis ſociantem carmina neruis.
E quibus una, leues iactato crine per auras
En ait, en hic eſt noſtri contemptor, & haſtam
Vatis Apollinei, uocalia miſit in ora,
Quæ foliis præſuta, notam ſine uulnere fecit.
Alterius telum lapis eſt, qui miſſus in ipſo
Aere concentu uictus, uociſq;, lyræq; eſt:
Ac ueluti ſupplex pro tam furialibus auſis
Ante pedes iacuit. ſed enim temeraria creſcunt
Bella, moduſq; abiit, inſanaq; regnat Erinnys,
Cunctaq; tela forent cantu mollita ſed ingens
Clamor, & inflato Berecynthia tibia cornu,
Tympanaq;, & plauſus, & Bacchei ululatus,
Obſtrepuere ſono citharæ. tum deniq; ſaxa
Non exaudit rubuerunt ſanguine Vatis.
Ac primum attonitas etiam nunc uoce canentis
Innumeras uolucres, angueſq;, agmenq; ferarum,
Mænades Orphei titulum rapuere theatri.
Inde cruentatis uertuntur in Orphea dextris,
Et coeunt: ut aues, ſiquando luce uagantem
Noctis auem, cernunt ſtructoq; utrinq; theatro
Vt matutina Ceruus periturus arena
Præda canum eſt, Vatemq; petunt, & frõde uirẽtes
Conniciunt Thyrſos, non hæc in munera factos.
Hæ glebas, illæ direptos arbore ramos,

CArmine dũ tali. Orpheus Thracias mulieres aſpernatus (vt diximus) in ſe earum odium traxit. Quare cũ Bacchi ſacra celebrarent, ipſum in ferarum cœtu canẽtem aſpexerunt, ac impetu facto dilacerarunt, caputq; ac lyram in Hebrum fluuium coniecerunt, quæ ad inſulam Leſbon vſq; delata cum eſſent, ſerpẽs Orphei caput dilaniaturus ab Apolline in ſaxum fuit conuerſus. Primum itaq; Orphæi cędem poeta deſcribit, deinde ſerpentis in ſaxum transmutationem. ¶ Threicius vates) Orpheus Thracius. ¶ Ducit) delectat. Ducere nanq; interdum ſignificat delectare, vt Nonius ſcribit. Cicero de finibus bonorum & malorum Fabellarumq; auditione ducũtur. ¶ Animoſq; ferarum) ſenſus. Neque enim feræ animos habere dicũtur, niſi poeta ad veritatem potius alludat, vt intelligamus ferorum hominũ animos ab Orpheo fuiſſe excultos, id quod Horatius aperte his verſibus ſcribit:

Sylueſtres homines ſacer, interpreſq; Deorum
Cædibus & victu fœdo deterruit Orpheus,
Dictus ob hoc lenire tigres, rabidoſq; leones.

¶ Ecce nurus Ciconum) repentinus Baccharum impetus: illa particula ecce ſignificatur. Cicones autem populi ſunt Thraciæ ad Hebrum habitantes, (ad quos primũ delatus Vlyſſes fuit cum à Troia rediret, vt eſt apud Homerum Odyſſeę nono.) ¶ Tumuli de vertice) de mõtis ſummitate. ¶ Lymphata pectora) furentia. ¶ Ferinis velleribus) ferarũ pellibus. ¶ En ait, en hic eſt) conduplicatio indignationi conueniens, tametſi hoc aduerbium en ferè indignationi ſeruiat. ¶ Apollinei vatis) Orphei Apollinis filii. ¶ Vocalia ora) optimam vocem emittentia. ¶ Pręſuta) præfixa, tecta. Nam haſtę Baccharum quæ thyrſi dicuntur, pampinis, hederaq; cooperiebantur. ¶ Notam) ſignum. ¶ Ac veluti ſupplex) tanquam veniam petiturus. ¶ Ante pedes) Orphei. ¶ Cõcentu) harmonia.

Eſt aũt pulchra poetæ phãtaſia, quaſi ſignificet, quãta vis ſit muſici cãtus. ¶ Bella) Baccharum furores bella vocat poeta. ¶ Inſana Erin.) ab effectu quod furia hoies inſanos furioſoſq; reddit. ¶ Mollita) mitigata ſic, vt Orpheo nunquam nocere potuiſſent. ¶ Berecynthia tibia) qua in ſacris Cybeles quę Berecynthia dicitur primum vſi fuere. Berecynthus autem Phrygiæ mõs eſt & ciuitas matri Deum dicata. (Eadem ratione Virgilius: Buxum Berecynthiam dixit, Aeneidos. ix. Tympana vos, buxus'que vocat Berecynthia matris Ideæ.) Berecynthus. ADDI.

¶ Obſtrepuere ſono citharę) contra citharæ ſonum ſtrepuerunt. ¶ Attonitas) ſtupefactas ſuauitate cãtus Orphei. ¶ Mænades) Bacchæ ἀπὸ τοῦ μαίνεσθαι hoc eſt, à furendo dictæ. ¶ Titulum) gloriam. ¶ Orphei theatri) ſpectaculi ab Orpheo cõgregati. Eſt autem adiectiuum Orphei. Alii triumphi legunt, intelliguntq; agmen illud ferarum à Bacchis raptum in titulum & gloriam triumphi de Orpheo acti. ¶ Et coeunt) congregantur, conueniunt. ¶ Noctis auem) noctuam. ¶ Structo vtrinque theatro) ſpectaculo. Eſt autẽ amphitheatri periphraſis. ¶ Matutina arena) hoc eſt, matutino tempore in arena. Quod enim eſt temporis, attribuit loco. Vnà autẽ omnes Bacchas in Orpheum impetum feciſſe his ſimilitudinibus oſtendit poeta. ¶ Petunt) aggrediuntur, inuadunt. ¶ Hæc in munera) ad hos vſus. Impetus Baccharũ in Orpheum.

Pars torquent ſilices. neu deſint tela furori.
Forte Boues preſſo ſubigebant uomere terram,
Nec procul hinc multo fructum ſudore parantes,
Dura lacertoſi fodiebant arua coloni,
Agmine qui uiſo fugiunt, operiſq; relinquunt
Arma ſui. uacuoſq; iacent diſperſa per agros
Sarculaq; raſtriq; graues, longiq; ligones,
Quæ poſtquam rapuere feræ, cornuq; minaces
Diuulſere boues, ad Vatis fata recurrunt,
Tendentemq; manus, atq; illo tempore primum
Irrita dicentem, nec quicquam uoce mouentem
Sacrilegæ perimunt, perq; os (proh Iuppiter) illud
Auditum ſaxis, intellectumq; ferarum
Senſibus, in uentos anima exhalata receſſit.
Te mœſtæ uolucres Orpheu, te turba ferarum,
Te rigidi Silices, tua carmina ſæpe ſecutæ
Fleuerunt ſyluæ, poſitis te frondibus arbos
Tonſa comas, luxit lachrymis quoq; flumina dicunt
Increuiſſe ſuis, obſcuraq; carbaſa pullo
Naiades, & Dryades, paſſoſq; habuere capillos.
Membra iacent diuerſa locis. caput Hebre, lyramq;
Excipis, & (mirum) medio dum labitur amne,
Flebile neſcio quid queritur lyra. flebile lingua
Murmurat exanimis. reſpondent flebile *ripæ
Iamq; mare inuectæ flumen populare relinquunt.
Et Methymnææ potiuntur littore Leſbi.
Hic ferus expoſito peregrinis anguis arenis
Obſtitit, & ſparſos ſtillanti rore capillos
Lambit, & hymniferos inhiant diuellere uultus.
Tandem Phœbus adeſt, morſusq; inferre parãtem
Arcet, & in lapidem rictus ſerpentis apertos
Congelat, & patulos (ut erant) indurat hiatus.
Vmbra ſubit terras, & quæ loca uiderat ante,
Cuncta recognoſcit, quærensq; per arua piorum
Inuenit Eurydicen, cupidiſq; amplectitur ulnis.
Hic modo coniunctis ſpatiantur paſſibus ambo.
Nunc præcedentem ſequitur, nunc præuius anteit,
Eurydicenq; ſuam iam tuto reſpicit Orpheus.

ARG. FABVLAE SEQ.

Thraciæ * matres matronæ quæ cædi interfuerant Orphei, a Libero, vlciſcente æmulum ſcientiæ ſuæ, in ſpecies varias abierunt.

Non impune tamen ſcelus hoc ſinit eſſe Lyæus,
Amiſſoq; dolens ſacrorum Vate ſuorum,
Protinus in ſyluis matres Edonidas omnes,
Quæ uidere nefas, torta radice ligauit.
Quippe pedum digitos, in quãtũ eſt quæq; ſecuta,
Traxit, & in ſolidam detruſit acumine terram.
Vtq; ſuum laqueis, quos callidus abdidit auceps,
Crus ubi commiſit uolucris, ſenſitq; teneri,
Plangitur, ac trepidans aſtringit uincula motu,
Sic quæcunq; ſolo defixa cohæſerat harum
Externata, fugam fruſtra tentabat. at illam
Lenta tenet radix, exultantemq; coercet.
Dũq; ubi ſunt digiti, dũ pes ubi quærit, & ungues,
Aſpicit in teretes lignum ſuccedere ſuras.
Et conata, femur mœrenti plangere dextra.
Robora percuſſit. pectus quoque robora fiunt,
Robora ſunt humeri longos quoq; brachia uera
Eſſe putes ramos, & non fallere putando,

RAPH. ¶TORQVENT) iaciunt. ¶Subigebant) arabant. ¶Lacertoſi) magna & valida brachia habentes. ¶Fructum) frumentum ¶Agmine) Baccharum furentium. ¶Arma) inſtrumenta. ¶Diuulſere) dilacerauere. ¶Feræ) crudeles. ¶Ad vatis fata) ad Orphei mortem. ¶Irrita) vana verba, quæ Bacchas nihil commouebant. ¶Proh Iuppiter) exclamatio poetæ doloris & commiſerationis plena. ¶Exhalata) emiſſa. ¶In ventos) eorum ſequitur opinionem qui animam ventum eſſe putant. ¶Te mœſtæ) apoſtrophe ad Orpheum querimoniæ ac commiſerationis plena. ¶Obſcura carba.) pullas ac nigras veſtes.

ADDI. {Pullo autem ſubſtantiue, pro, pullo colore, dixit. Eſt autẽ pullus color φαιὸς græce, hoc eſt ſubniger. hoc vtebantur in luctu. vnde & toga pulla apud Ciceronẽ & pulla hoſtia apud Tibullum.} ¶Flumen populare) fluuium patrium. Hebrus enim Thraciæ fluuius eſt. ¶Methymnææ Leſbi) Methymna vrbs eſt Leſbi optimo vino inſignis dicta Methymne Macarei filia ac Lepydni vxore. vnde Methymnæus deriuatur. Leſbos autem inſula eſt clariſſima, quam nunc Mitylenem à nomine vrbis vocant. ¶Ferus anguis) crudelis, qui illius vatis caput violare ſuſtineret, cuius cantu ſerpentes quoque ſæpius delectati eſſent. ¶Inhiat diuellere) appetit ore aperto dilacerare. ¶Hymniferos uultus) qui hymnos in Deorum ferè ſingulos compoſuerant. ¶Vmbra ſubit terras) vmbra Orphei inferos petit. Eorum autem opinionem ſecutus videtur poeta, qui hominem ex tribus conſtare aiunt, corpore, anima, & vmbra, quorum corpus terræ, animæ cœlo, vmbra inferis redditur. ¶Hic) illic apud inferos. ¶Spatiantur) deambulant. ¶Non impune tamen) Thraciæ mulieres quæ Orphæi cædi interfuerunt, omnes à Baccho cædem Orphei ægre ferente in varias arbores fuere conuerſæ. ¶Vate ſuorum ſacrorum) nam Orpheus in Bacchũ pulcherrimos ſcripſerat hymnos. Alludere autem ad id poeta videtur, quod ſcribit Diodorus Ceremonias à Dionyſio repertas cum ad Orgia quædã Orpheus addidiſſet, Orpheia à poſteris fuiſſe appellata. ¶Matres Edonidas) mulieres Thracias, Edones nanque populi ſunt Thraciæ.

ADDI. {Edonos vocat Stephanus ſecũda declinatione κατὰ ἠδω νοῦ τοῦ Μύγδονος ἀδελφοῦ.} ¶Plangitur) percutitur à ſe ipſa. ¶Ac trepidans) quanto nanque magis trepidant: tanto magis vinculo aſtringuntur aues. ¶Externata) conſternata, perterrefacta. ¶Lenta) flexibilis. ¶Coercet) continet. ¶Exultantem) exultare volentem. ¶Dumque vbi ſunt digiti) ordo eſt, Dum quærit, vbi ſunt digiti. ¶Succedere) ſuccreſcere. ¶Mœrenti dextra) hypallage eſt, ipſa nanque mœrens intelligitur. ¶Et non fallere putando) non decipiere ſi putes. Re enim vera rami erant.

Margin notes: *a.l. ſyluæ — Methymna. — Anguis in ſaxum. — Leſbos. — *a.l. Edonæ. — Thraciæ mulieres i arbores — Edones. — Orphides.

¶NEC

ARG. PH.

ARG. FABVLAE SEQ.

Liber pater Thracia digreſſus, cum Tmolum montem Ciliciæ comitatus Bacchis peteret, Silenus ei aufugit, quem Phryges captum ad Midam regem adduxerunt, qui agnitus ab eo & exceptus eſt, & Libero aduenienti redditus, & ob beneficium, optandi Deus veniam ei dedit, vt ſiquid vellet, a ſe peteret. Ille vt quæque contigiſſet, aurum fierent, petiit, quod ei inutile fuit. Cui Deus petenti vt reſtitueretur ſibi, fecit. iuſſit enim vt ad flumen Pactolum perueniret, ibique ſe ſupponeret, & ſic rediret in priſtinum ſtatum, Vnde aqua aurei coloris eſſe cœpit.

Nec ſatis hoc Baccho eſt, ipſos quoq; deſerit agros,
Cumq; choro meliore, ſui * uineta Tmoli, — * a.l. pineta,
Pactolonq; petit, quamuis non aureus illo
Tempore, nec charis erat inuidioſus arenis.
Hunc aſſueta cohors Satyri, Bacchæq; frequētant,
At Silenus abeſt titubantem, annisq;, meroq;,
Ruricolæ cœpere Phryges, uinctumq; coronis
Ad regem duxere Midam, cui Thracius Orpheus
Orgia tradiderat cum Cecropio Eumolpo.
Qui ſimul agnouit ſocium, comitemq; ſacrorum,
Hoſpitis aduentu feſtum genialiter egit
Per bis quinq; dies, & iunctas ordine noctes.
Et iam ſtellarum ſublime coegerat agmen
Lucifer undecimus, Lydos cum lætus in agros
Rex uenit, & iuueni Silenum reddit alumno.
Huic Deus optandi gratum, ſed inutile fecit
Muneris arbitrium gaudens altore recepto.
Ille male uſurus donis, ait effice quicquid
Corpore contigero fuluum uertatur in aurum.
Annuit optatis, nocituraq; munera ſoluit
Liber, & indoluit quod non meliora petiſſet.
Lætus abit, gaudetq; malo Berecynthius heros.
Polliciti q; fidem tangendo ſingula tentat.
Vixq; ſibi credens, non alta fronde uirentem
Ilice detraxit uirgam. uirga aurea facta eſt. — Tacta à Mida in aurum.
Tollit humo ſaxum, ſaxum quoq; palluit auro.
Contigit & glebam, contactu gleba potenti
Maſſa fit. arentes Cereris decerpſit ariſtas.
Aurea meſſis erat. demptū tenet arbore pomum.
Heſperidas donaſſe putes. ſi Poſtibus altis
Admouit digitos, poſtes radiare uidentur.
Ille etiam liquidis palmas ubi lauerat undis,
Vnda fluens palmis, Danaen eludere poſſit
Vix ſpes ipſe ſuas animo capit, aurea fingens
Omnia. gaudenti menſas poſuere miniſtri
Extructas dapibus, nec toſtæ frugis egentes.
Tum uero, ſiue ille ſua Cerealia dextra
Munera contigerat, Cerealia dona rigebant.
Siue dapes auido conuellere dente parabat,
Lamina fulua, dapes, admoto dente premebat.

¶ NEC ſatis hoc Baccho eſt) Midas rex Phrygiæ cum Silenū à ruſticis captū, ſibiq; traditū Baccho reddidiſſet, iuſſus eſt à Deo, vt quicquid vellet peteret. Ille petiit vt quicquid corpore ſuo tangeret, aurū fieret. Id illi cōceſſit Bacchus, ꝙuis inutile ipſi futurū videbat. Cum vero panis quoq; ac vinum in aurū verterentur, fameq; perire cœpiſſet, tandē cognouit ſtolidus ſe tam dāno ſam petiiſſe, Bacchū itaq; rogauit vt peccato veniam daret, & munus datū irritū faceret. Bacchus igitur illi mandauit, vt ad fontē Pactoli pergeret, ſeq; totum in eo lauaret, quod cum feciſſet, vis illa aurū efficiendi quicqd tangeret, in fluuiū trāſiuit, vnde etiam arenas aureas efficere memoratur. — Pactoli harenæ aureæ ¶ Ipſos agros) Thraciæ. ¶ Cumq; choro meliore) quā fuerāt Thraciæ illæ mulieres, quæ Orpheum trucidarūt. ¶ Sui Timoli) à ſe amati. Eſt enim Timolus, qui & Tmolus dicitur, mons Lydiæ optimi vini fertilis, vt in ſuperioribus quoq; diximus. — Timolus Neq; eſt ſpondaicus verſus, cum Timolus etiā triſyllabū ſit nomen, non ſolū diſyllabum. ¶ Pactolonq;) Pactolus fluuius eſt Lydiæ aureis arenis notiſſimus. — Pactolus ¶ Charis arenis) pretioſis. ¶ Frequentant) celebrant. ¶ Titubantē) vacillantē. ¶ Vinctū) ligatū. ¶ Ad regem Midā) Midas Gordiæ Bubulci filius Phrygiæ rex fuit ditiſſimus, eoq; fict* eſt oīa quęcūq; tāgeret in aurū trāſmutare, de quo Herodotus in primo multa ſcribit. ¶ Orgia) Bacchi ſacrificia. — ADDI. {Huius rei & Iuſtinus meminit li. xi. Poſt hūc (Gordiū intelligens) inquit, filius Mida regnauit, qui ab Orpheo ſacrorū ſolēnibus initiatus, Phrygiā religionibus impleuit, quibus tutior omni vita, ꝙ armis fuit.} ¶ Cū Cecropio Eumolpo) Eumolpus vates fuit Athenienſis Bacchi ſacerdos. — Eumolpus — ADDI. {Duo Eumolpi tradūtur apud authores Græcos. Prior Thracēſis genere, Neptuni & Chiones, eius quæ fuit Boreæ & Orithię, filius. Hic Eleuſinus auxiliū tulit ꝯtra Erechtheū & Atheniēſes. In quo prælio & Erechtheus rex, & Eumolpi filius Imaradus cecidiſſe dicuntur. factaq; cōpoſitio belli talis, vt Eleuſinii in cæteris parerent Atheniēſibus, ſacra autē ſiue myſteria Deæ per ſe priuatim agerēt ac retinerent. Atq; ita Eumolpū & Celei filias, quorū nomina Diogenia, Pāmerope, & Sæſara, illa tum peragere ſolitos. Poſt Eumolpi mortē autē Cerycen, qui filius Eumolpi fuerat, nutu minimus, iiſdē velut antiſtitē relictū. quē tamen ſacerdotes, qui ab eodē Ceryces dicuntur, non Eumolpi, ſed Mercurii, ex Aglauro Cæcropis, filiū dicunt. Hæc Pauſanias in Atticis. Alter autē Eumolpus Eleuſinius, ſiue, vt alii, Athenienſis genere, traditur, filius Muſæi, & vt quidā addunt, etiā Orphei diſcipulus. quintus ab eo qui ex Thracia Eleuſinē venit. Nam Eumolpi filius Ceryx fuit, Cerycis Eumolpus alius, huius Antiphemus, Antiphemi Muſæus poeta, Muſæi porrò Eumolpus, de quo hic agitur. Atq; hunc primū, non Thracenſem illū, myſteriorū rationē ac ritus docuiſſe, eadēq; etiā verſibus deſcripſiſſe volūt, authores Suidas, Iſtrus, Aceſidorus & Androtion, vt qdē in cōmentariis Sophoclis citaſ. Cęterū in epitaphio Muſæi nō pater Eumolpi, ſed filius idē dicit, ita enim habet.

Εὔμολπον φίλον υἱὸν ἔχει τὸ φαληρεῖον οὖδας
Μουσαίου φθίμενον σῶμ' ὑπὸ τῷδε τάφῳ.

Sed tamē plures ac potiores authores cōſentiūt, Muſęi filiū Eumolpū hūc fuiſſe} ¶ Genialiter) voluptuoſe ac læte. ¶ Lucifer vndecimus) Lucifer ſtella eſt quæ adueniēte die vltima deſinit lucere, eoq; à poetis alias ſtellas cogere, cōgregare que dicit. ¶ Coegerat) congregauerat. Significat autē vndecimū diē aduenīſſe. ¶ Sublime agmen ſtellarum) ſublimiū & altarū ſtellarū multitudinē, eſt enim hypallage. ¶ Lydos i agros) in Lydiā. Secundū grāmaticos autē rationē deriuatiuū nomē pauciores ꝙ primitiuū ſyllabas habet. ¶ Iuueni alūno) Baccho. ¶ Altore) Sileno nutritore. ¶ Male vſurus) in ſuū malū & pernicię. paulū enim abfuit quin fame periret Midas. ¶ Annuit) nutu cōſenſit. ¶ Soluit) perſoluit, præſtitit. ¶ Berecynthius heros) Midas Phrygius, à Berecyntho Phrygiæ oppido. — ADDI. {Siue ēt à Berecynthia dea, hoc eſt, Magna Matre, cuius filius idem fuiſſe à quibuſdā fingitur. vt infra Lactātius.} ¶ Polliciti fidē) promiſſi veritatem. ¶ Tentat) experitur. ¶ Non alta) ſed humili. Illud enim aduerbiū. Non hoc loco ad verbū detraxit, referri non poteſt, ſed virgā ex nō alta fronde decerptā fuiſſe oſtendit. ¶ Cereris) frumenti per metonymiā. ¶ Heſperidas donaſſe putes) ſcite. nā Heſperides hortos habuiſſe dicuntur aurea poma ferentes. ¶ Radiare) fulgere. ¶ Danaen eludere poſſit) eleganter. Iuppiter enim in guttas conuerſus aureas in ſinū Danaes deſcendit, ſicq; illa eſt potitus. ¶ Vix ſpes ipſe ſuas animo capit) nam maxima quæq; ſibi pollicebatur Midas. ¶ Poſuere) appoſuere. ¶ Toſtæ frugis) periphraſis eſt panis. ¶ Cerealia dona) panes. ¶ Rigebant) duri fiebant. Quippe qui in aurum conuertebantur. ¶ Conuellere) madere. ¶ Premebat) tangebat.

Miſcuerat puris authorem muneris undis,
Fuſile per rictus aurum fluitare uideres.
Attonitus nouitate mali, diueſq́; miſerq́;,
Effugere optat opes,& quæ modo uouerat,odit.
Copia nulla famem releuat,ſitis arida guttur
Vrit,& inuiſo meritus torquetur ab auro.
Ad cœlumq́; manus & ſplendida brachia tollens
Da ueniam Lenæe pater.peccauimus inquit.
Sed miſerere precor,ſpecioſoq́; eripe damno.
Mite Deum numen Bacchus peccaſſe fatentem
Reſtituit,factiq́; fide,data munera ſoluit.
Ne'ue male optato maneat circumlitus auro,
Vade ait,ad magnis * uicinum Sardibus amnem,
Perq́; iugum ripæ labentibus obuius * undis
Carpe uiam,donec uenias ad fluminis ortus.
Spumigeroq́; tuum fonti,qua plurimus exit,
Subde caput,corpusq́; ſimul,ſimul elue crimen.
Rex iuſſæ ſuccedit aquæ.uis aurea tinxit
Flumen,& humano de corpore ceſſit in amnem.
Nunc quoq; iam ueteris percepto ſemine uenæ,
Arua rigent,auro madidis pallentia glebis.

ARG. FABVLAE SEQ.

Pan cum Tmolum montem Lydiæ frequentans fiſtula ſe oblectaret ela tus gloria agreſtium nympharum Apollinem in certamen deuocauit, a iudice ergo Tmolo cuius mons erat, cum Apollini victoria eſſet adiudicata, Midæ regi ſupradicto aſſidenti ſoli diſplicuit, quam ob cauſam Apollo ob eandem ſtultitiam quam * & ſupra geſſerat in Liberi patris voluntate iratus,aures eius aſininæ vt eſſent, ſ. inpinctno,effecit, cuius iudicium nulli rei facerent, qui tamen * fertur Midas eſſe matris magnæ filius. ſi. enim cum Heſiodo conſentit Ouidius.

Ille peroſus opes ſyluasq́;,& rura colebat,
Panaq́; montanis habitantem ſemper in antris.
Pingue ſed ingenium manſit,nocituraq́;ut ante
Rurſus erant domino ſtultæ præcordia mentis.
Nam freta proſpiciens late riget arduus alto
Tmolus in aſcenſu.cliuoq́; extenſus utroq;
Sardibus hinc,illinc paruis finitur Hypæpis.
Pan ibi dum teneris iactat ſua carmina nymphis,
Et leue cerata modulatur arundine carmen,
Auſus Apollineos præ ſe contemnere cantus,
Iudice ſub Tmolo certamen uenit ad impar.
Monte ſuo ſenior iudex conſedit,& aures
Liberat arboribus. Quercu coma cœrula tantum
Cingitur,& pendent circum caua tępora Glandes.
Is'q; Deum pecoris ſpectans,in iudice dixit
Nulla mora eſt.calamis agreſtibus inſonat ille,
Barbaricoq́; Midan(aderat nam forte canenti)
Carmine deliniit.poſt hunc ſacer ora reſoluit.
Tmolus ad os Phœbi. uultum ſua ſylua ſecuta eſt.
Ille caput flauum lauro Parnaſide uinctus,
Verrit humum,Tyrio ſaturata murice palla.
Diſtinctamq́; lyram gemmis,& dentibus Indis
Suſtinet a' læua,tenuit manus altera plectrum.
Artificis ſtatus ipſe fuit,tum ſtamina docto
Pollice ſollicitat.quorum dulcedine captus
Pana iubet Tmolus citharæ ſummittere cannas.
Iudicium,ſanctiq́; placet ſententia montis
Omnibus,a guitur tamen,atq; iniuſta uocatur
Vnius ſermone Midæ nec Delius aures
Humanam ſtolidas patitur retinere figuram,
Sed trahit in ſpatium,uilliſq́; albentibus implet.
Inſtabileſq́; illas facit,& dat poſſe moueri.

RAPH. ¶ AVTHOREM muneris) Bacchũ per metonymiã pro vino. ¶ Fuſile) liquidũ, ac fuſum,& liquefactũ. ¶ Diueſq́;) quia auro abundabat. ¶ Miſerq́;) quia auro frui nõ poterat. ¶ Modo nouerat) voto pauloante concupiuerat. ¶ Torquetur) cruciatur. ¶ Meritus) quia propter auaritiã illud à Baccho petierat. ¶ Lenæe pater) Bacche ¶ Specioſo dãno) quod pulchrũ & bonũ videtur,cũ alioquin dãnum ſit & malum. ¶ Mite Deum numen) Dii ſunt mites & facile placantur. ¶ Reſtituit) in priſtinũ ſtatũ reduxit. ¶ Facti fide) ob fidẽ, quã præ ſe tulerat Silenũ reſtituẽdo. ¶ Data munera ſoluit) reſoluit,& irrita fecit. ¶ Circũlitus) infectus. ¶ Male optato) ſtulte ac pernicioſe petito. ¶ Magnis Sardibus) Sardeis vrbs eſt Lydiæ Crœſi regia. {Amnem autẽ intelligit Pactolum, qui ea Tmolo monte, Sardibus vicino, ſiue imminente profluit, ſic enim & apud Strab. legit lib. xiii. ῥεῖ δ' ὁ πακτωλὸς ἀπὸ τοῦ τμώλου, καταφέρων τὸ παλαιὸν χρυσοῦ ψῆγμα πολύ, ἀφ' οὗ τὸν κροίσου λεγόμενον πλοῦτον, καὶ τῶν προγόνων αὐτοῦ διονομασθῆναί φασι. νῦν δ' ἐκλέλοιπε τὸ ψῆγμα &c. Et Herod. lib. v. καὶ οὐκ ἔχοντες ἐξέλυσιν ἐκ τοῦ ἄστεος, συνέρρεον ἔς τε τὴν ἀγορὴν, καὶ ἐπὶ τὸν πακτωλὸν ποταμὸν, ὅς σφι ψῆγμα χρυσοῦ καταφορέων ἐκ τοῦ τμώλου, διὰ μέσης τῆς ἀγορῆς ῥέει. καὶ ἔπειτα ἐς τὸν ἕρμον ποταμὸν ἐκδιδοῖ.} ¶ Ceſſit) trãſiuit ¶ Ille peroſus opes) Midas facultate auri efficiundi quicquid tangeret liberatus, opeſq́; peroſus in ſyluis habitabat, Panaq́; paſtorum Deum colebat, qui cum fiſtula inuenta ſibi multum nymphis placere videretur, auſus eſt Apollinem in certamen prouocare. Tmolo mõtis Deo iudice conſtituto. Cum vero ſententia pro Apolline lata omnibus placeret, ſolus Midas naturali ſtultitia ductus eam vt iniuſtam improbauit. Quare Apollo indignatus aures illius in aſininas cõuertit, quibus ipſius ſtoliditas indicaretur. Longiores nanq; aures ex phyſicorum ſententia vecordiam præ ſe ferunt. Cæterum Midas aures aſininas tiaris purpureis occultauit, tonſoriq́; mandauit, ne verbum cuiquam de illis faceret. Tonſor vero cum reticere non poſſet, in locum deſertũ ſeceſſit, ibiq́; foueæ factæ immurmurauit, Midam aures aſininas habere. Deinde foueam terra repleuit. Arundines autem eo in loco natæ, ventoq́; agitatæ eadem verba, hoc eſt Midas rex aſininas aures habet, referebant. ¶ Peroſus opes) odio habẽs quibus penè fame fuerat cõfectus. ¶ Pingue) tardũ. ¶ Vt ante) quãdo optauit, vt quicquid contigeret, aurum fieret. ¶ Nam freta proſpiciẽs) Tmoli montis deſcriptio. ¶ Paruis Hypæpis) Hypępa vrbs eſt Lydiæ vt diximus. ¶ Cærata) cera iuncta. ¶ Iudice ſub Tmolo) Tmolus & mons & Deus montis ipſius dicitur. Nam montes vt flumina Deos ſuos habere dicuntur. ¶ Et aures Liberat arboribus) ab auribus arbores remouet. ¶ Deliniit) blanditus eſt. ¶ Sacer) Apollo. ¶ Reſoluit ora) aperuit ora, & canere cœpit. ¶ Tmolus ad os Phœbi) ſe conuertit ſubaudiendum. {Sic quidem Regius, ſed quid ſi conſtruas, ſacer Tmolus reſoluit ora, ad os Phœbi, pro conuertit ſe ore ac vultu ad canẽtẽ Phœbum, quando mox ſequitur vultum ſua ſylua ſecuta eſt? Sic enim & Virgilius dixit. Atq; iterum narrãtis pendet ab ore.} ¶ Ille caput flauum vinctus) flauum caput habẽs coronatũ. ¶ Parnaſide) Parnaſia, qua Parnaſus abũdat. Forma nanque patronymica pro poſſeſſiua eſt vſus poeta. Apollinis autẽ Citharœdi habitum deſcribit. ¶ Saturata) infecta, bis tincta. ¶ Tyrio murice) Tyria purpura. Palla autem veſtis eſt muliebris ſyrma habẽs, qua & Citharœdi vtebantur. ¶ Verrit humum) innuit pallã Apollinis ſyrma habuiſſe, quod p terram trahebatur. Sic Horatius de tibicine loquens, Traxitq́; vagus per pulpita veſtem. ¶ Diſtinctamq́;) ornatã. ¶ Dentibus Indis) ebore. ¶ Stamina) chordas. ¶ Sollicitat) tangit, percutit. ¶ Cannas) tibiam ex cannis confectam. ¶ Arguitur) reprehenditur. ¶ Nec Delius) Apollo. ¶ Aures ſtolidas) omni carentes iudicio. ¶ Sed trahit in ſpatium) protrahit producit ac longas efficit. ¶ Inſtabiles) mobiles, quales ſunt aſininæ. ¶ Et dat poſſe moueri) concedi facultatem ſe ipſas mouendi.

Marginal notes: * a.l. vicinis, * a.l. vinis, — Sardeis — ADDI — Et qd eãdẽ ſtulti. fortaſſe legend. — * a.l. hic autem — Peroſus nomen — Hypæpa — Tmolus — ADDI — Midæ aures in aſininas.

¶ LENTE

CLENTE gradientis)tarde euntis. {Hanc autem fabulam de auribus aſininis Suidas ita exponit, ὅτι πολλοὺς ὠτακουστὰς εἶχεν, ὃ ἐστι κατὰ τὴν φρυγικὴν κατέσχεν ὅτι ὦτα ὄνου ἐλέγετο. ὃ ὅτι ὀξὺ τῶν ἄλλων ζώων μᾶλλον ἀκούει, πλὴν μυός.} ¶ Purpureis Tiaris) Tiara, qui & Tyaras dicitur, tegmen eſt capitis regum Orientis. ¶ Velare)celare, occultare. ¶ Efferre ſub auras) vulgare. ¶ Secedit)in locum ſecretum vadit. ¶ Voce parua) murmure. ¶ Hauſtæ)effoſæ. ¶ Regeſta) reiecta. ¶ Scrobibus opertis)repleta fouea. ¶ Prodidit agricolam) indicauit eum qui illam effoderat terram. ¶ Obruta verba)quæ talia fuerant. Midas rex Aſini aures habet. ¶ Dominiq; coarguit aures (hoc eſt Midæ regis aures conuincit eſſe aſininas. ¶ Vltus abit Tmolo) Apollo atq; Neptunus cum Laomedontem mœnia Troiæ ædificantem vidiſſent, in humanam figuram conuerſi pacto auro ſe cito opus illud abſoluturos receperunt. Mœnibus vero perfectis cũ promiſſum aurum repoſcerent, à Laomedõte illo fraudati, qui iureiurando ſe nihil promiſiſſe affirmauit, tantam perfidiam inultam eſſe non permiſerunt. Neptunus enim & diluuium immiſit, quo totus ager Troianus eſt deuaſtatus. & Heſionen filiam monſtro marino exponere Laomedontem coegit. Quam quidem cum Hercules illac cũ Argonautis tranſiens liberaſſet, ac promiſſis equis à perfido rege fraudaretur, & Troiam expugnauit, & Heſionen captam Telamoni ſocio donauit. {Cæterum ad hanc ædificationem murorum, Neptunum & Apollinem à Ioue damnatos fuiſſe Græci fabulantur, eò quod cum Iunone aduerſus Iouem conſpiraſſent, vt ait Didymus. cuius conſpirationis meminit Homerus Iliados primo.

Ὁππότε μιν ξυνδῆσαι ὀλύμπιοι
ἤθελον ἄλλοι,
Ἥρη, καὶ Ποσειδάων, καὶ φοῖβος
Ἀπόλλων

Pindarus autem in Olympicis addidit & tertium tanquam συνεργὸν Aeacum aſcitum fuiſſe, vt etiam mortalis alicuius opera accederet, quod futurum eſſet, vt idem muri aliquando incendio rurſum collaberentur, quod fieri non poterat, ſi à ſolis immortalibus ac diis conſtructi fuiſſent, vt ibidem interpretes adiicit. ¶ Nepheleidos Helles)Nepheles filiæ. Helle namq; Athamantis, & Nepheles filia fuit, ac ſoror Phrixi, à qua in mari ſubmerſa Helleſpontus fuit cognominatus. ¶ Latoius) Apollo Latonæ filius.

¶ Dextera Sigei. Rhœtei) Sigeum & Rhœteum promontoria ſunt Troiæ notiſſima. ¶ Ara Panophæo Tonanti)ſic quidem in exemplaribus legitur, ſed corrupte legi facile Homeri carmine coarguitur, nam in octauo Iliados libro ſic ſcribit de hac eadem πὰρ δὲ Διὸς βωμῷ περικαλλέϊ κάββαλε νεβρόν, ἔνθα πανομφαίῳ Ζηνὶ ῥέζεσκον Ἀχαιοί. hoc eſt, Vbi Panomphæo Ioui ſacra faciebant Achiui. Quare hic quoque Panomphæo legendum eſſe, vel refragantibus exemplaribus audacter contenderim. Panomphæus autẽ Iuppiter dictus eſt, vt exponit Euſtathius, vel quòd omnium voces audiat, vel quòd omnium voce colatur. nam πᾶν omne, ὀμφὴ vox dicitur. ¶ Suſcepta magna) incepta grandia. ¶ Stabat opus)erectũ erat. ¶ Inficiatur) negat. Nam inficiari, & inficias ire negare eſt. ¶ Mõſtro æquoreo)ceto. ¶ Vindicat) liberat. ¶ Dictos)pactos, promiſſos, ex Solis equorum ſemine progenitos. ¶ Bis periura mœnia) nam primum Apollini atque Neptuno ædificatis muris, deide Herculi pro liberata Heſione pacta præmia denegarat. {Quidam bis peritura legũt, videlicet, ſemel cum ab Hercule caperetur, & iterum cum à Græcis.} ¶ Nec pars militiæ Telamon) Telamon Aeaci filius ex Heſione Laomedontis filia Teucrum ſuſcepit. ¶ Nam coniuge Peleus Clarus erat Diua)Peleus Aeaci filius ac Telamonis frater, nepoſq; Iouis, ſolus ex hominibus Deam vxorem ducere meruit, Cum enim Proteus Thetidi prædixiſſet, ipſam eſſe parituram filium patre maiorem, Iuppiter quãuis eius amore captus, illo quidem abſtinuit coniugio, nepoti autem Peleo mandauit, vt illam duceret vxorem. Quare Peleus Thetida in ſpelunca quieſcentem fruſtra eſt amplexus, nam Dea cum in volucrem, & arborem cõuerſa à Peleo non dimitteretur, in Tigridem ſe transfigurauit, cuius ſæuitia territus Peleus eam demiſit. Admonitus autem à Proteo, vt eam dormientem & vinclis ligaret, & quamuis in mille varias figuras cõuerteretur, tantiſper detineret donec in priſtinam rediſſet formam, illa tandem eſt potitus, ex qua Achillem ſuſcepit. Pulchra autem phantaſia varias Thetidis transfigurationes poeta deſcribit. {Huius transformationis, qua ſe Thetis in alias atque alias figuras mutare ſolita fuit, etiam Pindarus meminit. Ode quarta, Nemeorum & Sophocles in Troilo, cuius verſus hi citantur.

Margin: ADDI. — Telamon. — * a.l. peritura. — ADDI.

Cætera ſunt hominis. partem damnatur in unam.
Induiturq; aures lente gradientis Aſelli.

ARG. FABVLAE SEQ.

Refert quod cum deformitatem illam veſte celaret, vt famulus vidit, neque eloqui poſſet, * eiuſdẽ Dei mẽtẽ in aures haberet, q rurſus obruta arena arundines enatæ, agitatæque vento deformitatẽ Midæ indicarent.

Ille quidem celare cupit, turpiq; pudore,
Tempora purpureis tentat uelare Tiaris.
Sed ſolitus longos ferro reſecare capillos
Viderat hoc famulus, qui nec, cum prodere uiſum
Dedecus auderet, cupiens efferre ſub auras,
Nec poſſet reticere tamen, ſecedit, humumq;
Effodit, & domini quales aſpexerit aures,
Voce refert parua, terræq; inmurmurat hauſtæ,
Indiciumq; ſuæ uocis tellure regeſta
Obruit, & ſcrobibus tacitus diſcedit opertis.
Creber arundinibus tremulis ibi ſurgere lucus
Cœpit, & ut primum pleno maturuit anno
Prodidit Agricolam. leni nam motus ab Auſtro.
Obruta uerba refert, dominiq; coarguit aures.

ARG. FABVLAE SEQ.

Inter Sygeum, Rhœteumque promontoria, quo loco ara Iouis Panomphæi Phrygibus eſt conſecrata, Laomedon Capis filius cum Ilium poneret, Apollo & Neptunus in homines verſi operas ſuas extimato ad extruendum murum addixerunt. Ita tamen vt Neptunus perfidia regis offenſus in agros eius mare mitteret, eoſque fructus obrueret, ſupra quam pœnam coegit eum Heſionen filiã marinæ proſtituere belluæ. Qua liberata ab Hercule rurſus in fraude cognitus, equos enim quos ad ſalutem virginis pactus erat ei abnegauit. Ideoque ille expugnato Ilio Heſionen abreptam Telamoni, qui ſocius militiæ fuerat, copulauit.

Vltus abit Tmolo, liquidumq; per aera uectus,
Anguſtum citra pontum Nepheleidos Helles
Laomedonteis Latoius aſtitit aruis.
Dextera Sigei, Rhœtei læua profundi
Ara Panomphæo uetus eſt ſacrata Tonanti.
Inde nouæ primum moliri mœnia Troiæ
Laomedonta uidet, ſuſceptaq; magna labore
Creſcere difficili, nec opes expoſcere paruas.
Cumq; Tridentigero tumidi genitore profundi
Mortalem induitur formam, Phrygiæq; Tyranno
Aedificant muros, pacto pro mœnibus auro.
Stabat opus, pretium rex inficiatur, & addit
Perfidiæ cumulum, falſis periuria uerbis.
Non impune feres rector maris inquit, & omnes
Inclinauit aquas ad auaræ littora Troiæ,
Inq; freti formam, terras conuertit, opeſq;
Abſtulit agricolis, & fluctibus obruit agros.
Pœna neq; hæc ſatis eſt, regis quoq; filia monſtro
Poſcitur æquoreo, quam dura ad ſaxa reuinctam
Vindicat Alcides, promiſſaq; munera dictos
Poſcit equos, tantiq; operis mercede negata
Bis periura * capit ſuperatæ mœnia Troiæ.
Nec pars militiæ Telamon ſine honore receſſit.
Heſioneq; data potitur. nam coniuge Peleus.

ARG. FABVLAE SEQ.

Proteus cum Thetidi prædixiſſet, ſi vellet iugalis fieri, quod filium parente ſuo fortiorē procrearet * Iuppiter antea incēſus pulchritudine nymphæ ne tamē ad ſibi accederet, concubitum eius refugit, & ſucceſſorem coniugi, * Peleum nepotem dedit, quem cum illa effugiens modo in volucrem, modo in arborem, interdum in Tigrim conuerſa eluderet, Peleus Neptunum orauit, vt opem ſibi ferret, qui cum Proteo preces eius commendaret, ille emergens e mari Peleo mandauit, vt quieſcenti Thetidi meridiano calore inſidiaretur, eamque vinculis illigatam aggrauaret. Ex quo Achilles Græcorum fortiſſimus natus eſt.

Clarus erat Diua. nec aui magis, ille ſuperbit
Nomine, quàm ſoceri. ſiquidē Iouis eſſe nepotem
Contigit haud uni coniux Dea contigit uni.
Nanque ſenex Thetidi Proteus * prædixerat udæ
Concipe, mater eris iuuenis, qui fortibus armis
Acta patris uincet, maiorq; uocabitur illo.
Ergo ne quicquam mundus Ioue maius haberet,
Quāuis haud tepidos ſub pectore ſenſerat ignes
Iuppiter, æquoreæ Thetidis connubia uitat,
In'q; ſua Aeacidem ſuccedere uota nepotem
Iuſſit, & amplexus in uirginis ire marinæ.
Eſt ſinus Aemoniæ, curuos falcatus in arcus.
Brachia procurrunt. ubi ſi foret altior unda.
Portus erat, ſummis inductum eſt æquor arenis.
Littus habet ſolidum, quod nec ueſtigia ſeruet,
Nec remoretur iter, nec operium pendeat alga,
Myrtea ſylua ſubeſt bicoloribus obſita Bacis.
Eſt ſpecus in medio, natura factus an arte,
Ambiguum, magis arte tamen. quò ſæpe uenire
Frænato delphine ſedens Theti nuda ſolebas.
Illic te Peleus, ut ſomno uicta iacebas,
Occupat, & quoniam precibus tentata repugnas,
Vim parat, innectens ambobus colla lacertis,
Quòd niſi ueniſſes uariatis ſæpe figuris
Ad ſolitas artes, auſo foret ille * potitus.
Sed modo tu uolucris, uolucrem tamē ille tenebat.
Nunc grauis arbor eras, hærebat in arbore Peleus.
Tertia forma fuit maculoſæ Tigridis, illa
Territus Aeacides à corpore brachia ſoluit.
Is'q; Deos pelagi uino ſuper æquora fuſo,
Et pecoris fibris, & fumo thuris adorat,
Donec Carpathius medio de gurgite uates
Aeacide dixit. thalamis potiere petitis.
Tu modo, cum gelido ſopita quieſcit in antro,
Ignaram laqueis, uincló'q; innecte tenaci
Nec te decipiat centum mentita figuras,
Sed preme quicquid erit, dū q̄d fuit ante reformet.
Dixerat hæc Proteus, & condidit æquore uultum,
Admiſitq; ſuos in uerba nouiſſima fluctus,
Pronus erat Titan, inclinatoq; tenebat
Heſperium temone fretum, cum pulchra relicto
Nereis ingreditur conſueta cubilia * fluctu.
Vix bene uirgineos Peleus inuaſerat artus,
Illa nouat formas, donec ſua membra teneri
Senſit, & in partes diuerſas brachia tendit.
Tūc demum ingemuit, neq; ait ſine numine uincis,
Exhibita eſtq; Thetis, cōfeſſam amplectitur heros,
Et potitur uotis, ingentiq; implet Achille.

ARG. FABVLAE SEQ.

Peleus fratre Phoco interempto profugus, Trachina ad Ceycēm Luciferi filium venit, ſuſceptusque ab eo mœrente, cauſam mœroris ab ipſo audiuit, huic Ceyci nanque frater erat Dædalion habens filiam Chionem ſpecioſiſſimam, quæ cum ab Apolline, & Mercurio amaretur, a Mercurio per quietem compreſſa eſt. Item ab Apolline in anum verſo, Horum altero Au

Εγημεν ὡς ἔγημεν ἐς λόγγους γά-μους

*a.l. peretura eſſet. Τῷ παντομόρφῳ Θέτιδι συμπλακείς ποτέ.

*a.l. coniugi. Et in fabula quæ inſcribitur Achillis Eraſtæ:

Τίς γάρ με μόχθος οὐκ ἐπέστατο Λέων, δράκοντι, πῦρ, ὕδωρ. &c.

Vaticinii autem, quo Iuppiter à conſuetudine illius abſterritus dicitur, etiam Lucianus meminit in dialogis ſuperorum qui tum à Prome-
*a.l. dea dixerat.
theo Iouē monefactū dicit, vt ſe à Tethide contineret. }

RAPH. ¶NEC aui) Iouis. ⸢Quā ſoceri) Nerei. Nam Thetis Nerei filia fuit. ⸢Siquidem Iouis eſſe nepotem) nam multis inquit nepotibus eſſe Iouis contigit. Siquidem vero interdum vna eſt dictio, vt hoc loco, interdum duæ, id quod facile ea ipſo digno ſcitur ſenſu. ⸢Coniux Dea contigit vni) vxor inquit Dea ſoli Peleo obuenit. ⸢Vdæ) humidæ nympha enim fuit marina. ⸢Quamuis) quāuis Thetidis amore Iuppiter teneretur. ⸢Haud tepidos ignes) vehementes amores. ⸢Cōnubia) nuptias. ⸢Aeaciden) Peleum Aeaci filium Iouis ex Aegina nepotem. ⸢Eſt ſinus Aemoniæ) Topographia eſt. Deſcribit enim ſpecum in quo Thetis feſſa requieſcere ſo-
a.l. petit
lebat. ⸢Aemoniæ) Theſſaliæ. ⸢Falcatus) in ſimilitudinem falcis figuratus, eſt autem nomen ſimile participio à falce declinatum ⸢Brachia procurrunt) promontoria quæ brachia videntur, in mare protenduntur. ⸢Seruet) cuſtodiat. ⸢Remoretur) retardet. ⸢Pendeat) ſuſpenſum ſit. ⸢Myrtea ſylua ſubeſt) hoc eſt ſylua myrtis conſita illi adiacet ſinui. Subeſſe autem illam ait, quod ex phyſicorum ſententia mare quam terra altius eſt. ⸢Obſita) conſita. præpoſitio nanq; pro præpoſitione poſita eſt. ⸢Occupat) inua-
*a.l. pōto.
dit. ⸢Ad ſolitas artes) ad conſuetas ſibi transformationes. ⸢Auſo) re tentata, & concubitu appetito. ⸢Carpathius vates) Proteus qui in Carpathio habitat mari, à Carpatho inſula dicto. ⸢Thalamis petitis) nuptiis optatis. ⸢Innecte) connecte, colliga. ⸢Centum mentita figuras) mutata in centum falſas figuras. Eſt autem numerus finitus pro infinito poſitus. ⸢Sed preme) comprime, ac retine. ⸢Dum quod fuit ante reformet) hoc eſt dum in priſtinam redeat formā. ⸢Suos fluctus) marinas vndas. ⸢Inclinato temone) inclinato curru. Partem enim pro toto poſuit. Currus autem Solis cum tendit ad occaſum deſcendere videtur. ⸢Heſperium fre.) Atlanticum mare in quod Sol condi videtur. ⸢Conſueta cubi.) ſolitam ſpeluncam. ⸢Relicto flu.) derelicto mari. ⸢Donec ſua men. tene. Senſit) donec ſe ligatam eſſe animaduertit. ⸢Sine numine) ſine auxilio numinis alicuius & Dei. ⸢Exhibita eſtq; Thetis) ideſt in figuram Thetidis eſt conuerſa. ⸢Ingenti Achille) Semine ex quo magnus Achilles eſt natus.

¶IVGVLATI

tolycum furaciſſimum, qui ex albis nigra, & ex nigris alba fecit procreatum dicunt. Ex Apolline vero Philemona * ſtudioſiſſimum citharæ. Hanc etiam gloriatam quod cum talibus concubuiſſet Deis, Dianæ ſe pulchritudine prætuliſſe, itaque Dea confeſtim vt debuit procacem eius linguam ſagitta traiecit, atque ex eo vulnere eſt ſubito interempta. Qua calamitate Dædalion cum ſe eodem rogo vellet conſumi, neque eum proximi paterentur, vt * furiis inſtinctus montem Parnaſum petiſſet, & ſe præcipitaſſet, antequam radicem montis contingeret, ab Apolline in volucrem accipitrem eſt conuerſus.

Felix & nato, felix & coniuge Peleus,
Et cui ſi demas iugulati crimina Phoci,
Omnia contigerant, fraterno ſanguine fontem,
Expulſum'q; domo patria, Trachinia tellus
Accipit, hic regnum ſine ui, ſine cæde regebat
Lucifero genitore ſatus, patriumq; nitorem
Ore ferens Ceyx, illo qui tempore mœſtus,
Diſſimilisq; ſui, fratrem lugebat ademptum
Quo postquam Aeacides feſſus, cura'q;, uia'q;,
Venit, & intrauit paucis comitantibus urbem,
Quos'q; greges pecorũ, quæ ſecũ armẽta trahebat,
Haud procul à muris ſub opaca ualle reliquit,
Copia cum facta eſt adeundi tecta tyranni,
Velamenta manu prætendens ſupplice, qui ſit,
Quoq; ſatus memorat, tantum ſua crimina celat,
Mentitur'q; fugæ cauſam, petit urbe, uel agro
Se iuuet. hunc contra placido Trachinius ore
Talibus alloquitur. mediæ quoq; commoda plebi
Noſtra patent Peleu. nec inhoſpita regna tenemus,
Adiicis huic animo monimenta potentia, clarum
Nomen, auum'q; Ioué, nec tẽpora perde precando.
Quod petis oẽ feres, tua'q; hæc, pro parte, * uocato
Qualiacũq; uides. utinam meliora uideres.
Et flebat. moueat tantos quæ cauſa dolores,
* Peleus'q;, comites'q; rogant, quibus ille profatur.
Forſitan hanc uolucrem, rapto quæ uiuit, & omnes
Terret aues, ſemper pennas habuiſſe putetis.
Vir fuit, & tanta eſt animi conſtantia, quantum
Acer erat, bello'q; ferox, ad uim'q; paratus
Nomine Dædalion, illo genitore creatus,
Qui uocat Auroram, cœlo'q; nouiſſimus exit,
Culta mihi pax eſt, pacis mihi cura tuendæ,
Coniugii'q; fuit, fratri fera bella placebant.
Illius uirtus gentes, regesq; ſubegit,
Quæ nunc Tisbeas agitat mutata columbas.
Nata erat huic Chione, quæ dotatiſſima forma
Mille * procis placuit, bis ſeptem nubilis annis
Forte reuertentes Phœbus, Maiaq; creatus,
Ille ſuis Delphis, hic uertice Cyllenæo,
Videre hanc pariter, pariter traxere calorem.
Spem Veneris differt in tempora noctis Apollo.
Non fert ille moras, uirgaq; mouente ſoporem
Virginis os tangit. tactu iacet illa potenti.
Vimq; Dei patitur. Nox cœlum ſparſerat aſtris.
Phœbus anum ſimulat, præreptaq; gaudia ſumit.
Vt ſua maturus compleuit tempora uenter,
Alipedis de ſtirpe Dei uerſuta propago
Naſcitur Autolycus, furtum ingenioſus ad omne,
Qui facere aſſuerat patriæ non degener artis
Candida de nigris, & de candentibus atra.
Naſcitur e Phœbo (namq; eſt enixa gemellos)

APH. ¶IVGVLAti Phoci) Phocus Aeaci filius ex Pſamathe nympha à Peleo fuit interfectus. Quare Peleus à patre in exiliũ eiectus ad Ceycem [Ceyx] Trachinæ regẽ infelicẽ Dædalionis fratris caſum lugentẽ confugit. [Dædalion] Nam Dædalion Luciferi filius Chionem habuit, quæ cũ iã ex Mercurio Autolycũ, ex Apolline Philemonẽ genuiſſet, Diana ſe formoſiorem eſſe iactauit. Quare Dea irata ſagittis eã cõfecit, cuius morte Dædalion tantũ cõcepit dolorẽ, vt ex Parnaſi vertice ſe in mare præcipitarit. Sed Apollo nõ immemor voluptatis, quam de illius filia cõceperat, eũ in accipitrẽ anteq̃ in mare caderet, cõmutauit. ¶ Oĩa cõtigerãt) ad felicitatẽ ſaciẽtia intelligamus. ¶ Trachinia tellus) Trachin, quæ & Trachis dicitur vrbs eſt Theſſaliæ ſub Oeta mõte ab Hercule ædificata τ ἀπὸ τῆς τραχύτητος. hoc ẽ ab aſperitate dicta, vñ Trachinius deriuaſ. ¶ Lucifero geni. ſa.) Ceyx Phoſphori, hoc eſt Luciferi fuit fili⁹, Halcyonesq; maritus. ¶ Diſſimilis ſui) nã præ ſe quãdã hilaritatẽ antea ferre cõſueuerat, q̃ tunc in mœſtitiã fuerat cõuerſa. ¶ Fratrẽ ademptũ) Dædalionẽ in accipitrẽ cõmutatũ. ¶ Velamẽta) ramum oliuæ dicit, q ab externis, q pacẽ afferebãt geſtabaſ. Vñ Virg. in. viii. Aenei. Tũ pater Aeneas puppi ſic fatur ab alta, Paciferæq; manu ramum prætẽdit oliuę. {Et Aeneid. [ADDI.] xi. Iamq; oratores aderãt ex vrbe latina Velati ramis oleę, veniãq; rogãtes. & Aen. vii. Centũ oratores auguſta ad mœnia regis Ire iubet, ramis velatos Palladis oẽs. Vbi & verbũ velãdi ponif, à quo velamẽta hoc loco dñr. Quãquã ẽt ad vittas & infulas nomen velamẽta, referri poterat, qua & ipſæ à ſupplicibus prętẽdi ſolebãt.} ¶ Sua crim.) Phoci frĩs cædẽ. {Hu[ADDI.]ius Phoci & Pindarus meminit. Ode. v. Nemeorũ. & Cõmẽt. Euri. in Oreſte. Itẽ Pauſan. in Corinthiacis. Ab hoc & Phocẽſiũ nomẽ factũ idẽ author dicit. filiosq; eũdẽ habuiſſe Panopeũ & Criſſum, quorũ hic Strophiũ genuit, patrẽ Pyladis, ex Anaxibia ſorore Agamẽnonis, Panopeus autẽ Epeũ Fabricatorẽ Equi Duratei ſiue Troiani. Fuit autẽ & alter Phocus Ornytionis filius, Corinthius Siſyphi nepos, q Hyampolitas bello, quod cũ Opuntiis gerebant, à patre Ornytione adiutos, poſtea rexit, & de nomine ſuo Phocẽſes appellauit. antiquior toto ſeculo, vt inquit Pauſan. Phoco Aeaci. Sed vt ille Hyãpolitas primo, ita poſterior Phocus Aeaci. totam regionem à ſe Phocidẽ nominauit.} ¶ Mẽtiturq; fugæ cauſam) falſam fugę cãm refert. ¶ Medię plebi) infimæ. ¶ Patent) parata ſunt. Hac aũt oratione Ceyx ſe in oẽs benigniſſimum eſſe oſtẽdit. ¶ Inhoſpita) inhoſpitalia. ¶ Huic aio) noſtro aio per ſe benigno ac liberali. ¶ Omne feres) habebis, accipies. ¶ Meliora) feliciora. ¶ Peleusq; comites'q; rog.) ſic qdẽ corrupte legiſ, neq; enim ratio carminis patitur, vt que copula bis euis pducatur. Quare illa q; eraſa hãc copulã & I verſus principio putaui reponẽdã. {Imò quę [ADDI.] Regius hic corrupta putat, & recte legũtur, & elegãter. nec obſtat verſus ratio, aut quãtitas. Nã vt apud Virgi. Limina'q;, Laurus'q; Dei. & Tribula'q;, trahere'q;. Et itẽ, Alcãdrũ'q;, Haliumq;, Noemona'q;, Prytanin'q;, & id genus alia defendunf. ita hic quoq; verſus, Cęſura Trithemimere defẽdi põt.} ¶ Quęra. vl.) rapina. Accipitris aũt eſt periphraſis. ¶ Qui vocat auro.) Luciferi periphraſis. Nã Lucifer & primus ſtellarũ incipit, & vltimus lucere deſinit. ¶ Tuẽdæ) cõſeruãdæ. ¶ Thisbeas co.) Thisbe vrbs eſt Bœotiæ à Thisbe Aſopi filia cognominata colũbis abũdãs, vñ Thysbe⁹ declinaſ. Portus autẽ & nauale Thisbeorũ (vt ait Stepha. ex ſnĩa Epaphroditi) colũbis plenũ erat. ¶ Agitat) vexat, pſequitur, Accipitres nãq; maxime colũbas infeſtãt. ¶ Nata erat huic Chione) ab eximio cãdore forſitã ſic appellata. Nã Chion nix iterpretaſ. ¶ Maia'q; creat⁹) Mercuri⁹. ¶ Hic verti. Cyl.) hic Mercurius, à Cyllene Arcadiæ mõte, vbi Mercurius ipſe natus eẽ fingitur. ¶ Pariter traxe. ca.) vna ambo cœperũt amare. ¶ Mouẽte ſo.) inducente ſomnũ. ¶ Iacet) in ſomnũ reſoluitur. ¶ Prærepta g.) antea à Mercurio rapta. ¶ Alipedis Dei) Mercurii talaria alata in pedibus geſtantis. Q̃ idcirco fingitur, q̃a Mercurius velociſſimus eſt oĩum planetarũ. ¶ Verſuta) aſtuta, callida, quæ nigrũ in candida vertere ſciat. ¶ Cãdida de nigris) hoc de aſtutis, verſutis'q; dici ſolet.

* a.l. Philãmona
* a.l. cum
* a.l. notato
* Et Pele⁹ comitesq;, legit Regi⁹
* a.l. procos habuit

Carmine uocali clarus, cithara'q; *Philámon.
Quid peperiſſe duos, & Diis placuiſſe duobus,
Et forti genitore, & progenitore Tonante
Eſſe *ſatam prodeſt? an obeſt quoq; gloria multis?
Obfuit huic certe, quæ ſe præferre Dianæ
Suſtinuit, faciem'q; Deæ culpauit. at illi
Ira ferox mota eſt, factis'q; placebimus inquit.
Nec mora. curuauit cornu, neruo'q; ſagittam
Impulit, & meritam traiecit arundine linguam.
Lingua iacet, nec uox, tentata'q; uerba ſequuntur,
Conantem'q; loqui, cum ſanguine uita reliquit.
Quam miſer (O pietas) ego tunc, patrio'q; doloré
Corde tuli, fratri'q; pio ſolatia dixi.
Quæ pater haud aliter quã cautes, murmura põti
Accipit, & natam delamentatur ademptam.
Vt uero ardentem uidit, quater impetus illi
In medios fuit ire rogos, quater inde repulſus
Concita membra fugæ mandat, ſimilis'q; iuuenco
Spicula Crabronum preſſa ceruice gerenti,
Qua uia nulla ruit. iam tum mihi currere uiſus
Plus homine eſt, alas'q; pedes ſumpſiſſe putares.
Effugit ergo omnes, uelox'que cupidine leti
Vertice Parnaſi potitur, miſeratus Apollo,
Cum ſe Dædalion ſaxo miſiſſet ab alto,
Fecit auem, & ſubitis pendentem ſuſtulit alis.
Ora'q; adũca dedit, curuos dedit unguibus hamos
Virtutem antiquam, maiores corpore uires.
Et nunc Accipiter nulli ſatis æquus, in omnes
Sæuit aues, aliis'q; dolens fit cauſa dolendi.

ARG. FABVLAE SEQ.

Anetor paſtor armentorum, quem Peleus ad Ceyca perduxerat, indicat a Lupo, cui obſiſti nequiret, cuſtodem * interemi, qui vt intellexit Pſamathes Nereidis iras ſibi accidere, quod Phocus ex ea & Aeaco genitus a ſe interiſſet, & id precibus magis quam vltione eſſe ſedandum, ſuppliciter ab ea petit, ne vltra proſequeretur admiſſum, quæ aliquando * Thetidis ſororis precibus ne amplius fera armenta petens ſæuiret, in ſaxi eam figuram vertit.

Quæ dum Lucifero genitus miracula narrat
De conſorte ſuo, curſu feſtinus anhelo
Aduolat armenti cuſtos Phocæus Anetor,
Et Peleu, Peleu, magnæ tibi nuntius adſum
Cladis ait, quodcunq; ferat, iubet edere Peleus.
Pendet & ipſe metu trepidi Trachinius oris.
Ille refert, feſſos ad littora curua iuuencos
Appuleram, medio cum Sol altiſſimus orbe
Tantum reſpiceret, quantum ſupereſſe uideret,
Pars'q; boum fuluis genua inclinarat arenis.
Latarum'q; iacens campos ſpectabat aquarum.
Pars gradibus tardis illuc errabat, & illuc.
Nant alii, celſo'que extant ſuper æquora collo.
Tépla mari ſubſunt, nec marmore clara, nec auro,
Sed trabibus denſis, luco'que umbroſa uetuſto.
Nereides, Nereus'q; tenent. hos nauita ponti
Edidit eſſe Deos, dum retia littore ſiccat.
Iuncta palus huic eſt denſis obſeſſa ſalictis,
Quam reſtagnantis fecit maris unda paludem
Inde fragore graui *ſtrepitus, loca proxima terret
Bellua uaſta Lupus, ſyluis'q; paluſtribus exit.
Oblitus & ſpumis, & craſſo ſanguine *rictus,
Fulmineus, rubra ſuffuſus lumina flamma.
Qui quanquam ſæuit pariter rabie'q;, fame'q;,
Acrior eſt rabie, neque enim ieiunia curat

RAPH. ADDI. *a.l. Philemon. Autolyc°. *a.l. ſatum

¶ CARMINE vocali) cantu ſonoro ac ſuaui. {Pherecydes, vt quidem in cõment. Home. citatur, Autolycum, & Philammonem, Philonidis eius quæ fuit Deionis, & Mercurii filios facit. Ac Philammonem dicit, etiam Choros virginum primum inſtituiſſe. Autolycum auté patris artem ſecutum, furta exercuiſſe, iiſdemq; faciẽdis hominibus in conſpicuũ fuiſſe, prædas quoque, quas abegiſſet, aliis atque aliis formis induere ſolitum, quare & diuitem admodum prædando factum. Pauſanias autem in Arcadicis Autolycum nomine quidem Mercurii, re ipſa autem Dædalionis filiũ fuiſſe tradit. Vxoremq; habuiſſe Næream, filiam Perei cuiuſdam, ſed quod ad vxorem attinet Ouid. ſupra lib. octauo, Metrã Eriſichthonis filiam Autolici coniugem vocat. Huius filia & Anticlea mater Vlyſſis, vt Odyſſeæ vndecimo, Αὐτολύκου θυγάτηρ μεγαλήτορος Ἀντίκλεια. Hanc ipſe pater Siſypho, aliquando hoſpitio accepto, noctu habendam conceſſit, atque inde Vlyſſes conceptus dicitur, priuſquam illa Laertæ nuptum daretur. Quare & ipſe Vlyſſes infra Siſyphius ab Aiace per contumeliam appellatur. author commentator Sophoclis. Ex Philammone autem Thamyris natus tradit, matre Argiope nympha, vt Pauſanio placet, ſiue vt aliis. Erato Muſa, quem Muſæ certamine canendi ſuperatum poſtea, oculis priuarunt. vt Homerus tradit, Iliados ſecũdo.} ¶ Progenitore Tonante) auo Ioue, qui Luciferi pater eſt. ¶ Curuauit cornu) flexit arcũ ex cornu confectum, eſt enim metonymia. ¶ Arundine) ſagitta ex arundine & calamo facta. ¶ Verba tentata) quæ Chione emittere conata eſt. ¶ Sequuntur) linguam ſubaudiamus. ¶ Quã miſer ego tũc) fui ſubaudiatur. Cum quadam exclamatione auté hæc efferuntur, ac ſi diceret, O quantum miſer ego tunc fui. ¶ O pietas) exclamatio affectui ſeruiens. ¶ Delamentatur) valde lamẽtatur, vt Dea mare valde amare dicimus. ¶ Spicula crabronum) Crabro volatile eſt, vt veſpa, maxime iuuencos infeſtans. ¶ Alaſq; pedes) iam enim in accipitrẽ verti cœptus erat.

Philãmon

Dædalion in auem.

*a.l. cuſtodes & armenta.

*a.l. tandẽ

*Vet° codex habet ſtrepitans.

*a.l. rictu ex vet. co. Lycion.

¶ Cupidine leti) cupiditate mortis. ¶ Vertice Parnaſi potitur) in verticem ac ſummitatem Parnaſi aſcendit. ¶ Ab alto ſaxo) monte. ¶ Subitis alis) ſubito natis. ¶ Ora adunca) roſtrum aduncum. ¶ Maiores corpore vires) maiores quàm vt illi tam paruo corpori conueniant. ¶ Nulli ſatis æquus) rapto enim viuit accipiter. Sedecim autem accipitrum genera eſſe ſcribit Plinius, quæ ſiquis noſſe cupit, inde petat. Illud ſciendum apud priſcos accipitres manſueſcere non conſueſſe, id quod facile, cum ex aliis, quæ de accipitribus ſcribuntur, tum ex his Plinii verbis colligi poteſt. In Thraciæ parte ſuper Amphibolim homines, atque accipitres ſocietate quadam aucupantur. Hi ex ſyluis & arundinetis excitant aues, illi ſuperuolantes deprimunt, curſus captas aucupes diuidunt cum his. Traditum eſt miſſas in ſublime ibi excipere eos, & cum tempus ſit capturæ clangore ac volatus genere inuitare ad occaſionem. Denique Plinius de mãſuetis accipitribus ne vnum quidem verbum facit, nequaquam taciturus ſi tempore ſuo in vſu fuiſſent. ¶ De conſorte ſuo) fratre ſuo Dædalione. Lupi autem qui Pelei armenta lacerarat, Metamorphoſin in ſaxum ſubtexit poeta. ¶ Curſu feſtinus anhelo). hypallage eſt. Feſtino ſiquidem curſu illum anhelantem veniſſe intelligimus. ¶ Phocæus Anetor) à Phocide regione Phocæus, Phocaicus'que declinatur. ¶ Et Peleu, Peleu) conduplicatio ſubitum malum nuncianti maxime conueniens. ¶ Trepidi oris) trepide nunciantis. ¶ Pendet) ſolicitus eſt. ¶ Tantum reſpiceret) periphraſis meridiei. ¶ Campos latarum aquarum) æquor. ¶ Gradibus) paſſibus. ¶ Templa mari ſubſunt) adſunt. iuxta mare ſunt. ¶ Edidit) dixit. ¶ Huic) luco ſubintelligatur. ¶ Reſtagnantis) æſtuantis. Eleganter autem deſcribit locum luporum latebris accommodatum. ¶ Inde) ex ea palude. ¶ Oblitus) infectus. Eſt autem ſynecdoche. Rictus enim oblitos & infectos habens intelligitur. ¶ Fulmineus) inſtar fulminis omnia proſternens.

¶ FVNESTO

RAPH.

FVNESTO morſu) mortali. Saucia) vulnerata. Læto data) interfecta. Defenſamus) defendere conamur. Demugitæ que paludes) mugitu boum repletæ. eſt autem participium contra grammatices rationem formatum. Remittit) permittit. Arma capeſſamus) anadiploſis pulchra, exhortationi accommodata. Agreſtis) paſtor. Admiſſi) commiſſi, & fraternæ cædis. Nereida colligit orbá) hoc eſt ratiocinatur Pſamathem nympham Phoci matrem filio inferias mittere. Rex Oetæus) Ceyx rex Trachinæ, quæ contermina eſt Oetæ monti. A quibuſdam tamen æthereus legitur, hoc eſt ſydereus & ſplendidus. Excita) euocata ex intima ædium parte ac Gynæceo, Significat autem Halcyonem de viri ſalute quem vehementiſsime amabat, maxime ſolicitá eſſe. In vna) nam Halcyones vitá à Ceycis vita pependiſſe exitus fecit manifeſtum. Eo nanque in mari ſubmerſo ipſa quoque vitam dolore finiuit. Aeacides illi) inquit verbum, quod facile ſubauditur, fuit prætermiſſum. Plena eſt) perfecta atque cumulata. Numen pelagi) Pſamathe nympha marina. Ardua turris) alta. Turris autem à terrendis hoſtibus dicta videtur. Feſſis loca grata carinis) illam nanque nautæ aſpicientes in portum naues dirigebant, ſe'que terræ propinquos eſſe cognoſcebant. Inde) ab illa turri. In littora) verſus littora. Aperti ponti) maris late patentis. Pſamathem) Pſamathe nympha fuit Nerei filia & Phoci mater. Aeacidæ rogantis) Pelei precantis, illi nanque fuerat iraſa; eo'que precibus illius nihil mouebatur. Sed enim irreuocatus ab acri cæde lupus perſtat.) ſed enim lupus ferox, inquit, imperterritus in acri cæde dulcedine ſanguinis allectus. Marmore mutauit) in marmor. Thetis autem ſubaudiatur. Locus vero ipſe quo lupus in ſaxum fuit transmutatus, Lycion fuit appellatus, ἀπὸ τοῦ λύκου, ideſt à lupo. Omnia ſeruauit, videndum hoc loco, an Nomina, magis, quàm omnia legendum. Nam quomodo omnia ſeruaſſet, qui colorem amiſit quoque, vt ſtatim ſequitur? Conſtituo ergo ſic. Donec inhærentem iuuencæ, mutauit marmore corpus & colorem, vt accuſatiui corpus colorẽ κατὰ συνεκδοχὴν poſiti accipiantur.

ADDI. a.l.ſecut'

Cæde boum, diram'que famem finire, ſed omne
Vulnerat armentum, ſternit'que hoſtiliter omnes.
Pars quoque de nobis funeſto ſaucia morſu
Dum defenſamus, leto eſt data ſanguine littus,
Vndaq; prima rubet, demugitæ'que paludes.
Sed mora damnoſa eſt, nec res dubitare remittit.
Dum ſupereſt aliquid, cuncti coeamus ad arma,
Arma capeſſamus, coniuncta'que tela feramus.
Dixerat agreſtis nec Pelea damna mouebant,
Sed memor admiſſi Nereida colligit orbam,
Damna ſuo inferias extincto mittere Phoco.
Induere arma uiros, uiolenta'que ſumere tela
Rex iubet Oetæus, cum quis ſimul ipſe parabat
Ire ſed Halcyone coniux excita tumultu
Proſilit, & nondum totos ornata capillos,
Diſiicit hos ipſos, collo'que infuſa mariti,
Mittat ut auxilium ſine ſe, uerbis'que precatur,
Et lachrymis, animas'que duas, ut ſeruet in una.
Aeacides illi. pulchros regina pios'que
Pone metus, plena eſt promiſſi gratia ueſtri.
Non placet arma mihi cõtra noua mõſtra mouere.
Numen adorandum pelagi eſt. erat ardua turris
Arce * locus ſumma, feſſis loca grata carinis.
Aſcendunt illuc, ſtratos'que in littore tauros
Cum gemitu aſpiciunt, uaſtatorem'que cruento
Ore ferum, longos infectum ſanguine uillos.
Inde manus tendens in aperti littora ponti,
Cœruleam Peleus Pſamathen, ut finiat iram
Orat, opem'que ferat. nec uocibus illa rogantis
Flectitur Aeacidæ. Thetis hanc pro coniuge ſupplex
Accepit ueniam, ſed enim irreuocatus, ab acri
Cæde Lupus perſtat dulcedine ſanguinis aſper,
Donec inhærentem laceræ ceruice iuuencæ
Marmore mutauit, corpus, pariter'que colorem.
Omnia * ſeruauit. lapidis color indicat illum
Iam non eſſe Lupum, iam non debere timeri.

ARG. FABVLAE SEQ.

Ceyx Luciferi filius prodigiis agitatus Miletum ad oraculum Apollinis, quoniam Delphos Phorbas cum Phlegyis infeſtabat, contendit, coniugique Halcyone Aeoli filiæ tardanti profectionem ob deſyderium affirmauit intra alterum menſem ſe reuerſurum, quod vt non poſſet præſtare naufragio vitam amiſit. Cuius aduentum cum illa deſyderaret, non reſpondentem tempori deſtinato, & in dies grauiſsimo luctu afficeretur, miſericordia Iunonis, quam ipſa ſuis precibus fatigabat, per quietem Somnus ad indicium faciendum filium ipſius Morphea imitatorem figurarum mittere iuſſus eſt, cuius frater a Dijs Icelus, ab hominibus Phobetor appellatur, & alter, qui in varias figuras abire ſolitus eſt Phantaſus. Ille igitur Trachinem ad Halcyonem miſſus eſt, quæ ex eo coniugem comperit interiiſſe. Excuſſo ergo ſopore lumen inferri iuſſit. agnitoque in ſomnis vere periiſſe rata, nouiſsime ad littus deuenit, vbi illum dimiſerat. Et vt naufragi exanime corpus fluctuari proxima littore perſpexit, in figuram volucris Aeolis ceſsit, quæ ab eius nomine vocatur. In eandem autem ſpeciem & corpus Ceycis eſt verſum. Hæ volucres hyberno tempore per ſeptem dies in mare nidum ponunt, pulloſque qui caſus ſuorum mæorum deflorent, in littore exponunt.

Nec tamen hac profugum conſiſtere Pelea terra
Fata ſinunt. Magnetas adit uagus exul, & illic
Sumit ab Aemonio purgamina cædis Acaſto.
Interea, fratriſq; ſui, fratremq; * ſecutus

non tranſitiue, pro corpore & colore in marmor.) Magnetas adit) Magnetes populi ſunt Theſſaliæ equorum domitores clariſsimi, de quibus Lucan. in. vi. Et Magnetes equis: Minyæ gens cognita remis. Magneſia vero eſt regio Theſſaliæ. Eſt etiã Magneſia vrbs iuxta Mæãdrũ, & regio à Magnete dicta. Ab Aemonio Acaſt.) Acaſtus rex fuit Theſſaliæ Peliæ filius, vt ex Senecæ Medea colligitur. Is vxorẽ duxit Creteidẽ, vel (vt quidam aiunt) Hippolyten, quæ quidẽ Pelei amore capta eſt. Spreta autẽ illum marito accuſauit, quòd ſe de ſtupro interpellaſſet. Quare Acaſtus Peleũ tanq̃ ad venationem in Peliõ montẽ ex vrbe eduxit, illicq; penitus inermen reliquit, vt à feris interimeretur, ſed Mercurius, vel (vt quidã putant) Chiron illi eſt opitulatus, deditq; enſem à Vulcano fabricatum, quo & feras occurrentes interfecit, & in vrbẽ reuerſus Acaſti vxorem, ipſum'que Acaſtum (vt quidam aiunt) interemit. {Huius fabulæ & Pindarus meminit quarta Nemeorum oda, & commentator Apollonii, item commẽtator Nubium Ariſtophanis. Pindari autẽ interpres vxorẽ Acaſti Cretheidẽ, quã ipſe Pĩdarus Hippolytẽ vocat, Hippolyti filiã facit. Idẽq; etiã Heſiodi verſus hos de Acaſto citat.

Ἥδε δέ οἱ κατὰ θυμὸν ἀρίστη φαίνετο βουλή,
Αὐτὸν μὲν σχέσθαι, κρύψαι δ' ἀδόκητα μάχαιραν
Καλήν, ἥν οἱ ἔτευξε περικλυτὸς Ἀμφιγυήεις,
Ὡς τὴν μαστεύων οἶος κατὰ Πήλιον αἰπὺ
Αἶψ' ὑπὸ Κενταύροισιν ὀρεσκῴοισι δαμείη.}

Interea fratriſq; ſui) Ceyx Luciferi filius fratris caſu admodum ſolicitus ad Clarium oraculum conſulẽdum ire cum vellet, diu ab Halcyone vxore fuit remoratus. Cum vero illi promiſiſſet ſe intra duos menſes reuerſurum, abire permiſſus eſt. Sed in Aegeo tempeſtate deprehenſus naufragium fecit. nauiq; amiſſa vnà cum ſocijs ſubmerſus, quem vxori promiſerat reditum, præſtare non potuit. Vxor autẽ cum quotidie pro mariti ſalute Dijs oibus, Iunoniq; in primis vota ſolueret, opa illius p ſomnũ admonita eſt, maritũ i mari periiſſe. Quare expgefacta ad lit' vñ ſoluerat maritus acceſſit. ac dũ infortunia ſua quereretur, cadauer in mari lõgius aſpexit qd cũ mariti eſſe cognouiſſet, ad illudq; p vndas exilire

Magnetes
Magneſia.
Acaſtus.
ADDI.
* a.l. loci, & magis placet.
* a.l. noĩa.
* a.l. aſsiduis.

Ouid. Metam.

Anxia prodigiis*turbatus pectora Ceyx,
Conſulat ut ſacras(hominum oblectamina)ſortes,
Ad Clarium parat ire Deum nã templa profanus
Inuia cum Phlegyis faciebat Delphica Phorbas.
Conſilii tamen ante ſui fidisſima,certam
Te facit Halcyone,cui protinus intima frigus
Oſſa receperunt,buxoq; ſimillimus ora
Pallor obit,lachrymisq; genæ maduere profuſis.
Ter conata loqui,ter fletibus ora rigauit.
Singultuq; pias interrumpente querelas,
Quæ mea culpa,tuam dixit chariſſime mentem
Vertit?ubi eſt,quæ cura mei prior eſſe ſolebat?
Iam potes Halcyone ſecurus abeſſe relicta?
Iam uia longa placet?iam ſum tibi charior abſens?
At puto per terras iter eſt?tantum'q; dolebo,
Non etiam metuam?curæ'q; timore carebunt?
Aequora me terrent;& ponti triſtis imago,
Et laceras nuper tabulas in littore uidi.
Et ſæpe in tumulis ſine corpore,nomina legi.
Ne'ue tuum fallax animum fiducia tangat.
Quod ſocer Hippotades tibi ſit, qui carcere fortes
Contineat uentos,& cum uelit æquora placet,
Cum ſemel emisſi tenuerunt æquora uenti,
Nil illis uetitum eſt,incommendata'q; tellus
Omnis,& omne fretũ eſt,cœli quoq; nubila uexãt,
Excutiunt'q; feris rutilos concurſibus ignes.
Quo magis hos noui(nam noui,& ſæpe paterna
Parua domo uidi)magis hos reor eſſe timendos.
Quod tua ſi flecti precibus ſententia nullis
Chare poteſt coniux,nimium'q; es certus eundi,
Me quoq; tolle ſimul.certe iactabimur unà.
Nec niſi,quæ patiar,meruam,pariter'q; feremus
Quicquid erit,pariter ſuper æquora lata feremur,

Ceyx & Halcyone in aues. vellet, in auem Halcyonem conuerſa ad os mariti aduolauit qui miſeratione Deorum pia vxoris oſcula ſentiens in eiuſdem generis auem ipſe quoque fuit transfiguratus. Ab his autem auibus quatuordecim dies Halcyonii ſunt dicti, quibus mare quietum eſt. Nam tempore brumæ nidificant, ac dum & excludant pullos & educent, mare omni tempeſtate caret.

ADDI. {Huius fabulæ & Lucianus meminit. περὶ μεταμορφώσεως. & comment.

*a.l. purgatus.

Homer. Iliad. nono, qui huius mutationis aliam cauſam affert, nempe quod Ceyx nimia ſuperbia elatus, ſeipſum Iouem vocari, vxorem autẽ Halcyonem, Iunonem voluiſſet. Theocriti interpres nomẽ matris Halcyones addit. Ἀλκυὼν inquiens, θυγάτηρ Αἰόλου, καὶ κανώβης, γυνὴ δὲ κήυκος. Dicitur autem ἀλκυὼν παρὰ τὸ κύειν ἐν ἁλί, vt ſupra Regius indicauit. Latini autem hanc Alcedonem vocãt, dies'que quibus hæc parturit, Alcedonia.}

RAPH. ¶ANXIA pectora turbatus) ſynecdoche poetica, hoc eſt ſolicitum animum & turbatum habens. ¶Prodigiis) fratris ſui, cuius filia Dianæ ſagitta ſubito fuerat interfecta. ¶Fratremq; ſecutis) qui in accipitrẽ fuerat cõmutatus. ¶Hominum oblectamina) mortalium oblectamenta, non infortuniorum remedia. ¶Ad Clarium Deum) ad oracula Clarii Apollinis, quæ olim in Lycia fuerunt. Nam Claros vrbs eſt Lyciæ Apollinis oraculo clariſſima.

ADDI. {Strabo libro decimoquarto, & item Plinius in Ionia ponunt Oraculũ Claſii Apollinis, iuxta Colophonem in nemore eidem Deo ſacrato. In Lycia autẽ Apollinis Patarei oraculum fuit, quod ille cognomentum à Patara vrbe accepit.} ¶Nam templa Delphica) tacitæ obiectioni occurrit.

Phorbas Phlegyæ ¶Profanus Phorbas) Phorbas Phlegyarum rex fuiſſe perhibetur, ac contra Delphos bellum ſuſcepiſſe. Phlegyæ autem populi fuerunt Theſſaliæ aduerſus Deos impii, qui tandem à Neptuno diluuio immiſſo fuerunt deleti.

ADDI. {Duo Phorbantes apud Græcos memorantur, Argiuus alter, Argi filius, ſiue, vt Pherecydi placet nepos, pater Areſtoris, eius ex quo Argus ille poſterior, centum oculis præditus, natus fuit. Alter autem Theſſalus, Lapithæ filius, pater Actoris, ex quo Eurytus & Cteatus nati, quos Molionas Homerus, vocat, de quibus ſupra in venatione Calydonia dictum. De hoc igitur Phorbante intelligendum hoc loco puto, fuit enim & aliàs homo ferox, & ſuorum temporum robuſtisſimus, qui obuios cogebat, vt pugillatu ſecum certarent, victosq; necabat, eò arrogantiæ poſtremo prouectus, vt etiam Deos ipſos prouocando laceſſeret, donec ab Apolline ſuperatus, ac morte multatus fuit, vt eſt in commenta. Homeri Iliad. ↓ De Phlegyis autem quod ad hunc locũ attinet, à Pauſania traditur in Bœoticis, his verbis. Χρύσης δὲ τῆς Ἅλμου καὶ Ἄρεως ἔχει φήμη γενέσθαι φλεγύαν, καὶ τὴν ἀρχὴν τὴν ἐτεοκλέους ἀποθανόντος ἄπαιδος. ὁ φλεγύας ἔσχεν αὐτός. τῇ μὲν δὴ χώρᾳ τῇ πάσῃ φλεγυαντίδα ὄνομα ἀντὶ μετέθετο ἀντὶ Ἀνδρηίδος. πόλιν δ' ἐγείρετο ἄλλην ἐξ ἀρχῆς. ᾠκίσθη δὲ ὑπ' ἀνδρῶν, καὶ προσείκτησαν οἱ φλεγύαι ὁμώνυμοι αὐτῷ, τούς τε πολεμικὰ χείριστους Ἑλλήνων συλλέξας ἐς αὐτήν. καὶ ἀπέστησαν ἀνὰ χρόνον ἀπὸ τῶν ἄλλων Ὀρχομενίων ὑπὸ ἀνοίας καὶ τόλμης, οἱ φλεγύαι, καὶ ἦγον καὶ ἔφερον τοὺς προσοίκους. τέλος δὲ καὶ ἐπὶ τὸ ἱερὸν συλλέξαντες στρατεύουσι τὸ ἐν Δελφοῖς, ὅτε καὶ φιλάμμων λογάσιν Ἀργείων ἐπ' αὐτοὺς βοηθήσας, αὐτός τε ἀπέθανεν ἐν τῇ μάχῃ. καὶ οἱ τῶν Ἀργείων λογάδες. Et paulo poſt, τὸ μὲν δὴ φλεγυῶν γένος ἀνέτρεψεν ἐκ βάθρων ὁ θεὸς κεραυνοῖς συνεχέσι καὶ ἰσχυροῖς σεισμοῖς, τοὺς δὲ ὑπολειπομένους νόσος ἐπιπεσοῦσα ἔφθειρε λοιμώδης. ὀλίγοι δὲ ἐς τὴν φωκίδα διαφεύγουσιν ἐξ αὐτῶν. Adeo autem fuerunt immanes ac feri Phlegyæ, vt etiam verbum inde factũ ſit, τὸ φλεγυᾶν quo idem quod ὑβρίσαι græcis ſignificatur.}

¶Profanus) ſacrilegus, qui nulla ſacrorum cura tangebatur. ¶Te facit certam) in ſoluta oratione certiorem diceremus, eſt autẽ apoſtrophe ad Halcyonem. ¶Cui protinus intima frigus Oſſa receperunt) ideſt quæ ſtatim tremere cœpit. ¶Receperunt) conceperunt, traxerunt. ¶Obit) occupat. ¶Rigauit) madefecit. Eleganter autem effingit mores vxoris maritum efflictim deamantis. ¶Pias querelas) à pio amore prouenientes lamentationes. ¶Vertit) conuertit, commutauit. ¶Securus) ſine vlla mei cura. ¶Triſtis imago ponit) aſpera facies maris. ¶In tumn.) ſepulchris. ¶Sine corpore) erant nanque Cenotaphia, hoc eſt inania ſepulchra.

Hippotades. ¶Hippotades) Aeolus Hippotæ Troiani nepos, filius nanque fuit Iouis ex Segeſta Hippote filia.

ADDI. {De Aeolo & eius genere ſupra quoque annotauimus quidem libro ſexto. Cæterum duo Aeoli præcipue memorantur apud poetas, antiquior alter, Iouis ſiue, vt alii, Hellenis, filius, Alter Hippotæ, eius qui fuit filius Mimantis, ſuperioris illius nepos, vt Diodorus lib. v. indicat. Atq; hic ventorũ rex fuit, vt & Homerus tradit, & poſt hunc cæteri poetæ. Home. Odyſ. x.

Αἰολίην δ' ἐς νῆσον ἀφικόμεθ', ἔνθα δ' ἔναιεν
Αἴολος ἱπποτάδης φίλος ἀθανάτοισι θεοῖσι.

Quo loco & commentator addit. Αἰόλοι δύο. οὗτος, μὲν ἱππότου τοῦ μίμαντος. ἕτερος δὲ ἕλληνος, ὃς ἦν διὸς &c. Apollonius libro quarto:

αὐτὰρ τρίτον ἦμαρ φίκανε
Αἰόλου ἱππότεω παῖδα κλυτόν. &c. Et rurſum.
Αἴολον, ὅστ' ἀνέμοις αἰθρηγενέεσσιν ἀνάσσει.

Quanquam quod ad præſentem fabulam attinet, variãt authores. Nam Halcyonem, quã Hippotadæ filiã Ouidius vocat, Lucianus eius Aeoli facit, qui Hellenis filius fuit, & idẽ addit Deucalionis nepos.} ¶Placet) mitiget. ¶Incõmutata) ſic quidem legebatur, ſed nihil ſenſui conuenire videtur, Incommendata vero maxime quadrare, vt intelligamus, neq; terram, neque mare ventis eſſe commendata.

ADDI. {Hoc eſt curæ eſſe. Sed violenter perturbari atque vaſtari.} ¶Excutiuntq; feris) ex concurſu nubium, vt ſcribunt Phyſici fulmina generantur. ¶Rutilos ignes) fulmina.

¶AEOLIDIS)

Talibus Aeolidis dictis, lachrymiſq; mouetur
Sydereus coniux. neq; enim minor ignis in ipſo eſt.
Sed neq; propoſitos pelagi dimittere curſus,
Nec uult Halcyonen in partem adhibere pericli,
Multa'q; reſpondit timidum ſolantia pectus.
Non tamen idcirco cauſam probat. addidit illis
Hoc quoque lenimen, quo ſolo flexit amantem.
Longa quidem eſt nobis omnis mora ſed tibi iuro
Per patrios ignes (ſi me modo fata remittant)
Ante reuerſurum, quàm Luna bis impleat orbem
His ubi promiſsis ſpes eſt admota recurſus,
Protinus eductam naualibus, æquore tingi,
Aptari'q; ſuis pinum iubet armamentis.
Qua rurſus uiſa ueluti præſaga futuri
Horruit Halcyone, lachrymas'q; amiſit obortas,
Amplexus'q; dedit, triſtis'q; miſerrima tandem.
Ore uale, dixit, collapſa'q; corpore toto eſt.
At iuuenes, quærente moras Ceyce, reducunt
Ordinibus geminis ad fortia pectora remos,
Aequali'que ictu ſcindunt freta ſuſtulit illa
Humentes oculos ſtantem'que in puppe recurua,
Concuſſa'que manu dantem ſibi ſigna maritum,
Prima uidet, reddit'que notas. ubi terra receſſit
Longius, atque oculi nequeunt cognoſcere uultus,
Dum licet, inſequitur fugientem lumine pinum.
Hæc quoq;, ut haud poterat ſpatio ſũ mota uideri,
Vela tamen ſpectat ſummo fluitantia malo.
Vt nec uela uidet, uacuum petit anxia lectum,
Se'q; toro ponit renouat lectus'que, locus'que,
Halcyones lachrymas, & quæ pars admonet, abſit.
Portubus exierant, & mouerat aura rudentes,
Obuertit lateri pendentes nauita remos,
Cornua'q; in ſumma locat arbore, tota'que malo
Carbaſa deducit, uenientes'que accipit auras.
Aut minus, aut certe medium non amplius æquor
Puppe ſecabatur, longe'que erat utraque tellus
Cum mare ſub noctem tumidis albeſcere *cœpit
Fluctibus, & præceps ſpirare ualentius Eurus.
Ardua iandudum demittere cornua rector
Clamat, & antennis totum ſubnectite *uelum,
Hic iubet, impediunt aduerſæ iuſſa procellæ,
Nec ſinit audiri uocem fragor æquoris ullam.
Sponte tamen properant alii ſubducere remos,
Pars munire latus, pars uentis uela negare.
Egerit hic fluctus, æquorq; refundit in æquor,
Hic rapit antennas, quæ dum ſine lege geruntur,
Aſpera creſcit hyems, omniq; à parte feroces
Bella gerunt uenti, fretaq; indignantia miſcent.
Ipſe pauet, nec ſe quis ſit ſtatus, ipſe fatetur
Scire ratis rector: nec quid iubeat'ue, uelit'ue.
Tanta mali moles, tantoq; potentior arte eſt.
Quippe ſonant clamore uiri, ſtridore rudentes.
Vndarum incurſu grauis unda, tonitribus æther.
Fluctibus erigitur, cœlumq; æquare uidetur
Pontus & inductas aſpergine tangere nubes.
Et modo cum fuluas ex imo uerrit arenas,
Concolor eſt illis, Stygia modo nigrior unda,
Sternitur interdum, ſpumiſq; ſonantibus albet
Ipſa quoq; his agitur uicibus Trachinia puppis.

RAPH. ¶AEOLIDIS) Halcyones Aeoli filiæ. ¶Ignis) amor. ¶Propoſitos pelagi curſus) propoſitam ac deliberatam nauigationẽ. ¶Non tamen idcirco cauſam probat) hoc eſt non tamen idcirco vxori perſuadet, vt ſe diſcedere permittat, neque diſceſſum ſuum ægre ferat. ¶Per patrios ignes) per Luciferi ſplendorem. ¶Quàm Luna bis impleat orbem) quàm duo trãſeant menſes. ¶Recurſus) velocis reditus. ¶Aequore tingi) in æquore deduci. ¶Pinum) nauem ex pino confectã. ¶Veluti præſaga) tanquam præſentiens malum futurum. ¶Collapſa corpore toto eſt) ſemimortua in terra cecidit. ¶Quærente moras Ceyce) lachrymis enim vxoris motus diſcedebat inuitus. ¶Ordinibus geminis) nam biremis erat. ¶Ad fortia pectora) geſtum exprimit remigantium. ¶Aequali ictu) æquali percuſſione. id enim exigit ars remigandi. ¶Vbi terra receſſit Longius) hoc ex vulgari ſenſu dictum eſt. neq; enim terra cum ſit immobilis, recedere poteſt, quamuis abeunte naue refugere videatur. ¶Dum licet) dum poteſt. ¶Fluitantia vela) ſe motantia. ¶Vacuum lectum) marito carentem. ¶Quæ pars abſit) nam optima pars lecti aberat maritus. ¶Portubus exierant) è portu egreſſi erant. ¶Aura) ventus. ¶Rudentes) funes ſunt nautici rudentes à ſtrepitu, quem vento agitati emittunt, dicti. Rudere nãque, quod aſinorum eſt proprium, vidẽtur. ¶Obuertit) conuertit. ¶Lateri) in latus ¶Cornua) antẽnarum. ¶In ſumma locat arbore) in ſummitate arboris collocat, & ponit. Id autem fieri ſolet cum ſecundus flare cœperit vẽtus. ¶Carbaſa) vela. ¶Deducit) detrahit. ¶Malo) arbore nauis. ¶Vtraq; tellus) & aqua diſceſſerat, & quam petebat Ceyx. ¶Sub noctẽ) propè noctem. ſignum eſt autem maxime tempeſtatis futuræ, cum vndæ albeſcere videntur. ¶Præceps Eurus) violentus. ¶Valentius) vehementius. ¶Ardua cornua) alta. ¶Procellæ) ventorum impetus. Eſt enim procella (vt Seruius tradit) vis venti cum pluuia, dicta quòd omnia percellat & concutiat. ¶Fragor) ſtrepitus. ¶Pars munire latus) ne aqua ingrediatur. ¶Pars ventis vela negare) vela complicare. ¶Egerit) eiicit. ¶Aequor) aquam maris. ¶Refundit) reiicit. ¶Rapit) celeriter detrahit. ¶Sine lege) ſine ordine. ¶Ab omni parte) ab oriente & occidente, à Septentrione & Meridie. ¶Freta indignantia) tumeſcentia. ¶Miſcent) perturbant. ¶Nec ſe quis ſit ſtatus ipſe fatetur Scire ratis rector) ordo eſt & ſenſus. Et ipſe rector & gubernator nauis, fatetur ſe neſcire quis, & qualis rerum ſtatus, aut quid iubere, velle'ue debeat. ¶Tãta mali moles) magnitudo. Eſt autem acclamatio, qua tempeſtatis ſæuitia declaratur. ¶Quippe ſonant) nanque ſtrepunt. Ea vero omnia deſcribit elegãnſſime, quæ in magnis tempeſtatibus euenire ſolent. ¶Incurſu) impulſu ¶Erigitur) extollitur. ¶Aſpergine) aſperſione. ¶Concolor eſt illis) eundem cum ipſis arenis habet colorem. ¶Sternitur interdum) ſtratum videtur & æquale. ¶Agitur) agitatur. ¶His vicibus) mutationibus.

*a.l. ſentit

*a.l. ſubducite

Elegãs tẽpeſtatis deſcriptio.

Procella

Et nunc ſublimis ueluti de uertice montis
Deſpicere in ualles, imumq; Acheronta uidetur,
Nunc ubi demiſſam curuum circunſtetit æquor,
Suſpicere inferno ſummum de gurgite cœlum.
Sæpe dat ingentem fluctu latus icta fragorem,
Nec leuius pulſata ſonat, quam ferreus olim
Cum laceras aries, baliſta'ue concutit arces.
Vtq; ſolent ſumptis incurſu uiribus, ire
Pectore, in arma feri, protentaq; tela leones,
Sic ubi ſe uentis commiſerat unda coortis,
Ibat in arma ratis, multoq; erat altior illis
Iamq; labant cunei ſpoliataq; tegmine ceræ
Rima patet. præbetq; uiam letalibus undis.
Ecce cadunt largi reſolutis nubibus imbres,
Inq; fretum credas totum deſcendere cœlum,
Inq; plagas cœli tumefactum ſcandere pontum.
Vela madent nimbis, & cum cœleſtibus undis
Aequoreæ miſcentur aquæ. caret ignibus æther,
Cæcaq; nox premitur tenebris hyemisq;, ſuisq;,
Diſcutiunt tamen has, præbentq; * micãtia lumen
Fulmina fulmineis ardeſcunt ignibus undæ.
Dat quoq; iam ſaltus intra caua texta carinæ
Fluctus, & ut miles numero præſtantior omni
Cum ſæpe * aſsiliit defenſæ mœnibus urbis,
Spe potitur tandem, laudisq; accenſus amore
Inter mille uiros, murum tamen occupat unus,
Sic ubi pulſarunt celſi latera ardua fluctus *
Vaſtius inſurgens decimæ ruit impetus undæ,
Nec prius abſiſtit feſſam oppugnare carinam,
Quàm uelut in captæ deſcendat mœnia nauis.
Pars igitur tentabat adhuc inuadere pinum,
Pars maris intus erat, trepidãt haud ſegnius oẽs,
Quàm ſolet urbs, aliis murum fodientibus extra,
Atq; aliis murum trepidare tenentibus intus.
Deficit ars, animiq; cadunt, totidemq; uidentur
Quot ueniunt fluctus, ruere, atq; irrũpere mortes.
Nõ tenet hic lachrymas. ſtupet hic, uocat ille beatos
Funera, quos maneant. hic uotis numen adorat,
Brachia'q; ad cœlum, quod non uidet, irrita tollẽs,
Poſcit opem ſubeunt illi, frater'q; parens'q;.
Huic cũ pignoribus domus, & qđ cunq; relictum eſt.
Halcyone Ceyca mouet, Ceycis in ore
Nulla niſi Halcyone eſt, & cum deſyderet unam,
Gaudet abeſſe tamen. patriæ quoq; uellet ad oras
Reſpicere, in'q; domum ſupremos uertere uultus,
Verum ubi ſit neſcit. tanta uertigine pontus
Feruet, & inducta piceis e' nubibus umbra
Omne latet cœlum, duplicata'q; noctis imago eſt.
Frangitur incurſu nimboſi turbinis arbor,
Frangitur & regimen, ſpoliis'q; animoſa ſuperſtes *
Vnda uelut uictrix, ſinuata'q; deſpicit undas.
Nec leuius, quàm ſiquis Athon Pindũ'q; reuulſos,
Sede ſua, totos in apertum euerteret æquor
Præcipitata cadit, pariter'q; & pondere, & ictu,
Mergit in ima ratem, cum qua pars magna uirorũ
Gurgite preſſa graui, neq; in aera reddita, fato
Functa ſuo eſt, alii partes, & membra carinæ
Trunca tenent. tenet ipſa manu qua ſceptra ſolebat
Fragmina nauigii Ceyx. ſocerum'q;, patrem'q;

RAPH. ¶ DESPICERE) deorſum aſpicere, interdum contemnere ſignificat. ¶ Imum Acheronta) infernum. Eſt enim Acheron vnus ex inferni fluuiis. ¶ Suſpicere) ſurſum aſpicere. Aliquando mirari ſignificat. ¶ Icta latus) in latere percuſſa. ſynecdoche eſt poetica. ¶ Pulſata) percuſſa. ¶ Ferreus aries) inſtrumentum eſt bellicum aries, quo priſci ad diruendos muros vtebantur. ¶ Baliſta'ue) baliſta quoque inſtrumentum eſt bellicum. quo ſaxa longe emittuntur. ¶ Incurſu) impetu. ¶ Protenta) porrecta. ¶ In arma ratis) in nauis inſtrumenta, armamenta. ¶ Multoq;) multo quàm nauis erãt altiores. ¶ Ceræ) picis, qua naues integuntur. ¶ Letalibus vndis) mortiferis aquis. ¶ Scandere) aſcendere. ¶ Caret ignibus æther) ſyderibus æther carere videbatur, quia nulla apparebant. ¶ Cæcaq; nox) obſcura. ¶ Diſcutiunt) depellunt. ¶ Ardeſcunt) ſplẽdeſcunt. ¶ Intra caua texta) intra concauitatem carinæ. ¶ Omni numero) omni multitudine. ¶ Mœnibus) in muros. ¶ Spe potitur tandem) hoc eſt, tandem voti fit compos, in murum'que aſcendit. ¶ Decimæ vndæ) maximæ atque vaſtisſimæ. Nam decima quæq; vnda maxima eſſe videtur, vt Ouidius in primo de Triſtibus libro teſtatur, cum inquit:

* a.l. minãtia.

* Aſsiluit ea Priſcia. teſtimonio libro. x.

Qui venit hinc fluctus, fluctus ſupereminet omnes,
Poſterior nono eſt vndecimo'que prior.

Hinc factum eſt vt decimum decumanum'que pro maximo ampliſſimo'que accipiatur, vt decumana porta in caſtris maxima, vt quæ ab hoſtibus foret auerſa, & decumana ſcuta ampliſſima, & decumanus in agro limes, qui longisſimus & maximus foret.

ADDI. {Et Decumana oua, quæ maxima. Eodem autem modo & Lucanus dicit libro quinto. Hæc fatum decimus, dictu mirabile, Fluctus inualidum cum puppe leuat. Et Silius lib. decimoquarto.

Non aliter Rhodopes Boreas à vertice præceps
Cum ſeſe immiſit decimoq; volumine pontum
Expulit in terras, &c. Vide Miſcella. Politian. lxxxvi.}

* a.l. ſuperbit & i aliquib' exẽ. legitur ſuperſta.

¶ Vaſtius) validus. ¶ Abſiſtit) deſiſtit. ¶ Velut in mœnia) ſimilitudo eſt à captis vrbibus ſumpta, ſignificat autem fluctus partem intra nauem irrupiſſe. ¶ Pinum) nauem. ¶ Trepidant) timent. ¶ Haud ſegnius) non minus. pulchra autem ſimilitudine exprimit timorem nautarum à tempeſtate deprehenſorũ. ¶ Tenentibus) defendentibus. ¶ Deficit ars) tempeſtati ars ſuccumbit. ¶ Irrumpere) cum impetu intrare. ¶ Non tenet hic lachrymas) alius inquit, lachrymat, alius ſtupet attonitusq; videtur. ¶ Funera quos maneant) qui exequiarum honore nõ priuentur. ¶ Hic votis numen adorat) alius inquit Diis vota facit. ¶ Subeunt illi) in mẽtem veniunt. ¶ Cum pignoribus) cum liberis. ¶ Tanta vertigine) euerſione, perturbatione. Eſt autem acclamatio qua maxima tempeſtas declaratur. ¶ Piceis è nubibus) nigris aqua plenis. ¶ Incurſu) impetu. ¶ Turbinis) venti violentioris. ¶ Regimen) gubernaculum. ¶ Superſtes) ſuperans, ſuperextans. ¶ Sinuata) in ſinum coacta, conuoluta. ¶ Quam ſiquis Athon, Pindum'ue) montes eſſe Macedoniæ Athon, & Pindum Theſſaliæ ſuperius diximus. ¶ Præcipitata) impulſa ventis. ¶ Ictu) impulſu. ¶ In ima) in profundum. ¶ Functa ſuo fato) mortua eſt. Ex ſententia autem Stoicorum hoc ait, qui omnia fato fieri putant. ¶ Et membra) fruſta abrupta. ¶ Socerum) Aeolum. ¶ Patremq;) luciferum.

* Vide Politianum Miſcella. ... de decumano fluctu.

Stoicorum ſententia.

¶ EXANIMIS)

Inuocat (heu) fruſtra ſed plurima nantis in ore
Halcyone coniux. illam meminit'ꝗ, refert'ꝗ.
Illius ante oculos, ut agant ſua corpora fluctus,
Optat, & exanimis manibus tumuletur amicis.
Dum natat abſentem, quoties ſinit hiſcere fluctus,
Nominat Halcyonen, ipſis'ꝗ immurmurat undis.
Ecce ſuper medios fluctus niger arcus aquarum
Frangitur, & rupta merſum caput obruit unda
Lucifer obſcurus, nec quam cognoſcere poſſes,
Illa nocte fuit. quoniam'ꝗ excedere coelo
Non licuit, denſis texit ſua nubibus ora.
Aeolis interea tantorum ignata malorum
Dinumerat noctes, & iam quas induat ille,
Feſtinat ueſtes iam quas ubi uenerit ille.
Ipſa gerat, reditus'ꝗ ſibi promittit inanes.
Omnibus illa quidem ſuperis pia thura ferebat,
Ante tamen cunctos Iunonis templa colebat,
Pro'ꝗ uiro, qui nullus erat, ueniebat ad aras.
Vt'ꝗ foret ſoſpes coniux ſuus ut'ꝗ rediret
Optabat, nullam'ꝗ ſibi præferret. at illi
Hoc de tot uotis poterat contingere ſolum.
At Dea non ultra pro functo morte rogari.
Suſtinet, ut'ꝗ manus funeſtas arceat aris,
Iri meæ dixit fidiſſima nuncia uocis,
Viſe ſoporiferam Somni uelociter aulam.
Extincti'ꝗ iube Ceycis imagine mittat
Somnia ad Halcyonem ueros narrantia caſus.
Dixerat. induitur uelamina mille colorum
Iris & arquato coelum curuamine ſignans,
Tecta petit iuſſi ſub nube latentia regis.
Eſt prope Cimerios longo ſpelunca receſſu
Mons cauus, ignaui domus & penetralia Somni.
Quo nunquã radiis oriens medius'ue, cadens'ue,
Phœbus adire poteſt. nebulæ caligine miſtæ.
Exhalantur humo dubiæ crepuſcula lucis.
Non uigil Ales ibi criſtati cantibus oris
Euocat Auroram. nec uoce ſilentia rumpunt,
Solicit'ue Canes, Canibus'ue ſagacior Anſer.*
Non fera, non pecudes, non moti flamine rami
Humanæ'ue ſonum reddunt conuitia linguæ.
Tuta quies habitat. ſaxos tamen exit ab imo.
Riuus aquæ Lethes, per quem cũ murmure, labens
Inuitat ſomnos crepitantibus unda lapillis.
Ante fores antri fœcunda papauera florent,
Innumeræ'ꝗ herbæ, quarum de lacte ſoporem
Nox legit, & ſpargit per opacas humida terras.
Ianua ne uerſo ſtridorem cardine reddat.
Nulla domo tota cuſtos in limine nullus.
In medio torus eſt, Hebeno ſublimis, in antro,
Plumeus, unicolor, pullo uelamine tectus:
Quo cubat ipſe Deus membris languore ſolutis.
Hunc circa paſſim uarias imitantia formas
Somnia uana iacent totidem, quot meſſis ariſtas,
Sylua gerit frondes, eiectat littus arenas.
Quo ſimul intrauit, manibus'ꝗ obſtantia, uirgo
Somnia dimouit. ueſtis fulgore reluxit
Sacra domus, tarda'ꝗ Deus grauitate iacentes,
Vix oculos tollens, iterum'ꝗ, iterum'ꝗ relabens,
Summa'ꝗ percutiens nutanti pectora mento

RAPH.

(EXANIMIS) mortuus. (Tumuletur) ſepeliatur. (Hiſcere) os aperire. (Ecce ſuper medios) repentini mali ferè ſignificatiua eſt hæc particula ecce. (Niger arcus) nubes nigra & aquarum plena arcui ſimilis. (Merſum obruit) hoc eſt, obruit & ſubmerſit. (Non licuit) non potuit. Neque enim ſydera per noctem cœlum relinquere poſſunt, ac ne interdiu quidem, quamuis non videantur. (Texit) cooperuit, ne videret filium pereũtem. (Aeolis) Halcyone Aeoli filia. (Feſtinat veſtes) feſtinãter ſuit & facit. (Pia thura ferebat) pie ſacrificabat. (Qui nullus erat) qui non erat. neque enim mortui eſſe dicuntur. (Hoc ſolum) vt nullam aliam ipſi præferret. (Manus funeſtas) funere & morte mariti pollutas. (Meæ vocis) meorum verborum & mandatorum. (Viſe) ad videndum vade. Deſcribit autem & Somnum Deum, & Somni aulam. (Soporiferam aulam) ſoporem & ſomnum afferentem, atque inducentem. (Somni) Dei ſoporis. (Arquato) in arcus ſimilitudinem figurato. (Eſt prope Cimerios) Cimerii (vt Strabo atque Sextus ſcribũt) populi fuerunt iuxta Baias habitantes ſubterranea domicilia, vbi ſacra Plutonia ferebant. Dabantur'que ab his reſponſa, atque inde faciebant quæſtum. Conueniebãt enim aduenæ aliquid audituri, qui ducebantur in cauernas illas, quas nec oriẽs, nec occidens Sol aſpiciebat, vt ſcribit in Odyſſea Homeri. Hi à quodam rege deleti fuerunt, cum oraculi fides parum ſucceſſiſſet. Alii ſcribũt Cimerios populos eſſe in Aſia Amazonibus ꝓximos, qui ex vltimo venerint occidente. Iuxta Cimerios Somni aulam eſſe fingit poeta, quam, vt omnia, vnà cum Somno & inſomniis elegãtiſſime deſcribit. (Ignaui) inertis, pigri. ab effectu quòd ignauos & pigros homines reddat. (Quo nunquam) pulchra poetæ phantaſia. Solis enim radii ſomnum auertunt, tenebræ autem alliciũt. (Exhalantur) emittuntur. (Dubiæ lucis) crepuſculi eſt interpretatio. Nam crepuſculum eſt dubia lux. (Ales criſtati oris) periphraſis eſt. Galli. Nihil autem in aula Somni eſſe poeta ait quo turbari ſomnus poſſit. Omnia vero adeſſe quæ ſomnum ipſum allicere valeant. (Vnda labens) murmure ſiquidem aquæ ſomni efficiuntur ſuaues. (Canibusq; ſagacior anſer) id maxime tum fuit compertum, quo tempore Capitolium à Gallis obſidebatur. Canibus enim quieſcentibus anſerum clangore excitati cuſtodes Gallos iam Capitolium ingreſſos ex arce detrubarunt. (Lethes) nomen illi aquæ conueniens. Lethe nanque obliuio interpretatur. Dormientes autem omnium obliti videntur. (Fœcunda papauera) multorum ſeminum fertilia, quæ ſomnum maxime inducunt, vnde & ſoporiferum papauer vocatur. (Stridorẽ reddat) ſtrepitum faciat. (Hebeno) ex hebeni nigro ligno confectus. Hebenus autem arbor eſt Indica, cuius lignum natura eſt nigrum. Scite vero poeta ſomni lectum nigrum eſſe fingit, pullus nanque color ſomnum hominibus allicit. (Vix oculos tollens) eleganter geſtus deſcribit poeta eorum, qui graui ſomno premuntur. Eſt autem proſopopœia. rei enim corpore carẽti corpus attribuit. (Cognouit enim) illam veniſſe ſubaudiamus. eſt autem parentheſis.

Somni domus. De qua Heſiodus Theogo.

* Ob defẽſum Capitoliũ Liui. lib. v. Solicitũ ad nocturnos ſtrepitus Anſeres.

Somni deſcriptio.

Lethe Morphe°.

Excuſſit tandem ſibi ſe, cubitoq; leuatus,
Quid ueniat (cognouit enim) ſcitatur. at illa.
SOMNE quies rerũ, placidiſſime Somne Deorũ,
Pax animi, quem cura fugit, qui corpora duris
Feſſa miniſteriis mulces, reparaq; labori,
Somnia, quæ ueras æquant imitamine formas
Herculeam Trachina iube ſub imagine regis,
Halcyonẽ adeant. ſimulachraq; naufragi fingant.
Imperat hoc Iuno poſtquam mandata peregit,
Iris abit. neq; enim ulterius tolerare ſoporis
Vim poterat, labiq; ut ſomnum ſenſit in artus,
Effugit, & remeat, per quos modo uenerat, arcus.
At pater è populo natorum mille ſuorum
Excitat artificem, ſimulatoremq; figuræ
Morphea. non illo iuſſos ſolertius alter
Exprimit inceſſus, uultumq;, ſonumq; loquendi.
Adiicit & ueſtes, & conſuetiſſima quæq;
Verba. ſed hic ſolus homines imitatur. at alter
Fit fera. fit uolucris, fit longo corpore ſerpens.
Hunc Icelon Superi, mortale Phobetora uulgus
Nominat. eſt etiam diuerſæ tertius artis,
Phãtaſos. ille in humũ, ſaxũq;, undamq;, trabemq;,
Quæq; uacant anima, fallaciter omnia tranſit.
Regibus hi, ducibusq; ſuos oſtendere uultus
Nocte ſolent. populos alii plebemq; pererrant.
Præterit hos ſenior, cunctisq; è fratribus unum
Morphea, qui peragat Thaumãtidos edita, Sõnus
Eligit, & rurſus molli languore ſolutus,
Depoſuitq; caput ſtratoq; recondidit alto.
Ille uolat, nullos ſtrepitus facientibus alis
Per tenebras, intraq; moræ breue tempus, in urbẽ
Peruenit Aemoniam, poſitisq; è corpore pennis
In faciem Ceycis abit, ſumptaq; figura
Luridus. exanimi ſimilis ſine ueſtibus ullis
Coniugis ante torum miſeræ ſtetit. uda uidetur
Barba uiri, madidisq; grauis fluere unda capillis.
Tum lecto incumbens fletu ſuper ora profuſo
Hæc ait. agnoſcis Ceyca miſerrima coniux?
An mea mutata eſt facies nece? reſpice, noſces,
Inuenieſq; tuo pro coniuge coniugis umbram.
Nil opis Halcyone nobis tua uota tulerunt.
Occidimus falsò tibi me promittere noli.
Nubilus Aegæo deprendit in æquore nauem
Auſter, & ingenti iactatam flamine ſoluit.
Oraq; noſtra tuum fruſtra clamantia nomen
Implerunt fluctus. non hæc tibi nunciat author
Ambiguus, non iſta uagis rumoribus audis.
Ipſe ego fata tibi præſens mea naufragus edo.
Surge age, da lachrymas, lugubriaq; indue, nec me
Indeploratum ſub inania Tartara mitte.
Adiicit his uocem Morpheus, quam coniugis illa
Crederet eſſe ſui, fletus quoque fundere ueros
Viſus erat, geſtumq; manus Ceycis habebat.
Ingemit Halcyone. lachrymas mouet, atq; lacertos.
Per ſomnum, corpuſq; petens, amplectitur auras.
Exclamatq; mane. quò te rapis? ibimus unà,
Voce ſua, ſpecieq; uiri turbata ſoporem
Excutit, & primo ſi ſit, circunſpicit, illic,
Qui modo uiſus erat (nam moti uoce miniſtri

RAPH. CUBITOq; leuatus) innixus. neque enim aliter caput poterat ſuſtinere Somnus. Scitatur) rogat. Vt illa reſpondit vel ſimile verbum eſt ſubaudiendum. Somne quies rerum) elegans Somni deſcriptio. Quem cura fugit) ſcite, qui enim curis premuntur, dormire non poſſunt. Mulces) foues. Labori) ad laborem. Herculeam Trachina) ab Hercule ædificatam, excultamq;, vt pauloante diximus. Regis) Ceycis. Simulachra naufraga) ſimulachra naufragii à Ceyce facti. Fingant) effingant, exprimant. Vim ſoporis) ſomni violentiam. At pater è populo) Somno Deo multos eſſe filios poeta fingit, è quibus tres nominat, quibus facultas eſt ſe in varias figuras transmutandi. E populo) è turba & multitudine. Mille) finitum numerum pro infinito poſuit. Simulatoremq; figuræ Morphea) Morpheus ἀπὸ τῆς μορφῆς, hoc eſt, à forma dicitur formę ſimulator. Hunc Icelon ſuperi) Icelos ſimilis transfertur, quo quidem nomine is eleganter appellatur, qui ſe omnibus animalibus ſimilem exhibere poteſt, Icelon autem per L, ſcribendum eſt, quamuis Icon vulgus grãmaticorum hactenus legerit. Mortale Phobetora vulgus) Phobetor terrefactor interpretari poteſt. Sic autem eſt legendum, quamuis corrupte Phebetora in exemplaribus legatur. Eſt etiam diuerſæ tertius artis Panthaſos) Latini quidem ſic legunt, ſed minus recte, cum id nomen à Græcis non agnoſcatur. Phantaſos autem qui imaginator transferri poteſt, forſitan ab Ouidio fuit ſcriptus φαντάζομαι nanque vnde Phantaſos deriuatur, imaginari ſignificat. Eleganter autem hoc nomine donatur, qui hanc hominibus immittit imaginationem, vt ſibi per ſomnum videantur videre vndam, ſaxum, trabem, aliud'ue quid inanimatorum. Vacant) carent. Thaumantidos edita) Iridis iuſſa Thaumantis filię. Somnus) ſomni Deus. Molli languore) ſuaui ſopore. Strato) lecto. In vrbem Aemoniam) Trachina. In faciem Ceycis abit) in figuram Ceycis ſe conuertit. Luridus) niger. Vda) humida. Tua vota) tuæ preces. Falſo) vane. Aegæo in æquore) Aegæum dictum eſt ab inſula quam Aegas vocat Homerus Neptuno dicata, in qua neminem fas eſt dormire propter phantaſmata, vt inquit Nicocrates. Alii dicunt à Neptuno Aegæum pelagus fuiſſe denominatũ. Vt enim Pherecydes ait. Is Deus Aegæus vocatur. Quod vero Nicocrates ait ab Aegæo, qui ſe in illud mare ex arce Athenarum præcipitauit Aegæum eſſe dictũ, falſum eſt. Longe nanque à mari diſtat. Aegæum quidem nunc à vulgo Archipelagus vocatur. Soluit) diſſoluit, reſoluit. Ambiguus) dubius. Vagis) incertis. Mea fata) meam mortem, mea infortunia. Lugubria) veſtes luctui conuenientes. Inania tartara) vacua, neq; enim animæ, vt quæ ſunt incorporeæ occupant locum. Tartarus autem locus eſt apud inferos ꝓfundiſſimus. Lachrymas mouet) lachrymas emittit. Mane) expecta. Quo te rapis) quo fugis. Excutit) expellit. Si ſit illic) an ſit illic, vbi viſus fuerat maritus. Nam moti voce miniſtri) hac parentheſi exponit poeta, quo modo Halcyone circunſpexerit, an illic eſſet maritus quem per ſomnum videre ſibi fuerat viſa.

Aegæ[um]

CALTRICI

Intulerant lumen)poſtq̃ non inuenit uſquam,
Percutit ora manu,laniat'q; à pectore ueſtes.
Pectora'q; ipſa ferit,nec crines ſoluere curans
Scindit,& alt ici,quæ luctus cauſa roganti,
Nulla eſt Halcyone,nulla eſt ait,occidit unà
Cum Ceyce ſuo.ſolantia tollite uerba.
Naufragus interiit,uidi,agnoui'q; manus'q;,
Et diſcedentem cupiens retinere,tenenti
Vmbra fuit.ſed & umbra tamen manifeſta, uiri'q;
Vera mei.non ille quidem,ſi quæris,habebat
Aſſuetos uultus,nec quo prius ore nitebat.
Pallentem nudum'q;,& adhuc humente capillo
Infelix uidi.ſtetit hoc miſerabilis ipſo.
Ecce loco,& quærit,ueſtigia ſiqua ſuperſint.
Hoc erat,hoc animo quod diuinante timebam,
Et ne me fugiens uentos ſequerere,rogabam.
At certe uellem quoniam periturus abibas,
Me quoq; duxiſſes.fuit ah,fuit utile tecum
Ire mihi.neque enim de uitæ tempore quicq̃
Non ſimul egiſſem.nec mors diſcreta fuiſſet.
Nunc abſens perii.iactor quoque fluctibus abſens.
Et ſine me,ter pontus habet crudelior ipſo
Sit mihi mens pelago,ſi uitam ducere nitar
Longius,& tanto pugnem ſupereſſe dolori.
Sed neque pugnabo,nec te miſerande relinquam.
Et tibi nunc ſaltem ueniam comes, in'q; ſepulchro
Si non urna,tamen iunget nos littera.ſi non
Oſſibus oſſa meis,at nomen nomine tangam.
Plura dolor prohibet,uerbo'que interuenit omni
Plangor,& attonito gemitus à corde trahuntur.
Mane erat.egreditur tectis ad littus & illum
Mœſta locum reperit,de quo ſpectarat euntem,
Dum'q; moratur ibi, dũ'que hinc retinacula ſoluit,
Hoc mihi diſcedens dedit oſcula littora dixit,
Dũ'que notata oculis reminiſcitur acta, fretum'que
Proſpicit in liquida ſpatio diſtante tuetur
Neſcio quid quaſi corpus,aqua.primo'que qd illud
Eſſet,erat dubium.poſtq̃ paulum appulit unda,
Et quamuis aberat,corpus tamen eſſe liquebat.
Quis foret ignorãs,quia naufragus,omine mota eſt
Et tãq̃ ignoto lachrymas daret.heu miſer,inquit,
Quiſquis es,& ſiqua eſt coniux tibi.fluctibus actum
Fit propius corpus,quod quo magis illa tuetur,
Hoc minus,& minus eſt mentis. iã, iãq; propinquæ
Admotum terræ,iam quod cognoſcere poſſet,
Cernit.erat coniux.ille eſt exclamat,& unà
Ora,comas,ueſtem lacerat,tendensq; trementes
Ad Ceyca manus.ſic ò chariſſime coniux,
Sic ad me miſerande redis?ait.adiacet undis
Facta manu moles,quæ primas æquoris undas
Frangit,& incurſus quæ prædelaſſat aquarum.
Inſilit huc,mirum'q; fuit potuiſſe,uolabat.
Percutiens'q; leuem modo natis aera pennis,
Stringebat ſummas ales miſerabilis undas.
Dum'q; uolat,mœſto ſimilem, plenum'q; querelæ
Ora dedere ſonum,tenui crepitantia roſtro.
Vt uero tetigit mutum,& ſine ſanguine corpus
Dilectos artus amplexa recentibus alis,
Frigida nequicquam duro dedit oſcula roſtro.

¶ ALTRICI) nutrici. ¶ Nulla eſt Halcyone, nulla eſt) conduplicatio mulieri grauiſſimo dolore affectæ maxime conueniens. Ait autem ſe non eſſe, verum vnà cum marito periſſe. ¶ Solantia tollite verba) auferre inquit verba conſolatoria, & nolite me conſolari. ¶ Aſſuetos vultus) ſolitos, hoc eſt, hilares & lætos. ¶ Nitebat) ſplendebat. ¶ Humente) madido. ¶ Et ne me fugeres) apoſtrophe Halcyones ad maritum querelarum plena. ¶ Fuit ah fuit) anadiploſis dolenti accommodata. ¶ Neque enim de vitæ tempore quicquam. Non ſimul egiſſem) hoc eſt, omne tempus vitæ meæ tecum traduxiſſem, tecum'que fuiſſem. ¶ Diſcreta) ſeparata, diuiſa. ¶ Nunc abſens perii) ſe cum Ceyce viro periiſſe ait Halcyone, quamuis abſens fuerit, quòd ſuam quoque animam in Ceycis corpore fuiſſe vult videri. ¶ Abſens) corpore, non animo. ¶ Ducere) producere. ¶ Supereſſe) ſuperuiuere. ¶ Nunc ſaltem) poſt quam tu periiſti. ¶ Littera) epitaphium. ¶ Prohibet) loqui ſubaudiamus. ¶ Attonito) doloribus ſtupefacto. ¶ Mane erat) prima pars diei aderat. ¶ Euntem) recedentem maritum. ¶ Dumq; moratur ibi) ordo eſt & ſenſus, & Halcyone videt neſcio quod corpus longe poſitum in media aqua, dum'que Halcyone ibi moratur, & dum dixit: Vir meus hinc ſoluit retinacula, & diſcedens ex hoc littore me oſculatus eſt, & dum reminiſcitur acta à Ceyce ſuis oculis animaduerſa, & mare proſpicit. ¶ Retinacula) funes, quibus naues ad terram ligantur ac retinentur. ¶ Soluit) Ceyx ſubaudiatur. ¶ Reminiſcitur) in memoriam reuocat Halcyone. ¶ Tuetur) aſpicit. ¶ Appulit) ad littus ſubintelligatur. ¶ Corpus) cadauer. ¶ Et ſiqua eſt coniux) heu & miſera ſubaudiatur. ¶ Quo magis) quanto magis. ¶ Tuetur) aſpicit. ¶ Hoc minus) tanto minus eſt cõpos mentis. ¶ Admotum) appulſum. ¶ Et vnà) & ſimul cum exclamatione. ¶ Ad Ceyca) ad Ceycis cadauer. ¶ Moles) murus maximus, quo portus ab undarum incurſu tutus reddebatur. ¶ Quæ prædelaſſat) laſſos ac debiles reddit antequam in portum perueniant. ¶ Inſilit huc) illuc in illam molem manu factam. ¶ Potuiſſe) inſilire. ¶ Volabat) iam enim in auem fuerat conuerſa. ¶ Stringebat) radebat, leuiter attingebat. ¶ Dilectos artus) amata Ceycis membra.

Halcyone in auem.

Ceyx in auem.

Senſerit hæc Ceyx, an uultum motibus undæ
Tollere ſit uiſus, populus dubitabat. at ille
Senſerat, & tandem ſuperis miſerantibus, ambo
Alite mutantur. fatis obnoxius iſdem
Tunc quoq; manſit amor, nec *coniugale ſolutū eſt
Fœdus in alitibus. coeunt, fiunt'q; parentes, *
Per'q; dies placidos hyberno tempore ſeptem
Incubat Halcyone pendentibus æquore nidis.
Tunc uia tuta maris, uentos, cuſtodit, & arcet
Aeolus egreſſu, præſtat'que nepotibus æquor.

ARG. FABVLAE SEQ.

Aeſacus natus Priami & Alyxothoes Cebrenidis filiæ ſub monte Ida furtim editus cum vrbanum apparatum cultumque ſyluis & labori poſtpoſuiſſet, incidit in conſpectum Eperies nymphæ, cuius captus pulchritudine dum fugientem perſequitur cauſa interemptus eius extitit. Cōfuſa enim timore per ignorantiam ſerpentem calce preſſit, cuius morſu concidit, eius deſyderio Aeſacus ne diutius dolorem ſentiret e monte in ſubiectum pelagus ſe præcipitauit, qui priuſquam mergeretur, in auem ceſſit. Hæc æquora amat, nomenque Mergi tenet, qui amne mergitur illo.

Hos aliquis ſenior circum freta lata uolantes
Spectat, & ad finem ſeruatos laudat amores.
Proximus, aut idem, ſi fors tulit, hic quoque dixit
Quem mare carpētem, ſubſtricta'q; crura gerētem
Aſpicis, oſtendens ſpatioſum in guttura Mergum,
Regia progenies, & ſi deſcendere ad ipſum
Ordine perpetuo quæris, ſunt huius origo
Ilus, & Aſſaracus, raptus'q; Ioui Ganymedes,
Laomedon'q; ſenex, Priamus'q; nouiſſima Troiæ
Tempora ſortitus frater fuit Hectoris iſte,
Qui niſi ſenſiſſet prima noua fata iuuenta,
Forſitan inferius non Hectore nomen haberet,
Quamuis eſt illum proles enixa Dymantis,
Aeſacon umbroſa furtim peperiſſe ſub Ida
Fertur Alyxothoe gracili conata bicorni.
Oderat hic urbes, nitida'q; remotus ab aula
Secretos montes, & inambitioſa colebat
Rura, nec Iliacos cœtus, niſi rarus adibat.
Non agreſte tamen, nec inexpugnabile amori
Pectus habens, ſyluas captatam ſæpe per omnes
Aſpicit Eperien * patria Cebrenida ripa
Iniectos humeris ſiccantem Sole capillos.
Viſa fugit nymphe ueluti perterrita fuluum
Cerua Lupum, longe'q; lacu deprenſa relicto
Accipitrem fluuialis anas, quam Troius heros
Inſequitur, celerem'que metu; celer urget amore.
Ecce latens herba Coluber fugientis adunco
Dente pedem ſtrinxit, uirus'q; in corpore liquit.

RAPH. Halcyōes. ¶TOLLERE) extollere. ¶ Alite) in alites. ¶ Obnoxius) ſubiectus, debitus. ¶ Per'q; dies placidos) Halcyones (vt refert Plinius) fœtificant bruma, qui dies Halcyonides vocantur, placido mari per eos & nauigabili, Siculo maxime. Faciunt autem ſeptem ante brumam diebus nidos, & totidem ſequētibus pariunt. Quibus quidem quatuordecim diebus maxime tranquillatur mare, vnde & Halcedonia pro tranquillitate à Plauto in Caſina accipiuntur, cum inquit. Tranquillum eſt, Halcedonia ſunt circa forum. nam (vt ſcribit Sextus) Halcedones à veteribus Latinis dictę ſunt, quæ à Græcis Halcyones vocantur, & Halcedonia dies, qui Halcyonides appellantur. Sanè Ariſtoteles in octauo de animalibus Halcyonum duo eſſe genera ait. Alterum vocale, quod arundinibus inſideat, alterum mutum paulo maiori corpore. Plinius vero ſcribit Halcyonem paulo paſſere eſſe ampliorem, colore Cyaneo, & ſubnigro. Dictæ ſunt Halcyones, vt Ouidius putat ab Halcyone Ceycis vxore, vt alii ἀπὸ τοῦ κύειν ἐν τῇ ἁλί, hoc eſt, à concipiendo in mari. Vt vero Hegeſander in Cōmentariis narrat ab Halcyoneo gigante, cuius filiæ fuerunt, Phoſtonia, Anche, Methone, Alcippe, Palene, Drimoſterie, quæ poſt patris mortem ſe à Canaſtræo promontorio in mare præcipitarūt. Amphitrie vero ipſas in aues cōmutatas, quas ab Halcyoneo patre Halcyōas vocarunt. ¶ Per'q; dies placidos ſeptē) de numero quidem horum dierum variæ ſunt antiquorum opiniones. Simonides nanque in Pentathlis vndecim eſſe ait, quod etiam Ariſtoteles in libris de Animalibus confirmat. Philochorus autem nouem eſſe ſcribit, Demagoras vero ſeptem, cuius opinioni Ouidius adhæret. ¶ Incubat Halcyone) Incubare proprie dicuntur aues, dum oua fouent. Halcyone autē & Halcyon dicitur. Halcedo quoque Latine vocatur. Plautus in penulo: Quàm mare dulce eſt, cum ibi Halcedo pullos educit ſuos. ¶ Pendentibus nidis) Halcyonum nidi admirationem habent, vt refert Plinius. Pilæ figura paululum eminentiores, ore perquam anguſto, grandium ſpongiarum ſimilitudine, intercidi non queunt, franguntur ictu valido, vt ſpuma arida maris, nec vnde cōfingātur, inuenitur, putant ex ſpinis aculeatis. ¶ Tum via tuta maris) nam (vt diximus,) per quatuordecim illos dies, quibus fœtificant Halciones mare tranquillatur, id quod benignitate Aeoli fieri ait poeta, vt commodum nepotibus faciat. Nam Halcyone (vt vidimus) Aeoli filia fuit. ¶ Præſtat) accommodat, ac tutum reddit æquor Halcyonum pullis.

Halcedones. *Cōiugale vt verſus ſit rectus Halcedoniorum deſcriptio ſunt autē dies ſeptem nūero quibus mare trāquillū eſt vide Chiliades Eraſ. in prouer. Halcedonia ſunt circa forū.

*a. l. Heſpesien.

Halcyonū nidi.

¶ Hos aliquis ſenior) Aeſacus Priami filius ex Alyxothoe nympha cum amore Eperies nymphæ captus eam fugientem perſequeretur, ini cauſa fuit, vt illa periret, nam inter fugiendum à ſerpente icta interiit, tantoq; dolore Aeſacon affecit, vt moriturus e ſcopulo ſe in mare præcipitarit. Quem Tethys miſerata in mergum transmutauit. Ille vero indignatus quòd mori non potuerit, ſe mergere nunquam deſiſtit, vnde mergus à ſæpius ſe mergendo à Latinis eſt dictus. ¶ Proximus aut idem ſi fors tulit) hoc eſt, aliquis proximus, aut forte idem ſenior. ¶ Subſtricta crura) ſubtilia. ¶ Sunt huius origo) Ilus & Aſſaracus, & Ganymedes filii fuerunt Trois Troianorum regis. Laomedon vero Ili fuit filius ac Priami pater, vt cū ex aliis permultis, tum ex Homero aperte colligitur. ¶ Proles Dymantis) Hecuba, quam Dymantis filiam fuiſſe ſcribit Homerus Euripides vero Ciſſei Thracum regis. {Homerus Iliad. π.

Ταῦτ' ἄρα οἱ φρονέοντι παρίστατο Φοῖβος Ἀπόλλων
Ἀνέρι εἰσάμενος αἰζηῷ τε, κρατερῷ τε
Ἀσίῳ ὃς μήτρως ἦν Ἕκτορος ἱπποδάμοιο
Αὐτοκασίγνητος Ἑκάβης, υἱὸς δὲ Δύμαντος,
Ὃς Φρυγίῃ ναίεσκε ῥοῇς ἔπι Σαγγαρίοιο.

De Ciſſeo autem meminit Euripides in Hecuba his verbis: ἥκω νεκρῶν κευθμῶνα καὶ σκότου πύλας λιπών, ἵν' Ἅιδης χωρὶς ᾤκισται θεῶν Πολύδωρος Ἑκάβης παῖς γεγὼς τῆς Κισσέως Πριάμου τε πατρός, &c.} ¶ Alyxothoe) nympha fuit hæc, ex qua Priamus Aeſacon ſuſcepit. ¶ Conata) nixa & hærens. ¶ Gracili bicorni) bicorne inſtrumentum eſt ruſticum. ¶ Captatam) quam ſæpe capere tētauerat. ¶ Eperiē Cebrenida) Cebrinis fluuii ignobilis filiā, vnde etiā (vt Herodianus ſcribit) Cebrinia vrbs & regia Troadis fuit cognominata. {Apud Strabonem libro decimotertio, κεβρήνη, & κεβρηνία per e, ſcribitur, eandem'que à Cebryone Priami filio, dictam, cuius & Homerus meminit, dicens:

Κεβριόνην νόθον υἱὸν ἀγακλῆος Πριάμοιο.

Apud Stephanum autem ita legitur: κεβρηνία χώρα τῆς τρῳάδος, ἀπὸ κεβριόνου τοῦ πριάμου. δίδυμος δὲ κεβρήνην καὶ τὴν πόλιν φησίν. ἡρωδιανὸς δὲ ἀπὸ κεβρῆνος ποταμοῦ. In hac regione & ſepulchrū Paridis & Oenones fuiſſe Strabo refert, de quo ſupra annotauimus. ¶ Longe lacu relicto) ſcite. nam in lacu capi non poſſunt, cum aduolante accipitre ſe mergant, vt iis qui illo aucupio delectantur eſt notū. ¶ Lacu) gurgite. ¶ Fluuialis anas) fluuios incolens. ¶ Vrget) impellit. ¶ Coluber) ſerpens. ¶ Strinxit) percuſſit. ¶ Virus) venenum.

Aeſacus. Ilus. Aſſaracus. Hecubæ pater. ADDI. Alyxothoe. Cebrinis. Cebrinia. ADDI. Aeſacus in mergum.

¶SVPPRESSA

RAPH.

¶SVPPRESSA)repreſſa. ¶Nec e.mi.vin.tā.)vt tu perires intelligamus. ¶Nos duo)ego,& ſerpens. ¶Subederat)ſubeoſerat. ¶Decidit in pon.)ſic quidem etiam legi poteſt, ſed deſilit, vel deiicit forſitan elegantius legeretur, vt intelligamus Aeſacum ipſum ſe in mare pręcipitaſſe. ¶Copia mor.) facultas moriendi. ¶Miſera de ſede)miſero corpore. ¶Subuolat) ſurſum volat ſup æ.) in mare. ¶Furit)indignatur. ¶Pronus)in caput. elegāter autem mergi naturam poeta deſcribit. ¶Fecit am.ma.)amor quem morte finire cupiebat, illum fecit macilentū. ¶Longa in:cru.) internodiū id dicitur ſpatii, quod eſt inter duos nodos. Nodoſa autem crura mergus habere videtur. ¶Nomēq; ma.)à mergendo nanque mergus à Latinis fuit denominatus.

¶Velamenta manu prætendens ſupplice. Ramū intelligit lauri vel oleæ lana circunuolutum. quo legati & caduceatores vtebanſ. Lege primę collectaneorū hecatoſtys ca. xxxiii. ¶Et Peleus comitesq. rogāt. Reſtitue Peleusq; comitesq;. Nec te moueat, q;. copulatiua cōiunctio elongata, quoniam ratione & authoritate defenditur, vt ſupra retulimus.

Cum uita ſuppreſſa fuga eſt amplectitur amens
Exanimem, clamat'q; piget, * piget eſſe ſecutum.
Sed non hoc timui. nec erat mihi uincere tanti.
Perdidimus miſeram nos te duo. uulnus ab angue,
A me cauſa data eſt. ego ſum ſceleratior illo
Qui tibi morte mea mortis ſolatia mittam.
Dixit, & e' ſcopulo, quem rauca ſubderat unda,
Decidit in pontum. Tethys miſerata cadentem
Molliter excepit, nantem'q; per æquora pennis
Texit, & optatæ non eſt data copia mortis,
Indignatur amans inuitum uiuere cogi,
Obſtari'q; animæ miſera de ſede uolenti
Exire, ut'q; nouas humeris aſſumpſerat alas
Subuolat, atq; iterum corpus ſuper æquora mittit.
Pluma leuat caſus, furit Aeſacus. in'q; profundum
Pronus abit, leti'q; uiam ſine fine retentat.
Fecit amor maciem. longa internodia crurum.
Longa manet ceruix. caput eſt à corpore longe.
Aequor amat, nomen'q; manet, quia mergitur illo.

* a. l. me te

IACOBI CONSTANTII FANENSIS.

SArculaq; & raſtriq; graues. Lege Sarcula'que raſtriq; graues. ac lege quæ de q; cōiunctiōe ſupius diximus. ¶Poſitis te frōdibus arbos Tonſa comas luxit. Antiquā cōſuetudinem latenter attingit: quæ fuit vt comæ in luctibus tonderentur, id quod in penultimo Iliados in Patrocli funere Achilles facit: & eius exemplo Antoninus Imperator in funere Fauſti ſui à memoria liberti apud Herodianum in quarto: ac in funere Maſiſtii Perſæ faciunt apud Herodotum nono. Eundē ſanè morem idem Homerus ponit quarto Odyſſeæ: vbi Piſiſtratum Neſtoris filium ad Menelaum loquētem introducit. Et poeta noſter tertio huius operis libro: quo loco Narciſſi mortem exponit. ſic inquiens. Planxere ſorores Naiades: & ſectos fratri impoſuere capillos. Ac Statius (vt cæteros poetas prætereā)in ſyluis nō ſemel: q̄uis ferè ſemp deprauatus. ¶Cum Cecropio Eumolpio. Eumolpum Cecropium vel Athenienſem potes interpretari, vt poeta à Diodoro diſſentiat: qui Aegyptium facit. & à Pauſania. qui Thraciū putat. vel qui Athenas venit habitatum: in quo omnes conſentiūt. Vel genus à Cecrope ducentē per matrē. Quæ Erechthei pronepos ex filia erat. Lege Hecatoſtys primæ collectaneorum caput trigeſimumſeptimum.
¶Induiturq; aures lente gradientis aſelli. Triplicem rationē afferri inuenio: cur Midas aſini aures habuiſſe dicatur. Alii enim acutiſſimū eū auditus fuiſſe inquiūt, vt aſini eſſe dicūtur q præter murē aīalia cętera auditu pręcedāt. Alii pagū Phrygiæ ab ipſo habitatum aſſerunt cui nomē ὤτα ὄνου, ideſt aſini aures inditū fuerit. Alii cōplures illi exploratores fuiſſe teſtātur, q oīa quæ in regione illa dicerētur aut fierent, diligēter inquirerent. Author Ariſtophanis cōmētator in Plutū.
¶Quam dura ad ſaxa reuinctam. Scopulum dicit, cui nomen ex re poſtea fuit Agamea, vt Stephanus ſcribit authore Hellanico. quod nomē innubus interpretabitur. eo quòd Heſione viro adhuc non copulata ἐρήμῳ fuerit in ipſo expoſita. γάμους enim nuptias Græci appellant.
¶Nec pars militiæ Telamon ſine honore receſſit. Non ab re Telamonis ſit mētio, quoniā cōſtat eum Herculi aſſiduū comitem, & in multis certaminibus vnà cum eo pugnaſſe. Nec ſolū in Iliū nauigaſſe. Sed in Amazonas fuiſſe auxilio: ac Alcyoneū interemiſſe vt Pindarus ſcribit. Theocritus magnam inter eos amicitiā fuiſſe demōſtrat. eū ait. οἱ μὲν ἀμφω ἑταῖροι ... Vnā ambo ſocii ſemper comedebant ad mēſam. Si tāta igitur Herculi fuit cū Telamone amicitia, non mirum ſi ei potius q̄ alteri donauit Heſionen.
¶Donec ſua membra teneri ſenſit In ſepiæ formam mutata hæc nympha legitur depręſa à Peleo.

¶Patriæ non degener artis. Quia Mercurius pater furtorum inuētorq; dicit. Lege Horatiū primo carminū, & hūc poetā quinto Faſt. ac ſecūdo huius operis libro.
¶Carmine vocali clarus cytharaq; Philemō. Scribo Philœmō cū diphthōgo in media ſyllaba, vt ſit nomē ab arte deductū. φίλος, enim amicus, οἴμη cantus dicitur. vnde amator cantus interpretabitur. Quod hic poetæ verſu datur cognoſcere.
¶Inde fragore graui ſtrepitus. corrigo Strepitās ex veteri codice. illud nō improbem. Item ex eodem lego.
¶Interea fratrisq; ſui. qui mutatus fuit i accipitrē, neq; enim filiæ mortem prodigium appellauerim.
¶Fratremq; ſecutis prodigiis. prodigia dicit lupi armenta vaſtantis non fratris mutationem. Nam ſupra (vt diximus)eam ſignificauit.
¶Inuia cū Phlegyis faciebat delphica Phorbas. hūc Phorbāta nō eū eſſe dixerim quē Iginus Triopæ (cuius ſupra meminimus)ex Hyſocle Mirmydonis filia, Diod. in. v. Lapithi & Eurione filiū tradit. qa is amicus fuit Apollinis, vt apud eūdē Diod. in. vi. & Iginū in Ophiucho licet intueri. niſi qs hunc & illū eūdē eſſe dixerit: & Apollini poſt vitiatā Coronidē Phlegyæ filiā factū inimicū voluerit. Phlegyas ſanè (q & Phlegyes & Phlegys etiā declinaſ teſte Stephano (Martis & Chriſes filius fuit: ac Theſſaliæ rex. A quo Phlegyæ eius regionis incolæ ſunt noīati. Is ob acceptā iniuriā (quā diximus)Apollinis in Parnaſſo tēplū cōbuſſit: Phlegyamq; ciuitatem in Bœotia ꝯdidit. Lege Seruiū in ſextū Aeneidos ac Stephanum. Quorū poſterior etiam tradit Phlegyas in Aethiopia populos fuiſſe, q deoꝝ cultus & leges īuenerūt.
¶Ante tamen cunctos Iunonis templa colebat. quia matrimonio præſidet. vt Iunonemq; ſtoris quæ præſidet alma mariti. vnde pronuba cognominatur.
¶Ambo Alite mutantur. Hanc fabulam à Nicandro Ouidium accepiſſe ait Probus in primum Georgicorum.
¶Fertur Alyxothoe)emēdo Alyzothoe, ideſt velociter fugiens, vt ſit cōueniens nymphæ nomen, & à currendi celeritate deductū ἀλύζω. enim fugio. θοός velocem ſignificat.
¶Ego ſim ſceleratior illo)Si ſim legimus, hemiſtichiū hoc ſequenti verſui applicabimus, & ita legemus, vt aliqui codices habent. Ni tibi morte mea mortis ſolatia mittam. Si autē ſum (vt in aliis codicibꝰ ſcribiſ & placet magis)à fine hemiſtichii ſenſus ꝯcludeſ. & in ſequēti carmine q nō ni ſtatuemꝰ.

AN. HEN. GL. IN LIB. XI. METAM.

Quæ poſtq̄ rapuere feræ, cornu'q; min. Diuulſere.

DIuulſere exponit Raphael dilacerauere, ego malim ab aratro auulſere, exponere.

Quippe pedum digitos, in quantum eſt quæ'q; ſec. Traxit.

Oppido obſcurus ſenſus. Vtrum autem Traxit, de Baccho ſimiliter intelligendum, vt ligauit? an de ſingulis Bacchi fœminis? ſed illud inquantum eſt quæq, ſecuta, non minus me ſolicitum habet, nec planè à me intelligitur.

Vade,ait,a magnis uicinum Sardibus amnem.

Herodotus lib.v.ait Pactolũ amnẽ mediũ forũ Sardium interfluere. Strab.aũt lib.xiii.inqt Tmolum montẽ Sardiũ vrbi iminere,ac ex eo fluere Pactolũ in Hermũ. Quapropter ſi Bacchus ad Tmolũ Pactolũ erat, vt paulo ante Poeta teſtatus eſt,Sardibus haud dubie erat. Mirũ igitur nõ ĩmeſito videri poteſt,quẽ nã fluuium hic inuenire videaſ Poeta.Sed ego Pactolum intelligo ꝓpter auri ramenta. At illud vicinum cũ Herodoto nõ cõuenit, qui perfluere Pactolum ait vrbẽ Sardeis. Quidã Cayſtrũ exiſtimarunt Sardibus vicinum,vt habet Ptolemæi pictura. Sed codex errat,vt puto.

Suſtinet à læua,tenuit manus alt.plectrum.

Ex hoc loco manifeſte ꝑcipitur qd ſit lyra,qd plectrũ. Lyra oĩs hodie vel trichordos eſt vel tetrachordos, vel hexachordos, ipſæ fides certis interſtitiis ſilo ſignatis,tãguntur à ſiniſtræ manus digitis,porrò chordę Plectro, ideſt arcu quẽ dextra tenet manus ꝑcutiuntur aut verrũtur potius. Ea itaq; interſtitia faciunt vt tota disdiapaſon cõſonãtia etiã Trichordo haberi queat. At de hac re alias dicemus.

Prodidit agricolam.

Videndum etiam atque etiam quomodo accipiat verbũ prodidit hoc in loco. Lucus enim prodidit regem Midam agricolis,non ipſos agricolas. Raphael per agricolam intellexit regis famulum tonſorem quod apud agrum effoderat. Quod neſcio ſit'ne ſequendum.

Adiicis huic animo monumenta potentia.

Idẽ Raphael illud huic aio ad Ceycẽ retulit,quaſi diceret noſtro ꝑ ſe benigno,ac liberali,ſed difficultatẽ facit qd ſubiungitur:Nec tẽpora perde precãdo.ita vt locũ ſuſpicer nõ oĩno purũ,vt huius Poetæ & diligẽtia & ingeniũ reqrit.

Incommendataq; tellus
Omnis & omne fretum.

Quod nobis cõmendatum eſt,curæ nobis eſt. Tellus igitur ac fretum incõmendata ſunt vẽtis, quòd eis minime ſint curæ,quippe à quibus perturbentur ac vaſtentur.

Iamq; labant cunei, ſpoliataq; tegmine ceræ.

Idem Ceræ diligenter expoſuit picis quas naues integũtur. Vellem ita Cunei expoſuiſſet.

Naufragio interiit uidi,agnouiq;,manusq;
Et diſced.

Latinitas poſtulat vt poſt, Agnouiq; diſtinguatur, & Manusq; coniungamus cum,Et diſcedentem cupiens retinere.

Et quærit ueſtigia ſiqua ſuperſint.

Hęc ſunt Poetę verba de Halcyone,mira me Hercle phãtaſia,quaſi quæ veſtigia adhuc monſtrare velit, ſtatimq; non inuẽtis,exclamat:Hoc erat,ꝑ apoſtrophẽ plenã querelarũ.

Mane erat,egreditur tectis ad littus.

De quo littore loquatur incertum, neque enim Trachin propè mare erat. Sed nunc deſinam,toties hoc conatu illuſus,de his quærere in fabulis.

Proximus aut idem ſi fors tulit,

Raphael exponit aliquis proximus aut forte idẽ ſenior, ſed omnino illud,Si fors tulit,lectorẽ remoratur,quod poſitum pro fortasſis exiſtimat D. Eraſ. Roterod. Nec eſt dubiũ quin illud Homeri exprimere voluerit, quod toties in Iliade eſt atque in Odyſſea ὡς δέ τις εἴπεσκεν.

Fertur Alyxothoe gracili conita bicorni.

Item bicorne ait eſſe inſtrumẽtũ ruſticũ. Quod ſi verum eſt,ego planè huius loci ſenſum nõ percipio. Niſi quod parturientes ſolent,ſi nemo nitẽtibus adſit,ad aliquid fulciri.

Aſpicit He perien patria Cebrenida ripa,

Eperien legit Raphael. Cæterum Cebrenida per ſecundam vocalem e legendum eſt,non Cebrinida. Multa de Cebrenſis Strabo libro decimotertio diſſerit.

ALLEGORIAE IN XI. LIB. METAMOR.

CArmine dum tali ſyluas animoſq; ferarum, Threicius vates & ſaxa ſequentia duxit. In hoc vndecimo libro. Ouid.primo agit de crudeli occiſione Orphei,& mutatione mulierũ quæ eũ occiderunt in arbores, & de dracone qui caput eius deuorare voluit in lapidẽ mutato. Sed de his dictũ eſt in libro præcedente,& ideo trãſeũdũ eſt ad ſequẽtia.

Alleg. fab. Midæ.

¶ Dic cauſam literalẽ fabulæ ortũ ſumpſiſſe ab ebrioſis. Midas enim ſacerdos Bacchi,ideſt vini diciſ fuiſſe, inquãtũ aliquãdo ſupponiſ vltra modũ bibiſſe. Itẽ Silenũ titubantẽ honorat,qa ebrioſus ebrioſum amat. ſed virtute Bacchi,ideſt vini qcqd tãgit aurũ efficiſ.inquãtũ vir ebrioſus ſe eſſe diuitẽ imaginaſ,& quodlibet ab eo aurũ reputaſ. Prouer.xxxi. Bibãt & obliuiſcanſ egeſtatis ſuæ & doloris ſui nõ recordẽtur amplius ¶ Vel dic ↄtra auaros q nihil ſciũt à deo petere niſi aurũ Et ideo pleriq; ſit quòd deus talẽ fortunã dat auaro quòd in oĩbus quæ facit lucraſ,& qcqd tãgit ĩ aurũ mutari diciſ, quia de quocũq; ſe intromittit negocio vel artificio aduenit ipſi aurũ, ideſt lucrũ. Imo ſit quòd ꝓprios cibos in aurũ ↄuertit,inquantũ ad ſaturitatẽ nõ audet comedere, ſed potius cibos vẽdit & ſit quòd fames auaritiæ augeſ,& propter auri acqſitionẽ nullatenus ſatiaſ. Eccle. Multi dati ſunt in auri caſus. Igiſ talis vidẽs quòd iſta nõ reficiunt ſed auaritiis plus inflãmant,ſolet donũ cõtrarium,ſcilicet paupertatẽ vel diuitiarũ ↄtẽptũ appetere. Quod quandoq; deus dat,ita quòd ceſſat in diuitiis delectari. Iſti igiſ in flumine ſcripturæ vel religionis aliquoties abluuntur,& ibi amore auri perditi exuuntur. Ex tunc iã pauperes Chriſti effecti in mundo ſine diuitiis ↄuerſanſ dicẽtes illud Matth.xix. Ecce nos reliqmus oĩa &c. Quod ad literã multis accidit, ſicut patuit de illo philoſopho q cuncta quæ habuit auro vendidit qd tandẽ in maſſa poſitũ ne ſibi ad philoſophãdũ noceret ĩ mare ꝓiecit.

Alleg. fab. Iudicii Midæ inter Apollinem & Pana.

¶ Applica hæc ↄtra rudes & beſtiales q approbãt plus canticũ Panos ruricolæ q̃ Apollinis cœlicolæ, & plus approbãt terrenorũ aduocatorũ dicta q̃ cœleſtiũ doctorũ:magis ei placẽt illa quæ dicũt & faciũt hoĩes beſtiales q̃ quæ agũt ſancti & ſpũales hoĩes,ſicut patet de multis ruſticis q plus de ſuis ſilibus applaudũt q̃ de ſapiẽtibus. Et ꝑꝑ hoc iſtis aures aſininę dari dicunſ:inquãtũ iudicare de reb⁹ aſininę & beſtialiter cõprobãtur I. Corin.ii. Aĩalis homo nõ ꝑcipit ea quæ ſpiritus dei ſunt. Ideo dicitur Prouer.xxiii. In auribus inſipientiũ ne loquaris,quia deſpiciẽt doctrinã eloquii tui. Et ſicut diciſ Eccle.viii. Cum fatuis cõſiliũ nõ habeas. Non enim poterũt diligere niſi quæ eis placent.

Alleg. ſerui Midę & Arundinis.

¶ Dic quòd nihil occultũ quod nõ reueletur,qa ſcilicet dato quòd aliquis aliquod ſecretum ſub terra operuerit, & ſic ꝑpetuo celãdũ crediderit. ↄtinget tamẽ quòd aliqua fiſtula.i. aliqua garrula pſona illud canet & dicet,imo multæ fiſtulæ,aut multi garruli ſunt q nõ poſſunt dicere niſi illud quod ad ↄfuſionẽ aliorũ cõtingit eos ſcire. Vel dic de ꝑditione ſiqs dominũ ſuũ ꝑdiderit, vnde nõ ſperat veniet q hoc aliis reuelabit. Fatuũ eſt igitur aliquod ſecretũ alicui dicere. dato enim quòd qs ipſum terræ, ideſt alicui ſimplici perſonæ credat dicere,ipſe tñ cõtinere nõ poterit qn illud aliis reuelet, & debeat fiſtulare. Vñ illud Hieronymi ad Paulã dicere põt. Si ſecretũ eſſe volueris mihi narrare nõ debueras. Et ideo Prouer.xxv.diciſ. Secretũ alieno ne reueles:ne forte inſultet cum audierit & exprobrare non ceſſet.

Alleg. fab. Laomedõtis, & Heſionis eius filiæ ꝓ ædificatiõe Troiæ.

¶ Hæc allega ↄtra ingratos q dũ indigent auxilio hominũ multa promittere ſolẽt, ſed quãdo negocia eorũ facta ſunt nihil volunt ſoluere. Quapropter ipſos deus & mundus ſolẽt tãq̃ ingratos affligere. Eccle.xxix. Donec accipiãt oſculãtur manus dãtis & in promisſionibus humiliãt vocẽ ſuã, & in tẽpore redditionis poſtulabit tẽpus & loquitur verba tædii. ¶ Vel dic allegorice quòd iſta numina deũ & angelos ſignãt qui à principio Troiã, ideſt mundi ciuitatẽ ædificauerũt & ꝓ ſalario aurũ,ideſt ſidẽ & charitatẽ à rege huius ciuitatis,ideſt ab hoĩe petiuerunt. Sed quia iſte rex, ſcilicet Adã ſidẽ fregit dũ in pomo peccauit,& ſic aurum ꝓmiſſum nõ reſtituit,ſed negauit,ideo fluctibus maris,ideſt amaris tribulationibus ſangatus extitit & ſilia eius,ideſt humana natura mõſtris maris,ideſt dæmonib⁹ data fuit. Sed ꝓ certo Hercules,ideſt Chriſtus ꝑ incarnationẽ veniens ipſam liberauit, & equos veloces & candidos,ideſt viros fideles & innocentes ꝓ ſalario inde ſperauit. Sed quia Troia, ideſt mũdus ipſos reddere renuit, ideo finaliter ipſam in iudicio deſtruet, & totaliter diſſipabit, & Heſionẽ liberatã, ideſt humanã naturam

turã redẽptã Telamoni, ideſt deo patri ppetuo cõmẽdabit. ¶ Sic vere prædicator vel prælatus quãdo aliquã pſonã cautã variã, & cõditionẽ ſuã ſub tot vitiis & diſſimulationibus occultantẽ inuenit quod eã nõ põt cõprehẽdere vel corripere nec Achillẽ, ideſt Chriſtũ in ea per gratiã generare, circa hãc talẽ pſonã dũ dormit, ideſt dũ nõ aduertit laqueos regularis diſciplinæ debet ponere, & ſic ipſam impręgnare. ¶ Vel dic de diabolo qui animã cautã, & ſe ab ipſo diuerſimode occultãtẽ dũ à caſu dormit, ideſt dũ in mundo delectatur, laqueis diuerſarũ malarũ ɔcupiſcẽtiarũ ipſam alligat, & ſic fœtu peccati ipſam imprę̃gnat. Iac. i. Concupiſcẽtia cũ cõceperit parit peccatũ. ¶ Talis eſt diabolus, qa poſtq̃ aliquã animã furatus fuerit p peccatũ ſolũ colorẽ ei⁹, ideſt ɔuerſationẽ eius mutare & de alba nigrã facere, ideſt de ſancta turpẽ & peccãtem, vt poſſit eius memoriã & notitiã à domino ſuo Chriſto penitus amouere. ¶ Vel dic quòd talis eſt adulatoe vel hæreticus q ita faciũt ſe, & facta ſua palliare quòd vnũ faciunt aliud apparere. Eſaiæ. v. Væ q dicitis malũ bonũ & bonũ malũ ponẽtes tenebras lucẽ, & lucem tenebras, ponẽtes amarũ in dulce & dulce in amarum. ¶ Sit aĩa Chriſti vxor quãdo videt quòd vir ſuus dei fili⁹ nauẽ crucis aſcẽdit vbi periclitatus & mortuus fuit cũ videt & ɔſiderat ipſũ mortuũ, debet ſe ſup eũ in mari, ideſt in amaritudine pœnitẽtiæ & ɔfeſſiõis p deuotionẽ ponere, & cũ eo facto aue in reſurrectiõe & aſcẽſione ſimul renouari, & ſic auis ſimilitudinem induere, & per cõtemplationem aſcendere & volare, ſic vt ſibi dicatur iſtud Pſal. In mari via tua, & ſemitæ tuæ in aquis multis. ¶ Vult Oui. per hos tres filios ſomni intelligere triplex genus ſolicitudinis quã immittit diabolus in corda dormiẽtiũ mũdanoꝝ p negligẽtiã vitę ſuæ. Prima ſolicitudo eſt circa honores & dignitates, ſecũda circa voluptates, tertia circa cupiditates. Prim⁹ igiť filius mittiť ad ſupbos q eis effigiat de nobilitate humana, de dignitatibus & honoribus, de põpa ſeculari, in veſtitu, geſtu, fabulatu, & eqtatu. Et iſti quatenus tales ſint nõ curãt multũ de diuitiis vel voluptate. Secũdus fili⁹ mittiť ad libidinoſos & nõ repræſentat niſi ea quæ ad bruta ptinẽt. Dicit enĩ Ariſto. iii. ethicoꝝ quòd illa delectatio maxime vocať exprobrabilis qua delectamur nõ ſecũdũ quòd ſumus hoĩes, ſed ſecũdũ quòd ſumus aĩalia. Talibus enim gaudere & maxime ea diligere beſtiale eſt. Iſte fili⁹ creat in hoĩe ſolicitudinẽ & curã carnis in deſideriis & cibis & potibus venereis & qete. Et iſti nõ principaliter habẽt cordi honores vel diuitias niſi earũ, ſed tantũmodo voluptatẽ. Tertius filius ſomni mittiť ad cupidos. Iſte facit hoĩem cogitatiuũ circa inanimata, maxie circa aurũ, argẽtũ, & terræ mineras, qa ſi circa oues & boues ſolicitať hoc eſt ſecũdario, inquãtũ, ſcilicet p talia eſt pecunia acqrẽda. Et hi oẽs p regẽ ſomnũ, ideſt peccatũ reguntur & mittunť. Ro. v. Regnauit mors ab Adã vſq; ad Moyſen. Et iſte ſomnus diuitiaꝝ voluptatũ & honorũ verteť finaliter in paupertatẽ, vilitatẽ & miſeriã. Vnde Pſal. Dormierũt ſomnũ ſuũ & nihil inuenerũt oẽs viri diuitiaꝝ in manibus ſuis. Et Prouer. ii. Noli diligere ſomnum ne te egeſtas opprimat.

Alleg. fab. [Aeſ]aci & [Th]ethidis

Alleg. fab. [A]utolyci.

Alleg. fab. [C]eycis & [A]lcyones

Alleg. fab. [t]rium filio[r]ũ ſomni.

P. OVIDII NASONIS.

METAMORPHOSEOS.

LIBER DVODECIMVS.

ARG. FABVLAE SEQ.

AGamemnon Atrei & Aeropes filius dux Achiuorum, cum in Aulide Ioui ſacra miniſtraret, conſpexit draconem in arbore, quæ impendebat aræ, lapſum ad nidũ volucris cuius octo pullis conſumptis ab eodem ſerpente, & nouiſſime etiam matre Aquila circumuolãte ipſe conuerſus in ſaxum eſt. Quorum prodigio Calchas Teſtoris filius augur reſpondit per nouem annos in Troadem dimicaturos Græcos, decimo autem illa eos potituros. Fertur autem portus Bœotiæ hic eſſe, vbi mille naues aduerſis tempeſtatibus ſtetiſſent. Morantibus enim Achiuis reſponderetur a Calchante non ante claſſes poſſe moueri, quam Iphigeniam pater immolaſſet, quæ cum pro re communi ad aram eſſet applicata, inter ſacrificium obductis nubibus a Diana rapta eſt, & pro eo ſuppoſita Ceruа.

NEſcius aſſumptis Pria-
m⁹ pater Aeſacõ alis
Viuere, lugebat tũmu
lo quoq; nomen hñti
Inferias dederat cũ fra
tribus Hector inanes,
Defuit officio Paridis
præſentia triſti,
Poſt modo q rapta lõ
gũ cũ cõiuge bellum
Attulit in patriam, coniurataeq; ſequuntur
Mille rates, gentiſq; ſimul commune Pelaſgæ.
Nec dilata foret uindicta, niſi æquora ſæui

NEſcius aſſũptis) Quæ tẽpore belli Troiani factæ ſũt Metamorphoſes, hoc libro ferè deſcribit poeta, ac primũ Draconis trãſmutationẽ, qui pullos cum matre apud Aulidẽ ſpectãtibus Græcis deuorauit pſpicue exponit. Nã cũ mille Græcoꝝ Helenã repetẽtium naues ad Aulidẽ ɔueniſſent, ac Ioui ſacrificare Græci vellẽt, ecce ſerpens platanũ aræ imminentẽ aſcendit, ac primum pullos octo qui adhuc in nido erãt, deinde circunuolantẽ matrem deuorauit. Quod quidẽ cũ alii admirarentur, Calchas ex eo collegit bellum nouẽ annos duraturum, ac decimo demũ anno Troiã captum iri. Cæterum ſerpens ille ad perpetuã rei memoriam in ſaxum à Diis fuit cõmutatus. ¶ Neſcius aſſumptis) more ſuo poeta cõcinne & librum libro connectit, & quædam prænarrat, quo commodius (quam dixi) Draconis Metamorphoſin in ſaxũ exponat. ¶ Tumulo quoq; nomẽ habẽti) Cenotaphio in quo nomen ſine corpore erat inſcriptum. ¶ Inferias dederat) ſacrificia fecerat. Nam inferiæ dicũtur ea ſacrificia, quæ inferis & mortuis fiunt. Hęc autem à poeta narrantur, vt hunc librum cum ſuperiore aptius connectat. ¶ Paridis præſentia) periphraſis eſt. Paris enim defuit exequiis Aeſaci fratris. Nam in Græciam ad rapiẽdam Helenam nauigarat, quam Venus ipſi pollicita erat, cum iudex electus ſuper trium Dearum pulchritudine Iunonis, Palladis, & Veneris pro Venere ipſa ſententiam tulit, vt in laudatione Helenes Iſocrates narrat. Orta nanque inter illas Deas contentione de pulchritudine, Alexander, qui Paris fuit cognominatus Priami filius iudex fuit conſtitutus, cui quidem cum Iuno polliceretur ſe totius Aſiæ regnum conceſſuram. Pallas vero ipſum inuictum in bellis effecturam. Venus autem Helenam mulierum omnium pulcherrimam pro Venere vt Helena potiretur iudicauit. ¶ Poſt modo) poſtea. ¶ Longum bellum) decem nanque annos durauit. ¶ Cum coniuge) Helena. ¶ Commune gen. Pelaſgæ) concilium totius Græciæ.

RAPH.

Paridis iudicium.

Serpens in ſaxum.

Inuia feciſſent uenti.Bœotaq; tellus
Aulide p.ſcoſa, puppes tenuiſſet ituras.
Hic patrio de more, Ioui cum ſacra paraſſent,
Vt uetus accenſis incanduit ignibus ara,
Serpere cœruleum Danai uidere Draconem
In platanum, cœptis quæ ſtabat proxima*ſacris.
Nidus erat uolucrum bis quattuor arbore ſumma,
Quas ſimul & matrem, circum ſua dāna uolātem
Corripuit ſerpens, auidaq; recondidit aluo.
Obſtupuere omnes, at ueri prouidus augur
Theſtorides uincemus, ait, gaudete Pelaſgi.
Troia cadet, ſed erit noſtri mora longa laboris.
Atque nouem uolucres in belli digerit annos.
Ille ut erat uirides amplexus in arbore ramos,
Fit lapis, & ſeruat ſerpentis imagine ſaxum.

ARG. FABVLAE SEQ.

Iphigenia ſupradicta Agamemnonis filia in ceruam verſa, & a Diana eſt in Tauricos fines tranſlata.

Permanet Aonius Nereus uiolentus in undis,
Bellaq; non transfert. & ſunt qui parcere Troiæ
Neptunum credant, quia mœnia fecerat urbis.
At non Teſtorides neque enim neſcit'ue, tacet'ue,
Sanguine Virgineo placandam Virginis iram
Eſſe Deæ, poſtquam PIETATEM publica cauſa,
Rexq; patrem uicit, caſtumq; datura cruorem
Flentibus ante aram ſtetit Iphigenia miniſtris.
Victa Dea eſt, nubemq; oculis obiecit, & inter
Officium, turbamq; ſacri, uocem'q; precantum,
Suppoſita fertur mutaſſe Mycenida cerua.

ARG. FABVLAE SEQ.

Cum fama per orbem Græcorum aduentum ad expugnandum Ilium, & in Troade claſſis eſſe, aperuiſſet. Primus in congreſſu bellantium Proteſilaus Iphicli filius ab Hectore eſt interēptus, dehinc nouiſſime Cygnum Neptuni filium, qui nullo telo interimi poterat, Achilles cum diu in certamine victoriæ contentio eſſet, & fruſtra in eum tela eminus iaceret, Meneto Lycio prius interempto, ſtricto enſe perſequens præcipitatum ſupra ſaxum eliſo gutture preſſit. Quem priuſquam ſpoliaretur armis ab illo, Neptunus eius parens in volucrem eiuſdem nominis contulit, ne nominis aboleretur perpetuitas.

Ergo ubi qua decuit, lenita eſt cæde Diana,
Et pariter Phœbes, pariter maris ira receſſit:
Accipiunt uentos a tergo mille carinæ:
Multa'q; perpeſſæ, Phrygia potiuntur arena.
Orbe locus medio eſt inter terras'q;, fretum'q;,
Cœleſtes'q; plagas triplicis confinia mundi.
Vnde quod eſt usquam, quāuis regionibus abſit,
Inſpicitur, penet. at'q; cauas uox omnis ad aures.
Fama tenet. ſumma'q; domum ſibi legit in arce.
Innumeros'q; aditus, ac mille foramina tectis
Addidit, & nullis incluſit limina portis.
Nocte die'q; patet. tota eſt ex ære ſonanti,
Tota fremit, uoces'q; refert, iterat'q; quod audit.
Nulla quies intus, nulla'q; ſilentia parte.
Nec tamen eſt clamor, ſed paruæ murmura uocis,
Qualia de pelagi (ſiquis procul audiat) undis
Eſſe ſolent. qualem'ue ſonum, cum Iuppiter atras
Increpuit nubes. extrema tonitrua reddunt.
Atria turba tenet, ueniunt leue uulgus, eunt'q;
Miſta'q; cum ueris paſſim commenta uagantur
Millia rumorum confuſa'q; uerba uolutant.
E' quibus hi uacuas implent ſermonibus aures.
Hi narrata ferunt alio, menſura'q; ficti

RAPH. ⁋INVIA) innauigabilia) ⁋Aulide piſc.) Aulis vrbs eſt Bœotiæ Chalcidi finitima ab Aulide Euonymi, filii Cephiſi filia cognominata. ⁋Piſcoſa) piſcibus abundante. ⁋Tenuiſſet) retinuiſſet. i. remorata fuiſſet. ⁋Incanduit) calefacta fuit. ⁋Cœruleum draconem) nigrum. ⁋Quæ ſtabat proxima) quæ imminebat ſacrificiis cœptis. ⁋Theſtorides) Calchas Theſtoris filius. ⁋Circum ſua dāna) circum ſua pignora, quæ cum maximo ſuo damno deuorari à dracone videbat. ⁋At nouem volucres) ordo eſt & ſenſus. Atque Calchas digerit & diſtribuit nouē volucres) ordo eſt & ſenſus. Atque Calchas digerit & diſtribuit nouem volucres & aues in nouem belli annos.

Aulis.

*a.l.caſtris

ADDI. {Tota hæc fabula deſcribitur ab Home. lib. ii Iliados, qui auē ipſam paſſerem vocat, non aquilam, vt ſupra Lactantius in argumento: ita enim inquit:

Ε'νθαδ' ἔσαν στρουθοῖο νεοσσοὶ νήπια τέκνα
Ο'ζῳ ἐπ' ἀκροτάτῳ πετάλοις ὑποπεπτηῶτες
Ο'κτώ, ἀτὰρ μήτηρ ἐνάτη ἦν, ἣ τέκε τέκνα.

Calchas. Porrò autem quod ad Calchantem attinet, fuit hic vates Græcorum, genus ab Apolline ducēs, vt ſcribit Pherecydes. Fuit enim Idmon Apollinis filius ex Aſteria Coroni (quanquam ſunt qui Abantis euidem dicant) hic cū Argonautis in Colchos nauigans, ab apro in Mariandinis periit interfectus, relicto filio Theſtore ex Laothoe coniuge. Eius Theſtoris Calchas fuit, qui poſt excidium Troianum in Aſiam veniens, & ibi à Mopſo vaticinandi certamine ſuperatus, ex mœrore periiſſe dicitur. Cuius rei & Strabo meminit lib. xiiii. Homerus primo Iliad. —τοῖσι δ' ἀνέστη
Κάλχας Θεστορίδης οἰωνοπόλων ὄχ' ἄριστος
Ο'ς ᾔδη τά τ' ἐόντα, τά τ' ἐσσόμενα, πρό τ' ἐόντα.}

⁋Permanet Aonius) Agamemnon ad bellum Troianum proficiſcens, cum apud Auliden reliquos Græciæ principes expectaret imprudens Dianę ceruam occidit. Quare Dea irata in tantam tempeſtatem mare excitauit, vt Græcorū claſſis inde ſoluere non poſſet. Cum autē etiam peſte laborarent, conſultus Calchas reſpondit. Dianę iram Agamemnonio ſanguine eſſe placandā. Tandem igitur Agamemnonis quoq; cōſenſu adducta Iphigenia ad aras vt immolaretur, à Diana dicitur fuiſſe ſacerdoti ſubrepta, ac illius loco cerua ſuppoſita. ⁋Bellaq; non transfert) è Græcia ad Troiam. ⁋Quia mœnia fecerat vrbis:) nam vnà cum Apolline muros vrbis Troiæ ædificauit Neptunus. ⁋Neque enim neſcit'ue tacet'ue) hoc eſt, & ſcit & ait virginis ſanguine Dianā eſſe placandam. ⁋Virginis Deę) Dianæ. ⁋Publica cauſa) publica vtilitas. ⁋Rexq; patrē) hoc eſt, officium regis pietatem patris expugnauit. ⁋Mycenida) Iphigeniā Mycenæam. Mycenæ autē vrbs eſt Peloponneſi, à Mycenęo Spartonis filio, ac Phoronei fratre dicta. ⁋Ergo vbi) vt Cygni Neptuni filii, cuius corpus nulla ex parte poterat vulnerari, Metamorphoſin cum ſuperiore connectat poeta, multa prænarrat, ac primum Famæ aulam deſcribit, deinde aduentum Græcorum ad littus Troianum, tum Proteſilai cædem, qui primus egredi i littus Troianum auſus ab Hectore fuit interfectus. ⁋Phœbes) Dianæ. ⁋A tergo) à puppi. ⁋Phrygia arena) littore Troiano. ⁋Orbe locus medio) Famæ ædium elegans deſcriptio. ⁋Triplicis mundi) in treis partes diuiſi, cœlū, mare, & terram, ſiue tribus partibus conſtantis, cœlo, aqua, & terra. ⁋Vſquam) aliquo in loco. ⁋Abſit) diſtet. ⁋Regionibus) regionum multarum ſpatio ⁋Fama tenet) habitat. ⁋Famam autem incorpoream, tanquam corpus habētem deſcribit. ⁋Legit) elegit. ⁋Summa in ar.) in arcis ſummitate. ⁋Innumeros aditus) innumerabiles & infinitos ingreſſus. ⁋Et null. inclu. limi. por.) ianuas ædium Famæ ſemper ait patere, nec vnquam claudi, cum nullæ inſint. ⁋Qualia de pelagi) qualia inquit eſſe ſolent murmura ab vndis pelagi venientia. ⁋Increpuit) crepare & ſtrepere fecit ⁋Commenta) ficta. ſic Virgilius.

Tam ficti, praui'que tenax,
quàm nuncia veri.

⁋Confuſa) obſcura, quæ difficulter percipi poſſunt. ⁋Vacuas aures) ocioſas.

Iphigenia in ceruam.

Mycenæ.

Famę ędium deſcriptio

Fama comites.

Proteſilai cædes.

CILLIC

Creſcit & auditis aliquid nouus adiicit author
Illic crudelitas, illic temerarius error,
Vanaq; lætitia eſt, conſternatiq; timores,
Seditioq; recens, dubioq; authore ſuſurri.
Ipſa quid in cœlo rerum, pelagoq; geratur,
Et tellure uidet, totumq; inquirit in orbem.
Fecerat hæc notum, Graias cum milite forti
Aduentare rates neque inexpectatus in armis
Hoſtis adeſt, prohibentq; aditus, litusq; tuentur
Troes, & Hectorea primus fataliter haſta
Proteſilae cadis, commiſſaq; prælia magno
Stãt Danais, forteſq; animæ. nec cognitus Hector,
Nec Phryges, exiguo quid Achaica dextera poſſit
Sanguine, ſenſerunt & iam ſignata rubebant
Littora, iam leto proles Neptunia Cygnus
Mille uiros dederat iam currus ſtabat Achillis,
Totaq; peliacæ ſternebat cuſpidis ictu
Agmina, pq; acies, aut Cygnũ, aut Hectora quærẽs
Congreditur Cygno. decimum dilatus in annum
Hector erat. tum colla iugo canentia preſſos
Exhortatus equos, currum direxit in hoſtem.
Concutienſq; ſuis uibrantia tela lacertis.
Quiſquis es o iuuenis dixit, ſolamen habeto
Mortis, ab Aemonio quod ſis iugulatus Achille.
Hactenus Aeacides, uocem grauis haſta ſecuta eſt.
Sed quãquam certa nullus fuit error in haſta,
Nil tamen emiſſi profecit acumine ferri.
Vtq; hebeti pectus tantummodo contundit ictu.
*Nate Dea (nam te fama prænouimus) inquit
Ille. quid à nobis uulnus miraris abeſſe?
(Mirabatur enim) non hæc, quam cernis equinis
Fulua iubis, caſſis. nec onus caua parua ſiniſtræ
Auxilio mihi ſunt. decor eſt quæſitus ab iſtis.
Mars quoq; ob hoc cape arma ſolet. remouebit oẽ
Tegminis officium. tamen indiſtrictus abibo.
Eſt aliquid non eſſe ſatum Nereide, ſed qui
Nereaq;, & natas, & totum temperat æquor,
Dixit. & hæſurum clypei curuamine telum
Miſit in Aeaciden, quod & æs, & proxima rumpit
Terga nouena boum. decimo tñ orbe moratũ eſt.
Excipit hoc heros. rurſuſq; trementia forti
Tela manu torſit. rurſus ſine uulnere corpus,
Syncerumq; fuit. nec tertia cuſpis apertum,
Et ſe præbentem ualuit diſtinguere Cygnum.
Haud ſecus exarſit, quàm circo Taurus aperto,
Cum ſua terribili petit irritamina cornu
Phœniceas ueſtes eluſaq; uulnera ſentit.
Num tamen exciderit ferrum, conſiderat haſtæ.

APH. ¶ILLIC cru.) Famæ comites enumerat poeta. ¶ Conſternatiq; ti.) ab effectu, quod conſternatos atque perturbatos homines reddant. ¶ Seditioq; re.) nouus tumultus. ¶ Suſurri) murmura. ¶ Ipſa quid in cœlo) Fama inquit omnia quæcunque in mundo aguntur uidet. ¶ In totum or.) de iis quæ in toto orbe aguntur ¶ Fecerat hæc no.) vulgauerat. ¶ Hoſtis adeſt;) hoſtes adueniũt. ¶ Fataliter) ex fatorum lege. ¶ Proteſilae cad.) Proteſilaus Iſiphyli * fuit filius, ac Laodomiæ Acaſti filiæ maritus, qui Græcorum primus in littus Troianũ egredi auſus, ab Hectore fuit interfectus.

a.l. Iphil.

ODI. {Idq; fataliter, vt ſupra dixit. Reſponſum enim fuerat Achiuis, vt & Higynus annotauit, eum qui primus litora Troianorũ attigiſſet, periturũ, fabulã aũt deſcribit Home. Iliad. ii. his verſibus:

Τῶν δ' αὖ πρωτεσίλαος ἀρήϊος ἡγεμόνευε
Ζωὸς ἐών, τότε δ' ἤδη ἔχε κατὰ γαῖα μέλαινα.
Τοῦ δὲ καὶ ἀμφιδρυφὴς ἄλοχος φυλάκῃ ἐλέλειπτο
Καὶ δόμος ἡμιτελὴς, τὸν δ' ἔκτανε Δάρδανος ἀνὴρ
Νηὸς ἀποθρώσκοντα πολὺ πρώτιστον Ἀχαιῶν.

Qđ aũt hic ab Hectore occiſus dicit, id alii variãt: quidã enĩ ab Aenea occiſũ volunt, qdã ab Achate, Aeneæ ſocio, alii tiã ab Euphorbo, vt eodẽ loco annotat Cõmẽt. Proteſilaum porro dictũ ait Higynus, eò qđ primus Græcorum periſſet, cum antea Iolaus diceretur. Huius pater Iphiclus fuit, curſus velocitate ac leuitate celebris, vt qui pedibus ſupra ſummas ariſtas decurreret, neque ſpicas earum læderet aut infringeret, Iphicli autem Phylacus. Vnde & Phylacides alibi dicitur Proteſilaus ab auo videlicet paterno non à loco. Dicitur autem idem etiã ab inferis commeatu in triduum impetrato, rediſſe in vitam vxoris Laodamiæ precibus, quam rem Lucianus tractat in Dialogis inferorum, & diuinos poſtea honores conſecutus, Eleunte in Cherſoneſo, vt Pauſan. In Atticis tradit.} ¶ Stant magno) conſtant, quia fortiſſimum virum amiſerunt. ¶ Forteſq; animæ) cõſtat verbum eſt ſubaudiendum. ¶ Nec cognitus Hector) conſtat magno ſubaudiatur. eſt enim ordo & ſenſus, & Hector non cognitus magno cõſtat Græcis. Si enim cognitus fuiſſet, facile illum vitaſſet Proteſilaus. ¶ Achaica dextera) Græcorum vires, quãuis ad Achillem & Aiacem alludere videatur, qui multos ex Troianis interfecerunt. ¶ Signata) infecta ſanguine ſubaudiatur. ¶ Proles Neptunia Cyg.) tandem ad Cygni Metamorphoſin, id quod à principio libri intendebat poeta peruenit. Nam Cygnus Neptuni filius, quod dono patris nullo ferro poſſet vulnerari, Achillis impetum expectare auſus eſt, à quo ſæpius haſta fruſtra percuſſus, cum ferri acies corpore illius retunderetur, tandem corruptus, & ſtrangulatus eſt. Quẽ cũ Achilles ſpoliare vellet, arma ſine corpore fuiſſe relicta aiaduertit, nã pater Neptunꝰ illũ i auẽ Cygnũ iã cõmutarat. ¶ Stabat) erectꝰ erat. ¶ Achillis) Achilles autem Pelei & Thetidis fuit filius, dictus vel ἀπὸ τοῦ ἄχος λύειν hoc eſt, à ſoluendo dolore, medicus enim fuit, à Chirone medicinam doctus vel ἀπὸ τοῦ ἄχος ἐλαύνειν ἐπενεγκεῖν hoc eſt, ab inferendo Ilienſibus dolore, vel à particula priuatiua, & χίλον, hoc eſt, cibo. Neque enim lac guſtauit prorſus, ſed medullis ceruorum à Chirone nutritus fuit. Vnde (vt inquit Euphorion,) à Myrmidonibus Achilles fuit noiatus. ¶ Peliacę cuſpi.) Pelias haſta Achillis dicta eſt à Pelio mõte, ex quo fuerat reciſa, vñ Peliacꝰ declinatur. {Peliadis deſcriptio eſt apud Hom. Ilia. xv.

Cygnus Neptuni filius.

Achilles.

ADDI. Pelias.

Ἔγχος δ' οὐχ ἕλετ' οἶον ἀμύμονος αἰακίδαο
Βριθὺ, μέγα, στιβαρὸν, τὸ μὲν οὐ δύνατ' ἄλλος ἀχαιῶν
Πάλλειν, ἀλλά μιν οἶος ἐπίστατο πῆλαι ἀχιλλεὺς
Πηλιάδα μελίην τὴν πατρὶ φίλῳ πόρε χείρων
Πηλίου ἐκ κορυφῆς φόνον ἔμμεναι ἡρώεσσι.}

¶ Equos preſ. col. ca.) hoc eſt, preſſa & onerata iugo colla albentia habentes. eſt enim ſynecdoche maxime huic poetæ familiaris. ¶ Hactenus Aeci.) locutus eſt, ſubaudiatur. ¶ Vt he.) tanq̃ hebeti & obtuſo non autem acuto. ¶ Caſſis) galea. ¶ Caua pat.) concauum ſcutum. ¶ Decor) pulchritudo, ornamentum. ¶ Mars quoque ob hoc) propter decorem, vt ornatus videatur, non autem vt ꝓtegatur. ¶ Indiſtrictus) inuulneratus. ¶ Eſt aliquid) modeſte genus ſuum oſtentat Cygnus, ac matri Achillis anteponit. ¶ Nereide) Thetide nympha, Nerei filia. ¶ Sed qui Nereaq;) ex eo ſubaudiatur, eſt autem Neptuni periphraſis. ¶ Terga nouena) nouem terga & pelles. ¶ Decimo orbe) decimo tergore. ¶ Moratũ eſt) retentũ eſt, atq; remoratum. ¶ Syncerumq; fuit) integrum. ¶ Apertum) nudatum. ¶ Et ſe præbentem) ſe haſtæ opponentem. ¶ Diſtinguere) vulnerare. ¶ Circo aperto) ſpatioſo. In circo autem venationes exhibebantur. ¶ Phœnicias ve.) purpureas, quibus maxime agreſtes tauri in arena iritabantur. {Hos noſtrum vulgus Euba- ADDI.

*Salutatio cui ſubeſt tacita ironia, Fruſtra iactas tuos parentes Deos, cũ & ego diis genitꝰ ſim.

Hærebat ligno, manus eſt mea debilis ergo.
Quas'q; ait antè habuit uires effudit in uno.
Nam certe ualuit, uel cum Lyrneſia primum
Mœnia deieci, uel cum Tenedon'q; ſuo'q;
*Aeetioneas impleui ſanguine Thebas.
Vel cum purpureus populari cæde Caycus
Fluxit, opus'q; meæ bis ſenſit Telephus haſtæ,
Hic quoque tot cæſis, quorum per littus aceruos
Et feci, & uideo, ualuit mea dextra, ualet'q;.

los hodie vocat, hi enim colorem puniceum, aut rutilum non ferunt, eumq; geſtantes impetunt. Irritari autem ſolebant & pilis inde factis. Hinc Martialis libro primo.

Qui modo per totam flammis ſtimulatus arenam,
Suſtulerat raptas taurus in aſtra pilas. Et rurſum:
Nanque grauem gemino cornu ſic extulit vrſum,
Iactat vt impoſitas taurus in aſtra pilas.} ⸿Eluſa) irrita & vana.

COEL. RHOD. ⸿CAEterum quia de pilis ſermo eſt, aſtruit poetę illius acutus interpres, vt de eo meum ſemper fuit iudicium, & bene doctus quoque, etiã ſi naſutiores multi, ſubditis equo calcarib⁹, laxis habenis toto in illum feruntur impetu, & altius genuinũ infigũt, ab hac pilarum ſimilitudine veſtes, quæ in ſpectaculo tauris obiicerentur iritandis, pilas item fuiſſe nuncupatas, quòd à tauris peterentur, tanquã effigies hominum. Vel, inquit, pilæ dicebantur, quòd in globum & luſoriæ pilæ ſpeciem conuolutæ iactabantur: quanquam rudis antiquitas, vt Pædianus author eſt, homines è ſtramine formaret ad eum vſum. Poſtea, inquit, luxus in tantum auctus eſt, vt veſtes etiã purpureæ obiicerentur. Quod duodecimo Metamorphoſeon ſignificaſſe Ouid. quoque videtur, quum ita canit:

*a.i. Solus Echionias

Haud ſecus exarſit, quàm circo taurus aperto,
Cum ſua terribili petit irritamina cornu,
Phœnicias veſtes, eluſaq; vulnera ſentit.

Sed vt nos ex multiiuga lectione cuiuis aliquid aucupemur quod ingenioſus enarrator minus aduerterit, cuius fiducia haudquaquam in aurem vtrãque dormiendum, ſed peruigilate ſemper excutiẽdi poetarum ſenſus, quibus ille multum intulit claritatis, quum alioqui Heracliti tenebris obuoluti, plurimis iacerent incogniti & inſciti: quod ſanè velut auri coronarii laxamentum dixeris, eminentis ingenii fertilitate cõdonatũ: ſubeſt ſemper ferè intercutaneæ eruditionis aliqd, quod non niſi Linceo conſpexeris, veluti in eo (quod ait) nimio luxu inſtitutũ, vt Phœniceæ veſtes conücerentur ad taurorum iritationem. Id vero minus veritate conſtituitur, nã ex natura rerum oborta conſuetudo eſt, quam & iureconſultus Vlpianus Digeſtis de furtis non ignoraſſe videtur, vbi ait: Cum eo qui pannum rubrum oſtẽdit, fugauitq; pecus, vt in fures incideret, furti actio eſt. Hoc & In inſtitutionibus relatum inuenies De obligationibus quæ ex delicto naſcuntur. Quod vt verũ ſcias, audi quid doctiſſimus ille Plutarchus in Oratione qua cõnubialia contexuit præcepta, ad hoc ipſum pertinentia memoriæ mãdanda cenſuerit. Qui elephãtis (inquit) ſe admouent, veſtem claram non geſtant, nec puniceã qui tauris, quòd huiuſmodi coloribus illa animalia maxime efferantur, ſicuti tigres in tantum aguntur furorem ſonitu tympanorum, vt ſemetipſas dilanient, feles olfactu odoramentorũ perturbari & furere, traditur. Idẽ porrò Plutarchus in libro de Alexandri fortuna, liquidius etiãnũ tauros phœniceis iritari efferariq; ſcribit, elephãtes vero albis.

RAPH. ⸿ERGO) affectui & indignationi ſeruit hæc dictio ergo Indignatur enim Achilles, quod Cygnus acuta haſtæ cuſpide vulnerari non poſſit. Cum maxima vero indignatione in dextræ ſuæ debilitatẽ cauſam refert. ⸿Lyrneſia mœn.) Lyrneſus vrbs Troadis, quam Græci diripuerunt, vnde Briſeida rapuit Achilles.

ADDI. {Homerus Iliados ſecundo.

Κεῖτο δ' ἐν νήεσσι ποδάρκης δῖος Ἀχιλλεύς,
Κούρης χωόμενος Βρισηΐδος ἠϋκόμοιο.
Τὴν ἐκ λυρνήσσου, ἐξείλετο πολλὰ μογήσας,
Λυρνησσὸν διαπορθήσας καὶ τείχεα θήβης.
Κὰδ δὲ μύνητ' ἔβαλλεν, καὶ ἐπίστροφον ἐγχεσιμώρους,
Υἱέας εὐηνοῖο σεληπιάδαο ἄνακτος.

Quo loco Cõmentator addit Mynetem fuiſſe cõiugẽ Briſeidis. ⸿Vel cum Tenedonq;) Tenedos inſula eſt, è regione littoris Troiani, vt & Virg. ii. Aenei. meminit. Hæc à Tenne Cygni filio nominata dicitur, cum antea Lycophrys vocaretur. Nã Cygni, (eius de quo hic Ouid. agit) duo liberi fuere, Tennes & Leucothea. mortua autẽ eorũ matre, Cygnus nouercã illis induxit, Phylonomen, ſiue vt alii, Polybœam nomine. Hæc cum amore & libidine in Tẽnem accenſa ferretur, de ſtupro illũ appellauit, ſed Tennes à ſcelere abhorrens, ſolicitatem repudiauit. quare illa metu ne pderet, Tennem apud patrẽ præuertit, vltroq; illũ detulit, quaſi q ſe temerare voluiſſet. Cygnus itaq; in filium ira cõmotus, capſæ incluſum in mare abiecit, ſed Neptunus caſtitate adoleſcẽtis, & item quod nepos ipſius eſſet, adductus, capſam Lycophryt inſulę appulit, quã incolæ vidẽtes, & aperiẽtes, Tẽnẽ cognito eius caſu, regẽ inſulæ cõſtituerunt, ipſamq; Lycophryn, de noie eius Tenedũ appellarũt author Cõmẽt. Home. i. Iliad. Hãc autẽ inſulã Gręci ductu Achillis, vt & Leſbum & vicina alia loca decẽnali illo bello, incurſionibus vaſtarunt ac diripuerunt.} ⸿Solus Echio.) corrupte qdẽ ſic legitur eorũ culpa, qui ſibi oia pmittunt in iis inuertẽdis, quæ in priſcis exẽplaribus deſcripta nõ pcipiũt. Cũ enim quaſnã Ouid. Aeetionias Thebas vocaret, minus intelligerent hoies & imperiti & temerarii, nõ ſolum Aeetionias in Echionias inuerterunt, ſed hoc quoq; nomẽ Solus cõmodo ſuo aſcripſerũt, ignorantes Echionias Thebas in Bœotia eſſe, quæ p Græcis ↄtra Troianos ſteterũt, vt aperte in. ii. Iliad. narrat Hom. Quas autẽ ſe iactat expugnaſſe Achilles in Cilicia ſunt Aeetioniæ dictæ ab Aetione Andromaches patre, quẽ ab Achille interfectũ, Thebẽq; vrbẽ Ciliciæ excelsã fuiſſe depopulatã apud Homerũ Andromache ipſa cõqueritur. Thebæ aũt multarũ vrbiũ eſt nomen. Siquidẽ & in Aegypto & in Bœotia & in Cilicia, & in Syria, & in Ionia iuxta Miletum, & in Attica & in Theſſalia Pthiotide & in Italia Thebæ fuerunt. Thebæ ſanè Ciliciæ pro Troianis contra Græcos arma ſumpſerũt. legitur etiam Eetioneas. {Homerus Iliados primo. Aetion. Thebæ

Ὠιχόμεθ' ἐς θήβην ἱερὴν πόλιν ἠετίωνος
Τὴν δὲ διεπράθομεν, καὶ ἤγομεν ἐνθάδε πάντα Et Iliados ſexto. ADDI.

Ἀνδρομάχη θυγάτηρ μεγαλήτορος ἠετίωνος
Ἠετίων, ὃς ἔναιεν ὑποπλάκῳ ὑληέσσῃ
Θήβῃ ὑποπλακίῃ, κιλίκεσσ' ἄνδρεσσιν ἀνάσσων. Et rurſum.

Ἤτοι γὰρ πατέρ' ἁμὸν ἀπέκτανε δῖος ἀχιλλεύς,
Ἐκ δὲ πόλιν πέρσεν κιλίκων εὖ ναιετάουσαν
Θήβην ὑψίπυλον κατὰ δ' ἔκτανεν ἠετίωνα, &c.

Ex hac autem vrbe & Chryſeidem abduxere Græci Chryſæ ſacerdotis filiam, vt Iliados primo:

Ἐκ δ' ἕλον ἀτρείδῃ χρυσηΐδα καλλιπάρῃον,
Χρύσης δ' αὖθ' ἱερεὺς ἑκατηβόλου Ἀπόλλωνος.

Sunt autẽ Chryſeis & Briſeis patronymica noia, cum ppria fuerint, Alterius Aſtynome, alterius Hippodamia, vt Comment. ibidẽ annotat.} ⸿Purpureus Cayc.) fluuius eſt Myſiæ Caycus, quã regionẽ Græci deuaſtarũt, ne Troianis ferre auxiliũ poſſet. Caycus ⸿Cæde pop.) occiſione populi ſui. ⸿Bis ſen. Tele.) Telephus Herculis fuit filius ex Auge nympha, q expoſitus, à ceruа dicit fuiſſe educatus, robuſtuſq; effectus Lyciis imperauit. Sentiẽs aũt pro Troianis ab Achille quidẽ in femore fuit vulneratus, ſed à ſuis protectus mortẽ effugit. Cũ vero nulla remedia vulneri inuenirentur, Apollo conſultus reſpõdit aliter nõ poſſe ſanari, niſi iterũ ſe Achilli præberet vulnerandũ. Quod cum feciſſet, incolumis euaſit, hoc autẽ Plin. ad naturalẽ referens rationẽ ait. Ferri naturã ſtipticam eſſe, ideoq; medicos emplaſtris plagarũ limaturã ferri adhibere ſolere. Vnde & Achilles inquit doctus à Chirone per decuſſionẽ ferri Telephi vulnus dicit curaſſe. {Et rurſum libro. xxxiiii. cap. xv. Eſt & rubigo ipſa in remediis, & ſic Telephũ proditur ſanaſſe Achilles, ſiue id ærea, ſiue ferrea cuſpide fecit. Ita certe depingitur eã decutiens gladio.} {Porro de Telephi vulnere idẽ Ouid. libro primo Remed. ADDI ADDI

Vulnus

Dixit.& ante actis ueluti male crederet,haſtam
Miſit in aduerſum Licya de plebe Nemeten.
Loricamq; ſimul,ſubiectaq; pectora rupit.
Quo plangente,grauem moribūdo pectore terrā,
Extrahit illud idem calido de uulnere telum.
Atq; ait hæc manus eſt,hac qua modo uicimⁿhaſta.
Vtar in hunc idem * ſit in hoc precor exitus idem.
Sic fatur.Cygnumq; petit.nec fraxinus errat,
Inq; humero ſonuit non euitata ſiniſtro.
Inde uelut muro,ſolidaq; à caute repulſa eſt,
Qua tamen ictus erat,ſignatum ſanguine Cygnum
Viderat,& fruſtra fuerat gauiſus Achilles.
Vulnus erat nullum.ſanguis fuit ille Nemetæ
Tum uero præceps,curru fremebundus ab alto
Deſilit,& nitido ſecurum cominus hoſtem
Enſe petens parmam gladio,galeamq; cauari
Cernit,& in duro lædi quoq; corpore ferrum.
Haud tulit ulterius,gladioq; aduerſa reducto
* Ter,quater ora uiri,capulo caua tempora pulſat,
Cedentemq; ſequens,inſtat,turbatq;,ruit'q;,
Attonitu'q; negat requiem.pauor occupat illum,
Ante oculos'q; natant tenebræ,retro'q; ferenti
Auerſos paſſus medio lapis abſtitit aruo,
Quem ſuper impulſum reſupino corpore Cygnū
Vi multa uertit,terræ'q; affixit Achilles.
Tum clypeo,genibus'q; premens præcordia duris,
Vincla trahit galeæ,quæ preſſo ſubdita mento
Elidunt fauces,& reſpirāmen,iter'q;
Eripiunt animæ,uictum ſpoliare parabat,
Arma relicta uidet,corpus Deus æquoris albam
Contulit in uolucré,cuius modo nomen habebat.

ARG. FABVLAE SEQ.

Superato autem Cygno inter epulas Achilles, cæterique Achiui admirantur corporis duritiem, quod toties haſta a corpore eius eſſet repulſa, quæ admiratio a Neſtore ſene doctiſſimo ſpecioſiore exemplo infirmatur. Retulit enim ſua ætate Cænim Elati filiam fuiſſe,quæ propter pulchritudinem a Neptuno compreſſa ſit: Data illi venia ob iniuriam,vt in virum mutata nullo telo interfici poſſit. Hinc cum Pirithous Ixionis filius Neptu ne intereſſet * ducta Hippodamia, & Eurytus inter Centauros incitatus in nuptam nouam impetum feciſſet, cæteri Lapithæ atque Centauri nuptias frequentantes proſiluere. Ideoque cum maxima cædes eſſet exorta, plurimique ex vtraque parte ob raptum matronarū concidiſſent, eo quod inuiolabilis ipſe reſtaret,ab vniuerſis qui ex cæde reliqui fuerunt nouiſſime impetu facto, congeſtisque in eum arborum truncis, ſpiritum reddere coactus eſt. Tamen non immemor Deus Neptunus a quo ſpecioſum munus acceperat,ſuperadditum in volucrem nominis ſui transfigurauit.

Hic labor.hæc requiem multorum pugna dierum
Attulit,& poſitis pars utraque ſubſtitit armis.
Dum'q; uigil Phrygios ſeruat cuſtodia muros,
Et uigil Argolicas ſeruat cuſtodia foſſas,
Feſta dies aderat,qua Cygni uictor Achilles,
Pallada mactatæ placabat ſanguine uaccæ,
Cuius ut impoſuit proſecta * calentibus aris,
Et diis acceptus penetrauit in æthera nidor,
Sacra tulere ſuam.pars eſt data cætera menſis.
Diſcubuere toris proceres,& corpora toſta
Carne replent,uino'q; leuant,curas'q;,ſitim'q;.
Non illos citharæ,non illos carmina uocum,
Longa'q; multifori delectat tibia buxi.
Sed noctem ſermone trahunt,uirtus'que loquendi
Materia eſt.pugnam referūt,hoſtis'que,ſuam'que,
In'que uices adita,atque exhauſta pericula ſæpe
Cōmemorare iuuat.quid enim loqueret Achilles?
Aut quid apud magnū potius loquerent Achillē?

Vulnus (inquit) Achilleo quæ quōdā fecerat hoſti,
Vulneris auxilium Pelias haſta tulit.

Imperauit autem Telephus Myſis, quos Homerus, & poſt eum Calaber, Ceteos vocant, non Lyciis, vt Regius ſenſit, à Teuthrante rege, cuius filiam Argiopen vxorem duxerat, ſucceſſor ei terræ relictus, vt Diodorus author eſt libro quinto, & Pauſanias in Arcadicis, Pindarus Ode quarta Iſthmiorum: τὸν μὲν ἐσλὸν Τήλεφον τρώσαις ἑῷ δορὶ Καΐκου παρ' ὄχθαις. Huius filius Eurypylus fuit, quem poſtea Neoptolemus ad Troiam profectum,occidit. Homerus Odyſſeæ vndecimo:

Ἀλλ' οἷον τὸν Τηλεφίδην κατενήρατο χαλκῷ
Ἥρω' Εὐρύπυλον, πολλοὶ δ' ἀμφ' αὐτὸν ἑταῖροι
Κήτειοι κτείνοντο γυναίων εἵνεκα δώρων, &c.

Reliqua apud Calabrum vide libro ſexto.}

RAPHO ¶ ANTE actis) cædibus ante factis. ¶ Plangente) percutiente. ¶ Vtar in hoc idē) ego idem vtar haſta eadem contra hunc Cygnum. ¶ Fraxinus) fraxinea. ¶ Non euitata) à Cygno, qui nihil illa offendebatur. ¶ Solida caute) ſolido lapide. ¶ Securum hoſtem) Cygnum nihil timentem,quia vulnerari non poterat. ¶ Ferrum lædi) retundi. ¶ Ter quater) ſæpius. ¶ Cedentem) retro ſub intelligatur. ¶ Ruit) eruit. ¶ Tenebræ natant) volitant. attonitus enim nihil proſpicere poterat. ¶ Quem ſuper) anaſtrophe eſt, ſuper quem enim in ſoluta dicimus oratione. ¶ Affixit terræ) proſtrauit. ¶ Trahit) trahēs ſtringit. ¶ Elidunt) comprimunt. ¶ Contulit in volucrem) conuertit in volucrem, non nouam, ſed in quā Cygnus Stheneli regis Lygurum filius caſu Phaethontis fine ſine dolens fuerat commutatus, vt in ſecundo Poeta narrauit.

ADDI. { Tres autem Cygni memorantur apud Poetas, primus Neptuni filius, quem occidit Achilles, de quo hic Ouidius, & in Phocicis Pauſa. Alter Stheneli filius, Lygurum rex, de quo idem Ouidius ſupra libro ſecundo, & Pauſanias in Atticis mentionem facit, qui idem & Muſicum eundem fuiſſe dicit, atque inde fabulæ locum datum. Tertius autem Cygnus Martis filius fuit, quē Hercules ſingulari certamine apud Peneum amnem ſuperauit & occidit. exponit Pauſanias eodem libro, & Heſiodus in Aſpide.} ¶ Hic labor) deſcripturus Poeta duplicem Cænei mutationem, nam ex fœmina in virum, & ex viro in auem eſt transfiguratus, ſacrificia, conuiuia'que Græcorum principum, prælium'que Lapitharum cum Centauris in Pirithoi nuptiis prænarrat. ¶ Foſſas) caſtrorum. ¶ Proſecta) exta.

ADDI. { A proſecando dicta, quod in ſacris Diis proſecabant, hoc eſt, ſeorſim & primitus reſecta adolebantur. Lucanus libro ſexto:

– Si pectora plena
Sæpe dedi, & laui calido proſecta cerebro.}

¶ Acceptus) gratus. ¶ Nidor) odor proprie toſtarum carnium. ¶ Sacra tulere ſuā) ſacrificia habuere ſuam portionem. ¶ Toris) in lectis. ſtratis nanque tribus lectis antiqui diſcumbebant. ¶ Toſta carne nam heroes elixis non veſcebantur carnibus. ¶ Multifori buxi) multa foramina habentis. hæc autem obiectamenta otioſorum & delicatorum ſunt, non fortium atque bellicoſorum. ¶ Virtus) fortitudo. ¶ Exhauſta) expugnata, ac ſuperata.

* Vet. codex habet iiſdē. ſ. manu & haſta

* Verſus ſonorus.

* a. l. nuptias celebraret.

* au. catētibus

RAPH. ℂINVICTVMq; à vulnere erat) inſuperabile atq; expers vulneris erat. ⁋ Terebat) hebetabat, retundebat. ⁋ Forabilis) penetrabilis. ⁋ Perrhæbum Cæ. vi.) Cænis Elati Lapithæ filia fuit, cui Neptunus cum vim intuliſſet, copiā fecit vt quicquid vellet, peteret, ſe enim omnino conceſſurum. Puella vt vir inuulnerabilis efficeretur petiit. Id illi benigne præſtitit Neptunus, Cæneusq; vocatus nulli Deorum neq; ſacrificabat, neq; ſupplicabat, ſed ſuæ dũtaxat haſtæ, cui etiam peregrinos ad ſe venientes ſacrificare cogebat. Qua impietate iram Iouis in ſe concitauit. Nam in pugna à Centauris in nuptiis Pirithoi excitata, multos hoſtium cum interfeciſſet, neq; ipſe cuius q̃ ferro vulnerari poſſet, à Centauris tandem coniectis arboribus fuit oppreſſus, in auemq; à Neptuno tranſmutatus. Perihæb⁹ ⁋ Perrhæbū) Perrhæbus vrbs eſt Theſſaliæ, vnde Perrhæbus & Perrhæbeus nomen gentile declinatur, cuius nominis cum prima ſyllaba ſit breuis, duplicato r, à poeta producta eſt. ADDI. {Sequitur hoc loco Regius ſcripturam Stephani, apud quem legitur ſimplice ρ, περαιβὸς πόλις θετταλίας, &c. Quãquam & apud Homerus in Catalogo legatur:

*In effictã ſenis iactãtia, laborat eni hoc vitio ea ætas

Τῷ δ' ἐνιῆνες ἕποντο, μενεπτόλεμοί τε περαιβοί.

Sed hoc verſus, vt puto, gratia. Apud Strabonem autem vbique περῥαιβοὶ, duplici ῥῥ, ſcribitur, fuiſſe autẽ Perrhæbos idem Strabo docet, populum Theſſaliç, iuxta Lapithas. Verba Strabonis ſunt: τούτους μὲν οὖν (de centauris loquitur) ἐκ τοῦ πηλίου ὤσε καὶ αἰθίκεσσι πέλασσε, τῆς δὲ λαπίθαις τὰ πεδία παρέδωκε, τινὰ δ' αὐτῶν καὶ οἱ περῥαιβοὶ κατεῖχον τὰ πρὸς τῷ ὀλύμπῳ, ἔστι δ' ὅπου καὶ ὅλοι ἀναμὶξ τοῖς λαπίθαις ᾤκουν. Et rurſum: οἱ μὲν οὖν περῥαιβοὶ καταδυναστευθέντες ὑπὸ λαπιθῶν εἰς τὴν ὀρεινὴν ἀπανέστησαν οἱ πλείους τὴν περὶ πίνδον καὶ αἰθικας καὶ δόλοπας. τὴν δὲ χώραν καὶ τοὺς ὑπολειφθέντας τῶν περῥαιβῶν κατέσχον λαρισσαῖοι, πλησίον μὲν οἰκοῦντες τοῦ πηνειοῦ γειτνιῶντες δ' ἐκείνοις.

Quæ verba etiam illud confirmat, quod infra ſequitur: Perq; tuas vrbes, tibi enim popularis Achille.}

Proxima præcipue domito uictoria Cygno
In ſermone fuit. uiſum * mirabile cunctis,
Quod iuuenis corpus nullo penetrabile telo,
Inuictumq́ue à uulnere erat, ferrumq́; terebat.
Hoc ipſe Aeacides. hoc mirabantur Achiui.
Cum ſic Neſtor ait, ueſtro fuit unicus æuo
Contemptor ferri, nulloq́; forabilis ictu
Cygnus. at ipſe olim patientem uulnera mille
Corpore non læſo Perrhæbum Cænea uidi.
Cænea Perrhæbum, qui factis inclytus, Othryn
Incoluit, quoq; id mirum magis eſſet in illo,
Fœmina natus erat. monſtri nouitate mouentur,
Quiſquis adeſt, narretq; rogant, quos inter Achilles
Dic age (nam cunctis eadem eſt audire uoluntas)
O' facunde ſenex, æui prudentia noſtri,
Quis fuerit Cæneus. cur in contraria uerſus.
Qua tibi militia, cuius certamine pugnæ.
Cognitus, a quo ſit uictus, ſi uictus ab ullo eſt.
Tum ſenior. quamuis obſtet mihi tarda uetuſtas,
Multaq́; me fugiant primis ſpectata ſub annis, *
Plura tamen memini, nec quæ magis hæreat, ulla
Pectore res noſtro eſt, inter belliq́; domusq́;
Acta tot. ac ſi quem potuit ſpatioſa ſenectus
Spectatorem operum multorum reddere, uixi
Annos bis centum, nunc tertia uiuitur ætas.
Clara decore fuit proles Elateia Cænis
Theſſalidum uirgo pulcherrima, perq́; propinquas,
Perq́; tuas urbes (tibi enim popularis Achille)
Multorum fruſtra uotis optata procorum.
Tentaſſet Peleus thalamos quoq; forſitan illos.
Sed iam aut contingerant illi connubia matris,
Aut fuerant promiſſa tuæ. nec Cænis in ullos
Denupſit thalamos, ſecretaq́; littora carpens
Aequorei uim paſſa Dei eſt. ita fama ferebat.
Vtq́; nouæ Veneris Neptunus gaudia cœpit:
Sint tua uota licet, dixit, ſecura repulſæ.
Elige quid uoueas. eadem quoq; fama ferebat.
Magnum, Cænis ait, facit hæc iniuria uotum,
Tale pati iam poſſe nihil da fœmina'ne ſim.
Omnia præſtiteris. grauiore nouiſſima dixit
Verba ſono, poteratq́; uiri uox illa uideri,
Sicut erat. nam iam uoto Deus æquoris alti
Annuerat, dederatq́; ſuper neu ſaucius ullis
Vulneribus fieri, ferrouè occumbere poſſet.
Munere lætus abit, ſtudiisq́; uirilibus æuum

ſe Horatius tradit. ⁋ Multaq; me fug.) multorũ ſim oblitus. ⁋ Nunc tertia viuitur ætas) poetica licentia hoc verbo viuitur in paſſiua & voce & ſignificatione vſus eſt poeta. Aetatem vero pro ſeculo poſuit. Nam ſeculum centum annorũ ſpatium comprehendit. ADDI. {Homerus Iliados primo.

— Τοῖσι δὲ Νέστωρ
Ἡδυεπὴς ἀνόρουσε λιγὺς πυλίων ἀγορητής.
Τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή.
Τῷ δ' ἤδη δύο μὲν γενεαὶ μερόπων ἀνθρώπων
Ἐφθίαθ' οἵ οἱ πρόσθεν ἅμα τράφεν ἠδ' ἐγένοντο,
Ἐν πύλῳ ἠγαθέῃ, μετὰ δὲ τριτάτοισιν ἄνασσεν.

*a.l. mirabile

Vbi tamen Commen. addit: Ἰστέον ὅτι οἱ παλαιοὶ
Τὰς γενεὰς ἐψήφιζον ἔτων τριάκοντα.

Et ſic Neſtorẽ perueniſſe ad tertiam ætatem, vt prima intelligatur, quando Hercules pylum oppugnauit, Secunda quæ inter illud tẽpus & bellum Troianum interceſſit, Tertia autẽ præſens, hoc eſt, quãdo ipſe cum reliquis Græcis ad Troiã profectus fuit.} Cænis ſi virum. ⁋ Proles Elateia) Elatei filia. ADDI. {Elati non Elatei, vt Regius putat, ſic enim & in Comment. Iliados legitur: ὁ δὲ καινεὺς ἐλάτου μὲν παῖς, λαπιθῶν δὲ βασιλεύς, &c. Elateius autem à Græco ἐλάτειος factũ eſt reſoluta diphthongo, & ε, in ι, conuerſa, quæ figura Græcis poetis familiaris eſt.} ⁋ Theſſalidum) Theſſalarum, patronymica nanq; forma pro poſſeſſiua eſt poſita. ⁋ Tibi enim popularis Achille) ex eodem quo tu ò Achille populo fuit. ⁋ Multorum fruſtra votis) nulli enim vnquã nubere voluit. ⁋ Tuæ matris) Thetidis. ⁋ Secretaq; littora carpens) per ſecreta littora ambulãs. ⁋ Aequorei Dei) Neptuni. ⁋ Ita fama ferebat) ſic dicebatur ab omnibus Cænim à Neptuno fuiſſe compreſſam. ⁋ Sint tua vota li.) hoc eſt, ſecurè potes omnia quæcunque vis optare: nullam enim feres repulſam. ⁋ Secura rep.) nullam timentia repulſam. ⁋ Quid vo.) quid optes. ⁋ Magnum fa. hæc iniu. vo.) hæc iniuria inquit, qua mihi virginitatẽ eripuiſti, effecit, vt magna petere audeam. ⁋ Nihil ta.) talem violentiam ne pati poſſim concede. ⁋ Omnia præſt.) omnia mihi videberis præſtitiſſe. ⁋ Grauiore ſo.) maiore voce, iam enim in marem fuerat conuerſa. Marium enim voces quam fœminarum ſolent eſſe grauiores. ⁋ Annuerat voto) conceſſerat id quod cupiebat. ⁋ Dederatq; ſuper) inſuper conceſſerat. Atrax ⁋ Atracides) Atrax vrbs eſt Theſſaliæ ab Atrace Penei & Buræ filio ædificata & denominata, vnde Atracides declinat & Atracius. Patronymicũ aũt pro poſſeſſiuo eſt poſitũ.

Othrys ⁋ Inclytus) præclarus. ⁋ Othryn) mõs eſt Theſſaliæ Othrys notiſſimus. ⁋ Voluntas audire) figura eſt Græca. Nam audiendi latine dicitur. ⁋ Cur in contraria verſus) ex fœmina in marem. ⁋ Si victus ab vllo eſt) bene dubitat Achilles, an ab vllo ſit victus Cęneus, cum inuulnerabilis eſſet. ⁋ Quamuis obſtet mihi) quãuis inquit Neſtor memoriam meam ſenectus impediat, multorũq; ſim oblitus, plura tamen recordor. Pulchre autem ſenis decorum ſeruatur: nam & ætatem excuſat Neſtor, & ſe iactat, id quod ſenili ætati peculiare eſt.

ℂPENEIA

ℂPENEIA arua) per quæ Peneus labitur. ⁋ Duxerat Hippodamen) Pirithous Ixionis nō ex nube, ſed ex coniuge filius Hippodamiā vxorē duxit, ad cuius nuptias Centauros, Lapithaſq́; inuitauit, ſed Centauri, in primiſq́; Eurytus vino calens vim nouę nuptæ afferre cum vellet, maximam excitauit pugnam, in qua cum multi vtrinque cecidiſſent, Lapithæ tandē ſuperiores euaſerunt. ⁋ Nubigenas'que ferox) Centauros feroces ex nube genitos. ⁋ Aemonii proceres) Theſſali principes. ⁋ Confuſa turba) variorum populorum. ⁋ Cincta'que adeſt virgo) circundata multitudine matronarum. ⁋ Quod penè feſellimus omen) penè falſum effecimus propter eam quæ ſecuta eſt rixam. ⁋ Ebrietas geminata) duplicata. ⁋ Libidine) appetitu coeundi cum Hippodamia virgine.

(Pirithoi nuptiæ.)

Exigit Atracides, Peneiaq́; arua pererrat
Duxerat Hippodamen audaci Ixione natus,
Nubigena'que feros, poſitis ex ordine menſis.
Arboribus tecto diſcumbere iuſſerat antro.
Aemonii proceres aderant. aderamus & ipſi,
Feſta'que confuſa reſonabat regia turba.
Ecce canunt Hymenæon, & ignibus atria fumant
Cinctaq́; adeſt uirgo, matrum'q́, nurum'q́ caterua,
Præſignis facie felice diximus illa
Coniuge Pirithoum, quod penè feſellimus omen.
Nam tibi ſæuorum ſæuiſſime Centaurorum
Euryte, quàm uino pectus, tam uirgine uiſa
Ardet, & ebrietas geminata libidine regnat.
Protinus euerſæ turbant conuiuia menſæ,
Raptatur'q́ comis per uim noua nupta prehenſis.
Eurytus Hippodamen alii, quam quiſq́ probabat,
Aut poterat, rapiunt, captæq́; erat urbis imago,
Fœmineo clamore ſonat domus. ocyus omnes
Surgimus. & primus, quæ te uecordia Theſeus
Euryte pulſat? ait, qui me uiuente laceſſas
Pirithoum, * uiolas'q́ duos ignarus in uno?
Ne'ue ea magnanimus fruſtra memorauerit heros,
Summouet inſtantes, raptam'q́ furentibus aufert.
Ille nihil contrà. neque enim defendere uerbis
Talia facta poteſt. ſed uindicis ora proteruis
Inſequitur manibus, generoſa'q́ pectora pulſat,
Forte fuit iuxta ſignis extantibus aſper
Antiquus crater, quem uaſtum, uaſtior ipſe
Suſtulit Aegides, aduerſa'que miſit in ora.
Sanguinis ille globos pariter, cerebrū'q́, merum'q́,
Vulnere, & ore uomens, madida reſupinus arena
Calcitrat, ardeſcunt germani cæde Bimembres,
Certatim'q́ omnes uno ore arma, arma loquūtur.
Vina dabant animos, & prima pocula pugna
Miſſa uolant, fragiles'q́ cadi, curui'q́ lebetes,
Res epulis quondā, nunc bello, & cædibus aptæ
Primus Ophionides Amycus penetralia donis
Haud timuit ſpoliare ſuis, & primus ab æde
Lampadibus denſum rapuit funale coruſcis,
Elatumq́; alte, ueluti qui candida tauri
Rumpere ſacrifica molitur colla ſecuri,
Illiſit fronti Lapithæ Celadontis, & oſſa
Non cognoſcendo confuſa reliquit in ore.
Exiliere oculi, diſiectiſq́; oſſibus oris
Acta retro naris, medioq́; eſt fixa palato.
Hunc pede conuulſo menſæ Pellæus acernæ
Strauit humi Pelates, deiecto in pectora mento,

⁋ Audaci Ixione) qui auſus eſt de ſtupro interpellare Iunonem, quæ ei nubem ſibi ſimilem obiecit, ex qua Centauri nati eſſe feruntur, caput quidem humanum, reliqua vero membra equina habentes. Quod quidem cum fieri non poſſit, idcirco fictum eſt (vt Palæphatus narrat) quod Ixione in Theſſalia regnante Taurorum grex in Pelio monte ferus eſt effectus, quibus quidem non ſolum montes infeſtabantur, ſed culta quoq́; loca deuaſtabātur. Quare motus Ixion multas pecunias iis propoſuit, qui feros illos tauros caperent. Iuuenes igitur quidam ad radices Pelii montis habitantes in vico, qui Nephele, ideſt, nubes vocabatur, cœperunt ita docere equos vt ſeſſorem paterentur, antea nanq́; equitare neſciebant, verum curribus ſolum vtebantur. Ita ſingulos equos cum aſcendiſſent in tauros impetum fecerunt, iaculiſq́; vulnerantes tandem interfecerunt. (Centauri.) Vnde etiam Centauri iuuenes illi fuerūt denominati ἀπὸ τοῦ κεντεῖν τοὺς ταύρους, hoc eſt à ſtimulandis & vulnerandis bobus. Nulla quippe tauri pars Centauris ineſt. Figura vero hominis & equi eſſe videtur, ex eo quod primi aſcendere equos cœperunt. Acceptis autem ab Ixione pecuniis adeo ſuperbi ſunt effecti, vt cum alios multos, tum Ixionem ipſum Lapithis imperantem variis iniuriis afficerent. Ad nuptias enim Pirithoi inuitati poſtea quam ebrii ſunt facti, Lapitharum vxores rapere atq́; aſportare illas equis imponētes cœperunt. Ita pugna inter Centauros & Lapithas exorta eſt. Cum vero in montes refugerent, caudæ equorum & capita hominum duntaxat cernebantur, ex quo incredibilis fabula fuit eleganter conficta

(ADDI.) {Fabulæ meminit Home. Odyſſea. φ. his verbis:
Οἶνος καὶ κένταυρον ἀγακλυτὸν Εὐρυτίωνα
Ἄασ' ἐν μεγάρῳ μεγαθύμου Πειριθόοιο,
Ἐς Λαπίθας ἐλθόνθ', ὁ δ' ἐπεὶ φρένας ἄασεν οἴνῳ,
Μαινόμενος κακ' ἔρεξε δόμον κατὰ Πειριθόοιο.
Vbi & illud obiter notandum Eurytiona ab Homero dici, quem hic Ouidius Eurytum vocat.}

⁋ Probabat) laudabat. ⁋ Sonat) reſonat, ſtrepit. ⁋ Quæ vecordia) Theſeus partes Pirithoi ſuſcipit, cui amicitia tanta coniunctus erat, vt inter paria amicorum primi numerentur. ⁋ Pulſat) vexat. ⁋ Laceſſas) ad iram prouoces. ⁋ Violas'que duos ignarus in vno) ex prouerbio Græco de veris amicis, hoc ſumptum eſſe videtur, σώματα μὲν δύο, ψυχὴ δὲ μία, hoc eſt corpora quidem duo, anima vero vna. ⁋ Summouet) repellit. ⁋ Inſtantes) reſiſtentes. ⁋ Furentibus) Centauris. ⁋ Sed vindicis) Theſei quo nouam nuptam à Centaurorum iniuria liberat. ⁋ Extantibus) eminentibus. ⁋ Antiquus) vetus. ⁋ Vaſtum) maximum. ⁋ Aegides) Theſeus Aegæi filius. ⁋ Calcitrat) calcibus terram percutit. ⁋ Bimembres) Centauri, qui & homines & equi membra habebant. ⁋ Arma, arma loquuntur) clamant. Eſt autem μίμησις & imitatio clamoris Centaurorum. ⁋ Fragiles cadi) ex creta confecti. ⁋ Ophionides Amycus) Ophionis filius. ⁋ Penetralia) ſacraria. ⁋ Denſum funale) funale quidem hoc loco inſtrumentum eſſe videtur lampadibus ſuſtinendis accommodatum, ſed vt tradit Seruius: funale à funibus dicitur, quos ante vſum papyri cera circundatos priſci habuere. Vnde & funera dicta ſunt: quod funes incenſi mortuis præferebantur. ⁋ Lampadibus coruſcis) lucernis coruſcantibus & lucentibus. ⁋ Sacrifica ſecuri) ſacrificiis dicata. ⁋ Illiſit) intorſit, cum impetu miſit. ⁋ In ore non cognoſcendo) in facie, quæ propter omnium confuſionem cognoſci non poterat. ⁋ Diſiectis) diuiſis, diſſipatis. ⁋ Menſæ acernæ) ex acere confectæ. ⁋ Strauit) proſtrauit. ⁋ Pellæus Pelates) Pella nomen eſt multarum vrbium. nam & in Macedonia, & in Theſſalia, & in Achaia, & in Syria eſt Pella, vnde Pellæus deriuatur. Sed Pella Macedoniæ Alexandri Magni patria Bunomos, & Bunomia prius fuit dicta, Pella autem cognominata eſt à Pella conditore.

(Lapitharū Centaurorumq́; certamen.)

(* Legere potius violeſq́; vt cōueniant tēpora.)

Cumq; atro miſtos ſpumantem ſanguine dentes,
Vulnere tartareas geminato miſit ad umbras.
Proximus ut ſteterat, ſpectans altaria uultu
Fumida terribili, cur non ait utimur iſtis?
Cumq; ſuis Gryneus immanem ſuſtulit aram
Ignibus, & medium Lapitharum iecit in agmen.
Oppreſſitq; duos Brotean, & Orion Orio
Mater erat Mycale quam deduxiſſe canendo
Sæpe reluctantis conſtabat cornua Lunæ.
Non impune feres, teli modo copia detur,
Dixerat Exadius, teliq; habet inſtar, in alta
Quæ fuerant pinu, uotiui cornua cerui.
Figitur hinc duplici Gryneus lumina * ramo,
Eruiturq; oculos, quorum pars cornibus hæret.
Pars fluit in barbam, concretaq; ſanguine pendet.
Ecce rapit mediis flagrantem Rhœtus ab aris
* Primitium torrem dextraq; à parte Charaxi
Tempora perfregit fuluo protecta capillo.
Correpti, rapida ueluti ſeges arida flamma
Arſerunt crines, & uulnere ſanguis inuſtus
Terribilem ſtridore ſonum dedit, ut dare ferrum
Igne rubens plerunq; ſolet, quod forcipe curua
Cum faber eduxit, lacubus demittit at illud
Stridet, & in tepida ſubmerſum ſibilat unda.
Saucius hirſutis auidum de crinibus ignem
Excutit, inq; humeros limen tellure reuulſum
Tollit onus plauſtri, quod ne permittat in hoſtem,
Ipſa facit grauitas. ſocium quoque ſaxea moles
Oppreſſit ſpatio ſtantem propiore Cometen.
Gaudia nec retinet Rhœtus. ſic comprecor (inquit)
Cætera ſit fortis caſtrorum turba tuorum.
Semicremoque nouat repetitum ſtipite uulnus,
Terque, quaterque, graui iuncturas uerticis ictu
Rupit, & in liquido ſederunt oſſa cerebro.
Victor ad Euagrum, Coritumq;, Dryantaq; tráſit,
E quibus ut prima tectus lanugine malas
Procubuit Coritus. puero quæ gloria fuſo
Parta tibi eſt Euagrus ait? nec dicere Rhœtus
Plura ſinit, rutilasque ferox in aperta loquentis
Condidit ora uiri, perque os in pectora flammas.
Te quoque ſæue Dria circum caput igne rotato
Inſequitur. ſed non in te quoque conſtitit idem
Exitus, aſſiduæ ſucceſſu cædis ouantem,
Qua iuncta eſt humero ceruix, ſude figis obuſta.
Ingemuit, duroque ſudem uix oſſe reuellit
Rhœtus, & ipſe ſuo madefactus ſanguine fugit.
Fugit, & Arneus, Lycidasque, & ſaucius harmo
Dexteriore Medon, & cum Piſenore Caumas,
Quique pedum nuper certamine uicerat omnes
Mermeros, accepto tum uulnere tardius ibat.
Et Pholus, & * Menelas, & Abas prædator aprorũ,
Quiq; ſuis fruſtra bellum diſſuaſerat augur
Aſtylos ille etiam metuenti uulnera Neſſo,
Ne fuge, ad Herculeos (inquit) ſeruaberis arcus.
At nõ Eurynomos, Lycidasq;, & Aræus, & Imbreus
Effugere necem, quos omnes dextra Dryantis
Perculit aduerſos. aduerſum tu quoque, quamuis
Terga fugæ dederas, uulnus Cænee tuliſti.
Nam graue reſpiciens inter duo lumina ferrum,

RAPH. ❡ SPVMANTEM) expuentem, cum ſpuma eiicientem. ❡ Immanem) maximam. ❡ Reluctantis) repugnantis, reſiſtentis. ❡ Cantando) {ADDI. Alludit autem ad id, quod Theſſalæ mulieres peculiariter eo nomine infames fuerunt, quòd eſſent veneficæ & incantatrices, vt & Lucianus indicat in Aſino. &, Tarrhæus in quartum Apollonii.} ❡ Figitur Gryneus lumina) figurate per ſynecdochen poeticam talia dicuntur. nam ſoluta oratio lumina figuntur expoſceret, & oculi eruuntur. ❡ Primitium torrem) Principalem titionem. ❡ Dedit) edidit, emiſit. ❡ Igne rubens) candens. ❡ Eduxit) extraxit ex igne. ❡ Lacubus) in lacus. ❡ Sibilat) ſibilare videtur. ❡ Onus plauſtri) magnitudinem ſaxi oſtendit. ❡ Permittat) immittat, iaciat. ❡ Ipſa grauitas) ipſum pondus. ❡ Saxea moles) ſaxi magnitudo. ❡ Gaudia nec retinet Rhœtus) hoc eſt præ ſe fert lætitiam de Cometæ morte conceptam. ❡ Semicremo) ſemicremato. ❡ Terq; quater) ſæpius. numerus enim finitus pro infinito eſt poſitus. ❡ Verticis capitis) à parte nanq; per ſynecdochen intelligimus totum. ❡ Sederunt) depreſſa fuerunt, deſcenderunt in cerebrum. A ſidendo nanque hoc præteritum venit. ❡ Prima lanugine) prima barba. ❡ Tectus malas) tectas & coopertas habens maxillas. Eſt enim ſynecdoche poetica, vt ſæpius diximus. Malas autem pro maxillis poſuit poeta. nam malæ, quæ homini tantum tributæ ſunt (vt tradit Plinius) lanugine non veſtiuntur. Sunt enim partes illæ, quæ inter oculos & buccam in pomi ſimilitudinem eminent, vnde etiam malæ fuerunt appellatæ, quod malo & pomo ſimiles eſſe videantur. ❡ Puero fuſo) ſtrato, interecto. Puerum autem illum vocat, vt illius cædis authorem in inuidiam adducat. ❡ Condidit) coniecit. ❡ Sed non in te quoque conſtitit idem Exitus) nam Dryas Centauros, ipſumq; in primis Rhœtum in fugam conuertit. ❡ Aſſiduæ cædis) nam particula ſimiliſue ſubaudiatur. Exponit enim quomodo idem exitus Euagri, & Dryantis non fuerit, Dryas enim Rhœtum ſe perſequentem vulnerauit, & in fugam conuertit. {ADDI. Dryantis huius vt & Exadii Homerus quoque meminit Iliados. α. Οὐ γάρ πω τοίους ἴδον ἀνέρας, οὐδὲ ἴδωμαι οἷον Πειρίθοόν τε Δρύαντά τε ποιμένα λαῶν. Καινέα τ' Ἐξάδιόν τε καὶ ἀντίθεον Πολύφημον.&c.} ❡ Sude obuſta) præuſto palo. ❡ Quiq; ſuis fruſtra) Centauris. ❡ Ad Herculeos arcus) nam Neſſus, vt in ſuperiore libro poeta expoſuit cum Deianiræ Herculis vxori uim afferre vellet ab Hercule ipſo ſagitta hydræ veneno tincta transfixus eſt. ❡ Perculit) percuſſit. ❡ Comminatur) coniungitur. {ADDI. Volunt hoc loco interpretes Cæneum centauri nomen eſſe, penultima longa, eoq; differre ab altero, Lapithæ nomine. Deinde & poetam ad hiſtoriam alludere Pomponii cuiuſdam, qui cum vulnus ore acceptũ Cæſari oſtentaſſet, riſu exceptus ab eodem fuerit, dicente. Ne vnquam igitur fugiens reſpexeris. De Cæneo igitur dubium nonnihil videri queat vtrum id nomen integrum & ſyncerum ſit, quandoquidem & alia non pauca diuerſe ac varie leguntur. De Pomponii autem hiſtoria meminit Quintilianus.}

❡ IMAE

* a.l. ſua lumina

Pella

* Antiquior lectio, Prunitium, à pruna.

* a.l. Menaleus

Qua naris fronti committitur, accipis imæ.
In tanto fremitu cunctis ſine fine iacebat
Sopitus uenis & inexperrectus Aphypnas,
Languenti'que manu carcheſia miſta tenebat,
Fuſus in Oſſææ uilloſis pellibus Vrſæ.
Quē procul ut uidit fruſtra nulla arma mouentē,
Inſerit amento digitos, miſcenda'que dixit
Cum ſtyge uina bibes Phorbas. nec plura locutus
In iuuenem torſit iaculum, ferrata'que collo
Fraxinus, ut caſu iacuit reſupinus, adacta eſt.
Mors caruit ſenſu, pleno'que è gutture * fluxit,
In'que toros, in'que ipſa niger carcheſia ſanguis.
Vidi ego Petræum conantem tollere terra
Glandiferam quercū, quā dum cōplexibus ambit,
Et quatit huc, illuc, labefacta'que robora pulſat,
Lancea Pirithoi coſtis immiſſa Petræi
Pectora cum duro luctantia robore fixit.
Pirithoi cecidiſſe Lycum uirtute ferebant.
Pirithoi uirtute Chromin. ſed uterque minorem
Victori titulum, quàm Dictys, Helops'que dederunt.
Fixus Helops iaculo eſt, quod peruia tempora fecit,
Et miſſum à dextra læuam penetrauit ad aurem.
Dictys ab ancipiti delapſus acumine montis
Dum fugit inſtantem trepidans Ixione natum
Decidit in præceps, & pondere corporis ornum
Ingentem fregit, ſua'que induit ilia fractæ.
Vltor adeſt Phereus * ſaxum'que è monte reuulſum
Mittere conatur. mittentem ſtipite querno
Occupat Aegides, cubiti'que ingentia fregit
Oſſa nec ulterius dare corpus inutile * leto
Aut uacat, aut curat, tergo'que Bianoris alti
Inſilit, haud ſolito quenquam portare niſi ipſum.
Oppoſuit'que genu coſtis, prenſam'que ſiniſtra
Cæſariem retinens uultum, minitantia'que ora
Robore nodoſo, prædura'que tempora fregit.
Robore Nedymnum, iaculatorem'que Lycoten *
Sternit, & immiſſa protectum pectora barba
Hippaſon, & ſummis extantem Riphea ſyluis.
Therea'que Aemoniis qui prenſos montibus urſos
Ferre domum uiuos, indignantes'que ſolebat.
Haud tulit utentem pugnæ ſucceſſibus ultra
Theſea Demoleon, ſolido'que reuellere dumo
Annoſam pinum magno molimine tentat.
Quod quia non potuit, præfractā miſit in hoſtem
Sed procul à telo Theſeus ueniente receſſit
Pallados admonitu (credi ſic ipſe uolebat)
Non tamen arbor iners cecidit. nam Crantoris alti
Abſcindit iugulo pectus'que, humerum'que ſiniſtrum.
Armiger ille tui fuerat genitor s Achille,
Quem Dolopum rector bello ſuperatus Amyntor
Aeacidæ dederat pacis pignus'que, fidem'que.
Hunc procul ut fœdo diſiectum uulnere Peleus,
Vidit, at inferias iuuenum gratiſſime Crantor
Accipe ait, ualido'que in Demoleonta lacerto
Fraxineam miſit, mentis quoque uiribus haſtam,
Quæ laterum cratem perrupit, & oſſibus hærens
Intremuit. trahit ille manu ſine cuſpide lignum.
Id quoque uix ſequitur, cuſpis pulmone retenta eſt.
Ipſe dolor uires animo dabat. æger in hoſtem

CIMAE fronti) infimæ frontis parti. Sopitus venis) propter ebrietatem. Quæ quanta fuerit ex eò oſtenditur, quod in tanto ſtrepitu dormiebat, neque expergiſci poterat. Carcheſia) Carcheſium vas eſt vinarium. Vrſæ Oſſææ) vrſæ, quæ in Oſſa monte fuerat capta. Ab Oſſa nanque Oſſæus deriuatur. Amento) loro quo iaculatores vtuntur, vt longius haſtas emittant. Cum ſtige) cum aqua ſtigis paludis. Fraxinus ferrata) haſta ex fraxino munita ferro, ac cuſpidem ferream habens. Mors caruit ſenſu) ſopitus enim ac ebrius erat. Plenoq; è gurgite) ventre quem propter magnitudinem gurgitem vocat. legitur etiam, Gutture. Inq; toros) in lectum & vrſæ pellem. {Aut etiam in pulpas pectoris, ſiue harmos. vt de anteriore parte centauri intelligatur.} Tollere) euellere. Labefacta robora) labefactam quercum. Robora autem legendum eſt, non corpora, vt ferè in exemplaribus eſt deprauatum. Coſtis) per coſtas. Luctantia) retinentia. Pirithoi virtute) fortitudine, repetitione autem in Pirithoi laudē vſus eſt poeta. Minorem titulum) minorem gloriam. Dictys) Centauri nomen eſt, non appellatio. Quod peruia tempora fecit) quod per media tempora penetrauit. Ancipiti acumine) præcipiti & alto montis vertice, atque acumine. Et pondere corporis ornum) quantus eſſet Dictys Centaurus pulchra emphaſi demonſtratur. Qui enim cadens maximam ornum frangit, non poteſt non vaſtiſſimus eſſe. Suaq; induit ilia fractæ) hoc eſt, ſuisq; ilibus cooperuit fractam ornum. Dicimus autem induo te veſtem & tibi. Mittentem) mittere volentem. Occupat) ante aggreditur. Inutile) propter brachium fractum. Vacat) otium habet. Niſi ipſum) ſeipſum. Robore nodoſo) claua nodis plena. Immiſſa) protenſa, longa. Extantem) eminentem. Therea'que Aemoniis qui prenſos) quanta fuerit Theſei virtus, magnitudo, fortitudoq; Centaurorum, quos interfecit aperte oſtendit.

Vltra) vlterius. Magno molimine) magno conatu. Receſſit) refugit. Credi ſic ipſe volebat) ſe à Pallade admonitum fuiſſe Theſeus credi volebat. Abſcindit) auellit. Amyntor) rex hic Dolopum fuit, ac Phœnicis pater. Pacis pignusq;, fidemq;) ſignificat Crantorem Peleo obſidem ab Amyntore fuiſſe datum. Diſiectum) diſſipatum. Mentis quoque viribus) etiam indignatione mentis. Laterum cratem) coſtas quæ ita compoſitæ ſunt, vt cratem efficere videantur. Aeger) indignatus, & vulneratus.

Amyntor

* a.l. gurgite

* a.l. Phareus

* a.l bello

* a.l. Lyceſpen

RAPH.

ERIGITVR) concitatur. Proculcat) conculcat. Virum) Peleum virtute præditum. Duo pectora) & equi & hominis. Centaurus enim fuit. Collato Marte) cominus & enſe percutiens. Quantum concedant) quanto ſint inferiora noſtro enſe. Torſi) cum impetu ieci. Hærentem) dubitantem. Sub mediam aluũ) circa medium ventrem. Terra) per terram. Sua viſcera) ſua inteſtina. Impediit) colligauit. Tua Cyllaree forma) tua pulchritudo. Cyllarus autem & Centauri & equi à Caſtore domiti nomen eſt. Virgilius: Domitus Pollucis habenis Cyllarus. Redemit) ſeruauit, liberauit à cæde. Illi naturę) Centaurorum, qui cum ſint ex parte equi, & ex parte homines, non videntur eſſe poſſe formoſi. Barba erat incipiens) quanta eſſet pulchritudine Cyllarus Centaurus eleganter poeta deſcribit. Color aureus) fuluus. Laudatis proxima ſignis) ſtatuis non vulgaribus, ſed approbatis ſimillima. Mendoſa facies) turpis figura. Sic tergum ſesſile) latum, aptum'que ad ſedendum. Aliter ſesſiles lactucas dicimus. Sedentes enim intelligimus. Pectora celſa) eminentia, alta. Toris) propter toros, & eminentes carnes. Candida cauda tamen) generoſisſimi equi ſigna deſcribit poeta. Petiere) appetiuere. Sua de gente) de Centaurorum genere. Hylonome) ſyluam depaſcens interpretari poteſt Hylonome. Abſtulit) habuit, potita eſt. Semiferas) Centauros Cultus) ornatus. Rore maris) rore marino. herba ſuauis odoris. Canentia lilia) alba. Pagaſæę ſyluę) vicinę Pagaſis vrbi Theſſaliæ, quę fontibus abundat, vnde & nomen πηγὴ nanque fons dicitur. Prætendat) opponat. Vellera) pelles. Lateri læuo) ſiniſtro. Dextrum enim erat nudum. Errant) vagantur. Author in incerto eſt) authoe ignoratur. Paruo vulnere) ſcite. Nam ex ſententia phyſicorum cor ne minimum quidem vulnus pati poteſt. Refrixit) frigidum factum, & extinctum eſt. Arcuit) vetuit, prohibuit. Incubuit telo) incumbens telo ſe transfixit. Quod inhæſerat illi) quod illi Cyllaro fuerat infixum. Moriensq; ſuum cõplexa maritum eſt) hypallage eſt, Complectens nanque maritum mori intelligitur. Et ille ſtat) etiam ille ſtare & eſſe videtur. Sæua vellera) magnas pelles. Vinxerat) colligauerat. Phæocomes) fuſcam ac nigram habens barbam interpretatur, φαιὸν nanque fuſcum ſignificat. Hominem ſimul protectus) qui coma & ſe & hominem protexeat & cooperuerat. Eſt enim ſynecdoche poetis maxime familiaris. Codice qui miſſo) ſtipite, trunco.

PHONOLE-

* a. l. perfodit

* a. l. accipe

* a. l. cycnis

* a. l. amãs

Hylonome

* a. l. dixit

Phyſicorũ ſententia

Phæocomes

Erigitur, pedibusq; uirum proculcat equinis.
Excipit ille ictus galea, clypeoq; ſonantes.
Defenſatq; humeros prætenta'ꝙ ſuſtinet arma.
Perq; harmos uno duo pectora * perforat ictu.
Ante tamen leto dederat Phlegræon, & Hylen
Eminus Iphinoum, collato Marte Danin'ꝙ
Additur his Dorylas, qui tempora tecta gerebat
Pelle Lupi, ſæui'ꝙ uicem præſtantia teli
Cornua dura boum multo rubefacta cruore.
Huic ego (nam uires animus dabat) * aſpice dixi
Quantum concedant noſtro tua cornua ferro.
Et iaculum torſi, quod cum uitare nequiret,
Oppoſuit dextram paſſuræ uulnera fronti.
Affixa eſt cum fronte manus. fit clamor. at illum
Hærentem Peleus, & acerbo uulnere uictum
(Stabat enim propior) mediã ferit enſe ſub aluũ.
Proſiliit, terra'ꝙ ferox ſua uiſcera traxit.
Tracta'ꝙ calcauit, calcata'ꝙ rupit, & illis
Crura quoꝙ impediit. & inani concidit aluo.
Nec te pugnantem tua Cyllare forma redemit,
Si modo naturæ formam concedimus illi.
Barba erat incipiens barbæ color aureus, aurea'ꝙ
Ex humeris medios coma dependebat in harmos.
Gratus in ore uigor. ceruix, humeri'ꝙ, manus'ꝙ,
Pectora'ꝙ artificum laudatis proxima * ſignis,
Ex qua parte uir eſt. neꝙ equi mendoſa ſub illo
Deterior'ꝙ uiro facies: da colla, caput'ꝙ
Caſtore dignus erit. ſic tergum ſesſile, ſic ſunt
Pectora celſa toris totus pice nigrior atra,
Cãdida cauda tamẽ. color eſt quoꝙ cruribus albus.
Multæ illum petiere ſua de gente. ſed unà
Abſtulit Hylonome, qua nulla decentior inter
Semiferas altis habitauit fœmina ſyluis.
Hæc & blanditiis, & * amando, & amare fatendo
Cyllaron una tenet. cultus quoꝙ quantus in illis
Eſſe poteſt membris, ut ſit coma pectine lenis.
Vt modo rore maris, modo ſe uiola'ue, roſa'ue,
Implicet interdum canentia lilia geſtet.
Bis'ꝙ die lapſis Pagaſææ uertice ſyluæ
Fontibus ora lauet, bis flumine corpora tingat.
Nec niſi quæ deceant, electarum'ꝙ ferarum
Aut humero, aut lateri prætendat uellera læuo.
Par amor eſt illis. errant in montibus unà.
Antra ſimul ſubeunt. & tum Lapitheia tecta
Intrarant pariter, pariter fera bella gerebant.
Author in incerto eſt, iaculum de parte ſiniſtra
Venit, & inferius qua collo pectora ſubſunt
Cyllare te fixit. paruo cor uulnere læſum
Corpore cum toto poſt tela educta refrixit.
Protinus Hylonome morientes excipit artus.
Impoſita'ꝙ manu uulnus fouet, ora'ꝙ ad ora
Admouet, atꝙ animæ fugienti obſiſtere tentat.
Vt uidet extinctum, * dictis, quæ clamor ad aures
Arcuit ire meas, telo, quod inhæſerat illi
Incubuit, moriens'ꝙ ſuum complexa maritum eſt.
Ante oculos ſtat & ille meos, qui ſæua leonum
Vinxerat inter ſe connexis uellera nodis
Phæocomes, hominẽ'ꝙ ſimul protectus, equum'ꝙ.
Codice qui miſſo, quem uix iuga bina mouerent

RAPH. ¶PHONOLENIDEN) Phonoleni filium. ¶Fracta volubilitas capitis) rotunditas capitis. ¶Lac concretum) coagulatum. ¶Manat) fluit. Hicce legendum eſt ne iambus fiat, quem non recipit heroicus verſus. Hic enim pronomen corripi notius eſt, quàm vt ſit admonendum. ¶Nudare) ſpoliare. ¶Scit tuus hoc genitor) Peleus, nam Achillem alloquitur Neſtor. ¶Ramum bifurcum) ſtipitem duas in partes diuiſum. ¶Signa vides) cicatricem vulneris accepti indicat Neſtor. ¶Tunc ego debueram) eleganter ſenis mores exprimuntur, Solent námque ſenes ſe laudare. ¶Nullus) non. Nomen pro aduerbio poſitum eſt. ¶Cornum) haſtam ex corno cōfectam. ¶Quadrupedantis) quatuor pedibus currentis, Centaurus nanque erat. ¶In aduerſo vultu) in oppoſito ore. ¶Vecte Pelethronius Macareus) Pelethronium Theſſaliæ mons eſt, vnde Pelethronius declinatur. ¶Erigdupum) grauiter ſtrepens Erigdupus interpretatur.

ADDI. (Epithetō Homero frequēs vt ἐριγδούπου λεχάοιο.) ¶Inguine) inguen & pudenda ſignificat, & morbum maximè pudenda infeſtantem.

Inguen

¶Ampyciden Mopſum) Mopſus, vt Apollonii expoſitor ait, Ampyci Titaronis filii fuit filius: vnde etiam Ampycides vocatur. Alter ex Apolline & Manto Tireſiæ filia natus fuiſſe dicitur & ipſe vates venerandus, qui vt Pomponius Mela ſcribit, in finibus Pamphiliæ Phaſeli vrbem condidit.

Iuncta, Phonoleniden a' ſummo uertice fregit.
Fracta uolubilitas capitis latiſsima per'q; os,
Per'q; cauas naues, oculos, aures'q; cerebrum
Molle fuit, ueluti concretum uimine querno
Lac ſolet, ut'ue liquor raro ſub pondere cribri
Manat, & exprimitur per denſa foramina ſpiſſus.
Aſt ego, dum parat hic armis nudare iacentem,
(Scit tuus hoc genitor) gladium ſpoliantis in ima
Ilia demiſi. Chthonius quoq;, Teleboas'q;
Enſe iacent noſtro. ramum prior ille bifurcum
Geſſerat, hic iaculum, iaculo mihi uulnera fecit,
(Signa uides) apparet adhuc uetus inde cicatrix.
Tunc ego debueram capienda ad Pergama mitti,
Tunc poteram magni, ſi non ſuperare, morari
Hectoris arma meis. illo ſed tempore nullus,
Aut puer Hector erat. nunc me mea deficit ætas.
Quid tibi uictorem gemini Periphanta Pyreti,
Ampyca quid referam? qui quadrupedantis Oicli
Fixit in aduerſo cornum ſine cuſpide uultu.
Vecte Pelethronius Macareus in pectus adacto
Strauit Erigdupum, memini, & uenabula condi
Inguine Neſſæi manibus coniecta Cymeli.
Nec tu credideris tantum cecinisse futura
Ampyciden Mopſum. Mopſo iaculante biformis
Occubuit, fruſtra'q; loqui tentauit Odites.
Ad mentum lingua, mento'q; ad guttura fixo.
Quinq; neci Cæneus dederat. Styphelū'q; Bromū'q;
Antimachum'q;, Helimū'q;, ſecuriferū'q; Pyracmon.
Vulnera non memini, numerum, nomen'q; notaui,

COEL. RHOD.

¶FVIT Mopſus alter Ampyci filius: quod Ouidii interpres ignorare ſe, fatetur ingenue libro duodecimo:

Nec tu credideris tantum cecinisse futura
Ampycidem Mopſum, Mopſo iaculante, biformis
Occubuit, fruſtraq; loqui tentauit Odites.

Scribunt Apollonii interpretes Argonauticon primo, Ampyci filium fuiſſe Mopſum ex Chloride. Quod & Lycophronis approbat interpres, Chlorin addens fuiſſe Orchomeni filiam. Strabo libro Coſmographiæ nono, Mopſos tres agnoſcit: ita enim ſcribit, Campum autem Pelaſgicum modo nuncupatum exiſtere in Lariſſa & Gyrtone & Pheris, ibiq; eſſe Mopſium & Baben & Oſſam. Vocatum autem Mopſium non à filio Tireſiæ Mopſo vate, ſed à Mopſo Lapitha, Argonautarū nauigationis comite. Alius item Mopſus fuit, à quo Atticam appellauere Mopſopiam, Mopſi Theſſalicæ ciuitatis meminit item Stephanus: qui ſcribit etiam in Cilicia eſſe ſuper Pyramo flumine μόψου ἑστίαν, ideſt Mopſi domum. Quam tamen Mopſi viculum nuncupet Hieronymus, vbi mortuus ſit Conſtantius imperator. Vnde Mopſeates ſit gentile nomen. Super Mopſi morte, qui Ampycides dicitur à poetis, ita cecinit Apollonius Argonauticon quarto.

Ἔνθα καὶ ἀμπυκίδην αὐτῷ ἐνὶ ἤματι μόψον
Νηλειὴς ἕλε πότμος, ἀδευκέα δ᾽ οὐ φύγεν αἶσαν
Μαντοσύναις, οὐ γάρ τις ἀποτροπίη θανάτοιο,

Ideſt Vbi & Ampycidem die illa Mopſum crudelis mors abſtulit, amarulentum vero non vitauit fatum vaticiniis, nec enim mortis euaſio vlla. Eiuſdem & Seneca mentionem faciens in Medea ita ſcribit,

Idmonem, quamuis bene fata noſſet,
Condidit ſerpens Libycis arenis,
Omnibus verax, ſibi falſus vni,
Concidit Mopſus, caruitq; Thebis.

Sed quia in Senecam incidimus, operæpretium eſt, intueri diligenter quàm inſcite illius poetæ interpretes eum locum enarrent, interductu interpellato: ſcribunt enim à Seneca Græcam hiſtoriam peruerti, quoniam ſerpentis morſu non perierit Idmon, ſed ab apro percuſſus, vt ſcribit Apollonius: nec præterea conditum in Libya, ſed in portu Bebrycis. Ego vero neutiquā hiſtoriæ fidem cōmutatam inuerſamq; contenderim, ſed authoris reconditum potius ſenſum minus ab incurioſis recte percipi: ita enim arbitror diſtinguendū, interpungendūq;,

Idmonem, quamuis bene fata noſſet,
Condidit.

vt à ſententia pendeat præcedenti,

Ite nunc fortes perarate pontum,
Sorte timenda.

Hoc enim dicit, Sors iſta nauigandi formidoloſa condidit Idmona: ideſt, cauſa fuit vt periret Idmon. Poſtea infertur,

Serpens Libycis arenis.

Quod plane ad Mopſum refertur, ita vt ſerpēs, ibi participium ſit, non nomen. Eſt enim verborum ſtructura: Mopſus ſerpēs, ideſt oberrans & vagabundus. Quod autem de Idmone dicit,

Quamuis bene fata noſſet:

confirmatur Apollonii authoritate Argonauticon primo, vbi loquente Idmone, hi ſubiiciuntur verſus,

Αὐτὰρ ἐμοὶ θανέειν στυγερῇ ἐπὶ δαίμονος αἴσῃ,
Τηλόθι που πέπρωται ἐπ᾽ ἀσίδος ἠπείροιο.

At mihi emori odioſi dæmonis fato procul ſancitum eſt in Aſidis continente. Quid ſi de Mopſo totum id dici opinemur, interpuncta diuerſim ſtructura, interſpirataq;? Etenim videri poteſt Seneca Mopſum appellaſſe Idmona ob multam rerum & vaticinii peritiam. Nam & qui proprio nomine Theſtor dicebatur, antiquitus Idmona nuncupatum, teſtis eſt Apollonii interpres ob inſignem experiētiam, quod Chamæleontis comprobat authoritate. Cæterum, prior enarratio luculentior. Suidas tamen Idmona pro perito accipit, vnde dixerunt veteres canem ἰδμονα θηρῶν, hoc eſt venationis peritum.

Extat & carmen Auſonii de Idmone vate:

Idmona quod vatem, medicum quod Iapyga dicunt,
Diſcendas artes nomina præueniunt.

Sed & à Pindaricis proditum interpretibus, ſcimus, Argonautas tribus vſos vatibus, Mopſo Ampycis filio, Idmone Abantis, denique Amphiarao Oiclis. Quoniam vero parte hac Senecæ opem tulimus, ſuccurrit & locus alius Tragœdiæ eiuſdem, vbi execratur Chorus primum nauigationis authorem, recenſet'que diſcrimina quæ Argonautæ adierunt:

Demum (inquit) Orpheus tacuit torpente lyra,
Ipſa'q; vocem perdidit Argo.

Incidi in cuiuſdam ſchedicum, ita exponentis, Vocem cantum Orphei, quia propter timorem & ipſe tacuit. Cum ad id poeta doctiſsimus reſpexerit, quod Argonauticon quarto Apollonius ſcribit, In carina nauis Argus à Pallade lignum fuiſſe impactum ex Dodonide phago, quod humana voce fungeretur quandoque. Sic enim ait:

pum &c. & Silium libro decimoquinto: Feruebat Macedum ſubitis perculſa ruinis.) ⸿Et te Cæ. fe.) cum magna indignatione hæc dicit Latræus, ac ſi diceret. Nequaquam patiar te meos ſocios interficere. Cænæum autem per contemptum Cænim vocat, ac ſi adhuc fœmina eſſet. ⸿Quo præ. fa.) cõcubitum cum Neptuno illi exprobrat. ⸿Quid vel na. ui.) nam fœmina. ⸿Vel quid ſis paſ.) Neptuni nanque vim paſſa es. ⸿Columq;) colus inſtrumentum eſt, quo mulieres filant, notius, quàm vt ſit deſcribendum. ⸿Cum ca.) calathus vas eſt, quem Latini qua ſillum vocant, reponendis fuſis accommodatū. ⸿Iactanti) inaniter clamanti. ⸿Eruit) aperuit. ⸿Cõmiſſus) coniunctus. ⸿Pellei iu.) Cænei à Pella vrbe origenē ducentis. ⸿Cominus ag.) en ſe inuadit Cæneum, id quod niſi propius accederet facere non poterat. {In aliis editionibus legitur Nudaq; Phylei Iuuenis, vt dubitari poſſit, vtrum Phyllei potius, quam Pellæi legendum ſit à Phyllo Theſſaliæ oppido, cuius & Steph. & Strabo meminit libro nono. A quo & Phyllei Apollinis templum dictū fuit. Higynus autem & montem Phyllæis in Theſſalia fuiſſe teſtaē. in catalogo Argonautarū. huius etiā Apollon. meminit lib. i. vbi ait:

Ηλυθε δ' ἀστερίων αὐτοσχεδὸν, ὃν ῥα κομήτης
Γείνατο δινήεντος ἐφ' ὕδασιν Ἀπιδανοῖο
Πειρεσιὰς ὄρεος φυλλήιου ἀγχόθι ναίων.)

ADDI.

Prouolat Emathii ſpoliis armatus Haleſi*,
Quem dederat leto membris & corpore Latreus
Maximus. huic ætas inter iuuenemq; ſenemq;.
Vis iuuenilis erat. uariabant tempora cani,
Qui clypeo, gladioq;, Macedoniaq; Sariſſa
Conſpicuus, faciemq; obuerſus in agmen utrunq;,
Armaq; concuſſit, certumq; equitauit in orbem.
Verbaq; tot fudit uacuas* animoſus in auras.
Et te Cæni* feram. nam tu mihi fœmina ſemper,
Tu mihi Cænis eris. nec te natalis origo
Commonuit. *mentemq; ſubit, quo præmia facto,
Quaq; uiri falſam ſpeciem mercede paraſti.
Quid uel nata uide, uel quid ſis paſſa, columq;
I, cape cum calathis, & ſtamina pollice torque,
Bella relinque uiris. iactanti talia Cæneus
Extentum curſu miſſa latus eruit haſta,
Quà uir equo cõmiſſus erat, fuit ille dolore.
Nudaq; Pellei iuuenis ferit oſſa ſariſſa.
Non ſecus hæc reſilit, q̃ tecti à culmine grando,
Aut ſiquis paruo feriat caua* tympana ſaxo,
Cominus aggreditur, laterīq; recondere duro
Luctatur gladium. gladio loca peruia non ſunt.
Haud tamen effugies, medio iugulaberis enſe.
Quãdoquidē mucro ē hebes, inqt, & in latus enſem
Obliquat, longaq; amplectitur ilia dextra.
Plaga facit gemitus, ut corpore marmoris icto,
Fractaq; diſſiluit percuſſo lamina collo.
Vt ſatis illæſos miranti præbuit artus,
Nunc age ait Cæneus, noſtro tua corpora ferro
Tentemus, capuloq; tenus demiſit in harmos
Enſem fatiferum. cæcamque in uiſcera mouit,
Verſauitque manum, uulnuſque in uulnere fecit.
Ecce ruunt uaſto trepidi clamore bimembres.
Telaq; in hunc omnes unum mittuntq;, feruntq;.
Tela retuſa cadunt. manet imperfoſſus ab omni,
Inque cruentatus Cæneus Elateius ictu.
Fecerat attonitos noua res. heu dedecus ingens
Monychus exclamat. populus ſuperamur ab uno,
Vixque uiro quanq̃ ille uir eſt nos ſegnibus actis,
Quod fuit ille, ſumus. qd mẽbra imania proſunt?
Quid geminæ uires & quid fortiſſima rerum
In nobis duplex natura animalia iunxit?
Nec nos matre Dea, nec nos Ixione natos
Eſſe reor, qui tantus erat, Iunonis ut altæ
Spem caperet. nos ſemimari ſuperamur ab hoſte.
Saxa, trabeſq; ſuper totoſq; inuoluite montes,
Viuacemque animam miſſis elidite ſyluis.
Sylua premat fauces, & erit pro uulnere pondus.
Dixit, & inſanis deiectam uiribus auſtri

* a.l. Alleſi.
* a.l. annoſus.
* a.l. feriā.
* a.l. commouit.
* a.l. tpa.

αὐτίκα δ' ἄφνω
ἴαχεν ἀνδρομέῃ ἐνοπῇ μεσσηγὺ θεόντων
αὐδῆεν γλαφυρῆς νηὸς δόρυ
Extat & Antipatri epigramma de nauta quodam fulmine icto, cuius nauis per ſe, moderante nullo, ad littus delata rem geſtam ſignificauit, nec Argoam, inquit, expetiuit carinam:
Ἀγγελίην θείῳ, καὶ λίγυνι μυνύουσα
Καὶ φράσεν, ἀργώην δ' οὐκ ἐπόθησε τρόπιν.
Reperias & alibi eius rei mētionem. Nobis ſatis ſuperq; fuit locum monſtraſſe, ne fiducia interpretum ſtudioſi iuuenes in aurem vtranque (vt ſæpe) dormirent. Certe ſiquis anxie plura quærat, Lycophronis interpres Iaſonem cum ſociis quadraginta nouem inſcendiſſe Argo, ſcribit, quæ
Λαλίστατον εἶχε τὴν τρόπιν ἐκ τῆς Δωδώνης δρυός.
ideſt carinam habebat loquaciſſimam ex Dodonæ quercu. Propterea Lycophron alicubi λάλημον κίσσαν, ideſt garrulam nuncupat picam. Porrò ſcribit vetus Arati Phænomenō interpres, Danaum ab Aegypto ſe fratre proripientem auxilio Mineruam inuocaſſe, à qua primū ſit compacta nauis, quæ Argo eſt appellata, eaq; Argos petierit Danaus. Author autem Aeſchylus, ab Minerua eadem materiam quandam loquentem naui inſertam, quod repetit Iginus quoque Mopſi denique hiſtoriam alicubi recenſet Plutarchus, meminit eiuſdem Apuleius quoque, ſed & Lactantius grammaticus, eatenus fuiſſe augurio nobilem Mopſum ſcribit, vt poſt mortem templa quoque ei credantur dicata, quæ oraculi gratia ſæpe adirent homines.

RAPH. ⸿EMATHII) Theſſali. ⸿Leto dederat) interfecerat. ⸿Variabant) alii nanque ex capillis albi, alii erant nigri. ⸿Macedoniaq; ſariſſa) ſariſſæ haſtæ ſunt Macedonum,

⸿Duro la.) impenetrabili. ⸿Luctatur) conaē. ⸿Mucro e. h.) cuſpis eſt retuſa. ⸿Gemitus) ſtrepitus. ⸿Vt c. m. i.) tāq̃ marmore pcuſſo. ⸿Præbuit) exhibuit. ⸿Fatiferum) mortiferū. ⸿Cæcā m.) occultā, cooptā. ⸿Vulnuſq; in v. f.) nā cum iā vulnus feciſſet manū verſando alia vulnera faciebat. ⸿Inq; cru.) dyaleſis vnius dictionis in duas, quæ & tmeſis dicië. Nā incruētatus integrū eſt. ⸿Noua r.) nouum miraculū. ⸿Monychus ex.) Monichus ſolidæ vngulæ interpretari põt, Centaurus autē fuit fortiſſimus, de quo Iu. Quātas iaculeē Monychus ornos. ⸿Populus ſ.) figurata locutio. ⸿Quāq̃ il. v. eſt) validus atq; robuſtus. Eſt aūt correctio ſuperioris dicti. ⸿Segnibus a.) ignauis factis. ⸿Qd fuit il. ſ.) fœminę. Nā Cęneus antea fœminina Monych⁹

ADDI. vt pila Romanorum, geſſa Gallorum. {Nota autem ſecundam in Macedonia, longam poſitam à poeta per ἔκτασιν. Nam in primitiuo alias corripitur, vt apud Claudianum de bello Getico: Nubibus intactum Macedo miratur Olym-

fuerat. ⸿A talia. ſ.) hoīem & equū. ⸿Matre D.) Iunone. ⸿Tātus e.) tā magnanimus. ⸿Iunonis vt al. Sp. c.) potiūdę ſubaudiaē. ⸿Semimari) ſemiuiro. ⸿Miſſis ſyl.) iniectis ſyluarū arboribus. ⸿Elidite) opprimite, exprimite. ⸿Inſanis) maximis.

⸿TRABEM)

LAPH. ¶TRABEM) arborem. ¶Validum in hoſtem) potentem, vt qui ferro vulnerari non poterat. ¶Exemplum'que fuit) exemplum eſt quod aut ſequamur, aut vitemus. Fuit ergo exemplum Monychus aliis Centauris, vt in Cæneum arbores conjicerent. Hocq́; eſt illud quod Iuuenalis innuit, cum ait. Quantas iaculetur Monychus ornos. ¶Nudus arboris) arboribus in ſoluta diceretur oratione. ¶Nec ha. Pe. um.) per μετάληψιν intelligimus Pelion montem arboribus ſpoliatum fuiſſe. Othrys autem & Pelion montes ſunt Theſſaliæ notisſimi. (thrys elion.) ¶Immani ca.) maxima lignorum congerie. ¶Obrutus) oppreſſus. ¶Aeſtuat) angitur, anhelat. ¶Nec habet quas ducat ſpiritus auras) nec reſpirare poteſt. ¶Deficit interdum) deficere & mori interdum videtur. ¶Super aera) ad aera. ¶Tollere) erigere. ¶Euoluere) excutere. ¶Ecce) hoc aduerbio ſignificat ſe digito oſtendere Idã Phrygiæ montem. ¶Exitus in dubio eſt) mors inquit Cænei in dubio eſt. Nam alii mortuum eſſe contendunt, alii in aquilam transmutatum. (æneus aquilam) ¶Syluarum mo.) arborum pondere. ¶Abnuit Ampycides) Mopſus negat. ¶Fuluis pen.) in aquilam Cęneum fuiſſe conuerſum innuit poeta. {Quæ mihi tũc pri. tunc eſt conſp. volucris. (DDL.) Ita Regius quidem legit, cæterum ſunt qui legunt, tunc eſt conſpecta ſupremum. Vt idem Reg. in annotationibus indicat. Quam lectionem vt temere aſſerere nolim, ita tamen adiuuare eam videtur quod infra ſequitur, ſed auis nunc vnica Cæneu. Cur enim vnicam diceret poeta, ſi in aquilã, notamq́; volucrem conuerſus ille fuiſſet? Cæterum fabulam hanc Cænei etiam Apollonius deſcribit libro primo, his verſibus:

Ἤλυθε δ᾽ ἀφνειὴν προλιπὼν Γυρτῶνα Κόρωνος
Καινείδης, ἐσθλὸς μὲν, ἑοῦ δ᾽ οὐ πατρὸς ἀμείνων.
Καινέα μὲν ζωόν περ ἔτι κλείουσιν ἀοιδοί
Κενταύροισιν ὀλέσθαι ὅτε σφέας οἶος ἀπ᾽ ἄλλων
Ἤλασ᾽ ἀριστήων, οἱ δ᾽ ἔμπαλιν ὁρμηθέντες
Οὔτε μιν ἐγκλῖναι προτέρω σθένον, οὔτε δαΐξαι,
Ἀλλ᾽ ἄρρηκτος, ἄκαμπτος ἐδύσετο νειόθι γαίης
Θεινόμενος στιβαρῇσι κατάικρας ἐλάτῃσι.

Forte trabem nactus ualidum coniecit in hoſtem,
Exemplum'q́ fuit, paruo'q́ in tempore nudus
Arboris Othrys erat, nec habebat pelion umbras
Obrutus immani cumulo ſub pondere Cæneus
Aeſtuat arboreo, coniecta'q́ robora duris
Fert humeris. ſed enim poſtq̃ ſuper ora, caput'q́
Creuit onus, nec habet quas ducat ſpiritus auras
Deficit interdum, modo ſe ſuper aera fruſtra
Tollere conatur, iactas'q́ euoluere ſyluas.
Interdum'q́ mouet, ueluti quam cernimus (ecce)
Ardua ſi terræ quatiatur motibus Idæ.
Exitus in dubio eſt. alii ſub inania corpus
Tartara detruſum ſyluarum more ferebant.
Abnuit Ampycides, medio'q́ ex aggere fuluis
Vidit auem pennis liquidas exire ſub auras,
Quæ mihi tũc primũ, tũc eſt conſpecta uolucris
Hanc ubi luſtrantem leni ſua caſtra uolatu
Mopſus, & ingenti circum clamore ſonantem
Aſpexit, pariter'que animo eſt, oculis'que ſecutus.
O ſalue dixit Lapithææ gloria gentis.
Maxime uir quondã, ſed auis nũc unica, Cæneu.

ARG. FABVLAE SEQ.

Periclymenus a Neptuno accepta poteſtate: vt ſe in varias figuras trãſuerteret, cum aduerſus Herculem dimicaſſet, & cum varietate formarum vellet eludere, in aquilam transformatus eſt, quam ille aduolantem ſibi & in altitudinem ſe aeris efferentem nouiſſime ſagitta traiecta interemit.

Credita res authore ſuo eſt: dolor addidit iram,
Oppreſſum'q́ ægre tulimus tot ab hoſtibus unum
Nec prius abſtitimus ferro exercere dolorem.
Quã m data pars leto, partẽ fuga, nox'q́ remouit.
Hæc inter Lapithas, & ſemihomines Centauros
Prælia Tlepolemus Pylio referente, dolorem
Præteriti Alcidæ tacito non pertulit ore
Atque ait Herculeæ mirum eſt obliuia laudis
Acta tibi ſenior, certe mihi ſæpe referre
Nubigenas domitos à ſe pater ipſe ſolebat.
Triſtis ad hæc Pylius. quid me meminiſſe malorũ
Cogis? & obductos annis reſtringere luctus?
In'que tuum genitorem odium, offenſas'que fateri?
Ille quidem maiora fide quoque geſſit, & orbem
Impleuit meritis, quod mallem poſſe negare.
Sed neque Deiphobũ, nec Polydamanta, nec ipſum
Hectora laudamus, quis enim laudauerit hoſtem?
Ille tuus genitor Meſſenia mœnia quondam

Quibus verſibus & illud confirmatur, quod Oui. dixit:
Exitus in dubio eſt, alii ſub inania corpus
Tartara detruſum ſyluarum mole ferebant.}
¶Luſtrantem) circundantem. ¶Vnica) ſola, ſingularis. ¶Credita res eſt) hoc eſt Mopſi vatis authoritate creditus eſt Cęneus in aquilam fuiſſe commutatus. ¶Aegre tu.) indignati ſumus. ¶Abſtitimus) deſtitimus. ¶Exercere do) ſæuire in Centauros ob dolorem de Cænei morte conceptum. ¶Hæc in. La.) hæc idcirco à poeta narrantur, quo concinnius Periclymeni Neſtoris fratris Metamor. inferantur. Periclymenus enim Nelei filius, cui Neptunus facultatem ſe in varias figuras transformandi conceſſerat, cum aquilæ figuram ſuſcepiſſet, ab Hercule cum quo pugnabat, ſagitta transfixus interiit. (Periclemenus.) ¶Triptolemus) ita quidem ferè in exemplaribus legitur, quod grande flagitium eſt, cum Triptolemus nuſquam bello Troiano interfuiſſe legatur. Tlepolemus igitur loco Triptolemi reponatur. (Triptolemus.) Fuit enim Tlepolemus (vt in ſecũdo Iliados narrat Homerus) Herculis & Aſtiocheæ filius, qui cum Licymnium matris germanum interfeciſſet comparata claſſe, magna'que comitum multitudine Rhodum profugit, vbi imperium adeptus cum nouem nauibus vnà cum aliis Græciæ principibus ad bellum Troianum eſt profectus, vbi tandem à Sarpedone fuit interfectus. (Tlepolemus.) (A. l. ſupremum.) ¶Præteriti) Al. prætermiſſi Herculis. ¶Non per) non eſt paſſus. ¶Obliuia acta) obliuionem eſſe factam. ¶Herculeæ laudis) Herculis. eſt enim periphraſis. ¶Triſtis Pylius) mœſtus Neſtor, quod & ſe à Tlepolemo notari videbat, & ea commemorare cogebatur quæ ſibi luctus cauſa fuerant. ¶Obductos annis) multitudine annorum obrutos, atque obliuos. ¶Reſtringere) renouare. (A. l. pręter miſſi.) ¶Offenſas) iniurias, quibus me affecit. ¶Maiora fide) maiora quàm credi debeat. ¶Sed neque Deiphobum) hoſtes non eſſe laudandos colligit Neſtor. Deiphobus autem Priami fuit filius. (Deiophobus.) Polydamas vero vnus è principibus Troianis fuit fortisſimus, ſic vocatus, quòd multos domaret. (Polydamas.) (A. l. Pulydamanta.) Producta eſt autem prima in Polydamas. eadem extenſione, quæ apud Horatium in Polypus, Satyra tertia, & in Epodis. Nam ex πόλυπος πώλυπος fit Dorica dialecto, vt etiam Aldus annotauit. Apud Homerum tamen Πουλυδάμας ferè dicitur per ου diphthongum vt

Τοῖσι δὲ Πουλυδάμας πεπνυμένος ἦρχ᾽ ἀγορεύειν
Πανθοΐδης, ὁ γὰρ οἶος ὅρα, πρόσσω καὶ ὀπίσσω.
Iliados. Σ. Et rurſum.
Πουλυδάμαν μὲν οὐκ ἔτ᾽ ἐμοὶ φίλα ταῦτ᾽ ἀγορεύεις.

¶Meſſenia mœnia) Meſſene & vrbs eſt, & regio adiacens Arcadiæ. Eſt etiam Siciliæ vrbs, vnde Meſſenius deriuatur. (Meſſene)

Strauit,& immeritas urbes Elinq́;,Pilumq́;
Diruit,inq́; meos ferrum,flammasq́; penates
Impulit,ut'q; alios taceam quos ille peremit.
Bis ſex Neleidæ fuimus conſpecta iuuentus;
Bis ſex Herculeis ceciderunt,me minus uno,
Viribus,atque alios uinci potuiſſe ferendum eſt,
Mira Periclymeni mors eſt,cui poſſe figuras
Sumere quas uellet.rurſusq́; reponere ſumptas
Neptunus dederat.Nelei ſanguinis author.
Hic ubi nequicquã eſt formas uariatus in omnes,
Vertitur in faciem uolucris quæ fulmina curuis,
Ferre ſolet pedibus Diuum gratiſſima regi.
Viribus uſus auis. pennis,roſtroq́;*redunco
Hamatis'q; uiri laniauerat unguibus ora,
Tendit in hunc nimium certos tirynthius arcus
Atque inter nubes ſublimia membra ferentem
Pendentem'q; ferit lateri qua iungitur ala
Nec graue uulnus erat,ſed rupti uulnere nerui
Deficiunt motum'que negant,uires'que uolandi,
Decidit in terram non concipientibus auras
Infirmis pennis,&*quæ leuis hæſerat alæ
Corporis affixi preſſa eſt grauitate ſagitta,
Per'que latus ſummum iugulo eſt exacta ſiniſtro,

ARG. FABVLAE SEQ.

Neptunus grauiter ferens Cygnum filium ſuum ab Achille occiſum,& Hectorem defenſorem optum,quæ ipſe poſuiſſet,ab Apolline ſocio laboris petit,quoniam ſi non daretur,vt comminus cum eo congredi poſſet,& vltor exiſteret. At ille auditis precibus eius immiſtus aciei,nullique conſpectus,arcum Alexandri in Achillem conuertit, vt ſagittam in eum dirigere poſſet,talumque quod fuit in eius corpore mortale percuſſit,& interemit.

Num uideor debere tui præconia rebus
Herculis,o' Rhodiæ ductor pulcherrime claſſis?
Ne tamen ulterius qua'm fortia facta ſilendo
Vlciſcar fratres,ſolida eſt mihi gratia tecum.
Hæc poſtquam dulci Neleus edidit ore
A ſermone ſenis repetito munere Bacchi
Surrexere toris.nox eſt data cætera ſomno.
At Deus æquoreas qui cuſpide temperat undas
In uolucrem corpus nati Cygneida uerſum
Mente dolet patria,ſæuum'q; peroſus Achillem
Exercet memores plus qua'm ciuiliter iras,
Iam'q; fere' tracto duo per quinquennia bello
Talibus intonſum compellat Smynthea dictis.
O' mihi de fratris longe chariſſime natis,
Irrita qui mecum poſuiſti mœnia Troiæ
Ecquid,ubi Aſiaca*caſuras aſpicis arces,
Ingemis? aut ecquid tot defendentia muros
Millia cæſa doles? ecquid(ne perſequar omnes)

RAPH. Elis. Pylus. CELINQ́; Pylumq́;)Elis vrbs eſt Arcadiæ iuxta Olympiã ab Elio Tantali filio cognominata:vnde Elieus & Eleus declinantur. Pylus vero Meſſeniæ, vnde Pylius, Pyleus,ac Pylion gentilia nomina deriuantur.ſ Bis ſex Neleidæ fuimus) duodecim Nelei filii. Neleus autem Neptuni filius & Tyrus nymphæ, qui à fratre Pelia domo pulſus Pylon vrbem in Meſſenia condidit. Vxorem habuit Chlorim, ex qua tres filios ſuſcepit Neſtorem, Periclymenum, Chromium. Ex variis autẽ mulieribus alios nouem, Taurum, Aſterium, Lycaonem, Deimachum, Eurybium, Epileõtem, Phraſin, Antimenen,& Alaſtorem.

Periclymenus in varias formas. ſ Meminus vno) me excepto. ſ Nelei ſang. auth.) Neptuni enim Neleus fuit filius. ſ Quę ful. cur.) periphraſis eſt aquilæ. Ouid. quidem Periclymenum in aquilã cõuerſum ab Hercule fuiſſe interfectũ ait. Alii vero in muſcam transmutatum, admonitione Palladis claua ab Hercule fuiſſe percuſſum, atque interemptum.

*a.l.reducto.

ADDI. {Periclymeni & Pindarus meminit octaua Ode Nemeorum. ſed hunc Neptuni filium & Chloridis eius quæ Tireſiæ fuit, cognominis Neleo, Comment. ibidem facit.& in bello Thebano infeſtum Amphiarao, ipſum vbique perſecutum dicit, donec terra ſorberetur.}

*a.l.qua.

ſ Viri) Herculis. ſ Hamatis vnguibus) in modum hami recuruis. Eſt enim nomẽ participio ſimile hamatus ab hamo declinatum. ſ Nimium affectui & dolori ſeruit hoc aduerbium nimium.

Tirynthi* (Tirynthius) Hercules à Tirynthe Peloponneſi vrbe. ſ Et quæ leuis hæſ. alæ) ordo eſt & ſenſus, Et leuis ſagitta quæ hæſerat, & affixa erat alæ preſſa & impulſa fuit grauitate corporis illi affixi, eſt autem ἀντίθετον. Leuis enim opponitur graui. ſ Exacta) expulſa. ſ Iugulo ſiniſtro) per ſiniſtrum iugulum. ſ Herculis tui) parentis ſubaudiatur. ſ O Rhodiæ duct. pulcher. claſſis) ad illud Homeri carmen alludit poeta in ſecundo Iliados. τληπόλεμος δ' ἡρακλείδης ἠΰς τε μέγας τε ἐκ ῥόδου ἐννέα νῆας ἄγεν ῥοδίων ἀγερώχων.

*a.l.has iam.

Hinc enim aperte colligitur Tlepolemum Rhodiorũ ductorem fuiſſe & pulchrum & magnum. ſ Solida gra.) firma amicitia. ſ Neleius) Neſtor Nelei filius. ſ Dulci ore) ſuaui ſermone. Nam (vt ait Homerus) ſuauior melle ab ore Neſtoris oratio profluebat. ſ A ſermone ſenis) poſt ſermonem Neſtoris. ſ At Deus æquoreas) Neptunus ægre ferens Cygnum filium ab Achille interemptum Apollinem hortatur, ne vlterius ipſum viuere patiatur. Cui Apollo obſequens in aciem Troianorum deſcendit, Paridisq́; ſagittam in Achillem ita direxit, vt illius vulnere interierit. Hæc autem idcirco à poeta narrantur, vt commodius & libri ſequentis initium cum huius fine cõnectat, & Aiacis in florem Metamorphoſin huic loco ſubiungat. Neque enim vllam aliã in huius libri fine deſcribit trãſfigurationem.

ADDI. {Volucrem Cygneida verſus, hoc eſt in Cygnum, poſito patronymico pro denominatiuo. Nã à κύκνος fit κύκνειος. Hinc ſoluta diphthongo κυκνεΐς à quo κυκνηΐς fœmininũ patronymica forma. ſ Memores iras) quas in memoria habebat. Vt illud Virg. Memorẽ Iunonis ob iram. ſ Plusquam ci.) hoſtiliter. Tracto bello) protracto, pducto. ſ Intõſum Smyn.) comatum Apollinem. Nam Smyntheus epithetũ eſt Apollinis propriũ à muribus ſumptum, qui (vt Strab. ait)

Smynthe Smynthi à Cretenſibus vocantur. Hac etiam de cauſa Smyntheus Apollo fuit cognominatus, quod Teucris è Creta profectis datũ eſt oraculum, vt ibi ſedes collocarent, vbi terrigenę ipſos adorirentur. Id autem circa Hamaxithum ferunt contigiſſe. Nam maxima agreſtium murium multitudo noctu exorta quicquid armorum, vaſorumq́; ex corio inuentum eſt corroſit. Teucri autẽ ibi manſerunt, atque Idã ab Ida, quę eſt in Creta appellarunt, templumq́; ac ſimulachrũ Apollini Smynthio erexerunt. Heraclides vero Ponticus author eſt mures ibi circa templum abundare & ſacros exiſtimari. Simulachrum vero ita effigiatum eſſe, vt murem pedibus premat. Solent autem homines nomina à paruis rebus impoſita quibuſdã lenimentis mitigare, nam & à culicibus quos Oetei Conopas vocant, Hercules Conopion apud illos colitur, quoniam ab illis eius opera liberati fuerunt. Apud Erithræos quoque Mimuntem habitantes Spectonus colitur, quod ipſe vitibus vermis infeſtiſſimus ſit. Nam ex Erithræis omnibus apud illos ſolum talis beſtiola naſcitur. Rhodii autẽ Apollinis Erethibii templum habent in agro ſuo. Nam rubiginem ipſi Erithibiã vocãt. Apud Aeoles qui in Aſia ſunt, mus quidam Pornopion vocatur. Bœotii vero hoc nomine Culices vocãt. Sacrificium autẽ faciunt Apollini Pronopioni, ſed multis in locis ſunt Smynthia hoc eſt Smynthii Apollinis templa, præcipue tamen in vrbe Chryſa Smynthius Apollo colebatur, vbi erat ſtatua à Scopa patio confecta, cuius pedib⁹ mus ſubiectus erat. ſ O mihi de fra.) hæc oratione Neptunus Apollinẽ hortatur, vt Achillem Cygni interfectorem ſagitta perimat. ſ De frat. na.) de Iouis fratris mei filiis. A beneuolentia autem exorditur Neptunus.

(SVBIT)

Hectoris umbra ſubit circu'm ſua pergama tracti?
* Cum tamen ille ferox belloque cruentior ipſo
Viuit adhuc operis noſtri populator Achilles.
Det mihi ſe (ſaxo) triplici quid cuſpide poſſim
Sentiat, & quoniam concurrere cõminus hoſti
Non datur, occulta, nec opinum perde ſagitta.
Annuit, atque animo pariter parui'que, ſuo'que,
Delius indulgens nebula uelatus, in agmen
Peruenit Iliacum, media'que in cæde uirorum
Rara per ignotos ſpargentem cernit Achiuos
Tela Parin, faſſus'q; Deum, quid ſpicula perdis
Sanguine plebis ait? ſiqua eſt tibi cura tuorum
Vertere in Aeaciden, * cæſos'q; ulciſcere fratres,
Dixit. & oſtendens ſternentem Troica ferro
Corpora Peliden. arcus obuertit in illum,
Certa'que letifera direxit ſpicula dextra,
Quo Priamus gaudere ſenex poſt Hectora poſſet
Hoc fuit, ille igitur tantorum uictor Achille
Victus es à timido Graiæ raptore maritæ.
At ſi fœmineo fuerat tibi Marte cadendum,
Thermodontiaca malles cecidiſſe bipenni.
Iam timor ille Phrygum, decus, & tutela Pelaſgi
Nominis Aeacides, caput inſuperabile bello
Arſerat. armarat Deus idem, idemq; cremarat.
Iam cinis eſt, & de tam magno reſtat Achille
Neſcio quid, paruũ quod non bene cõpleat urnam.
At uiuit. totum quæ gloria compleat orbem,
Hæc illi menſura uiro reſpondet, & hæc eſt
Par tibi Pelide, nec inania Tartara ſentit.
Ipſe etiam, ut cuius fuerit cognoſcere poſſis,
Bella mouet clypeus, deq; armis arma feruntur.
Non ea Tydides, non audet Oileus Aiax.
Non minor Atrides, non bello maior, & æuo
Poſcere, non alii. ſoli Telamone creato,
Laerteq; fuit, tantæ fiducia laudis.
A ſe Tantalides onus, inuidiamq; remouit,
Argolicosq; duces medijs conſiſtere caſtris
Iuſſit, & arbitrium litis traiecit in omnes.

RAPH. ¶ SVBIT) in mentem cum quadam miſeratione venit. ¶ Populator) deſtructor. Ex arte autẽ Achillem in odium Apollinis Neptunus adducit. ¶ Det mihi ſe) committat ſe mihi & mari. ¶ Triplici cuſpi.) periphraſis eſt tridẽtis. ¶ Nec opinũ) non opinantem. ¶ Indulgens) obſequẽs. ¶ Sanguine plebis) plebeios, ac viles interficiendo. ¶ Poſt Hect.) poſt Hectoris cædem. ¶ Ille igitur tanto) apoſtrophe ad Achillem indignationem continens, qđ ab effœminato Paride fuerit interfectus. ¶ Graiæ maritæ) Helenæ, quam idcirco maritã poeta vocat, quia viris imperabat, ¶ Fœmi. Marte) imbelli. {Cum Ouid. ſentit &

DDI. Calaber qui lib. iii. Achillem ab Apolline ſagitta interfectum ſcribit, & Home. apud quẽ Hector Achilli vaticinatur in hunc modũ Iliad. x.

Φράζεο νῦν μή τοί τι θεῶν μήνιμα γένωμαι,
Ἤματι τῷ, ὅτε κέν σε Πάρις καὶ Φοῖβος Ἀπόλλων
ἐσθλὸν ἐόντ' ὀλέσωσιν ἐνὶ Σκαιῇσι πύλῃσιν.

Alii autem in templo Apollinis Thymbræi interfectum à Paride dicunt, inſidus Hecubæ. cum eo noctu ad Polixenam ingreſſus fuiſſet. Vt & Seruius meminit in. vi. Virgil.} ¶ Thermodontiaca bipẽni) Amazonica ſecuri. Nam

Amazões Amazones Thermodontis fluuii accolæ fuerunt. ¶ Armarat Deus idẽ) Vulcanus & arma Achilli Thetidis rogatu perfecit, & eum mortuum combuſſit. ¶ Neſcio qđ) paruum quid cineris de tanto Achillis corpore ſupereſt, quo ne vrna quidem impleri poteſt. ¶ Hæc menſura totus terrarum orbis menſura eſſe videtur gloriæ Achillis. A præſtantiſſimis enim quibusq; poetis tam Græcis q̃ Latinis Achillis geſta fuere celebrata, Sicq; per totũ terrarum orbem vulgata. ¶ Nec inania Tartara ſenſit) nũquã enim gloria moritur. ¶ Vt cuius fuerit cognoſcere poſſis) ac ſi diceret fortiſſimi ac bellicoſiſſimi illum clypeum fuiſſe, pro quo tantæ contentiones fuere ſuſceptæ. ¶ Deq; armis arma feruntur) propter arma Achillis bella excitantur. Nam poſt mortem Achillis inter Aiacem & Vlyſſem de armis ipſius Achillis grauiſſimæ ſunt ortæ contentiones. ¶ Soli Telamone creato) Aiaci Telamonis filio. ¶ Laerte'q;) Vlyſſi. ¶ A ſe Tantalides) Agamnon à Tantalo genus du-

Atreus. cens. Nam Tantalus Iouis, Pelops Tantali, Pelopis Atreus, Atrei Agamemnon & Menelaus filii fuiſſe dicuntur. ¶ Tra-

ADDI. iecit) transmiſit, tranſtulit. {Hic quoq; variant authores. Sũt enim inter Græcos, qui iudiciũ armorum captiuis Troianis delegatum ab Agamemnone tradant, quo ille inuidiam à ſe deriuaret. Id'que Neſtoris conſilio. Vide Calabrum libro quinto. & Odyſſea vndecima}

IACOBI CONSANTII FANENSIS.

FOrtes'q; animæ: nec cognitus Hector &c.) ordo talis. Fortes'q; animæ nec exiguo ſanguine ſenſerũt quid Hector non cognitus poſſet; nec exiguo ſanguine Phryges ſen-

ferunt quid Achaica dextera poſſet. ¶ Proles Neptunia Cygnus.) Duos fuiſſe Cygnos reperio, vnum Marte genitum, qui ab Hercule eſt interfectus, vt in Aſpide narrat Heſiod. Alterum Neptuno, quem interemit Achilles authore Pindaro. à quo mutuatum hæc poetã noſtrum exiſtimo. ¶ Corpora toſta Carne replent,) quia victimam torrere mos fuit. nam quod de elixorum vſu Seruius & alii quidã volunt, inane eſt, vt in ſecundo Hecatoſty narrabimus.

*Boni co. habẽt, cur.

¶ Inter belli'que domus'que Acta tot.) Ineptus loquendi modus ſi hoc modo legamus. at in noſtro codice ſic inuenio. Inter belli'que domi'q; Acta tot. vt belli & domi aduerbialiter ſint locata. ¶ Ac ſiquem potuit ſpatioſa ſenectus ſpectatorem operũ multorum reddere) imperfecta ſententia. vnde opinor huic ſecundo carmine deeſſe vltimum pedem, ac deeſſe ſimul verſum qui ſequi debeat integrum vno minus pede. nam illud. Vixi, non huic cui ſubiungitur verſui, ſed illi qui deſit ſubnectendum videtur. exẽpli cauſa hoc modo. Ac ſi quem potuit ſpatioſa ſenectus ſpectatorem operum multorũ reddere, certe me potuit, vidi q tot iã ſecula, vixi annos bis centũ &c.

*a.l.læſosq.

Achillis mors.

¶ Clara decore fuit proles Elateia Cænis Theſſalidum virgo pulcherrima.) Elateia, ι, exili ſcribatur & Elatei filia interpretur, qui elatus à Stephano dicitur. Is Elateã ciuitatem in Theſſalia condidit, habuit'q; alteram filiam Dotiam nomine, à qua Dotium in eadem regione ciuitas fuit nuncupata. Eſt & Elatea vrbs Phocidis cuius meminit Pauſ. in Attica, & Herodo. in Vrania, niſi eandem eſſe quis velit quam memorat Stephanus.

¶ Vidi ego Petræũ) propriũ nomen à petra in Theſſalia loco vbi colebatur Neptunus cognomento Petræus. quoniam ibi percuſſa petra equum euocauerit. Lege quæ ſcripſimus in primæ Collectaneorum Hecatoſtyos cap. lvii.

¶ Vltor adeſt Phæreus.) Phereus triſyllabam nomẽ eſt hoc loco. nam primam corripere debet, cum à Pheris Theſſaliæ ciuitate) quæ primam corripiunt) deriuetur. Multa ſanè hic nomina inuenies à Theſſaliæ locis declinata.

¶ Terea'q; Aemoniis qui prenſos montibus vrſos
Ferre domum viuos indignantes'q; ſolebat.) Scribo Therea cum th aſpirato, vt ſit nomen à feris deductum, quarum hic venatione delectabatur. θὴρ feram ſignificat.

¶ Abſcindit.) Lego abſcidit vt in temporibus ſit concordia. quod tamen ex abs & cædo nõ ex abs & ſcindo compoſitũ eſſe monemus, vt ne claudicet ſyllaba. ¶ Aemathii ſpoliis armatus Aleſi.) pro Aleſii Aleſius enim Scelũtis filius inter Hippodamiæ procos à Stephano memoratur. Sũt & qui Aleſiũ Gargetti filium fuiſſe dicant (vt idem Stephanus tradit) qui cum Pelope iuerit ad Hippodamiam Oenomai, à quo Aleſius in Elide ciuitas fuerit nuncupata, ¶ Nuda'q; Pellæi iu-

uenis ferit ora ſariſſa.) Quidam codices non Pellæi habét, ſed Phyllæi, quod non conuenit minus. Phyllus enim ciuitas in phthiotica vna quatuor regionum Theſſaliæ. teſte Strabo. libro nono, Vbi Apollinis Phyllæi fanum. Hinc Phylleiam matrem, ideſt Theſſalam Poeta noſter appellat vltimo artis amatoriæ, vt. Nec tibi turpe puta crimen, vt Phylleia mater Soluere. ℣ Et obductos annis reſtringere luctus.) Codex meus & alij plurimi habent reſtinguere. quod placet magis. ſignificabit enim ſuſcitare. Nam ut recludere perſæpe ſimplicis verbi contrarium habet ſignificatum reſoluere religare, & id genus plura, cur non interdum habeat & reſtinguo? Quin participium illud obductos reſtinguere innuit eſſe legendum. Cum obduci ignis dicatur cum operitur. Virg Et Cinis obductæ celabat lumina prunæ. ℣ Bis ſex Neleidæ fuimus.) Neleus (quod hoc loco interpres tetigit) Ex Chloride genuit Neſtorē, Periclymenum, & Chromium, ex diuerſis alijs mulieribus Taurum Aſteriū, Lycaonem Deimachum, Eurybium, Epileonta, Phraſin, Antimenem, & Alaſtorem. author Apollonii Comment. in primum Argon. Omnium autem natu minimus Neſtor fuit, vt in vndecimo Iliados ſcribit Homerus. ℣ Cum tamen ille ferox.) Non cum, ſed cur boni codices habent. ℣ A ſe Tantalides onus Inuidiamq; remouit.) Inuidiam interpretor crimē vel iniuriam, licet & pro odio poſſet accipi.

HENRI. GLAREANI. ANNOTATIONES IN LIBRVM XII. METAMOR.

Proteſilae cadis.

IN pleriſq; codicibus atq; adeo in Raphaelis quē nos habebamus, Proteſilaus Iſiphyli filius dicitur, cū Homerus in Catalogo & hic noſter Poeta in Epiſtolis Iphicli dicant filium. Verum hæc notare non videntur huius inſtituti.

Opusq; meæ bis ſenſit Telephus haſtæ.

Amphibolon videtur eſſe in verbo Opus, cum & vulnus & auxilium ſignificet. Operæpretium autem videtur quæ Plin. lib. xxxiiii. cap. xv. refert adſcribere. Eſt & rubigo ipſa, inquit, in remediis, & ſic Telephum proditur ſanaſſe Achilles, ſiue id ærea ſiue ferrea cuſpide fecit, ita certe depingitur eam decutiens gladio. Meminit etiam obiter lib. xxv. cap. v.

Spectatorem operum multorum reddere.

Anatapodoton eſt, oratio, vt ſupra diximus, altero defecta membro. Nam deeſt, Certe me potuit ſenectus ſpectatorem multorum operum reddere.

Elige quid uoueas, eadem quoq; fama ferebat.

Amphibolon, vtrum eadem neutro dixerit genere, an fœminino. Et ſupplementum videtur verſus.

Sæuiſſime Centaurorum Euryte.

Homerus Odyſſeę φ vocat Eurytiona, ſed, vt antea admonuimus, & nomina ſæpe variant, & non eoſdem ſecutus authores Poeta videtur.

Hunc pede conuulſo menſæ Pellæus acernæ.

Dubium quid referat hunc, vtrum Amycum, qui Celadonta percuſſerat, an Celadonta nōdum proſſus confectū, quippe qui ſubiungat, geminato vulnere miſſum ad tartareas vmbras, geminato inquam cum ab Amyco, tum à Pelate inflicto. Si certum eſſet Centaurus'ne, an Lapitha fuerit Pelates, facile ſolueretur nodus.

Quæ fuerant pinu uotiui cornua cerui.

Votiui, ideſt, voto oblati, ſuſpenſa autem ad pinum intelligenda. Porrò ſequente verſu Aldinus codex omiſit, ſua, & Gryneus triſyllabon facit, cum Poeta nono paulo antea carmine Gryneus fecerit diſſyllabon, & Græce eſt, non hoc ſaltem loco. Quare legendum, Gryneus ſua lumina ramo. Rurſus tertio inde verſu concreta, niſi pro cōfuſa dicatur, non video quid ſenſus eſſe queat.

Vulnus Cænæe tuliſti.

Cæneus Lapithæ nomen, de quo hæc eſt fabula, diſſyllabon eſt. At Cæneus triſyllabon Centauri nomē hoc verſu. De quo Poeta iocatur. Quemadmodum C. Cæſarem iocatum in Pomponium militem. Quintil. refert. Cum enim Pomponius vulnus ore exceptum oſtentaret, ne vnquam fugiens (inquit Cæſar) reſpexeris.

Sopitus uenis & inexperrectus Aphidas.

Coniunctio hoc in loco omitti non debet. Ceterū Aphidas Planudes vertit, cum alibi Aphypnas legatur, quod ad illud inexperrectus reſpondere videtur. Sed neque de hoc certum eſt, ſit'ne Centaurus an Lapitha. Carcheſium autem quod ſequenti verſu ponitur, Raphael vas vinarium exponit. Seru. in. iiii. Geor. ad illud Virgilii. Et mater, cape Mœonii carcheſia Bacchi. Oceano libemus ait. Carcheſia, inquit, ſunt genera poculorum. At quantum ex Macrobii deſcriptione libro quinto conſtat, non longe videtur abeſſe ab eo quod vulgò Cantharum vocant.

Plenoq; è gutture fluxit Inq; toros.

Raph. legit, plenoq; è gurgite, & exponit, Ventre, quem propter magnitudinem gurgitem vocat. Hæc ille. Sed è gutture legendum eſt. Illud magis lectori conſiderandum, num ſatis recte ab eodem expoſitum ſit, Inq; toros, ideſt, in lectū & vrſæ pellem, quod ego tamen non reprehendo.

ſolidoq; reuellere dumo.

Dumo Perot. exponit nemore, quod placet, tametſi Dumoſum apud Virg. in Tityro dumis plenum, exponit Ser. & Feſtus frondoſus. Porrò in hac pugna Centaurorum Lapitharumq; propria nomina multa corrupta, multa incerta, Nedymum quidam Nedimnum, Lycotan, Lyceſpen inepte, Ripea, quidam Riphea. Plegræum Phlægræum inepte, hyſen ὕλαιν Planudes vertit. Verum hæc librariorū culpa fiunt, & correctorum incogitantia, aut verius inſcitia.

Ex humeris medios coma dependebat in ar.

Qui in homine humeri, in reliquis animantibus Harmi, aiunt Plinium tradidiſſe, non igitur eſt fruſtranea hæc Centauri deſcriptio, monſtroſa quidem illa, ſed non abſque gratia, Poetæ maxime quæſita ingenio.

Pheocomes hominemq; ſimul protectus equum'q;.

Raphael exponit, qui coma & ſe & hominem protexerat. Alii ſimpliciter accipiunt, ideſt, qui ſe, & hominem, & equum protexerat, quod videtur veriſimilius.

Veluti concretum uimine querno.

Hæc deſcriptio niſi adiuuetur multis modis, & partim expoſitione, partim figuris declaretur, præter huius Poetæ conſuetudinem inſignem ſecum adfert obſcuritatē, vt miret Raphael. non dignatum aliqua ampliore declaratione.

Qui clypeo gladio'q; Macedonia'q; Sariſſa.

Tot ſyllabarum breuium concurſu Poeta neceſſario breuem ſyllabam produxit, ni in Macedonia. Sariſſa autem longior haſta erat quàm Romanorum pilum, vt planè videtur apud Liuium de bello Macedonico.

Obliquat, longa'q; amplectitur ilia dextra.

Niſi longa pro extenta exponamus, non equidem intelligo, cum ſenſus alioqui nō ſit obſcurus, videtur enim cæſim nunc verberaſſe, qui punctim antea.

Laertæ'q; fuit.

Laertę, ideſt Vlyſſi, exponit Raphael, ſed fortaſſis codex errat. Nam Laerte videtur ablatiui eſſe caſus, vt Telamone, quanq̄ Laerta etiam dici poteſt, vt Anchiſa apud Maronē in auferendi caſu, quare abſq; diphthongo legendum.

ALLEGORIAE IN XII. LIB. METAMOR.

NEſcius aſſumptis Priamus pater Aeſacon alis Viuere lugebat. ℣ Cum Hecuba regina Troiæ vxor Priami prægnans eſſet de Paride viſum eſt illi in ſomnis quòd facem igneam pariebat, ex quo cognitum fuit quòd iſte erat, propter quem Troiam ſuccendi & deſtrui oportebat. Propter quod ipſum Priamus occidi mandauit, ſed mater occulte paſtoribus nutriendum dedit. Qui adultus quendam taurum ſibi vendicans coronam ipſi fecit. Sed Mars in Taurum conuerſus, Taurum ipſius vicit. Cui Paris coronam Tauri ſui in ſignum victoriæ dedit. Propter quod Paris à paritate iudicii dictus fuit, qui aliàs Alexander dicebatur. ℣ Iſtud allega hiſtorialiter, & primo contra indiſcretam pietatem. Iſta

enim

enim mater miſericordia mota Paridem occidi impediuit, & tamen propter eum deſtructa fuit Troia, quod nullatenus futurum eſſet, ſi ad mandatum patris interfectus fuiſſet. Secundum Hug. Miſericordiæ genus eſt malos cito occidere. Ex quo enim pater, ideſt deus vel lex aliquem decreuit propter cauſam legitimam occidendum vel puniendum, non eſt ipſi parcendum. Et maxime quando mors eius redundat ad patriam liberandam. Ioan xi Expedit vt vnus homo moriatur pro populo, & non tota gens pereat. ¶ Residuum allega hiſtorice, quòd Paris eſt bonus iudex qui in iudiciis debet pariter & æqualiter ſe habere, perſonam non acceptare, taurum ſuum & amicos vel notos aliis non præferre, immo ſi iuſte contra eos præualeant, ipſis iuſtis licet extraneis coronam victoriæ dare. Deuteron. vigeſimoquinto. Si fuerit cauſa inter aliquos, & interpellauerint iudices, quem iuſtum eſſe proſpexerint illi iuſtitiæ palmam dabunt.

lleg fab. idicu Paridis.

¶ Cum tres deæ de nuptiis Pellei, & Thetidis venirent, quo omnes deæ prętee Diſcordiam fuerant inuitatæ, ſcilicet Iuno dea diuitiarum, Pallas dea ſapientiæ, & deus delectationis, quas Mercurius conducebat. Diſcordia indignans, quia inuitata non fuerat, voluit inter deas litigium generare inter Græcos & Troianos controuerſiam facere, & regnum Troianum delere. Accepit igitur quoddam pomum aureum, in quo ſcriptum erat. Pulcherrimæ detur, ipſumq; in medium dearum proiicit, & ſtatim abiit & receſſit. Cum igitur deæ inter ſe de pulchritudine cōtenderent, & quælibet pulchriorem ſe diceret, pomumq; requireret, tandem ductus eſt Paris vt inter deas de pulchritudine iudicaret. Quare cum Iuno promitteret quòd faceret ipſum cunctis potentiorē. Pallas ſapientiorem. Venus vero ipſi offerret vxorē totius Gręciæ pulcherrimam, ſi tamen pro ea iudicaret. Ipſe tandem quálibet nudam reſpiciens, iudicauit pro Venere, propter quod Venus Helenam ei dedit. propter cuius raptum, Troianum regnum penitus fuit deſtructum. ¶ Per iſtas tres deas ſic pacifice conuenientes intelligo bonos & iuſtos pacificę conuerſantes. Per deā diſcordiæ intelligo inuidos qui quando non vocantur indignantur & ſeminare diſcordiam inter ipſos delectantur. Tales conſueuerunt inter alios pomum diſcordiæ proiicere & verbum detractorium dicere. & aliquam æquiparātiam inter alios facere, & ſic litigium procurare, ex quo regio vel patria perit. Ideo de talibus dicitur Eccle. xxviii. Suſurro & bilinguis maledictus, multos enim turbauit pacem habentes. ¶ Vel dic quòd tres deæ ſignificāt ſecundum Fulgentium tria genera perſonarū, ſcilicet ſapientes diuites, & delitiis affluentes, quia cum quiſque iſtorum alteri ſe præferat, & pomum aureum, ideſt gloriam & honorem ſibi deberi dicat, & pulchriorē & meliorem ſe eſſe cenſeat, vt ſapientes ſe diuitibus & iuuenibus delitioſis præferunt, diuites delitioſis & ſapientibus meliores ſe eſſe dicūt, iuuenes vero delitioſe viuentes ſe duobus aliis ante ponūt, diuitias & ſapientiam vilipendētes. accidit quòd Paris, ideſt iuuenis, inter iſtos iudicat voluptuoſam vitam eligens Veneri pomū dat & viuere in deliciis beatius aſſerit. Iuuenes igitur ſtulti qui in Paride deſignantur videntur dicere illud Eccle. ſecundo, Melius eſt comedere & bibere, & oſtēdere animæ ſuæ bona temporalia, quæ pro certo, qui habent vix poſſunt pacifici eſſe, quia quilibet vult ipſa habere. Iſta ſunt qui diſcordiam ſeminant, & quæ ſuis ſucceſſoribus lites parant & finaliter bella & deſtructiones parant. Dea & domina diſcordiæ eſt auaritia, quæ nihil poteſt melius inter homines diſſenſionem facere. Geñ. xiii. Erat ſubſtantia eorū multa, & non quibant habitare communiter. ¶ Vel dic quòd tres deæ ſunt tres animæ vires Pallas eſt ratio quæ habet ſapientiam, Iuno eſt memoria quæ habet diuitias ſcientiarum, Venus eſt volūtas quæ eſt domina delitiarum. Paris igitur peccatores & fatuos ſignificat, qui ſcilicet voluntati obediunt, & alias vires animæ contemnunt, memoriam & rationem ſequi recuſant, & pomum cordis concupiſcentiæ ſuæ præſtant. Propter quod licet Helenam, ideſt pulchras mulieres quandoque obtineant, lites tamen & bella excitant. Ideo bene dicitur. Eccle. decimooctauo. Si præſtes animæ tuæ concupiſcentias eius facie te in gaudium inimicis tuis. Vnde ibidem præmittitur. Poſt concupiſcentias tuas nō eas, & à voluntate tua auerte. ¶ Dic quòd dea irata contra Græcos eſt diuinitas contra genus humanum indignata à primis parentibus fuerat per morſum vetitum interfecta. Quapropter in mari huius mundi omnes arreſtati eramus, nec ad occupādum ciuitatem paradiſi procedere poteramus. Neceſſe igitur fuit quòd ſanguine virgineo diuinitatem placaremus, & quòd Ephigenia, ideſt Chriſti humanitas occideretur, ſed per naturam diuinam rapitur illa, & liberatur à morte. Cerua vero, ideſt gens iudaica loco eius, ideſt propter mortem eius occiditur, & ſic offenſa diuinitas complacatur. Eſa. xliii. Dedi Aegyptum & Aethiopiam & Saba pro te.

Alleg. fab. Ephigeniç

¶ Nota hic de bono affectu bonæ mulieris quæ imaginem, ideſt imitationem de viro in corde retinet nec amorem extraneum admittit, ita ſæpe viſum eſt, quòd audita morte viri, præ doloris amaritudine mulier mortem ſubit. Nota contra illos qui volunt in factis armorum etiam alios propter vanitatem præcedere, vt ſe melioribus præferant, quia talibus ſolet male ſuccedere.

Alleg. fab. Proteſilai.

¶ Dic quòd tales ſunt multi qui ab Achille, ideſt à domino vel prælato vinci ſeu vulnerari per contritionem nequeunt quandiu ferro, ideſt tribulatione eos percutiunt. Neptunus enim, ideſt diabolus pater eorum tantam duritiam obſtinationis tribuit eis quòd tormenta vel arma tribulationis vilipendunt. Iob. xli. Quaſi ſtipulam æſtimabit malleum, deridebit vibrantem haſtam. Item ibidem præmittitur. Reputabit quaſi paleas ferrum & quaſi lignū putridum æs. Non fugabit eum, in ſtipulam verſi ſunt in lapides fundæ. Et ideo Achilles prælatus debet illum per dulcem charitatem inter brachia reſtringere, & amplexum amoris & pietatis oſtendere, & ſic quādoque eum poterit ſuperare & in Cygnum candidum, ideſt virum innocentem & mundum occaſionaliter transmutare, quia pro certo plerunque fit quòd ille qui ferro duræ correctionis non vincitur, quia amplexu dulcis dilectionis conuertitur, ita quòd finaliter in Cygnum, ideſt virum ſpiritualem commutatur. ¶ Vel dic quòd Achilles ſignificat tyrannos q martyres quos Neptunus deus maris pater eorum fecit ferro tribulatiōis inuincibiles finalr occidit, quod Cygnus cādidus, decorum armis, ideſt corpibus eorum euolat.

Alleg. fab. Cygni.

¶ Iſtud applica de multis, qui primo ſunt fœminę, ideſt molles & fœminei ſed Neptunus deus maris, ideſt deus pater vel ſpiritus ſanctus cum ipſis per gratiam cohabitat, & in viros, ideſt in perſonas fortes & ſtabiles eos mutat quos nullum ferrum, ideſt nulla tribulatio per impatiētiam penetrat, ſic de apoſtolis & multis martyribus apparuit per aduentum ſpiritusſāncti, quia ante aduentum fuerunt fœminis debiliores, & poſt quibuſcunque conſtantibus fortiores. Primæ Corinth octauo. Quando autem factus ſum vir, euacuaui quæ erant paruuli. ¶ Cæneus miles fortis quem Neptunus fecerat ferro inuincibilem & impenetrabilem, cum eſſet in quibuſdam nuptiis, ibidem quidam Centauri, qui naturæ erant duplicis, & in nube erant geniti dictum eſt interreſſent, & ſponſam rapere diſponerent, ipſe ſolus plures ex eis interfecit. Centauri autem vidētes quòd ipſum ferro vincere nequibant, montes aſcenderunt & arbores integras deferentes, tantam ſtruem lignorum ſuper eum proiecerunt, quòd ipſum non ferro ſed pondere peremerūt. Sic & fit ex dono dei, habent aliqui donum fortitudinis, ita quòd nullo ferro tribulationis vel tentationis à Centauris, ideſt à dæmonibus queant ſuperari. Sed iſti Centauri hoc videntes, ſolent onus infinitum diuerſorum negociorum, officiorum, & terrarum ſuper eos proiicere, & ipſis proſperitates ſeculi procurare, & ſic fit quòd quandoque diuerſis diuitiis ſub iſto onere ipſos ſuffocant. quos aliter vincere non valebant, non eſt igitur mirum quòd iuſtus homo talia onera ſibi permittat imponi, ſub quibus ſæpe viſi ſunt fortiſſimi ſuccumbere. Exodi decimooctauo, Vltra vires tuas eſt negocium ſolus illud ſuſtinere non poteris.

Alleg. fab. Cænei.

Præmia magna peti fateor. ſed demit honorem
Aemulus Aiaci. non eſt tenuiſſe ſuperbum,
Sit licet hoc ingens, quicquid ſperauit Vlyſſes,
Ipſe tulit pretium iam nunc certaminis huius,
Qui cum uictus erit, mecum certaſſe feretur,
Atque ego, ſi uirtus in me dubitabilis eſſet,
Nobilitate potens eſſem Telamone creatus,
Mœnia qui forti Troiana ſub Hercule cœpit,
Littoraq; intrauit Pagaſæa Colcha carina,
Aeacus huic pater eſt, qui iura ſilentibus illic
Reddit, ubi Aeoliden ſaxum graue Siſyphon urget,
Aeacon agnouit ſummus proleniq; fatetur
Iuppiter eſſe ſuam. ſic ab Ioue tertius Aiax.
Nec tamen hæc ſeries in cauſam proſit Achiui,
Si mihi cum magno non eſt communis Achille.
Frater erat, fraterna peto, quid ſanguine cretus
Siſyphio? furtiſq;, & fraude ſimillimus illi
Inſeris Aeacidis alienæ nomina gentis?
An quod in arma prior nullo'q; ſub indice ueni,
Arma neganda mihi? potior'q; uidebitur illis,
Vltima qui cœpit, detractauit'q; furore
Militiam ficto? donec ſolertior iſto.
Et ſibi inutilior, timidi commenta retexit
Naupliades animi, uitataq; traxit ad arma.
Optima nunc ſumat. qui ſumere noluit ulla.
Nos inhonorati, & donis patruelibus orbi,
Obtulimus quia nos ad prima pericula, ſimus?
Atq; utinã, aut uerus furor ille, aut creditus eſſet,
Nec comes hic Phrygias unquam ueniſſet ad arces
Hortator ſcelerum. non te Pœantia proles
Expoſitum Lemnos noſtro cum crimine haberet.
Qui nunc (ut memorãt) ſyluestrib⁹ abditus antris,
Saxa moues gemitu, Laertiadæq; precatis
Et nunc ille eadem nobis iuratus in arma
(Heu pars una ducum) quo ſucceſſore ſagittæ
Herculis utuntur, fractus morbo'q;, fame'q;,
Venatur, alitur'q; auibus, uolucresq; petendo
Debita Troianis exercet ſpicula fatis.
Ille tamen uiuit, quia non comitatur Vlyſſem.
Vellet & infelix Palamedes eſſe relictus.
Viueret aut certe letum ſine crimine haberet.
Quem male conuicti nimium memor iſte furoris,
Prodere rem Danaum finxit, fictum'q; probauit
Crimen & oſtendit, quod iam præfoderat aurum,
Ergo aut exilio uires ſubduxit Achiuis,
Aut nece. ſic pugnat ſic eſt metuendus Vlyſſes.
Qui licet eloquio fidum quoq; Neſtora uincat,

APH. ¶PRAEMIA magna) arma Achillis à Vulcano fabricata. ¶Tenuiſſe) obtinuiſſe. In contemptũ autẽ Vlyſſem quantum poteſt Aiax adducit ¶Superbum) glorioſum. ¶Sit licet hoc ingens) quãuis id de quo contenditur ſit maximũ. ¶Feretur) iactabitur. ¶Si virtus in me dubitabilis eſſet) nimiũ arroganter hoc eſt dictum. ¶Littora Colcha) Colchica. Nam Telamon cũ Iaſone in Colchos nauigauit, vt plenius ſuperius diximus. ¶Vbi Aeoliden Siſiphõ) hoc ad Vlyſsis contẽptum dictum eſt. Nam fama erat à Siſypho latrone Iſthmũ obſidente Anticleã Vlyſsis matrẽ, cum ad Laertem duceretur, fuiſſe cõpreſſam. atq; ex eo ꝯcubitu Vlyſſem ortum. DL {De hac re ſupra in fab. Autolyci nõnulla annotauim⁹. Sũpta aũt videnẽ hęc, vel ex Aiace Sophoclis, vbi chor⁹ de Vlyſſe loquẽs. Εἰ δὲ ὑποβαλλόμενοι, inquit)

Κλέπτουσι μύθους οἱ μεγάλοι βασιλῆς
Ἢ τᾶς ἀσώτου Σισυφιδᾶν γενεᾶς,
Μὴ μή μ' ἄναξ
Ἔθ' ὧδ' ἐφάλοις κλισίαις ὄμμ' ἔχων
Κακὰν φάτιν ἄρῃ, &c.

Aut ex Aeſchylo. cuius hæc A ibidem citantur.

Ἀλλ' ἀντικλείας ἆσσον ἦλθε Σίσυφος,
Τῆς σῆς λέγω τοι μητρός, ἥ σ' ἐγείνατο.

Aut etiam ex Cyclope Euripidis. Vbi Silenus Vlyſſem interrogans inquit: Χαῖρ' ὦ ξέν', ὅστις δ' εἶ φράσον πάτραν τε σήν. Ille autem reſpõdens ſubiicit:

Ἴθακος Ὀδυσσεύς, γῆς Κεφαλλήνων ἄναξ.

Tum rurſum alter:

Οἶδ' ἄνδρα κρόταλον, δριμὺ Σισύφου γένος.}

¶Hæc ſeries) hæc ſtẽmatis diſpoſitio. ¶Frater erat) patruelis frater Achilles fuit Aiacis. Nam Peleus & Telamon fratres fuerunt. Patrueles aũt fratres dicunẽ q è fratrib⁹ naſcunẽ. ¶Quid ſang. cre. Siſypho?) apte Aiax originis turpitudinẽ obiicit Vlyſſi. ¶An qd in ar. prior?) Vlyſſes ne ad bellũ Troianũ cũ aliis Græciæ principibus proficiſcẽs vxorẽ relinquere cogeretur, ſe inſanire ſimulauit, Palamedes vero prudentia valde pollens, ad hoc ſpeculandũ miſſus, illi aranti, ſalemq; ſeminãti filiũ paruulũ obiecit. quem Vlyſſes aratro ſublato nihil offendit. Inuitus itaq; ad bellũ ductus, Palamedẽ ficta ꝓditione tãdẽ oppreſſit. ¶Nullo ſub in.) nullo indicãte. ¶Vltima q ce.) vltimus p hypallagẽ, vt intelligaẽ qui vltimus cœpit arma. ¶Detrectauit) vitauit. ¶Solertior) prudentior. ¶Et ſibi inutil.) nã Palamedes in ſe Vlyſſem cõcitauit, cuius fraude tãdem, vt ꝓditor à cũcto Græcorũ exercitu fuit interfectus. Nã Vlyſſes literas finxit à Priamo ad Palamedẽ datas, qbus ſignificare videbatur Priamus ſe magnum auri põdus miſiſſe, aliudq; miſſurũ. Cum vero literæ ad Agamenonem fuiſſent perlatæ, principesq; oẽs præter Palamedẽ cõueniſſent. vixq; illud ſcelus in Palamedẽ cadere poſſe cũctis videretur, Vlyſſes nihil temere de tãto viro credendum dixit, niſi aurũ, qd ille iã per ſeruos corruptos in illius tentorio defodiendum curauerat, deprehẽderetur. Qui igitur miſſi ad hoc inquirendum fuerãt, cũ renunciaſſent inuentum lapidibus Palamedes à toto exercitu, de quo optime meritus erat, obrutus eſt. ¶Naupliades) Palamedes nauplii filius. Nauplius autẽ Neptuni & Amymones nymphæ filius in Eubœa regnauit. [Nauplius.] ¶Optima nunc ſu.) Ironia indignationis plena, qua Aiax ſignificat Vlyſſem nulla ratione armis Achillis eſſe dignum, ſe autem eſſe digniſſimum. ¶Furor ille) inſania illa Vlyſsis. ¶Hortator ſcel.) hactenus in contẽptum, nunc in odium Aiax Vlyſsẽ adducit. ¶Nõ te Pœ. pro.) cum oraculũ accepiſſent Græci Troiã ſine Herculis ſagittis capi non poſſe, Vlyſſes miſſus ad Philoctetẽ Pœãtis filium, cui moriẽs Hercules arcũ ſagittasq; reliquit inueniẽdum, Troiamq; adducẽdum. [Philoctetes.] cum forte inter nauigãdum ſagitta hydræ veneno tincta è pharetra cadẽs Philotectæ pedem vulneraſſet, eum in Lẽno nullo adhibito vulneri remedio reliquit. ¶Lẽnos) Lẽnos inſula eſt vna ex Cycladibus. [Lemnos] ADDI. {Seu potius è regione Thraciæ vt Stephan. habet, vnde cætera hæc tranſumpta.} Vulcano dicata, quę duo oppida habet Epheſtiã, & Myrinam, in cuius forum Solſtitio Athos eiaculaẽ vmbrã, vt Plinius ſcribit. ¶Qui nũc vt mem.) oratorię miſerias Philoctetæ amplificat Aiax. vt maius in odium Vlyſſem adducat. ¶Troianis fatis) Troiano excidio. ¶Sine crimi.) proditionis. ¶Conuicti fur.) deprehẽſi, detecti. ¶Nimium ma. mem.) illa nãque memoria Palamedes optime de Græcorum exercitu meritus fuit interfectus. ¶Præfoderat) ãte defoderat in tentorio Palamedis per ſeruos corruptos, vt dixim⁹. ¶Ergo aut exil.) relinquẽns Philoctetem in Lemno tanquam exulem. ¶Aut ne.) inducens exercitum ad lapidandum Palamedem. ADDI. {Sic idem Aiax apud Calabrum libro quinto:

Ἠ τὸ δ' ἐξελάθου ὅτ' ἐς Ἴλιον ἱερὸν ἦλθεν
Ἐλθέμεναι ἀλέεινες ἅμ' ἀγρομένοισιν Ἀχαιοῖς
Καί σε καταπτώσσοντα, καὶ οὐκ ἐθέλοντ' ἐξέπιδαι
Ἤγαγον Ἀτρεΐδαι, ὡς μὴ ὤφελλες ἱκέσθαι

Ecce ferunt Troes, ferrumq́; ignesq́;, Iouemq́;
In Danaas classes. ubi tunc facundus Vlysses?
Nempe ego mille meo protexi pectore puppes
Spem uestri reditus. date pro tot nauibus arma.
Quod si uera licet mihi dicere, quæritur istis
Quã mihi maior honos, cõiũcta'q; gloria nostra est,
Atque Aiax armis, non Aiaci arma petuntur.
Cõferat his Ithacus Rhesum, imbelléq́ue Dolona,
Priamidéq́; Helenum rapta cum Pallade captum,
Luce nihil gestum est, nihil est Diomede remoto.
Si semel ista datis meritis tam uilibus arma,
Diuidite, & pars sit maior Diomedis in illis.
Quo tñ hæc Ithaco? qui clam, qui semper inermis
Rem gerit, & furtis incautum decipit hostem.
Ipse nitor galeæ claro radiantis ab auro
Insidias prodet, manifestum abitq́ue latentem.
Sed neque Dulichius sub Achillis casside uertex
Pondera tanta feret, necnon onerosa, grauis'que
Pelias astã potest imbellibus esse lacertis.
Nec Clypeus uasti cælatus imagine mundi
Conueniet timidæ, natæ'q; ad furta sinistræ.
Debilitaturum quid te petis improbe munus?
Quod tibi si populi donauerit error Achiui,
Cur spolieris erit, non cur metuaris ab hoste.
Et fuga qua sola cunctos timidissime uincis,
Tarda futura tibi est gestamina tanta trahenti.
Adde quod iste tuus tam raro prælia passus
Integer est clypeus nostro qui tela ferendo
Mille patet plagis, nouus est successor habendus.
Deniq; quid uerbis opus est? spectemur agendo,
Arma uiri fortis medios mittantur in hostes,
Inde iubete peti, & referentem ornate relatis.
Finierat Telamone satus, uulgiq; secutum
Vltima murmur erat donec Laertius heros
Astitit, atque oculos paulum tellure moratos
Sustulit ad proceres, expectato'que resoluit
Ora sono, neque abest facundis gratia dictis.
Si mea cum uestris ualuissent uota Pelasgi,
Non foret ambiguus, tanti certaminis hæres,
Tu'q; tuis armis: nos te poteremur Achille.
Quem quoniam non æqua mihi, uobis'q; negarunt

¶ECCE ferunt Troes) hoc quoque in. xv. Iliad. descri bit Home. ¶Iouemq;) auxiliũ Iouis Hectori fauentis. ¶Nẽpe ego) solus Aiax alijs Græcorum ducibus perterritis classem ab ignibus hostium protexisse ab Homero quoque scribitur. {Iliad. xv. circa finem vbi hi versus leguntur.

ὅσσοι δὲ Τρώων κοίλῃς ἐπὶ νηυσὶ φέροιντο
σὺν πυρὶ κηλείῳ χάριν Ἕκτορος ὀτρύναντος,
Τοὺς δ' Αἴας οὔταζε δεδεγμένος ἔγχεϊ μακρῷ.}

¶Quod si vera licet (arrogãter nimiũ contra artis oratoriæ præcepta hæc quoq; dñr. ¶Conferat his Ithacus Rhesum) his gestis meis cõparet Vlysses, quẽ cum quodã contẽptu Ithacũ Aiax appellat. Rhesus autẽ rex fuit Thraciæ, qui (vt scribit Home. cũ in auxiliũ Troianorũ cum candidissimis equis venisset, à Diomede & Vlysse ea ipsa nocte, qua ad Troiã peruenerat, fuit interẽptus. ¶Imbelleq; Dolona) Dolon (vt idẽ scri. Hom.) Eumedis præconis filius, cũ speculator ad castra Græcorũ ab Hectore missus eẽt, à Diomede simul & Vlysse captus fuit & interfectus. {De Rheso & Dolone, & quo uterq; noctu interfect⁹ fuerit ab Vlysse & Diomede, habes Iliad. x.} ¶Priamideq; Helenum) Helenus Priami fuit filius qui a Diomede & Vlysse captus fata Troianorũ arcana Græcis reuelauit. ¶Rapta cũ palla.) cũ Palladio, quod Vlysses vnà cum Diomede rapuit. {De Palladio ex arce Troiana p Diomedẽ & Vlyssem ablato ẽt Virg. meminit. ii Aen. De Heleno autem Sophocles i Philotecte his versibus.

ἦν τις εὐγενής.
Πριάμου μὲν υἱός, ὄνομα δ' ὠνομάζετο
Ἕλενος, ὃν οὗτος νυκτὸς ἐξελθὼν μόνος,
ὁ πάντ' ἀκούων αἰσχρὰ καὶ λωβήτ' ἔπη,
δόλιος Ὀδυσσεὺς εἷλε, δέσμιόν τ' ἄγων
ἔδειξ' Ἀχαιοῖς, &c.

qui tñ hoc ab Oui. differt quod ille unà cũ Palladio, & adiuuãte Diomede, captum Helenum dicit, hic autẽ solius Vlyssis meminit.} ¶Quo tñ hæc Ithaco?) arma Achillis in commodo Vlyssi futura ostendit Aiax. ¶Quo) ad quid, ad quẽ finem, petuntur autem verbũ est subaudiendũ ¶Et fur.) dolis, fraudibus, insidijs. ¶Dulichius ver.) Vlyssis caput. Nã Dulichiũ insula est Ithacæ vicina. {Quidam autẽ eãdẽ cum Cephalenia faciũt Dulichiũ, vt Strab indicat, & quia Cephalenijs imperauit Vlysses, hinc Poetæ Dulichiũ ipsum quoq; Vlyssẽ passim appellãt. Q d tñ cõtrariũ Hom. est, q Dulichios, & Cephalenas diuersos facit, atq; his quidẽ ducẽ Vlyssẽ Dulichijs autem Megetẽ assignat. Vide Ilia. ii. & Strab. libr. ix.} ¶Nec non onerosa) ordo est & sensus, & Pelias hasta non potest esse non onerosa & grauis imbellibus lacertis. ¶Nec cly. ua.) in clypeo Achillis (vt scri. Home.) quatuor elementa sculpta videbantur. {Descriptio clypei Achillis est apud Home. Iliad. xviii. Non solum autem elementa in eo, sed totam machinam mundi, hoc est, coelum syderibus suis, terrã cum vrbibus & populis, & ipsum denique Oceanum, oras ambientem, fuisse sculptum idem author est.} ¶Quod tibi si po.) hoc quoque contra artis præcepta ab Aiace dictum est. Neque. n. error iudicibus fuit obijciendus. ¶Trahẽti) proprie dixit. Illa enim trahimus, quæ gestare non possumus. ¶Viri fortis) Achillis. ¶Vulgiq; sec. vlti. mur. erat) nam populus murmure suo Aiacis dicta approbare est visus. ¶Astitit) surrexit. ¶Atque ocu. pau. tel. mora.) imitatur Home. Ouid. qui Vlyssem stetisse oculis in terrã defixis, immotoq; sceptro, priusquam illam eloquentiæ procellam effunderet scribit. {Locus est Iliad. iii. vbi Antenor inter se confert Menelaum & Vlyssem.

Ἀλλ' ὅτε δὴ πολύμητις ἀναΐξειεν Ὀδυσσεύς,
στάσκεν, ὑπαὶ δὲ ἴδεσκε κατὰ χθονὸς ὄμματα πήξας,
σκῆπτρον δ' οὔτ' ὀπίσω, οὔτε προπρηνὲς ἐνώμα,
ἀλλ' ἀστεμφὲς ἔχεσκεν, ἀΐδρεϊ φωτὶ ἐοικώς·
φαίης κεν ζάκοτόν τινα ἔμμεναι, ἄφρονά τ' αὔτως.
Ἀλλ' ὅτε δὴ ὄπα τε μεγάλην ἐκ στήθεος ἵει,
Καὶ ἔπεα νιφάδεσσιν ἐοικότα χειμερίῃσιν,
Οὐκ ἂν ἔπειτ' Ὀδυσῆΐ γ' ἐρίσσειε βροτὸς ἄλλος, &c.

De præsenti autem oratione siue contentione Vlyssis cũ Aiace, nihil est apud Homerum nisi quantum de iudicio & victoria meminit Odys. xi. vbi ait:

Οἴη δ' Αἴαντος ψυχὴ Τελαμωνιάδαο
Νόσφιν ἀφεστήκει, κεχολωμένη εἵνεκα νίκης
Τήν μιν ἐγὼ νίκησα δικαζόμενος παρὰ νηυσὶ
Τεύχεσιν ἀμφ' Ἀχιλῆος, ἔθηκε δὲ πότνια μήτηρ.
Παῖδες δὲ Τρώων δίκασαν καὶ Παλλὰς Ἀθήνη.}

¶Si mea cum uestris) artificiosissima Vlyssi attribuitur oratio, vt personæ decorũ seruetur. Nã Vlysses cum ab alijs, tum ab Homero inter eloquẽtissimos numeratur. Quare & affectus statim in exordio mouet, & sua sine vlla arrogantia amplificat, & ab aduersario obiecta ita refellit, vt illum in maximum adducat contẽptum, ac denique principibus persuadeat se arma Achillis, quàm Aiax magis meruisse. principium autem à beneuolentia sumptum est. Se enim cum alijs Græcis semper optasse ait salutem Achillis per quod significat se vehementer illius morte dolere, qui Græcis omnibus gratissimus fuisset. ¶Tuq. tuis armis) potereris, ac possideres, & fruereris subaudiatur. Est. n. hypozeugma. Poteremur aũt legẽdum est, vt sit tertiæ cõiugationis, ita versu exigente. Hæc aũt apostrophe ad Achillem animos auditorum ad fletũ inclinat. Oratio ad Vlyssis.

Rhesus

Dolon

ADDI.

Helenus

ADDI.

ADDI.

ADDI.

Fata(manu'que ſimul ueluti lachrymantia terſit
Lumina)quis magno melius ſuccedit Achilli,
Quá m p qué magnus Danais ſucceſſit Achilles?
Huic modo ne proſit,quod ut eſt hebes, eſſe uidet
Ne'ue mihi noceat,quod uobis ſemper Achiui
Profuit ingenium,me'que hæc facundia ſiqua eſt.
Inuidia careat,bona nec ſua quiſque recuſet.
Nam genus,& proauos,& quæ non fecimus ipſi,
Vix ea noſtra uoco.ſed enim quia rettulit Aiax
Eſſe Iouis pronepos,noſtri quoq; ſanguinis author
Iuppiter eſt,totidem'que gradus diſtamus ab illo.
Nam mihi Laertes pater eſt,Acriſius * illi,
Iuppiter huic.neq; in his quiſquá dánatus,& exul.
Eſt quoque per matrem Cyllenius addita nobis
Altera nobilitas.Deus eſt in utroque parente,
Sed neque materno quod ſum generoſior ortu,
Nec mihi quo'd pater eſt fraterni ſanguinis inſons,
Propoſita arma peto.meritis expendite cauſam.
Dummodo quod fratres Telamō,Peleus'q; fuerūt,
Aiacis meritum non ſit,nec ſanguinis ordo,
Sed uirtutis honor ſpoliis quæratur in iſtis.
Aut ſi proximitas,primus'que requiritur hæres,
Eſt genitor Peleus,eſt Pyrrhus filius illi.
Quis locus Aiaci? Phthiam hæc, Scyron'q; ferátur.
Nec minus eſt iſto Teucer patruelis Achilli.
Non petit ille tamen * num ſi petat auferat illa?
Ergo operum quoniam nudum certamé habetur,
Plura quidem feci,quam quæ comprendere dictis
In promptu mihi ſit.rerum tamen ordine ducar
Præſcia uenturi genitrix Nereia leti
Diſſimulat cultu natum,& deceperat omnes,
In quibus Aiacem,ſumptæ fallacia ueſtis.
Arma ego fœmineis animum motura uirilem
Mercibus inſerui.neque adhuc proiecerat heros
Virgineos habitus, cum parmam,haſtamq; tenenti
Nate Dea,dixi,tibi ſe peritura reſeruant
Pergama.quid dubitas ingentem euertere Troiá?
Iniecíq; manum,fortemq; ad fortia miſi.
Ergo opera illius,mea ſunt.ego Telephon haſta
Pugnantem domui,uictum,orantemq; refeci.
Quod Thebæ cecidere, meú eſt. me credite Lesbō
Me Tenedō,Chryſenq;,& Cillam Apollinis urbes,

RAPH. ¶MANVq; ſimul)hæc ea perſona poetæ dicuntur. Ex arte autem finxit ſe flere Vlyſſes, quo facilius perſuaderet ſe morte Achillis graui dolore fuiſſe affectum. ¶Quam per qué magnus Danais) hoc eſt,quàm is cuius opera Achilles ad bellum Troianum deductus eſt,is auté Vlyſſes fuit. Nam vt ipſe paulo poſt narrat, cum Thetis mater Achillis cognoſceret filium in bello Troiano periturum,illum virginis habitu ornatum Lycomedi Scyri inſulæ regi vnà cum filiabus ipſius educandum cōmendauit, vt tantiſper apud eum in virgineo habitu lateret, dum Troia foret deleta. Cum vero ſine Achille Troia capi non poſſet, nec vſquam inueniretur. Vlyſſes id quod erat ſuſpicatus, mercibus quibus fœminæ capiuntur,gladium, ſcutum'que,ac galeam immiſcens ad Lycomedem ſe contulit,vbi mercibus illis expoſitis Achilles gladium ac ſcutum alia negligens tractare cœpit, ex quo cognitus ad bellum Troianum fuit deductus.

* a.l.arceſius.

ADDI. {De Achille in Scyro occultato,& de tota eius educatione,copioſe Statius in Achilleide.} ¶Huic modo ne proſit)aduerſarium vt hebetem ac ingenio tardum, omniq; facundia carentem in contéptum adducit. ¶Siqua eſt)ea arte ſuam eloquentiam extenuat Vlyſſes,ne ſe inuidiam, odium'que auditorum tranſferat. Inuidia ca.)nam Aiax in inuidiam Vlyſſis eloquétiam adducere conatus eſt, cum dicit. Tutius eſſe fictis verbis contendere quàm manu pugnare. ¶Bona ſua)propria vel natura data, vel induſtria cōparata. ¶Sed enim quia retulit Aiax eſſe Iouis prone.) figurata poetica eſt hæc locutio. In ſoluta nanq; oratione accuſatiuo vteremur, diceremus'que Aiax retulit ſe eſſe Iouis pronepotem. ¶Acriſius illi)duo fuerunt nobiles Acriſii & hic Iouis filius ac Vlyſſis auus, & alter Abantis Argiuorum regis filius ac Danaes pater. Legitur etiam Arceſius.

* Emendatū exēplar habet, Nō ſperat ut auferat arma.

Acriſii duo.

ADDI. {Non Acriſius legendum,vt Raphaeli falsò videtur,ſed Arceſius. Nam in Acriſio etiam ſecunda ſyllaba repugnat,quæ breuis eſt, vt apud Virgiliū –Quàm dicitur vrbé Acriſioneis Danae fundaſſe colonis: Et ſupra libro.iiii. Solus Abantiades ab origine Cretus eadem Acriſius ſupereſt,&c. Arceſil auté & Homerus meminit Odyſ.xiiii.de Telemacho loquens,his verſibus:

–Τὸν δὲ μνηστῆρες ἀγαυοὶ
Οἴκαδ' ἰόντα λοχῶσιν, ὅπως ἀπὸ φῦλον ὄληται
Νώνυμον ἐξ Ἰθάκης Ἀρκεισίου ἀντιθέοιο.}

¶Neque in his quiſquam damnatus & exul)Peleum Achillis patré notat Vlyſſes, qui Phoco fratre interfecto ab Aeaco patre in exilium fuit expulſus. {Alii vtrūque, hoc eſt, tam Telamonem quàm Peleum in exilium actos tradunt. Vtrūq;

ADDI.

enim cædis fraternæ participem fuiſſe, ac Peleum quidem diſco, Telamonem autem ferro in ceruicem illius adacto, Phocum occidiſſe. Quare & Peleum in Theſſaliam poſtea, Telamonem autem ex Aegina Salaminem perueniſſe. Vide Cōment. Pindari in.v. Odam Nemeorum.} ¶Eſt quoq; per matrem)Anticlia mater Vlyſſis filia fuit primi Sinonis Mercurii filii. {Anticlea Autolyci filia fuit, Autolycus autem Mercurii ex Chione Dædalionis. Home. Odyſſ.xi.

ADDI.

Ἦλθε δ' ἐπὶ ψυχὴ μητρὸς κατατεθνηυίης
Αὐτολύκου θυγάτηρ μεγαλήτορος Ἀντίκλεια.

Sed de hac etiam ſupra mentio facta eſt.} ¶Phthiam, Scyron'q; ferantur) Phthiam ad Peleum, Scyron ad Pyrrhū Achillis filium ex Deidamia Lycomedis filia. ¶Ergo operum quoniá) quoniá inquit quęſtio eſt ſola vter noſtrum pluribus, ac maioribus meritis Græcorum exercitum affecerit,non omnia quæ geſſi referre poſſum. ¶Præſcia uenturi) hinc incipit merita ſua cómemorare ſine vlla arrogātia Vlyſſes. ¶Genitrix Nereia) Thetis Nerei filia, materq; Achillis, vt & Homerus, & plerique poetarum aſſerunt. Suidas vero, Ariſto. & Diony. Chalcidenſis ſcribunt Achillem ex Thetide Chironis filia natū. Daimachus auté ex Philomela Actoris filia. ¶Diſſimulat cultu.) hoc eſt, habitu ſimulat Achillem non eſſe puerum, ſed puellam. ¶In quibus)inter quos. ¶Arma)gladiū,haſtam.parmam. ¶Proiecerat) depoſuerat. ¶Ad fortia)ſubaudiamus gerēda. {Vide Achilleida Statii.} ¶Ergo opera illius mea ſunt) colligit Vlyſſes omnia quæcūq; geſſit Achilles, ſibi eſſe aſcribenda, cum illum latitantem deprehenderit, ad bellum'que Troianum adduxerit. A' cauſa enim effectus ſeparari nó poteſt. ¶Ego Telephon haſta)Telephus Herculis filius ex Auge nympha rex fuit Lyciæ * qui cū reſiſteret Græcis ab Achille in femore fuit percuſſus, ac deinde iterato vulnere, vt in ſuperioribus diximus, ſanatus. ¶Quod Thebæ ceci.meum eſt)de Thebis Ciliciæ patria Andromaches intelligendum eſt. Nam eas diripuit Achilles. ¶Me credite Lesbō)Lesbos inſula eſt clara Alcęi carminibus & Saphus. {Hæc autem Achilli prodita fertur à puella quadam, Piſidice nomine, quæ illius amore flagrabat, author Parthenius in Erotici s.} ¶Chryſenq; & Cillam) Chryſe vrbs eſt Troadis propè Lemnū Apollini ſacrata, quam expugnauit Achilles, cum pro Troianis ſentiret. Sunt tamé & aliæ vrbes hoc nomine & loca. Eſt enim vrbs inter Ophrynium,& Abydū. Eſt etiam promontorium Lesbi in Tenedum vergens. Eſt & Bithyniæ vrbs & Cariæ. Cilla quoque vrbs eſt Troadis Apollini ſacra à Græcis direpta.

Vxis de matre Achillis opinions.

ADDI.

Telephus.

* a.l. Myſiæ.

Lesbos.

ADDI.

Cilla.

Syrolla.

Et Syrum cœpiſſe. mea concuſſa putate
Procubuiſſe ſolo Lyrneſſia mœnia dextra.
Vtq; alios taceam, qui ſæuum perdere poſſet
Hectora nempe dedi. per me iacet inclytus Hector.
Illis hæc armis, quibus eſt inuentus Achilles,
Arma peto. uiuo dederam. poſt fata repoſco.
Vt dolor unius Danaos peruenit ad omnes,
Aulidaq; Euboicam complerunt mille carinæ,
Expectata diu nulla, aut contraria claſsi
Flamina ſunt, duræq; iubent Agamemnona ſortes
Immeritam ſæuæ natam mactare Dianæ.
Denegat hoc genitor, diuiſq; iraſcitur ipſis,
Atq; in rege tamen pater eſt. ego mite parentis
Ingenium uerbis ad publica commoda uerti.
Nunc equidem fateor, faſſoq; ignoſcat Atrides,
Difficilem tenui ſub iniquo iudice cauſam.
Hunc tamen utilitas populi, fraterq;, datiq;
Summa mouet ſceptri, laudé ut cũ ſanguine péſet.
Mittor & ad matrem, quæ non hortanda, ſed aſtu
Decipienda fuit. quò ſi Telamonius iſſet,
Orba ſuis eſſent etiam nunc lintea uentis.
Mittor & Iliacas audax orator ad arces,
Viſaq; & intrata eſt altæ mihi curia Troiæ.
Plenaq; adhuc erat illa uiris. interritus egi
Quam mihi mãdarat communis Græcia cauſam,
Accuſoq; Parin, prædamq;, Helenamq; repoſco,
Et moueo Priamum, Priamoq; Antenora iunctum.
At Paris, & fratres, & qui rapuere ſub illo,
Vix tenuere manus (ſcis hæc Menelae) nefandas.
Primaq; lux noſtri tecum fuit illa pericli.
Longa referre mora eſt, quæ conſilioq;, manuq;
Vtiliter feci ſpatioſi tempore belli.
Poſt acies primas, urbis ſe mœnibus hoſtes
Continuere diu, nec aperti copia Martis
Vlla fuit. decimo demum pugnauimus anno.
Quid facis interea, qui nil niſi prælia noſti?
Quis tuus uſus erat? nam ſi mea facta requiris,
Hoſtibus inſidior, foſſas munimine cingo,
Conſolor ſocios, ut longi tædia belli
Mente ferant placida. doceo quò ſimus alendi,
Armandiq; modo. mittor quò poſtulat uſus.

ADDI. CET Syrum Syros abſq; c. inſula eſt Ioniæ cũ vrbe eiuſdem nois. Nã Scyros p. c. patria eſt Lycomedis. Tametſi Seſton forſitã nõ inepte legeretur. Eſt. n. Seſtus vrbs Helleſpõti notiſſima. {Locus obſcurus eſt neq;. n. Græci alibi legũtur expugnaſſe Cycladas, Iter quas Syrus à Strabone refert lib. x. neque Scyron Achilles, in qua ſeruatus fuerat, filiumq; ex Deidamia Neoptolemũ procrearat. Aut igitur mendæ aliquid ineſſe noi Syro dicẽdũ aut vna ex vndecim vrbibus, quas Achilles añ expugnationẽ Troię cepiſſe dicit, eadẽ accipienda, qñ quidẽ cũ Chryſa, Cylla, & Lyrneſſo receſet. De nũero aũt vrbiũ hoc ẽt Calaber meminit in oratiõe funebri, qua Neſtor laudaſſe Achillẽ fingit. ſic. n. ait, loca ab Achille vaſtabantur. οὐδ' ἄρ' ἔτι' ἔχων ἔριον δ' ἐα φῦτα.
Ἐκπέρσας κόλπων ἄρουρα μέ νον ἐπίσσοι.
Δώδεκ' ὅπως ὀτίνηεσ κατὰ πάσιν ἄστεα φυτῶν,
Ἔνδεκα δ' αὖ κατὰ γαῖαν ἀπειρίτων, &c.
Apud Strabonem aũt li. xiii. & Scepſis q̃dã memorat, vbi regia Aeneę fuerit, & ex qua idẽ Lyrneſſum aufugerit, qñ ea Vnde ipſe Achilles apud Homerum Aeneæ obiicit.
ἦ οὐ μέμνῃ ὅτε πέρ σε βοῶν ἄπο μοῦνον ἐόντα
σεῦα κατ' Ἰδαίων ὀρέων ταχέεσσι πόδεσσι,
Κεῖθεν δ' ἐς Λυρνησσὸν ὑπέκφυγες, αὐτὰρ ἐγὼ τὴν
Πέρσα μεθορμηθεὶς, &c.
Vt hinc aliqs, Scepſin magis q̃ Seſtõ, qd Regio placet, p Syro reponẽdũ putare poſſit. Q uãq̃ mihi neq; hoc, neque illud ſatis pbatur, qñ neutrũ cũ priore voce cõuenit.}
Lyrneſia mœn.) Lyrneſſus vrbs fuit Troadis, vñ Briſeida rapuit Achilles. {Occiſo ei marito Minete, vt Iliad. vii. ipſa loquens ait.
Οὐδὲ μὲν οὐδέ μ' ἔασκες, ὅτ' ἄνδρ' ἐμὸν ὠκὺς Ἀχιλλεὺς.
Ἔκτεινεν, πέρσεν δὲ πόλιν θείοιο μύνητος &c.}
Sæuum, Hectora) magnũ, terribilẽ, illũ. n. ex arte laudat Vlyſſes, vt ĩde maior Achillis, q eũ ſuperauit, gloria cognoſcatur. Viuo dederã arma) cũ ea mercibus inſerui. Tũc. n. primũ arma tractare cœpit Achilles. Hic aũt eſt epilogus primi meriti Vlyſſis, quo Achillẽ ĩ bellũ miſit. Poſt fa.) poſt mortẽ. Vt dolor vnius ſcd'm exponit meritũ Vlyſſes quo pbat ſe armis Achillis dignioreẽ eſſe q̃ Aiax. Nã cũ mille Græcorũ naues ad Aulida cõueniſſent inde tẽpeſtatibus impediti ſoluere nõ poterant. Quare conſulti uates rñderunt, Dianã ſanguine filiæ Agamẽnonis eſſe placãdã. Nã Agamẽnon illius ceruã imprudẽs necarat, cũ vero pater filiã imolari nollet, ui eloquẽtiæ Vlyſſis expugnatus eſt, ut publicã vtilitatẽ priuatæ anteponeret charitati. Miſſus quoq; ad Clytẽnæſtrã non minore arte ab ea filiam abduxit, q̃ niſi pfeciſſet Vlyſſes, claſſis Græcorũ nũq̃ ab Aulide pfecta fuiſſet. Vt dolor vnius) poſt q̃ dolor vnius Menelai, quem ex Helena uxore ſibi ablata capiebat, oẽs Græcos cõmouit. Aulidaq; Euboicã) Aulis Bœotiæ vrbs eſt iuxta Chalcidẽ, portũ hñs ampliſſimum conuentu mille nauiũ Græcorũ nobiliſſimã. Aulis {Atq; in rege tñ pater eſt) paterna charitas. Tenui) obtinui. Difficilẽ cauſam) pp iniquum iudicem. Nam Agamẽnon magis priuata charitate, q̃ publica vtilitate moueri videbatur. Summa poteſtas. Laudem vt cum ſanguine penſet) gloriam. Hæc autem omnia ab Vlyſſe fuerunt Agamemnoni cõmemorata, publica vtilitas, Menelaus frater, ac ſumma poteſtas illi data. {Mittor & ad matrem, quæ non hort. ſed aſtu decipiẽda. fuit. non. n. ſimpliciter ab illa filiã abſtulit, ſed ab eo prætextu, quaſi nuptũ daretur Achilli, qui alio pacto ad bellũ Troianum proficiſci nollet, niſi vxore accepta Agamemnonis filia. Vt ex Iphigena Euripidis patet. Quanq̃ ibidem Euripides fingat, non oratorem Vlyſſem, ſed literas ab Agamemnone ad vxorem Clytemneſtram miſſus. Sed Oui aliorum traditionem ſequitur.} ADDI.
Mittor & Iliacas. Vlyſſes (vt Homerus quoq; ſcribit) cum Menelao ad Helenã repetẽdam orator ad Priamũ miſſus eſt. Et itrata eſt) participium cõtra grammatices rationem poetica licẽtia formatũ. Plenaq; adhuc erat illa viris) ſignificat ſe non nouiter, ſed inter diu, cum adhuc curia viris eſſet plena. intrepide regem Priamum adiſſe. Iliad. iii.
{Imo plena, qñ nõdũ tot proceres Troianorũ bello occiſi fuere.} Prædamq;) prædã appella, quæ vnà com Helena aſportauerat Paris. Priamoq; Antenora iunctũ) nã Antenor ſemper cenſuit Helenã Menelao eſſe reddẽdã. ADDI.
{Alludit autem Ouid. ad id quod Iliados tertio Homer. tradit, vbi Antenor de Vlyſſe. ADDI.
ὦ γύναι (inquit) ἦ μάλα τοῦτο ἔπος νημερτὲς ἔειπες
ἤδη γὰρ καὶ δεῦρό ποτ' ἤλυθε δῖος Ὀδυσσεὺς
Σεῦ ἕνεκ' ἀγγελίης σὺν ἀρηϊφίλῳ Μενελάῳ.
Τοὺς δ' ἐγὼ ἐξείνισσα καὶ ἐν μεγάροισι φίλησα
Ἀμφοτέρων δὲ φυὴν ἐδάην, καὶ μήδεα πυκνά, &c.
Sub illo) in illo tempore. Spatioſi belli) diuturni, ac longi, & in decimum vſque annum protracti.
Poſt acies primas) poſt prima prælia. Demum) ſolum.
Quis tuus vſus erat? quæ tua Græcis vtilitas erat? ADDI.
{Foſſas munimine cingo, videtur ad foſſam reſpicere, quæ à Græcis ante nauium ſtationem ducta, & muro cincta fuit, quàm poſtea Neptunus immiſſis fluminibus Phrygiæ deleuit. De qua re Home. Ilia. xii. Mittor quo po. vſus (vt cum ad ſacerdotem Apollinis Chryſen miſsus fuit, cui filiã reſtituit, placauitq; Apollinis iram poſtremo ab illo immiſſam, de qua eſt Iliad. primo.

Ecce Iouis monitu deceptus imagine ſomni
Rex iubet incepti curam dimittere belli.
Ille poteſt authore ſuam defendere uocem.
Non ſinat hoc Aiax, delendaq; pergama poſcat.
Quodq; poteſt, pugnet. cur non remoratur ituros?
Cur nõ arma capit? det quod uaga turba ſequatur.
Non erat hoc nimium, nunq̃ niſi magna loquenti,
Quid? quod & ipſe fugit? uidi, puduitq; uidere,
Cum tu terga dares, inhoneſtaq; uela parares.
Nec mora, quid facitis? quæ uos dementia, dixi,
Concitat o ſocii captam dimittere Troiam?
Quid'ue domum fertis decimo niſi dedecus anno?
Talibus atq; aliis, in quæ dolor ipſe diſertum
Fecerat, auerſos profuga de claſſe reduxi.
Conuocat Atrides ſocios terrore pauentes,
Nec Telamoniades etiam nũc hiſcere quicquam
Audet, & auſus erat reges inceſſere dictis
Therſites, etiam per me haud impune proteruus.
Erigor, & trepidos ciues exhortor in hoſtes.
Amiſſamq; mea uirtutem uoce refundo.
Tempore ab hoc quodcunq; poteſt feciſſe uideri
Fortiter iſte meum eſt, qui dantem terga retraxi.
Deniq; de Danais quis te laudat'ue, petit'ue?
At ſua Tydides mecum communicat acta,
Me probat, & ſocio ſemper confidit Vlyſſe.
Eſt aliquid de tot Graiorum millibus, unum
A Diomede legi, nec me ſors ire iubebat.
Sed tamen & ſpreto noctiſq;, hoſtiſq; periclo
Auſum eadem quæ nos, Phrygia de gente Dolona
Interimo, non ante tamen, quàm cuncta coegi
Prodere, & edidici quid perfida Troia pararet.
Omnia cognoram, nec quid ſpecularer habebam,
Et iam promiſſa poteram cum laude reuerti,
Haud contentus eo, petii tentoria Rheſi,
Inq; ſuis ipſum caſtris, comitesq; peremi.
Atq; ita captiuo uictor, uotiſq; potitus
Ingredior curru lætos imitante triumphos,
Cuius equos pretium pro nocte popoſcerat hoſtis,
Arma negate mihi, fuerit'q; benignior Aiax.
Quid Lycii referam Sarpedonis agmina, ferro
Deuaſtata meo? cum multo ſanguine fudi
Cæranon Iphitiden, Alaſtora'q;, Chromium'q;,
Alcandrum'q;, Halium'q;, Neomena'q;, Prytanin'q;
Exitio'q; dedi cum Pheridamante * Thoona,
Et Charopẽ, fatiſq; immitibus Eunomon * actum,
Quiq; minus celebres noſtra ſub mœnibus urbis
Procubuere manu. ſunt & mihi uulnera ciues
Ipſo pulchra loco. nec uanis credite uerbis.

¶ECCE Iouis monitu) aliud cõmemorat i Grecos meritũ Vlyſſes. Nã (vt Home in.ii. Illia. narrat) Iuppiter per ſomnũ Agamẽnonẽ admonuit, vt toto exercitu cũ Troianis cõfligeret. Futuꝝ.n. vt uictoriã adipiſceref. Agamẽnõ vero vt ſuoꝝ alos tẽtaret, ꝯuocatis ad ↄcionẽ Grecis finxit ſe in ſõnis à Ioue admonitũ, vt Greciã cũ toto exercitu repeteret. Troiã.n. nulla rõne capi poſſe. Quare cũ oẽs deducerent naues, vt redirent in patriã, Vlyſſes id diſſuadere pricipibus cœpit, tantũq; eloquẽtia valuit, vt oẽs mutare ſniam coegerit. ¶ Authore) Iouis authoritate. ¶ Nõ ſinat hoc Aiax) pulchra ironia qua ſignificat Vlyſſes Aiacẽ nulla preditũ eloquẽtia illud ꝓhibere non potuiſſe. ¶ Det) edat, dicat aliquid, ꝓponat aliqd' conſilium qd turba ſequaf. ¶ Non erat hoc nimiũ) Aiaci inquit magna ſemp lactãti hoc nimium nõ erat. ¶ Quid qd' & ipſe fugit?) fugere voluit. ¶ Inhoneſta vela) inhoneſte ac turpiter. nomẽ enim ꝓ aduerbio poſitũ eſt. Vela autẽ legendũ eſt, non bella, ut ferè in exẽplaribus eſt deprauatum ¶ Quid facitis?) hæc ex ea oratione ſumpta ſunt, quã Home. artificioſiſsimã Vlyſsi attribuit. ¶ Cõcitat dimittere) vt dimittatis in ſoluta oratione diceref. ¶ Captã Troiã nõ q̃ reuera capta eſſet, ſed q̃ in eo erat ut facile capi poſſet. Nã apud Hom. colligit Vlyſſes futuꝝ eſſe ut Troia.x. anno, quo volebãt recedere, oĩno capiatur. ¶ In q̃) ad q̃. ¶ Dolor ipſe diſertũ) ex arte eloquẽtiam ſuam Vlyſſes i doloiẽ refert, quo arrogantiã vitet, & magis ſibi Græcos ↄciliet, quoꝝ dedecore ſe maximo affectum dolore fuiſſe ait. ¶ Pro fuga de claſſe) ad fugiẽdũ parata. ¶ Cõuocat Atrides) Agamẽnõ. Hoc quoq; de Home. eſt ſumptum. ¶ Telamoniades) Aiax Telamonis filius. ¶ Inceſſere) ꝓuocare. ¶ Dictis) cõuitiis, vt ex.ii. Iliad. lib. patet. ¶ Therſites quo nemo deformior) nemo lingua ꝓteruior i Græcoꝝ exercitu fuiſſe ab Home. ſcribif, cũ Agamẽnonẽ quoq; cõuitiis inceſſiſſet, vt ab Vlyſſe ſceptro grauiter fuit pcuſſus. ¶ Refũdo) Ialos eoꝝ remitto. ¶ Reparo) reſtituo. Quãuis in quibuſdã exẽplarib' repoſco legaf. ¶ Tpe ab hoc) elegãter colligit Vlyſſes q̃cunq; Aiax fortiter fecit poſteaq̃ cũ aliis a fuga reuocauit, ſibi eſſe aſcribẽda. ¶ Eſt aliqd) modeſte loquitur Vlyſſes. Innuit aũt pulchrũ, ac glorioſum eſſe à præſtãti viro ſociũ elegi. Nã Diomedes vnũ ex oibus Græcorũ optimatib' Vlyſſem ſociũ delegit ad ſpeculãdũ Troianoꝝ caſtra iturus, vt apte in.x. ſcri. Hom. ¶ Nec me ſors ire iubebat) ſignãt ſe ſpõte ſociũ Diomedi iuiſſe ad ſpeculandũ quid hoſtes in caſtris agerẽt qua nocte & Dolonẽ, qui & ipſe ad Græcorũ caſtra ſpeculator ueniebat interemerũt, & Rheſum Thraciæ regẽ, q auxiliũ Troianis tulerat, unà cũ comitib' interfecerũt, ac equos cãdidos i ſua caſtra priuſq̃ qcq̃ pabuloꝝ Troiæ guſtarẽt, abduxerũt, vt ex Homerico, Vergilianoq; carmine notiſsimũ eſt. ¶ Auſũ ea. q̃ nos (nã & ipſe ſpeculator ad caſtra Grecoꝝ fuerat miſſus. ¶ Perfi. Tro.) ꝑfidi Troiani. Eſt.n. metonymia. Nã ↄtinẽs ꝓ ↄtẽto poſitũ eſt. ¶ Specularer) explorarẽ, ingrerẽ. Ingred. curr. lætos imitãi. triũph. currũ itelligit & equos Rheſi, quos Home. fingit à Neſtore cũ ſumma admiratione exceptos. enim. Ita ait.

Ἀλλ' οὔπω τοίους ἵππ' ἵππους ἴδον οὐδ' ἐνόησα.
Ἀλλά τιν' ὔμμ' ὀΐω δόμεναι θεὸν ἀντιάσαντα, &c.

Obiter autẽ & ad triũphales equos et currũ, quibus Romani victores uehi ſolebãt, alludit. ¶ Cuius equos præ.) Dolõ noctu ad ſpeculandũ quid hoſtes agerent miſſus equos Achillis ſibi ꝓ mercede dari ſi Troiani vincerent, depopoſcit. Eſt aũt ordo, Arma mihi eius viri negate, cuius equos hoſtis Dolon pro nocturna ſpeculatiõe popoſcerat. Illa vero Ironia Vlyſſes arma Achillis & Aiaci negãda, & ſibi adiudicãda eſſe oſtẽdit ¶ Benignior) beneficẽtior, gratior. Ironicos aũt hæc quoq; dĩi. ¶ Quid Lycii refe. Sarpe.) Sarpedõ filius fuit Iouis ex Europa ac Minois frater. Hic cũ rex eẽt Lyciæ, Troianiſq; faueret, multis eius ſociis ab Vlyſſe cæſis a patroclo tandem fuit interfectus. ¶ Cæranon Iphitidẽ) Iphiti filium. Fere autẽ eos qui hoc loco ab Vlyſſe enumerantur, & Sarpedonis ſocios fuiſſe, & ab Vlyſſe interfectos, in quito Iliad. ſcribit Homerus.

Homeri verſus ſunt:

Ἔνθ' ὅ γε Κοίρανον εἷλεν Ἀλάστορά τε Χρομίον τε
Ἄλκανδρόν θ' Ἅλιόν τε, Νοήμονά τε, Πρύτανίν τε.

De Thoone aũt & cæteris q ſequũtur, Iliados vndecimo mentio fit his verſibus.

αὐτὰρ ἔπειτα Θόωνα καὶ Ἔννομον ἐξενάριξεν.
Χερσιδάμαντα δ' ἔπειτα καθ' ἵππων ἀΐξαντα.

Et paulopoſt.

—ἐξ ἄρ' ἱππάσιοι Χάροπ' αὐτοκασίγνητον
Αὐτὸ κασίγνητον εὐηγενέος Σώκοιο.

¶ Vbi & illud notandum Chreſidamantem & Ennomon dici apud Hom. q vulgo hic Pheridamas & Eunom' legunt.

Therſites.

*a.l. Cherdamante
a. l. Ennomon

Aſpicite en (ueſtemq́; manu diduxit) & hæc ſunt
Pectora ſemper (ait) ueſtris exercita rebus.
At nihil impendit per tot Telamonius annos
Sanguinis in ſocios, & habet ſine uulnere corpus.
Quid tamen hoc refert, ſi ſe pro claſſe Pelaſga
Arma tuliſſe refert contra Troasq́;, Iouemq́;,
Confiteor'q; tulit, neque enim benefacta maligne
Detrectare meum eſt. modo ne communia ſolus
Occupet, atq; aliqué nobis quoq; reddat honorem.
Reppulit Actorides ſub imagine tutus Achillis
Troas ab arſuris cum defenſore carinis
Auſum etiam Hectoreis ſolum concurrere telis
Se putat, oblitus regisq́;, ducisq́;, meiq́;,
Nonus in officio, & prælatus muneſe ſortis.
Sed tamen euentus ueſtræ fortisſime pugnæ
Quis fuit? Hector abit uiolatus uulnere nullo.
Me miſerum, quanto cogor meminiſſe dolore
Temporis illius, quo Graium murus Achilles
Procubuit, nec me lachrymæ, luctusq́;, timorq́;,
Tardarunt, quin corpus humo ſublime referrem
His humeris his inq̃ humeris, ego corpus Achillis
* Et ſimul arma tuli, quæ nunc quoq; ferre laboro.
Sunt mihi quæ ualeant in talia pondera uires.
Eſt animus certe ueſtros ſenſurus honores.
Scilicet idcirco pro nato cœrula mater
Ambitioſa ſuo fuit, ut cœleſtia dona
Artis opus tantæ, rudis & ſine pectore miles
Indueret? neque enim clypei cælamina nouit.
Oceanum, & terras, cumq́; alto ſydera cœlo
Pleiadas, Hyadasq́;, immunemq́; æquoris Arcton,
Diuerſasq́; urbes, nitidumq́ue Orionis enſem,
Poſtulat, ut capiat quæ non intelligit arma.

ADDI. ❡VESTEMq́; manu diduxit) remouit à pectore, diuiſit. Hoc autem ex poetæ perſona eſt dictum. {Et habet ſine vulnere corpus, Habent fabulæ, Herculem aliquando Salaminem veniſſe ad Telamonem, ibiq́; cum Aiacem adhuc infantem conſpexiſſet, circũdediſſe illi τὴν λεοντῆν ſuã, precatumq́;, vt qua puer illa tegeretur, inuulnerabilis foret. Quod ita factum, fuiſſeq́; Aiacem toto corpore inuulnerabilẽ, præterq̃ latere: id enim contectũ non fuerat. Hinc infrà quoq; ſequitur:

Dixit, & in pectus tum demum vulnera paſſum.
Quà patuit ferro letalem condidit enſem.

Et alio loco. De eodem.
Vnum qui toto corpore vulnus habet. Meminit fabulæ & Pindarus Iſthmiorum Odæ. v.} ❡Quid tamẽ hoc refert) ac ſi diceret nihil. Cõfutat enim Vlyſſes id quod iactauerat Aiax ſe ſolum faces Troianorum à Græcorũ claſſe repuliſſe. Nã alii quoque inquit, in primisq; Patroclus, armis Achillis indutus reſtitit hoſtib⁹ naues noſtras incendere volentibus. ❡Iouemq́;) Iuppiter nanque Hectori, Troianisq; fauebat. ❡Neq; enim be. ma.) ex arte Vlyſſes, quæ aduerſario honeſtè negare non poteſt, ita concedit, vt cum aliis tamen ea eſſe communia aſſeueret. ❡Maligne detra.) cum quadam malignitate & vituperatione detrahere. ❡Modo ne cõmunia ſolus) dummodo inquit Aiax ea quæ communia ipſi vobiſcum ſunt, ſibi ſoli nõ arroget. Qua quidẽ oratione Vlyſſes & Aiacem in inuidiam adducit, & ſibi principum Græcorũ beneuolẽtiam conciliat. ❡Reppulit Actorides) Patroclus Actoris nepos, qui armis Achillis indutus ab Hectore fuit interfectus. Cum enim Achilles Agamemnoni iratus in aciem aduerſus hoſtes deſcendere nollet, precibus amicorum conceſſit Patroclo, vt ſuis armis indutus Troianorum impetum retardaret. {Vt eſt apud Homerum Iliados. xvi.} ❡Troias cum defen.) Hectore. Troianorum nanq; defenſor fuit Hector. ❡Auſum etiam Hectoreis) Aiax (vt narrat Homerus Iliados. vii.) cum Hectore ſingulari certamine pugnauit, cum id ei ſorte contigiſſet, qua ex pugna vterque ſine vulnere diſceſſit ab altero pernicioſis donatus muneribus. Hector quidem baltheo, quo ligatus circũ Ilii mœnia fuit tractus. Aiax vero gladio, in quem incumbens ſeipſum interfecit. ❡Regis) Agamẽnonis. ❡Ducis) Menelai. ❡Et prælatus munere ſortis) colligit Vlyſſes non virtute, ſed ſorte Aiacẽ cum Hectore contendiſſe. Cum enim nouem (vt diximus) ſe pugnaturos cum Hectore profiterentur, conſilio Neſtoris, factum eſt, vt ſortem quiſq; ſuã in galeam deiiceret, ac cuius prima educta foret, is in certamen cum Hectore deſcenderet. ❡Et prælatus) antepoſitus aliis nulla re alia q̃ ſorte. ❡Sed tamen euentus) cum quadam illuſione inſultat Aiaci Vlyſſes, qui iactauerat ſe ſolum cum Hectore ſingulari certamine congredi auſum fuiſſe. ❡Fortiſſime) ironicos eſt dictum. Qui tibi videris fortisſimus, cum non ſis ❡Me miſerũ) hæc lachrymans videtur pronuntiaſſe Vlyſſes. ❡Quanto dolore) cum præpoſitio ſubaudiatur, vt cum quanto dolore intelligatur. ❡Graium murus) Græcorũ propugnaculum. Eſt autem metaphora, qua maxime Achilles commendatur. ❡Referrem) reportarem corpus humo ſublatum. Hoc autem facto ſe maxime dignum Achillis armis Vlyſſes oſtendit. ❡His humeris) indicans humeros ſuos hæc dicit Vlyſſes. Eſt autem pulchra anadiploſis, qua manifeſte ab Aiace obiecta diluit, & ſe aptum eſſe ad ea gerenda arma oſtendit. {Variant autem hoc loco poetę. Nam Calaber non à ſolo Vlyſſe ſed à principibus Græcorũ cõmuniter relatum corpus Achillis dicit libro tertio his verſibus: ADDI.

Τοὶ νεκρὸν μὲν βασιλῆες ἀπὸ πτολέμου ἐρύσαντες
Ἀμφὶ νέκυν φορέοντο ἀπάρετον, οἷά τι φέροντες
Κάτθεσαν ἐν κλισίῃσι νεῶν προπάροιθε θοάων.}

❡Laboro) exopto, ſtudeo, enitor. ❡Senſurus) cogniturus, intellecturus ❡Veſtros honores) cælaturam armorum ſummo cum honore mihi à vobis adiudicatorũ. ❡Scilicet idcirco) ironia qua Aiacem in contemptum Vlyſſes adducit. ❡Cœrula mater) Thetis, quæ cum Hector Patroclo interfecto armis Achillis foret potitus, rogauit Vulcanum, vt filio ſuo ſcutum, galeam, tibialia, ac thoracem decentia fabricaret. Ille vero cum alia, tum ſcutum ea arte expoliuit, vt in eo cœlum cum quatuor elementis ſpectaretur. Eorum autem artificium non intellectum iri ab Aiace Vlyſſes ait, cum & ingenio careat, & omni doctrina. ❡Sine pectore) ingenio. ❡Cælamina) cælaturam & ſculpturam. ❡Oceanum & terras) cælaturam clypei deſcribit Ouidius ab Homero ſumptam ex Iliados decimooctauo. ❡Pleiadas, Hyadasq;) ſic Homerus πληϊάδας θ' ὑάδας τε τό τε σθένος ὠρίωνος. ❡Immunemq́; æquoris Arcton) Arctos minor eſt vrſa, vt ſuperius quoque diximus, quæ currus quoque (vt Homerus ſcribit) cognominatur. Asctos

{Verſus Homeri ſic habet: ADDI.
Ἄρκτον θ' ἣν καὶ ἄμαξαν ἐπίκλησιν καλέουσι. }

Solum autem ex omnibus hoc ſydus nunquam occidit, ac idcirco ab Homero quoque æquoris expers dicitur eſſe, his verbis, οἴη δ' ἄμμορός ἐστι λοετρῶν ὠκεανοῖο: ideſt hæc autem ſola expers lauacrorum Oceani. ❡Diuerſasque vrbes) in ſcuto Achillis duæ diuerſæ vrbes à Vulcano (vt narrat Homerus) cælatæ fuerunt, quarum altera pace frui, altera bello & obſidione premi videtur. Nam in altera nuptiæ atque conuiuia celebrantur, iudiciaque exercentur, alteram duo exercitus & quidem inter ſe disſidentes obſidere videntur. ADDI.

{Homerus.
Ἐν δὲ δύο ποίησε πόλεις μερόπων ἀνθρώπων
Καλάς, ἐν τῇ μέν ῥα γάμοι τ' ἔσαν εἰλαπίναι τε, &c.
Et rurſum.
Τὴν δ' ἑτέρην πόλιν ἀμφὶ δύω στρατοὶ εἵατο λαῶν
Τεύχεσι λαμπόμενοι, δίχα δέ σφισιν ἥνδανε βουλή,
Ἠὲ διαπραθέειν, ἢ ἄνδιχα πάντα δάσασθαι
Κτῆσιν, ὅσην πτολίεθρον ἐπήρατον ἐντὸς ἐέργει.}

* Confutatio eſt Argumẽti Aiacis qui dixerat inutilia Vlyſſi arma quod geſtare nõ poſſet.

Quid? quo'd me duri fugienrem munera belli
Arguit incepto ſerum acceſſiſſe labori?
Nec ſe magnanimo maledicere ſentit Achilli.
Si ſimulaſſe uocas crimen, ſimulauimus ambo.
Si mora pro culpa eſt, ego ſum maturior illo.
Me pia detinuit coniux. pia mater Achillem.
Primaq; ſunt illi dara rempora, cætera uobis.
Haud timeo, ſi iam nequeam defendere crimen
Cum tanto commune uiro. deprenſus Vlyſſis
Ingenio tamen ille, At non Aiacis, Vlyſſes.
Ne'ue in me ſtolidæ conuitia * fundere linguæ
Admiremur eum, uobis quoq; digna pudore
Obiicit. an falſo Palamedem crimine turpe eſt
Accuſaſſe mihi? uobis damnaſſe decorum?
Sed neq; Naupliades facinus defendere tantum,
Tamq; patens ualuit, nec uos audiſtis in illo
Crimina. uidiſtis, pretioq; obiecta patebanr.
Nec Pœantiaden, quo'd habet Vulcania Lemnos
Eſſe reus merui, * crimen defendite ueſtrum,
(Conſenſiſtis enim) nec me ſuaſiſſe negabo,
Vt ſe ſubtraheret belliq;, uiæq; labori,
Tentaretq; feros requie * lenire dolores.
Paruit, & uiuit, non hæc ſententia tantum eſt
Fida, ſed & felix cum ſit, facit eſſe fidelem.
Quem quoniā uates delenda ad Pergama poſcunt,
Ne mandate mihi, melius Telamonius ibit,
Eloquio'q; uirum morbis, ira'q; furentem
Molliet, aut aliqua perducet callidus arte.
Ante retro Simois fluet & ſine frondibus Ide
Srabit, & auxilium promittet Achaia Troiæ,
Qua'm ceſſante meo pro ueſtris pectore rebus
Aiacis ſtolidi Danais ſolertia proſit.
Sis licet infeſtus ſociis, regi'q;, mihi'q;
Dure Philoctete, licet exectere, meum'q;
Deuoueas ſine fine caput, cupias'q; dolenti
Me tibi forte dari, noſtrum'q; hauiire cruorem;
Te tamen aggrediar, mecum'q; reducere nitar,
Vt'q; tui mihi, ſic fiat tibi copia noſtrum,
Tam'q; tuis potiar (faueat fortuna) ſagittis,
Qua'm ſum Dardanio, quem cœpi, uate potitus.
Qua'm reſponſa Deum, Troiana'q; fata retexi,
Qua'm rapui Phrygiæ ſignum penetrale Mineruæ
Hoſtibus e' mediis, & ſe mihi * comparat Aiax.
Nempe capi Troiam prohibebant fata ſine illo.
Fortis ubi eſt Aiax? ubi ſunt ingentia magni
Verba uiri? cur hic metuit? cur audet Vlyſſes
Ire per excubias? & ſe committere nocti?
Per'que feros enſes, non rantum mœnia * Troum,
Verum etiam ſummas arces intrare? ſua'que
Eripere æde Deam, raptam'que auferre per hoſtes.
Quæ niſi feciſſem, fruſtra Telamone creatus
Geſtaſſet læua taurorum tergora ſeptem.
Illa nocte mihi Troiæ uictoria parta eſt,
Pergama tunc uici, cum uinci poſſe coegi.
Deſine Tydiden, uultu'que, & murmure nobis

RAPH. ¶ QVID? quod me duri) ſic ab Aiace ſibi obiecta refutat Vlyſſes, vt illum in odium contēptumq; adducat. Nam obiecta ſibi eſſe cum Achille communia oſtendit. ¶ Ego ſum maturior illo) ego citius quàm Achilles ad bellum veni. ¶ Cum tanto viro) quantus fuit Achilles. ¶ Ne'ue in me ſtolidæ) Aiacem in contemptum adducit, qui tanta ſit ſtultitia, vt ea dixerit, quæ in iudicum pudorem recidere poſſint. Nam ſi inquit mihi turpe eſt accuſaſſe Palamedem, turpe itidem vobis eſt eū dānaſſe. hæc enim duo ſemuicem confirmant, ac ſub eandem rationem cadunt: vt Cice. tradit. ¶ An falſo Palamedem) hoc enthymemate oſtendit Vlyſſes nō minus principibus Græcis turpe fuiſſe Palamedem dānare, q̄ ſibi accuſare. Eſt autē ἀντίθετον quo maxime enthymemata exornantur. ¶ Sed neq; Naupliades) Palamedes Nauplii filius. Se autem Vlyſſes ita purgat, vt oſtendat Palamedem in manifeſta proditione fuiſſe deprehenſum, id quod principibus quoque Græcis gratum eſſe ſciebat, ne innocentem damnaſſe inique viderentur. ¶ Pretio) auro, quod in tentorio Palamedis fuit deprehenſum, cum illuc opera Vlyſſis foret importatum. ¶ Nec Pœantiaden) quæ de Philoctete ſibi ſunt obiecta refellit Vlyſſes, ac ſe conſenſu principum in Lemno inſula illum reliquiſſe ait. ¶ Eſſe reus merui) debeo accuſari. ¶ Conſenſiſtis enim) vt illum Lemno relinquerē curandū. ¶ Feros dolo.) acerbos cruciatus. ¶ Quem quoniam va.) in fatis erat Troiā ſine Herculis ſagittis quæ Philoctetæ traditæ fuerant, capi non poſſe. Idcirco'que oportebat Philoctetē cum ſagittis ipſis bello Troiano intereſſe. ¶ Melius Telamo. ibit) pulchra ironia, qua Aiacem deridet Vlyſſes, vt inertē atq; ingenio, eloquentiaq; carentem. ¶ Eloquioq;) eloquentia qua prorſus caret. ¶ Aliqua arte) aliqua fraude, cū tardus ſit, & hebes. Hæc nāq; omnia ironice dicūtur. ¶ Ante retro Simois fluet) ante rerū natura mutabitur, q̄ nobis Aiacis ingeniū prodeſſe poſſit. ¶ Et ſine fron.) arboribus. A' parte namque totum intelligimus. ¶ Achaia) Græcia. ¶ Meo pectore) mea prudētia. ¶ Solertia) ingenii acumen. ¶ Sis licet infeſtus) apoſtrophe ad Philoctetem, qua ſignificat ſe Vlyſſes eloquentia ſua multū Græcorum rebus prodeſſe poſſe, ac Philoctetem quamlibet ſibi iratum placaturum, ac ſecum ad Troianum bellum adductum pollicetur. ¶ Sociis) Græcis. ¶ Regiq;) Agamemnoni. ¶ Execrere) deteſteris. ¶ Meum'que deuoueas ſine fine caput) hoc eſt, quamuis aſſidue mihi mala impreceris, atque ea omnia facias, quæ ſolent à capitalibus inimicis fieri, & optari, te tamen eloquentia mea placabo. {Alludit autē ad fabulā Sophoclis: in qua fingitur Philoctetes, cum cæteros Græcorum, tum ipſum regem Agamemnonem inſectari verbis, præcipue vero Vlyſſem, vt cuius conſilio & opera proditus ac Lemni relictus fuiſſet.} ADDI. ¶ Te tamen aggre.) verbis & oratione, hoc eſt, alloquar. ¶ Tamq; tuis pot. ſag.) ſic in poteſtate mea tuas ſagittas habebo, vt habui & Helenum vatem egregium, & Palladiū quod niſi hoſtib⁹ abſtuliſſem, Troia nunquā capi potuiſſet. Ex arte autē Vlyſſes ea repetit merita, quæ exercitui Græcorum gratiſſima fuerunt. ¶ Faueat for.) dūmodo ſubintelligatur. ¶ Dardanio va.) periphraſis eſt Heleni vatis egregii. Nam Helenus Priami fuit filius vaticinandi arte inſignis, vt ex carmine quoq; Virgiliano eſt notū. Qui ab Vlyſſe captus omnia Troianorum fata reuelare coactus eſt. ¶ Retexit) aperuit. ¶ Signū pe. Phrygiæ Mineruæ) Palladiū, quod Vlyſſes vnà cū Diomede cæſis ſummæ cuſtodibus arcis rapuit. cum oraculum eſſet, capi Troiam non poſſe, quādiu in ea Palladium ipſum ſeruaretur. ¶ Et ſe mihi comparat Aiax) affectui, & indignationi ſeruit illa & copula. ¶ Nempe capi Troiam) artificioſe in commemoratione Palladii ablati immoratur Vlyſſes, cū ſine illo Troia capi nō poſſet, nec idē ſine maximo periculo Troianis auferri. ¶ Per ex.) per vigilias & cuſtodias hoſtiū. Ex arte autē exaggerat hoc factū Vlyſſes, vt oſtēdat ſe authorē fuiſſe Troiæ capiundæ. ¶ Sua æde) ſuo tēplo. ¶ Læua) manu ſiniſtra. ¶ Taurorū tergora ſeptem) hoc eſt, ſcutū ſeptem coriis boū tectū. ¶ Illa nocte mihi) ſe rapiendo Palladiū Vlyſſes colligit authorem fuiſſe victoriæ Troianæ. ¶ Tydiden meum) Diomedem mihi amicum.

* a. l. reddere

* a. l. factū

* a. l. finire

* a. l. conferat

* a. l. Troium

CIN ILLO

Oſtentare meum, pars eſt ſua laudis in illo.
Nec tu, cum ſocia clypeum pro claſſe tenebas,
Solus eras. tibi turba comes, mihi contigit unus,
Qui niſi pugnacem ſciret ſapiente minorem
Eſſe, nec indomitæ deberi præmia dextræ,
Ipſe quoq; hæc peteret, peteret moderatior Aiax,
Eurypylusq; ferox, claroq; Andremone natus.
Nec minus Idomeneus, patriaq; creatus eadem
Meriones. peteret maioris frater Atridæ.
Quippe manu fortes, nec ſunt tibi Marte ſecundi.
Conſiliis ceſſere meis. tibi dextera bello
Vtilis ingeniũ eſt, quod eget moderamine noſtro.
Tu uires ſine mente geris, mihi cura futuri,
Tu pugnare potes, pugnandi tempora mecum
Eligit Atridas. tu tantum corpore prodes:
Nos animo quantoq; ratem qui temperat, anteit
Remigis officium, quanto dux milite maior,
Tantum ego te ſupero. nec non in corpore noſtro
Pectora ſunt potiora manu uigor omnis in illis.
At uos ô proceres uigili date præmia ueſtro.
Proq; tot annorum curis, quos anxius egi,
Hunc titulum meritis penſandum reddite noſtris.
Iam labor in fine eſt. obſtantia fata remoui,
Altaq; poſſe capi faciendo, pergama cœpi.
Per ſpes nunc ſocias, caſuraq; mœnia Troum,
Perq; Deos oro, quos hoſti nuper ademi,
Et ſiquid ſupereſt, quod ſit ſapienter agendum,
Siquid adhuc audax, ex præcipitiq; petendum eſt,
Si Troiæ fatis aliquid reſtare putatis,
Eſte mei memores, aut ſi mihi non datis arma,
Huic date, & oſtendit ſignum fatale Mineruæ.
Mota manus procerum eſt. & quid facũdia poſſet,
Tunc patuit, fortisq; uiri tulit arma diſertus.
Hectora qui ſolus, qui ferrum, ignemq;, Iouemque
Suſtinuit toties, unam non ſuſtinet iram.
Inuictumque uirum uicit dolor. arripit enſem,
Et meus hic certe eſt. an & hunc ſibi poſcit Vlyſſes?
Hoc ait utendum eſt in me mihi, quiq; cruore
Sæpe Phrygũ maduit, domini nunc cæde madebit,
Ne quiſquã Aiacem poſſit ſuperare, niſi Aiax.
Dixit, & in pectus tum demum uulnera paſſum

APH. ¶ IN illo) Palladio à nobis rapto. ¶ Minorẽ) inferiorem. ¶ Sapiẽte) eloquẽte. oĩs enim eloquẽs, ſapiẽs eſſe exiſtimaẽ. ¶ Pro claſſe) pro claſsis defenſione. ¶ Indomitæ dextræ) viribus ratione carẽtibus ac temeritati. ¶ Ipſe quoq; hæc pete.) arma Achillis. ¶ Moderatior Aiax) Oilei filius, q inter fortes ab Homero numeraẽ. ex arte aũt iudices ꝯciliat Vlyſſes. (Aiax) illos tũ à modeſtia, tũ à virtute laudãdo. ¶ Eurypylusq; ferox) Eurypyli duo ad bellũ Troianum ꝓfecti ſunt. alter Herculis filius ex Co inſula augurio inſignis, alter Euæmonis filius ex Ormenio vrbe, q vt ſcribit Hom. cũ .xl. nauib⁹ in expeditionẽ Troianã Agamẽnona eſt ſecut⁹. Is cũ viribus plurimũ poſſet, arma tñ Achillis nõ popoſcit. (Eurypyli)

ADDI. {De poſteriore Eurypylo Euęmonis filio, patet .ii. Ilia. in Catalogo, his verſibus:
Οἵ τ' ἔχον Ὀρμένιον, οἵ τε κρήνην Ὑπέρειαν·
Οἵ τ' ἔχον Ἀστέριον, Τιτάνοιό τε λευκὰ κάρηνα,
Τῶν ἦρχ' Εὐρύπυλος Εὐαίμονος ἀγλαὸς υἱός.
De altero aũt, vr decept⁹ eẽ Regius. Neq; eni Cous ille ad Troiã ꝓfectus fuit, ſed ꝑ nepotes ei⁹ Phidipp⁹ & Amphi⁹. Vt i eodẽ Catal. legiẽ:
Οἳ δ' ἄρα Νίσυρόν τ' εἶχον Κράπαθόν τε Κάσον τε
Καὶ Κῶν Εὐρυπύλοιο πόλιν, νήσους τε Καλύδνας,
Τῶν αὖ Φείδιππός τε καὶ Ἄντιφος ἡγησάσθην
Θεσσαλοῦ υἷε δύω Ἡρακλείδαο ἄνακτος.
Locũ aũt errori dediſſe videtur, qd Con Eurypyli vrbem poeta dixit. Vñ Regius Eurypylum hunc ad Troiã veniſſe collegit. Fuit aũt & tertius quidã Eurypylus, Telephi filius, q & ipſe qdem ad Troiã ꝓfectus fuit, cũ Myſis ſed in auxilium Troianoꝝ. Hũc interfecit Neoptolem⁹ filius Achillis, vt Home. meminit Odyſ. xi. Sed de Eurypylis ẽt ſupra annotauim⁹.} ¶ Claroq; Andremõe nat⁹) periphraſis Thoãtis. Nã (vt in lib. ii. narrat Home.) Thoas Andremonis filius princeps Aetolorum ad bellum Troianum cum quadraginta nauibus eſt profectus.

ADDI. {Αἰτωλῶν δ' ἡγεῖτο Θόας Ἀνδραίμονος υἱός,
Οἳ Πλευρῶν' ἐνέμοντο, καὶ Ὤλενον, ἠδὲ Πυλήνην, Et ruſum.
Τῷ δ' ἅμα τεσσαράκοντα μέλαιναι νῆες ἕποντο.}
¶ Nec minus Idomeneus) nec nõ etiã. Idomeneum autẽ Lyctium fuiſſe, ac Cretẽſibus imperaſſe, in expeditioneq; Troiana vnà cum Merione quo auriga vtebaẽ fortiſsime ſe geſſiſſe, & Homeri & Virgilii carminibus notiſsimum eſt. ¶ Patria eadẽ) ambo nãq; Lyctii fuerunt.

ADDI. {Patria eadẽ accipio generaliter, pro Creta. Sic enim & Homerus in Catalogo.
Κρητῶν δ' Ἰδομενεὺς δουρικλυτὸς ἡγεμόνευεν
Οἳ Κνωσσόν τ' εἶχον, Γόρτυνά τε τειχιόεσσαν
Λύκτον, Μίλητόν τε, καὶ ἀργινόεντα Λύκαστον,
Φαιστόν τε, Ῥύτιόν τε, πόλεις εὖ ναιεταώσας,
Ἄλλοι θ' οἳ Κρήτην ἑκατόμπολιν ἀμφενέμοντο
Τῶν μὲν ἄρ' Ἰδομενεὺς δουρικλυτὸς ἡγεμόνευε
Μηριόνης τ' ἀτάλαντος Ἐνυαλίῳ ἀνδρειφόντῃ.}
¶ Peteret maioris frater Atridę) Menelaus Agamẽnonis frater. ¶ Nec ſunt tibi Marte ſecundi) nec ſunt tibi pugnãdo inferiores. ¶ Cõſiliis meis) meæ prudẽtię. ¶ Ingeniũ quod eget moderamie noſtro) ſed cõſiũ ctio ſubintelligatur. ¶ Vires) enim corporis Aiaci cõcedit Vlyſſes. Cæterũ feroci ingenio qd ſuo regimine indigeat, illum præditum eſſe ait. ¶ Sine mẽte) ſine ingenio, & prudẽtia. Eſt autẽ pulchra cõparatio, qua ſe Vlyſſes Aiace multo præſtãtiorem eſſe oſtendit. ¶ Mihi cura futuri) ego, inqt, ꝓſpicio futura, qd nemo niſi prudẽtia pollẽs facere poteſt. ¶ Tẽperat) regit, & gubernat. ¶ Pectora potiora manu) ingenii acumina viribus corporis meliora. ¶ Vigor oĩs in illis) oĩs inqt virtus in ingenii acumine ꝯſiſtit. ¶ At vos ô ꝓceres) artificioſe in peroratione Vlyſſes, & quædã ex pręſtãtioribus meritis ſuis cõmemorat, & iudices rogat, vt ſe habeant commẽdatũ, ſibiq; Achillis arma velint adiudicare. ¶ Vigili veſtro) ei qui pro vobis libẽter vigilare ꝯſueuit. ¶ Tot annorũ) decẽ enim annos ꝓ Græcis ſolicitus fuerat Vlyſſes. ¶ Hunc titulum) hunc honorẽ. ¶ Iam labor in fine eſt) ſcite. Nã finito labori præmiũ debetur. ¶ Obſtantia fata remoui) ex arte id quod maximum eſt iterum cõmemorat Vlyſſes, vt oſtẽdat ſe authorem fuiſſe vt Troia capi poſſit. ¶ Poſſe capi faciendo) vt capi poſſet in ſoluta dicereẽ oratiõe. ¶ Perq; Deos oro) per Palladem, cuius ſimulachrum Troianis abſtulerat. ¶ Siquid adhuc ſupereſt) reſtat. ¶ Siqd adhuc audax) in quo ꝯficiundo audacia opus ſit. ¶ Ex præcipitiq; petẽdũ) ex periculoſo loco ſumẽdũ. ¶ Fatis Troiæ) fatis ꝓhibentibus ne Troia capiaẽ. ¶ Huic date) digito & manu Palladium quod Troianis abſtulerat Vlyſſes indicauit. ¶ Mota man⁹ ꝓcerũ eſt) cõmota & ꝑſuaſa fuit principũ Græcoꝝ multitudo Vlyſsis oratiõe. ¶ Et qd facũdia poſſet Tũc patuit) tũc inqt manifeſtũ fuit q̃tũ eloquẽtia valeat in animis hoĩum flectẽdis. ¶ Tulit) habuit. Gręci nãq; Achillis fortiſsimi viri arma Vlyſſi potius ob facundiã q̃ fortitudinẽ adiudicarunt. ¶ Inuictũq; virũ vicit dolor) ſtulte dictũ eẽ videẽ. quo nãq; modo eũ dolor vincat, q vinci nõ põt? Sed aut ante, aut alioqui eſt ſubaudiẽdũ vt intelligamus, alioq, ante ue inuictũ Aiacẽ à dolore & indignatione fuiſſe ſeparatũ. (Aiax i hyacinthum) {Tu inuictum intellige à cęteris, vt ſit quẽ cæteri vincere non potuere, is ab ira victus fuit. Neq; ſtulte aut imprudenter à poeta dictum eſt, vt Regio videtur.} (ADDI.) ¶ Et meus hic certe eſt) illa & copula maxima ſignificat indignatione Aiacẽ fuiſſe vexatum. ¶ Tum demum) tunc ſolum.

Qua patuit ferro letalem condidit enſem
Nec ualuere manus infixum educere ferrum.
Expulit ipſe cruor, rubefactaq; ſanguine tellus
Purpureum uiridi genuit de ceſpite florem,
Qui prius Oebalio fuerat de uulnere natus,
Littera communis medijs pueróq;, uiróq;
Inſcripta eſt folijs hæc nominis, illa querelæ.

ARG. FABVLAE SEQ.

Vlyſſes poſtquam Philoctetæ ſagittas ipſo comitante in caſtra Graiorū pertulit quibus Iliū captum eſt, præda diuiſa Hecuba Priami cōiux Vlyſſi ſorte ceſſit, quæ nouiſſime acerbitatibus interitum Aſtyanactis & Polyxenæ quæ in buſtis Achillis fuerat interempta mœrens, claſſis Thraciæ cum eſſet appulſa, ex reliquis liberis, qui reſtabant orbæ, Polydorum apud Polymeſtora, qui clam fuerat educatus, putabat incolumē permanere, quæ dū ſpaciatur in littore animaduertit eum aquæ fluctibus in aridum deiectum. Polymeſtor autē propter aurum quod cum infante Polydoro ei traditum fuerat, auaritia victus eum interfecit. Et vt indicia quoque facinoris celari non poſſent, eum in profundum præcipitauit. Quod vt Hecuba ſupradicta Ciſſei filia comperit, Pollicitatione procurauit, vt perueniret ad Polymeſtorem dicens ſe velle adiicere ſuper quod ante dederat aurum, quo facilius nati celarentur indicia. Et tyrannus verum eſſe exiſtimans petēti ſecretum colloquium dedit. Hecuba nacta locū lumina ei abſtulit, quam Thraces dum proſequuntur ſaxis, verſa eſt in canis figuram.

Victor ad Hypſipyles patriam, clari'q; Thoantis
Et ueterum terras infames cæde uirorum,
Vela dat, ut referat Tirynthia tela ſagittas.
Quæ poſtquā ad Graios domino comitāte reuixit,
Impoſita eſt ſero tandem manus ultima bello.
Troia ſimul Priamus'q; cadunt Priameia coniux
Perdidit infelix hominis poſt omnia formam.
Externas'q; nouo latratu terruit auras.
Longus in anguſtum qua clauditur Helleſpontus,
Ilion ardebat, neque adhuc conſederat ignis,
Exiguum'q; ſenis Priami Iouis ara cruorem
Combiberat tractis'q; comis antiſtita Phœbi
Non profecturas tendebat ad æthera palmas.
Dardanidas matres patriorum ſigna Deorum
Dum licet, amplexas, ſuccenſa'que templa tenentes
Inuidioſa trahunt uictores præmia Graij
Mittitur Aſtyanax illis de turribus, unde

RAPH. ℭ QVA patuit) quatenus patuit, & ceſſit ferro. ¶ Educere) extrahere ¶ De Oebalio vulnere) de ſanguine Hyacinthi Oebalij, qui (vt in decimo narrauit Poeta) in florem purpureum ab Apolline amatore fuit cōuerſus ¶ Litera cōis) in folijs inquit illius floris in quē Aiax fuit cōuerſus, litera cōis eſt, & Hyacinthi pueri querelia & nomini Aiacis. Nā in illo flore vt i.x. quoq; diximus) inſcriptæ videtur hæ duæ literæ Græcę αι, quæ in diphthōgū coagmētatæ, & querimoniæ ſunt indices, & i hoc nole αι- primæ. Hinc aūt illud quoq; apte colligit eoa magnopere decipi, q putāt hya in decimo eſſe legendū, eaſq; literas in flore inſcriptas. Illū vero florē poſt Aiacis mortē primū apud ſenatū Salaminij aſſerūt, vt Pauſanias ſcribit i Atticis. Eſſe aūt albū ſubrubicūdū, lilióq; minorē, ac folijs literas ineſſe, quæ in Hyacinthis legantur. (* a.l. interituq;) ¶ Hęc nominis) Aiacis. ¶ Illa querelæ) Hyacinthi q gemēs acclamana αι αι extinctus eſt. ¶ Victor ad Hypſipyles) Hęcubæ in canē Metamorphoſin apte cū ſupiorib° ↄnectit Poeta. Nā Vlyſſes poſt adeptā armorū Achillis victoriā in Lēnum ad Philoctetē cū Herculis ſagittis adducendū miſſus fuit Quo aduecto ac Troia tandē incenſa cū Græci claſſem in Thraciā appuliſſent, Polyxenā Priami atque Hecubæ filiā manibus Achillis expoſcētibus imolarunt, (Hecuba in canem.) cuius corpus lotura cū ad littus Hecuba acceſſiſſet, forte Polydori filij à Polymeſtore Thraciæ rege interēpti cadauer ibi ↄſpicata, vlciſci tñ ſcelus decreuit. Nā Priamus Polymeſtori tanq̄ amico belli euētum ignorās cum multis pecunijs Polydorū natu minimū filiorū cōmēdarat, vt ſiquid vrbi accideret ſuorum aliqs ſupereſſet. Hecuba igitur accerſitū ad ſe Polymeſtora ſub ſpe theſauri indicādi, vnà cum alijs mulieribus captiuis excæcauit. Quare cum Thraces ipſam lapidibus inſectarentur in illos latrare cœpit, volūtate Deorū i canē ↄuerſa. ¶ Victor) Vlyſſes i certamie armorū Achillis victor. ¶ Vela dat) nauigat. ¶ Ad Hypſipyles patriā) periphraſis eſt Lēni inſulę. nā Hypſipyle filia Thoantis Lēniorū regis in Lēno regnauit. ¶ Et veterū terras infames) Lēniæ mulieres cum Venerē in adulterio deprehēſam cum Marte ↄtēnerent, in ſe Deæ irā cōcitarunt, nā Venus hircino odore illis imiſſo effecit, vt à maritis ſpernerētur. Quare de illis cum ad bella aduerſus Thraces gerenda profecti eſſent interficiendis cum primum rediſſent vxores cōſilium inierunt. Quod quidē cum reliquæ effeciſſent, ſola Hypſipyle Thoanti pātri pepercit.

ADDL. {Hinc & prouerbium Lēnium malum, de immenſis & miſerandis. Quanq̄ Herodotus lib. vi. etiā alterā de Lēnijs hiſtoriā afferat, nēpe Pelaſgos eos exiſtētes ex Attica aliquando eiectos, cum iniuriā Athenienſium vlciſci vellent, obſeruaſſe Atticas mulieres Dianæ Brauroniæ ſacrificātes, eas'q; inſidijs exceptas, ac Lemnū auectas, pro pellicibus habuiſſe. Sed cum ex his nati Atticis moribus & inſtitutis omnes à matribus erudirētur, adulti'q; Pelaſgorum vim & iniurias, ſiquas patiebantur, cōmunibus viribus à ſe propellerent, Pelaſgæ mulieres, pellicum & ex iis natorū potētiam indigne ferentes, inito conſilio, Atticos oēs vnà cum matribus occidiſſe, atque inde factum, vt cū ob hoc tum ob ſuperius illud facinus, τὰ σχέτλια ἔργα πάντα λήμνια vocentur.} ¶ Tirinthia tela) ſagittarū Herculis eſt expoſitio. ¶ Domino) Philoctetæ, cui moriens Hercules donauerat ſagittas. ¶ Manus vltima) finis. ¶ Externas auras) externum aerem. nam Hecuba in Thracia in canem fuit transformata. {Fabulæ meminit Eurypides in Hecuba (ADDL) Ibi eni Polymeſtor ab Hecuba excæcatus, ex vaticinio Dionyſij Thraceum illi prædicit, quo pacto in canē poſtremo cōmutanda ſit. Nam cum illa perpetuis conuicijs, ob liberorū cædea, Græcorū duces inſectaretur, Græci'q; ob id ita accenſi illā ad malum nauis alligatam lapidibus obruiſſent, remotis iterū lapidibus pro corpore illius catulū inuētum tradunt. author. Cōmētator in eandē fabulam. Quanq̄ Ouid. infra nō à Græcis, ſed à Thracēſibus quos dolor excæcati regis in illam accēderat lapidibus obrutam dicit. Meminit & Calaber lib. decimoquarto his verſibus:

Ἔνθα δ' ἔπειτ' Ἑκάβη γοερὴν μετεμείψατο μορφήν
Οὔνεκα δὴ πρώτιστα δέμας πολυδακρύτοιο
Ἐκ βροτοῦ ἀλγινόεσσα κύων γένετ', ἀμφὶ δὲ λαοί
Θάμβεον ἀγρόμενοι, τῆς δ' ἄψεα λάινα πάντα
Θῆκε θεὸς, θαῦμα μέγα ἐσσομένοισι βροτοῖσι.
Καὶ τὴν μὲν Κάλχαντος ὑπ' ἐννεσίῃσιν Ἀχαιοί
Νηὸς ἐπ' ὠκυπόροιο πέρην ἔθεσαν Ἑλλησπόντου.

Vocatus aūt eſt locus, vbi illa cōmutata fuit, κυνὸς σῆμα hoc eſt, ſepulchrum canis.} ¶ Longus Helleſpon.) mare eſt Helleſpontus anguſtum & lōgum Aſiam ab Europa diſterminans. (Helleſpontus.) Dictus eſt autē Helleſpōtus ab Helle Phrixi ſorore, quæ in illo ſubmerſa eſt. ¶ Qua clau. in angu.) vbi cogitur in anguſtum & ſtrictū. Anguſtatur autē maxime Helleſpontus illic vbi olim fuerunt Seſtos & Abydos. Ad Helleſpōtum autē vſq; Troas vbi fuit Ilium protenditur. ¶ Conſederat) ceſſauerat, extinctus erat. ¶ Iouis ara) ad quam Priamus ipſe fuerat interfectus, vt carmine quoque Virgiliano eſt notum ¶ Exiguum cruorē) in ſenibus parum eſſe ſāguinis Phyſici aiunt. ¶ Antiſtita) Caſſandra Phœbi ſacerdos ¶ Signa) ſtatuas, ſimulachra. ¶ Tenentes) colentes, amplectētes. ¶ Inuidioſa præ.) prædam inuidiæ plenā. ¶ Mittitur Aſtyanax illis) Aſtyanax Hectoris ex Andromache fuit filius ſic dictus, quo vrbi videretur imperaturus. Nā ἄστυ vrbs ἄναξ rex interpretatur. Is ab Vlyſſe poſt Troię direptionem ex altiſſima turri fuit præcipitatus. {Calaber libro. xiii. (ADDL)

Οἱ δ' αὖθ' ἀγνώσσαντα βάλον ἐκ χειρὶ ταχείῃ
Πύργου ἀφ' ὑψηλοῖο, φίλον δέ οἱ ἦτορ ἄιστον
Μητρὸς ἀφαρπάξαντες ἐν ἀγκοίνῃσιν ἐόντα,
Εὖτε χόωμενοι, &c. Quo loco & cætera vide, quæ hic de Caſſandra. de cæde Priami, & de alijs memorantur.}

TVENTEM

¶ TVentẽ) defendẽtẽ. ¶ Carbaſa mota ſonãt) vela à ventis cõmota ſtrepũt. ¶ Vẽtis) ventorũ cõmoditate. ¶ Troia vale) ordo ẽ, Troades & mulieres Troianę clamãt, Troia vale, rapimur, & vi adducimur. ¶ Prẽſãtẽ tu.) amplectẽtẽ filiorũ ſepulchra Hecubã. ¶ Dulichiæ traxe. ma.) Vlyſſes. Nã Hecuba illi ſorte obtigerat. ¶ Hauſit) accepit. ¶ Hecto. i tu.) anadiploſis ad miſerationem accõmodata. ¶ Canũ de ver. cri.) reciſum ſubaudiam⁹. ¶ Inferias ino.) ſacrificia inopũ & pauperũ. ¶ Eſt vbi Troia fuit) Thraciã è regiõe Troadis eẽ ait. ¶ Cõtraria) ex aduerſo atq; è regiõe poſita. ¶ Biſtoniis vi.) Thracib⁹. Nã Biſtonia vrbs eſt Thracię à Biſtone Martis & Callirhoes filio cognominata, vñ & Biſtones & Biſtonii Thraces dñr. Thracia aũt Helleſpõto à Phrygia ſeparata. ¶ Polyme. illic) Polymeſtor rex fuit Thracię auaritia & Polydori cæde famoſiſſim⁹. Hęc aũt de Euripidis Hecuba ab Ouí. ſũpta eſſe viñr. ¶ Cõſiliũ ſa.) acclamatio eſt, qua Priami prudẽtia cõmendaf. ¶ Irritamẽ) pṽocationẽ. ¶ Iugulo) in iugulũ. ¶ Exanimẽ) mortuũ. Cadauer ãt Polydori in mare iecit Polymeſtor. ¶ Sui alũ) Polydori quẽ à patre alẽdũ, nutriẽdũq; ſuſcepat. ¶ Quo pe. Agamẽ.) quo tpe ob Briſeidẽ raptã à Agamẽnonẽ ſtrixit enſẽ Achilles, vt i. i. Ilia. narrat Home. ¶ Religarat) religari iuſſerat. ¶ Referebat) repñtabat ꝑ ſe ferebat. ¶ Petiit) aggreſſus eſt, inuaſit. ¶ Imme. mei) Achillis vmbra Græcos ĩgratitudinis accuſat. ¶ Obruta) ſepulta. ¶ Ne fa.) ne ſitis i me ingrati. ¶ Vtq; meũ nõ ſit ſi. ho. ſe.) hoc ẽ, vt meũ honoref ſepulchrũ. ¶ Macta. Poly.) imolata. Polyxena vero q̃ multorũ hoſpita ĩterpretaf filia fuit Priami ex Hecuba, q̃ Achilles & viu⁹ amauit, & mortu⁹ ſibi imolari efflagitauit. ¶ Parẽtib⁹) obediẽtibus. ¶ Immiti vm.) crudeli, q̃ ſibi virginem immolari volebat. ¶ Ad tu.) ad ſeplchrũ Achillis, qd in Sigeo promõtorio erat. ¶ Diro bu.) ſepulchro crudeliũ & dirorũ maniũ, qui ſibi virginẽ imolari iubebãt. ¶ Quæ me. ipſa ſui) ſuę generoſitatis. ¶ Poſtq̃ cru. aris ad. eſt) poſtq̃ crudelib⁹ ad aras fuit adducta, eſt eñi hypallage. ¶ Fera ſacra) crudelia vi

Pugnantem pro ſe, proauita'q; regna tuentem
Sæpe uidere patrem mõſtratum à matre ſolebat.
Iam'q; uiam ſuadet Boreas, flatu'que ſecundo
Carbaſa mota ſonant, iubet uti nauita *uentis.
Troia uale, rapimur, clamant, dant oſcula terræ
Troades, & patriæ fumantia tecta relinquunt.
Vltima conſcendit claſſem miſerabile uiſu
In medijs Hecube natorum inuenta ſepulchris.
Prenſantem tumulos, atq; oſſibus oſcula dantem
Duli. hiæ traxere manus. tamen unius hauſit,
In'q; ſinu cineres ſecum tulit Hectoris hauſtos.
Hectoris in tumulo canum de uertice crinem
Inferias inopes, crinem, lachrymas'q; reliquit.
Eſt, ubi Troia fuit, Phrygiæ contraria tellus
Biſtonijs habitata uiris, Polymeſtoris illic
Regia diues erat, cui te commiſit alendum
Clam Polydore pater, Phrygijs'q; remouit ab armis
Conſilium ſapiens, ſceleris niſi præmia magnas
Adieciſſet opes, animi irritamen auari.
Vt cecidit fortuna Phrygum, capit impius enſem
Rex Thracum, iugulo'q; ſui demiſit alumni
Et tanquam tolli cum corpore crimina poſſent,
Exanimem ſcopulo ſubiectas miſit in undas.
Littore Threicio claſſem religarat Atrides,
Dum mare pacatum, dum uentus amicior eſſet.
Hic ſubito quantus, cum uiueret, eſſe ſolebat,
Exit humo late rupta, ſimilis'q; minanti
Temporis illius uultum referebat Achilles,
Quo ferus iniuſto petijt Agamemnona ferro,
Immemores'q; mei diſceditis inquit Achiui?
Obruta'q; eſt mecum uirtutis gratia noſtræ?
Ne facite, ut'q; meũ nõ ſit ſine honore ſepulchrum
Placet Achilleos mactata Polyxena manes.
Dixit, & immiti ſocijs parentibus umbræ
Rapta ſinu matris, quam iam prope ſola fouebat,
Fortis, & infelix, & plus quam fœmina uirgo
Ducitur ad tumulum, diro'q; fit hoſtia buſto,
Quæ memor ipſa ſui, poſtquam crudelibus aris
Admota eſt, ſenſit'q; ſibi fera ſacra parari,
Vt'q; Neoptolemum ſtantem, ferrum'q; tenentem
Vt'q; *ſuo uidit figentem lumina uultu.
Vtere iam dudum generoſo ſanguine dixit.
Nulla mora eſt, aut tu iugulo, uel pectore telum
Conde meo iugulum'q; ſimul, pectus'q; retexit.
Scilicet haud ulli ſeruire Polyxena uellem.
Haud per tale ſacrum numen placabitis ullum
Mors tantum uellem matrem mea fallere poſſet.
Mater obeſt, minuit'q; necis mihi gaudia quamuis,
Non mea mors illi, uerum ſua uita gemenda eſt,
Vos modo, ne ſtygios adeam non libera manes,
Eſte procul, ſi iuſta peto, tactu'q; uiriles
Virgineo remouete manus. acceptior illi,
Quiſquis is eſt, quem cæde mea placare paratis,
Liber erit ſanguis ſiquos tamen ultima noſtri
Verba mouent oris, Priami uos filia regis,
Nunc captiua rogat, genitrici corpus inemptum
Reddite, ne'ue auro redimat ius triſte ſepulchri,
Sed lachrymis. tunc cũ poterat, redimebat, & auro.
Dixerat & populus lachrymas, quas illa tenebat,

pore qbus ipſa interficiebaf. ¶ Neoptolemũ) Pyrrhũ Achillis ex Deidamia filiũ, qui Neoptolem⁹ fuit appellatus, iuuenis admodum ad bellũ Troianũ eſt ꝓfect⁹. νέος nãq; iuuenis nouuſq; πόλεμος q frequẽtius πυῤῥὸν dicif, bellũ ĩterpretaf. Pyrrh⁹ aũt à rufis capillis fuit cognoiat⁹ πυῤῥὸν nãq; Græci rufum appellãt. ¶ Ferrum) enſẽ quo ipſa erat iugulãda. ¶ Vtere iãdudũ) q̃ forti aio Polixena eẽt, hic facile colligif, qd Pyrrhũ hortaf, vt ſe cito velit imolare. ¶ Iãdudũ) cito. ¶ Gñoſo sã.) meo sãguine, q̃ sũ gñoſa. Generoſi vero dñr, q à nobilib⁹ maiorib⁹ gen⁹ ducũt. ¶ Nulla mo. eſt) i me ſubaudiaf. ¶ Cõde) conice, immitte. ¶ Iugulũq; ſi.) hæc à poeta dici nõ nus eſt, q̃ vt ſit admonendũ. ¶ Scilicet ha. vl.) nulli certe inquit ſeruire vellẽ cum ſim Polyxena Priami regis filia. ¶ Scilicet certe, aſſeuerãtis eſt aduerbium. ¶ Haud vl.) nulli. ¶ Polyxena) emphaſis eſt, ac ſi diceret Priami regis filia, Hectoriſq; ſoror. ¶ Per tale ſa.) per meã cædem. legitur & Sacrum. Figurata autem oratione vtitur Polyxena, qua tameſi nihil de morte curare videatur, innuit tamẽ cæde ſua nullũ numen iri placatũ, eoq. ſe nõ eſſe imolandã. ¶ Fallere) latere. Se autem Polyxena in matrẽ piã oſtendit, cum de illa ſola ſe dicat eſſe ſolicitam. Hæc vero omnia ex Hecuba Eurypidis ſumpta eſſe videnf. ¶ Mater obeſt) dolor quo mater afficitur morte mea animum meum cruciat. ¶ Vos modo ne ſtygios) rogat Polyxena ne quiſq̃ virorum ſe tangat, vt inuiolata ad inferos deſcẽdat. ¶ Ne non libera) vt libera moriar. ¶ Acceptior) gratior. ¶ Quiſquis is eſt) ſiue deus, ſiue heros. ignorat enim Polyxena, quem cæde ſua ſit placatura. ¶ Si quos tamen vlti. noſtri) pathetica & affectus plena oratio Polyxenæ attribuitur, qua non amici modo, verũ hoſtes quoque lachrymare coguntur. ¶ Ius ſepulchri) facultatẽ ſepeliẽdi. ¶ Tunc cum poterat redimebat & auro) quando inquit, mater mea poterat, nõ lachrymis ſolũ, ſed etiam auro filiorũ cadauera ab hoſtibus redimebat. ¶ Quas illa tene.) mira puellæ ꝯſtãtia exprimitur, quæ tam intrepide mortem exciperet.

Thracia

Biſtonia.

Polymeſtor

Polyxena

Neoptolemus

*a.l. velis

*a. Lin.

Qua patuit ferro letalem condidit enſem
Nec ualuere manus infixum educere ferrum.
Expulit ipſe cruor, rubefactaq; ſanguine tellus
Purpureum uiridi genuit de ceſpite florem,
Qui prius Oebalio fuerat de uulnere natus,
Littera communis medijs pueroq; uiroq;
Inſcripta eſt foliis hæc nominis, illa querelæ.

ARG. FABVLAE SEQ.

Vlyſſes poſtquam Philoctetæ ſagittas ipſo comitante in caſtra Graiorũ pertulit quibus Iliũ captum eſt, præda diuiſa Hecuba Priami cõiux Vlyſſi ſorte ceſſit, quæ nouiſſime acerbitatibus interitum Aſtyanactis & Polyxenæ quæ in buſto Achillis fuerat interempta mœrens, claſſis Thraciæ cum eſſet appulſa, ex reliquis liberis, qui reſtabant orbæ, Polydorum apud Polymeſtora, quo clam fuerat educatus, putabat incolumẽ permanere, quæ dũ ſpaciatur in littore animaduertit eum aquæ fluctibus in aridum deiectum. Polymeſtor autẽ propter aurum quod cum infante Polydoro ei traditum fuerat, auaritia victus eum interfecit. Et vt indicia quoque facinoris celari non poſſent, eum in profundum præcipitauit. Quod vt Hecuba ſupradicta Ciſſei filia comperit, Pollicitatione procurauit, vt perueniret ad Polymeſtorem dicens ſe velle adijcere ſuper quod ante dederat aurum, quo facilius nati celarentur indicia. Et tyrannus verum eſſe exiſtimans ſeceſſit ſecretum colloquium dedit Hecuba nacta locũ lumina ei abſtulit, quam Thraces dum proſequuntur ſaxis, verſa eſt in canis figuram.

Victor ad Hypſipyles patriam, clari'q; Thoantis
Et ueterum terras infames cæde uirorum.
Vela dat, ut referat Tirynthia tela ſagittas.
Quæ poſtquã ad Graios domino comitãte reuixit,
Impoſita eſt ſero tandem manus ultima bello.
Troia ſimul Priamus'q; cadunt Priameia coniux
Perdidit infelix hominis poſt omnia formam.
Externas'q; nouo latratu terruit auras.
Longus in anguſtum qua clauditur Helleſpontus,
Ilion ardebat, neque adhuc conſederat ignis,
Exiguum'q; ſenis Priami Iouis ara cruorem
Combiberat tractis'q; comis antiſtita Phœbi
Non profecturas tendebat ad æthera palmas.
Dardanidas matres patriorum ſigna Deorum
Dum licet, amplexas, ſuccenſa'que templa tenentes
Inuidioſa trahunt uictores præmia Graii
Mittitur Aſtyanax illis de turribus, unde

RAPH. QVA patuit) quatenus patuit, & ceſſit ferro. Educere) extrahere. De Oebalio vulnere) de ſanguine Hyacinthi Oebalii, qui (vt in decimo narrauit Poeta) in florem purpureum ab Apolline amatore fuit cõuerſus. Litera cõis) in folijs inquit illius floris in quẽ Aiax fuit cõuerſus, litera cõis eſt, & Hyacinthi pueri querelis & nomini Aiacis. Nã in illo flore (vt i.x. quoq; diximus) inſcriptæ videtur hæ duæ literæ Græcę αι, quæ in diphthõgũ coagmẽtatæ, & querimoniæ ſunt indices, & i hoc noie αἴας primæ. Hinc aũt illud quoq; apte colligit eos magnopere decipi, q putãt hya in decimo eſſe legendũ, eaſq; literas in flore inſcriptas. Illũ vero florẽ poſt Aiacis mortẽ primũ apud ſenatũ Salaminii afferũt, vt Pauſanias ſcribit i Atticis. Eſſe aũt albũ ſubrubicũdũ, lilioq; minorẽ, ac folijs literas ineſſe, quæ in Hyacinthis legantur. (* a.l. interituq;) Hęc nominis) Aiacis. Illa querelæ) Hyacinthi q gemẽs acclamans αἶ αἶ extinctus eſt. Victor ad Hypſipyles) Hęcubæ in canẽ Metamorphoſin apte cũ ſupiorib⁹ ꝯnectit Poeta. Nã Vlyſſes poſt adeptã armorũ Achillis victoriã in Lẽnum ad Philoctetẽ cũ Herculis ſagittis adducendũ miſſus fuit. Quo aduecto ac Troia tandẽ incenſa cũ Græci claſſem in Thraciã appuliſſent, Polyxenã Priami atque Hecubæ filiã manibus Achillis expoſcẽtibus imolarunt, (Hecuba in canem.) cuius corpus lotura cũ ad littus Hecuba acceſſiſſet, forte Polydori filii à Polymeſtore Thraciæ rege interẽpti cadauer ibi ꝯſpicata, vlciſci tñ ſcelus decreuit. Nã Priamus Polymeſtori tanq̃ amico belli euẽtum ignorãs cum multis pecuniis Polydorũ natu minimũ filiorũ cõmẽdarat, vt ſiquid vrbi accideret ſuorum aliqs ſupereſſet. Hecuba igitur accerſitũ ad ſe Polymeſtora ſub ſpe theſauri indicãdi, vnà cum aliis mulieribus captiuis excæcauit. Quare cum Thraces ipſam lapidibus inſectarentur in illos latrare cœpit, volũtate Deorũ i canẽ ꝯuerſa. Victor) Vlyſſes i certamie armorũ Achillis victor. Vela dat) nauigat. Ad Hypſipyles patriã) periphraſis eſt Lẽni inſulę. nã Hypſipyle filia Thoantis Lẽniorũ regis in Lẽno regnauit. Et veterũ terras infames) Lẽniæ mulieres cum Venerẽ in adulterio deprehẽſam cum Marte ꝯtẽnerent, in ſe Deæ irã cõcitarunt, nã Venus hircino odore illis imiſſo effecit, vt à maritis ſpernerẽtur. Quare de illis cum ad bella aduerſus Thraces gerenda profecti eſſent interficiendis cum primum rediſſent vxores cõſilium inierunt. Quod quidẽ cum reliquæ effeciſſent, ſola Hypſipyle Thoanti patri pepercit.

ADDI. {Hinc & prouerbium Lẽnium malum, de immenſis & miſerandis. Quanq̃ Herodotus lib. vi etiã alterã de Lẽniis hiſtoriã afferat, nẽpe Pelaſgos eos exiſtẽtes ex Attica aliquando eiectos, cum iniuriã Athenienſium vlciſci vellent, obſeruaſſe Atticas mulieres Dianæ Brauroniæ ſacrificãtes, eas'q; inſidiis exceptas, ac Lemnũ auectas, pro pellicibus habuiſſe. Sed cum ex his nati Atticis moribus & inſtitutis omnes à matribus erudirẽtur, adulti'q; Pelaſgorum vim & iniurias, ſiquas patiebantur, cõmunibus viribus à ſe propellerent, Pelaſgæ mulieres, pellicum & ex iis natorũ potẽtiam indigne ferentes, inito conſilio, Atticos oẽs vnà cum matribus occidiſſe, atque inde factum, vt cũ ob hoc tum ob ſuperius illud facinus, τὰ σχέτλια ἔργα πάντα λήμνια vocentur.} Tirinthia tela) ſagittarũ Herculis eſt expoſitio. Domino) Philoctetæ, cui moriens Hercules donauerat ſagittas. Manus vltima) finis. Externas auras) externum aerem. nam Hecuba in Thracia in canem fuit transformata.

ADDI. {Fabulæ meminit Eurypides in Hecuba. Ibi eni Polymeſtor ab Hecuba excæcatus, ex vaticinio Dionyſii Thraceum illi prædicit, quo pacto in canẽ poſtremo cõmutanda ſit. Nam cum illa perpetuis conuiciis, ob liberorũ cædes, Græcorũ duces inſectaretur, Græci'q; ob id ira accenſi illã ad malum nauis alligatam lapidibus obruiſſent, remotis iterũ lapidibus pro corpore illius catulũ inuẽtum tradunt. author. Cõmẽtator in eandẽ fabulam. Quanq̃ Ouid. infra nõ à Græcis, ſed à Thracẽſibus quos dolor excæcati regis in illam accẽderat lapidibus obrutam dicit. Meminit & Calaber lib. decimoquarto his verſibus:

Ε᾽νθα [illegible] ἐπιχθονίοισ
φαάνθη
Οὕνεκα δὴ πριάμοιο δάμαρ πολυδακρύτοιο
Ε᾽κ βροτοῦ ἀλγινόεσσα κύων γένετ᾽, ἀμφὶ δὲ λαοὶ
Θάμβεον ἀγρόμενοι, τῆς δ᾽ ἄψεα λάινα πάντα
Θῆκε θεὸς, θαῦμα μέγα ἐσσομένοισι βροτοῖσι.
Καὶ τὴν μὲν Κάλχαντος ὑπ᾽ ἐννεσίῃσιν Ἀχαιοὶ
Νηὸς ἐπ᾽ ὠκυπόροιο πέρην θέσαν Ἑλλησπόντου.

Vocatus aũt eſt locus, vbi illa cõmutata fuit, κυνὸς σῆμα hoc eſt, ſepulchrum canis.} Longus Helleſpon.) mare eſt Helleſpontus anguſtum & lõgum Aſiam ab Europa diſterminans. (Helleſpontus.) Dictus eſt autẽ Helleſpõtus ab Helle Phrixi ſorore, quæ in illo ſubmerſa eſt. Qua clau. in angu.) vbi cogitur in anguſtum & ſtrictũ. Anguſtatur autẽ maxime Helleſpontus illic vbi olim fuerunt Seſtos & Abydos. Ad Helleſpõtum autẽ vſq; Troas vbi fuit Ilium protenditur. Conſederat) ceſſauerat, extinctus erat. Iouis ara) ad quam Priamus ipſe fuerat interfectus, vt carmine quoque Virgiliano eſt notum. Exiguum cruorẽ) in ſenibus parum eſſe ſaguinis Phyſici aiunt. Antiſtita) Caſſandra Phœbi ſacerdos. Signa) ſtatuas, ſimulachra. Tenentes) colentes, amplectẽtes. Inuidioſa præ.) prædam inuidiæ plenã. Mittitur Aſtya. illis) Aſtyanax Hectoris ex Andromache fuit filius ſic dictus, quo vrbi videretur imperaturus. Nã ἄστυ vrbs ἄναξ rex interpretatur. Is ab Vlyſſe poſt Troię direptionem ex altiſſima turri fuit præcipitatus.

ADDI. {Calaber libro. xiii.

Οἱ δ᾽ [illegible] βάλον [illegible]
Πύργου ἀφ᾽ ὑψηλοῖο, φίλον δέ οἱ ἦτορ ὄλεσσαν
Μητρὸς ἀφαρπάξαντες ἐν ἀγκαλίῃσιν ἐόντα,
Ἕκτορι χωόμενοι, &c.

Quo loco & cætera vide, quæ hic de Caſſandra. de cæde Priami, & de aliis memorantur.}

CTV ENTEM

Pugnantem pro ſe, proauita'q; regna tuentem
Sæpe uidere patrem mõſtratum a' matre ſolebat.
Iam'q; uiam ſuadet Boreas, flatu'que ſecundo
Carbaſa mota ſonant, iubet uti nauita *uentis
Troia uale, rapimur, clamant. dant oſcula terræ
Troades, & patriæ fumantia tecta relinquunt.
Vltima conſcendit claſſem mirabile uiſu
In medius Hecube natorum inuenta ſepulchris.
Prenſantem tumulos, atq; oſſibus oſcula dantem
Duli. hiæ traxere manus. tamen unius hauſit,
In'q; ſinu cineres ſecum tulit Hectoris hauſtos.
Hectoris in tumulo canum de uertice crinem
Inferias inopes. crinem, lachrymas'q; reliquit.
Eſt, ubi Troia fuit, Phrygiæ contraria tellus
Biſtoniis habitata uiris, Polymeſtoris illic
Regia diues erat, cui te commiſit alendum
Clam Polydore pater, Phrygiis'q; remouit ab armis
Conſilium ſapiens, ſceleris niſi præmia magnas
Adiecisset opes, animi irritamen auari.
Vt cecidit fortuna Phrygum, capit impius enſem
Rex Thracum, iugulo'q; ſui demiſit alumni
Et tanquam tolli cum corpore crimina poſſent,
Exanimem ſcopulo ſubiectas miſit in undas.
Littore Threicio claſſem religarat Atrides,
Dum mare pacatum, dum uentus amicior eſſet.
Hic ſubito quantus, cum uiueret, eſſe ſolebat,
Exit humo late rupta, ſimilis'q; minanti
Temporis illius uultum referebat Achilles,
Quo ferus iniuſto petiit Agamemnona ferro,
Immemores'q; mei diſceditis inquit Achiui?
Obruta'q; eſt mecum uirtutis gratia noſtræ?
Ne facite, ut'q; meũ nõ ſit ſine honore ſepulchrum
Placet Achilleos mactata Polyxena manes,
Dixit, & immitti ſociis parentibus umbræ
Rapta ſinu matris, quam iam prope' ſola fouebat,
Fortis, & infelix, & plus qua'm fœmina uirgo
Ducitur ad tumulum, diro'q; fit hoſtia buſto,
Quæ memor ipſa ſui, poſtquam crudelibus aris
Admota eſt, ſenſit'q; ſibi fera ſacra parari,
Vt'q; Neoptolemum ſtantem, ferrum'q; tenentem
Vt'q; *ſuo uidit figentem lumina uultu.
Vtere iam dudum generoſo ſanguine dixit.
Nulla mora eſt, aut tu iugulo, uel pectore telum
Conde meo iugulum'q; ſimul, pectus'q; retexit.
Scilicet haud ulli ſeruire Polyxena uellem.
Haud per tale ſacrum numen placabitis ullum
Mors tantum uellem matrem mea fallere poſſet.
Mater obeſt, minuit'q; necis mihi gaudia quamuis,
Non mea mors illi, uerum ſua uita gemenda eſt.
Vos modo, ne ſtygios adeam non libera manes,
Eſte procul, ſi iuſta peto, tactu'q; uiriles
Virgineo remouete manus acceptior illi,
Quisquis is eſt, quem cæde mea placare paratis,
Liber erit ſanguis ſiquos tamen ultima noſtri
Verba mouent oris, Priami uos filia regis,
Nunc captiua rogat, genitrici corpus inemptum
Reddite, ne'ue auro redimat ius triſte ſepulchri,
Sed lachrymis. tunc cum poterat, redimebat, & auro.
Dixerat & populus lachrymas, quas illa tenebat,

¶ TVentē) defendētē. ¶ Carbaſa mota ſonãt) vela à ventis cõmota ſtrepũt. ¶ Vẽtis) ventorũ cõmoditate. ¶ Troia vale) ordo ē, Troades & mulieres Troianę clamãt, Troia vale, rapimur, & vi adducimur. ¶ Prẽſãtē tu.) amplectētē filiorũ ſepulchra Hecubã. ¶ Dulichiæ traxe. ma.) Vlyſſes. Nã Hecuba illi ſorte obtigerat. ¶ Hauſit) accepit. ¶ Hecto. i tu.) anadiploſis ad miſerationem accõmodata. ¶ Canũ de ver. cri.) reciſum ſubaudiamꝰ. ¶ Inferias ino.) ſacrificia inopũ & pauperũ. ¶ Eſt vbi Troia fuit) Thraciã è regiõe Troadis eē ait. ¶ Cõtraria) ex aduerſo atq; è regiõe poſita. ¶ Biſtoniis vi.) Thracibꝰ. Nã Biſtonia vrbs eſt Thracię à Biſtone Martis & Callirhoes filio cognominata, vñ & Biſtones & Biſtonii Thraces dñr. Thracia aũt Helleſpõto à Phrygia ſeparata. ¶ Polyme. illic) Polymeſtor rex fuit Thracię auaritia & Polydori cæde famoſiſſimꝰ. Hęc aũt de Euripidis Hecuba ab Oui. ſũpta eſſe vñr. ¶ Cõſiliũ ſa.) acclamatio eſt, qua Priami prudẽtia cõmendaſ. ¶ Irritamē) puocationē. ¶ Iugulo) in iugulũ. ¶ Exanimē) mortuũ. Cadauer ãt Polydori in mare iecit Polymeſtor. ¶ Sui alũ) Polydori quē à patre alēdũ, nutriēdũq; ſuſceperat. ¶ Quo pe. Agamē.) quo tpe ob Briſeidē raptã à Agamēnonē ſtrixit enſē Achilles, vt i. i. Ilia. narrat Home. ¶ Religarat) religari iuſſerat. ¶ Referebat) repñtabat q ſe ferebat. ¶ Petiit) aggreſſus eſt, inuaſit. ¶ Imme. mei) Achillis vmbra Græcos ingratitudinis accuſat. ¶ Obruta) ſepulta. ¶ Ne fa.) ne ſitis i me ingrati. ¶ Vtq; meũ nõ ſit ſi. ho. ſe.) hoc ē, vt meũ honoref ſepulchrũ. ¶ Macta. Poly.) imolata. Polyxena vero q̃ multorũ hoſpita iterpretaſ filia fuit Priami ex Hecuba, q̃ Achilles & vuiꝰ amauit, & mortuꝰ ſibi imolari efflagitauit. ¶ Parẽtibꝰ) obediẽtibus. ¶ Immitti vm.) crudeli, q̃ ſibi virginem immolari volebat. ¶ Ad tu.) ad ſeplchrũ Achillis, qđ in Sigeo promõtorio erat. ¶ Diro bu.) ſepulchro crudeliũ & dirorũ manũ, qui ſibi virginē imolari iubebãt. ¶ Quæ me. ipſa ſui) ſuę generoſitatis. ¶ Poſtq̃ cru. aris ad. eſt) poſtq̃ crudeli ad aras fuit adducta, eſt eni hypallage. ¶ Fera ſacra) crudelia victimarum tempore qbus ipſa interficiebaſ. ¶ Neoptolemũ) Pyrrhũ Achillis ex Deidamia filiũ, qui Neoptolemꝰ fuit appellatus, iuuenis admodum ad bellũ Troianũ eſt pfectꝰ. νέος nãq; iuuenis nouusq; πτόλεμος q frequẽtius πόλεμος dicit, bellũ iterpretaſ. Pyrrhꝰ aũt à rufis capillis fuit cognolatꝰ πυῤῥὸν nãq; Græci rufum appellãt. ¶ Ferrum) enſē quo ipſa erat iuguláda. ¶ Vtere iãdudũ) q̃ forti aio Polixena eēt, hic facile colligiſ, qđ Pyrrhũ hortaſ, vt ſe cito velit imolare. ¶ Iãdudũ) cito. ¶ Gñoſo sã.) meo sãguine, q̃ sũ gñoſa. Generoſi vero dñr, q à nobilibꝰ maiorībꝰ genꝰ ducũt. ¶ Nulla mo. eſt) i me ſubaudiaſ. ¶ Cõde) conice, immitte. ¶ Iugulũq; ſi.) hæc à poeta dici notius eſt, q̃ vt ſit admonendũ. ¶ Scilicet ha. vl.) nulli certe inquit ſeruire vellē cum ſim Polyxena Priami regis filia. ¶ Scilicet certe, aſſeuerãtis eſt aduerbium. ¶ Haud vl.) nulli. ¶ Polyxena) emphaſis eſt, ac ſi diceret Priami regis filia, Hectoriſq; ſoror. ¶ Per tale ſa.) per meã cædem. legitur & Sacrum. Figurata autem oratione vtitur Polyxena, qua tametſi nihil de morte curare videatur, innuit tamē cæde ſua nullũ numen iri placatũ, eoq; ſe nõ eſſe imolandã. ¶ Fallere) latere. Se autem Polyxena in matrē piã oſtendit, cum de illa ſola ſe dicat eſſe ſolicitam. Hæc vero omnia ex Hecuba Eurypidis ſumpta eſſe videnſ. ¶ Mater obeſt) dolor quo mater afficitur morte mea animum meum cruciat. ¶ Vos modo ne ſtygios) rogat Polyxena ne quisq̃ virorum ſe tangat, vt inuiolata ad inferos deſcēdat. ¶ Ne non libera) vt libera moriar. ¶ Acceptior) gratior. ¶ Quisquis is eſt) ſiue deus, ſiue heros. Ignorat enim Polyxena, quem cæde ſua ſit placatura. ¶ Si quos tamen vlti. noſtri) pathetica & affectus plena oratio Polyxenæ attribuitur, qua non amici modo, verũ hoſtes quoque lachrymare coguntur. ¶ Ius ſepulchri) facultatē ſepeliēdi. ¶ Tunc cum poterat redimebat & auro) quando inquit, mater mea poterat, nõ lachrymis ſolũ, ſed etiam auro filiorũ cadauera ab hoſtibus redimebat. ¶ Quas illa tene.) mira puellæ cõſtãtia exprimitur, quæ tam intrepide mortem exciperet.

Thracia

Biſtonia.

Polymeſtor

Neoptolemus.

*a. l. velis

*a. l. Linq;

RAPH. ¶PRAEBITA)exhibita. ¶Defecto poplite) deficiẽtibus genibus. ¶Ad fata)vſq; ad mortem. ¶Tunc quoq; cu. fu.) hoc idem & Euripides ſcribit, quàm curam Iulio quoq; Cæſari fuiſſe narrat Trãquillus, vt togam ad pedes demitteret, quò à ↄiuratoribus vulneratus honeſtiꝰ caderet ¶Partes tegendas)pudendas. ¶Troades excipiunt)ſuſcipiunt) lacẽs Polyxenæ cadauer. ¶Recenſent)recognoſcunt, enumerant, id quod in neniis & fletibus fiebat. ¶Quid cruoris)quantum ſanguinis. nam Priamidę omnes fuerant interfecti. ¶Teq; gemũt virgo) apoſtrophe ad Polyxenam atq; Hecubam, quæ pauloante Aſiæ regina vocabatur. Deplorat autẽ illius calamitatẽ poeta, quam omnes captiuam propter ſenectutem aſpernabantur. ¶Aſiæ florẽ. ima.)de maxima felicitate in maximam calamitatem cecidiſſe Hecubam poeta oſtendit. Aſia autẽ dicta eſt ab Aſia Promethei filia, matreq; Atlantis. Quidam ἀπὸ τῆς ἄσιος, hoc eſt à cœno, quod multum cœni habeat, dictã putant. ¶Nunc etiã prædæ mala ſors)ſed vel autem. talis'ue cõiunctio ſubaudiatur ita ſenſu exigẽte. nam Hecuba pauloante quidem erat regia coniux regia parẽs, Aſiæ florẽtis imago. Nunc autem eſt ẽt prædæ mala ſors, quã omnes aſpernabantur. ¶Niſi quod tamẽ Hectora par. Ediderat)ratio qua motus Vlyſſes eam accepit captiuam. ¶Animæ tam for. ina.) tam cõſtanti anima vacuũ. ¶Oſcula'q; ora te.) parua Polyxenę ora. Eſt enim ab ore diminutiuum hoc loco oſculum. ¶Plangit)percutit. ¶Cõſueta)plãgi & percuti filiorum cædibus. ¶Caniciem ſuam) caput ſuum canum. Solebant autẽ priſci in maximis doloribus caput puluere deturpaſe. ¶Concreto) coagulato. ¶Vertens) voluens. ¶Nata tuæ) pathetica oratio querelis, doloribus'q; accõmodata. ¶Nata ia.)repetitio lugẽti Hecubæ, quæ ex tam feliciſſimo ſtatu in tantam ceciderat miſeriam maxime conueniens. ¶Tuum pe.)vulnere transfixum ſubauditur. ¶Mea vulnera)meos dolores. ¶Orbator noſtri)q nos liberis orbauit atq; ſpoliauit. ¶Paridis, Phœbi'q; ſa.)dirigente nanque Paridis ſagittas Apolline, vt & Homerꝰ, & Virg. ſcribũt, Achilles fuit interfectus. ¶Mi)mihi. ¶In ge. hoc) in genus noſtrum.

Aſia

* a.l. virorum.

* a.l. ãnoſa

Non tenet. ipſe etiam flens, inuitusq; ſacerdos
Præbita coniecto rupit præcordia ferro.
Illa ſuper terram defecto poplite labens,
Pertulit intrepidos ad fata nouiſſima uultus.
Tunc quoq; cura fuit, partes uelare tegendas,
Cum caderet, caſtiq; decus ſeruare pudoris.
Troades excipiunt, deploratosq; recenſent
Priamidas, & quid dederit domus una cruoris.
Teq; gemunt uirgo, te'q; o' modo regia coniux
Regia dicta parens, Aſiæ florentis imago.
Nunc etiam prædæ mala ſors, quam uictor Vlyſſes
Eſſe ſuam nollet, niſi quod tamen Hectora partu
Edideras, dominum matri uix repperit Hector.
Quæ corpus complexa animæ tam fortis inane,
Quas toties patriæ dederat natiſq; uiroq;,
Huic quoq; dat lachrymas lachrymas i uulnera fũ(dit,
Oſcula'q; ore tegit, cõſueta'q; pectora plãgit,
Caniciem'q; ſuam concreto in ſanguine uertens.
Plura quidem, ſed & hæc laniato pectore dixit.
Nata tuæ (q enim ſupeſt?) dolor ultime matris,
Nata iaces, uideo'q; tuum mea uulnera pectus.
Et ne perdiderim quẽquã ſine cæde * meorum,
Tu quoq; uulnus habes, a' te (quia fœmina) rebar
A' ferro tutam, cecidiſti & fœmina ferro.
Tot'q; tuos idem fratres, te perdidit idem
Exitium Troiæ, noſtri'q; orbator Achilles.
At poſtquam cecidit Paridis, Phœbi'q; ſagittis.
Nunc certe dixi, non eſt metuendus Achilles,
Nunc quoq; mi metuendus erat cinis ipſe ſepulti:
In genus hoc ſæuit, tumulo quoq; ſenſimus hoſtem.
Aeacidæ fœcunda fui: iacet Ilion ingens,
Euentu'q; graui finita eſt publica clades.
Sed finita tamen ſoli mihi Pergama reſtant.
Incurſu'q; meus dolor eſt. modo maxima rerum
Tot generis, natis'q; potens, nuribus'q;, uiro'q;,
Nunc trahor exul, inops, tumulis auulſa meorum,
Penelope munus. quæ me data penſa trahentem
Matribus oſtendens Ithacis, Hæc Hectoris illa eſt
Clara parens, hæc eſt dicet Priameia coniux.
Poſt'q; tot amiſſos tu nunc, quæ ſola leuabas
Maternos luctus, hoſtilia buſta piaſti.
Inferias hoſti peperi. quo ferrea reſto?
Quid'ue moror? quo me ſeruas * dãnoſa ſenectus?
Quo Dii crudeles, niſi quo noua funera cernam,
Viuacem differtis anum? quis poſſe putaret
Felicem Priamum poſt diruta pergama dici?
Felix morte ſua eſt. nec te mea nata peremptam
Aſpicit, & uitam pariter, regnum'q; reliquit.
At puto funeribus dotabere regia uirgo,
Condetur'q; tuum monumentis corpus auitis.
Non hæc eſt fortuna domus, tibi munera matris
Contingent fletus peregrinæq; * hauſtus arenæ.
Omnia perdidimus. ſupereſt cui uiuere tempus
In breue ſuſtineam, proles gratiſſima matri
Nunc ſolus, quondam minimus de ſtirpe uirili,

Vellicatur autem hoc loco Ouid. à Scauro apud Senecam, quod neſciat relinquere quod bene ceſſit. Cũ enim inquit, Polyxena eſſet adducta tumulo Achillis imolanda, Hecuba dixit. ¶Cinis ipſe ſep. In ge. hoc ſæui:)poterat eſſe cõtẽtus. adiecit Tumulo quoq; ſenſimus hoſtem. Neq; hoc contẽtus adiecit. Aeacidę fœcunda fui. Aiebat Scaurus non minus magnã virtutem eſſe ſcire deſinere, quàm ſcire dicere, ſed hoc oratori magis quàm poetæ præceptũ eſt. ¶Tumulo quoq; ſenſi. ho.) in tumulo & ſepulchro exiſtentem ¶Aeacidæ fœ. fui.) ad Achilis voluptatem multos peperi filios. ¶Euentu gra.)exitu pernitioſo. ¶Sed fi. tamen)ſtultæ hoc dictum eſſe videt. Si enim finita ſunt pergama, quo modo reſtãt? An deleta quidem ſunt, ſed Hecubæ reſtare videtur, q̃a hoſtes perinde in eam ſæuiunt, ac ſi pergama ipſa ſtarẽt. ¶Soli mi.) nam perinde in me ſæuiunt hoſtes atque ſi finis non eſſet impoſitus bello. ¶In cur.) in perſeuerãtia. Neque enim finitur. ¶Modo ma. re.) ex qua felicitate in quas miſerias reciderit, flebiliter Hecuba commemorat. ¶Tot generis natis'q; potẽs) Hecuba Priamo ſeptem filias & duodecim filios pepeiſſe ſcribitur. Ex aliis nanq; mulieribus reliquos ad quinquaginta vſque Priamus ſuſcepit. ¶Nunc trahor)diſſolutum eſt maxime querimoniis conueniens. ¶Leuabas) diminuebas, leues reddebas. ¶Hoſtilia buſta)hoſtium ſepulchra & manes. ¶Piaſti) placaſti. Eſt autẽ apoſtrophe ad Polyxenam cõmiſerationis plena. ¶Quo ferrea reſto?)ad quẽ vitæ exitum, dura ego ac in me ipſam crudelis reſeruor. ¶Quid'ue moror?)expecto. ¶Differtis in lõgum tẽpus ꝓducitis. ¶Viuacẽ anum) me vetulam diu viuentem. ¶Nec te mea nata)rationibus colligit Hecuba Priamum inter felices numerãdũ. ¶At puto funeribus dotabere) exequiaſ honoribus ornaberis. Eſt aũt ironia qua ſignificat Hecuba Polyxenã & funeris, & ſepulturæ honore cariturã. ¶Hauſtus) acceptio, atq; iniectio. Terra nãq; mortuis iniiciebat. ¶Supereſt cui viuere tempus)de tot filiis inquit meis Hecuba ſolus reſtat Polydorus Polymeſtori regi cõmẽdatus. Sed decipietur Hecuba, iã enim à Polymeſtore fuerat interfectus. ¶Datus)miſſus.

Hęc oĩa ſumpta ab Euripidis Tragœdia Hecuba

Hecuba.

* Ignobilium funera apud Roma nõ in rogis ponebãt, ſed iniecta terra ſepeliebantur.

Polydorꝰ Polymeſtori cõmẽdatus.

¶CISMARIO

Has datus Iſmario regi Polydorus in oras.
Quid moror interea crudelia uulnera lymphis
Abluere? & ſparſos immitti ſanguine uultus?
Dixit & ad littus paſſu procedit anili
Albentes lacerata comas. date Troades urnam
Dixerat infelix, liquidas hauriret ut undas.
Aſpicit eiectum Polydori in littore corpus,
Factaq; Threiciis ingentia uulnera telis.
Troades exclamant, obmutuit illa dolore,
Et pariter uocem, lachrymaſq; introrſus obortas
Deuorat ipſe dolor, duroq; ſimillima ſaxo
Torpet, & aduerſa figit modo lumina terra,
Interdum toruos extollit ad æthera uultus,
Nunc poſiti ſpectat uultum, nunc uulnera nati,
Vulnera præcipue, ſeq; armat, & inſtruit ira.
Qua ſimul exarſit, tanquam regina maneret,
Vlciſci ſtatuit, pœnæq; in imagine tota eſt.
Vtq; furit catulo lactente orbata leæna,
Signaq; nacta pedũ ſequitur, quẽ non uidit, hoſtem.
Sic Hecube, poſtquam cum luctu miſcuit iram,
Non oblita animorum, annorum oblita ſuorum,
Vadit ad artificem diræ Polymeſtora cædis,
Colloquiumq; petit. nam ſe monſtrare relictum
Velle latens illi, quod nato redderet, aurum.
Credidit Odryſius, prædæq; aſſuetus amore,
In ſecreta uenit. tum blando callidus ore,
Tolle moras Hecube dixit da munera nato.
Omne fore illius quod das, quod & ante dediſti,
Per ſuperos iuro. ſpectat truculenta loquentem,
Falſaq; iurantem, tumidaq; exæſtuat ira,
Atque ita correpto, captiuarum agmina matrum
Inuocat, & digitos in perfida lumina condit,
Expilatq; genis oculos, facit ira ualentem.
Immergitq; manus, fœdataq; ſanguine ſonti
Nõ lumẽ (neq; enim ſupereſt) loca luminis haurit.
Clade ſui Thracum gens irritata tyranni
Troada telorum, lapidumq; inceſſere iactu
Cœpit. at hæc miſſum rauco cũ murmure ſaxum
Morſibus inſequitur, rictuq; ad uerba parato
Latrauit conata loqui. locus extat, & ex re
Nomẽ habet, ueterumq; diu memor illa malorũ,
Tum quoq; Sithonios ululauit mœſta per agros.
Illius Troaſq; ſuos, hoſteſq; Pelaſgos,
Illius fortuna Deos quoque mouerat omnes,
Sic omnes, ut & ipſa Iouis coniuxq;, ſororq;
Euentus Hecubam meruiſſe negauerit illos.

ARG. FABVLAE SEQ.

Memnon Tithoni Auroræque filius Priamo ferens auxilium ab Achille occiditur, mater ergo precibus pro aſſiduo officio inducendæ lucis ab Ioue impetrat ut fauillæ eius adulto rogo, parteſque ſorores in uolucres conuertantur, Memnonides nomine, quæ memores belli quotannis ad ſepulchrum eius conueniunt, & inter ſe dimicantes ſanguine ſuo manibus eius frequenter parentant. Et ipſa mater eius matutinis temporibus lachrymat deſyderio filii ſui Memnonis transformat in rorem, quod tamen monumentum in Phrygia conſtituit patruus eius, ut Heſiodus uult.

Non uacat Auroræ, quãquã iiſdem faueat armis,
Cladibus, & caſu Troiæque, Hecubæque moueri
Cura Deam propior, luctuſq; domeſticus angit
Memnonis amiſſi Phrygiis quem lutea campis
Vidit Achillea pereuntem cuſpide mater.
Vidit, & ille color, quo matutina rubeſcunt
Tempora, palluerat latuitq; in nubibus æther.

RAPH. Iſmarus.

(ISMARIO regi) Polymeſtori Thraciæ regi. nam Iſmarus Thraciæ mons eſt. De hoc autem Polydoro ſic & Virg. in. iii. Aenei. ſcribit:
Hunc Polydorum auri quõdam cum põdere magno
Infelix Priamus furtim mandarat alendum
Threicio regi, cum iam diffideret armis
Dardaniæ, cingi'que vrbem obſidione videret.
Ille vt opes fractæ Teucrũ, & fortuna receſſit,
Res Agamemnonias, victricia'q; arma ſecutus,
Fas omne abrumpit, Polydorum obtruncat & auro
Vi potitur, quid non mortalia pectora cogis
Auri ſacra fames?
(Et ſparſos ſanguine) infectos ſanguine. Cadauera autem antiqui abluebant. (Introrſus obortas) intus natas. (Deuorat) conſumit. (Modo) interdum. (Aduerſa terra) in Troade vbi fuit Troia è regione Thraciæ ſita.

ADDI. Polymeſtoris excæcatio.

{Ego vero ſimpliciter accipiendum puto aduerſa terra, quemadmodum dicimus Vulnus aduerſum, corpus aduerſum, hoc eſt, quod ex aduerſo intuemur. Hoc enim & ἀντίθετον poſtulat quod ſequitur. Interdum toruos extollit ad æthera vultus.} (Toruos vultus) triſtitia efferatos. (Poſiti) iacentis. (Maneret) eſſet. (In imagine) in imaginatione & cogitatione pœnæ, qua Polymeſtorem afficere poſſet. (Vtq; furit) ſæuit. Hac autem ſimilitudine oſtendit poeta, quantam iram, indignationem'que conceperit Hecuba aduerſus Polymeſtorem filii, quem educandum ſuſceperat, interfectorem. (Hoſtem) catuli raptorem. (Animorum) magnitudinis ac præſtantiæ animi ſui. (Nam ſe monſtrare) ait vel ſimile verbum, quod eleganter prætermittitur, eſt ſubaudiendum. (Latens) occultum. (Odryſius) Polymeſtor Thracius.

Odryſæ.

nam Odryſæ (vt in ſuperioribus quoq; ſcripſimus) ſunt populi Thraciæ, & Odryſa vrbs eorum. (Spectat truculenta) indignata, toruum præ ſe ferens aſpectum.

Truculentus.

Nam truculentus dicitur aſpectu ferox atque terribilis, quales tauri ſunt. (Falſa iurantem) peierantem. (Tumida ira) ab effectu quæ tumidos & inflatos homines reddit. (Correpto) comprehenſo Polymeſtore. (In perfida lumina) in perfidi Polymeſtoris oculos. Eſt enim hypallage. (Expilati) extrahit, eruit.

Expilãt ſerui dños q clam ſubripiunt.

(Facit ira valentem) parenthesis tacitæ obiectioni occurrens. (Sanguine ſonti) ſanguine nocentis ac ſcelerati Polymeſtoris. (Lumen) oculos. (Supereſt) ſaluum eſt. (Haurit) percutit, aperit. (Troada) Hecubam Troianam. (Inceſſere) irritare, prouocare, inuadere. (Rauco cum murmure) cum voce canina. Iam enim in canem fuerat conuerſa.

Hecuba in canem.

(Et ex re nomen habet) nam κυνὸς σῆμα appellatur, id eſt canis ſepulchrum.

Canis ſepulchrum.

Eſt autem in Cherſoneſo Thracia iuxta Abydum, vt Strabo refert. (Per Sithonios agros) Thracios, nam Sithonia pars eſt Thraciæ.

Sithonia.

(Illius Troaſq; ſuos) hæc ad cõnectendam Memnonis cinerum in aues cum ſuperiore, Metamorphoſin à poeta inferuntur. (Vt & ipſa Iouis) Iuno quæ Troianorum adeo atrox erat inimica. (Non vacat Auroræ)

Memnon.

Memnon Tithoni atque auroræ filius, cum in bello Troiano ab Achille fuiſſe interfectus, mater Iouem rogauit vt aliquo eum afficeret honore. Iuppiter autem fauillas rogi ipſius congregatas, eius'que ſocios in aues commutauit, quæ Memnonides à Memnone vocatæ, ſingulis quibusq; annis ad ſepulchrum illius acriter inter ſe pugnantes duci ſuo parentare videntur. (Quanquam iiſdem faueat armis) propter Tithonum maritũ, qui Laomedontis fuerat filius, ac Priami frater.

Tithonus.

(Lutea mater) Aurora ipſa Memnonis mater rutila ac rubicunda.

* a.l. ſocios in ſores volucres.

RAPH. ¶NON ſuſtinuit) non potuit. ¶ Parens) cauſa cur non ſuſtinuerit ſpectare, quia parens. ¶ Omnibus inferior) in ſoluta oratione omnium infima diceretur. ¶ Aureus æther) ſplendidum cœlum. ¶ Nam mihi ſunt) parentheſis cauſam continens cur Aurora omnium Dearũ ſit infima. ¶ Dies ſacrificos) in quibus mihi ſit ſacrificandum. ¶ Ignibus) ſacrificiis. ¶ Aſpicias) conſyderes. ¶ Quátum tibi fœmina præſtem) quáuis fœmina ſim. ¶ Noctis cõfinia ſeruo) hoc eſt cuſtodio ne nox ſuos fines tranſeat. Niſi enim Aurora vigilãs eſſet, nox ſemper videretur duratura. ¶ Orba) priuata. ¶ Fruſtra) quia & ipſe fuit interfectus, & Troia euerſa. ¶ Pro patruo ſuo) Priamo ¶ A forti Achille) interfectus, pcuſſus, ſimile'ue participiũ ſubaudiatur. ¶ Maternaq; vulnera leni) maternos dolores mitiga. ¶ Volumina) reuolutiones. ¶ Infecere) obſcurauere, denigrauere. ¶ Exhalant) emittunt. ¶ Infra) nebulas ſubaudiendum. ¶ Glomerata) congregata. ¶ Faciem capit) figurã ac formam accipit. ¶ Atq; animum ex igni) ſcite. Anima nanque vt flamma ſemper eſt in motu, vnde philoſophorum quidam dixerunt animam eſſe ignem. ¶ Leuitas ſua præbuit alas) ideſt propria fauillæ leuitas alas effecit. ¶ Quibus eſt eadem natalis origo) nam & ipſæ ex fauillis ſunt ortæ. ¶ Luſtrant) circũuolãt. ¶ Plangor) clangor. ¶ Seducunt caſtra) ſeparant caſtra & diuidunt ſe in duas partes. ¶ Diuerſa de parte) ex partibus aduerſis. ¶ Cognata) ſimul nata. ¶ Præpetib9 ſubitis) ſubito natis alitib9. ¶ Author) Memnon earum origo. Mẽnonides enim à Memnone fuerũt cognominatæ, vt paulo ante diximus, & ipſe poeta aperte teſtatur. ¶ More parentali) more eorum qui inferis parentant. Parentalia vero proprie dicuntur ſacrificia, quæ manibus fiunt. ¶ Rebellant) bellum iterum inter ſe ſuſcipiunt.

Mẽnonis cineres in aues

Aïa, vt flãma eſt in motu

Mẽnonides.

COEL. RHOD.

¶IN Pauſaniæ monumentis lectum eſt, Memnonem Aethiopum quidẽ fuiſſe regem, non tamen ex Aethiopia Ilium veniſſe, verum à Perſicis Suſis & Choaſpe, quæ ſibi ſubiecerat loca. Nã

At non impoſitos ſupremis ignibus artus
Suſtinuit ſpectare parens, ſed crine ſoluto,
Sicut erat, magni genibus procumbere non eſt
Dedignata Iouis lachrymis'que has addere uoces.
Omnibus inferior, quas ſuſtinet aureus æther,
(Nam mihi ſunt totum rariſſima tẽpla per orbẽ)
Diua tamen ueni, non ut delubra, dies'que
Des mihi ſacrificos, calituras ignibus aras,
Si tamen aſpicias, quantum tibi fœmina præſtem,
Tum cum luce noua, noctis confinia ſeruo,
Præmia danda putes, ſed non ea cura, neque hic eſt
Nunc ſtatus Auroræ, meritos ut poſcat honores.
Memnonis orba mei, uenio, qui fortia fruſtra
Pro patruo tulit arma ſuo, primis'q; ſub annis
Occidit a' forti (ſic Dii uoluiſtis) Achille.
Da precor huic aliquem ſolatia mortis honorem
Summe Deum rector, maternaq; uulnera leni.
Iuppiter annuerat, cum Memnonis arduus alto
Corruit igne rogus, nigriq; uolumina fumi
Infecere diem, ueluti cum flumina natas
Exhalant nebulas, nec Sol admittitur infra.
Atra fauilla uolat, glomerata'que corpus in unum
Denſatur, faciem'que capit, ſumit'que colorem,
Atque animum ex igni, leuitas ſua præbuit alas.
Et primo ſimilis uolucri, mox uera uolucris
Inſonuit pennis, pariter ſonuere ſorores.
Innumeræ quibus eſt eadem natalis origo.
Ter'q; rogum luſtrant, *& conſonus exit in auras
Ter plangor, quarto ſeducunt caſtra uolatu.
Tunc duo diuerſa populi de parte feroces
Bella gerunt, roſtris'q; & aduncis unguibus iras
Exercent, alas'que, aduerſa'que pectora laſſant.
Inferiæ'que cadunt cineri cognata ſepulto
Corpora, ſe'que uiro forti meminere creatas,
Præpetibus ſubitis nomen facit author, ab illo
Memnonides dictæ, cum Sol duodena peregit
Signa, parentali morituræ more rebellant.
Ergo aliis latraſſe Dymantida flebile uiſum eſt,
Luctibus eſt Aurora ſuis intenta, pia'que
Nunc quoque dat lachrymas, & toto rorat in orbe.

ARG. FABVLAE SEQ.

Aeneas cũ parente Anchiſe & filio Aſcanio profugus Delum venit. Hic ab Anio ſacerdote Apollinis recipitur hoſpitio, qui illis indicat quinque ſe filiarũ, parenti orbum relictum, Andrũ enim, a quo Andros inſula, reliquiſſe patriam, huic vt Apollo dederit augurĩũ, ſic Liberũ dediſſe, virginibus, vt contacta manibus earum in ſegetem, vinum, oleumque verterentur, eas Agamemnon vt cœleſti munere exercitum aleret, cum vellet abducere, in inſulam eandem Andron profugiſſe. Hinc rurſus ne vinculis illigatæ reperirentur potentia regis Agamemnonis, Liberi numen effecit ob miſericordiam & muneris ſui cauſam, vt in columbarum ſpeciem transferrentur.

Non tamen euerſam Troiæ cum mœnibus eſſe
Spem quoq; fata ſinunt, *ſacra, & ſacra altera patrẽ
Fert humeris, uenerabile onus, Cythereius heros,
De tantis opibus prædam prius eligit illam,
Aſcaniumq; ſuum, profugaq; per æquora claſſe
Fertur ab Antandro, ſceleratáq; littora Thracum,
Et Polydoreo manantem ſanguine terram
Linquit, & utilibus uentis, æſtu'q; ſecundo
Intrat Apollineam ſociis comitantibus urbem.
Hunc Anius, quo rege homines, antiſtite Phœbus
Rite colebatur, templo'q;, domo'q; recepit,

ſunt authores quoq;, quotannis aduolare Ilium ex Aethiopia aues & confligere ad Memnonis ſepulchrum, quas ob id Memnonidas vocent. Hoc idẽ quinto quoq; anno facere eas in Aethiopia circa Mẽnonis regiam, exploratum ſibi, Cremutius tradit. Ex Memnonis cineribus apud Troiam interemptĩ natas aues, cecinit Ouid. non ſuppreſſo item depugnandi more, ita enim ſcribit libro decimotertio.

Præpetibus ſubitis nomen
fecit author, ab illo
Memnonides dictæ, quum
ſol duodena peregit
Signa, parẽtali morituræ more rebellant.

Memnonidum item auium mentio Pauſaniæ eſt, illas in Memnonis chlamyde picta expreſſas memoranti apud Delphos. ¶ Dymantida) Hecubam Dymantis filiam, q̃q̃ alii, in primisq; Euripides ac Virgilius Ciſſei regis Thraciæ filiam fuiſſe ſcribãt. ¶ Rorat) rorem fundit. ¶ Non tamen euerſam) Anii Apollinis Delii ſacerdotis filiarum Metamorphoſin in columbas deſcripturus poeta Aeneæ pietatem prius, ad Delumq; nauigationem cõmemorat, quo aptius fabulæ connectantur. ¶ Sacra & ſacra altera patrem) Aeneam ex incendio Troiano, & ſacra Deæ Veſtæ & patrẽ Anchiſen abſtuliſſe, Aſcaniũq; abduxiſſe carmĩe quoq; Virgiliano eſt notũ. ¶ Et ſacra alte.) neq; enim minus piũ eſt parẽtibus q̃ ſacris auxiliũ ferre. ¶ Cythereius he.) Aeneas Veneris, quę & Cytherea dicitur, filius. ¶ Prædam illam) ſacra & patrẽ. ¶ Fertur ab Antandro) Antandrus vrbs eſt ſub Ida, ab Antandro duce cognominata. Ariſtoteles autem ſcribit illam prius Edonida fuiſſe vocatam, quo tempore à Cymegiis inhabitabat. ¶ Linquit) quamuis ibi iam vrbem Aenum ædificaſſet, vt Virgilius narrat. ¶ Apollineá vrbem) Delũ Apollinis oraculo inſignem. ¶ Hunc Anius) Deli regem fuiſſe, Apollinisq; ſacerdotem etiã Virgilius ſcribit, Rex Anius, rex idem hominum, Phœbiq; ſacerdos. ¶ Quo rege ho.) vtebantur eſt ſubaudiendum. ¶ Immo idem verbum colebatur ad vtrunque nominatiuum κατὰ ζεῦγμα referendum.

*a.Lm. *a.Lm. ADDI.

¶DELVBR A q;

RAPH. ¶DELVBRA'q; nota) clara propter oraculum. ¶Duas ſtirpes) duas arbores quas tenens, amplectensq; Latona Apollinem & Dianam enixa eſt. ¶Retentas) alludit ad fabulam. Nam Iuno ita Latonam dicitur perſecuta, vt nunquam quieſcere poſſet. Cum vero Delum conſcendiſſet, complexa duas arbores oliuam & palmam, vt poeta in ſexto narrat, Apollinem peperit atque Dianam. ¶Thure dato flammis) hoc eſt ſacrificus perfectis. ¶Fibris cre.) exuſtis, combuſtis. Morem autem piorum hominũ exprimit poeta, qui ante omnia Deos ſolent venerari, vt Virgilius quoque præcipit. In primis venerare Deos. ¶Poſitis tapetibus) ſtratis tapetibus. Illos autem cœnaſſe ait. ¶Tunc pius Anchiſes) inquit verbum ſimile'ue eſſe ſubaudiendum facile cõſtat. ¶Cum primum) quando primum. ¶Biſq; duas na.) Anius quatuor habuit filias, quibus Bacchus conceſſit, vt quicquid tangerent in frumẽtum, vel vinum, vel oleum commutaretur. Eas cum Agamemnon vt ducere vellet in expeditionem Troianam, vt exercitum alerent, Bacchi auxilio in colũbas fuiſſe conuerſas fabulãtur. ¶Vidiſti paren.) me ſubaudiamus. ¶Pene or.) ferè carentem filus. ¶Tanta incon.) inſtabilitas fortunæ. Eſt autem acclamatio ſenis grauitati maxime conueniens. ¶Quod enim mihi filius abſens Auxi) nulli inquit ſibi eſſe auxilio filiũ abſentem quamuis ſit viuus. ¶Andros habet) Andros inſula eſt vna ex Cycladibus, ab Andro Anii filio, vt ſcribit. Ouidius, vt alii Eurymachi, denominata. ¶Auguriũ) auguriorum ac vaticinandi peritiam. ¶Voto maiora fideq;) hoc eſt maiora quàm quis eapetere aut credere debeat. ¶Laticem meri) vinum. ¶Bacamq; Mineruæ) oliuam. Pallas enim oliuam extulit in lucem. ¶Diues vſus) opulenta vtilitas. ¶Troiæ populator Atrides) Agamemnon Troiæ deprædator. ¶Ne non putes) vt putes. ¶Euboea duabus) Euboea inſula eſt Bœotiæ adiacens admodum longa. Vnde & Macris fuit quondam appellata, & Macra, ideſt lõga, vt tradit Plinius, ſed & Chalchodous, & Chalcis,

Andros.

Anii filiæ tactu oia i fruges mutari.

Euboea.

Vrbem'que oſtendit, delubra'que nota, duas'que
Latona quondam ſtirpes pariente retentas.
Thure dato flammis, uino'que in Thura proſuſo,
Cæſarum'que boum fibris de more crematis,
Regia tecta petunt, poſitis'que tapetibus altis
Munera cum liquido capiunt Cerealia Baccho.
Tunc prius Anchiſes ô Phœbi lecte ſacerdos
Fallor? an & natum, cum primũ hæc mœnia uidi,
Biſq; duas natas, quantum reminiſcor, habebas?
Huic Anius niueis circundata tempora uittis
Concutiens, & triſtis ait. non falleris heros
Maxime. uidiſti natorum quinque parentem,
Qué nunc (tanta homines rerũ incõſtantia uerſat)
Pené uides orbum. quod enim mihi filius abſens
Auxilium? quem dicta ſuo de nomine tellus
Andros habet, pro parte locumq; & regna tenenté?
Delius augurium dedit huic, dedit altera Liber
Fœmineæ ſtirpi uoto maiora, fideq;
Munera nam tactu natarum cuncta mearum
In ſegetem, laticem'q; meri bacam'q; Mineruæ
Transformabantur, diues'q; erat uſus in illis.
Hoc ubi cognouit Troiæ populator Atrides
(Ne non ex aliqua ueſtram ſenſiſſe procellam
Nos quoq; parue putes) armorum uiribus uſus
Abſtrahit inuitas gremio genitoris, alant'que
Imperat Argolicam cœleſti munere gentem
Effugiunt quo quæque poteſt, Euboea duabus,
Et totidem natis Andros fraterna petita eſt.
Miles adeſt, & ni dedantur, bella minatur.
Victa metu pietas conſortia corpora pœnæ
*Reddidit, & timido poſſes ignoſcere fratri.
Non hic Aeneas, non qui defenderet Andron,
Hector erat, per quos decimum duraſtis in annum
Iam'q; parabantur captiuis uincla lacertis.
Illæ attollentes etiam nunc libera cœlo
Brachia, Bacche pater fer opem dixere: tulit'q;
Muneris author opem (ſi miro perdere more
Ferre uocatur opem nec qua ratione figuram
Perdiderint potui ſcire, aut nunc dicere poſſum.
Summa mali nota eſt. pennas induere, ſuæ'q;
Coniugis, in uolucres *niueas abiere columbas.

ARG. FABVLAE SEQ.

Diſcedentes ab Anio Anchiſes & Aeneas inuicem munera dant & accipiunt, in quibus fuit crater Aeneæ datus ab Alcone Lydio cælatus Anius autem a Therſe Bœotio acceperat, in quo ſculptæ erant Thebæ & Orionis filiæ, quæ pro populo Thebano paſſæ erant immolari, & harum proci cum muneribus aduſti eſſent, duo adoleſcentes, inde increuerunt, qui ex virginum nomine Coronæ ſunt nominati.

Talibus, atque aliis poſtquam conuiuia dictis
Implerunt, menſa ſomnum petiere remota.
Cum'que die ſurgunt, adeunt'q; oracula Phœbi.
Qui petere antiquam matrem cognata'q; iuſſit
Littora proſequitur rex, & dat munus ituris.
Anchiſæ ſceptrũ, chlamydẽ, pharetram'q; nepoti.
Craterem Aeneæ, quem quondam miſe. at illi
Hoſpes ab Aoniis Therſes Iſmenius oris.
Miſerat hunc illi Therſes, fabricauerat Alcon
Myleus, & longo cælauerat argumento.
Vrbs erat, & ſeptem poſſes oſtendere portas,
Hæ pro nomine erant, & quæ forct illa, decebant.
Ante urbem exequiæ tumuli'q;, ignes'q;, rogi'q;,

ære ibi primum reperto, & Abãtis, & Aſopis. ¶Pietas) Andri fratris in ſorores. ¶Conſortia corpora) ſorores. ¶Per quos) quorum virtute. ¶Captiuis lacertis) captiuarum brachiis. ¶Miro more) mirando modo. ¶Perdere) deſtruere, delere. ¶Ferre vocatur opem) ac ſi diceret Anius, Perdere miro modo non eſſe opem ferre. ¶Tuæ coniugis,) Veneris. Nam Veneri columbæ ſunt dicatæ. ¶Abiere) conuerſæ fuere. ¶Talibus atque aliis) hæc idcirco à poeta narrantur, vt aptius ſequentem Metamorphoſin cum ſuperiore connectat. Nã Thebani cum peſtilentia laborarent oraculum acceperũt eam eſſe ceſſaturam, ſi ſe duæ virgines pro populo deuouerẽt. Duę autem Echionis filiæ cum ſe imolãdas tradidiſſent, iamq; cremarentur, duo iuuenes, qui Stephani, hoc eſt coronæ ſunt vocati, de rogi fauilla viſi ſunt exire, exequiaſq; matrum celebrare. ¶Antiquam matrem) Italiam, vnde Dardanus in Phrygiam fuerat profectus. Sic & Virg.

Dardanidæ duri, quæ vos à ſtirpe parentum,
Prima tulit tellus, eadẽ vos vbere læto
Accipiet reduces, antiquam exquirite matrem,
Hic domus Aeneæ cunctis dominabitur annis,
Et nati natorum, & qui naſcentur ab illis.

¶Nepoti) Aſcanio. ¶Iſmenius) Thebanus. ab Iſmeno Bœotię fluuio. ¶Alcon Myleus) non Mylei filius, ſed à patria ſic cognominatus. Mylæ namq; nomen eſt duarum vrbium, quarum altera eſt in Sicilia, altera in Theſſalia. Duo autem fuerunt Alcones clari, hic argentarius faber, & alter Cretenſis arte ſagittandi inſignis. ¶Longo argumento) prolixa materia. ¶Vrbs erat) in illo cratere cælata. Thebæ autẽ Bœotiæ fuerant ſculptæ. ¶Hæ pro nomine erant.) nam ſeptem portę ſignificat eas eſſe Thebas Bœotias. Thebæ enim Bœotiæ ſeptem portas habuiſſe dicuntur.

Anii filiæ in colũbas

*.al. dedidit.

Alcon

Mylæ

*a.l. mulras.

Subiecta Thebæ Bœotiæ

RAPH. ¶ EFFVSæq; comas) diffuſas & ſparſas comas & pectora aperta habẽtes. Eſt enim ſynecdoche poetica. ¶ Lãbunt arentia ſaxa) herbæ nanq; oẽs aruerãt. ¶ Natas ab Echione) filias Echionis Thebani legitur &, Orione. ¶ Nõ fœmineũ) timidũ, ſed virile & audax. ¶ Coronas) latine dixit, nã apud Græcos Stephani vocãtur. ¶ Summus) in ſummitate. ¶ Hactenus antiquo) ſigna inqt hactenus enũcrata in antiquo ære ſculpta erãt, ſed crateris ſũmitas in aurato achanto cingebaẽ. ¶ Signis) ſimulachris. ¶ Erat aſper) cælatus. Nã vaſa cælata aſpera ſunt. ¶ In aurato acantho) acanthus frutex eſt ſpinoſus ſemp florẽs. Virg. in Georg Et Bacas ſemp florentis acanthi. ¶ Leuiora) minora. ¶ Remittũt) retribuũt. ¶ Inde recordati Teucros) Apollinis oraculũ nõ pcipiẽtes Troiani in Cretã nauigarunt. Primã enim originẽ ſe putabant ducere à Teucro Scamãdri Cretẽſis filio, q in Phrygiã profectus arcẽ Troianã ædificauit. Sed ante eũ Dardanus ea loca iã cœperat habitare. ¶ Iouẽ) aerẽ. nã (vt ſcribit Virg.) peſtilentia laborare cœperunt. ¶ Centũ relictis vrbibus) Creta inſula Hecatonpolis ab Homero vocaẽ, qd cẽtum vrbibus fuerit ornata. ¶ Auſonios) Italos. Auſonia nanq; Italia ab Auſonibus populis fuit cognominata. ¶ Strophadumq; receptos) Strophades inſulæ ſunt in mari Ionio duæ iuxta Zacinthum ἀπὸ τῆς στροφῆς, hoc eſt à uerſione Zetæ & Galais dictæ. nam illuc vsq; Harpyias pſecuti retro redie re. ¶ Aello) nomen eſt vnius Harpyiarũ, quæ tres eſſe finguntur Neptuni & Terræ filiæ, Aello, Ocypite, & Celeno. ¶ Et iã Dulichios port⁹) Dulichiũ, Ithaca, Samus inſulæ ſunt in Ionio mari, quibus imparuit Vlyſſes. Samus qdẽ inſula eſt in mari Ionio Tetrapolis, hoc eſt quatuor vrbiũ, è qbus vna Same vocatur. vnde Virg. Iam medio apparet curſu nemoroſa Zacynthos, Dulichiumq;, Sameq;, & Neritos ardua ſaxis. Tametſi (vt Stra. narrat) vrbs quoq; interdũ Samos vocetur. Eſt etiã Samos inſula Cariæ adiacens clariſſima, quæ prius & Parthenia, & Dryuſa, & Anthemuſa, & Melãphyllos fuit appellata. Sciendum eſt autẽ Samos à priſcis Græcis editiora & altiora loca arcibus ſtruẽdis apta cõſueſſe vocari, vt idẽ Strabo inqt. ¶ Neritiasq; domos) Neritus & mõs eſt in Ithaca inſula, & vrbs (vt Strabo refert) quæ & Leucas appellatur, vnde Neritius poſſeſſiuum. ¶ Certatam lite Deorũ Ambraciã) Ambracia vrbs eſt Epiri ab Ambrace Teſpron filio dicta, vel (vt alii dicunt) ab Ambracia Aegæi filia, quã Auguſtus apud Actium promõtorium, victo Antonio, amplificauit vnã cum tẽplo Apollinis Actiaci, eamq; Nicopolim appellauit, hoc eſt victoriæ vrbem. Ab Ambratia vero ſinus dicit Ambracius anguſtis ad modũ faucibus ſpatioſum æquore accipiẽs. ¶ Certatã) participium ꝯtra grãmatices rationẽ formatũ, de qua Dii certarunt. Qui vero fuerint Dii illi ac iudex, q in ſaxũ fuit mutatus nõ memini me legiſſe. ¶ Ab Apolline) ob Apollinis Actiaci tẽplum. Illuc enim ad quinquẽnales ludos multi populi cfluebant. ¶ Actiaco) qui apud Actiũ colebaẽ. Actium ſanè & vrbis & tẽpli & ꝓmõtorii nomẽ eſt, vnde Actiacũ declinatur. ¶ Terram Dodonida) Dodone vrbs eſt Epiri, vñ Iuppiter Dodoneus. Dicta eſt autem à Dodone nympha, vel à Dodone Iouis & Europæ filio. ¶ Sua qrcu) nã i nemore querno Dodonæ vicino colũbas dediſſe reſponſa ex ſentẽtia Dodoneorũ Antiſtitũ Herodotus ſcribit, qui aſſeruere geminas ex Aegypto colũbas euolaſſe vtrãq; nigrã. vnã qdẽ in Africã, alterã vero ad ipſos; quæ fago iuſidẽs humana voce locuta ſit, eo loci Iouis oraculũ cõdi debere, & ſe interpretatos eſſe, qd ipſis annũciaretur diuinitus fieri, & ob id ſe ita feciſſe. Dodoneũ autẽ oraculũ oĩum Græciæ oraculorũ fuit vetuſtiſſimũ. {Quod aũt Quercũ vocalẽ vocat Ouidius eo ptinere videtur, quòd quidã veterum ex quercu reſponſa data tradidere. Hinc & Sophoclis illud in Trachiniis.

Δς τὴν παλαιὰν φηγὸν αὐδῆσαι ποτε

Δωδῶν, δισσῶν ἐκ πελειάδων ἔφη.

Per colũbas aũt qdã mulieres ſiue aniculas accipiunt, quas, quoniã barbaræ eſſẽt, ex Aegyptiis Thebis videlicet aduectæ, auib⁹ ſimilia loqui ab initio viſas, mox ẽt humana voce, vt ait Herodo. Alii πελειάδας quaſi πελειάδας dictas putãt, qd ſenes Moloſſi πελίους appellare conſueuerint.} ¶ Chaoniosq; ſinus) Chaones populi ſunt Epiri. Vñ & Chaonia (vt ſcri. Pli.) fuit dicta. Quãuis Virg. aſſerat à Chaone Troiano fuiſſe cognominatã. ¶ Vbi nati rege Moloſſo) hæc fabula mihi eſt ignota. Significat autẽ poeta Moloſſi filios in aues fuiſſe uerſos. ¶ Proxima Phæacũ) Aeneæ nauigationẽ deſcribit poeta, quo in Siciliã tãdẽ pueniat, vbi Acis iuuenis in fluuiũ ſui nois fuit ꝯuerſus. ¶ Phæacũ) Phæces populi Corcyræ inſulæ dicti à Phæace filio Neptuni, & Cercyræ Aſopi filiæ, à qua ẽt inſula Cercyra fuit cognominata. Nã antea Drepane & Scheria vocabaẽ. De Phæacũ vero origine variæ ſunt antiquorũ opiniones. Nã Apollonius & Acuſelaus ex Vrani teſticulorũ exciſione guttas cecidiſſe. ex quibus alii Gigantes, alii Phæacas natos eſſe. His accedit Alcæus, q ait Phæacas habere genus ex Vrani guttis. Homerus autẽ ait Phæacas Diis gratos eſſe, q à Neptuno originẽ ducunt.

Effuſæq; comas, & apertæ pectora matres
Significãt luctum, Nymphæ quoq; flere uidentur,
Siccatosq; queri fontes, ſine frondibus arbor
Nuda riget. lambunt arentia ſaxa capellæ.
Ecce facit mediis natas ab Echione * Thebis,
Hanc non fœmineum iugulo dare pectus aperto.
Illam demiſſo per fortia pectora telo
Pro populo cecidiſſe ſuo, pulchriſq; per urbem
Funeribus ferri, celebriq; in parte cremari.
Tum de uirginea geminos exire fauilla,
Ne genus intereat, iuuenes, quos fama Coronas
Nominat, & cineri materno ducere pompam,

ARG. FABVLAE SEQ.

Petens * inſulam Cretam, & hinc Italiam ſupradictis, vt aliquando errores poſitis ſedibus finire poſſent, multis regionibus tranſitis, Ambraciam adeunt a Diis per certamen potitam, in qua Ambracii imaginem in ſaxum conſpiciunt figuratam. hinc in Aoniam in quam ob oraculum Iouis deferri aſpiciunt Moloſſi regis filios, qui ſine * flamma dum conſumerentur immortalium numine factum eſt, vt in auium figuras mutarentur.

Hactenus antiquo ſignis fulgentibus ære
Summis inaurato crater erat aſper acantho.
Nec leuiora datis Troiani dona remittunt,
Dantq; ſacerdoti cuſtodem thuris acerram,
Dant pateram, claraq; auro, gemmiſq; coronam.
Inde recordati Teucros à ſanguine Teucri
Ducere principium, Cretam tenuere, lociq;
Ferre diu nequiere Iouem, centumq; relictis
Vrbibus, Auſonios optant contingere portus.
Sæuit hyems, iactatq; uiros, Strophadũq; receptos
Portibus infidis exterruit ales Aello.
Et iam Dulichios portus, Ithacamq;, Samumq;,
Neritiasq; domos regnum fallacis * Vlyſſei,
Prætereunt uecti certatam lite Deorum
Ambraciam, uerſiq; uident ſub imagine ſaxum
Iudicis, Actiaco quæ nunc ab Apolline nota eſt.
Vocalemq; ſua terram Dodonida quercu,
Chaoniosq; ſinus ubi nati rege Moloſſo
Impia ſubiectis fugere incendia pennis.

ARG. FABVLAE SEQ.

Acis Faunii Simethidisque nymphæ filius Galateam Nerei & Doridis filiã cũ diligeret, nec minus ipſe ab ea peteretur, Cyclops, quia copia eiuſdem Nereidis nulla fieret, quia feritas eius eſſet inuiſa, incenſus furore ſpelunca relicta palam proſilijt, vagata que per ſyluas conſpexit Galateam gremio Acidis reſidentem auulſum ſcopulum Aetnæ in eos eiecit cuius vi exterrita Galatea ſubiecto mari merſa eſt, Acis autem qui effugere impetũ eius nõ potuit, obrutus ſaxo eſt, cuius noie eiuſdẽ Galateæ in flumẽ eiuſdẽ nominis qui eſt in Sicilia, verſus eſt, cuius liquori ſe iunxit voluntate.

Proxima Phæacum felicibus obſita pomis

¶ EPIROS

Marginalia: * a.l. Orione. — * a.l. Petẽtes. — Creta hecatõpolis. — Auſonia. — Strophades. — * a.l. Vlyſſis. — Harpyiæ tres. — Dulichiũ, Itacha, Samus. — Vide lib. nono. — Samos. — Neritus. — Ambracia — Nicopolis. — Ambrac⁹ ſinus. — Actium. — Actiacum, Dodone. — Dodonei oraculum. — ADDI. — Chaones Filii Moloſſi i aues — Phæaces.

RAPH. Epiros. Buthrot⁹.

¶EPIROS ab his)poſt hæc.nam in Italiam nauigantibus à Corcyra occurrit.Epirus regio,in qua eſt Buthrotus olim Romanorum Colonia.Nam Epiros & proprium eſt regionis & generale nomen, ſignificatq́; cōtinentem & terram in infinitum protenſam,vnde & ἤπειρος dicta eſt,quaſi ἄπειρος hoc eſt infinita. Terra autem in tres Epiros & cōtinentes diuiditur diuiſa, Aſiam,Europā, Africam.

Terra in tres Epiros.

¶Buthrotos)Buthrotos autem eſt vrbs haud longe à Corcyra diſtans à primo habitatore ſic dicta. ¶Phrygio vati)Heleno Priami filio. ¶Sicaniam)Siciliā, quæ tria habet promōtoria, Pachynum, Lilybæū,& Pelorum. ¶Tribus lin.)tribus promontoriis, quorum Pachynus Græciā, Lilybæum Africam,Pelorus Italiā ſpectat. ¶E quibus Pa.ver.eſt) figurata eſt locutio.verſa enī ad linguam refertur non ad Pachynum. ¶Ad Auſt.)ad meridiem, vnde flat Auſter. ¶Mollibus Ze.)molliter ac ſuauiter flātibus. ¶Lilybæō) Lilybæum autem & vrbs eſt Siciliæ & promontoriū occidentem verſus, vnde flat Zephyrus ſpectās. ¶Ad Arct.) ad Septentrionē. ¶Pelorus) Pelorus autē dictus eſt à Peloro claſſis Hannibalis gubernatore ibi ſepulto. ¶Zanclæa arena) Zancle vrbs eſt Siciliæ à Zanclo gigante,vel à Zancle fonte dicta, vt ſcribit Hecatęus. Alii autē quod ibi Saturnus occultauit falcē qua patris teſticulos amputauit. Nam Siculi falcem Zanclon vocāt, vt Stephanus de claris vrbibus tradit. Strab. autem ſcribit eandem eſſe cū Meſſena à Meſſeniis conditoribus ſic vocata. Zanclē vero antea vocatam, quòd in curuo littore ſita foret. Zancli nāque vaori curua. ¶Scylla latus dextrum)duæ fuerunt Scyllæ à poetis decantatæ, quarum altera Niſi filia in auem fuit commutata. altera Phorci filia in monſtrū, quod in freto Siculo nauigātibus inſidiatur, cuius fabulam in principio libri ſequentis plene poeta exponit. ¶Charybdis) hęc vetula fuit furaciſſima,quæ cum Herculi boues furata eſſet, ab illo in fretum proiecta in monſtrum marinum fuit conuerſa,quod adhuc priſtinam retinet rapiendi naturam. nam illac tranſeuntes naues ad ſe rapit, deuoratq́; ac reuomit. Vnde Seneca in Thyeſte, Quod rapaa hauſit reuomit Charybdis. ¶Quam dū pectendos)Galatea Nerei & Doridis fuit filia, quæ amore Acidis capta Polyphemū Cyclopem ſe amātem fugiebat.

Tria Siciliæ pmōtoria

Lilybeum

Pelorus.

Zancle

Duæ Scyllæ.

Charybdis.

Galatea & Acidis amoris.

Rura petunt,Epiros ab his,regnatáq; uati
Buthrotos Phrygio,ſimularáq; Troia tenetur.
Inde futurorum certi,quæ cuncta fideli
Priamides Helenus monitu prædixerat,intrant
Sicaniam tribus hæc excurrit in æquora linguis.
E' qbus imbriferos eſt uerſa *Pachynos ad Auſtros,
Mollibus expoſitū Zephyris Lilybæon, ad Arctos
Aequoris expertes,ſpectat,Boreamq́; Pelorus.
Hanc ſubeunt Teucri remis æſtuq́; ſecundo.
Sub noctem potitur Zanclæa claſſis arena.
Scylla latus dextrum,læuum irrequieta Charybdis
Infeſtant.uorat hæc raptas,reuomitq́; carinas
Illa feris atram canibus ſuccingitur aluum,
Virginis ora gerens.&(ſi non omnia uates
Ficta reliquerunt)aliquo quoq; tempore uirgo.
Hanc multi petiere proci,quibus illa repulſis
Ad pelagi nymphas,pelagi gratiſſima nymphis
Ibat,& eluſos iuuenum narrabat amores.
*Quam,dum *pectēdos præbet Galatea capillos,
Talibus alloquitur referens ſuſpiria dictis.
Te tamen ò uirgo genus haud immitte uirorum
Expetit,utq́; facis,potes his impune negare,
At mihi,cui pater eſt Nereus,quam cœrula Doris
Enixa eſt,quæ ſum turba quoq; tuta ſororum,
Non niſi per luctus licuit Cyclopis amorem
Effugere,& lachrymæ uocem impediere loquentis.
Quas ubi marmoreo deterſit pollice uirgo,
Et ſolata Deam eſt.refer ò gratiſſima dixit,
Ne'ue tui cauſam tege,ſum tibi fida,doloris.
Nereis his contrà reſecuta Crateide natam eſt.
Acis erat Fauno,nymphaq́; Simethide cretus,
Magna quidem patriſq́; ſui matriſq́; uoluptas.
Noſtra tamen maior.nam me ſibi iunxerat uni
Pulcher,& octonis iterum natalibus actis
Signarat teneras dubia lanugine malas.
Hunc ego,me Cyclops nullo cum fine petebat.
Nec ſi quæſieris,odium Cyclopis,amorne
Acidis in nobis fuerit præſtantior,edam.
Par utrunq; fuit.proh quanta potentia regni
Eſt Venus alma tui.nempe ille immitis,& ipſis
Horrendus ſyluis,& uiſus ab hoſpite nullo
Impune, & magni cum Diis contemptor Olympi,
Quid ſit amor ſentit,noſtriq́; cupidine captus
Vritur oblitus pecorum,antrorumq́; ſuorum.
Iamq́; tibi formæ,iamq́; eſt tibi cura placendi.
Iam rigidos pectis raſtris Polypheme capillos.
Iam libet hirſutam tibi falce recidere barbam,
Et ſpectare feros in aqua & componere uultus.
Cædis amor feritaſq́;,ſitiſq́; immenſa cruoris
Ceſſant.& tutæ ueniunt,abeuntq́; carinæ.
Telemus interea Siculum delatus in æquor,

Sed cum Cyclops eam in gremio Acidis reſidentem deprehendiſſet,ira correptus ingens ſaxum in illos coniecit, quo Acis obtritus,(nam Galatea aufugerat)in fluuium ſui nominis fuit conuerſus. ¶Et lachrymæ vocem impediere loquentis)eleganter poeta mollis nymphæ mores effingit. ¶Marmoreo polli.)candidis digitis. ¶Virgo)Scylla. ¶Deam)Galateam. ¶Nereis)Galatea Nerei filia. ¶His verbis)reſpondit. ¶Crateide natam)Scyllā Phorci & Crateidis nymphæ filiam. Crathis autē fluuius eſt Calabriæ, cuius filia mater Scyllæ fuiſſe videtur. {De matre Scyllæ varie traditur ab authoribus. Homerus ſimpliciter Crateim vocat Odyſſ. xii. his verbis:

Ἀλλὰ μάλα σφοδρῶς ἐλάαν, βωστρεῖν δὲ κραταιίν
Μητέρα τῆς σκύλλης, ἥ μιν τέκε πῆμα βροτοῖσι.

Alii, vt Didymus & Apollonius Hecaten appellant, cognomento Cratæin dictam. vt lib. iiii. Argonaut.

Σκύλλης αὐσονίης ὀλοόφρονος, ἥν τέκε φόρκυι
Νυκτιπόλος ἑκάτη, τήν τε κλείουσι κράταιιν.

Steſichorus autem Lamiam vocat. Ad quā diuerſitatē alludens Virg. in Ciri, de eadē Scylla dixit, ipſi ſeu Lamię mater ſit, ſiue Cratęis. Rurſū qdā Cratęin ꝓprio noīe matrem Scyllæ dictā volunt, cognomento aūt Hecatē, à magis appellatā, eo quod hæc Dea magicis ſacris prçeſſet.} ¶Nympha Simethide) Simethi fluuii filia. ¶Et octo.)ſedecim annos natū Acim fuiſſe ſignificat. ¶Dubia lanu.) adeo tenui, vt via videretur, in duoioq́; eſſet, vtrū pubeſcere cœpiſſet Acis. ¶Nullo cū fine)ſine fine, ideſt vehemēter. ¶Nec ſi qſieris)vtrum maiori odio Cyclopē an amore Acidē proſequeretur, ignorat. ¶Nec edā)nec edere & dicere poſſim. ¶Præſtātior)maior, vehementior. ¶Par ſed vtrūq; fuit)æquale vtrūq; fuit & odiū quo Cyclopē. & amor quo Acidē ꝓſequebatur Galatea. ¶Impune)ſine pœna. Oēs enī ad ſe veniētes interficiebat Polyphemus. ¶Raſtris) pulchra emphaſis, qua capilloꝝ Polyphemi & magnitudo, & dēſitas inuiſ, vt q nō pectinib⁹, ſed raſtris pecterenſ. ¶Et cōponere vult⁹)gratos efficere vultus & iucundos, & amicæ poſſit placere. ¶Telephus interea) Telephus qdē legiſ, ſed Telemus legēdū eſſe facile ex Theocrito colligiſ. Nā Telemus Eurymi filius inter Cyclopas vates fuit egregius, q Polyphemo prædixit oia quæcūq; ab Vlyſſe paſſus eſt.

ADDI. * a.l. verſa eſt. *a.l. cui. *a.l. ſpectandos.

Telemus.

Telemus Eurymides, quem nulla feſellerat ales,
Terribilem Polyphemon adit, lumenq́; quod unũ
Fronte geris media, rapiet tibi dixit Vlyſſes.
Riſit, & o uatum ſtolidiſſime falleris (inquit)
Altera iam rapuit, ſic fruſtra uera monentem
Spernit, & aut gradiens ingenti littora paſſu
Degrauat, aut feſſus ſub opaca reuertitur antra.
Prominet in pontum cuneatus acumine longo
Collis. utrunque latus circunfluit æquoris unda.
Huc ferus aſcendit Cyclops, mediusq́; reſedit.
Lanigeræ pecudes, nullo ducente ſecutæ.
Cui poſtquam pinus, baculi quæ præbuit uſum,
Ante pedes poſita eſt antennis apta ferendis,
Sumptaq́; arundinibus compacta eſt fiſtula cẽtum.
Senſerunt toti paſtoria ſibila montes.
Senſerunt undæ, latitans ego rupe, meiq́;
Acidis in gremio reſidens, procul auribus hauſi
Talia dicta meis, audita'que uerba notaui.
Candidior folio niuei Galatea liguſtri,
Floridior prato, longa procerior alno,
Splendidior uitro, tenero, laſciuior hœdo,
Leuior aſſiduo detritis æquore conchis,
Solibus hybernis, æſtiua gratior umbra,
Nobilior pomis, platano cõſpectior alta,
Lucidior glacie, matura dulcior uua,
Mollior & cygni plumis, & lacte coacto,
Et ſi non fugias, riguo formoſior horto.
Sæuior indomitis eadem Galatea iuuencis,
Durior annoſa quercu, fallacior undis,
Lentior & ſalicis uirgis, & uitibus albis,
His immobilior ſcopulis, uiolentior amne,
Laudato pauone ſuperbior, acrior igni,
Aſperior tribulis, fœta truculentior urſa,
Surdior æquoribus, calcato immitior hydro,
Et quod præcipue (ſi poſſem) demere uellem,
Non tantum ceruo claris latratibus acto,
Verum etiam uentis, uolucriq́; fugacior aura.
At bene ſi noris, pigeat fugiſſe, moras'que
Ipſa tuas damnes, & me retinere labores.
Sunt mihi pars montis uiuo pendentia ſaxo
Antra, quibus nec Sol medio ſentitur in æſtu,
Nec ſentitur hyems. ſunt poma grauantia ramos,
Sunt auro ſimiles longis in uitibus uuæ,
Sunt & purpureæ, tibi & has ſeruamus, & illas.
Ipſa tuis manibus ſylueſtri nata ſub umbra
Mollia fraga leges ipſa autumnalia corna,
Pruna'que non ſolum nigro liuentia ſucco,
Verum etiam generoſa, nouasq́; imitantia ceras.
Nec tibi caſtaneæ me coniuge, nec tibi deerunt
*Arbutei fœtus. omnis tibi ſeruiet arbos.
Hoc pecus oẽ meũ eſt multæ quoq; uallibus errãt,
Multas ſylua tegit, multæ ſtabulantur in antris.
Nec (ſi forte roges) poſſem tibi dicere, quot ſunt.
Pauperis eſt numerare pecus de laudibus harum
Nil mihi credideris, præſens potes ipſa uidere,
Vt uix circumeant *diſtentum cruribus uber.
Sunt fœtura minor tepidis in ouilibus agni,
Sunt quoque par ætas aliis in ouilibus hœdi.
Lac mihi ſemper adeſt niueum. pars inde bibenda

RAPH. ¶ QVEM nulla feſellerat ales) auguriorum peritiſſimum Telemum fuiſſe oſtendit.

ADDI. {Et Homerus Odyſſ. ix. Ἔσκε τις ἐνθάδε μάντις ἀνὴρ ἠΰς τε μέγας τε Τήλεμος Εὐρυμίδης, ὃς μαντοσύνῃ ἐκέκαστο, Καὶ μαντευόμενος κατεγήρα Κυκλώπεσσι.}

¶ Altera iam rapuit) Galatea. Ad id autẽ alludit, quod cæci finguntur eſſe amantes. ¶ Sic) huiuſmodi dictis. ¶ Degrauat) deprimit. ¶ Prominet in põtum) topographia. Deſcribit enim promontorium poeta, in quod ſe Polyphemus recepit. ¶ Prominet) procurrit. ¶ Cuneatus collis) in cunei ſimilitudinẽ factus. ¶ Vtrunque latus) & dextrum & ſiniſtrũ. ¶ Huc) illuc in illum collem. ¶ Medius'que reſedit) in medio. Quod enim loci eſt ad hominem eſt relatum. ¶ Lanigeræ pecudes) pecora & oues. ¶ Cui poſtquam pinus) per emphaſim quãtus fuerit Polyphemus poeta oſtendit pinum pro baculo etiam geſtandam attribuens, ex qua malus nauis commode fieri potuiſſet. ¶ Paſtoria ſibila) paſtorales cantus. ¶ Hauſi) audiui. ¶ Notaui) memoriæ cõmendaui. ¶ Candidior folio) cantilena Cyclopis laudes Galateæ continens tam aperte deſcribitur à poeta, vt nihil expoſitione indigeſe videatur. Sumpta autem ex Theocrito eſſe videtur.

ADDI. {Ita enim & ille in Cyclope. Ὦ λευκὰ Γαλάτεια, τί τὸν φιλεῦντ' ἀποβάλλῃ, Λευκοτέρα πακτᾶς ποτιδεῖν, ἁπαλωτέρα δ' ἀρνός, Μόσχω γαυροτέρα, φιαρωτέρα ὄμφακος ὠμᾶς.}

¶ Niuei liguſtri) candidi floris. Eſt autem liguſtrum violæ genus candidiſſimæ. Videtur autem ad Galateæ nomen alludere, quod à candore lactis illi inditum fuiſſe innuit Heſiodus, qui ait Galateam candidas comas & faciem lacti ſimilem habuiſſe. ¶ Procerior) longior, atque rectior. ¶ Alno) alnus arbor eſt in ripis fluminum in magnam altitudinem creſcens. ¶ Leuior) leuigatior. ¶ Terſior) politior. ¶ Sæuior indomitis) hactenus Galateæ virtutes fuerunt enumeratæ, nunc vitia referuntur. ¶ Sæuior) ferocior. ¶ Annoſa quercu) vetere, multorum annorum. ¶ Fallacior vndis) mari quod in temporis momento mutatur. ¶ Lentior) flexibilior, mutabilior. ¶ Aſperior tribulis) tribulus herba eſt ſpinoſa ſegetibus inimica. ¶ Truculentior) terribilior. ¶ Fœta viſa) vrſa quę peperit. ¶ Calcato hydro) preſſo ſerpente, qui maxime calcatus ſæuire ſolet. ¶ Demere) eripere. ¶ Fugacior) velocior ad fugiendum. ¶ At bene ſi noris) me ſubaudiamus. Enumerat autem Polyphemus omnia quæcunque ſibi adſunt bona, quo Galateam in ſuum pelliciat amorem. ¶ Labores) ſtudeas, atnitaris. ¶ Pendentia antra) ſuſpenſæ & altæ ſpeluncæ. ¶ Sunt poma grauantia ramos) deprimentia. Pomorum autem magnitudinem ſignificat Polyphemus, quæ tanta ſunt, vt ramos degrauent. ¶ Auro ſimiles) flauæ, bene maturę, tunc enim ſunt aurei coloris. ¶ Mollia fraga) ſuauia. ¶ Leges) colliges. ¶ Autumnalia corna) autumni tempore matureſcentia. Corna autem ſunt baccæ rubicundæ in medio nucleum duriſſimum habentes, vnde Virg. Lapidoſaq́; corna. ¶ Verum etiam generoſa) aurei ac crocei coloris nouisq́; ceris ſimillima. ¶ Arbutei fœtus) arbuti fructus. Eſt autem arbutus humilis arbor poma ferens rubicunda. ¶ Hoc pecus omne meum) hæ omnes meæ ſunt oues. ¶ Circumeant) circumire & ingredi poſſint. Eſt autem ordo, Tu ipſa præſens potes videre diſtentum vber in cruribus vt vix circum eant. quòd vero quidam ſuſtineant potius quàm circumeant putant eſſe legendum, ſpecie recti, vt in pleriſque aliis decipiuntur. ¶ Diſtentum vber) plena vbera. Significat autem ingreſſum ouium magnitudine vberum impediri. ¶ Aliis in ouilibus hœdi) in aliis ſtabulis quæ à capris caprilia, vt ab ouibus ouilia vocantur.

Margin notes: * a. l. arborei. Alnus. * a. l. ſuſtineant. Corna.

¶ DVRANT)

RAPH. ¶DVRANT) condenſant in caſeum. ¶Deliciæ faciles) quæ facile haberi poſſunt. ¶Vulgata munera) vulgaria dona, quales ſunt damæ, lepores, capræ, columbæ. ¶Demptus'que cacumine nidus) de arboris ſummitate acceptus. ¶Inueni geminos) hæc ſunt illa munera, quæ non eſſe vulgaria Polyphemus ait. ¶Dominæ) amicæ. Amatores nãque amicas appellare dominas ſolent. Tibullus, Quam iuuat immitis ventos audire cubantem, Et dominam tenero continuiſſe ſinu. ¶Exere) emitte. ¶Certe ego me noui) ſe quoque formoſum eſſe colligit Polyphemus. ¶Quantus) quàm magnus. ¶Neſcio quẽ regnare Iouem) cum quodam contemptu hoc ait Polyphemus, vt qui ab omni religione eſſet alienus. ¶Nec mea quod duris horrẽt denſiſſima ſetis) hypallage eſt. Nam dura corpora denſiſſimis ſetis intelliguntur horrere. Colligit autem multis ſimilibus Polyphemus pilos & ſetas potius ſibi decori quàm dedecori eſſe. ¶Velent) tegant. ¶Hirtæ ſetæ) erectæ. ¶Vnum eſt media lumen mihi fronte) hypophoræ & obiectioni quæ fieri poſſet occurrit Polyphemus fatetur'que ſe vnum quidem dumtaxat oculum habere, ſed ita magnum vt par duobus eſſe poſſit. ¶Sed inſtar) ad magnitudinem & ſimilitudinem magni ſcuti. ¶Quid? non hæc omnia magno) exẽplo Solis Polyphemus oſtendit vnicum oculum ſibi ornamento eſſe, cum Sol qui omnia videt, vno ſit oculo contentus. ¶Meus genitor) Neptunus. ¶In veſtro æquore) vbi vos viuitis ò Nereides. ¶Tibi enim ſuccumbimus vni) ſubiicimus nos tibi ſoli. ¶Sperne) contemne. ¶Nerei) Galatea Nerei filia. Eſt enim vocandi caſus. ¶Huius contemptus) quo me ſpernis. ¶Patiẽtior) tolerantior. ¶Placeat'que ſibi) pulcher ſibi videatur, ſua'que forma ſuperbus ſit. ¶Modo copia detur) modo ipſum comprehendere poſſim. Hæc autem cum maxima indignatione à Polyphemo iactata fuere. ¶Sentiet eſſe mihi) hoc eſt cognoſcet me pro menſura tam magni corporis vires habere. ¶Traham) extraham.

Seruatur: partem liquefacta coagula durant.
Nec tibi deliciæ faciles uulgata'que tantum
Munera contingent, damæ, lepores'q; capræ'q;,
Par'q; columbarum, demptus'ue cacumine nidus.
Inueni geminos, qui tecum ludere poſſint,
Inter ſe ſimiles, uix ut dignoſcere poſſis.
Villoſæ catulos in ſummis montibus urſæ
Inueni, & dixi, dominæ ſeruabimus iſtos.
Iam modo cœruleo nitidum caput exere ponto,
Iam Galatæa ueni, nec munera deſpice noſtra.
Certe ego me noui, liquidæ'q; in imagine uidi
Nuper aquæ, placuit'q; mihi mea forma uidenti.
Aſpice ſim quantus. non eſt hoc corpore maior
Iuppiter in cœlo (nam uos narrare ſoletis
Neſcio quem regnare Iouem) coma plurima toruos
Prominet in uultus, humeros'q; ut lucus obũbrat.
Nec mea quod duris horrent denſiſſima ſetis
Corpora, turpe puta, turpis ſine frondibus arbor.
Turpis equus, niſi colla iubæ flauentia uelent.
Pluma tegit uolucres, ouibus ſua lana decori eſt.
Barba uiros, hirtæ'q; decent in corpore ſetæ.
Vnum eſt in media lumen mihi fronte, ſed inſtar
Ingentis clypei. quid? non hæc omnia magno
Sol uidet e' cœlo? Solis tamen unicus orbis.
Adde, quod in ueſtro genitor meus æquore regnat.
Hunc tibi do ſocerum. tantum miſerere, preces'q;
Supplicis exaudi. tibi enim ſuccumbimus uni
Qui'q; Iouẽ, & cœlũ ſperno, & penetrabile fulmẽ,
Nerei te* uereor. tua fulmine ſæuior ira eſt.
Atque ego contemptus eſſem patientior huius,
Si fugeres omnes, ſed cur Cyclope repulſo
Acin amas? præfers'q; meis amplexibus Acin?
Ille tamen placeat'q; ſibi, placeat'q;, licebit,
Quod nollem Galatea, tibi, modo copia detur,
Sentiet eſſe mihi tanto pro corpore uires.
Viſcera uiua traham, diuulſa'q; membra per agros
Per'q; tuas ſpargam, ſi ſe tibi miſceat, undas.
Vror enim, læſus'q; exæſtuat acrior ignis,
Cum'q; ſuis uideor tranſlatam uiribus Aetnam
Pectore ferre meo. nec tu Galatea moueris.
Talia ne quicquam queſtus (nam cuncta uidebam)
Surgit, & ut taurus uacca furibundus adempta
Stare nequit, ſylua'q;, & notis ſaltibus errat.
Cum ferus ignaros, nec quicquam tale timentes
Me uidet, atque Acim. uideo'q; exclamat, & iſta
Vltima ſit, faciam, Veneris concordia ueſtræ.
Tanta'que uox, quantam Cyclops iratus habere
Debuit, illa fuit, clamore perhorruit Aetna.
Aſt ego uicino pauefacta ſub æquore mergor.
Terga fugæ dederat conuerſa Simæthius heros.
Et fer opem Galatea (precor) mihi ferte parentes
Dixerat, & ueſtris periturum admittite regnis.
Inſequitur Cyclops, partem'que e' monte reuulſam
Mittit & extremus quamuis peruenit ad illum
Angulus e' ſaxo, totum tamen obruit Acin.
At nos quod fieri ſolum per fata licebat,
Fecimus, ut uires aſſumeret Acis auitas.
Puniceus de* mole cruor manabat, & intra
Temporis exiguum rubor euaneſcere cœpit.

¶Diuulſa) diſcerpta. ¶Si ſe tibi miſceat) ſi tecum coeat, atque concumbat. ¶Vror) crucior. ¶Læſus) offenſus amor. ¶Exæſtuat) feruet inflammatur. ¶Acrior) acrius & vehemẽtius. Nomen enim pro aduerbio ponitur. ¶Cum ſuis viribus) cum ſuis ignibus. Vires enim Aetnæ incendia ſunt aſſidua. ¶Moueris) commoueris ad miſericordiam, vt mihi morem geras. ¶Ferus) terribilis. ¶Ignaros) neſcios nos videri, eo'que ſecuros. ¶Veneris veſtræ) veſtræ voluptatis. ¶Veſtris regnis) in veſtra aquarum regna. ¶Quamuis extremus angulus) quamuis vltima pars anguli. Hinc vero colligitur quàm magnum fuerit illud ſaxum, quod in Acim Polyphemus iecit. ¶Obruit) texit, cooperuit. ¶Per fata) permittentibus fatis. ¶Vires auitas) vires Simethi fluuii, vt in fluuium conuerteretur. Hoc autem idcirco fictum eſt, quia Acis fluuius eſt Siciliæ ex Aetna monte decurrens tanto impetu, vt inde fuerit appellatus. Nam Acis ſagitta interpretatur.

Acis

*a.l. veneror.

*a.l. more.

RAPH
*a.l.iacta
ADDI.
*a.l.ꝓcera
*a.l.iflexis
*a.l.flexus
*a.l.Incinctus iuuenis flexis noua coe. cānis.

ℭTVM moles tacta dehiſcit) tum rupes ꝑcuſſa apiſ. {Sunt tñ qui iacta malint, ꝑ tacta, vt de ſaxo à Polyphemo iacto intelligaſ.} ℙ Properataq́; ſurgit arūdo) ꝓperata qdē legiſ, ſed Procera, hoc eſt recta & lōga, arūdini magis ꝯuenire videſ. Tāetſi ꝓperata, ꝓ properāter ac feſtināter nata intelligi poſſit. ℙ Extitit) extra ſtetit. ℙ Incinctus iuuenis flexis) ſic quidē legiſ, ſed inflexis forſitan & cinctus ſic legēdū, vt vtrunq; in alteri⁹ locū trāsferaſ, hoc modo, Inflexis iuuenis cinctus noua cornua cānis. Nā fluuioꝝ Dii cornua habere finguntſ, quod boū ſimiles eſſe dicuntſ, & ꝓpter ſtrepitū, & ꝓpter circūflexiones, quas cornua vocāt. Cincta aūt coe nua cānis idcirco habere fingunſ, quod ferè in ripis fluminum arundines naſcūtur. ℙ Cœruleus) niger. ℙ Et antiquum tenuerūt flumina nomē) Acis nāq; fluui⁹ ille fuit appellatus. ℙ Deſierat Galatea loq) finē ſermoni ſuo impoſuerat Galatea. Hæc autē ad ꝯnectēdā cum ſupioribus Glauci transfigurationem à poeta narrātur. Nā Glaucus Polybi filius piſcator cū eēt, forte piſces captos in prato expoſuit, q cū in mare reſiliuiſſent, vt cauſā huius rei cognoſceret, dētib⁹ cœpit illas herbas mādere, i qbus iacueāt piſces. Sed ſtatim mutata natura ſe in mare præcipitauit, quē Dii miſerati in Deū marinū, ſiue (vt Stra. refert) in balenā trāsmutarūt. Glaucū aūt piſcē inde fuiſſe denominatū aiūt. Q ď qdē idcirco fictū fuiſſe Palephat⁹ ait, qa Glaucus optimus fuit vrinator, q cū ſub aqua nataret ad inſulā quādā cultorib⁹ vacuā indeq́; poſt tres, amplius'ue dies rediēs, ſe apud marinos Deos fuiſſe profitebaſ. Sicq́; rudib⁹ tūc hoībus facile pſuaſit ſe marinū Deū fuiſſe effectū. ℙ Scylla redit ad littus reuertiſ è mari. ℙ Seductos receſſus gurgitis) ſecretos ſin⁹. ℙ Nouus incola) Glaucus q pauloāte in Deū marinū fuerat cōmutat⁹. Fuerūt aūt tres Glauci poetaꝝ carminib⁹ clari. Is q in Deum marinū fuit ꝯuerſus, & quē Iliad. vi. ſcribit Home, cū ferreis Diomedis armis ſua aurea ꝑmutaſſe, & quem narrat Virgil. in Georg. ob ꝯtēptā Venerem dētibus ſuaꝝ equaꝝ fuiſſe laniatum. Fuit & Glaucus Ca-

*a.l. Crateidis.

*a.l.his

Glaucus.

Fit'q́ color primo turbati fluminis imbre,
Purgatur'q́ mora, tum moles tacta *dehiſcit,
Viua'q́ per rimas, properata'q́ *ſurgit arundo,
Os'q́ cauum ſaxi ſonat exultantibus undis.
Mira'q́ res ſubito media tenus extitit aluo
*Inflexus iuuenis *cinctus noua cornua cannis,*
Qui niſi quod maior quod toto cœrulus ore eſt,
Acis erat & ſic quoque erat tamen Acis in amnem
Verſus, & antiquum tenuerunt flumina nomen.

ARG. FABVLAE SEQ.

Glaucus Anthedonis filius piſcator cum ſpecioſos piſces cepiſſet, & eos vellet recentiſſimos in vrbem ferre, in opaco loco proximo mari eos, dum requieſceret, ac retia ſiccarentur ſub recentiſſimam herbam expoſuit, at illi vigore eius, ſuccoque contacti recuperato ſpiritu quem amiſerant, miſerunt ſe in profundum. At Glaucus experrectus exiſtimans vim quandam diuinitatis eſſe in herba, ipſe quoque ieiunium polluit, alienatusque mente ex afflatu ſe præcipitauit in pelagus. Sed inter Deos marinos receptus, qui vt Scyllam Tethyos filiam eodem mari verſantem conſpexit, pulchritudine eius accenſus eſt, quem ne alloqui poſſit mari recondita eſt.

Deſierat Galatea loqui, cœtu'q́ ſoluto
Diſcedunt, placidis'q́ natant Nereides undis.
Scylla redit. neq́ enim medio ſe credere ponto
Audet, & aut bibula ſine ueſtibus errat arena,
At ubi laſſata eſt, ſeductos nacta receſſus
Gurgitis, incluſa ſua membra refrigerat unda.
Ecce fretum ſcindens alti nouus incola ponti
Nuper in Euboica uerſis Anthedone membris
Glaucus adeſt, uiſæ'q́ cupidine uirginis ardet.
*Et quæcunque putat ingeniem poſſe morari
Verba refert. fugit illa tamen uelox'q́ timore
Peruenit in ſummum poſiti propè littora montis.
Ante fretum eſt ingens apicem conіectus in unum
Longa ſub arboribus conuexus ad æquora uertex.
Conſtitit hic, & tuta loco monſtrum'ne, Deus'ne
Ille ſit ignorans admiratur'q́ colorem,
Cæſariem'q́ humeros, ſubiecta'q́ terga tegentem,
Vltima'q́ excipiat quod tortilis inguina piſcis.
Senſit, & innitens, quæ ſtabat proxima moli;
Non ego prodigium, nec ſum fera bellua uirgo,
Sed Deus (inqt) aquæ. nec maius in æquore Proteus
Ius habet. & Triton, Athamantiades'q́ Palæmon.
Ante tamen mortalis eram. ſed ſcilicet altis
Deditus æquoribus, tantum exercebar in illis.
Nam modo ducebam ducentia retia piſces,
Nunc in mole ſedens moderabar arundine linum.
Sunt uiridi prato confinia littora, quorum
Altera pars undis, pars altera cingitur herbis.
Quas neq́ cornigeræ morſu læſere iuuencæ,
Nec placidæ carpſiſtis oues, hirtæ'ue capellæ,
Non apis inde tulit collectos ſedula flores,
Non data ſunt capiti genialia ſerta, nec unquam
Falciferæ ſecuere manus. ego primus in illo
Ceſpite conſedi, dum lina madentia ſicco.
Vt'q́ recenſerem captiuos ordine piſces,
Inſuper expoſui, quos aut in retia caſus,
Aut ſua credulitas in aduncos egerat hamos.
Res ſimilis fictæ, ſed quid mihi fingere prodeſt?
Gramine contacto cepit mea præda moueri,
Et motare latus, terra'q́ ut in æquore niti.
Dum'q́ moror, miror'q́ ſimul, fugit oīs in undas
Turba ſuas dominumq́; nouum, littus'q́ relinquunt.
Obſtupui, dubito'q́ diu, cauſam'q́ requiro,

riſtius pugil, de quo Pauſanias. & Glaucus Minois filius, q cū in doliū mellis cecidiſſet, extinct⁹ ope Aeſculapii, reuixit, de quo Hyginus. Eſt etiā Glaucus Lyciæ & ſinus & fluuius, vt Stra. & Pli. narrāt. ℙ In Euboica Anthedōe) Anthedō vrbs ē Bœotiæ maritima, ab Anthedōe Dii & Alces Abāns filio denoiata, vel qd oīum ſit, ἀνθηρότατη, ideſt floridiſſima. Eſt & alia eodē noīe iuxta Gazā itidē maritima, vñ Anthedonius. Eſt etiā port⁹ Anthedonius. ℙ Euboica) qa Eubœa Bœotiæ adiacet. ℙ Morari) remorari, retinere. ℙ In ſummū) in ſūmitatē & cacumē. ℙ In vnū apicē) in vnū cacumē. ℙ Cōiectus) coact⁹. ℙ Cōuexus) inclinatus. Locū autē deſcribit præcipitio accōmodatū. ℙ Ad æquora) in mare verſus. ℙ Tortilis piſcis) q ſe facile torquet. ℙ Vltima inguina) vltimā inguinū partē. Ad id aūt alludit poeta qd Strabo ait, Glaucū in balenā fuiſſe trāsfiguratū. ℙ Sēſit) aīaduertit Glaucus eā mirari, & addubitare vtrū De⁹ an monſtrū eſſet. ℙ Et innitēs moli) adhęrēs rupi & ſaxo. ℙ Non ego ꝓdigium) mōſtrū. ℙ Sed Deus aquæ) ſed Deus marinus. ℙ Maius ius) maiorē potentiā. ℙ Sed ſcilicet altis Deditus æquoribus, ſed piſcādi in mari ſtudioſus. Significat enim Glaucus ſe fuiſſe piſcatorē. ℙ Tantū) ſolū. ℙ Nā modo ducebā) iterdū inqt Glaucus retibus, interdū hamis piſces capiebā. ℙ Ducebā) trahebā. ℙ Linū) hami lineam. ℙ Sunt viridi prato) topographia & loci deſcriptio. ℙ Morſu læſere) depauere. ℙ Genialia ſerta) genio ac voluptati cōuenientes coronas. ℙ In illo ceſpite) in illo herboſo littore. Ceſpes enim dicitur terra cum ꝓpria herba auulſa. ℙ Recēſerē) dinumerarem. ℙ Captiuos) captos. ℙ Lina madētia) retia madefacta per metonymiā. ℙ Inſuper) deſuper, ſupne. ℙ Egerat) impulerat. ℙ Res ſimilis fictæ) videbiſ ſubaudiendū. ℙ Sed qd mihi fingeř ꝓdeſt) ac ſi dicere, Nullā habeo cauſam cur fingere debeā. ℙ Gramine) herba. ℙ Mea præda) capti piſces, iamq́; mortui. ℙ Niti) ſalire, ſaliētes enim niti ſolēt vt lōgiores edāt ſalt⁹. ℙ Motare) frequēter mouere. ℙ Dūq́; moror miror'q́; ſimul) agnominatiō lepida.

Anthed.

ℭHAS

RAPH. ¶HAS vires) tantam vim vt mortuos piſces viuos efficere poſſit. ¶ Trepidare) ſalire, moueri. ¶ Pectus rapi) animũ teneri. ¶ Alterius naturæ) æquoris ac piſcis. ¶ Reſtare) reſiſtere amori & cupiditati alterius naturæ. ¶ Socio honore) nam me quoque in ſuum numerum admiſerunt. ¶ Feram) habeam. ¶ Demant) auferant. ¶ Luſtror) purgor. ¶ Nefas) impietatem, humanamq; infirmitatem. ¶ Supponere) ſubjicere. ¶ De diuerſis partibus de diuerſis regionibus. ¶ Quæ poſtquam redeunt) poſtquam inquit flauii æquora'que à me receſſerunt, alium me eſſe percepi, quàm pauloante fueram. ¶ Recepi) percepi. ¶ Nec eundem mente) nam mentem quoque mutaueram. ¶ Acta memoranda) facta memoria digna. ¶ Viridem ferrugine) cæruleam & ſubnigram. Ferrugo nanque eſt (vt Seruius exponit) purpura nigrior. Vnde Virgilius: Cum caput obſcura nitidum ferrugine texit. ¶ Verro) traho. ¶ Crura'que pinnigero) crura ſua ait Glaucus in piſcis quidem caudam fuiſſe transformata. ¶ Curuata) cum inflexione quadam mutata. ¶ Pinnigero piſce) in piſcem pinnas habentem. ¶ Non tangeris) non moueris. ¶ Furit) in furorem ſtimulatur. ¶ Irritatus) indignatus, ira inflãmatus. ¶ Prodigioſa atria) ædes monſtrorum plenas. Homines nanque multi in feras varias mutati, illic detinebantur. ¶ Titanidos Circes) Titani, hoc eſt Solis filiæ.

Num Deus hoc aliquis, num ſuccus fecerit herbæ.
Quæ tamẽ has inquam uires habet herba? manuq;
Pabula decerpſi, decerptaq; dente momordi.
Vix bene combiberant ignotos guttura ſuccos,
Cum ſubito trepidare intus præcordia ſenſi,
Alteriusq; rapi naturæ pectus amore.
Nec potuit reſtare diu, repetendaq; nunquam
Terra uale dixi, corpusq; ſub æquora merſi.
Dii maris exceptum ſocio dignantur honore
Vtque mihi, quæcunq; feram mortalia demant,
Oceanumq;, Tethynq; rogant. ego luſtror ab illis,
Et pugnante nefas nouies mihi carmine dicto
Pectora fluminibus iubeor ſupponere centum.
Nec mora, diuerſis lapſi de partibus amnes
Tota'q; uertuntur ſupra caput æquora noſtrum.
Quæ poſtquam *redeunt, alium me corpore toto,
Ac fueram nuper, nec eundem mente recepi.
Hactenus acta tibi poſſum memoranda referre,
Hactenus & memini, nec mens mea cætera ſenſit.
Hanc ego tum primum uiridem ferrugine barbã,
Cæſariem'q; meam, quam lõga per æquora uerro,
Ingentes'q; humeros, & cærula brachia uidi,
Crura'q; pinnigero curuata nouiſſima piſce,
Quid tamẽ hæc ſpecies; quid Diis placuiſſe marinis?
Quid iuuat eſſe Deum? ſi tu non tangeris iſtis?
Talia dicentem, dicturum plura, reliquit
Scylla Deum furit, ille, irritatus'q; repulſa
Prodigioſa petit Titanidos atria Circes.

GILBERTI LONGOLII ANNOTATIO.

In librum XIII. Ouid. Metamorpho.

COnſedere duces, & uulgi ſtante corona,
Surgit ad hos clypei dominus ſeptẽplicis Aiax.

Παρασκευὴ & ſigna ſunt qualis ſit futura Aiacis oratio, nempe inconſulta, iræ & indignationis pleniſſima. Pulchre autem hic à poeta τὸ πρέπον obſeruatum eſt, nam cum alioqui Aiax belliçoſiſſimus prædicetur, nuſquam illi eloquentiæ aliqua virtus tribuitur, quare illius oratio ſimplex, nec etiam artificioſa, ſed ferè tota ethica hoc eſt moralis, exprimens ſcilicet ingenium dicentis in proœmio ſtatim exclamat iratorũ conſuetudine, nec recte omnia ſua geſta prædicat, quibus ſe digniorem Vlyſſe demõſtrare geſtit, ſed ſuperbe admodum vbique ſe iactat, quod à Rhetoribus tamen prohibitum minime fieri debet. ſtatum habet conjecturalem duplicem. Quæritur enim vter horum ſit præſtantior, deinde vtri ſint tradenda Achillis arma.

Suſtulit ad proceres, expectato'q; reſoluit

¶ Expectatoq; reſoluit.) Ad attentionem faciẽdam vel hoc præcipue pertinet, cum dicturi paululum expectãt, cum grauitate quadam, & vultus ſeueritate.

Ora ſono, neq; abeſt facundis gratia dictis.

¶ Oratio Vlyſſis antipale generis iudicialis vt præcedens ſtatum habet eundem cum ſuperiore, hoc magis artificioſa & quia & maximos mouet affectus, & ſua ſine vlla arrogantia prædicat, ꝯfutat planè & aperte vt deinceps oſtẽdemus.

Ne'ue mihi noceat, quò d uobis ſemper Achiui.

¶ Aiax ante ſua oratione perſuaſerat Vlyſſi non habendam eſſe fidem, quod facundia facile falleret auditores. Id hiſce verbis diluit Vlyſſes, docet'que iniquum fore, ſi facundia, qua toties Græcis profuerat, ſibi nunc officiat. Quare auditores, qui ante inſtituerant non habendam eſſe fidem orationi, dociles facit & aptos ſiue promptos, ad audiẽdam ac cognoſcendam cauſam.

IACOBI CONSTANTII FANENSIS.

NEc mihi quòd pater eſt fraterni ſãguinis inſõs) Quomodo pater, ſi non Telamon pater Aiacis ſed Peleus patruus Phocum fratrem interfecit? Ouidius in vndecimo huius operis. Felix & nato felix & coniuge Peleus, & cui, ſi demas iugulati crimina Phoci, omnia contigerant. & in ſecundo Faſtorum ipſum quoque Pelea Phoci Cæde per Aemonias lauit Acaſtus aquas. Dicendum poetam noſtrum hoc loco eorum opinioni ſuffragari, qui ſcribunt Telamonem cum Peleo Phocum fratrẽ occidiſſe. Quod Statianus interpres in ſeptimo Thebaidos commentario tangit. Vel (quod magis placet) Theodoro aſtipulari. Qui (vt Plutarchus ſcribit in Paralellis) primo Metamorphoſeon tradit Telamonem ſolum de induſtria Phocum, cum quo ſimultatem gerebat, venatum duxiſſe, & comparente apro ipſum venabulo confodiſſe, cum illud in aprum dirigere ſimulaſſet. Diodorus ab his diſſentiens omnibus libro quinto ait. Hunc iacto imprudenter diſco interfectum fuiſſe à Peleo. adeo varia & inconſtantia à diuerſis perſæpe traduntur. ¶ Iphitiden) Lego hippaſiden, ideſt Socum Hippaſi filium ab Vlyſſe interfectum, vt narrat Homerus in Iliados vndecimo libro, & nos in prima collectaneorum hecatoſty diximus capite, vigeſimoſexto, vbi etiam docuimus non verſu ab hoc tertio. ¶ Cum Pheridamante Thoona) ſed cum Cherſidamante eiusdem Homeri authoritate in eodem libro eſſe legendum. ¶ Et veterum terras infanies eæde virorum Tranſierat, tandem portu voto'que potitus Vela dat, vt referat tirynthia tela ſagittas) intermedius in his verſus perquam multis codicibus deſideratur, ideo'que non viſus eſt occultandus. ¶ Quantus vero viuere eſſe ſolebat.) Nouem cubitorum altitudinis fuiſſe Achillem Licophron in Alexandra teſtatur. ¶ Sed finita tamen) Emendati codices habent. Nec finita tamẽ, vt ſit correctio Rhetoricus color, & Hemiſtichium hoc ad illud ſuperius referatur, Finita eſt publica clades, non autem ad illud inferius. Soli mihi pergama reſtant. nam ec cauſa redditur, cur publica clades ſibi Hecubæ non finita. ¶ Tot generis natiſq; potens) Quinquaginta filios & duodecim filias Priamum habuiſſe (ex diuerſis tamen intelligere licet mulieribus) Homerus in Iliados ſexto teſtatur. Quod voluit dicere, quia multi natas in numero quinquaginta filiorũ comprehenderunt. ¶ Locus extat & ex re Nomen habet) Iulius Pollux libri quinti capite quinto, hunc locum κυνὸς σῆμα cynos ſema, ideſt canis ſepulchrũ appellatum fuiſſe à quodam generoſo cane ibi ſepulto inquit, vt alterum locum in agro Calydonio à cane Atalantæ (cui nomen Aura fuit) ibi

*a.l. redeunt.

tumulata. Sed inualuiſſe opinionem Hecubam in canem mutatam eidem in Helleſponto loco nomẽ indidiſſe. Eſt & Libyæ locus Cynoſſema vt Stephanus ſcribit. ¶ Iuppiter annuerat) Non ab re latini poetæ Annuere non verbis rẽ promittere deos & præcipue Iouem ſcripſerunt. Quoniam capitis nutus (vt Home. in Iliad. i. contingit) peculiare eſt ac maximum Iouis & deorum ſignum promittẽdi, quod nunq̃ reuocari, nunq̃ falli, nunq̃ irritum fieri poteſt. ¶ Bisq; duas natas) has Oenotropus, ideſt vini mutatrices Stephanus cognominatas teſtatur, cuius etiam patrem Anauium, ideſt renouatum vocat, quoniam (vt puto) cum pro mortuo fuerit à matre in Apollinis ara derelictus, ab eo fuerit educatus, ac veluti reuocatus ad vitam. ¶ Euboea duabus & totidem natis Andros fraterna petita eſt) Priſcianus in corruptum incidit codicem, qui libro ſeptimo deabus hoc loco legit. Sed non improbo quòd potita legit non petita, quamuis nec petita ſit explodenda. ¶ Cæſarumq; boum fibris de more crematis). Atqui ad Apollinis Delii arã non ſacrificabatur animatum, vt Cenſorinus de natali die & Macrobius. iii. Saturnalium referunt. Lege primã collectaneorũ hecatoſtin. capite. lxxiiii. ¶ Vocalemq; ſua terrã Dodonida quercu.) Quoniam ſecundũ multorum opinionẽ Dodonæ quercus vocalis erat, & ipſamet effabatur oracula. vide quæ in prima collectaneorũ hecatoſty ſcripſimus cap. xxxv. ¶ Reſecuta Cratæide natam) Cratæis hoc modo ſcribenda eſt, nam græce κραταΐς. Sed ſciendum (vt Apollonii tradit interpres) nonnullos Hecaten, alios Lamiam, alios Cratæin Scyllæ fuiſſe matrem memoriæ tradidiſſe, quẽadmodum quosdã Phorcynis, quoſdam Phorbantis filiam eandem Scyllam factitaſſe. Quam Homerus deſcribit. xii. Odyſſeæ. ¶ Acis erat Fauno nymphaq; Simethide cretus). Quicunque hoc nomen per t, & y, ſcribunt, errant tota via, quoniam ἄκις à Theocrito & Græcis cæteris ſcribitur, atque Acis Siciliæ fluuius, in quem hic fingitur commutatus, propter currendi celeritatẽ, id nomen adeptus eſt. nam ἄκις telum ſignificat.

HENRICI GLAR. ANNOTAT. IN LIB. XIII. OVID. METAMOR.

Surgit ad hos clypei dominus ſeptemplicis Aiax.

VT Aiax clypei dominus dicatur, non equidẽ intelligo, & enarratori id explicãdum erat. Cæterum ipſe ſeptẽplicis enarrat, ſeptem boum coriis tecti. Cum hic certus numerus pro incerto ponatur. Quippe priore libro nõ ita lõge ab initio ubi Cygnus in Achillẽ mittit telum, ita ait poeta. Quod & æs & proxima rũpit Terga nouena boum, decimo tamen orbe moratum eſt. Quare nõ eſt neceſſaria huiuſmodi expoſitio de clypeo ſeptemplici, & de domino, optarim, dignum aliquid lectu traditum.

Sed demit honorem Aemulus Aiaci.

¶ Sicut neq. hoc oppido difficile explicat. Puto aũt per contemptũ dici, vt alia, Vlyſſem videlicet hominem nihili, Aiaci dedecori eſſe qui cum contendat.

Expoſitum Lẽnos noſtro cum crimine haberet.

¶ Lemnos (idem ait) inſula eſt vna ex Cycladibus. Id ita verum eſt, vt quod priore libro non ita longe ab fine ait, Meſſenem vrbem propè Arcadiã eſſe, & Eliden Arcadiæ iuxta Olympiam. Verum hæc librariorũ vitio accidiſſe reor. Nã Raphael hic Geographica non ignorauit.

Sed neq; materno quod ſum generoſior ortu.

¶ Sed & hoc quoque explicandum erat cõmentatori, vt puto. Certe quantum memini apud authores dubium eſt de legitima Telamonis vxore. Nã Heſione ex qua natus eſt Teucer, Telamonis concubina fuiſſe dicitur.

Nec Telamoniades etiam nunc hiſcere.

¶ Vide num poſuerit nunc pro tunc, vt ſæpe fit. Cæterum de Aiacis in principes rebellione eo in libro haud ſcio meminerit Homerus, ſed de prioribus annis hoc [illegible] intelligi poteſt opinor.

Cæranon Iphitidẽq; Alaſtoraq; Chromiumq;.

¶ Prima hæc duo carmina ſunt ex Iliad. v. quarum alterum Vergil. lib. ix. Aeneid. ad finem habet. Tertiũ eſt ex Iliad. xi. vbi tamen Cherſidamante non Pheridamante legitur. Quare ex his locis hic nomina reſtituenda ſunt.

Qua patuit ferro letalem condidit enſem.

¶ Raphael exponit, quatenus patuit & ceſſit ferro, qđ ego planè fateor me non intelligere, ſed puto de armato Aiace hoc dictum, qui quæſierit locum depoſitis ab ea parte armis qua munitiſſimi eſſe ſolebant, vt ferrum conderet.

Pugnantem pro ſe proauitaq; regna tuentem

¶ Illud ſe, & Hectorem & Aſtyanacta referre poteſt. Proauita autem generaliter dixit pro maiorum regno, & tuentem propriè à tuor, vnde & tutor.

Immergitq; manus, fœdataq; ſanguine ſonti.

¶ Raphael ſontis legiſſe videtur, nam exponit, Sanguine ſontis, ideſt, ſanguine nocentis ac ſcelerati Polymeſtoris. Sed ſonti etiam legi poteſt.

Sacra & ſacra altera patrem.

¶ Ita ſanè legit Raphael, & priora ſacra, Veſtæ ignem intelligere videtur. Alii ſacer maſculinum legunt, & neutrũ plurale ſubiungunt, Sacer Aeneas, & ſacra altera, nempe patrem humeris. Ego lectori diiudicandum relinquo.

Ecce facit medius natas ab Echione Thebis.

¶ Facit cum pondere, quaſi qui adhuc faciat. Quidam etiam ab Orione legunt, pro ab Echione, ſed magis placet Raphaelis lectio.

Et iam Dulychios portus Itachaq; Samumq;

¶ Quidam Samemq; legẽdum putant, ſed Strab. lib. x. ſatis indicat Samum & pro inſula Cephallenia, quæ Tetrapolis eſt, accipi, & pro vrbe. Hoc aũt loco ingenue agit Raphael, qui has fabulas, alteram de indice in ſaxum conuerſo, alterã de Moloſſi filio ſe ignorare fatetur. Ego eas obſcuras cenſeo, itaque à Poeta obiter attactas, vt ita dicam.

Quã dum pectendos præbet Galathea capillos

¶ Mollis nymphæ vitam expreſſit) præbet autem iis intelligo qui ei famulabantur.

Puniceus de mole cruor manabat.

¶ Hoc in loco manifeſte puniceum intelligit rubium colorem nempe ſanguinis. Subiungit enim ſequente verſu, Temporis exiguum rubor euaneſcere cœpit. Ariſto. in Meteoris vbi de Iride, infimum eius colorem Alurgon vocat, ſupremum phœniceum cùm tamen paſſim interpretes Alurgon puniceum vertant.

Cum moles tacta dehiſcit.

¶ Omnes tacta legunt, at ego iacta mallm, intelligo enim ſaxum à Polyphemo iactum. Sequente autem verſu pro properata, quidam legunt procera.

ALLEGORIAE IN XIII. LIBRVM OVID. METAMORPHO.

COnſedere duces & vulgi ſtante corona, Surgit ad hos clypei dominus ſeptẽplicis Aiax. ¶ In hoc. xiii. Ouidius primo tractat litẽ ortam inter Vlyſſem & Aiacem propter arma Achillis & qualiter Vlyſſes dicta arma obtinuit. Sed ad hiſtorias veniamus. ¶ De Vlyſſe dicitur cum Græci contra Troianos prælarentur, inter Græcos erat Vlyſſes ſapiẽtiſſimus fortis & audax patienſq; laboris, qui videns exercitum ocioſum ludum ſcacorum inuenit, vt ſic milites occupati à ſeditionibus arcerentur. Ad quod quidem bellum inuitus fuerat ductus Vlyſſes. Nam vt hoc deuitaret, ideſt cum contra Troianos ire nollet, inſanum & furibundum ſe eſſe ſimulauit, & in argumentum ſtultitiæ, terram ſterilem arauit, & ſal ibidem ſeminauit. Palemedes autem vt ſciret veritatem vtrum eſſet inſanus an non, ante aratrum & ante boues filium Vlyſſis poni fecit. A quo dum pater aratrum diuerteret cognitum eſt quòd inſanus non erat. Et cum hoc Palamedes prodidiſſet, ductus eſt Vlyſſes cum aliis ad bellum Troianum per violentiam.

¶ Allega ſi vis q̃ natura in periculo nunq̃ mẽtiri põt, & q̃q̃

in alia cauſa diſſimuletur in neceſſitate tamen nunquam poteſt ſe celare, quin proprium ſanguinem habeat defenſare, Eſaiæ. xlix Nunquid obliuiſci poteſt mulier infantẽ ſuum?

De Palamade.

ℭPalamedes ſemper fuit inuiſus Vlyſſi, eo quòd ipſum deprehenderat quando furorẽ fingebat, ideo volens ſe vindicare aurum multum ſub lecto eius abſcondit, & tandem quaſdam falſas literas ſcripſit ipſi ex parte Priami, Palamedi mandando quòd vel Græcos proderet vel aurum quod erat ſub lecto ſuo reſtitueret. Et dictas literas cuidam interfecto Troiano ſuppoſuit, quæ inuentæ ad principes deferuntur. Interim Palamedes tanquam proditor accuſatur. Qui cum ab Vlyſſe conſilium peteret, conſuluit ei quòd fortiter negaret & etiam morti ſe obligaret, ſi illud aurum ſub lecto ſuo vnquã repertum eſſet. Quo facto aurum quæritur ſub lecto Palamedis, & inuenitur, & ſtatim à proceribus Palamedes condemnatur, & ſic per Vlyſſem proditorem morti traditur. ℣ Illud poteſt allegari contra malitias proditorum qui per multas vias ſolent mortem & damna hominum procurare, & non dubitant propriam animam perdere. ℣ Poteſt etiam dici quod fatuum eſt, quòd homo illi cui nocuit ſe cõmittat, vel ab eo conſilium petat, ſicut in fabula ſerpentis dicitur, quẽ cum ruſticus percuſſiſſet, & ille locutus per miſericordiã petiiſſet ruſticus ab eo petiit ſi bonum erat ei ſeminare; qui reſpondit quòd ſic, Verũtamen inquit cui male feceris nõ credas. Seminauit igitur ruſticus & proſpere ſucceſſit ei, propter quod ſerpentem ſecum duxit & lacte eum pauit. Alio autem anno & alio ruſticus idem à ſerpente petebat, & in omnibus quæ cõſulebat ſerpens, lucrum & proſperitatem inueniebat. Accidit igitur quòd ſerpens quaſi domeſticus factus occaſione inuenta filium ruſtici occidit, & tunc ruſtico dixit, quòd in nullo ipſi quẽ læſerat credere debuit, quia dato quòd inimicus videatur reconciliari quandoque, tamen ſi locum inuenerit, ad vindictam prorũpit. Ideo bonum eſt prouerbium quo dicitur. A muliere repudiata & ab inimico reconciliato, libera nos domine, quia Eccleſiaſti. xij. Non credas inimico tuo in æternum. Sicut enim æramẽtum æruginat nequitia illius, & ſi humiliatus vadat curuus abiice animũ tuũ, & cuſtodi te ab illo. Nõ ſtatuas illum penes te, nec ſedeat ad dexteram tuam, ne conuerſus ſtet in loco tuo, ne forte conuerſus in locum tuum inquirat cathedram tuam in nouiſſimo cognoſcas verba mea & in ſermonibus meis ſtimuleris. Quis enim medebitur incantatori à ſerpente percuſſo, & omnibus qui appropriant beſtiis? & qui cõmitatur cum viro iniquo, & obuolutus eſt in peccatis eius. Vna hora tecum permanebit, ſi autem declinaueris non ſupportabit. In labiis ſuis indulcat inimicus, & in corde ſuo inſidiatur vt ſubuehat te in foueam. In oculis tuis lachrymatur inimicus, & ſi inuenerit tempus non ſatiabitur ſanguine.

De Polymeſtore.

ℭPolymeſtor erat quidam rex propè Troiam, cui Priamus rex Troianus, bellis Græcorum laceſſitus, Polydorum puerum filium ſuum cum magno auri pondere educandum commiſit, qui Priamo cum filiis ſuis cõſumpto, & vrbe ſuccenſa, ductus cupidine auri puerum occidit, & in mare proiecit. Cuius corpus in conſpectu reginæ Hecubæ matris pueri, quæ à Græcis captiua ducebatur, per mare fluctuando apparuit. Quæ ſtatim comperto filio, & cognita Polymeſtoris perfidia, ad eũ vadit ſe ipſi velle loqui aſſerit, & auri magnam quantitatem ipſi tradere ad reſeruandum filio fingit. Qui omnia ſe pro filio ſeruaturũ fideliter repromiſit. Sed Hecuba cum aliis matronis concaptiuis dolore filii proditorie occiſi, Polymeſtorẽ cum vnguibus aggreditur, ita quòd in vindictam filii ab ipſa & matronis vnguibus iugulatur. Tandem vero Hecuba dolore nimio tam filiæ ſuæ Polixenæ, quam Græci ſacrificauerant animæ & ſepulchro Achillis, quàm filii ſui Polydori ſic nequiter interfecti, in canem mutata eſt. Quæ cum Græcis latrando vitiaretur, ab ipſis fuit lapidata. Quod nihil aliud fuit, niſi quòd præ dolore fuit in rabiem verſa. ℣ Allega contra perfidos, quia vbi vidẽt alicui ipſis commiſſo, & in eis confidenti aliquod infortunium accidiſſe, ſolent ipſi fidem frangere, & ipſum in mortem quandoque tradere ne aurum, quod pro eo acceperant oporteat reddere. Eccle. xxxi. Lignum offenſionis eſt aurũ. Proditor enim qui cupiditate auri, alios morti tradit, ſuum finaliter reportat præmium, & nunquam de taliter acquiſitis reportat gaudium ſed matronæ Troianæ, ideſt boni viri eos vituperant & impugnant.

Alleg. fab. Mẽnonis.

ℭIſte Memnon poteſt ſignificare Chriſtum qui fuit filius Auroræ, ideſt beatæ Mariæ virginis, quia iſte in bello Troiano, ideſt in prælio Crucis fuit occiſus & in igne paſſionis combuſtus. Sed mirabiliter inde aues euolauerunt, ideſt viri ſpirituales geniti fuerũt, & potiſſimum fideles milites & combuſti qui ad ſepulchrum eius debent ad præliandum accedere, & ꝓ ipſo ſe morti exponere. Quod etiã de martyribus poteſt dici qui ex Chriſti corpore mortuo naſci dicũtur pro eo quòd inde exẽplariter ad mortis prælium animantur.

Alleg. filiarũ Anii regis.

ℭDic quòd tales filiæ ſignificare poſſunt eccleſiaſticos doctores, qui debent eſſe filiæ vel fœminæ propter molliciam benignitatis & debent eſſe filiæ regis Chriſti per imitationem ſuæ ſanctitatis. Pſal. Dilexerunt te filiæ regum. Dato igitur quòd iſtæ filiæ, ideſt iſti doctores eccleſiæ talis virtutis exiſtant quòd quicquid tangunt, ideſt authoritates & exẽpla ſcripturarum & rerum quæ accipiunt in cibos doctrinæ per expoſitiones conuertant, ita quòd panem & vinum & oleum, ideſt doctrinam ſolidiorem, dulciorem, & clementioremq; inde faciant. ſæpe tamen fit quòd iſtos diabolus nititur capere per peccatũ & eos ducere ad bellum Troianũ, ideſt ad mundi negocia & tumulum, vt ſcilicet virtutẽ ſuam conuertant in ſapientiæ humanæ vſum, ſed iſti nullo modo ſolent conſentire, nec panem filiorum canibus erogare, immo debent fieri columbæ, ideſt gemebundi, benigni, humiles & deuotæ. Eſa. lx. Qui ſunt iſti qui vt nubes volant & quaſi columbæ ad feneſtras ſuas? ſicut enim nubes pluunt alios per doctrinã irrigando, & volãt ad feneſtras ſuas proprios euentus & non mundi negocia frequẽtando. ℣ Vel dic quòd tales filiæ ſignificant quoſdam auaros in quibus vel deus vel fortuna videtur concedere quòd omnia quæ tangunt in ſegetes mutantur, & omnia quæ faciunt lucrum in lucrum vertantur, ſicut ad literam patet de multis, quia quicquid agunt ad vtilitatem venit. Iob xxi. Semen eorum permanet cum eis. Sed nihilo minus ſæpe fit quòd iſti ita auari ſunt, quòd inde exercitum bellantium nunquam per eleemoſynas nutriunt, ſed potius in colũbas, ideſt luxurioſos & carnales ſe cõuertunt. Iob. xii. Abundãt tabernacula prædonũ.

Alleg. fab. Polyphemi, Galatheę & Acidis.

ℭDic quòd ita faciunt inuidi. Si enim contingat quòd aliquis cuius amorem cupiunt acquirere, alterum prædiligat, ſæpe nituntur opprimere, vtrique detrahere & vtrunq; diffamare. ℣ Vel dic quòd per Galatheam potes intelligere albam deam, & dicitur à gala quod eſt lac, & theos quod eſt deus vel dea, quaſi dea lactea, ideſt alba, per Acim intellige caſtitatem, per Polyphemum intellige plurimum corruptũ, vel fœmineum. Et dicitur à Poly quod eſt pluralitas, & phemos quod eſt fœmina, quaſi plurimus fœmineus, quia tunc dicitur Polyphemus Acim, ideſt corruptio caſtitatem interficere, quando corruptio prædominatur caſtitati.

Alleg. fab. Glauci.

ℭDic quòd iſte piſcator malum prædicatorem deſignat qui bene prædicat ſed male viuit, quia ſæpe fit quòd prædicationem piſces mortui, ideſt peccatores. Acab primo, Facies hominis quaſi piſces maris, herbam doctrinæ eius tangunt, & ſic ipſi per gratiã viui fiunt, & in mare, ideſt in laborũ amaritudinem ſe immergunt. Ipſe autẽ Glaucus vidẽs alios virtute doctrinæ ſuæ viuificatos quandoq; & ipſe herbã virtute cuius viuificati ſunt, ſcilicet doctrinam propriam per executionem tangit, inquantum quod prædicat operatur. Et ſic iſte efficitur piſcis maris, inquantum in virum ſanctum contritum & amarum per dei gratiam trãsformatur. primo Regũ x. Mutaberis in virum alterũ, qui pro prima parte eſt homo propter rationẽ & diſcretionẽ. In parte altera piſcis per deuotionem, & coloris glauci per conuerſationẽ. ℣ Vel dic, talis herba eſt pœnitentia ſeu charitas quæ conuerſione mirabili de mortui facit viuos, & de hominibus facit deos; & de peccatoribus facit iuſtos. i. Ioan. iii. Tranſlati ſumus de morte ad vitam quoniam diligimus fratres.

P. OVIDII NASONIS.
METAMORPHOSEOS.
LIBER XIIII.

ARG. FABVLAE SEQ.

GLaucus Anthedonius ſupradictus Scyllam circa Siciliam conſpicatus cum adamaſſet, & quia nollet ſequi appetentem, venit ad Circem, obſecrans remedia, vt amanti ſuccurreret, quem illa non leui cupiditate capta nequiens a propoſito retardare amore indicat dicens quæ eſſet, quæ ſibi præferretur. Iuſtructa enim Hecates carminibus venit in locū in quo Scylla ablui conſueuiſſet, venenis imbuit, quibus illa tenus pube canibus eſt efferata, vt amantibus odio ac timori eſſet. Quod ob factum illa poſtea in Vlyſſem amatum ab ea exercuit ſæuitiam, quod * Glaucus factum hoc a Circe dolenter tulit.

IAm'q; Giganteis iniectá faucibus Aetná,
Arua'q; Cyclopū, quid raſtra, qd uſus aratri
Neſcia, nec quicquá iūctis debentia bobus.
Liquerat Euboic^us tumidarū cultor aquarū,
Liquerat & Záclé, aduerſa'q; mœnia Rhegi,
Nauifragum'q; fretū, gemino qd littore preſſū
Auſoniæ, Siculæ'q; tenet confinia terræ.
Inde manu magna Tyrrhena per æquora uectus
Herbiferos adiit colles, atque atria Glaucus
Sole ſatæ Circes uariarum plena ferarum.
Quà'm ſimul aſpexit dicta, accepta'q; ſalute.
Diua Dei miſerere, precor. nam ſola leuare
Tu potes hunc. dixit (uidear modo dignus) amoré.
Quanta ſit herbarum Titani potentia nulli,
Quà'm mihi cognitius qui ſum mutatus ab illis,
Ne'ue mei non nota tibi ſit cauſa furoris,
Littore in Italico Meſſenia mœnia contra
Scylla mihi uiſa eſt, pudor eſt promiſſa, preces'q;,
Blanditias'q; meas, contempta'q; uerba referre.
At tu ſiue aliquod regnum eſt in carmine, carmen
Ore moue ſacro, ſiue expugnatior * herba eſt,
Vtere tentatis operoſæ uiribus herbæ,
Nec medeare mihi, ſanes'q; hæc uulnera, mando,
Fine'q; nil opus eſt. partem ferat illa caloris
At Circe (neq; enim flammis habet aptius ulla,
Talibus ingenium, ſeu cauſa eſt huius in ipſa,

RAPH. IAm'q; gigãteis. Glaucus cum à Scylla fuiſſet ſpretus, ſe ad Circem Solis filiam herbis, carminibuſq; potentiſſimã cõtulit, eam'q; exogauit vt ſibi opem ferret, efficeretq; carminibus vt à Scylla redamaretur. Sed Circe illius ſtatim amore capta ipſum in ſuos amplexus pellicere tentauit, à quo ſpreta cum fuiſſet, omnium indignationem in Scyllam conuertit, ac ſinum quẽdam in quem deſcendere Scylla ipſa conſueuerat, venenis infecit, quibus pubetenus in varia monſtra conuerſa, cum ſibimet ipſi diſpliceret, in fretum Siculum deſiluit, vbi cũ alios, tum in Circes odium Vlyſsis ſocios ſubmerſit, ac forſitan etiam Aeneæ ſtruxiſſet inſidias, niſi iam in ſaxum fuiſſet conuerſa, quod etiamnum à nautis vitatur. [Scylla in monſtrum]

*a.l.at ¶ Giganteis faucibus) capitibus gigantum qui oppreſſi Aetna dicuntur. ¶ Quid raſtra) ſint verbum quod ſæpe elegãter prætermittitur ſubaudiatur. ¶ Neſcia) arua nanque illa nunquam fuerãt arata. ¶ Euboicus cultor) Glaucus Anthedonius. ¶ Tumidarum aquarum) periphraſis eſt maris. ¶ Liquerat & Zanclen) Zancle, vt in ſuperiore diximus libro, eadem eſſe cum Meſſena videtur. ¶ Aduerſaq; mœnia Rhegi) Rhegium è regione Meſſenæ ſitum eſſe ſignificat. Rhegium autem eſt vrbs in finibus Calabriæ vbi Sicilia ab Italia diſtracta fuiſſe memoratur. Vnde & Rhegiũ ἀπὸ τοῦ ῥήγνυσθαι dictum eſt, hoc eſt ab abrumpendo, quod eo in loco Sicilia ab Italia fuerit abrupta, vt Plinius tradit. [Rhegium.] ¶ Nauifragumq; fretum) in quo multa fiunt naufragia. Nam à nauibus frangendis nauifragum componitur quod nomen cum ſit hoc loco quatuor ſyllabarum, corrupte ferè tribus effertur. ¶ Preſſum) anguſtatum. ¶ Gemino littore) duobus littoribus Italico, & ſiculo. ¶ Auſoniæ Siculæq; tenet confinia) freto nanque Sicilia ab Italia diſterminatur. ¶ Inde) à freto. Nam mare inferum quod & Tyrrhenum vocatur, vſq; ad fretum protẽditur. ¶ Herbiferos colles) Circæum ſignificat, in quo monte Circe dicitur habitaſſe, quæ homines carminibus, ſuccis'q; herbarum in feras conuertebat. [Circæum] ¶ Simul) poſtquam. ¶ Modo) dummodo. ¶ Leuare) leuem facere. ¶ Titani) ò Circe filia Titanis & Solis. ¶ Cognitius) notius. ¶ Qui ſum mutatus) cauſam exponit, cur nulli ſit notius quanta ſit herbarum potentia quàm ſibi, quia inquit ab illis ſum conuerſus ex homine in Deum marinum. ¶ Mei furoris) amoris tam vehementis. ¶ Meſſenia mœnia contra) è regione Meſſenæ vrbis, quam & Zanclen appellatam fuiſſe diximus, eſt autem anaſtrophe, præpoſitio nanq; quæ præponi debet poſtpoſita eſt. ¶ Pudor eſt referre) me pudet tibi narrare. blanditiis nanque vſus erat Glaucus Deo non conuenientibus. ¶ Aliquod regnum) aliqua potentia. ¶ Expugnatior) potentior ad expugnandum & vincendum.

*a.l.expugnantior. ADDI. (Sed quid ſi legas expugnantior? id enim magis actiue diceretur.) ¶ Operoſæ) efficacis. ¶ Fine'que nil) quia nihil opus eſt fine, hoc eſt, nolo vt amori meo finis imponatur. ¶ Partem ferat illa caloris) hoc eſt, illa quoq; mei amore capiatur. Vellet enim Glaucus efficeret Circe, vt à Scylla redamaretur. ¶ Ingenium aptius) naturam aptiorem. ¶ Talibus flammis) talibus amoribus. ¶ In ipſa) in ipſius voluntate ad amores, libidinem'que prona.

¶ INDICIO

Seu Venus indicio facit hoc offenſa paterno)
Talia uerba refert. melius ſequerere uolentem.
Optantemq́; eadem, paríq́; cupidine captam.
Dignus eras ultro, *poteras certeq́; rogari,
Et ſi ſpem dederis (mihi crede) rogaberis ultro.
Ne dubites. adſitq́; tuæ fiducia formæ.
En ego cum Dea ſim, nitidi cum filia Solis,
Carmine cũ tãtum, quantũ quoq; gramine poſſim,
Vt tua ſim uoueo ſpernentem ſperne, ſequenti
Redde uices, unóq; duas ulciſcere facto.
Talia tentanti, prius inquit in æquore frondes
Glaucus, & in ſummis naſcentur montibus algæ,
Soſpite quàm Scylla noſtri mutentur amores.
Indignata Dea eſt, & lædere quatinus ipſum
Non poterat, nec uellet amans, iraſcitur illi,
Quæ ſibi prælata eſt, Venerisq; offenſa repulſa,
Protinus horrendis infamia pabula ſuccis
Conterit, & tritis Hecateia carmina miſcet,
Cœrulaq́; induitur uelamina, per'q; ferarum
Agmen adulantum media proceſſit ab aula,
Oppoſitumq́; petens contra Zanclæa ſaxa
Rhegion ingreditur, feruentesq; æſtibus undas.
In quibus, ut ſolida ponit ueſtigia terra,
Summaq́; decurrit pedibus ſuper æquora ſiccis.
Paruus erat gurges curuos ſinuatus in arcus,
Grata quies Scyllæ, quo ſe referebat ab æſtu
Et maris, & cœli, medio cum plurimus orbe
Sol erat, & minimas à uertice fecerat umbras.
Hunc Dea præuitiat, portentificisq; uenenis
Inquinat. hic preſſos latices radice nocenti
Spargit, & obſcurum uerborum ambage nouorum
Ter noues carmen magico demurmurat ore.
Scylla uenit, mediaq́; tenus deſcenderat aluo,
Cum ſua fœdari latrantibus inguina monſtris
Aſpicit ac primo non credens corporis illas
Eſſe ſui partes, refugitq́;, abigitq;, timetq;
Ora proterua canum, ſed quos fugit, attrahit unà,
Et corpus quærens femorum, crurumq;, pedumq;,
Cerbereos rictus pro partibus inuenit illis.
Statq; canum rabies, ſubiectaq; terga ferarum
Inguinibus truncis, uteróq; extante coercet.

ARG. FABVLAE SEQ.

Docet eandem Scyllam transformatam eſſe in ſaxum, ne Aeneæ nauigante in Italiam nocere poſſit.

Fleuit amans Glaucus, nimiumq; hoſtiliter uſæ
Viribus herbarum fugit connubia Circes.
Scylla loco manſit, cumq; eſt data copia primum
In Circes odium ſocijs ſpoliauit Vlyſſem.
Mox eadem Teucras fuerat merſura carinas,
Ni prius in ſcopulum, qui nunc quoq; ſaxeus extat,
Tranſformata foret ſcopulum quoq; nauita uitat.

ARG. FABVLAE SEQ.

Cercopes propter fraudem, ſcelusque, quia boni * ſemper inſidiatores fuerunt exoſus eſt Iuppiter, qui vt qualem animum habuiſſent, talem & ſpeciem poſt obitum mendicarent, in ſimias conuerſi ſunt. Itaque Inarimen, Prochytenque inſulas proximas, quas hi incoluerant, nomine ſuo * Pithecuſas vocauit.

Hunc ubi Troianæ remis, auidamq; Charybdim
Euicere rates, cum iam propè littus adeſſent
Auſonium, Libycas uento referuntur ad oras.
Excipit Aenean illic animóq;, domóq;

RAPH. ❡INDICIO paterno) indicio Solis, qui illius cum Marte concubitum Vulcano indicauit, quare Venus indignata, omnem Solis progeniem turpiſsimis amoribus inquinauit. ❡ Volentem) me ſubaudiamus. ❡ Paríq́; cupidine) pari amore. ❡ Dignus eras) vltro poteras rogari. Sponte inquit ob pulchritudinem tuam poteras ac debebas à Scylla rogari. ❡ Adſitq́; tuæ fiduciæ formæ) hoc eſt tuæ pulchritudini confide. ❡ Voueo) votis exopto. Hic autem oſtendit Glaucum ſingulari quadam pulchritudine fuiſſe ornatum. ❡ Spernentem) Scyllã. ❡ Sequenti Redde vices) me vicisſim ſequere ac redama. ❡ Vnoq; duas vlciſcere facto) & me quæ tibi ea quæ rogaſti concedere nolo, & Scyllam quæ te eſt aſpernata. ❡ Prius in æquore) ante rerum natura commutabitur, quàm ego ab amanda Scylla deſiſtã. ❡ Frondes) arbores. pars enim pro toto per ſynecdochen frequenter vſurpatur. ❡ Algæ) herbæ ſunt maris peculiares algæ. ❡ Soſpite Scylla) incolumi & viua. ❡ Quatinus) quoniam. Quatenus vero in quantum ſignificat. ❡ Lædere nõ poterat) Deus enim erat. ❡ Amans) cauſa cur nolet quia amans. ❡ Repulſam Veneris) propter coitus repulſam. ❡ Infamia pabula) infames herbas propter nocumenta. ❡ Hecateia carmina) incantationes ab Hecate matre acceptas. ❡ Cœrula velamina) cœruleas veſtes & nigras. ❡ Proceſsit) exceſſit. ❡ Feruentesq; æſtibus vndas) periphraſis eſt freti, quod à feruẽdo eſt dictum. Significat autem Scyllam * pedibus fretum iuiſſe ingreſſam. ❡ Ponit veſtigia) ingreditur. ❡ Summaq; decurrit) hoc eſt, per ſummitatem maris currit ſiccis pedibus, quod niſi eſſet dea, maxime mirandum foret. ❡ Paruus erat gurges) gurgitem deſcribit in quo ſe lauare ſolebat Scylla Glauci amica. ❡ Medio cum plurimus orbe Sole erat) periphraſis eſt meridiei. ❡ Medio orbe) medio cœlo. ❡ Præuitiat) ante inficit præcorrumpit. ❡ Portentificis venenis) portenta ac monſtra facientibus. ❡ Inquinat) inficit. ❡ Preſſos latices) ſuccos expreſſos ex herbis noxiis. ❡ Magico ore) hypallage eſt. Magicum enim carmen accipimus. ❡ Demurmurat) deorſum murmurat. ❡ Fœdari) deturbari. ❡ Abigit) depellit manibus. ❡ Ora proterua) proba, rapida. ❡ Corpus fe.) carnem ac pulpam ſummarum coxarum. Femora enim ſummitates coxarum dicuntur, ac pro inguinibus ponuntur, vnde femoralia declinantur, quibus pudenda teguntur. ❡ Cerbereos rictus) ora canum Cerbero ſimilium. ❡ Stat) horret. ❡ Inguinibus truncis) mutilatis, nam inguina in canes fuerant conuerſa. ❡ Vtero ex) eminente ventre. ❡ Coercet) continet, comprimit. ❡ Fleuit amans Glaucus) quia amans fleuit Scyllæ fatum. ❡ Scylla loco manſit) in eodem gurgite remanſit. ❡ In Circes odium) ſciebat enim Vlyſſem à Circe amari. Multos autem eius ſocijs in freto Siculo amiſit Vlyſſes, vt in Odyſſea narrat Homerus.

ADDI. {[illegible]
[illegible]
Odyſſ. xii.}

❡ Mox) paulopoſt. ❡ Teucras cari.) naues Aeneæ Troiani. ❡ Fuerat merſura) ſubmerſiſſet, niſi quo tempore illac tranſijt Aeneas, in ſcopulum iam mutata fuiſſet. ❡ Ni prius in ſcopulum) & alij geographi, & Plinius imprimis ſcribunt Scyllam ſaxum eſſe ingens freto imminens, quod in parte ſuperiore humanam habet effigiem in inferiore vero plures habet cauernas, quibus vndæ refractæ latratus canum & luporum vlulatus referre videntur. ❡ Hunc vbi Troianæ) errores Aneæ deſcribat poeta, vt cum ad Pithecuſam eum deduxerit inſulam, commodius Cercopum in Simias Metamorphoſin deſcribere poſsit. ❡ Auidam Charybdim) quæ deuorat naues atque euomit.

Scyllæ inguina in canes.

*a.l. Circẽ

Scylla in ſcopulum.

* Poti⁹ ex bonis exẽplaribus.

*a.l. bonis

*a.l. illos.

Non bene diſsidium Phrygii latura mariti
Sidonis, in'que pyra ſacri ſub imagine facta
Incubuit ferro, decepta'que decipit omnes.
Ruſus arenoſæ fugiens noua mœnia terræ.
Ad ſedes Erycis, fidum'que relatus Aceſten,
Sacrificat tumulum'que ſui genitoris honorat.
Quaſque rates Iris Iunonia penè cremarat,
Soluit, & Hippotadæ regnum, terras'que calenti
Sulfure fumantes, Acheloidum'que * relinquit
Sirenum ſcopulos, orbata'que præſide pinus
Inarimen, Prochiten'que legit, ſterili'que locatas
Colle Pithecuſas habitantum nomine dictas.
Quippe Deum genitor fraudē, & periuria quondā
Cercopum exoſus, gentis'que admiſſa doloſæ
In deforme uiros animal mutauit, ut iidem
Diſsimiles homini poſſent, ſimiles'que uideri.
Membra'que contraxit, nares'q; à fronte remiſſas
Contudit, & rugis perarauit anilibus ora,
Tot'q; uelatos flauenti corpora uillo
Miſit in has ſedes, nec non prius abſtulit uſum
Verborum, & natæ dira in periuria linguæ.
Poſſe queri tantum rauco ſtridore reliquit.

ARG. FABVLAE SEQ.

Apollo Iouis & Latonæ filius Glauci filiam cum diligeret, pro concubitu optandi veniam tribuit, at illa in longum victura tempus ſpatians in littore hauſto pugno arenæ petit tot annorū ſpatium quot partes eius dinumerare poſſit. Igitur præſtata fide, ad tempora ſenectute dilapſo corpore relicta eſt vox, quæ Sibyllam indicaret. Deus vero fertur voluiſſe mortari eam in eo munere, ſed illa neglexit Dei voluntatem.

Has ubi præterit, & Parthenopeia dextra
Mœnia deſeruit, læua de parte canori
Aeolidæ tumulum, & loca fœta paluſtribus uluis
Littora Cumarum, uiuacis'q; antra Sibyllæ

RAPH ❡NON bene ſa.) nā ſeipſam interfecit, vt ex carmine Virgiliano ēt pueris eſt notū. ❡Sidonis) Dido Sidonia decepta ab Aenea, q eā reliqt, quę ſibi illū vt maritū copularat. ❡Arenoſæ terræ) Carthaginis, vnde Hiarbas apud Virg. Cui littus arādū Dedimus. ❡Ad fines Erycis) mōs eſt Siciliæ Eryx (Eryx.) ab Eryce Amyci Bebriciorū regis & Veneris filio denoiatus. qui viribus corporis præſtās tādē cū Hercule ceſtibus pugnās occubuit, vnde Venus Erycina fuit appellata. ❡Iris Iuno.) à Iunone miſſa. notū eſt autē ex qnto Virg. ❡Hippotadę re.) Aeolias inſulas. (Hippotades.) Nā Aeolus Iouis fuit filius ex Aceſta Hippotæ Troiani filia. (ADDI.) {De ratione nois Hippotadæ, ſupra vide annotationes.} ❡Sirenū Acheloidū) Acheloi filiarū. (Sirenes.) Sirenes enim Acheloi filiæ ex Calliopę muſa fuiſſe dicunt, quę iuxta fretū Siculū habitantes ſuauiter adeo canebant, vt ſi lac nauigātes ſopirent, ſomnoq; oppreſſos, mergerent. (Sirenes tres.) Tres autē fuiſſe dicūtur, Parthenope, Leucoſia, Ligia. (ADDI.) {De Sirenibus, in Scholiis Homeri Odyſſea M. in hūc modum legimus: κατὰ μὲν τοὺς πολλοὺς Ἀχελῴου καὶ Στερόπης τῆς Πορθάονος Σειρῆνες, κατ' ἐνίους δὲ Ἀχελῴου καὶ Τερψιχόρης, μιᾶς τῶν Μουσῶν. ἑλόμεναι δὲ παρθενίαν, ἐμισήθησαν ὑπὸ Ἀφροδίτης, καὶ ἔχουσαι πτερὰ ἀπέπτησαν εἰς τὸ Τυρρηνικὸν κλίμα, καὶ νῆσον κατέσχον Ἀνθεμοῦσαν ὀνομαζομένην. Ὀνόματα δὲ αὐτῶν Ἀγλαοφήμη, Θελξιέπεια, Πεισινόη καὶ Λιγεία. Quæ nomina vt à ſuperioribus quæ à Regio ponuntur, variant, ita rurſum ſunt qui aliter eadē tradant, vt in Cōmētariis Apollonii, vbi hæc ponuntur Θελξινόη, Μολπὴ καὶ Ἀγλαόφωνος. Pauſanias autē in Bœoticis addit eaſdem etiā cum Muſis aliquando certaſſe canendo, victisq; pennas ablatas, ex quibus Muſæ ſibi coronas fecerint, ſed hæc paſſim obuia. Illud vero hoc loco videndum, vtrū pro Acheloidum, legēdum ſit Acheloiadum ab Acheloicis deducto patronymico. Neq; enim aliter verſus conſtat, & annotarunt idem alii quoque.} ❡Orbataq; præſide pinus) nauis Palinuro gubernatore priuata, vt plene Virgilius narrat. ❡Inarimen Prochytenq; legit) tranſit. Inarime autem inſula (Inarime.) eſt in ſinu Campano in qua eſt mons flāmas eructans. Prochyte vero inſula eſt ſic dicta, quod terræmotu ab Aenaria (Prochyte.) ſit profuſa. nam προχέω ſignificat profundo. ❡Pithecuſas habitantum noīe dictas) Pithecuſa inſula eſt in ſinu Campano (Pithecuſa.) vrbem in monte habens Pithecuſas, à multitudine ſimiarum dicta. Nam πίθηκος ſimia dicitur. Iuppiter enim Cercopum (Cercopes in ſimias.) perfidiam odio habens eos in ſimias conuertit, hancq; inſulā illis aſsignauit habitandā. Plinius vero audacter ab Ouid. diſſentiens ſcribit Pithecuſam nō à ſimiarum multitudine, vt aliqui exiſtimauere, ſed à figulinis doliariorū denominatam eſſe: Pithos nanque dolium à Græcis appellatur. ❡Cecropidum exoſus) cum maxima Atheniēſium, qui & Cecropidæ dicuntur ignominia ſic legitur, cum præſertim nusquam lectum ſit Athenienſes Ioui odio fuiſſe, quare loco Cecropidum audacter cōtenderim Cercopum penultima producta eſſe legendum. Nam (vt ſcribit Suidas) Candulus & Atlas fratres fraudulentiſſimi fuerunt, qui propter ſceleſtos mores Cercopes nominati ſunt: hoc eſt, deceptores, quod aduenas omnes ac Iouem quoque decipere conati ſunt. quare indignatus Iuppiter in ſimias, quas Græci πιθήκους vocant, transformauit. Cercopas autem homines fuiſſe doloſos ac perfidos indicio eſt hoc Græcorum prouerbium, ἀγορὰ Κερκώπων, id eſt, forum Cercopum. Quod quidem prouerbium in malignos & fraudulentos vſurpatur. Inde etiam κερκωπίζειν Græci dicunt pro eo quod eſt decipere & fraudare. Videtur autem ad id alludere, quod Cercopitheci ſimiæ caudatæ dicuntur, quamuis ἀπὸ τῆς κέρκου, hoc eſt à cauda cognominentur. Cercopa ſane (vt ait Sex. Pom.) Græci appellant lucrari vndique cupientem, quaſi κέρδωνα, quem nos quoque lucrionem vocamus. Hora.* quoque in Cercopas carmine inuectus eſt, vt narrat Plutarchus. ❡Poſſe queri) facultatem querendi, ac lamentandi. Verbum enim pro nomine poſitum eſt.

*a.l. Acheloiadū ſyllabæ ratione ita exigente.

*a.l. Home.

❡Has vbi præterit) aduentum Aeneæ ad Sibyllam deſcribit poeta, vt Sibyllam ipſam in vocem tandem conuerſam fuiſſe exponat. (Sibylla in vocem.) Nam Sibylla dum eſſet virgo ab Apolline amata, cum ab eo vt quicquid vellet peteret hortante impetraſſet, vt tot annos viueret, quot in manu arenas tenebat, oblita eſt adiicere voto, ne vnquam ſeneſceret. Quare cum Phœbo morem gerere noluerit, ad tantum decrepitatis peruenit, vt à corpore derelicta tota in vocem fuerit commutata. ❡Parthenopeia mœnia) Neapoli, quæ & Parthenope ab vna Sirenum illic ſepulta fuit appellata. (Parthenope.) ❡Canori Aeolidæ) Miſeni Aeoli filii, Quo non præſtantior alter Aere ciere viros, Martem'que accendere cantu, vt canit Virgilius, vnde etiam promontorium Miſenum fuit appellatum. (Miſenus.) ❡Littora Cumarū) Cumę vrbs Campaniæ antiquiſsima Italicarum vrbium, atq; Siculorum, à Chalcidenſibus quidē cōdita (vt Strabo inquit) ſed à Cumæis denominata. Nā Coloniæ ductores Hippocles Cumæus, & Megaſthenes Chalcidēſis inter ſe pepigerunt, vt Chalcidenſium quidē colonia eſſet, à Cumęis vero nomē acciperet. Alii ἀπὸ τῶν κυμάτων, hoc eſt, ab vndis Cumas ſcribunt fuiſſe denominatas. Sed prior nominis huius ratio mihi verior eſſe videtur. Viuatis Sibyllæ) quæ ſeptingentos iā annos vixiſſet, vt ipſa paulopoſt narrat. Adamatæ nanq; ab ſe Apollo conditionem tulit, vt quicquid vellet optaret: ſe enim nihil negaturum. Illa hauſta manu arena petit vt tot annos viueret, nec adiecit ne ſeneſceret. Quare adeo conſenuit, vt vox ei ſola ſupereſſet. Sibylla vero ex ſententia Marci Varronis omnis fœmina vates nuncupatur, vel ab vnius Delphidis nomine, vel à cōſiliis Deorum enunciandis, (Sibylla.) σιοὺς enim Deos, & conſilium βουλὰν appellabant Aeolico genere ſermonis. Itaque Sibyllam dictā eſſe quaſi σιοβούλαν ſcribit Varro, eaſq; decem numero fuiſſe, quas quidem omnes (Sibyllæ decem.) enumerauit ſub authoribus, qui de ſingulis ſcriptitarunt. Prima autem fuit Perſica. Secunda Libyca. Tertia Delphica. Quarta Cimeria. Quinta Erythræa. Sexta Samia. Septima Cumana nomine Amalthea, quæ ab aliis Herophile, vel Demo-

Intrār,& ut manes adeat per Auerna paternos
Orat.at illa diu uultum tellure moratum
Erexit,tandem'que Deo furibunda recepto.
Magna petis dixit,uir factis maxime, cuius
Dextera per ferrum eſt,pietas ſpectata per ignes.
Pone tamen Troiane metum potiere petitis,
Elyſiasq; domos & regna nouiſsima mundi
Me duce cognoſces,ſimulachraq; chara parentis.
Inuia uirtuti nulla eſt uia.dixit.& auro
Fulgentem ramum ſylua Iunonis Auernæ
Monſtrauit,iuſsitq; ſuo diuellere trunco.
Paruit Aeneas,& formidabilis Orci
Vidit opes,atauos'q; ſuos,umbram'q; ſenilem
Magnanimi Anchiſæ.didicit quoq; iura locorum,
Quæ'q; nouis eſſent adeunda pericula bellis.
Inde ferens laſſos auerſo tramite paſſus
Cum duce Cumæa fallit ſermone laborem.
Dum'q; iter horrendū per opaca crepuſcula carpit.
Seu Dea tu præſens,ſeu Diis gratiſsima dixit,
Numinis inſtar eris ſemper mihi,me'q; ſatebor
Muneris eſſe tui,quæ me loca mortis adire,
Quæ loca me uiſæ noluiſti euadere mortis.
Pro quibus aerias meritis euectus ad auras,
Templa tibi ſtatuam,tribuam tibi thuris honores.
Reſpicit hunc uates & ſuſpiratibus hauſtis,
Nec Dea ſum dixit,nec ſacri thuris honore,
Humanum dignare caput,neu neſcius erres,
Lux æterna mihi,caritura'q; fine dabatur,
Si mea uirginitas Phœbo patuiſſet amanti.
Dum,tamē hanc ſperat; dū præcorrumpere donis
Me cupit.elige ait uirgo Cumæa,quid optes,
Optatis potiere tuis.ego puluieris hauſti
Oſtendens cumulum,quot haberet corpora puluis,
Tot mihi natales contingere uana rogaui.
Excidit,ut peterem iuuenes quoq; protinus annos.
Hos tamen ille mihi dabat,æternam'q; iuuentam,
Si Venerem paterer.contempto munere Phœbi
Innuba permaneo,ſed iam felicior ætas
Terga dedit,tremuloq; gradu uenit ægra ſenectus,
Quæ patienda diu.nam iam mihi ſecula ſeptem
Acta uides.ſupereſt numeros in puluieris æquem,
Tercentum meſſes,tercentum muſta uidere.
Tempus erit,cum de tanto me corpore paruam
Longa dies faciat,conſumpta'q; membra ſenecta,
Ad minimum redigetur onus, nec amata uidebor,
Nec placuiſſe Deo.Phœbus quoq; forſitan ipſe
Vel non agnoſcet,uel dilexiſſe negabit.
Vſque adeo mutata ferar,nulli'q; uidenda,
Voce tamen noſcar.uocem mihi fata relinquent.

ARG. FABVLAE SEQ.

Aeneas iter in Italiam tendēs ad Leſtrygonas venit,vbi Macareus Neritius comes Vlyſsis apparuit,congreſſuiq; eius eſt comitatus. Itaque cum expoſuiſſet Achæmenides apud Cyclopem quæ eſſent paſsi ſocii, ſimiliter & ille quæ a Circe cū Comite Eurylocho,qui potione accepta in varias figuras commutati ſunt,quodq; nouiſsime Vlyſſes remedio Mercurii eo venit,& ſocios recuperauit,ex eoq; Circen noriſſe ſe et in matrimonium,monuitq; Aeneam ne litoribus Circes accederet.

Talia conuexum per iter memorante Sibylla,
Sedibus Euboicam ſtygis emerſit in urbem
Troius Aeneas,ſacriſq; ex more litatis,

vel Demophile nominatur. Octaua Helleſpōtica. Nona Phrygia. Decia Tiburs noīe Albumea. Cæterū Cumana ad quam perueniſſe Aeneā Ouid.narrat, nouem libros attuliſſe ad regem Tarquinium Priſcum narratur, ac pro eis trecentos Philippeos poſtulaſſe. Regemq; aſpernatum pretii magnitudinē mulieris inſaniam deriſiſſe. Illā in conſpectu regis tres combuſiſſe, ac pro reliquis idem pretium poſtulaſſe. Tarquinium multomagis mulierem inſanire putaſſe, quæ demū tribus aliis exuſtis cum in eodē pretio perſeueraret, moto rege anus pertinacia reſiduos trecentis aureis emiſſe. {Autor Gel. li.i.ca.ix. De Sibyllis aūt earūq; numero, & noibus. Lact.lib.i.cap.vii.& Pauſanias in Phocicis q Cumæam hanc Sibyllam, non Herophilē ſed Demo vocatā addit, idq; authore Hypeocho quodā Cumano ciue. ¶ MANES paternos) animam Anchiſæ patris. ¶ Furibunda) furēti ſimilis. ¶ Deo recepto) Apolline accepto. ¶ Dextera) fortitudo. ¶ Per ferrum) per enſem, quo multos hoſtium interfecit Aeneas. ¶ Pietas ſpectata per ignes) nam ex incēdio Troiano & Deos penates, & patrem Anchiſen humeris exportauit Aeneas. ¶ Elyſiasq; domos) Elyſiū a Poetis fingitur locus eſſe apud inferos, vbi animæ eorū qui bene uixerūt, quieſcere in ſumma felicitate dicuntur. {Vocant autem ἠλύσιον proprie Athenienſes vt inquit Polemon, τὸ κατασκηφὲν χωρίον ſiue ut Heſychius & alii quidam τὸ ἱερόν, καὶ ἄβατον, τὸ ἄφθαρτον, ἀκήρατον, ὃ καὶ παρὰ ἄδαμον λέγουσιν οἱ ἄλλοι, ἀπὸ τοῦ μὴ λύσιν ἔχειν, quoniam ibi animæ a corporibus non ſoluātur vt idem Heſychius ait. Quamuis Seruius cōtra, qui ἀπὸ τῆς λύσεως Elyſium dictum putat, quoniam piorum animæ illic poſt corpus atq; animæ ſolutionē ac diſcretionem habitent. Atq; hoc alii circa Aegyptū ſtatuere, alii circa finem Oceani, vnde & Beatorū inſulæ de eodem intellexerunt. Virg. autem apud inferos poſuit, ſeparatum atq; diſtinctū ab eo loco, ubi noxii puniuntur.} Regna nouiſsima) inferos. ¶ Simulachraq; cha.pa.) hoc ex eorum opinione dictum eſt, qui aiūt hominem ex tribus cōſtare, anima, corpore, & ſimulachro. Animamq; cœlum petere. corpus reddi terræ, ſimulachrū ad iferos deſcēdere. ¶ Inuia virtuti nulla eſt via) nam ſubaudiatur. Eſt enim ſententia cauſam continens cur ſit ad inferos deſcēſurus Aeneas. ¶ Iunonis Auernæ) Proſerpinæ. Nemus enim iuxta Auernum & Plutoni & Proſerpinæ fuit dicatum. ¶ Formidabilis Orci) formidādi Plutonis. ¶ Inde ferens laſſos) ab inferis reuertēs. ¶ Laſſos paſſus) hypallage eſt. ipſe enim laſſus intelligitur. ¶ Fallit ſermone laborem) hoc eſt, loquendo efficit, vt labor non ſentiatur. ¶ Numinis inſtar) ad ſimilitudinem Deæ pro Dea. ¶ Muneris eſſe tui) me vitam abs te dono accepiſſe. ¶ Tribuam tibi thuris honores) hoc eſt, tibi tāquam Deæ ſacrificabo. ¶ Et ſuſpirati. hauſtis) ſuſpiriis tractis. ¶ Humanū) mortale. ¶ Dignare) dignum puta. ¶ Lux æterna) vita perpetua. ¶ Patuiſſet) expoſita & aperta fuiſſet. ¶ Optatis potiere tuis) voti tui compos fies. ¶ Pulueris hauſti) eruti. Tot na.) tot annos. ¶ Vana) ſtulta. ¶ Excidit) ē memoria fugit, oblita ſum. ¶ Hos tñ ille mihi da.) dediſſet. ¶ Si venerē pate.) ſi paſſa fuiſſem illū cotre mecū. ¶ Innuba) virgo, ſine nuptiis. ¶ Felicior ætas) iuuenilis ætas. ¶ Terga de.) fugit. ¶ Aegra ſen.) ab effectu, quod ægros homines reddat. ¶ Quæ patienda diu) quæ mihi per longum tempus eſt toleranda. ¶ Secula ſe.) ſeptingentos annos. nam ſeculum centum annorum ſpatiū cōplectitur. ¶ Supereſt ui.) poetica locutio, ſupereſt vt uideā. ¶ Tercentū m.& m.) tercentū annos intelligimus. ¶ Talia connexū) pulchra phantaſia ad deſcribendū ſociorū Vlyſsis in uaſtas feras Metamor. deſcendit poeta, ac eorūdem in humanā figurā reſtitutionem. Macareum.n. Neritium atq; Achæmenidem Vlyſsis comites fingit ea quæ ſibi euenerunt commemorare. De Odyſſea autē Homeri hæc ſumuntur. ¶ Conuexum per iter) arduum. ¶ Memorāte) narrante. ¶ Euboicam in urbā) Cumas dicit, quę a Chalcidenſibus Euboicæ populo conditæ fuerunt.

Sibyllini libri.

Aeneas ad inferos.

Littora adit nondum nutricis habentia nomen.
Hic quoque ſubſtiterat poſt tædia longa laborum
Neritius Macareus comes experientis Vlyſſei.
Deſertum quondam medijs in rupibus Aetnæ
Noſcit Achæmeniden, improuiſoque repertum
Viuere miratur, quis te caſus ue, Deus ue
Seruat Achæmenide? cur inquit barbara Graium
Prora uehit? petitur ueſtra quæ terra carina?
Talia quærenti iam non hirſutus amictu,
Iam ſuus & ſpinis conſerto tegmine nullis
Fatur Achæmenides, iterum Polyphemon, & illos
Aſpiciam fluidos humano ſanguine rictus,
Hæc mihi ſi potior domus, Ithacaque carina.
Si minus Aeneam ueneror genitore nec unquam
Eſſe satis potero (præſtem licet omnia gratus.
Quod loquor, & ſpiro, cœlumque & lumina ſolis
Aſpicio (poſſum ne ingratus & memor eſſe?)
Ille dedit, quod non anima hæc Cyclopis in ora
Venit, & ut lumen iam nunc uitale relinquam,
Vt tumulo, aut certe non illa condar in aluo.
Quid mihi tūc animi, niſi ✱ nō timor abſtulit omnē
Senſum, animumque, fuit? cū uos petere alta relictus
Aequora conſpexi. uolui inclamare, ſed hoſti
Prodere me timui ueſtræ quoque clamor Vlyſſis
Pene rati nocuit, uidi cum monte reuulſum
Immanem ſcopulum medijs permiſit in undas.
Vidi iterum ueluti tormenti uiribus acta
Vaſta giganteo iaculantem ſaxa lacerto,
Et ne deprimeret fluctus'ue lapis'ue carinam
Pertimui, iam me non eſſe oblitus in illa.
Vt uero fuga uos ab acerba morte reduxit,
Ille quidem totam gemebūdus obambulat Aetnā,
Prætentatque manu ſyluas, & luminis orbus
Rupibus incurſat fœdataque brachia tabo
In mare protendens gentem execratur Achiuam.
Atque ait, ô ſiquis referat mihi caſus Vlyſſem,
Aut aliquem ex ſocijs, in quem mea ſæuiat ira
Viſcera cuius edam, cuius uiuentia dextra
Membra mea laniem, cuius mihi ſanguis inundet,
Guttur, & eliſi trepident ſub dentibus artus,
Quā'm nullū, aut leue ſit dānū mihi lucis adēptæ,
Hæc, & plura ferox. me luridus occupat horror
Spectantem uultus etiam nunc cæde madentes,
Crudeles'que manus, & inanem luminis orbem,
Membraque, & humano concretam ſanguine barbā.

RAPH. Caieta. NVTRICIS nomen) Caietæ. Nam Caieta nutrix Aeneæ fuit, quæ moriens vrbi & portui nomen dedit, vt carmine Virgiliano notū. Tu quoque littoribus noſtris Aeneia nutrix Aeternam moriens famam Caieta dediſti. Neritius

Macareus. Macareus) hic forte ad Circes potentiam explorandam ab Vlyſſe miſſus, cū potionem ab ipſa Circe acceptam guſtaſſet, vnà cum omnibus ſocijs, præter vnum Eurylochum, qui nihil bibere voluit, in porcum fuit conuerſus, ſed precibus Vlyſſis Circe eos tandē priſtinæ reſtituit figuræ, vt Homer. in decimo Odyſ. libro narrat, vnde hæc omnia quæ a Macareo referuntur, ab Ouid. ſumpta eſſe videntur. Quæ vero narrat Achæmenides, in nono ipſius Odyſſ. leguntur. Hic quoque ſubſt.) illic quoque

Neritus remanſerat. Neritius) Ithacenſis. Neritus enim Ithacæ mons eſt. Experientis Vlyſſei) experti multa & paſſi Vlyſſis. Deſertum quondam) olim derelictum. Noſcit Achæmenidem) Achæmenides timore Polyphemi Cyclopis in Sicilia ab Vlyſſe relictus ab Aenea illac nauigante fuit exceptus, vt ex carmine Virgil. etiam pueris eſt notum. Seruat) ſeruauit. Putabat enim Maca-

niſi quod fortaſſe reus illum periſſe. Cur barbara Graium) miratur Macareus Achæmenidem Græcum, Vlyſſisque comitē cū Troianis Græcorum hoſtibus nauigare. Petitur veſtra quæ terra carina? hoc eſt, quo nauigatis? Iam nō hirſutus amictu) iam non aſperis indutus veſtibus, quales in Aetna latitans gere-

Achæmenides. bat. Alludere autem poeta videtur ad ea, quæ de Achæmenide Virgilius ſcribit. Cum ſubito è ſyluis macie confecta ſuprema Ignoti noua forma viri miſerādaque cultu Procedit, ſupplexque manus ad littora tendit. Reſpicimus: dira illuuies, immiſſaque barba Conſertum tegimē ſpinis, ac cætera Graius. Et quōdam patris ad Troiā miſſus in armis. Iam ſuus) iam ſui iuris. Iterum Polyphemon) illis interrogationi reſpondet. Cur barbara Graium Prora uehit?) Se autem gratū erga Aeneā oſtendit Achæmenides. Illos rictus fluidos) illa fluentia ora. Aſpiciam) optandi eſt modus. Si potior domus eſt) niſi melior & charior hæc domus eſt mihi, quam ſit & mea & Vlyſſis nauis. Quod loquor & ſpiro) quod viuo. Fatetur autem Achæmenides ſe vitam ab Aenea cepiſſe, illique ſe oia debere. Eſt autē ordo: Ille dedit quod loquor & ſpiro. Poſſum ne ingratus) parentheſis qua ſignificat Achæmenides ſe nunquam in Aeneam ingratum eſſe poſſe. (Vt lumē iam nunc vitale relinquam) hoc eſt, vt contingat me ſtatim mori. Et tumulo condar) ſepeliar. Illud autem verbum dedit huc quoque eſt referendum. Aut certe) correctio eſt dicti prioris. poſſet enim in mari perire. In illa aluo) Cyclopis notiſſima. Quid animi fuit?) quis animus eſſe debuit? (Niſi timor abſtulit omnē ſenſum, animumque,) Ita in pleriſque

ADDL legitur, ſed quia repugnat verſus, alij addunt, non, vt ſit: Niſi nō timor abſtulit omnē Senſum, animumque. Atqui dubitari poteſt, vtrum magis legēdum ſit, niſi quod. nā hoc ſententiæ magis reſpondet, vult enim indicare omnem ſenſum atque animum ademptum ſibi fuiſſe timore ac metu. Veſtræ quoque clamor Vlyſſis. Pene rati noc.) Alludit ad id, quod apud Homerum fingitur Odyſſ. ix. vbi Vlyſſes naui aufugiēs, Polyphemum clamando, & indicando quinam ipſe eſſet (nam ſe Neminem antea dixerat) in ſe irritat, quare tantū ingentis ſaxi pene & ipſe & tota nauis ab eodē Polyphemo obtrita. Verſus Homeri ſunt.

[Greek verses, illegible]

&c.

Permiſit) coniecit. Veluti tormenti viribus acta) tormentū inſtrumentum eſt bellicum a torquendis, & cum impetu mittendis lapidibus dictū. Acta) impulſa. Giganteo lacerto) maximo brachio, quantus gigantem deceret. Per quod vaſta Polyphemi magnitudo ſignificatur. Deprimeret) demergeret. Fluctus'ue) ſaxorum iactu excitatus. Iam me non eſſe oblitus in illa) perinde inquit timui, ac ſi in illa naue ego quoque fuiſſem. Reduxit) liberauit. Et luminis orbus) oculo priuatus. Incurſat rupibus) incidit in ſaxa, ſic et pedes lædat. Tabo) ſanie corporum deuocatorum. Execratur) deteſtatur. O ſiquis referat) ordo eſt. O quā'm nullum ſit, aut leue damnum lucis ademptæ, ſiquis caſus referat mihi Vlyſſem. Referat) ſeue bat. Sæuiat ſæuitiam, ac crudelitatem exerceat. Laniem) lacerem. Inundet) vndæ more impleat. Eliſi artus) contuſa membra. Trepident) palpitent. Lucis ademptæ) effoſſi oculi. Hæc & plura ferox) locutus eſt, iactauit, ſimile'ue verbum eſt ſubaudiendum. Luridus horror) ab effectu, quod luridos & nigros faciat. Cæde ſanguine. Et inanem luminis orbem) circulum oculo vacuum. Membra'que) vaſta ſubaudiamus. Concretam) coniunctam.

Mors erat ante oculos. minimum tñ ipſa doloris,
Et iam penſurum, iam nunc mea uiſcera rebar
In ſua merſurum, menti'q; hærebat imago
Temporis illius, quo uidi bina meorum
Ter, quater affligi ſociorum corpora terræ.
Dum, ſuper ipſe iacens hirſuti more leonis
Viſceraq;, & carnes. cum'q; albis oſſa medullis,
Semianimesq; artus auidam condebat in aluum,
Me tremor inuaſit. ſtabam ſine ſanguine mœſtus,
Mandentem'q; uidens, eiectantem'q; cruentas
Ore dapes, & fruſta mero glomerata uomentem.
Talia fingebam miſero mihi fata parari.
Perq; dies multos, latitans omnemq; tremiſcens
Ad ſtrepitum, mortem'q; timẽs, cupidusq; moriri.
Glande famem pellens, & miſta frondibus herba,
Solus, inops, exſpes, leto, pœna'q; relictus,
*Hanc procul aſpexi longo poſt tempore nauem,
Oraui'q; fugam geſtu, ad littusq; cucurri,
Et moui; Graium'q; ratis Troiana recepit.
Tu quoq; pande tuos comitum gratiſsime caſus,
Et ducis, & turbæ, quæ tecum eſt credita ponto.
Aeolon ille refert Thuſco regnare profundo,
Aeolon Hippotaden cohibentem carcere uentos,
Quos bouis incluſos tergo (memorabile munus)
Dulichium ſumpſiſſe ducem, flatu'q; ſecundo
Lucibus iſſe nouem, & terram aſpexiſſe petitam.
Proxima poſt nonam cum ſeſe Aurora moueret,
Inuidia ſocios, prædaq; cupidine *uictos
Eſſe ratos aurum, dempſiſſe ligamina uentis.
Cũ quibus iſſe retro, per quas modo uenerat undas,
Aeoli'q; ratem portus repetiſſe Tyranni.
Inde Lami ueterem Læſtrigonis inquit in urbem
Venimus. Antiphates terra regnabit in illa.
Miſſus ad hunc ego ſum numero comitante duorũ,
Vix'q; fuga quæſita ſalus, comin'q;, mihi'q;,
Tertius e nobis Læſtrigonis impia tinxit
Ora cruore ſuo. fugientibus inſtat, & agmen
Concitat Antiphates. coeunt, & ſaxa, trabes'q;
Coniiciunt, mergunt'q; uiros, merguntq; carinas*
Vna tamen, quæ nos, ipſumq; uehebat Vlyſſem
Effugit, amiſſa ſociorum parte dolentes,
Multa'que conqueſti terris allabimur illis,
Quas procul hinc cernis procul hinc (mihi crede) ui
Inſula uiſa mihi tu'q; o iuſtiſsime Troum (denda
Nate Dea (neque enim finito Marte uocandus
Hoſtis es Aenea moneo fuge littora Circes.
Nos quoque Circæo religata in littore pinu
Antiphatæ memores immanſuetiq; Cyclopis
Ire negabamus, & tecta ignota ſubire.
Sorte ſumus lecti, ſors me, fidum'q; Politen,
Eurylochum'que ſimul, nimii'q; *Elpenora uini,

RAPH. ¶MINIMVM tamen ipſa doloris) afferebat, erat'ue ſub audiatur. Se autẽ ex morte, q̃ ſibi inſtare uidebat, minimum doloris cepiſſe Achæmenides ait, quod videbat Polyphemum oculo priuatũ ſuæ crudelitatis pœnas dediſſe. {Aut

ADDI. potiꝰ, qa timore ſenſus atq; aĩus illiꝰ ita ĩpediti erãt, vt morte minimũ moueretur, dũ cætera q̃ viderat, quanquã metuebat, ſibi ipſe ob oculos ponebat, quin & mortem optare potius, quàm cætera illa ſuſtineret. Quod autem mox ſequitur. Viſceraq; & carnes, cumq; albis oſſa medullis, apud Homerum his verbis dicitur.

ἔσθιε δ' ὥστε λέων ὀρεσίτροφος ὁ δ' ἀπέλειπεν
Ἔγκατά τε, σάρκας τε, καὶ ὀστέα μυελόεντα}

¶Rebar) opinabar, putabã. ¶Hærebat) affixa erat. ¶Affligi) allidi. {Quo vidi bina meorũ, ter quater affligi, &c. plerig; poſt ter diſtinguũt, vt ſit ſenſus, quo tẽpe vidi q̃ter affligi rerũ ter bina hoc eſt, ſex corpa meorũ. Q m̃ is numerus eorũ qui a Cyclope laniati fuerũt, ab Hom. tradit. Sed tñ & altero pacto recte legi uidetur poſſe, vt ter quater cõiũcti accipiãtur, pro multipliciter ſeu multis vicibꝰ, vt apud Virgil. Terq; quaterq; beati, vt ſit ſenſus. qñ vidi ſingulis videlicet vicibus bina meorũ corpa, terræ multiplr, ac ſæpiꝰ illiſa ab illo deuorari. Sed hæc leuiora.} ¶Semianimes) ſemimortuos. ¶Auidã condebat in aluũ) deuorabat. ¶Sine ſanguine) pallidꝰ. ¶Mãdentẽq; uidẽs) quia uidebã. Eſt.n. participiũ cãm ſignificans, cur mœſtus ac ſine ſanguine ſtaret Achæmenides. ¶Fruſta) carniũ partes.

ADDI. {Intelligit aũt id, qđ Home. fingit, vino ab Vlyſſe dato Cyclopi, eodẽq; ide inebriato, poſtea in ſomnũ & vomitũ effuſum illũ, atq; ita iacentẽ ab Vlyſſe & ſociis excæcatum.} ¶Glomerata cõiũcta. ¶Talia fata) talem mortem. ¶Cupidusq; moriri) moriẽdi. Eſt.n. Græca figura. Moriri aũt ſecundũ quartã declinauit coniugationem, cũ frequentius ſecundũ tertiã dicatur. ¶Glande famem pellẽs) glandibus & herba ueſcens. ¶Exſpes) extra omnẽ ſpem cõſtitutus. ¶Et moui) cõmoui, pſuaſiq; vt me acciperet. ¶Graium) Græcũ, ac ſi diceret ſibi hoſtem. ¶Et turbæ) & comitum. ¶Quæ tecũ eſt credita ponto) quæ ſe tecũ mari cõmiſit. ¶Aeolon ille refert) Aeolus Iouis ex Aceſta filia Hippotæ Troiani filius regnaſſe dicitur apud Inſulas Aeolias ab ipſo appellatas, qui ex conſurgentibus nebulis

ADDI. Aeolus rex uentorum Venti in vtre Vlyſſi traditi.

ita uẽtos prædicebat futuros, vt eos in ſua poteſtate habuiſſe ſit creditus. Ad hunc (vt Homerus ſcribit Odyſſeæ decimo) cum Vlyſſes perueniſſet, quo commodius in patriã nauigaret, uentos in utre ligatos ab ipſo accepit. Sed ſocii aurum eſſe putantes vtrem ſoluerunt, vnde erumpentes venti maximam excitarunt tempeſtatem, qua ad Aeolum redire coacti fuerunt. ¶Thuſco profundo) in Thuſco mari ¶Hippotaden) Hippotæ nepotem.

ADDI. {Immo filium vt ex Apollonio & aliis conſtat, ſed de hoc ſupra libro vndecimo annotauimus.}

¶Cohibẽtem) coercentem, continentem. ¶Bouis tergo) in utre ex tergore & pelle bouis confecto. ¶Terram petitam) Ithacam expetitam. ¶Proxima poſt nonam aurora) decima dies. ¶Dempſiſſe ligamina uẽtis) diſſoluiſſe vẽtos. ¶Dulichiũ ducem) Vlyſſem

A.l. haud

¶Inde Lami veterẽ) Lamus antiquiſsimus Læſtrygonum rex fuit, qui populi fuerunt feritate famoſi in vltimo Italiæ angulo habitantes. Ad eos cũ veniſſet Vlyſſes, Antiphates regnabat, a quo nõ nullis & nauibus & ſociis fuit ſpoliatus. Læſtrigones autem primi poſt Cyclopes Siciliam habitaſſe feruntur.

Lamus. Læſtrigones.

ADDI. {Eam videlicet partem, quã poſtea Leontini tenuere, vt in Comment. Odyſſeæ. legitur.} ¶Ad hunc) ad illum. ¶Tinxit) madefecit. ¶Læſtrygonis) Antiphatæ. ¶Concitat) conuocat. ¶Agmen) Læſtrygonum multitudinem. ¶Coeunt) conueniunt, concurrunt. ¶Terris allabimur illis) ad illas terras nauigauimus. Circæũ autem manu oſtendit quod quidem promontorium eſt Latii, à Circe dictum, in quo vrbs erat nonnunc Circæi. ¶Procul uidenda) neque.n. tutum eſt accedere propius. ¶Immanſuen) crudelis. ¶Illud vero epitheton parum feritati Cyclopis conuenire videtur. {Sic & apud Gellium libro ſecundo, cap. ſexto reprehenditur Virgilius, quod dixiſſet Illaudati Buſiridem, quaſi id epitheton tenuius ac leuius foret, quàm pro Buſiridis crudelitate. Sed vt illud ibidem à Gellio defenditur, ita hoc loco Ouidium quoq; recte, & aliorum exemplo, immanſuetum, Cyclopem dixiſſe pro valde ac prorſus crudeli, exiſtimandum eſt.} ¶Ire negabamus) nolebamus ire.

a.l. captos

Circæum

Circæi.

Vndecim numero naues periiſſe Homerus in.x.Odyſſeæ eſt author.

a.l. Alphenora.

Bisq́ue nouem ſocios Circæa ad mœnia miſit,
Quæ ſimul attigimus, ſtetimusq́ in limine tecti,
Mille lupi, mixtiq́ lupis, urſiq́, leæq́,
Occurſu fecere metum, ſed nulla timenda,
Nullaq́ erat noſtro factura in corpore uulnus.
Quin etiam blandas mouere per aera caudas,
*Noſtraq́ adulantes comitant ueſtigia, donec
Excipiunt famulæ, perq́ atria marmore tecta
Ad dominam ducunt pulchro ſedet illa receſſu
Solenni ſolio, palläm'q́ induta nitentem
Inſuper aurato circumuelatur amictu.
Nereides, nymphæq́ ſimul, quæ uellera motis
Nulla trahunt digitis, nec fila ſequentia ducunt.
Gramina diſponunt, ſparſosq́ ſine ordine flores
Secernunt calathis, uariasq́ coloribus herbas.
Ipſa quod hæ faciunt, opus exigit ipſa quis uſus,
Quo'ue ſit in folio, quæ ſit concordia miſtis
Nouit, & aduertens penſas examinat herbas.
Hæc ubi nos uidit, dicta, acceptaq́ ſalute,
Diffudit uultus & reddidit omnia uotis.
Nec mora miſceri toſti iubet hordea grani,
Mellaq́ue, uim'que meri, & cũ lacte coagula paſſo,
Quiq́ ſub hac lateant furtim dulcedine, ſuccos
Adiicit. accipimus ſacra data po ula dextra.
Quæ ſimul arenti ſitientes hauſimus ore,
Et tetigit ſummos uirga Dea dira capillos,
Et pudet, & referam, ſetis horreſcere cœpi,
Nec iam poſſe queri pro uerbis edere raucum
Murmur, & in terram toto procumbere uultu,
Osq́ meum ſenſi pando occalleſcere roſtro,
Colla tumere toris, & qua modo pocula parte
Sumpta mihi fuerant, illa ueſtigia feci.
Cumq́ eadẽ paſsis (tantum medicamina poſſunt)
Claudor in hara, Suis ſolum caruiſſe figura
Vidimus Eurylocum. ſolus data pocula fugit.
Quæ niſi uitaſſet pecoris pars una maneret
Nunc quoque ſetigeri, nec tantæ cladis ab illo
Certior ad Circen ultor ueniſſet Vlyſſes.
Pacifer huic dederat florem Cyllenius album,
Moly uocant Superi, nigra radice tenetur.
Tutus eo, monitisq́ue ſimul cœleſtibus intrat
Ille domum Circes, & ad inſidioſa uocatus
Pocula, conantem uirga mulcere capillos,
Reppulit, & ſtricto pauidam deterruit enſe.
Inde fides, dextræq́ue datæ, thalamoq́ue receptus
Coniugii dotem ſociorum corpora poſcit.
Spargimur ignotæ ſuccis melioribus herbæ,
Percutimurq́ caput conuerſæ uerbere uirgæ,
Verbaq́ dicuntur dictis contraria uerbis.
Quo magis illa canit, magis hoc tellure leuati
Erigimur, ſetæq́ cadunt, bifidosq́ relinquit
Rima pedes. redeunt humeri. & ſubiecta lacertis
Brachia ſunt, flentem, flentes complectimur illum,
Hæremusq́ ducis collo. nec uerba locuti
Vlla priora ſumus, q̃ nos teſtantia gratos,
Annua nos illic tenuit mora, multaq́ præſens
Tempore tam longo uidi, multa auribus hauſi.

ARG. FABVLAE SEQ.

Picus ex progenie Saturni, rex Tyrrheniæ, quæ poſtea Italia dicta eſt, cum in agro Laurenti venaretur, viſus a Circe propter eximiam pulchritu

RAPH. ¶ CIRCEA ad mœnia) Circæorum vrbis eſt periphraſis, Circæum autem eſt etiã planicies in Colchis, vt Timens ait a Circe denominata. {Quod autem hic dixit Ouidius, Bis'que nouem ſocios Circæa ad mœn. miſit. Id apud Homerum hoc modo legitur.

Ἐκ δ' ἔθορε κλῆρος μεγαλήτορος Εὐρυλόχοιο
βῆ δ' ἰέναι, ἅμα τῷ γε δύω καὶ εἴκοσ' ἑταῖροι, &c.

ADDI. a.l. nosq; adludẽtes.

Nec numerus fallit, præter quã in vno. Homerus enim viginti duos cũ Eurylocho ad Circem abiiſſe, Ouidius autem decem & octo, cum Macareo, Polite, Eurylocho, & Elpenore, qui ſimul numerati & ipſi viginti duo ſunt vno videlicet pauciores, quàm quot Homerus habet.} ¶ Simul) poſtquã. ¶ Tecti) dom⁹. per ſynecdochen. ¶ Mille lupi) multi. finitus enim numerus pro infinito eſt poſitus. ¶ Leæq;) & leænæ. ¶ Sed nulla) ferarum ſubaudiatur. Idcirco autem nulla earum timenda videbatur, quia nondum humanitatẽ depoſuerant, eoq; hominibus adulabatur ¶ Comitant) archaiſmos, comitatur enim nunc dicimus. ¶ Marmore tecta) marmoreis tegmentis incruſtata. ¶ Aurato amictu) aurato pallio. ¶ Gramina) herbas. ¶ Secernunt) diſcernunt. Variasq; coloribus herbas) variorum colorum herbas. ¶ Opus exigit) perficit, complet. ¶ Quis vſus) quæ vtilitas. ¶ Quo in folio) in qua herba, ſynecdochicos, a parte nanque totum intelligimus. ¶ Penſas) ponderatas. Neque enim pharmaca niſi ponderẽtur rectè componi poſſunt. ¶ Diffudit vultus) exhilarauit. ¶ Et reddidit omnia votis) hoc eſt, omnia pro votis reſpondit. ¶ Hordea toſti grani) hypallage eſt. grana enim hordei toſti intelligimus. ¶ Cum lacte coagula paſſo) periphraſis eſt caſei. ¶ Sacra dextra) execrabili; ¶ Arenti ore) ſicco, per qđ intelligimus ipſos fuiſſe bibendi auidos. ¶ Horreſcere) horridus fieri. ¶ Nec iam poſſe queri) & cœpi non poſſe queri & lamentari. Iam enim in porcum fuerat conuerſus. ¶ Occaleſcere) in callum commutari. ¶ Pando roſtro) recuruo. ¶ Colla tumere toris) extantibus carnibus tumida fieri. ¶ Illa veſtigia feci) brachia in crura anteriora fuiſſe commutata ait. ¶ Cumq; eadem paſsis) cum ſociis meis qui eadem erant paſsi in ſtabulo claudor. Tantum medicamina poſſunt) parentheſis eſt acclamationem continens in Circes medicamenta. Maneret) eſſet. ¶ Ab illo certior) factus ſubaudiatur. ¶ Pacifer Cyllenius) Mercurius, qui ad pacem mittitur quẽadmodum Iris ad diſcordiã. {Vel etiã propter caducæũ, qui Mercurio attribuitur, qui pacis ſignum, & præconũ qui pacis & induciarum cauſa mittuntur, geſtamen eſt.} ¶ Moly vocant ſuperi) quod ſubaudiatur, quod ſuperi uocant Moly. De hac vero herba ex ſententia Home. ſic Plinius ſcribit: libro. xxv. capit. iiii. Laudatiſsima herbarum eſt Homero, quam vocari à Diis putat Moly. Inuentionẽ eius Mercurio aſſignat, cõtraq; ſumma beneficia demonſtrat, Naſci eam hodie circa Phenæũ & in Cyllene Arcadiæ tradunt, ſpecie illa Homerica radice rotunda, nigraq; magnitudine cepæ: folio ſcyllæ, effodi aũt difficulter. Græci authores florem ei⁹ luteũ pinxere, cũ Homer. cãdidum ſcripſerit. inueni e' peritis herbarũ medicis, qui & i Italia naſci eã dicerẽt, afferriq; mihi è Campania aliquot dieb⁹ effoſſã inter difficultates ſaxeas, radicis. xxx. pedes lõgæ, ac ne ſiqdẽ ſolidæ ſed abruptæ. {Atq; hoc quidem Plin. Homeri autẽ verſus ſunt ex Odyſſeæ. x.

ὣς ἄρα φωνήσας πόρε φάρμακον ἀργεϊφόντης
ἐκ γαίης ἐρύσας, καί μοι φύσιν αὐτοῦ ἔδειξε.
ῥίζῃ μὲν μέλαν ἔσκε, γάλακτι δὲ εἴκελον ἄνθος·
μῶλυ δέ μιν καλέουσι θεοί· χαλεπὸν δέ τ' ὀρύσσειν
ἀνδράσι γε θνητοῖσι· θεοὶ δέ τε πάντα δύνανται.}

¶ Thalamo) i thalamũ. ¶ Cõiugii dotẽ) coitus præmiũ. ¶ Socioꝝ corpa) vt reſtituat ſocioꝝ corpa priſtinæ figuræ. ¶ Percutimur caput) poetica eſt ſynecdoche. Nã ipſa caput nobis pcutitur dicere mus. ¶ Magis hoc) tanto magis. ¶ Illũ flentem) Vlyſſem ſubaudiamus. ¶ Quam nos teſtãtia gratos) ante oia gratias Vlyſsi egiſſe ait.

Socii Vlyſſis in porcos.

ADDI.

Moly herba.

Socii Vlyſſis in priſtinã figurã.

ADDI.

dinem eſt adamatus, Sed cum amore coniugis ſuæ deuinctus appetitum deæ reiiceret, ab eadem ob contemptum eius in auem picum mutatus eſt. Socii quoque Pici cum eũ requirerent, ac viribus in noxiam ſæuirent, contacti veneni in varias figuras abeunt. Vxor quoq; Pici Canens, deſiderio viri iuxta flumen Tyberim caſum amiſſi deflens, extabuit, ita tamen, vt locus memoriam nominis præberet poſteris, Canens nominatus eſt.

Hoc quoque cum multis, quod clã mihi retulit una
Quatuor e famulis ad talia ſacra paratis.
Cum duce nanque meo Circe dum ſola moratur,
Illa mihi niueo factum de marmore ſignum
Oſtendens iuuenile, gerens in uertice picum
Aede ſacra poſitum, multiſq; inſigne coronis,
Quis foret, & quare ſacra coleretur in æde
Cur hæc ferret auem, quærenti, & ſcire uolenti
Accipe ait Macareu, dominæq; potentia quæ ſit,
Hinc quoque diſce meæ. tu dictis adiice mentem.
Picus in Auſoniis proles Saturnia terris
Rex fuit utilium bello ſtudioſus equorum.
Forma uiro, quam cernis erat. licet ipſe decorem
Aſpicias, fictaq; probes ab imagine ueram.
Par animus formæ nec adhuc ſpectaſſe tot annos
Quinquennem poterat Graia quater edere pugna.
Ille ſuos Dryadas Latiis in montibus ortas
Verterat in uultus. illum fontana petebant
Numina Naiades, quas Albula, quaſq; Numici,
Quas Anienis aquæ, curſuq; breuiſsimus Almo,
Nar ue tulit præceps, & opacæ Farfarus undæ,
Quæq; colũt Scythicæ ſtagnum nemorale Dianæ,
Finitimoſq; lacus. ſpretis tamen omnibus unam
Ille colit nympham. quam quondam in colle Palati
Dicitur ancipiti peperiſſe Venilia Iano.
Hæc ubi nubilibus primum maturuit annis,
Præpoſito cunctis Laurenti tradita Pico eſt.
Rara quidem facie, ſed rarior arte canendi,
Vnde Canens dicta eſt, ſyluas, & ſaxa mouere
Et mulcere feras, & flumina longa morari
Ore ſuo, uolucreſq; uagas retinere ſolebat.
Quæ dum fœminea modulatur carmina uoce,
Exierat tecto Laurenteis Picus in agros
Indigenas fixurus apros, tergumq; premebat
Acris equi, læuaq; haſtilia bina ferebat,
Phœniceam fuluo chlamydem comprenſus ab auro
Venerat in ſyluas & filia Solis eaſdem,
Vtq; nouas legeret fœcundis collibus herbas,
Nomine dicta ſuo Circæa reliquerat arua.
Quæ ſimul ac iuuenem uirgultis abdita uidit,
Obſtupuit. cecidere manu quas legerat herbas,
Flammaq; per totas uiſa eſt errare medullas.
Vt primum ualido mentem collegit ab æſtu,
Quid cuperet faſſura fuit. ne poſſet adire
Curſus equi fecit, circunfuſuſq; ſatelles.
Non tamen effugies, uento rapiare licebit,
Si modo me noui, ſi non euanuit omnis
Herbarum uirtus, nec me mea carmina fallunt.
Dixit & effigiem nullo cum corpore falſi
Finxit apri, præterq; oculos tranſcurrere regis
Iuſſit & in denſum trabibus nemus ire uideri,
Plurima qua ſylua eſt, & equo loca peruia non ſunt,
Haud mora continuo prædæ petit inſcius umbras
Picus, equiq; celer ſpumantia terga reliquit,
Spemq; ſequens uanam, ſylua pedes errat in alta,

RAPH. ¶HOC quoq; cũ multis) Pici iuuenis in auem ſui nominis portentoſam Metamorphoſin narrat Achemenidi Macareus. Nã Picus Saturni filius rex fuit Latii, qui cũ iã Canẽtẽ ex Venilia Iani filiam duxiſſet vxorem, a Circe forte in venatione viſus, ſtatimq; amatus, cum ei morem gerere nollet, in auẽ ſui nominis fuit mutatus. ¶Paratis) inſtructis. ¶Ad talia ſacra) magica. ¶Cum duce meo) cum Vlyſſe. ¶Illa) famula. ¶Signum) ſtatuam. ¶Inſigne ornatum. ¶Accipe) audi. ¶Adiice) adhibe. ¶Proles Saturnia) filius Saturni. ¶Forma uiro) tali erat pulchritudine quali & ſtatua ipſius. ¶Licet ipſe decorẽ) tantum fuiſſe decoris in viuente Pico, quantum eſt in ipſius imagine ait. ¶Nec adhuc ſpectaſſe tot annos) ſignificat Picum tunc cũ mutatus fuit nondum ad viginti annos perueniſſe. eſt autẽ ordo: Nec poteras edere ipſum quater quinquennem ſpectaſſe tot annos Graia pugna: hoc eſt, in palæſtra, quã

Graia pugna.

idcirco Graiam pugna vocat, quod à Græcis fuit inſtituta. Innuit autem eũ viſum fuiſſe iuniorem quàm erat. Quòd vero quidam Graiã palæſtram pro bello Troiano putant accipiendam mihi non probatur. ¶Quas Albula) Tybris qui a colore

Albula.

aquæ prius Albula dicebatur. ¶Quaſq; Numici) Nu-

Numicus.

micus fluuius eſt Laurentis agri in quem Aeneam cecidiſſe ferunt. ¶Quas Anienis aquæ.) Anio fluuius eſt

Anio.

Latii haud longe ab vrbe in Tyberim defluẽs. ¶Almo)

Almo.

fluuius haud longe ab vrbe Roma diſtans; qui in Tyberim non longe à fonte ingrẽditur. Vnde etiam à poeta breuiſsima curſu eſſe dicitur. In Almone autem ſingulis quibuſq; annis ſexto Calẽ. Aprilis (vt refert Macro.) Cybeles ſimulachrũ lauari cõſuetum erat. ¶Nar

Nar.

ve tulit præceps) Nar fluuius eſt Vmbriæ in Tyberim labens. ¶Et opacæ Far-

Farfarus.

farus vnde) Farfarus fluuius eſt Sabinorum. ¶Scythicæ

Scythica. Diana

Dianæ) quæ ab Horeſte vnà cũ Iphigenia ex Taurica regione Ariciã vſq; allata fuit.

ADDI.

{Vel etiam cui Scythico, ſeu Taurico ritu, hoc eſt, humano ſanguine aliquando ſacrificatum fuit, donec Romani crudelitatem iſtam auerſati ſacrificandi morem hunc aboleuerũt. vt & Seruius annotat in ſecundum Aeneid. Ad quod alludens Virgi. in ſeptimo dixit.

Pinguis vbi & placabilis ara Dianæ.

Quaſi iam mitioris & ſanguine humano nõ amplius gaudentis.} ¶Stagnum nemorale) inter nemora poſitum. Nam (vt Strabo ſcribit) Artemiſio, id eſt, Dianæ & luco & templo lacus adiacet, inſtar pelagi fluctuans, qui vndique ſyluis circundatur.

¶Venilia) vxor fuit Iani antiquiſsimi Italiæ Regis. Venilia.

¶Ancipiti Iano) bicipiti atque bifronti. ¶Rara quidem facie) præſtans facie. Omne enim rarum præclarum eſt. ¶Vnde Canens dicta eſt) nam Canens nomine proprio vocabatur propter excellentem canẽdi peritiam. ADDI. ¶Morari) remorari, ſiſtere. ¶Ore ſuo cantu ſuo. ¶Exierat tecto) domo egreſſus erat. ¶In agros Laurenteis) in agros Laurentũ. Laurentes

Laurentes enim populi fuerunt Latii, a Laurento vrbe. ¶Fixurus) confecturus, percuſſurus. ¶Acris equi) ferocis. ¶Phœniceam) purpuream. ¶Ab auro) ab aureo cingulo comprehenſam, & cinctam chlamydem habẽs. ¶Et filia Solis) etiam Circe Solis filia. ¶Circæa arua) Circæum montem a Circe denominatum, in quo Circæi oppidum fuit, vt paulo ante diximus. ¶Abdita) abſcõdita. ¶Obſtupuit) emphaſis pulchra. Hinc enim facile colligitur, quãta foret Pici pulchritudo, qua ſtatim Circe ita capta eſt, vt obſtupuerit. ¶Valido ab æſtu) à vehemẽti amore. ¶Circumfuſuſq; ſatelles) circumpoſiti miniſtri, eſt enim ſynecdoche. ¶Licebit) pro licet: quãuis. ¶Si modo me noui) meam potẽtiam. ¶Euanuit) vana facta eſt. ¶Præter iuxta. ¶Trabibus) arboribus ex quibus trabes fiunt. ¶Inſcius) prædam non cognoſcens eſſe falſam. ¶Vmbras prædæ) imaginem apri ſimulati & ficti. ¶Spem vanam) vmbram corpore carentem. ¶Errat) vagatur.

Concipit illa preces. & uerba precantia dixit,
Ignotosq; Deos ignoto carmine adorat.
Quo ſolet & niueæ uultum confundere Lunæ,
Et patrio capiti bibulas ſubtexere nubes.
Tunc quoque cantato denſatur carmine cœlum,
Et nebulas exhalat humus, cæcisq; uagantur
Limitibus comites, & abeſt cuſtodia regis.
Nacta locum, tempus'q; per o' tua lumina (dixit)
Quæ mea cœperūt, perq; hác pulcherrime formā,
Quæ facit, ut ſupplex tibi ſim Dea, conſule noſtris
Ignibus & ſocerum, qui præuidet omnia, Solem
Accipe, nec durus Titanida deſpice Circen.
Dixerat ille ferox ipſam'q;, preces'q; reliquit,
Et quæcunq; es (ait) non ſum tuus, altera captum
Me tenet, & teneat per longum comprecor æuum,
Nec Venere externa ſocialia fœdera lædam,
Dum mihi Ianigenam ſeruabunt fata Canentem.
Sæpe retentatis precibus Titania fruſtra,
Non impune feres, neq; (ait) reddere Canenti.
Læſa'q; quid faciat, quid amans, quid fœmina, diſces
Rebus ait. ſed amans, & læſa, & fœmina, Circe eſt.
Tum bis ad occaſum, bis ſe conuertit ad ortum,
Ter iuuenem baculo tetigit. tria carmina dixit.
Ille fugit. ſed ſe ſolito uelocius ipſe
Currere miratus, pennas in corpore uidit,
Se'q; nouam ſubito *latis accedere ſyluis
Indignatus auem, duro fera robora roſtro
Figit, & iratus longis dat uulnera ramis
Purpureum chlamydis pennæ traxere colorem;
Fibula quod fuerat, ueſtemq; momorderat aurum
Pluma fit, & fuluo ceruix præcingitur auro,
Nec quicquam antiquum Pico, niſi nomina reſtat.
Interea comites clamato ſæpe per agros
Nequicquam Pico, nulla'q; in parte reperto,
Inueniunt Circen. nam iam tenuauerat auras,
Paſſa'q; erat nebulas uentis, ac Sole reſolui,
Criminibusq; premunt ueris, regemq; repoſcunt,
Vim'q; ferunt, ſæuis'q; parant inceſſere telis.
Illa nocens ſpargit uirus, ſuccos'q; ueneni,
Et noctem, noctis'q; Deos, * Erebo'q;, Chaoq;
Conuocat, & longis Hecaten ululatibus orat.
Exiliere loco (dictu mirabile) ſyluæ,
Ingemuitq; ſolum, uicina'q; palluit arbor.
Sparſa'q; ſanguineis *rubuerunt pabula guttis
Et lapides uiſi mugitus edere raucos
Et latrare canes, & humus ſerpentibus atris
Squallere, & tenues animæ uolitare uidentur.
Attonitum monſtris uulgus pauet. illa * pauentum
Ora uenerata tetigit mirantia uirga,
Cuius ab attactu uariarum monſtra ferarum
In iuuenes ueniunt, nulli ſua manſit imago.
*Preſſerat occiduus Tartheſia littora Phœbus,
Et fruſtra coniux oculis, animo'q; Canentis
Expectatus erat. famuli, populus'q; per omnes
Diſcurrunt ſyluas, atq; obuia lumina portant.
Nec ſatis eſt nymphæ flere, & lacerare capillos,
Et dare plangorem. facit hæc tamen omnia, ſeq;
Proripit. ac latos erratuæ ſana per agros.
Sex illam noctes, totidem redeuntia Solis

RAPH. ¶ CONCIPIT illa preces) uota quibus a Diis id quod cupiebat, impetraret. ¶ Ignoto carmine) obſcuris & non intellectis verbis. ¶ Confundere) obſcurare. ¶ Patrio capiti) Solis. ¶ Denſatur cœlū) in nubem cogitur aer, vt inquit Virg. ¶ Cæcis) ignotis. ¶ Et abeſt cuſtodia regis) comites regis abſunt. (Tibi) qui es mortalis. ¶ Conſule) ſuccurre, medere. ¶ Durus) crudelis. ¶ Et quæcunq; es ait.) cum quodam contemptu hæc ait Picus, ac ſi diceret: etiam ſi eſſes filia Iouis nedum Solis. ¶ Ianigenam) Iano genitā. Retētatis) iteratis. ¶ Non impune feres) non abibis ſine pœna. ¶ Neque reddere Canenti) neque redibis ad Canentem. ¶ Diſces rebus ait) se ipſa inquit cognoſces. ¶ Circe eſt) hæc cum maxima indignatione dicuntur, perinde ac ſi diceret, Circe læſa eſt, quæ omnium incantamentorum & veneficiorū eſt peritiſsima. ¶ Solito uelocius) citius quàm ſolebat. Iā .n. in auē fuerat conuerſus. ¶ Accedere) adiungi. ¶ Duro fera robora roſt.) hypallage eſt, dura nanq; robora fero percuti roſtro intelligimus. ¶ Figit) percutit. ¶ Fibula qd' fuerat) fibula aurea. ¶ Momorderat) depilauerat. Nam fibulæ ueſtes mordere uidentur, cum eas pilis priuent. Significat autē Pici aureum baltheū in torquem fuluum, quo collū, Pici auis cingitur, fuiſſe conuerſum. ¶ Nec quicq̄ antiquū Pico, niſi nomina, reſtat) Picus Martius idcirco hæc auis cognominatur, quod Marti ſit conſecratus, a Pico aūt Picenum deducitur Italię regio, quæ vulgo nunc Marchia Anconitana uocatur, qd' Sabini cū Aſculū conderent in eorū uexillo Picus cōſedit. ¶ Interea comites) Pici comites cum uim Circe afferre pararēt, in varias feras cōuerſi fuere. ¶ Tenuauerat) tenues ac ſubtiles reddiderat. eſt aūt parentheſis, qua narratio ueriſimilis efficitur. ¶ Criminibus veris) vera criminatione. ¶ Vimq; ferunt) violentiam Circe afferre volunt. ¶ Inceſſere) inuadere. ¶ Noctis Deos) Hecatē, Plutonem, & reliquos inferos Deos. Nā nox apud inferos ſemper eſſe putatur. ¶ Ereboq;, Chaoq;) hoc eſt, ab Erebo vſq; & Chao incipiēs Circe, ſiue ab inferis Deos noctis inuocat. Eſt.n. Erebus obſcuriſſimus inferni locus, vnde ortā eſſe noctē Varro ſcribit. Chaus autem quod Chaos in primo appellauit poeta, fuit quædā rerū omniū cōfuſio, ex qua Dii quoque nati eſſe feruntur. Ad illud autem Ouid. alludere videtur, qd' Pronapides poëta Græcus ſcriptum reliquit Chaū Demogorgonis primi Deorū omnium vxorem fuiſſe, ex qua Erebum, Terrāq. ſuſcepit, vnde Nox miſeria, Egeſtas, Fames, Tartarus, Clotho, Lacheſis, Atrops, Pluton, multaq; alia nata eſſe finguntur. {Cæterū neq; illud prætereundū hoc loco, quoſdam legere Ereboq, Chaōq;, vt ſint accuſatiui, non ablatiui, referanturq; velut ſpecies, ad præcedens genus, noctis Deos. Neq; repugnat declinatio. nam veteres Latini, ea noia quæ græcè primo cōtractorū ordine flectuntur, vt ſunt Chaos Melos &c. ſecundo Latinorū declinarūt, Sic Plautus Captiuis, dixit, Horæū, Scombrū, & Trigona, & Cetum, & mollem caſeum. Et Virgil. iiii. Georgic.

A q. Chao denſos diuum numerabat amores.}

¶ Edere) emittere. ¶ Tenues animæ) ſine corpore. ¶ Vulgus) comites Pici. ¶ Mirātia) ſtupentia. ¶ Monſtra) monſtroſæ figuræ. ¶ In iuuenes veniunt) nā illi in varias feras fuerunt conuerſi. ¶ Preſſerat occiduus) Canēs vxor Pici cum virum nuſquam inueniret, ita ſe lachrymis tradidit, vt paulatim iuxta Tyberim in auras fuerit reſoluta. Locus autem ille Canēs à Canentis nymphæ nomine fuit appellatus. ¶ Tharthesia littora) occidentalia: nam Tharthesus vrbs eſt vlterioris Hiſpaniæ.

Marginal notes:
*a.l. Latiis
*a.l. Ereboq; Chaonq;.
Picus Martius.
Picenum.
*a.l. maduerunt.
*a.l. cliētū
*a.l. ſparſerat.
Erebus.
Chaus.
Canens in loci nomē.
ADD.
Picus in auem.
Tharthesus.

Lumina uiderunt inopem,ſumniq́ʒ,cibiq́ʒ,
Per fuga,per ualles, qua ſors ducebat,euntem.
Vltimus aſpexit feſſam luctu'q́ʒ,uia'q́ʒ
Tybris,& in gelida ponentem corpora ripa.
Illic cum lachrymis ipſos modulata dolores
Verba ſono tenui mœrens fundebat, ut olim
Carmina iam moriens canit exequialia cygnus.
Luctibus extremum tenues liquefacta medullas
Tabuit.inq; leues paulatim euanuit auras
Fama tamen ſignata loco eſt.quem,rite canentem
Nomine de nymphæ ueteres dixere coloni.

ARG. FABVLAE SEQ.

Nec minus refert Macareus inſolentiam ſociorum erga Venerem. Cum Aeneas aduerſus Rutulos pro Latino dimicantes ab Euandro auxilium peteret. Et quemadmodum Turnus Venulo legato a Diomede item auxilium poſtulaſſet, qui ſub Dauno Iapigiæ rege dominium poſſediſſet, quod is ferre futurum negaſſet, eo quod pro Aenea aduerſus Venerem ſteteriſſet, vulneratamq; a ſe inimicam haberet. Et vt comites eius contemptu Deæ cupientes proficiſci in bellum in mare volucrum figura decepti ſubſtiterunt. Quorum nomina hæc ſunt, Agmon, Lycus, Idas, Rhexenor, Nycteus, quæ volucres albi coloris vt cygni eſſent.

Talia multa mihi longum narrata per annum,
Viſa'q́ʒ ſunt reſides,& deſuetudine tardi
Ruſus inire fretum,ruſus dare uela iubemur,
Ancipites q́ʒ uias,& iter Titania uaſtum
Dixerat,& ſæui reſtare pericula ponti.
Pertimui(fateor)nactusq́ʒ hoc littus adhæſi.
Finierat Macareus,urna q́ʒ Aeneia nutrix
Condita mormoreo tumulo breue carmé habebat.
Hic me Caietam notæ pietatis alumnus
Ereptam Argolico,quod debuit igne,cremauit.
Soluitur herboſo religatus ab aggere funis,
Et procul inſidias,infam itæ q́ʒ relinquunt.
Tecta Deæ.lucosq́ʒ petunt,ubi nubilus umbra
In mare * cum fulua prorumpit Tybris arena,
Faunigenæq́ʒ domo potitur,natæ'q́ʒ Latini,
Non ſine Marte tamen.bellum cum gente feroci
Suſcipitur,pacta'q́ʒ furit pro,coniuge Turnus.
Concurrit Latio Tyrrhenia tota,diuq́ʒ
Ardua ſollicitis uictoria quæritur armis.
Auget uterq́ʒ ſuas externo robore uires,
Et multi Rutulos,multi Troiana tuentur
Caſtra neq; Aeneas Euandri ad mœnia fruſtra,
At Venulus fruſtra profugi Diomedis ad urbem
Venerat.ille quidem ſub Iapyge maxima Dauno
Mœnia condiderat,dotalis q́ʒ arua tenebat.
Sed Venulus Turni poſtquam mandata peregit
Auxilium petiit.uires Aetolius heros
Excuſat,nec ſe aut ſoceri committere pugnæ
Velle ſui populos,aut quos é gente ſuorum
Armet,habere ullos. ne'ue hæc commenta putetis,
(Admonitu quanquam luctus renouentur amari)
Perpetiar memorare tamé, poſtquá alta cremata eſt
Ilion * & Danaas pauerunt Pergama flammas,
Naricius q́ʒ heros a' uirgine,uirgine rapta,
Quam meruit pœnam ſolus,digeſſit in omnes,
Spargimur,& uentis inimica per æquora rapti
Fulmina,noctem,imbres,iram,cœliq́ʒ,mariſq́ʒ,
Perpetimur Danai,cumulum'q́ʒ Caphareа cladis
Ne'ue morer referens triſtes ex ordine caſus,
Græcia tum potuit Priamo quoq́ʒ flenda uideri.
Me tamen armiferæ ſeruatum cura Mineruæ,

CLVMINA)funalia,ſacra. ¶ Seq; prorípit)è domo. ¶ Et dare plãgorem)et edere eiulatú. ¶ Veſana)inſana,ac furẽs. ¶ Inopé)expertem,carẽté. ¶ Carmina exequialia)exequiis cõueniẽtia. Cygnus autem moriri vicinus ſuauiſsime canere memoratur. (Tabuit paulatim abſumpta eſt. ¶ Euanuit)reſoluta eſt. ¶ Rite)merito, & recte ob memoriá illi⁹ nymphæ, quę mariti deſiderio illic uitam cum morte cõmutarat. ¶ Per lõgum annum) quo apud Circen fuimus. ¶ Reſides)deſides,pigri,facti autem ſubaudiatur. ¶ Inire)intrare. ¶ Dare uela)nauigare. ¶ Sæui põti)furẽtis, in tempeſtatem cõcitati maris. ¶ Aeneia nutrix) Caieta Aeneæ nutrix,quæ mortua ac ſepulta & portui, & vrbi nomen dedit. ¶ Breue carmen)epitaphiú dicit. ¶ Alũnus)Aeneas à me alitus atque educatus. ¶ Argolico igne) quo à Græcis Iliũ fuit incenſum. ¶ Funis religatus) quo naues religatæ tenentur. Huiuſmodi autem funis ora vocatur à Quintil. Tametſi quidam lora putẽt eſſe legendum,nõ oram. ¶ Infamatæ Deæ)infamia laborantis Circes. ¶ Prorũpit)cũ impetu ingreditur. ¶ Faunigenæq; d.)Latini Fauni filii. hæc autem idcirco narrat poeta, vt ſociorum Diomedis in aues cygni ſimiles Metamorphoſin cum ſuperiore aptius connectat. ¶ Cum gen.fer.)Rutulorum, vt ex carmine quoque Virgiliano eſt notum. ¶ Concurrit Latio Tyrrhenia tota)Thuſciq́ populi contra Latinos bellum pro Troianis ſuſcipiũt. ¶ Externo rob.)externis militibus. ¶ Neq; Aen.Euandri ad mœ.fruſt.) nam Euãder in Troianorũ auxiliũ & Palantem filium miſit, & vt a Thuſcis imploraret auxiliũ, hortatus eſt, vt Virg. quoq; canit. ¶ At Venul.fruſt.) Venulus à Turno ad Diomedẽ,qui in Apulia vrbẽ ædificauerat, miſſus orator, nihil auxilii ab eo impetrauit,qđ diceret cum alia quædam,tũ Troianos nimium Diis eſſe gratos & charos. ¶ Profugi Diome.)procul à patria ob vxoris turpitudinem fugati. Nã Diomedes à bello Troiano in patriã reuerſus, Aegialem vxoré comperit Cylleboro Stheneli filio adhæſiſſe, à qua cum receptus nõ foret aufugiens peruenit in Apuliam. vbi a Dauno cum parte regni filia accepta vrbem noĩe Argyrippã ædificauit. ¶ Sub Iapy. Dauno) Daunus rex fuit Apuliæ, à quo Daunia fuit appellata. Iapyx aũt a Iapygia declinatur, quæ eadẽ eſt cum Apulia, ab Iapyge Dedali filio cognominata. Sané Iapyx vrbis quoque nomen eſt, quæ nunc Bariũ dicitur. Eſt etiã Iapyx ventus Apuliæ peculiaris. ¶ Aetolius her.)Diomedes Tydei Aetoliæ regis filius. ¶ Excuſat)i excuſationem adducit. ¶ Commen.ficta. ¶ Perpetiar)ſuſtinebo. Memorare) narrare. ¶ Ilios)vrbs Troia quæ & Iliõ dicitur. ¶ Nariciusq; he.) Aiax Oilei filius, qui fuit Naricius. Narix enim quæ & Naricium & Narice dicitur, vrbs fuit Locridis, vnde Naricius derinatur. Aiax aũt Oilei filius Caſſandrã Priami cum in templo Palladis ſtupraſſet, non in ſe ſolum, ſed in omnes Græcos iram numinis concitauit. nã in patriam nauigantes & ipſe fulmine percuſſus orta maxima tempeſtate, & alii per maria fuere diſiecti. ¶ A virgine) Pallade, quæ perpetuam ſeruauit virginitatem. ¶ Virgine ra.)Caſſandra ſtuprata. ¶ Digeſ.)diſsipauit, dimiſit. ¶ Spargimur)diſſipamur, diſpergimur. ¶ Cumulumq; Caph. cla. Caphareus promontorium eſt Eubœæ in Helleſpontum ſpectans, ad cuius radices ira Mineruæ ac fraude Nauplii Palamedis patris Græcorum claſſis maximum fecit naufragiũ. {Nauplius enim cum cædẽ Palamedis filii inſidiis ac fraude Vlyſſes interfecti, vlciſci vellet, ea nocte, qua Græci à Troia redeuntes; circa Caphareũ,tempeſtate periclitabantur, conſcẽſo ſcopulo, & face accenſa, ad cuius lucem Græci, tanquã in portum nauigarent, naues illorum in ſaxa & radices montis impingere. atque ita perire fecit.} ¶ Priamo quoque flé.ui.)nimia eſt calamitas, quæ hoſtibus quoque flenda videtur.

Pici ſocii in feras.

Caieta

Faunigena

Diomedes

Daunus.

Iapix.

Iapygia.

Ilios.

Narix.

Aiax Oilei

* a.l. conuulſa.

Caphare*.

ADDI.

* Ilios in quibuſdã legitur.

Fluctibus eripuit patriis ſed rurſus ab agris
Pellor,& antiquo memores de uulnere pœnas
Exigit alma Venus,tantoſq; per alta labores
Aequora ſuſtinuit,tantos terreſtribus armis.
Vt mihi felices ſint illi ſæpe uocati,
Quos cōmunis hyems,importunuſq; Caphareus
Merſit aquis,uellem'q; horum pars una fuiſſe.
Vltima iam paſſi comites,belloq;,fretoq;.
Deficiunt,finem'q; rogant erroris.at Agmon
Feruidus ingenio,tum uero,& cladibus aſper,
Quid ſupereſt,quod iam patientia noſtra recuſet
Ferre uiri?dixit,quid habet Cytherea?quid ultra
Velle puta,faciat?nam dum peiora timentur,
Eſt locus in uoto.ſors auté ubi peſſima rerum eſt,
Sub pedibus timor eſt,ſecura'que ſumma malorū.
Audiat ipſa,licet,& quod facit,oderit omnes,
Sub Diomede uiros odium tamen illius omnes
Spernimus,& magno ſtat magna potentia nobis.
Talibus iratam Venerem Pleuronius Agmon
Inſtimulat uerbis.*ueterem'q; reſuſcitat iram.
Dicta placent paucis,numeri maioris amici
Agmona corripimus,cui reſpondere uolenti,
Vox pariter,uocis'que uia eſt tenuata,comæ'que
In plumas abeunt,plumis quoque colla teguntur,
Pectora'que,& tergum,maiores brachia pennas
Accipiunt,cubiti'que leues*tenuantur in alas.
Magna pedis digitos pars occupat,ora'que cornu
Indurata rigent,finem'que in acumine ponunt.
Hunc Lycus,hunc*Idas,& cū Rethenore,Nycteus,
Hunc miratur Abas,& dum mirantur,eandem
Accipiunt faciem,numerus'que ex agmine maior
Subuolat,& remos plauſis circumuolat alis.
Si uolucrum quæ ſit dubiarum forma requiris,
Vt non cygnorum,ſic albis proxima cygnis.*

ARG. FABVLAE SEQ.

Lauiniæ regionis locum arboribus obumbratum Pan Mercurii filius tenuit,quem poſtea nymphæ occuluerunt,has paſtor Apulus cum procacibus maledictis terruiſſet,ne amplius linguam in propatulo haberet,numine earum in arborem oleaſtrum exarbuit,& ita factus eſt

Vix equidem has ſedes,& Iapygis arida Dauni
Arua gener teneo minima cum parte meorum.
Hactenus Oenides.Venulus Calydonia regna,
Puteolos'q; ſinus,Meſſapia'q; arua reliquit,
In quibus antra uides,quæ multa nubila ſylua,
Et leuibus guttis manantia ſemicaper Pan
Nunc tenet.at quōdā tenuerūt tempore nymphæ.
Apulus has illa paſtor regione fugatas
Terruit,& primo ſubita formidine mouit.
Mox ubi mens rediit,& contempſere ſequentem,
Ad numerum motis pedibus duxere choreas.
Improbat has paſtor,ſaltu'que imitatus agreſti
Addidit obſcœnis conuitia ruſtica dictis.
Nec prius obticuit,quā'm guttura condidit arbor.
Arbor enim eſt,ſucco'que licet cognoſcere mores.
Quippe notam linguæ bacis oleaſter amaris
Exhibet.aſperitas uerborum ceſſit in illas.

ARG. FABVLAE SEQ.

Turnus aduerſus Aeneam pro Lauinia ſponſa dimicans, cum immittere ignem claſſibus conaretur,mater Dearum,quia ex Ida monte Phrygiæ ſacrato eſſent factæ,impetratis precibus ab Ioue in nympharum ſpeciem illas conuertit,utque Dearum marinarum numen augere poſſent,effecit.

Hinc ubi legati rediere neg[illegible]ta ferentes

CANTIQVO de vulnere) nam in bello Troiano Diomedes cum Aenea congreſſus, cum ſibi eū auxilio Veneris eripi videret in ipſam Deam ſagittas cōiecit, quare Dea irata à Diomede vxoris animū ſic abalienauit, vt illū ab excidio Troiano reuerſum in ædes accipere noluerit. Memores pœnas) quas in memoria habebat. Importunus Caphareus) ſine portu, pernitioſus. Deficiunt) me derelinquere volunt. At Agmon Fer.) Agmō cum Venerem cōtemneret, in auem cygno ſimilem vnà cum quibuſdā è ſociis fuit commutatus. Ferui. inge.) feroci ingenio præditus. Et aſper) etiā indignatus. Recuſet fer.) nolit pati. Eſt locus in voto) votis & precibus locus relinquitur, tunc enim homines ad preces confugiunt, cum peiora timent. Sors autem vbi peſſima rerū eſt) vbi peſſimus eſt rerum ſtatus. Sub ped. ti. eſt) nihil timetur. Secura) ſine timore. Sub Diomed.) exiſtens ſubaudiamus. Spernimus) contēnimus. Magna po.) Veneris. Stat ma.) conſtat Nā patriā ꝓpter ipſā amiſimus. Pleuronius Agmō) Pleuron vrbs eſt Aetoliæ, vnde Pleuronius deriuatur. Reſuſcitat) iterum excitat. Numeri maioris amici) plures amici. Tenuata) tenuis & exigua facta. Magna pedis digitos pars occupat) hypallage eſt. Magnam enim pedis partem à digitis fuiſſe occupatam intelligimus. Cornu) roſtro. Finem'que in acumine ponunt) acutum habent roſtrum. Ex agmine) multitudine comitum. Huiuſmodi autem aues Diomedeæ à nomine ducis fuerunt appellatæ. Plauſis alis) cum quodam ſtrepitu motis. Dubiarum volucrum) auium de quibus dubitatur, an Cygni ſint, an aliæ à Cygnis. Proxima) ſimillima. nam Diomedeæ ſunt ſimiles oloribus. Hactenus Oenides) Diomedes Oenei nepos. Venulus Calydonia regna) Diomedis Calydonii. Nam Calydō vrbs eſt Aetoliæ. Puteoloſq; ſinus) Puteoli vrbs eſt Apuliç à multitudine puteorum dicta. legitur etiam, Peucetios. Meſſapia aru.) Apulia à Meſſapo duce cognominata. legitur etiam, Melapia. In quibus antra vides) paſtoris cuiuſdam Apuli in oleaſtrum metamorphoſin poeta exponit. Nubila) obſcura. eſt enim hoc loco appoſitum. Manantia) ſtillantia. Semicaper Pan) Pan Deus eſt paſtorum, qui à parte poſteriori capro ſimilis pingebatur. Mouit) commouit ad fugiēdum. Ad numerum) ad rhythmū & geſtus rationem. Duxere choreas) tripudiarunt. Improbat) vituperat. Condidit) abſcondit. Succo) ex ſucco, qui eſt amarus & aſper. Notam) ſignum. Oleaſter) oliua eſt ſylueſtris. Ceſſit) tranſiuit.

CRVTVLI)

Agmon

* a.l. ſtimulis q;.

Agmon in auem.

* a.l. curuātur.

* a.l. Iolis.

Pleuron.

* De hiſce auibus cōſule Plinium lib. x. capite. xliiii.

* a.l. Dauniæ.

Socii Diomedis in aues.

Calydon.

Puteoli.

Paſtor in Oleaſtrum

Pan.

RVTVLI) populi fuerũt, qbus imparauit Turnus. Hęc autẽ narrantur, vt commodius nauium Aeneæ transmutationẽ in nymphas inſerere poſsit poeta. Nam cum Turnus Rutulorum rex ignem immiſiſſet in claſſem Troianorum, mater Deum eas naues, quia in Ida monte ſibi dicato fabricatę fuerant, comburi non eſt paſſa. ¶ Quod deorum eſt inſtar) ad ſimilitudinẽ. Nam animi vt Dii ſunt immortales. Hæc autẽ a poeta narrantur, vt aptius Ardeæ vrbis in auẽ Metamorph. ſubiūgat. nã Ardea patria fuit Turni, quã Victores Troiani cũ incẽderẽt, forte auis ex incendio nũquã antea uiſa euolauit, quæ à nomine vrbis Ardea fuit appellata.

Arma Aetola ſibi. Rutuli ſine uiribus illis
Bella infauſta gerunt, multum'q; ab utraq; cruoris
Parte datur. fert ecce auidas in pinea Turnus
Tecta faces, ignes'q; timent, quibus unda pepercit.
Iam'q; picem, & ceras, alimenta'q; cætera flammæ
Mulciber urebat, per'q; altum ad carbaſa malum
Ibat, & incuruæ fumabant tranſtra carinæ.
Cum memor has pinus Idæo uertice cæſas
Sancta Deum genitrix tinnitibus æthera pulſi
Aeris, & inflati compleuit murmure buxi.
Per'q; leues domitis inuecta leonibus auras
Irrita ſacrilega iactas incendia dextra
Turne ait, eripiam, nec me patiente cremabit
Ignis edax nemorum partes, & membra meorum.
Intonuit dicente Dea, tonitru'q; ſecuti
Cum ſaliente graues ceciderunt grandine nimbi.
Aera'q; & tumidum ſubitis concurſibus æquor
Aſtræi turbant, & eunt in prælia fratres.
E quibus Alma parens unius uiribus uſa
Stuppea prærupit Phrygiæ retinacula puppis,
Fert'q; rates pronas, medio'q; ſub æquore mergit.
Robore mollito, ligno'q; in corpora uerſo,
In capitum facies puppes mutantur aduncæ,
In digitos abeunt, & crura natantia remi,
Quod'q; ſinus fuerat, latus eſt, medius'q; carina
Subdita nauigiis, ſpinæ mutantur in uſum.
Lina comæ molles, antennæ brachia fiunt,
Cœrulus ut fuerat, color eſt, quas'q; ante timebant,
Illas uirgineis exercent luſibus undas
Naiades æquoreæ, duris'q; in montibus ortæ,
Molle fretum celebrant, nec eas ſua tangit origo,
Non tamen oblitæ quam multa pericula ſæpe
Pertulerint pelago iactatis ſæpe carinis
Suppoſuere manus, niſi ſi qua uehebat Achiuos.

ARG. FABVLAE SEQ.

Naues Aeneæ docet in ſpeciem nympharum verſas Deorum voluntate ex recordatione ſuorum, Neritiam nauẽ vidiſſe lætas pereuntẽ naufragio. Item Alcinoi nauem Pelaſgos portantem ſaxo dureſcere.

Cladis adhuc Phrygiæ memores odere Pelaſgos,
Neritiæ'q; ratis uiderunt fragmina lætis
Vultibus, & lætis uidere rigeſcere puppes
Vultibus Alcinoi, ſaxum'q; nigreſcere ligno.

ARG. FABVLAE SEQ.

Turno ab Aenea interempto Ardea vrbs regnum Turni incendio ad cinerem redacta, ex qua volucris emerſa eſt, quæ patriæ eius nomine vocaretur a poſteris Ardea.

Spes erat in nymphas animata claſſe marinas
Poſſe metu monſtri Rutulum deſiſtere bello.
Perſtat, habet'q; Deos pars utraq; quod'q; Deorum eſt
Inſtar, habent animos nec iam dotalia regna,
Nec ſceptrum ſoceri, nec te Lauinia uirgo,
Sed uiciſſe petunt, deponendi'que pudore
Bella gerunt, tandem'que Venus uictricia nati
Arma uidet, Turnus'que cadit cadit Ardea, Turno
Soſpite dicta potens, quam poſtquã barbarus enſis
Abſtulit, & tepida patuerunt tecta fauilla,
Congerie è media tum primum cognita præpes,

Vera i nymphas eas marinas cõmutauit. ¶ In pinea tecta) periphraſis eſt nauium, quæ ex pineis tabulis cõficiũtur. RAPH. ¶ Mulciber,) Vulcan⁹, ignis. ¶ Inflati buxi) tibiæ quæ ex buxo conficitur. ¶ Domitis leonibus) currus enim Cybeles, vt in ſuperioribus ſcripſimus, à leonibus trahitur. ¶ Irrita) vana. ¶ Sacrilega dextra hypallage eſt. Ipſe.n. ſacrilegus intelligitur. ¶ Aſtræi turbant) Aſtræi uenti Auroræ & Aſtræi gigantis filii. Aſtræi ADDI. Sic.n. & Heſiodus in Theogonia.

Ἀστραίῳ δ' Ἠὼς ἀνέμους τέκε καρτεροθύμους
Ἀργέστην, Ζέφυρον, Βορέην τ' αἰψηροκέλευθον,
Καὶ Νότον, ἐν φιλότητι θεὰ θεῷ εὐνηθεῖσα.

Naues Aeneæ i nymphas ¶ Stuppea retinacula.) periphraſis eſt orarum, ideſt funium, quibus naues ad terram religantur. ¶ Robore mollito,) duricie molli facta. ¶ In corpora ver.) in carnes. ¶ Carina ſub. (lignũ ſuppoſitum. Nam carina proprie lignum eſt illud quo fundum nauis in duas diſtingui partes videtur. ¶ Lina funes ex lino confecti. ADDI. ¶ Cœrulus color) niger. ¶ Duriſq; in montibus ortæ. Molle fre.) antithĕton elegans, quo maxime ſenſus adornatur, Durũ nanque opponitur molli. ¶ Nec eas ſua tangit origo) hoc eſt nihil mouentur cupiditate ſuæ originis videndę. Nihil curãt redire in mõtes, vbi ſunt ortæ. ¶ Naricia ratis) ſic quidem legitur, vt intelligatur nauis Aiacis Oilei, qui fuit Naricius. Nauis i ſcopulum. Mihi vero magis Neritiæ videtur legendum, vt de Vlyſsis naufragio ſentire poetam intelligamus. Neritus enim mons eſt Ithacæ, patriæ Vlyſsis, vnde Neritius declinatur. ¶ Puppes Al.) Alcinous Vlyſſem, quem naufragũ hoſpitio ſuſceperat, iſtructa naue in Ithacam vehendum curauit, ſed nauis ipſa in ſcopulum, qui eſt poſt Phalacrium Corcyræ promontorium, ſimili ſpecie transfigurata fuiſſe à Neptuno in.xiii. Odyſſ. ab Home. narratur. Ardea in auem. ¶ Animata claſ.) tranſmutata claſſe in nymphas animam habẽtes.

ADDI. {Fabulã hãc & Maphæus tractat in libro quẽ Virgilianis ſuperaddit, ſed ille ultro ac ſpõte ſua incenſam Ardeam ſentire videtur.

Ita enim habet verſus.

Nanque ex diuerſa caderent dum parte Latini.
Et calido Turnus fœdaret ſanguine terram,
Vrbem ingens flamma, & muros inuaſerat altos.
Fumabat'q; rutis miſeri patris Ardea tectis &c.

Fuerunt autem qui incendium hoc ad Annibalis tempora referrent, eo adducti videlicet, quòd poeta dixit, Quam poſt quam Barbarus enſis Abſtulit. Quaſi Barbarus enſis non ſatis commode aut recte de Troiano diceretur. Deinde etiam Sereni cuiuſdam authoritate nitẽtes, cuius verba in hunc modum citant. Illud nanque Ouidii metamorphoſeos fabuloſum eſt, incenſam ab Annibale Ardeam, & in hanc auẽ conuerſam. Quaſi non potuerit pro Aenea, Annibalis nomen perperam irrepere, aut à librariis falſo ſubſtitui. Neque enim hic Ouidius, quæ tempore belli Punici, ſed quæ temporibus Aeneæ accidiſſent, deſcribere voluit. Quod ſiquid difficultatis adeo habeat hic locus, malim pro Quã, Quẽ legere, vt de Turno intelligeretur, eo ſcilicet enſe Barbaro, hoc eſt, Troiano interempto, deinde & Ardea incendio conſumpta, ex fauillis accinere huius Ardeam auem prognatam. Sed hoc puto durius. Itaque veterem interpretationem retineamus.} ¶ Soceri) Latini regis. ¶ Viciſſe) victoriam. verbum pro nomine poſitum eſt. Sic Perſius: ſcire tuum nihil eſt. ¶ Deponendi'que pudore) bella ſubaudiamus. vtrunque enim pudebat deponere bellum. ¶ Turnuſq; cadit,) ab Aenea interfectus. ¶ Barbarus enſis) Troianus. ¶ Abſtulit) ſuſtulit, deleuit. ¶ Patuerunt) diſſoluta fuerunt. ¶ Congerie è media) è medio rogo. ¶ Præpes,) auis. nam præpetes aues maiores dicuntur, quæ volatu ſuo dant augurium.

Subuolat,& cineres plauſis euerberat alis,
Et ſonus,& macies,& pallor,& omnia,captam
Quæ deceant urbem,nomen quoque manſit in illa
Vrbis,& ipſa ſuis deplangitur Ardea pennis.

ARG. FABVLAE SEQ.

Venus vt animaduertit filium Aeneam laboribus exhauſtis ad finem ve niſſe æui,petit ab Ioue patre vt promiſsũ fidẽ faceret. Cuius ille precibus auditis effecit,vt in agro Laurẽti in flumine Nomitio mortalitatem ablueret,interq; Indigetes.Deos transferretur ita,vt a poſteris ſicut cæteris Diis ſacra et adminiſtrarentur.

Iamq; Deos omnes,ipſamq; Aeneia uirtus
Iunonem ueteres finire coercuit iras,
Cum bene fundatis opibus creſcentis Iuli,
Tempeſtiuus erat cœlo Cythereius heros,
Ambierat'q; Venus Superos,colloq; parentis
Circunfuſa ſui,nunquam mihi dixerat ullo
Tempore dure pater,nunc ſis mitiſsimus opto,
Aeneaq; meo,qui te de ſanguine noſtro
Fecit auum,quamuis paruum,des optime numen,
Dummodo des aliquid,ſatis eſt inamabile regnum
Aſpexiſſe ſemel,ſtygios ſemel iſſe per amnes.
Aſſenſere Dei nec coniux regia uultus
Inmotos tenuit,placato'q; annuit ore.
Tum pater eſt is(ait)cœleſti numine dignus
Quæ'q; petis pro quoq; petis,cape nata qd' optas.
Fatus erat,gaudet,grates'q; agit illa parenti,
Per'que leues auras iunctis inuecta columbis
Littus adit Laurens,ubi tectus arundine ſerpit
In freta flumineis uicina Numicius undis.
Hunc iubet Aeneæ quæcunque obnoxia morti
Abluere,& tacito deferre ſub æquora curſu.
Corniger exequitur Veneris mandata,ſuisq;
Quicquid in Aenea fuerat mortale repurgat,
Et* reſperſit aquis:pars optima reſtitit illi.
Luſtratum genitrix diuino corpus odore
Vnxit,& ambroſia cum dulci nectare miſta
Contigit os,fecit'q; Deum,quem turba Quirini
Nuncupat Indigetem,templo'q;,aris'q; recepit.

ARG. FABVLAE SEQ.

Tyberinus Albanorum rex Thuſco amni Albula merſus interiit, ac nomen fluuio reliquit:Item Auentinus,a quo mons vrbis Albæ accepit nomen. Sub hoc Pomona Hamadryadũ nympharum,hortorum cultrix,feliciumq; arborum,cuius nomen pomaria obtinent.Hãc cum Vertumnus diligeret, ſolitus in varias figuras mutari & ea refugiente concubitum ſollicitudine aſſidua vteret,nouiſsime in anũ cõuerſus eſt,eiq; multa retulit,quibus fœminæ flecti ſolerẽt,vt ſibi iũgeret.Ipſa aũt perſeuerãte in ꝓpoſito, nouiſsime refert quoq; fuiſſe in Cypro Anaxaretẽ virginẽ, quæ ꝓpter ſuperbiã punita fuiſſet a Venere, verſusq; in ſuã formam concubuit cum ea.

Inde ſub Aſcanii ditione binominis;Alba
Resq; Latina fuit.ſucceſsit Syluius illi.
Quo ſatus,antiquo tenuit repetita Latinus
Nomina cum ſceptro.clarus ſubit*ecce Latino
Epitus ex illo,poſt hunc Capetus'que,Capys'q;,
Sed Capys ante fuit.regnum Tyberinus ab illis
Cœpit,& in Thuſci demerſus fluminis undis
Nomina fecit aquæ, de quo Remulus'q;,ferox'que
Acrota ſunt geniti.Remulus maturior annis
Fulmineo periit imitator fulminis ictu.
Fratre ſuo ſceptrum moderatior Acrota forti
Tradit Auentino,qui quo regnarat eodem

RAPH. ¶PLAVSIS alis) cõcuſsis.⸿Et ſo.)& uox tenuis & exilis, eſt aũt polyſindetõ.⸿Deplãgit)pcutitur.⸿Suis pẽ.)ſuis alis. ⸿Iãq; deos oẽs) Aeneas cũ ad vltimũ ætatis ſuę tẽpus veniſſet,precibus Veneris oium Deorũ conſenſu in Deũ, quẽ Latini Indigetẽ appellarũt, fuit tranſmutatus.⸿Ipſamq; Iunonẽ) quæ ſemper ei fuerat aduerſata. ⸿Coercuit) coẽgit. ⸿Creſcentis Iuli) Iulus Aeneæ fuit filius qui patri in regno Latino ſucceſſit. ⸿Collo'que pa. Circũfuſa ſui)hoc eſt collũ Iouis patris ſui cõplexa.⸿Quãuis paruũ) quã tumuis paruum.⸿Inamabile regnum) inferorum regnũ. ⸿Immotos tenuit)ſignificat. Iunonum quoq; annuiſſe Ioui,vt Aeneas in Deorũ numerũ admitteretur, qui.n.annuunt,capur mouẽt. ⸿Tum pa.)Iuppiter. ⸿Is) Aeneas. ⸿Grates agit) gratias agit in ſoluta dicimus oratiõe. ⸿Iũctis co.)currus Veneris a columbis trahi fingit.

Numicius. ⸿Numicius.)Numicius fluuius eſt Latii,qui & Numicus dicitur,in quẽ cũ cecidiſſet Aeneas, neque iuctus eſſet, creditus eſt in Deũ Indigetẽ fuiſſe cõmutatus. ⸿Serpit)lente labitur. ⸿Quæcũq; ob mor.) q̃cũq; morti ſubiecta. ⸿Corniger) fluuius.oẽs.n.fluuii cũ cornibus pingebãtur.⸿Reſtitit illi)remãſit illi Aeneæ,aia nãque imortalis æternitati fuit cõſecrata.⸿Luſtratũ)purgatũ.

Ambroſia ⸿Ambroſia)imortalitas interpretatur. herba aũt eſſe fingitur, qua Dii veſcuntur. ⸿Cũ dul.ne.)vt ambroſia ꝓ Deorũ cibo ponit, ita nectar ꝓ eorundẽ ſuauiſsima accipitur potiõe.⸿Cõtigit)tetigit.

Indigetes Dii ⸿Turba Qu).populus Ro. ⸿Nũc.i.)Dii idigetes, quos Græci heroas vocãt,ex mortali & Deo nati putabantur. vñ Aeneã Latini Deũ idigetẽ appellarũt vñ indigetare antiqui dicebant ꝓ eo qd eſt inuocare. Macro.Nãq; virgines Veſtales ita indigetãt. Apollo medice. Apollo Pæã.

Lego reſpergit,vt conueniat cũ repurgat.

⸿Nũcupat)nũcupauit,appellauit.

Aſcanius reges Albani. ⸿Inde ſub A.bi.) Aſcanius,qui & Iulus fuit appellatus Aeneæ i regno ſucceſſit, cui Syluius, ſic dictus,qd' i ſyluis ſit natus,cui Latinus, cui

*a.l. Procas. Epitus,cui Capys, cui Capetus,cui Tyberinus, qui in Albula ſubmerſus nomẽ fluuio dedit,cui Remulus,cui Acrota,cui Auẽtinus,qui colli nomẽ dedit ibi ſepultus,cui Pa

*a.l. Alba latinus *ſub quo rege Pomona hortorum Dea Vertũno Deo, qui ſe i varias uertebat figuras omnibus aliis ſpretis tandem nupſit. Varias autẽ Vertũni Metamorphoſeis poeta ſcribit.⸿Sub di.)ſub imperio.⸿Aſcanii bi.)duo noia habentis. Nam & Aſcanius & Iulus a prima lanugine quæ ἴουλος Græce dicitur,fuit cognominatus. Aut Alba binominis. Quod Alba longa fuit.eſt.n. ambiguum.(Sed prior tamẽ expoſitio,melior.) ⸿Alba,resq; Latina fuit.) Albam vrbem, quæ ab ſitu longa fuit denominata ab Aſcanio Aeneæ filio fuiſſe ædificatam,& ab alba ſue illic triginta porcellos enixa noiatam etiã pueri ſciũt. Duæ ſanè fuerũt Albæ. altera ad Fucinũ lacũ vnde Albenſes declinantur, altera Romæ vicina,vñ Albani.⸿Res La.)imperium Latinũ. {Succeſsit Syluius illi) hic poſthumus fuit Aeneæ ex Lauinia natus. Syluius autem vocatus, quòd in ſyluis cum matre à paſtore quodã Tyrrheno educatus eſſet. authot Dionyſius li. i. Cæterũ inter Syluiũ hunc, & Latinũ qui mox ſeqtur, Dionyſius recenſet Aeneã Syluiũ cuius & Vir.meminit lib.vi.Et qui te noie reddet. Syluius Aeneas, pariter pietate vel armis Egregius. ⸿Latinus)Syluii Aeneæ filius, ſecundum Dionyſium, Poſthumi nepos.Poſt Latinũ. autem alii recenſent Albam poſt Albã Dionyſius Capetũ, quẽ alii quidam Atym,Ouid.aũt hic Epitum vocat, & Euſebius.) ⸿Ab il.)poſt illos. ⸿Thuſci flu.)periphraſis eſt Albulæ, qui poſtea Tyberis à Tyberino rege in illo ſubmerſo fuit appellatus.{De quo Remulusq;, feroxq; Acrota) Poſt Tyberinum Dionyſiũ, & item alii quidã Agrippam Syluium numerant, Tyberini filium, qui annos regnauerit tres & triginta. Poſt Agrippam autem Remulũ huius filium. quẽ.tamẽ Dionyſius Alladium vocat, cuius hæc verba ſunt. Poſt Agrippam Alladius vnde uiginti annos, res quædam tyrannica, & cum Diis inimicitias gerens. Nam ab eo deſpiciẽte apparatæ ſunt fulgurum imitationes,& fragores tonitruis ſimiles, quibus terreri homines tanquam eſſet Deus,poſtulabat. Cæterum imbribus & fulminibus in eius domum cadentibus atque lacu,iuxta quem habitabat inſolito modo inundãte, cũ tota domo abſorptus eſt.} ⸿Matu. an.)maior natu. Imitator ful.) cum enim vellet videri fulmina iaculari,a Ioue fulmine vero percuſſus eſt. ⸿Sceptrum imperium.

ADDI. Alba lõ

ADDI.

ADDI.

POSITVS)

RAPH.

ADDI.

¶ POSITVS) ſepultus. ¶ Tribuitq; vocabula monti.) Auentinus enim vnus ex collibus Romæ vrbis ab Auentino rege illic ſepulto fuit cognominatus quãquam Varro alias quoque huius nominis origines tradat. ¶ Summæ gentis.) præſtantiſſimæ. (Fallitur hoc loco Regius, qui ſummæ gentis, pro ſummam gentis, legit, Palatinum'que pro Proca, inter reges accipit, Ita enim hic verſus in ipſius editione habetur. Iam'que Palatinus ſummæ Proca gentis habebat. Cum verior lectio ſit, Iam'que Palatinæ ſummam Proca gẽtis habebat. Vt ſumma gentis accipiatur, pro, imperio, & ſumma parte gentis Palatinæ, hoc eſt, quæ circa Palatium & ea loca, vbi poſtea Roma condita fuit, tum habitabat. Neque enim alibi legitur, Albanorum regum aliquem Palatinum dictum, aut eundem Auentino ſucceſſiſſe. Sed Dionyſius & ipſe etiam Ouidius infra in Faſtis poſt Auentinum, Procam numerant patrem Amulii & Numitoris.) ¶ Pomona) Dea fuit pomorum, vnde etiam fuit Pomona vocata. ¶ Latinas iter Hamadry.) Hamadryades nanq; dicuntur nymphæ, quæ vna cum arboribus exoriũtur & occidunt. Vnde etiam nomẽ ſumpſerunt. ἅμα nanque ſimul, δρῦς dicitur quercus. ¶ Solertius) diligentius. ¶ Vnde te. no.) Pomona.n. à pomis nomen eſt conſecuta. Poma vero dicuntur omnes fructus quicunque ex arboribus nati eſui ſint apti, ſiue molli, ſiue duriore cortice tecti, quamuis Macr. atq; Ser. Poma a nucibus diſtinguentes ſcribant nuces generaliter vocari, quæ duriore cortice tegantur. Poma vero quæ molliore. Sed pomum generale nomẽ eſt omnium fructuum, quicunque ex arboribus naſcitur, cum ex aliorum ſcriptorum, tũ ex Ouidii verbis aperte colligi poteſt. ¶ Non ſyl. il.) Pomona inquit, non amat ſyluas vt venetur, non amnes vt piſcetur. ¶ Felicia poma) dulcia, non amara, & aſpera. ¶ Nec iaculo grauis eſt) nec dextra Pomonæ inquit iaculum geſtat, ſed falcem, qua luxuriantes ramos recidat. ¶ Luxuriem) luxuriantes ramos. ¶ Premit) recidit. ¶ Brachia) ramos. ¶ Con peſcit) cohibet. ¶ Lignum) ſurculum alterius arboris. ¶ Alieno alumno) ſurculo ex alia arbore in aliam translato. ¶ Fibras) tenuiores, ſubtiliores'que radices. ¶ Vim agreſtum) violentiam ruſticorum. ¶ Pomaria) pomaria loca arboribus frugiferis conſita dicuntur, atque pomorum repoſitoria. ¶ Satyri) Dii ſunt ſyluestres magnopere ſaltu gaudentes. ¶ Panes) Dii ſunt paſtorum cornuti. ¶ Silenus'que ſuis) Silenus Bacchi fuit nutricius voluptati maxime deditus. Satyri autem ſenes (vt ſcribit Pauſanias) Sileni vocantur. ¶ Quique Deus) periphraſis eſt Priapi. ¶ Hos quoque Vertumnus) Vertumnus Deus eſt bene vertendarum rerum, hoc eſt vẽdendarum atq; emendarũ, à vertendo dictus, quod ſe in varias verteret formas, vt ipſe de ſe apud Propertium narrat, Opportuna mea eſt cunctis natura figuris. In quamcunque voles verte, decorus ero. Inde Vertumnalia dicta ſunt, quæ menſe Octobri in honorem Vertumni celebrabantur, vt auctor eſt Varro. Vertumnus autem Romæ in vico Thurario ſacellum habuit, vt Pedianus, Porphyrioq; ſcribunt. ¶ Neq; erat felicior illis) nam eũ quoque Pomona aſpernabatur. ¶ Duri meſſoris) aſperi, ac laborum patientis. ¶ Meſſor autem eſt qui frumenta metit ac ſecat. ¶ Deſectum gramen) periphraſis eſt fœni; per quod ſignificat Vertumnum fœniſecæ figuram aliquãdo ſuſcepiſſe. Varias autem Vertũni Metamorphoſeis poeta deſcribit. ¶ Sæpe manu ſtimulos) ſæpenumero inquit in bubulcum Vertumnus cõmutabatur, vt Pomona potiri poſſet. ¶ Frondator erat) frondator dicitur frondium putator. ¶ Induerat ſcalas) ſumpſerat, ſi autem coniunctio ſubaudiatur. ¶ Lecturum) collecturum. (Redimitus tempora) circundata habens tempora. ¶ Tantoq; peritior inquit) quanto cultiores habes hortos ſubintelligamus. ¶ Intemerate) inuiolate. ¶ Qualia nunquam) facete hæc à poeta inferuntur, laſciuiora'que ait fuiſſe Vertumni oſcula, quàm quæ à vera vetula vnquam dari potuiſſent. ¶ Pandos) curuos. ¶ Autumni pondere) hoc eſt pomis. ¶ Contra) e regione. ¶ Probauit) commendauit, approbauit. ¶ At ſi ſtaret ait. cœlebs) his ſimilitudinibus vult perſuadere Pomonæ Vertumnus, vt nubat, cũ præſertim a multis petatur. ¶ Cœlebs) ſine cõiuge. Vites.n. ſic vlmos amplectũtur, vt uxores viros. Cœlibes.n. dicũtur qui ſine coniuge uiuunt, quaſi cœleſtẽ uitã agẽtes. ¶ Sine palmite) ſine uite. Nã palmites uitiũ rami dicũtur uuas ferentes. ¶ Peteretur) expeteretur. ¶ Non tangeris) non moueris.

Tribuit, hoc loco præſens tẽpus eſt nõ præteritũ.

Pomona hamadryades.

*a.l. Syluanusq;

Vertũnus

In varias figuras.

Satyris Panes Silenus.

Vertumnus deus.

Cœlibes

Monte iacet poſitus, *tribuit'q; uocabula monti.
Iam'q; Palatinæ ſummam Proca gentis habebat.
Rege ſub hoc Pomona fuit, qua nulla Latinas
Inter Hamadryadas coluit ſolertius hortos,
Nec fuit arborei ſtudioſior altera fœtus,
Vnde tenet nomen, non ſyluas illa, nec amnes,
Rus amat, & ramos felicia poma ferentes.
Nec iaculo grauis eſt, ſed adunca dextera falce,
Qua modo luxuriem premit, & ſpatiantia paſſim
Brachia compeſcit, fiſſa modo cortice, lignum
Inſerit, & ſuccos alieno præſtat alumno.
Nec ſentire ſitim patitur, bibulæ'q; recuruas
Radicis fibras labentibus irrigat undis. (eſt.
Hic amor, hoc ſtudium. Veneris quoq; nulla cupido
Vim tamen agreſtum metuens pomaria claudit
Intus, & acceſſus prohibet, refugit'q; uiriles.
Quid non & Satyri ſaltatibus apta iuuentus
Fecere? & pinu præcincti cornua Panes?
*Silenusq; ſuis ſemper iuuenilior annis?
Quiq; Deus fures, uel falce, uel inguine terret?
Vt potirentur ea? ſed enim ſuperabat amando
Hos quoque Vertumnus, neque erat felicior illis.
O quoties habitu duri meſſoris ariſtas
Corbe tulit, uerique fuit meſſoris imago.
Tempora ſæpe gerens, fœno religata recenti,
Deſectum poterat gramen verſare uideri.
Sæpe manu ſtimulos rigida portabat, ut illum
Iuraſſes feſſos modo diſiunxiſſe iuuencos.
Falce data, frondator erat, uitis'q; Putator,
Induerat ſcalas, lecturum poma putares.
Miles erat gladio, piſcator arundine ſumpta.
Denique per multas aditum ſibi ſæpe figuras
Repperit, ut caperet ſpectatæ gaudia formæ.
Ille etiam picta redimitus tempora mitra
Innitens baculo, poſitis per tempora canis
Aſſimulauit anum, cultos'que intrauit in hortos,
Poma'que mirata eſt, tanto'que peritior (inquit)
Omnibus es nymphis, quas continet Albula ripis
Salue uirginei flos intemerate pudoris,
Pauca'q; laudatæ dedit oſcula, qualia nunquam
Vera dediſſet anus, gleba'que incurua reſedit
Suſpiciens pandos autumni pondere ramos.
Vlmus erat contra ſpecioſa nitentibus uuis,
Quam ſocia poſtquam pariter cũ uite probauit,
At ſi ſtaret (ait) cælebs ſine palmite truncus,
Nil præter frondes, quare peteretur, haberet.
Hæc quoq; quæ iuncta eſt uitis, requieſcit in ulmo,
Si non iuncta foret, terra acclinata iaceret.
Tu tamen exemplo non tangeris arboris huius,
Concubitusq; fugis, nec te coniungere curas.

Atque utinam uelles. Helene non pluribus eſſet
Sollicitata procis, nec quæ Lapitheia mouit
Prælia, nec coniux timidi, aut audacis Vlyſſei.
Nunc quoque cum fugias, auerſeris'q; petentes,
Mille uiri cupiunt, & Semideiq́;, Deiq́;,
Et quæcunque tenent Albanos numina montes.
Sed tu ſi ſapies, ſi te bene iungere, anum'q;
Hanc audire uoles, quæ te plus omnibus illis,
Pluſquam credis amo, uulgares reiice tædas.
Vertumnum'q; tori ſocium tibi delige, pro quo
Me quoq; pignus habe. neq; enim ſibi notior ille,
Quam mihi, nec toto paſsim uagus errat in orbe.
Hæc loca magna colit. nec uti pars magna procorũ,
Quam modo uidit, amat. tu primus, & ultimus illi
Ardor eris, ſoliq́; ſuos tibi deuouet annos.
Adde quod eſt iuuenis, quod naturale decoris
Munus habet, formas'q; apte fingetur in omnes.
Et quod erit iuſſus (iubeas licet omnia) fiet.
Quid? quod amatis idē? quid? quæ tibi poma coluntur
Primus habet? lætaq́; tenet tua munera dextra.
Sed neque iam fœtus deſyderat arbore demptos,
Nec quas hortus alit cum ſuccis mitibus herbas,
Nec quicquam niſi te. miſerere ardentis, & ipſum,
Quod petit, ore meo præſentem crede precari.
Vltoresq́; Deos, & pectora dura peroſam
Idaliam, memorem'q; time Rhamnuſidis iram.
Quoq́; magis caueas (etenim mihi multa uetuſtas
Scire dedit) referam tota notiſsima Cypro
Facta, quibus flecti facile, & miteſcere poſsis.

ARG. FABVLAE SEQ.

In inſula Cypro Anaxarete fuit ex progenie Teucri Salaminii, quæ forma cæteras gentes * eiuſdem ciuitatis ſupergreſſa eſt. Sed vt pulchritudo eminens fuit, ita propter aſpernationem uirorum abominanda omnibus. Quam cum Iphis eiuſdem ciuitatis amore diligeret, neque aditum ad eam haberet dolens quod in tam grauem ſortem incidiſſet, ne diutius doleret, ad extremum noctu clam ante fores puellæ ſuſpendio ſe liberauit. Cui cum funus pro dignitate fortunæ per publicum maxima frequentia duceretur, & illa patientiſsime ex ſuperiori parte domus proſpiceret, ob nimiam crudelitatem, animiq; duritiam in veſtigio ſui a Venere ſaxo durata eſt, ita vt apud Salaminios ſpecies eius proſpiciens Veneris nomen acceperit. Dehinc Vertumnus rediens in ſuam ſpeciem Pomona potitus eſt.

Viderat a ueteris generoſam ſanguine Teucri
Iphis Anaxareten humili de ſtirpe creatus.
Viderat, & totis perceperat oſsibus ignes,
Luctatus'q; diu, poſtquam ratione furorem
Vincere non potuit, ſupplex ad limina uenit.
Et modo nutrici miſerum confeſſus amorem,
Ne ſibi dura foret, per ſpes orauit alumnæ,
Et modo de multis alicui blanditus amicis,
Sollicita petiit perpenſum uoce fauorem.
Sæpe ferenda dedit blandis ſua uerba tabellis.
Interdum madidas lachrymarum rore coronas
Poſtibus intendit, poſuit'q; in limine duro
Molle latus, triſtis'q; feræ conuitia fecit.
Sæuior illa freto ſurgente, cadentibus Auſtris,
Durior & ferro, quod Noricus excoquit ignis,
Et ſaxo, quod adhuc uiuum radice tenetur,
Spernit, & irridet, factiſq́; immitibus addit
Verba ſuperba ferox, & ſpe quoque fraudat amantē.
Non tulit impatiens longi tormenta doloris
Iphis. & ante fores hæc uerba nouiſsima dixit.
Vincis Anaxarete, neque erunt tibi tædia tandem

RAPH.

¶ HELENAE nõ pluribus eſſet) Helenæ pulchritudo notior eſt quàm vt hoc loco ſit commemoranda. ¶ Sollicitata) uexatã. ¶ Nec quæ Lapitheia mouit) Hippodamiam dicit, cuius pulchritudine bellum fuit excitatum inter Lapithas & Cẽtauros, vt lib. xii. copioſe narrat. Lapithæ aũt populi fuerũt Theſſaliæ a Lapitho Periphãtis filio cognominati. ¶ Nec coniux timidi aut audacis Vlyſſei) timidi ĩ pugna, audacis ĩ ſtruẽdis inſidiis. Penelope vero Vlyſsis vxor formoſiſsima fuiſſe ſcribitur, & a quamplurimis procis amata. ¶ Auerſeris) aſperneris. ¶ Hanc anũ) ſeipſum oſtendit cum quadam ſenili grauitate Vertumnus. ¶ Vulgares tædas) nuptias p ſynecdochen. A parte nanq; totum intelligimus. Quinque faces nãque ex tæda arbore cõfectæ nouæ nuptæ præferebanť. ¶ Procorũ) amatorũ quibus nihil eſt ĩcõſtantius. Proci autem à prouocando, hoc eſt à petendo dicti, qui mulieres ĩ matrimoniũ petunt. vnde & ꝓcaces a nimium petendo meretrices dicũtur. ¶ Deuouet) dedicat, deſtinat. Sanè deuouere hoc loco in bonam accipitur partẽ, alibi in malam. Virgilius. Præcipue infelix peſti deuota futuræ. ¶ Decoris pulchritudinis. ¶ Fingetur) formabitur, trãsfigurabitur. ¶ Primus habet) primitiæ enim frugũ Vertumno dicabantur: vt ipſe apud Propertium commemorans cauſas cur Vertumnus dicatur ait. Seu quia vertẽtis fructum percipimus anni, Vertumni rurſus credidit eſſe ſacrum. Primũ mihi variat liuentibus vua racemis, Et coma lactẽti ſpicea fruge tumet. Hic dulces ceraſos, hic autũnalia pruna Cernis, & æſtiuo mora rubere die. Inſitor hic ſoluit pomoſa uota corona. Cum prius inuito ſtipite mala tulit. ¶ Cum ſuccis mitibus) dulcibus, ſuauibus. ¶ Miſerere ardentis) ardẽter te amantis. ¶ Idaliam) Venerem ab Idalio Cypri nemore dictam. ¶ Rhãnuſidis irã) Rhamnuſis quæ & Rhãnuſia dicitur, pro Nemeſi ponitur. quæ Dea vlciſcitur ſuperbos, à Rhãnũte Atticæ vico, vbi maxime colebatur, denominata. Cuius quidẽ in Capitolio ſacellũ eſt, quãuis nõ careat Romano, vt Plin. ſcri. (lib. xi. cap. xlv. & rurſum li. xxxvii. cap. ii. de ſimulachro autem eiuſdem deæ ab Agoracrito Rhamnunti conſecrato, idem Plinius lib. xxxvi. cap. v.) ¶ Vetuſtas) ſenectus. Senes nãque iccirco prudentiores videntur, quia multarũ rerum peritiã habent. ¶ Multa ſcire dedit) multarum rerũ peritiam habent. ¶ Multa ſcire dedit) multarũ rerum peritiã mihi tribuit. Eſt enim verbum pro noie poſitum, quale eſt illud Perſii. Scire tuũ nihil eſt. ¶ Viderat à veteris) Iphis Cyprius Anaxaretes puellæ amore captus, cũ nullis precibus eã poſſet potiri, vitam finire decreuit. Ad ianuam igitur amatæ cũ ſe ſuſpendiſſet, maximo mœrore matrẽ affecit. Cum vero funus efferetur, Anaxarete ad feneſtram accedens, vt inde exequias ſpreti iuuenis ſpectaret, in ſaxũ fuit cõmutata. ¶ Veteris Teucri) de Teucro Telamonis filio intelligimus, qui propter mortẽ Aiacis à patre domo pulſus Salaminã in Cypro condidit. ¶ Miſerum amorẽ) eã nã quæ nõ amabatur amabat. ¶ Sollicita uoce) pluſquã diligenti oratione. ¶ Perpẽſum fauorem) impenſum & magnum, ac diligenter ad aduerſum. Ea aũt oia deſcribit Ouidius, quibꝰ amatores vtuntur, vt puellis amatis potiri poſſint. ¶ Intendit) alligauit. ¶ Poſuitq; in limine duro Molle latus) antitheton eſt. Durũ nanque opponitur molli. Iphin autem ſæpenumero in limine ianuæ Anaxaretes iacuiſſe ait. ¶ Cõuicia fecit) maledixit. ¶ Feræ) quæ ianuã clauſam tenebat. ¶ Sæuior illa freto ſurgente) quod in tempeſtatem excitatur. ¶ Cadentibus Auſtris) flare deſinẽtibus. Tunc enim ſæuiſſimi ſunt. ¶ Norici populi ſunt Alpini ferro abundantes. ¶ Quod adhuc viuũ radice tenetur) hoc eſt quod nõdum e terra eſt effoſſum. Saxa enim nondum a ſua radice auulſa, & viua dicuntur & duriora ſunt. ¶ Spernit & irridet) Anaxaretedis Iphi humilitatem contemnens illius querelas irridet. ¶ Factis immitibus) aſperis, crudelibus. Illum nãque a ianua forte taſſe depulit. ¶ Et ſpe quoq; fraudat amantem) quod crudele admodũ videtur. ¶ Fraudat) priuat.

Proci

al. virgines.

Rhamnuſia.

ADDI.

Iphis Anaxarete

Norici

CET

Vlla ferenda mei lætos molire triumphos,
Et Pæana uoca, nitidaq́ꝫ incingere lauro.
Vincis enim, morior'q; libens. age ferrea gaude.
Certe aliquid laudare mei cogeris, erit'q́ꝫ
Quo tibi ſim gratus, meritum'q́ꝫ fatebere noſtrum.
Non tamen ante tui curam exceſſiſſe memento,
Quàm uitá, geminá'q́ꝫ ſimul mihi luce carẽdũ eſt.
Nec tibi fama mei uentura eſt nuncia leti,
Ipſe ego ne dubites, adero, præſensq; uidebor
Corpore ut exanimi crudelia lumina paſcas.
Si tamen o Superi mortalia facta uidetis,
Eſte mei memores. nihil ultra lingua precari
Suſtinet, & longo facite ut narremur in æuo,
Et quæ dempſiſtis uitæ, date tempora famæ.
Dixit & ad poſtes ornatos ſæpe coronis
Humentes oculos, & pallida brachia tollens,
Cum foribus laquei religaret uincula ſummis,
Hæc tibi ſerta placent crudelis, & impia dixit,
Inſeruit'q́ꝫ caput. ſed tum quoque uerſus ad illã eſt,
Atq; onus infelix eliſa fauce pependit.
Icta pedum motu trepidantum, & multa timentũ
Viſa dediſſe ſonum eſt, adapertaq; ianua factum
Prodidit. exclamant famuli, fruſtraq; leuatum
(Nam pater occiderat) referunt ad limina matris.
Accipit illa ſinu, complexa'q́ꝫ frigida nati
Membra ſui, poſtquam miſerarum uerba parẽtum
Edidit. & matrum miſerarum facta peregit,
Funera ducebat mediam lachrymoſa per urbem,
Lurida'q́ꝫ arſuro portabat membra feretro.
Forte uiæ uicina domus, qua flebilis ibat
Pompa, fuit duræ'q́ꝫ ſonus plangoris ad aures
Venit Anaxaretes, quàm iam Deus ultor agebat.
Mota tamen, uideamus (ait) miſerabile funus,
Et patulis iniit tectum ſublime feneſtris
Vix'q́ꝫ bene impoſitum lecto proſpexerat Iphin.
Diriguere oculi, calidus'q́ꝫ in corpore ſanguis
Inducto pallore fugit conata'q́ꝫ retro
Ferrẽ pedes, hæſit conata auertere uultus,
Hoc quoque non potuit, paulatim'q́ꝫ occupat artus,
Quod fuit in duro, iampridem pectore ſaxum.
Ne'ue ea ficta putes, dominæ ſub imagine ſignum
Seruat adhuc Salamis, Veneris quoq; noĩe tẽplum
Proſpicientis habet quorum memor o' mea, lentos
Pone (precor) faſtus, & amanti iungere nymphæ.
Sic tibi nec uernum naſcentia frigus adurat
Poma, nec excutiant rapidi florentia uenti,
Hæc ubi nequicquam formas Deus aptus in omnes
Edidit, in iuuenem rediit, & anilia demit
Inſtrumenta ſibi, talis'q́ꝫ apparuit illi,
Qualis ubi oppoſitas nitidiſsima Solis imago
Euicit nubes, nulla'q́ꝫ obſtante reluxit.
Vim'q́ꝫ parat, ſed ui non eſt opus. in'q́ꝫ figura
*Capta Dei nympha eſt, & mutua uulnera ſenſit.

ARG. FABVLAE SEQ.

Poſt Amulii ac Numitoris Albanorum regum interitum Romulus vrbis a ſe conditæ cœpit imperium. Qui cum aduerſus Titum Tatium pro raptis uirginum dimicaret, hoſtes appropinquarunt portæ, quod vt Venus præſenſit, portis obſeratis vna patefacta eſt Tarpeia uirgine prodẽte patriã. Venus proſilit incolumitate a nymphis, quæ proximæ fano erant, geminum petit auxilium. Data ergo venia ſecundum portam quam Sabini irrepturi erant, recluſo fonte, ſcaturientes aquæ quæ antea latuerant humo ſparſæ preſſius hoſtem auerterũt, victoriaq; potitus Romulus de rebus

KAPH. ¶ ET pæana voca) hoc eſt vocibus lætitiæ vtere, qualibus uoti compotes gaudia ſua exprimere ſolent, vt alibi Ouidius. Dicite io Pæan, io Pæan dicite Pæan. Pæan vero hymnus quoq; eſt in Apollinem, qui a triumphantibus canebatur. ¶ Incingere) coronare inquit viridi lauro, id quod triumphantes ſolẽt. ¶ Ferrea) dura atq; crudelis. ¶ Certe ali. mei co. lau. (qd' mihi ipſe mortem conſciui, vt tibi rem gratam facerem. ¶ Curam tui) amorem, quo te proſequor. ¶ Exceſſiſſe) a me ſubaudit. ¶ Gemina lu.) & uita mea, & te quæ mihi altera lux es. ¶ Crudelia lumi.) crudeles oculos. ¶ Humentes) lachrymãtes. ¶ Hæc ti. ſer. pla.) huiuſmodi inquit coronæ tibi ſunt gratæ vt laqueo collum inſerã. Hæc autem cum maxima Anaxaretes inuidia dicuntur. ¶ Inſeruitq; ca.) laqueo ſubintelligatur. ¶ Eliſa fau.) cõpreſſa ceruice. ¶ Icta) percuſſa. ¶ Famuli) Anaxaretes. ¶ Fruſtraq; le.) alleuatum. Iã enim mortuus erat. ¶ Nã pa.) Iphidis ſubaudiatur. eſt autem parentheſis. ¶ Funera du.) ducendas ac celebrandas exequias curabat. ¶ Lurida) nigra, qualia ſunt mortuorum mẽbra. ¶ Portabat) portanda curabat. ¶ Arſuro fe.) capulo cõburendo. Feretrum. n. vnà cũ cadauere comburebatur. ¶ Quã iam De. vl. age.) quã iã Nemeſis ſuperbiæ vltrix perſequebatur. ¶ Tectum) cubiculum. ¶ Iniit) intrauit. ¶ Vixq; be. ip. le.) ordo eſt, Vixq; bene Anaxarete proſpexerat Iphin lecto & feretro impoſitũ, cũ illius oculi diriguere. ¶ Diriguere oculi) cum ſubaudiendũ, vt intelligatur, cum oculi rigidi ſunt facti. ¶ Hæſit) affixa eſt. ¶ Saxum) ſaxi duricies quæ paulo ante in pectore illius erat.

Paean

Salamis ¶ Salamis) quæ & Salamin dicitur inſula eſt cum vrbe eiuſdem nominis, & vrbs in Cypro à Teucro Telamonis filio ædificata. & de hac hoc loco accipiẽdum.

Venus proſpiciens ¶ Veneris pro.) Venus proſpiciens dicta videtur, quòd virginũ ſuperbiam amatores contemnentium proſpiceret, atq; prouideret. Nymphe autẽ cũ fit vocandi caſus ſine diphthõgo ſcribatur.

*a.l. Grata

ADDI. {Immo proſpicientis cognomen accepit a ſpẽ & forma proſpiciẽtis de feneſtra Anaxeretes, quæ eãdem ſpẽ à Venere in ſaxum conuerſa fuit. Quanq̃ alibi apud autores, eos qui reſtãt, neque fabulæ huius, neque cognomenti iſtius mentio vlla fit. Sed hoc temporum iniuriæ acceptum ferendum, qua lõge plures cum huius, tum aliarum rerum autores amiſimus quam retinemus.} ¶ Lentos fa.) diuturnam ſuperbiam. ¶ Sic ti.) optãtis eſt aduerbium hoc loco illud ſic. ¶ In iu.) in iuuenilẽ figuram. ¶ Qualis vbi op.) quàm pulcher eſſet Vertũnus anili habitu depoſito apta ſimilitudine oſtẽdit poeta. ¶ Inq; figu. Cap Dei nym. eſt) ſic quidẽ legitur, ſed nanq; loco illius inq; vt reponatur ſenſus expoſcit. Exponit enim poeta cur vi opus non fuerit. Nam Pomona forma Vertũni capta facile ei morẽ geſſit. Hãc vero emendationẽ noſtram inepti quidam Scalforniæ reprehendunt vt verſum perturbantẽ, ſic enim aiunt, Syllaba breuis natura produceretur, quaſi vero hoc & ipſi non uideremus, ac non illud ſecuti ſumus, quod non ſolũ à grammaticis, ſed a Fabio quoque Quintiliano præcipitur. Literam ſæpenumero ui metro excludi. Quo quidem modo nulla uis carmini affertur. Sed de hoc quoque alibi plura.

ADDI. {Quos hic Scalfornias, vt ipſe uocat, Regius ſugillet, neſcio. Illud certe uerum apparet, quod uulgo dici ſolet, Suum cuiq; pulchrum. Nam quod ad eliſionẽ conſonantis s, attinet, ut quidem conſtat, a ueteribus eam uſurpari ſolitã fuiſſe, ita rurſum i toto hoc poeta exemplum eius alibi non extat, nec apud Virgil. qui tamẽ Ennianæ uetuſtatis amator fuit præter unũ illud. inter ſe coiiſſe uiro & decernere ferro, quod tamen & ipſum in finem conmatis ſiue tomes incidit. ut ea ratione defendi queat. Proinde utcũque debacchetur Regius in aduerſarios ſuos, neminem puto, eliſionis iſtius ſuæ aſtipulatorẽ inueniet, ſiue, Inq; ſiue, atque, ſiue quomodocũque tandem legendum concedamus.} ¶ Et mutua uulnera ſenſit) nam & ipſa Vertũni amore cœpit ardere.

vrbis compoſitis iura reddens populo, ſicut petierat mater, raptus in cœlũ eſt, ita vt Quirinus nouo nomine uocaretur.

Proximus Auſonias iniuſti miles Amuli
Rexit opes. Numitor'q; ſenex amiſſa nepotum
Munere regna capit, feſtiſq; Palilibus urbis
Mœnia conduntur. Tatius, patreſq; Sabini
Bella gerunt, arcis'q; uia Tarpeia recluſa
Dignam animam pœna congeſtis *exuit armis.
Inde ſati Curibus tacitorum more luporum
Ore premunt uoces, & corpora uicta ſopore
Inuadunt. portas'q; petunt, quas obice firmo
Clauſerat Iliades. unam tamen ipſa recluſit,
Nec ſtrepitum uerſo Saturnia cardine, fecit.
Sola Venus portæ cecidiſſe repagula ſenſit,
Et clauſura fuit niſi quod reſcindere nunquam
Diis licet acta Deum, Iano loca iuncta tenebant
Naiades Auſoniæ gelido rorantia fonte.
Has rogat auxilium, nec nymphæ iuſta petentem
Suſtinuere Deam, uenaſq;, & flumina fontis
Elicuere ſui, nondum tamen inuia Iani
Ora patentis erant, nec iter præcluſerat unda.
Lurida ſupponunt fœcundo ſulfura fonti,
Incendunt'q; cauas fumante bitumine uenas.
Viribus his, aliiſq; uapor penetrauit ad ima
Fontis, & Alpino modo quæ certare rigori
Audebatis aquæ, non ceditis ignibus ipſis.
Flammifera gemini fumant aſpergine poſtes,
Portaq; nequicquam rigidis promiſſa Sabinis,
Fonte fuit præſtructa nouo, dum Martius arma
Indueret miles quæ poſtquam Romulus ultro
Obtulit, & ſtrata eſt tellus Romana Sabinis
Corporibus ſtrata eſtq; ſuis, generi'q; cruorem
Sanguine cum ſoceri permiſcuit impius enſis.
Pace tamen ſiſti bellum, nec in ultima ferro
Decertare placet, Tatium'q; accedere regno.
Occiderat Tatius, populis'q; æquata duobus
Romule iura dabas. poſita cum Caſſide Mauors
Talibus affatur, Diuumq;, hominum'q; parentem.
Tempus adeſt genitor (quoniã fundamine magno
Res Romana ualet, & præſide pendet ab uno)
Præmia iam promiſſa mihi, digno'q; nepoti
Soluere & ablatum terris imponere cœlo.
Tu mihi concilio quondam præſente Deorum.

RAPH. ¶PROXIMVS Auſonias) ad hiſtoriam regũ Albanorũ
intermiſſa narratione mutationũ Vertũni redit poeta. Nã Pa
.l. Proce vt ſupra annotaui mus. latini Amulius & Numitor filii fuerunt, qui cũ ea conditio-
ne a patre regnũ Albanorũ accepiſſent, vt alternis annis re-
gnarent, Amulius ſemel occupatũ imperiũ fratri reddere nũ
quã animum inducere potuit, ſed Romulus & Remus ex fi
lia Numitoris à Marte com
preſſa nati, et Amuliũ inter-
fecerũt, & regnũ auo reſtitue
rũt. Ipſi vero vrbẽ Romã æ
dificarũt, vbi cũ Romulꝰ oia
cõpoſuiſſet lãq; ſenior eẽt ef-
fectus, Martis precibꝰ i Deo
rũ numerũ fuit trãſlatus. ¶In
ADDI. iuſti Am.) fratrẽ.n. cõtra ius
*a.l.edidit & fas regno fraudauit. {Oc-
ciſo ẽt filio illiꝰ Lauſo vt. iiii.
Faſtorũ idẽ Ouid. meminit.}
Palilia. ¶Feſtis Pa.) Palilia feſta erãt
quæ in honorẽ Palis paſto-
rũ Deæ celebrabant, qbꝰ Ro
ma à Romulo & Remo cõ-
dita fuiſſe dicit q dies à Pri-
ſcis Romanis maxime cele-
ADDI. brabãtur. {Vt latius idẽ poe
ta docet. iiii. Faſtorũ. Memi-
nit aũt Plutarchus i uita Ro-
muli, & Propertius in fabula
Tarpeiæ his verbis.
Vrbi feſtus erat, dixere Pali-
lia patres,
Hic primus cœpit manibꝰ
eſſe dies. &c.
¶Tatius, patreſq; Sabini Bel
la gerunt) propter raptũ Sa-
binarũ. Nota eſt aũt hiſtoria.
¶Arciſq; via Tarpeia reclu-
ſa) ordo eſt & ſenſus, Et Tar
peia virgo exuit atq; depo-
ſuit aiam pœna dignã armis
& ſcutis i eã cõgeſtis poſt re
cluſam & aptã arcis viã. No-
tior eſt aũt hæc hiſtoria q̃ vt
hoc loco ſit pluribus reperẽ-
da. Tarpeius aũt mõs ẽ, q po
ſtea Capitolinus fuit dictus.
In bello aũt Sabino Tarpeia
Tarpeii, q arci præſidebat, fi
lia, Sabinorũ ornamẽtis, q̃ in
ſiniſtris geſtabãt capta, hoſti
bus ꝑdidit arcẽ, q cũ pacti eſ
ſent ſe daturos id qđ in ſini-
ſtris geſtabant in eã ſcuta cõ-
iecerunt, quo & fidẽ datã ſer
uarent, & ꝑditricẽ vlciſceren
ADDI. tur. {Vide Liuiũ li. i. ab vrb.
con. Plutarch. in vita Rom.
Dionyſiũ lib. ii. qui varias ve
terum Hiſtoricorũ de cõſilio,
& facto Tarpeiæ recẽſet. To
tam autem hanc rẽ ẽt Propertius deſcripſit. lib. iiii.} ¶Sati
Cures Curibus) Sabini. Nã Cures Sabinorum vrbs eſt. ¶Ore pre.
uo.) ſilent. ¶Et corpora uicta ſopo.) Romanos ſomno op-
preſſos. ¶Iliades Romulus Iliæ filius. ¶Iano loca iuncta te-
ne. (templo Iani. Deſcribit autẽ poeta mutationẽ aquarum
frigidarũ in calidas. Nam in ipſo prælio cum fugerẽt Roma-
ni precibus Romuli aquæ calidæ ſcaturire cœperunt, quibus
Sabini prohibiti ſunt vlterius Romanos perſequi. Poeta ve-
ro precibus Veneris id factum fuiſſe ait. ¶Iani patẽtis) aper-
ti Nam Iani templum apertum ſignificabat vrbem bello im-
Iani tẽplũ plicitam eſſe. clauſum vero pace gaudere. ¶Lurida ſul.) qđ
luridum colorẽ & pallidum efficiunt. ¶Fumante bitumine)
ardente. Bitumen vero genus eſt picis facillime ignes contra
hentis. {Eandem hanc fabulam deſcribit idem poeta primo ADDI.
Faſtorum. Niſi quod illic non nymphis, ſed Iano calefactio-
nem aquarum iſtam tribuit his verſibus.
Et iam contingerant (inquit Ianus) portam, Saturnia cuius
Dempſerat oppoſitas inuidioſa ſeras,
Cum tanto veritus commit-
tere numine pugnam.
Ipſe meæ moui callidus ar-
tis opem.
Oraq;, qua pollẽs ope ſum,
fontana recluſi,
Sumq; repentinas eiacula
tus aquas.
Ante tamen madidis ſubie-
ci ſulfura venis.
Clauderet ut Tatio feruidus
humor, iter.
Quod autem hic de Ve-
nere meminit poeta, & qđ
eius cõſilio Sabini retẽti fue-
runt, ei fictioni cauſam dediſ
ſe uidetur, quod eodem lo-
co Romæ, vbi pugna hæc
commiſſa fuit, poſtea Vene-
ris Cluacinæ ſimulachrũ di-
catum fuit, quæ cognomen
tum hoc a Cluẽdo, hoc eſt,
pugnãdo accepit, vt Plin. li.
xv. ca. xxix. teſtatur. Et aqua
rum occaſionẽ, a lacu, qui ibi
dem fuit, in quem Curtius e-
quo præcipitatus, a ſe Cur-
tium appellari fecit, traxiſſe
poetam veriſimile eſt. Cuius
& Liuius, & Plutar. & cæte-
ri meminere.} ¶Certare Al-
pino rigori) contẽdere cum
Alpium frigore, qđ eſt vehe
mentiſſimum. Eſt autem con
ſtructio Græca, certo nanq;
tecum non tibi Latine dici-
mus. ¶Rigidis Sabinis) ſeue
ris. ¶Præſtructa) obſtructa,
obturata. ¶Martius miles
Romanus. A Marte nanque
per Romulum originem du
cunt Romani. ¶Strata eſt)
coopta fuit. ¶Generiq; cruo
rem) Romani. enim Sabino-
rum filias vxores acceperũt.
¶Pace tamẽ ſiſti bellũ) inter-
uentu Sabinarũ bellum illud
fuiſſe ſublatum notius eſt, q̃
vt ſit exponẽdum. ¶Tatiũq;
accedere reg.) nam inter reli
quas pacis conditiones hoc
etiã placuit, vt Tatius vnà cũ
Romulo æqua poteſtate, pa
ribuſq; honoribus regnaret.
¶Occiderat Tatius) de morte Tatii, qui annis quinque cum
Romulo imperauit, & Titus Liuius, & Dionyſius Halycar-
naſeus copioſe ſcribunt, Lauinii fuit interfectus a proximis
legatorum, qui ad res repetendas miſſi nõ ſolum ſua a Tatio
non impetrarant, ſed à Sabinis quibuſdam inuito Romulo
contra ius & fas perẽpti fuerant. ¶Aequata) æqualia facta.
¶Tempus adeſt ſoluere) figura eſt græca. Nam ſoluendi in
ſoluta oratione diceretur. (Fundamine magno) firmo fun-
damento. ¶Res Romana) imperium Romanum. ¶Et præſi
de pendet ab vno) & vnius præſidis & regis nutu regitur at
que gubernatur. ¶Dignoq. nepoti) Romulo. ¶Imponere
cœlo) in numerum Deorum referre.

¶NAM

RAPH.

NAM memoro in memoria habeo. Alias memorare ſignificat narrare eſt autē parentheſis ordo nāque eſt, Tu mihi quondam & olim dixiſti concilio Deorū præſente, vnus erit Romulus, quem tu ô Mors tolles & extolles in ſydera cœli. Et nubibus aera cæcis) hoc ex hiſtoria ſumptum eſt. Nā Romulus, vt narrat. T. Liuius, cū ad exercitum recenſendum concionem in cāpo ad Capræ paludē haberet, ſubito coorta tempeſtas cum magno fragore tonitribusq; tā dēſo regē operuit nimbo, vt cōſpectū eius concioni abſtulerit, nec deinde in terris Romulus fuit viſus. creditus eſt aūt a patribus pp morū aſperitatem fuiſſe diſcerptus, ſed plebi perſuaſerunt ipſum in ſydera fuiſſe trāslatū. Promiſſæ rapinæ) rapiendi Romuli e terris in cœlū. Sēſit) cognouit. Verberis) flagelli quo equi verberātur. Nemoroſi Pala.) nemorib⁹ obſiti. Palatiū autē vnus eſt ex collibus Romanis, imperatorū ſede clariſſimus, qd nunc uulgus palatiū maius vocat. Nō re.iu.) regi nō cōueniētia. Delitibus. n priuatorū iudicabat. (Aut, nō regia, p, ciuilia, & æqualia, cuiuſmodi nō a regib⁹ qui oia ſuo arbitrio moderant, ſed in repub. & ciuitatibus æqli iure, & iiſdē legib⁹ cſtitutis dñr.) Suo Qui.) ſuis Romanis. Intabeſcere) liqueſcere, atq; cōſumi. Et pul. alt.) ſedibus atq; altaribus excelſis. Puluinaria nāq; lecti dñr, q in Deorū tēplis ſternebātur. Trabeati) trabea induti. Nā Romulus dum viueret trabea veſte utebatur. Trabeatū aūt gña ſunt tria, vt ſcri. Sueto. in libro de gñe veſtiū. Vnū quod Dijs ſacratur, qd totū eſt purpureū. Alterū eſt regū qd quidē eſt purpureū, ſed albo infectū. Tertiū eſt a ugurale de purpura & corolla* mixtum. (Alii legunt. Et puluinarib⁹ altis Dignior eſt qualis trabeati for. Quir. Vt ſit ſēſus, talē tunc apparuiſſe, qualis poſtea imago aut effigies ei⁹, cū trabea, ſiue trabea induti, pingi, ac fingi cōſueuit.) Limite cu.) arcū dicit p quem Iris decurrere dicitur. Herſiliæ autem Romuli vxoris Metamorpho. exponit poeta. nam & ipſa in Deā noie Orā fuit cōuerſa. Nūc eſſe Quiri.) qui in Deorū numerum tranſlatus eſt. Siſte tu. fle.) hoc eſt tuis fletibus finem impone. Pete lucū) vade ad lucū. Colle Quirino) qui a Quirino, Quirinalis fuit cognominatus. Romani regis) Romuli qui poſt mortem Quirinus fuit appellatus. Per ar. pi.) per arcus variis coloribus diſtinctos. Et liquet) conſtat. Offer) oſtende. Ora) faciē, figurā. Cœlum ac. vi.) felix mihi eſſe videbor. Cū vir. Thauman.) cum Iride Thaumātis filia. Romuleos col.) Quirinalē collē. Ceſſit) receſſit. In auras) in aerē. Notis) amicis. Romanæ cō. vr.) Romul⁹. Et pri. pari.) nā corpus ex mortali effectū

Palatium

*.a.l. qualis.

ADDI.

Romulus in deum.

*a.l. cocco

ADDI.

Herſilia in Deum.

eſt imortale, & pro Herſilia Ora fuit cognominata. Quæ nūc Dea iun. Quiri. eſt) nā Ora in tēplo Romuli colebatur.

PORRO in noctibus Atticis, Horam reperias pro dea Quirino cuncta, quā Herſiliā Ouidius intelligat Metamorphoſeon quartodecimo, cum ita canit COEL. Rhod.

Hanc manibus notis Romanæ conditor vrbis
Excipit & priſcū pariter cum corpore nomen
Mutat, Horāq; vocat, quæ nūc dea iūcta Quirino eſt.

In veterū monumētis obſeruatū & illud, vaſa dici horoſcopa, quibus cōmōſtrātur horæ, quæ & heliotropia vocitata interim cōperiuntur, ſi ſolis & vmbrarū rōne cōſtēt. Porro notationem genitalis horæ, horoſcopō quoq; vocant qd quinto Ciuitatis diuinæ Aurelius Auguſt. ſcribit, vñ illud pdiit Perſianū.

Gemmos horoſcope varo
Producis genio.

Et verbū horoſcopare, quo vtatur Manilius, & ſigna horoſcopāta apud Firmicū. Solis vero vmbilicus (quē & ſtilum hemiſphærii dicunt mōſtrātis horas) eſt, quem gnomonē itē appellamus, & ſciatheran, cuius vmbra inter noſcuntur horæ, vnde & ipſa vmbrarū ratio gnomonice dicta, ab Anaximene Mileſio inuenta. Qui itēm primus ſciathericum excogitatū oſtēdit Lacedæmone; vel, vt alii Anaximander.

NI Prius in ſcopulū, qui nūc quoq; ſaxeus extat, Trāsformata foret) Scyllæū dicit; quod ita appellatū ait Procopius in tertio de bello Gottorum quod magna latronū multitudo (quos Græci ſκυλακας vocāt) vſq; ad ſua tpa cum ſinū incoluerit. Nō quod Scylla mulier mōſtroſa ac belluina forma ibi habitauerit. Fraudē & periuria quādā Cercopū exoſus) Cercopes in Lydia populos fuiſſe Zenobius tradit immāſueti ingenii atque fallaciæ, qui cū Herculē apud Omphalen exiſtentē multa dixiſſent cōuicia ab ipſo domiti & ſupplicio affecti fuerunt. Iidem cum Ioue poſtea voluiſſent decipere ab ipſo mutati fuerunt in ſaxum. vnde illa nata ſunt prouerbia quæ narrat interpres ἀγορὰ κερκώπων, id eſt forum Cercopum. & κερκωπίζειν id eſt cercopizare in prauos & peſſimorum hominum moribus. Quæ non retuliſſem niſi impreſſores corrupiſſent. Mors erat ante oculos minimum tamen ipſa doloris.) Ordo eſt. Ipſa mors minimum tamen, id eſt minima pars doloris erat ante oculos. Senſus autem talis: mors (ſi dolorem conſideres, quem mortis imagine mens mea ſuſtinebat) minima erat doloris portio, ac pene nihil; quia mori deſiderabam. ſed tam durum mortis genus formidabam. Hoc autem declarat inferius cum ait. Mortemq; timens cupiduſque moriri. Nunc Elpenora vini) Ex homeri ſententia dictū.

IACO Conſtātii Fanenſis.

(Nā memoro. memoriq; animo pia uerba notaui)
Vnus erit, quem tu tolles in ſydera cœli
Dixiſti. rata ſit uerborum ſumma tuorum.
Annuit omnipotens, & nubibus aera cæcis
Occuluit, tonitru'q;, & fulgure terruit orbem.
Quæ ſibi promiſſæ ſenſit data ſigna rapinæ,
Innixus'q; haſtæ, preſſos temone cruento
Impauidus conſcendit equos Gradiuus. & ictu
Verberis increpuit, pronumq; per aera lapſus
Conſtitit in ſummo nemoroſi colle Palati,
Reddentemq; ſuo non regia iura Quiriti
Abſtulit Iliaden corpus mortale per auras
Dilapſum tenues, ut lata plumbea funda
Miſſa ſolet medio glans intabeſcere cœlo.
Pulchra ſubit facies, & puluinaribus altis
Dignior eſt quā m* ſit trabeati forma Quirini.

ARG. FABVLAE SEQ.

Herſilia coniux Romuli, cum fleret amiſſum coniugem poſt datam ei a Iunone immortalitatem Ora Quirini nuncupata eſt, quorum templa a populo Romano in colle Quirinali conſtituta ſunt.

Flebat ut amiſſum coniux, cum regia Iuno
Irin ad Herſiliam deſcendere limite curuo
Imperat, & uacuæ ſua ſic mandata referre.
O & de Latio, o & de gente Sabina
Præcipuum matrona decus, digniſſima tanti
Ante fuiſſe uiri coniux, nunc eſſe Quirini.
Siſte tuos fletus, & ſi tibi cura uidendi
Coniugis eſt, duce me lucum pete, colle Quirino
Qui uiret, & templum Romani regis obumbrat.
Paret, & in terram pictos delapſa per arcus;
Herſiliam iuſsis compellat uocibus Iris.
Illa uerecundo uix tollens lumina uultu,
O Dea (nāq; mihi, nec quæ ſis dicere promptū eſt,
Et liquet eſſe Deam) duc ô, duc inquit, & offer
Coniugis ora mihi quem ſi modo poſſe uidere
Fata ſemel dederint, cœlum accepiſſe uidebor.
Nec mora Romuleos cum uirgine Thaumantæa
Ingreditur colles ibi ſydus ab æthere lapſum
Decidit in terras, a' cuius lumine flagrans
Herſiliæ crinis cum ſydere ceſsit in auras.
Hanc manibus notis Romanæ conditor urbis
Excipit, & priſcum pariter cum corpore nomen.
Mutat, Oráq; uocat, quæ nūc Dea iūcta Quirino ē.

qui vndecimo Odyſſeæ tradit Elpenorẽ immoderato vino ebrium in domo Circes e ſcalis deciduiſſe ac fracta colli iũctura obiiſſe. Ouid. tertio triſtium. At miſer Elpenor tecto delapſus ab alto. & in Ibin Neue gradus adeas Elpenore cautius altos. Vimq; feras uini quo tulit ille modo. ¶ Et reddidit omnia votis) in quibuſdam exẽplaribus lego omina, quod non diſplicet, vt ſit ſenſus. bene vouẽtibus bona vouiſſe Circen, quemadmodum mos eſt vt fiat. vt cũ bonã diẽ vouenti bona dies & annus reſpondetur. ¶ Signũ oſtẽdens iuuenile) In meo codice legitur Iuuenale, quod non minus probo. Nam Iuuenalis ab antiquioribus potius q̃ Iuuenilis dicebatur. Vñ Iuuenalia & Iuuenales ludi Tacito, Suetonio, Capitolino, & aliis. Nunc Iuuenalis & Iuuenilis dicitur vt author eſt Priſcianus i quarto. ¶ Quaſq; Numici.) Numicus & Numicius. hic fluuius dicitur, quãuis aliqui cõtra ſentiant. Silius in. viii. Haud procul hinc paruo deſcendens fonte Numicus Labitur. Sed dãda venia iis, qui Numicũ dici poſſe inficiãtur, qm̃ hic Silii verſus cũ multis aliis in omnibus ferè codicibus deſiderabatur. qui a nobis ſunt reſtituti, vt in primæ collectaneorum Hecatoſtys capi. xcii. apparet. Puteolosq; ſinus. Puteolos a puteorũ olore. i. malo odore dictos exiſtimat Stepha. atq; eſſe compoſitum nomẽ. Feſtus non, ſed vel a puteo verbo. i. fœteo deriuatos, pp olidum aquæ putorẽ: vel a puteis arbitraſ, quorũ ibi eſſet multitudo: vt olidas illas aquas exciperent. Sed aduertas velim Feſti codicẽ eſſe corruptũ. ¶ Fert ecce auidas in pinea Turnus Tecta faces.) Melius texta. Idẽ primo Faſt. Pinea nõ ſano ter pede texta ferit. & alibi. Pinea texta ſonant. ¶ Et lætis uidere rigeſcere puppes uultibus Alcinoi ſaxũq; increſcere ligno) Lego puppẽ Homeri teſtimonio & Procopii quorũ hic in. iiii. de bello Gottorũ ſic inquit. Nauẽ ex alba petra: quæ in Phęacide regione apud mare uiſitur, aliqui eã eſſe autumãt: qua Vlyſſes Ithacã fuit aduect⁹. bũ externorũ militũ ducẽ geſsit. Sed literis inſculptis declatur a mercatore quodã Ioui Caſio oblatã: quẽ incolæ venerantur, Et ciuitas vbi hæc ſpectatur noſtris ẽt tẽporibus Caſiopolis appellatur. Clarus ſubit ecce Latino.) Clarus nomen propriũ eſt hoc loco nõ adiectiuũ. Significatq; eũ regẽ qui Alba dictus fuit. Nã poetis mutare interdũ nõia conuenit authore Seruio. Clarũ autẽ appellauit quẽ cæteri Albã, ob id quod oĩa alba eadẽ clara ſunt. Et ne Clarũ ſignificare Albam quid dubites: vide quo modo in. iiii. Faſt. hoc idem poeta ipſe eſt æmulatus. Subit Alba Latinũ. ¶ Epit⁹ ex illo) .i. poſt illũ Clarũ intellige: non aũt poſt Latinũ, vt nonnulli exponunt, quia cõtra te ſtarent oẽs hiſtorici cũ eodẽ poeta qui ibidẽ ait, Proximus eſt titulis Epitus Alba tuis. ¶ Feroxq; Acrota). Quemadmodũ Albã mutato nõĩe Clarum appellauit, ita Agrippã nũc Acrotam uocat. quod nomen ſine plauſu poteſt interpretari: Eſtq; conuenientiſsimũ cognomen Agrippæ. nã qui interioribus pedibus naſcuntur (cum nõ ſine ſummo id periculo fiat) omni plauſu penitus vacãt. ¶ Silenusq; ſuis ſemper iuuenilior annis.) in quibuſdã codicibus legitur, Syluanus. Sed magis placet Silenus, Idem in Faſtis. Nequitia eſt quæ te non ſinit eſſe Senem.

¶ Sæuior illa freto ſurgente cadentibus Auſtris.) In nõnullis exemplaribus lego Hœdis. quod non diſplicet. qm̃ Hœdorum non ſolũ ortus, ſed & occaſus efficit tẽpeſtates: vt Seruius ſcribit. Sed alterã quoq; lectionẽ tueri his Gellii verbis poſſumus: quæ ſunt noctiũ Atticarum lib. ii. cap. vii. Fluctus qui flante Aquilone maximi ac creberrimi excitantur: ſimulac ventus poſuit ſternuntur, ac conflacceſcũt: & mox fluctus eſſe deſinunt. At nõ idem fit flante Auſtro vel Aphrico: quibus iam nihil ſpirantibus vnde tamen fractæ diutius tumẽt: & a uento quidẽ iãdudum trãquillæ ſunt. ſed mare eſt etiam atque etiam vndabundum. ¶ Et corpora uicta ſopore inuadunt, portasq; petunt: quas obice firmo Clauſerat Iliades. Priſc. in. ii. ſic legit, vt corpora victa ſopore inuadãt portasq; premant: quas obice fultas Clauſerat Iliades. Quæ lectio magis quadrare uidetur, qui ſequitur. vnã tñ ipſa recluſit. Nã antea aperiri portas neceſſum eſt, q̃ introeat quiſquã. ¶ Vnã tamen ipſa recluſit.) Portã intelligit ad radices collis Viminalis, quam Ianualem Varro & Macrobius vocant: ac Palatinam antea nuncupatam Fabius Pictor videtur innuere.

HENRI. GLAREANI ANNOTATIONES IN LIB. XIIII. OVI. METAMOR.

Inde manu magna Tyrrhena per æquora uectus.

ILlud manu magna ambiguitatem habet, & exponẽdum a Commẽtatore erat. Vtrum pro magna potẽtia, an pro magno famulatu accipi debeat, ſed deſpiciat hoc lector, res eſt parui momenti.

Dignus eras, ultro poteras certe'que rogari.

Senſus eſt, dignus eras, & certe poteras vltro rogari. Quidam diſtinguunt poſt vltro, quod mihi non probatur. Eſt autem coniunctio q; dure in tertium trãſlata locũ. Porrò decimonono inde carmine, Rhegion egreditur, de Circe intelligẽdum eſt, non de Scylla, quod in Raphaelis Commentario librariorum culpa deprauatum puto.

Sulphure fumantes Acheloidum'que relinquit.

Aut Diaſtole eſt in Acheloidum, aut ad i adiectum eſt e, quod apud Græcos frequẽtiſsimum eſt. Nã ſupra lib. v. corripitur. Vobis Acheloides vnde Pluma pedesq; auium. In tertio autem poſtea carmine inarimen uno verbo dictum, quod Græcis eſt, & apud Homerum Iliados. ii. εἰν ἀρίμοις, multi admonuerunt ante nos, primum apud Virgiliũ innouatum, poſtea ſecutos Ouidium, Lucanum, Statium, ac cæteros, quare nunc omittimus.

Læua de parte canori Aeolidæ tumulum.

Hoc vix intelligitur, nam omnia hæc ad dextrã Aeneas habuit, cum ab Sicilia in Latium nauigat, ſed aut in ſiniſtra parte intelligemus Miſenũ dũ Neapolim tẽdebat Aeneas, tantum enim prominet Miſenum promontorium, aut aliam quãdam inſulam Ouidiũ intelligere voluiſſe credemus, quã ad ſiniſtram reliquerit Aeneas, in qua Miſenum ſepultũ voluerit. At nihil aſſeueramus.

didicit quoque iura locorum.

Alluſiſſe eum credo ad loca apud Inferos quos circulos vocant. vi. Aeneid. lib. Cæterum illud iura explicãdum erat Latius Commentatori.

Hæc mihi ni potior domus eſt.

Obſcurũ hoc uidetur, ſed intellectu leuatur. Nã imprecatur ſibi in Polyphemi antrum reditum, ſi non dixerit verũ, nẽpe Aeneæ domũ ipſi potiorem q̃ ſit vel ꝓpria, vel Vlyſſis nauis, ut recte expoſuit Raph. Ergo potior. ſ. quàm mea.

Veſtræ quoq; clamor Vlyſſi. Penè rati nocuit.

Ex Odyſ. i hoc ſumptũ eſt, vbi Vlyſſes, iniris ſociis Polyphemo iclamat, cũ iect⁹ ſcopuli naui eius ꝓpè male ceſsiſſet.

Quo uidi bina meorum Ter quater affligi.

Poſt ter diſtinguendum videtur, vt ſit ſenſus, vidi ter bina corpora meorum. Sex enim deuorauit, binos identidem arripiens Polyphemus, quanquam dura eſt compoſitio, quẽ admodum & ſequente irẽ carmine, Dum ſuper ipſe iacens. Denique hoc quoq; annotatione non indignũ, quòd viſcus omnes exponũt carnẽ, cũ Poeta hoc in loco cõnectat; Viſceraq; & carnes. Sed quantũ mihi uidetur illud Hom. Odyſ. i. exprimere voluit: ἔγκατά τε σάρκάς τε καὶ ὀστέα μυελόεντα.

Oraui'que fugam geſtu.

Quo pacto orauit fugam, qui cum eis diſcedere cupiebat? Sed intelligendum, Oraui, vt me acciperent, ac inde fugerẽt, quod & factum eſt.

Bis'que nouem ſocios Circæa ad mœnia miſit.

Homerus Odyſſ. x. ait. xxii. cum Eurylocho miſſos, ſed vel non admodum curauit Ouidius eum numerum. vel alios ſecutus eſt authores. At res eſt nullius momenti.

Redeunt humeri & ſubiecta lacertis brachia

Vel ex hoc loco ſatis claret poſt humeros ſtatim eſſe lacertos. deinde brachia proxime ad manus. Cuius contrariũ noſtra ætate tradidere quidam Grammatici, & in his nominatum Calepinus.

Quinquénem poteras Graia quater edere pugna.

Dura eſt hæc compoſitio, præter huius Poetæ morem. Raphael tamen recte expoſuiſſe videtur. Nec poteras edere quater quinquénem ſpectaſſe tot annos Graia pugna. Lector tamen de eo ſenſu cogitet, ego enim adhuc hæreo.

Ingemuit'q; ſolum, uicina'q; palluit arbor,

Explicandum etiam hoc loco Cōmentatori opinor erat, cur poſt maiora Poeta minora ſubiungeret, deinde quæ illa vicina fuerit arbor. Quæ in hoc mihi notantur, vt ingenia excitem, nam ego planè hæſito.

maiores brachia pennas Accip. cubiti'q; leu. ten. in al.

Hic locus videtur contrarius eſſe huic de quo paulo ante admonuimus, brachium eſſe manui proximius quam lacertum, ſanè cubitum hic pro lacerto accipitur, opinor. Sed licentia Poetica hæc confuſa videntur. Nam libro primo de Daphne videtur ordine recto, quãquã retrogrado, dixiſſe, laudat digitosq; manusq;, brachiaq;, & nudos media plus parte lacertos. Quãquam eo in loco Raphael mulierum Romanarum habitum à Poeta deſcribi putat. Ad Id ego non exiſtimo, quin virginis venatricis mores expreſſos exiſtimarim potius.

Intonuit dicente Dea.

Intonuit impersonaliter accipitur, pro tonitru factum eſt. Grammatici vocant verba exemptæ actionis. Operæpretium autem eſt uidere in hac nauium metamorphoſi mirabile Poetæ ingenium. qui tam multas inuenerit ſimilitudines, vbi nulla propè modum videbatur.

Inde ſub Aſcanii ditione binominis Alba.

Etſi Aſcanii filius maior Iulus dictus eſt, tamē ipſe quoq; Aſcanius Iulus nominabatur, vt clare patet apud Maronē, binominis autem melius ad genitiuum Aſcanii quàm Alba nominatiuum referetur. Mirum autem duos Albanorum reges hoc in loco omiſſos à Poeta, Aeneam Syluium, ac Albam, quartum ac ſextum. Albam tamen in quarto, Faſt. non omittit, in ſoluta oratione non poterat id mirum videri, ſed in carmine, niſi quod in Faſtis duo carmina omiſſa, hic aliquot, omnino ſuſpicor: & Commentator hæc, quaſi nihil adſit difficultatis, leuiter tranſilit. Nos in Dionyſium ac Liuium annotationibus editis hæc multis diſſeruimus, quare hic obiter ea attigimus.

Nec coniux timidi aut audacis Vlyſſei.

Mire hæc connexa videntur, timidi in pugna, audacis inſtruendis inſidiis exponit Raphael. Sed hoc modo per ac melius cōnecterētur. Vide vtrum ſit correctio prioris dicti, quaſi diceret, ſi timidus nō eſt appellãdus, appelletur audax.

Iſta pedum motu trepidantum & multa timentum.

Poſt motu diſtinguendum, vt ſit ſenſus, Ianua iſta motu pedum videlicet Iphios ſuſpenſi ac morientis, viſa eſt dediſſe ſonum trepidantum, ac multa timentum.

Veneris quoq; nomine templũ Proſpicientis habet

Strabo lib. xiiii. ait: Poſt Carpaſiam Cypri vrbem eſſe mōtem ac promontorium, montis ſummum Olympũ dici, vbi Veneris Atreæ templum ſit, quod nec adire, nec videre mulieribus conceſſum. Ptolemæus videtur Aphrodiſium vocare. Raphael ait Venerem Proſpicientem dictam, quòd virginum ſuperbiam amatores contemnentium proſpiceret ac prouideret, quod mihi non probatur.

Nondum tamen inuta Iani
Ora patentis erant.

Mirum quem authorē ſecutus ſit hic Ouidius, nihil enim apud alios de hoc inuenio, Commentator, vt ſolet, tãquam res bene nota ſit, leuiter tranſit ac tacet.

ALLEGORIAE IN XIIII. LIBRVM OVID. METAMORPHO.

Alleg. fab. ſcyllę Glauci, & Circes

IAmq; Giganteis iniectam faucibus Aetnam Aruaq; Cyclopum &c. ☙ Iſta poſſunt applicari contra inuidos detractores qui per Circem poſſunt intelligi, quia quando ab aliqua audiuit quòd Scyllam, ideſt aliquam perſonam diligat ſtatim ſolent inuidere & ſe ingerere & offerre dicentes cum Circe, melius ſequere volentem Optãtemq; eadem pariliq; cupidine captam. Vt tua ſint voueo, ſpernentem ſperne, ſequenti Redde vices. Si vero ipſis in amore alii præferãtur, ſolent indignari, & contra illos quos ſibi præferri audiunt inuidia ſtimulari, & ideo ſolent in fontē virtutum veneficia detractionis & diffamationis proiicere, per quæ ſæpe fit, quòd ipſos faciunt formam humanam, ideſt ſtatum & proſperitatem perdere & in monſtrum marinum, ideſt in viles perſonas mutare, Ipſosq; faciunt caninis capitibus, ideſt impugnatoribus crudelibus circundari, & eorum latratibus & vitiis, & terroribus deterreri. Ideo bene dicit Seneca, quòd ſi nullos inimicos facit iniuria, multos tamen facit inuidia. ☞ Vel dic de malis conſiliariis à quibus cum conſilium petitur, in quo de promotione vel vtilitate alicuius agitur ſemper in ſe totum retorquere nitantur & promotionem alterius diſconſulunt, vt bono eius omiſſo ad illud bonum de quo hic agitur admittantur. ☞ Vel dic quòd iſta Scylla quæ habet formam humanam, & capita canum in circuitu, poteſt ſignificare aliquos ſuperiores, qui quãuis de ſe ſint humani, & benigni, habent tamen circa ſe multos canes, ideſt multas perſonas inſatiabiles & mordaces, quas Circe, ideſt diabolus eis incorporat & procurat vt Glauco deo maris, ideſt ipſi deo patri abominabiles eos reddat, vt ipſis mediantibus innocentes offendat, ita quilibet talis ſuperior poſſit dicere illud Pſal. Circundederunt me canes multi. Ouid.

Fleuit amans Glaucus, nimiumq; hoſtiliter vſæ,
Viribus herbarum, fugit connubia Circes.

Alleg. fab. Charybdis.

☙ Iſtud applica contra exules qui quando propter furta ſua & maleficia de patria ſua eiiciuntur, plerunq; cõtingit quòd periculũ aliis efficiunt, & ad abſorbēdũ naues trãſeuntes, ideſt viatores ſe cõuertunt. Hiere. 51. Abſorbuit me quaſi draco.

Alleg. fab. Sibyllę Cumanæ.

☙ Iſtud poteſt allegari contra quoſdam qui longam vitam deſiderant, & tamen de præcauenda virtutum conſumptione per crementa non aduertunt. Vnde fit quòd quanto plus in mundo ſolent viuere, tanto quantitas ſuarum virtutum decreſcere ſolet, & per vitia retrorſum ire. Non debet igitur vita longa appeti, niſi etiam poſſit virtualis quantitas conſeruari & meritorum conſumptio euitari.

Alleg. fab. Polyphemi.

☙ Per iſtum magnum Ruſticum videntur intelligi mundi, principes, & magnates qui montes portare dicuntur, pro eo quòd magna & ardua negocia habere comprobantur. Barbam etiam & capillos ad modum ſyluarum habere dicũtur, pro eo quod exterioribus poſſeſſionibus & dæmoniis dicuntur impleri. Sed iſti qui debent habere duos oculos, ideſt duplicem diſcretionem ſpiritualem, ſcilicet qua videant deum, & cœleſtia, & carnalem qua mũdum & terreſtria videãt, ipſi vnico videntur oculo eſſe contenti, & ſola mundi diſcretione dotati. Non enim habent oculum quo Deus videtur, ſed habent oculum quo videtur mundus. Sed Vlyſſes, ideſt diabolus iſtum ſolum, ideſt diſcretionem mũdanam ipſis ſolet auferre, quia quaſi hodie inueniuntur totaliter cæci. Matthæi decimoquinto, Cæci ſunt & duces cæcorum.

Alleg. fab. Aeoli & Vtrium.

☙ Nota quòd Aeolus fuit Rex nouem ſyluarum, ex quarũ nebulis & Vulcaniæ inſulæ fumo futuro prædicens motiones ventorum, ab imperitis viſus eſt ventos in ſua poteſtate tenere. ☞ Sunt igitur inſulæ poſt fretum Siciliæ quæ ab ipſo Aeolo rege Aeoliæ appellantur, licet propria habeãt vocabula. Phyſica autem ratione Aeolus in antro reſidere dicitur, quia naturale eſt quòd loca concaua plena ſint ventis. Regnum ei Iuno fingitur dediſſe, quia motus Iunonis, ideſt aeris ventis creatur quibus Aeolus præeſt. ☞ Dic igitur moraliter quòd rex ventorum eſt diabolus, qui eſt rex ſuper omnes filios ſuperbiæ. Iob. xli. Iſte enim eſt qui ventum vanitatis & ſuperbiæ ſuis ſequacibus & maxime nobilibus bella Troiana quærentibus adminiſtrat, & portum mundanæ gloriæ mediante tali vento procurat. Sed illi qui in vtribus aurum quærunt, ideſt nobiles qui aurum aggregare contendũt de portu mundanæ gloriæ retrocedunt, & quantum per vanitatem armorum nauigauerant, tãtum per auaritiam ſi eam quæſierint à ſtatu mundanæ gloriæ ſe diuertunt. ☞ Vel dic

quòd rex iſte eſt ille rex qui ambulat ſuper pennas ventorũ qui nobis dedit ventum ſpiritusſancti in vtribus cordis noſtri vt ſpiritus bonus deduc nos ad terram rectam. Sed ſi cõtingat quòd auaritia vtrem cordis perforet, & quòd aurum inueſtiget, ſtatim ventus, ideſt ſpiritusſancti flatus à cordibus euaneſcit, & à portu animæ retrocedit, quia qui aurum inuenire nititur à profectu ſui itineris impeditur. Prouerb. xvi. Poſſide ſapientiam quia auro melior, & acquire prudentiã, quia præcioſior eſt argẽto. Miſit igitur illuc Vlyſſes aliquot de ſuis ſociis, vt victualia acciperent, & iter peterent. Quos vt vidit Circe, cũ gaudio viſa eſt eos recipere, pocula offert & ad menſam ſedere facit. Vbi autem potum eius aliquantulum attigerunt, incœperunt eorum corpora ſetis horreſcere, porcorum formam induere, & ſic in porcos fuerunt penitus transmutati, & in tecto reginæ Circes cum porcis aliis ſunt recluſi. Vlyſſes vero videns ſocios nõ redire ad terram applicat. & ſtatim pro petendis ſociis domum reginæ intrat. Vbi cum potus offerretur bibere noluit, & ſic mutationis periculũ euaſit. Cum igitur ipſe eſſet ſapiens, & aſtutus, & eloquio facũdus, tantũ ſciuit cũ Circe ꝯferre quòd ipſum in virũ accepit, & ſocios eius in formã humanã reduxit. Et tandẽ cum p annum ibidẽ mãſiſſet ad patriã cum ſociis ſuis remeauit, ipſam prægnantẽ & Thelogono grauidam reliquit, qui tandem ipſum Vlyſſem patrem ſuum ignoranter occidit.

Alleg. fab. Circes. ¶ Circe poteſt ſignificare mundi proſperitatẽ quæ filia Solis dicitur, quia oĩs proſperitas à Sole, ideſt à deo diſpenſatiue naſcitur. In maris etiã inſula dicit̃ regnare, qa iſta in mare huius mundi ſolet tantũmodo locũ habere. Iſta igitur eſt quæ hominũ facies, figuras, & cõditiones mutat, ipſosq; de hominibus in porcos, ideſt rationalibus in voluptuoſos trãſformat. Vnde etiã ſæpe fit quòd dum ſocii Vlyſſis, ideſt fratres Chriſti viri, ſcilicet eccleſiaſtici & religioſi ad domũ Circes, ideſt ad mundi proſperitatẽ veniunt, & de potu delitiarum bibũt in porcos, ideſt voluptuoſos transformantur, & figurã humanã, ideſt viſum humanæ cõditionis p vitia perdunt. Verũtamen Vlyſſes, ideſt vir iuſtus & prudens, quãdo à potu delitiaꝝ carnalium nimiæ dilectionis præcauet, & iſti põt coniungi, & tamẽ morũ mutationẽ & perditionẽ nõ timet. Sapiens, enim bene põt cum Circe, ideſt cum mundi ꝓſperitate abſq; dãno ſuo ſe coniungere, dũ tamẽ à potu venefico, ideſt à carnis deliciis ſtudeat abſtinere. Mutatos etiã in porcos, ideſt alios p mundi proſpera deprauatos ad formam reducat, quando ipſos verbis & exemplis ad vſum rationis transformat. Et ſic propter Circẽ, formã propriã non perdit. quoniã nõ obſtãtibus proſperis ad portã paradiſi venire nouit. Sed mali quia neſciunt proſperitate bene vti in beſtias mutantur. boni vero & prudentes, quia bene & prudenter ſciunt vti, nullis vitiis corrũpũtur, qualis erat Apoſtolus qui dicebat ad Philipp. iiii. Scio & humiliari ſcio, & abundare vbiq; in omnibus inſtitutus ſum & ſaturari & eſurire. abũdare & penuriã pati. quod Exponens Greg. ſuper Ezech. dicit quòd ille nouit abundare & penuriã pati quẽ nec in proſperitate ſuperbia eleuat, nec in neceſſitate cupiditas inflammat. ¶ Vel dic quòd Circe eſt Diabolus cuius potus eſt mundi proſperitas, vel delitiarũ ebrietas, vel malarũ cõcupiſcentiarum voluptas, quæ qui biberint fiunt porci. Qui vero nõ tetigerint ſunt ſani. De iſto calice dicitur figuratiue. Hiere. xxv. Sume calicẽ vini furoris huius de manu mea & ꝓpinabis de illo cunctis gentibus ad quas ego mittã te, & bibent, & turbabunt̃ & inſanient. Et Hiere. v. Calix aureus Babylonis in manu dñi inebrians oẽm terrã eius, biberunt gentes & inde cõmote ſunt. At ſi diceret, quòd illi qui calice ꝓſperitatis potant̃ faciliter à ſtatu rationis mouent̃ur. Et iſte calix aureus etiã calix furoris dicit̃, qa quãuis ſurſũ reſpiẽdeat hoies tamen ſitibundos & ratione carẽtes facere cõprobatur.

¶ Vlyſſes ex reſponſis deoꝝ habuit (ſicut alibi legit̃) quòd ipſum quidã filius ſuus debebat interficere. Quo territus loca abdita petiit, & cõicationem deoꝝ quantum potuit euitauit. Thelogonus aũt filius Circes de quo nõ præcauebat, qa ipſum valde paruulum vel in matris adhuc vtero dimiſerat, iam factus adultus patrẽ de mãdato matris quęrẽs. ad Vlyſſis ianuã venit. Cui Vlyſſes telum quod portabat in manu contra filium proiecit & aliquãtulum læſit. Iuuenis autẽ idẽ telum in Vlyſſem retorquẽs, patrẽ ignarus occidit. Qui triduo ſuperuiuens & quis erat à iuuene quærẽs, ipſum eſſe filium ſuum & Circes cognouit. Et ſic iuxta deoꝝ reſponſa ignotus pater ab ignoto filio occubuit. ¶ Applica iſtud ad occultã Dei prouidẽtiã quã nullus effugere poteſt, qa quantũcunq; latuerit, & p modum & per viã quã nõ ſperat, neceſſe eſt illud qđ à Deo ordinatũ fuerat euenire. Prouerb. xxi. Non eſt ſapiẽtia, nõ eſt prudentia, nõ eſt cõſilium ꝯtra dñm. ¶ Penelope filia Icari & vxor Vlyſſis, caſta procos ipſam rogantes decipiebat, quia ſe cum eis nubere, cũ telã quã texebat complere potuiſſet, promittebat. Ipſa tamẽ quicquid de die texebat de nocte retexebat, & quicquid de die faciebat, in noctis tenebris deſtruebat. ¶ Allega cõtra hypocritas qui telã virtutum faciunt in publico, deſtruunt in occulto, & quicquid in hominũ apparentia bene operando faciunt, abſentia ipſoꝝ turpia faciẽdo deſtruunt. Igitur Deus qui ipſoꝝ cõnubium appetit per charitatẽ ab eis deluditur, qa cum tela perfectionis nunquam ad perfectum veniat, ideo ſeipſis Deus non cõiungat. Quod etiam de quibusdam diſcolis, qui etiã aliquando bona faciunt poſtea ad mala opera prorumpunt, poteſt dici. Eſa. xxxviii. Præciſa eſt velut à texente vita mea.

¶ Dic quod Circe dea venefica ſignificat diabolum vel peccatum luxuriæ, qa ſcilicet quãdo videt Picum regẽ, ideſt aliquem religioſum vel virum iuſtum virtutibus ornatum & honeſta cõuerſatione decorũ, venationiq; bonoꝝ operũ intentum, ſolet eum p tẽtationes ad ſui copulã inuitare, & ad conſenſum alicuius vitii incuruare. Alleg. fab. Pici. Qui ſi forte tales tẽtationes contẽnat, & hoc eo quod filiã bene canentẽ, ideſt beatã Virginẽ vel religionẽ diligat, ſolet Circe diabolus vel luxuria aliquã formã, ideſt aliquã mulierẽ ipſi opponere, & eius vmbram, ideſt pulchritudinẽ ante oculos eius mentis p malã cõplacentiã imprimere, quæ pro certo aper dicitur, qa in iaculũ, ideſt in peccatũ luxuriæ ſolet volutare, & in luto fœtoris volutari, quam vmbrã dum per malum amorem inſequitur, in Picum cũ lingua prolixa, ideſt hominẽ vagum & verboſum mutatur, qui ſcilicet formicas, ideſt fatuas mulieres, lingua & verbis attrahit, & pluuias delitiarũ appetit & expoſcit. Et auis, ideſt læuis & inſolens efficitur, & humanã forma, ideſt ratione & diſcretione priuatur. Igitur timenda ſunt veneficia Circes, ideſt diaboli vel luxuriæ quæ ſic poſſunt humanam formam & conuerſationẽ tollere & iuſtũ in peccatorem mutare. ¶ Vel dic quòd Picus eſt adulator vel hyſtrio, cui Circe, ideſt diabolus formam humanã, ideſt formam & iuſtitiam adimit, & linguam, ideſt multiloquium ipſi concedit, cũ qua formicas, ideſt fatuos auditores, ad ſui amorem attrahit, qui conſumit & depauperat. Talis etiã pluuiã proſperitatis pronoſticat & prædicit.

Alleg. fab. socioꝝ [illegible]ci. ¶ Dicamus allegoricæ exponendo in bono, quòd Circe filia Solis ſignificat humanã naturam in Chriſto, quæ ſcilicet eſt iſtius Solis filii dei filia, ab ipſo ſcilicet genita & aſſumpta. Pſal. Audi filia & vide &c. Per illos aũt qui ipſum occidere tẽtauerunt intelligo iudæos qui iniquas manus in Chriſti humanitatẽ iniecerunt, ita quòd ipſam ad deum patrẽ recurrere coegerunt quando dixit. Matth. xxvi. Pater ſi poſſibile eſt trãſeat à me calix iſte. Quid igitur tunc per potẽtiã huius Circes accidit? In illa perſecutione & morte terra cœpit timere & gemere. arbor ſcilicet Crucis pallere, herba ſubiacens cœpit ſanguine Chriſti apparere, cruẽta lapides ſciſſi ſunt, & ſic dederunt mugitus, & animæ ſanctoꝝ de ſepulchris inferni ſurgere cœperũt. Serpentes vero, ideſt dæmones cõfracti poſtea cœperunt inter hoies diſcernere. Prædicti iudæi his viſis in feras peſſimas ſunt mutati, & formã humanã, ideſt ſtatim prudentiã & proſperitatẽ quã tũc habuerant pdiderunt, & vagabundi & miſeri p ſæcula pmãſerunt, vt de populo iudaico dicat̃ illud Daniel. iiii. Cor eius ab humano cõmutetur, & cor feræ detur ei. Vñ de his ait Ouid.

Ingemuitq; ſolum, vicinaq; palluit arbor,
Sparſaq; ſanguineis maduerunt pabula guttis.
Et lapides viſi mugitus edere raucos.
Et latrare canes, & humus ſerpentibus atris
Squallere, & tenues animæ volitare videntur.

Attonitum

Attonitum monſtris vulgus pauet. Et infra.
Variarum monſtra ferarum.
In iuuenes veniunt, nulli ſua manſit imago.

Alleg. fab. Diomedis

¶ Dic quòd in religione vel in eccleſia ſunt bella Græcorũ & Troianorum, quia ſicut Eccle. xxxiii. dicitur. Contra malũ bonum eſt, & contra vitam mors, ſic & contra virum iuſtũ peccator. Per Diomedem intellige viros caſtos. per Aeneã filium Veneris intellige iuuenes inſolẽtes & luxurioſos. Eſt igitur verum quòd quando viri iuſti contra Venerem & filium, luxuriam & amicos ſuos volunt pugnare, iuuenes reprehendere, & eorum laſciuiam deteſtari, ſæpe fit quòd Venus, ideſt laſciuia ipſos ſubtrahit. Fit autem ſæpiſſime quòd tales qui ita acriter non cõſiderata ſua fragilitate in aliis Venerem impugnant, ſibiipſis adeo permittuntur quòd eorum vxor, ideſt caro fornicatrix & luxurioſa efficitur & vitiũ qđ in aliis indiſcrete punierant in ſeipſis experiuntur, ita quòd apoſtatę & vagabũdi fiunt & præ ꝯfuſione in patria manere verecundãtur. Socii tamẽ eoꝝ aues fiunt, quãdo alii cauſam iſtoꝝ videntes per ꝯtẽplationẽ volutant, & ad deum ne ſimiliter pereant ſe cõuertunt. Nõ igitur ſunt filii Veneris vltra modum exaſperandi, ſed fragilitas naturæ attendenda. Carnis enim concupiſcentia nunquã per violentiã vincitur, ſed ſolum dei gratia, & bonis monitis & orationibus ſuperaſ. Sap. viii. Aliter nõ poſſum eſſe cõtinens niſi deus det.

Alleg. fab. Idomenei.

¶ Simile huius habemus de Iepte Iudic. ii ¶ Tales ſunt multi qui filiã ſuã, ideſt animam, diis, ideſt dæmonibus immolãt quando ab aliquo tẽporali periculo liberãtur. Auarus enim animam ſuã diabolo ſacrificat per vitium cupiditatis vt ipſũ liberaret à naufragio paupertatis. Et ſic de cæteris vitiis. ¶ Vel allega quòd extrema gaudii luctus occupat. Prouer. xiiii. Niſi enim iſta præ nimio amore & gaudio patri occurriſſet mortua non fuiſſet. Melius ferit ruſticus de quo legitur in geſtis Alexandri, qui cum reſponſum deoꝝ quadam die de quadã ciuitate habuiſſet, quòd cui primo obuiaret, ipſum occidere deberet, accidit quòd ruſticum ducentẽ Aſinam habuit, quẽ ſtatim occidere voluit. Cui ruſticus dixit ſe primum obuium non fuiſſe ſed Aſinum. Quod gratum habens Alexander occidit Aſinum. homo igitur qui alios præcedere appetit. quandoq; ex nimia acceleratione punitur, vt periculoꝝ impetus caueatur. Quod etiã in moribus eſt verum, quia illi qui ambiunt alios in honoribus præcedere, ſolẽt maioribus periculis ſubiacere, propter quod dicitur Geñ. xxxiii. Præcedat dñs ante ſeruũ ſuũ & ego ſequar paulatim veſtigia eius. ¶ Helena reſtituta Menelao viro ſuo poſt deſtructionẽ Troiæ. ſicut alibi legitur, debuit imolari ad expiãdũ crimẽ vxoris Herculis quæ cum filiis concubuerat, ſed ipſam Ippiter in ſpecie Aquilæ rapuit, & in cœlo in ſtellam peſſimã tranſmutauit quæ adhuc periculum nauigantibus minatur, ſicut viuẽs fuit cauſa periculi Græcis, & Troianis prælantibus. De iſta ſtella facit mẽtionẽ Solinus vbi agit de ſanguine mẽſtruoſo. Et de hac liberatione Helenæ iam habitũ eſt ſupra lib. vii. ¶ Iſtud ſi vis, applica quòd Iuppiter, ideſt diabolus, Helenam, ideſt aliquem peccatorem ab immolatione, ideſt à periculo mortis eripit, & ipſum in cœlo, ideſt in aliquo officio alto ponit, & ſic ſtellam periculoſam, ideſt peſſimum hæreticum vel prælatum principem ipſum facit, ita quòd nauigantibus, ideſt ſubditis ſub ipſo tranſeuntibus cauſa periculi exiſtit, inquantum multipliciter ſubuertit eos. Apoca. ſeptimo, Nomen ſtellæ dicitur abſynthium.

Alleg. fab. nauiũ Aeneæ.

¶ In digitos abeunt & crura natantia remi,
Lina comæ moles, antennæ brachia fiunt.
Cœrulus vt fuerat color eſt, quaſque ante timebant,
Illas virgineas exercent luſibus vndas.

¶ Dic ſi vis quòd naues iſtæ ſignificant peccatores quos in mundi huius pelago per vitia naufragãtes, Turnus, ideſt diabolus finaliter igne concupiſcentiæ in præſenti, & igne gehennæ futuro nititur concremare. Sed quandoque fit quòd per dei miſericordiam fiunt nymphæ, ideſt bonæ & virtuoſæ p gratiã viuificatæ, quæ quia in primo ſtatu peccati multa dãnationis pericula paſſæ fuerant, aliis naufragantibus & per peccata pereuntibus mouentur ad cõpaſſionem, quia ille qui eſt expertus in ſe vitiorum pericula debet, dum ea recordatur aliorum miſeriis compati & eorum naufragia liberare. Ad Heb. ii. In eo ideo paſſus eſt ipſe & tentatus potẽs eſt & eis qui tentantur auxiliari. Ideo dicitur Eccle. xxxi. Intellige quæ ſunt proximi tui ex teipſo. Verũtamen Græcos, ideſt dæmones non debent iuuare, nec deflere damnatos. Hierem. decimoſexto, Non vadas ad plangendum, neque conſoleris eos. Vnde Ouidius:

Non tamen oblitæ quam multa pericula ſæpe
Pertulerint pelago, iactatis ſæpe carinis.
Suppoſuere manus, niſi ſi qua vehebat Achiuos.
Cladis adhuc Phrygiæ memores odere Pelaſgos.

Alleg. fab. Ardeæ vrbis.

¶ Sic cum aliqua congregatio comburitur vel punitur ſæpe fit quòd inde naſcitur Ardea auis, ideſt aliqui viri iuſti, quia malorum incineratio, ideſt punitio, eſt bonorum productio, quia viſa pœna malorum timor concipitur per quem boni efficiuntur. ¶ Vel dic quòd de cineribus ciuitatis combuſtæ, ideſt de materia humanæ damnationis vna auis, ideſt vna ſola ſancta perſona ſine peccato naſcitur, quãdo ſolus Chriſtus ſine virili ſemine & ſine crimine generatur. Et ſic vna ciuitas in vnam auem fuit conuerſa quando tota humana natura fuit per auem Chriſtum reparata.

Alleg. fab. Vertũni.

¶ Iſtud poteſt applicari contra malitiam vetularum, quia nihil periculoſius iuuenculis eſt quàm talium conſortium ſectari, & colloquium auſcultare. Nullo enim modo poſſunt proci melius ad copulam attingere quàm per vetulas verba ſua venefica tranſmittendo. Sæpe enim viſum eſt quòd virgines quæ aurum, argentum, & quæuis prætioſa cõtempſerant, tandem cum conſilio vetularum vertebantur. Vetulæ enim lingua eſt de qua dicitur Eccle. xxviii. Lingua tertia mulieres fortes eiecit, & priuauit illas laboribus ſuis.

¶ Vel dic quòd talis Vertũnus ſignificat prædicatorem. qui vt virginem, ideſt animam chriſtianam poſſit conuertere, debet ſe in formas varias quantum ad modum loquendi mutare. Vnde debet ſe nunc militem oſtendere, loquendo ſeuere fortibus, nunc agricolam loquendo ſimpliciter rudioribus, nunc bubulcum loquendo pungitiue ſtultioribus, nunc piſcatorem loquendo ineſcatiue vacabilioribus, nunc vetulam ſe conformando aſſimilatione fragilioribus. Sic enim poteſt prædicator animas acquirere, & eas ad charitatis connubium inducere, cum ſe ſcit diuerſorum conditionibus conformare cum Apoſtolo primo, Corinthiorũ nono. Omnibus omnia factus ſum, vt omnes facerem ſaluos.

¶ Vel dic de diabolo, qui ſcit diuerſas formas induere & ſub diuerſis tentationibus & diſſimulationibus ſe mutare, vt homines decipiat. Angelus enim Sathanæ transfigurat ſe in angelum lucis, ſecundo ad Corinthios vndecimo.

Alleg. fab. Iphidis.

¶ Dic allegorice quòd iſta virgo eſt anima, iſte iuuenis eſt Chriſtus qui amore ipſius in Crucis patibulo eſt ſuſpenſus. Iſta igitur hoc videns debet ſaxum præ dolore & compaſſione fieri, & per mentis conſtantiam in imaginem ſaxeam transformari. ¶ In iſto libro fit mentio de deificatione Aeneæ & Romuli. Aeneas enim ſubmerſit ſe, & quia non fuit inuentus in aquis creditur fuiſſe deificatus, & in cœlo ſtellificatus, Romulum inimici ſui diſcerpſerunt, & ideo ſecus populum cum inueniri non potuit, eum deificatum eſſe creditum eſt. ¶ Applica ſi vis quòd illi in mundo dii & magni hodie reputantur, qui delitiis ſubmerguntur, & qui vitiis occiduntur. ¶ Quando vnus deorum fecerat aliquid quamuis alteri diſpliceret nunquam illud reuocare licebat. immo in æternum ſic ſtare neceſſario permittebat, ipſum tamen factum in melius quandoque immutabat. Vnde Ouidius:

Reſcindere nunquam dominis licet acta Deum

Item cũ de Tyrrheſia loqueretur in tertio lib. ait idẽ Ouid.

Neque enim irrita cuiquam.
Facta dei feciſſe deo pro lumine adempto.
Scire futura dedit pœnamq; leuauit honore.

¶ Sic hodie nõ eſt honeſtũ vt qđ vnus prælatus fecit aut ordinauit, ſucceſſor deſtruat, ſed in melius ꝯuertat, & inouet.

RAPH.

RAPHAELIS REGII IN QVINTVMDECIMVM METAmophoſeos Ouidii Librum Enarrationes.

Væritur interea. Quo cōmodius & librum libro, & Metamorphoſin Metamorphoſi coniungat poeta, eorū ſequitur opinionē, qui ſentiunt Numam Pōpilium in magnam Græciā iuiſſe, vt Pythagoricis dogmatis inſtrueretur. Quā quidē opinionē Liuius cō pluribus refellit argumentis, ſed hoc potisſimum qđ Pythagoras tēpore Numæ nō fuit. Tantæ molis) tanti imperii per translationē. Tanto regi) quantus fuit Romulus. Clarū Numā) nobilē, ſua iuſtitia, atque integritate notū. Numa enim Pōpilius Curibus in Sabinis ortus, vir inclyta iuſtitia & religiōe, cōſultisſimusq́, vt in illa qſq̄ ætate eſſe poterat, ōis diuini atque humani iuris, viſus eſt ſenatui populoq́ Romano dignus q Romulo in regno ſuccederet. Ritus) mores. Requirit) inquirit, ſerutat. Huius amor cur.) cupiditas pdiſcēdæ rerū Naturæ. Curibusq́;) Cures (vt Strab. narrat) opulentisſima fuit Sabinorū vrbs, ex qua euocati ſunt T. Tatius, & Numa Pōpilius reges, vnde Romani Quirites fuere cognominati. Sic enim ab iis appellātur, qui cōciones ad populū habent. Penetraret, cum difficultate iret. Per varios nāq; populos illum tranſire oportuit. Herculei hoſp.) Crotonis. Nam Croton redeuntem ex Hiſpania Herculem cū Geryonis armētis hoſpitio ſuſcepit, à quo etiā didicit futurū tēpus, quo illic ciuitas inſignis nomine illius conderetur, quod & verum fuit. Nam Micylus[a] quidam Alemonis filius in ſōnis ab Hercule eſt admonit⁹, vt patria relicta (Argolicus nāque erat) ſe conferre ad Aeſaris fluuii oſtia, ibiq́; vrbē ædificaret. Is cum ſarcinulas colligere cœpiſſet, reus eſt fact⁹, quod contra leges cōmigrare vellet. Mors enim illi propoſita erat, qui patriam deſerere tentaſſet. Cum vero ferēda ſentētia foret, & aut ſuffragiis nigris condēnandus, aut albis abſoluendus, ſibi timens, Herculem, qui paruerat, rogauit, vt ſibi auxilio eſſet. Statimq́; calculi omnes ex nigris facti ſunt albi. Quare abſolutus Micylus in loco ſibi ab Hercule monſtrato vrbem ædificauit, quam de nomine Crotonis[b] ibi ſepulti, Crotonē[c] appellauit. (Myſcelus ſcribendum puto pro eo, quod vulgo, ſed falsò, Micylus legitur. Tracta autē eſt fabula ex hiſtoria, cuius Strab. libro. vi. et. viii. Suidas in voce Myſcelus. Et Cōment. Ariſtoph. in Nubib. meminerunt. Eſt autē talis; Cum Achiui monitu oraculi coloniā deducturi eſſent, Myſcelus quidam qui de loco Apollinē conſuleret, miſſus eſt. Is reſpōſum accepit, vt ibi conderet vrbem, vbi imbre ἐξ αἰθρίας, hoc eſt, cœlo ſereno irrigatus fuiſſet. Quod quidē ille tametſi impoſſibile factu exiſtimaret, claſſe tamē comparata in Italiam nauigauit. Cæterum cum diu variis periculis & laboribus vexaretur, neque cōdendæ vrbis locum inueniret, accidit, vt ex mœrore forte quodā in gremio pellicis recūberet, atque illa vt erat pro viro ſolicita, lachrymas in caput recumbentis deliquaret. His igitur excitatus ille, & oraculi admonitus (erat enim pellici αἰθρία nomē) cœpit eodem loco vrbem condere, eamq́; Crotonem appellauit. Strabo autē etiam illud addit. quòd cum Myſcelus, ex oraculo Crotonē, condere miſſus, Sybaritarum terram cōſpicatus eſſet, eamq́ multo fertiliorem ac meliorem iudicaſſet, denuo oraculum interrogauit, num Crotone omiſſa Sybarim ædificaret, atque ibi tum reſpōſum illi datum in hunc modum:

Μύσκελλε βραχύνωτε παρὲς σὺ, ἄλλο ματεύων
Κλάσματα θηρεύεις, ὀρθὸν δ' ὅτι δῶ τις, ἐπαίνει.

Quos verſus Eraſmus explicat in prouerbio Donum quodcunq; dat aliquis, proba. Iā apud Suidā hoc quoq; fabulæ adicitur. Quo tēpore Myſcelus ad oraculū conſulendum abiit, eodem tēpore illuc & Archiam veniſſe à quo Syracuſæ conditæ. Iisq́; reſponſum pariter datum, hoc modo:

Χώρης καὶ πόλιος οἰκήτορες ἄκρον ἔχοντες
Ἤλθετ' ἐρησόμενοι Φοῖβον, τίνα γαῖαν ἵκησθε
Ἀλλ' ἄγε δὴ φράζεσθ' ἀγαθῶν πότερον κεν ἕλοισθε.
Πλοῦτον ἔχειν κτεάνων, ἢ τερπνοτάτην ὑγίειαν.

Atque ita Archiā Diuitias, Myſcelum Salubritatem elegiſſe, indeq́ factum vt Syracuſæ diuitiis, Croto, ſalubritate cœli memorabilis eſſet, quod & prouerbia teſtantur, Syracuſarum decima, & Crotone ſalubrior. Cæterum neque illud hoc loco prætereundū, Quæcunque Suidas, Strabo & alii de Myſcelo tradunt, ea à Pauſania

Numa Pōpilius.

[a] a. l. Myſcelus.

Croton.

[b] a. l. Croto.

[c] a. l. Crotonem.

ADDI.

P. OVIDII NASONIS, METAMORPHOSEOS. LIBER, XV.

ARG. FABVLAE SEQ.

Myſcylus Alemonis filius procreatus Argis cum quieti ſe dediſſet, Hercules viſus eſt, qui eum moneret, vt patriam relinqueret, & ſecundum Aeſarem amnem conſideret. Qui cum facere extimeſceret, quia lex vetaret deſerere patriam, & in aliam ciuitatem tranſire. Rurſus admonitus eſt. Metuens itaque penates ſuos deſtituit, ideoque in iudicium publicum eſt deuocatus, & cum partem pro ſe & populi partem aduerſus ſe haberet, iudicaturis calculi albi ac nigri dati ſunt, vt atri damnarent, candidi abſoluerent. Micylus ita pertimens periculum capitis, Herculem inuocauit, vt laboranti ſibi quia eius iuſſis obtemperaſſet, ferret auxilium, cuius preces non incaſſum abierunt. Nam cum calculi more patriæ in vrna effuſi deducti eſſent, omnes apparuerunt in colorem album conuerſi. Quamobrem ille metu liberatus per Ionium pelagus nauigans cum in Italiam veniſſet, & Aeſarem amnem attigiſſet, ſicut præceptum erat vrbem conſtituit, eāque a proximo tumulo cui Tarentum Neptuni filius ſubiectus erat, Tarentum nominauit.

Quæritur interea, quis tantæ pondera molis
Suſtineat, tātoq́; queat ſuccedere regi.
Deſtinat imperio clarum prænuncia ueri
Fama Numā. non ille ſatis cognoſſe Sabinæ
Gentis habet ritus. animo maiora capaci
Concipit. & quæ ſit rerum Natura requirit.
Huius amor curæ, patria, Curibusq́; relictis
Fecit, ut Herculei penetraret ad hoſpitis urbem.
Grata quis Italicis author poſuiſſet in oris

ſunis in Phocicis Phalanto, et à quo Tarentum conditum, attribuit. Quod eo hic adiecit, quod & Lactantius in argumento, ſiue ea librariorũ culpa eſt, pro Crotone, Tarentum poſuit. Fuit hic autẽ hic Myſcelus patria Achiuus, ex oppido vetuſto, quod Rypas aliquãdo dixerũt author Strabo libro octauo.)

RAPH. ¶NON inſcius æui vete.) priſcarum hiſtoriarum peritus. ¶Ioue natus) Hercules. ¶Bobus Hiberis) Hiſpanis, Geryone interfecto abactis.

Hiſpania. Hiberia nanque eſt Hiſpania ab Hibero fluuio cognominata. ¶Littora Laci.) Lacinium promontorium eſt Italię inter Adriaticum mare & Ionium à Lacinio latrone quem Hercules interfecit dictum, in eo templum fuit Iunonis Laciniæ. vnde Virgil. Attollit ſe diua Lacinia contra. ¶Longum laborem) longi itineris defatigationem. ¶Acceptiſſimus) gratiſſim⁹. ¶Hunc ſuper incumbens) anaſtrophe eſt. Illa nanque præpoſitio ſuper, quæ præponi deberet, poſtponitur. ¶Preſſũ grauitate ſop.) hoc eſt graui ſomno oppreſſum. ¶Clauiger) Hercules. ¶Aeſaris diu.) remoti, longe moti. Eſt enim fluuius Calabriæ iuxta Crotonem labens.

ADDI. {Vt & Strab. meminit libro ſexto.} ¶I, pete) ad petendum & quærendum vade.

Calculi nigri in candidos. ¶Recentia viſa) noua inſomnia. ¶Pugnat) diſſidet. ¶Denſiſſima) obſcuriſſima. ¶Caput ſyde.) ſyderibus ornatum. ¶Viſus adeſſe) hæc particula cum eſt ſubaudienda. ¶Idem Deus) Hercules. ¶Patrium penetrale) paternum domicilium. ¶Agitur reus) accuſatur. Peragere autem reum, dãnare eſt. ¶Spretarum legum) contemptarũ. ¶Sine teſte) ipſe nanque confeſſus eſt ſe commigrare decreuiſſe.

ADDI. {Cauſam autẽ priorem videtur dixiſſe reſpectu τῆς ὑστερολογίας quam vocant.} ¶Fecere cæl.) aperuere, acquiſiuere. ¶Nam tu mihi criminis author) nam tu mihi perſuaſiſti vt commigrarem. ¶Lata eſt ſententia triſtis) ab effectu. Condemnatus nanque fuerat Micylus. Proprie autem ſententia à iudicibus ferri dicitur, quãuis in exemplaribus ferè, Data corrupte legatur. ¶Candida ſententia) ad calculos alludit. ¶Lacedæmonium

Tarentum. Tarentum) à Lacedæmoniis conditum. Nam Tarentum

Mœnia quærenti, ſic ẽ ſenioribus vnus
Retulit indigenis, veteris non inſcius æui.
Diues ab Oceano bobus Ioue natus Hiberis
Littora felici tenuiſſe Lacinia curſu
Fertur, & armento teneras errante per herbas
Ipſe domum magni, nec inhoſpita tecta Crotonis
Intraſſe, & requie longum releuaſſe laborem.
Atq; ita diſcedens æuo dixiſſe nepotum
Hic locus vrbis erit, promiſſaq; vera fuerunt.
Nam fuit Argolico generatus Alemone quidam
Myſcelus *illius Dis acceptiſſimus æui.
Hunc ſuper incumbens preſſum grauitate ſoporis
Clauiger alloquitur. lapidoſas Aeſaris vndas
I, pete diuerſi, patrias age deſere ſedes.
Et niſi paruerit, multa ac metuenda minatur.
Poſtea diſcedunt pariter, ſomnusq; Deusq;.
Surgit Alemonides, tacitaq; recentia mente
Viſa refert, pugnatq; diu ſententia ſecum.
Numen abire iubet, prohibent diſcedere leges,
Pœnaq; mors poſita eſt patriam mutare volenti.
Candidus Oceano nitidum caput abdiderat Sol,
Et caput extulerat denſiſſima ſydereum nox.
Viſus adeſſe idem Deus eſt, eademq; monere,
Et niſi paruerit, plura & grauiora minari.
Pertimuit, patriumq; ſimul transferre parabat
In ſedes penetrale nouas. fit murmur in vrbe,
Spretarumq; agitur legum reus, vtq; peracta eſt
Cauſa prior, crimenq; patet ſine teſte probatum,
Squallidus ad ſuperos tendens reus ora, manusq;,
O cuius cœlum bis ſex fecere labores,
Fer precor (inquit) opẽ. nã tu mihi criminis author.
Mos erat antiquis niueis, atriſq; lapillis,
His damnare reos, illis abſoluere culpa.
Tunc quoq; ſic lata eſt ſententia triſtis, & omnis
Calculus immitem demittitur ater in vrnam,
Quæ ſimul effudit numerandos verſa lapillos,
Omnibus ẽ nigro color eſt mutatus in album.
Candidaq; Herculeo ſententia numine facta
Soluit Alemoniden. grates agit ille parenti
Amphitryoniadæ, ventiſq; fauentibus æquor
Nauigat Ionium, Lacedæmoniumq; Tarentum
Præterit, & Sybarim, Salentinumq; Neæthum,
Thurinoſq; ſinus, Temeſenq;, & Iapygis arua,
Vixq; pererratis quæ ſpectant littora terris,
Inuenit Aeſarei fatalia fluminis ora,
Nec procul hinc tumulũ, ſub quo ſacrata Crotonis
Oſſa tegebat humus, iuſſaq; ibi mœnia terra
Condidit, & nomen tumulati traxit in vrbem.

ARG. FABVLAE SEQ.

Pythagoras Samius tyrannidem fugiens cum patriam reliquiſſet Italiam venit, & quæ didicerat de rerum natura, mundique ad modum ſæculi aurei, docet ad vſus terræ neceſſarios cuncta præbente ſeculo, nefas eſſe animalibus veſci, quod eſſent conſanguineæ animæ mortalium in proximo tempore, & quod corporibus corpora transfunderentur. Poſtea paulatim conceſſum eſt, vt maleficæ feræ dolis interceptæ occiderentur, & mantuetarum fetus ſues, quod fruges ſatas eruerent. Item capri quod vitẽ maturam percipere aſſueuiſſent, ne fructus creſceret.

Talia conflabat certa primordia fama

vrbs eſt Calabriæ, quæ & Taras à Græcis appellatur, à Tara Neptuni filio ædificata. à Parthenis vero Lacedæmoniorum duce Phalanto amplificata, vt & Iuſtinus & Plutarchus copioſe ſcribũt. ¶Et Sybarim) Sybaris vrbs eſt, & fluuius Calabriæ. Vrbs autem poſtea Thurion fuit cognominata, quæ à Crotoniatis fuit capta. ¶Salentinum que Neæthum) Neræthum quidẽ legitur ſed corrupte, vt ex Strabone (libro ſexto) collegimus, qui ait Neæthum Salentinorum eſſe fluuium, à nauium Aeneæ conflagratione dictũ. Quare hic quoque Neæthum legamus. Salentini autem populi ſunt à Salentina vrbe dicti. ¶Thurinos'que ſinus) Thurii vrbs eſt Calabriæ, quæ & Thuria & Thurion dicta eſt à Thuria fonte. Hæc prius Sybaris, nouiſſime. Copiæ fuerunt appellatæ, vnde Thurinus declinatur. ¶Temeſen'que) Temeſe vrbs eſt Calabriæ. {Hæc eadem & Tempſa aliquando dicta fuit, ab Auſonibus condita, mox ab Aetolis, qui cum Thoante ad eam Italiæ partem appulſi fuerunt, occupata, atque inde iterum à Brutiis. Hinc & Temeſæus Genius, de quo prouerbio dicitur. Eadem'que intelligitur fuiſſe, de qua apud Homerum Odyſſ. prima. Mentes ait:

Πλέων ἐπὶ οἴνοπα πόντον ἐπ' ἀλλοθρόους ἀνθρώπους
Ἐς Τεμέσην μετὰ χαλκὸν, ἄγω δ' αἴθωνα σίδηρον.

Author Strabo. Quanquam rurſum ſunt, qui locum hunc corruptum ſuſpicentur, & pro Temeſen, neſcio quid aliud legi debere putent. Sed ego, quoniam mox ſequitur, & Iapygis arua, & Strabo quoque in deſcriptione Iapygiæ Temeſes meminit, nõ video quid difficultatis aut vitii locus hic habeat. Niſi quod ſuũ cuiq; iudicium relinquo.} ¶Et Iapygis arua) Iapygia vrbs eſt Calabriæ ab Iapyge heroe dicta. ¶Fatalia ora) hoſtia fatis & iuſſu Herculis quæſita. ¶Tumulum) ſepulchrum. ¶Iuſſa terra) ab Hercule. ¶Et nomen tumulati traxit in vrbem) nam Croton à Crotone heroe fuit dicta, vnde Crotoniatæ declinantur. Eſt & alia vrbs eodem nomine, Thuſciæ olim Metropolis. ¶Primordia) principia.

Neæthus. * a.l. Micylus. Salentini. Thurii. ADDI. Croton Crotoniatæ.

A P.I. ¶ Id'q; ſatis fuerat) vt feras interficeremus. ¶ Noſtrum'que petentia letum) feras quidem nobis pernitioſas interficiendas eſſe ait, ſed earum carnibus non eſſe veſcẽdum. ¶ Inde) à cæde ferarum deuentum eſt ad cædem cicurum, ac manſuetorum animalium, & quod peius eſt, hominum quoque. ¶ Pando) recuruo. ¶ Eruerit) ſubruerit, ſubuerterit. Sus autem Cereri immolari ſolebat, vt caper Baccho. ¶ Spẽ anni) ſegetem, & frumentum. ¶ Morſa) corroſa. ¶ Nocuit ſua culpa duobus) concedit Pythagoras ſuem quidem & caprum merito fuiſſe iugulatos. Verum oues & boues nihil prorſus vnquam mali commiſiſſe, ac potius humano generi maximopere prodeſſe, eo'que non eſſe interficiendos. ¶ Duobus) ſui, & capro. ¶ Nectar) lac ſuauiſſimum. Ex arte autem commoda, quæ ex ouibus habentur, amplificat Pythagoras, quo facilius ab illis occidendis homines deterreantur. ¶ Tolerare) ad tolerandum. ¶ Immemor) ingratus. ¶ Demũ) affectui ſeruit hoc loco demum, quemadmodum & tandem aliquando. ¶ Ruricolam) bouem, quo rura & arua coluntur. ¶ Qui trita labore) interpretatio eſt, idem enim dicit per diuerſa verba. Eſt autem ordo: Qui percuſſit ſecuri illa colla, quibus toties durum aruum trahendo aratrum renouauerant. Tunc autẽ renouatur aruum cum aratro proſcinditur. ¶ Lumen ſupernum) Iouem, ſiquidem Ioui ſacrificant iuuencum. ¶ Victima labe carens) vitio ac morbo. In cæde vero & immolatione boum deſcribenda commoratur Pythagoras, quo facilius ab illis interficiendis homines dehortetur. Ad id autẽ alludit poeta, quod pauloante dixi, Pythagoram non victimas, ſed placentas in Deorum ſacrificiis obtuliſſe. Cruentas nanque hoſtias Diis offerri vetabat, ſolam'que aram, quæ ſine ſanguine eſſet adorandam cenſebat. ¶ Nam placuiſſe nocet) niſi enim placeret, non immolaretur, eſt autem parentheſis. ¶ Et auro) auratis cornibus. ¶ Quas coluit fruges) mola nanque ſalſa quæ ex farre & ſale conſtabat, imponebatur victimarũ fronti. ¶ Cultros inficit in liquida præ forſitã vnda) hoc eſt, quarum imaginem, aut etiam quos ipſas in aquas, quę ſacrificiis adhiberi ſolet, iuxtaq; poni vbi hoſtiæ iugulãtur, ante fortasſis vidit.

ola ſalſa

DL.

¶ Inſpiciunt) inde haruſpices ſunt dicti, ab harugis, hoc eſt victimis inſpiciendis. ¶ Scrutantur) inquirunt. ¶ Vetitorum ciborum) prohibitarum carnium. ¶ Veſci) carnibus veſci homines proprie dicuntur, quod Græci κρεωφαγεῖν dicunt. ¶ Veſtros colonos) nam boues vt coloni arua colunt. ¶ Et quoniam Deus ora mouet) Apollo me hortatur vt loquar. ¶ Delphos meos) Apollinis Delphici, quem vnum colo, oracula. ¶ Auguſtæ men.) diuinæ. Maximam autem excitat attentionem, cum pollicetur ſe de diuinis, quæ nulli alii vnquã inueſtigata fuerũt, diſputaturum. ¶ Ire per alta aſtra) inueſtigare cœleſtia. ¶ Inerti ſe.) immobili terra. ¶ Pallantes) errantes. ¶ Deſpectare) deorſum à cœlo ſpectare. ¶ Sortem fa.) naturam atque conditionem fati. Sed tamen exemplaria ſunt in quibus ſeriẽ legi animaduerti, ſicq; videtur eſſe legendum. nã fatum (vt Stoici diffiniunt) eſt connexa rerum ſeries, per quam mundus adminiſtratur. ¶ O ge. at) immortales animas eſſe Pythagoras ait, variaq; ſubire corpora oſtendit. ¶ Hanc vero μετεμψύχωσιν, hoc eſt, animæ de corpore in corpus cõmigrationẽ, ab Aegyptiis ſumptam eſſe innuit Herodotus in Euterpe ſcribens, Aegyptios primos extitiſſe, qui dicerent animam hominis eſſe immortalem, quòd mortuo corpore ſubinde in aliud atq; aliud corpus, vt quodq; gigneretur immigraret, atq; vbi per omnia ſe circuntuliſſet terreſtria marina, volucria, rurſus in aliquod genitum hominis corpus introire, atque hunc ab ea introitũ fieri intra annorum tria milia. Hanc orationem ſumit à Gręcis, qui vſurpauerunt tanquam ſuam, alii prius, alii poſterius, quorum ego nomina ſciens non duco ſcribenda. ¶ Humeris va. Atlan.) qui cœlũ ſuſtinere fingitur. Pollicetur autem Pythagoras ſe noua de animorum immortalitate eſſe cõmemoraturũ.

Id'q; ſatis fuerant, noſtrum'q; petentia letum
Corpora miſſa neci ſalua pietate fatemur.
Sed quã'm danda neci, tam non epulanda fuerunt.
Longius inde nefas abiit, & prima putatur
Hoſtia Sus meruiſſe mori, quia ſemina pando
Eruerit roſtro, ſpem'q; interceperit anni.
Vite caper morſa Bacchi mactatus ad aras
Dicitur ultoris, nocuit ſua culpa duobus.
Quid meruiſtis oues placidum pecus? in'q; tuẽdos
Natum homines, pleno quæ fertis in ubere nectar?
Mollia quæ nobis ueſtras uelamina lanas
Præbetis, uita'q; magis, quam morte iuuatis?
Quid meruere boues? animal ſine fraude, dolo'q;,
Innocuum, ſimplex, natum tolerare labores?
Immemor eſt demum, nec frugum munere dignus,
Qui potuit curui dempto modo pondere aratri
Ruricolam mactare ſuum, qui trita labore
Illa, quibus toties durum renouauerat aruum,
Tot dederat meſſes. percuſſit colla ſecuri.
Nec ſatis eſt, quò d tale nefas committitur, ipſos
Inſcripſere Deos ſceleri, numen'q; ſupernum
Cæde laboriferi credunt gaudere iuuenci,
Victima labe carens, & præſtantiſſima forma
(Nam placuiſſe nocet) uittis præſignis, & auro,
Siſtitur ante aras, audit'q; ignara precantem,
Imponi'q; ſuæ uidet inter cornua fronti
Quas coluit fruges percuſſa'q; ſanguine cultros
Inficit in liquida præuiſos forſitan unda.
Protinus ereptas uiuenti corpore fibras
Inſpiciunt mentes'q; Deum ſcrutantur in illis,
Vnde fames homini uetitorum tanta ciborum eſt?
Audetis ueſci genus ó mortale? quod oro
Ne facite, & monitis animos aduertite noſtris.
Cum'q; boum dabitis cæſorum membra palato,
Mandere uos ueſtros ſcite, & ſentite colonos.
Et quoniam Deus ora mouet, ſequar ora mouentẽ
Rite Deum, Delphos'q; meos, ipſum'q; recludam
Aethera, & auguſtæ reſerabo oracula mentis
Magna, nec ingeniis inueſtigata priorum,
Quæ'que diu latuere, canam. iuuat ire per alta
Aſtra, iuuat terris, & inerti ſede relicta
Nube uehi, ualidi'q; humeris inſiſtere Atlantis,
Palantes'q; homines paſſim, ac rationis egentes
Deſpectare procul, trepidos'q; obitum'q; timentes
Sic exhortari, *ſeriem'q; euoluere fati.

* a.l. ſortemq;.

ARG. FABVLAE SEQ.

Pythagoram eundem inducit referentem cuncta rerum temporibus immutari, ſiquidem ipſe annus vertatur in quatuor ſpecies, veris, æſtatis, autumni, & hyemis, & quæ naſcuntur, quoniam initio prodita, teneras minutasque ſpecies habeant, deinde accipiant vires creſcendo robuſtæ ætatis nouiſſime ſeneſcentis, ſe quoque memoria tenere bello Troiano Euphorbum Panthoidem fuiſſe, & poſteaquam a Menelao ſit occiſus in bello, animam eius in ſe eſſe transfuſam, clypeumque eius, quo vſus eſſet in bello dum in ætates ductus ſit, ſe in templo Iunonis Argiuæ cognouiſſe.

O genus attonitum gelidæ formidine mortis,
Quid ſtyga? qd tenebras, & nomina uana timetis,

COELIVS RHOD.

CESSE autem inferos, conſtanter aſſerit Chriſtiana veritas, ex veteribus omnino pauci. Plinius quidem, vt in plerisque, hęreſi deprauata, ſuſtuliſſe eos videtur: Si vlli, inquit, eſſent inferi, eos iam refodiſſent auaritiæ manus. Marcus quoq. Tulius cum alibi, tum in oratione pro Cluentio, falſa eſſe quæ de inferis traduntur, indubitanter aſtruxit, ſed in Conſolatione ad Martiam Seneca,

Illa, inquit, quæ nobis inferos faciunt terribiles, fabula eſt. Lucretius libro De natura tertio, non alibi eſſe inferos ſtatuit, quàm in hac vita, ſic enim ait:
Atqui animarum etiam quæcunque Acheronte profundo
Prodita ſunt eſſe, in vita ſunt omnia nobis.
Sed & apud Ouidium Pythagoras:
Quid Styga, quid tenebras, & nomina vana timetis?

τῷ ἀπόλλωνι τὴν ἀσπίδα, διὰ σεσηπυῖα ἤδη, μόνον δὲ διαμένειν τὸ ἐλεφάντινον πρόσωπον. Sed hæc eo ab Ouidianis differunt, quod clypeum quem ille Argis Iunoni, hic apud Branchidas in Aſia Didymæo Apollini ſuſpenſum dicit.} Nihil interit) ex ſententia omnium philoſophorum hæc dicuntur, qui ſentiunt quidem omnia poſſe reſolui in quatuor elementa, vel in materiam primam, vt ſentit Ariſtote. Sed minime in nihilum redigi. Vnde Perſius:
De nihilo in nihilum nil poſſe reuerti.

Materiam uatum, falſi'q; pericula mundi?
Corpora ſiue rogus flamma, ſeu tabe uetuſtas
Abſtulerit, mala poſſe pati non ulla putetis.
MORTE carent animæ, ſemper'que priore relicta
Sede nouis domibus uiuunt, habitant'q; receptæ.
Ipſe ego (nam memini) Troiani tempore belli
Panthoides Euphorbus erã, cui pectore quondam
Hæſit in aduerſo grauis haſta minoris Atridæ.
Cognoui clypeum, læuæ geſtamina noſtræ,
Nuper Abanteis templo Iunonis in Argis.
Omnia mutantur nihil interit. errat, & illinc
Huc uenit, hinc illuc, & quoslibet occupat artus,
Spiritus, e'que feris humana in corpora tranſit,
In'que feras noſter, nec tempore deperit ullo.
Vt'que nouis facilis ſignatur cera figuris,
Nec manet, ut fuerat, nec formam ſeruat eandem,
Sed tamen ipſa eadem eſt, animã ſic ſemper eandẽ
Eſſe, ſed in uarias doceo migrare figuras.
Ergo ne pietas ſit uicta cupidine uentris,
Parcite (uaticinor) cognatas cæde nefanda
Exturbare animas ne ſanguine, ſanguis alatur.
Et quoniam magno feror æquore, plena'q; uentis
Vela dedi, nihil eſt toto, quod perſtet in orbe,
Cuncta fluunt, omnis'que uagans formatur imago
Ipſa quoque aſſiduo *labuntur tempora motu,
Non ſecus, ac flumen, neque enim cõſiſtere flumen,
Nec leuis hora poteſt, ſed ut unda impellitur unda
Vrgetur'q; eadem ueniens, urget'q; priorem,
Tempora ſic fugiunt pariter, pariter'q; ſequuntur
Et noua ſunt ſemper, nã quod fuit ante relictũ eſt,
Fit'q; quod haud fuerat, momẽta'q; cuncta nouant,
Cernis & emenſas in lucem tendere noctes,
Et iubar hoc nitidum nigræ ſuccedere nocti,
Nec color eſt idem cœli, cum laſſa quiete
Cuncta iacent media, cum'q; albo Lucifer exit
Clarus equo, rurſus'q; alius, cum præuia lucis
Tradendum Phœbo Pallantias inficit orbem,
Ipſe Dei clypeus, terra cum tollitur ima,
Mane rubet, terra'q; rubet, cum conditur ima.
Candidus in ſummo eſt, melior Natura, quod illic
Aetheris eſt, terræq; procul contagia fugit.
Nec par, aut eadem nocturnæ forma Dianæ,
Eſſe poteſt usquam. ſemper'q; hodierna ſequente
Si creſcit, minor eſt, maior, ſi contrahit orbem.
Quid? non in ſpecies ſuccedere quatuor annum
Aſpicis ætatis peragentem imitamina noſtræ?

RAPH. ¶MATERIAM vatum) poetarum, qui multa de inferis ſcribunt, quos nullos Pythagoras ſentit cum animæ de corporibus in corpora tranſeant. ¶Falſi mundi) ficti. ¶Tabe) morbo, corruptione. ¶Non vlla) nulla. ¶Morte carent animæ) ratio eſt & cauſa cur homines nulla mala patiantur. ¶Nouis domibus) nouis corporibus, hæc autem eſt Pythagoræ μετεμψύχωσις. ¶Ipſe ego Pãthoides Euphorbus erã) exemplo ſui oſtendit Pythagoras animas de corporibus in corpora tranſire. Nam tẽpore belli troiani ait ſe fuiſſe Euphorbum Panthi filium à Menelao interfectum, cuius etiam clypeum cognouit in templo Iunonis Argiuæ locatum. Pythagorici autem aſſerunt animam eſſe immortalem, id'que exemplo Aethalidæ probant, quem aiunt tempore belli Troiani reuixiſſe fuiſſe'que Euphorbum Panthi filium. deinde Pyrrhum Cretenſem, poſtea Eleum quendam, cuius nomen ignoratur, tandem Pythagoram ipſum. Pythagoras vero vbi monſtrat animas de corporibus in corpora tranſire ait ſe primum fuiſſe Aethalidem Mercurii filium, deinde Euphorbũ Troianum, poſtea Mercurii filiũ ex Samia meretrice, tum Pythagoras. Memoriam autẽ ſemper retinuiſſe Mercurii dono, cuius Aethalides filius fuit. ¶Hæſit) fixa eſt. nam Euphorbus à Menelao haſta fuit transfixus. ¶Abanteis Argis) Argos clariſſima vrbs eſt Peloponneſi, in qua Abas regnauit, vnde Abantei Argi dicuntur. Tametſi ab aliis legatur agris Abanteis, exponaturq; Euboicis. Abantes enim populi Eubœæ fuerunt.

ea.l. voluuntur.

ADDI. {De Euphorbo, & quomodo idẽ Patroclum vulnerarit, ipſe autem à Menelao occiſus fuerit, Homerus Iliad. xvi. & deinceps tradit. De clypeo autem, quem hic Ouidius Argis in templo Iunonis ſuſpenſum, & à Pythagora agnitum dicit, Laertius in vita Pythagoræ hoc modo: ὠιδὴ δὲ Εὔφορβος ἀποθανὼν, μεταβῆναι (inquit) τὴν ψυχὴν αὐτοῦ εἰς Ἑρμότιμον, ὃς καὶ αὐτὸς πίστιν θέλων δοῦναι, ἐπανῆλθεν εἰς Βραγχίδας καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος ἱερόν, ἐπέδειξεν ἣν Μενέλαος ἀνέθηκεν ἀσπίδα, ἔφη γὰρ αὐτὴν, ὅτ' ἀπέπλει ἐκ Τροίας, ἀναθεῖναι

¶Vt'que nouis facilis) hac ſimilitudine colligit Pythagoras ſubſtãtiam varias quidem ſuſcipere formas, nunquam tamen interire. ¶Facilis cera) mollis. ¶Sed tamen ipſa eadem eſt) quo ad ſubſtantiam, ſiquidem ſubſtantia quamuis varias ſuſcipiat qualitates & formas, tamen nunquam ipſa mutatur. ¶Ergo ne pietas ſit victa) ne igitur pietas inquit violetur, nolite animas è corporibus cũ perturbatione quadam expellere ea interficiendo. ¶Parcite exturbare) nolite expellere. ¶Cognatas animas) cognatorum veſtrorũ animas. ¶Et quoniam magno feror æquore) in profundiſſima verſor quæſtione. Cuncta autem eſſe in continuo fluxu ait. ¶Quod perſtet) quod permanet à mutationeq; ſit alienũ. ¶Vagans) fluxa, mutabilis. ¶Ipſa quoq; aſſiduo) exemplo temporis colligit Pythagoras omnia eſſe in continuo fluxu. ¶Et iubar hoc nitidum) hunc ſolis ſplẽdorem. ¶Media quiete) media nocte. Alium autem cœli eſſe colorẽ in media nocte colligit, alium in crepuſculo, quando Lucifer lucere deſinit. Primus vero Pythagoras (vt ſcribit Diogenes) eandem ſtellam Luciferum, Heſperumq; appellauit. ¶Inficit) tingit colore rubicundo. ¶Pallantias) Aurora Pallantis gigantis filia. ¶Ipſe Dei clypeus) ipſe ſolis orbis. Solem autem eundem nõ manere colligit. ¶In ſummo) in cœli ſummitate. ¶Nocturnæ Dianæ) Lunæ, quæ ſemper aut creſcit, aut decreſcit, nec vnquã in eodẽ permanet ſtatu. ¶Si cõtrahit orbẽ) ſi circulum efficit & rotunda eſt. {Alii, ſi minuit orbem, & decreſcit.} ¶In ſpecies quatuor) partes, ver, æſtatem, autumnum, hyemem, quæ quidem ſibi inuicẽ cedunt. ¶Aetatis noſtræ) annum ætatis hominis referre ſcribit. nam vt quatuor ſunt anni partes, ita ex Pythagoræ ſententia, quatuor ſunt hominis ætates. Pueritia quæ viginti annos implet. Adoleſcentia viginti. Iuuenta viginti. Senectus viginti. Pueritia autem veri ſimilis videtur. Adoleſcentia æſtati. Iuuenta autumno. Senectus hyemi.

¶NAM

Nam tener,& lactens,pueríq́ ſimillimus æuo,
Vere nouo eſt.tunc herba *uirés,& roboris expers
Turget,& inſolida eſt,& ſpe delectat agreſtes.
Omnia cum florent,florum'q́ coloribus almus
Ludit ager,neq́ adhuc uirtus in frondibus ulla eſt.
Tranſit in æſtatem poſt uer,robuſtior annus,
Fit'q́ ualens iuuenis.neq́ enim robuſtior ætas
Vlla,nec uberior,nec quæ magis ardeat ulla eſt.
Excipit autumnus poſito feruore iuuentæ
Maturus,mitis'q́ inter iuuenem'q́ ſenem'q́,
Temperie medius,ſparſus quoq́ tempora canis
Inde ſenilis hyems tremulo uenit horrida *paſſu,
Aut ſpoliata ſuos,aut quos habet,alba capillos.
Noſtra quoq́ ipſorum ſemper,requie'q́ ſine ulla
Corpora uertuntur,nec quod fuimus'ue,ſumus'ue,
Cras erimus,fuit illa dies,qua ſemina tantum,
Spes'q́ hominū,primo matris'q́ habitauimus aluo.
Artifices Natura manus admouit,& angi
Corpora uiſceribus diſtentæ condita matris
Noluit e'q́ domo uacuas emiſit in auras.
Editus in lucem iacuit ſine uiribus infans
Mox quadrupes,ritu'q́ tulit ſua membra ferarum
Paulatim'q́ tremens,& nondum poplite firmo.
Conſtitit,adiutus aliquo conamine neruis.
Inde ualens,uelox'q́ fuit,ſpatium'q́ iuuentæ
Tranſit,& emeritis medii quoq́ temporis annis,
Labitur occiduæ per iter decliue ſenectæ.
Subruit hæc æui,demolitur'q́ prioris
Robora,flet'q́ Milon ſenior,cum ſpectat inanes
Illos qui fuerant ſolidarum *morte ferarum
Herculeis ſimiles,fluidos pendere lacertos.
Flet quoq́,ut in ſpeculum rugas conſpexit aniles
Tyndaris,& ſecum cur ſit bis rapta,requirit.
TEMPVS edax rerū,tu'q́ inuidioſa uetuſtas,
Omnia deſtruitis,uitiata'q́ dentibus æui
Paulatim lenta conſumitis omnia morte.
Hæc quoq́ nō perſtāt,quæ nos elemēta uocamus,
Quas'q́ uices peragant,animos adhibete docebo.

ARG. FABVLAE SEQ.

Ipſa quoque initia quatuor,ex quibus generantur omnia, transfigurari motibus ſuis,reſolutam enim tellurem in aquas abire, attenuatam eſſe in aerem ignem,rurſus per eundem ordinem retexi,ſpiſſatum enim ignē in aera uerti,hunc in aquam,hanc in terram abire. Cæteraque rerum perinde uariari quæ tempus aut natura vix acceperat ab initio facies cogit amittere. eadem fluminibus etiam fontibus ac terrenis locis accidere.

Quatuor æternus genitalia corpora mundus
Continet,ex illis duo ſunt oneroſa,ſuo'q́
Pondere in inferius Tellus,atq́ Vnda feruntur,
Et totidem grauitate carent,nullo'q́ prementе
Alta petunt. Aer,atq́ Aere purior ignis.
Quæ q̄q̄ ſpatio diſtant,tamen omnia fiunt

RAPH. NAM tener)ver pueritiæ,æſtatem iuuentæ,autumnum primæ ſenectuti,hyemem decrepitati ſimilem eſſe ait. Roboris expers)firmitate carens. Turget)tumeſcit ſuccorum copia. Inſolida)infirma. Et ſpe delectat agreſtes)agricolas,ſperant enim ſe fruges omnis generis collecturos. Almus ager)ab alendo almus dicitur ager,quòd homines ſuis fructibus alat. Ludit)ludere videtur & luxuriare. Neque adhuc virtus in frondibus vlla eſt (tenellæ nanque tēpore veris ſunt frondes,vt puerorum corpora ſine vllo robore & firmitate. Trāſit in æſtatem)veri ſuccedit æſtas. Robuſtior annus)pars anni robuſtior. Fitq́ valens iuuenis)valēti, fortiq́ ac robuſto iuueni fit ſimilis. Nec vberior)fœcūdior. Ardeat)ferueat variis cupiditatibus. Excipit autumnus)æſtatē ſubſequitur autūnus,qui viridi,primæq́ ſenectuti ſimilis videtur. Sparſus quoq́ tēpora canis)tēpora canis capillis ſparſa habens. nam tēpora prima caneſcere incipiunt. Senilis hyems)ſenectæ hyemi ſimilis. Alba capil.)canos habēs capillos. Eſt enī ſynecdoche poetica etiā pueris nota. Noſtra quoq́ ipſorum)noſtra etiā corpora in continuo eſſe fluxu colligit Pythagoras. Vertunt)mutantur. Fuit illa dies)illud fuit tempus,quo ſemina tantum quæ ſpermata à Græcis dicuntur,fuimus. Semē vero maris & fœminæ ait Pythagoras ad generationē hominis puenire,à quo quidē Ariſtoteles diſſentit,ſoliusq́ maris ſperma eſſe,idq́ in vtero mulieris foueri ait. Speſq́ hominum primo)primū inquit ſpes hominum fuimus. Ex ſpermate nanq́ in vterū mulieris proiecto hoīes naſcituri ſperātur. Aluo)vtero. Aluus nanq́ eſt p quam defluunt ſordes. Vterus autē in quo mulieres cōcipiunt,qui & loci à doctis ſcriptoribus appellantur,ab imperitis autē vulgo matrix vocatur,cū matrix ſit fœmina fœtus gratia cōparata. Columella de gallinis loquens,nā & octies anno pullos educat,ſi eſt bona matrix. Admouit)adhibuit. primum nāque Embrya efficit, quos Embryones imperiti medici vocant. Et angi)ſuffocari. Diſtentæ matris)grauidæ,ventreq́ diſtentum,ac repletum habentis. E domo)ex vtero. Mox quadrupes)manibus nanq́ ac pedibus infantes repunt more brutorum. Aliquo conamine)aliqua re,qua niti poſſint. Emeritis)exhauſtis,præteritis. Labitur decliue)aſſidue tanquam fluuius per loca decliuia currit. ADDI. {Imo per iter decliue,hoc eſt,deuexum & deorſum vergens,perinde vt Sol cum ad occaſum tendit,proinde & ſenectam occiduam dixit,quod ea vltima ſit ætatum hominis,perinde vt occidens,vltima meta curſus ſolis.} Occiduæ ſenectæ)ad ſenectam,quæ facile occidit ac moritur. Subruit)euertit. Demolitur)deſtruit. Fletq́ Milon)Athleta fuit Crotoniata tantis viribus,vt vno ictu nudæ dextræ taurum interfeciſſe tradatur,humeriſq́ per ſtadium ſine fatigatione portaſſe. Solidarum morte ferarum)robuſtarum. Alludit autem ad id quod dixi Milonem Crotoniatam tantum corporis viribus valuiſſe,vt taurum vno dextræ ictu interimeret. Fere autem in exēplaribus more pro morte corrupte legitur. ADDI. {De Milone Crotoniata meminere Valerius libro nono,capite duodecimo. Athenæus lib. decimo,& Pauſan. in Eliacis poſterioribus. Traditur autē non ſolum bouem humeris geſtaſſe,ſed & totum ſolus deuoraſſe,vnde & epigramma in ipſum tale factum:

Τοῖος ἔην Μίλων ὅτ' ἀπὸ χθονὸς ἤρατο βρῖθος
Τετραετῆ δαμάλην ἐν Διὸς εἰλαπίναις
Ὤμοις δ' ἐκτῆνος τὸ πελώριον ὡς νέον ἄρνα
Ἤνεγκεν δι' ὅλης κοῦφα πανηγύριος,
Καὶ θάμβος μὲν,ἀτὰρ τοῦδ' εἰ πλέον ἤνυσε θαῦμα,
Πρόσθεν Πισαίου ξεῖνε θυηπολίου
Ὃν γὰρ ἐπόμπευσεν βοῦν ἄζυγον,ἐς κρέα τόνδε
Κόψας,πάντα κατ' οὖν μοῦνος ἐδαίσατο.}

Fluidos)flaccidos,viribus ac toris vacuos. Tyndaris)Helena,quæ bis ob pulchritudinem rapta fuit. Primum à Theſeo,deinde a Paride. Bene igitur Helena turpis ac deformis ſenectute effecta miratur cur bis fuerit rapta. Tempus edax rerum)apoſtrophe ad tēpus graui philoſopho maxime conueniens. Dentibus æui)multitudine annorum. Siquidem anni dentes æui dicūtur,quibus omnia rodi videntur. Alludit autem ad dentes rotarum quibus horæ menſurantur in horologiis. Lenta mor.)lente ac tarde venienti. Hæc quoque non per.)elementa quoque in continuo fluxu eſſe oſtendit. Sunt autem quatuor,quorū duo,tellus & aqua ſunt grauia. Duo,aer & ignis leuia. Genitalia corpora)quatuor elementa ex quibus omnia generātur. Nulloq́ premente)pondere ſubaudiatur. Fiunt)generantur. Ex ipſis)quatuor elementis. Et in ipſa cadunt)in ipſa reſoluuntur.nam elementa dicuntur ex quibus omnia conſtant,& in quæ vltima reſoluuntur.

Milon

Aetates quatuor

*a.l.recēs.

*a.l.viſu

*a.l.more

Sperma in hominem.

Aluus

Quatuor elementa

RAPH. ¶ REſolutaq; tel.)elemẽtorũ alterũ in aliud trãſire, ꝓbat. Nã & terra in aquã, & aqua in aerẽ, & aer in ignem, & cõtra ignis in aerẽ, aer in aquã, aqua in terrã ꝯuertunt. {Tenuat in

ADDI. auras, aeraq; humor abit, ita pleriq; codices habẽt. neq; reclamat Regius. Mihi vero ſic legẽdũ videt, tenuatus in auras, Aeraq; humor abit, vt intelligamus, terrã rarefactam in aquã, aquã in aerẽ, & inde aerẽ in ignẽ trãſire. Id enim & ſequẽtia & ꝓbãt, cũ ait, ignis enim dẽſum ſpiſſatus in aera trãſit, Hic, ideſt aer (Ita enim legendum, nõ vulgo habet, hinc) in aquas, tellus glomerata cogit vnda. neque enim ſimplr infimũ, aut ſũmũ elemẽtũ, in cætera oĩa vertitur, ſed quodq; in ꝓximũ ſuũ, vt docẽt Phyſici. Nã qđ qdã ꝓ abit, hẽt ſubſtituũt, id æque ineptũ ac vanũ eſt.} ¶ Tenuiſſimus) puriſſimus. ¶ Superos ignes) ętherẽ, q ſolum elemẽtorũ ſuprem⁹ eſt. ¶ Retexit) reſoluit. ¶ Tellus glo. co. vnda) hoc ẽ, aqua trãſit i terrã. ¶ Glomerata vn.) ex aqua cõdẽſata. ¶ Nec pe. in tan.) quę nãq; perire vĩr, in quatuor elemẽta, vel vt Ariſt. ſẽtit) in primã materiã reſoluunt. ¶ Mihi credi.) hoc ſibi credi poſtulat Pythagoras, qa vulgo pa͛ verisimile videt. ¶ Naſciq; vo.) qđ naſci, qđq; mori ſit, elegãter deſcribit. Naſci eni aliqđ dicit, cũ aliud q̃ qđ fuit ante incipit eẽ. Mori vero cũ id deſinit eſſe, qđ ante fuit. ¶ Cũ ſint huc forſitã il.) ¶ Corruptionẽ vnius, alteri⁹ gñationẽ eẽ ait, eaq; quę perire videt, i alia ꝯuerti. ¶ Huc) in hoc corpus. ¶ Illuc) i illud corpus. ¶ Sũma tñ oĩa ꝯſtãt) in ſũma inqt oĩa eadẽ pmanẽt. nã vel in quatuor elemẽta ſecũdũ. Pythagorã, vel in primã materiã ex Ariſtotelis ſnĩa oĩa reſoluũt. ¶ Sub ima. ea.) ſub eadẽ figura. ¶ Sic ad fer.) ad ferreã ætatem. ¶ Ab au.) ab ætate aurea. Eſt autẽ apoſtrophe ad ſecula. ¶ Verſa eſt) mutata eſt. Hinc ãt colligit id quod toties ait Ariſt. Corruptionẽ vni⁹, alteri⁹ eſſe gñationẽ. ¶ Vidi e. qđ fue.) id multis exẽplis colligi põt. nã vbi nũc ẽ fretũ Siculũ, ibi fuit terra & qdẽ ſoliđiſſima. Vt eni Pli. narrat, Sicilia Italiæ olim fuit auulſa. Cyprus Syriæ, Eubœa Bœotiæ, Eubœæ Abantis & Macris, tameſi in Plini. libro. ii. capite lxxxviii. et. lxxxix. ferè legat corrupte Atlãtem, & Macriã, Belbicũ Bithyniæ, Leucoſia Sirenũ ꝓmõtorio. ¶ Vidi fa. ex æquore ter.) nã præterquã qđ nouæ inſulę in mari naſcunt tota Aegyptus olim mare fuiſſe narrat, Hybanda præterea quondam inſula Ioniæ ducẽtis nũc à mari abeſt ſtadiis. ¶ Et pro. à pela.) etiã in mõtibus & quidẽ altiſſimis cõchæ marinæ reperiunt, ex quo colligit illic mare aliquãdo fuiſſe. ¶ Et

* a. l. habet

* a. l. hinc vulgo.

* a. l. toto

* a. l. exiccata.

* a. l. orbe.

Cõbibitur ex vetuſto codice.

Corruptio vni⁹ eſt generatio alterius.

Ex ipſis, & in ipſa cadunt, reſolutaq; tellus
In liquidas rareſcit aquas, tenuatus in auras,
Aeraq; humor *abit, dempto quoq; põdere, rurſus
In ſuperos aer tenuiſſimus emicat ignes.
Inde retro redeunt. idemq; retexitur ordo.
Ignis enim denſum ſpiſſatus in aera tranſit,
Hic *in aquas, tellus glomerata cogitur unda,
Nec ſpecies ſua cuiq; manet rerumq; nouatrix
Ex aliis, alias reddit Natura figuras,
Nec perit in *tanto quicq̃ (mihi credite mundo,
Sed uariat, faciemq; nouat, naſciq; uocatur
Incipere eſſe aliud, quàm quod fuit ante. moriq;
Deſinere illud idem, cum ſint huc forſitan illa,
Hæc tranſlata illuc, ſumma tamen omnia conſtant.
NIL equidem durare diu ſub imagine eadem
Crediderim, ſic ad ferrum uenistis ab auro
Secula, ſic toties uerſa eſt fortuna locorum.
Vidi ego quod fuerat quondam ſoliđiſſima tellus,
Eſſe fretum. uidi factas ex æquore terras.
Et procul à pelago conchæ iacuere marinæ,
Et uetus inuenta eſt in montibus anchora ſummis.
Quodq; fuit campus, uallem decurſus aquarum
Fecit, & eluuie mons eſt deductus in æquor.
Eq; paludoſa ſiccis humus aret arenis.
Quæq; ſitim tulerant, ſtagnata paludibus hument.
Hic fontes Natura nouos emiſit. at illic
Clauſit, & antiquis tam multa tremoribus urbis
Flumina proſiliunt, aut excæcata *reſidunt.

ARG. FABVLAE SEQ.

Amnem Lyciæ conſumptum oſtendit aliis apparuiſſe, aliis non.

Sic ubi terreno Lycus eſt epotus hiatu
Exiſtit procul hinc, alioq; renaſcitur *ore.

ARG. FABVLAE SEQ.

Eraſinus diu refluens poſtea Argis eſt redditus voluntate Iunonis.

Sic modo *cum bibitur, tecto modo gurgite lapſus
Redditur Argolicis ingens Eraſinus in agris.

ARG. FABVLAE SEQ.

Caycus flumen Myſiæ aliis nunc ripis, aliis ab initio fuiſſe fertur.

Et Myſum, capitisq; ſui, ripæq; prioris,
Pœnituiſſe ferunt, alia nunc ire Caycum.

ARG. FABVLAE SEQ.

Amaſenum flumen Siciliæ intumeſcere, refluere, interdum ſiccari.

Necnon Sicanias uoluens Amaſenus arenas
Nunc fluit, interdum ſuppreſſis fontibus, aret,

ARG. FABVLAE SEQ.

Nigrum flumen iucundiſſimam aquam ſitientibus præſtitiſſe. Poſteaquam Centauri ab Herculis ſagittis confecti cruorem in eo abluerint, aſpe ro aduenientes fugaſſe odore.

Ante bibebatur, nunc quas contingere nolis,
Fundit Anigros aquas, poſtquã (niſi uatibus omnis
Eripienda fides) illic lauere Bimembres
Vulnera, Clauigeri, quæ fecerat Herculis arcus.

eluuie) diluuio. ¶ Paludoſa) terra ſubaudiat. Ex paludibus autẽ etiã nunc fertiliſſimi agri fiunt, id qđ de Pontinis paludibus etiam Horatius in Arte poetica ſcribit:

Debemur morti nos, noſtraq; ſiue receptus
Terra, Neptunus claſſes Aquilonibus arcet,
Regis opus, ſterilisq; diu palus aptaq; remis
Vicinas vrbes alit, & graue ſẽtit aratrũ.

¶ Quęq; ſi. tu.) quæ ſicca fuerãt loca à paludib⁹ ſunt occupata. ¶ Stagnata) ſtagna facta. ¶ Humẽt) humeſcunt humida facta ſunt. ¶ Hic fon. no.) fõtes noui ſæpenumero oriũt, maximeq; vbi ſyluæ ſuccidunt, vt Plin. lib. ii. cap. 8 o. ſcribit, interdũ ẽt areſcunt. ¶ Tremorib⁹ or.) terræmotibus. Nã (vt refert Plinius) varie quatit terra, & mira edunt opa, alibi ꝓſtratis mœnib⁹, alibi hiatu ꝓfundo hauſtis, alibi egeſtis molibus, alibi emiſſis amnibus, nõnũquã etiã ignib⁹, calidiſue fõtib⁹, alibi auerſo fluminũ curſu. ¶ Excæcata) occultata. {Alii aũt exiccata legũt, quã lectionẽ & ipſe approbo, durũ eni nimis ẽ, excęcatũ, ꝓ occultatũ aut abſcõditũ dici, cũ alterũ actiuæ poteſtatis ſit, alterum paſſiuæ.} ¶ Sic vbi ter. Ly. eſt) variis ꝓbat exẽplis mĩta flumina modo oriri, modo occultari. Lycus aũt fluui⁹ eſt Aſiæ à Cadmo mõte fluẽs, q (vt Herod. ſcribit) iuxta Coloſſas Phrygię oppidũ terrę hiatũ ſubiẽs occulit, deinde qnque ferè poſt ſtadia emergẽs illabitur & ipſe i Męãdrũ. Hæc aũt & Pli. ſcribit. Subeunt inqt terras, rurſusq; reddunt Lyc⁹ in Aſia, Eraſin⁹ in Argolica, Tigris in Meſopotamia. Sed duo itẽ alii sũt fluuii hoc nomine alter ex Arcadia i litt⁹ Burrę labit. alter apud Eretrios exiſtit. ¶ Sic modo cum bibit) Eraſinus fluui⁹ eſt Arcadiæ, q (vt ſcribit Herodotus) à Stymphalide palude orit, at nũc qdẽ in Argolico agro exit, cũ antea exitũ nõ haberet. ¶ Et Myſũ) Caycus fluui⁹ eſt Myſiæ, q alueũ priſtinũ mutauit. ¶ Nec nõ Sica.) Amaſenus fluui⁹ eſt Sicilię, q æſtate ferè exiccat. ¶ Ante bibe.) Anigrus, q & Aniger dicit, fluui⁹ eſt Græciæ, q è dulci factus eſt amarus, poſtq̃ in eo ſe lauerunt Centauri ab Hercule vulnerati, q̃uis alii tradãt Melampodẽ vt Prœtidas ab inſania purgaret, illis ad expiationẽ aquis vſum fuiſſe, ꝓpter qđ ex dulcibus amaras fuiſſe effectas, {vide Eliaca Pauſaniæ priora.} Piſces etiã gignit peſſimi ſaporis. Hic autẽ fluuius ante Minyæus appellabatur, cuius aquæ irrigatio maculas Albas & impetigines ſanat, qua ex cauſa Alpheũ quoq; quod Alphos, ideſt maculas curet, nomen ſortitum eſſe literis proditum eſt.

ADDI.

Lycus

ADDI.

¶ QVID

ARG. FABVLAE SEQ.

Hypanim Scythiæ amnem marini factum liquoris cum fuerit in initio dulciſſimi ob fœminarum Scythiæ regionis eiuſdem.

Quid? non & Scythicis Hypanis de mõtibus ortus
Qui fuerat dulcis, ſalibus uitiatus amaris?

ARG. FABVLAE SEQ.

Antiſſa & Pharos item Tyros in Phœnice inſulæ fuerunt.

Fluctibus ambitæ fuerant, Antiſſa, Pharosq́;,
Et Phœniſſa Tyros, quarum nunc inſula nulla eſt.

ARG. FABVLAE SEQ.

Leucades inſulæ tres in ſalo fuerunt, nunc a fluctibus relictæ, item Zancle coniuncta Italiæ, nunc freto diſcriminatur. Propterea id cõtingit, quod Latonæ ſedes ibi eſt negata.

Leucada continuam ueteres habuere coloni,
Nunc freta circumeunt Zancle quoq; iuncta fuiſſe
Dicitur Italiæ, donec confinia pontus
Abſtulit, & media tellurem reppulit unda.

ARG. FABVLAE SEQ.

Helice & Bura Achaiæ vrbes ponto voratæ ſunt.

Si quæras Helicen, & Buran Achæidas urbes,
Inuenies ſub aquis, & adhuc oſtendere nautæ
Inclinata ſolent cum mœnibus oppida merſis.

ARG. FABVLAE SEQ.

Tumulum ſecundum Trœzenam vrbem in aream redactum eruptione ſpiritus, quæ terræ increuerat.

Eſt propè Pittheiam tumulus Trœzena ſine ullis
Arduus arboribus, quondam planiſſima campi
Area, nunc tumulus. nam (res horrenda relatu)
Vis fera uentorum, cæcis incluſa cauernis
Expirare aliqua cupiens, luctataq; fruſtra
Liberiore frui cœlo, cum carcere rima
Nulla foret toto, nec peruia flatibus eſſet,
Extentam tumefecit humum, ceu ſpiritus oris
Tendere ueſicam ſolet, aut direpta bicornis
Terga capri. tumor ille loci permanſit, & alti
Collis habet ſpeciem, longoq́; induruit æuo.

ARG. FABVLAE SEQ.

Lacus in Africa Hammonis Solis ortu ſrigeſcit, obitu que Solis caleſcit, poſtmodum in glaciem vertitur.

Plurima cùm ſubeant audita, aut cognita nobis,
Pauca ſuper referã. quid? non & lympha figuras
Datq; capitq; nouas? medio tua corniger Hammon
Vnda die gelida eſt, ortuq́;, obituq; caleſcit.

ARG. FABVLAE SEQ.

Athamanæ lignum tenuata Luna admotum fonti accenditur.

Admotis Athamantis aquis accendere lignum
Narratur, minimos cum Luna recreſcit in orbes.

RAPH. Hypanis ¶ QVID non & Scythicis) Hypanis fluuius eſt Scythiæ ex magna palude profluens, circum quam (vt ſcribit Herodotus lib. quarto) paſcuntur equi ſylueſtres candidi. Is quinque ferè dierũ nauigatione anguſtus & dulcis fluit. Sed mox quatuor à mari dierum nauigatione ſanè quàm amarus, propter amarum qui in eum influit fontem. Eſt autē hic fons in finibus Scytharum Acatorũ & Halyzonum eodem nomine quo locus vnde emanat, Scythica lingua Exampeus, id eſt ſacræ viæ. ¶ Fluctibus ambi.) ex inſulis continẽtem fieri, ac ex cõtinente inſulas exẽplis colligit Pythagoras. Nam Antiſſa cum antea per ſe inſula eſſet cum vrbe eiuſdem nominis, nunc Lesbo (vt Plinius ſcribit lib. ſecundo, cap. lxxxix.) eſt adiuncta.

Pharos ¶ Pharos) Pharos quoque inſula olim fuit. Aegypto adiacens nunc autem continens eſt facta, quæ turrim habebat multis tabulatis excelſam, & albo lapide mirifice ſtructam eodem nomine, quo inſula, quam quidem Soſtratius Gnydius regũ amicus pro nauigantium ſalute (vt refert Strabo lib. xvii.) extruxit.

ADDI. Tyrus. {Meminit & Plin. lib. ii. cap. lxxxv.} ¶ Tyros) Tyros vero vrbs eſt Phœniciæ, quæ Alexandri magni temporibus inſula fuit. Nam aggere ab ipſo cõtinenti fuit coniuncta, dum illam obſideret,

ADDI. Lib. iiii. c. i. {vt Curtius lib. iiii. & cæteri.} ¶ Leucada conti.) Leucas vrbs eſt, quæ olim Epiro fuit coniuncta. Leucadẽ autẽ vocauerunt (vt Strabo opinatur) à Leucate ſumpto vocabulo. Eſt autẽ albicanti colore petra in pelagus proiecta, atq; Cephaleniæ & Leucadi adiacens, in qua eſt Apollinis Leucatæ Fanum. Vt item autem poſuit pro inſula Oui. Nam (ſi referenti Plinio credimus) Leucadia peninſula eſt iuxta ſinum Ambracium quondã Neritis appellata, accolarũ opere abſciſſa à continenti, ac reddita ventorum flatu congeriem arenæ accumulantium. Op-

Leucas pidum autem in ea Leucas quondam Neritum dictum. ¶ Zancle quoque) Zancle vrbs eſt Siciliæ, quæ nunc Meſſena dicitur, olim Italiæ adiuncta. Eam (vt Strab. libro ſexto, refert) condidere Meſſenii, qui Peloponneſum habitant, à quibus & nomen accepit, nam prius à curuitate locorum Zancle fuit vocata. nam curua Zanclen vocabant Naxii, qui illam prius ædificarunt. ¶ Si quæris Helicen) Helice vrbs fuit Achaiæ, in qua [illegible] to nata fuiſſe dicitur, vnde ſæpenumero pro maiori ponitur vrſa. {Helice Achaiæ vrbs fuit, ab Helice Selinuntis filia. Ionis coniuge nominata, authores Stephanus, Pauſanias & Strabo. Calliſto autem, cuius hic Regius meminit, non in Achaia, ſed Arcadia nata fuit, neque ab vrbe Helice cognomen vllum accepit, ſed quod vrſa maior Helice à poeta dicitur, minor autem Cynoſura, diuerſam rationem habet. Nam Aratus, & qui eum ſequũtur, quorum & Higynus meminit, Heliten & Cynoſuram, nymphas Idæas, Iouis nutrices fuiſſe tradunt, quas Iuppiter officii ac miniſterii ſui cauſa inter ſydera retulerit. Quanquam ſiquis ad etymologiam vocum reſpiciat, Helicen ἀπὸ τοῦ ἑλίσσειν, hoc eſt, vertendo, eo quòd tota ſupra terram vertatur, dictum inueniat. Cynoſuram autem à ſpecie & poſitu ſtellarum, quod canis caudam referat.} ¶ Et Buran) Bura item vrbs fuit Achaiæ, cuius vt Helices in ſinu Corinthio, vt ſcribit Plinius, etiamnum veſtigia apparent. Eſt autem in monte ſita à Bura Iouis filia & Helicea dicta, vt Pauſanias in Achaicis ſcribit, quæ terræmotu & ipſa quoque cũ Helice deleta eſt, adeo concuſſa fuit, vt ne Deorum quidem ſtatuæ integræ fuerint relictæ. Soli autem Burenſium qui tunc abfuerunt, Buran poſtea habitarunt. Hypanis fluuius. Bura Antiſſa ¶ Eſt propè Pittheiã) Pitthei Aethræ patris patriam. Nam Trœzen vrbs eſt Peloponneſi à Trœzene Pelopis filio dicta, quæ & Aphrodiſias, & Saronia & Poſidonias & Apollonias & Anthanis fuit appellata. Planiciem autem in montes conuerti, & contra montes in planiciẽ tranſire colligit Pythagoras. Eam autem huiuſmodi mutationis cauſam aſſignat, quã & Ariſtoteles in Meteoris affert. Ventos enim ſubterraneos neque exitum habentes in cauſa eſſe ait, vt plana interdum montes efficiantur. ¶ Res horrenda) admirãda. Eſt autem acclamatio. ¶ Vis fera) violentia terribilis. ¶ Cæcis) occultis ¶ Aliqua) via. ¶ Luctata) conata. ¶ Flatibus) flaminibus. ¶ Aut direpta bicornis Terga capri) periphraſis eſt vtrium. Mira aqua ſuã natura ¶ Plurima cum ſubeant) in mentem veniant. ¶ Super) inſuper. ¶ Medio tua corniger Hammon) Iuppiter ſub figura arietis in Libya hac de cauſa colitur, quòd cum Athamania Liber pater per Libyæ deſerta exercitum ducens ſiti laboraret, patrem rogauit, vt ſibi auxilio eſſet, cui repente aries occurrit, quem ſecutus limpidiſſimum fontem inuenit. In tantæ autem rei memoriam & templum magnificentiſſimum extruxit, & inſtituit, vt Iuppiter ſub figura arietis coleretur. Fons vero ille (vt ſcribit Plinius) interdiu frigidus, noctibus feruet. ¶ Admotis Athamantis aquis) in Dodone ſcribit Plinius libro ſecundo, capite. 103, Iouis fons cum ſit gelidus, & immerſas faces extinguat, ſi extinctæ admoueantur, accendit. idem meridie ſemper deficit, qua de cauſa Anapauomenon vocant. Mox increſcens ad medium noctis exuberat, ab eo rurſus ſenſim deficit. Quamuis autem Athamãtis legatur, Athamanis tamẽ ab Ouidio forſitan ſcri-

ptum fuit. Nam Athamania, quæ & Athamanis dicitur, Theſſaliæ regio eſt, in qua fons ille eſſe perhibetur. Hinc etiam Athamanes populi dicuntur. Eſt autem hypallage, Admotum aquis lignum intelligitur. {Solinus cap. xii. fontem, de quo hic dicitur, Epiri dicit, Sacrum cognomẽto, Plinius libro ſecũdo. cap. 103. Dodoneum, Ioui ſacrum. Eſt autem Dodone pars Epiri. (ADDI.)

Quod igitur regius contendit Athamanis, legẽdũ eſſe, vt ſit fœmininum gentile ab Athamania, quam Plinius Aetolorum populum, Stephanus Illyrici partem, alii Theſſaliæ faciunt: Id ita accipio, ſi vocabulum vicini loci, pro proprio ſumatur deinde Athamanis non de terra, ſed de aqua ſiue vnda, quod nomen proalmo verſu præcedit, intelligaſ. Quãquam etiã Strabo libro. vii. Athamanes inter Epiroticos recenſet his verbis, ὑπερκεῖνται δ' εἰσὶ καὶ ἀμφίλοχοι, καὶ οἱ ὑπερκείμενοι καὶ συνάπτοντες τοῖς ἰλλυρικοῖς ὄρεσι τραχεῖαν οἰκοῦντες χώραν, μολοττοί τε καὶ ἀθαμᾶνες καὶ αἴθικες καὶ τυμφαῖοι καὶ ὀρέσται.&c.

Crathis & Sybaris fluuii.

Salmacis fons.

RAPH. ℭRECRESCIt) decreſcit. ℱFlumen habent Cicones) huius fluminis nomen non memini me legiſſe, niſi Hebrum intelligamus. Plinius vero ſic ſcribit. In Ciconum flumine & in Piceno lacu Velino lignum deiectum lapideo cortice obducitur. Cicones autẽ Thraciæ populos eſſe ſæpius iam ſcripſimus. (Cicones.)

COELIVS RHOD.

ℭCæterum, in hac calentiũ aquarum ratione non'ne illud eximium eſt, ac inueſtigãdum anxie, quod ipſe etiam penè puer apud Aponum adnotaui, dum Patauii capeſſerem ingenii cultum, ab illis ſubinde lapides gigni? Hoc extra omnem admirationem mihi fuit, ſcaturiunt ibi feruẽtiſſimę aquę in ſupercilio nõ multũ arrecto, in ſubiecto molendinum eſt, quod verſat balinei aqua per conuallem decurrens, Volaticam, vt nunc paſſim dicitur, in quam impetu deuoluitur aqua per arctum. vidimus totam, veluti quodã artificio, lapidea circũtectam cruſta, & quum oculis nõ ſatis crederem, duritiem materiæ experturus cultelli ſatis validi mucronem inſignitee retuſum animaduerti. Id vtpote adoleſcẽti, qui nihil admodum interioris ſcientiæ attentaſſem, miraculum eſt viſum. Mox repetita vrbe, quum rem ſcholaſticis quibuſdam expoſuiſſem in foro, riſu exceptus ſum ab omnibus ferè, tanquam inuſitata neſcio quæ, & abſurda ac ſcurrilia promerẽ. Sed haud ita multo interſtitio facto, illuc profecti mecum in rem præſentem veriſſima ſenſerũt, quæ prius inſcite ludibrio habuerant. Verum ea omnia poſt quum Plinii, tum aliorum doctrina confirmata reperi. Nam & Seneca (vt de Strabone taceam libro tertiodecimo) Naturalium tertio ad hunc modum ſcribit: Intereſt vtrum loca ſulfure an nitro an bitumine plena tranſeant. Hac ratione corruptę cũ vitæ periculo bibunſ: vnde & apud Ouid. legimus: Flumen habent Cicones quod potum ſaxea reddit Viſcera, quod tactis inducit marmora rebus.

ARG. FABVLAE SEQ.

Flumẽ quoque apud Ciconas eſt, ex quo qui bibit in lapides cõuertitur.

Flumen habent Cicones, quod potũ ſaxea reddit
Viſcera, quod tactis inducit marmora rebus.

ARG. FABVLAE SEQ.

Crathis amnis conſluus Sybari capillos aurei coloris efficit.

Crathis, & hinc Sybaris ueſtris conterminus oris,
Electro ſimiles faciunt, auroq; capillos.

ARG. FABVLAE SEQ.

Salmacis fons in Caria contactu ſui liquoris cogit in mollitiem corporis obſcœni verti, quod beneficio Mercurii & Veneris dicitur eſſe factum.

Quodq; magis mirũ, ſunt qui non corpora tãtum,
Verum animos etiam ualeant mutare liquores.
Cui non audita eſt obſcœnæ Salmacis unda?

ARG. FABVLAE SEQ.

Lacus eſt in Aethiopia, qui hauſto liquore ad ſitim ſedandam, aut in inſaniam, aut in ſoporem vertit.

Aethiopesq; lacus, quos ſiquis faucibus hauſit,
Aut furit, aut patitur mirum grauitate ſoporem.

ARG. FABVLAE SEQ.

Clitorius fons in Arcadia vinum in odium adducit. Quod Melampus Amythaonis filius Prœtidas cum ab inſania liberaſſet, nouiſſime remedia in eum proieciſſe fertur.

Clitorio quicunque ſitim de fonte leuauit,
Vina fugit, gauderq; meris abſtemius undis.
Seu uis eſt in aqua calido contraria uino,
Siue quod indigenæ memorant, Amythaone natus
Prœtidas attonitas poſtquam per carmẽ, & herbas
Eripuit furiis, purgamina mentis in illas.
Miſit aquas, odiumq; meri permanſit in undis.

ARG. FABVLAE SEQ.

Lynceſtius amnis Thraciæ hanc vim obtinet poteſtate mutata, vt aquam eius bibentes ebrii fiant.

Huic fluit effectu diſpar Lynceſtius amnis,
Quem quicunq; parum moderato gutture traxit,
Haud aliter titubat, quàm ſi mera uina bibiſſet.

ℱCrathis & hinc Sybaris) Crathis & Sybaris fluuii ſunt Calabriæ, qui capillos flauos efficiunt. Eſt etiam Crathis Achaiæ fluuius iuxta Aegas labens, à miſcendis aquis cognominatus, quod à duobus fluminibus incrementa ſuſcipiat, à quo & Italicus (vt Strabo & Pauſanias aiunt) fuit appellatus. (Crathis) {Crathidis quidem meminit Pauſanias in Achaicis & Arcadicis. De vtroq; autem Strabo lib. ſexto, his verbis: (ADDI.) ἐφεξῆς δ' ἐστὶ διακοσίων σταδίων ἔχουσα κτίσμα ἡ σύβαρις δυοῖν ποταμῶν μεταξύ, κράθιδος καὶ συβάριδος. Et paulopoſt, ὁ μὲν οὖν σύβαρις τοὺς πίνοντας ἵππους ἀπ' αὐτοῦ, πταρτικοὺς ποιεῖ, διὸ καὶ τὰς ἀγέλας ἀπείργουσιν ἀπ' αὐτοῦ, ὁ δὲ κρᾶθις τοὺς ἀνθρώπους ξανθοτριχεῖν καὶ λευκοτριχεῖν ποιεῖ λουομένους, καὶ ἄλλα πολλὰ πάθη ἰᾶται.}

ℱCui non audita eſt) Salmacis fons eſt Cariæ, in quem qui ingrediuntur, effœminati egrediuntur. Cuius rei cauſam in ſuperioribus diximus libris. ℱMirum grauitate ſoporem) periphraſis eſt Lethargi. {Solinus capite trigeſimoſecũdo etiam lacum in Aethiopia dicit eſſe, quo perfuſa corpora velut oleo niteſcant.} (ADDI.) ℱClitorio quicunque ſitim) Clitorius fons eſt Arcadiæ, qui potus odium vini inducit. (Clitorius.) {Pauſanias fluuium vocat Clitorem, iuxta oppidum Clitorium, à Clitore Azanis filio nominatum. (ADDI.) De natura autem aquæ etiam Vibius ſequeſter meminit; & Vitruuius libro octauo, qui & epigramma, circa fontem illum lapidi iam olim inſcriptum tale refert:

Ἀγρότα σὺν ποίμναις τὸ μεσημβρινὸν ἤν σε βαρύνῃ
Δίψος ἀν' ἐσχατιὰς κλείτορος ἐρχόμενον
Τῆς μὲν ἀπὸ κρήνης ἄρυσαι πόμα, καὶ παρὰ νύμφαις
Ὑδριάσι στῆσον πᾶν τὸ σὸν αἰπόλιον
Ἀλλὰ σὺ μήτ' ἐπὶ λουτρὰ βάλῃς χροΐ, μή σε καὶ αὔρη
Πημήνῃ τερπνῆς ἐντὸς ἐόντα μέθης
Φεῦγε δ' ἐμὴν πηγὴν μισάμπελον, ἔνθα μελάμπους
Λουσάμενος λύσσης προιτίδας ἀργαλέης,
Πάντα καθαρμὸν ἔκρυψ' ἀπόρρητον, εὖτ' ἀπ' ἄργους
Οὔρεα τρηχείης ἤλυθεν ἀρκαδίης.}

ℱCalido vi.) ex ſententia phyſicorum calidum eſt natura vinum. ℱIndigenæ) accolæ ibi geniti. ℱAmythaone na.) Melampus medicus, qui Prœti Argiuorum regis filias quatuor putantes ſe vaccas eſſe eo furore liberauit; quem ipſis Iuno, vt ſcribit Pherecydes, vt alii Venus, immiſerat; quòd illæ ſe pulchriores eſſe iactarent. (Melãpus.) ℱPrœtidas) Prœti Argiuorum regis filias, quarum nomina ſunt hæc, Mera, Euryale, Lyſippe, & Iphianaſſa, quam quidem Melampus parte regni accepta, poſteaquam illas curauit, vxorem accepit. ℱHuic fluit) Lynceſtius fluuius eſt, cuius aquã quiſquis potauerit, non minus ebrius efficitur, quàm ſi immoderate vinum bibiſſet. (Lynceſti⁹) Hoc etiam Plinius quidem his verbis affirmat. (Lib. ii. c. 103.) Lynceſtis aqua quæ vocatur acidula, vini modo temulentos facit. Item in Paphlagonia, & in agro Caleno.

ℭEST

ARG. FABVLAE SEQ.

In Arcadia ſecundum Pheneon vrbem aquæ feruntur, quæ potæ noctе nocent, Luce autem innocuæ cognoſcuntur.

Eſt lacus Arcadiæ, Pheneum dixere priores,
Ambiguis ſuſpectus aquis, quas nocte timeto,
Nocte uocent potæ, ſine noxa luce bibuntur.

ARG. FABVLAE SEQ.

Ortygia inſula & Symplegades cautes in ponto concurrentes, flatibus ſolitæ moueri, nunc fixæ fundamentis tenentur loco.

Sic alias, aliasq́; lacus, & flumina uires
Concipiunt, tempus'q; fuit, quo nauit in undis,
Nunc ſedet Ortygie. timuit concurſibus Argo
Vndarum ſparſas Symplegadas eliſarum,
Quæ nunc immotæ perſtant, uentis'q; reſiſtunt.

ARG. FABVLAE SEQ.

Aetna mons Siciliæ in ignem verti cœpit, cum initio riguerit.

Nec quæ ſulfureis ardet fornacibus Aetna
Ignea ſemper erit, neq; enim fuit ignea ſemper.
Nam ſiue eſt animal tellus, & uiuit, habet'q;
Spiramenta locis flammam exhalantia multis,
Spirandi mutare uias quoties'q; mouetur,
Has finire poteſt illas aperire cauernas.
Siue leues imis uenti cohibentur in antris,
Saxa'q; cum ſaxis, & habentem ſemina flammæ
Materiam iactant, ea concipit ictibus ignem,
Antra relinquentur ſedatis frigida uentis,
Siue bituminеæ rapiunt incendia uires,
Lutea'ue exiguis ardeſcunt ſulfura *fumis.
Nempe ubi terra cibos, aliméta'q; pinguia flāmæ,
Non dabit abſumptis per longum uiribus æuum
Naturæ'q; ſuum nutrimen deerit edaci,
Non feret illa famem, deſerta'q; deſeret ignes.

ARG. FABVLAE SEQ.

In Pallenē. quæ ſub Aquilone iacet, Thraciæ, homines dicuntur in volucres verti, nouies cum in Tritoniacam paludem merſi ſunt.

Eſſe uiros fama eſt in Hyperborea Pallene,
Qui ſoleant leuibus uelari corpora plumis,
Cum Tritoniacam nouies ſubiere paludem.

ARG. FABVLAE SEQ.

Scythides in Scythia fœminæ venenis ſparſæ corpora immutant.

Haud equidem credo, ſparſæ quoq; mēbra ueneno
Exercere artes Scytides memorantur eaſdem.

ARG. FABVLAE SEQ.

Ex vitulis apes naſcuntur, quas Ariſteus fertur inueniſſe.

Siqua fides rebus tamen eſt addenda probatis
Non'ne uides quæcunque mora fluido'q; calore
Corpora tabuerint, in parua animalia uerti?
I quoque, delectos mactatos obrue tauros,
(Cognita res uſu) de putri uiſcere paſſim
Florilegæ naſcuntur apes, quæ more parentum
Rura colunt operi'q; fauent in ſpem'q; laborant.

ARG. FABVLAE SEQ.

Ex equo crabrones naſci potuiſſe primum proditur.

Preſſus humo bellator equus crabronis origo eſt.

RAPH. (EST lacus Arcadiæ) de Stymphalio lacu qui eſſe fertur iuxta Pheneum campum, vel de reſtagnatione Ladonis aquæ aliorum'ue fluuiorum, quæ in Pheneo campo fieri conſueſſe ſcribitur, quamuis nihil de aquarum qualitate dicat. Plinius vero, niſi mendum ineſt, ſentire videtur Pheneas paludes in Arcadia eſſe, ex quibus Ladō pfluat. Arcadia autem regio eſt Achaiæ mediterranea maxime à mari remota, quæ prius Drymodis, mox Pelasgis fuit appellata. {Aquam de qua hic

ADDI. Ouid. intelligere videt, Pauſanias Strygem vocari ait ab Arcadibus, cuius verba hæc ſunt: πηγὴ δέ ἐστιν αὐτόθι (de Cynæthaenſibus loquens) ὕδατος ψυχροῦ καὶ ὕπερ αὐτῆς πλάτανος πεφυκώς. ὃς δ' ἂν ὑπὸ κυνὸς κατάσχητος λύσσῃ, ἤτοι ἕλκος, ἢ καὶ ἄλλως κινδυνεύσῃ, τοῦ ὕδατος πίνοντι ἴαμα, καὶ ἄλυσσον ταύτῃ ὀνομάζουσι τὴν πηγὴν. καὶ οὕτω φαίνοιντο ἂν Ἀρκάδες τὸ μὲν πρὸς Φενεῷ ὕδωρ, Στύγα ὀνομάζοντες, ἐπ' ἀνθρώπου συμφορᾷ ἀνευρημένον, ἡ δὲ πηγὴ ἐν Κυναιθεῦσιν ἀγαθὸν οὖσα ἀντίρροπον τῷ ἐκεῖ πήματι. Ex quibus verbis ſatis patet de qua aqua Ouidius intellxerit. Niſi quòd Pauſanias de diſcrimine lucis ac noctis nihil meminit. Locus autē Plinii, quem hic Regius citat, eſt lib. iiii. ca. vi. his verbis: Amnes, Ladon è paludibus Phenei, Erymanthus è mōte eiuſdem nominis in Alphæū defluentes. &c. neq; quicquā difficultatis aut mendæ habet, quantum ego quidē videre poſſum.} Sine noxa) ſine nocumento. Tempusq; fuit quo nauit in vndis) Ortygia inſula, quæ & Delos vocatur, vt ſuperius diximus, fluitare ſolebat. Timuit ↄcurſibus Argo) Symplegades inſulę sūt, quæ & Cyaneæ dicunt, contra Boſphorum Thracium, quæ à poetis olim cōcurriſſe finguntur, quoniā (vt inquit Pli. libro. iiii. cap. xiii.) paruo diſcretæ interuallo ex aduerſo intrātibus geminæ eſſe videntur, paululumq; deflexa acie coeuntium ſpeciē pręberent. Vndarum eliſarum) expreſſarum duorū ſcopulorum concurſu. Nec quæ ſulfureis ardet) cauſas aſſignat poeta cur Aetna Siciliæ mōs notiſſimus ardeat. Hinc autem etiam colligit omnia eſſe in continuo fluxu, quod nec ſemper arſit, nec ſemper arſura eſt Aetna. Tres autem affert illius incendii cauſas. Nam aut naturalis eſt ille ignis, aut à ventis inclusis excitatur, aut ex ſulfure bitumine oritur. Ictibus) iactatibus. Frigida) ſine igni. Bitumineæ vires) Bitumen genus eſt picis celerrime ignē capientis. Eſſe viros fama eſt) Pallene & vrbs eſt Thraciæ à Pallene Sitonis filia dicta, & Cheroneſus, quæ & Phlegra antiquitus vocabatur, vbi giganteum bellum confectum fuiſſe dicit. Qui ſo. leui.) qui ſoleant in aues conuerti. Cum Tritoniacā pa.) Tritoniaca palus in Libya eſſe ſcribitur, ſed poeta de ea quę ſit in ſeptentrione videtur ſentire, de qua me nihil memini alibi legiſſe. Simile de Arcadibus Plinius ſcribit, quos in lupos verti, rurſusq; ſibi reſtitui tam conſtans fama fuit, vt in maledictis verſipelles habeantur. {Cæterum quod ad Ouidii fabulam attinet, videntur eodem pertinere & Plinii verba, quibus ille de Hyperboreis. Mox Riphæi (inquit) montes, & aſſiduo niuis caſu, pinnarum ſimilitudine Pterophoros appellata regio. pars mundi damnata à natura rerum, & denſa merſa caligine, neque in alio, quàm rigoris opere, gelidis'que aquilonis conceptaculis. Pone eos montes, vltra'que Aquilonem, gens felix (ſi credimus) quos Hyperboreas appellauere, annoſo degit æuo, fabuloſis celebrata miraculis, &c. Nam quod regio ipſa πτεροφόρος appellata, occaſionem fabulæ dediſſe videtur: deinde & illud accedit, quod dicitur gens fabuloſis celebrata miraculis. Quanquam neq; de Pallene Hyperborea, neque de Tritoniaca palude alibi quicquam, quod ego ſciam extet.} Scythides) Scythicæ mulieres, quæ ſe in aues, vt noſtratium, quædam in feles mutare dicuntur. Sparſæ) perunctæ. Eaſdem artes) vt ſe in aues conuertant. Rebus probatis) de quibus periculum eſt factum. Tabuerint) corrupta fuerint. Fluido calo.) ab effectu quod fluida & mollia corpora reddat. Obrue) terra tege. Delectos tauros) vitulos. nam ex vitulis (vt in Georgicis ſcribit Virgilius) apes naſcūtur. Vſu) experientia. De putri viſcere) de corrupta carne. Rura colunt) nam in agris è floribus rorem legentes verſantur. In ſpem) futuri & mellis & noui examinis. Preſſus humo bellator equus) per quem bella geruntur. Notum eſt autem crabrones ex equis putrefactis naſci.

Ortygia

Pallene

Arcadiæ lacus

Tritoniaca palus.

ADDI.

*a. l. flammis.

Ex vitulis apes

Ex equis crabrones

RAPH.

¶LITTOREO cancro) in littore moranti. Hoc autē uſu cognitum eſt, ſcorpium naſci ex cancro terra obruto. ¶Caudaq; minabitur unca) nā ſcorpius cauda ictus inferre memoratur. ¶Quæq; ſolent canis) Bōbices dicit, quæ ſericum generant. Nā (ut Pli. in. xi. Na. hi. ſcri.) Bōbices in Aſſyria ꝓuenientes nidos è luto fingunt ſalis ſpecie applicatos lapidi tāta duricie, ut ſpiculis pforari vix poſſint. In his & ceras largius q̃ apes faciunt, deinde maiores vermiculos, hi Erucæ fiunt. Fit deinde quæ vocatur Bōbilis, ex ea Necydalus, ex hoc ſex mēſib⁹ Bōbices telas araneorū more texunt ad veſtē, luxumq; fœminarū, quæ bōbicina dicit.

Ex cancro Scorpius

Tineæ in papiliones

ADDI.

{Recte quidē de bōbicibus, & earū generatione Regius, ex Ariſtotele ac Plinio videlicet, ſed quod hic Ouid. Tineas agreſtes, Bōbices vocarit, id puto, non recte ſenſit. Neq; enim Bōbices qſquam tineas recte vocauerit, cū eas tineas vocēt authores ꝓprie quæ arrodunt atq; cōſumāt aliquid. Ut Tineas veſtium, Tineas alui, & id gen⁹. Deinde papiliones nō ex bōbicibus ſed ex frondium ac foliorum tineis naſcuntur. Id quod vulgo notum eſt. Totus autē hic locus explicatur apud Pliniū lib. xii. ca. xxxii. ubi ille in hunc modū, Multa autē, inquit, inſecta & aliter naſcuntur, atq; in primis ex rore. Inſidet hic raphani folio primo vere, & ſpiſſatus ſole in magnitudinē milii cogit. Inde oritur vermiculus paruus, & triduo mox eruca, quæ adiectis diebus creſcit immobilis duro cortice ad tactum mouetur aranei. Hæc eruca, quam Chryſalidem appellāt, rupto deinde cortice volat papilio. Deinde quod feralē Ouidius vocat Papilionē eò referēdum quod Plinius li. xxviii. ca. x. ait. Papilio quoq; lucernarū luminibus aduolās, inter mala medicamenta numeratur. Huic cōtrarium eſt iecur caprinū, ſicut fel veneficiis ex muſtella ruſtica factis. &c.}

Limus in ranas

Caro in viſum

Apes ſine pedibus

Aues ex medio oui

Anguis ex hois ſpina

Phœnix ex ſeipſo.

¶Res obſeruata) animaduerſa, notata. ¶Tineę agre.) vermiculi agreſtes. ¶Ferali papi.) peſtifero ac venenoſo. ¶Truncas pedibus) mutilatas & carētes pedibus. ¶Nec Catulos partu) Plinius libro octauo, cap. xxxvi. hoc idē ſcribit de vrſis. Pariunt inqt triceſimo die, ac plurimū quinos, hi ſūt cādida, iformisq; caro paulo murib⁹ maior, ſine oculis, ſine pilo, vngues tātū ꝓminēt, hanc lābendo paulatim figurāt. ¶Fingit) figurat. ¶Nōne vides) apes ſine pedib⁹ naſcunt, vñ ēt nomen traxere. Primū eni vermiculi abſq; pedib⁹, aliſq; oriunt. ¶Iunonis voluc. pauonē. ¶Armigerū Io.) aqlā. ¶Cythereidas colūb.) Veneri dicatas. {Legēdū videt, Cythereidas columbas, facto patronymico à Cythereius, a, um, verſus gratia.}

ADDI.

¶QVO tamen verſu legi cōmodius Cytheriacæ poteſt, ſed ſyllabæ menſus nōnihil refragatur. Meminit & Academicorum ſecundo M. Tullius. Neq; vero hoc loco expectādum, ut de remo inflexo, aut de collo columbæ reſpondeā. Nō enim is ſum, q quicquid videtur, tale dicā, eſſe, quale videat. Et rurſum: Nā & in remo ſenſio nō eſſe id quod videtur. Et in columba plures videri colores, nec eſſe plus vno. Quod ad ſyllabam attinet, variatum in ea cōperias, uti Metamorphoſeon quintodecimo:

COEL. RHOD.

Armigerumq; Iouis, Cythereidasq; columbas.)

¶Mediis è partibus oui) ex vitello oui. ¶Sunt qui cum clauſo) de hoc Pli. lib. x. ca. lxvi. ſic ſcribit. Anguem ex medulla hois ſpinę gigni accepimus à multis. ¶Hæc tamen ex aliis) mirandā Phœnicis auis generationem deſcribit poeta, de quo & Pli. lib. x. cap. ii. ferè eadē. Aquilæ autē magnitudine eſſe narratur, auri fulgore circa collum, cætera purpureus, cœruleam roſeis caudā pennis diſtinguentibus, criſtis faciē caputq; plumeo apice honeſtāte. Peculiaris eſt Arabię felicis. Manili⁹ ſenator author eſt neminē extitiſſe qui Phœnicē viderit. Sacrum in Arabia Soli eē, viuere annis ſexcentis ſexaginta. Seneſcentē caſia, thuriſq; ſurculis conſtruere nidum, replere odoribus & ſup emori. Ex oſſibus deinde ac medullis naſci primo ceu vermiculum, inde fieri pullum, principioq; iuſta funeri priori reddere, & totum deferre nidum ꝓpè Panchaiā in Solis vrbē & in ara ibi deponere. ¶Primordia) originē. ¶Aſſyrii Phœnica vocāt) à colore purpureo Phœnix videt appellatus. ¶Quo ſimulac caſias) Phœnicis nidum aperte oīa deſcribit poeta. Caſia autē & nardus frutices ſuauiſſimi odoris in Arabia naſcentes. ¶Onerīq; ferēdo eſt) ſufficit nido auferendo. Sic autē dictum eſt, vt dicimus aliquem nō eſſe ſoluendo. ¶Leuat) alleuat, ac leues reddit. ¶Hyperionis æde) templo Solis. {quod in vrbe ſolis eſt. cuius meminit Plin. lib. v. cap. ix.}

ADDI.

ARG. FABVLAE SEQ.

Cancrum demptis brachiis terræ ſubiectas Scorpius naſcetur.

Concaua littoreo ſi demas brachia cancro,
Cætera ſupponas terræ, de parte ſepulta
Scorpius exibit, cauda'q; minabitur unca.

ARG. FABVLAE SEQ.

Tineæ agreſtes, quæ folia filis intexunt in papiliones vertūntur.

Quæ'q; ſolent canis frondes intexere filis,
Agreſtes tineæ, res obſeruata colonis,
Ferali mutant cum papilione figuram.

ARG. FABVLAE SEQ.

Ranæ naſcuntur ex limo ſine pedibus, mox natando pedes increſcunt.

Semina limus habet uirides generantia ranas,
Et generat truncas pedibus, mox apta natando
Crura dat, ut'que eadem ſint longis ſaltibus apta,
Poſterior ſuperat partes menſura priores.

ARG. FABVLAE SEQ.

Vrſæ carnem pariunt eamque lambendo in figuram ſui conuertunt.

Nec Catulus partu quem reddidit urſa recenti,
Sed male uiua caro eſt lambendo mater in artus
Fingit, * in formam quantam capit ipſa reducit.

ARG. FABVLAE SEQ.

Apes initio truncæ vt vermes naſcuntur, poſtea corporis partes, ac alas accipere produntur.

Non'ne uides, quos cera tegit ſex angula fœtus
Melliferarum apium ſine membris corpora naſci,
Et ſeros'q; pedes, ſeras'q; aſſumere pennas?

ARG. FABVLAE SEQ.

Pauones qui in tutela Iunonis habentur, item aquilæ Iouis, columbæque Veneris, & cæteræ volucres ex media parte oui, qui vitellus vocatur, videntur naſci.

Iunonis uolucrem, quæ cauda ſydera portat,
Armigerum'q; Iouis Cythereidas'q; columbas,
Et genus omne auium mediis è partibus oui,
Ni ſciret fieri, quis naſci poſſe putaret?

ARG. FABVLAE SEQ.

Ex medulla humana in ſepulchris angues profeminantur.

Sunt qui cum clauſo putrefacta eſt ſpina ſepulchro,
Mutari credant humanas angue medullas.

ARG. FABVLAE SEQ.

Phœnix in Aſſyriæ finibus nido ex odoribus facto, cum e ſenectute preſſa, ſupra recumbit, ex cuius ſanie alia renaſcitur & viribus roborata, nidum in vrbem effert Solis, ibique in templo eius monimentum patris reponit. Fertur enim quinque ætatis ſecula replere.

Hæc tamen ex aliis generis primordia ducunt.
Vna eſt, quæ reparet, ſe'q; ipſa reſeminet ales.
Aſſyrii Phœnica uocant. nec fruge, nec herbis
Sed thuris lachrymis, & ſucco uiuit amomi.
Hæc ubi quinq; ſuæ compleuit ſecula uitæ,
Ilicis in ramis, tremulæ'q; cacumine palmæ,
Vnguibus, & duro nidum ſibi conſtruit ore,
Quo ſimulac caſias, & nardi lenis ariſtas,
Quaſſa'q; cum fulua ſubſtrauit cinnama myrrha,
Se ſuper imponit, finit'q; in odoribus æuum.
Inde ferunt totidem qui uiuere debeat annos,
Corpore de patrio paruum Phœnica renaſci.
Cum dedit huic ætas uires, oneri'q; ferendo eſt,
Ponderibus nidi ramos leuat arboris altæ,
Fert'q; pius, cunas'q; ſuas, patrium'q; ſepulchrum,
Per'q; leues auras Hyperionis urbe potitus,
Ante fores ſacras Hyperionis æde reponit.

ARG. FABVLAE SEQ.

Hyæna fera ex fœmina in marem vertitur.

Si tamen eſt aliquid miræ nouitatis in iſtis.
Alternare uices,& quæ modo fœmina tergo
Paſſa marem eſt,nunc eſſe maré,miremur Hyænā.

ARG. FABVLAE SEQ.

Chameleon ventis & aura nutritus quodcunque contingit coloris eiuſdem efficit.

Id quoq;,quod uentis animal nutritur,& aura,
Protinus aſſimilat,tetigit quoſcunq; colores,

ARG. BABVLAE SEQ.

Lynces Liber tutela,vrinam vertunt in lapidem.

Victa racemifero lyncas dedit India Baccho,
E' quibus(ut memorant)quicquid ueſica remiſit,
Vertitur in lapides,& congelat aere tacto.

ARG. FABVLAE SEQ.

Coralium lapis ſub aqua mollis eſt,extra dureſcit.

Sic & coralium,quo primum contigit auras
Tempore,dureſcit,mollis fuit herba ſub undis.

ARG. FABVLAE SEQ.

Significat gentes variari in ſpecies Deorum voluntate.

Deſinet ante dies,& in alto Phœbus anhelos
Aequore tinget equos,q̄ conſequar omnia dictis,
In ſpecies translata nouas,ſic omnia uerti
Cernimus,atq; alias aſſumere robora gentes.
Concidere has.ſic magna fuit,cenſuq;,uiriſq;,
Per'q; decem potuit tantum dare ſanguinis annos,
Nunc humilis ueteres tantummodo Troia ruinas,
Et pro diuitiis tumulos oſtendit auorum.
Clara fuit Sparte,magnæ uiguere Mycenæ,
Nec'non & Cecropis,nec'non Amphionis arces,
Vile ſolum Sparte eſt,altæ cecidere Mycenæ,
Oedipodioniæ quid ſunt niſi nomina Thebæ?
Quid Pandioniæ reſtant,niſi nomen,Athenæ?

ARG. FABVLAE SEQ.

Numa Pompilius propter ſcientiam rerum,a populo Romano in regnū eſt receptus,cuius præcepta cum antedictis hæc ſunt. Quæcunque naſcuntur creſcendo & ſeneſcendo transmutari in diſſimiles ſpecies, & poſt obitum ſic conſumi, vt aut in terram abeant quæ corpora ſunt, aut in aera, quæ ſpiritu contineri videntur. Porro Helenus Priami filius refert Aeneæ vrbis conditæ poſitionem.

Nunc quoq; Dardaniā fama eſt conſurgere Romā,
Apenninigenæ quæ proxima Tybridis undis,
Mole ſub ingenti rerum fundamina ponit.
Hæc igitur formam creſcendo mutat,& olim
Immenſi caput orbis erit.ſic dicere uates,
Faticinas'q; ferunt ſortes,quantum'q; recordor,
Dixerat Aeneæ,cum res Troiana labaret,
Priamides Helenus flenti,dubio'q; ſalutis,
Nate Dea,ſi nota ſatis præſagia noſtræ
Mentis habes,non tota cadet te ſoſpite Troia.
Flamma tibi,ferrum'q; dabunt iter,ibis,& una
Pergama rapta feres,donec Troiæ'q;,tibi'q;
Externum patrio contingat amicius aruum.
Vrbem etiam cerno Phrygios debere nepotes,
Quanta nec eſt,nec erit,nec uiſa prioribus annis,
Hanc alii proceres per ſecula longa potentem,
Sed dominam rerum de ſanguine natus Iuli
Efficiet,quo cum tellus erit uſa,fruentur
Aethereæ ſedes,cœlum'q; erit exitus illi.
Hæc Helenum ceciniſſe penatigero Aeneæ
Mente memor refero,cognata'q; mœnia lætor

Ouid. Metamorpho.

RAPH. ❡SI TAmen eſt aliquid) hyæna fera eſt de qua multa à Plinio libro octauo, capite trigeſimo, mira traduntur. Sed maxime ei vtráque ineſſe naturam, & alternis annis maré, fœminamq; fieri, & vt ſcribit Plin. ipſe, parere ſine mare vulgꝰ credit, Ariſt. negat. Collū & iuba ꝯtinuitate ſpinę porrigitur, flectiq; niſi circūactu totius corpis neqt. ❡Alternare) alternis annis mutare. ❡Id quoq; quod vētis) Chameleontē dicit, q(vt Pli. lib. viii. ca. xxxiii. tradit) ſolus aīaliū nec cibo, nec potu alitur, nec alio quam aeris alimēto. circa caprificos fœtus innoxius alioqui, & coloris natura mirabilior. Mutát nanq; eum ſubinde & oculis & cauda & toto corpore, redditq; ſempee quēcūq; ꝓxime attingit præter rubrum cādidumq;, defuncto palloe eſt. ❡Victa racemiferos) Lyncurium gēma eſt quæ ex vrina lyncum dicitur generari, vnde etiá nomen fuit impoſitum. Lyncurium enim dicit quod ſit vrina lyncis, οὖρον náq; vrinā ſignificat. ❡Quicquid veſica remiſit) oīs vrina lyncum ❡Sic & corallum) in aquis molle eſt coraliū, extra vero aquas dureſcit, vt ſuperius quoq; poeta narrauit. ❡Quam conſequar omnia dictis) quā verbis omnia explicare poſſim. ❡Sic omnia verti Cernimus) omnia eſſe in ꝯtinuo fluxu ex vrbiū quoque ac populorū excidiis ac felicitatibus Pythagoras colligit. ❡Clara fuit Sparte) Sparta Laconica dicit regio à Spartis Cadmi ſociis cognominata, ſed plerunq; pro vrbe ponitur. {Atq; hęc quidem Stephani traditio eſt. Pauſanias autē in Laconicis à Sparta Eurotæ filia, Lacedæmonis vxore, Spartā appellatā dicit, eoq; nomine vrbem ſignificari. Sic & Mycenas, de qbus proximo loco ſequit, quas alii à Mycenæo dictas volunt, idē à Perſeo cōditas, & à capulo gladii, q μύκης Græcis dicitur, q eodē loco illi exciderit appellatas tradit. Quáquā rurſum alii ſunt, vt idē author eſt, q non à capulo gladii, ſed à fungis (nam hos quoq; μύκητες Gręcis ſignificant) dictas velint, quod eodē loco Perſeus ſiti affectus, fungum auellerit è terra, eiusq; liquore ſiue ſucco ſitim leuarit. Vide Argolicas Pauſaniæ. Fuit autē & filia Inachi quædā Mycene, vxor Areſtoris de qua Homerū intellexiſſe volunt Odyſſeæ M. vbi ait:

Τυρώ τ' Ἀλκμήνη τε, ἐϋστέφανός τε Μυκήνη.

Ab hac igitur quoque vrbi nomen factum, ſunt qui velint. Author idem Pauſanias eodē libro. ❡Mycenæ) vrbs eſt Peloponneſi notiſſima à Mycenæo Spartonis filio Phoronei fratris dicta Mycenarum autē muri ſicut Tirynthii à Cyclopibus ferunt fabricati, eoq; vi capi nō poterant, vt Pauſ. ait. ❡Oedipodionię Thebæ) vbi Oedipus regnauit, vt Pandionię Athenæ vbi Pandiō. ❡Necnon & Cecropis) Athenæ quarum author fuit Cecrops. ❡Amphionis arces) Thebæ ab Amphione amplificatæ. ❡Nunc quoq; Dardaniam) exemplo vrbis Romæ, quæ tum maxime creſcebat, omnia eſſe in cōtinuo motu Pythagoras oſtendit. ❡Dardaniam) Romam à Troianis ædificatam. ❡Apenninigenę Tybridis) in Apennino mōte orientis. Tybrim autē pręter vrbem Romam labi notius eſt quàm vt ſit exponendum. ❡Vates) Sibyllas. ❡Soetes faticinas) fata canentes atque prædicentes. ❡Res Troiana) imperium Troianum. ❡Labaret) vacillaret, periclitaretur. ❡Priamides Helenus) Priami filius. Fuit autem vates optimus, vt ex carmine quoque Virgiliano conſtat. ❡Debere vrbem) vebi ædificandæ ita volentibus fatis obnoxios eſſe. Pulchra autem phátaſia refert in Helenum poeta quæ iam ipſe viderat. ❡Per ſæcula longa) per ſeptingētos annos. ❡De ſanguine natus Iuli) Auguſtus Cæſar. Nam in Cæſaris Auguſti gratiam hæc referuntur. {qui genus maternum ad Aſcanium, qui & Iulus, Aeneæ filium referebat, vt Suetonius author eſt.} ❡Penatigero Aeneæ) penates gerenti. Penates autem (vt refert Macrobius ex Varronis ſententia) Dardanus ex Samothracia in Phrygiam, Aeneas ex Phrygia in Italiam detulit. Dii vero penates dicūtur (vt volunt qui diligentius veritatem inquirunt) per quos penitus ſpiramus, per quos habemus corpus, per quos rationem animi. Eos autem eſſe Iouem, Iunonem, Mineruam.

Marginal notes: Aues ex medio oui. — Lyncuriū. — Anguis ex hominis ſpina. — Sparta. — ADDI. — Hyænā modo marem modo fœminam eſſe. — Mycenæ. — Omnium rerū viciſſitudinē eſſe — Troia. Sparta. Mycenæ. — ADDI. — Hōiem ex aīa & corpore cōſtare.

RAPH. ¶ VTILITER Phrygibus) cum vtilitate Phrygũ & Troianoꝝ. ¶ Pelaſgos vicisse) Græcos Troiã eapugnaſſe. ¶ Nec tñ obl.) ꝯcludit oĩa in cõtinuo eſſe fluxu, & à carnibus oĩno eſſe abſtinendũ Pythagoras, cũ animæ noſtræ in varia corpora trãſeant. ¶ Ad metã) ad finẽ & cõcluſionẽ Metaphora ab equis currẽtibus ſumpta. ¶ Expatiemur equis) euagemur copia verboꝝ. ¶ Animæ voluc.) leues atq; veloces. Animo nanq; nihil eſt velocius. ¶ In ferinas do.) in corpora feraꝝ. ¶ Pecudũq; in pectora condi) ordo & ſenſus, Nos quoq; pars mundi ſinamus & pmittamus tuta eſſe & honeſta ea corpora, quæ poſſunt animas habuiſſe parẽtũ, aut fratrum, aut iunctoꝝ nobis aliquo fœdere & affinitate, aut certe hominũ, quoniã nõ corpora ſolũ, verum etiã volucres & veloces animę ſumus, hoc eſt quoniã nõ ſolũ ex corpore, ſed etiã aĩa conſtamus, & in feras & pecudes ire poſſumus. His aũt oĩbus colligit Pythagoras nullo modo carnib⁹ eſſe veſcendũ. ¶ Ne'ue Thyeſteis) nota ẽ fabula. Nã Atreus & Thyeſtes Pelopis & Hippodamiæ filii, opera Mercurii ægre ferẽtis Mirtilũ filiũ à Pelope ipſo fuiſſe interfectũ, in tãtam deuenere diſcordiã, vt alteri vterq; inſidias ſtrueret, cũ ea ꝯditiõe regnũ à patre accepiſſent, vt alternis regnarẽt annis. Nã Thyeſtes quo facili⁹ arietẽ velleris aurei, in quo regni fata ꝯſiſtebãt (vt Seneca in Thyeſte Tragœdia narrat) ſibi vſurpare poſſet, Aeropẽ Atrei vxorẽ cõpreſſit, ea eaq; filios ſuſcepit. Q d cũ Atreus reſciuiſſet bello illũ Mycenis in exiliũ eiecit. Quo quidẽ nõ cõtentus ſimulata gratia fratrẽ ad ſe reuocauit, treſq; eius filios decoctor ſic appoſuit comedẽdos, vt ſanguinẽ quoq; poculis imiſcuiſſe feraſ. Hoc vero nefandiſſimũ ſcelus ne Sol videret, aliò radios auertiſſe memoraſ. ¶ Mẽſis) cibis ꝯtinẽs enim ꝓ ꝯtẽto per metonymiã frequẽtiſſime poni ꝯſueuit. ¶ Cumulem⁹) vſq; ad cumulũ repleamus. ¶ Viſcera) inteſtina. ¶ Quàm male cõſ.) eũ q poſſit pati vt interficiat vitulũ, aut hœdũ, aut auẽ, facile aſſueſcere ait, necãdis hoĩb⁹. Eſt aũt eaclamatio qua Pythagoras ab interficiẽdis aĩalibus mãſuetis hoĩes deterrere conaſ. ¶ Cruori hu.) sãguini humano effundẽdo. ¶ Immotas aur.) nulla miſericordia motas. ¶ Edẽtẽ hœd.) emittẽtẽ vagit⁹ puerorũ. ¶ Aut ali. veſ.) aut auẽ comedere. ¶ Quãtũ eſt) ac ſi diceret minimũ. ¶ Ad ple. fac.) ad plenũ homicidium. ¶ Quatrã.) ad qd, ac ſi diceret ad holum cędẽ. ¶ Inde) ea imolatiõe brutoꝝ aĩaliũ. ¶ Bos aret) cũ magna authoritate hęc à Pythagora dicunſ. Impat eni vt bos ſic arare pmittaſ, vt nulla alia vi q̃ ſenectute moriaſ. ¶ Horrife. cõt. bo.) ouis inqt lanas nobis ſuggerat ꝯtra frigora. Arma nãq; qbus Boreæ frigidiſſimo vero reſiſtiſ ſunt veſtes ea ouiũ lanis ꝯfectę. ¶ Horriferũ Bo.) horrorẽ & frigus ferentẽ. ¶ Vbera preſſanda) exprimẽda. ¶ Cũ pedicis) pedicæ ſunt vincula pedum, vt manicæ manuum. ¶ Tollite) remouete, auferte, abiicite. ¶ Viſcata) viſco infecta. ¶ Nec formidat. pẽnis) ſic quidẽ legiſ, ſed formidatis forſitã eſt legẽdum, vt ceruoꝝ ſit epithetõ, q natura vel Homeri teſtimonio timidiſſimi ſunt. ¶ Pennis) ſagittis. à parte nãq; totũ p ſynecdochen frequẽter ſignificaſ, pennæ enim ſagittis adglutinanſ. {Et recte legiſ formidatis, vt ad pennas referaſ, & falſus eſt Regius q pẽnas hoc loco ꝓ ſagittis accipit. Nõ eni ſagittas intelligit poeta, ſed reuera pẽnas qbus plerunq; puniceis, interdũ ẽt odoratis ſolebãt venatores perterrefacere ceruos, eaq; loca, intra quę cerui verſarẽtur, circundare. Hinc Virgil. quoque de ceruis loquẽs tertio Georgico. dicit: ADDI.

Hos non immiſſis canibus, non caſſibus vllis,
Puniceæ'ue agitãt pauidos formidine pẽnę. Et Luc.
Sic dum pauidos formidine ceruos
Claudat odoratæ metuentes aera pennæ.

Itẽ Auſon. ad Theonem:

An cum fratre vagas dumeta per auia ceruos
Circundas maculis, & multæ indagine pennæ.

Atq; eadẽ hæc Cœli⁹ quoq; annotauit li. xvi. ca. xi.} ¶ Celate) occultate. ¶ Perdite) interficite. ¶ Siqua nocẽt) noxia aĩalia perdẽda quidẽ eſſe Pythagoras ait, ſed ita ne eorũ carnibus veſcamur. ¶ Ora vacent epulis) careãt eiuſmodi epulis. ¶ Cõgrua) homini cõuenientia. ¶ Dictis) Pythagoræ præceptis. ¶ Inſtructo pec.) inſtituto animo. Eorũ aũt opinionẽ ſequiſ Ouid. (vt diximus) qui ſentiũt Numã à Pythagora fuiſſe inſtitutũ. {De qua opinione etiã Halicarnaſſæus meminit libro. ii. antiquitatũ Romanarum.} ADDI. ¶ Remeaſſe) rediſſe. ¶ Vltroq; pet.) quæſitũ, ſpõteq; à Romanis inuitatũ, vt copioſe Liuius narrat. ¶ Latialis) Latini atq; Romani. nam Roma Latii eſt caput.

Atrei ſabula.

Creſcere, & utiliter Phrygibus uiciſſe Pelaſgos.
Ne tamen oblitis ad metam tendere, longe
Expatiemur equis, cœlum, & quodcũq; ſub illo eſt,
Immutat formas, telluſq;, & quicquid in illa eſt.
Nos quoq; pars mundi (quoniã nõ corpora ſolum,
Verũ etiam uolucres animæ ſumus, inq; ferinas
Poſſumus ire domos, pecudumq; in pectora condi)
Corpora, quæ poſſunt animas habuiſſe parentum,
Aut fratrum, aut aliquo iunctorum fœdere nobis
Aut hominum, certe tuta eſſe, & honeſta ſinamus,
Ne'ue Thyeſteis cumulemus uiſcera menſis,
Quam male conſueſcit, quã'm ſe parat ille cruori
Impius humano, uituli qui guttura cultro
Rumpit, & immotas præbet mugitibus aures?
Aut qui uagitus ſimiles puerilibus hœdum
Edentem iugulare poteſt? aut alite ueſci,
Cui dedit ipſe cibos? quantũ eſt quod deſit in iſtis
Aut plenum facinus? qua tranſitus inde paratur?
Bos aret, aut mortem ſenioribus imputet annis.
Horriferum contra Borean ouis arma miniſtret.
Vbera dent ſaturæ manibus preſſanda capellæ.
Retia cum pedicis, laqueoſq;, arteſq; doloſas
Tollite, nec uolucres uiſcata fallite uirga,
Nec formidatis ceruos includite pennis,
Nec celate cibis uncos fallacibus hamos,
Perdite ſiqua nocent: uerũ hæc quoq; pdite tantum
Ora uacent epulis, alimentaq; congrua carpant.

ARG. FABVLAE SEQ.

Aegeria poſt mortẽ mariti Numæ in vallem Aricinam ſe contulit lugẽs.

Talibus atque aliis inſtructo pectore dictis
In patriam remeaſſe ferunt, ultroq; petitum
Accepiſſe Numam populi Latialis habenas.
Coniuge qui felix nympha, ducibuſq; Camœnis
Sacrificos docuit ritus, gentemq; feroci
Aſſuetam bello pacis traduxit ad artes.
Qui poſtquam ſenior regnumq;, æuumq; peregit
Extinctum Latiæq; nurus, populuſq;, patreſq;
Defleuere Numam. nam coniux urbe relicta

¶ Coniuge qui fel. nymph.) Aegeria nympha Numæ Põpilii fuit vxor, quę poſt viri interitũ vrbe relicta in ſyluas abiit, ac tãdẽ miſeratione Deoꝝ in fontẽ fingiſ ꝯuerſa. Cũ illa vero nympha cõgreſſus nocturnos ſibi eſſe Numa ſimulauit, eiuſq; monitu ſe quæ acceptiſſima Diis eſſent, ſacra ꝯſtituere populo Romano pſuaſit, vt copioſe T. Liuius deſcribit. {Et Diony. lib. ii. antiq. Rom.} ADDI. ¶ Ducibuſq; Camœnis) authoribus muſis. Nã oĩa quæcunq; Numa ſtatuebat ad Aegeriæ nymphæ Camœnarũq; authoritatẽ referebat, qbus etiã lucũ, quẽ mediũ (vt Liuius narrat) ea opaco ſpecu fons perenni rigabat aqua ꝯſecrauit, qd Deaꝝ ſibi ꝯſilia cum ꝯiuge ſua Aegeria eſſent. ¶ Sacrificos ritus) ſacrificioꝝ leges. Nam ſua cuiq; Deo ſacra, ſacerdoteſq; inſtituit, vt elegãter Liui. ſcribit. ¶ Ad artes pacis) ad Deoꝝ religionem, & iura, & leges & mores colẽdos. Numa enim vrbem Romam vi & armis à Romulo cõditam, iure, legibus, ac moribus de integro cõdidit. ¶ Qui poſtquã ſenior) Numa cũ tres & quadraginta, regnaſſet annos periit. ¶ Peregit, perfecit, ac finiuit.

Aegeria Numæ vxor.

¶ VALLIS

Vallis Aricinæ denſis latet abdita ſyluis,
Sacra'que Oreſteæ gemitu, quæſtu'que Dianæ
Impedit. ah quoties nymphæ nemoris'que, lacusq;
Ne faceret, monuere, & conſolantia uerba
Dixerunt, quoties flenti Theſeius heros
Siſte modum dixit, nec enim fortuna querenda
Sola tua eſt. ſimiles aliorum reſpice caſus.
Mitius iſta feres. utinamq; exempla dolentem
Non mea te poſſent releuare, ſed & mea poſſunt

ARG. FABVLAE SEQ.

Hippolytus cum propter nouercalæ odium pulſus eſſet patria. & Trœzena proficiſceretur, ex improuiſo mari elatus taurus ſicut parens optauerat, grauiſſimum ei obiecit timorẽ: itaq; exaſperatis equis ipſe diſtractus interiit. Quem Aeſculapius Dianæ voluntate, cuius antea comes fuerat, reduxit ad ſuperos. Hinc eiuſdem de inferis reuocatus in nemus Aricinum, mortalitatem exuit. Conuerſo itaque nomine Deus Virbius eſt nominatus.

Fando aliquẽ Hippolytum, ueſtras ſi contigit aures
Credulitate patris, ſceleratæ & fraude nouercæ
Occubuiſſe neci mirabere, uixq; probabo.
Sed tamen ille ego ſum. me Paſipheia quondam
Tentatum fruſtra patrium temerare cubile,
Quod uoluit, finxit uoluiſſe, & crimine uerſo
Indicii, ne metu magis offenſa ne repulſæ
Arguit, immeritum'que pater proiecit ab urbe *
Hoſtiliq; caput prece deteſtatur euntis.
Pittheiam profugo curru Trœzena petebam,
Iam'que Corinthiaci carpebam littora ponti,
Cum mare ſurrexit, cumulusq; immanis aquarum
In montis ſpeciem curuari. & creſcere uiſus,
Et dare mugitus, ſummo'que cacumine findi,
Corniger hinc taurus ruptis expellitur undis,
Pectoribus que tenus molles erectus in auras,
Naribus, & patulo partem maris euomit ore.
Corda pauent comitũ. mihi mens interrita manſit
Exiliis contenta ſuis, cum colla feroces
Ad freta conuertunt, erectis'que auribus horrent
Quadrupedes, monſtri'que metu turbantur, & altis
Præcipitant currum ſcopulis. ego ducere uana
Frena manu, ſpumis albentibus oblita luctor,
Et retro lentas tendo reſupinus habenas.
Nec uires tamen has rabies ſuperaſſet equorum,
Ni rota, perpetuum, quæ circumuertitur axem,
Stipitis occurſu fracta, ac diſiecta fuiſſet.
Excutior curru, lorisq; tenentibus artus
Viſcera uiua trahi, neruos'que in ſtirpe teneri,

RAPH. ¶VALLIS Aricinæ) Aricia vrbs eſt Latii aut longe ab vrbe Roma diſtans, vnde Aricinus declinatur. ¶Oreſteæ Dianæ) quam Oreſtes vnà cum Iphigenia ſorore de Taurica regione in Italiam tranſtulit, ac iuxta Ariciam collocauit. Nam Oreſtes poſt interfectam matrem in furorem cõuerſus à Pylade ſocio ad Dianam Tauricã liberandus deductus eſt, cui cum hoſpites mactarentur, à ſorore Iphigenia quę Deę ſacerdos erat, cognitus ſeruatur, ac Thoante rege interfecto Dianæ ſimulachrũ aufugientes abſtulerũt, iuxtaq; Ariciam collocarũt. Tametſi Pauſan. Spartam allatũ fuiſſe ſimulachrum illud contendit.

Aricia. *Oreſtes.*

ADDI. {Ritumq;, quo ante humano ſanguine ſacrificabat deæ, poſtea à Lycurgo ſublatum, & pro eo inſtitutum, vt adoleſcẽtes verberibus in eadem ara cæderentur, vnde poſtea βωμονικαὶ appellat, q ſufferendis pluribus verberũ ictibus viciſſet. De qua re & Seruius annotauit in. vii. Aeneid. Sed hic Dianæ ſimulachrum principio in Italiam, inde rurſum in Laconiã deportatum dicit. Athenienſes autem etiam Braurone, qđ Atticæ oppidum eſt, tranſlatũ tradidere. Sed de hac re copioſe Pauſan. in Laconicis.} ¶Ne faceret) ne flere pergeret. ¶Theſeius heros) Hippolytus qui equorum furore laceratus precibus Dianæ vitæ fuit reſtitutus, ac tẽplo Dianæ Aricinæ præfectus Virbius fuit appellatus, ſed & ipſe fata ſua ad conſolationem Aegeriæ narrat.

Hippolyt⁹

¶Siſte mo.) ſtatue, impone finem luctui. ¶Releuare) leuem reddere, à fletu liberare. ¶Fando) inter loquendũ. ¶Aliquem Hippo.) quendã in ſoluta oratiõe diceremus. ¶Credu. pat. Theſei, qui nimiũ facile credidit Phædræ vxori priuignum accuſanti. ¶Vixq; probabo) difficulter perſuadebo. ¶Me Paſipheia quond.) Phædra Paſiphaës filia, Theſei vxor Hippolyti priuigni amore capta ab illo fuit repulſa. quare indignata ſe ſuſpendit libellum manu tenens, quo Hippolytũ accuſabat, quod ſe de coitu interpellaſſet. Pater credulus & filium inſontem in exilium expulit, & illi mortem eſt imprecatus, quam à patre Neptuno facile impetrauit, qui pollicitus eſſet ſe tria ipſi præſtiturũ, quæcunque poſtulaſſet. Cũ igitur fugeret Hippolytus, ecce phocæ mari egreſſæ ita perterruerunt equos quadrigarum, quibus vehebatur, vt nullo pacto potuerint inhiberi quin per præcipitia Hippolytum immittentes prorſus dilaniarent. Qui tamen ſtatim Dianæ precibus ope Aeſculapii vitæ fuit reſtitutus, Virbiusq; appellatus. ¶Paſiphaeia) cum quadam vituperatione dixit, ac ſi Phædræ obiiceret Paſiphaes libidinem, quæ amore tauri capta cum illo coire ſuſtinuit. ¶Me fruſtra tẽtatum) à Phædra de ſtupro fruſtra interpellatum.

Phædra. *Paſiphaë*

¶Temerare) violare. eſt autem ordo. Paſiphaes filia quõdã finxit me fruſtra tentatum voluiſſe temerare patrium cubile, quod ipſa voluit. ¶Et crimine verſo) in me ſubaudiatur. ¶Indicii ne metu) altera duarum cauſarum ſe accuſatum à Phædra Hippolytus ait, vel quòd timebat ne ipſa accuſaretur, vel quòd repulſa fuit, & ſpreta. ¶Arguit) accuſauit, in vetuſtis autem exemplaribus animaduerti ſic etiam ſcriptum eſſe: Damnauit, meritum'que nihil pater eiicit vrbe. Sed vtroque modo idem eſt ſenſus. ¶Proiecit) eiecit, expulit. ¶Hoſtili prece) imprecatione hoſti conueniente, nõ patri. Theſeus enim Neptunum patrem precatus eſt, vt Hippolytus filius diſcerperetur. ¶Euntis in exilium. ¶Pittheiam Trœzena) i qua Pittheus Pelopis filius ac Aethræ matris Theſei pater regnauit. Trœzen autem vrbs eſt Peloponneſi à Trœzene Pelopis filio, cui Pittheus in regno ſucceſsit cognominata. Vt enim Stephanus ſcribit, &. Aphrodiſias & Saronia & Poſſidonias & Apollonias & Anthanis antea fuit dicta. ¶Cum mare ſurrexit) tumefactum eſt. ¶In montis ſpeciem) per emphaſim oſtendit quantus eſſet vitulus ille marinus, qui inſtar montis mare extolleret. ¶Et dare mugitus) mugire. nondum enim vitulus ille marinus ex aquis extulerat caput. Phocæ autem vt tauri mugitus edunt: vnde & vituli nomen acceperunt. ¶Corniger hinc taurus) deinde inquit Phoca, vt taurus cornua habens, ex ruptis vndis egreſſa eſt. ¶Expellitur) erumpit, cum impetu egreditur. ¶Exiliis contenta ſuis) exilii ſui mœrore confecta. ¶Feroces quadrupedes) feroces equi quibus Hippolyti currus trahebatur. ¶Colla) capita. ¶Ad freta conuertunt) ad mare propter ſtrepitum phocæ egredientis. ¶Horrent) timent. ¶Monſtri metu) vituli illius marini timore. Phocæ nanque adeo ſunt aſpectu turpes, vt inter monſtra marina numerentur. ¶Præcipitant) in præceps iaciunt. ¶Altis ſco) per alta ſaxa. ¶Ego ducere vana) ego, inquit, fruſtra conor retrahere fræna ſpumis infecta. ¶Ducere) reducere, retrahere. ¶Vana manu) infirma. Neque enim equos potuit continere. Luctor) enitor, conor. legitur & luſtro. ¶Tendo) contendo. ¶Retro) ducere ſubaudiamus, vt retrahere intelligamus. ¶Lentas habenas.) flexibilia lora. Has vires) meas vires. ¶Rabies) ferocitas. ¶Perpetuum axem) continuum. Axis autem eſt lignum illud, circa quod rotæ currus vertuntur. ¶Excutior cur) è curru eiectus cado. ¶Artus) pedes, {aut manus etiam, nam manibus habenas moderantur aurigantes.

Hic verſus aliàs ſic legitur: Dånauit, meritúq; nihil pater eiicit vrbe.

Pittheus. Trœzen.

Membra rapi partim, partim reprenſa relinqui,
Oſſa grauem dare fracta ſonũ, feſſam'que uideres
Exhalare animam, nulla'ſq; in corpore partes,
Noſcere quas poſſes, unum'que erat omnia uulnus.
Num potes, aut audes cladi componere noſtræ
Nympha tuam? uidi quoque luce carentia regna,
Et lacerum foui Phlegetontide corpus in unda.
Nec, niſi Apollineæ ualido medicamine prolis
Reddita uita foret quam poſtquã fortibus herbis
Atque ope Pæonia Dite indignante recepi,
Tum mihi ne præſens augerem muneris huius
Inuidiam, denſas obiecit Cynthia nubes.
Vtq; forem tutus, poſſem'q; impune uideri,
Addidit ætatem, nec cognoſcenda reliquit
Ora mihi, Cretem'q; diu dubitauit habendam
Traderet, an Delon, Delo, Creta'que relictis
Hic poſuit, nomen'q; ſimul quod poſſit equorum
Admonuiſſe iubet deponere, qui'que fuiſti
Hippolytus dixit, nunc idem Virbius eſto.
Hoc nemus inde colo, de Diiſq; minoribus unus
Nomine ſub dominæ lateo, atq; aſſentior illi.

ARG. FABVLAE SEQ.

Egeria nympha Numæ Pompilii coniux proditur, quæ poſt viri interitum cum ſe in nemus Aricinum cõtuliſſet, ibique quæſtu aſſiduo defleret caſum viri fatigata * Dianam eius regionis incolam aſſiduo fletu, nouiſſime igitur lachrymæ eius ab eadem Dea tranſmutatæ ſunt in fontem, qui ex eius nomine nuncupatur Aegeria.

Non tamen Aegeriæ luctus aliena leuare
Damna ualent, montisq; iacens radicibus imis
Liquitur in lachrymas, donec pietate dolentis
Mota ſoror Phœbi gelidum de corpore fontem
Fecit, & æternas artus tenuauit in undas.

ARG. FABVLAE SEQ.

Cum in Tyrrhenia: quæ etiam Thuſcia dicta eſt, quidam arator iuſtum opus in dies redderet, preſſo vomere glebam opinione ſua ponderoſiorem excitauit, cuius dum miratione premeretur animaduertit eam in figuram pueri eſſe tranſmutatam, qui Hetruſcorum lingua Tages uocatus nomine, futurorum ſcientiam inuenit.

At nymphas tetigit noua res, & Amazone natus
Haud aliter ſtupuit, quã'm cum Tyrrhenus arator
Fatalem glebam * motis aſpexit in aruis,
Sponte ſua primum, nullo'q; agitante moueri.
Sumere * mox hominis, terræ'q; amittere formam,
Ora'que uenturis aperire recentia fatis
Indigenæ dixere Tagen, qui primus Hetruſcam
Edocuit gentem caſus aperire futuros.

RAPH. ¶ REPRENSA) retenta à radicibus, ſtirpibuſq; arborum. ¶ Dare) edere. ¶ Grauem ſonum) magnum efficere ſtrepitum. ¶ Exhalare) mittere, me ſubaudiamus. ¶ Videres) videre poſſes. ¶ Num potes aut audes) maiorem ſuam fuiſſe calamitatem quàm quæ Aegeriæ contigit Hippolytus ait. ¶ Cõponere) comparare. ¶ Vidi quoque luce carentia regna) hoc eſt, ad inferos quoque deſcẽdi. [Hippolyt⁹ ab inferis.] ¶ Et lacerum foui (& corpus inquit laniatum in ardẽtiſſima Phlegetontis aqua laui. Eſt enim Phlegethon vnus ex inferorum fluuiis qui ardens interpretari poteſt. [Phlegeton] ¶ Apollineæ prolis Aeſculapii Apollinis filii. ¶ Fortibus herbis) potentibus. ¶ Vtque ope Pæonia) auxilio medico. Pæon enim Deorum medicus peritiſſimus fuiſſe perhibetur, a quo Pæonia herba, & inuenta fuit, & appellata. [Pæon.] Dite indignante) Plutone ægre ferente me vitæ reſtitui. ¶ Ne præſens augerem muneris huius inuidiam) hoc eſt, ne ſi in Græcia viuerem, Athenienſium in me inuidiam concitarem, à Diana fui occultat⁹. ¶ Cynthia) Diana cuius miles erat Hippolytus. ¶ Impune) ſine vlla mea pœna. ¶ Addit ætatem, me natu maiorem eſfectu, quàm eſſem cum ab equis ſui dilaceratus. ¶ Ora cognoſcẽda) faciem qua cognoſci poſſet. [*a.l. fatigauit.] Innuit autem Hippolytus ſe in nouam figuram fuiſſe tranſmutatum, ne a quoquam cognoſci poſſet. [Aegeria in fontem.] ¶ Habendam) habitandam. ¶ Hic poſui) in Latio iuxta Ariciam. [Hippolyt⁹] ¶ Nomenq; ſimul) uidetur ſentire poeta Hippolytum fuiſſe nominatum, quod ab equis fuit ſolutus & laniatus. Nam ἵππος equus, λύω ſoluo iterpretat. ¶ Nunc idem Virbius eſto) Virbius dictus eſt Hippolytus, quod vir bis fuiſſe videtur, & antequam ab equis fuit laceratus, & poſtquam vitæ fuit reſtitutus. [Virbius.] ¶ Hoc nemus inde colo) ex eo tempore inquit, quo ab inferis ſum reuocatus in hoc Aricino nemore habito. [*a.l. medus.] [*a.l. nunc] ¶ Numine ſub dominæ) Dianæ, quæ iuxta Ariciam templũ habebat. ADDI. {Dianæ autem Virbius additur, perinde vt Veneri Adonis Mineruæ Erichthonius, Matri Deum Attys &c. ¶ Non tamen Aegeriæ) Numæ Pompilii vxor cum ob mariti mortem flere non deſineret, Dianæ miſeratione in fontem ſui nominis fuit conuerſa. ¶ Leuare) leues reddere. ¶ Liquitur) reſoluitur ¶ Soror Phœ.) Diana. ¶ Tenuauit) in tenues aquas tranſmutauit. ¶ At nymphas tetigit noua res) hæc ad concinnam eorum quæ ſequuntur connexionem à poeta narrantur. Gleba nanque agricolæ aranti in puerum vaticinandi peritum viſa eſt transformari. ¶ Et Amazone na. Hippolytus Hippolytæ Amazonum reginæ filius.

¶ Quam cum Tyrrhenus arator) hæc hiſtoria eſt non fabula. Nam, vt in ſecundo de Diuinatione libro Cicero ſcribit, Tages quidam dicitur in agrò Tarquinienſi eum terra araretur & ſulcus altius eſſet impreſſus extitiſſe repente, & eũ affatum eſſe qui arabat. [Tages puer.] Is autem vt in libris eſt Hetruſcorum puerili ſpecie dicitur viſus, ſed ſenili fuiſſe prudentia. Eius aſpectu cum obſtupuiſſet bubulcus clamorem que maiorem cum admiratione edidiſſet, concurſum eſſe factum, totam que breui tempore in eum locum Hetruriam conueniſſe. [Gleba in puerum.] Tum illum plura locutum multis audiẽtibus, qui omnia eius verba exceperint, literiſ'q; mandauerint. Omnem autem orationem fuiſſe eam, qua haruſpicinæ diſciplina continetur. [Tages.] Fatalem glebam) in qua fata, & futurorum præſcientia continebantur. ¶ Terræ formam) glebæ figuram. ¶ Ora recentia) ora nuper ex terræ gleba figurata. Venturis fatis) hoc eſt, diſciplinæ & arti eorum, quæ fato ventura erant cognoſcendorum. [Haſta in arborem.] Nam Tages primus omnium haruſpicinæ diſciplinam Thuſcis tradidit. ¶ Indigenæ. ¶ Thuſci. ¶ Dixere) appellauere. ¶ Qui primus Hetruſcam) nam Tages primus omniũ haruſpicinam, artem'que diuinandi ac prædicendi futura Thuſcos docuit. Neque Plinius à Cicerone in hoc, Ouidio'que, diſſentit vt quidam ait imperitus. Sed Delphon haruſpicinæ fuiſſe inuentorem ait. aliud vero eſſe docere, aliud inuenire nemo niſi communi ſenſu careat, vnquam dubitauit. ¶ Vt'que Palatinis) hoc quoque de hiſtoria ſumptum eſſe videtur. Nam Romulum ſcribit Plutarchus in Palatino colle ſui experiundi gratia carneam lanceam fuiſſe iaculatum, illam'que in terra defixam, annitentibus multis conuelli nũquam potuiſſe. ſed emiſſis ramis in eximiæ altitudinis cornum increuiſſe, locum vero eum iis qui poſt Romulũ fuerũt parietibus circunductis, vt ſanctiſſimũ tẽplũ in magna religione fuiſſe adeo, vt ſicui ꝓpius accedenti viſa fuiſſet arbor minus frondeſcere, ſed veluti ſubductis nutrimẽtis langueſcere, id ſtatim occurrentibus clamore ſignificaret. Cum aũt C. Cæſar gradus extrueret, fabris ꝓpinqua arbori loca temere fodientibus, violatæ radices fuerũt, arborq; aruit, & interiit. Virbiũ autem ita ſtupuiſſe ait poeta reſolutione Egeriæ in fontẽ, vt ſtupuit Romulus cũ haſtã ſuã frondeſcere vidit. Mouit mihi riſum ſimul & ſtomachũ fatuus quidã in hac hiſtoria referẽda, qui Romulũ lãceã fuiſſe iaculatũ ait ingenii experiẽdi gratia, perinde ac ſi vires ingenii & nõ corpis iaculãres experiremur.

CHAERENTEM

ARG. FABVLAE SEQ.

Romulus Martis & Iliæ filius cum venaretur ex monte Auentino perſe quens aprum fugientem iaculum iecit, quod cum protinus in colle Palatino hæſerit loco eius montis ſcala facta cuius ima pars ſpecu adeo depreſſa terræ eſt & comprehenſa radicibus effectum eſt nouiſsime vt in arborem cornu in incremento conuerſa ſit.

Vt'q; Palatinis hærentem collibus olim,
Cum ſubito uidit frondeſcere Romulus haſtam.
Quæ radice noua, non ferro ſtabat adacto.
Et iam non telum, ſed lenti uiminis arbor
Non expectatas dabat admirentibus umbras.

ARG. FABVLAE SEQ.

Cippus Genitius ab hoſte victor reuertens priuſquam triumphans portã intrauit, animaduertit cornua ſibi in temporibus enata, qui prodigio exteritus haruſpices cum conſuluiſſet, reſponſum eſt eum ſi in vrbem intraret, regnaturum, quod ille aduertens patribus conuocatis indicauit, ac cũ perſtitiſſet nunquam ſe tyrannum futurum; decretum eſt ei vniuerſorum conſilio tantum agri quantum uno die arator poſſet circundare, portaq; qua intraturus fuiſſet, inſignis gratia, vt æneis cardinibus aptaretur, in qua ad memoriam poſterorum cornutum caput eius exculperetur.

Aut ſua fluminea cum uidit Cippus in unda
Cornua. uidit enim, falſa'mq; in imagine credens
Eſſe fidem, digitis ad frontem ſæpe relatis
Quæ uidit, tetigit, nec iam ſua lumina damnans
Reſtitit ut uictor domito ueniebat ab hoſte,
Ad'cœlum'q; oculos, & eodem cornua tollens,
Quicquid ait Superi monſtro portenditur iſto,
Seu lætum eſt patriæ, lætum populo'q; Quirini,
Siue minax, mihi ſit. uiridi'q; ex ceſpite factas
Placat odoratis herboſas ignibus aras.
Vinaq; dat pateris, mactatarum'q; bidentum
Quid ſibi ſignificent trepidantia conſulit exta
Quæ ſimul aſpexit Tyrrhene gentis haruſpex,
Magna quidem rerum molimina uidit in illis.
Non manifeſta tamen, cum uero ſuſtulit acre
A' pecudis fibris, ad Cippi cornua lumen.
Rex ait o' ſalue. tibi enim tibi Cippe, tuiſq;
Hic locus, & Latiæ parebunt cornibus arces.
Tu modo rumpe moram, portas'q; intrare patẽtes
Appropera. ſic fata iubent, nanq; urbe receptus
Rex eris, & ſceptro tutus potiere perenni.
Rettulit ille pedem, toruamq; a mœnibus urbis
Auertens faciem. procul o' procul omnia dixit
Talia Dii pellant, multoq; ego iuſtius æuum
Exul agam, quam me uideant Capitolia regem.
Dixit, & extemplo, populum'que, grauem'q; ſenatũ.
Conuocat. ante tamen * capitis noua cornua frõde
Velat, & aggeribus factis a milite forti
Inſiſtit, priſco'q; Deos e' more precatus.
Eſt ait hic unus, quem uos niſi pellitis urbe,
Rex erit. is qui ſit, ſigno, non nomine dicam.
Cornua fronte gerit, quem nobis indicat augur,
Si Romam intrarit, famularia iura daturum
Ille quidem potuit portas irrumpere apertas;
Sed nos obſtitimus, quamuis coniunctior illo
Nemo mihi eſt. uos urbe uirũ prohibere Quirites
Vel ſi dignus erit grauibus uincite cathenis,
Aut finite metum fatalis morte tyranni,
Qualia ſuccinctis, ubi trux inſibilat Eurus,
Murmura pinetis fiunt aut qualia fluctus
Aequorei faciunt, ſiquis procul audiat illos.
Tale ſonat populus, ſed per confuſa trementis
Verba tamen uulgi uox eminet una'. quis ille eſt?

RAPH. HAERENTEM collibus Pala.) fixam in mõte Palatino. Stabat) erecta erat. Non ferro adacto) non cuſpide terræ infixa. Nõ haſtæ cuſpis in radicem fuerat conuerſa. Lenti vimi.) flexibilis virgæ. Cornus. n. arbor ramos admodũ flexibiles habet. Dabat) faciebat. Nõ expectatas umbras) inſperatas. Admirantibus) haſtam in arborem fuiſſe verſam.

Haſta in arborem cõuerſam.

Aut ſua flumi.) hoc quoque de hiſtoria ſumptũ eſt. Nam ut Valer. narrat, M. Genutio Cippo prætori paludato porta egredienti noui, & ineũdati generis prodigiũ incidit, nãque in capite eius ſubito veluti cornua emerſerunt, reſponſumq; eſt eũ regẽ futurum, ſi in vrbẽ reuertiſſet. Quod ne accideret, voluntarium ac perpetuum ſibimet indixit exiliũ, cuius teſtãdæ rei gratia capitis effigies ærea porta qua exceſſerat inclula eſt. Corrupte autem, at, ferè in exemplaribus eſt ſcriptum, cum loco illius hæc particula aut, ſit reponenda, & illud verbũ ſtupuit, hic quoq; eſt ſubaudiẽdum. Itaq; fabulam fabulæ poeta eleganter connectit, quãquam multis nugis ab illo inſulſo qui Metamorphoſin dilacerauit, hic quoq; interpoſitis pleriſque in exemplaribus ſe iungatur, quod vt facilius fieret illam copulam, at, loco aut, ex cõmodo ſuo repoſuiſſe videtur, adeo i depravandis libris quorundam temeritas debacchatur, cum etiam non qui videtur eſſe legendum. Cippus autem nõ ſolum nomen eſt viri, ſed appellatio quoq; lapidem qui ſepulchro imponitur ſignificans, & columnã, in qua epitaphia ſcribuntur. Domito ab hoſte) hoſtib⁹ ſuperatis. Portẽditur) præſignificat, Præmonſtratur. Vnde portenta, moſtraq; dicũtur, quæ futurum aliquid prænũciãt. Patriæ) lætum ſit ſubaudiatur. Siue minax triſte. Placat aras) deos mitigat p metonymiam. Dii nanque placari dicuntur per ſacrificia in aris facta. Odoratis ignibus) thuribus incenſis. Vinaq; dat pateris) i pateras vina fundit. Mactatarum bidẽtum) immolatarum ouiũ. Quid ſibi ſignificent) cornua in fronte nata ſubaudiatur. Trepidantia) palpitantia. Tyrrhenæ gentis haruſpex (ex Hetruria nãq; haruſpices euocabãtur. Magna molimina) magnas rerũ cõmutationes. A pecudis fibris) ab extis pecudũ. Fibræ nanq; ſunt tenuiores venæ, quibus exta velut lineis quibuſdam diſtinguũtur. Acre lumen) acute videntes oculos. Tibi enim tibi anadiploſis cum quadam exultatione ab haruſpice læta prædicente fata. Hic locus) Romam indicat digito. Et Latiæ arces) Romanum imperium. Tu modo rumpe morã) tu ſolũ modo tolle moras, feſtinaq; vt portas patentes ingrediaris. Vrbe) in vrbem. Perenni ſcep.) perpetuo regno. Toruam faciẽ) cornibus terribilem, atq; deturbatam. Talia omina) talia portenta. Conuocat extra vrbem. Et aggeribus inſiſtit) ſtat i aggere alto, vt ab omnibus audiatur. Priſco mo.) antiqua conſuetudine. Qua etiam priſci oratores deos inuocare in principio orationis ſolebãt. Dicam) indicabo. Cornua forte gerit) non forte, vt ferè in exẽplaribus eſt deprauatum, ſed fronte legendum eſſe notius eſt, quàm vt ſit admonendũ. Famularia iura) leges ſeruiles, quibus vt ſeruos omnes vos oporteat obedire. Irrũpere) cum impetu intrare. Quamuis coniunctior illo) figurate ſe illũ eſſe innuit Cippus quẽ haruſpex futurũ eſſe regem dixerat. Prohibete) arcete. Vel ſi di. erit) pulchra figura illum indignũ eſſe oſtendit qui aut uinciatur, aut necetur. Qualia ſuc.) duabus per quam accõmodatis ſimilitudinib. exprimit poeta quale murmur populi fuerit, poſteaquam Cippus finẽ orationi impoſuit. Succinctus pi.) altis & proceris. Succincta dicũtur alti⁹ cincta, vnde ſuccincti milites dicuntur, quod breuioribus veſtib. vtentes altius cincti videantur. Pineta vero dicuntur ſuccincta quod iuxta cacumen ramos emittant. Id quod Oui. alibi aperte ſignificat cum inquit, & ſuccincta comas, hirſutaq; vertice pinus. Per) inter. Trementis vul. populi trepidãtis. Eminet) elatior eſt clarior.

ADDI.

Lib. v. capite vi.

...na. l. placali cornua lauro.

Et ſpectant frontes, prædictaq́; cornua quærunt.
Rurſus ad hos Cippus, quē noſcitis inquit habetis,
Et dempta capiti populo prohibente corona,
Exhibuit gemino præſignia tempora cornu.
Demiſere oculos omnes, gemitumq́; dedere,
Atq; illud meritis clarum (quis credere poſsit?)
Inuiti uidere caput, nec honore carere
Vlterius paſſi, feſtam impoſuere coronam.
At proceres (quoniam muros intrare uetaris)
Ruris honorati tantum tibi Cippe dedere,
Quantum depreſſo ſubiectis bobus, aratro
Complecti poſſes ad finem lucis ab ortu,
Cornuaq́; æratis miram referentia formam
Poſtibus inſculpunt, longum manſura per æuum.

ARG. FABVLAE SEQ.

Grauius peſtilentia Romanis cum incidiſſet, & maxima trepidatio vrbē terreret, per legatos oraculum Apollinis conſultum eſt, ex quo reſponſum, vt Aeſculapium Epidauro accerſiſſent, nobiliſsimiq; legati cū ſimulachrū Dei petiuum ad Epidauros miſiſſent * ſtupentibus admiratione Deus in draconem verſus per medium Epidaurum lapſus nauem legatorum conſcē dit, cum quibus vectus, Romam vt delatus eſt, inſulam Tyberis ingreſſus eſt, ibique ſe uirgultis occuluit, qui locus draconis vocatur.

Pandite nunc muſæ præſentia numina uatum,
(Scitis enim, nec uos fallit ſpatioſa uetuſtas)
Vnde Coroniden circunflua Tybridis alti
Inſula Romuleæ ſacris adiecerit urbis.
Dira lues quondam Latias uitiauerat auras,
Pallidaq́; exangui ſquallebant corpora morbo,
Funeribus feſſi poſtquam mortalia cernunt
Tentamenta nihil, nihil artes poſſe medentum,
Auxilium cœleſte petunt, mediamq́; tenentis
Orbis humum Delphos adeunt oracula Phœbi,
Vtq́; ſalutifera miſeris ſuccurrere rebus
Sorte uelit, tantæq́; urbis mala finiat, orant.
Et locus, & laurus, & quas habet ipſe pharetras,
Intremuere ſimul, cortinaq́; reddidit imo
Hanc adyto uocem, pauefactaq́; corpora mouit.
Quod petis hic, propiore loco Romane petiſſes,
Et pete nunc propiore loco, nec Apolline uobis,

RAPH. ¶ PRAESIGNIA) inſignia. ¶ Gemino cornu (duobus cornibus ſimilibus. ¶ Demiſere ocu.) in terram oculos demiſerunt ne cornua cum ſummo dedecore tam boni ciuis aſpicerent. ¶ Quis credere poſsit?) parentheſis eſt cum interrogatione, ac ſi diceret nemo crederet Romanos inuitos aſpexiſſe viri caput tam præclare de patria meriti, vt cum regnum aſſequi poſſet, noluerit. Illos enim qui de nobis bene ſunt meriti libēter aſpicere ſolemus. ¶ At proceres) ſenatores. Cippum autem iugero optimi agri ob ſpretum regnum donatum fuiſſe ait. Iugerum enim tantum terræ dicitur quartum par boum vno die poſſit exarare. ¶ Ruris honoran) agri honorato uiro conuenientis. ¶ Ad finem) ab ortu diei vſque ad occaſum. ¶ Miram formam) mirandam Cippi effigiem. ¶ Referentia) ſignificantia, repræſentantia. ¶ Aurati po.) auro ornatis poſti. portæ illius per quam ingredi poterat Cippus. {Non auratis, ſed gratis poſtibus legē-

ADDI. dum videtur, id quod & alii quidam annotarunt. Nam apud Valerium de eadem hi-

*a. l. veniſſent ſtoria in hūc modum legitur libro quinto. cap. vi. Genitio prætori paludato portam egredienti, noui, & inauditi generis prodigium incidit. Nanque in capite eius ſubito veluti cornua emerſerūt, reſpōſumq; eſt, eum regem fore, ſi in vrbē reuertiſſet, quod ne accideret volūtarium ac perpetuū ſibimet indixit exiliū, &c. Et mox: Cuius rei teſtandæ gratia, capitis effigies æreæ portæ, qua exceſſerat inclusa eſt, dictaq; Raudusculana, quod olim Rauda, æra, dicebantur. Ac de Raudo, & Rauduſculæ appellatione & Varro meminit li. iiii. de lat. ling. proprietate.} ¶ Pandite nunc muſæ) Muſas inuocat poeta vt ſibi commemorēt, qua de cauſa Aeſculapius Apollinis ex Coronide filius Romam ab Epidauro fuerit aduectus, Graui nanque peſtilentia laborantes Romani oraculum acceperunt, vt Aeſculapii auxilio vterentur. Miſſi igitur legati cum ab Epidauris Deum impetrare non poſſent. Ae-

Aeſculapius in anguem conuerſus ſculapius ipſe in anguem conuerſus per mediam vrbem ad nauem legatorum perexit, Romāq; aduectus ſibi in inſula Tyberis ſedem elegit. Præſentia numina vatum propicii Dii Poetarum, Muſæ nanque præſidere poetis finguntur. ¶ Vnde) qua ex cauſa. ¶ Coronidem) Aeſculapium Coronei nepotem, Apollinis ex Coronide filium, vt ſuperius copioſe fuit expoſitum. ¶ Dira lues) peſtis à Deorum ira immiſſa. ¶ Exangui morbo) ab effectu morbus dicitur exāguis, quòd exangues homines reddat, vt mors quoque pallida dicitur. ¶ Mortalia tem.) hominum experimenta. ¶ Mediamq; tenentis orbis humum Delphos) Delphi in medio terrarum orbe à geographis eſſe ſcribuntur. ¶ Salutifera ſor.) reſponſo ſalutem afferenti. ¶ Cortinaq; reddidit imo) Phœbus in cortina exiſtens. Eſt enim continens pro contento per metonymiam poſitum. cortina vero menſa erat in adyto templo Apollinis, quæ etiam Delphica dicebatur, in qua Phœbades iacentes certa oracula reddebant. Cortinam poetæ pro tripode vſurpant, vnde oracula dabātur, ſiue ea menſa fuit. vt quibuſdam videtur, ſiue alia quædam machina, tribus pedibus ſeu fulcris innixa, qua conſcenſa, & numine afflata Pythias, vaticinari ſolebat, vt ex Diodori libro ſextodecimo tradit Commentator Ariſtophan. in Pluto. Sic enim & Virgilius dixit libro tertio Aeneid.

–Tremere omnia viſa repente
Liminaq;, lucuſq; dei, totuſq; moueri
Mons circum, & mugire adytis cortina recluſis.

Et rurſum lib. vi.

–Neque te Phœbi cortina fefellit
Dux Anchiſiade &c.

Proprie tamen cortina vas dicitur tripes, ſiue lebes, cuiuſmodi olim in tēplo Delphici Apollinis dedicari ſolebant, quibus & Delphicarum nomē inde factum, Plinius libro vigeſimoquarto, capi. iii. ex ære factitauere, & cortinas tripodum nomine Delphicas, quoniam donis maxime Apollinis Delphici dicabantur, & in hac ſignificatione etiam Cato de re ruſtica, cortinam plumbeam dixit, & Plinius alibi: Oleum (inquit) in conchas, aut plumbeas cortinas fundendum, &c. ſiue ea à corte, vt quibuſdam placet, quod in cortibus villaticis earum vſus eſſet ad quas calefaciēdas, & uina decoquenda, ſiue etiam aliūde dicta. Quanquam & tripodis nomen eodem modo vſurpatur, hoc eſt, non ſolum pro menſa, vt apud Valeriū libro quarto capi. primo. vbi quod in Græco carmine τρίπους dicitur, ille menſam vertit, ſed & pro lebete. vt apud Athenæum libro ſecūdo vbi ille: δύο γὰρ τὸ ἀρχαῖον, inquit, δύο γίνονται τρίποδες, οὓς καλοῦσι λέβητας συμβαίνει ἀμφοτέρους, ὁ μὲν ἐμπυριβήτης, ὃς καὶ λουτροχόος, ὁ δ᾽ ἕτερος, ὁ κρατὴρ καλούμενος, ἐν ᾧ τὸν οἶνον ἐκίρνων, καὶ οὗτός ἐστιν ὁ [illegible] τρίπους, Ἀπόλλωνος μὲν πρῶτος διὰ τὴν ἐμμαντικὴν ἀλήθειαν, Διονύσου δὲ διὰ τὴν ἐν μέθῃ.

Sed de Tripode ſuperuacaneum eſt hic vltra aliquid adiicere, quando de uſu & varia ſignificatione eius vocis, ad ſatietatem vſque annotauit Cœlius libro octauo, capite decimoquinto. Illud autem hoc loco addendum, ὅλμον vocatum eam partem tripodis, in qua Pythias ſiue vates ſedere ſolebat, vt eſt in Commentariis Ariſtophanis, vnde & Apollo εὔολμος a Sophocle alibi dicitur. ADDI.
Quod eo potiſſimum pertinet, ſiquis forte propter ſimilitudinem τοῦ ὅλμου & cortinæ, & alterum per alterum poetas ſignificare uoluiſſe exiſtimet. Nam & verba Athenæi, quæ ſupra citauimus aliud quiddam, quàm quod de menſa tripode, ab aliis [illegible]ditur, præ ſe ferre videntur.} ¶ Propiore loco) viciniore. Nam Epidaurus Romæ propinquior eſt quàm Delphi.

¶ SED

Qui minuat luctus. opus eſt, ſed Apolline nato.
Ite bonis auibus, prolemq́; accerſite noſtram.
Iuſſa Dei prudens poſtquam accepere ſenatus,
Quam colat, *explorat iuuenis Phœbeius urbem,
Qui'que petant uentis Epidauria littora mittunt.
Quæ ſimul incurua miſſi tetigere carina,
Concilium. Graios'q; patres adiere darent'q;
Orauere Deum, qui præſens funera gentis
Finiat Auſoniæ, *certant addicere ſortes.
Diſſidet, & uariat ſententia, pars'q; negandum
Non putat auxilium, multi retinere, ſuam'que
Non emittere opem, nec nomina tradere ſuadent.
Dum dubitant, ſeram pepulere creſpuſcula lucem,
Vmbra'q; telluris tenebras induxerat orbi.
Cum Deus inſomniis opifer conſiſtere uiſus
Ante tuum Romane torum ſed qualis in æde
Eſſe ſolet, baculumq́; tenens agreſte ſiniſtra
Cæſariem longe dextra deducere barbæ
Et placido tales emittere pectore uoces.
Pone metū, ueniam, ſimulachraq́; noſtra relinquā
Hunc modo ſerpentem, baculū qui nexibus ambit.
Perſpice, & uſque nota, uiſum ut cognoſcere poſsit,
Vertar in hunc, ſed maior ero, tantuſque uidebor
Inquantum uerti cœleſtia corpora debent.
Exemplo cum uoce Deus, cum uoce, Deo'que
Somnus abit, ſomni'q; fugam lux alma ſecuta eſt.
Poſtera ſydereos aurora fugauerat ignes,
Incerti quid agant proceres ad templa petiti
Conueniunt operoſa Dei, quaque ipſe morari
Sede uelit, ſignis cœleſtibus indicet orant
Vix bene deſierant, cum criſtis aureus altis
In ſerpente Deus prænuncia ſibilia mouit,
Aduentuq́; ſuo, ſignum'que, araſque, foreſque
Marmoreum'q; ſolum, faſtigia'q; aurea mouit,
Pectoribus'q; tenus media ſublimis in æde
Conſtitit, atque oculos circuntulit igne micantes.
Territa turba pauet. cognouit numina caſtus
Euinctus uitta crines albente ſacerdos.
En Deus eſt Deus eſt. animis, linguis'q; fauete,
Quiſquis adeſt dixit, ſis o pulcherrime uiſus
Vtiliter, populos'q; iuues tua ſacra colentes.
Quiſquis adeſt, uiſum uenerantur numē, & omnes
Verba ſacerdotis referunt geminata, pium'q;
Aeneadæ præſtant & uoce, & mente fauorem.
Annuit his, motisq́; Deus rata pignora criſtis,
Et repetita dedit uibrata ſibila lingua.
Tum gradibus nitidis elabitur. oraq́; retro
Flectit, & antiquas abiturus reſpicit aras.
Aſſuetas'que domos, habitataq́; templa ſalutat.
Inde per iniectis ad opertam floribus ingens
Serpit humum, flectitq́; ſinus, mediamq́; per urbem
Tendit, & incuruo munitos aggere portus.
Reſtitit hic agmen'q; ſuum, turbæ'que ſequentis
Officium, placido uiſus dimittere uultu,
Corpus in Auſonia poſuit rate. numinis illa
Senſit onus, preſſaq́; Dei grauitate carina.
Aeneadæ gaudent cæſo'que in littore tauro
Torta coronatæ ſoluunt retinacula nauis.
Impulerat leuis aura ratem, Deus eminet alte,

RAPH. ¶SED Apolline nato) Aeſculapio Apollinis filio. ¶Bonis auibus) bonis auſpiciis. ¶Accerſite) aduocate. Prudens ſenatus accepere) figurate dictum tale, quale eſt illud Virgilianum: Pars in fruſta ſecant. ¶Explorant) diligenter inquirunt. ¶Iuuenis Phœbeius) Aeſculapius Apollinis filius. ¶Petant uentis) adnauigent. ¶Epidauria littora) Epidaurus, quæ & Epitaurus appellatur (vt Strabo ait) vrbs eſt Saronico ſinui adiacens, quæ & Miliſsia & Hemera olim fuit dicta templo Aeſculapii maxime inſignis. ¶Præſens) propitius. ¶Funera gentis Auſoniæ) peſtilentiam qua Romani & Italiæ gentes moriebantur. ¶Certant addicere ſortes) ſtudent ſuis dictis Apollinis reſponſa conſentire, & ſibi Aeſculapium adiudicare contendunt. Nam addicere vnū eſt ex tribus uerbis prætoris, quæ ſunt: do, dico, addico, quod ſignificat & ad tēpus vendere, & adiudicare, vnde addicti dicuntur. Interdum addicere ſignificat ratū facere, vnde aues dicūtur addicere, quando ratum faciūt auſpicium. Liuius: Fabio auſpicanti aues ſemel atque iterum non addixere. Qua in ſignificatione hic quoque accipi poteſt, vt intelligātur legati dicere ſortes & Apollinis reſponſa confirmare, & ratum facere, id quod petūt. ¶Diſsidet & variat ſentētia) ſenatorum inquit Epidauriorum ſententiæ diſcordes & variæ erant. Alii nanque tradendum Romanis, alii negādū Aeſculapium ſentiebāt. ¶Suam opem) ſuum auxiliū, hoc eſt, Aeſculapium ad quē in aduerſis confugiebant. ¶Dum dubitant) dum de re dubia conſultant. ¶Vmbra telluris) diffinitio eſt noctis. Nox.n. nihil eſt aliud quàm terræ vmbra. ¶Deus opifer) Aeſculapius opem & auxilium morbo laborantibus ferens. Sed qualis in æde eſſe ſolet: in hominis, non draconis facie. Nam in templo ſub effigie humana colebatur Aeſculapius, quamuis in anguem conuerſus Romā fuerit aduectus. ¶Baculū agreſte) inuſitate baculum cum neutro epitheto copulauit poeta, cum ſit generis maſculini. ¶Longæ barbæ) Aeſculapius nanq; barbatus pingebatur, Apollo vero ſine barba, Geſtum autem exprimit poeta quo ſæpenumero vtūtur, qui ſibi barbam mulcēt. ¶Et vſque nota) & eo vſque animaduerte. ¶Ad templa operoſa) multis operibus ornata, multoq; labore extructa. ¶Petiti Dei) Aeſculapii à Romanis poſtulati. ¶Qua ſede) qua vrbe, Epidauri an Romæ. ¶Aureus in ſerpente Deus) Aeſculapius q ſub aureo ſimulachro colebatur in ſerpentem conuerſus. Serpentes autem idcirco Aeſculapio ſunt ſacri, quia acutiſſimi viſus a Phyſicis eſſe dicūtur. Vnde & ἀπὸ τοῦ δέρκεσθαι, hoc eſt, a videndo fuere dracones cognominati. Hac etiam de cauſa eos incubātes theſauris cuſtodiæ gratia antiqui finxerunt. ¶Prænuncia ſibila) ipſum aduentare ſignificātia. ¶Mouit) emiſit. ¶Signū) ſimulachrū Dei & ſtatuā. (En Deus eſt Deus eſt) conduplicatio aliquid repentinum annuncianti maxime conueniens. ¶Animis linguiſq; fauete) caſta, puraq; cogitate ac dicite. ¶Sis ò pulcherrime) preces ſacerdotis ad Aeſculapiū. ¶Aeneadæ) Romani, qui & ipſi bona ominabātur. ¶Rata pignora) certa ſigna, quibus innuebat ea futura quæ petierāt. ¶Tū gradibus nitidis) ſitus effingitur veterū templorū in quæ eminentioribus in locis ædificata per gradus aſcendebatur. ¶Iniectis floribus) parſis. ¶Reſtitit hic) apud forū conſtitit Aeſculapius in ſerpentem conuerſus. ¶Agmenq; ſuum) Epidauriorum multitudinē dicit. Turbæq; ſequentis officiū) hoc de more principum virorum ſumptum eſt, qui comites benignis verbis dimittere ſolent. ¶In Auſonia rate) in naue Romana. ¶Torta retinacula) periphraſis eſt funiū, quibus naues ad terram ligātur.

Legerem potius explorant, vt idem ſit numerus, nam ſuperius dixit acceperant.

Aeſculapi⁹ in ſerpentē

*a. l. adducere, ſed verſu repugnāte, ego autem legerē certas addicere.

Impoſitaq́; premens puppim ceruice recuruam
Cœruleas deſpectat aquas, modicisq́; per æquor
Ionium Zephyris ſextæ Pallantidos ortu
Italiam tenuit, præter'que Lacinia templa
Nobilitata Dea, Scyllæa'que littora fertur.
Linquit Iapygiam, leuibus'que *Amphyſsia* remis
Saxa fugit dextera prærupta Celennia parte,
Romechium'q́; legit, Caulona'que, Nariciam'que,
Euincit'que fretum, Siculiq́; anguſta Pelori,
Hippotadæq́; domos regis, Temeſesq́; metalla,
*Leucoſiam'q́; petit, tepidi'que roſaria Pæſti,
Inde legit Capreas promontorium'que Mineruæ,
Et Surrhentinos generoſo palmite colles
Herculeam'que urbem, Stabias'que, & in otia natā
Parthenopen, & ab hac Cumeæ templa Sibyllæ.

RAPH. MODICIS Zephyris) temperatis ventis. Sextę Pallantidos ortu) ſextæ Auroræ, per quod ſignificatur ſexto die ab Epidauro in Italiam peruenisſe. ¶ Præterq́; Lacinia tēpla) iuxta templa Iunonis Laciniæ.

Lacinium. Lacinium autē promontorium eſt in fine Italiæ Iunonis tēplo nobile, a Lacinio latrone illic ab Hercule interfecto cognomiatū.

Scyllæum. ¶ Scyllæaq́; littora) Scyllæi ſaxi. Nā Scyllæū ſaxum eſt ſublime, quod humilem à tergo terram alluentibus vndis habet in Cherroneſi faciem, eodem autē nomine etiam oppidum habet, (vt Strabo libro ſexto.

Iapygia. ¶ Linquit Iapygiam) Calabriam ab Iapige Dędali filio dictam, quanquā promontoriū mihi ſignificari videtur quod Acrā Iapygiā vocant, quod (vt ſcribit Pli).longiſſime in maria excurrit Italia.

* a.l. Amphryſia.

*al. leucoſ Rome.

Amphiſſa. ¶ Leuibusq́; Amphiſsia remis ſaxa fugit) Amphiſsia ſaxa ab Amphiſſa vrbe Locrorū dicta eſſe mihi uidentur. Nā Locri illas Italiæ oras tenuiſſe etiam à Virg. nō ſolū geographis ſcribuntur. Hic & Naricii poſuerunt mœnia Locri.

Leuis alias

ADDI. Quidam vero Amphryſia legunt. (Amphiſſæ vrbis meminit & Stepha. & Strabo lib.ix. ſed eam Locris Ozolis attribuunt. quod ſi ig tur Regio credamus, Amphiſſia legēdum eſſe, ſpeciem pro genere poſitā dicamus neceſſe eſt, dictaq́; Amphiſſia ſaxa, pro Locrenſia. iſdēq; Zephyriū, promōtorium Locrorum, vt etiam à Strabone nominatur, intelligendum. Nam qui Amphryſia legunt, ad Philoctetem & Theſſalos vt puto, reſpiciūt, à quibus Petilia cōdita, Virgilio quoque teſte. Eſt enim Amphryſus fluuius Theſſaliæ, iuxta quē Apollo Admeti armenta aliquando pauiſſe dicitur. Sunt autem etiam quibus, hic verſus, Linquit Iapygiam &c. cum ſequētibus duobus, νόθ☉ videtur, quod equidem miror. Nam ſi protinus pro adulterino ac ſuppoſito habēdum. quicquid obſcurum & nobis, qui ne decimam quidem eorum authorum partem, quos Ouidius in his libris ſecutus eſt. vel vidimus, vel etiam nomine tenus accepimus, ſgnotum eſt, quantum verſuum non modo huius poetæ, ſed etiam aliorū, hoc nomine notandum erit? Sed de hac re alio fortaſſis loco agemus.) ¶ Prærupta Celennia) alta, ſaxa ſubaudiantur, Videtur autem Celennium eſſe promōtorium Brutiorū, de quo tamen alibi me nihil legiſſe memini. Forſitan autem non Celennia, ſed Ceneia legēdum ſit. Nā Cenis (vt Pli. ſcrib.) promontorium eſt Italiæ è regione Peloni. ſunt quidā qui legūt Ceraunia.

Celennia

Cenis.

ADDI. (Quanquā de Celennis ſaxis nihil hactenus legerim, non tamen hanc lectionē temere immutandā cenſeo, quod vt ſupra monui, multa noīa à veteribus vſurpata fuere, quorum ratio & exēpla nos latēt. Et in Ceneia deriuatio repugnat, cum apud Strabonem κῆνυς per υ pſilon, ſcribatur. Cuius obliqui eandem vocalē retinent. niſi vero quis Cenynia legendum putet. De quo quidē nihil habeo, quod affirmem.) ¶ Romechiūq; legit) tranſit. De Romechio, ſiue Riomechio, ſiue Romerio (vt à quibuſdā legitur) nullam apud geographorum quenquam inueni mentionē. Quare corrupte mihi legi videtur. Fortaſſis autē Rheginū loco illius eſt reponendum, ſaxūq. ſubaudiendū. Eſt.n. Rhegium vrbs in littore Calabrię è regione Meſſanæ. Sed nihil auſim affirmare cum nullum viderim exemplar, in quo Rheginū legatur, & nihil temere eſt aſſerendum, ne iſtorum ſimiles, qui omnia, quæ non intelligunt, ex commodo ſuo audacter immutant, ſimiles eſſe deprehendamur. Attamen nē opinioni hominis cuiuſdā expoſitoris, ad effutiēdas ineptias parua mercede à malignis impoſtoribus ſeducti accedere videamur, hoc quoque notemus. quod Plemmyrium citra omnem legit dubitationē, temerarius, imo vero furioſus, perinde atq; ſi aut Plēmyrium in priſcis manu'ue ſcriptis exemplaribus legeretur,

Romechium.

Rhegium.

aut in eo tractu eſſet, cuius inſignia loco Oui. attigit. Plēmyriū quidem eſt in Sicilia caſtellū Syracuſanorū, vt Stephanus tradit, ſed non in ea parte quæ ad Italiā vergit. Quare & ſibi & Ouidii ſtudioſis rectius ſatuus iſte cōſuluiſſet, ſi Romechium unoque vt pauloante Amphiſſia, Celēniaq́; ſaxa diſſimulaſſet, ac tanquā notum prętermiſiſſet. Cæterū illud Ariſtotelis oraculū in dies veri eſſe cōprobatur, Eos qui parū conſyderēt, facile quicquid in buccam venit enunciare.

Sunt autē etiā qui Rumētum, pro Romechiū, legendū putēt, eoq́; nomine Rhegium intelligēdū propterea quod Rumentum veteribus abruptionem, vt Feſtus ait, ſignificabat, Rhegium autem ἀπὸ τοῦ ῥήγνυμι, hoc eſt, rūpēdo, dictum. Sed neq; de hac lectione, quod affirmem habeo.) ¶ Caulonaq́;) Caulon Calabriæ mōs ē & vrbs, quę & Caulonia dicit, prius Auſonia à vicina cōualle appellata. ¶ Nariciāq́;) Naricia vrbs eſt Calabriæ à Narice Locridis vrbe, quæ & Naricium dicitur (vt ſcribit Stephanus de nominata. Eadē autem cū Locris hæc eſſe videtur, qui à Locris Naricis in extremo Calabriæ angulo fuerunt ædificati ¶ Euincitq́; fretum) cum difficultate tranſit per Siculum fretum, quod quidem eſt maxime vorticoſum. ¶ Hippotadæq́; domos regis) Strongylē inſulā, aliasq́; Aeolias ſignificat, in quibus regnauit Aeolus Iouis filius ex Aceſta Hippotæ Troiani filia. Vnde etiam Hippotades cognominatur. ¶ Temeſesq́; metalla) Temeſe vrbs eſt Brutiorum, quæ Tempſa à Latinis fuit appellata. Aerifodinæ autem quæ apud Temeſam fuerant tempore ſuo Strabo defeciſſe narrat. Temeſa itē Cypri eſt vrbs. ¶ Leucoſiamq́; petit) Leucoſia eſt inſula contra Pæſtanum ſinum à Sirene ibi ſepulta denominata. ¶ Tepidi Pæſti.) ſemper uernantis Sin Virgilius, Biferiq́; roſaria Pæſti. Pæſtum autem eſt oppidum in agro Campano à Græcis Poſſidonia dictum. ¶ Inde legit Capreas) ſic quidem legitur, ſed Capriæ per i vocalem in penultima legendum eſſe argumento ſunt codices Græci in quibus ſic eſt ſcriptū Eſt autem inſula, quæ & Capriene vocatur (vt ait Stephanus) Campaniæ adiacens Tiberii principis arce nobilis.

Temeſe

Leucoſia

Pæſtum

Capriæ

ADDI. (Capreæ, per e, in penultima recte ſcribitur, eodem modo enim & apud Plinium, Melam, Suetonium & Tacitum, ſcriptum legitur. Neque vetat, quod Græci, vt Strabo, & Stephanus, κάπρεαι per ι, dicunt. Neque enim in omnibus, Latini Græcorum ſcripturam imitantur. Alioqui & Bretii pro Brutii, Brenteſium, pro Brunduſium, & ſimilia ſcribenda erant.) ¶ Legit) tranſit. ¶ Promontoriumq́; Mineruæ) ſic vocatur promontorium quod eſt iuxta Surrhentū. In quo olim Sirenes habitaſſe feruntur. In illius autem extremo eſt Atheneum, hoc eſt Mineruæ ſacellum, quod Vlyſſes ædificaſſe narratur ¶ Et Surhentinos colles) Surrhentum vrbs eſt Campaniæ vino maxime nobilis. ¶ Herculeamq́; vrbem) hæc tū Heraclea, tum Heracleopolis, tum Herculanum vocatur. ¶ Stabiasq́;) Stabiæ oppidum fuit Campaniæ, quod (vt Plin. ſcribit) bello ſociali à Sylla deletum in villas abiit.

Promontorium Mineruæ

Atheneū

Surrhentū

Heraclea

Stabiæ

COELIVS RHODIGINVS.

CL... C apud Tabias celetur ſtateræ tantū nō primæ. Sūt vero [illegible]ix, inquit Therapeutices quito Galenus, in mari locus [illegible] meditullio ferè Neapolis & Surrenti, latus ad Surrentum vergens collis eſt prealtus in Tyrrhenū erumpens pelagus in occaſum modice [illegible]linatur. Huic attiguus eſt in ſinu intimo collis alter haud [illegible]uus, quem veteres Romani Ve-ſu[illegible] vel vt Græcie ſcrib[illegible] [illegible] nuncuparunt, recentiores Leſbium dixere, omnibus celebrem, ob eū qui indidem eructat

eructat ignis: qui aeris ſiccitati conferre creditur plurimū vn de lacti Tabiano maxima conciliatur bonitas, quam adiuuat loci altitudo, & pabuli præſtantia. Locum vero hunc à Plinio & Cæcilio ſignificatū contenderim, vbi ſcribitur modo, Stabii erat. Sed & apud Ouidiū Metamorphoſeos vltimo, Herculeamq; vrbem Stabias, & in otia natam Parthenopen.

bi ſe noſtræ aduehendum reſtituit, atque in ripam Tyberis egreſſis legatis in inſulam vbi templum ei dicatum eſt, tranauit, aduentuq; ſuo tempeſtatem, cui remedio quæſitus erat diſpulit. Quo igitur modo legendum dicemus? An ita Antium eſt legēdum, vt illud Virgilianum, Et dulcis muſti Vulcano decoquit humorē. Verſus eſt enim hypercatalecticus. Eſt autē Antium Latii vrbs haud longe ab Laurnio diſtans, vnde Antiates dicūtur. Antium.

Hinc calidi fontes lentiſciferum'q; tenetur
Linternum, multam'q; trahens ſub gurgite arenā
Vulturnus niueis'q; frequens Sinueſſa colubris.
Minturnæ'q; graues, & quam tumulauit alumnus,
Antiphatæ'q; domus, Trachasq; obſeſſa palude,
Et tellus Circæa, & ſpiſſi littoris * Antium.
Huc ubi uelitetam nautæ aduertere carinam
(Aſper enim iam põtus erat) Deus explicat orbes,
Perq; ſinus crebros, & magna uolumina labens,
Templa parentis init flauum tangentia littus
Aequore placato patrias Epidaurius aras

¶Et in otia natam Parthenopen) Neapolim à Parthenope vna Sirenarum ibi ſepulta, cognominatā. Neapolim vero in otia natam poeta ait propter locorum amœnitatem, quō ſe Romani otiaturi cōferebant.
Partheno pe. ¶Et ab hac Cumeæ templa Sibyllę) & poſt hanc Neapolim tranſit Cumas Campanię vrbem maxime à Sibylla nobilitatā. De cuius cōditoribus ſatis ſupq; in ſupioribus diximus libris.
a.l. Ancō Cumæ.

RAPH. ¶HINC calidi fontes) Baias innuit fontib' calidis maxime celebres. ¶Lentiſciferūq; tenetur Linternū) Lentiſcum arborem ferens Linternum, quod quidem eſt oppidū Campaniæ exilio maioris Scipionis & ſepulchro maxime nobile. ¶Vulturnus) fluuius eſt Campaniæ, Vulturnū urbem ab illo dictā præterlabens. ¶Niueisq; frequēs Sinueſſa colub.)
Sinueſſa Sinueſſa Campaniæ vrbs eſt, quam quidam Synopē vocitatem dixere, vt Plinius ſcribit. ¶Minturnæq; graues) morboſæ, grauis ac noxii aeris. Minturnæ autem Latii oppidū eſt
Minturnæ paludibus cinctum, ac Liri amne diuiſum. ¶Et quam tumulauit alumnus) periphraſis eſt Caietæ, quam à Caieta Aeneæ nutrice denominatā eſſe noſtri quidem ſentiūt poetæ. Qui-
Caieta dam vero quod in littore curuo ſit poſita ſic appellatā à Laconibus putant. Curua nanq; omnia caietas Lacones vocabāt. ¶Alumnus) Aeneas à Caieta altus & educatus. ¶Tumulauit) ſepeliuit. Antiphatæq; domus) Phormiarum eſt peri-
Formiæ phraſis, quas prius Hormias à ſtationis (quæ ὅρμοι dicitur) bonitate cognominatas fuiſſe Strabo memoriæ prodidit. Antiphaten vero Læſtrigonum regem fuiſſe, Phormiasq; tenuiſſe in ſuperioribus quoque diximus libris. ¶Trachasq; obſeſſa palude) Terracina mihi ſignificari uidetur, quæ an-
Terracina. tea Trachina, hoc eſt aſpera fuit appellata. Illi nanq; (vt Strabo refert) magna palus obiecta eſt, quam duo fluuii efficiūt, è quibus maiorem Aufidum vocant. Terracina vero lingua Volſcorum Anxur fuit appellata. ¶Et tellus Circæa) Cir-
Circæum. cæum mons eſt Latii mari ac paludibus cinctus, vt inſula videatur, à Circe quæ illum tenuit cognominatus. Nam Circe Solis filia cum Sarmatarum regem cui nupſerat, veneno ſuſtuliſſet, regnūq; adepta nimium crudeliter ſe gereret, à populis regno pulſa in Italiam venit, & in promontorio quod ab ipſa Circæum poſtea fuit appellatum conſedit. In quo &
Circæi. vrbs Circæi nomine & illius ſacellū cum Mineruæ ara olim fuiſſe memorantur. ¶Et ſpiſſi littoris Ancon) ſic quidem in omnibus quæ mihi videre cōtigit exemplaribus legitur, ſed corrupre vt mihi videtur. Neq; enim aut geographiæ ratio, aut hiſtoria iſtiuſmodi lectioni aſtipulatur. Ancon ſi quidem
Ancon. vrbs eſt Piceni non Latii, neque in eo tractu præter cuius vrbes Aeſculapium vectum fuiſſe poeta ſcribit. Mari nanque Adriatico adiacet Ancon. Aeſculapius vero per Tyrrhenū vectus Romā fuiſſe narratur. Valerius præterea Maximus libro primo, cap. ſexto (vt alios omittā hiſtoricos) nō apud Anconem, ſed apud Antium è naui Aeſculapium egreſſum fuiſſe teſtatur his verbis. Tum legati perinde atque exoptatæ rei compotes expleta gratiarum actione, cultuq; anguis à peritis accepto læti inde ſoluerunt ac proſperam emenſi nauigationem poſtquam Antium appulerunt, anguis qui vbiq; in nauigio remanſerat prolapſus in veſtibulo ædis Aeſculapii, myrto frequentibus ramis diffuſæ ſupereminentem excelſæ altitudinis palmam circundedit, perq; tres dies poſitis quibus veſci ſolebat, non ſine magno metu legatorum, ne in triremem reuerti nollet, Antienſis templi hoſpitio vſus, Vc

EGNATIVS IN LIbro racemationum. Cap. XVIII.

ADDI.

NON minoris (puto) laudis felicitatis certe, & euentus paris erit is Ouidianus tandem expoſitus Ancon: pro quo non veriti ſunt quidam, vel antrum ſupponere: vel antium addere. Vel (ſi dis placet) pro Ancone maritimo interpretati oppido, vt ſiquid ferre æquiore poſſis ſtomacho facilius id eorum feras qui Antrum vel Antiū, quamuis ſpurium partum, ſuppoſuerint. Tametſi ampliandi omnes, qui cum verba non percipiant, ſtatim immutandum curent. Cæterum cur nos Ancon legamus, quid'ue ſit Ancon vt explicemus, hæ rationes à nobis potiſsimū ſunt. primum igitur omnium, mouent me codices omnes, tam manuſcripti, quàm æreis typis ducti, deinde veco quòd verbum ſit optimum: & à multis authoribus tum Græcis, tum Latinis vſurpatum: poſtremo quòd quid ſit Ancon, quod illi ignorare ſe faſsi ſunt: nos non neſcimus. Ancon igitur à Græcis, à Latinis cubitus diuitur: ſed & loca ipſa, quæ ita in mare excurrant, vt cubiti vicem præ ſe ferre videantur, Ancones à Græcis & Latinis quaſi cubiti dicti: ſed ne diutius in re confeſſa immorer, reſpōdeant hi mihi an ſciant vnde Ancon illa Dorica, celebri munita portu ciuitas dicta: nempe (puto) dicent quòd vice cubiti in ſubiectum excurrat mare. Hoc & Euſtathius tertia (ni fallor) Rhapſodia (neque enim mihi nunc libri copia) vbi omnes hominis partes ad inanimata transferri docet, comprobat. Quin & Geographi teſtimonium quis non admittat? Hac in Italiæ parte fuiſſe prodentis cubitos deos, id eſt Ancones. Cuius hæc ſunt verba Geographiæ primo. Cæterum cubitus (id eſt ancon Græce) longus quidem & anguſtus: ac deductis à Caprearum locis ſeſe extendens. Altero ex montis latere Syrenum ſacellum habens, ex altero autem ad Poſſidoniantem ſinum paruæ tres adiacent inſulæ deſertæ & petroſæ, quas Sirenuſſas vocant. ex quibus verbis, tametſi non ſit iſte Ouidianus ancon, quod locorum ratio non patitur, tamen id ſatis mihi fuerit oſtendiſſe: pluribus terrarum locis huiuſcemodi reperiri ancones, quas ſæpe poëtæ raro Geographi niſi nobiliores nominent. Sed quo piaculo Flacci noſtri carmen omiſerim, qui Anconis in Euxino mari cuiuſdam meminerit in quarto hoc verſiculo: Quid memorem quas itis aquas, quas torqueat Ancon? Quo in loco nequeo mihi ſatis temperare, qui inſcitiam cuiuſdam non caſtigem, qui reponendum Acon admonuit: cui ſi quicquam aut ſenſus ineſſet communis, aut mediocriter Græca, quæ tamen plenis hauſiſſe ſe labris iactat impudenter, delibaſſet, nunquam ad tantum inſcitiæ foret prouectus, aut Apollonii ſaltem non percepiſſet carmen. Apollonius quoque Rhodius ſecundo huius Anconis meminit: cuius quoque carmen adpoſuiſſem, ni vererer ne impreſſores, qui non ſatis aut Græca callent, aut Græcas litteras non habent, neceſſitate ita imperante, cuncta deprauarent: quo factum eſt, vt quo rarius licuit, Græca inſererem: quæ vero inſerui, latina potius facerem.

¶SPISSI lit.) denſi ac duri. ¶Aſper enim iam pon. erat) parentheſis eſt cauſam continens cur legati in portum Antiatem intrarint. Mare enim iam in tempeſtatē fuerat erectū.

APH.

Pontifici letum, & coniurata arma moueri)
Palluit, & cunctis, ut cuiq; erat obuia Diuis,
Aſpice dicebat, quãta mihi mole parentur
Inſidiæ, quantaq; caput cum fraude petatur,
Quod de Dardanio ſolum mihi reſtat Iulo,
Sola'ne ſemper ero iuſtis exercita curis?
Qu'am modo Tydidæ Calydonia uulneret haſta,
Nunc male defenſæ confundant mœnia Troiæ,
Quæ uideam natum longis erroribus actum
Iactariq; freto ſedesq; intrare ſilentum,
Bellaq; cum Turno gerere. aut ſi uera fatemur,
Cum Iunone magis. quid nunc antiqua recordor
Damna mei generis? timor hic meminiſſe priorum
Non ſinit. in me acui ſceleratos cernitis enſes,
Quos prohibete precor, facinusq; repellite, ne'ue
Cæde ſacerdotis flammas extinguite Veſtæ.
Talia nequicquam toto Venus anxia cœlo
Verba iacit, ſuperosq; mouet, qui rumpere quãquã
Ferrea non poſſunt ueterum decreta ſororum,
Signa tamen luctus dant haud incerta futuri.
Arma ferunt inter nigras crepitantia nubes,
Terribilesq; tubas auditaq; cornua cœlo
Præmonuiſſe nefas, ſolis quoq; triſtis imago
Lurida ſollicitis præbebat lumina terris.
Sæpe faces uiſæ medijs ardere ſub aſtris,
Sæpe inter nimbos guttæ cecidere cruentæ,
Cœruleus & uultum ferrugine lucifer atra
Sparſus erat, ſparſi lunares ſanguine currus.
Triſtia mille locis ſtygius dedit omina bubo,
Mille locis lachrymauit ebur, cantusq; feruntur
Auditi ſanctis & uerba minantia lucis.
Victima nulla litat, magnosq; inſtare tumultus
Fibra monet, cæſumq; caput reperitur in extis.
Inq; foro circumq; deos & templa deorum
Nocturnos ululaſſe canes, umbrasq; ſilentum
Errauiſſe ferunt, motamq; tremoribus urbem.
Non tamen inſidias uenturaq; uincere fata
Præmonitus potuere deum, ſtrictiq; feruntur
In templum gladij, nec enim locus ullus in urbe
Ad facinus, diramq; placet niſi curia cædem.
Cum uero Cytherea manu percuſſit utraq;
Pectus, & æthereæ molitur condere nube,
Qua prius infeſto Paris ereptus Atridæ,
Et Diomedæos Aeneas fecerat enſes.
Talibus hanc genitor, ſola inſuperabile fatum,
Nata mouere paras? in tres licet ipſa ſororum
Tecta trium, cernes illic molimine uaſto

¶PONTIFICI) Cæſari qui Pōtifex erat. Hæc autẽ de hiſtoria ſũpta fuere. Nã (vt narrat Trãquil.) cũ Cæſar dñatiõe abuteref, regnumq; affectaret, in ipſũ à ſexaginta & amplius fuit cõſpiratũ, C. Caſſio. M.q; & D. Brutus principibus coniuratiõis. ¶Quãta mole) quãto ſtudio. ¶Caput) vita Cæſaris. ¶De Dar. Iulo) Aeneæ filio, à quo gẽs Iulia originẽ duxit, vt Virg. quoq. teſtaf. Iulus à magno demiſſum nomẽ Iulo. Iulius aũt Cæſar de gẽte Iulia ſolus reſtabat. Sanè Iulus ἀπὸ τοῦ ἰούλου, hoc eſt à prima lanuginis & barbæ emiſſione fuit appellatus. Eſt etiam Iulus animal multipes parietib' adhærẽs ſimile Scolopendræ. Eſt ẽt hymnus in Cererẽ, vt Didymus ſcribit. Vt vero Theoph. ait aſinũq; ſignat Iulus. ¶Exercita) ſollicita, anxia. ¶Tydidæ) Diomedis, q Venerẽ Aeneę fauẽtẽ, ipſumq; nube operiẽtẽ ſagitta vulnerauit. ¶Nũc ma. de.) q̃ ſubaudiam'. ¶Cõfundãt) pturbẽt. ¶Sedes ſi.) inferorũ: Nã Aeneas duce Sibylla ad inferos deſcẽdit, vt carmine Virgiliano etiã pueris eſt notũ. ¶In me acui) in Iuliũ Cæſarẽ è ſanguine meo pcreatũ. ¶Cæde ſa.) pōtificis Cæſaris. ¶Flãmas extin. Ve.) religionẽ oẽm atq; pietatẽ ne deſtruatis. Ad id vero alludit poeta, qd ppetuus ignis in Veſtæ templo ſeruabatur. ¶Neqcquã) fruſtra. Neq; enĩ phibere potuit, qn Iuli' Cæſar cõiuratis trucidaref. ¶Superosq; mouet) Deos ad miſericordiã cõmouet. ¶Qui rũ. quan. fer.) Qui quãuis inqt duras fatorũ leges mutare nõ poſſint, multis tñ ſignis declararũt hoĩbus ſe valde Cæſaris cæde mœrere. ¶Ferrea dec.) Duras & imutabiles leges. ¶Veterũ ſor.) Parcarũ & fatorũ. ¶Signa tñ luct.) Cæſaris cædẽ euidẽtibus prodigiis, quæ etiã enumerantur, denunciatã fuiſſe mortalibus apte poeta ſcribit. ¶Luctus fut.) mœroris toti terrarum orbi futuri ppter Iulii Cæſaris cædẽ. ¶Arma ferunt inter nig.) Prodigia enũerat poeta, quę ante cædẽ Iulii Cæſaris apparuiſſe Tranquillus quoq; & Plu. ſcribũt. ¶Arma crep. ſtrepitũ emittẽtia. ¶Præmonuiſſe) prænũciaſſe. ¶Nefas) nefandã ac impiã Cæſaris pōtificis maximi cædem. ¶Lurida lu.) pallida. ¶Sollicitis ter.) anxiis mortalib', ne qd magnæ calamitatis [illegible] impẽ[illegible] imẽtibus. ¶Sæpe fac. viſæ) ſæpe inqt faces ardẽtes in c[illegible] ante [illegible] Iulii Cæſaris viſæ fuerunt. ¶Sæpe inter nimb.) Sæpe [illegible] plu[illegible] ¶Cær. lucif.) obſcurus cũ alioqui [illegible]ſſimus [illegible] parſus vult.) Reſperſum & tectum [illegible] habẽa. [illegible] Nigro colore. ¶Sparſi lun. ſan. cur.) Luna [illegible] cis guttis reſparſa videbaf.

alus.

¶Stigius bu.) Funeſtus. Eſt enim auis peſſimi ominis. Ea vero apparuiſſe portẽta ait poeta quęcunq, maximorũ malorũ prænũcia ſolẽt eſſe. ¶Mille locis) Multis in locis. Finitus eſt nũerus p infinito poſitus. ¶Ebur) eburneę deorũ ſtatuę. ¶Sãctis lu.) ex prępoſito & veniẽtia ſubaudianf. Sancti vero luci dicunf q diis ɔſecrati cædi iure nõ poſſunt. ¶Victima nulla lit.) Nulla inqt hoſtia deos ſignat eſſe placatos. Id vero Cæſari eueniſſe quo die fuit trucidatus ſcribit Trãquillus. Nã pluribus hoſtiis cæſis cũ litare nõ poſſet, introiit curiam ſpreta religione. ¶Magnos tu.) magnã rerũ mutatiõnẽ. ¶Inſtare) imminere, impendere. ¶Fibra mo.) exta ſignificãt. ¶Cęſumq; ca.) Recisum. nã exta ſine capite ſignificãt mortẽ alicui iminere. ¶Nocturnos can. vl.) Nocte canes vlulatibus luporũ ſimiles voces emiſiſſe id qd peſſimum eſt omen. ¶Vmbrasq; ſil.) mortuorum aĩas. ¶Motamq; tre. vr.) terręmotu vrbẽ Romã fuiſſe pcuſſam ait. ¶Præmonitus deũ) prædictiones, pdigia & portẽta deorũ. Legẽ enim fatorũ ne dii qdẽ perrũpere poſſunt. Fata vero magis præuideri q̃ vitari pñt. ¶Strictiq; fer. in tẽ. gla.) In curiam Pōpeii, in qua ſenatus habebaf. Diu ãt ɔſultarunt ɔiurati vtrũ illum in cãpo p comitia tribus ad ſuffragia vocãtẽ, patribus diuiſis è ponte deiicerent atq; exceptum trucidarẽt, an in ſacra via, vel in aditu theatri adorirenf. Poſtea quã vero ſenatus idibus Martiis in curia Pōpeii fuit edictus, facile tẽpus & locum prætulerunt. ¶Tũ ve. Cyth.) Mulieris imminẽti piculo territæ geſtum exprimit poeta. ſolẽt enĩ mulieres in magnis doloribus, vtrisq; manibus pectus pcutere. ¶Molif cõd.) pręparat vt abſcõdat. ¶Qua pr. iſe.) Paris, vt narrat Ho. Iliad. iii. cũ Menelao ɔgreſſus, ope, & auxilio Veneris, quę nube ipſũ opuit, manus illi' fugit. ¶Et Dio.) Aeneas cũ Diomede ɔgreſſus facile interfectus fuiſſet, vt ẽ apud Hom. Ilia. v. niſi à Venere fuiſſet liberat'. ¶Tali. hãc ge.) Alloqtur. ¶Sola iſup. fat. na. mo.) Cũ iterrogatiõe illuſiõis plena hæc à Ioue Veneri dñr. ¶Mouere) mutare. ¶In tres licet ip.) tu ipſa inqt itrare potes parcarũ & fatorũ ædes. ¶Triũ ſo.) Triũ parcarũ quas Erebi & Noctis filias Heſiod. fingit pp cauſarũ obſcuritatẽ. Pōti Lycophrõ, qa ſũt inexorabiles, ea rõne, qua Cyclopes aliiq; imani crudelitate Neptuni filii vocanf. Vñ & parcę, qd nemini parcãt, p ɔtrariũ dictæ. Martia. Capella parcas deorũ ſcribas eẽ ait, quæ Iouis cœleſtisq; ſenat' decreta pſcribãt. Vitæ aũt mortisq; oĩum pręſides fingũf eẽ ac vitã nẽdo pducere.

RAPH. Vnde & lanificæ ſorores dñe Clotho, Lacheſis & Atropos Nã Clotho fuſum torquet ἀπὸ τοῦ κλώθειν, qd ẽ torquere dicta. Tres parcæ Lacheſis filat, ἀπὸ τοῦ λαγχάνειν, quod cuiuſq; vitã ſortiatur. Atropos qđ immutari nõ poteſt, quin filũ tricet fuit appellata. Nam ipſa vitæ humanæ finem imponat, neceſſe eſt. ℂ RERVM tab.) Tabulæ ære in qbus imutabilia fatorum decreta ſunt inciſa. ad id aũt alludere videt Ouid. qđ diximus Parcas Deorum ſcribas eẽ, q̃ Iouis & cœli decreta, q̃ mutari nõ pñt in tabulis habeãt deſcripta. Hæc vero ẽt fata vocantur. ℂ Vaſto moli.) Vaſtæ magnitudinis. ℂ Cõcuſ. cœ.) concuſſionẽ, eſt autẽ tonitru periphraſis. ℂ Adamã. perẽ.) perpetuo, incorruptibili. ℂ Incluſa) ſculpta, inciſa. ℂ Fata tui gñis) Ea oĩa q̃ tuo gñi neceſſario ſunt euentura. ℂ Et referã) pulchra phantaſia ad laudes Auguſti Cæſ. referendas igreditur poeta. ℂ Hic ſua cõple.) ſextũ & quinquageſimũ *a.l.madefient. ætatis annũ agẽs Cæſar in ſenatu fuit iterfectus. ℂ Natusq; ſuus) Octauius quem ex dodrante hæredem Cæſar reliquit & i familiã, nomẽq; adoptauit. ℂ Impoſitũ onus) ipe rii adminiſtrationẽ. ℂ Cæſi paren. nos in bel. ſu. nos ſibi in bellis fauẽtes, nã bella ciuilia quinq; geſſit Auguſtus, Mutinẽſe, Philippẽſe, Peruſinũ, *a.l.mitiſſimus. Siculum, Actiacũ, quorum quatuor priorum initium & cãm à cæde Cæſaris ſumpſit nihil conuenientius ducens, quàm *al. Virginæ. necẽ auũculi vĩdicare, illiusq; acta tueri. ℂ Illius auſpiciis) Illius ductu. Nã cũ D. Brutus Mutinæ à M. Anton. obſideretur, iuſſus ẽ à Senatu Octauius cõparato exercitu ꝓprætore præeſſe, & Hirtio ac Pãſa conſulibus D. Bruto opẽ ferre. ℂ Petent pacem) Quærent pacem & liberationem. ℂ Pharſalia etiã ſentiet illũ) Pharſalus vrbs eſt Theſſaliæ à Pharſalo Acriſii filio dicta. Pharſalus *a.l.vna. Vnde Pharſalia declinaſ ac pro Theſſalia ponitur, in qua bis Romani exercitus conflixere ducibus primum Põpeio, & Cæſare. Deinde Octauio & Anto, cõtra Brutũ & Caſſium Eſt ẽt Pãphiliæ vrbs Pharſalus. ℂ Emathii Phil.) Macedonici. Nam Philippi vrbs eſt Macedoniæ, quæ prius Crenides vocabatur, à Philippo rege cognominata. Nam Crenitis à Thracibus oppreſſis cum opẽ tuliſſet Philippus, vrbẽ eorum de ſuo noĩe Philippos appellauit, bellũ autẽ Philippẽſe inita cum M. Ant. & Lepido ſocietate aduerſus Brutũ & Caſſiũ Octauius geſſit. ℂ Et magn. ſicu. no.) Sextus Põpeius magni Põpeii filius cũ diu piraticã exercuiſſet magna claſſe præparata Siciliã occupauit, ac ſæpius prælio nauali cum Auguſto cõgreſſus victor euaſit, tandem vero magna edita pugna ab Auguſto ſuperatus ADDI. Mitylenas aufugit. Vbi à Titio quodã fuit interfectus. {Author, Appianus lib v. bellorum ciuil.} ℂ Romaniq; du. con. Aegyp.) Cleopatræ eſt periphraſis, quã cũ M. Ant. duxiſſet vxorem, Italiã inuadere tẽtauit, ſed Auguſtus illis occurrẽs apud Actium promontorium nauali prælio, deuicit. Alexandria

Ex ære & ſolido rerum tabularia ferro.
Quæ neque concuſſum cœli neque fulminis iram
Nec metuunt ullas tuta atque æterna ruinas.
Inuenies illic incluſa adamante perenni
Fata tui generis. Legi ipſe animo'q; notaui,
Et referam, ne ſis etiamnum ignara futuri,
Hic ſua compleuit, pro quo Cytherea laboras
Tempora perfectis quos terræ debuit annis.
Vt deus accedat cœlo templis'q; colatur,
Tu facies, natus'q; ſuus, qui nominis hæres
Impoſitum feret unus onus, cæſi'q; parentis
Nos in bella ſuos fortiſsimus ultor habebit.
Illius auſpiciis obſeſſæ mœnia pacem
Victa petent Mutinæ, Pharſalia ſentiet illum,
Aemathi'q; iterum madeſcent* cæde Philippi,
Et magnum ſiculis nomen ſuperabitur undis,
Romani'que ducis coniux Aegyptia tædæ
Non bene fiſa cadet, fruſtra'que erit illa minata
Seruitura ſuo Capitolia noſtra Canopo.
Quid tibi barbariam, gentes ab utroq; iacentes
Oceano numerem? quodcunque habitabile tellus
Suſtinet, huius erit, pontus quoque ſeruiet illi.
Pace data terris animum ad ciuilia uertet
Iura ſuum, legesq; feret* iuſtiſſimus author,
Exemplo'que ſuo mores reget, in'q; futuri
Temporis ætatem uenturorumq; nepotum
Proſpiciens, prolem ſancta de coniuge* natam
Ferre ſimul nomen'q; ſuum, curasq; iubebit.
Nec niſi cum ſenior ſimiles æquauerit annos,
Aethereas ſedes cognataq; ſidera tanget.
Hanc animam interea cæſo de corpore raptam
Fac iubar, ut ſemper capitolia noſtra, forum'q;
Diuus ab excelſa proſpectet Iulius æde.
Vix ea fatus erat media cum ſede ſenatus
Conſtitit alma Venus nulli cernenda, ſuiq;
Cæſaris eripuit membris, nec in aera ſolui
Paſſa recentem animam cœleſtibus intulit aſtris.
Dum'q; tulit lumen capere atque igneſcere ſenſit,
Emiſit'q; ſinu, *ſimul euolat altius illa,

deinde potitus, quò Ant. cum Cleopatra confugerat, cũ Anto. ipſum ad mortẽ adegiſſet, Cleopatrã cum maxime cuperet ad triumphum ſeruare non potuit, aſpidis nãque morſu ante interiit. ℂ Tædæ non be. fi.) non bene cõfiſa nuptiis M. Ant. nam & regnum & vitã amiſit. ℂ Noſtra ca.) Nobis dicata. Vnde & capitolinus Iuppiter fuit appellatus. ℂ Suo ca.) ſibi placenti ac grato. eſt autẽ Canop⁹ vrbs Aegypti à Canopo nauis Vlyſſis gubernatore cognoiata. ℂ Ab vtroq; oceano) orientali, & occidẽtali. prædicit autem Veneri Iuppiter Auguſtum Cæſarẽ totius orbis terrarũ imperio potiturum. ℂ Pace dat. ter. ani.) vt Trãquil. narrat Auguſtus pleraq; peſſimi exẽpli correxit, quæ in pniciẽ publicam, aut ex cõſuetudine licẽtiaq; bellorum ciuiliũ durauerãt, aut per pacẽ ẽt extiterãt. Leges præterea retractauit & q̃ſdã ex itegro ſanxit, vt ſumptuariã, de adulteriis & de pudicitia & de maritãdis ordinib⁹. ℂ Pro. ſanc. de cõ. na.) Tiberium dicit. q ex Liuia nat⁹ ab Augu. adoptatus ex dimidia ſextanteq; & noĩe hæres fuit relictus. {In qbuſdã editionibus legiſ. Prolẽ ſãcta de Virgine natã. Qđ ſi ita ab Oui. ſcriptũ eſt, eodẽ referẽdũ erit, quo & Virgilianũ illud i Bucolicis. Iam redit & virgo, redeunt Saturnia regna. &c. Vt accipiamus hoc ita dictũ eſſe in gratiã Liuiæ quã Auguſt⁹ ita amauit, vt ẽt prægnãtem à marito priore Nerone abduxerit, Vt Sueto. & cæteri tradunt. Trãslata aũt talia ex carminibus Sibyllæ videnſ, q̃ cũ p ea tpa Xp̃m ex virgine natũ iri cecinissent, poëtæ nõ intelligentes rẽ, quæcunq; de Chriſto & eius tpibus dicta eſſent, ad Auguſtũ & ipſius felicitatẽ retulere.} ℂ Curasq;) impe ADDI. rii adminiſtratione. ℂ Nec niſi cum ſe.) vi. & lxx. ætatis anno Aug. vitam in oſculis Liuiæ expirauit. In numerum etiã deorum illũ fuiſſe receptũ poëta ait. Aetas Auguſti. ℂ Similes an.) Epithetõ eſt annorum ꝓpriũ. Nihil. n. eſt ſibi ſimilius annis. q ſemper in ſe reuertunſ. ℂ Cogn. ſi.) Ad Romuli & Cæſ. ſtellas aſcẽdet. ℂ Hãc an. ite.) hortatur Venerẽ, Iuppiter, vt Iulii Cæſ. aĩam in ſtellã cõmutet, qđ quidẽ idcirco fingitur, qa ludis quos illi primo cõſecratos hæres Aug. edebat, ſtella crinita p ſeptẽ ꝯtinuos dies fulſit, exorĩẽs circa. xi. horã. creditũ'q; ẽ ẽe aĩam Cæſ. i cœlũ recepti. Et hac de cã ſimulachro eius i vertice additur Cometes, qui vt ſcri. Plin. in vno totius orbis loco colitur Romæ admodũ fauſtus Diuo Augu. qui his verbis ſuũ gaudiũ prodidit. His ipſis ludorum meorum diebus ſidus crinitũ per ſeptẽ dies in regione cœli ſub ſeptẽtrionibus eſt cõſpectum. [illegible] oriebatur circa vndecimã horã diei, clarumq [illegible] bus terris conſpicuũ fuit. Eo ſignificari vulgus credi[illegible]a ris animã inter deorum [illegible] numina [illegible] quo nomine id inſigne ſimulac[illegible]is eius, quod mox in foro [illegible] ecrauimus adiectum [illegible] bat) ſtellam. ℂ Ab excelſa æde) ab alto cœlo. ℂ Num[illegible] cap.) Diuinitatem contrahere.

ℂ FLAMMIGERVM

RAPH. ¶FLAMMMIFERVM crinem)cometæ exprimit definitionem.cometes enim ſtella eſt crinita.¶Micat)ſplendit.¶Hic ſua præferri)quãuis inquit Auguſtus vetet ſua geſta referri meritis Iulii Cæſaris ſui parentis fama tamen illũ anteponit inuitũ,atq; in hoc vno populi iudicio Auguſti ſententiæ repugnat.¶Vna in parte) In hac vna re. In reliquis.n. moré Imperatori Auguſto gerit.¶Sic magnis cedit titulis)Iulium Cæſarem gaudere ſe rerum geſtarum magnitudine à filio Auguſto ſuperari accommodatiſſimis probat exemplis poeta. Notius eſt autem quàm vt hoc loco exponi debeat Agamemnonem cuius ductu Troia fuit euerſa, multo quàm Atreus pater maiora geſſiſſe, necnõ Theſeum atq; Achillem parentes ſuos Aegeum & Peleum virtute & rebus geſtis longe ſuperaſſe. ¶Denique vt exemplo)tria quæ adduxit exempla Oui. virorũ quidem præſtantiſſimorum fuere,ſed Iulio & Augu.Cæſaribus qui in numerum deorum relati fuere, ac commodata minus eſſe vidētur,eoq; deorum exemplis illud idē poeta demonſtrat.¶Exēplis ipſos æquantibus) Aequalibus ipſis Iulio & Aug.Cæſaribus.¶Temperat)Moderatur & regit. Hoc autē eò ſpectat,vt oſtendat poeta ſe merito Auguſtum Ioui comparaſſe.¶Arces æthereas)Cœlum.¶Mundi triformis) Ex cœlo æthere & aëre conſtantis,horum enim regnum Ioui attribuit poeta, Terrā autē ſub Auguſti imperio eſſe ait. ¶Pater eſt & rector vterq;)Iuppiter & Auguſtus. Iuppiter quidem ſuperiorũ mundi partium, Auguſtus vero interiorum terræ mariſq;.Sic Vigilius in Auguſti gloriam.

Alma Cæſaris in ſidus.

Flammiferumq́; trahens ſpatioſo limite crinem
Stella micat,nati'q; uidens beneſacta fatetur
Eſſe ſuis maiora,& uinci gaudet ab illo.
Hic ſui præferri quanquam uetat acta parentis,
Libera fama tamen nullis'q; obnoxia iuſsis
Inuitum præfert.una'que in parte repugnat.
Sic magnis cedit titulis Agamemnonis Atreus,
Aegea ſic Theſeus,ſic Pelea uincit Achilles.
Denique ut exemplis ipſos æquantibus utar,
Sic & Saturnus minor eſt Ioue.Iuppiter arces
Temperat æthereas,& mundi regna triformis.
Terra ſub Auguſto eſt.pater eſt & rector uterq;.
Dii precor Aeneæ comites quibus enſis & ignis
Ceſſerunt,dii'q; indigetes genitorq́; Quirinæ
Vrbis,& inuicti genitor Gradiue Quirini,
Veſtaq́; cæſareos inter ſacrata penates,
Et cum cæſarea tu Phœbe domeſtice Veſta.
Quiq́; tenes altus* tarpeias Iuppiter arces,
Quos'que alios uati fas appellare pium'q; eſt.
Tarda ſit illa dies,& noſtro ſerior æuo,
Qua caput auguſtum, quē temperat orbe relicto,
Accedat cœlo, faueat'que precantibus abſens.
Iam'que opus exegi,quod nec Iouis ira,nec ignes,
Nec poterit ferrum,nec edax abolere uetuſtas.
Cum uolet illa dies, quæ nil niſi corporis huius
Ius habet,incerti ſpatium mihi finiat æui.
Parte tamen meliore mei ſuper alta perennis
Aſtra ferat,nomen'que erit indelebile noſtrum.
Qua'que patet domitis Romana potentia terris
Ore legat populi,per'q; omnia ſecula fama,
Siquid habent ueri uatum præſagia,uiuam.

*a.l. latius

Nocte pluit tota redeunt ſpectacula mane.
Diuiſum imperium cum Ioue Cæſar habet. ¶Dii prec. Aen.cõ.)Deos penates Veſtaq;, & Romulum & Martem, Apollinem,& Iouem, alioſq; precatur poeta,vt diu Auguſtus in terris maneat.ſerò autem in cœlum recipiatur. Sic & Horatius in primo carminũ lib. Serus in cœlũ redeas diuq; Lætus interſis populo Quirini. ¶Dii comites Aen.) Periphraſis eſt penatum deorum,quorũ ope Aeneas ex hoſtium enſibus & Troiæ incendio fuit liberatus. ¶Diiq; indigetes) Qui ex hominibus Dii ſunt effecti indigetes à Latinis fuerunt vocati videtur autem poeta inuocare Aeneam quem paulo ante in deum indigetem mutatum fuiſſe ſcripſit. ¶Genitorq; Quirinæ Vrbis)Romulũ qui & Quirinus fuit appellatus. Vrbis Romæ fuiſſe conditorem,ne admonendum eſt quidem,cum ſit vulgatiſſimum. ¶Et inuicti genitor gradiue Quirini) Ex Marte qui & gradiuus dicitur. Romulũ natum eſſe pauloante ſcripſit poeta. ¶Veſtaq; Cæſareos) Templum deæ Veſtæ in palatio erat vbi habitabant Imperatores.¶Phœbe domeſtice) Vt ſcribit Tranquillus Apollinis templum in ea Parte Palatinæ domus excitauit Auguſtus,quam fulmine ictam deſiderari à Deo haruſpices pronunciarunt,addita porticu cum bibliotheca Græca & Latina.¶Quiq; tenes altus Tarp.Iupp.arces) Altus quidem legitur in oībus quæ mihi videre cõtingit exemplaribus. Sed latius magis ſenſui poetæq; eruditioni cõuenire videtur. Nam Latialis Iuppiter in capitolio colebatur. ¶Quoſq; alios vati) Omnes deos in homines beneficos complectitur hoc verſu poeta. ¶Qua caput Auguſtum)hoc eſt qua Auguſtus in ſedes deorũ cœleſtes, orbe terrarum quem gubernat relicto transferatur. ¶Abſens) in cœlũ receptus. Tũc enim præſens ſupplicibus fauebat Optat autem poeta, vt diutiſſime viuat Auguſtus præſenſq; Romanis oppituletur. ¶Iamq; opus exegi) Moris eſt ferè poetarum, vt in ſuorum operum fine aliquid de ſe dicant, ſic Virgil. iiii.Georg.concludit:

Veſtæ templum

Hæc ſuper aruorum cultu pecorum'q; canebam.
Et ſuper arboribus Cæſar cum magnus ad altum Fulminat Euphratem.

Indigetes dii

Hanc cõſuetudinem Ouid. in fine operis imitatus, nõnulla in cõmendationem operis ſui ait. Sic Horatius. Exegi monumentum ære perennius, Regaliq; ſitu pyramidũ altius. Quod non imber edax. nõ Aquilo impotens Poſſit diruere,aut innumerabilis Annorum ſeries & fuga temporum. Veriſſimus autem fuit vates Ouidius. cum enim hactenus tot bellorum incendiis, quibus priora ſecula arſerunt, abſumptũ non fuerit, vero ſimillimum eſt tam facili præſertim deſcribendi libros arte excogitata ſemper eſſe duraturum, ac elegantiſſimo cuiq; ingenio maximæ voluptati futurum. Quanti vero hoc opus faceret poeta hinc facile apparet, quod nulla ui ipſum vnquam interiturum ſibi perſuaſit.¶Exegi)Perfeci. ¶Iouis ira)aſpera tempeſtas,fulmen.¶Edax uetuſtas)Omnia rodēs & corrumpens.¶Abolere)Delere, ad nihilum redigere.¶Cũ volet illa dies) De morte ſe nihil curare ait quando ſuum & opus & nomen immortale ſit futurum.¶Parte tamen meliore mei)Ingenio, quo nihil melius cõtingere homini poteſt. Nam vt Cicero in Bruto ſcribit, hominis decus eſt ingenium. Ingenii vero ipſius eloquentia.¶Perennis) immortalis ac per omnes annos duraturus. ¶Indelebile) incorruptibile, immortale. ¶Qua'q; patet domitis) per totum orbem terrarum ſuum opus lectum iri colligit, cum illo tēpore totus orbis Auguſto pareret, ac vbi'que latina lingua in vſu eſſet.¶Vatum præſagia)Poetarum diuinationes.

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEOS,

ET IN EVNDEM RAPHALIS REGII

Enarrationum finis.

TRANSMVTATIONVM HOS LI-bros quindecim Ouidius abſoluens inemendatos, iratus(ut idem teſtatur)ſtudio carminibus'qꝫ ſuis cum Tomos relegaretur, ſua manu combuſsit, cum aliis quibuſdã placituris. Sed quia exſcripti ſuerant ante plurimis exẽplis, propterea ſic ipſe primo de Triſtibus ait:

Grata tua eſt pietas, ſed carmina maior imago
Sunt mea, quæ mando qualiacunque legas,
Carmina mutatas hominum dicentia formas;
Infelix domini, quod fuga rupit opus.
Hoc ego diſcedens, ſicut bona multa meorum.
Ipſe mea poſui mœſtus in igne manu.
Vtq; cremaſſe ſuum fertur ſub ſtipite natum
Theſtias, & melior matre fuiſſe ſoror,
Sic ego non meritos mecum peritura libellos
Impoſui rapidis viſcera noſtra rogis.
Vel quod eram Muſas vt crimina noſtra peroſus,
Vel quod adhuc creſcens, & rude carmen erat.
Quæ quoniam non ſunt penitus ſublata ſed extant,
Pluribus exemplis ſcripta fuiſſe reor.
Nunc precor vt viuant, & non ignaua legentem
Ocia delectent, admoneantq; mei.
Non tamen illa legi poterunt patienter ab vllo,
Neſciat his ſummam ſi quis abeſſe manum.
Ablatum mediis opus eſt incudibus illud,
Defuit & ſcriptis vltima lima meis.
Et ueniam pro laude peto, laudatus abunde,
Non faſtiditus ſi tibi lector ero.
Hos quoque ſex verſus, in prima fronte libelli,
Si præponendos eſſe putabis, habe.
Orba parente ſuo quicunque volumina cernis,
His ſaltem veſtra detur in vrbe locus.
Quoq; magis faueas, non ſunt hæc edita ab ipſo,
Sed quaſi de domini funere rapta ſui.
Quicquid in his igitur vitii rude carmen habebit,
Emendaturus, ſi licuiſſet, eram.

Item in III.

Sunt quoque mutatæ ter quinque volumina formæ,
Carmina de domini funere rapta ſui.
Illud opus potuit, ſi non prius ipſe periſſem,
Certius à ſumma nomen habere manu.
Nunc incorrectum populi peruenit in ora,
In populi quicquam ſi tamen ore mei eſt.

IACOBI CONSTANTII FANENSIS.

FLETq; Milo ſenior, appoſite Milonis Crotoniatæ exẽptum adducere Pythagoram facit, quia moraretur Crotonæ. De hoc & quibuſdam aliis: quibus nomen Milo, vel Molo: alibi copioſe dicemus. ⁋ Aëraq; humor abit. magis placet adit, vt nonnulli codices habent, quia eadem ſententia dicta eſt ſuperius. Nã tenuatur in auras humor, & humor abit in aera, idem eſt penitus. ⁋ Eſt lacus Arcadiæ, Pheneum dixere priores. Pheneus nunc primam & ſecundã corripit vt hoc loco nunc producit. Sed triſyllabum ſemper eſt. dicitur enim φηνέος, φηνεός, φενεὸν φενεός. de quo in ſecundũ huius operis etiam aliquid diximus. ⁋ Cythereidas'q; columbas. Lego Cythereiadas. quia primam ſyllabam ſemper breuem inuenio. licet non ignorem υ eſſe bitemporeum. ⁋ Necnõ & Cecropis. In manuſcripto codice ſic lego. Necnon Cecropos, vt ſit Græcus genitiuus à nominatiuo Cecropeus. Nam vt Epops & Epopeus dicitur: ita Cecrops & Cecropeus. ⁋ Vrbem etiam cerno Phrygios debere nepotes. Ordo eſt Cerno vrbem debere Phrygios nepotes. i. debitam eſſe Phrygiis poſteris. ⁋ Verum etiam volucres animæ ſumus. animas volucres, ideſt volantes interpretor: hoc eſt de corporibus in corpora tranſmeantes. ⁋ Nec formidatis ceruos includite pennis.) Qui formidantes legunt, poetæ non intelligunt ſenſum. Tangit enim venantium ceruos morem: qui rubras funibus pennas ſuſpendunt, quacunque retia nõ locantur: vt earum formidine cerui ad illa ſe recta proripiãt. Eum morem tangit Virgilius. III. Georg. de ceruis loquens his verſibus.

Hos non immiſsis canibus non caſsibus vllis
Puniceæ'ue agitant pauidos formidine pennæ.

Legimus tamen & alias feras his artibus capi. Seneca in Hippolyto.

Picta rubenti linea penna Vano claudat terrore feras.

Et in ſecundo de Ira.

Cum maximos ferarum greges linea pennis.
Diſtincta contineat, & ob inſidias agat. Ac paulopoſt.
Vmbra ab infantibus, à feris rubens penna metuitur.

⁋ Vnde Coronidẽ &c. Diximus in Sarritionibus in Ibin Coroneum Aſteriæ à Phœbo dilectę patrem fuiſſe: indeq; Coronidẽ penultima producta. i. Coroneiden patronymicum deduci. Neque id diximus, quòd neſciremus Priſcianum patronymicum hoc à matre deflectere: quæ Coronis fuerit appellata (vt Seruius in ſextum Aen. & Iſter authore Higyno voluerunt) ac Phlegyam patrem habuerit. Sed quòd formationem hanc generalem ſequi patronymicorum regulam agnoſceremus. Fabulas autem variari notius eſt, quàm vt debeat demonſtrari.

HENRI. GLAREANI ANNOTATIONES IN LIB. XV. OVI. METAMOR.

Micylus illius diis acceptiſſimus æui.

HVNC Myſcelum vocant Græci authores, & nominatim Strabo libro ſexto & octauo dictus ſic ob crurum exilitatẽ, quæ habebat, murinis ſimilia, vt ait D. Eraſ. in Adagio: Donum quodcunq; dat aliquis, probato. Geminatur i l metri gratia, Micylus quid ſit ego neſcio.

Vtq; peracta eſt Cauſa prior, crimen'qꝫ patet.

Cauſam priorem intelligo accuſationis, & crimen migrationis, alioqui cur prior dicatur, haud equidem ſcio. Commentatori autem hoc explicandum erat.

Thurinos'qꝫ ſinus, Temeſen'qꝫ & Iapygis arua.

Cum hic Myſceli nauigatio ex Græcia Crotonem verſus deſcribatur neceſſe eſt non hanc eſſe Temeſen, quæ ad Inferum eſt mare Brutiorũ vrbs, poſtea Tempſa dicta, authoribus Plinio, Strabone, atque Ptolemæo. immo hoc noſtro etiam Poeta, hoc adeo libro poſtea de Aeſculapio, Hippotadeq; domos regis, Temeſeſq; metalla. Ego ſuſpicor aliud poſitum fuiſſe à Poeta nomen, ſed nihil aſſeuero.

Inficit in liquida præuiſos forſitan unda.

Præuiſos intelligo in ictu ipſo, aut cum iacerent in vnda, quaſi boues ſciuerint ad ſuam paratos necem. Commentator talia negligit, ac alia exponit, longe tamen minoris momenti minus remorantia lectorem.

Nuper Abanteis templo Iunonis in Argis.

In Argis regnauit Abas, vnde Argiui Abantei dicuntur, hæc Raph. veriſimiliter. Nam Acriſius Abantiades dicitur libro quarto. Et Perſeus in fabula Andromadæ alter filius, alter nepos Abantis. Nam quod quidam ab Abas referu[illegible] oppidum in Phocide, cuius multi exumii meminere [illegible] res, non video vt quadret. Cum omnes id Apollinis [illegible] lo clarum dicant, hic autem [illegible] in Argis [illegible] quam legam.

Si [illegible]eſcit minor eſt [illegible] contra[illegible],
Si contrahit orbem R[illegible] ponit [illegible] &
[illegible]da

rotunda eſt, quod diſplicet. Sed exponendum eſt, Si contrahit orbem, ideſt, ſi decreſcat.

Labitur occiduæ pariter decliue ſenectæ.

Idē exponit labiſ decliue.i.aſſidue, tãq̃ fluuius p loca decliuia currit. Hęc ille. Decliue putauit aduerbiũ, ſed vñ tũ regeret gtũs occiduę ſenectę? ergo vel ipsũ decliue occiduę ſenectæ labiſ, vel hõ p decliue occiduę ſenectę labiſ, exponẽdũ.

Admotis Athamantis aquis accendere lignum.

Athamantis legendum cenſet Raphael. Quod ſi eſt, vicinam regionem Poeta accepit pro regione, hoc eſt, Athamãtim pro Theſprotide, in qua Dodone.

Eſt lacus Arcadiæ Pheneum dix.pri.

Pli.lib.iiii. Amnes in Arcadia (inqt) Ladõ è Paludib' Phene' & Erimãth' è mõte eiuſdē nois i Alpheũ deflueñs. Hęc verba vt culpauerit aut tractauerit Raphael, hercle nõ itelligo.

Ponderibus nidi ramos leuat arboris altæ.

Leuat, alleuat, ac leueis reddit, ideſt, exponit idem quod placet hoc ſenſu, Cum rami antea nido grauarentur, recens natus Phœnix aſportando nidum, alleuat.

Mente memor refero, cognataq; mœnia lætor.

An cognata, quia olim Euphorbũ ſe fuiſſe gloriabaſ, an quia ipſe etiam Aſiaticus, quod non admodum arridet.

Fando aliquē Hippolytũ veſtras ſi cõtigit aureis.

Eleganter de fama loquens, veſtras inquit pluraliter. Deinde addens miraculum, ſingulariter, mirabere, inquit, tãquã notitia ad omneis, miraculum vero maxime ad Aegeriam.

Cum colla feroces Ad freta conuertunt.

Colla.i.capita, q̃q̃ ſi capita ꝯuertũt, ẽt colla ꝯuertũt, ad quę capita ꝯſiſtũt. Eſt ãt ſecũdũ naturã deſcriptus equoꝝ horror.

Excutior curru, loriſq; tenentibus artus.

[illegible]dē modo etiã hoc loco videſ artus pro pedibus vſurpaſſe, quãquã & ad aliud quoduis membrum ſenſus eſſe poteſt, potiſſimum autem ſi de pedibus intelligamus.

Et dempta capiti populo prohibente corona.

Mirũ quõ aut qd ꝓhibuerint. Coronã eni de frõde itelligo, qua cornua tegebanſ, q̃ vt demeret, cur ꝓhiberet qſquã? Et pp'ſ ei nõ ipoſuerat. qui poſtea coronant eũ verſu ſexto, feſta corona, q̃ cur ita dicaſ, adhuc quæro. Hæc & hmõi q̃ remoranſ lectorē. Cõmẽtatori explicãda erant, ſed alia agũt.

Vnde Coroniden circumflua Tybridis alti.

Nõ eſt dubium Coronidē patronymicũ eſſe à Coroneus, ſiue ille pater fuerit eius, quã Apollo viniauit, ſiue eius, quã Neptunus. Nam in hoc grãmatici variant. Aeſculapius enim filius eius fuit quã Lariſſæã vocat lib.ii. Cuius quis fuerit pater, ignoro, ſed exiſtimo ẽt Coronea, vt alterius, quã in Phocaica tellure genitã dicit eodē libro ex Coroneo, niſi qs nominum vicinitate confuſa à Poeta putet adiectiua.

Quod petis hinc propiore loco Romane petiſſes

Hic certe locus mihi inexplicabilis videtur. Nã è P[illegible] navigatio per Corinthiacum ſinum Delphos lõg[illegible] [illegible]teuior eſt, q̃ ad Epidaurum Peloponneſi vrbem ad lat[illegible] orientis, Nec enim alia eſt Epidaurus Aeſculapio ſacra.

Cer[illegible] [illegible]dicere ſortes.

Rapha[illegible] [illegible]is dictis Apollinis reſpõſa ꝯſentire, & ſibi Aeſculapiũ adiudicare ꝯtendunt. Quidã adiicere legunt, non minus congruente ſenſu, ſi carmen pateretur. Si locus corruptus nõ eſt, certe obſcure dictũ merito videri põt.

Ionium Zephyris ſextæ Pallantidos ortu.

Zephyrũ ꝓ quouis vẽto poſuit, vt ſuus Poetis mos eſt. Nã ab Epidauro in Italiã nauigãtibus Zephyrus ꝯtrarius erat.

Linquit Iapygiam, leuibuſq; Amphiſſa remis.

[illegible] hoc carmine deſcribitur littus eius Cherroneſi, quæ [illegible] ad Hippomate, de quo lib.vi. Strabo co[illegible] carminũ quædã ſunt, quæ nuſquã [illegible] m quædã quæ corrupta [illegible] quædã quæ l[illegible]ge alio [illegible] carmina videtur adulteri[illegible] [illegible] ene conſtat.

Signa tamen luctus dant haud incerta futuri.

Significat ſigna hæc ante cædem facta, quæ ſint futuræ cædis ex qua luctus.

Illius auſpiciis obſeſſæ mœnia pacem.

Paucis verbis magnam hiſtoriam attingit, aut perſtringit verius. Tertio porro deinde carmine madeſient legendum, non madeſcent propter carmen.

Nec niſi cum ſenior ſimiles æquauerit annos.

Hęc multis annis ante Auguſti obitũ [illegible]ripta videnſ, & ante Ouidii exiliũ. Auguſti eni anni qb' vixit ſupant Iulii vitæ annos, viginti. At cũ hęc ſcriberet Ouidi', Auguſt' nõdũ tot habuit annos, quot C. Cæſar Iulius cũ in Senatu occidereſ.

Cum volet illa dies, quæ nil niſi corporis huius.

Volet ambiguum à prima'ne coniugatiõe, an à tertia: Sed videtur à tertia potius, vt ſit ꝓcedẽtis, Veniat mors qñcunq; volet, & finiat mihi ſpatium æui incerti, hoc eſt, huius miſeræ vitæ. Parte tñ meliore mei ſup alta perennis Aſtra ferar. Quæ tametſi de ingenii fama intelligi poſſunt, videtur tñ Platonicoꝝ dogma ſecutus aiæ imortalitatē aſſeruiſſe. Cuius veræ opinionis duces ante ſe habuit, eiuſdē tñ ferè ætatis, viros duos eximioa Ci. ac Ma. vt pudeat quoſdã inueniri Chriſtianos q in re, fide noſtra, certa, dubitationē mouere audeãt, quę apud plurimos Ethnicos, qb' Chriſtus nullã fecerat fidē, indubitata fuit. Sed hæc tractare nõ eſt hui' loci.

ALLEGORIAE IN XV. LIB. OVI. META.

QVæritur interea quis tantæ pondera molis Suſtineat tantoq; queat ſuccedere regi.

Alleg. Doctoꝝ Pythagoræ

℄Ex iſtis omnibus optime probatur quòd omnia ſubſunt vanitati & quòd nihil eſt ſtabile in hoc mundo, quia naturaliter omnia videmus continue variari. Ideo de Deo qui ſolus eſt immutabilis dicitur in Pſal. Mutabis eos & mutabuntur, tu autē idem ipſe es. Et Boetius in tertio, de ꝯſolatione Stabiliſq; manens das cuncta moueri. Vnde Ouidius:
Definet ante dies & in alto Phœbus anhelos.
Aequore tinget equos q̃ conſequar omnia verbis
In ſpecies translata nouas, ſic omnia verti
Cernimus. Item cœlum & quodcunque ſub illo eſt.

Alleg. fab. Hippoly

℄Talis eſt Chriſtus, qa. ſ. eq eius.i. Iudæi quos antiqtus habena ſupnæ diſciplinę regebat, mõſtris mirabilioꝝ ſuoꝝ territi, & maxime de nouitate vituli de mari erũpẽtis.i. Lazari de inferis reſurgẽtis, ipſum adhærẽtē arbori.i. cruci, lacerauerunt, & mortuum ad inferos trãſmiſerunt. Diana tamē.i. diuinitas ipſum reſuſcitauit, & ſic Virbius ꝓ eo quòd bis vires & vitã habuit dictus fuit. ꝑ Vel dic cõtra apoſtatas q virbii poſſunt dici pro eo quòd bis ſunt mortui & bis viui, inquãtum ſunt multoties p inconſtãtiam, recidiui iudę.i. arbores autumnales infructuoſæ bis mortuæ. ꝑ Vel dic de pœnitẽte q à curru gratiæ cadit quando equus eius caro vel affectus per mala deſideria ipſum trahit. Diana tamen.i. beata virgo ipſum viuificat, & ſic merito virbium ipſum vocat.

Alleg. fab. Tagis.

℄Sic dico quòd Chriſtus è terra.i. virgine glorioſa ſine virili ſemine factus fuit & in hoiem miraculoſe trãſformatus. Eccl. lxvii. De' creauit de terra hoiem. de quo. ſ. Ruſticus.i. gẽtilis populus eſt miratus. Iſte eſt igitur q hoies docuit diuinare & de futuris bonis & malis ſic cogitare. Dict' eſt Tages qui tegit fideles. Eccle. xxxiiii. Protector potentiæ firmamentum virtutis tegimen ardoris. ꝑ Vel dic quòd illi qui per ſe de terra creantur, ideſt de ſtatu infimo eriguntur & p ſolam dei occultam uirtutē ad ſtatum debitum ꝓuehuntur, ſunt hodie illi q de futuris p cõſiderationē amplius cõiectuerãt, & p ſpirituale augurium mihi potius mediãtur. Pſal. Cogitaui dies antiquos. Exẽplo Ioſeph q ſine ꝯſilio humano, ſed ſolum Dei ꝓuidẽtia fuerat dñs Aegypti. Geñ. xliiii. An ignoratis quòd non ſit ſimilis mei in augurandi ſcientia, qa illi qui à deo ſolum & nõ ab hoie promouentur, ſunt meliores augures, ideſt de futuris & occultis de iudiciis iudicãtes.

Alleg. fab. haſtæ Romuli.

℄Non expectatas dabat admirantibus umbras. ꝑ Talis lãcea eſt crux Chriſti quã. ſ. Romulus ipſe Chriſtus in terra eccl'ę p fidē plãtauit, ita quod flores gratiæ, & fructus gloriæ nobis ꝓtulit & vmbra eius.i. ſpes & fiducia fideles dulciter re-

creauit. Pſal. Lignū qđ eſt plātatum ſecus decurſus aquarū quod fructum ſuū dabit in tpe ſuo. ¶ Vel dic quòd iſta haſta eſt beata virgo quæ.ſ.ſicca in corpe per florē virginitatis portat fructū.i.filiū dei .pcreat ſub vmbra fiduciæ ſuæ peccatores ꝯfortat Figurata in virga Aarō q̄ ſicca floruit & fructū ferit. Nume. xvii.& Ezec.xvii. Frōdere feci lignum aridum.

Alleg. fab. Cippi. ¶ Sic vere videtur iter nos accidere, qa ex hoc ſtatim, quòd aliqs aliqd ſamoſæ fecerit cornua ſuæ ſupbiæ velat & celat & ꝯſilio augurū.i.adulatorū, ad regnū.i.ad alta mūdi officia tētat aſcēdere. [illegible] dignū reputare. Dato enī quòd cornua ſupbiæ ſuæ primo p humilitatē fictā velare dicatur, ipſe tñ ad nihil aliud ambit niſi, vt Rex.i.rector vel prælatus efficiatur. Abacuch.iii. Cornua in manibus eius. De qua fictiōe humilitatis patet in iſto Cippo cui cum regnum .pmitteretur.

Rettulit ille pedem toruamq́; amœnibus vrbis.
Auertens faciem procul ah procul omnia dixit
Talia dii pellant, multoq́; ego iuſtius æuum
Exul agam q̄ me videant capitolia regem.

¶ Et breuiter verū eſt quòd illi q victoriā de mūdo carne vel diabolo habuerūt, vel q de hoſtib⁹ triūpharūt fiūt finalr cornuti.i.arrogātes & ad appetēdū regnū valde .pmpti, figurati ī Moyſe, q qñ de mōte deſcēdit p eo quòd in ꝯſortio dei fuerat, facies eius cornuta appuit. Exo.xxxiiii. qa ſæpe fit q hō cornutus.i.elatus efficitur, qñ ſe fuiſſe cū dño gl̄iatur, & qñ ſe ſanctū vel amicū dñi gl̄iatur.iii. Reg.xxii. Fecit Sedechias ſibi cornua ferrea. ¶ Vel dic quòd cornua ſignificāt fortitudinē & virtutē & ad hoſtes mētis & corpis impugnādū. Illi igitur q talibus cornib⁹ muniti, digni ſunt ad regnū.i.ad prælaturā eccleſiæ, & ad culmē æternæ gl̄iæ ſublimari. ps. Oia cornua peccatoꝝ ꝯfringā, & exultabunt cornua iuſti.

Alleg. peſtilētię Romanæ. ¶ Dic allegorice quod Apollo eſt Deus q Romæ iſti.ſ.mūdo cōpatiēs p eo quòd peccati peſtilētia vaſtabatur filiū ſuū Chriſtū ꝯceſſit hoībus, q in ſerpentē.i.in corporalē hominē trāsformatus ad Romā huius mūdi venit ſe'q́; colendū exhibuit, in tēplo eccleſiæ qđ ſibi dedicatū eſt, ſe pſonalr præſentauit. Et ſic p huius, virtutē & eccleſiaſtica ſacramēta peccati infirmitas curatur, ſpūalis ſanitas reſtauratur. Figuratus in virga Moyſi quæ .piecta in terrā vertebatur in ſerpentē quem Moyſes timuit accipe Exod.iiii. Caudā tñ eius pręcepto dñi iuſſus eſt apprehēdere, qa virga virtutis filius dei dū de cœlo in terrā .piicitur fit ſerpens.i.corporalis hō quē tñ Moyſes.i.iudaicus populus nō recipit p fidē in cauda tñ.i.in fine ipſū apprehēdet & credet qñ ois iſrael ſalu⁹ erit. Ad Ro.xi. ¶ Vel dic quòd Aeſculapius q fuit ſummus medicus & Solis filius, eſt piatus q eſt medicus animaꝝ & Solis.i.Chriſti ſpecialis filius & ſucceſſor. Iſte igitur debet hēre barbā virilitatis & ꝯſtātiæ baculū ſeueritatis & iuſtitiæ, ſed circa iſtū baculū debet inuolui ſerpēs ſagacitatis & prudētiæ. Barbā tamē ſuā.i.virilitatē & ꝯſtātiā & ferocitatē quā debet habere, tenetur ſæpe tāgere.i.in mēte habere iuxta illud Sene. Cū maritū te cogitaueris, & virum cogita. Et in .puerbiis philoſophoꝝ narratur de Diogene quòd cū peteret aliqs cur tā magnam barbā hēret. rñdit, vt ſæpius eā tāgēdo virū me eſſe meminero. Altera vero baculū teneat, vt.ſ.iuſtitiā & prudentiā nūq̄ ſpernat. Exod. xii. Tenētes baculos in manibus, qa prælatus debet ſemp cogitare ſe eſſe virū.i.ſe hēre officiū viri. ¶ Vel dic quòd Aeſculapius filius Solis q antiqtus pingebatur cū barba, Sol vero ſiue Apollo pater eius pingebatur imberbis .i.ſine barba, ſignificat pręlatos cupidos & auaros q ſup barba.i.ſup diuitiis ſoliciti eſſe noſcūtur. Et ideo iſti vnā manū ad barbā ſemp noſcūtur habere. Altero vero baculū cū ſerpēte.i.rigorē iuſtitiæ cū cauteiis malitiæ ad alios ſpoliādos tenēt. Sed qđ? Pro certo ſicut ponit Valerius. Cū Dionyſius tyrānus ſemel p quādā ciuitatē trāſiret, & Aeſculapii imaginē cū magna barba aurea depictā videret, prædictā barbam rapuit & recepit aſſerēs quòd indecēs erat filiū eſſe barbatū ex quo pater eius Apollo fuerat ſine barba. ¶ Chriſtus non habuit hmōi barbam.i.diuitias, qa ſemp fuit paup & inops. Math. viii. Vulpes foueas hñt, & volucres cœli nidos, filii aūt hoīs nō hēt vbi caput ſuū reclinet. Iſti igitur tyrāni dato quòd malā intētionē habeāt, quæ illos nullo modo excuſat, illud tamē eſt verū quod indecens eſt imberbem patre, barbatos filios habere.i.ſub Chriſto paupere diſcipulos eſſe diuites, qa ſicut dicitur Eccle.x. eſt rector ciuitatis, & tales inhabitantes in ea. ¶ Poſt hæc tractat Ouid. de occiſione Iulii & deificatiōe eiuſdē, & in laudib⁹ Augu. terminat librū hūc vltimum Metamor. Vnde pro eodē Augu. ſic orat in fine.

Tarda ſit illa dies & noſtro ſerior æuo.
Qua caput Auguſtum quem temperat orbe relicto.
Accedat cœlo faueat'q́; precantibus abſens.

Duæ vero ſequētes hiſtoriæ ſeu fabulæ nō habētur ī textu.

¶ Iſta exponēdo literaliter ſecūdū Fulgētiū p Iouē intelligitur ignis, p Thetidē aqua, p Peleū uero intelligitur terra. Peles enim lutū interpretatur. Dic ergo quòd Iuppiter.i.ignis cū Thetide nō vult coire, quia.ſ.cōmiſtio ignis & aquæ non poſſunt inuicē ꝯuenire, quin ex tali ꝯcubitu ignis pdat inquātū aqua igni ꝯiūcta ipſū ſuffocat & extinguit. Thetis, igitur.i. aqua ſiue humor cū Peleo.i.cū terra ſeu luto ꝯtrahit, & Achilles gñatur inquātū de terra & humore Ioue.i.igne iuuāte hō cōplete creatur. Oēs uero dii ad nuptias ueniunt inquātum oēs planetæ & ſtellæ in gñationē hois influunt & cōueniunt. Sola uero diſcordia dicitur abeſſe, inquantum cōcordia elemētoꝝ in gñatione hois eſt neceſſaria. ¶ Vel ſi uis expone iſta moraliter & dic quòd Iuppiter ſignificat uirum iuſtum qui reuera cum Thetide.i.aquarum ſeu deliciarū dea .ſ.cū uoluptate nō debet ꝯtrahere, nec paſſi cum ea nubere, quia reuera talē filiū.i.tale tētationis uitiū & talē cōcupiſcentiæ faſciculū poſſet gignere, quòd eum faceret de regno animæ & de uirtutis altitudine uacillare. Aqua enim extinguit ignē.i.mūdi uoluptas & .pſperitas iuſtū & uirtuoſū ſupat & ſubuertit. Dimittat igitur Iuppiter.i.uir iuſtus iſtā uxorē mūdi .pſperitatem Peleo ſiue luto.i.hoibus uoluptuoſis carneis & lutoſis, & tradatur uiris iuſtis & uirtuoſis. Ignis enim & aqua ſimul conuenire nequeunt, & iuſtus & uoluptas ſimul habitare non poſſunt. Hier. xvi. Non accipies uxorē & non erunt tibi filii & filiæ in loco iſto. Et Geñ. xxvii. Si acceperit Iacob uxorem de ſtirpe huius terræ, nolo uiuere.

Alleg. fab. Admeti. ¶ Iſtud allega de affectu bonarum mulierum quæ uiros ſuos pfecte diligunt, ita quòd amore ipſoꝝ, ſe morti exponerent. Iſtę igitur dignę ſunt ut ab inferis, ideſt à purgatorio, Hercu. ideſt Chriſtus eas extrahat, & quòd .ppter fidē cōiugalē quē habent ad gloriā ſecum ducat. Quod eſt hodie cōtra multas quæ non ſolū pro uiris mori nolunt, immo mortem eorū appetunt. Multæ enim ſunt quæ dicunt ſe uelle mori pro uiris, & in ueritate, nollent pro eis aliquid ſuſtinere. (Exēplum.) ¶ Sicut narratur de quadam iuuencula quæ ſe dicebat magis uelle mori quàm uirum. Quod probare uolens uir, dixit quòd mors intra triduum erat uentura, Cūq́; ipſa pro uiro ſe mori uelle diceret ſic factum eſt quòd uir caponem vnum uiuum deplumauit & abſcondit, ipſe uir in latibulo ſe poſuit, & quòd morti quę erat uētura nullatenus ubi latebat [illegible]ret, uxori præcepit. ubi ergo capo nudus & deplumatum [illegible], uxor ipſum eſſe mortē credidit, & timēs cœpit clamare [illegible]. Nō ſum ille nō ſum ille quē petis, locū'q́; ubi uir iacebat [illegible]. Quod uir uidēs de latibulo egreditur, uxoris'q́; falſa .pmiſſa increpat, caponem'q́; occidēs comedit, dicēs uxori, quòd de illa morte nō [illegible] quā p [illegible] incurrere nō uolebat. Multa alia ſunt [illegible] ¶ Vel [illegible] quādoq́; iuuēcula mulier p uiro moriebatur [illegible] dicitur de Alceſta, & ſicut narrat Plinius in natu. hiſto lib. vii. de patre Gracchorū, q cum dixiſſent augures q neceſſe erat q ipſe uel uxor eius interficeretur, ut [illegible] ſupuiueret p eo quòd in domo ſua duos ſerpētes .pndiderat, voluit q ipſe non vxor ſua occideretur, qa uxor erat iuuenis, ipſe vero ſenex. ¶ Vel dic qđ Admetus rex Græciæ eſt deus cuius uxor eſt quælibet ſancta virgo quæ vere magis voluit mori p [illegible] [illegible] temporaliter: q̄ qđ vir eius moreretur in cordib⁹ hominum. [illegible] Magis enim voluerunt ſanctæ virgines [illegible] m[illegible] e [illegible] fides catholica in aliquo de[illegible] [illegible] de [illegible], ſcilicet C[illegible] er[illegible]